Notes du mont Royal

WWW.NOTESDUMONTROYAL.COM

Cette œuvre est hébergée sur «*Notes du mont Royal*» dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

HESIODVS ASCRAEVS.
Apud Fulvium Vrsinum in marmore.

I. D. Philipp gob. Sysang

HESIODI
ASCRAEI
QVAE EXSTANT

EX RECENSIONE
THOMAE ROBINSONI

CVM EIVSDEM
IOS. SCALIGERI DAN. HEINSII FRANCISCI
GVIETI ET IOHANNIS CLERICI
NOTIS

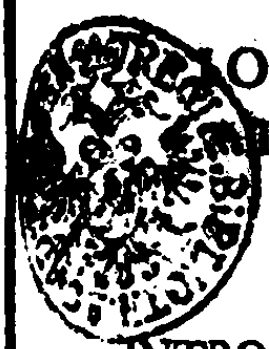

IOH. GEORGII GRAEVII
LECTIONIBVS HESIODEIS

ET

DANIELIS HEINSII
INTRODVCTIONE IN DOCTRINAM OPERVM
ET DIERVM

ACCESSERVNT
VARIETATES LECTIONIS MSS. ET EDD. VETT
SCHOLIAQVE INEDITA

ITEMQVE
DAV. RVHNKENII ANIMADVERSIONES
CVM ALIORVM SELECTIS

CVRANTE
CHR. FRID. LOESNERO

LIPSIAE
SVMTV GOTTH. THEOPHILI GEORGI
A. C. CIↃIↃCCLXXVIII

LECTORI BENEVOLO

S. D

CHRISTOPHORVS FRIDER. LOESNERVS

Quod erat nobis propoſitum in Heſiodeis denuo prodendis, an aſſecuti fuerimus, aliorum eſto potius, quam noſtrum iudicium. Certe, qui iamdudum parabat antiquiſſimi Poetae et ſapientiſſimi nouam editionem, et Anglicanam Thomae Robinſoni, Oxonii, anno ſeptimo et triceſimo huius ſaeculi, curatam, tanquam a plurimis ſibi commendatam, ipſe vel locorum, quibus nata eſſet, diſtantia permotus, vel typorum chartarumque quibus exſcripta, nitore ſplendoreque captus, vel denique eiuſdem, in his et aliis terris, raritate accenſus, operis ſub praelum daturus erat Georgius librarius, cuius alii plures optimi vtriusque linguae auctores induſtriae debentur, ſui iſtius conſilii effectum tam diu diſtulit, quoad bona, quae huic editioni ineſſent, noua quadam acceſſione cumulari augerique poſſe viderentur. Dum enim et ſuam cum doctis hominibus communicat ſententiam, eorumque viciſſim accipit admonitiones, euenit tandem, vt, quae maiorem operi ſuſcipiendo

adderent alacritatem et fiduciam, neceſſaria, a fauore bonorum et ſtudiis recta iubentium, a fortuna denique vltro offerrentur ornandae editionis praeſidia. Nactus enim eſt deſignationem variae lectionis ex aliquot ſcriptis codicibus et editionibus vetuſtis confectam, e duobus nimirum Mſſ. qui Lipſiae, tum in bibliotheca Academica Paullina, tum in ea, quam Senatus Ampliſſimus ſtudioſorum vſibus aperuit, ſeruantur: porro ex editionibus de quibus ſingulis accurate tradit Ioh. Alb. Fabricius, Iuntina priori, anni CIↃIↃXV et ſecunda anni CIↃIↃXL et a priori diuerſa, Aldina item primaria et Trincauelli, Veneta, A. CIↃIↃXXXVII, a Graeuio adhibita, tum Stephaniana, quae in Principibus Poetis Graecis heroici carminis habetur, Heinſiana denique, maiori forma edita, quae ſibi coniunctos veteres Graecos Poetae Interpretes habet. Quae quidem rei Criticae praeſidia ſubminiſtrauit Ioh. Petrus Schmidius Vir plurimum Reuerendus et nunc Ganzigii ſacrorum interpres, qui optimarum artium, hoc eſt ad cultum animi et ingenii pertinentium ſtudio ductus, nouae carminum Heſiodi editionis adiuuandae cauſſa, iſtos libros, partim e ſuis copiis, partim vel e priuatis, vel publicis bibliothecis receptos, dominorum cuiuſque et

prae-

praefectorum fauore adiutus, iamdudum ante sacerdotium susceptum, ipse inspexerat et lectionis varietatem in iis repertam enotauerat. Quamquam huius quidem codicis, quem simpliciter Lipsiensem appellare consueuimus, hoc est Senatorii, lectiones, petiit ab exemplo editionis Trincauelli, quod istius codicis collationem habens, fuit in bibliotheca Stiglizii ICti, Viri nuper Celeberrimi et Amplissimi in hac vrbe, nunc vero in bibliothecam Paullinam peruenit. Inceperat is etiam conferre editionem Farreanam itidem Venetiis anno CIↃIↃXLIII proditam; sed cum deprehenderet, eam esse meram iterationem luntinae posterioris et plurima vitia typographica habere, consilium abiecit. Socius ergo Hesiodus hic Farreanus est et par Theocrito et Aristophani Farreano, quorum ille a Ioh. Iac. Reiskio, vt eius praefatio priori editionis Theocriteae volumini praemissa docet [a]), hic ab Hemsterhusio mendosissimus portentosissimusque, et Bergleri praedicatione multis modis inferior est repertus. In manus librarii venit etiam collatio codicis Augustani, qui cum octo Idylliis Theocriti et Pindari Olympionicis, Hesiodi tenet Opera et Dies cum

 scho-

a) p. 16. 17.

ſcholiis interlinearibus, cuius codicis mentionem faciunt Elias Ehingerus in catalogo bibliothecae Auguſtanae [b]) et Ant. Reiſerus in Indice Manuſcriptorum eiusdem [c]). De incrementis enim humanioris doctrinae praeclare ſemper meruit reſpublica Auguſtana, quae etiam nunc opes ſuas cum eruditis communicat, promouentibus conatus eius et adiuuantibus, quibus ſua commiſit, doctiſſimis et humaniſſimis viris. Huius igitur libri varietates lectionis et ſcholia Reiskius, ad quem is vt opinamur cum aliis quibuſdam, inprimis vero Demoſtheni recenſendo profuturis manuſcriptis libris, ipſo petente peruenerat, tradidit deſcripta librario et iis inſtrui Heſiodea iterum edenda, de quo iam ipſo adhuc ſuperſtite agebatur, iuſſit. Cui quidem codici, cum aliis Heſiodi plurimis, qui in bibliothecis aſſeruantur, hoc commune eſt, vt et Theocritea coniuncta habeat, et Operum Dierumque carmen ſolum referat [d]): qui etiam mos ſeruatur in editionibus primis,

[b]) n. 2. p. 860.

[c]) n. 2. p. 81.

[d]) vid. Montefalconii bibliotheca Coiſlin. p. 226. et 518. duo enim ibi codices memorantur. Alterius varietatem lectionis, a Monteſalconio ſibi tranſmiſſam, ſe adhibuiſſe, qui nullam ſuorum codicum notitiam dedit, Robinſonus ait, ſed ita, vt vtrius, neſciamus.

primis, Mediolanenſi anni CIↃCCCCXCIII, quam bibliotheca Lugdunenſis tenet e), Aldina, aliisque vetuſtis f). At in eodem genere, cum hoc et inter ſe conueniunt manuſcripti Lipſienſes. Alter enim bibliothecae Senatoriae proprius, ſicut refert Reiskius, qui hoc codice bis eſt vſus, ſemel in Animaduerſionibus ad Sophoclem ſcribendis, decem vero poſt annos iterum in Theocrito illuſtrando g), chartaceus eſt, non admodum quidem antiquus, notae tamen non infimae, nec plane ſpernendus. Tenet Theocriti octo priora Idyllia, cum ſcholiis, tum Heſiodi Opera et Dies item cum ſcholiis non poenitendis et ab Tzetzae opere, nam Moſchopuli ſunt ſcholia, diuerſis, denique tres primas Sophoclis fabulas, cum ſcholiis pariter, iis quae Thomas Iohnſonus ad Aiacem et Electram dedit, geminis germanis. Caret quidem aeui nota, ſed ad ſaeculi XV primordia ei referendus eſſe videbatur. Idem

e) vid. L. C. Valkenarii praefatio Theocriteis praemiſſa, Continet orationes Iſocratis, XVIII. Idyllia Theocriti et Heſiodi Opera et Dies.

f) Fabricius B. G. To. I. p. 382. et II. p. 436. cf. Acta Eruditor. Lipſ. A. CIↃIↃCCLXV p. 404 ſqq.

g) vid. Viri Celeberrimi praefationes, tam ad Animadverſiones in Sophoclem, quam ad editionem Theocriti p. 38. ſeq.

vir doctissimus memorabat, eadem manu exaratum codicem eademque ista cum Aristophanis etiam Pluto et Nubibus continentem, scilicet eumdem, e quo scholia in istius Poetae fabulam quae Plutus inscribitur ediderit Hemsterhusius, cum Leidae versaretur, a Doruillio possessore sibi commodo datum, penes se habuisse.

Aetate huic fere est aequalis, ipse quoque chartaceus, bibliothecae Paullinae codex, quem simpliciter Academicum nominare placuit. Continet et ipse Pindari Olympionicas cum scholiis, dein Theocriti octo priora Idyllia cum antiquis Grammaticorum commentariis, iis qui vulgati sunt per editiones, nunc pauciorибus, nunc amplioribus, nonnullisque adeo ineditis [b]); tum Hesiodi Opera et Dies cum vetustis Moschopuli scholiis marginem occupantibus aliisque, cum grammatici tum rhetorici argumenti, inter lineas collocatis.

Hanc variarum lectionum congeriem textis verborum Hesiodi subiecimus; in qua describenda, ordinanda, disponenda et cum Robinsoniana collectione, tam notis inserta, quam ad calcem editionis prolata, coniun-

[b]) vid. Ioh. Bern. Koehleri Emendatt. et Notae in Theocritum p. 26.

iungenda, adiuti sumus diligentia et industria Christiani Danielis Beckii Lipsiensis, Viri Clarissimi humanitateque, ingenio et rectissimi studii laude praestantis: qui ipse non solum Aldinae, ab recentioribus editoribus prorsus neglectae, editionis collationem, a Schmidio P. R. tantum inchoatam, perfecit, sed et in Clerici exemplo ad Robinsonianum conformando et praelis typographorum aptando, praeclaram operam nauauit.

Sed cum Robinsoniana editio, variorum notas vt tituli inscriptio habet, siue, vt praefationis verba dicunt, plurimas tantum exhibeat adnotationes doctorum quas integras Clerici editio continet, faciendum putauimus, vt tam communibus, quam propriis vtriusque contexendis, hanc nouam construeremus, ita quidem, vt etiam notarum quadam accessione augeretur. Adiecimus enim Ioh. Tob. Krebsii V. C., qui anno huius saeculi quadragesimo sexto Schreuelianum exemplum ad editionem Robinsoni recensuit, notas nonnullas, in quibus vel coniecturarum et emendationum viri docti in Obseruationibus Miscell. Doruillianis To. I. Vol. II. propositarum, rationem habuisset, vel alio modo intelligendae verborum sententiae profuisset.

Nec desiderari passi sumus Dau. Ruhnkenii animaduersiones, collectis, quae non solum priori ipsius epistolae Criticae, anno CIↃIↃCCXLIX editae et ex instituto Hesiodea tractanti, sed etiam alteri quae tribus post annis Lugduni Batauorum exiit, inessent ad Hesiodum pertinentibus; qui quidem solus inter interpretes huius Poetae, vestigia premit Graeuii, verissime affirmantis, operam se dedisse, vt iam detersis maculis, quae ei superiorum temporum barbaries adspersisset cultior prodiret. Qui tamen et ipse in varietatibus e codicibus suis enotandis summam diligentiam adhibuisse non videtur, neque vero loca obscura et male adfecta persanasse et satis collustrasse. Ista igitur Ruhnkenii, non admodum illa quidem multa, quoniam tamen laeto flore interiorum litterarum dilatantur, latius et disertius exposita, digressionibus quoque interiecis, quas longiores quidem excluſimus, seorsim, commodius vt legerentur, adiunximus. Paucula inserta sunt aliena, vel auctoribus laudatis, vel nobis tribuenda. Certe tali ingenio editores flagitabat Poeta, homines lectione, iudicio, enarratione et emendatione pollentes, hoc est vere Grammaticos, quam vim virtutemque in Clerico et Robinsono,

ſono, quos haud raro nugatores et ieiunos fuiſſe conſtat, ſane deſideramus. Nam Robinſonus quidem, etſi praeter chartarum et typorum illecebras, a ſe collectas dedit ex antiquis codicibus Anglicanis manu exaratis varias lectiones, e quibus Heſiodi cum lector tum editor haud parum proficiat; tamen ex inſtituto Poetam non tractauit, ſed locos nec admodum multos, nec nimis impeditos ſibi explicandos ſumſit. In eo tamen laudandus, quod plerumque dicta ſua veterum Grammaticorum auctoritate confirmauit. Quod autem *in rebus nihili* lectores ſe noluiſſe tenere ſcribit, indicare videtur, ſe non longe abeſſe ab eorum partibus, qui contemtu diſciplinae rationiſque Criticae, a cuius idoneo vſu alieni ſunt, ignauiae inſcitiaeque velamen quaerunt.

Proxima cura fuit, vt haec omnia quae daremus, quam emendatiſſima prodirent, carentque naeuis, quibus Clerici editio prorſus obſita eſt, in notis potiſſimum, quibusque vel Anglicana ipſa deformatur. Inter haec ſimul disiectis paſſim et temere locatis, ſuum locum reddidimus; veluti etiam I. A. Fabricii de ſcriptis Heſiodi diſputatis, quae commodius videbantur eo, quo nunc ſunt ordine, legi. Cum iſta in cauendis mendis diligentia,

coniuncta est mundities chartarum ea, is typorum nitor, vt vel elegantissimi spectatores et iudices, nihil facile in hac parte reprehensuri sint.

Opus fortasse fuerat, vt, quidquid vel ex instituto perscriptum, necdum editum [i]), vel vspiam per libros sparsum nouissemus a Viris doctis ad illustrationem Hesiodi prolatum, id colligeremus, sed et tempore destituebamur, neque res arbitrii nostri fuit. Solent enim librarii et conductores, certam libris suis molem numerumque pagellarum, quem excedi non patiuntur praefinire, et qui ipsis praestant operam, eos sui iuris esse non sinere. Deinde etiam aliam prorsus faciem, haec nostra, quam accepisset a Robinsono, editio habitura fuisset, quam seruare et reddere propositum erat; qua de caussa in Pasoris quoque Indicis locum, Robinsonianum recepimus.

Latina vero interpretatio post Graeuium a multis et ab ipso demum Robinsono interpolata, qualiscunque esset, relinquenda fuit. Semel meminimus ineptum illud: *manibus taris*, quod

[i]) Francisci Nansii in Hesiodum annotationes, aliquot libellis comprehensae, indicantur in Catalogo bibliothecae Lugduno-Batauae p. 191.

quod is reduxerat, nos eieciſſe. Apertum eſt hoc genere laboris aliis iniuriam fieri, recte ab ipſis ſcripta corrumpendo, quod ſaepe fit a ſciolis et imperitis; nec gratiam laudemque referre, qui a ſe recte excogitata alteri inſcio largiatur. Multo facilior et ſuauior opera eſt, totam nouam conficere alicuius libri interpretationem, quam veterem expurgare. Quapropter etiam Graeuium, quem, quod non omnes ex ea errores ſuſtulerit, accuſant, a crimine negligentiae, ſaltem in hac parte, facile abſoluerim.

Neque vero nobis integrum fuit, Graecos Poetae Interpretes, eodem tempore et vna eademque opera lectoribus dare. Sed ſequetur fortaſſe hoc volumen aliud, quo iſtorum magiſtrorum commentarii, adhibitis vel codicibus ſcriptis, vel veterum Grammaticorum libris, cum editis, tum ineditis [k]), vel Trincauelli, cuius nomen etiam aliis ſcriptoribus diligenter editis nobilitatum eſt inter eruditiores, editionis ope diligentius, quam in Heinſiana dantur, con-

 ſtituti

[k]) Horum in numero eſt is, cuius Συναγωγὴ λέξεων συλλεγεῖσα ἐκ διαφόρων βίβλων, gloſſas etiam Heſiodeas continens, indicatur a Montefalconio Catal. bibl. Coiſlin. p. 238. Item λέξεις ex Heſiodo, quae commemorantur ibidem p. 502.

ſtituti prodeant. At vero non ignoramus, hoc in genere ſtudium, diligentiamque et operam promiſiſſe ſuam Ioh. Bernardum Koehlerum, V. C. Lubecenſem, qui ante quindecim circiter annos *de noua editione Heſiodi adornanda conſilium* Kiloniae edidit; quod ſcriptum inſertum eſt Actis Eruditorum Lipſiae publicatis A. CIↃIↃCCLXIV. p. 89. ſqq., in quo recenſum agit codicum ſcriptorum bibliothecae Regiae Pariſinae potiſſimum, quos refert a ſe inſpectos et cum Heinſiana editione collatos; tum etiam mentionem facit aliorum, vel e Britannia, vel aliunde ſperandorum, rei recte gerendae praeſidiorum. Caetera quoque demonſtrant, in iſta cura, ſumma cum diligentia, minima feſtinatione eum conſtituiſſe verſari. Cuius conſilii ad effectum venturi, quia longior mora ſpem dubiam faciebat, hanc interea prodidimus editionem, ſuas profecto dotes, ſua vtique decora et fundamenta editionis locupletioris, quae ſunt in varietate lectionis, habituram. Scripſi Lipſiae Calend. Maiis A. C. CIↃIↃCCLXXVIII.

THO.

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI

IOANNI POTTERO

PROVIDENTIA DIVINA

ARCHIEPISCOPO CANTVARIENSI

THOMAS ROBINSON.

Ni animi tui moderationem, Pater Reuerendiſſime, iam diu perſpectam exploratamque habuiſſem, deterruiſſet me tum locus, quem ornas, in Eccleſia celſiſſimus, tum fama Tua in literato orbe celebratiſſima, ab ambitione illa qua ardebam, vt hic libellus veneranDo Tuo nomine inſignitus prodiret. Sed cum iſtam recolo humanitatem Tuam, iſtam manſuetudinem, et ſumnia grauitate conditam ſuauitatem, quam omnes amant, dum maxime reuerentur; virtutibus Tuis eſſem iniurius, ni hoc munuſculum haud Tibi penitus ingratum, hoc tributum iſtorum Tibi ſtudiorum principi acceptum fore ſperarem. Tu enim ille es, quem Graecis literis addicti ducem ſuſpicimus, huiuſmodi vectigalia exiſtimantes iuſtiſſima lege perſolui Tibi, ex cuius theſauro ditiſſimo magnam noſtrarum opum partem accepimus. Libenter quidem ſoleo, Praeſul doctiſſime, priſtina Tua ſtudia in memoriam revocare, et praeterita illius vitae contemplari ſpatia, cuius nullum non ſtadium pulcherrimis notis diſtinctum conſpicitur. Cum illa tamen mihi aetas adſit, illa iam munera acceſſerint, quae animum meum non

vnice ad Te humanarum literarum ſcientia excellentem, ſed ad ſapientem conſtantemque Virum, ad conſummatum Theologum, ad Antiſtitem ſanctiſſimum, debent conuertere; quantas Tibi gratias agam, qua voce praedicabo benignitatem tuam, qui mihi tale exemplar non e longinquo, admirari, ſed propius quandoque intueri conceſſeris? Orbi tamen Chriſtiano gratulor lumen illud Tuum in ſummo iam faſtigio collocatum. Faxit Deus, vt id multi ſuſpicientes, Coeleſti Patri gloriam tribuant; multique adeo, heu! nimium multi, omni doctrinae vento circumlati, et fidei naufragio periclitantes, illius radiis in veritatis portum dirigantur!

Me vero, Pater Colendiſſime, benedictioni Tuae commendo, precibuſque plurimum valituris; vt, cum ſacroſancto Tuo miniſterio ad ordines Sacerdotii, ad gradus Theologiae euectus fuerim, pars aliqua illius ſpiritus, quem tibi abundanter afflauit Deus, ex impoſitione Tuarum manuum in me deſcendat. Dabam in Burgo Sancti Petri Cal. Iuliis, MDCCXXXVII.

LECTORI S.

En Tibi, Lector erudite, in manus trado Poetam omnium forsan, qui iam extant, post sacros, vetustissimum, editione, ni fallor, vtili et luculenta; a qua quid Tibi expectandum sit, in ipso limine Te velim certiorem facere.

Vt textus Graecus quam emendatissime prodiret, praecipuam curam adhibui, Codices MSS., quos potui comparare, cum libris impressis conferendo. Ex his vnum mihi suppeditauit Codicem Bibliotheca Bodleiana, qui integram Theogoniam exhibet, alterumque dimidia pene parte spoliatum, cuius tamen eo leuior est iactura, quod illum a priori Codice tam parum discrepantem deprehendi, vt alter ab altero descriptus videatur. Tertii autem, idem Poema integrum conservantis, a celeberrima Societate Regia Londinensi, in cuius Bibliotheca est repositus, vsum impetraui. Operum et Dierum quatuor exemplaria MSS. versaui, tria nempe Bodleiana, vnumque Regiae Societatis; porro varias lectiones Codicis Coisliniani, ex bibliotheca, quae Cancellarii Seguerii fuit, cum editione Clerici a se collati, humanissime ad me transmisit senex longe doctissimus, ordinis sui patriaeque decus, *Fr. Bernardus Montfaucon.* Scuti Herculis vnus, quem sciam, Codex est in Anglia; ille autem in bibliotheca pretiosissima Nobilissimi *Comitis Oxoniensis* conseruatur, ad quam cum domini liberale ingenium literatis viris aditum facilem patefaciat, varias ex hoc Codice lectiones a se collectas mecum communicauit eruditissimus amicus *Thomas Hutchinson*, qui Xenophonteis Κύρου παιδείας et Ἀναβάσει adornandis tam felicem industriam adhibuit, vt reliqua elegantissimi auctoris scripta aequissimo iure literatus orbis ab illo postulet, quippe qui alios omnes ab hoc opere suscipiendo deterruit.

Quid commodi ex hoc meo amicorumque labore perceperim, Te Notae docebunt, in quibus Codicum omnes animaduerti varietates, quae ſpem aliquam melioris lectionis adferrent; earum vero nonnullas, quamvis in emendationes incertas minime procliuis, vel in ipſum textum admittere, Lectore ſemper monito, non dubitaui. Omnes autem varias lectiones ad calcem voluminis exhibui, ne ſagacibus ingeniis materia deſit, vel repetito labore perquiratur, in qua ſe et Heſiodum futuris temporibus exerceant.

Verſionem Latinam, quae in Clerici editione vſurpatur, ad examen reuocaui, eamque plurimis in locis correxi, vbi ab auctoris ſcopo aberrare, eiuſue ſenſum infelicius interpretari viſa eſt.

Certamen Homeri et Heſiodi verſione Latina, quam numquam antea, quod ſciam, ſortitum eſt, donaui. Fragmentorum collectioni nonnulla addidi, quae priorum Editorum induſtriam fugerant. Integras Dan. Heinſii, et I. G. Graeuii Lectiones, plurimas Clerici, Guieti nonnullas exhibui; obſeruationibus quibuſdam propriis ſubinde interſperſis; facilem, vt opinor, veniam impetraturus, quod operoſis Commentariis in res nihili patientem Lectorem nollem praegrauare.

Toti autem Operi praemittitur Diſſertatio, in qua de vita et ſcriptis, praecipue vero de aetate Heſiodi agitur. De illa quidem ſtatuenda maximae ſemper inter doctos lites interceſſerunt, ex quorum ſcriptis, tam antiquis quam recentioribus, excerpſi omnia, quae ad huiuſce rei illuſtrationem facere videbantur; cunctorum inter ſe collatis argumentis, et adiectis, vbicunque eſſet opportunum, propriis obſeruationibus, ſi quo pacto veritas erui poſſit.

Cum vero nonnullorum fuerit opinio, hanc litem ratiociniis Aſtronomicis dirimi potuiſſe; ne quid huius operis integritati deeſſet, in conſilium aduocaui amicum longe doctiſſimum, *Ioſephum Atwell*, S. T. P. qui calcu-

calculum Aſtronomicum ſolita ſua induſtria et acumine a ſe factum, Diſſertationi noſtrae inſerendum tranſmiſit.*) Maximam inſigni viro gratiam habeo, quod mecum non dedignatus ſit hancce ſtudiorum ſocietatem inire, nec paginae meae nomen praefigere, quod etiamnum celebre in literato orbe, breui futurum eſt celeberrimum.

Denique, quod haec editio ad vmbilicum adducta ſit, ſingulari debeo amicitiae viri ingenio et politiori doctrina praecellentis, *Roberti Eden*, Collegii Vniuerſitatis ſocii, et iuuentutis ibidem Rectoris praeſtantiſſimi; qui grauiſſimis ſuis occupationibus tempus aliquod negotiis meis impendendum ſurripuit, nec, me abſente, preli moleſtiam ſuſcipere recuſauit.

Vnum iam reſtat, vt, hac data occaſione, gratum animum deuotumque teſter erga Venerabilem Praeſulem *Robertum Clauering*, *Epiſcopum Petriburgenſem*, qui me per plures annos fauore ſuo et amicitia ornatum voluit; nec indignum prorſus exiſtimauit, cui in Eccleſia ſua Cathedrali Canonicatum conferret. Paribus me officiis deuinctum profiteor viris ornatiſſimis, quondam fratribus, iam vero patronis meis colendiſſimis, *Cuſtodi et Sociis Collegii Mertonenſis*, qui me, dum hoc opuſculum meditabar, in amabili et florentiſſimo ſuo domicilio alebant, nec abeuntem dimiſerunt indotatum. Huiuſce quidem noſtrae neceſſitudinis mihi ſemper erit iucunda recordatio; iucundior tamen, ſi aliquod demum opus elaborauero, quod tantae domus nomini et ſplendori melius conueniret.

*) *In Anglicana editione ſubiicitur*: Incipit p. 21. deſinit p. 30.

DEDICATIO

NOBILI ATQVE ILLVSTRI

VIRO

CHRISTOPHORO

CODRINGTONO

INSVLIS,

QVAE LEWARDICAE DICVNTVR,

IN AMERICANO OCEANO,

PRAEFECTO

S. P. D.

IOANNES CLERICVS.

CVM munificentia Tua, VIR ILLVSTRIS, nuper aucta esset exigua mea supellex libraria; coepi dispicere ac reputare mecum, quanam tandem ratione, gratum erga Te animum testatum facere possem. Haud ita multo post *Hesiodum*, curis meis nonnihil illustratum, typis describendum dedi; nec putaui me commodiorem occasionem nanciscì posse, qua Tibi gratias agerem. Eum ergo nunc editum ad Te mitto, in Lewardicis insulis agentem; vt id tempus, quo ab grauissimis administrationis Tuae curis conquiescis, si Tibi videatur, aliqua ex parte iucundius Tibi faciat; dum Te huius saeculi oblitum ad antiquissimas Graeciae origines transfert, et leniſſimae poeseos suauitate demulcet. Nisi scirem Te multo facilius laude digna facere, quam laudes licet meritas audire; extollerem hic cum ceteras eximias animi Tui dotes, tum etiam amorem, quo et Libros et Librorum amantes prosequeris, et quem pulcherrime, at contra plerorumque morem, cum rei militaris peritia coniunxisti. Pauciſſimi sane

eorum,

eorum, qui militarem gloriam sequuntur, vllo in loco aut Litteras aut Litteratos habent, quasi barbariem vitae eorum instituti comitem esse oporteret. Quibus si obiiciamus laudatissimos illos duces Graecos et Romanos, qui non minus exculti Litteris, quam bellicarum rerum periti fuerunt, exempla, quasi vetustate temporis morumque mutatione euanida et obsoleta, repudiant. At quid dicent, cum Te, Tuique similes, qui saeculum nostrum exornatis, opponemus eorum stolidae ignorantiae, qua propemodum gloriantur? Nimirum, necesse erit homines tacere: quemadmodum et me nunc oportet silentio quae dicenda haberem premere, ne modestiae Tuae grauis sim. Itaque desinam voto, quo Te, VIR NOBILIS, Insulas Anglicanas, quibus praees, saluum atque incolumem feliciter tueri; dein, exacto administrationis tempore, integra valetudine in Europam ac patriam redire optabo; Deumque, quae pretiosissima mortalibus largitur, ea vt in Te copiosissime omnia effundat orabo. Vale.

Dabam Amstelodami, Calendis Ianuariis, quibus decimum octauum a Christo nato Saeculum inchoatur.

LECTORI

S. P. D.

IOANNES CLERICVS.

Paucis dicam, LECTOR, quid in hac *Hesiodi* editione praestare conatus sim, ne te grauioribus forte occupatum negotiis diutius aequo distineam, neue ipse tempus in aliis collocandum frustra teram. Cum ante aliquot annos *Hesiodi Theogoniam*, in gratiam studiosorum adolescentium, interpretatus essem, vt Graecae Mythologiae mysteria iis panderem, et notulas in chartam meas conieciissem; fuerunt qui eas edi potius oportere, quam manu descriptas volitare existimarunt. Quibus non grauatim adsensi, cum praesertim haberem praelectiones Patris mei *Stephani Clerici*, in *Operum et Dierum* aliquam partem; quibus additis, ferme totus Poeta Ascraeus illustrari poterat. Itaque excerpsi, ex paternis schedis, quae excerpenda visa sunt; alia enim multa habebat in vsum tironum, quae necesse non erat in publicam lucem protrahi, cum praesertim alii pleraque iam praecepissent. Cum vero integrum Poema Pater meus non illustrasset, reliqua addidi, vt et pauca quaedam in *Clypeum Herculis*, aut ex meis scriniis petita, aut quae a viris doctis obseruata memineram. Fragmenta etiam Latine verti et tumultuariis notulis illustraui auctiora, in hac editione, cura doctissimi viri *Ioan. Georgii Graeuii*. *Hesiodum* ipsum ex eius editione desumsi, emendataque multis in locis versione Latina, notas *Ios. Scaligeri*, *Dan. Heinsii* et *Francisci Guieti*, vna cum nostris, in ima pagina subieci.

Alterum volumen totum alienum est, quippe quod constat *Lectionibus Hesiodeis* viri eruditissimi, auctioribus et emendatioribus; *Dan. Heinsii Introductione in doctrinam Operum et Dierum;* et Indice *Georgii Pasoris* huic editioni aptato, et obiter multis in locis emendato. Is Index erit Eruditis non inutilis, ad quaerenda

Hesiodi

Heſiodi loca; Indoctis vero vtiliſſimus ad intelligenda Poetae verba, quamuis varia a doctioribus in eo merito carpi poſſint.*) Haec omnia ſi iungantur, non erit cur aliae editiones *Heſiodi*, ab iis qui cupient Poetam intelligere, requirantur. *Heinſii* quidem labores magni non facio, quem paſſim aberraſſe puto, et inanes argutias captaſſe; ſed propter viri famam, non fuerunt omittendi, et ſunt in iis nonnulla quae legiſſe non poenitebit.

Erunt forte qui cupiant me rationem reddere inſtituti mei, in explicanda Mythologia ex Lingua Phoenicia, antiquiſſimiſque Graeciae hiſtoriis; omiſſis omnibus allegoriis, niſi ſi quae forte manifeſtiſſimae ſunt. Verum ſingulari opuſculo res indigeret, ſi foret copioſius exponenda, quod omnino fieri deberet, ſi omnis dubitatio animis eſſet euellenda; at hoc nunc quidem aggredi non vacat. Serias occupationes et grauiora ſtudia eiuſmodi amoenitatibus interdum, ſi Deus vitam et valetudinem conceſſerit, interpungemus; eo libentius quod, vt inſignis Criticus egregie dixit, *regnant alibi familiae et vocabula factionum, opiniones pro ſacramento ſunt, et fateri poſſe in melius profici nefas habetur;* hic vero ſibi indulgere, diſſentire ab aliis et errare etiam ſemper licuit et, niſi fallor, poſthac etiam licebit. Vale.

Dabam Amſtelodami, ineunte Saeculo a Chriſto Nato decimo octauo.

*) Et hanc ob cauſſam, et quia minores fere editiones additum habent, nos eum requia mouendum duximus.

DEDICATIO

VIRO CLARISSIMO

BONAVENTVRAE VVLCANIO,

GRAECARVM LITTERARVM PROFESSORI ET INTERPRETI

S. D.

DANIEL HEINSIVS.

Non ignoras, Vir Clariſſime, Heſiodum maiori olim forma editum a nobis fuiſſe: in qua veteres Poetae illius Interpretes coniunxeramus. Qua in re praeclaram a te nobis operam nauatam memini. Ioannis enim Tzetzae, Grammatici non plane contemnendi, gloſſas aliquanto auctiores, ſingulari quadam humanitate nobis ſuppeditaueras. Dederamus autem operam tum temporis, vt ſuauiſſimos et auro contra non caros, Operum et Dierum libellos illuſtraremus: quod in iis veſtigia veteris illius ſanctiſſimae Philoſophiae primi obſervaſſe nobis videremur, quam, Pythagoras et Plato poſtea excoluerunt. Quae res ita grata, vt pote in adoleſcente, viris maximis tum fuit, vt quam ex ſcribendi genere extemporaneo, neque elaborato, ne ſperaueramus quidem, eam nobis ita cumulate laudem tribuerent, vt admittere eam vel putiditas vel mera eſſet inverecundia: quod putarent noua eſſe omnia, ſed quae antiquiſſimo ſcriptori lucis haud parum adferrent. Cum autem iterum minore hac facie, ſine veterum interpretatione, Heſiodum ſub praelum reuocarent operae, feci quod petebant. Verſionem aliorum correxi: quaedam etiam in meis emendaui. In quibus non ſine admiratione quaedam repperi, quae per feſtinationem operarum tum commiſſa, neceſſario erant emendanda: cum nec Graeca eſſent, nec Latina. Vt anachroniſmum omittam, qui in Prolegomenis quae hic non comparent,

rent, mutatione numerorum, quod non raro accidit typographis, in aetate Tzetzae, erat commissus. Ceterum in reliquis, quae tum rudi, vt est vetus verbum, Minerua conceperam, nihil admodum mutandum putaui: ne eam, quae praecipue tum placuit, simplicitatem incrustarem. Libuit autem hic te affari, cui et tum partem aliquam illius operis inscripsi, et nunc quantum debeam, non pudet profiteri. Quis autem excellentem tuam huius linguae peritiam ignorat, nisi qui est prorsus τῶν βεβήλων? Agathiam et Callimachum qui legunt, Romanum in altero historicum, in altero habent Poetam: ita tamen vt in neutro desiderent Interpretem. Ne de aliis hic dicam. Mihi autem maxima voluptas fuit, cum purissimum scriptorem, et qui optima virtutis continet praecepta, de nouo essem editurus, statim in ipso limine pietatem erga praeceptorem profiteri. Vt et hoc quoque inter reliqua Hesiodi praecepta discat iuuentus. Vale, Vir Clarissime, et me ama.

HESIODI VITA

EX LILII GYRALDI, DE POETARVM HISTORIA, DIALOGO II.

De Homero iam satis. A quo non longe abfuit senex, rusticana agrestique facie. Iamdudum, inquit Piso, Hesiodum nobis affers. Ipsum, inquam, profecto Hesiodum, quem et aliquo tempore cum Homero floruisse accurati quidam prodidere scriptores, alicubi licet Cicero noster Homerum longe faciat antiquiorem. Vetus certe disceptatio inter Grammaticos, Gellio et Seneca et Pausania testibus, vter aetate praecesserit: qua de re et dialogos duos Ponticus Heraclides scripsit, et Cyrillus libro primo contra Iulianum Caesarem, centesimo, inquit, LX. et quinto anno post captam Troiam, Homerum et Hesiodum fuisse dicunt, et reliqua. Tum paullo post subdit idem Cyrillus: Tradunt autem quidam, quod Homerus non fuit coaetaneus Hesiodi, sed in illis fuerit temporibus, regnantibus apud Hebraeos Azaria et Ozia, apud Medos Arbace, apud Latinos autem Proca Syluio, ante scilicet constitutionem Olympiadum. Quae cum dixissem, nos, inquit Piso, summopere auemus de te audire, quae tu assidua lectione super hac re annotaueris. Quibus ego, libenter sic agam, inquam, remque ideo altius aliquanto repetam. Porphyrius enim et plerique alii, Hesiodum Homero iuniorem annis centum faciunt, atque ante primam Olympiadem. Quam opinionem sequi videtur Solinus, qui ita scribit: Inter Homerum et Hesiodum Poetam, qui in auspiciis Olympiadis primae obiit, centum XXX. anni interfuerunt. Alii eadem Homeri aetate floruisse scriptum reliquere. quam opinio-

opinionem et Philoſtratus habuiſſe videtur. Et Velleius non damnandus hiſtoricus, (tametſi quidam inſulſe nullum fuiſſe Velleium ſuſpicantur) et M. Varro in primo de imaginibus, vt eſt apud Gellium, Non eſt, inquit, dubium, quin aliquo tempore eodem vixerint Homerus et Heſiodus: idque ex epigrammate comprobat, quod in tripode inſcriptum fuerat, qui in Helicone Muſis poſitus erat. Epigramma quod apud Dionem legi, et inter Graeca epigrammata, tale eſt:

Heſiodus poſuit Muſis Heliconibus iſtum,
Cum cantu vicit diuinum in Chalcide Homerum.

Graecum vero ſi mauultis, hoc eſt:

Ἡσίοδος Μούσαις Ἑλικωνίσι τόνδ' ἀνέθηκε,
Ὕμνῳ νικήσας ἐν Χαλκίδι θεῖον Ὅμηρον.

Verum vbi in hunc ſermonem incidimus, hanc vobis, vt cumque meis verbis potero, hiſtoriam ex Plutarcho recitabo, qui eam tum in quinto Sympoſiacῶν attigit, tum in eo, quod Septem Sapientum conuiuium inſcribitur, copioſe explicauit. Homerus, inquit, et Heſiodus in Oelyci Theſſali exſequiis et Amphidamantis Chalcidenſis, carminibus certarunt, qua in re dubia atque anceps iudicum fuit ſententia. Conuerſi, inquit, ſunt ad huiuſmodi interrogationes, et propoſuerunt inanes, vt aiunt, quaſdam nugas: (ſi modo recte interpretamur, ὡς φασὶ λέσχας, non ὡς φησὶ Λέσχης, vt paſſim legitur: non tamen decerno, conſcius et Leſches nomen eſſe proprium Poetae Lesbii) Homerus quidem ſic:

Muſa mihi referas, quae non vmquam ante fuere,
Neue futura retro.

Tum vero ex tempore reſpondit Heſiodus:

Verum cornipedes quando Iouis ante ſepulcrum
Feſtinantes propter palmam plauſtra terebant?

Ob hoc ferunt Heſiodum maximae omnibus fuiſſe admirationi, atque tripodis praemium adſecutum. Sed Graeca, inquit Piſo, ipſa carmina audire cupio: dure enim admodum et incondite ea vertiſſe videris. Audite ergo

ergo ea Graece, inquam, non enim eo inficias quod ais. Homerus quidem ita:

Μοῦσά μοι ἔννεπε ἐκεῖνα τὰ μήτ' ἐγένοντο πάροιθεν,
Μήτ' ἔσαν μετόπισθεν.

Sic vero Hesiodus:

Ἀλλ' ὅταν ἀμφὶ Διὸς τύμβῳ καναχήποδες ἵπποι
Ἅρματα συντρίψωσιν ἐπειγόμενοι περὶ νίκης.

Porro ne et hoc vos lateat, iudicem inter Homerum et Hesiodum Panidem Chalcidis regem fuisse, res vsque in prouerbium deducta ostendit, Πανίδα ψῆφος, Panidae suffragium: quod in eos ferri solet, qui inerudite minusque sapienter iudicant. Pulcre, inquit Piso, et sane simul monstrasti, eadem Homerum et Hesiodum aetate fuisse: sed nihil vetat quominus eadem diligentia reliquam eius Poetae vitam, ab Atticis vsque litteris (quod aiunt) nobis repetas. Faciam id libenter, inquam, quando parum hoc a nostris hactenus hominibus est, quod sciam, factum. Hesiodi igitur nomen, vt ab hoc incipiam, a caste et pudice loquendo deductum videtur, παρὰ τὸ ἧσιν ἁδῶ. Patria vero illi Cuma: quae vrbs inter Aeolicas numeratur, ante Lesbum sita. Num tu, inquit Piso, Hesiodum Ascraeum fuisse negas? eo enim nomine a Graecis et Latinis vocatur. Recte tu quidem, inquam; sed si me vos audire volueritis, qua id ratione factum intelligetis. Hesiodi quidem patria Cuma fuit Aeolica, vt ab Herodoto, Strabone et Stephano traditum est. Valerius quoque Probus, non alium, quam Hesiodum, intelligere Virgilium autumat, illo carmine:

Vltima Cumaei venit iam carminis aetas.

Quod scilicet Hesiodus Cumaeus primus aetates ex metallis commentus est; vt liquido videtur in eo, quod Ἔργα inscribitur, poemate. Natus ergo Hesiodus Cumae, patre Dio Ampelidis filio, qui ex Menalopo Ithagenaeo Critonis filio natus erat, matre vero Pycimede: qui vtique parentes aere alieno oppressi, cum vnde dis-

solue-

soluerent nomina non haberent, in Aſcram Boeotiae vicum demigrarunt, vbi eſt puer Heſiodus educatus, atque inde Aſcraeus cognominatus. Plutarchus ex Ephori Cumaei ſententia refert, Attellen, Maeona, et Dion, Cumaeos, fratres fuiſſe, quorum Dius, quem nauticam exercuiſſe comperi, ob eam quam attulimus cauſam, in Aſcram migrauit; vbi (ait) Pycimeden vxorem duxit, ex qua natum ferunt Heſiodum: qui dum paterna armenta puer cuſtodiret, a Muſis amatus fuiſſe perhibetur: quae illi guſtandam laurum dedere: eam enim lauri naturam eſſe ſcribit ipſius Poetae Interpres Proclus, et Iſaacius Tzetzes, vt qui eam mandunt, vates fiant: vnde et Lycophron Poeta ea cauſa δαφνοφάγον vatem nominat. Idem et in Caſſandra Sophocles. Et noſter Tibullus agens de Sibylla:

Vera cano, ſit vſque ſacras innoxia laurus
Veſtar, et aeternum ſit mihi virginitas,

Aphthonius quoque rhetor, laurum vaticinii ſymbolum eſſe prodidit: quare et laurum ipſam veteres μαντικὸν φυτὸν appellauere, hoc eſt, vaticinam plantam. Et Claudianus ait:

— — *Venturi praeſcia laurus.*

Eadem ratione Apollini ſacra dicitur, qui vaticinii Deus a gentibus eſt creditus. Quin et huius arboris foliorum crepitu, dum cremantur, antiqui futura (vtinam non et hoc noſtro tempore!) praedicebant: quod et Philoſophus Porphyrius credidit. Si enim magno ſtrepitu in igne crepuiſſent, felicitatem ſignificabant: ſi ſiluiſſent, vnde et tacita laurus eſt dicta, infelicitatem. Et perinde de illa idem Tibullus:

Laurus vbi bona ſigna dedit, gaudete coloni.

Et Propertius:

Et tacet exſtincto laurus aduſta foco.

Lauri inſuper folia, ſi noctu pulvino ſubiecta fuerint, ſomniorum veritatem conciliare produntur. Dictam autem Daphnen, prodit Euſtathius, a δα particula intenſ-

tenſiua, et φωνέω verbo: quod *voco* et *cano* ſignificat, quod laurus in igne poſita crepet et ſonet: vnde fortaſſe et ipſi nos Latini laurum deduximus, a λα, vt δα, particula intenſiua, et *vro*, vt ſi non voce, at ſignificatu conueniat. Si plura vero de lauro diſcere cupitis, praeter ea quae a noſtris traduntur, legite Parthenii librum Ἐρωτικῶν, et Conſtantini librum XI. de re ruſtica, quo loco plura leguntur parum Latinis nota. Sed iam a lauro ad Heſiodum reuertar, qui lauro guſtata, hauſtaque Hippocrenes vnda, repente Poeta prodiit. Id cum alii, tum ipſe de ſe in Theogonia cecinit. Quam rem ita Maximus Tyrius interpretatur, vt Heſiodum putet voluiſſe, quae ſui ingenii et artis eſſet foetura, in Deas referre, vt ſe Muſis gratum teſtaretur: vt ſi quis aerariam calleat, Vulcano tamen ſua aſſignet opera. Sed hac de re plura apud ipſum Maximum legetis. Delectatum quidem peregrinationibus Heſiodum legimus, ſicuti et Homerum: quam rem tamen in ſomnium quidam retulere. Alii, quod qui peregre proficiſcuntur, facilius prudentiam: ceteraſque virtutes comparare exiſtimantur, quod mores ſcilicet hominum multorum videant. Vxorem quoque duxiſſe proditum eſt Ctemenen Phyſigei filiam, et ex ea Steſichorum Poetam natum. Alii non vxorem fuiſſe, et ob hanc ipſum Heſiodum occiſum. Nam cum de ſe ſcitatum oraculum Delphos iuiſſet, eique reſponſum foret, vt Nemeaei Iouis templum vitaret, quod ibi eſſet vitae finem habiturus, cumque ea cauſa Nemeam Peloponneſi fugeret, forte in Oeneonem Locridis peruenit, vbi Nemeaei Iouis templum fuerat, vt ſcribit Thucydides; quo in loco incautus ab Amphiphane, et Ganetore Phyſigei liberis interemtus eſt, quod ab eo vitiatam ſororem Ctemenen crederent. Cadauer ab iis in pelagum proiectum eſt: id quod cum occulte feciſſent, ab Heſiodi cane facinus eſt proditum, vt ſcribit Plutarchus. Alicubi tamen non Phyſigei filii, ſed Ganyctoris Naucletii dicti ſunt, vt in illo eſt, cui

titulus,

titulus, Quaenam animalia prudentiora, terreſtriane, an aquatilia. Pauſanias quoque, in Boeoticis, Heſiodi interitum ita recitat: Filii, inquit, Ganyctoris, Ctimenus et Antiphus, in Molycrian ex Naupacto fugerunt ob Heſiodi necem, vbi in Neptunum impii exiſtimati ſunt, de illiſque eſt facta quaeſtio. et cetera quae ille proſequitur. Mortis Heſiodi cauſam Plutarchus ſic in Dioclis conuiuio explicat. Cum Mileſio, inquit, comite et Troilo puero Heſiodus apud quemdam hoſpitatus eſt, noctu Mileſius hoſpitis filiam vitiauit: rei conſcium Heſiodum rati puellae fratres, illum inter paſcua cum puero occiderunt, et cadauer in mare proiecerunt: pueri vero corpus in littore reliquerunt, a quo et loco nomen inditum. Ferunt, inquit, Deorum voluntate a delphinis cadauer ad littus delatum, vbi tum forte Neptunalia celebrabantur. Id ſcelus vbi incolae intellexerunt, interfectorum domos diruerunt; viuos ipſos, qui facinus admiſerant, aquis ſuffocarunt. Alii poſt diem tertium a delphine in littus cadauer deuectum tradunt. Re cognita, occiſores nauigatione ſibi conſulere volentes, vi coortae tempeſtatis ad vnum omnes deprehenſi, naufragio periiſſe dicuntur. Poſt haec Heſiodi corpus in Nemea Locridis ſepultum perhibetur, qua de re extat Alcaei Poetae carmen. Dein vero oraculo monente, eius oſſa exportata ab Orchomeniis, et in medio foro, hoc addito elogio, tumulata:

Ἄσκρη μὲν πατρὶς πολυλήϊος, ἀλλὰ θανόντος
Ὀστέα πληξίππων γῆ Μινυῶν κατέχει
Ἡσιόδου, τῦ πλεῖστον ἐν ἀνθρώποις κλέος ἐστὶν
Ἀνδρῶν κρινομένων ἐν Βασάνῳ σοφίης.

Tum Picus puer: Cur non et hos Latine, vt alios verſus, nobis exprimis? Vt, inquam, noſter Piſo hos ipſe conuertat, et ego interea ad memoriam cetera reuocem. Et Piſo: Faciam equidem, inquit, vtcumque potero: et non diu cunctatus, ſic coepit:

Fertilis Aſcra quidem patria eſt: verum morientis
Pugnaces Minyae condita membra tenent
Heſiodi, cuius ſupra omnes plurima laus eſt,
Spectatoſque viros iudicio ſophiae.

Quos cum Piſo recitaſſet, mirum eſt quanto ſit rubore ſuffuſus. quod animaduertens ego, cauſamque intelligens, ſtatim ſubdidi. Legimus et Graecum alterum Pindari, quod ita noſter Caelius Latine vertit:

Salue cui pubes, tumuluſque bis obtigit vnus,
Tu ſapis Heſiode, quantum homini ſapere eſt.

Sed et Aldus ita prius:

Heſiode ante alios ſophia praeſtantior omnes,
Salue, bis quondam qui puer atque ſenex.

Graecum Pindari, ſi vultis, ſic habet:

Χαῖρε δὶς ἡβήσας, καὶ δὶς τάφῳ ἀντιβολήσας
Ἡσίοδ', ἀνθρώποις μέτρον ἔχων σοφίης.

Verum iam tempus eſt, inquam, vt quae ab Heſiodo ſcripta ſint, commemoremus, ſi tamen prius illud vnum, quod in Graecis commentariis reperi, attulero ſuper ea in Ἔργοις verba, μήτ' ἐμὸς υἱός. Filius, aiunt, Heſiodi Mnaſeas eſt. Philochorus vero Steſichorum dixit ex Climene: ego tamen legendum puto, Ctemene, vt iam oſtendi. Alii tamen ex Archiepe: quo fit vt eos mirer, qui ſcribunt, Heſiodum praeter Steſichorum et filiam habuiſſe Mnaſeam nomine, quam Archiepen vocant alii. Porro ſexdecim Heſiodi legitima feruntur volumina: in primiſque Theogonia, a Philoſopho Zenone inter alios interpretata. Deinde Ἔργα καὶ ἡμέραι, id eſt, Opera et Dies. In quo opere de re ruſtica praecepta tradit ad Perſen fratrem, quem et ipſum Poetam aliqui ſcribunt. Sunt et qui putent, Ἠοίας μεγάλας, ſic vocata carmina, Heſiodi eſſe, vt Eunapius Graecus hiſtoricus, et in Boeoticis Pauſanias. quo loco et alia Heſiodi opera commemorat, de quibus iam ante plane meminimus. Poſthaec Aſtronomica ſcripſit, tum Hypotheſecas, quas tamen Fabius Quintilianus, ex Ariſtophanis Grammatici

tici ſententia, Heſiodi eſſe negauit. At vero Ariſtoteles et Grammatici nonnulli, vt Heſiodi legitimum opus, in medium afferunt. Scripſit item Heroum et Heroidum Genealogias: ad haec et de mulieribus: quo in opere Heroidas multas induxit virorum fortium nuptias, vt ait Seruius, optaſſe. Dion vero Chryſoſtomus ex Alexandri Macedonis ſententia, Heſiodum ea cauſa de mulieribus ſcripſiſſe dixit, quod Homero concederet, qui de heroibus ante ſcripſiſſet. Et quidem Lucianus ait, Heſiodum mulierum virtutes concinuiſſe. Tradit Pauſanias, Heſiodum vaticinandi artem ab Acarnanibus edoctum, de ea carmina ſcripſiſſe. Scribit Nicocles, quod et in Pindarum Grammatici notant, Heſiodum primum ἐραψῳδῆσαι, hoc eſt, per rhapſodias carmina ceciniſſe. At vero Heſiodus ipſe, ſe cum Homero in Delo in Apollinem huiuſmodi verſus primum concinuiſſe prodidit, dum ſic cecinit, vt pridie diximus:

In Delo tum primum ego Maeonideſque Poetae
Luſimus, inque nouis carmen cantauimus hymnis,
Auricomum Phoebum, quem Latona edidit alma.

Sed videte, rogo, quam ille dulcius ſuauiuſque ſua lingua:

Ἐν Δήλῳ τότε πρῶτον, ἐγὼ καὶ Ὅμηρος, ἀοιδοὶ
Μέλπομεν, ἐν νεαραῖς ὕμνοις ἑάψαντες ἀοιδήν,
Φοῖβον Ἀπόλλωνα χρυσάορον, ὃν τέκε Λητώ.

Scripſit item Heſiodus Pelei et Thetidis Epithalamium, ſicuti priori ſermone retulimus. Scripſit et de Dactylis Idaeis. Item Epicedium in Batrachum amicum, et quod adhuc legitur poema inſcriptum Herculis Scutum: quod tamen Ariſtophanes Grammaticus non Heſiodi eſſe ſuſpicatus eſt, ſed cuiuſpiam alterius, qui Homericum ſit imitatus. Megacles autem Athenienſis, et Apollonius Rhodius, Steſichoruſque, ipſius Heſiodi legitimum carmen eſſe cenſuere. Scripſit idem de Medicina. qua de re Plutarchus in Sympoſio Dioclis. Heſiodus, inquit, in Medicina plurimum valuit. quod ma-

nifeſte apparet, cum de victus ratione, de vini temperamento, de aquarum vi, de balneis, de foeminis, de temporum connexione, deque infantium ſtatu diſſerit. Et haec quidem Cleodemus medicus apud Plutarchum. Sunt et qui Heſiodum de herbis ſcripſiſſe tradant. quod ex Plinio colligitur. Nec deſunt qui Heſiodum ſcribant auctorem eorum apologorum, qui Aeſopi dicuntur. Quae ego cum dixiſſem, Vide, inquit Piſo, quam paucis carminibus M. Manilius in ſecundo Aſtronomicõn iſta fere omnia Heſiodi opera complectatur. Nam cum Homerum laudaſſet, mox ita de Heſiodo ſubiunxit:

— — Sed proximus illi
Heſiodus memorat diuos, diuumque parentes,
Et chaos enixum terras, orbemque ſub illo,
Infantem, et primum titubantia ſidera corpus,
Titanas iuuiſſe ſenis cunabula magni,
Et ſub fratre viri nomen, ſine fratre parentis,
Atque iterum patris naſcentem corpore Bacchum,
Omniaque immenſo volitantia corpora mundo.
Quin etiam ruris leges cultuſque rogauit,
Militiamque ſoli, quod colles Bacchus amaret,
Quod foecunda Ceres campos, quod Pallas vtrumque,
Atque arbuſta vagis eſſent quod adultera pomis,
Syluarumque Deos ſacrataque numina nymphas,
Pacis opus, magnos naturae condit in vſus.

Cum recitaſſet hos verſus Piſo. Si velim, inquam ego, quaecumque omnia de Heſiodo legi, vobis in praeſentia recenſere, in longum nimis noſter ſermo procederet: quaedam tamen haud indigna relatu nequaquam praeteribo: Scribit inprimis Dialogum Lucianus, qui Heſiodus inſcribitur, in quo Heſiodum ipſum de ſe multa narrantem inducit, eumque ipſe, vt ſolet, irridet. Sunt et inter Graeca epigrammata in Heſiodum multa. Exſtat et apud Graecos prouerbium, de iis qui ſuperſeneſcunt, Heſiodia ſenectus: de quo et Pindari diſtichon legitur, quod ante ab Aldo et Caelio noſtro interpretatum

tum attulimus. Pythagoram ſcribit Philoſophus Hieronymus, cum ad inferos deſcendiſſet, Heſiodi animam vidiſſe ad columnam aeream ſuſpenſam adſtrictamque adeo, vt ſtridere videretur, et cum ea Homeri quoque animam ſerpentibus vndique incinctam; ea videlicet ſolummodo cauſa, quod de Diis falſa ſuis carminibus confinxiſſent. Quare factum puto, vt Ponticus Heraclides contra Homeri calumniatores librum illum ediderit, qui eſt inſcriptus, Allegoriae in iis quae de Diis ab Homero dicuntur, et reſponſiones in eius calumniatores. Videri enim, inquit, poſſet Homerus, Salmoneus, vel Tantalus, immoderatam atque intemperatam linguam habens, ſi quae de Diis cecinit, ſub alia ſignificatione, non intelligerentur. Et quidem de Homero Heraclides, quod et de aliis Poetis bonis, vt heſterna die diximus, intelligi poteſt. Sed tametſi excellentis ac prope diuini ingenii fuerit Heſiodus, non tamen ideo obtrectatoribus illum caruiſſe accepimus, ſiquidem iniquas aduerſum eum controuerſias exercuiſſe Cercopem legimus, in tantum excellentiſſimus quiſque aliquo detractore eſt vexatus. Homerus quidem, vt Zoilum mittam, a Siagro Poeta laceſſitus, Pindarus ab Amphimane Coo, Simonides a Timocreonte. Nec Virgilio Horatioque noſtris, defuere Parones, Maeuii, Bauii atque Suffeni, aliique, de quibus in noſtris his ſermonibus ſparſim, vt feret locus, plura dicemus. Sed et hoc Homeromaſtigων genus noſtro hoc tempore non minus, quam pridem, viget. Plures quidem nunc Critici et Zoili, quam verſificatores et Poetae. At de Heſiodo iam ſatis.

HESIODI VITA

E Fuluii Vrſini Elogiis deſcripta.

Heſiodum Dio patre, et Pycimede matre natum Olympiade prima, LX. ante Romam conditam annis floruiſſe, ex ſcriptoribus cum Graecis, tum Latinis, colligimus. Patria illi Cuma, Aeolicarum vrbium vna, vt Herodotus et Strabo annotarunt. Inde autem aere alieno oppreſſum patrem Dium migraſſe ferunt, Aſcramque Boeotiae vicum petiſſe; a quo Aſcraeum deinde Heſiodum dictum. Eius mortem, cum ſenex admodum eſſet, recitat Plutarchus in Dioclis conuiuio. Prouerbium inde factum, Heſiodea ſenectus. Heſiodo ſtatuam in publico Conſtantinopolino gymnaſio, quod Zeuxippi dicebatur, ex aere poſitam fuiſſe, intelligimus ex his Chriſtodori verſibus in lib. 5. Epigrammatum Graecorum,

Ἡσίοδος δ' Ἀσκραῖος ὀρειναίσιν εἴδετο μύσαις
Φθεγγόμενος, χαλκοῦ δ' ἐβιάζετο θυάδι λύσσῃ
Ἔνθεον ἱμείρων ἀνάγειν μέλος.

Quos Laurentius Gambara Brixianus ita in Latinum tranſtulit:

Heſioduſque choros Aſcraeus ſtabat agreſtes
Inter, Hamadryadum media ſublimis in aula:
Aerea et effigies fundebat ad aethera carmen.

Pauſanias quoque in Boeoticis Heſiodo ſtatuam aeream a Theſpienſibus in vrbis foro poſitam fuiſſe ſcribit. qui et aliam Heſiodo ſtatuam in templo Iouis Olympici collocatam narrat in rerum Eliacarum libro 1. De Heſiodo Velleius lib. 1. Huius temporis aequalis Heſiodus fuit circa centum viginti annos diſtinctus ab Homeri aetate, vir perelegantis ingenii, et molliſſima dulcedine carminum memorabilis; otii quietiſque cupidiſſimus, vt tempore tanto viro, ita operis auctoritate proximus, qui vitauit ne in id, quod Homerus, incideret; patriamque et parentes teſtatus eſt; ſed patriam, quia multatus ab ea erat, contumelioſiſſime.

DE

DE HESIODI AETATE

EX IOHANNIS GERHARDI VOSSII LIBRO DE POETIS GRAECIS CAP. II.

Sic ſtatuimus nihil nunc antiquius habere Graecos poematis Homeri et Heſiodi, ſed quando hi vixerint, Veteres ipſi certant incerti. Heſiodum multo iuniorem Homero (*quem vixiſſe Olympiadum initio, vel paullo poſt, Romuli nempe temporibus, paucis ante oſtenderat*) Cicero putauit. Vti et Porphyrius ac Solinus, quorum ille annis o, hic CXXX poſt Homerum vixiſſe exiſtimat. Alii eo quod ſimplicior ſit antiquiorem fuiſſe coniectant. Plurium vero opinio eſt fuiſſe aequalem. Vt Varro in primo de Imaginibus, teſte Agellio, Plutarchus V. Sympoſiacon et VII. Sapientum conuiuio, item Philoſtratus. In eo diſſenſu ob plurium conſenſum, et quae de certamine Homeri ac Heſiodi prodita ſunt, maluimus nos aggregare iis, qui aliquo tempore ſimul vixiſſe exiſtimant. Non multum abit quod apud Cyrillum legas floruiſſe Heſiodum paullo ante primam Olympiadem, regnante in Latio Proca Syluio, vel quod alii floruiſſe dicunt Olymp. IV, vt eſt apud Euſebium in Chronicis. Apud quem etiam legas ad praecedentem Olympiadem floruiſſe tum Eumelum Poetam, qui Bugoniam et Europam ſcripſit. Fuerint igitur et Heſiodus et Eumelus aequales. Nec multum abit Tzetzes, qui Heſiodum refert ad Olymp. XI. Operae vero eſt attendere ad id, quod Heſiodus ipſe ſcribat, ſua aetate Arcturum *ἀκρόνυχον* in Boeotia exortum fuiſſe VIII. die Martii. vnde Poetae huius aetas in tantum ſaltem poſſit colligi, vt error ſi quis ſit ſaltem intra 70. annos ſit conſtituruſ,

ſtiturus, ſicuti obſeruat Ioſ. Scaliger in Euſebianis animaduerſionibus, num. MCCLV.

Ἐκ τῶν Σουίδα.

Ἡσίοδος Κυμαῖος, νέος δὲ νομισθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς Δίου, καὶ μητρὸς Πυκιμήδης, ἐν Ἀσκρῃ τῆς Βοιωτίας. Γενεαλογεῖται δὲ εἶναι τοῦ Δίου τοῦ Ἀμπελίδου τοῦ Μελανώπου. ὃν φασί τινες τοῦ Ὁμήρου πρόπατορος εἶναι πάππον, ὡς ἀνεψιάδην εἶναι Ἡσιόδου τὸν Ὁμηρον. ἑκάτερον δὲ ἀπὸ τοῦ Ἄτλαντος καταγεσθαι. ποιήματα δὲ αὐτοῦ ταῦτα, Θεογονία, Ἔργα καὶ Ἡμέραι, Ἀσπὶς, Γυναικῶν κατάλογος ἐν βιβλίοις ε. Ἐπικήδειος εἰς Βάτραχόν τινα ἐρώμενον αὐτοῦ. Περὶ τῶν Ἰδαίων Δακτύλων. καὶ ἄλλα πολλά. Ἐτελεύτησε δὲ ἐπιξενωθεὶς παρ' Ἀντίφῳ καὶ Κτιμένῳ· οἱ νύκτωρ δόξαντες ἀναιρεῖν φθορέα ἀδελφῆς ἑαυτῶν, ἀνεῖλον τὸν Ἡσίοδον ἄκοντες. ἦν δὲ καὶ Ὁμήρου κατά τινας πρεσβύτερος. κατὰ δὲ ἄλλους, σύγχρονος. Πορφύριος καὶ ἄλλοι πλεῖστοι νεώτερον ἑκατὸν ἐνιαυτῶν φασί.

Ex Suida.

Heſiodus Cumaeus. Ceterum a patre Dio et Pycimede eius matre, in Aſcra, translatus eo, vixit. Genus ac familiam illius ab Ampelide Dio, Melanopi filio deducunt. Quem nonnulli Homeri abauum fuiſſe volunt. Vt Heſiodi conſobrini filius fuerit Homerus. Vtrumque autem ab Atlante volunt oriundum eſſe. Eius autem haec ſunt poemata: Opera et Dies, Scutum, Mulierum Catalogus, libris quinque. Epicedium Batrachi, quem in deliciis habuit. De Dactylis Idaeis. Alia item multa. Obiit autem, cum ad Antiphum et Ctimenum hoſpes diuertiſſet. Qui cum noctu ſororis ſuae ſtupratorem tollere ſe exiſtimarent, Heſiodum ignari ſuſtulere. Fuit autem Homero, vt quibuſdam videtur, antiquior. Alii eadem tempeſtate vixiſſe autumant. Porphyrius, et alii, centum omnino poſt annis floruiſſe tradunt.

Ex

Ex Halicarnaſſenſi Dionyſio.

Heſiodo autem magna voluptatis fuit cura, tum aequabilem dictionem accuratamque amat compoſitionem.

Ἐν τῶν Διονυσίῳ τῷ Ἁλικαρνασσέως.

Ἡσίοδος μὲν γὰρ ἐφρόντισεν ἡδονῆς, καὶ ὀνομάτων λειότητος, καὶ συνθέσεως ἐμμελοῦς.

Velleius Paterculus Hiſt. lib. I.

Huius temporis aequalis Heſiodus fuit, circa cxx. annos diſtinctus ab Homeri aetate, vir perelegantis ingenii, et molliſſima dulcedine carminum memorabilis, otii quietiſque cupidiſſimus. vt tempore tanto viro, ita operis auctoritate proximus. qui vitauit, ne in id, quod Homerus, incideret: patriamque et parentes teſtatus eſt. Sed patriam, quia multatus ab ea erat, contumelioſiſſime.

Fabius lib. X.

Raro aſſurgit Heſiodus, magnaque pars eius in nominibus eſt occupata. tamen vtilis circa praecepta ſententiae, lenitaſque verborum et expoſitionis probabilis: daturque ei palma in illo mediocri genere dicendi.

Ἀλκαίῳ εἰς τὸν αὐτόν.

Ἀοκρίδος ἐν νέμεϊ σκιερῷ νέκυν Ἡσιόδοιο
Νύμφαι κρηνιάδων λοῦσαν ἀπὸ σφετέρων,
καὶ τάφον ὑψώσαντο. γάλακτι δὲ ποιμένες αἰγῶν
Ἐξέαναν, ξανθῷ μιξάμενοι μέλιτι.
Τοίην γὰρ καὶ γῆρυν ἀπέπνεεν, ἐννέα Μουσῶν
Ὁ πρέσβυς καθαρῶν γευσάμενος λιβάδων.

THO. ROBINSONI DISSERTATIO DE VITA, SCRIPTIS, ET AETATE HESIODI.

Quorum ſcripta et ingenium admirantur homines de perſonis eorum ſolent curioſius inquirere, et omnia, quae ad illos attinent, vmbra quamuis antiquitatis obſcurata, patriam, parentes, ſeculum, mores literato labore perſcrutari. Quae quidem induſtria vtcunque videatur eſſe otioſorum hominum, inſignium virorum famae et meritis debetur, gratumque oſtentat animum et beneficii memorem, ſi eorum, quae ad humano generi benefacientes pertinent, nihil a nobis alienum putamus. Et quanquam ex tam remotae vetuſtatis monumentis explorata veritas ſperanda non ſit, haud tamen iſte arguendus eſt labor, qui pro certis et manifeſtis quidquam poſſit probabile et veriſimile eruere. Nihil vlterius auſim lectori promittere in praeſenti opuſculo, in quo de vita, ſcriptis et aetate antiquiſſimi Poetae diſſeritur; et, ſi in argumento tam dubio et obſcuro eatenus prodire contigerit, haud fruſtra ſuſceptum laborem iudicauerim.

Notat Paterculus (l. 1. c. 7.) Heſiodum *vitaſſe, ne in id, quod Homerus, incideret, patriamque et parentes teſtatum eſſe.* Narrat quidem Heſiodus (Ἔργ. v. 636. etc.) patrem ſuum e Cuma Aeolica fuiſſe, et ex illa ciuitate migraſſe Aſcram Boeotiae vicum prope Helicona; an vero ipſe Cumae natus fuerit, an potius Aſcrae poſt migrationem paternam ex dictis non liquet. Plutarchus quidem *a)* Ephorum ſecutus, contendit, Heſiodi patrem Aſcrae iam inquilinum vxorem Pycimeden du-

a) Vid. Lil. Gyrald. de vitis Poett.

duxisse, et ex ea Hesiodum genuisse; Suidas vero tradit, eum, cum adolescentulus esset, a parentibus suis a Cuma, Ascram translatum fuisse, eandemque Strabo (Geogr. l. 13.) tuetur sententiam. Qui eorum partes sequuntur, Eclogae 4. Virgilianae versum 4.,

Vltima Cumaei venit iam carminis aetas,

quem ad Cumanam Sibyllam referebant interpretes, de Poeta nostro interpretantur *b*). Nec absurda quidem videtur haec interpretatio, si animaduertamus, quam apte tota pene Ecloga versibus Hesiodi de mundi saeculis respondeat. Noster certe haud obscure tradidit, post ferrei saeculi consummationem aureum denuo renaturum:

Μηκέτ' ἔπειτ' ὄφελον ἐγὼ πέμπτοισι μετεῖναι
Ἀνδράσιν, ἀλλ' ἢ πρόσθε θανεῖν, ἢ ΕΠΕΙΤΑ γενέσθαι.

quae quidem aetas *c*), non quod *vltima* idem sit ac *prima* et *antiquissima*, sed ideo vltima dici potest, quod post aliarum consummationem reuersura sit, et proinde vltimo ordine censenda. Ad hanc igitur doctrinam haud obscure respicit versus ille Virgilianus, *vltima Cumaei* etc. Virgilianum illud, *redeunt Saturnia regna*, ad Hesiodeum illud quadrat (Ἐργ. v. 111. seqq.) Οἱ μὲν ἐπὶ Κρόνου ἦσαν ὅτ' οὐρανῷ ἐμβασίλευεν, *Iam redit et virgo* ad Ἀθανάτων μετὰ φῦλ' ἔτην προλιπόντ' ἀνθρώπους Αἰδὼς καὶ Νέμεσις, *Cedet et ipse mari victor, nec nautica pinus Mutabit merces*, ad Αἶψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνῷ κατεθεῖο, *Non rastros patietur humus*, et, *Robustis quoque iam tauris iuga soluet arator* ad Ἔργα βοῶν δ' ἀπόλοιτο καὶ ἡμιόνων ταλαεργῶν, *Molli paullatim flauescet tempus arista*, *Incultisque rubens pendebit sentibus vua*, ad καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρος ἄρουρα Αὐτομάτη πολλόν τε καὶ ἄφθονον. Ex his omnibus manifestissima apparet inter Hesiodea carmina et Eclogam quartam conuenientia, quae supradictae *Cumaei carminis* interpretationi fauet. Haud inter-

b) Val. Probus. Fabricii Bibl. Gr. l. 1. c. 20. Graeuii Lect. Hesiod. ad Ἐργ. v. 174.

c) Fabricii B. Gr. l. 1. c. 30. Goralli i. e. Io. Clerici Not. in Seueri Aetnam.

interea dissimulandum est, hanc interpretationem validissimis argumentis oppugnari posse, quae velim petat Lector ex praeclara illa Christianae religionis defensione (Answer to the scheme etc. p. 497.) quam vir longe doctissimus Dunelmensis iam Episcopus in lucem edidit; quibus ego, vt ad institutum opus denuo reuertar illud solum adiicio, nequaquam fieri posse vt in nauigatione illa a Cuma ad Ascram patri comes fuerit Hesiodus, cum ipse disertissime testetur, se vnica, tantum vice nauigasse, ex Aulide scilicet in Euboeam (Ἔργ. 650.):

Οὐ γὰρ πώποτε νηΐ γ' ἐπέπλων εὐρέα πόντον,
Εἰ μὴ ἐς Εὔβοιαν ἐξ Αὐλίδος.

nisi quis ex argumenti tenore contenderit, hoc solum voluisse Poetam, se hanc vnicam nauigationem suscepisse in aetate sua virili, qua capax erat maritimarum rerum scientiam acquirendi. Vtcunque vero se haec res habet, vel ex quacunque vrbe noster ortum duxit, satis constat Ascram pro patria plerumque agnosci eumque saepius a Virgilio (Ecl. 6, v. 71. Georg. 2. v. 176.) appellari Ascraeum, idemque velle Paterculum, cum patriam suam Hesiodum indicasse memorat.

Quod vero idem tradit Auctor, scilicet Poetam *patriam suam memorasse contumelioſissime, quoniam ab ea mulctatus erat*, vel a traditione quadam, vel a libris deperditis, vel a praua verborum ipsius interpretatione traxit. Nulla enim mulctae occurrit mentio, nisi forte in hunc sensum torqueantur, quae de iniqua iudicum sententia tradita sunt; nec porro iracundiae tribuendum est, quod Ascram tam ignobilem vicum et miserum descripserit:

Νάσσατο δ' ἄγχ' Ἑλικῶνος ὀϊζυρῇ ἐνὶ κώμῃ,
Ἄσκρῃ, χεῖμα κακῇ, θέρει ἀργαλέῃ, οὐδέ ποτ' ἐσθλῇ.

Quae quidem incommoditas, vt tradunt Scholiastae (Proclus et Tzetz. ad Ἔργ. 640.), a loci situ oriebatur; nam propinquitate excelsissimi montis Heliconis interceptae sunt aurae, quae aestiuum calorem possent leni-

re,

re, et hiberno tempore excluſi ſunt radii ſolares, niualeſque aquae defluxerunt. An non vero licuit ſine inuidiae ſuſpicione veram vici ſui naturam deſcribere? Quam tamen hic loci ob hanc vnicam cauſam videtur tradidiſſe, vt melius depingeret patris paupertatem, qua bonus vir natiua vrbe exulare, et in tam miſerum vicum profugere compulſus erat. Haud interea diſſimulare velim, Ephorum (v. Proclus ibid.), qui et ipſe Cumanus erat, tradidiſſe, hunc hominem non ob pauperiem, ſed caede quadam perpetrata, patria profugiſſe.

Aeque vanus eſt auctor idem Paterculus cum tradit Heſiodum parentes ſuos indicaſſe, niſi forte in quodam libro iam deperdito eorum nomina inuenerit. In illis, qui ſuperſunt, vnicus occurrit verſus, quem quis de tali re poſſit ſuſpicari, iſte ſcilicet quo fratrem ſuum hiſce verbis compellat (Ἐργ. 229.), Ἐργάζευ, Πέρση, διὸν γένος, quem ſic Tzetzes exponit, υἱὲ Δίϊ, ἢ συγγενὲς γένος. Prior quidem explicatio non adeo abſurda eſt, quin admitti commode poſſet, ſi ex aliis monumentis conſtaret, Dium Heſiodi patrem fuiſſe; non tamen adeo probabilis, vt per ſe valeat ad confirmandam de hac re ſententiam, cum altera ſignificatio, συγγενὲς γένος, illa ſit, quam et ipſe Heſiodus eique ſuppar Homerus, ſaepiſſime hiſce verbis affigunt. Quod vero nonnulli obiiciunt, incongruum prorſus videri, vt Poeta fratrem ſuum plebeium, vel certe mediocrem hominem tam magnificis titulis compellet, nullius erit ponderis aeſtimanti Homerum (Odyſſ. φ, 234.) ipſum tam benignum eſſe, vt hoc ipſum Epithetum Vlyſſis ſubulco largiatur. Longe aptius tam honeſtam appellationem fratri ſuo tribuit noſter, qui inter maiores ſuos, vt fert traditio, deos Muſasque recenſebat; praeſertim ſi hoc argumento fratrem hortari vellet, vt paupertatem, tam generoſa familia prorſus indignam, laudabili induſtria euitaret,

Ἐργά-

d) Ἐργάζευ, Πέρση, διὸν γένος, ὄφρά σε λιμὸς, Ἐχθαίρῃ.

Post migrationem illam ad Aſcram nihil praeterea de Heſiodi patre ſcriptum inuenio; ſed credere par eſt, eum exinde vberiori vſum eſſe fortuna; nam poſt eius mortem de diuidendo patrimonio inter Heſiodum fratremque Perſen lis interceſſit. (Ἐργ. 37. etc.), in qua Perſes, corruptis iudicibus, ſuperior euaſit, et largiorem hereditatis partem ad ſe traxit. Noſter vero, tali quamuis accepta iniuria, frugalitate ſua vel induſtria adeo factus eſt opulentior, (Ἐργ. 396.) vt hunc ipſum fratrem, ignauum, vt videtur, et ſtolidum homuncionem, ad anguſtias redactum ſaepius ſubleuauerit; — generoſae ſane indolis argumentum, quod in diſcordia, acriori plerumque in fraternis animis, non modo ſuorum neceſſitati miniſtrauerit, ſed paterno pene affectu et auctoritate praeclarum poema compoſuerit, vt e) hunc ipſum a prauo vitae inſtituto abſtraheret, et ad induſtriam virtutemque accenderet.

Rus plerumque ſe abdebat Heſiodus, ibique in vallibus (Θεογ. 23.) [non iugis, vt narrat ingenioſiſſimus Βιόγραφος f)] Heliconis paſtor erat; quae quidem occupatio nequaquam, vt idem vult auctor, erat g) ignobilis, ſed quam melioris conditionis homines ſaepius ſectabantur in priſcis temporibus. Huic operi intentum aduenerunt Muſae montis incolae, paſtoralemque ignauiam increpantes de ſacrata arbore lauru ramum tradiderunt, et poeticum inflarunt ſpiritum. Hanc quidem hiſtoriam ioculariter perſtringit, et mendaci gloriolae attribuit

d) Δεινοτάτως καὶ αὐτὸ διὰ τὲ παρόντος ἐγκωμιάζ πρὸς ἀγαθοεργίαν προτρέπεται. ἀπρεπὲς γὰρ ἀνδρὶ εὐγενεῖ τῶν μὲν χρηςῶν ἀποτρέχειν, etc. Itzerz. ad locum.

e) Ἐργ. 10. Dan. Heinſii Introduct. ad Ἐργ.

f) Kennet's Lives of Greek Poets.

g) Ἀνδρὶ δέμας εἰκυῖα νεῷ, ἐπιβώτορι μήλων, Παναπάλῳ, οἷοί τε ἀνάκτων παῖδες ἔασιν. Od. ν', 222. Vid. etiam Il. ζ, 424. et Hom. hymn. in Venerem.

attribuit egregius ille derisor Lucianus (p. 269. edit. Bourdel.); eandemque Ouidius (Art. Am. 1, 27.) sui carminis veracitatem testatus seria videtur animaduersione dignari:

Nec mihi sunt visae Clio, Cliusque sorores,
Seruanti pecudes vallibus, Ascra, tuis.

Sed vterque in hac re peruersum Criticum agunt, nequaquam ignorantes fabularum rationem, vel poeticam licentiam audendi quidlibet. Nam si Numae grauissimo et sapientissimo viro condonarunt posteri, quod nocturnas cum Egeria nympha confabulationes venditauerit (Liu. 1, 19.), ad maiorem legibus suis venerationem conciliandam; si in saeculo illo politissimo et minime superstitioso Horatio licuit furores poeticos effundere (Odd. 2, 19.); *Bacchum in remotis carmina rupibus Vidi docentem (credite posteri) Nymphasque discentes, et aures Capripedum satyrorum acutas.* et iterum (l. 3. od. 4.): *Me fabulosae Volture in Appulo Fronde noua puerum palumbes Texere*; si, inquam, Augustanis concessum fuit poetis, tam portentosa figmenta venditare; quid ni liceret Hesiodo in aetate sua rudi et fabulis addicta, commercium quoddam cum Musis Heliconiadibus praetendere, cum manifestum sit, nihil aliud hanc totam narrationem significare, quam quod primum iuxta hunc montem poesi operam dederit?

Quamquam vero *b) otii et quietis cupidissimus erat* Hesiodus, non adeo tamen sibi indulgebat, quin ad gloriam quandoque et famam adspiraret. Mos erat inter veteres Graecos quem Romani postea vsurparunt, regum procerumque exequias ludis quibusdam et spectaculis, inter cetera vero certaminibus poeticis *i)* celebrare. Istiusmodi ludis in honorem Amphidamantis Chal-

b) Vell. Paterc. 1, 7.
i) Plutarch. Sympos. 5. Prob. 2. Sept. Sap. Conuiu. Liuii l. 41. Vide etiam inscriptionem Adelph. Terent.

Chalcidici indictis, ad Euboeam nauigat Hesiodus (Ἔργ. 654.), poeticum praemium ambiturus; ibique cum victor iudicatus esset, tripodemque reportasset, eum patronis suis, Heliconiadibus Musis dicauit. Quod quidem fecit, vel gratitudinis ergo, vel ad victoriam suam tali trophaeo illustrandam, vel potius, vt videtur, *k*) quod mos erat, praemia in istiusmodi certaminibus reportata, non ad priuatum vsum conuertere, sed alicui deo consecrare. Haud quidem me latet, Proclum in scholiis suis tradere Plutarchum versus omnes contentionis historiam narrantes Hesiodo abiudicasse; quod sane an recte notauerit Scholiastes, haud facile iudicaueris, cum libri nonnulli Plutarchi, qui Procli tempestate extarent, iam perierint. In his qui restant, huius Contentionis bis fit mentio. In Septem Sapientum Conuiuio Plutarchus Periandrum inducit hanc historiam adhibentem pro argumento, quod inter priscos Graecos fuerint certamina poetica; nec caeteri conuiuae huiusce traditionis veritatem oppugnarunt. Sed in Symposio, cum antiquum hunc fuisse morem vellet ostendere, negat se hanc historiam pro argumento adhibiturum, quoniam res erat obsoleta, et a Grammaticis decantata. Quae quidem oratio, vt iudicium meum interponam, nequaquam id, quod de Plutarcho asserit Scholiastes euicerit. Dicit enim Plutarchus se hoc argumentum praetermittere, non quod *falsa*, sed quod *trita nimis et vulgaris* res esset. Si quis tamen Plutarchi verba, *l*) τὰ ἴωλα πράγματα *vanas et aniles fabellas* significare contendit, non opus est, vt de hac re controuersia moueatur, cum, hoc sensu admisso, minime sequatur, Plutarchum tritam hanc de Hesiodi contentione historiam, respuere, sed istam solummodo illius partem, quae tradit eum ab Homero

k) Herodot. l. 1.

l) Cicer. Epp. 9, 2. *Etsi erat ἴωλος illa epistola.* vbi τὸ ἴωλος non *vana* seu *inanis*, sed *obsoleta* significat.

Homero victoriam reportasse; cuius rei nullum certe vestigium in Hesiodi scriptis vsquam apparet. Quod si manifestissime constaret, illam fuisse Plutarchi sententiam, quam Proclus repraesentauerit, vix tamen vnius auctoritate permotus versus per tot saecula comprobatos reiicerem; praesertim cum probe sciant, qui antiquos solent scriptores versare, quam prodigi sint obelorum suorum Critici et Grammatici, opinantes nimirum, si quidlibet audere Poetis liceat, aequam sibi esse potestatem, quidlibet expungendi *m*).

Historiae Hesiodeae ex ipsis scriptis huc vsque lucem attuli, in quibus, senili quamuis garrulitate imbutus, pauciſſima vitae suae vestigia conseruauit. Ne tamen Lectori inuideamus, quae de tanto viro tulit fama, ad alia iam libet descendere, quae quidem, si Nostri aetatem spectes, a recentioribus, haud tamen vanis vel obscuris, scriptoribus traduntur. Interierunt sane *n*) Plutarchi integer liber, Lampriae memoratus de vita Hesiodi; alter *o*) Cleomenis; tertius *p*) Heraclidis Hera-

m) Vide quae in hanc rem iocatur Lucianus: Ἔτι δὲ περὶ τῶν ἀθετουμένων στίχων (τοῦ Ὁμήρου) ἐπηρώτων, εἰ ὑπ' ἐκείνου εἰσὶ γεγραμμένοι· καὶ ὃς ἔφασκε πάντας αὐτῷ εἶναι· κατεγίνωσκον ἔν τῶν ἀμφὶ τὸν Ζηνόδοτον καὶ Ἀρίσταρχον γραμματικῶν πολλὴν τὴν ψυχρολογίαν. Ver. Hist. l. 2. Eosdem perstringit Cicero Epp. 3, 11. *Si, vt scribis, eae literae non fuerunt disertae, scito meas non fuisse. Vt enim Aristarchus Homeri versum negat, quem non probat, sic tu (libet enim mihi iocari), quod disertum non erit, ne putaris meum.*

n) Proclus et Tzetzes in suis scholiis ad hunc librum saepissime respiciunt, nisi verum sit, Plutarchum commentarios etiam in Hesiodum composuisse. Illi tamen in eius scriptorum catalogo apud Lampriam non occurrunt, nec ab A. Gellio, vt nonnulli existimauerunt, l. 20. c. 8. memorantur. Ibi enim pro, IIII *in Hesiodum commentario*, procul dubio legi debet, *in Isin et Osiridem Commentario.*

o) Clem. Alex. 1. Strom.

p) Diog. Laert. l. 5. sect. 92.

Heracleotis, ex ſcriptis, vt dicitur Chamaeleontis compilatus; haud tamen, credo, cum magno litterarum incommodo haec iactura euenit, cum nihil de hac re explorati ex tam recentibus ſcriptis exſpectare fas eſſet, quaecunque vero probabilia traditio venditaverat; ea vel Plutarchus in ſcriptis quae ſuperſunt, vel liber ille de Certamine Homeri et Heſiodi, videatur congeſſiſſe; quem librum Editioni huic noſtrae adiectum adeant illi, qui huiuſce certaminis ſeriem velint cognoſcere.

De ipſius vero contentionis hiſtoria celebratiſſima variorum q) auctorum ſententias hic loci taedet congerere. Non ego pro fabuloſo repente reſpuerem, quod tot tantique viri, quamuis inter recentiores numerandi, tradiderunt; cum illi, quae ſcripſerint, nequaquam finxiſſe, ſed a vetuſtioribus libris, et fama antiqua, traxiſſe videantur. Plutarchus qui hiſtoriae auctoritatem labefactare creditur, τὸ ἑωλον πρᾶγμα καὶ διατεθρυλλημένον appellando, exinde concedit, eam non eſſe figmentum recens, ſed a veteri fama deriuatum. Sed non ego is ſum, qui tantum antiquitati arrogem, vt ei cenſeam in omnibus adhibendam eſſe fidem. Multo, vt fatear, probabilius eſt, hanc hiſtoriam vniuerſam a priſcis Grammaticis confictam eſſe, qui cum comperirint Heſiodum certaminis poetici, in quo victoriam retulit, meminiſſe, itemque forſitan Homerum in hymno (n. 5. edit. Barneſ.) Veneri ſupplicaſſe, vt in certamine quodam victor euaderet: δὸς δ' ἐν ἀγῶνι Νίκην τῷδε φέρεσθαι, ἐμὴν δ' ἔντυνον ἀοιδήν: exinde anſam arripuerunt duos celeberrimos Poetas inter ſe committendi, quamvis alii eſſent coaeui Poetae, quibuſcum contendere vterque poterat. Memorantur ſane, qua tamen auctoritate,

q) Plutarch. Sympoſ. l. 5. prob. 2. Conu. 7. Sap. Philoſtr. in Heroicis. Libanius Socrat. Apol. Tzetzis Prolegg. ad Heſiod. Euſtath. Prolegg. ad Homer. A. Gellius l. 3. c. 11.

ritate, nescio, quorundam Poetarum nomina, qui ad hunc honorem creduntur adspirasse. Thomas Magister in argumento Ranarum Aristophanis tradit, obscurum quendam dictum Syagrum cum Homero, cum Hesiodo Cercopem certasse; idemque a Diogene Laertio (l. 2, sect. 46.) traditum inuenias. Occurrunt quidem a nonnullis auctoribus citata duo Epigrammata, quae ad huiusce certaminis veritatem confirmandam adhibentur, r)

Ἡσίοδος Μούσαις Ἑλικωνίσι τὸν δ' ἀνέθηκε,
Ὕμνῳ νικήσας ἐν Χαλκίδι θεῖον Ὅμηρον.

et: s)

Ἐν Δήλῳ τότε πρῶτον ἐγὼ καὶ Ὅμηρος ἀοιδοὶ
Μέλπομεν ἐν νεαροῖς ὕμνοις ἐράψαντες ἀοιδήν.

Sed vtrumque a viris doctis merito reiicitur. Ecce enim huiusmodi, vt videtur, Epigrammatum originem et historiam! Splendidum quoddam mendacium et verisimile ingeniosus vir confingit, scriptis committit, ex vetusto forsan raroque libro petitum simulat. Natam fabulam auide amplectitur et fouet semidoctorum turba, noua a vetustis, falsa a veris discernendi imperita. In succedente saeculo inualuit traditio, facileque ei assentiuntur homines, quam a patribus demissam acceperunt. Exoritur tandem Poeta cyclicus, qui hoc sibi thema proponit, versus pangit, fraudem molitur, omne se tulisse punctum arbitratus, ingenioque suo tacite plaudens, si quid sui literatus orbis vetustum crediderit. Votis respondet euentus; pro Homerico vel Hesiodeo venditatur; itaque demum ad probandam historiae veritatem adducitur, quod ipsum ab historia conficta ortum duxit. Annon huiusmodi sit origo citatorum Epigrammatum, Lector viderit. Prius quidem ab ipsis Hesiodeis versibus paululum immutatis, conflatum videtur.

r) Lib. Anthol. Dion. Chrysost. Orat. de regno.

s) Eustath. ad Il. A, p. 5. Schol. Pindar. ad Nemeon. Od. 2.

tur. Posterioris, vt notarunt *t*) viri docti, νοθείαν arguit, quod in eo mentio occurrit τῆς ῥαψῳδίας, quae quidem in vsu nondum erat in ista Poeseos infantia; nec sane quis crediderit, cui stylus Nostri familiaris est, ei adiudicandos esse duos versiculos, qui vocibus pene iisdem ἀοιδοὶ, et ἀοιδὴν barbare et inculte desinunt. Vtcunque tamen de ipsius certaminis veritate statuere placuerit, nemo certe contentionis acta et processum, quem Ἀγὼν Ὁμήρου καὶ Ἡσιόδου inscriptum in manibus iam habemus, pro vero ac genuino agnouerit. Post Adriani imperatoris tempora, qui in ipso libro (p. 227.) nominatur, scriptum constat; et quamuis non negem, quaedam forsan istius rei momenta sparsa olim fuisse et vulgata, longe tamen plura, vt opinor Auctor φιλόμηρος excogitauit, victoriam quidem, ne famae contradiceret, Hesiodo concedens, sed in aliis omnibus Homeri gloriae inique subseruiens. Ne hoc temere dictum putes, ecce hominem in ipsa fraude deprehensum! Quoniam intricatas et subtiles quaestiunculas proponere nullius sit operis vel ingenii, maximi vero, iisdem extemplo respondere; idcirco perpetui interrogatoris partes Hesiodo assignat, responsoris Homero. Quod quidem contra historiae veritatem factum constat. Nam quaestionem, quam Auctor certaminis Hesiodo assignat:

Μῦσ' ἄγε μοὶ τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα,
Τῶν μὲν μηδὲν ἄειδε· σὺ δ' ἄλλης μνῆσαι ἀοιδῆς.

itemque responsum Homero attributum:

Οὐδέποτ' ἀμφὶ Διὸς τύμβῳ καναχήποδες ἵπποι
Ἅρματα συντρίψασιν, ἐρίζοντες περὶ νίκης.

vtrumque horum, verbis paululum immutatis, memorat Plutarchus *v*), sed historiae, vt opinor, sequacior, quam

t) Salmasii Plin. Exercitatt. p. 609. Lucianus vero in Hermotimo Hesiodum appellat τὸν ῥαψῳδόν.

v) Conuiu. 7. Sapp. Latuit igitur Barnesium hoc a Plutarcho memoratum. Reprehendit enim Lilium Gyraldum, com-

quam vix crediderim per totam Certaminis seriem ineptas percontatoris partes Hesiodo demandasse, quaestionem Homero, Hesiodo responsum assignat; haud obscurum iniquae istius operis falsitatis documentum, cum scriptor ad propugnandas, quas tuetur, partes, receptae traditioni audeat contradicere. Porro si ita in certamine processisset res, vt ab huiusce libri auctore repraesentatur, absurda admodum esset vel ipsius Hesiodi, vel eorum, qui citata Epigrammata composuerunt, de tali victoria gloriatio. Accommodatius ei esset, quod Pyrrhus de Romanis victor gratulatori cuidam narratur respondisse *x*): *Si alteram huiusmodi reportauerimus victoriam, omnino periimus.*

Quae vero post hoc certamen Hesiodo euenerunt, hoc fere modo traduntur. A Chalcide Delphos *y*) nauigauit, tum victoriae praemium Musis consecraturus, tum oraculum de futura vita ibidem consulturus. Cum vero vix templum ingrederetur, Prophetissa deo repleta, talia effudit:

Ὄλβιος ἔτος ἀνὴρ, ὃς ἐμὸν δόμον ἀμφιπολεύει,
Ἡσίοδος, Μούσῃσι τετιμένος ἀθανάτῃσι.
Τῷ δ' ἤτοι κλέος ἔσται, ὅσον τ' ἐπιδίναται ἠώς.
Ἀλλὰ Διὸς περφύλαξο Νεμείου ἀγλαὸν ἄλσος.
Κεῖθι δέ τοι θανάτοιο τέλος πεπρωμένον ἐστίν.

s) Nemeaei Iouis apud Argiuos templum erat celebratissimum, aenea statua, et stadium, in quo eidem Ioui ludos faciunt. Hunc lucum cum haud obscure a deo significari Hesiodus crediderit, vt fatalem regionem vitaret, Oenoen Locrensium oppidum migrans, ab Amphiphane et Ganyctore Phegei filiis hospitio excipitur. Sed ineluctabilis fatorum vis. Ab ambiguo oraculo

competitorum partes ita disponentem. Vix autem, vt opinor, auctoritatem libri τῶν Ἀγώνος Plutarchi praeposuisset.

x) Plut. in vita Pyrrhi.

y) idem VII. Sapp. Conuiu. Ἀγών etc.

z) Pausanias in Corinthiacis.

Poeta decipitur; iſta enim regio, quamuis obſcuriore fama, *a*) Nemeaeo Ioui conſecrata erat. Eadem fere fallacia circumuenti et alii inſignes viri dicuntur occubuiſſe. *b*) Cambyſi, Perſarum regi, redditum erat oraculum, eum Ecbatanae deceſſurum, quod quidem de Ecbatana Medica interpretatus eſt; alia autem erat Ecbatana Syriaca, vrbs obſcurior, in qua vulnere accepto mortem obiit. *c*) In Antigoni morte fratris iuſſu interfecti rem haud abſimilem accidiſſe tradunt. Quid memorem Henricum IV. Anglorum regem, qui, cum praedictum eſſet, eum Hieroſolymis moriturum, Weſtmonaſterii deliquio correptus, et in cameram dictam Hieroſolymitanam deportatus, ibidem, vaticinii memor, animam efflauit? Heſiodo vero apud Oenoenſes commorante, vir quidam nomine Demodes, qui ei comes erat, hoſpitum ſorori ſtuprum intulit. Illi autem Heſiodum iſtius fuiſſe iniuriae auctorem ſuſpicati eum interfecerunt, marique Euboeam et Locridem interfluente ſubmerſerunt; cuius cum tertio poſt die cadauer ad terram delphines detuliſſent, dum feſtum ſolemne in honorem Ariadnae celebraretur: populus vniuerſus ad littus decurrit, agnitumque corpus ſepeliit.

Interfectores autem ad ſupplicium conquiſiti, cymbam piſcatoriam arripientes ad Cretam nauigarunt. Sed eos conſequuta eſt vindicta. Tradunt aliqui *d*), eos in itinere fulmine percuſſos Iouem ſubmerſiſſe; alii *e*) Chalcidem reuerſos ab Eurycle haruſpice, poena hoſpitalium legum violatoribus indicta, morte mulctatos fuiſſe, detectos quidem, vt tradunt alii *f*), ab ipſo Heſiodi cane. Eius oſſa ad ſe poſtea Orchomenii tranſtulerunt, hac de cauſſa,

a) Thucyd. Hiſt. l. 3.
b) Herodot. l. 3.
c) Ioſeph. Antt. Iudd. 13, 11.
d) Ἀγών. Alcidamus in Muſeo.
e) Eratoſthenes in Ἀνδραπόδῳ.
f) Plutarch. de ſolertia Animal.

cauſſa, vt ipſi *g*) narrant. Saeuiente in homines et pecudes peſtilentia, miſſi ad oraculum conſultores, reſponſum tulerunt, ad ſedandam luem vnicum id fore remedium, ſi ex Naupactio agro in Orchomenium Heſiodi oſſa deportaſſent. Percontantibus autem iis, in qua tandem Naupactii agri parte eſſent illa reperturi, reſpondit Pythias, locum cornicem monſtraturam.

Redeuntes vero in patriam, qui ſciſcitatum miſſi fuerant, et per agrum Naupactium iter facientes, non longe a via cornicem conſpexerunt ſaxo inſidentem, ibique Heſiodi oſſa, in faxi cauitate inuenta, cum his Elegis inſcriptis apud ſe ſepelierunt:

Ἄσκρη μὲν πατρὶς πολυλήϊος, ἀλλὰ θανόντος
Ὀστέα πληξίππων γῆ Μινυῶν κατέχει,
Ἡσιόδου, τὸν πλεῖστον ἐν Ἑλλάδι κῦδος ὀρεῖται,
Ἀνδρῶν κεινομένων ἐν βασάνῳ σοφίης.

Hanc vero mulierem nomine *b*) Ctemenem, cuius ſtupratae ob ſuſpicionem interfectus eſt *i*) Heſiodus, nonnulli eius fuiſſe vxorem tradunt, ex qua filium genuit Mnaſeam, vel, vt dicit Philochorus, Steſichorum, vel, vt alii, Archiepem. Ad extremam dicitur ſenectutem peruenisse; vnde prouerbium illud, Ἡσιόδειον γῆρας; et Epigramma Pindaro *k*) attributum:

Χαῖρε δὶς ἡβήσας, καὶ δὶς τάφῳ ἀντιβολήσας,
Ἡσίοδ', ἀνθρώποις μέτρον ἔχων σοφίης.

Communem quandam, cum Homero ſortem, ſi Pauſaniae (in Atticis) ſit credendum, Heſiodus obtinuit. Regum, principumque familiaritates, vel fortunae inuidia nacti non ſunt, vel ſpreuerunt. Hic agreſti vitae addictus ab vrbana fronte, faſtidioſis dominis, aulicis artibus et officiis penitus abhorruit. Homerus per va-

 rias

g) Pauſanias in Boeoticis. Ἀγών. In nonnullis tamen circumſtantiis inter ſe diſcrepant.

b) ita corrigit Lil. Gyrald. pro Κλυμένην.

i) Proclus et Tzetzes in Schol. ad Ἔργ.

k) Tzetz. in Prolegg. ad Ἔργ.

rias terras peregrinatus, gloriam suam propagare praestabilius duxit, quam contractiori fama potitum magnatum opibus et gratia floruisse. Fortunati ambo! si quid veri cecinit Poeta, qui et regiam et parasiticam mensam probe cognouerit; *l*) *Dulcis inexpertis cultura potentis amici, Expertus metuit.* Sed felicior multo Hesiodus, qui, dum clientelae taedium non subiret, *stirpis Achilleae fastus* non perferret, *gaudebat paruisque sodalibus et lare certo.*

Haec fere sunt, quae passim de Hesiodo nostro conscripta leguntur; dubiae quidem auctoritatis omnia, quae tamen, si falsa existimantur, haud poenitet protulisse, quoniam ex his inferri potest, maximo eum per omnia saecula in honore habitum, de quo talia conficta fuerint.

De hominis vero moribus et indole, cuius vitae vix vlla supersunt vestigia, quis aliquid ausit pro certo tradere? Quod autem nobis inuidit historia, ipse quodammodo suppeditauit in libris, quos veram quasi animi sui imaginem posteris reliquerit. Et quamuis de moribus hominum ex eorum scriptis, de praxi ex praeceptis non sine erroris periculo iudicatur; in hoc tamen auctore, cum senili quadam garrulitate tantus elucet candor et infucata simplicitas, vt ipsum, dum lego, pene videre videar qualis esset, omnemque vitam senis in libris suis veluti votiua descriptam tabella patere existimem. Dignus homo, quem quis Patriarchae alicui vel Prophetae assimilauerit. *Rusticus*, *abnormis*, *sapiens*; abundans praeceptis omnigenis, agriculturae, oeconomiae, virtutis, quae quidem, ni fallor, Ascraeo populo quotidie inculcabat; fabularum, antique more, ornamentis illustrata, facetiisque innocuis condita. Inter caeteras vero virtutes iustitiae et frugalitatis cultor praecipuus, quarum alteram ei cominendauit a corruptis iudicibus accepta

l) Horat. Epp. l. 1. ep. 18.

cepta iniuria, ad alteram exercitatum fecerunt, quae erant patrimonii parte ſpoliato facultatum anguſtias. Non adeo tamen ad rem attentus, quin arctum quandoque ſolueret hoſpitiis animum, *m*) neque *πολύξενος*, neque omnino *ἄξενος*; ſi quid vero valeat argumentum illud, *Laudibus arguitur* etc. haud ille illiberalis conuiviorum apparator, *n*) qui, conuiuis ad bibendum diſpoſitis, *vetuit ſuper craterа cyathum quieſcere.* Mitis vir ingenii, placabilis, generoſus, qui ſumma licet iniuria affectus, fratrem tamen, damni auctorem, docere, hortari, beneficiis cumulare non deſtitit. *Otii, quietiſque cupidiſſimus*, qualem decet eſſe agricolam et paſtorem; iſta tamen ambitione famaeque ſiti, qua literati pene omnes, poetae maxime, laborant. Hinc nauigatio illa ad certamen Chalcidenſe, et plures forſitan contentiones in deperditis libris memoratae. Vaniloquentiae accuſationem, quam nonnulli Heſiodo intentarunt, iam ſupra diluimus; ſi qui vero ſuperſtitioſum arguunt, nec licet nec libet refellere. Talem habemus, qualem expectare fas eſt antiquiſſimum Poetam, ſumma deorum reuerentia imbutum; quae quidem in illuminata mente religionem parit, veramque pietatem, ſed in intellectu caecutiente diuinaeque naturae prorſus ignaro, ſuperſtitionem omnimodam. Vitium hoc habuit non proprium, ſed temporum. Ab erroribus autem popularibus animi maxime erecti haud facile emergunt.

Sed hominem iam dimittamus, vt contemplemur poetam; omnium praeter Homerum ab antiquis celebratiſſimum; cui dum *χαρακτῆρα* effingere, explorare genium, propriamque ſcribendi ſpeciem depingere ſuſcipiam dolebit ſane, ſi ſenſum meum, ſequutum, iudicioque confiſum, ab his ipſis antiquis *κριτικωτάτοις* viris quandoque diſſentire contigerit. Acutiſſimi vir ingenii Dionyſius Halicarnaſſenſis *o*) hanc nobis Poetae noſtri

m) Εργ. 715.
n) Plutarch. Diocl. Conuiu.
o) in cenſura vett. Scriptt.

imaginem exhibet: Ἐφρόντισεν ἡδονῆς, καὶ ὀνομάτων λειότητος, καὶ συνθέσεως ἐμμελοῦς. Idemque cum politam et floridam τὴν σύνθεσιν deſcripſiſſet (περὶ συνθέσεως ſect. 23.): Heſiodum inter eos primum recenſet, qui in hoc ſtylo viſi ſunt elaboraſſe. Ab illo non diſcrepat Velleius Paterculus (l. 1. c. 7.): *Vir ſuit perelegantis ingenii, et molliſſima dulcedine carminum memorabilis.* Eandemque pene ſententiam, Grammaticorum princeps, Fabius Quinctilianus in his verbis tueri videtur (Inſtitutt. Oratt. l. 10.): *Raro aſſurgit Heſiodus, magnaque pars eius in nominibus eſt occupata, tamen utiles circa praecepta ſententiae, lenitaſque verborum et ſententiarum probabilis daturque ei palma in illo medio genere dicendi.*

Decreta haecce ſummorum Criticorum locus erit in poſterum perpendendi; illud tamen interea libet animaduertere, ſcilicet eos, quamuis vera forſan, quae citauimus, de Noſtro protulerunt, non ei in his χαρακτῆρα maxime proprium et familiarem attribuiſſe. Sagaces viri, et Criticorum regulis aſſueti, hoc vel illud ſcribendi genus, acri habito examine, in auctore quouis forſitan deprehendant. Sed illud vnicum pro peculiari diſtinctionis nota cuique attribuerem, ſi quid in eo ſit, quod non acutis, vt ſentiatur, naribus indiget, non vt Criticorum trutina penſetur, exigit, ſed per ſe planum et perſpicuum vulgarem quemuis et oſcitantem ferit lectorem, et nequaquam ſui ſinit eſſe immemorem. Ecquid vero huiusmodi deprehendimus in Heſiodo? Immo admirabilem quandam ſimplicitatem, et, vt ita dicam, modeſtiam orationis et caſtitatem; a qua quidem ſcribendi norma in vetuſtiſſimo quoque auctore maxime conſpicua, recentiorum hominum plerique falſas fucataſque Veneres ſectati penitus deflexerunt. Simplicitas vero vel in cogitatis vel in verbis praecipue conſiſtit. Cogitationum ſimplicitas ea eſt, quae res concipit et apprehendit, vt in ipſa natura inueniuntur exiſtere, pure, perſpicue, diſtincte.

ſtincte. His autem opponuntur cogitationes perplexae, obſcurae, ſubtiles, quae veritatem forſan in ſe continent, ſed longe quaeſitam, paucis obuiam, et fundo quaſi adhaerentem. Verborum ea eſt ſimplicitas, quae res exprimit proprie et clare, non affectatis vocibus, quaeſitiſue figuris, ſed iſtis, quae ad communem vſum proxime accedentes vulgari captui maxime accommodantur. Hic, inquam, ſtylus eſt et dicendi character, in quo veteres illi excelluerunt, a quo tamen recentiores, delicati homines et faſtidioſi, acuminatum aliquid et exquiſitum et a vulgo longe longeque remotum inveſtigantes, omnino receſſerunt, et in locum eius frivolos conceptus, argutas ingenioſaſque ſententiolas, introduxerunt. Ex hoc hominum genere perpauci Aſcraei vatis veneratores inueniuntur. Nam de rebus ruſticis vrbane, de humilibus excelſe, de gravibus non lepide et concinne, loqui didicit; ſed ſuum cuique rei colorem induens naturam ducem optimam in omnibus ſectatur. In eo igitur dominatur iſta, de qua loquimur, ſimplicitas; ſiue ad hanc a natura factus, ſeu paſtorali vita inſtitutus, ſeu ab ipſo denique ſubiecto coactus videatur. *Raro* certe *aſſurgit Heſiodus*, nec in tali debuit argumento aſſurgere; ſed aliarum Venerum vices ſupplent, et certiſſimam ei palmam conciliant praeceptorum grauitas, verborum aptitudo, et verſificationis lenitas et dulcedo. In Ethica parte, praeceptorum aridorum, ieiunorum, ſine ordine vel connexione repetita crambe; in deſcriptionibus, notiſſimarum circumſtantiarum minuta congeries, nullis figmentis decorata, vel figuris variegata; totius ruris inornata facies; omnia denique ad vtilitatem potius, quam delectationem comparata; haec quidem vitia ſunt, quae delicatis noſtris hominibus faſtidium creant; ſed iſtiusmodi ſunt vitia, quae in optimo quoque antiquorum maxime conſpiciuntur, et pro ipſiſſima nota antiquitatis

et

et charactere *p*) genuino habenda sunt. Equid enim Homero sublimius, ne dicam diuinius? Sed in ipso, quandocunque a bellorum strepitu recedere, et in domestica vita occupari, vel arua incolere dignatur, eadem conspicitur tum sensuum tum verborum veneranda simplicitas; cuius quidem plurima vel in ipsa Iliade, occurrunt exempla, Odyssea autem tota in hac est. Quin etiam in argumentis maxime excelsis haec ipsa ἀφέλεια locum habet, simplex inquam, magnificentia, et natiua maiestas, quae, per se satis conspicua, extranea respuit ornamenta, nec purpureos pannos assuit; qualem videre licet in sacris scripturis; quae ab omni fastu et tumore abhorrentes, descriptionibus, colloquiis, Patriarcharum historiis, rebus quidem plerumque grandibus, suam attribuunt sublimitatem, vlteriorem non arrogant. Quod siqui sint, qui hanc ipsam orationem simplicem et incultam contemnant, vtpote facile imitabilem, et sine sudore obtinendam, nae illi egregie falluntur, frustra, vt opinor, laboraturi, si eandem tentauerint. Ita enim plerique vel prauorum librorum lectione, vel propria affectatione, et nouitatis falsaeue sublimitatis studio peruertuntur, vt eos ad naturam denuo reuocare et ad iustos sensus veramque eloquentiam effingere, opus sit difficillimum nec nisi diuturno vsu et exercitatione crebra perficiendum. Quid vero? Nullisne liceat ornamentis, nullo vti acumine? An omne dicendi artificium, omnis rhetorica ableganda? Nequaquam. Plura sunt subiecta, ita a natura comparata, vt nitide, vt

p) Huc referri possunt, quae dicit Macrobius in comparatione Catalogorum Homeri et Virgilii. *Has copias fortasse paucis aliquis diuinae illi simplicitati praeferendas. Sed nescio quomodo Homerum repetitio illa vnice decet, et est genio antiqui poetae digna.* Saturnal. l. 5. c. 5. Dolet tamen, quod celeberrimum gentis nostrae Poetam Alexandrum Popium in hac re dissentientem habeamus; quem vide in dissertatione sua in Homeri Catalogum.

vt splendide tractari possint, hoc interim si modo caueatur, ne adscitis ornamentis naturalis gratia et venustas obscuretur. Illud vero concedens, nego tamen antiquissimis scriptoribus inornatam suam simplicitatem exprobrandam esse, cum et prisca gens mortalium istiusmodi phalerarum incuriosa esset, et ipsa forsan argumenta nitorem omnem et splendorem respuerent. Haec scripsi in eorum gratiam, qui natura quid sit, quod temporum morumque discrimen, quid denique subiecto cuique conueniat, prorsus ignorantes, inornatam Hesiodi simplicitatem fastidiunt et irrident.

Qui iustam vero de Hesiodo ideam formare velit, oportet eum non in vno quouis, sed in diuersis operibus poetam contemplari. In Ἔργοις καὶ ἡμέραις, quod vnum pro genuino eius opere ab omnibus *q*) agnoscitur talis est, qualem modo depinximus, agrestis, grauis, inornatus, senex, aeui sui antiquitatem et mores fassus; ista tamen dictionis puritate et numerorum suauitate, vt nihil in hac parte vel elegantissimae aures reprehendant. Libens igitur Dionysio Halicarnassensi accedo, qui de nostro ita scribit: ἐφρόντισεν ἡδονῆς καὶ ὀνομάτων λειότητος καὶ συνθέσεως ἐμμελοῦς; et Quinctiliano, qui hanc nobis eiusdem imaginem proponit; *Lenitas verborum et sententiarum probabilis, daturque ei palma in illo medio genere dicendi;* itemque Velleio, qui eundem *mollissima carminum dulcedine memorabilem* depingit. Sed in his omnibus desidero, quod vnicum pro genuino ac maxime proprio Hesiodi charactere lubens admitterem, rusticam illam, quam descripsi, verissimum antiquitatis exemplar, simplicitatem, cuius illi prae omnibus debuerunt meminisse, qui iustam Hesiodi imaginem exhibere voluerunt. Praecipue vero miror Velleium, hominem tum sensu tum stylo ab antiqua ἀφελείᾳ quam longissime recedentem, sub *ingenii perelegantis* charactere Hesiodum

q) Pausanias in Boeoticis.

dum bonum virum politis illis et naſutis lectoribus deridendum propinaſſe. Male quidem Heſiodo palpatur, dum iſtam ei laudem arrogat, quam ille ſolam non auſit ſibi vendicare. Sed Velleium non moror. Ecquid enim tam putidum eſt et inane, quod ab iſto adulatore vaniſſimo non fas ſit expectare?

Ad Θεογονίαν iam procedamus, quam omnes pene praeter Boeotos pro genuino opere admittunt, in qua quidem non eadem, quae in Ἔργοις, Heſiodi facies, nec tamen prorſus diuerſa. Hoc poema reſpicit illud Quinctiliani: *magna pars eius in nominibus eſt occupata*; a quo quamuis indicari videatur opus horridum et ieiunum, ad illud tamen quam aptiſſime refertur, quod de noſtro ſequitur Elogium: *Lenitas verborum et ſententiarum probabilis*; itemque Halicarnaſſenſis illud: ἐφρόντισεν ἡδονῆς καὶ ὀνομάτων λειότητος, καὶ συνθέσεως ἐμμελοῦς. Nam quod in Homero ſolent Critici admirari, eum ſcilicet in Catalogo ex tot hominum vrbiumque nominibus tam ſuauiter et molliter fluentem orationem conflare potuiſſe, illud ipſum in Heſiodi Theogonia tam feliciter elaboratum inuenias, vt ſi inter eos de hac re certamen iam inſtitueretur, merito dubitarent iudices, vtri palmam decernerent. In tanta vero nominum congerie, quis miretur, ſi *raro aſſurgat* Heſiodus? Non tamen vel in hoc opere omnino expers eſt poetici ſpiritus, ſed occaſione data tam magnum ſpirat et feliciter audet, vt, quibus rebus idoneus eſſet, poſſis aeſtimare; nec immerito deplores, vel quod in congrua tam ſublimi ingenio ei contigerint argumenta, vel quod operum eius ποιητικωτέρων pleraque interciderint.

Ex hoc autem libro petitum atrociſſimum impietatis crimen Heſiodo intentarunt veterum nonnulli. Primus omnium Pythagoras r) Heſiodi ſe animam vidiſſe finxit apud inferos vinculis adſtrictam aereae columnae, ſtriden-

r) Diog. Laert. l. 8. ſect. 21.

ſtridentemque propter ea, quae de diis commentus erat, Eidem dicitur ſubſcripſiſſe Xenophanes, Homerum etiam, vti aequum erat, pariter arguens *s*):

Πάντα θεοῖς ἀνέθηκαν Ὅμηρος Ἡσίοδός τε,
Ὅσσα πὲρ ἀνθρώποισιν ὀνείδεα καὶ ψόγος ἐστὶν,
Κλέπτειν, μοιχεύειν τε, καὶ ἀλλήλους ἀπατεύειν.

Ipſe etiam Sextus *s*) qui iſta Xenophanis verba citauit, miti quidem reprehenſione Heſiodum perſtringit, μὴ ἀξιοχρεὼν ὄντα κριτὴν τῶν κατὰ φιλοσοφίαν. Platonis autem celeberrimam et decantatam ſententiam quid referam, qui *v*) Homerum et Heſiodum ob impias, quas de diis finxerunt fabulas e republica ſua eiecit? Quis igitur Chriſtianus vir Heſiodi tam inepte fautor eſt, vt ei velit in hac lite adeſſe, nec potius fateatur, eum optimo iure iſtius culpae eſſe damnandum, quam vel Ethnici philoſophi et ipſi quoad res diuinas caecutientes, reprehendere potuerunt! Illis certe libens accedo, mentisque acumen admiror, quae quamuis ad veritatem perſpiciendam obtuſior, multos tamen errores vel in iſtis tenebris detegere valuerit; et ſi iam metus eſſet, vt quis a vera religione huiuſmodi librorum lectione perverteretur, nec potius ſperandum eſſet, vt omnes iſtius ſuperſtitionis odium conciperent, quae figmenta tam abſurda venditare potuit, et ipſe inter primos eſſem, qui

s) Sextus Empiricus adu. Mathem. l. 8. Ad idem innuit Ariſtot. Rhet. l. 2. c. 24. Οἷον Ξενοφάνης ἔλεγεν, ὅτι ἀσεβοῦσιν οἱ γενέσθαι φάσκοντες τοὺς θεοὺς τοῖς ἀποθανεῖν λέγουσιν· ἀμφοτέρως γὰρ συμβαίνει μὴ εἶναί ποτε τοὺς θεούς.

s) Pyrrhon. Hypoth. l. 3. c. 16.

v) de republ. l. 2. Vide etiam quae in hanc rem notarunt Cicero Nat. Deor. l. 1. Longinus περὶ ὕψους cap. 9. quem haud opportune confirmat Tollius teſtimonio Ariſtotelis in libro 10. Polit. Iſtum enim libellum in imitationem Ariſtotelis a Kyriaco Stroza Florentino conſcriptum quis ignorat?

qui Heſiodum e noſtra etiam republica ablegatum vellent.

Libens tamen interea in medium proferrem, quodcunque in tanti viri, tam bonis moribus praediti excuſationem allegari poſſet; illud vero praeſertim, ſcilicet quod ipſe non finxerit, quam ſcripſit μυθολογίαν, ſed religionem popularem diu antea receptam carminibus celebrauerit. In ſuperſtitionis gentilitiae, in communis erroris culpa poetam noſtrum patiar inuolui, dummodo non audax impoſtor, tantaeque impietatis inuentor habeatur; ideoque vt haec valeat Apologia, ad Herodoti contrariam afferentis ſententiam ponderandam procedamus. De religionis enim Graecae primordiis ſic ſcribit Hiſtoricus (l. 2, c. 53.): Ὅθεν δὲ ἐγένετο ἕκαστος τῶν θεῶν, εἴτι εἰὶ ἦσαν πάντες, ὁκοῖοί τε τινὲς τὰ εἴδεα ἐπ ἠπιστέατο μέχρι ἑ πρώην τε καὶ χθὲς, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὅμηρον ἡλικίην τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μευ πρεσβυτέρους γενέσθαι καὶ ὐ πλέοσι. Οὗτοι δέ εἰσι οἱ ποιήσαντες Θεογονίην Ἕλλησι καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες καὶ τιμάς τε καὶ τέχνας διελόντες, καὶ εἴδεα αὐτῶν σημήναντες. *Vnde autem ſinguli deorum Extiterint, cunctine ſemper fuerint, aut qua ſpecie; hactenus ignoratum erat, niſi nuper atque heri, vt ſic dicam. Nam Heſiodum atque Homerum 400 non amplius annis ante me opinor fuiſſe. Illi autem finxerunt Graecis Theogoniam, diis cognominibus datis, diuiſiſque honoribus et artibus inter eos et deſcriptis eorum formis.* Huic igitur ſi fidem habeamus, religionis Helleniſticae auctores erant primarii Heſiodus et Homerus, et ab eorum inuentione profluxerunt fabulae, quas Graeci primum, deinde Ethnicorum pene omnium vulgus auide amplexi ſunt. Sed non is eſt Herodotus, cui, in re tam vero abſimili, contra aliarum hiſtoriarum fidem, tuto credas. Vir quidem eleganti ingenio et ſuauiſſima compoſitione memorabilis, ſed placendi quam docendi ſtudioſior, innumeriſque fabellis, et παραδόξοις ſcatens; adeo vt quantum ei arrogat auctо-

auctoritatis aeui antiquitas, tantum detrahat hominis *x*) vanitas, et in admiranda rerum effusa libido; cui ne in illis assentiamur, quae de Graecorum religionis origine narrauit, sequentes rationes vehementer obstant.

1. Quantacunque apud suos fama et auctoritate Hesiodus et Homerus valuerint, vix tamen suspicari possumus eam tantam fuisse, vt hac permota vniuersa gens aliter de diis et forsan sanius sentiens, Theologiam ab iis inuentam, et tam portentosis fabulis refertam admittere voluerit. Ille quidem honos et nomen diuinis vatibus olim attributus est, vt noua quaedam dogmata eos potuisse adiicere facile concedam; sed vt receptam penitus abolere superstitionem, religionemque nouam ex improuiso inducere vnus et alter valuerit, vix credibile videtur reputanti, quam difficulter se in mentes hominum praeoccupatas insinuet religio saniſsima, etiamsi miraculis, validissimo veritatis argumento, muniatur.

2. Si praetendatur, istam fuisse Graecorum ignorantiam, vt ante Hesiodi tempora omni prorsus religione vacui fuerint, nullique extiterint poetae vel sapientes, qui de hac re praecepta tradere potuerint; et historiae auctoritatem, et ipsam rationem huic opinioni repugnantem habemus. Multis procul dubio ante haec tempora saeculis Graecia habitata fuit; cumque ex variis olim conflata sit coloniis, mixtam quandam, ex variis regionibus inuectam *y*), religionem accepit. Ne rem altius repetamus, Danaus *z*) qui Argis, Cecrops *a*) qui Athenis regnauit, cum ipsi ex Aegypto essent, aliquam

x) Cicero de Legg. 1, 1. Plutarch. de Herod. Malign. Dio Chrysost. Orat. 18. A. Gellius l. 1, 10. Strabo l. 1. et 11. Thucyd. l. 1. Οὔτε ὡς λογογράφοι etc. ad quod Scholiastes: Αἰνίττεται τὸν Ἡρόδοτον.

y) Summi viri, Ioh. Potteri, Archiep. iam Cantuar. Archaeol. Gr. l. 2. c. 1.

z) Pausanias in Corinthiacis.

a) Eusebius Chronico. Pausanias in Arcadicis.

quam certe religionis partem, quae in ſuperſtitioſa iſta gente inualuerat, ſecum induxerunt. Dicitur et Phoroneus *b)* Aegyptius templorum, altarium, ſacrificiorum vſum Graecis indicaſſe; ideoque vel deos quoſdam tunc temporis apud eos in honore habitos inuenit, vel ipſe peregrinos et ignotos inuexit. Teſtatur etiam et ipſe Herodotus (l. 2.), pene omnia deorum nomina ex Aegypto in Graeciam peruenisſe; Bacchum vero diu ante Heſiodum Graecis fuiſſe notum, quippe cuius nomen et cerimonias Melampus interpretatus fuerit.

Quamquam vero idem Hiſtoricus contendit (ibid.), poetas illos, qui antiquiores Heſiodo et Homero ferebantur extitiſſe, poſteriores fuiſſe, ei tamen vel ipſa ratione permotus ſtrenuo repugnarem. Cui enim veriſimile videatur, haec poemata tam pulchra et pene diuina prima fuiſſe inter rudes Graecos poeſeos tentamina *c)*, cum alioqui omnes artes et ſcientiae, non vno ſaltu

b) Clem. Alex. in Protreptico. Arnobius contra gentes l. 6.

c) Vide hac de re ſententiam Viri doctrina et ingenio praecellentis Franc. Hare Ciceſtrenſis Epiſcopi in Prolegg. in Pſalmos a ſe methodo et arte admirabili metrice diuiſos; cuius tamen obſeruationes elegantiſſimas Lectori inuidere iniquum eſſet. *Reſpondeo, hanc ipſam ſimplicitatem partim in cauſa fuiſſe, quod eius inueſtigatio quaerentibus non felicius ceſſerit; qui non ſatis ſecum reputantes, antiquiſſima quaeque eſſe ſimpliciſſima, arteſque omnes, quo initiis propiores eſſent, eo fuiſſe rudiores, nec niſi longo temporis progreſſu ad ἀκμὴν ſuam perductas, temere nimis crediderunt Poemata haec, quod ſacra eſſent, nec ſine numinis quodam afflatu compoſita, ideo eſſe in ſuo genere perfectiſſima, omnemque poeſeos cultum et ornatum, qui multis poſt ſaeculis apud Graecos obtinuit, in his quaeri oportere.* — Notandum tamen eſt, poeſeos Hebraeae imperfectionem, iſtius linguae, vel ipſorum forſan poetarum, genio, aeque ac antiquitati poematum, quae iam ſuperſunt, adſcribi poſſe. Nam inter Iobum, Moſen, Deboram, ſacrorum poetarum primos et poſteriores illos, Dauidem, Salomonem, caeteroſque qui Babylonicam captiuitatem exceperunt,

ſaltu, ſed gradatim lentiſque paſſibus ad culmen ſoleant peruenire? Rurſus igitur idem notandus eſt Velleius, qui verborum, vt ſolet, ſonitu et antitheſi potius, quam ratione et veritate, ductus, vanum hoc Homero confert elogium (l. 1. c. 5.): *Neque ante illum, quem ille imitaretur, neque poſt illum, qui eum imitari poſſet, inuentus eſt.* Nam praeter ipſorum poematum perfectionem, quae ea nequaquam prima omnium fuiſſe ſatis demonſtrat, etiamnum conſeruantur antiquorum poetarum nomina, qui de diis et religione ſcripſiſſe traduntur. Meminit Pauſanias *d*) Lycii cuiuſdam Olenis, qui antiquiſſimos inter Graecos conſcripſit hymnos et in hymno ſuo in Lucinam dicit Amorem Lucinae filium fuiſſe; poſt eum vero Pamphus et Orpheus poetae claruerunt, et ab vtroque compoſiti ſunt hymni in Amorem. Fertur etiam eundem Pamphum *e*) primum in Gratias carmina ceciniſſe *f*); eius vero hymnum in Iouem Homerum imitatum eſſe. Si Ciceroni ſit credendum *g*), Chryſippus Orphei, Muſaei, Heſiodi, et Homeri fabellas accommodauit ad ea, quae ipſe de diis immortalibus dixerit. Dicitur autem Muſaeus *h*) Θεογονίαν compoſuiſſe; licet hymnum in Cererem pro vnico Muſaei illius priſci ſcripto certo ac genuino agnoſcit *i*) Pauſanias. Ex hoc tamen poemate Homerus et Heſiodus quaedam deſcripſiſſe, ac ſuis intexuiſſe poematibus narrantur *k*).

ceperunt, ſatis longum tempus interceſſit, quo perpoliri, et ad ἀκμὴν quandam perduci poſſet Poeſis Hebraea, ſi modo iſtiusmodi perfectionis capax fuiſſet, vel huic rei ſacri ſcriptores operam dediſſent; cum tamen iiſdem, quibus antiquiſſima, vitiis et maculis laborent poemata recentiora, nec vllum in iis veſtigium profectus cernatur.

d) In Boeoticis. Herodot. lib. 4.

e) Pauſanias in Boeoticis.

f) Philoſtratus in Heroicis.

g) de Natura Deor. l. 1.

h) Diog. Laert. in Prooemio. Harpocration. Suidas in Μελίτη.

i) in Meſſeniacis.

k) Clemens Alex. Strom. l. 6.

De Orpheo autem Graecorum religionis auctore celeberrimo, variorum ſcriptorum teſtimonia congerere infinitum pene *l*) eſſet; a quo, cum patria Thrax eſſet, ipſum religionis nomen, vt nonnulli exiſtimant *m*), derivatum eſt. Dicitur enim cultus diuinus Θρησκεία, quaſi Θρᾳκία, i. e. Thracis hominis inuentum.

3. Plurimae Graecorum religionis fabulae ab hiſtoria ſacra deſumtae ſunt; *n*) quod quidem patet tum ex circumſtantiarum factorumque inter ſe congruentia, tum ex ipſis locorum, perſonarum, deorumque nominibus ab Hebraea radice deriuatis, paruaque mutatione ad Graecam aurem accommodatis. Sed vehementer errat, ſi quis exiſtimat, huiuſmodi mutationem vnius alteriuſue hominis inuentioni et ingenio deberi. Non enim vno aliquo tempore, ſed ſenſim corrupta fuit antiquarum rerum notitia, quae, cum nullis certis monumentis conſeruata fuerit et propagata, per longum, vt ſolet, traditionis curſum innumeras ſubiit mutationes, a quolibet narrante ademtis, additis, variatis ad libitum circumſtantiis, donec ad iſtum fere ſtatum religio peruenerat, qualis in Heſiodi Theogonia *o*) deſcribitur. Haud tamen aſſeuerauerim tam ſcrupuloſum eum fuiſſe in omnibus, fidumque religionis ſuae interpretem, quin licentia

l) Vide tamen Ariſtoph. in Ranis, et Euripidem in Rheſo.

m) Nonnus Ξυναγ. ἱερ. In Stel. 1. Potteri Archaeol. Gr. 2, 1.

n) Bochartus paſſim. Clerici Notae in Heſiod. paſſim. Stillingfleet Origines ſacrae l. 3. c. 5.

o) *Cum ita Neomeniorum feriae Heſiodi temporibus inter Ethnicos obtinuerint, nemo niſi paullo moroſior ambigere queat, quin ſaeculis longe veruſtioribus in vſu fuerint, cum omnia ſcaterent idolis*, etc. Spencer de Neomen. feſtis c. 1. ſect. 1. Idem de purificationibus verba faciens: *Si gentium pene omnium vſus antiquitatis indicium habeatur, conſentaneum eſt, vt lotiones illas Heſiodo longe antiquiores fuiſſe, et originem ſuam a remotiſſimo mundi ſenio duxiſſe, iudicemus.* de luſtrat. Hebr. c. 3. ſect. 2.

tia a veteribus poetis vindicata, nouis quibuſdam circumſtantiis et ſplendidis fabellis Poema ſuum decoraue-rit. Eius tamen ſi τὸ ὅλον ſpectes, ab antiqua eum traditione argumentum deſumſiſſe, vel hac ratione inductus crediderim, quod has res, vt notas diuque receptas, ſecure et tranquille narret, nullamque prae ſe ferat ſpeciem hominis exponentis commenta ſua, iiſque fidem conciliare laborantis.

Ex his omnibus mihi quidem perſuaſiſſimum eſt, longe vetuſtiores Heſiodo fuiſſe has de deorum origine factiſque hiſtorias. Illud tamen libens concedo eum forſan copioſiſſime et accuratiſſime de hac re ſcripſiſſe, primumque πεποιηκέναι ΤΕΛΕΙΑΝ Θεογονίαν Ἕλλησι.

His iam expeditis quae ad Ἔργα καὶ ἡμέρας et Θεογονίαν pertinent, ad aliud iam pergamus Poema, ſeu Poematis fragmentum, Ἀσπὶς Ἡρακλέους nuncupatum, quod an genuinum ſit Heſiodi opus, an potius recentioris aeui, ſumma eſt inter viros doctos controuerſia. Variorum opiniones hic loci memorare ſuperuacaneum eſſet, cum ea, quae in hanc rem congeſſit vir πολυμαθέστατος Io. Alb. Fabricius, huic noſtrae Editioni integra ſubiunxerimus; rationes autem, quibus inducti literati quidam viri hoc opus Heſiodo abiudicauerint, paullisper expendere non pigebit, quas ſi inanes, nulliuſque eſſe ponderis deprehendemus, nihil certe apud me illorum auctoritas valebit, quo minus tam pulchri poematis honorem Heſiodo tribuam. Argumenta, quae ad huius poematis νοθείαν probandam adhibentur, huiusmodi fere ſunt.

1. Ἀσπίδος Ἡρακλέους auctor Homeri Clypeum Achilleum imitatus eſſe videtur, et ab ipſo plurima carmina mutuatus; quinimo in quadraginta locis, vt recenſet vir quidam p) ἀκριβέστατος, iſtiusmodi vtitur locutio-

p) Vide librum, Anglico ſermone conſcriptum, cui titulus: Miſcellaneous Obſervations on Authors antient et modern.

locutionibus, quales non nisi in hymnis Homero adscriptis inueniuntur, ac proinde necesse est, vt qui Hesiodum Homero coaeuum, vel eo forsan seniorem existimant, recentiori alicui poetae hoc opus adiudicent. A similitudine igitur duorum inter se poematum concludis Ἀσπίδος auctorem Homeri clypeum imitatum fuisse? Pulchrum sane argumentum! quod in te pari ratione torqueri potest. Cum enim inter duo scripta notabilis quaedam apparet conuenientia, exinde probabiliter inferri potest, vnum ad alterum respexisse; sed vtrum sit apographum, vtrum archetypum, aliis argumentis iudicandum restat. Aequo igitur iure Hesiodi fautores contendant, Homerum Hesiodi imitatorem fuisse, nisi aliae occurrant rationes, quae contrarium possint euincere. Porro argumentum illud, quod ducitur a quadraginta locutionibus, quae ab hymnis Homero adscriptis petitae videntur, eadem laborat infirmitate, et maiori quidem, quanto maior est istorum hymnorum nouitatis suspicio. Nam quo longius ab Homerica aetate hymni recedere creduntur, eo probabilius est in parallelis locis eos ad Ἀσπίδα respexisse, quam ad illos Ἀσπίδα, cuius antiquitas a tanto doctorum numero defenditur.

2. Ecce vero aliam rationem, qua Ἀσπίδος antiquitas oppugnatur. In eo nempe inuenitur allusio ad Centauri nomen, quod in Fornace q), poematio Homero attributo, memoratur:

Ἀσπίς. Ἀμφὶ μέγαν Πειραῖον, ἰὸν ΑΣΒΟΛΟΝ οἰωνιστήν.
Κάμινος. —— Σμάραγόν τε καὶ ΑΣΒΟΛΟΝ.

Vide, quaeso, argumentum. *Idem occurrit nomen in* Ἀσπίδι *et* Καμίνῳ; *Ergo vnum ad alterum respexit. Idem occurrit nomen in* Ἀσπίδι, *quod dubiae est antiquitatis, ac in* Καμίνῳ, *quod procul dubio est recens; ergo* Ἀσπὶς *illud nomen a* Καμίνῳ *mutuatum est.* Talis est

q) Herodot. vit. Homeri.

eſt Grammaticorum argumentatio; cuius quidem puderet meminiſſe, niſi inſtituti ratio requireret, vt Heſiodei nihil a me alienum putarem. Si Ἀσβολος nomen eſſet ab auctore Καμίνῳ confictum, valeret argumentum, quod exinde contenderet Ἀσπίδα Καμίνῳ recentius eſſe poema. Sed illud non ſupponitur, nec ſupponi poteſt. Nam Ἀσβολος vetuſtiſſimum eſt Centauri, diu, vt videtur, ante Heſiodi tempora celebratum, quem ob impietatem et truculentiam ab Hercule fuiſſe interfectum, vetus fama r) tulit. Sed haec nihil moror, cum illud ipſum falſiſſimum ſit, quod in hoc argumento ſupponitur. Vox enim Ἀσβολον in Καμίνῳ, in omnibus, vt opinor, codicibus legebatur Ἀσβετον ſeu Ἀσβεστον, donec Homeri editor Barneſius in Ἀσβολον commutauerit, ratus nimirum ea fuiſſe Centaurorum nomina, quae in iſto verſu memorantur. Sed in hoc fruſtra eſt vir doctus. Veriſimilius enim eſt, ea eſſe Cyclopum nomina, tum quod fictili arti aduerſarii s) praedicentur, tum praecipue quod infra inuocet Poeta t) Chironem omneſque ſimul Centauros, ideoque in tantillo Poematio ſui eſſet oblitus, ſi illi etiam ſint Centauri, qui in priori verſu deſignantur.

3. Tertia vero obiectio petita eſt ab illa diſſimilitudine, quae inter Ἀσπίδα aliaque Heſiodi opera conſpicitur. Abundat quippe, Ἀσπὶς ſublimibus figuris et ornamentis poeticis, quae aliena prorſus videntur a graui illo et ſimplici poeta, qui Ἔργα et Θεογονίαν compoſuit. In hoc argumento conſequentia non valet. Vix enim a ſtylo auctorem poſſis dignoſcere, nec in re tam incerta exiſtimatori docto tuto confidas, nedum Grammaticorum turbae, qui hoc vtentes criterio, de

r) Philoſtr. in Heroic. Fabricii Bibl. Gr. l. 1. c. 2.

s) Ὅς τῇδε τέχνῃ πανὰ πολλὰ πορίζει.

t) Δεῦρο δὲ Χείρων ἀγέτω πολέας Κενταύρους, Οἵ θ' Ἡρακλείας Χεῖρας φύγον, οἵ τ' ἀπόλοντο.

antiquorum ſcriptis ſuperbum ferunt iudicium; prorſus ignorantes, in eodem auctore ſtylos maxime diuerſos inueniri. Primo enim, ab aetate auctoris ſcribendi ratio variatur. Quod enim in Hortenſio iam ſeniore, et de ſolita induſtria aliquid remittente, animaduertit Cicero (de claris Oratt.): *fui diſſimilior videbatur fieri quotidie*; id fere in omnibus quodammodo, maxime in poetis, qui ſcribentes ſeneſcunt, conſpicitur. Acre illud et vehemens hebeſcit, venuſtum et politum defloreſcit, veſtitu ſplendido oratio ſpoliatur, et omnino vt Graecorum notat Criticorum princeps v), ἡ ἀπαρμὴ τῶν πάθων ἐν τοῖς μεγάλοις συγγεχῶρηται καὶ ποιηταῖς εἰς ἦθος ἐκλύεται. Non inutile eſt illud Horatii (Epiſt. I, 1.) praeceptum, *Solue ſeneſcentem*, etc. et ille ipſe, quamuis in omni genere excellens, aeſtum tamen ingenii deferbuiſſe, et ad aliquid *ſermoni propius* inclinaſſe expertus eſt:

Nunc itaque et verſus et caetera ludicra pono
Quod verum atque decens curo, et rogo et omnis in hoc ſum.

Maxime vero in ipſo Homero iſta, de qua loquimur, ingenii declinatio conſpicitur. Δείκνυσι διὰ τῆς Ὀδυσσείας, ὅτι μεγάλης φύσεως ὑποφερομένης ἤδη ἴδιόν ἐστιν ἐν γήρᾳ τὸ φιλόμυθον. — — Ἀπὸ δὲ τῆς αὐτῆς αἰτίας, οἶμαι, τῆς μὲν Ἰλιάδος γεγραφομένης ἐν ἀκμῇ πνεύματος, ὅλον τὸ σωματῖον δραματικὸν ὑπερήσατο καὶ ἐναγώνιον· τῆς δὲ Ὀδυσσείας τὸ πλέον διηγηματικόν, ὅπερ ἴδιον γήρως x). Quid igitur? ſi dicam Ἀσπίδα figuris et ornamentis abundantem, in iuuentute ſua, alia quae reſtant poemata, inclinata iam aetate Heſiodum compoſuiſſe; eumne deinceps ob ſtyli diuerſitatem Poetae noſtro abiudices?

Secundo,

v) Longinus περὶ ὕψους x) Longinus ibid. cap. 8.

Secundo, ob varietatem argumenti scribendi ratio variatur. Eundemne requiris in Bucolicis et Georgicis feruorem et impetum, qui in Virgilii Aeneide conspicitur? Easdemne figuras in nauium catalogo, vel cum in curruum certamen Diomedes descenderet ac cum Δαΐϊ οἱ ἐκ κόρυθός τε καὶ ἀσπίδος ἀκάματον πῦρ Ἀσέ' ὀπωρινῷ ἐναλίγκιον γ)? Eadem inter scutum Herculis et alia Hesiodi poemata ratio est. Ἔργα καὶ Ἡμέραι poema est didacticum, virtutis et agriculturae praeceptis constans, subiectorum sane quae non admittunt, procul dubio non postulant, vel sensuum altitudinem, vel dictionis splendorem. Maxima pars Θεογονίας est διηγηματικὴ, et in nominibus occupata, quae quidem, si tam apte inter se Poeta composuerit, vt nihil asperum, vel auriculis delicatis ingratum occurrat, omne punctum tulisse existimatori candido videbitur. In hoc tamen poemate, cum ad res quasdam nitoris et sublimitatis capaces digreditur, istis vtitur figuris et ornamentis, quae satis demonstrant, non ei ad haec ingenium, sed subiectum idoneum plerumque defuisse. Descriptio praelii inter deos et Titanas, ac postea Iouis cum Typhoeo pugnae, omnibus orationis ornamentis abundat, nec quidquam ποιητικώτερον in Scuto legitur; cuius tamen argumentum istiusmodi est, vt omnes poetae vires et vniuersum impetum facile patiatur. Male igitur *figurarum vi et ornamentorum abundantia* scuti νόθεια arguitur.

Restat, iam, vt de aetate Hesiodi pauca dicamus, pauca quidem; nam pauciſſimae occurrunt notae, quae curiosum in hac re inuestigatorem possunt dirigere. Periculosae plenum opus aleae! in quo iterum iterumque monendus est lector, vt rationibus verisimilibus contentus sit, nec vltra probabilitatis fines velit euagari. Argumenta, quae huic rei illustrandae inseruiunt, du-

 plicia

γ) Iliad. E. 4.

plicia fere ſunt, veterum teſtimonia et rationes Aſtronomicae.

Veterum teſtimoniis vltra probabilitatem nihil fas eſt tribuere. Nam et ipſi veteres reſpectu Heſiodi pro recentioribus ſunt habendi, et praeterea, quod maxime auctoritatem eorum leuat, inter ſe diſcordes ſunt. Duobus igitur omnino vtemur teſtimoniis, quibus tamen tutius credendum eſt, quia et antiquiſſima ſunt omnium, quae iam ſuperſunt, et inter ſe conſentiunt; tali quidem concordia, qualem de re tam remota expectare fas eſt, in qua ſcilicet non niſi paucorum annorum differentia occurrit. Herodotus poſt Heſiodum et Homerum ſcriptorum proſaicorum antiquiſſimus teſtatur eos 400. fere annis aetatem ſuam praeceſſiſſe (l. 2. c. 53.) Vixit autem Herodotus quo tempore Xerxes copias in Graeciam duxit, annis ante Chriſtum 480. ideoque floruit Heſiodus annis ante Chriſtum fere 900. Quantum Herodoti auctoritati tribuendum ſit, ſuperius dixi. Illud interea animaduertendum eſt, quod, ſi quis in eo ſit error, longe probabilius eſt peccaſſe eum, recentiorem, quam par erat, Heſiodo aetatem tribuendo, quam aſſignando nimis vetuſtam. Nam praeter illam phraſin τετραχοσίοισι ἔτεσι δοκέω μεῦ πρεσβυτέρης γενέσθαι, καὶ ΟΤ ΠΛΕΟΣΙ, quae quodammodo innuit, eum a vulgari de hac re opinione diſcedere, animaduertendum eſt, hanc ipſam opinionum diuerſitatem antiquitatem rei arguere. Ad hanc rem facit, quod ſibi ipſi parum conſtet Herodotus, a ſuo quandoque longius remouens ſaeculum Heſiodeum. Nam in vita illa Homerica ponit Homerum, ideoque Heſiodum, ante Xerxis expeditionem annis 622, i. e. annis ante Chriſtum 1042. Cuius quidem memini, non vt ſuſpecti iſtius libelli auctoritatem hiſtoriae Herodoteae teſtimonio opponerem; ſed vt monerem, ſi quae ſit in praedicta Epocha erroris ſuſpicio, in eo verti controuerſiam, an non multo antiquior

tiquior habendus ſit Heſiodus, nequaquam an recentior habendus ſit.

Haec etiam confirmatur ſupputatio ex Chronici Marmoris teſtimonio. In illo enim ſic ſcriptum legimus: ἀφ' οὗ Ἡσίοδος ἐφάνη ἔτη ΗΗΔΔΔ . . . . βασιλεύοντος Ἀθηνῶν . . . Literarum quidem numeralium vltima, nomenque Archontis interierunt. Illam autem lacunam bene ſuppleri numerali litera τῷ Δ, hanc vero τῷ Μεγακλεῖ, ex iis, quae de hac re notarunt doctiſſimi Marmorum Editores *z*) abunde conſtat. Vixit Auctor Marmoris, vt ex plurimis in ipſo Marmore notis conſtat, annis fere ante Chriſtum 260, quibus adiectus numerus ſupra dictus 680. numerum efficit 940. illo autem tempore Athenis Megacles regnauit; eodem igitur floruit Heſiodus.

Hactenus hiſtoriae fidem ſecuti ſumus; iam vero diſpiciamus, quid luminis huic rei illuſtrandae praebeat Aſtronomia. Cecinit Heſiodus Arcturi exortum ἀκρόνυχον, confecta bruma, ſexaginta poſt dies accidiſſe (Ἔργ. 564.):

Εὖτ' ἂν ἑξήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο
Χειμέρι' ἐντελέσῃ Ζεὺς ὄμβρια, δή ῥα τότ' ἀστὴρ
Ἀρκτῖνος πολιπὼν ἱερὸν ῥόον Ὠκεανοῖο
Πρῶτον παμφαίνων ἐπιτέλλεται ἀκρονυχίος.

ex quibus verbis aetatem noſtri Poetae, calculi Aſtronomici ope, intra ſeptuaginta plus minus annos poſſe conſtitui Scaliger *a*) et Voſſius *b*) ſunt arbitrati.

Vellem equidem huc vſque rationum Aſtronomicarum ope prodire liceret; nam certiore calculo opus non eſſet in negotio a noſtris temporibus tam remoto, et exigui momenti. Sed fruſtra huiusmodi ἀκρίβειαν ſpera-

z) Vide Seldeni et Prideauxii Comment. in Marm. Oxon.

a) Animadu. ad Euſeb. No. 1255. p. 72. edit. Amſtel. 1658.

b) de Graecis Poetis cap. 2. ſect. vlt. p. 11.

ſperamus; poſtulat enim τὴν ἐπιτολὴν Arcturi rite et accurate definitam fuiſſe Heſiodi temporibus, et regionem cognitam; deinde nihil ambigui ineſſe verbis Poetae.

Sed τὴν ἐπιτολὴν ἀκρονύχην Arcturi rite et exacte definitam fuiſſe ne credamus, vetat quidem rudis antiquorum Aſtronomia, quam nimis imperfectam multa poſt Heſiodum ſaecula manſiſſe adeo demonſtrat, inter alia Eudoxi Sphaera *c*) vt merito dubitari poſſit, an tempus reuera interiectum brumae et exortui ſtellae cognitum fuerit, nec ne, Heſiodo, aut Aſtronomis, quorum ille vſus eſt obſeruatis. Quis enim pro certo affirmauerit eo vſque proceſſiſſe antiquos in Aſtronomica ſcientia vt veros τῶν τροπῶν dies ſtatuere poſſent? Prima omnium iſtiusmodi obſeruationum, quas veteres litteris tradidere, ea eſt ſolſtitii ab Euctemone et Metone obſeruati *d*): cui tamen neque Ptolemaeus, nec eo antiquior Hipparchus auſus eſt confidere; Petauius *e*) autem eam de errore vnius circiter diei arguit. Quid igitur miri eſt, ſi ab Heſiodo, aliquoue eiusdem ſaeculi Aſtronomo minora ſperemus, quam ab Euctemone et Metone, quorum nomina inter cultores Aſtronomiae multum celebrantur? Nec in hac re antiquorum laudibus detrectare cupio. Sol curſum ſuum tardiſſime flectit; et conuerſionem ita aliquando inter duas meridies euenire oportet, vt Aſtronomo minus perito vix ac ne vix quidem conſtaret, vtrum huic illine diei eſſet accenſenda. Sed de imperitia veterum in conſtituendis ταῖς τροπαῖς ſolis audiamus Attalum et ipſum Eudoxum. Hic *f*) dicit in Ἐνόπτρῳ ſuo: Φαίνεται δὲ διαφορὰν τῶν κατὰ τροπὰς τόπων καὶ ὁ ἥλιος ποιούμενος· ille affirmat *g*) τὸν ἥλιον τὰς τροπὰς

e) apud Aratum, et Hipparchi commentarium in Arati poemata.

d) Ptolemaei magnum opus l. 3. c. 2.

e) Auctarium operis de doctr. temp. l. 6. c. 10. p. 247. edit. Pariſ. 1630.

f) Hipparch. Φαινομ. l. 1. c. 21. p. 198.

g) Coma Berenices v. 94.

τροπαὶς μὴ ἀεὶ ἐπὶ τῷ αὐτῷ κύκλῳ ποιεῖσθαι· ἀλλά ποτε μὲν νοτιώτερον, ποτὲ δὲ βορειότερον.

Neque id ſolum nobis faceſſit negotium. Apparens ſtellae ortus, modo vt eum in animo habuerit Poeta, fit eo tempore, quo ſolis centrum ſub Horizonte depreſſum eſt certo graduum numero *b*) pro magnitudinis ſtellae ratione definito, ipſum Horizontem occupante ſtella. Quanquam vero ſtella reuera eſſet iſto tempore Aſtronomis conſpicua; vtrum tamen tunc temporis, nec ſolaribus radiis magis expedita, viro Aſtronomiae imperito obſeruari poſſet, haud iniuria dubitatur. Ruſticus enim expectauerit ſtellam non modo ſub viſum cadere, ſed etiam toto ſplendore coruſcare. Hic autem ſplendor maiorem forte depreſſionis arcum poſtulabit; et vnuſquiſque gradus depreſſionis, ad arcum definitum accedens, apparentem exortum ſtellae ἀχρόνυχον accelerat, et ἐῶον moratur, vno ad minimum, pluribus nonnunquam diebus, pro ratione ſitus, quem ſignifer habet ad Horizontem. Huic etiam ſplendori quandoque obſtant longiora crepuſcula et lucidiora *i*), quae ex aeris ſtatu, ardore ſolis, halitibuſque terrae perpetuo mutantur, et aliquando ἀτμώδης quidam aer *k*) Horizonti incumbens, per quem maiores etiam ſtellae tralucere non poſſunt, niſi gradibus aliquot ſupra Finitorem extiterint; vnde inter alias cauſas, ſcriptorum illa varietas in deſignando ſtellarum ortu occaſuque a quibuſdam iure petitur *l*). Porro haud ſatis conſtat Arcturi exortum ab Heſiodo memoratum ipſius Poetae temporibus, et in Aſcraeo agro fuiſſe obſeruatum. Plinium, Columellam, alioſque ſcriptores reperimus docentes aſtrorum ſtellarumque ortus et occaſus ex praeceptis et para-

h) Auctarium operis de doctr. temp. l. 1. c. 14. p. 45. et Riccioli Almageſt. nouum T. I. l. 6. c. 20. ſect. 15. p. 464.

i) ibid. T. I. l. 1. c. 31. p. 48.

k l) Petauii Auctarium etc. *k.* 2. c. 8. p. 99. B.

parapegmatibus antecedentium Aſtronomorum *m*), qui diuerſis ſane temporibus, et in variis mundi plagis aſtrorum coelique motus notarunt; quod ſi, vt par eſt, Heſiodus itidem feciſſe credatur, exinde nihil de eius aetate conſtabit. Nam ſaeculi mutatio aliquod diſcriminis, et varietas regionis, qua fit obſeruatio, inſigne diſcrimen temporis exortui inducet; et Arcturus ἀκρονύχως citius ſeriuſque poſt brumam orietur pro ratione ſaeculi magis minuſue remoti, et loci magis minuſue ſeptentrionalis. Hoc ſane diſcrimen ex mutatione ſaeculi oriundum antiqui vſque ad Hipparchi tempora ignorabant; neque illud alterum regioni debitum magis calluiſſe videntur Poetae; et fere omnes rei ruſticae ſcriptores libris ſuis infarcientes ortus et occaſus vndique excerptos, et perplexe et obſcure, ne ſpecie quidem aliquando memorata, deſignatos *n*). Igitur neceſſe eſt, vt iſtiusmodi obſeruationes plerumque ſint incertae, nec ſaepe Chronologiae inſeruire queant.

Denique numerum, quem Poeta ſtatuerat, ſexaginta dierum a bruma ad Arcturi exortum, eundem multi alii ſcriptores *o*) et tandem Plinius *p*) poſuerunt. Sed vtri horum, Plinio an Heſiodo, fides eſt adhibenda? Alterum certe de ſuo tempore locoque cogitantem ſuus fefellit animus, et fortaſſe vtrumque. Plinius quidem ſcientia ac eruditione praelucebat Poetae, ſed poeta antiquior, ideoque, ni fallor, teſtis fide dignior eſt huius exortus Arcturi; nam hic alteri, non vero alter huic, auctor eius rei eſſe potuit. Quoniam tamen vtrique potuerunt ex aliis ſuum de hac re teſtimonium mutuo ſumſiſſe, adhuc incertum erit, quo ſaeculo, quaque regione

m) Eiuſdem Operis l. 2. c. 8. p. 89. B. et D.

n) Miſcell. Obſeruatt. pro Nouemb. et Decemb. 1733. edit. Amſtel. T. III. p. 358.

o) Nat. Hiſt. l. 11. c. 16.

p p) Plinii Nat. Hiſt. l. 2. c. 77. A. Gellii N. A. l. 3. c. 2. Macrob. Saturn. l. 1. c. 3.

ne obseruatus fuerit ille exortus, quem noster poeta nos docuit. Et haec fere sunt, quae in genere dicenda de incertis antiquorum praeceptis ad ortus occasusque stellarum attinentibus occurrunt.

Iam restant consideranda Poetae verba, in quibus aliquid ambigui nobis suspicari licet. Concesso enim, quod dies brumae rite definitus et Arcturi exortus aetate Hesiodi et Ascrae fuerit obseruatus, quis tamen statuere possit, diemne illum intra tempus a bruma ad Arcturi exortum, an extra esse numerandum? Antiquis vtraque computandi methodus erat vsitata; sed vtram Hesiodus vsurpauit, in promtu non est dicere. Praeterea Graeci *p*) ciuilem diem ab occasu solis inchoabant; et exortus siderum ἀκρόνυχος, siue ipso occasus momento, seu post occasum solis factus, sub initio diei ciuilis eueniebat. Erit igitur incertum, an ille quoque dies numero incluſus fuerit nec ne; et minime constabit an Hesiodus voluerit Arcturi exortum posuisse quinquagesima nona an sexagesima post brumam vespera, an sexagesima prima. Id vero notandum est, singulos dies numero additos Poetae aetatem ad nos propius admouere septuaginta duobus circiter annis. Aliam etiam litem docti mouerunt. Duplex est ἀκρόνυχος ortus *q*); alter quo tempore sol infra Horizontem occidentalem eo vsque nec amplius processit, vt stella in orientali Horizontis parte conspiciatur; qui ortus ἀκρόνυχος et apparens, seu ἑσπερία ἐπιτολὴ φαινομένη vocatur: alter est, cum sol versatur in occidentali Horizonte eodem temporis articulo, quo stella est in orientali, et ἑσπερία ἐπιτολὴ ἀληθινὴ vocatur, siue ortus ἀκρόνυχος verus; qui quidem obseruari non potest, sole tunc temporis oculis Astronomi surripiente, et radiis suis abscondente stellam. Neutonus *r*) (praeeuntibus Longomontano et

q) Gemini Εἰσαγωγὴ apud Petauii Vranologiam c. II.

r) Chronol. p. 95.

et Keplero, si Ricciolo *s*) fides est) arbitratur posteriorem ortum esse designatum, quem necesse est apparente serius euenire duodecim ad minimum diebus, et nonnunquam pluribus, respectu habito ad τὸ ἔγκλιμα. Sed hunc sensum prorsus respuunt verba Poetae: nam vox παμφαίνων manifeste indicat τὴν ἐπιτολὴν φαινομένην et minime congruit vero ortui, quem Geminus *t*) ἀθεώρητον vocat. Neque mehercle, qui compos esset sanae mentis, id indicium tempestatis daret agricolis, quod oculis eorum non occurreret, et ex calculo astronomico esset deducendum. Sed alia insunt verbis difficilia; nam ἀκρονύχῳ et apparente ortu posito, stella in Horizonte orientali tum vltima vice conspicitur, neque ibi amplius ante heliacum eius ortum apparebit. Quonam igitur sensu dicitur Arcturus πρῶτον παμφαίνων ἐπιτέλλεσθαι, cum reuera hic ortus sit vltima ἐπιτολὴ φαινομένη, vltimaque ἀνατολὴ ἐκφανής? si dixeris haec verba, πρῶτον παμφαίνων seiungi debere a τῷ ἐπιτέλλεσθαι, et ad praecedentia, προλιπὼν ἱερὸν ῥόον Ὠκεανοῖο, referri, vt stellam iam emersam ex Oceano denotent et in Horizonte conspicuam; si ita, inquam, exposueris locum, redundat oratio, eo ipso stellae situ clare et aperte a τῷ ἐπιτέλλεσθαι expresso. Sin verba, πρῶτον παμφαίνων, volueris a se inuicem distingui, et seorsim ad τὸ ἀκρονυκτίφαιος referri; sensus, fateor, commodus exinde elicietur: quoniam enim duplex est ἀκρονυκτίφαιος seu ἀκρόνυχος ortus, quorum prior est φαινόμενος, posterior ἀθεώρητος; quidni videatur Hesiodus dixisse, quod Arcturus ἐπιτέλλεται ἀκρονυκτίφαιος, πρῶτον, παμφαίνων; qui in vero ortu ἀκρονύχῳ diceretur ἐπιτέλλεσθαι ἀκρονυκτίφαιος, ἔσχατον, ἀθεώρητος? Displicet tamen haec loci interpretatio, vtpote omnino subtilior, quam quae a vetere Poeta et rustico forsan viro expectari possit.

Alia

s) Almagestum nouum T. I. lib. 6. cap. 20. sect. 13. p. 463.

t) Cap. 11. p. 45. E.

Alia tandem, et ni fallor, vera, loci interpretatio occurrit, quam vox παμφαίνων omnino tuetur. Ea Latine sonat, *totus collucens*, ideoque non conuenit vni cuiuis stellae, sed constellationi. Prior enim nullum habens sensibilem diametrum vel tota est φαινομένη, vel tota ἀθεώρητος· posterior vero per plures noctes diuersis suis partibus exoriens, magis magisque sub visum ἀκρόνυχος cadit. Huic autem distinctioni quam maxime fauet locutio veterum Astronomorum, qui de stella *v*) nude dicunt, ἐπιτέλλει, δύνει etc. sed de astro *x*) ἄρχεται ἐπιτέλλειν, λήγει ἐπιτέλλειν, μέσος ἐπιτέλλει, ὅλος ἐπιτέλλει etc. additis nonnunquam vocibus *y*) Φανερὸς, ἐκφανής. Itaque videtur τὸ παμφαίνων ἐπιτέλλεται idem significare ac τὸ ὅλος ἐπιτέλλει Φανερῶς; et Arcturum pro signo Bootae Poeta vsurpauerit: quod neque nouum nec improbandum est. Nam idem fecere Catullus Callimachi interpres *z*), Plautus *a*), Virgilius *b*), Vitruvius,

v) Gemini Εἰσαγ. c. 16. p. 65. B. ἐν δὲ τῇ ιή — Δοσιθέῳ προτρυγητὴρ ἀκρόνυχος ἐπιτέλλει. C. ἐν δὲ τῇ ἱ ἡμέρᾳ — ἐπιτέλλει δὲ καὶ Ἀρκτοῦρος. D. ἐν δὲ τῇ κδ ἡμέρᾳ Καλλίππῳ ῥάχις ἐπιτέλλει. p. 67. C. ἐν δὲ τῇ κγ Εὐδόξῳ αἰξ ἑῴα δύνει. p. 69. E. ἐν δὲ τῇ λβ Εὐκτήμονι Ἀρκτοῦρος ἑῷος δύνει. Ptolemaei Φάσεις ἀπλανῶν apud Petau. Vranol. p. 71. A. γ' ὁ ἐπὶ τῆς ἀρᾶς τοῦ Λέοντος ἐπιτέλλει. Aetii Amideni Serm. III. ibid. 422. Columella Edit. Paris. l. II, c. 2. p. 340.

x) Gemini Εἰσαγ. c. 16. p. 64. et passim. Columella l. II, c. 2. p. 340.

y) Gemini Εἰσαγ. c. 16. p. 65. atque alias passim.

z) Coma Beren. v. 94.

a) Rudent. Prol. v. 70. „Namque Arcturus *signum* o„mnium sum acerrimum." etc.

b) Georg. l. I. v. 204. „Ar„cturi *sidera* nobis Hoedorum„que dies seruandi". vbi Seruius quidem Arcturum stellam esse explicat, sed male, ni fallor: quia τὸ *sidera* idem ac *signum* valet; imo ipse Seruius ad v. 68. nos ita submonuit: „Arcturus enim pluuiarum ac „tempestatum sidus est. Arctu„rus autem idem Artofylax — „idem Bootes etc"

vius *c*), Columella *d*), Plinius *e*), Iulius Firmicus *f*), et Auctor *g*) (quisquis ille fuerit *b*) siue Bassus seu ipse Germanicus), commentariorum in Arati Phaenomena a Germanico conuersa. Nec ipse Hesiodus, optimus sui interpres, praetereundus est. Nam v. 611. Arcturum oriri nos docuit quo tempore Orion et Sirius in medium coelum venerint: nec multo aliter exortum Bootae descripsit Hipparchus: *μεσουρανοῦσι δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων, ἀρχομένου μὲν ἀνατέλλειν τοῦ Βοώτου, ὅτε ἀρκτοῦρος ὤμος τοῦ Ὡρίωνος, καὶ ὁ ἀρκτοῦρος πούς, ὡς ἡμιπήχιον προηγούμενος τοῦ μεσημβρινοῦ. λήγοντος δὲ αὐτοῦ, μεσουρανεῖ τοῦ Κυνὸς ὁ ἐπὶ τῶν ἰσχίων λαμπρός. ἀνατέλλει δὲ ὅλος ὁ Βοώτης ἐν ὥραις ἰσημεριναῖς δυσὶν ὡς ἔγγιστα.* Nam Hesiodi aetate, quo tempore exoriebatur clarissima stella Arcturi, Meridianum iam pridem transierat Orion, nec dum ad eum Sirius peruenerat: sed oriente toto Boote, duabus circiter horis Orion et Sirius Meridianum transcurrebant circulum. Quare vt Hesiodus sibi constet, congruum est arbitrari, Arcturum loco prae

mani-

c) L. 9. c. 6. „Item alia „contra est stella media genuorum Custodis Arcti, qui „Arcturus dicitur". Hanc lectionem probat Philander; sed Cl. Perraultius suspicatur legendum esse *Arctophylax*: perpenso quidem loco mallem legere, *quae dicitur*, etc.

d) l. 11. c. 2. p. 341. „VII. Kal. Septembris Vindemiator exoritur mane, et Arcturus incipit occidere."

e) Nat. Hist. l. 18. c. 28. „VIII. Idus Aug. Arcturus *medius* occidit." c. 31. „V. Idus Septembris Caesari capella oritur vesperi. Arcturus vero *medius* pridie Idus vehementissimo significatu terra marique per dies quinque."

f) l. 8. c. 14. „in quinta parte sagittarii oritur Arcturus. Hoc *signo* oriente, etc."

g) sect. 10. p. 109. edit. Par. „Bootes qui et Arcturus, fertur esse Custos Plaustri, etc." p. 145. VIII. Idus Aug. Arcturus *medius* occidit — Arcturus vero pridie Idus Septemb. imbres vehementissimos significat, terra marique. Ratio eius haec traditur, si Delphino occidente imbres fuerint, non defuturi sunt per Arcturum, eius *signi* ortum seruat.

b) Vossius de Hist. Lat. I, 22. p. 104.

manibus noſtris, vel proprie, vel ſaltem per ſynecdochen, poni pro tota conſtellatione Bootae. Atque ita forte intellexerunt Poetam Moſchopulus *i*) et Proclus *k*), qui Arcturum ὁμοταγῆ et συναναστέλλοντα virginis conſtellationi fecerunt: id quod neque proprie ſtellae, nec ei aeque ac ſigno competit, et ab Hipparcho *l*) Bootae tribuitur. Proclus, fateor, quidem ſubiungit: ἀρκτῦρος δὲ ὁ τῆ ἀρκτοφυλάκι (potius ἀρκτοφύλακος) ἀστὴρ, ὁ μεταξὺ τῶν σκελῶν αὐτῆ ἀναστέλλων. ὁ δὲ αὐτὸς ἀρκτοφύλαξ καλεῖται, καὶ Βοώτης· ſed mihi videtur vel τὸ ὕστως, vel τὸ Ἀρκτῦρος excidiſſe poſt τὸ Ἀρκτοφύλαξ; quia ſtella Arcturi nuſquam, quod ſcio, Arctophylax vel Bootes vocatur, ſed e contra ſub Arcturi nomine ipſe Arctophylax ſaepius occurrit.

His omnibus, quae iam dicta ſunt opponat aliquis, quod Poeta, ſi Booten in animo habuiſſet, non ἀστὴρ Ἀρκτῦρος dixiſſet, ſed ἄστρον Ἀρκτῦρος, ſeu potius ἄστρον Ἀρκτοφύλαξ, quod omnem dubitandi praecidiſſet anſam. Nam Aſtronomi *m*) diſtinguunt inter τὸ ἀστὴρ et τὸ ἄστρον, huic conſtellationis, illi vero ſtellae ſimplicis notionem attribuentes: et Homerus de ſtella loquens τῷ ἀστὴρ vna cum verbo παμφαίνειν vtitur (Iliad. E, 5); vbi Euſtathius (in Comment. p. 514.) ὁ μὲν ἀστὴρ, inquit, ἓν σῶμά ἐστι· τὸ δὲ ἄστρον ὡς περιεκτικόν. ἄστρον γὰρ ἐκ πολλῶν ἀστέρων συγκείμενον ἀστροθέτημα μιᾷ φαντασίᾳ ὄψεως ὑποπίπτων, μετά τινος μυθολογίας ἀποδιδόμενον ὡς ἐν τοῖς Ἀράτῳ φαίνεται. καὶ ὕστω μὲν κατὰ τοὺς παλαιούς. οἱ δὲ ὕστερον συνέχειν τὰς λέξεις, ὡς εἶναι παρ' αὐτοῖς ταυτὸν ἄστρον καὶ ἀστέρα. Sed videant docti, an non hic loci dormitet bonus Euſtathius: diſtinctionem quidem agnoſco; tamen dubito, an illa vetuſtiſſimis ſcriptoribus fuerit cognita. Apud Homerum et Heſiodum ne-

i k) Comment. in Heſiodum.

l) l. 2. c. 18. p. 229.

m) Achilles Tatius Εἰσαγ. c. 14.

que τὸ ἄστρον in ſingulari, neque τὸ ἀστέρες in Plurali numero occurrunt: ideoque res eiuſdem ſpeciei, diuerſi tamen numeri mihi deſignare videntur. Quod conſtellationes ἄστρα vocantur, et proprie ſane, quia ex pluribus conſtant ſtellis, id patet; ſed an vna aliqua conſtellatio, quippe quae quodammodo ἓν σῶμα eſt, a τῷ ἀστῆρι deſignari poteſt, nec ne, res haud ita certa eſt. Callimachus tamen in eo ſenſu vſurpauit vocem, cum dixit, πρὸν ἀστέρι τῷ Βερενίκης, fatente ipſo Achille Tatio (Εισαγ. c. 14. p. 134. D.), diſtinctionis iſtius vocum fautore maximo; et ſi τὸν ἀστέρα ὀπωρινὸν Homeri eodem modo interpretatus fuero, neque mihi deerit auctor, nec argumenta. Nam Ricciolus *n*) affirmat, quod Canis maior eſt Homero l. c. Iliadis ἀστὴρ ὀπωρινός, *aſtrum ſubautumnale, ſeu aeſtatem finiens:* et ipſe Homerus interpretationi fauet, canens:

ἀρίζηλοι δέ οἱ αὐγαὶ
Φαίνονται πολλοῖσι μετ' ΑΣΤΡΑΣΙ νυκτὸς ἀμολγῷ·
Ὃν τε ΚΥΝ' Ὠρίωνος ἐπίκλησιν καλέουσι·
Λαμπρότατος μὲν ὅγ' ἐστὶ, κακὸν δέ τε ΣΗΜΑ τέτυκται.

vbi illam μυθολογίαν quam Euſtathius (in Iliad. E, 5.) aſtris propriam eſſe iudicat cum vocibus, ἀστράσι, κύν' Ὠρίωνος, et σῆμα coniunctam videmus. Ipſa quidem ſtella Sirii Canis aliquando vocatur ex ſententia Hygini *o*) et Baſſi *p*), ſed nunquam σῆμα, vel *ſignum:* quapropter de ſigno potius quam de ſtella Poeta eſt accipiendus. Si tamen hoc diſplicet propterea, quod comparatio inter Diomedem et Sirium inſtituta melius competit ſimilitudini Achillis et Solis, quam Homerum in animo habuiſſe Euſtathius innuit, dicendum eſt Poetam vtramque notionem et ſtellae et conſtellationis, quae communi

n) Almag. Nou. T. I. l. 6. c. 5. ſect. 5. p. 408.
o) de ſignis coeli l. 3. c. 34.
p) Comment. in Germanici Phaenomena c. 32. ſub fine.

communi nomine Canis vocantur, commiſcuiſſe, quod idem fecit Plautus de Arcturo, Prologo in Rudentem:

Ita ſum, vt videtis, ſplendens ſtella candida,
Signum, quod ſemper tempore exoritur ſuo,
Hic atque in coelo: nomen Arcturo eſt mihi.

Quidquid vero de Homero ſtatuatur, Heſiodus aliam, quam quae data eſt, interpretationem non facile admittet; de qua re iam ſatis ſuperque.

Perpenſis igitur verbis Poetae calculum aggrediamur, et exinde ſententias propoſitas examinemus. Verum ortum ἀκρόνυχον ſtellae Arcturi ſtatuerunt Riccioſus *q*) et Neutonus *r*) accidiſſe, prior Athenis anno ante Chriſtum 953., poſterior anno ante Chriſtum 870. nulla loci mentione facta. Riccioli calculum nihil moror, quippe qui mendis ſcatet. Sed Polo boreo ad gr. 41° 30′ eleuato, ad quod ἔγκλιμα mundi Eudoxi ſphaera *s*) conſtituitur; et angulo Eclipticae et Aequinoctialis, cum Cl. Noſtrate Halleio, conſtituto gr. 23° 29′ (quem tamen angulum eundem ſemper fuiſſe nonnulli forſan negabunt) his, inquam, poſitis, anno ante Chriſtum 942. longitudinem ſolis, vere et ἀκρονύχως oriente Arcturo, comperio fuiſſe gr. 329° 16′. 59″. et meridie diei 27. Febr. fuit fere gr. 329° 17′. Londini. Bruma autem prioris anni, trigeſimo die Decemb. mane ante lucem eueniebat; ideoque exortus Arcturi ἀκρόνυχος verus fuit veſpera ſeu initio diei 28 Febr. i. e. poſt ſexaginta dies a bruma numeratos. Sed minor Aſcrae latitudo, et annus a Neutono memoratus ſeriorem exortum requirunt. Latitudinem Aſcrae conſtituo eſſe gr. 38° 30′. quia Clar. M. D. Iac. Iurin *t*) recentiſſimas obſeruationes ſecutus, Athenas poſuit in gr. 38° 15′. Anno autem ante Chriſtum 870. exoriebatur

q) Almageſt. Nou. T. I. l. 6. c. 20. ſect. 13. p. 463.

r) Chron. p. 95.

s) Hipparchus apud Petau. Uranol. l. 1. c. 5. p. 178. E.

t) Append. ad Varenii Geogr. c. 31. prop. 7. p. 41.

Arcturus vere et ἀκρονύχως Aſcrae, ſole quartum gradum Piſcium ingrediente, veſpera ſeu initio 3. diei Martii: bruma autem conficiebatur anno priore, tempore poſtmeridiano diei 29. Decemb., igiturque ἀκρόνυχος exortus Arcturi in agro Aſcraeo eueniebat veſpera poſt brumam confectam ſexageſima quarta, ſeu die ſexageſimo quinto, connumeratis vtriſque extremis. Quid igitur ſibi voluit Neutonus, qui Arcturi exortum ἀκρόνυχον et verum ex ſententia Poetae hoc anno euenisſe nos docuit *v*)? Num falſus fuit (abſit inuidia verbo) clariſſimus ille vir, cuius nomini honos ſemper eſt habendus? an diuerſa methodo iniuit calculum, pro regione ad Boream magis accedente, computatis ſexaginta diebus a medio brumae tempore, et excluſis numero extremis? De hac re, tacente ipſo Auctore, nihil certi, quod dicam, inuenio.

Alter iam reſtat examinandus ἀκρόνυχος ſtellae ortus Clerico (Not. ad Heſ. Ἔργ. 569) probatus. Hic ortus apparens eueniebat Aſcrae anno ante Chriſtum 870. ſub initio 18. diei Febr. ſole occupante 21^mum^ gradum Aquarii, et ad 12. gr. ſub Horizontem depreſſo: i. e. poſt quinquaginta dies integros a bruma ad exortum numeratos. Hoc tempus Heſiodi verbis minime conueniet, niſi nobis ſuſpicari liceret Poetam ſcripſiſſe, εὖτ' ἂν πεντήκοντα, quod Grammatici poſteriores cum Φαινομένοις ſui temporis, vel aliorum obſeruatis, diſcordare inuenientes id in, εὖτ' ἂν δ' ἑξήκοντα commutauerint; cuiuſmodi emendationes Attalus *x*) teſtatur ſe in Arati poemate feciſſe. Sed hac coniectura repudiata, quippe quae nullo nitatur fundamento, hic loci obiter ſubiungere libet, quod Eudoxus et Democritus eadem, quae Heſiodus, de Arcturi exortu, Hirundinis aduentu, et occultatione Vergiliarum notarunt. Nam Heſiodus

v) Chronol. p. 95.

x) Hipparch. Φαινομ. l. I. c. 4. p. 178.

Hesiodus cum Arcturi exortu hirundinem venisse affirmat; Eudoxus autem, teste Gemino *y*), ait die 60. a bruma vtrisque inclusis extremis, Ἀρκτῦρος ἀκρόνυχος ἐπιτέλλει, καὶ ὑετὸς γίνεται, καὶ χελιδὼν φαίνεται. Hesiodus autem docuit Vergilias sub initio veris fuisse occultas quadraginta circiter dies: et Democritus *z*) die 13. post aequinoctium vernum, πλειάδες κρύπτονται ἅμα ἡλίῳ ἀνίσχοντι, καὶ ἀφανεῖς γίνονται νύκτας μ΄. Vnde haec essent cognita Democrito et Eudoxo, disceptandum aliis relinquo; ab iis certe non mutuo sumsit Poeta, neque in his locis Hesiodi interpolatio lectori emunctissimae naris vnquam suboluit.

Iam vltimam sententiam expendamus, quae Booten sub Arcturi nomine intelligendum proposuit. Cum Marmore Arundeliano ponamus Hesiodum floruisse anno ante Christum 944. seu potius, calculi gratia, anno 942. quia idem est annus ratione bissextilis ac 870. Stella vltimum exoriens in constellatione Bootae ponitur ab Hipparcho *a*) et Ptolemaeo *b*) in pede dextro signi, et αζ in catalogo Bayeri notatur. Haec stella tertiae est magnitudinis, et solem postulat sub Horizontem depressum ad quatuordecim vsque gradus in verticali circulo numerandos, vt in Horizonte conspiciatur. Calculo autem inito, eam inueniemus ἀκρονύχως orientem vltimum in Horizonte fuisse conspectam anno praedicto, sub initio diei 27. Febr., siue die sexagesimo post brumam, vtrisque connumeratis extremis; sole tunc temporis occupante 29. gradum Aquarii. Neque haec ratio numerandi noua est, etiam vbi τὸ μετὰ apud Graecos, seu *post* apud Latinos occurrit. Nam Cicero (Philipp. 2, 35.) ait: „Neque te illo die (scil. Idibus Mart.) „neque postero (scil. die XVII. Kal. Apr.) vidi; — post

 „diem

y) Εἰσαγ. c. 16. p. 68. C. et 69. B.

z) Εἰσαγωγὴ ibid.

a) Hipparch. Φαιν. l. 2. c. 18. p. 229.

b) in ἐκθέσει τῶν ἀχερισμῶν apud Hudsoni Geographos minores.

„diem tertium (sc. die XVI. Kal. Apr.) veni in aedem „Telluris, etc." Quodque de spina Aegyptia dicit Plinius (H. N 13, 9.): „Caesa anno tertio resurgit„: id Theophrastus (Hist. Plant. 4, 3.) expresserat, ὅταν δὲ κοπῇ μετὰ τρίτον ἔτος εὐθὺς ἀναβεβλάστηκεν. Si quis vero contenderit Hesiodi verba, ἑξήκοντα — χειμέρι ἐντελέσῃ Ζεὺς ἤματα, postulare sexaginta dies integros, qualis inter ortum solis et occasum exiguntur, quique a nonnullis *Naturales* vocantur, τῷ ἐντελέσῃ denotante tempus esse completum et exactum, ne vno quidem dierum se aliter habente; haud male forsan ei respondebimus dicentes, apparentem ἀνατολὴν exortum stellae non isti diei tribuendum esse, quo vltimum in Horizonte orientali stella conspicitur; sed diei potius sequenti, quo in conspectum veniens primum incipit videri non amplius in Horizonte posita, sed supra eum aliquantillum eleuata. Hoc enim accidit stellae, de qua nobis sermo est, vespera seu initio diei 28. Febr. i. e. vespera sexagesima post brumam accidente, diebus sexaginta naturalibus, et quinquaginta nouem noctibus, vna cum parte duarum aliarum inter brumam et exortum interpositis. Hoc temporis interuallum diminuetur, siue maiorem demus Polo eleuationem, seu aetatem antiquiorem tribuamus Poetae; et e contra augebitur, positis minore Poli eleuatione, aut recentiore aetate Poetae. An vero mutationem aliquam huic illiue inducendam suadeant caetera φαινόμενα ab Hesiodo memorata, iam nobis dispiciendum est.

Scribit poeta (Ἐργ. 385.) de Vergiliis, αἵ δή τε νύκτας τε καὶ ἤματα τεσσαράκοντα κεκεύθασι: quae verba prima facie occultationem, non tantum quadraginta noctium, qualis ea fuit Democriti, sed quadraginta νυχθημέρων designare videntur. Sed id nobis est animaduertendum, quod dies noctesque occultationis aequales fieri non possunt. Nam occultatio omne id tempus est, quod ab ἡλιακῷ stellae cuiusuis occasu sub vespe-

ram

ram accidente vsque ad ἡλιακὸν eius ortum aurora euenientem transcurrit a nocte inchoatum pariterque clausum: itaque necesse est, vt aut noctes numerum quadraginta excedant, aut ab eo deficiant dies. Neque hoc impedit, quo minus νυχθήμερα a maiore numero denominentur; cuius rei sacrae scripturae illustre praebent exemplum. Idem igitur erit occultationum, quae ab Hesiodo et Democrito memorantur, tempus; nempe noctes 40., diesque interpositi 39. Sed hoc posito tempore, litem fortasse mouebit aliquis, dicetque id nobis minime constare, vtrum Poeta locutus sit de occultatione perfecta, omniumque stellarum ad Vergilias pertinentium, qualis ea est ab ἡλιακῷ occasu stellae maxime orientalis vsque ad exortum ἡλιακὸν stellae maxime occidentalis, cuius occultationis breuissima est duratio; an de occultatione qualicunque et imperfecta ab ἡλιακῷ occasu stellae, maxime orientalis computanda, cuius longissima est duratio; an denique de media quadam occultatione, illius scilicet stellae, quae insignissima est Vergiliarum, et sub visum maxime cadit. De hac vltima Poetam esse intelligendum videtur rationi maxime consentaneum, quia caeterae stellae nimis sunt nebulosae. Calculo autem inito pro anno ante Christum 942 comperiemus Lucidam Vergiliarum vltimo fuisse visam, ideoque occultationem eius esse inceptam vespera seu initio diei 6. Aprilis, et finitam mane diei 15 Maii, quo demum stella post apparuit quam abscondita fuisset noctes quadraginta diesque triginta nouem ex vicinitate solis. Haec occultatio eo longior erit, quo magis ad Boream locus Poetae vel ad nostra tempora aetas accedat; et e contra minus ad Boream accedente loco, vel ad nostra tempora aetate, breuior erit occultatio.

Aliud φαινόμενον ab Hesiodo memoratum (Εργ. 609.) ita se habet:

Εὖτ' ἂν δ' Ὠρίων καὶ Σείριος εἰς μέσον ἔλθῃ
Οὐρανὸν, Ἀρκτῖξον δ' ἐσιδὴ ῥοδοδάκτυλος Ἠώς, etc.

vbi Booten sub Arcturi nomine designatum esse iam supra notauimus. Restat inquirendum an τὸ Σείριος de tota Canis constellatione an de stella eius insigni intelligendum. De hac re in neutram partem acriter disceptare velim; id tantum submonendus est lector, quod Sirius semper designat stellam canis principalem, apud Aratum, Eratosthenem, Hyginum, et Bassum seu commentatorem Germanici. Si Hesiodus eodem sensu intelligendus est, id quod censuit Proclus c), Poeta dixerit, quod Arcturi seu Bootae signo oriente, ad meridianum Circulum accedet primo Orionis sidus, deinde aliqua pars Canis, non tota constellatio, sed Sirii stella, i. e. vltima Bootae stella in Horizonte orientali conspicietur, quo tempore Sirius in coeli fastigium aduenerit. Si nulla esset aeris refractio, et apparens idem ac verus esset locus stellae; vltima Arcturi stella in Horizonte posita, Sirius transiisset Meridianum Ascrae anno ante Christum 942. duabus fere tertiis partibus vnius gradus, seu 44′, quod interuallum quidem nimis erat exiguum, quam quod ab antiquis dignosceretur. Sin refractionem esse 29′. 30″. cum Ricciolo d) statuamus; tum quo tempore vltima Arcturi stella in Horizonte visa fuerit, Sirius defuerit a Meridiano 4′. seu decima quinta parte vnius gradus, ita vt stella Arcturi quam minimum eleuata, Sirius in ipso Meridiano conspiceretur. Hoc autem obiter est notandum; si magis Boream versus admouemus locum, vel a nostris temporibus amouemus Poetam, Sirius ne quidem attigerit Meridianum; at e contra minus Boream versus admoto loco, minusue a nostris temporibus amoto Poeta, transierit iam pridem Meridianum, quo tempore praedicta stella Bootae oritur. Igitur ἐκ τῶν φαινομένων, quae Poeta nos

c) Comment. in locum: σαφῶς ἐν τούτοις τὸν ἐπὶ τῆς γένυος τοῦ κυνὸς Σείριον λέγει.

d) Almag. Nou. T. I. l. 3. c. 9. sect. 7. p. 115.

nos docuit, nihil quod aetati eius apud Marmor Arundelianum traditae repugnet, inferri poteſt, ſed omnia ita optime conueniunt, vt mirari liceat, vnde haec ei cognita fuiſſent.

Quamquam vero quae iam dicta ſunt propoſito noſtro ſatis feciſſe videantur, haud tamen lectori ingratum fore exiſtimo, ſi ad alias nonnullas quaeſtiones ab hac re non alienas, et a viris doctis ventilari ſolitas, diſcutiendas deſcendero. Quaeritur enim primo, quomodo ſe habeat aetas Heſiodi reſpectu temporum Troianorum? ſecundo, quomodo ſe habeat reſpectu aeui Homerici?

Ad priorem quod attinet, cauſa nulla eſt, vt a vulgari et recepta opinione recedamus, qua Troiae excidium mille et ducentis ante Chriſtum annis, ante Heſiodum fere trecentis, collocatur. Haec enim ſententia argumentis quibuſdam veriſimilibus defenditur. Primo Homerus Heſiodo, vt pleriſque videtur antiquior, ſed ei forſan aequalis, comparatione facta Troianorum virorum, eorumque, qui ſuis temporibus vigebant, tantam roboris praeſtantiam prioribus illis *e*) attribuit, vt vix credibile videatur, tam inſignem humanarum virium diminutionem vno alteroue ſaeculo fieri potuiſſe. Argumentum a Velleio Patereulo petitum ipſius verbis (Hiſt. Rom. 1, 5.) proponemus: *Hic* (Homerus) *longius a temporibus belli, quod compoſuit, Troici, quam quidam rentur, abfuit. Nam ferme ante annos nongentos quinquaginta floruit, intra mille natus eſt. Quo nomine non eſt mirandum, quod ſaepe illud vſurpat,* οἷοι νῦν βροτοί *εἰσι: hoc enim, vt hominum, ita ſaeculorum notatur differentia.* Hoc quidem argumentum oppugnari poteſt ab eo, quod Homerus eadem fere vſurpat verba ad notandum diſcrimen inter Troianos viros, eoſque qui Troianis temporibus perpaucorum annorum interuallo praeceſſerunt.

e) Iliad. E, 304. M, 383. 449. Υ, 287.

ceſſerunt. Ita enim Neſtor de illis, qui vna ſecum iuvene militabantur, praedicat: (Iliad. A, 272.): Κείνοισι δ' ἂν οὔτις --- Τῶν οἳ νῦν βροτοί εἰσιν ἐπιχθόνιοι μαχέοιτο. Sed reſponderi poteſt, longe diuerſam eſſe hic loci iſtorum verborum rationem: Neſtor commilitoribus ſuis priſcis attribuit non virium corporis, ſed virtutis bellicae praeſtantiam, quarum alteram ſine altera poſſe ſubſiſtere. Siquo in re tali opus eſt teſtimonio vel ab ipſo Homero diſcamus (Il. E, 801.), Τυδεΐδῃ τοι μικρὸς μὲν ἔην δέμας, ἀλλὰ μαχητής. Quinetiam animaduerte perpetuum Neſtoris χαρακτῆρα. Vaniloquentiam illi minime indecoram attribuit Poeta. More ſenum laudator temporis acti deſcribitur. Quamobrem, ſi diſerte affirmaſſet aequales ſuos magnitudine et robore corporis praecelluiſſe, vix tamen ab oratione eius grandiloqua argumentum peterem, quod ipſius Poetae, in propria loquentis perſona, ſententiae opponerem.

Secundum argumentum, ex quo inter Troianum bellum aetatemque Homeri diſtantia infertur, deſumtum eſt ab inuocatione illa ſolemni Muſarum, quae ante initium Catalogi nauium (Il. B. 484.) a Poeta vſurpatur:

Ἔσπετε νῦν μοι, Μοῦσαι, Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι.
Ὑμεῖς γὰρ θεαί ἐστε, πάρεστέ τε, ἴστέ τε πάντα·
Ἡμεῖς δὲ κλέος οἷον ἀκούομεν, οὐδέ τι ἴδμεν,
Οἵ τινες ἡγεμόνες Δαναῶν καὶ κοίρανοι ἦσαν.

Negat ſe quidquam certi cognoſcere vel de nauium numero, vel ductorum nomine. Quod ſi paucis annis a Troiana obſidione vixiſſet, non modo illuſtria illa, ſed minutiora multa ad tam celebre bellum pertinentia, vt pote quae in omnium ore tunc temporis fuiſſent, abſque inſpiratione ſcire potuiſſet. Quis enim hodiernum Poetam non ineptum exiſtimauerit, qui Magni Malburii res geſtas cantaturus, exordium tale Flandriadi ſuae praepoſuerit?

Ex

Ex his, inquam, infertur argumentis, distantiam temporis non mediocrem inter Troianum bellum et Homeri saeculum interuenisse, quae omnia pari iure ad Hesiodum transferri possunt, quippe quem Homero vel contemporaneum, vel illo perpaucis annis priorem fuisse ex sequentibus patebit.

Huic autem sententiae maxime aduersatur Illustriss. Neutoni hypothesis, qui ter centum totos annos a veterum Chronologia amputans Hesiodum quidem 870 annis ante Christum collocat, sed inter illius aeuum et Troiana tempora vix vltra triginta annos intercessisse contendit (Chronol. p. 29. 32.).

Opusculi huius limites transcurrerem, si omnes rationes, quae ad tam nouam hypothesin muniendam adhibentur, discutiendas in me susciperem: sat erit, opinor, praecipuas selegisse, vt de vniuersa argumentationis serie aequum ferat Lector iudicium.

Primo igitur supponit Vir Magnus (ibid.) γενεὰς illas, quae a poetis et praecipue ab Hesiodo (Εργ. 108.) celebrantur, vni hominum successioni, quae intra triginta fere annos perfici solent, pares esse singulas; testatur autem Hesiodus (ibid. v. 174.) se in illa γενεῇ, quae a Troianis temporibus proxima fuit, vixisse; Ergo, etc.

De significatione vocis γενεὴ maxime apud doctos ambigitur. Herodotus (l. 2.) tres γενεὰς centum annis respondere affirmat. Homeri Scholiastes *f*) tradit, veterum calculo τὴν γενεὰν triginta annis definiri. Sed Plutarchus *g*) incertissimam esse huiusce vocis significationem innuit, vtpote quae aliquando de aetate hominis vigentis, intelligitur, et sic triginta annis definitur; aliquando vero de aetate hominis senescentis, et sic 108. amplectitur. Idem praeterea, si quidem ego illius sen-

sum

f) ad Iliad. A, 250.

g) de orac. defectu p. 415. ed. Franc.

sum capio, τὴν γενεὰν b) existimat apud Hesiodum nequaquam humanae vitae spatio circumscribi, sed diuersam prorsus significationem obtinere; dicens μήπω τὸν Ἡσίοδον ἀνθρωπίνην ζωὴν γενεὰν λέγειν. Vtcunque vero de generali huiusce vocis sensu statuatur, mihi quidem exploratissimum est, γενεὰς illas Hesiodeas nullum comprehendere definitum annorum numerum, sed aliis alias prolixiores esse, et singularum longitudinem, vel actionum quarundam serie, vel morum similitudine, vel ipsius forsan Poetae arbitrio determinari. Quamuis enim aureum illud, quod vocatur, saeculum vno Saturni regno definiuit Hesiodus: Οἳ μὲν ἐπὶ Κρόνου ἦσαν, ὅτ' οὐρανῷ ἐμβασίλευεν; male tamen exinde concluditur longitudinem vnius hominum successionis huic aetati Poetam tribuisse. Saturnum enim et Iouem diuina et immortali praeditos natura describit, ideoque plures hominum successiones sub imperio Saturni praeteriisse pari ratione existimauerit, qua Ioui in successiuas hominum generationes imperium disertis verbis attribuit. Dicit enim de Ioue, quod argenteae aetatis homines (Ἐργ. 138. seqq.) Ζεὺς Κρονίδης ἔκρυψε; deinde vero, Ζεὺς δὲ πατὴρ τρίτον ἄλλο γένος μερόπων ἀνθρώπων Χάλκειον ποίησε; illisque demum sublatis, Αὖθις ἔτ' ἄλλο τέταρτον ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ Ζεὺς Κρονίδης ποίησε, et postremum de ferreo saeculo, Ζεὺς δ' ὀλέσει καὶ τοῦτο γένος μερόπων ἀνθρώπων. Cum igitur Iouis imperio plures hominum generationes sint subiectae, quid impedit, ne totidem sub Saturno etiam fuisse concludamus? Nihil certe obstat huic hypothesi, quod vnicum, scilicet aureum, genus hominum sub Saturno floruisse dicitur. Vox enim illa, τὸ γένος non ad notandam hominum successionem adhibetur, sed respectum habet ad mores, indolem, consuetudines, res gestas; in quibus, qui inter se conueniunt vel magnopere discrepant, ii eodem esse

b) ibid. p. 416.

esse vel diuerso τῷ γένει dicuntur. Concludo igitur aureum illud saeculum eo vsque durasse, donec homines, conuersis studiis, moribusque, simplicem illam ab Hesiodo descriptam viuendi rationem exuerant.

Ita vero se rem habere, nec vna hominum successione aetatem terminari, a quarti illius, quod dicitur Heroicum, saeculi longitudine patebit. Illustriss. quidem Chronologus, vt suae faueat hypothesi, vltra aurei saeculi initium Deucalionis diluuium remouet *i*). Apollodorus *k*) autem et Proclus *l*) testantur, Iouem istud diluuium ad perdendos aenei saeculi homines immisisse. Quorum sententia quam sit vero consentanea, nec ante aeneum saeculum Deucalionem vixisse ex ipso Neutono constat. Tradit enim vir Magnus *m*), „decem „post Deucalionem annis Idaeos Dactylos ferrum in Ida „Cretensi inuenisse, illudque in arma et instrumenta fa„bricantes fabrorum et armariorum artibus apud Euro„penses initium posuisse". Quod si verum sit, necesse est, vt Deucalionem vsque ad aeneum saeculum et illius quidem extremam partem deducas. nam ipse Hesiodus (Ἐργ. 151.) testatur in aeneo saeculo *ferrum nondum inventum fuisse* — μέλας δ' ἦν ἔτυκτο σίδηρος. Pone igitur Deucalionem iuxta finem aenei saeculi, et computa hominum generationes, quae inter eum et ferrei saeculi initium interceserunt, et sic tandem de intermedii saeculi, quod dicitur Heroicum, longitudine constabit. Post excisam Troiam ferreum saeculum incepit; discimus autem ab Homero *n*) a Deucalione ad Troianum bellum octo hominum generationes successisse, videlicet Deucalionem, Hellenem, Aeolum, Sisyphum, Glaucum, Bellerophontem, Hippolochum, Glaucum qui Troianorum fuit

i) Chronol. p. 13.
k) Biblioth. l. 1.
l) Comment. ad Hes. Ἐργ. v. 157.
m) Chronol. p. 13. 14.
n) Iliad. Z, 153. seqq.

fuit auxiliarius. In altera eiuſdem familiae linea ſeptem generationes Apollodorus *o*) et Proclus *p*) recenſent, nempe Deucalionem, Hellenem, Aeolum, Critheum, Pheretem, Admetum, Eumelum, qui eidem bello interfuit. Si igitur cum Neutono tres hominum ſucceſſiones centum annis circumſcribi ſupponamus, Heroicum ſaeculum fere in 266. annos, vel ſecundum Eumeli genealogiam in 233 excreſcere neceſſe eſt. Ipſe quidem Heſiodus (Ἔργ. 162.) diſertis verbis teſtatur plures hominum ſucceſſiones intra Heroici ſaeculi terminum comprehendi. Nam *iſtorum* inquit, *Heroum alii in Thebano, alii in Troiano bello interierunt.* Sed Thebani Heroes patres erant Troianorum, Tydeus Diomedis, Stheneli Capaneus, etc. De aliis quidem ſucceſſionibus quae a Thebano bello retro ad Deucalionis tempora praeterierant, apud Heſiodum ſiletur, illis ſolummodo memoratis Heroibus, qui maxime in iſto ſaeculo inclaruerunt, cauſamque praebuerunt praecipuam, cur illud ſaeculum Heroicum denominaretur. His omnibus perpenſis Neutonianam illam hypotheſin de γενεῶν Heſiodearum longitudine nequaquam eſſe probabilem concludo; ac proinde, etiamſi Heſiodus in ſaeculo ab excidio Troiae proximo floruerit, fieri tamen poſſe, vt multorum annorum interuallo ab illis temporibus remotus fuerit.

Sed inſtat Vir Magnus (Chronol. ibid.) — „Non „modo ipſe Heſiodus teſtatur ſe in ſaeculo a Troianis „temporibus proximo vixiſſe, ſed illud etiam ſaeculum „finem habiturum cum homines tunc viuentes caneſce„rent et morerentur; quod idem eſt, ac ſi dixiſſet ſae„culum illud ſuum longitudinis fuiſſe mediocris, et vna „hominum generatione terminandum". Verba Heſiodi ad quae reſpexit Neutonus, haec ſunt (Ἔργ. 108.):

Ζεὺς

o) Bibl. 1, 2. *p*) Comm. ad Heſ. Ἔργ. 157.

Ζεὺς δ' ὀλέσει καὶ τοῦτο γένος μερόπων ἀνθρώπων,
Εὖτ' ἂν γεινόμενοι πολιοκρόταφοι τελέθωσιν.

in quibus explicandis ipse bonus (quam indignor!) in communem lapsus est errorem interpretum, qui ab accuratissimo Graeuio sic reprehenduntur (Lect. Hesiodd.): — „Insulse Interpretes Latini: — *Postquam facti circa tempora cani fuerint.* An γενέσθαι πολιοκρόταφον τελέθειν est, fieri canum? Quid absurdius fingi potest? „γεινόμενοι sunt τεχθέντες. Sic autem verte: — „*Quum vix nati canescant*, hoc est, senescant, quum vix „postquam lucem adspexerunt, senio conficiantur, etc." Eandem pene phrasin a Iosepho vsurpatam inuenias; apud quem Abramus breuem filii sui iam, vt videbatur, mactandi, vitam deplorans, ἐπειδὴ, inquit q), γενηθεὶς ἀποθανοῦμαι, *Cum iam nato moriendum sit.* Idem procul dubio est sensus verborum Hesiodi, qui a breui contemporaneorum suorum vita argumentum ducit, quod Iupiter, non quidem extemplo, sed aliquando illud genus perditurus sit, et meliora deinde saecula reducturus.

Quum vero, vt supra dixi, Neutonus ante aureum saeculum Deucalionem collocat, nec aliter quidem eius hypothesis potest consistere; expendamus argumenta, quae ad hanc opinionem muniendam adhibentur. Ex illis autem praecipua huiusmodi fere sunt: „r) Deucalionis diluuium in secunda vel tertia ante Cadmum ge„neratione euenit; sed Cadmus in aureo saeculo vixit; „ergo Deucalionis diluuium in secunda vel tertia ante „aureum saeculum generatione euenit. Probatur Deu„calionis diluuium tertia fere ante Cadmum generatione „euenisse exhinc, quod Ino, Cadmi filia, nupsit Athamae, „filio Aeoli, filii Hellenis, filii Deucalionis. Probatur Cad„mum in aureo saeculo vixisse, duplici argumento. 1. Aste„rius, qui antiquorum erat Saturnus, in aureo saeculo vixit;

q) Antiqq. Iudd. l. 1. c. 13. r) Chron. p. 142. 148. 149. 159.

„vixit; ille autem Asterius Europam Cadmi sororem „vxorem duxit. 2. Curetes, quos secum Cadmus in „Graeciam inuexit, Iouem nutriuerunt; Iupiter autem „Minos erat Cretensis et Asterii filius".

Animaduertat Lector totam argumentationis vim ex hoc pendere, quod Asterius et Minos sint Saturnus et Iupiter ab antiquis celebrati, ac proinde Saturnus ille et Iupiter Cadmo coaeui fuerint; illud autem neutiquam probari, nisi verisimile sit, tum Curetas Iouem puerum nutriuisse, tum eosdem Curetas vna cum Cadmo in Graeciam venisse. Sed neutrum horum, vt opinor, vel certum est vel probabile. Curetas quidem Iouem nutriuisse ab Historicis memoratur; sed ab omnibus pro fabula summaeue re incertitudinis habetur. Strabo *s*), scriptor grauissimus, cum de his Curetibus copiosius differuisset, hac de causa vereri videtur, ne Lector eum fabulis addictum existimauerit; inter discrepantes autem opiniones, quas de his congessit, vna est eorum *t*), qui Curetas non Iouis altores, sed Ioue et Calliopa natos perhibent. Neutonus quidem Lucianum huiusce rei testem adducit *v*), sed prorsus incommode eius vtitur testimonio, qui vniuersam Graecorum μυθολογίαν deridendam solet propinare. Quamobrem mirari licet, egregium hunc philosophum, in Mathematicis demonstrationibus δεινότατον, sperasse, tam leuibus argumentis, ab anilibus fabellis petitis, vniuersam antiquorum Chronologiam se posse subuertere. Sed concesso Curetas Iouem aluisse, vnde constat, illos vna cum Cadmo in Graeciam venisse? Refert quidem Herodotus (l. 5.) Phoenicios quosdam viros Cadmi comites artes literasque in Graeciam inuexisse; illos vero eosdem fuisse ac Cure-

s) προήχθημεν δὲ διὰ πλειόνων εἰπεῖν περὶ τούτων, καίπερ ἥκιστα φιλομυθοῦντες, l. 10. p. 726. ed. Amst.

t) ibid. p. 723.

v) de saltatione, non de sacrificiis, vt citatur a Neutono Chron. p. 149.

Curetas Iouis altores neutiquam teſtatur. Ipſe etiam Diodorus (l. 5. p. 230. edit. Steph.), qui omnes Cretenſium hiſtorias explorauerat, eandem de Ioue et Curetibus fabulam narrat, ſed eorum opinioni penitus aduerſatur, qui illos vna cum Cadmo, Aſterio, Minoe vixiſſe arbitrantur; nam Cretenſes Heroas, Minoem, Rhadamanthum, etc. multis ſaeculis poſt deos genitos floruiſſe refert *x*). Porro Pauſanias et Strabo, qui eorundem Curetum mentionem faciunt *y*) ſaepiſſime, inter varias et repugnantes, quae de iiſdem praedicantur, fabulas, eorum cum Cadmo ſocietatis vel *συγχρονισμῶ* nuſquam meminerunt. Hypotheſis igitur Neutoniana, quod Cadmus Saturno et Ioui fuerit coaeuus, quodque Aſterius et Minos Saturnus ille et Iupiter fuerint, coniectura ſola nititur, omniſque probationis expers eſt, etiam illius, quae ab obſcura et ſibi ipſi ſaepius aduerſaria Graecorum *μυθολογία* petitur.

Sed alios Vir Magnus ſententiae ſuae patronos exhibet (Chron. p. 152.), ipſos nempe Cretas, qui Iouis tumulum in inſula ſua conſpici iactabant. Argumentum ſane *minime validum*; nam Cretes hac vnica de cauſa pro mendacibus vſque ad prouerbium notati ſunt *z*, Κρῆτες

x) l. 5. p. 237. Μετὰ δὲ τὰς τῶν θεῶν γενέσεις ὕστερον πολλαῖς γενεαῖς φασὶ γενέσθαι κατὰ τὴν Κρήτην ἥρωας ὀλίγους, ὧν ὑπάρχειν ἐπιφανεστάτους τοὺς περὶ Μίνω καὶ Ραδάμανθυν.

y) Pauſanias Meſſen. et Eliac. prior. Strabo l. 10.

z) S. Pauli epiſt. ad Tit. 1, 12. Callim. Hymn. in Iou. v. 8. Epimenides, vt teſtantur Hieronymus ad Titum, Auguſtinus contra Aduerſarium Legis, Chryſoſt. Sermon. III. Epiſt. ad Titum, et Origenes l. 3. contra Celſum. Innuit quidem Scholiaſtes Callimachi aliam ob cauſam Cretenſium mendacia in prouerbium abiiſſe: παροιμία ἐστὶ τὸ κρητίζειν ἐπὶ τοῦ ψεύδεσθαι, ἀπὸ Ἰδομενέως τοῦ Κρητὸς ῥηθεῖσα· ὃς λαχὼν μερίσασθαι τοῖς Ἕλλησι τὰ λάφυρα τῆς Ἰλίου, τὰ κρείττω ἑαυτῷ περιεποιήσατο. Et Suidas: Κρητίζειν· τὸ ψεύδεσθαι. Ἰδομενεὺς γὰρ ἐπιτραπεὶς τὸν ἄριστον ἑαυτῷ ἐξείλετο. Sed mecum certe

τες ἀεὶ ψεῦσαι, quoniam, vt a Callimachi Scholiaste *a*) accepimus, hoc ipsum sepulcrum Minois erat, hac inscriptione insignitum, ΜΙΝΩΟΣ ΤΟΥ ΔΙΟΣ ΤΑΦΟΣ, sed cum iniuria temporis τὸ Μίνωος erasum esset, pro Iouis sepulcro ostentabatur. Neutonus autem Cretensium veracitatem vindicat, integram inscriptionem Iouis sepulcrum designare existimans. Nam Μίνωος τῦ Διὸς τάφος Latine reddidit, *Minois Iouis sepulcrum*; Minois qui erat Iupiter; sed haec verba verti debere, *Minois Iouis filii sepulcrum*, subintellecto τῷ υἱῷ per ellipsin Graecis vsitatam, Graeculis omnibus est notissimum. Quod si ita se res habet, tota Neutonianae argumentationis moles funditus ruit. Nam si Minos non sit Iupiter, Asterius non est Saturnus; si Asterius non sit Saturnus, tum Cadmus Asterio coaeuus in aureo saeculo non vixit: quod si Cadmus in hoc saeculo non vixerit, nequaquam probatur, quod probandum erat, Deucalionis diluuium in secunda vel tertia ante saeculorum initium generatione euenisse.

Sed instare possunt Neutonianae hypotheseos fautores, parum interesse an Minos sit ipse Iupiter, an Iouis filius; hoc enim concesso, vnius solummodo generationis differentiam oriri quae in re tam remota et obscura nullius est momenti. Sed falluntur illi, qui sic argumentantur, quique aetatem Iouis constituunt respicientes ad aetatem eorum, qui pro filiis eius sunt habiti.

Ioui

certe sentiunt Callimachus; Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσαι· καὶ γὰρ τάφον, ὦ ἄνα, σεῖο Κρῆτες ἐτεκτήναντο· et Lucanus l. 8. extr. Tam mendax magni tumulo quam Creta Tonantis. et Nonnus Dionys. l. 8. Οὐ γὰρ ἀεὶ παρέμιμνε Διὸς ψευδήμονι τύμβῳ Τερπομένη Κρήτεσσιν, ἐπεὶ πάλαι ἠπεροπῆας.

a) ad Hymn. in Iou. v. 8. Ἐν Κρήτῃ ἐπὶ τῷ τάφῳ τῦ Μίνωος ἐπεγέγραπτο, Μίνωος, τῦ Διὸς, τάφος· τῷ χρόνῳ δὲ τὸ, τῦ Μίνωος, ἀπηλείφθη· ὥσε περιλειφθῆναι, Διὸς τάφος. ἐκ τύτε ἐν ἔχειν λέγεσι Κρῆτες τὸν τάφον τῦ Διός.

Ioui enim, quicunque is fuerit, in deorum numerum relato, et immortalitatem induisse credito, succedentium hominum superstitio varios potuit imputare filios, non eos modo, qui eodem, quo ille in terris versatus est, saeculo vixisse putabantur, sed eos etiam, qui multa post saecula nati fuerunt, nimirum quotiescunque adulatores regi cuiuis vel heroi hunc honorem adscribere voluerunt. Sed Neutonus ab hoc negotio omnem superstitionem et fabulam remouet, eosque vniuersos qui Iouis filii dicti sunt ita reuera fuisse existimans, ex eorum notiori saeculo ipsius Iouis saeculum statuere non dubitat. Huiusmodi argumentationis breue quoddam specimen Lectori iuuat exhibere, vt quam fallax, inanis, et nullius ponderis sit exemplo ostendam. Secundum Neutonum (Chron. p. 38.) condita est Roma sexcentis fere ante Christum annis, secundum vsitatam chronologiam fere septingentis quinquaginta. Ego autem si methodo Neutoniana probare velim longe antiquiorem fuisse Romam, sequente argumento, quod ex Neutono didici, opinionem meam defenderim. Heros ille qui sub Martis nomine colebatur, erat Sesostris Aegypti rex (ibid. p. 98), qui mille fere ante Christum annis (ibid. p. 23.) floruit. Sed Mars Romuli erat pater, vt Liuius, Virgilius aliique memorant; ideoque Romam nongentis plus annis ante Christum conditam fuisse necesse est fateamur. Vel alias sic insistam: — Romulus sexcentis ante Christum annis floruit; ergo Mars seu Sesostris, Romuli pater, non amplius sexcentis et triginta. Quis tales rationes inanes esse non videt? Huiusmodi tamen est omnis Neutoniana argumentatio de Asterio, Minoe, cunctisque insuper deorum filiis, quae ex antiqua μυθολογία defumta est.

Aliud vero argumentum, quo hypothesin suam Vir Magnus tuetur, hisce pene verbis conceptum legimus (ibid. p. 164.): „Aliquando cum Mentore in Ithaca „vixit Homerus, et ab eo multa didicit, quae pertinerent

„ad vitam et res gestas Vlyssis, cuius Mentor amicus „fuerat". Quod si verum sit, Hesiodum, Homero supparem, in generatione post Troianum bellum proxima vixisse necesse est.

Sed vnde, quaeso, constat Mentorem illum Ithacensem Vlyssi cognitum fuisse? Homerus nempe, vt tradit libellus ille de vita eius Herodoto adscriptus, cum Mentore quodam in Ithaca versatus est, a quo cum multa beneficia accepisset, hanc illi gratiam retulit, vt nomen eius Odysseae insereret sub charactere viri prudentissimi, et amici summi Vlyssis. Haud commode ex suspecto hoc libello argumentum petit Neutonus, cuius quidem auctoritati, vt iam patebit, quandocunque hypothesi suae aduersatur, solito vsus acumine, nihil tribuit. Sed historiae habeatur fides; cum Mentore Ithacensi versatus fuerit Homerus; aegre tamen euinces eundem Mentorem Vlyssi familiarem fuisse ex eo, quod in Odyssea talis describitur. Solent enim Poetae, aliam referendi gratiam plerumque incapaces, amicorum nomina immortalitati consecrare. Phemius ille (Odyss. P, 263.) quem in procorum epulis cithara canentem Homerus inducit, pro ipsius vitrico et praeceptore a praedicto Biographo venditatur. Tychius vero, quem (Iliad. H, 220.) σκυτοτόμων ὄχ' ἄριστον, et clypei septemplicis fabricatorem idem celebrat, eundem Cuma diuersantem benigno hospitio excepisse traditur. Et magistrum suum imitatus Virgilius, vt nobilibus quibusdam inter Romanos familiis blandiretur, *b*) Sergestum, Cloanthum, etc. Aeneae comites adiunxit. Sed quis sibi persuadeat vtrumuis poetam historiae in hac re auctoritatem secutum fuisse, vel exinde trahat argumentum, quo rei incertae fides concilietur? Quinimo nec ipsius Mentoris aetas facile pateretur, vt ille vna cum Vlysse, ac deinde cum Homero versatus fuerit. Ita enim

b) Aeneid. 5, 121. 122.

enim computando colligimus. Vlyſſes ad Troianum bellum profecturus rei familiaris curam et regimen Mentori iam *ſeniori* committit (Odyſſ. B, 225.):

Μέντωρ ὅς ῥ' Ὀδυσῆος ἀμύμονος ἦεν ἑταῖρος,
Καὶ οἱ ἰὼν ἐν νηυσὶν ἐπέτρεπεν οἶκον ἅπαντα
Πείθεσθαί τε ΓΕΡΟΝΤΙ, καὶ ἔμπεδα πάντα φυλάσσειν.

Mentorem iſto tempore quinquaginta ad minimum annos natum fuiſſe ſuppono; nam Heſiodus virum quadraginta annorum iuuenem appellat *c*); Troia iam capta ad ſexageſimum annum peruenerat, ideoque florente Homero triginta quinque abhinc annis, haud procul abfuit a centeſimo, ſi ſuperſtes fuerit. Non igitur veriſimile eſt Mentorem illum, quocum vixiſſe Homerus dicitur, Vlyſſi cognitum fuiſſe; nec id quidem in animo fuit Biographo illi, qui Herodoti nomine inſignitur. Nam Homeri aetatem ad annum a capta Troia centeſimum ſexageſimum deducit, quo tempore nemo certe ex Vlyſſis amicis in viuis eſſe potuit.

Sed ab ipſius, ni fallor, poetae verbis haec omnis lis de diſtantia inter Heſiodi aeuum et Troianum bellum componi poteſt. Octoginta poſt hoc bellum annis, ſi Thucydidi (l. 1. c. 12. p. 11. ed. Wetſt.) eredamus, Graeci colonias deducere coeperunt. Alii *d*) quidem, inter quos Neutonus (Chron. p. 33.), anno poſt Troiam *ſexageſimo* Aeolicam migrationem primam factam conſtituunt; inter omnes autem conuenit *e*) non ante tertiam Aeolorum migrationem, quae poſt primam tertia generatione, poſt Troiam annis fere *f*) centum et quinquaginta facta fuit; Cumam conditam fuiſſe. Ipſe vero Heſiodus (Ἔργ. 636.) teſtatur patrem ſuum fuiſſe Cumanum, et in paupertatem tandem delapſum,

 relicta

c) Ἔργ. 441. Τεσσαρακοντέτης αἰζηός.
d) Strabo lib. 13.
e) Strabo l. 13. Pauſanias in Laconic. Vellei. Paterc. l. 1
f) Marmor Chronic. Homeri vita Herodoto adſcripta.

relicta ista vrbe, Ascram migrasse. Verisimile autem est, non eum ex primis Cumae colonis fuisse, sed ex eorum posteris; eius autem familiam, quae in noua forsan colonia floruerat, processu temporis ad angustias redactam. Ex qua historia licet determinatum aeui Hesiodei tempus statui non potest, eius tamen aetas in tantum colligitur, vt istam post ducentos ad minimum annos a Troiano bello collocare necesse sit. Quapropter quid sibi velit Neutonus nequaquam intelligo, qui Hesiodum pluribus annis ante Aeolicam migrationem vixisse arbitratur.

His adiicio, quod Herodoti auctoritas, cui multum videtur Neutonus tribuere, cum illis est, qui inter Troiana tempora et Hesiodum maximam interponunt distantiam. Troianum enim bellum octingentis ante se annis accidisse, quadringentis Hesiodum floruisse existimat (lib. 2). Cum eo videtur consentire scriptor grauissimus, et fere suppar, Thucydides, qui de Homero absque vlla cunctatione tradit (libro 1.): *πολλῷ ὕστερος ἔτι καὶ τῶν Τρωϊκῶν γενόμενος.*

Quin etiam ab ipso pene nomine, quod Troiano saeculo Hesiodus attribuit, coniectare licet illud a suis temporibus remotius fuisse. *Ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος, οἳ καλέονται Ἡμίθεοι* (Εργ. 159.), augustius quiddam sonat, quam quod de hominibus a nobis pene visis et cognitis praedicare solemus. Reuera maximi homines in suo saeculo meri sunt homines, et quamvis famam meritis suis respondentem adipiscuntur, maior tamen e longinquo reuerentia, et venerationem conciliat antiquitas. Non nisi voluentibus annis res gestae splendidis fabellis decorantur, et insignes viri ad deos euehuntur g):

Praesenti tibi maturos largimur honores
Iurandasque tuum per nomen ponimus aras;

quis

g) Horat. Epist. 1, 2, 15. etc.

quis a vera veneratione profectum iudicauerit, nec potius a turpissima dominantium adulatione? Quanto rectius vera vita hominumque sensus in sequentibus exprimuntur?

Sed tuus hoc populus sapiens et iustus in vno,
Cetera nequaquam simili ratione modoque
Aestimat, et nisi quae terris semota suisque
Temporibus defuncta videt, fastidit et odit.

Si quis igitur suspicetur Hesiodum de hominibus triginta annorum interuallo a se remotis tam magnifica et portentosa praedicasse, nae ille non satis intelligit vel humani generis ingenium, vel rationem fabularum, quae longo interuallo res gestas sequuntur, et generatione quadam, vt dicitur, aequiuoca, ex veritatis corruptione nascuntur.

Iam vero summi viri rationes Chronologicas, quae ad Hesiodum immediate spectant, absoluisse videor. Instituti operis modum excederem, si vniuersas, quae in isto libro continentur, ad examen reuocarem. Sed negotium illud literatis viris commendo industria sua et perscrutatione dignissimum. Quamuis enim vniuersas simul sumtas tantum in se roboris habere non existimo, vt ab illis antiqua Chronologia subuerti queat; in iis tamen tanta scientia, tam perspicax iudicium, et acris vis animi elucet, vt etiam in hoc opere (quid vltra dicam?) Neutoni genius agnoscatur.

De aetate vero Hesiodi respectu habito ad aetatem Homericam quid sit statuendum dispiciamus. In hac re duobus testimoniis ante citatis accedo, Herodoti nempe et Chronici Marmoris auctoris, inter quos conuenit, eos vel iisdem temporibus vixisse, vel Hesiodum perpaucis annis praecessisse. Ad quod confirmandum non leue est argumentum, non solum in vtroque poeta veneranda illa morum simplicitas, quae certissima est nota antiquitatis, sed insuper eaedem similesue locutiones in vtriusque operibus subinde occurrentes; quibus non-

nulli quidem inducti existimant, quod recentior Hesiodus Homerum imitatus fuerit; sed cum easdem phrases rarissime a recentioribus vsurpatas inueniamus, aequius est concludere istas locutiones proprias fuisse isti saeculo, in quo poetae nostri vixerunt, et postea in desuetudinem abiisse. Sed cum alii aliter scriptores sentiant, et opiniones suas variis muniant argumentis, postulat instituti nostri ratio, vt eorum singula examini subiiciamus, et, quid in se ponderis habeant, perscrutemur.

Prima nota, per quam de vtriusque Poetae aetate iudicatur, diuersus est styli character, quem viri docti in vtroque se deprehendisse arbitrantur. Illud vero κριτήριον, quam fallax sit et errori obnoxium, supra me memini innuisse. Iam vero eandem rem confirmare libet ab iis, quae vir doctrina et iudicio praecellens, Ioh. Alb. Fabricius ad hanc litem respiciens obseruauit *b*): „Iustus Lipsius in notis ad librum 1. Velleii affirmat „*maiorem simplicitatem et rudiorem antiquitatem* in Hesio„do comparere quam in Homero. Contra Salmasius ad „Solinum p. 867. Lipsii iudicium (nomine eius praeter„ito) refellens, contendit longe suauiorem Hesiodum „et comtiorem, eoque minus antiquitatis redolentem „censeri debere, quod Dionysio Halicarnassensi iudice „καὶ ἐφρόντισεν ἡδονῆς καὶ ὀνομάτων λειότητος, καὶ συνθέ„σεως ἐμμελοῦς. Quam Salmasii sententiam nuper Cl. „vir Ludolfus Neocorus in Historia critica Homeri am„plexus, *si ex scriptis, inquit, vtriusque Poetae iudicium* „*ferendum est, Homerus sane ob maiorem simplicitatem* „*remotiorem antiquitatem redolet. Comtior enim Hesio*„*dus et rotundior.* Sed quod pace doctissimorum viro„rum dictum esto, magna in vtroque simplicitas, nec „minor elegantia natiua in vtriusque poematis comparet; „vt aetatem diuersam ex adeo diuersi argumenti scriptis „tam

b) Biblioth. Gr. l. 1. cap. 13. sect. 1.

„tam parum diuersis coniicere fortassis sit operam per„dere. Praecipue cum omnes fere, qui Hesiodum Ho„mero antiquiorem negant, illum tamen putent vel ali„quo eodem tempore cum Homero vixisse, vel non ita „multis annis post, quae exigua temporis diuersitas non „adeo diuersum statim scribendi characterem inducit.“ Merito igitur reiicimus illud aetatis κριτήριον, quod a stili charactere desumitur, praecipue cum inter viros doctissimos, qualis sit vtriusque Poetae stylus, nondum conuenerit. Quorum tamen discordiae hanc vnicam esse causam existimo, quod qui maiorem Hesiodo quam Homero simplicitatem attribuunt, auctorem Ἰλιάδος cum auctore Ἔργων καὶ Ἡμερῶν conferant; qui maiorem Homero, auctorem Ὀδυσσείας cum auctore Θεογονίας vel Ἀσπίδος, haud interea secum reputantes, quantum a subiecti diuersitate scribendi ratio variari debeat.

Aliud argumentum, ex quo aetas antiquior Homero arrogatur, desumitur a vocabulis quibusdam ab Hesiodo vsurpatis, quae in saeculo Homerico vel in vsu nondum fuisse, vel diuersam ab ista, quam in Hesiodo obtinent, tunc temporis significationem habuisse existimantur. Sic enim Dan. Heinsius ad Ἐργ. 229. Ἀργαλέον πόλεμον τεκμαίρεται: „Frustra non fuerunt antiquorum glossae ne„scio quae, quae nos monent, τεκμαίρομαι παρ' Ὁμή„ρῳ τὸ τελειῶ, παρ' Ἡσιόδῳ δὲ τὸ βουλεύω. Cete„rum, quod notabunt vtriusque poetae studiosi, vel ex „hoc Homerum apparet Hesiodo nostro priorem, cui „τὸ τεκμαίρεσθαι est τὸ τελειοῦν. Antiqua enim lingua „τέκμαρ ita in vsu erat. Philosophus Rhet. I. τὸ γὰρ „τέκμαρ καὶ πέρας ταυτόν ἐστι κατὰ τὴν ἀρχαίαν γλῶτ„ταν.“ Valeret hoc argumentum, si semper τὸ τεκμαίρομαι τῷ τελειῶ aequipolleret, nec alio vnquam sensu a veteribus vsurpatum inueniretur. Sed saepius ab ipso Homero idem huic verbo, quem ei affigit Hesiodus, sensus attributus est, vt ex sequentibus patebit. Iliad. H, 70. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ Φρονέων τεκμαίρεται ἀμφοτέροισι.

Odyss.

Odyſſ. H, 317. Πόμπην δ' ἐς τόδ' ἐγὼ τεκμαίρομαι. M, 139. Εἰ δέ κε σίνηαι, τότε τοὶ τεκμαίρομ' ὄλεθρον. K, 563. Ἄλλην δ' ἡμῖν ὁδὸν τεκμήρατο Κίρκη. In his, inquam, omnibus eundem ſenſum obtinet τὸ τεκμαίρομαι, quem in verſu Heſiodeo ſupra citato, Ἀργαλέον πόλεμον τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεύς, et eiuſdem operis v. 239. Τοῖς δὲ δίκην Κρονίδης τεκμαίρεται, et apte ab Homeri interprete exponitur βουλεύω, προσημαίνω. Nec quidquam obſtat huic interpretationi, quod notauit Ariſtoteles τὸ τέκμαρ eandem quam τὸ πέρας vetere lingua ſignificationem obtinuiſſe. Patet enim cauſſa, cur hic ei ſenſus attributus eſt; nam cum τὸ τεκμαίρομαι primario ſenſu *machinari*, *moliri*, *intendere*, ſignificaret, finis vero illud ſit, in quod homines collimant, et tendant, ideo τὸ τέκμαρ, quod proprio ſenſu *conſilium* et *propoſitum* denotat, pro ipſo *fine* veteres vſurparunt.

Aſſerunt porro vocem νόμος Homeri aetate in vſu non fuiſſe, ſed τὰς θέμιστας occurrere, quotieſcunque apud eum legum iuriſue fit mentio; ſed legitur νόμος apud Heſiodum; de qua re videat Lector, quae fuſius adnotaui ad Theog. 66. Illa interim hic loci reſponſio ſufficiat, quod a ſilentio Homeri male arguitur praetermiſſam vocem poſt eius ſaeculum natum fuiſſe. Quis enim credere vel omnino ſuſpicari poteſt, vniuerſum Graecae linguae theſaurum per eius poemata diſtributum eſſe?

Eiuſdem generis eſt obſeruatio illa, quam a ſummo viro Samuele Clarke in Notis ſuis in Homerum (in Iliad. B, 43.) factam legimus: „Occurrit haec vox καλὸς, in „Iliade et Odyſſea amplius *ducenties* et *ſeptuagies*; et his „omnibus in locis priorem ſemper producit. Vnde ſe„quentes mihi videor obſeruationes colligere, a nemine, „quod ſciam, occupatas. — — Quarto: Hinc mihi no„vo argumento confirmari videtur, Heſiodum non „aequalem fuiſſe Homeri, (niſi forte per longa regionum „interualla linguis loquebantur plane diuerſis,) ſed recen-

„tiorem

„tiorem multo, (quod et aliunde cenſuit Cicero; *Ho-*
„*merus*, inquit, *multis, vt mihi videtur, ante ſaeculis*
„*fuit*, lib. de Senectute): Heſiodus nimirum, vt prio-
„rem in voce καλὸς ſaepe producit (Ἐργ. καὶ Ἡμ. 196,
„Theog. v. 8. 17, 22. et alibi) ita eandem ſaepe quo-
„que corripit (Ἐργ. 63. Theog. 584. et 902.) neque hoc
„ſolum; verum etiam more Dorico vltimam in vocibus
„τροπὰς, δυνὰς, κέρας, λεπυίας, μυταναιέτας, βελὰς,
„(quin etiam et λαγὸς in Accuſatiuo plurali) corripuit:
„(Ἐργ. 182. 281. 293. Ἀσπ. Ἡρ. 302. Theog. 60. 267.
„401. 534. 653.) Cuiuſmodi exempla apud Homerum
„neutiquam occurrunt. Similiter vocem ὀπωρινὸς cuius
„penultimam Homerus ſemper producit, Heſiodus re-
„centiore pronuntiandi more corripuit Ἐργ. v. 33". Ad
haec reſpondeo; nihil certi vel probabilis de aetate
vtriuſuis Poetae ex hiſce obſeruationibus inferri poſſe,
ob defectum ſcilicet aliorum Poetarum Homero coaeuo-
rum. Si enim alii exſtarent, coaeui Poetae duo vel
plures, qui in vocum citatarum proſodia cum Homero
conſtanter et perpetuo congruerent, haud iniuria He-
ſiodum ab eorum praxi diſcrepantem ab eodem ſaeculo
amoueremus, eumque poſtea vel forſan prius (quid
enim vetat?) vixiſſe ſuſpicaremur. Sed cum nemo iam
talis, praeter Heſiodum, de quo quaeſtio eſt, ſuperſit,
ex cuius ſcriptis de communi praxi iſtius ſaeculi iudicare
poſſumus, ecquis tuto affirmauerit, omnes iſtius aeui
Poetas iſtam conſtanter ſecutos eſſe proſodiam, quam
ſibi Homerus praeſcripſit? Iudicium hoc eſſet, pace
tanti Viri dixerim, nimis temerarium. Nam quo ma-
gis aequalibus ſuis Homerus antecelluit, eo maiorem
ab ipſo ἀκρίβειαν, et ſtrictiores poeſeos regulas expe-
ctare fas eſt; alios autem inferioris notae Poetas, qui-
bus tantus rigor eſſet incommodus, laxiora ſibi frena
impoſuiſſe; omneſque omnium dialectorum varietates
ſibi in ſubſidium vocaſſe, ſuſpicari. Eiuſdem fere rei
inſigne exemplum vel aetas noſtra et patria ſuppeditat,

in

in qua eundem virum tum in ſenſuum ſublimitate, tum in numerorum modorumque venuſtate exactiſſima, aequalium ſuorum chorum longiſſime ſuperantem admiramur.

Habeat igitur iſtam Homerus laudem, quam praeclaro eius Interpreti denegare non poſſumus; Heſiodumque quem Homero in arte ſua inferiorem, nimirum ne nobis Πάνιδος ψῆφος obiiciatur, ſtatuimus, maiorem ſibi licentiam indulſiſſe, eumque nihilominus cum illo vixiſſe fateamur.

Noſtrae etiam hypotheſi obiici poteſt, quod eidem genti populoque diuerſos ritus et mores Homerus et Heſiodus attribuant ac proinde inter ipſos interuallum temporis haud mediocre intercedere neceſſe ſit, cum vix fieri poſſit, vt vniuerſa gens, mutatis moribus, ad contrarias conſuetudines repente transfugiat. Huius quidem diſcordiae, vnicum, quod ſciam, allegatum eſt exemplum; ad illa Heſiodi verba, (Ασπ. Ηρ. v. 25.) Λοκροί τ' ἀγχέμαχοι notat Scholiaſtes: ὁ Ὅμηρος τἀναντίον εἶπεν (Iliad. N, 713.) Οὐ γάρ σφιν ταδίη ὑσμίνη μίμνε φίλον κῆρ. Reſponderi poteſt 1. non ſatis conſtare, an vterque Poeta de eodem populo verba fecerit. Nam cum diuerſae eſſent Locrorum gentes *i*), et Homerus, vt patet ex vrbium nominibus *k*), Opuntios et Epicnemidios ſolos Oilei Aiacis imperio deſcripſerit, ſuſpicari poſſumus Locros illos, qui Amphitryonem ſecuti ſunt, et ab Heſiodo ἀγχέμαχοι appellantur, Ozolitas fuiſſe qui ab aliis Locris interiecta Phocidis regione remouebantur, et fortaſſe, vt locorum ſitu, ſic inſtitutis et militia a prioribus illis diſtabant; de quibus ſane Heſiodum

i) Λοκροὶ ἀμφότεροι. Xenoph. de Ageſilao rege. Et Hiſt. Gr. l. 4. Ὃν τρόπον δ' ἡ Φωκὶς τῇ Βοιωτίᾳ παρᾴκειται, τὸν αὐτὸν καὶ ἡ Λοκρὶς τῇ Φωκίδι ἑκατέρᾳ· διττὴ γάρ ἐστι etc. Strab. l. 9. p. 637. ed. Amſt. Ἐφεξῆς δ' ἐστὶν ἡ Λοκρὶς. διήρηται δὲ δίχα. ibid. p. 650. Pauſan. in Phocicis.

k) Iliad. B, 531. Τῶν γε μὲν Ἑσπερίων Λοκρῶν Ὅμηρος οὐ μέμνηται. ibid. p. 653.

dum verba feciſſe veriſimilius eſſe arbitror ex eo, quod iſti Locri Taphiorum et Teleboarum, quibuſcum bellum gerebat Amphitryo *l*), erant finitimi. 2. In dubio eſt, an vteruis Poeta ſingularum gentium mores et conſuetudines, quales in Troianis erant temporibus, deſcripſerit, vel cognorit. Neſcio equidem quo pacto ad ipſos tam magno temporis interuallo remotos iſtiusmodi circumſtantiarum notitia poſſet peruenire, quippe cum in iſta aetate hiſtoria vel nulla eſſet, vel admodum imperfecta, et Homerus ipſe (Iliad. B, 486.) teſtetur, res maxime memorabiles Graecorum ducum populorumque nomina, incerta et obſcura fama ſe accepiſſe. 3. Idcirco probabile eſt vtrumque Poetam ſingulis gentibus a ſe memoratis ritus et conſuetudines non ex vera hiſtoria, ſed pro arbitrio attribuiſſe, illud ſibi ſolum proponentes, vt poemata ſua pulcris deſcriptionibus et grata varietate decorarent; vt omnino temerarium eſſet et ineptum ex epithetis illis πληξιππoι, ἀγχέμαχoι etc. de varia variarum gentium militia aliquid ſtatuere. 4. Obſeruari debet hanc obiectionem petitam eſſe ex Ἀσπίδι Ἡρακλέους, quod quidem poema pro genuino Poetae noſtri opere habendum duxi; de illo tamen ſic mecum ſtatuens, infirmiora eſſe argumenta, quibus eius αὐθεντία, quam quibus Homeri et Heſiodi συγχρονισμὸς euincitur. Si cui igitur citata obiectio alicuius eſſe momenti videatur, in illam potius, quam in hanc incidat ſuſpicio.

l) Iliad. B, 486.

IOH. ALBERTVS FABRICIVS

DE SCRIPTIS HESIODI.

Per opus Hesiodi, cui auctoritatem Homericis scriptis proximam tribuit Velleius, suspicari liceat, peculiariter ab eo intelligi Poema, cui titulus: Ἔργα καὶ Ἡμέραι, *Opera et Dies*: nihil enim inter omnia Hesiodi scripta, isthoc vnico est celebrius, nihil in veterum scriptis frequentius vsurpatum, imo quod solum pro Hesiodio agnoscebant Boeotii, Heliconis accolae, teste Pausania in Boeoticis p. 771. Hoc perperam in duo diversa scripta distingui, quorum alterum ἔργα, alterum a v. 763. ἡμέραι inscribitur, probat Dan. Heinsius in Introductione c. 18. Olim enim doctrina τῶν ἡμερῶν siue de diebus homini oeconomo obseruandis, sine vlla distinctione ἔργα siue vitae praecepta subsequebatur, ita vt communis ac generalis esset inscriptio ἔργα καὶ ἡμέραι, quo nomine etiam allegant passim veteres vnum aliquem versum poetae producentes, licet saepius breuitatis causa tantum ἔργα appellant, neque causa est, cur post versum 380. secundus liber incipiat; neque enim constat ab Hesiodo in plures libros hoc opus diuisum fuisse, neque hanc distinctionem vel scriptores antiqui, vel Codd. Mss. probae notae agnoscunt, vt docuit Ioh. Georg. Graeuius, elegantioribus litteris, quas cum singulari laude ornabat, nuper ereptus, Lection. Hesiodd. c. 9. Quanquam Poematis istius a citharoedis per partes decantari soliti, partes singulae pro argumenti varietate a veteribus Grammaticis laudantur interdum sub titulis: δαιμο-

δαιμονολογία, παιδώρα, πιθοιγία, λήξεις a). Quemadmodum partes poeseos Homericae similiter ab argumento appellatas notatum a me supra est c. 3. num. 28. Sic et ἡμέρας Hesiodi seorsim quandoque laudant Grammatici recentiores, vt Iohannes Tzetzes Chiliad. 12. v. 174. καὶ ἐν τῇ βίβλῳ τῶν ἡμερῶν ἀστρολογεῖ δὲ πόσα; Eustathius ad Odyss. Σ, p. 661. ἢ καὶ ὅτι πρὸς τὰς ἡλιακὰς ἡμέρας βιβῦμεν ὁποῖόν τι· καὶ τὸ Ὀρφέως καὶ Ἡσιόδου περὶ ἡμερῶν.

Dicitur Hesiodus in hoc opere imitatus esse Ἔργα καὶ ἡμέρας Orphei de quibus dixi lib. 1. c. 19. §. 3. Sed Plinius l. 14, c. 1. affirmat Hesiodum praecepta agricolis pandere orsum, et l. 18, c. 25. principem omnium de agricultura praecepisse. At valde incertum est poemata Orpheo tributa Hesiodo fuisse antiquiora, perinde vt fallitur idem Ioh. Tzetza, qui in scholiis p. 180. b. editionis Heinsianae putat Hesiodum quaedam hausisse ex *Melampode b*), cum Melampus ille, ex quo ibi nonnulla a Tzetza proferuntur, longe sit Hesiodo iunior, et libros suos Ptolemaeo Philadelpho inscripserit.

Quanquam vero vocabulum ἔργον peculiariter interdum dicitur de agricultura, operisque rura colentium, vt notauit Eustathius ad Iliad. ε', p. 1135. et de hoc ipso Hesiodi poemate agens Olympiodorus in 1. Meteor. praxi 17. Salmasius de Vsuris p. 299. Petr. Moll. ad Longum p. 37. et Anna Daceria p. 22. ad Anacreontem, ac nouissime Cl. Lambertus Bos Obseruatt. Critt. c. 6. p. 32. seqq. Praeterea Manilius quoque non aliud scriptum intellexit, cum l. 2, v. 19. s. de Poeta nostro cecinit:

Quin

a) Vide Eustath. in Iliad. ω, p. 1501. Heinsii Introduct. c. 7. Hesiodum ῥαψῳδὸν vocat Lucianus in Hermotimo T. I. p. 522.

b) Hunc locum ni fallor, respicit Salmasius p. 825. de annis Climactericis, vbi Melampodem refert inter eos, qui ἡμέρας scripserint. Sed et Hesiodi loca quaedam illustrat ibidem vir doctissimus.

Quin etiam ruris cultus legesque rogauit,
Militiamque soli, quos colles etc.

Neque Plinius 14, 1. *Tanta priscorum cura fertilior, aut industria felicior fuit, ante millia annorum* (scripsit Plinius circa annum V. C. 830.) *inter principia litterarum Hesiodo, praecepta agricolis pandere orso, subsecutisque non paucis hanc curam eius.* Neque Themistius Orat. 30. vbi ei Hesiodus dicitur τὴν ποίησιν διανείμας εἰς Ἡρώων τε καὶ Μισῶν ἐπαίνους, καὶ τὴν γεωργίαν ἐν τούτοις τάξας. Tamen Hesiodi scopus princeps in hoc poemate non fuit agri colendi rationem tradere, sed *Persen* fratrem suum (quem ἐποποιὸν nescio quam vere Suidas vocat) a voluptatibus et otio auocare, ethicisque atque oeconomicis praeceptis imbuere: ἔγραφε δὲ βιβλίον τὸ παρὸν πρὸς Πέρσην τὸν ἀδελφὸν παραίνεσιν ἠθικὴν καὶ οἰκονομικὴν περιέχον παντοίαν; quam Tetrae obseruationem Introductione sua multis confirmauit Dan. Heinsius, et capite vlt. ostendit vocabulum ἔργα latius sumi debere, ac de vniuersis, quae bono oeconomo facienda incumbunt, esse intelligenda. Illam viri docti sententiam Scholiastes Nicandri quoque comprobare videtur, dum p. 27. b. Hesiodum laudat ἐν τοῖς πραττομένοις; praecipue vero Maximus Tyrius Heinsio ipsi commemoratus, qui diss. 16. ait Hesiodum scripsisse τὰ εἰς τὸν βίον ἔργα τε ἃ δρασέον, καὶ ἡμέρας ἐν αἷς δρασέον. Sic θαλάσσια ἔργα scripserat Pancrates Arcas laudata Athenaeo 7, p. 283. et alibi.

In deliciis hoc poema fuit olim Seleuco Nicatori, ita vt capiti eius mortui appositum fuerit inuentum teste Ptolemaeo Hephaestione l. 5. apud Photium cod. 190.

Primos decem versus Hesiodum auctorem agnoscere negat Plutarchus, qui l. 9. Sympos. problem. 1. versum ἦκα ἄρα μῦνον ἦεν ἐρίδων γένος vocat πρῶτα τῶν ἔργων. Negat Pausanias in Boeot. p. 771. ex mente accolarum Heliconis, qui prooemium in Musas Hesiodo abiudicabant et initium poematis affirmabant esse τὸ ἐς ἐρίδας, demonstratis

tis ſcriptori illi antiquiſſimis plumbeis laminis, in quibus τὰ ἔργα eo modo inſcripta erant. Similiter Ioh. Tzetzes auctor eſt, prooemium Heſiodo abiudicatum eſſe ab Ariſtarcho, Praxiphane Theophraſti diſcipulo, aliiſque; ἰσέον ὅτι Ἀρίσταρχος καὶ ἕτεροι ὀβελίζουσι τὸ προοίμιον, καὶ Πραξιφάνης ὁ μαθητὴς Θεοφράστου, λέγων ἀπροοιμιάστῳ βιβλίῳ ἐντυχεῖν, ἀρχομένῳ ἐντεῦθεν. Οὐκ ἄρα μῶνον ἦν ἐρίδων γένος. Reiicit etiam Heinſius c. 17. Introduct. profeſſus mali Poetae eſſe, ſed boni Philoſophi, et qui cum cura hunc librum perlegerit. Neque defuiſſe olim, qui Heſiodi poemata interpolarent, docet Pauſanias in Corinth. p. 171. At enim Dio Chryſoſtomus diſſ. 12. p. 199. ita hoc prooemium Heſiodi non dubitat, vt propter illud Heſiodum etiam praeferat Homero.

In ἔργα καὶ ἡμέρας triplicia Graeca exſtant ſcholia atque commentaria, in quibus ſingulis prooemium quoque explicatur. Antiquiſſima ſunt *Procli*, neque integra illa ſed excerpta tantum ἐκ τῶν Πρόκλου Διαδόχου c) argumenti maximam partem philoſophici moraliaque et παιδευτικὰ perſequentis. Secunda ſunt d) *Ioh. Tzetzae*, hominis non ineruditi, ſed vani et Proclo ſaepe praeter rem petulanter inſultantis. Tertia *Emanuelis Moſchopuli* Grammatica et intelligendae Poetae dictioni vtiliſſima. Denique ſubiecta eſt *Ioh. Protoſpatharii* ἐξήγησις Φυσικὴ τῶν ἡμερῶν Ἡσιόδου in filii gratiam ab auctore ſcripta et pauciſſimorum foliorum. Porro ediſcendum pueris Heſiodum datum eſſe iam olim, docet vel Ciceronis illud Epp. 6, 18. *Lepta ſuauiſſimus ediſcat Heſiodum, et habeat in ore:* τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα. Etiam a

 Rhapſo-

c) Ita coniicio ex verbis his Graecis, quae in editionibus praeponi video. In MS. tamen Cod. Gudiano, qui editis locupletior non eſt, inſcribitur: Πρόκλου Διαδόχου εἰς τὰ ἔργα καὶ ἡμέρας Ἡσιόδου.

d) Meminit Tzetzes ipſe Chil. 6, 842.

Rhapsodis cantatum ad lyram testis Plutarchus Sympos. 9. p. 736. et 743.

Solet Hesiodi ἔργοις vulgo subiici ΑΣΠΙΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ siue *de scuto Herculis poema*, quod plurimi olim negarunt esse Hesiodi. Nam praeter Boeotos quos sola ἔργα pro genuino Hesiodi scripto habuisse ex Pausania ante notaui, Aristophanes Grammaticus eam suppositititiam esse ratus est, et ex Homeri descriptione ἀσπίδος Iliad. Σ, expressam, teste anonymo Graeco scholii, quod in editione Aldina ἀσπίδι subiicitur. Longinus in libro περὶ ὕψους p. 56. versum Ἡσιόδειον ex Aspide proferens addit: εἴγε Ἡσιόδου καὶ τὴν ἀσπίδα θετέον. Theodosius Alexandrinus in scholiis ineditis ad Dionysium Thracem: δεῖ δὲ τὸν γραμματικὸν καὶ τὰ Ἑλληνικὰ βιβλία γιγνώσκειν. Εἰσὶ γὰρ καὶ ἐν αὐτοῖς ὁμώνυμα βιβλία ψευδῆ, οἷον ἡ ἀσπὶς Ἡσιόδου καὶ τὰ Θηριακὰ Νικάνδρου· ἑτέρων γάρ εἰσι ποιητῶν. In aliis ad eundem Dionysium scholiis ineditis: ζητοῦμεν δὲ καὶ τὸν συγγραφέα, ἵνα τὸ ἀξιόπιστον ἢ μὴ τοῦ συγγραψαμένου καταλάβωμεν. Τοῦτο δὲ διὰ ἐπίγραφα (forte ψευδεπίγραφα) τῶν βιβλίων, ὡς ἔχει ἡ ἀσπὶς Ἡσιόδου· ἑτέρου γάρ ἐστιν. Ἐπιγραφῇ δὲ καὶ ὀνόματι ἐχρήσατο τοῦ Ἡσιόδου, ἵνα τῇ ἀξιοπιστίᾳ τοῦ ποιητοῦ ἀξία χρισθῇ ἀναγνώσεως. Eustathius ad Iliad. Σ, p. 1218. ex Homeri aemulatione (Ὁμηρικῷ ζήλῳ) quaedam in illa expressa notat, sed p. 2110. tamen tantum ait interesse inter Homeri Ἀσπιδοποιΐαν e) et

e) Vt Homeri partem postremam Iliados Σ ἀσπιδοποιΐαν vocat Eustathius et Pseudo-Didymus ad v. 491.: ita Seruio ad 12. Aen. v. 161. Hesiodus etiam laudatur in Ἀσπιδοποιΐᾳ. Philostratus iunior teste Suida scripserat Παράφρασιν τῆς Ὁμήρου ἀσπίδος. Iudice Ludouico Hestello (Clouis Hesteau) Hesiodus Homericum Achillis scutum in suo poemate fideliter expressit. *Hesiode en son Aspis n' a fait, que rebatre le bouclier d' Achilles forgé par Homere.* Vide Anton. Verderii Biblioth. Gallicam p. 232.

et Heſiodi aſpidem, quantum inter diuinum opus et hominis.

In veteri ſcholio, quod in editione Aldina ſubiicitur, notatur illius initium legi in quarto Heſiodi Catalogo, Τῆς ἀσπίδος ἡ ἀρχὴ ἐν τῷ δ' καταλόγῳ φέρεται μέχρι στίχων ν' καὶ σ'. Hunc quartum Catalogum viri docti non abſurde ſentiunt complexum fuiſſe Heſiodo tributas μεγάλας ἠοίας, Eunapio in Aedeſio aliiſque pluribus commemoratas, quarum partem eſſe Aſpidem prima huius poematis vox ἢ οἵη dubitare nos vix permittit, et iam pridem perſuaſum fuit Guil. Cantero Nou. Lect. 4, 3. Tres priores Catalogi ſubinde laudantur ſub titulo Κατάλογοι γυναικῶν. Sane Harpocrationi in μακροκέφαλοι, et Suidae in Ἀπὸ γῆς οἰκοῦντες laudatur Heſiodus ἐν τρίτῳ γυναικῶν καταλόγῳ. Poſt librum quartum ἠοίας μεγάλας complexum, fuit quintus ἡρωϊκὴ γενεαλογία ſiue ἡρωογονία Heroum natales ex foeminis illuſtribus deſcribens. Nam teſte Maximo Tyrio diſſ. 16. Heſiodus χωρὶς μὲν τῶν ἡρώων, ἀπὸ γυναικῶν ἀρχόμενος, κατέλεγε τὰ γένη, ὅσις ἐξ ἧς ἔφυ. Vide quae in hanc rem diſputata ſunt viris doctiſſimis Samueli Petito ad leges Atticas p. 460. ſqq. Iſ. Caſaubono ad Strab. 1, p. 26. Dan. Heinſio ad Heſiodi Interpretes p. 76. ſeqq. et Ioh. Meurſio Attic. Lect. 2, 20. Quanquam vero Aſpidem ita ponimus fuiſſe ἠοιῶν μεγάλων partem, nihilominus incerta res fuerit de auctore Heſiodo, quoniam totum illud opus ſuſpectum doctis iam pridem fuiſſe teſtatur Aelianus, vbi ad illud reſpiciens ſubiungit: εἰ μὴ ἄρα ἄλλη εἰσὶν Ἡσιόδου τὰ ἔπη, ἀλλ' ὡς πολλὰ καὶ ἄλλα κατέψευσαι αὐτοῦ. lib. 12. Var. Hiſt. 726. edit. praeclarae Perizonianae. Ioſephus Scaliger Epiſtola 247. ad Salmaſium p. 530. *Vt anni ſit poeſeos graecae quatuor tempeſtiuitates fuiſſe animaduerti. Prima fuit illa, in qua princeps Homerus et Heſiodus. Hanc potes iudicare atque adeo vocare ver Poetices, pubertatem potius, quam infantiam. Excipit eam aeſtas non feruida quidem, ſed*

quae ex illo vere vestigia non obscura retinuit, in qua Onomacritus, Solon, Tyrtaeus, et quisquis auctor fuit τῶν ἡοιῶν καὶ τῆς ἀσπίδος, quam praeposfero iudicio Criticorum natio Ascraeo illi tribuit. Scaligero assentiuntur Heinsius, et in libro de poetis Vossius. Apollodoro tamen aliter olim visum qui l. 2. Biblioth. Aspidem audacter Hesiodo adscribit. ad quem locum Tan. Faber p. 274. *Sane miror fuisse olim, atque adeo hodieque reperiri, qui ea de re dubitent. Certa enim res est, et qui Hesiodi non esse putant τὴν ἀσπίδα, nae illi poesin graecam haud satis norunt.* Audacter etiam Aspidem Hesiodo tribuit Athenaeus l. 4, p. 180. Sed et Megacles Athenienfis et Apollonius Rhodius et Stesichorus Hesiodi esse illud poema non dubitarunt vt notat auctor vetus scholii, quod in edit. Aldina subiici dixi et hoc loco integrum describam. Τῆς ἀσπίδος ἡ ἀρχὴ ἐν τῷ δ' καταλόγῳ φέρεται μέχρι στίχων ν' καὶ σ'. Ὑπόπτευκε δὲ Ἀριστοφάνης ὐχ ὁ Κωμικὸς, ἀλλά τις ἕτερος γραμματικὸς, ὡς ὐκ ὄσαν αὐτὴν Ἡσιόδου, ἀλλ' ἑτέρου τινὸς τὴν Ὁμηρικὴν Ἀσπίδα μιμήσασθαι προαιρουμένου. Μεγακλῆς δὲ ὁ Ἀθηναῖος γνήσιον μὲν οἶδε τὸ ποίημα, ἄλλως δὲ ἐπιτιμᾷ τῷ Ἡσιόδῳ, ἄλογον γάρ φησιν ποιεῖν Ἥφαιστον τοῖς τῆς μητρὸς ἐχθροῖς ὅπλα παρέχοντα. Ἀπολλώνιος δὲ ὁ Ῥόδιος ἐν τῷ γ' φησὶν αὐτὸν εἶναι ἐκ τε τῆς χαρακτῆρος, καὶ ἐκ τοῦ τὸν Ἰόλαον ἐν τῷ καταλόγῳ εὑρίσκειν ἡνιοχοῦντα τῷ Ἡρακλεῖ. Ὡσαύτως δὲ καὶ Στησίχορός φησιν Ἡσιόδου εἶναι τὸ ποίημα.

In hoc Poema exstant Commentarii graeci *Iohannis Tzetzae* et alterius *Iohannis Pediasimi*, Diaconi, iunioris vtique Ioh. Philopono, quem laudat p. 197. In Etymologico MS. apud doctiss. Kusterum in ἀλκαία allegantur *Hieronymus* et *Epaphroditus* ἐν ὑπομνήματι ἀσπίδος Ἡσιόδου.

Supereſt ex iis, quae exstant, Hesiodo tributis scriptis dicenda longe celeberrima ΘΕΟΓΟΝΙΑ, hoc est, *Deorum generatio*, vt Lactantius transfert l. 1. c. 5. siue *origines*

gines deorum γενναῶν f), quam non memini a quoquam vocari in dubium aut Heſiodo abiudicari niſi ab vnis Boeotiis, de quibus ſupra dixi ex Pauſania p. 771. Neque tamen per omnia fidem Boeotiis habuit ipſe Pauſanias, ſed p. 781. laudans Heſiodum in Theogonia ſubiungit: *προσιέσθω δὲ ὅτῳ φίλον τὴν θεογονίαν.* Confer eundem p. 634. Neque dubitarunt illam Heſiodo tribuere Pythagoras, (qui finxit Heſiodi animam vidiſſe ſe apud inferos vinculis adſtrictam columnae aereae, ſtridentemque, propter ea quae de diis finxerat, teſte Laertio l. 8. ſect. 21.) Herodotus 2, 53. Plato, qui Theogoniam ſubinde ſequitur notante Proclo in Timaeum l. 5. p. 291., Ariſtoteles l. 3. de coelo cap. 1. et alibi, Manilius l. 2. v. 12. ſ. nec Agatharchides Cnidius apud Photium p. 722. edit. Hoeſchel. neque Eratoſthenes in Cataſterismis c. 9. et 1. et 19. et 32. neque *Acuſilaus g*) Argius, qui

f) Vide Radulphum Cudworthum de vero Syſtemate intelligibili vniuerſi p. 211. 212. 216. Ioh. Clericum ad v. 44. et 106. Porro Theogoniam ante *ἔργα καὶ ἡμέρας* ab Heſiodo editam non dubitat Proclus p. 24. ad Heſiodum: *δῆλον δὲ ὡς προεκδέδοται ἡ Θεογονία.* Confer quae de ordine ſcriptorum huius Poetae notaui infra num. 19.

g) Acuſilai Argiui genealogias laudant praeter Strabonem et alios Voſſio dictos in Hiſt. Graec. p. 436. Tertullianus l. 2. ad Nationes c. 2. (vbi male viri docti reponunt *Arceſilaus.*) Schol. Heſiodi ad Theog. p. 269. Scholiaſtes Homeri et Suidas, qui refert Acuſilaum genealogias ſcripſiſſe *ἐπὶ δέλτων χαλκῶν.* Miror Cl. Dodwello in Diſſ. de aetate Phalaridis p. 25. ſ. Acuſilaum antiquiorem videri Heſiodo, vel ſaltim *ἡσιῶν μεγάλων* ſcriptore. Arduum enim mihi eſſe videtur in tam remota antiquitate veritatem hiſtoricam argumentando aſſequi vel tueri contra diſerta veterum ſcriptorum teſtimonia. Praecipue obſervandum, quod apud Suidam in Συγγράφῳ diſerte legitur, *τὰ Ἀκουσιλάου νοθεύεσθαι.* Confer Valeſium ad Harpocr. in Ὁμηρίδαι. Alius fuit Acuſilaus Athenienſis Rhetor, ſub Galba, de quo idem Suidas. Alius denique Acuſilaus Tarentinus, Pythagoricus Iamblicho memoratus.

qui in Theogonia sua Hesiodum saepenumero castigauit teste Iosepho l. 1. contra Apionem p. 1034. neque *Eumelus* Corinthius, a quo non minus atque ab Acusilao, Hesiodi Theogoniam prosario sermone expressam et pro sua venditatam esse tradit Clemens Alex. 6. Strom. p. 629. Neque *Xenophanes Colophonius*, quem in elegiis suis ac iambis perstrinxisse ea, quae Hesiodus de diis scripserat, testatur Laertius 9, 18. et Sextus Empiricus adu. Mathemat. l. 1. p. 57. et 341. Neque *Demosthenes Thrax*, a quo eiusdem Theogoniae Hesiodeae metaphrasin prosariam scriptam esse Suida referente cognoscimus, vel *Aristonicus* Grammaticus, aut *Zenodotus* Alexandrini, quos in Hesiodi Theogoniam scripsisse, vt Sabinum Sophistam in Acusilai, ex eodem Suida constat. Nec *Zeno Stoicus*, quem Cicero l. 1. de nat. Deor. c. 36. testatur Theogoniam interpretatum esse, nec *Chrysippus* denique, quem idem Cicero l. 2. auctor est fabulas Orphei, Musaei, Hesiodi, Homerique ad rerum naturam accommodasse.

Nihil vero aliud significare videntur veterum Genealogiae ac Theogoniae, quales praeter Hesiodum scripserunt Abaris *h*), Musaeus *i*), Pherecydes Atheniensis *k*), Orpheus *l*), Aristeas, Epimenides *m*), Antiphon *n*), Hecateus *o*), Andron *p*), Dromocrides *q*), Aemilius Macer,

h) Suidas in Ἄβαρις.

i) Laertius in prooemio.

k) Vide quae viri docti notant ad Laertium in Pherecyde, et Suidam in Φερεκύδης. Idem opus ni fallor, respicitur ab Eratosthene in Catasterismis, Scholiaste Homeri, Germanici, Pindari, et Apollonii, quando Pherecydem laudant.

l) De hoc dixi supra l. 1. c. 19. Adde Theod. Canterum 1, 26. et 2. Var. Lect. et Rich. Bentleium in limine Epistolae ad Ioh. Millium.

m) Vide de Epimenide supra l. 1. c. 6. §. 3. et de Aristea l. 1, c. 2. §. 6.

n) Irenaeus 2, 19.

o) Athenaeus l. 4.

p) Schol. Apollonii. Confer H. Lindenbrogium ad Censorinum p. 33.

q) Fulgent. 2, 17. Mythol.

Macer *r*), itemque alii, nihil, inquam videntur significare aliud, quam Cosmogoniam *φυσιογονίαν* ac Geogoniam fabulis Poeticis obumbratam, vt recte obseruatum est acutissimo Philosopho Thomae Burneto in Archaeologia Philosophica p. 297. 399. s. et in theoria telluris l. 2. c. 7, vbi inter alia locum insignem in Aristoph. Auibus p. 395. edit. Froben. confert cum Orpheo atque Hesiodo. Adde Simplicium ad 3. de coelo comment. 6. et Cotelerii notas ad recognitiones Clementis l. 10. c. 31. Nescio, satisne firmum argumenti genus sit Thomae Galei viri cum insigni litterarum Graecarum iactura, nuper denati, qui in notis ad Apollodorum p. 6. ex eo, quod in Theog. Hesiodi v. 218. Parcae noctis filiae esse dicuntur; at v. 913. Iouis ac Themidis, concludit, poema hoc non vnius esse auctoris, et fortasse partem Theogoniae Orphei Hesiodo adsutam.

In Theogoniam exstant Commentarii Graeci duplices, quorum vnus inscribitur: *τῦ σοφωτάτυ καὶ λογιωτάτυ Κυρῦ Ἰωάννυ Διακόνυ τῦ Γαληνῦ εἰς τὴν Ἡσιόδυ Θεογονίαν ἀλληγορίαι s*). alter vero: *Σχόλια εἰς τὴν Ἡσιόδυ Θεογονίαν παλαιὰ*; quorum auctorem *Didymum* existimasse videtur Natalis Comes l. 6. c. 18. Mythol. p. 633.

r) Nisi apud Nonium in *picuminus* (quae auis est Marti dicata) legendum *Ornithogonia* vt sane videtur. Confer Colomesium ad Gyraldum p. 217. Idem p. 120. notat *Cynaethonem* Lacedaemonium cuius etiam Ἡρακλείαν laudat Schol. Apollonii, non *Theogoniam* scripsisse, vt affirmat Gyraldus, sed *Telegoniam*. Atque ita Vossius quoque p. 13. de Poetis Graecis ex Eusebii Chron. ad Olymp. V. 3. quanquam Meursius Misc. Lacon. 4, 17. apud Hieronymum et Marianum Scotum putat legendum *Genealogiam*, quia Pausanias testatur eum γενεαλογῆσαι ἔπεσι. Sed hoc etiam in Telegonia facere potuit. Constat tamen alioqui Telegoniam scriptam ab Eugemone Cyrenaeo, quem Aesopo aequalem facit Syncellus p. 239.

s) Allegoricos in Theogoniam interpretes legisse se innuit Eustathius ad Iliad. Ξ, p. 982.

Ioh. Alexander Braſſicanus a. 1530. praef. ad Saluianum teſtatus eſt ſe habere *Iohannis Philoponi*, cognomento Grammatici, Commentarios in Heſiodum, fortaſſe non alios intelligens quam quos ſub *Iohannis Galeni* nomine habemus, vel commentarios in ἔργα καὶ ἡμέρας, ſed qui Tzetzae ſunt, non Philoponi. Alium tamen ineditum Heſiodi Scholiaſten allegat Henr. Stephanus de inſtituendis Gr. linguae ſtudiis p. 8. et *Demetrii Triclinii* Scholia in *Theogoniam* Heſiodi MSta exſtare in Bibl. Vindobonenſi teſtatur Neſſelius IV, p. 21. ne deperditos Poetae exegetas memorem, *Demetrium Ixionem Adramyttenum* et *Dionyſium Corinthium*, de quibus Suidas; tum commentarios *Plutarchi* t) laudatos Gellio l. 20. c. 8. et in Graecis ad Heſiodum Scholiis paſſim: *Ariſtoteliſque ἀποφήματα Ἡσιόδου*, quae inter Philoſophi ſcripta refert Anonymus vitae eius auctor a Menagio vulgatus ad Laertium p. 202. *Ariſtonici* Alexandrini *περὶ τῶν σημείων τῶν ἐν τῇ Θεογονίᾳ Ἡσιόδου*. Suid.

Theogoniam ſuam ita claudit Heſiodus, vt poſt genealogiam deorum ad foeminarum genus decantandum Muſas adhortetur:

Νῦν δὲ γυναικῶν φῦλον ἀείσατε Ἡδυέπειαι
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο.

Nimirum, vt ad DEPERDITA HESIODI SCRIPTA (ſedecim enim poemata ab Heſiodo compoſita eſſe affirmat Ioh. Tzetzes) pedem promoueamus, in iis primo ſtatim loco memorandus venit:

ΓΥΝΑΙ-

t) P. Lambecius in Lucubrat. Gellianis p. 117. pro verbis Gellii *in* IIII *in Heſiodum commentario*, omnino ſcribendum ſuadet, *in Iſin et Oſiridem commentario*. Sed quanquam in libro de Iſide et Oſiride gemina quaedam leguntur iis, quae Gellius e Plutarcho producit, non audeo tamen coniecturae Lambecianae accedere contra fidem Codd. MSS. cum rem eandem tradere Plutarchus potuerit et tradiderit non ſemel pluribus in ſcriptis ſuis.

ΓΥΝΑΙΚΩΝ, ſiue vt Euſtathius ad Iliad *ι*, p. 643. allegat, ΗΡΩΙΔΩΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ Α, Β, Γ. tum

ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ Δ, ſiue ΗΟΙΑΙ ΜΕΓΑΛΑΙ (quarum forte pars ſupereſt, Scutum Herculis) et

ΗΡΩΓΟΝΙΑ ſiue ΗΡΩΙΚΗ ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΑ. Vide, ſi lubet, quae de quinque hiſce libris ita diſtinguendis dixi paullo ante §. 12. vbi agebam de Aſpide ſiue Scuto, nec male hac ratione conſtabit numerus librorum a Suida aſſignatus, cui inter Heſiodi ſcripta memorantur Ἡοιῶν γυναικῶν καταλογος ἐν βιβλίοις πέντε, quod opus ab Aſpide ibidem diſtinguit non minus ac Tzetzes in ſuis ad Heſiodum prolegomenis. In illis Catalogis Heſiodum etiam de deorum nuptiis egiſſe teſtatur Menander Rhetor. p. 628. πολλὰ δὲ καὶ αὐτῷ ἐν τοῖς καταλόγοις τῶν γυναικῶν περὶ θεῶν συνουσίας καὶ γάμου.

Heſiodi exemplo Ἡοιὰς θεογαμίας ſcripſit *Piſander* Poeta memoratus Zoſimo l. 5. c. 28. Catalogi Heſiodei mentio etiam apud Lucian. in Amoribus T. I. p. 875. Stephanum in γερηνία etc. Dio Chryſoſtomus autem 2. de regno p. 21. ex hoc probat Heſiodum ipſum ſe Homero inferiorem libenter agnouiſſe, quod Heroibus Homero relictis, ipſe celebrandas ſibi ſumſerit mulieres.

Praeterea Heſiodo adſcriptae fuerunt ΠΑΡΑΙΝΕΣΙΣ ſiue ΠΟΘΗΚΑΙ ΧΕΙΡΩΝΟΣ ad Achillem inſtituendum, de quo ſcripto dictum eſt ſupra libro primo in *Chirone*.

ΜΕΛΑΜΠΟΔΙΑ ſiue ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΑΝΤΙΝ ΜΕΛΑΜΠΟΔΑ. De hoc quoque poemate, cuius librum tertium laudat Athenaeus l. 13. p. 609. egi ſuperiore libro in *Melampode*.

ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ ΜΕΓΑΛΗ ſiue ΑΣΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΟΣ. Plinius l. 18. c. 25. *Occaſum matutinum Vergiliarum Heſiodus, nam huius quoque nomine exſtat Aſtrologia, tradidit fieri, cum aequinoctium auctumni conficeretur.* Scholiaſtes Arati ad v. 255. τὰς καλυμένας ὑάδας, ὧν καὶ Ἡσίοδος ἐν τῇ ἀστρικῇ αὐτοῦ τὰ ὀνόματα διδάσκει βίβλῳ, λέγων·

λέγων· Φαισύλη ἠδὲ κορωνὶς εὐστέφανός τε κλέεια, Φαιὼ θ' ἱμερόεσσα καὶ Εὐδώρη τανύπεπλος. Eosdem versus profert Ioh. Tzetzes in scholiis ad ἔργα p. 92. et Variar. Hist. Chil. 12, 169. s. βίβλον ἀστρικὴν Hesiodi laudans, quam tamen non videtur ipse inspexisse. Respectu huius operis potissimum Callimachus, opinor, Aratum vt Hesiodi ζηλωτὴν perstrinxit in notissimo epigrammate, quod exstat in Arati vita apud Petauium in Vranologio p. 270. et emendatum est ab Isaaco Casaubono in Lectionibus Theocriticis c. 4. a Fuluio Vrsino in Virgilio cum Graecis scriptoribus collato p. 251. ab Hugone Grotio ad Aratum, a Salmasio ad Solinum p. 525. s. ab Is. Vossio ad Melam p. 68. Holstenio ad Stephanum p. 301. et nouissime a Rich. Bentleio in Graeuiana Callimachi editione p. 204. et 232. Hesiodo tamen suppositam fuisse Astronomiam innuit praeter Plinium Athenaeus l. 13. p. 491. καὶ ὁ τὴν εἰς Ἡσίοδον δὲ ἀναφερομένην ποιήσας ἀστρονομίαν. Cum admodum simplices et rudes essent obseruationes in illo opere et in ἔργοις traditae, hinc apud Platonem et alios dicuntur ἀστρονομοῦντες καθ' Ἡσίοδον, qui populariter et ad vulgi captum, non accuratius et μαθηματικῶς Astronomica tractabant.

ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΣ ΕΙΣ ΒΑΤΡΑΧΟΝ τινα τὸν ἐρῶμενον αὐτοῦ. Memorat Suidas.

ΠΕΡΙ ΙΔΑΙΩΝ ΔΑΚΤΥΛΩΝ. Idem Suidas. Et ex hoc Poemate fortassis scripsit Plinius l. 7. c. 56. Hesiodum tradere, quod ferrum in Creta repererint Idaei Dactyli.

ΕΠΙΘΑΛΑΜΙΟΣ ΠΗΛΕΩΣ ΚΑΙ ΘΕΤΙΔΟΣ. Huius versiculos binos primores profert Isaacius Tzetzes prolegg. in Lycophronem, atque ex illo loco, licet dissimulet, Ismael Bullialdus ad Theonem p. 283. Barnesius ad Eurip. Phoeniss. v. 829.

ΓΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΣ memoratur a Strabone l. 7. p. 302. Ceterum obiter notare liceat, versum, quem inter Hesiodi fragmenta ponit Heinsius ex Etymol. Magno in βύβλος, non esse Hesiodi, sed Dionysii Periegetae v. 912.

ΑΙΓΙΜΙΟΣ, siue *in Aegimium Poema* ab aliquibus Hesiodo, ab aliis tributum *Cercopi* Milesio. Athenaeus l. 11. p. 503. καὶ ὁ τὸν Αἰγίμιον δὲ ποιήσας εἴθ' Ἡσίοδός ἐστιν, ἢ Κέρκωψ ὁ Μιλήσιος. Dalechampius Αἰγινόμιον legendum coniicit, *de pascendis et alendis capris;* sed Scholiastes Apollonii quoque in l. 4. ὁ τὸν Αἰγίμιον ποιήσας ἐν δευτέρῳ φησὶν, ὅτι ἡ Θέτις εἰς λέβητα ὕδατος etc. Porro *Cercopem* illum Hesiodi aequalem atque aemulum fuisse notaui supra §. 4. e Laertio in vita Socratis, et ex argumento Aristophanis Ranarum. Alius fuit et iunior Cercops Pythagoreus, de quo dixi l. 1. c. 19. sect. 2. Etiam Suidae Αἰγίμιος est nomen proprium. Sed fuit quoque Aegimius quidam Eleus, Medicus antiquissimus, cuius περὶ παλμῶν memorat Galenus IV. de pulsibus T. III. p. 44. 50. περὶ πλακούντων Athenaeus l. 14, p. 643.

ΘΗΣΕΩΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΙΔΗΝ ΚΑΤΑΒΑΣΙΣ. Pausanias in Boeot. p. 772. inter scripta Hesiodo tributa commemorat, καὶ ὡς Θησεὺς εἰς τὸν Ἅιδην ὁμοῦ Πειρίθῳ καταβαίη. Confer Ioh. Meursium in Theseo c. 27.

ΕΠΗ ΜΑΝΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΕΡΑΣΙΝ. Idem Pausanias: οἱ δὲ αὐτοὶ ἕτοι λέγουσι, καὶ ὡς μαντικὴν Ἡσίοδος διδαχθείη παρὰ Ἀκαρνάνων, καὶ ἔστιν ἔπη μαντικὰ, ὁπόσα τε καὶ ἐπελεξάμεθα καὶ ἡμεῖς, καὶ ἐξηγήσεις ἐπὶ τέρασιν. Nescio iidemne fuerint.

ΘΕΙΟΙ ΛΟΓΟΙ, de quibus Maximus Tyrius diss. 16. de Hesiodo agens, χωρὶς δὲ αὐτῷ, inquit, πεποίηνται οἱ Θεῖοι λόγοι, ἅμα δὲ τοῖς λόγοις Θεογονία.

ΚΕΡΑΜΕΙΣ. Vide supra c. 2. inter scripta Homeri deperdita num. 13.

ΜΕΓΑΛΑ ΕΡΓΑ. Athenaeus l. 8. p. 364. ἅπερ πάντα ἐκ τῶν εἰς Ἡσίοδον ἀναφερομένων μεγάλων Ἠοιῶν καὶ μεγάλων ἔργων παρῴδηται. Confer Langbaenium ad Longin. p. 57. edit. Tollianae.

ΚΗΥΚΟΣ ΓΑΜΟΣ. Idem Athenaeus l. 2, p. 49. Ὅτι Ἡσίοδος ἐν Κήυκος γάμῳ, καὶν γραμματικῶν παῖδες ἀποξενῶσι τῷ ποιητῇ τὰ ἔπη ταῦτα, ἀλλ' ἐμοὶ δοκεῖ ἀρχαῖα εἶναι,

εἶναι, τρίποδας τὰς τραπέζας φησί. Plutarchus 8, 8. Sympos. ὡς ὁ τὸν Κήυκος γάμον εἰς τὰς Ἡσιόδου παρεμβαλὼν εἴρηκεν.

DE HERBIS scripsisse Hesiodum colligunt viri docti ex Plinii lib. 15. c. 1. l. 21. c. 17. et 20. l. 22. c. 22. l. 25. c. 2. Sed fortasse obiter in aliis poematis ista tractaverat Hesiodus, vt de scolymo et asphodelo dixit in ἔργοις.

DE MEDICINA scripsisse singulari quodam libro, minus adhuc mihi persuadeo, licet *Cleodemus* Medicus apud Plutarchum in Conuiuio septem sapientum p. 158. contendit Hesiodum Medicum fuisse, qui tam accurate et perite de victus ratione, vini temperie, aquae bonitate, lauacris, mulieribus, congressus tempore et infantum sessione disseruerit.

Neque FABVLARVM, quae Aesopo tribuuntur, auctor fuit, aut singulari quodam opere *apologos* scripsit Hesiodus, licet eodem Plutarchi loco legas Aesopum sese Hesiodi discipulum iure profiteri posse propter fabulam de accipitre et luscinia apud Hesiodum in ἔργοις v. 202. s. et Quintilianus l. 5. c. 11. negat fabulas originem accepisse ab Aesopo, sed videri primum auctorem earum Hesiodum. Hermogenes in Progymnasm. Prisciano interprete: *Vbi sunt fabulae vetustissimi quoque auctores, vt Hesiodus, Archilochus, Horatius; Hesiodus quidem luscíniae, Archilochus autem vulpis, Horatius muris.* Theon Alexandrinus in Progymn. p. 22. Αἰσώπειοι δὲ ὀνομάζονται οἱ μῦθοι ὡς ἐπίπαν, οὐχ ὅτι Αἴσωπος πρῶτος εὑρετὴς τῶν μύθων ἐγένετο, Ὅμηρος γὰρ καὶ Ἡσίοδος (confer Suidam in μῦθος) καὶ Ἀρχίλοχος καὶ ἄλλοι τινὲς πρεσβύτεροι γεγονότες αὐτοῦ φαίνονται ἐπισάμενοι καὶ δὴ καὶ Κόννις ὁ Κίλιξ (ita recte Colomesius in Opusculis p. 224. et p. 103. ad Gyraldum) καὶ Θῆρος ὁ Συβαρίτης καὶ Κυβισσὸς ἐκ Λιβύης μνημονεύονται ὑπό τινων ὡς μυθοποιοί, ἀλλ' ὅτι Αἴσωπος αὐτοῖς μᾶλλον κατακόρως καὶ δεξιῶς ἐχρήσατο. Denique Euphorion, teste Suida, Heroi-

Heroicum Poema edidit; quod inscripsit Ἡσίοδον. Inter Teleclidis Comoedias quoque fuit Ἡσίοδος memorata eidem Suidae in ἀδαμῇ et Scholiasti Aristophanis, Athenaeo Ἡσιόδοι. Neque praetereundum est, quod *Euthydemus* Athenienſis versus quosdam sub Hesiodi nomine vulgasse traditur ab eodem Athenaeo l. 3. p. 116. Pythagoram Homeri et Hesiodi carminibus decantatis animum suum delinire solitum refert Porphyrius in vita eius p. 21. Neque Homeri tantum sed Hesiodi quoque carmina μελῳδηθῆναι testatur Athenaeus 14, p. 620.

Supereſt, vt iam deinceps editiones praecipuas scriptorum Hesiodi, quae exstant, succincte persequamur.

Editiones Hesiodi Graecae.

Prima *Aldi Manutii* Romani, dicata Guarino Veronensi, et luculentis typis exscripta Venetiis 1491. fol. In hac post Theocritum et Catonis distícha a Maximo Planude Graece versa sententiasque Theognidis, Pythagorae, ac Phocylidis sequitur Hesiodi Theogonia, post Theogoniam Scutum Herculis, et postremo loco Ἔργα καὶ Ἡμέραι. Quem ordinem in nouissima editione Hesiodi seruauit Vir Cl. Iohannes Clericus. Est mihi exemplum editionis huius Aldinae idem, quo vsus olim Daniel Heinsius, qui manu sua nonnulla annotauit, et quaedam non vulgaria ex hac in reliquis recentioribus emendari posse monuit.

Ἔργα καὶ ἡμέραι Paris. 1507. 4. curante Francisco Tissardo. Confer A. Cheuillierium de origine typographiae Paris. p. 249.

Hesiodus Graece apud Iuntas, 1515. 8. et Basil. apud Ioh. Frobenium 1521. 8. Venet. 1542. 8. Francof. 1549. 8.

Inter Poetas Principes Henrici Stephani A. 1566. fol. typis maioribus et luculentissimis.

Edi-

Editiones Hesiodi cum Scholiis Graecis.

Prima Veneta ex officina Ioh. Franciſci Trincauelli A. 1537. in 4. elegans et emendata, quam ex cod. MSto ſuppletam me memini videre in Bibliotheca Gottorpienſi Sereniſſimi Holſatiae Ducis inter libros Wowerianos. In hac editione quaedam melius legi, quam in poſterioribus, etiam Heinſiana, notatum Seldeno ad Marmora Oxonienſia p. 36. ſeq.

Secunda Baſileenſis A. 1542. 8. in qua Heſiodus cum verſione *Bonnini Mombricii:* ſcholia Graeca pleniora, quam in priore, ſed longe minus emendata et augmentis quibuſdam non vno in loco interpolata potius, quam ſuppleta, et hinc inde vitiata atque corrupta, adiunctis *Ioh. Tzetzae* ſcholiis Latine verſis a *Georgio Heniſchio.*

Tertia cum ſcholiis ſiue commentario eiuſdem Tzetzae, ad libri calcem. Baſil. 1574. 8.

Quarta Heinſiana Lugd. Bat. ex officina Raphelengii 1603. 4. in qua poſt dedicationem ad ordines Hollandiae, ſequuntur *Dan. Heinſii* prolegomena, in quibus Poetae Heſiodi character ſimplex a Grammaticorum calumniis vindicatur. Inde poſt nonnulla ex Suida, Anthologia, Gyraldo aliiſque de Heſiodo adſcripta legitur elegans Heinſii in Pandoram hymnus Graecus, quem, cum primum nomine auctoris diſſimulato ſeorſim excuſum Ioſepho Scaligero typographus communicaſſet, vir ille doctiſſimus antiquo Poetae tribuere non dubitauit, teſte auctore apologiae pro Heinſio aduerſus Croium p. 129. Quin Heinſio ipſo teſte in litteris ineditis ad Eliam Putſchium, negauit ſe, ex quo renatae ſunt literae, ſimile quid poematis Graeci compoſitum vidiſſe. Penultimus in appendice hymni verſus: Γερωτιάδην τ' ἐρίηρα φίλοιν ζυγὸς αἰὲν ἐόντε omiſſus eſt in editione Heinſiana 1622. 8. poſt Synodum Dordracenam edita,

edita, (etiam in aliis recentioribus x), quod Heinsius non auderet tantis laudibus mactare nomen Hugonis Grotii, laudatissimum profecto, sed praeualentibus tum in Belgio partibus inuisum. Post alia in Hesiodum Heinsii Epigrammata occurrit argumentum ἔργων Hesiodi ab Heinsio Graece scriptum, in quo nonnulla vt parum Graecismo congruentia perstringit Ioh. Croius p. 251. s. Obseruationum sacrarum. Deinceps succedit Hesiodus ipse Graece et Latine cum Graecis scholiis, quae ex editione Veneta per Bonau. Vulcanium MSti codicis auctoritate suppleta et castigata, collata insuper Basileensi editione Heinsius recensuit. Iconem variorum instrumentorum rusticorum, quae exstat p. 310. quamque in sua editione p. 261. repeti curauit Iohannes Clericus, debuit Heinsius Conrado Gesnero p. 81. Operis de quadrupedibus. Denique subiiciuntur *fragmenta Hesiodi* ex veteribus scriptoribus collecta a *Ios. Scaligero* et *Dan. Heinsio;* tum Ἡσιόδου καὶ Ὁμήρου ἀγών Graece ex editione Henr. Stephani A. 1573. 8. Catalogus scriptorum Hesiodi, Heinsiique introductio in doctrinam quae libris Hesiodi ἔργων καὶ ἡμερῶν continetur: notae, emendationes, et obseruationes eiusdem Heinsii in Hesiodi ἔργα, et Scholiastas Graecos, Latinumque interpretem, et spicilegium fragmentorum Hesiodi a *Ioh. Meursio* suppeditatum, atque in Graecos Hesiodi commentatores locupletissimus Index Graecus.

Editiones Hesiodi praecipuae Graecolatinae cum versione et notis doctorum virorum.

Cum versione Latina et variantibus lectionibus e MSS. Palatinis et notis doctorum virorum ex officina *Hieronymi Commelini* A. 1591. 8.

Cum

x) Iohannis quoque Clerici. Vide Memorias Dombenses si- ue Treuoltianas Anni 1701. p. 269. edit. Amstelod.

Cum verſione emendata ab *Eraſmo Schmidio*, et in ἔργα enarratione *Melanchthonis* et 23. tabulis ſynopticis eiusdem Schmidii. Witebergae 1601. 8.

Cum verſione emendata a *Dan. Heinſio*, eiusdem introductione, notiſque in Opera et dies, et Heſiodi fragmentis. Lugd. Bat. 1613. et 1622. 8.

Cum verſione ab Heinſio caſtigata, notis *Cornelii Schreuelii* et indice *Georgii Paſoris* longe quam in eius collegio Heſiodeo Amſt. 1632. 8. prodierat, locupletiore. ibid. typis Elzeuirianis nitidiſſimis, A. 1657. 8. Huic editioni in quibuſdam exemplaribus etiam additur fuſior *Lamberti Barlaei* in Theogoniam commentarius, in quo analyſis et Mythologia in tironum gratiam perſpicue traditur.

Cum *Ioh. Georgii Graeuii* Lectionibus Heſiodeis. Amſt. 1669. 8.

Cum verſione a *Ioh. Clerico* y) emendata, Graeuii Lectionibus Heſiodeis auctioribus, Dan. Heinſii introductione notiſque; et *Ioſephi Scaligeri* ac *Franciſci Guieti* in Heſiodum, tum in partem ἔργων *Stephani Clerici* annotatis, et filii eius *Ioh. Clerici*, Viri Cl., animaduerſionibus in vniuerſa Heſiodi opera, Theogoniam praeſertim, et fragmenta, quae Latine vertit et illuſtravit, indicemque Georgii Paſoris addi curauit. Amſt. 1701. 8.

Familiam quoque ducit Heſiodus in editionibus Graecolatinis Poetarum Georgicorum, Bucolicorum, et Gnomicorum, ſaepius editorum non vno in loco 8. et 12.

Olai Wormii quaeſtionum Heſiodearum heptades duae lucem adſpexerunt Hafniae A. 1616. 4. *Radulphi Wintertoni* Notae in Heſiodum cum eius Poetis Graecis

y) Confer eius Bibliothecam ſelectam T. XI. p. 349. et Memorias litterarias Trevultinas ſiue Dombenſes A. 1701. T. I. p. 250. ſ.

cis minoribus Cantabrig. 1652. 8. Praetereo *Iohannis Spondani* in ἔργα notas vulgatas Rupellae A. 1592. 8. et in idem poema paſſim edita ſcholia *Ioh. Caſtelli*, *Iacobi Ceporini*, *Iohannis Friſii*, *Matthiae Garbitii*, *Matthiae Flacii*, et notata Ethica atque Oeconomica *Ioh. Conradi Dieterici*, Lexilogiamque eiuſdem Heſiodeam vulgatam Gieſſae 1659. 8. et *Georgii Heniſchii* ſchematiſmos Baſil. 1508. tabulaſque *Iohannis Poſſelii*. Tum ineditum *Zach. Lundii* Commentarium in Opera et dies, qui Hafniae ſeruatur MS. in Bibl. Excellentiſſimi viri Iohannis Moth.

Latino carmine ἔργα καὶ ἡμέρας vertit paullo liberius *Nicolaus Valla*, ſiue *de valle*, Pariſ. et Lipſ. 1507. 4. Strictius *Vlpius* Franeckerenſis Friſius Baſil. 1540. 8. Vtraque metaphraſis addita eſt verſioni proſariae et commentario *Stephani Riccii* in Heſiodi ἔργα recuſo Lipſiae A. 1611. 8. et prima vice edito ibid. A. 1580. 8.

Georgius Rotallerus carmine elegiaco reddidit Francof. 1576. 8.

Theogoniam tranſtulit verſibus hexametris *Boninus Mombritius* Patricius Mediolanenſis et vberiore carmine elegiaco in libros quinque diſtributo *Burchardus Pylades*, Brixianus, Baſileae ap. Oporin. 1544. 8.

Scutum Herculis Heroico carmine *Iohannes Ramus de Goës*, quod cum *Nicolai Vallae* metaphraſi ἔργων, et *Mombritii*, *Pyladaeque* Theogonia exſtat in calce editionis Heſiodi Graecolatinae Lipſienſis 1597. 8.

Opera et dies *Gallico* carmine per *Ioh. Antonium Bayfium* cum aureis Pythagorae carminibus, ſententiſque Phocylidae et Naumachii Pariſ. 1574. 4. Heſiode traduit par *le Gras* ibid. 1586. 12.

Rhythmis *Danicis* Heſiodum expreſſit *Henr. Thomas Gerner*.

Inter fragmenta Heſiodi ab Heinſio Clericoque omiſſus eſt locus, ſeruatus vtcunque a Fulgentio l. 3. Mythol. c. 1. quem hoc loco reſtituere conabor. Ful-

gentii verba haec ſunt: *Proetus Pamphylia lingua ſordidus dicitur, ſicut Heſiodus in Bucolico ludicro ſcribit, dicens*: PEPRIGROSISTAFVLVEVLACTISMENESEMORVM. *Id eſt, ſordidus inſtar vuarum, bene calcatarum ſanguineo rore.* Antiquae Fulgentii editiones, verba Graeca plane omiſere. MSti Codices cum editione Munkeri non ſapiunt vltra ea, quae adſcripſi. Vere monuit Reineſius, Graeca Latinis ſcripta literis, per librarios praecipue adeo imperitos, lectu et intellectu difficillima eſſe c. 13. de lingua Punica num. 24. ſeq. Tentauit tamen Iſ. Caſaubonus ad Suetonii Auguſtum cap. 67.

Πρόϊτος εὐσμβέων βοτρύων δρόσῳ αἱματόεντι.

Iacobus Gronouius in Exercitationibus de Dodone p. 36.

Βρίθωσι ϛαφυλῆς εὐσάκτης μῆνες ἔνωροι.

Videndum, veterine lectioni propius accedat et Fulgentii verſioni melius reſpondeat, quomodo ſcribendum coniicio:

Πρόϊτος ἐ' ὡς ϛαφύλ' εὖ λαικτισμέναι αἵματος ἔσῃ.

Alium Heſiodi verſum de Proeti filiabus Suidas in V. μαχλοσύνη·

Εἵνεκα μαχλοσύνης ϛυγερῆς τέρεν ὤλεσαν ἄνθος.

Heſiodum *Homeri imitatorem* multi obſeruarunt, ita vt iam olim notauerint Critici, Euſtathius, aliique verſiculos pene eoſdem apud Homerum et Heſiodum pariter occurrentes. Adde Rochartum in Hieroz. T. I. p. 681. Conuenit et in hoc Poetae noſtro cum Homero, quod ſimiliter atque ille viſus eſt interdum parum abhorrere a *phraſi Orientalium*, vt oſtendit *Zacharias Boganus* in Homero et Heſiodo Hebraizante. Oxon. 1655. 8. Ne dicam de variis Etymologiis ex Phoenicia lingua petitis, quibus Heſiodi Theogoniae lucem afferre conatus eſt prae ceteris Iohannes Clericus.

ΗΣΙΟΔΟΥ
ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΘΕΟΓΟΝΙΑ

HESIODI
ASCRAEI
THEOGONIA

NOTVLAE IN THEOGONIAM HESIODI.

Θεογονία] Sic inscribitur descriptio generationis Deorum; nimirum, γεννητῶν, nam erant alii ἀγέννητοι, vt docet *Hesiodus*, ab initio Poematis. Dicitur *Abaris* Hyperboreus vates, scripsisse Θεογονιαν καταλογάδην, *prosa oratione generationem Deorum*; quod forte additur, discriminis causa, ne Hesiodea intelligeretur. Vide *Suidam*, in *Abaris*. Si *Herodoto* credimus, *Homerus* et *Hesiodus* inuentores fuere Theogoniae, antea Graecis ignotae. Sic enim loquitur Lib. 2. c. 53. Ὅθεν δὲ ἐγένετο ἕκαστος τῶν θεῶν, εἴτε ἀεὶ ἦσαν πάντες, ἐκοῖοί τε τινὲς τὰ εἴδεα, οὐκ ἠπίστατο μέχρι οὗ πρώην τε καὶ χθὲς, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὅμηρον ἡλικίην τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μευ πρεσβυτέρους γενέσθαι, καὶ οὐ πλέοσι. Οὗτοι δέ εἰσι οἱ ποιήσαντες ΘΕΟΓΟΝΙΗΝ Ἕλλησι, καὶ τοῖσι Θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες, καὶ τιμάς τε καὶ τέχνας διελόντες, καὶ εἴδεα αὐτῶν σημήναντες: *Vnde autem singuli Deorum exstiterint, anne cuncti semper fuissent, aut qua specie, hactenus ignoratum fuerat, nisi nuper atque heri, vt sic dicam. Nam Hesiodus atque Homerus (quos quadringensis non amplius annis ante me opinor fuisse) finxerunt Graecis Theogoniam, Diis cognominibus datis, diuisisque honoribus et artibus inter illos, et descriptis illorum formis.* At vbique *Homerus* et *Hesiodus* quasi iam nota illa describunt, nec videntur ornasse nisi circumstantiis nonnullis. Sane numquam homines aliter de Diis sentientes eos tulissent talia de iis blaterantes, qualia habent. Vide ad v. 211. Interim liquet ex hisce verbis *Theogoniam* vere esse *Hesiodi*, quamuis nonnulli dubitarint, vt docet *Pausanias* in Boeoticis, siue Lib. IX. p. 581.

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΘΕΟΓΟΝΙΑ.

Μουσάων Ἑλικωνιάδων ἀρχώμεθ' ἀείδειν,
Αἵθ' Ἑλικῶνος ἔχουσιν ὄρος μέγα τε ζάθεόν τε,
Καί τε περὶ κρήνην ἰοειδέα πόσσ' ἁπαλοῖσιν

HESIODI ASCRAEI
DEORVM GENERATIO.

A Musis Heliconiadibus incipiamus canere,
Quae Heliconis habitant montem, magnumque diuinumque:
Et circa fontem caeruleum pedibus teneris

VARIETAS LECTIONIS.

2. μέγα ζάθεόντε B. 109.

NOTAE IN HESIODVM.

1. Μουσάων Ἑλικωνιάδων ἀρχώμεθ' ἀείδειν] Priores centum quindecim versus sunt suppositi. Theogonia incipit versu 116. Ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ' etc. *Guietus.*

Ἑλικωνιάδων] Recte vetus Scholiastes patrias Musas a Boeoto vate inuocari obseruat. *Helicon* mons fuit Boeotiae, ita dictus a Phoenicio *bhalik* חליק aut חליקון *bhalikon*, quae vox *montem altum* sonat. Vide *Sam. Bochartum* Lib. I. Chanaanis, Cap. XVI. vbi ostendit plenam fuisse Boeotiam et colonis et nominibus Phoeniciis. *Clericus.*

2. Ζάθεόντε] *Diuinissimum* montem vocat, propter numerum deorum, qui in eo versabantur; quales Musae, Oreades, Dryades, Naiades etc. Infra v. 129. vocat

— ἕρεα μακρὰ θεῶν χαριέντας ἐναύλους
Νυμφέων.
Longos montes Deorum gratas habitacula Nympharum.
Clericus.

3. Ἰοειδέα] Malim μελάνυδρον interpretari, *ἀπὸ τῆς ἰὸς ferrugine*, quia eo epitheto significatur copia aquae; quae non est *ἰοειδὴς*, nisi sit profunda, ac proinde copiosa, et perennis, quae laus est fontis. Ideo *Homerus*, et post eum *Hesiodus* vocant *ἰοειδέα πόντον*, id est, profundum. Ideo Poëtae Latini *caeruleos* fontes vocant, vt *caerula Liriope* dicitur *Ouidio* Metam. III. Confirmatur haec interpretatio, ipsa significatione propria vocis, quae significat quod habet εἶδος, seu *speciem ἰοῦ*. Non potest autem dici fons *speciem* habere *floris*, licet

Ὀρχεῦνται, καὶ βωμὸν ἐρισθενέος Κρονίωνος·
Καί τε λοεσσάμεναι τέρενα χρόα Περμησσοῖο,
Ἢ Ἱππουκρήνης, ἢ Ὀλμειοῦ ζαθέοιο,
Ἀκροτάτῳ Ἑλικῶνι χορὸς ἐνεποιήσαντο,
Καλοὶ, ἱμερόεντας· ἐπερρώσαντο δὲ ποσσίν·

Saltant, aramque praepotentis Saturnii,
Atque ablutae tenero corpore aqua Permeſſi,
Aut Hippocrenes, aut Olmii ſacri,
Summo in Helicone choreas ducere ſolent,
Pulchras, amabiles, firmiterque ſaltare pedibus:

5. τερμησσοῖο Ald. τερμήσσοιο Iunt. 1. 2. Steph. marg. τερμησσοῖο. 6. Ἵππου κρήνης Ald. Trinc. Iunt. 2. Steph. marg. Ὀλμειοῦ Ald. Ὀλμειοῦ Trinc. 7. Ἑλικόνη Iunt. 1. 8. ἱμερόεντας Trinc. ποσὶν Iunt. 1. 2.

cet ſit floribus cinctus; ſed recte dicitur habere *ſpeciem ferruginoſam*, ad colorem quod attinet. *Clericus.*

4. Καὶ βωμὸν ἐρισθενέος Κρονίωνος.] Non modo in altaribus ſacra faciebant, in honorem deorum, ſed et circa illa choreas agitabant. Vide not. ad Exod. C. XXXII, 6. *Clericus.*

5. Λοεσσάμεναι τέρενα χρόα Περμησσοῖο] Ἐλλείπει τὸ ἐξ ἢ ἀπό. *Guietus.*

Περμησσοῖο] Intellige ὕδατι, *aqua*, quod in verſione exprimendum fuit. Permeſſus eſt Phoenicie פאר־מצא *pher-metſo*, hoc eſt, *puteus* aut *fons purus*, nam Radix מצץ hanc ſignificationem obtinet, apud Arabas. Commodior haec viſa deriuatio, quam *Bocharti* באר־מיצא *beer-metſo*, fons proceſſus, nempe, *aquarum*. Fons eſt, aut fluuiolus ex Helicone profluens, et qui cum Olmio confluit in Copaïdem lacum. Vide *Strabonem* Lib. IX. *Clericus.*

6. Ἱππουκρήνης] *Phoenicie* dixeris, vt recte *Bochartus*, eodem loco, הפגרן *happhigran*, quod *fontem erumpentem* ſonat, ex corruptum in *Hippocrenen*, ortum fecit fabulae, quaſi eſſet κρήνη ἵππου *fons equi*, ſeu ab equo excitatus. *Clericus.*

Ὀλμειοῦ] Phoenicia voce, חול מיא *bhol-maio*, dulcis aquis, eodem coniectore. *Diuinus* dicitur, propter memoratam rationem, cum de Helicone ſermo eſſet, ad v. 2. *Clericus.*

8. Ἐπερρώσαντο δὲ ποσσίν] hoc eſt, ὠρχήσαντο. inceſſerunt, proceſſerunt et ſimiliter. *Guietus.*

Ἐπερρώσαντο] *firmiter ſaltabant.* Ita verto, cum aliae editiones habeant, *vehementer tripudiabant.* Vox Graeca *vim* et *ſtabilitatem* denotat. Heſychius,

Ἔνθεν ἀποιχόμεναι, κεκαλυμμέναι ἠέρι πολλῷ,
Ἐννύχιαι στεῖχον, περικαλλέα ὄσσαν ἱεῖσαι,
Ὑμνεῦσαι Δία τ' Αἰγίοχον, καὶ πότνιαν Ἥρην
Ἀργείην, χρυσέοισι πεδίλοις ἐμβεβαῦιαν,

Inde concitatae, velatae aëre multo,
Noctu incedunt, perpulchram vocem emittentes,
Celebrantes Iouemque aegida tenentem, et venerandam Iunonem
Argiuam, aureis calceamentis incedentem:

9. ἀποιχόμεναι Iunt. 2. πολλῇ Trinc. Steph. Comm. Heinſ. 10. στεῖχον Iunt. 1. περικαλλέα Iunt. 1. 2. 12. πεδήλοις Trinc.

chius, ῥώμην καὶ ἰσχὺν ἐπέβαλον, Et *firmiter* ſaltare decorum habetur. Sic Schol. antiq. ἐῤῥωμένως καὶ συντόνως ὠρχοῦντο, ἢ ἐπισαμένως ἐχόρευον. *Rob.*

9. Ἠέρι πολλῷ] Pleraeque editiones habent πολλῇ. Sed Mſſ. Gresh. et Bodl. ſcribunt πολλῷ, quam quidem lectionem praefero; ἀὴρ enim frequentius maſculino genere vſurpatur. *Rob.* — πολλῇ ſine dubio inde ortum eſt, quod putarunt, qui et Pauonis error [v. Vann. Crit. p. 108.] ἀὴρ *caligo* genere maſcul. non vſurpari — quod tamen docet Euſtath. ad Iliad. E, v. 776. etſi negari nequit ſaepius, ſi pro caligine ſumitur, genere foeminino vſurpari, adeo vt doct. Robinſon. humani quid paſſus videatur, cum ad h. l. ſcribit ἀὴρ ſaepius genere maſcul. vſurpari *Krebs.*

10 Ἐννύχιαι] Ne videantur a mortalibus, vel potius ne pateſceret mendacium Poëtae, cui obiici poterat numquam conſpectas. Eadem de cauſa, collocat eas in ſummo Helicone, vbi nemo pernoctabat. *Clericus.*

Ὄσσαν] τὴν θείαν Φωνὴν, καὶ τὴν θείαν κληδόνα, ὡς παρ' Ὁμήρῳ· ἢ ὄσσαν ἀκέσαις — ἐκ Διός. Schol. ant. In ſacris ſcripturis maieſtas quaedam terrifica, et vis fatalis *Iehouae* voci attribuitur. Vide Deuter. 4, 33. 5, 25. Pſalm. 18, 13. 46, 6. 68, 38. Credebant etiam Ethnici longe diverſam eſſe deorum vocem ac hominum. Sic. Virgil. Aen. 1, 328. *Nec vox hominem ſonat; o dea certe!* Ὄσσα vero non adeo ſtricte pro *diuina voce* vſurpatur, quin ſaepe cuiusuis animalis vocem ſignificet. Vide infra v. 831. Quod ipſe etiam Scholiaſtes poſtea agnoſcit. — Πᾶσαν τὴν Φωνὴν ὁ Ἡσίοδος ὄσσαν καλεῖ. *Rob.*

11. Δία τ' Αἰγίοχον] Suo loco dicemus quare ita vocetur Iupiter, vt et quae de Muſis, aliisque Numinibus dicenda videbuntur, vbi loquetur Poëta de eorum natalibus. *Clericus.*

16. Ἐλι-

Κούρην τ' Αἰγιόχοιο Διὸς γλαυκῶπιν Ἀθήνην,
Φοῖβόν τ' Ἀπόλλωνα, καὶ Ἄρτεμιν ἰοχέαιραν,
Ἠδὲ Ποσειδάωνα γαιήοχον, ἐννοσίγαιον,
Καὶ Θέμιν αἰδοίην, ἑλικοβλέφαρόν τ' Ἀφροδίτην,
Ἥβην τε χρυσοστέφανον, καλήν τε Διώνην,
Ἠὼ τ', Ἠέλιόν τε μέγαν, λαμπράν τε Σελήνην,
Λήτω τ', Ἰαπετόν τε, ἰδὲ Κρόνον ἀγκυλομήτην,
Γαῖάν τ', Ὠκεανόν τε μέγαν, καὶ Νύκτα μέλαιναν·
Ἄλλων τ' Ἀθανάτων ἱερὸν γένος αἰὲν ἐόντων·
Αἵ νύ ποθ' Ἡσίοδον καλὴν ἐδίδαξαν ἀοιδήν,
Ἄρνας ποιμαίνονθ' Ἑλικῶνος ὑπὸ ζαθέοιο.

Filiamque Aegiochi Iouis, caeruleos oculos habentem Mineruam:
Phoebumque Apollinem, et Dianam sagittis gaudentem,
Atque Neptunum terram continentem, terrae motorem
Et Themin venerandam, et blandis oculis Venerem,
Hebenque aurea corona decoram, formosamque Dionen,
Auroramque, Solemque magnum, splendidamque Lunam,
Latonamque, Iapetumque, ac Saturnum versipellem,
Terramque, Oceanumque vastum, et Noctem atram:
Aliorumque immortalium sacrum genus semper existentium:
Quae olim Hesiodum pulchrum docuerunt carmen,
Agnos pascentem Helicone sub diuino.

14. τ' omittit B. 109. 15. ποσειδ. Trinc. ποσειδάονα Ald. Iunt. γαιόχον B. 109. 19. hunc versum ante v. 18. ponunt Iunt. 1. 2. Trinc.

16. Ἑλικοβλέφαρον τ' Ἀφροδίτην] *Arcuatis superciliis* Guietus.

Ἑλικοβλέφαρον] *Volubilibus palpebris*, id est, *paetam*, vt Venerem vocabant Latini. Lasciuiae est indicium nictare frequenter, et signum amantium. *Clericus.*

Ἑλικοβλέφαρον] Vetus Schol. exponit, *arcuatis* vel *orbiculatis* palpebris — τὴν ἑλικοειδῆ, καὶ στρογγύλα, καὶ περιφερῆ, καὶ ἀνακεκλασμένα τὰ βλέφαρα ἔχουσαν, ἐκ μεταφορᾶς τῶν τῆς ἀμπέλου ἑλίκων. Quae quidem interpretatio bene conuenit significationi vocis ἑλίσσειν, *torquere*, *voluere*. Interpretes autem Homerici et Lexicographi paene omnes exponunt, *nigrum*. Et Hesych. Ἑλικόν· μέλαν. *Rob.*

23. Καλὴν ἐδίδαξεν ἀοιδήν] Vide versum 660. ἔργων. *Guietus.*

Τόνδε δέ με πρώτιστα θεαὶ πρὸς μῦθον ἔειπαν
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες, κοῦραι Διὸς Αἰγιόχοιο·
Ποιμένες ἄγραυλοι, κακ' ἐλέγχεα, γαστέρες οἶον,
Ἴδμεν ψεύδεα πολλὰ λέγειν ἐτύμοισιν ὁμοῖα·
Ἴδμεν δ' εὖτ' ἐθέλωμεν ἀληθέα μυθήσασθαι.
Ὣς ἔφασαν κοῦραι μεγάλου Διὸς ἀρτιέπειαι,
Καί μοι σκῆπτρον ἔδον, δάφνης ἐριθηλέος ὄζον,

Hoc autem me primum Deae sermone compellarunt,
Musae Olympiades, filiae Iouis Aegiochi:
Pastores sub dio manentes, mala probra, ventres solum,
Scimus falsa multa dicere veris similia:
Scimus etiam, quando voluerimus, vera loqui.
Sic dixerunt filiae Iouis magni veridicae,
Et mihi sceptrum dederunt, lauri peruiridis ramum,

24. Τόντε δέ Ald. ἔειπον Ald. Iunt. 1. 2. 26. ποιμένιαις Iunt. 1. 2. οἶον Ald. 27. ἐτοίμοισιν Iunt. 1. 2. 28. οὖ τ' ἐθ. Ald. εὖτ' ἐν Trinc. αὖτ' ἐν B. 109. R. S. 29. διὸς μεγάλου Trinc. 30. ἔδων B. 109. Ald.

26. Κακ' ἐλέγχεα] Gratulatur sibi Poëta, quod, cum Musae ipsum primum alloquerentur, conuiciis vsae sint, quod est primaeuae simplicitatis. *Clericus.*

27. Ἴδμεν ψεύδεα πολλὰ λέγειν ἐτύμοισιν ὅμοια] Deabus mendacia tribuere est etiam antiquissimi aeui, quo Deos vix meliores hominibus fingebant; quia omnes Dii, qui maxime colebantur, fuerant homines, vt postea videbimus. *Clericus.*

29. Ἀρτιέπειαι] *Disertae.* Guietus.

30. Καί μοι σκῆπτρον ἔδον, δάφνης ἐριθηλέος ὄζον] Ἔδον pro ἔδοσαν. Rhapsodi ramum lauri tenebant recitantes. Vide Lucianum in Dialogo cum Hesiodo p. 659. *Guietus.*

Καί μοι σκῆπτρον ἔδον δάφνης ἐριθηλέος ὄζον] Scholiastes postquam dixit *Heliconem* πολύδαφνον esse, et laurum aeque potuisse esse donum Apollinis, ac Musarum, quae ad rem non multum faciunt, veram eius rationem reddit hisce verbis: παρόσον ἡ δαφνὴ ἐνεργεῖ πρὸς τὰς ἐνθουσιασμούς. Σοφοκλῆς ἐν Κασάνδρᾳ· δάφνην φαγὼν ὀδοντι πρίετο σόμα. καὶ Λυκόφρων· δάφνην φαγὼν φοίβαζεν ἐλλαιμῶν ὄπα. καὶ τὰ ποιήματα δὲ μετὰ θεᾶς ἐμπνεύσεως εἴρηται: *quia laurus efficax est ad afflatus creandos. Sophocles in Cassandra:* Cum comedisset laurum, dentes instar serrae in ore concutiebat. *Et Lycophron:* cum

Δρέψασθαι θητόν· ἐνέπνευσαν δέ μοι αὐδὴν

Decerpere mirandum. inſpirarunt autem mihi vocem

31. θητὸν B. 109. Ald. Iunt. 1. 2.

cum laurum comediſſet, vaticinabatur emittens vocem e gutture. *Certe Poëmata dei afflatu ſunt effuſa.* Sequentia verba rem dubiam eſſe non patiuntur. Cum ergo Laurum ſibi traditam dicit *Heſiodus* a Muſis ſeque ab iis afflatum, perinde eſt ac ſi facultatem poëticam ſibi ab illis conceſſam diceret. Quam in rem paucula ex *Claud. Salmaſio* hic apponemus. Sic ille in *Solini* Polyhiſtora p. 609. vbi poſtquam multis oſtendit ῥαψῳδὲς dictos fuiſſe ἀπὸ τῦ ῥάπτειν τὰς ᾠδὰς, quod veluti *conſuerent* varias partes Poëtarum, quas canebant, non ἀπὸ τῦ ῥάβδε, addit: „Antequam „mos ille τῦ ῥάψῳδεῖν aliena „carmina natus ac notus eſſet, „auctores ipſi ac Poëtae hym„nos et alia carmina in hono„rem deorum a ſe compoſita ſic „pronunciare conſueuerant, „cum virga e lauru in manibus. „Dicebantur ἐπὶ ῥάβδῳ ᾄδειν. „*Pauſanias* pag. 586. Lib. IX. „ſeu Boeoticis de *Heſiodo*, qui „cum cithara pictus erat: ᾠδήν „τοι Ἡσιόδῳ οἰκεῖον φόρημα. „δῆλα γὰρ δὴ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν „ἐπῶν ὅτι ἐπὶ ῥάβδῳ δάφνης „ἦδε: *nequaquam fuit proprium Heſiodo geſtamen; manifeſtum enim eſt, etiam ex ipſis eius verſibus, eum ad lauri ramum cecinisſe.* „Intelligit hos verſus ex „Theogonia, Καί μοι σκῆπτρον „etc. Traditum ſibi a Muſis ex „lauri ramo baculum dicit. „Tamquam vati futurorum præ„ſcio, non tamquam Poëtae, „datum poſſumus interpretari, „propter illa, ὥς με κλύοιμι τάτ' „ἐσσόμενα πρό τ' ἔοντα. Sed Poëtica erat coniuncta cum afflatu, non minus ac vaticinandi facultas; imo non erat ſine vaticinatione, cum non poſſent ſcire Poëtae geſta apud deos, aut clam apud homines, aut ante omnem hominum memoriam; vel potius fingere ſe ea ſcire, niſi ſimul afflatum ſimularent. Pergit *Salmaſius*: „Laurum ge„ſtabant et admordebant, qui „vaticinandi ſcientia callere vo„lebant, vnde δαφνηφάγοι va„tes. *Aſclepiades*, in ſtatuam „*Homeri*:

„Καί σοι καλλιπέτηλον ἐρυσσά-
μεναι περὶ πᾶσαι
„Ὤρεξαν δάφνης ἱερὸν ἀ-
ηρέμονα.

Fallitur, vt ſaepe Critici, qui non ſignificant vnde depromſerint quae dicunt. Epigramma eſt in ſtatuam *Heſiodi*, quod legitur Lib. IV. Anthologiae, p. 368. Ed. H. Stephani. Integrum ita habet:

Αὐταὶ ποιμαίνοντα μεσημβρι-
νὰ μῆλά σε Μῶσαι
Ἕδρακον ἐν κραναοῖς ἄρεσιν,
Ἡσίοδε.
Καί σοι καλλιπέτηλον ἐρυσσά-
μεναι περὶ πᾶσαι
Ὤρεξαν

Θείην, ὡς κλείοιμι τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα.
Καί με κέλονθ' ὑμνεῖν μακάρων γένος αἰὲν ἐόντων,
Σφᾶς δ' αὐτὰς πρῶτόν τε καὶ ὕστερον αἰὲν ἀείδειν.

Diuinam, vt canerem tam futura quam praeterita.
Et me iubebant celebrare beatorum genus sempiternorum,
Se vero primo et postremo semper decantare.

32. θείαν ἵνα κλείοιμι B. 109. θείαν ἵνα R. S. ἵνα etiam Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. ὥστε κλύοιμι Trinc. Steph. Commel. Heinſ. 33. κ. μ' ἐκέλονθ' B. 109. κ. μ' ἔκελον θ' Trinc. 34. ἀοιδειν Ald.

Ὥρεξαν δάφνης ἱερὸν ἀνρέμονα.
Δῶκαν δὲ κρήνης Ἑλικωνίδος ἔνθεον ὕδωρ,
Τὸ πτανὲ πῶλα πρόσθεν ἔκοψεν ὄνυξ.
Οὕ σὺ κορεσσάμενος μακάρων γένος, ἔργά τε μολπαῖς,
Καὶ γένος ἀρχαίων ἔγραφες ἠϊθέων.

Ipſae paſcentem meridie oues Muſae viderunt se in aſperis montibus, Heſiode; et tibi pulcra folia habentem decerpentes omnes porrexerunt lauri ſacrum ramum. Dederunt vero fontis Heliconis diuinam aquam, quam volucris equi prius erupit vngula. Qua tu ſatiatus beatorum genus, et res geſtas cantibus, et genus priſcorum deſcripſiſti iuuenum. Sed audiamus *Salmaſium*: „*Pauſanias* de virga laurea ac„cepit, cum qua Veteres Poëtae „carmina ſua recitabant. Quem „morem etiam poſtea ῥαψῳδοὶ „imitati ſunt, qui aliena pronun„ciarunt. Nam et hi virgam e „lauro tenebant, cum carmina „recitarent ex aliquo Poëta. Cetera apud ipſum legentur. *Clericus.*

32. Θείην, ὡς τε κλύοιμι τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα] Nothum. *Guietus.*

Ὡς κλείοιμι] Vulgo legitur ὥστε κλύοιμι. Sed ex fide Mſſ. reſtitui κλείοιμι. Dixerat poëta, ἐνέπνευσαν δέ μοι αὐδὴν θείην. Non autem neceſſe erat vt Muſae ei *vocem* inſpirarent ὡς κλύοιτο, vt *intelligeret*, ſed ὡς κλείοιτο, vt *caneret*. *Rob.*

Τά τ' ἐσσόμενα πρό τ' ἐόντα] Poëtice, nempe, eſt μαντείας genus, vnde Poëtae Latinis *Vates*. Vtinam exſtaret integer Liber VII. *Strabonis!* Aliquid hac de re haberemus, in deſcriptione Pieriae, cum legamus in excerptis, quo loco de hac regione egerat, ὅτι τὸ παλαιὸν, οἱ μάντεις καὶ μουσικὴν ἐργάζοντο: *olim vates exercuiſſe et muſicam.* Clericus.

34. Σφᾶς δ' αὐτὰς πρῶτον δὲ καὶ ὕστερον αἰὲν ἀείδειν] Imitatus *Horatius* Lib. I. Ep. I.

Prima dicte mihi, ſumma dicende Camoena,
Maecenas etc. *Clericus.*

35. Ἀλλὰ

Ἀλλὰ τίη μοι ταῦτα περὶ δρῦν ἢ περὶ πέτρην; 35
Τύνη, Μουσάων ἀρχώμεθα, τᾶϊ Διὶ πατρὶ
Ὑμνεῦσαι τέρψωσι μέγαν νόον ἐντὸς Ὀλύμπου,

Sed quo mihi haec circa quercum, aut circa petram?
O tu, a Muſis ordiamur, quae Ioui patri
Canendo oblectant magnum animum in Olympo,

37. αἶν Trinc.

35. Ἀλλὰ τίη μοι ταῦτα περὶ δρῦν ἢ περὶ πέτρην] Hoc eſt, περὶ τὰ ἀπὸ σκοπῆς, ſubintellige λέγεται. *Guietus.*

Ἀλλὰ τίη μοι ταῦτα περὶ δρῦν ἢ περὶ πέτρην] Hoc eſt, quid haec ad rem, quam aggreſſus ſum? vt recte Scholiaſtes. *Homerus* paullo aliter hanc Paroemiam profert Iliad. X. v. 126. vbi Hector de inanibus ſermonibus, quos Achillem laturum non fuiſſe, ſi ad eum adiiſſet, ſuſpicatur:

Οὐ μέν πως νῦν ἐσὶν ἀπὸ δρυὸς, ἐδ' ἀπὸ πέτρης,
Τῷ ὀαριζέμεναι, ἅτε παρθένος ἠΐθεός τε,
Παρθένος ἠΐθεός τε ὀαρίζετον ἀλλήλοισιν.

Non quidem vllo modo nunc licet, a quercu, neque a petra cum hoc confabulari, vt virgo et adoleſcens, virgo inquam, et adoleſcens, confabulantur. Volunt Scholiaſtae ortam loquutionem ex veteri fabula, qua homines ex lapidibus aut quercubus nati ferebantur, et quae pueris ſermones praebebat, adeoque inanes ſermones ſignari. At non video qui locus *Heſiodi* hinc poſſit explicari, cuius ſenſus eſt is quem diximus. Crediderim potius petitum adagionem ex iis, qui aggreſſi montem, aut ſyluam deſcribere, ad alia divagarentur, quae a ſcopo aberrarent. Eſt tamen alius locus *Homeri*, ex quo ſententiae ſuae confirmationem petere poſſe primo intuitu videntur. Odyſſeae T, v. 163 cum rogaſſet Penelope Vlyſſem, quem non agnoſcebat, vnde eſſet, addit:

Οὐ γὰρ ἀπὸ δρυὸς ἐσσι παλαιφάτου, ἐδ' ἀπὸ πέτρης.

Non es enim a vetere quercu, aut a petra. Quibus in verbis *Homerus* alludit ad memoratam fabulam; ſed is ſenſus neque alteri loco *Homeri*, neque verſui *Heſiodi* aptari poteſt. *Clericus.*

36. Τύνη Μουσάων ἀρχώμεθα] Τὸ τύνη hic age, agedum ſignificare videtur. Sed hic omnino ſcribendum videtur, τοίνυν Μουσάων ἀρχώμεθα. hoc eſt, διὰ τοῦτο Μουσάων ἀρχώμεθα. Heſych. τοίνυν· διὰ τοῦτο. Hunc locum reſpexiſſe videtur. *Guietus.*

38. Εἰρεῦ-

Εἰρεῦσαι, τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα,
Φωνῇ ὁμηρεῦσαι. τῶν δ' ἀπάμματος ῥέει αὐδὴ

Memorantes, et praesentia, et futura, et praeterita,
Voce concinentes. illarum vero indefessa fluit vox

39. φωνὴς B. 109.

38. Εἰρεῦσαι τά τ' ἐόντα] Iisdem vtitur verbis Homerus Il. ά. 70. de Calchante Graecorum vate, Ὃς ἤδη τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα. Plurima praeterea versus apud vtrumque poetam iidem occurrunt, quorum nonnullos suis locis infra notabimus, ex quibus placuit aliquibus inferre, Homerum Hesiodo antiquiorem fuisse. Perperam omnino; nisi aliis argumentis probari possit Hesiodum potius Homerum, quam hunc illum imitatum esse. Porro dehinc videre est a priscis etiam temporibus vaticinandi artem poetis attributam fuisse. vnde etiam a Latinis *vates* appellantur. Vide quae in hanc rem iocatur Lucianus in Dialogo cum Hesiodo. *Rob.*

39. Ὁμηρεῦσαι] Συμφωνῆσαι. ex ὁμὸς et ἄρω ὁμήρης compositum videtur. Vnde ὁμηρέω, hoc est, concordo, συμφωνῶ. Hesych. ὁμηρὲς, ὁμῶς, συμφώνως. Sed τὸ ὁμήρης simplex videtur. Ab ὁμάω, ὁμήρω, ὁμηρὴς. quare et τὸ ὁμηρὲς vnde ὁμηρέω συμφωνῶ simplex fuerit forte. Hesych. ὁμηρεῦσαι, ὁμοφωνῆσαι, ὁμῶς λέγεσαι etc. *Guietus.*

Ὁμηρεῦσαι] *Hesychius:* ὁμηρεύειν, συμφωνεῖν. Ὁμηρεῦσαι, τὸ συμβολῆσαι· ὁμοφωνῆσαι, ὁμῶς λέγεσαι. Ὁμηρεῖν, ὁμῶς εἱρμόσθαι (l. ἁρμόζεσθαι) συμφωνεῖν, hoc est, *concinere*, ex ὁμῶς *simul* et ἐρέω, *dico*. Hinc credibile est nomen factum Ὁμήρῳ, qui postquam carminibus suis innotuisset, non amplius *Melesigenes*, sed *concentor*, quasi *Musarum*, dictus est. Nomen ei inditum fuerat *Melesigeni*, a fluuio *Melete*, qui non procul a Cumis Aeolicis fluit, et ad quem eum mater Critheïs pepererat, vt docet *Herodotus*, in eius vita, Cap. III. Idem oculorum vsum amisisse eum narrat, Cap. VII. et propterea Lingua Cumaea Cap. XIII. ὄμηρον dictum, id est, *caecum*. At vehementer suspicor opinionem de caecitate *Homeri* fictam a Cumaeis, quod nomen eius perperam ex lingua sua interpretarentur; solent enim Graeci, ex nominibus perperam intellectis, historiolas fingere, vt vel ex nomine *Hippocrenes*, de quo diximus, colligere est. Profecto multo verisimilius est, tantum Poëtam cognomen ex arte adeptum esse, quam ex infortunio. *Clericus.*

40. Γελᾷ

Ἐκ στομάτων ἡδεῖα. γελᾷ δέ τε δώματα πατρὸς
Ζηνὸς ἐριγδούποιο, θεᾶν ὀπὶ λειριοέσσῃ
Σκιδναμένῃ. ἠχεῖ δὲ κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου,
Δώματα ἀθανάτων. αἱ δ' ἄμβροτον ὄσσαν ἱεῖσαι,
Θεῶν γένος αἰδοῖον πρῶτον κλείουσιν ἀοιδῇ

Ab ore ſuauis. ridet autem domus patris
Iouis valde tonantis, Dearum voce ſuaui
Diſperſa. reſonat vero vertex niuoſi Olympi,
Domus immortalium. hae vero immortalem vocem emittentes,
Deorum genus venerandum inprimis celebrant cantilena

41. θεῶν Trinc. Mox λειριοέσσῃ σκιδναμένῃ Ald. 42. χάρη Iunt. 2. νιφόεντα B. 109. 43. Δώματ' Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 44. αἰδοίων Iunt. 1. 2. ἀειδῇ B. 109.

40. Γελᾷ δέ τε δώματα πατρὸς] Hoc eſt, ſumma voluptate afficitur coeli regia. Poëtae paſſim et dolorem, et gaudium tribuunt rebus inanimis, vt ſignificent maximam eſſe rationem dolendi, aut laetandi, et quae vel ipſa inanima, vt ſolet dici, mouere poſſit. *Theognis* initio, cum alia de Apollinis natalibus dixiſſet, haec habet:

— ἐγέλασσε δὲ γαῖα πελώρη,
Γήθησεν δὲ βαθὺς πόντος ἁλὸς πολιῆς.

Riſit magna terra. *Lucretius* ad Venerem Lib. I. v. 8.

— *tibi ſuaues daedala tellus*
Submittit flores, tibi RIDENT *aequora ponti.*

Ad quem verſum, vide quae collegit *Dion. Lambinus*. Clericus.

44. Θεῶν γένος, καὶ τὰ ἑξῆς] Probe animaduertendum hic ſignari tria genera rerum, I. Terram et Coelum, quae ante omnes deos, qui Heſiodi aeuo maximi habebantur, fuerant: II. Deos ex hiſce genitos, οἵ τ' ἐκ τῶν ἐγένοντο θεοὶ δοτῆρες ἐάων, *qui Dii ex hiſce geniti ſunt datores bonorum*, quos enumerat a v. 116. ad 155. Hi dicuntur ab *Heſiodo* dii, quod nomen denegatur Coelo et Terrae, ſuntque veluti prior deorum aetas: III. Altera eſt filiorum Saturni, quos ſignificat hoc verſu *Heſiodus*: Δεύτερον αὖτε Ζῆνα, θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν, hoc eſt, *ſecundo loco Iouem, qui eſt Rex deorum*, qui nunc potiſſimum coluntur, *et hominum*. Qui viuebant *Heſiodi* aeuo, et ſuperioribus aliquot aetatibus, duplicem hunc dumtaxat ordinem deorum norant, hoc eſt, hominum in deorum numerum poſt mortem relatorum; ſi altius originem eorum repeterent, nihil antiquius reperiebant, quam Coelum et Terram, hiſque vetuſtius Chaos, nec vltra progredieban-

Ἐξ ἀρχῆς, ὃς Γαῖα καὶ Οὐρανὸς εὐρὺς ἔτικ]ον,
Οἵτ' ἐκ τῶν ἐγένοντο θεοὶ, δωτῆρες ἐάων.
Δεύτερον αὖτε Ζῆνα, θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν,
Ἀρχόμεναί θ' ὑμνεῦσι θεαὶ, λήγουσαί τ' ἀοιδῆς,
Ὅσσον φέρτατός ἐστι θεῶν, κράτεί τε μέγιστος.
Αὖθις δ' ἀνθρώπων τε γένος, κρατερῶν τε γιγάντων
Ὑμνεῦσαι, τέρπουσι Διὸς νόον ἐντὸς Ὀλύμπου,

Ab exordio, quos Tellus et Coelum latum genuerunt,
Quique ex his prognati sunt Dii, datores bonorum.
Secundo rursum Iouem, Deorum patrem atque etiam hominum,
Incipientesque canunt Deae et finientes carmen,
Quam sit praestantissimus Deorum, et imperio maximus.
Porro et hominum genus, fortiumque gigantum
Celebrantes oblectant Iouis mentem in Olympo,

45. γαιά τε Iunt. I. 2. ἔτικ]ε B. 109. ἔτικ]ον Ald. 46. δοτῆρες Ald. Iunt. I. 2. 47. πατέρα Ald. 48. λήγουσι Ald. Iunt. I. 2 Steph. marg. ὑμνοῦσι B. 109. ἀοιδοῖς Ald. 49. Τόσσον B. 109. Ald. φέρτερος Iunt. I. 2. 50. αὖτις Iunt. I. 2. Trinc.

diebantur. Notio dei horum conditoris vsque adeo obscurata erat, vt de eo prorsus tacerent; aut etiam, si quae eius euanida vestigia in eorum animis haeserant, ea miscebantur, cum iis quae vulgo de Ioue et aequalibus illi deis ferebantur. Quae omnia, in sequentibus, explicatione ipsa inuolucrorum Poëticorum, euoluentur et ob oculos ponentur. *Clericus.*

46. Οἵτ' ἐκ τῶν ἐγένοντο] Hoc est, ἐκ τέτων. hoc est, *οἱ τῆς γῆς καὶ τᾶ ἐρανᾶ ἔκγονοι εὐεργέται. Guietus.*

47. Δεύτερον αὖτε Ζῆνα] Subintellige κλείσσι. *Guietus.*

48. Ἀρχόμεναί θ' ὑμνεῦσι θεαὶ, λήγουσαί τ' ἀοιδῆς] Notho. scribend. λήγουσί τ' ἀοιδῆς. dicentes, subintellige quam sit praestantissimus etc. *Guietus.*

Λήγουσαι] Haec lectio viris doctis quibusdam crucem fixit, quoniam seruata ea, metrum laborare putarunt. — at eam necessario exigit sensus, qui hic est: *iterum Iouem Musae celebrant et incipientes et finientes cantum.* Iensius in Lect. Lucian. p. 181. h. l. inter ea affert, quibus efficiat diphthongos etiam ante consonantes corripi. Quae sententia nouissime ab Arnaldo est confutata Animadv. Crit. p. 29. seqq. qui dicit, h. l. priores duas syllabas in ἀοιδῆς per synizesin esse, vt vnam, pronunciandas; et ita effici versum Spondaicum. Cuius sententiae subscribo. *Krebs.*

Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο·

Musae Olympiades, filiae Iouis aegida habentis:

52. Μοῦσαι] Primum videndum quae sint *Musae*, dein a quibus progenitae. Ex descriptionibus cum omnium reliquorum Poëtarum, tum etiam *Hesiodi*, colligere est, Musas inuenisse Eloquentiam ac Musicam, artesque quae elegantiores habentur. Vt solius *Hesiodi* testimoniis vtamur, eae argumentum non verum modo, sed etiam fictum omnium orationum, comminisci poterant. Sic enim eum alloquuntur v. 27. huius Poëmatis:

Ἴδμεν ψεύδεα πολλὰ λέγειν ἐτύμοισιν ὁμοῖα,
Ἴδμεν δ' εὖτ' ἐθέλωμεν ἀληθέα μυθήσασθαι

Scimus multa falsa veris similia, scimus et quando volumus vera dicere. Ait v. 60. fuisse nouem puellas:

— ἧσιν ἀοιδὴ
Μέμβλεται, ἐν στήθεσσιν ἀκηδέα θυμὸν ἔχουσαις,

quibus cantio cordi est et quae habent animum sine curis. v. 65.

— ἑρατὴν δὲ διὰ στόμα ὄσσαν ἰεῖσαι
Μέλπονται πάντων τε νόμους καὶ ἤθεα κεδνὰ
Ἀθανάτων κλείουσιν,

amabilem vocem ore emittentes canunt, omniumque leges, et mores venerandos Immortalium celebrant. Plura non exscribam, nam ex hisce satis liquet quod volo; nec mirum erit si dicam nunc, ab antiquissimis Graeciae colonis phoenicissantibus, dictas esse *Musas* ab inuentione, nam, Phoenicia Lingua, מוצא *motsa* est *inuentrix*. Credibile autem est, antiquissimis temporibus, per Boeotiam, Thessaliamque ac vicinas Graeciae oras, celebrem factum fuisse cantilenis, seu propter inuentionem, seu propter elegantiam styli, pro aetatis captu, seu propter cantum, seu propter omnia illa simul, *chorum nouem puellarum*; quem instituit Iupiter, vt postea videbimus, Thessaliae rex. Deinde posteritas, quae omnia adauxit, et praesertim Poëtae finxerunt eas inuentrices Poëticae deas esse; quo honore etiam mactati sunt inuentores aliarum artium. *Pater Musarum* dicitur Iupiter, quod primus puellarum concentum instituerit; quae loquutio etiam Phoenicia est, nam Gen. IV. 20, 21. Iabal dicitur *pater Scenitarum et Nomadum*, Iubal vero *cythara et organo canentium*, hoc est, eorum viuendi generum, earumque artium institutores. Μνημοσύνη vero seu *Memoria*, κατὰ προσωποποιΐαν, dicitur earum *mater*, quod memoria suppeditet materiam poëmatum et orationum. Hoc satis ostendit Iouem non habitum esse patrem proprie dictum Musarum, cum *Memoria* sit dumtaxat *persona poetica*, quae numquam in rerum natura fuisse credita

Τὰς ἐν Πιερίῃ Κρονίδῃ τέκε πατρὶ μιγεῖσα
Μνημοσύνη. γενοῖσιν Ἐλευθῆρος μεδέουσα,

Quas in Pieria Saturnio peperit patri mista
Mnemosyne, collibus Eleutheris imperans,

credita est. Non exigua pars artificii huius Theogoniae, vt postea videbimus, sita est in Prosopopoeis. *Clericus.*

Ὀλυμπιάδες] Ita dictae Musae, quod circa montem Olympum diu versatae essent, in Iouis regia, vt ipse Poëta testatur qui aliquoties hoc repetit, vt v. 68.

Αἵ τότ' ἴσαν πρὸς Ὄλυμπον,
ἀγαλλόμεναι ὀπὶ καλῇ.
Quae iuerunt tunc ad Olympum
superbientes voce pulcra.
Clericus.

53. Τὰς ἐν Παρίῃ] Haec est patria puellarum, quas Poetae immortalitati consecrauere. *Pieriae* nomen est montis et regionis ei subiectae, atque ad Thermaicum vsque sinum porrectae; qua Thessalia ad septemtriones clauditur, Macedonia ad austrum. In ea etiam Pimplaeus mons Musis sacer. Hinc dictae Musae *Pierides*, potiori iure quam *Heliconiades*, *Olympiades* etc. vnde enim potius cognomen duxissent, quam a patria, ex qua profectae, cantibus finitimarum orarum incolas in admirationem sui rapuerunt? Illinc eas ad se euocat *Hesiodus* initio Operum et Dierum:

Μῶσαι Πιερίηθεν ἀοιδῇσι κλείουσαι,
Δεῦτε, καὶ τὰ ἑξῆς.

Pomponius Mela Lib. III. c. 3. in descriptione Macedoniae: *hic Musarum* PARENS DOMVSQVE *Pieria.* Si Phoeniciis litteris hanc vocem scribamus, פאריא, inuenietur in ea significatio *puteorum* (nam ב et פ miscentur passim apud Orientales) vel *fertilitatis*; quam non respuit regionis situs, aliquot fluuiis rigatae. Vide Tabulas *Ptolemaei* et *Liuium* Lib. XLIV. c. 6, 7, 8. *Clericus.*

54. Γενοῖσιν Ἐλευθῆρος μεδέουσα] Γενὸν interpretatur Scholiastes γονιμωτάτους τόπους *fertilissima loca.* Malim βενὰς interpretari, seu *colles*, pro quibus Aeoles dixerunt γενὰς, vt vrbs *Argos* illis erat ἀρβός. Ita vocem interpretatus est *Laur. Valla*, apud Herodotum Lib. IV. Cap. XCIX. vbi τὸν γενὸν τὸν Σενιακὸν, vertit *iugum Suniacum*, ex re ipsa, nam fuit illic collis, cui erat impositum templum Mineruae. *Pausanias* in Atticis, initio: Ναὸς Ἀθηνᾶς Σενιάδος ἐπὶ κεφυφῇ τῆς ἄκρας: *Templum Mineruae Suniadis est in vertice promunturii.* Nam *Eleuther* mons est, ita vocatus, vt aiunt, ab Eleuthere Apollinis filio, vnde et dictae *Eleutherae* vrbs ad eum montem sita. Phoeniciis litteris scribas

Λησμοσύνην τε κακῶν, ἄμπαυμά τε μερμηράων. 55
Ἐννέα γάρ οἱ νύκτας ἐμίσγετο μητίετα Ζεὺς,

Obliuionemque malorum, et ſolatium curarum.
Nouem enim cum ea noctes miſtus eſt prudens Iupiter,

55. μιμηράων Iunt. 1. 2. 56. μίσγετο B. 109.

bas עליתור *balethir*, quae vox *altam ſpeculam* ſonat, a עלה halah *adſcendit* et תור thour *ſpeculatus eſt*, quod optime in montem quadrat, in quo ſpeculatores ſolebant collocari, qui de aduentu hoſtium monerent.

Scholiaſtes hic habet: ὁ δὲ ἐλευθὴρ ὄνομα πόλεώς ἐςι τῆς Βοιωτίας, ἀπό τινος βασιλέως αὐτῆς τῆς πόλεως ἔτως ὠνομασμένε, υἱῦ Ἀπόλλωνος καὶ Αἰθύσης τῆς Ποσειδῶνος: *Eleuther eſt nomen vrbis Boeotiae, a quodam Rege eius vrbis ſic dicto, filio Apollinis et Aethuſae filiae Neptuni.* Rectius dixiſſet Ἐλευθέρας, ſic enim vrbs ab omnibus vocatur, quae fuit ambigui iuris, inter Atticos et Boeotios. Vide *Stephanum* Byzantium, in hac voce, et quae ad eum *Luc. Holſtenius* et *Abr. Berkelius*. Pergit Scholiaſtes: ἔςι δὲ καὶ ὄρος, ὥς φασιν, ἐπ' ὀνόματι τῦ Ἡρῶος: *eſt etiam mons, vt dicunt, cognominis Heroï.* Forte ita dicta, ob cauſam allatam, pars aliqua Cithaeronis montis, ad cuius radices ſitae erant Eleutherae. *Pauſanias* in Atticis p. 72. Ἐλευθερῶν δὲ ἦν μὲν ἔτι τὰ τείχη. ἦν δὲ καὶ οἰκιῶν ἐρείπια· δήλη δὲ τούτοις ἐςὶ πόλις ὀλίγον ὑπὲρ τὰ πεδία πρὸς τῷ Κιθαιρῶνι οἰκισθεῖσα: *Eleutherarum cum muri, tum aedium erant veſtigia,* (cum loca viſebam) *quae manifeſto oſtendunt vrbem conditam fuiſſe paullo ſupra planitiem ad Cithaeronem.* Vide not. ad v. 329.

Quod ab Heroe nomen eius deducit Scholiaſtes, poſt alios, id non maioris eſſe ponderis debet, quam quod addit: ἔτω δὲ λέγεται ὅτι ἐκεῖ ὁ Διόνυσος τῆς μανίας ἐπαύσατο καὶ ἐλευθερώθη: *ſic etiam dicitur, quod illic Bacchus deſiit furere et morbo liberatus eſt.* Fingebant Graeci Heroas et fabulas, vt ex ſua Lingua originem nominum deducerent.

Multo veriſimiliora ſunt, quae ſequuntur de ratione, ob quam *Heſiodus* matrem Muſarum Eleutherarum reginam fuiſſe dixit. Καὶ τῦτο δὲ δόξαν προσάπτων τῇ ἑαυτῦ πατρίδι, λέγει ὅτι ἐγεννήθησαν μὲν ἐν τῇ Πιερίᾳ, ἡ δὲ μήτηρ αὐτῶν ἐκ Βοιωτίας ἦν: *Idque gloriam addens patriae ſuae, dicit genitas quidem eſſe Muſas in Pieria, matrem vero illarum e Boeotia fuiſſe.* Clericus.

55. Ἄμπαυμά τε μερμηράων] Μερμήρα, μερμηράζω. *Guietus.*

Νόσφιν ἀπ' ἀθανάτων, ἱερὸν λέχος εἰσαναβαίνων.
Ἀλλ' ὅτε δὴ ῥ' ἐνιαυτὸς ἔην, περὶ δ' ἔτραπον ὧραι,
Μηνῶν φθινόντων, περὶ δ' ἤματα πολλ' ἐτελέσθη,
Ἡ δ' ἔτεκ' ἐννέα κούρας ὁμόφρονας, ἦσιν ἀοιδὴ
Μέμβλεται, ἐν στήθεσσιν ἀκηδέα θυμὸν ἐχούσαις,
Τυτθὸν ἀπ' ἀκροτάτης κορυφῆς νιφόεντος Ὀλύμπου,
Ἔνθά σφιν λιπαροί τε χοροὶ καὶ δώματα καλά,

Seorsim ab immortalibus, sacrum lectum conscendens.
Sed cum iam annus exactus, circumuolutae vero essent tempesta-
Mensibus exactis, diesque multi transacti essent, [tes,
Ipsa peperit nouem filias concordes, quibus carmen
Curae est, in pectoribus securum animum habentibus,
Paululum a summo vertice niuosi Olympi,
Vbi ipsis splendidique chori, et aedes pulchrae.

57. εἰς ἀναβαίνων Trinc. 58. ἦεν ἐνιαυτὸς Iunt. 1. 2. 59. ἐτελέσθην Ald. 60. ἔτεκε Iunt. 1. 2. 61. μέλλεται Ald. Iunt. 1. 2. μεμήλετ' Trinc. 63. σφί B. 109.

58. Περὶ δ' ἔτραπον ὧραι] Hoc est, περιέτραπον ἑαυτὰς, hoc est, περιετράπησαν. *Guietus.*

Ἀλλ' ὅτε δὴ ῥ' ἐνιαυτὸς ἔην] Hoc est, ferme annus decimo mense Lunari exacto. *Clericus.*

Περὶ δ' ἔτραπον ὧραι] Hoc est, *circumactae sunt tempestates*, nam hoc proprie significat ὥρα, nec nisi sero duodecimam partem diei significauit. Vide *Ios. Scaligerum* de Emend. Temp. Lib. I. non procul ab initio, et *Ger. Ioan. Vossium* in Etymol. ad vocem *Hora*. Adde et hoc exemplum ex *Horatii* Lib. I. Od. 12. vbi sic describitur Iupiter:

— *qui res hominum ac deorum,*
Qui mare et terras, variisque mundum Temperat HORIS;

Hoc est, vt habet Vetus Scholiastes: *anni partibus, vere, aestate, autumno, hyeme.* Crediderim ὥρα primum dictum de diurno tempore, quod vna cum nocturno est temporis spatium, de quo primum cogitarunt homines, indeque translatum ad quoduis tempus; omnino enim ὥρα videtur ἀπὸ τοῦ אור *our, lucere*, dictum. *Clericus.*

59. Περὶ δ' ἤματα πολλ' ἐτελέσθη.] Phoenices etiam *dies* vocabant annum. Vide quae notauimus ad Gen. IV, 3. vbi multi Intt. *dies multos* annum esse putant, et ad Gen. XL, 4. *Clericus.*

60. Κούρας ὁμόφρονας] Τὸ α hic secundum Doricam dialectum corripitur, vt supra μετὰ τροπὰς Ἡελίοιο. *Guietus.*

62. Τυτθὸν] Huc refer τὸ ἡ δ' ἔτεκ' ἐννέα etc. *Guietus.*

64. Ἀὴρ

Παὰρ δ' αὐταῖς Χάριτές τε, καὶ Ἵμερος οἰκί' ἔχουσιν,
Ἐν θαλίῃς· ἐρατὴν δὲ διὰ στόμα ὄσσαν ἰεῖσαι, 65
Μέλπονται πάντων τε νόμους, καὶ ἤθεα κεδνὰ

Iuxta vero eas et Gratiae et Cupido domos habitant,
In conuiuiis: amabilem autem per os vocem emittentes,
Canunt omniumque leges, et mores venerandos

64. in Cler. edit. erat, αὐτῆς, χάριτες καὶ Ἵ.

64. Παὰρ δ' αὐτῆς χάριτες καὶ ἵμερος] Τὸ τε hic deest. *Guietus.*

66. Μέλπονται πάντων τε νόμους etc.] Duplici sensu exponi possunt hi versus; vel, *Canunt omniumque* leges *et mores venerandos immortalium celebrant*, vel, pro νόμους scribendo νομοὺς, *Canunt omniumque* sedes *et* domicilia *veneranda* etc. Eodem sensu quo dicit Homerus Il. ζ, v. 511. — ἀνὰ ἤθεα καὶ νομὸν ἵππων. Negat certe Aristarchus, teste Budaeo, vocem νόμος Homeri aetate pro *lege* vsurpatam fuisse. Similiter Iosephus l. 2 contra Apion. p. 1375. ed. Hudſ. Μηδ' αὐτὸ τὄνομα (scil. ὁ νόμος) πάλαι ἐγινώσκετο παρὰ τοῖς Ἕλλησι· καὶ μαρτυὺς Ὅμηρος ἐδαμῶς τῆς ποιήσεως αὐτῷ χρησάμενος. De qua re vide Clerici notam ad Εργ. 276. Postremo Hesychius eandem etiam sententiam amplectitur. Νόμος. ὁ ποιητὴς τῶν καθ' ἡμᾶς νόμων ἐκ οἶδε, θέμισάς δε, καὶ εὐνομίας λέγει ἀπὸ τῆς νεμήσεως. Sic enim verba corrigenda sunt cum Salmasio. Huic opinioni si suffragemur, reddere oportet δυσνομίαν, Theog. v. 230. *difficilem viuendi rationem.* Et Εργ. v. 276. etc. — Νομὸν (haud νόμον vt vulgo) διέταξε Κρονίων Ἰχθῦσι μὲν καὶ θηρσὶ, καὶ οἰωνοῖς πετεηνοῖς, Ἔσθειν ἀλλήλους. *Hanc viuendi rationem* (hoc quasi pro pabulo) *constituit Saturnius, piscibus, et feris, et volucribus, deuorare se inuicem.* Sed dura est haec interpretatio, et nequaquam necessaria, eum aliis in locis omnino oporteat, τὸν νόμον *legem* exponere. Θεογ. 417. Ἕρδων ἱερὰ καλὰ κατὰ νόμον ἱλάσκηται, vertendum est, *Faciens sacra fausta secundum* legem *placauerit.* Eodem sensu quo Pythagoras χρυσ. ἔπ. Ἀθανάτους μὲν πρῶτα θεοὺς, νόμῳ ὡς διάκειται. Sic etiam Εργ. 388. Οὗτος τοι πεδίων πέλεται νόμος — vertendum est; *Haec quidem aruorum est* lex — Nec in alium sensum, vt arbitror, torqueri potest. Omissio autem vocis νόμος apud Homerum nihil est ad rem, nec in argumentum trahi debet, vel quod ista voce Hesiodus non vsus est, vel, si vsus sit, quod Homero est iunior. Bene enim notauit Clericus, casu potuisse contingere eam vocem non adhiberi ab

Ἀθανάτων κλείουσιν, ἐπήρατον ὄσσαν ἰεῖσαι.
Αἱ τότ' ἴσαν πρὸς Ὄλυμπον ἀγαλλόμεναι ὀπὶ καλῇ,
Ἀμβροσίῃ μολπῇ. περὶ δ' ἴαχε γαῖα μέλαινα
Ὑμνεύσαις· ἐρατὸς δὲ ποδῶν ὑπὸ δοῦπος ὀρώρει,
Νισσομένων πατέρ' εἰς ὅν, ὁ δ' οὐρανῷ ἐμβασιλεύει,
Αὐτὸς ἔχων βροντὴν ἠδ' αἰθαλόεντα κεραύνὸν,
Κάρτει νικήσας πατέρα Κρόνον. εὖ δὲ ἕκαστα
Ἀθανάτοις διέταξεν ὁμῶς, καὶ ἐπέφραδε τιμάς·

Immortalium celebrant, amabilem per os vocem emittentes,
Illae tum ibant ad Olympum exsultantes voce pulchra,
Immortali cantilena: vndique vero resonabat terra atra
Canentibus hymnos: iucundus vero a pedibus strepitus excita-
Euntium ad patrem suum. ille autem in coelo regnat, [batur,
Ipse habens tonitru, atque ardens fulmen,
Vi superato patre Saturno. bene autem singula
Immortalibus dispositi simul, et ordinauit honores.

68. ἰεῖς Iunt. 1. 2. 69. οἵαχε Trinc. δι' ἄχε Iunt. 1. περιδίαχε Iunt. 2. 71. νυσσομένων Trinc. ἐρανὸν Iunt. 1. ἐμβασίλευεν Ald. 73. ἕκασσα B. 109. 74. Ἀθανάτες Iunt. 1. 2. Ἀθανάτων διέταξε ὁμῶς, ἐπίφραδε δὲ B. 109.

Homero, qui sane integram linguam Graecam suis verbis non est complexus. *Rob.*

69. Ἀμβροσίῃ μολπῇ· περὶ δ' ἴαχε] Scribendum videtur: περὶ δὲ σφέας ἴαχε γαῖα μέλαινα ὑμνεύσαις. *Guietus.*

71. Ὁ δ' οὐρανῷ ἐμβασιλεύει.] Hic est absurda mistura, vt diximus, veteris doctrinae de Deo; Deum enim in coelo singulari ratione habitare credebant prisci mortales, nec sine causa. Itaque cum Graeci Iouem Deorum summum esse crederent, eum collocabant subinde in coelo. Quia vero Iupiter habitarat in Olympo Thessaliae monte, veluti prioris opinionis obliti non minus frequenter domum Iouis in *Olympo nimoso* ponunt, vt ex 62. versu, et multis aliis liquet. Vt Iouis hominis notionem miscent, cum notione veri Dei: ita Olympum cum coelo confundunt; vnde fit vt de Ioue nunc quasi de homine, nunc quasi de Deo loquantur; deque eius sede nunc quasi de monte Thessaliae, nunc quasi de coelo. Nisi haec teneamus, necesse est ignoremus rationem innumerarum loquutionum, quae in Poetis occurrunt. *Clericus.*

74. Ἀθανάτοις διέταξεν ὁμῶς, καὶ ἐπέφραδε τιμάς.] Scrib. ἀθανάτοις διέταξε νομοις, καὶ ἐπέφραδε τιμάς. ἐπέφραδε, hoc est. ἐπενόησε, commentus est, inuenit. Hesych. ἐπιφράσασθαι, ὑπονοῆσαι ἢ ἐπινοῆσαι. *Guietus.*

82. Γεινό-

Ταῦτ' ἄρα Μοῦσαι ἄειδον, ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι, 75
Ἐννέα θυγατέρες μεγάλου Διὸς ἐκγεγαυῖαι,
Κλειώ τ', Εὐτέρπη τε, Θάλειά τε, Μελπομένη τε,
Τερψιχόρη τ', Ἐρατώ τε, Πολύμνιά τ', Οὐρανίη τε,
Καλλιόπη θ'· ἡ δὲ προφερεστάτη ἐστὶν ἁπασέων.
Ἣ γὰρ καὶ βασιλεῦσιν ἅμ' αἰδοίοισιν ὀπηδεῖ. 80
Ὅντινα τιμήσουσι Διὸς κοῦραι μεγάλοιο,
Γενόμενόν τ' ἐσίδωσι διοτρεφέων βασιλήων,
Τῷ μὲν ἐπὶ γλώσσῃ γλυκερὴν χείουσιν ἐέρσην,

Haec ſane Muſae canebant, coeleſtes domos incolentes:
Nouem filiae magno e Ioue prognatae:
Clioque, Euterpeque, Thaliaque, Melpomeneque,
Terpſichereque, Eratoque, Polymniaque, Vraniaque,
Calliopeque: haec autem praeſtantiſſima eſt omnium.
Haec enim et reges venerandos comitatur.
Quemcunque honoraturae ſunt Iouis filiae magni,
In lucem editumque adſpexerint a Ioue nutritorum regum,
Huic quidem ſuper linguam dulcem fundunt rorem,

78. οὐρανία Ald. 79. τ' Iunt. 2. ἁπασέων Ald. Trinc. ἁπασεύων Iunt. 2. 80. ſic Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. atque ita edidit Rob. cum vulgo, in Cler. etiam eſſet, Ἣ μὲν γάρ. αἰδοίοισιν Trinc. 81. κοῦραι Iunt. 1. 2. 82. γινόμενον Iunt. 1. 2. 83. δοιδὴν Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. vid, Graev.

82. Γενόμενον τ' ἐσίδωσι] Quia quae nobis cordi ſunt ea ſaepe reſpicimus, ideo *adſpicere aliquem* perinde eſt ac illi fauere. Sic loquebantur etiam Phoenices, ſic et Latini. Vide quae notauimus ad Gen. IV, 4; et quae Scholiaſtes hic habet. *Clericus.*

82. Γενόμενον τ' ἐσίδωσι] Scholiaſtes, Ἀντὶ τοῦ εὐμενῶς θεάσονται, καὶ ὃν τινα βασιλέα θεάσονται παλοῖς ὀφθαλμοῖς. Ἐντεῦθεν καὶ Καλλίμαχος· Μοῦσαι γὰρ ὅσους ἴδον ὄμμασι παῖδας, Μὴ λοξῶς, πολλοὺς καὶ ἀπέθεντο φίλους. Eadem vſus phraſi Horatius l. 4. Od. 3. *Quem tu, Melpomene, ſemel Naſcentem placido lumine videris. Rob.*

83. Γλυκερὴν χείουσιν ἐέρσην] Hoc eſt, mel, vt recte eruditi interpretantur. Symbolum eſt mellitae eloquentiae, vnde fictum, vt opinor, a Graecis Platonis infantis, et dormientis in Hymetto, apes os impleuiſſe melle. Vide *Olympiodorum*, initio eius vitae. *Clericus.*

Γλυκ. χ. ἐέρσην] Eadem vſus metaphora Neſtoris eloquentiam deſcripſit Homerus Il. α, 249. Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέ-

Τῷ δ' ἔπε' ἐκ στόματος ῥεῖ μείλιχα· οἱ δέ νυ λαοὶ
Πάντες ἐς αὐτὸν ὁρῶσι, διακρίνοντα θέμιστας 85

Huius vero verba ex ore fluunt suauia: ceterum populi
Omnes ipsum respiciunt, reddentem ius

84. Ἔπ' Iunt. 1. 2. Trinc. Ald. 85. πάντα Ald.

λιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή. Sic etiam Euripides Incert. v. 333. Εἴ μοι Νεςόρειον εὔγλωσσον μέλι, Ἀντήνορός τε τᾶς Φρυγὸς, δοίη θεός. Et Theocrit. Idyll. ζ, 82. Οὕνεκα οἱ γλυκὺ Μοῖσα κατὰ στόματος χέε νέκταρ. De triplici genere eloquentiæ quod descripsit Homerus in Menelao, Vlysse, et Nestore, vid. Gisb. Cuperi Apoth. Hom. p. 113. seqq. et P. Victorii Var. Lect. l. 15. c. 17. et Cl. Popii Nostratis notam ad Il. γ, 214. vbi Ausonii carmen triplicem hanc vim eleganter exprimens protulit: *Dulcem in paucis, vt Plisthenidem; Et torrentem, ceu Dulichii Ningida dicta; Et mellitae nectare vocis Dulcia fatu verba canentem Nestora regem.* Hanc ob causam non possum non mirari, quamobrem Cicero in libro de clar. orator., *eloquentiae studium non commune Graeciae, sed proprium Athenarum, et in illam insuper ciuitatem recentibus temporibus introductum fuisse*, affirmat. Atticine fuerunt tres illi insignes oratores. ab Homero celebrati? vel recentia Troiani belli tempora? vel Hesiodus ipse, qui tantis eloquentiam laudibus extollit, inter recentiores habendus? Quod si concedatur characteres hosce a poeta pro arbitrio fictos fuisse, huiusmodi tamen fictio eloquentiam tunc temporis et in vsu, et laudi datam fuisse confirmat. Quod ipse quidem Cicero in l. 3. de Orat. fatetur. *Hanc, inquam, cogitandi, pronunciandique rationem, vimque dicendi* veteres Graeci, *sapientiam nominabant.* Et postea: *Vetus quidem illa doctrina eadem videtur et recte faciendi, et bene dicendi magistra; neque disiuncti doctores, sed iidem erant viuendi praeceptores, atque dicendi; vt ille apud Homerum Phoenix, qui se a Peleo patre Achilli iuueni comitem esse datum dicit ad bellum, vt illum efficeret oratorem verborum, actoremque rerum* — Τέκνα μοι προέηκε διδασκήμεναι τάδε πάντα Μύθων τε ῥητῆρ' ἔμεναι, πρηκτῆρα τε ἔργων. Il. ί, 442. *Rob.*

85. Διακρίνοντα θέμιστας] *Disceptatorem litium*, ea enim de causa primum Reges electi, vt iudices controuersiarum essent. Deinde ex iudicibus facti sunt Domini. Sic *Deioces* Medorum regnum inuasit, vt narrat *Herodotus* Lib. I. Vide vss. 88, et 89. *Dionysius* Halicarn. Ant. Rom. Lib. V. p. 336. καθ' ἀρχὰς ἅπασα πόλις ἑλλὰς ἐβασιλεύετο, πλὴν οὐχ ὥσπερ τὰ

Ἰθείῃσι δίκῃσιν· ὁ δ' ἀσφαλέως ἀγορεύων,
Αἶψά τε καὶ μέγα νεῖκος ἐπισαμένως κατέπαυσε.
Τύνεκα γὰρ βασιλῆες ἐχέφρονες, ὕνεκα λαοῖς
Βλαπ]ομένοις ἀγορῇφι μετάτροπα ἔργα τελεῦσι

Rectis iudiciis. hic autem ſecure in concione verba faciens,
Statim etiam magnam contentionem ſcite dirimere ſolet.
Propterea enim reges prudentes ſunt, vt populis
Damno affectis in foro res iterum integras reſtituant

86. δίκῃσι Steph. Comm. 87. κατέπαυσε Trinc. 88. ὕνεκα Ald. λαοῖσι Ald. Trinc.

τὰ βάρβαρα ἔθνη δεσποτικῶς ἀλλὰ κατὰ νόμους τε καὶ ἐθισμοὺς πατρίους· καὶ κράτιστος ἦν βασιλεὺς ὁ δικαιότατός τε καὶ νομιμώτατος, καὶ μηδὲν ἐκδιαιτώμενος τῶν πατρίων. δηλοῖ δὲ καὶ Ὅμηρος δικασπόλους τε καλῶν τοὺς βασιλεῖς, καὶ θεμισοπόλους. καὶ μέχρι πολλοῦ διέμειναν ἐπὶ ἐνίοις τισὶν αἱ βασιλεῖαι διοικούμεναι καθάπερ ἡ Λακεδαιμονίων, ἀρξαμένων δέ τινων ἐν ταῖς ἐξουσίαις πλημμελεῖν, καὶ νόμοις μὲν ὀλίγα χρωμένων, ταῖς δ' αὐτῶν γνώμαις τὰ πολλὰ διοικούντων, δυσχεράναντες ὅλον τὸ πρᾶγμα οἱ πολλοὶ κατέλυσαν τὰς βασιλείας καὶ τὸ πολίτευμα: *Initio vrbes omnes Graecae Regibus parebant, niſi quod illi non barbarica licentia dominabantur, ſed ſecundum leges et mores patrios, regnum exercebant; optimuſque Rex habebatur, qui eſſet iuſtiſſimus et legum ſeruantiſſimus, nuſquam diſcedens ab inſtitutis patriis; id quod ex Homero etiam liquet, dum Reges vocat* iuris tractatores. *Diu regnatum eſt, certis conditionibus, ſicut apud Lacedaemonios, ſed poſtquam aliquot eorum coeperunt abuti poteſtate et in rebus adminiſtrandis rarius leges, quam ſuam libidinem ſequi, plerique Graeci rei taedio affecti regiam Reip. formam aboleuerunt.* Clericus.

Πάντες ἐς αὐτὸν ἐρῶσι] Venerandi et eloquentis viri auctoritatem pulcherrime etiam deſcripſit Virgilius Aen. l. 1. *Ac veluti populo in magno cum ſaepe coorta eſt Seditio; ſaeuitque animis ignobile vulgus; Iamque faces et ſaxa volant, furor arma miniſtrat: Tum pietate grauem et meritis ſi forte virum quem Conſpexere, ſilent, arrectisque auribus adſtant: Ille regit dictis animos, et pectora mulcet.* Rob.

88. Ἐχέφρονες] Subintelligе εἰσί. *Guietus.*

89. Μελανοῖσι παραιφάμενοι ἐπέεσσι] Nempe, eos qui alienum inuaſerant, quos auctoritate ſua et perſuaſione, potius quam poenis, ad id reſtituendum adducebant. Populi conſentientis erat poenas infligere, non Regum. *Clericus.*

Ῥηϊδίως, μαλακοῖσι παραιφάμενοι ἐπέεσσιν. 90
Ἐρχόμενον δ' ἀνὰ ἄστυ, θεὸν ὣς, ἱλάσκονται
Αἰδοῖ μειλιχίῃ· μετὰ δὲ πρέπει ἀγερομένοισιν·
Οἷα τοι Μουσάων ἱερὴ δόσις ἀνθρώποισιν.
Ἐκ γὰρ Μουσάων καὶ ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος
Ἄνδρες ἀοιδοὶ ἔασιν ἐπὶ χθόνα καὶ κιθαρισταί. 95
Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες. ὁ δ' ὄλβιος ὅντινα Μοῦσαι
Φιλεῦνται· γλυκερὴ οἱ ἀπὸ στόματος ῥέει αὐδή.

Facile, mollibus alloquentes verbis.
Incedentem vero per vrbem, tanquam Deum, venerantur.
Reuerentia blanda: eminet vero inter ipsos congregatos.
Tale Musarum praestans munus hominibus.
A Musis etenim, et eminus feriente Apolline,
Viri cantores super terram et citharoedi:
Ex Ioue vero reges. Ille vero beatus, quemcumque Musae
Amant; suauis ei ab ore fluit vox.

90. παρεφάμενοι B. 109. παραφάμενοι Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Punctum post ἐπέεσσιν non habet Ald. sed ponit in fine v. 91. 91. θεὸν δ' ὡς Trinc. 93. Οἷα τε B. 109. R. S. Ald. Iunt. 1. 2. 94. γάρ τοι Iunt. 1. 2. 95. ἵασιν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

93. Οἷα τοι Μουσάων] Scribe Τοία Μουσάων. vel τοίη Μουσάων. Etiam μουσέων legendum videtur. Sic ratio versus postulat. inf. νυμφέων αἱ ναίουσιν. *Guietus.*

Ἱερὴ δόσις] De significatione τοῦ ἱερὸς apud poetas vide Stephanum. Vocat Homerus interdum ἱερὸν, quod generi humano vtilitatem aliquam affert, atque ita vrbes ἱεραὶ, quia sunt φυλακτικαὶ etc. Interdum vero ἱερὸν appellat, quicquid in suo genere caeteris praestat, seu magnum est; sicut et ἱερὸν ἰχθὺν quidam apud eum exponunt. Vtroque sensu ἱερὴ δόσις commode exponi potest. *Rob.*

95. Ἐπὶ χθόνα καὶ κιθαρισταί] Malim, χθονί. *Guietus.*

96. Ἐκ δὲ Διὸς] Hoc etiam vsurpauit Callimachus in hymno in Iouem — Φοίβου δέ, λύρης εὖ εἰδότας οἴμους. Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες — *Rob.*

97. Γλυκερὴ οἱ ἀπὸ στόματος ῥέει αὐδή] Haec imitatio est *Homeri*, qui de Nestore, Pyliorum Rege, ita prior loquutus est, Iliad. A. v. 249.

Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή.
E cuius lingua melle dulcior fluebat sermo. Clericus.

98. Νεο-

Εἰ γάρ τις καὶ πένθος ἔχων νεοκηδέϊ θυμῷ
Ἄζηται κραδίην ἀκαχήμενος, αὐτὰρ ἀοιδὸς
Μουσάων θεράπων κλεῖα προτέρων ἀνθρώπων
Ὑμνήσῃ, μάκαράς τε θεοὺς οἱ Ὄλυμπον ἔχουσιν,
Αἶψ' ὅγε δυσφροσυνέων ἐπιλήθεται, οὐδέ τι κηδέων
Μέμνηται· ταχέως δὲ παρέτραπε δῶρα θεάων.
Χαίρετε τέκνα Διός, δότε δ' ἱμερόεσσαν ἀοιδήν.
Κλείετε δ' ἀθανάτων ἱερὸν γένος αἰὲν ἐόντων,

Si quis enim vel luctum habens recenti dolore saucio animo
Tristetur, animo dolens, Poeta vero
Musarum famulus res claras priscorum hominum
Laudibus celebrauerit, beatosque Deos qui Olympum incolunt;
Statim hic sollicitudinum obliuiscitur, nec quicquam dolorum
Meminit: cito enim deflexerunt eos alio dona Dearum.
Saluete natae Iouis, date vero amabilem cantilenam.
Celebrate quoque immortalium diuinum genus, semper exsi-
[stentium,

99. ἀκαχήμενος Iunt. 1. 2. 101. ὑμνήσει Ald. ὑμνήσει Iunt. 1. 2.

98. Νεοκηδέϊ] Animaduerte vim τῦ νεοκηδέϊ. Vehementissimus est *recens* dolor et sedatu difficillimus. Sic Scholiastes. Ἐνταῦθα δείκνυσι τὴν δύναμιν τῆς μουσικῆς διὰ τὸ εἰπεῖν [νεοκηδέϊ θυμῷ] δυσπαράπαυστον τὸ νέον πάθος. *Rob.*

99. Ἄζηται κραδίην, ἀκαχήμενος] Hoc est, ξηραίνηται. *Guietus.*

— αὐτὰρ ἀοιδὸς,
Μουσάων θεράπων κλεῖα
προτέρων ἀνθρώπων
Ὑμνήσῃ, καὶ τὰ ἑξῆς] Haec quoque imitatus ex *Homero Hesiodus*. Ille ait legatos ab Agamemnone ad Achillem missos oppressisse eum cythara canentem, Il. I. v. 189.

Τῇ ὅγε θυμὸν ἔτερπεν, ἄειδε δ' ἄρα κλέα ἀνδρῶν,

qua animum delectabat, canebat autem gloriam virorum. Talia multa sunt, quae ostendunt *Hesiodum* recentiorem *Homero* fuisse, vt plerorumque fert sententia. Multis hac de re egit *Claud. Salmasius*, in Exercitationibus Plinianis p. 607. et sqq. Ed. Vltraiectinae. *Clericus.*

103. Παρέτραπε δῶρα θεάων] Sub. αὐτόν. *Guietus.*

Παρέτραπε δῶρα] Guietus censet subintelligendum esse τὸ αὐτὸν; et interpretes vertunt *deduxerunt* eum *alio*. Commodius, tamen, videtur subintelligi posse τὸ αὐτὰ ad praecedens τὸ κηδέων referendum, adeo vt exponatur versus, *deflexerunt eos*, scil. dolores, *dona dearum*. *Rob.*

105. Κλείετε ἀθανάτων] Hoc

Οἱ Γῆς ἐξεγένοντο καὶ Οὐρανῦ ἀστερόεντος,
Νυκτός καὶ δνοφερῆς, ὃς θ' ἁλμυρὸς ἔτρεφε Πόντος.
Εἴπατε δ' ὡς τὰ πρῶτα θεοὶ καὶ γαῖα γένοντο,
Καὶ ποταμοὶ, καὶ Πόντος ἀπείριτος οἴδματι θύων,
Ἄστρα τε λαμπετόωντα, καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν,
Οἵ τ' ἐκ τῶν ἐγένοντο θεοὶ, δωτῆρες ἐάων.
Ὡς τ' ἄφενος δάσσαντο, καὶ ὡς τιμὰς διέλοντο,
Ἠδὲ καὶ ὡς τὰ πρῶτα πολύπτυχον ἔσχον Ὄλυμπον.
Ταῦτά μοι ἔσπετε Μοῦσαι, ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι,
Ἐξ ἀρχῆς, καὶ εἴπατ' ὄ, τι πρῶτον γένετ' αὐτῶν.

Qui Tellure prognati ſunt, et Coelo ſtellato,
Nocteque caliginoſa, quosque ſalſus nutriuit Pontus.
Dicite inſuper, vt primum Dii et terra fuerint,
Et flumina, et Pontus immenſus, aeſtu furens,
Aſtraque fulgentia et coelum latum ſuperne:
Et qui ex his nati ſunt Dii, datores bonorum.
Vtque opes diuiſerint, et quomodo honores diſtinxerint,
Atque quomodo primum multa iuga habentem tenuerint Olym-
Haec mihi dicite Muſae, coeleſtes domos inhabitantes, [pum
Ab initio: et dicite quodnam primum fuerit illorum.

106. οἱ Ald. 107. Νυκτὸς δὲ F. 109. Ald. Νυκτός τε καὶ Iunt. 1. Ὃς θ' ἁλμυρὸς Iunt. 1. 2. Ὃς ἅλμυρος B. 109. Ἔτρεφε Iunt. 2. 108. Εἴπατε δ' ὡς Ald. 111. δοτῆρες Iunt. 1, 2. 112. 113. Ter Ald. habet ὃς cum accentu. 115. εἴποθ' Ald.

Hoc eſt, per me, δι' ἐμέ. Poetae omnes inuocant Muſas, orantque vt canant quod ipſi poſtea dicunt, quod ſe habeant quaſi ὑποφήτας Muſarum, hoc eſt, vates qui canant dictata a Muſis, non a ſe inuenta. *Theocritus* vocat Poëtas Μουσάων ἱερὰς ὑποφήτας, *Muſarum ſacros vates*. Idyll. XVI, 28. *Clericus*.

Αἰὲν ἐόντων] Hoc eſt, *ſemper futurorum*, non aeternorum, ſiue initio et fine carentium, nam poſtea liquebit Diis Graecorum omnibus initium fuiſſe. Vel ſequentes duo verſiculi hoc oſtendunt. *Clericus*.

106. Οἱ γῆς ἐξεγένοντο καὶ τὰ ἑξῆς] Hic tres ordines Deorum memorantur: 1. Qui ex coelo et terra nati, hoc eſt, coeleſtes et terreſtres Dii: 2. Qui fuere proles Noctis, hoc eſt, inferni Dii, ſeu Erebi, Pluto, Proſerpina, Styx, Furiae, etc. 3. Quos aluit Pontus, ſeu mare, hoc eſt, marini Dii. Sic eadem Numina ad varias claſſes referuntur, prout varie ſpectantur. *Clericus*.

115. Ἐξ ἀρχῆς] Hoc eſt, ab initio mundi. Vide not. ad Geneſ. I, 1. *Clericus*.

116. Ἤτοι

Ἤτοι μὲν πρώτιστα Χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα

Primo omnium quidem Chaos fuit, ac deinde

116. γίνετ' B. 109.

116. Ἤτοι μὲν πρώτιστα] Hic incipere videtur Heſiodus. Superiora ſuppoſita et additicia videntur. Sic Ἔργα incipiunt a v. 10. ἦ ἄρα μᾶλλον ἦεν ἐρίδων γένος. *Guietus.*

Χάος γένετ'] Hoc eſt, coelum, aer, aeris vaſtitas, immenſitas quaqua verſum, ſpatium vniuerſum. *Guietus.*

Πρώτιστα Χάως γένετ'] Phoenicia, ſeu Hebraïca Lingua dixeris: בראשות יהי תוהו ובוהו *breſchith jehi thohou vabohou*, nam Χάος eſt *thohou vabohou*, hoc eſt, immenſum inane; ἀπὸ τῦ χαίνειν, *hiare*: quia vaſa vacua *hiare* dicuntur. Perinde ergo eſt, ac ſi *Heſiodus* diceret fuiſſe tempus quo nihil erat eorum quae videmus, quod cum Moſaïca rerum geneſi conſentit. *Clementinarum Homiliarum* Scriptor interpretatur quidem ἐγένετο, quaſi dixiſſet *Heſiodus* ἐγεννήθη, *genitum eſt Chaos*, ſed eſt inanis argutia. Allato hoc *Heſiodi* loco, ita loquitur Homil. VI. §. 3. τὸ δὲ ἐγένετο δῆλον ὅτι γεγενῆσθαι ὡς γενητὰ σημαίνει, ἀ τὸ ἀεὶ εἶναι ὡς ἀγένητα: factum fuit *clarum eſt ſignificare elementa, vt genita, ortum habuiſſe, non ſemper fuiſſe vt ingenita.* Sed ſi hoc cogitaſſet Poeta, cauſam aliquam commentus eſſet, a qua genitum Chaos dixiſſet. Dicenti enim *factum eſt*, illico obiicitur, *a quo?* Nihil enim fit, ſine factore. *Clericus.*

Ἤτοι — γένετ'] Verte, Primo quidem Chaos *genitum eſt*, vt infra 137. 930. Ita enim Veteres hunc locum intellexerunt, non vt Clericus, *fuit.* Diogenes Laertius lib. 10. ſect. 2. cauſam tradens, ob quam ſe primum ad philoſophiae ſtudium Epicurus contulit, haec habet verba. Ἀπολλόδωρος δ' ὁ Ἐπικούρειος ἐν τῷ περὶ τῦ Ἐπικούρε βίε, φησὶν ἐλθεῖν αὐτὸν ἐπὶ Φιλοσοφίαν, καταγνόντα τῶν σοφιςῶν καὶ γραμματιςῶν, ἐπειδὴ μὴ ἐδυνήθησαν ἑρμηνεῦσαι αὐτῷ τὰ περὶ τῦ παρ' Ἡσιόδῳ χάες. *Apollodorus autem Epicureus in primo de vita Epicuri refert, illum ad Philoſophiam ſe contuliſſe, ſophiſtas inſectantem et grammaticos, quod perconſanti, quidnam eſſet apud Heſiodum Chaos, exponere non potuiſſent.* Idem plenius narratum legimus apud Sextum Empiricum aduerſus Mathem. l. 9. Ὁ μὲν εἰπὼν Ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα Γαῖ' εὐρύστερνος, πάντων ἕδος — Ἐξ αὐτῦ περιτρέπεται· ἐρομένε γάρ τινος αὐτὸν, ἐκ τίνος γέγονε τὸ χάος, οὐκ ἔχει λέγειν. Καὶ τῦτο φασίν ἔνιοι αἴτιον γεγονέναι Ἐπικούρῳ τῆς ἐπὶ τὸ φιλοσοφεῖν ὁρμῆς· κομιδῇ γὰρ μειρακίσκος ὢν, ἤρετο τὸν ἐπαναγι-

Γαῖ' εὐρύστερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
Ἀθανάτων, οἱ ἔχουσι κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου,
Τάρταρά τ' ἠερόεντα μυχῷ χθονὸς εὐρυοδείης·

Tellus lata, omnium ſedes tuta ſemper
Immortalium, qui tenent iuga niuoſi Olympi,
Tartaraque tenebricoſa in receſſu terrae ſpacioſae:

117. Γαῖα δ' B. 109. 118. οἱ Ald. 119. μυχῶν B. 109. εὐρυοδείης Iunt. I.

ἀνεγινώσκοντα αὐτῷ Γραμματισὴν [ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ'] ἐκ τίνος τὸ χάος ἐγένετο, εἴπερ πρῶτον ἐγένετο· τότε δὲ εἰπόντος, μὴ αὐτὸ ἔργον εἶναι τὰ τοιαῦτα διδάσκειν, ἀλλὰ τῶν καλουμένων Φιλοσόφων, τοίνυν ἔφησεν ὁ Ἐπίκουρος ἐπ' ἐκείνους μοι βαδιστέον ἐστὶν, εἴπερ αὐτοὶ τῶν ὄντων ἀληθειαν ἴσασιν. *Qui enim dixit Exortum primum chaos eſt, deinde Terra pectore lato, cunctorum ſedes, a ſe ipſo euertitur. Nam ſi quisquam eum roget, ex quo ortum ſit chaos, non poterit dicere. Idque nonnulli dicunt fuiſſe cauſam Epicuro, cur ſe contulerit ad philoſophiam. Nam cum eſſet valde adoleſcens, rogauit Grammaticum illud ſibi praelegentem (primum quidem chaos genitum fuit) ex quonam chaos exortum eſſet, ſi quidem primum exortum erat. Dicente illo, talia docere non eſſe ſui muneris, ſed illorum eſſe, qui vocarentur Philoſophi; igitur, inquit Epicurus, ad illos mihi accedendum eſt, quando ipſi ſunt, qui rerum veritatem perſpectam habent.* Tantis illi in tenebris verſabantur, qui, excluſa ſumma omnium rerum cauſa, per alias hypotheſes mundi originem explicare ſunt conati. Eadem enim quaeſtio neceſſe eſt recurrat in perpetuum, *Ex qua hoc genitum eſt?* donec ad ſupremam aliquam et increatam cauſam deuentum ſit. *Rob.*

117. Γαῖ' εὐρύστερνος] Γαῖα *Guietus.*

Γαῖ' εὐρύστερνος] Terra etiam prima fuit, ſecundum Moſen. *Clericus.*

Πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ Ἀθανάτων, καὶ τὰ ἑξῆς] Nempe, Dii quos memorat primum fuere in terra, deinde benevolentiâ ac fama hominum in coelum ſublati. *Clericus.*

118. Ἀθανάτων, οἱ ἔχουσι κάρη] Hic verſus eſt ſuppoſititius. *Guietus.*

Οἱ ἔχουσι κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου] Ita dictus is mons, vt Phoenicie loquar, כי עולמים בו *quia in illo ſunt aeterni*, olamim-bo, vnde factum עולמפו *olympo*, ſiue ὄλυμπος. Paſſim in eo deſcribit *Heſiodus* αἰῶνας ἐόντας, ſiue *αἰωνίους θεους*. *Clericus.*

119. Τάρταρά τ' ἠερόεντα] Τὸ ὑπὸ τὴν γῆν μέρος τοῦ χάους. *Guietus.*

Τάρτα-

Ἠδ' Ἔρος, ὃς κάλλιστος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι, 120

Atque Amor, qui pulcherrimus inter immortales Deos,

Τάρταρά τ' ἠερόεντα] Vna cum Terra fuit *Tartarus*, quia fingitur esse

— μυχῷ χθονὸς εὐρυοδείης. *in intimo recessu latae terrae.*

Vide et infra v. 717. et seqq. Si Phoeniciis litteris scribas טרחטרח *tarahhtarahh*, deriuabitur ea vox a radice Hebraica et Arabica טרח *tarahh*, quae significat *molestiam creauit*, et *longe amouit;* ac repetitio quidem radicalium, in Hebraica lingua, est superlatiui loco; quae optime conueniunt *Tartaro*, qui simul molestissimus locus et a coelo remotissimus fingitur; in quem propterea Iupiter Titanas coniecit. Ideo ipse *Hesiodus* v. 841. τάρταρα γαίης habet ad significandum *remotissimum terrae locum*, ad quem sonitus tonitruum peruenit. *Clericus.*

120. Ἠδ' Ἔρος] Hoc est, rerum concordia, ἡ τῷ κόσμῳ ἁρμονία, generationis causa. τὸ πῦρ interpretantur. *Guietus.*

Ἠδ' Ἔρος] Hac voce *Amor* signatur, qualem in animalibus, procreationis causa, cernere est. Is *Amor* προσωποποιηθεὶς describit vim omnium genitricem, cui *Hesiodus* tribuit ortum omnium rerum. Qua in re, tenue est et paene euanidum vestigium *naturae melioris*, hoc est, Dei, qui omnia creauit. Hanc eamdem nomine *Veneris* describit *Lucretius* Lib. I.

Quae mare nauigerum, quae terras frugiferentes
Concelebrat, per quam quoniam genus omne animantum
Concipitur, visitque exortum lumina solis.

Hunc *Hesiodi* locum imitatus est *Aristophanes*, in Auibus p. 573. ed. Genev. in fol. vbi licet absurde aues loquentes inducat, attamen antiquissimae famae, de creatione mundi, reliquias ita colligit:

Χάος ἦν καὶ Νὺξ, Ἔρεβός τε μέλαν πρῶτον, καὶ Τάρταρος εὐρύς.
Γῆ δ' οὐδ' ἀὴρ, οὐδ' οὐρανὸς ἦν.
Ἐρέβει δ' ἐν ἀπείροσι κόλποις
Τίκτει πρωτίστον ὑπηνέμιον
Νὺξ ἡ μελανόπτερος ᾠόν,
Ἐξ οὗ περιτελλομένῃσι ὥραις
ἐβλάστησεν Ἔρως ὁ ποθεινός,
καὶ τὰ ἑξῆς.

Chaos erat et Nox, Erebusque niger primum et Tartarus latus. Terra vero neque aer, neque coelum erat. Erebi vero in infinito sinu parit primo Nox, nigris alis praedita, ventosum ouum; ex quo, circumactis tempestatibus pullulauit Amor desiderabilis etc. Sed quemadmodum absurde *Hesiodus* δημιουργικὴν δύναμιν posteriorem Chao facit: non melius *Aristophanes* fingit eam ex ouo natam; quia Amor volucris dicebatur.

Λυσιμελὴς, πάντων τε θεῶν, πάντων τ' ἀνθρώπων
Δάμναται ἐν στήθεσσι νόον, καὶ ἐπίφρονα βυλήν.
Ἐκ Χάεος δ' Ἔρεβός τε, μέλαινά τε Νὺξ ἐγένοντο.
Νυκτὸς δ' αὖτ' Αἰθήρ τε καὶ Ἡμέρη ἐξεγένοντο.
Οὓς τέκε κυσσαμένη, Ἐρέβει φιλότητι μιγεῖσα. 125
Γαῖα δέ τοι πρῶτον μὲν ἐγείνατο ἶσον ἑαυτῇ

Soluens curas, et omnium Deorum, omniumque hominum
Domat in pectoribus animum, et prudens consilium.
Ex Chao vero Erebusque, nigraque Nox editi sunt.
Ex nocte porro Aetherque et Dies prognati sunt:
Quos peperit vbi concepisset, Erebo concubitu mista.
Tellus vero primum quidem genuit aequalem sibi

123. ἐξεγένοντο Ald. Trinc. 125. κῦσσαμένη Ald. κεκυσσαμένη Trinc.

batur, Aeternam esse oportuit eam vim, aut nunquam neque ipsa, neque quidquam aliud fuisset, nam *e nihilo nihil*. Clericus.

121. Λυσιμελὴς] Hoc est, τὰ μελήματα λύων, τὰς Φροντίδας. a μέλω, μελὴ cura, vt a βέλω βελὴ, βόλω βολὴ, σόλω σολὴ etc. a μελὴ λυσιμελὴς. *Guietus.*

123. Ἐκ χάεος δ' Ἔρεβός τε μέλαινά τε Νὺξ ἐγένοντο] Ἔρεβος tenebrae. Nox praecessit diem. *Guietus.*

Ἐκ χάεος δ' Ἔρεβός τε μέλαινά τε Νὺξ ἐγένοντο] Antequam quidquam esset, erat ערב *hereb*, aut ערבא *erbo*, hoc est, *tenebrae*, siue *nox*, quod docet etiam Moses. Ac sane nox est tantum absentia lucis, luceque nondum condita, tenebras esse oportuit. Hae personae masculini et foeminini sexus finguntur, pro genere vocum Graecarum, quibus vocabantur; pluresque sunt aut pauciores, pro earum vocum numero et copia. Non repetemus quae antea diximus de connubiis et consanguinitate Personarum harumce poeticarum, sed hic est in memoriam reuocandum. *Clericus.*

124. Νυκτὸς δ' αὖτ' Αἰθὴρ] Lux et dies successerunt Nocti. ἐν γὰρ τῇ νυκτὶ ὁρῶμεν τὸν ἀέρα. *Guietus.*

Νυκτὸς δ' αὖτ' Αἰθήρ τε καὶ Ἡμέρη ἐξεγένοντο] Voce Αἰθὴρ crediderim hic non summam partem aeris, sed αἰθρίαν intelligi, hoc est, *serenitatem*; quae vna cum Die ex tenebris nata dicitur, quod fuerint post tenebras. Aptius iungitur *serenitas* cum *Die*, quam *aether*, qui nocte obscuratur; estque aeque cum ea coniunctus, ac cum die. *Clericus.*

126. Γαῖα δέ τοι πρῶτον μὲν

Οὐρανὸν ἀστερόεντ', ἵνα μιν περὶ πάντα καλύπτοι,
Ὄφρ' εἴη μακάρεσσι θεοῖς ἕδος ἀσφαλὲς αἰεί.
Γείνατο δ' ὄρεα μακρὰ, θεῶν χαρίεντας ἐναύλους
Νυμφέων, αἳ ναίουσιν ἀν' ὄρεα βησσήεντα.
Ἠ δὲ καὶ ἀτρύγετον Πέλαγος τέκεν οἴδματι θῦον;

Coelum ſtellis ornatum, vt ipſam totam obtegat,
Vtque eſſet beatis Diis ſedes tuta ſemper.
Genuit praeterea montes altos, Dearum grata domicilia
Nymphārum, quae habitant per montes ſaltuoſos.
Atque etiam infrugiferum pelagus peperit aeſtu furens,

130. νυμφέων Ald. Iunt. 1. αἳ Ald. ὧν' Ald. Iunt. 2. Trinc. 131. 'ηδὲ Ald.

μὲν ἐγείνατο ἴσον ἑαυτῇ Οὐρανὸν ἀστερόεντ' ἵνα μιν περὶ πάντα καλύπτοι] Sic et Moſes poſt Terram Coelum formatum docet. *Clericus.*

127. Ἵνα μιν περὶ πάντα καλύπτοι] Hoc eſt, circa omnia, circa omnes partes ſuas. *Guietus.*

128. Ὄφρ' εἴη μακάρεσσι θεοῖς ἕδος] Subintellige ὁ οὐρανός. *Guietus.*

Ὄφρ' εἴη μακάρεσσι θεοῖς ἕδος ἀσφαλὲς αἰεί] Poſtquam, nimirum, terram per vitam inhabitaſſent, in aethereas ſedes, poſt mortem demum, transferendi erant. *Clericus.*

129. Θεῶν χαρίεντας ἐναύλους] Hoc eſt, ἐνδιαιτήματα. Heſych. διατριβὰς, εἰκητήρια, ἐνδιαιτήρια, ἐναυλισήρια. *Guietus.*

130. Νυμφέων] Τῶν Ὀρειάδων λεγομένων. *Guietus.*

131. Ἀτρύγετον πέλαγος] Hoc eſt, τὴν θάλασσαν. mare notum ſcilicet, hoc eſt, mare mediterraneum, paruum etc. maria praeter Oceanum. *Guietus.*

129. Γείνατο δ' οὔρεα μακρὰ — 131. ἠδὲ καὶ ἀτρύγετον πέλαγος.] Terra primum erat aequabili ſuperficie, et aqua, quae leuior eſt, vndique tecta; vt ergo terra exſiſteret nonnullis in locis, hic a Deo excauatae valles, illic ſubuecti montes, et circumpoſitum ſolum firmatum. Docet hoc Moſes, nec contradicit *Heſiodus*; nam tum demum fuit *mare* a terra diſcretum, cum loca profundiora fuerunt, in quae aqua defluereret, cumque alia eminere coeperunt. Nec aliter intelligere poſſumus qui

— * *ipſe tener mundi concreuerit orbis,*
Tum durare ſolum et diſcludere Nerea ponto
Coeperit, et rerum paullatim ſumere formas.

Graeci et rem et nomina ὀρέων καὶ πελάγους, a Phoenicibus acceperant,

*Virgil. Eclog. VI, 34.

Πόντον, ἄτερ φιλότητος ἐφιμέρου· αὐτὰρ ἔπειτα
Οὐρανῷ εὐνηθεῖσα, τέκ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην,

Pontum, absque amore suaui. ceterum deinde [bentem,
Coelo concumbens, peperit Oceanum profundos vortices ha-

ceperant; quibus הר *har*, aut *hor*, est *mons*, פלג *pheleg* vero *alueus* in quem aqua deriuatur. Ἀτρύγετον, quod additur, malim interpretari ex significatione radicis τρυγέω, quae apud *Hesychium* occurrit, et significare dicitur ξηραίνω *exsicco*, quam *sterilem*. Aptius certe epitheton est maris. Τρυγέω autem videtur esse proprie ξηραίνω πρὸς τὴν τρύγα *siccare ad faecem vsque*, vnde postea quidvis *exhaurire* significarit. Eadem de causa, crediderim *Homerum* vocasse αἰθέρα ἀτρύγετον Iliad. O, 425. quia numquam pluuias demittere prorsus desinit. Attamen * *Eustathius* ignem etiam ἀτρύγετον dictum contendit, quod vix puto, exemplum enim nullum affert. Igitur recte dicetur mare ἀτρύγετον, hoc est, cuius τρύγα seu infimam aquam nemo vidit, nemo videbit, siue *inexhaustum*. Clericus.

132. Πόντον] Hoc est, βαθὺν ὄντα, βάθος ἔχοντα, τὸ βάθος, appositiue. *Guietus*.

Πόντον ἄτερ φιλότητος] Intelligit mare internum, cuius nomen Phoenicio more scribere possis פונתאה *pho-nitha*, quod solenni mutatione ב in פ, est *in eo terminatus*, nempe, amplissimus Asiae tractus, praesertim minoris, quae ad occasum Hellesponto, ad septem triones Ponto Euxino finitur. *Clericus*.

133. Ὠκεανὸν βαθυδίνην] Oceanum, h. e. mare ignotum. *Guietus*.

Οὐρανῷ εὐνηθεῖσα τέκ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην] Non repetemus Terram et Coelum quasi personas a Poeta induci, figura consueta omnibus Linguis; at notandum Terram propiorem Coelo factam peperisse Oceanum, quando ex terris sublatis defluxere aquae in profundissimas valles quas nunc tegunt. De Oceano multis egit *Sam. Bochartus* in suo Chanaane Lib. I. c. 36. ostenditque olim vulgo notum Oceano terras ambiri, et coniicit dictum fuisse a Phoenicibus חוג *bhog*, hoc est, *circulum*, quia instar circuli terram cingit. Malim dictum ארגא *ogano*, quod et *circulum* sonat apud Chaldaeos, vt liquet ex Paraphrasi Chaldaica Cant. VII, 2. et praeterea *craterem*, et *lacum*, quae omnia optime conueniunt Oceano. Antiquissimis Graecis dicebatur etiam Ὠγήν, quod similius Hebraico אגן *aggan*, aut Chaldaico ארגן quae *craterem* et *lacum* sonant. Vide laudatum *Bocharsium*. Clericus.

134. Κοῖόν

* Il. o. p. 1003. Ed. Rom.

Κοῖόν τε, Κρεῖον θ', Ὑπερίονά τ', Ἰαπετόν τε,
Θειάν τε, Ῥείαν τε, Θέμιν τε, Μνημοσύνην τε,
Φοίβην τε χρυσοστέφανον, Τηθύν τ' ἐρατεινήν.
Τὸς δὲ μετ' ὀπλότατος γένετο Κρόνος ἀγκυλομήτης.
Δεινότατος παίδων· θαλερὸν δ' ἤχθηρε τοκῆα.
Γείνατο δ' αὖ Κύκλωπας ὑπέρβιον ἦτορ ἔχοντας,
Βρόντην τε, Στερόπην τε, καὶ Ἄργην ὀβριμόθυμον.
Οἳ Διὶ βροντὴν τ' ἔδοσαν, τεῦξάν τε κεραυνόν.
Οἳ δή τοι τὰ μὲν ἄλλα θεοῖς ἐναλίγκιοι ἦσαν,

Coeumque, Croeumque, Hyperionemque, Iapetumque,
Theamque, Rheamque, Theminque, Mnemosynenque,
Phoebenque aurea corona insignem, Tethynque amabilem.
Hos vero post natu minimus natus est Saturnus vafer,
Saeuissimus inter liberos: floridum autem odio prosequebatur
Porro genuit et Cyclopes superbum cor habentes, [parentem.
Brontenque, Steropenque, et Argen forti animo praeditum:
Qui Ioui et tonitru dederunt, et fabricarunt fulmen.
Qui sane per alia Diis similes erant,

134. κρειόν τε Iunt. 1. 2. 137. δὲ omissum est in ed. Rob. sed repugnant metri leges; igitur reuocauimus. ὁπλότητος Iunt. 1. 138. ἤχθηρε Ald. vt erat etiam in Cler. ed. τοκυία Iunt. 1. 2. 140. τ' ἀστερόπην Trinc. ὁμβριμόθυμον B. 109. Iunt. 1. 2.

134. Κοῖόν τε καὶ τὰ ἑξῆς] Haec partim sunt nomina virorum et mulierum, partim personarum poeticarum, quales sunt Θέμις et Μνημοσύνη, *Iustitia* et *Memoria*. Homines vocant Poetae *coeli et terrae liberos*, quos antiquissimos omnium esse putabant; ob tenuem memoriam antiquissimae Traditionis, ex qua acceperant Coeleste Numen ex terra primos homines formasse. *Clericus*.

137. Κρόνος ἀγκυλομήτης] Magnificum nomen. קרנא Phoenicibus dicitur *radius*, quae appellatio digna fuit *filio Coeli*; nec male *radium*, ex Phoeniciae linguae Analogia, dixeris *filium coeli*. Clericus.

139. Γείνατο] Ἡ Γῆ scilicet ἐξ ἑαυτῆς. *Guietus*.

Κύκλωπας] Hoc est, vt egregie *Sam. Bochartus* in Chan. Lib. I. c. 30. אנשי חיק־לוב *viros Chek-loub*, viros sinus Lilybaetani, qui fuere antiquissimi Siciliae coloni, de quibus multis vir summus, quem adito. *Clericus*.

141. Οἳ Διὶ βροντὴν τ' ἔδοσαν.] De hac re postea. *Clericus*.

Μοῦνος δ' ὀφθαλμὸς μέσσῳ ἐπέκειτο μετώπῳ
Κύκλωπες δ' ὄνομ' ἦσαν ἐπώνυμον, οὕνεκ' ἄρα σφέων
Κυκλοτερὴς ὀφθαλμὸς ἔης ἐνέκειτο μετώπῳ· 145
Ἰσχύς τ' ἠδὲ βίη καὶ μηχαναὶ ἦσαν ἔπ' ἔργοις.

Vnus vero oculus media positus erat fronte.
Cyclopes vero illis nomen e re erat, eo quod ipsorum
Rotundus oculus vnicus inerat fronti:
Roburque et vires, et variae artes erant in operibus.

143. μέσῳ Iunt. 1. 2. Trinc. μέσσῳ Ald. ἐπέκειτο Trinc. ἐνέκειτο Iunt. 1. 2. Paullo ante Ald. τεύξαν pro τεῦξαν. 144. Κύκλοπες δ' ὄνομα ἦσαν Trinc. οὕνεκ' Ald. 145. ἧς Trinc. Steph. ἦεν Ald.

144. Κύκλωπες δ' ὄνομ' ἦσαν ἐπώνυμον] Hoc est, κατὰ τὸ ὄνομα ἐπώνυμον, hoc est, e re datum. an ἐπώνυμοι? id est, e re nomen habentes. *Guietus.*

Κύκλωπες δ' ὄνομ' ἦσαν] Inepte ex Graeca Lingua nomen illa vetustius deduxerunt Poetae, vt solent; atque ex nomine ab illa Lingua deducto fabulas finxerunt, de viris qui *oculum vnum rotundum* in media fronte gerebant. Ceterum hi dicuntur θεοῖς ἐναλίγκιοι, *Diis* similes, hoc est σεβασμίοις ἀνδράσιν οἱ πρῶτοι τὴν Ἑλλάδα ἐκόσμησαν, *venerandis viris, qui primi Graeciam colonis instruxerunt*; Θεὸς enim, apud antiquissimos Graecos, significabat proprie non naturam aeternam, sed eximiam ac venerandam, vt אלהים *elohim*, apud Hebraeos; et hominibus supra vulgus euectis tribuebatur. Multis hoc ostendimus in *Arte Critica* P. 2. Sect. I. c. 3. Eius significationis primigeniae vestigia remanfere semper in Lingua Graeca, vt demonstrauimus. Sed tamen frequentius postea significauit naturas humana praestantiores, adeoque immortales. Ex hoc vsu vocis θεὸς, *Hesiodum* perperam interpretatus, *Crates* emendari volebat Poetam, et versui

Οἱ δή τοι τὰ μὲν ἄλλα θεοῖς ἐναλίγκιοι ἦσαν

hunc substituebat:

Οἱ δ' ἐξ ἀθανάτων θνητοὶ τράφεν αὐδήεντες.

Qui ex immortalibus vixerunt homines celebres; quod ab Apolline interemti dicerentur. At Θεὸς, antiquissimis temporibus, immortalem naturam non significabat, sed eximiam in suo genere, quo factum vt omnia eximia dicerentur *diuina*. Forte θεὸς proprie *admirabilem* significauit, vnde θηέομαι *admiror*, θηητὸς *admirabilis*. Apud Chaldaeos, תהה *thehah* sonat *admirari*. Clericus.

146. Ἰσχύς τ' ἠδὲ βίη] Hinc desum-

Ἄλλοι δ' αὖ Γαίης τε καὶ Οὐρανῷ ἐξεγένοντο,
Τρεῖς παῖδες μεγάλοι καὶ ὄβριμοι, ἠὲ ὀνομαστοί,

Alii rursus e Tellure et Coelo prognati sunt,
Tres filii magni, et praevalidi, nefandi,

148. ὑβρίμοι B. 109. sunt. t. 2.

desumptum est τὸ κράτος καὶ βία Aeschyli, seu potius ex interioribus: καὶ κρατος ἠδὲ βίην. Ibid. ἐπ' ἔργοις subintellige αὐτῶν. *Guietus.*

Μηχαναὶ] Hoc est, machinationes, quales multae in fabrorum officinis. Significat *Hesiodus* Cyclopas non modo viribus, sed et arte pollentes fuisse. *Clericus.*

148. Οὐκ ὀνομαστοί] *Non nominandi*, siue, *Qui nominari non debent.* Vox vsurpatur de impiis hominibus, qui latine dici solent *nefandi* vel *nefarii.* In sequentibus tamen meliori sub charactere hi ipsi gigantes exhibentur, grati animi officia erga Iouem praestantes, ei contra Titanas auxiliatores strenui, eorundemque in vincula coniectorum fidi custodes. Sic enim Cottus Iouem alloquitur θεογ. 657. seqq. Σῇς δ' ἐπὶ φραδμοσύνῃσιν ἀπὸ ζόφου ἠερόεντος Ἀψεγέρων δ' ἐξαῦτις ἀμειλίκτων ἀπὸ δεσμῶν Ἤλυθαμεν. — τῷ καὶ νῦν ἀτενεῖ τε νόῳ, καὶ ἐπίφρονι βελῇ Ῥυσόμεθα κράτος ὑμὸν ἐν αἰνῇ δηϊοτῆτι. Et postea 733. seqq. Ἔνθα Γύγης, Κόττος τε, καὶ ὁ Βριάρεως μεγάθυμος Ναίκσιν, Φύλακες πιστοὶ Διὸς αἰγιόχοιο. Dicitur etiam ab Homero Briareus contra Deos coniuratos auxilio Ioui fuisse. Iliad. ά. Ὁππότε μιν ξυνδῆσαι Ὀλύμπιοι ἤθελον ἄλλοι, Ἥρη τ' ἠδὲ Ποσειδάων, καὶ Παλλὰς Ἀθήνη· Ἀλλὰ σὺ τόν γ' ἐλθοῦσα, θεὰ, ὑπελύσαο δεσμῶν, Ὦχ' ἑκατόγχειρον καλέσασ' ἐς μακρὸν Ὄλυμπον· Ὃν Βριάρεων καλέσσι θεοὶ, ἄνδρες δέ τε πάντες Αἰγαίωνα — Alii tamen poetae eundem Briareum inter Gigantes numerant, qui Ioui bellum intulerunt. Sic Virgil. Aen. l. 10. *Aegeon qualis centum cui brachia dicunt Centenaſque manus, quinquaginta oribus ignem Pectoribuſque arſiſſe, Iouis cum fulmina contra Tot paribus ſtreperet clypeis, tot ſtringeret enſes.* Et Horatius l. 3. Od. 4. *Magnum illa terrorem intulerat Ioui Fidens iuuentus horrida* Brachiis. Et postea de Gyge Briarei fratre, *Teſtis mearum centimanus Gyges Sententiarum.* Callimachus Briareum Aetnae subiectum fuisse tradit, Virgilius Enceladum, alii Typhoeum. Adeo incerti sunt poetae in fabulis narrandis. *Rob.*

Κότ]ός τε, Βριάρεώς τε, Γύγης θ', ὑπερήφανα τέκνα.
Τῶν ἑκατὸν μὲν χεῖρες ἀπ' ὤμων ἀΐσσοντο.
Ἄπλασοι· κεφαλαὶ δὲ ἑκάστῳ πεντήκοντα
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ σιβαροῖσι μέλεσσιν.
Ἰσχὺς δ' ἄπλατος, κρατερὴ, μεγάλῳ ἐπὶ εἴδει,
Ὅσσοι γὰρ Γαίης τε καὶ Οὐρανῦ ἐξεγένοντο,
Δεινότατοι παίδων, σφετέρῳ δ' ἤχθοντο τοκῆι

Cottusque, Briareusque, Gygesque, ſuperba proles.
Quorum centum quidem manus ab humeris prorumpebant
Inacceſſae: capita vero vnicuique quinquaginta
Ex humeris pegnata erant ſuper robuſtos artus.
Robur autem immenſum, validum, ingenti in ſtatura.
Quotquot enim Tellure et Coelo procreati ſunt,
Potentiſſimi (ſunt) filiorum, a ſuo vero infeſtabantur parente

149. Κότ]ός Ald. vt etiam edidit Rob. cum in Cler. ed. eſſet Κοτ]ής. Γύης Iunt. 1. 2. 150. ἐπ' Iunt. 1. ἄϊσσοντο Ald. 151. ἄπλατος Trinc. 153. δ' delet Trinc. τ' Iunt. 1. 2. ἄπλητος Iunt. 1. 2. ἄπλητοι B. 109.

149. Κόττός τε καὶ τὰ ἑξῆς] Videntur fuiſſe tres latrones antiquiſſimi, et valido corpore terribiles, et numero praedonum quibus imperabant. Vnde factum vt quinquagena capita, et centena brachia ſingulis tributa ſint. Terribilia ſunt horum nomina, ſi Phoeniciis litteris ſcribantur. קרט *Kot*, et addita terminatione Graeca Κόττος, *faſtidioſum* et *rixatorem* ſonat. בריאה־יראי *briah iiri* eſt *creatura timeto*. גוג *gog* denique ſignificat *ducem improborum*, ſi interpretemur ex Arabica radice אגג *agag*. Ideo ab *Heſiodo* dicuntur ἀνώνυμοι, hoc eſt, δυσώνυμοι, *male ominati nominis*. Clericus.

151. Ἄπλασοι] Malim interpretari ad quos impune accedere non liceret, quam *magnos*; ita vt vox deducatur ex ἀ priuatiuo et πελάζειν *adpropinquare*. Clericus.

152. Ἐξ ὤμων] Hic verſus ſuppoſititius videtur. *Guietus*.

155. Σφετέρῳ δ' ἤχθοντο τοκῆι] δ' delendum. *Guietus*.

Σφετέρῳ δ' ἤχθοντο τοκῆι] Cum pater horum dicatur Coelum, quod propter vetuſtatem ignoraretur; loco Coeli, ſubſtituendus alius quiſpiam priſcorum mortalium, qui primi ex Aſia in Graeciam colonias duxere. Nec vnum patrem tot liberorum fuiſſe crediderim, ſed plures, qui latent ſub vno vocabulo Coeli. Hi homi-

Ἐξ ἀρχῆς. καὶ τῶν μὲν ὅπως τις πρῶτα γένοιτο,
Πάντας ἀποκρύπτασκε, καὶ ἐς φάος οὐκ ἀνίησκε,
Γαίης ἐν κευθμῶνι· κακῷ δ' ἐπετέρπετο ἔργῳ

Ab initio. et horum quidem vt quisque primum nascebatur,
Omnes occultabat, et in lucem non emittebat,
Terrae in latebris: malo autem oblectabatur opere.

157. ἀνίησκε Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heins. et sic Rob. quoque edidit, vulgo ἀνίεσκε.

homines cum fertilissimas Graeciae oras occupassent, liberos suos, statim ac sibi prospicere poterant, remotiores tractus cultum ire iubebant, ipsi in pinguioribus sedem figebant. Interea imperium sibi patrium in liberos vindicabant, nec eo clementer admodum vtebantur. Ideo *Hesiodus patre inimico vsos esse* dicit. *Clericus.*

156. Τῶν μὲν ὅπως τις πρῶτα γένοιτο, Πάντας ἀποκρύπτασκε.] Hoc est, a se amandabat procul a suis sedibus, statim ac primam iuuentutem attigerat. Quod nec ab vno, nec semel factum crediderim, sed forte per aliquot aetates, quae omnia in vnam personam Coeli a Poetis contracta sunt; quia circumstantias harum historiarum nemo scriptis mandauerat, deleueratque, magna ex parte, ex hominum memoria, vetustas. *Clericus.*

158. Γαίης ἐν κευθμῶνι] Procul, in locis abditioribus, considere iubebant iuuenes. Sic infra *Hesiodus* collocat Hesperidum Nympharum hortos, in extrema Africa sitos, ἐν ἐρεμνῇς κεύθεσι γαίης, *in obscurae latebulis terrae*, v. 334. Posset tamen et de antro intelligi, qui loco carceris fuisset, vt infra v. 483. At quando haec facta, et vbi? Vt a posteriori incipiam, ex sequentibus apparet, primos Graeciae incolas in Macedonia et Thessalia sedes fixisse, quandoquidem illic erat Saturnus, cum a Ioue victus est, et Iupiter in Thessalia regnauit, vt postea videbimus. Certe ex Asia venientes; siue traiecerint Bosporum, siue pedestri itinere, circa Pontum Euxinum et Maeotidem paludem progressi sint, deinde ad meridiem iter flexerint; post Thraciam, quae asperior est; exceperunt fertilissimi Macedoniae et Thessaliae tractus. Ad tempus vero quod attinet, haec aliquot aetatibus, post generis humani diuisionem, forte paullo ante Abrahami tempora, contigisse videntur. Cum viueret Moses, dudum colros fuisse hos Graeciae tractus liquet ex Gen. X. 4. ad quem locum vide a nobis notata. Inde dem colligere licet primos omnium colonis fuisse instructos, quia eorum colorum Graeciae tractuum meminit Moses. *Clericus.*

Οὐρανὸς, ἡ δ' ἐντὸς στοναχίζετο Γαῖα πελώρη,
Στεινομένη· δολίην δὲ κακὴν ἐπεφράσσατο τέχνην.
Αἶψα δὲ ποιήσασα γένος πολιῆς ἀδάμαντος,
Τεῦξε μέγα δρέπανον, καὶ ἐπέφραδε παισὶ φίλοισιν.
Εἶπε δὲ θαρσύνουσα, φίλον τετιημένη ἦτορ·
Παῖδες ἐμοὶ καὶ πατρὸς ἀτασθάλου, αἴ κ' ἐθέλητε
Πείθεσθαι, πατέρος γε κακὴν τισαίμεθα λώβην
Ὑμετέρου. πρότερος γὰρ ἀεικέα μήσατο ἔργα.
Ὣς φάτο. τοὺς δ' ἄρα πάντας ἕλεν δέος, οὐδέ τις αὐτῶν

Coelus, ipſa vero intus ingemiſcebat Terra vaſta,
Contriſtata: doloſam vero malamque excogitauit artem.
Statim vero cum procreaſſet genus cani ferri,
Fabricauit magnam falcem, edixit vero caris liberis.
Dixit autem animum addens, ſuo moerens corde:
Filii mei et patris nefarii, ſi volueritis
Parere, patris malam vlciſcemur contumeliam
Veſtri. prior enim indigna machinatus eſt opera. [illorum
Sic dixit; illos vero omnes inuaſit metus, neque quiſpiam

159. ἡ Ald. στοναχίζετο Iunt. 1. 2. 160. ἐπιφράσατο Trinc. ἀπεφράσατο B. 109. 162. μὲν ἐπέφραδε Trinc. 163. θαρσύνουσα Trinc. Mox τετιημένη legitur in Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. recepitque Robinſ. vulgo τετιεμένη. 164. πείθεσθε B. 109. R. S. πατρός γε Ald. πατρὸς δὲ Iunt. 1. 2. 166. γὰρ abeſt a Iunt. 1. 167. ἕλε Iunt. 1. 2.

159. Στοναχίζετο γαῖα πελώρη] Hoc eſt, procul acti iuuenes, qui hic dicuntur *terra*, mare Phoenicio, ex quo *terra* pro terrae incolis frequentiſſime in ſacris Hebraeorum libris occurrit. Vide Gen. XI, 1, 9. *Clericus.*

161. Γένος πολιῆς ἀδάμαντος] Hoc eſt, ὕλη, χρῆμα, ἀδάμαντος ferri. *Guietus.*

Ποιήσασα γένος πολιῆς ἀδάμαντος] Hoc eſt, hi homines arma ſibi fabricarunt, forte in Thracia, aut in Epiro, in quibus magna olim fuerunt metalla. Ἀδάμας enim eſt *ferrum*. Sic in ſcuto Herculis v. 136.

— κυνέην εὐτυκτον ἔθηκεν
Δαιδαλέην ἀδάμαντος,

galeam bene fabrefactam et elegantem ex ferro poſuit. Vbi vide Scholiaſten. Sic et *Horatius* Lib. I. Od. VI.

Quis Martem tunica tectum adamantina
Digne ſcripſerit?

Hoc eſt, ferrea. Sic et intelligendi *adamantini claui* Lib. III. Od. XXIV. Deliraut, qui lapillum pretioſum hic ſomniant. *Clericus.*

177. Ἐπε-

Φθέγξατο. θαρσήσας δὲ μέγας Κρόνος ἀγκυλομήτης
Αὖ αὖτις μύθοισι προσηύδα μητέρα κεδνήν·
Μῆτερ, ἐγώ κεν τοῦτό γ' ὑποσχόμενος τελέσαιμι
Ἔργον, ἐπεὶ πατρός γε δυσωνύμου οὐκ ἀλεγίζω
Ἡμετέρου· πρότερος γὰρ ἀεικέα μήσατο ἔργα.
Ὣς φάτο· γήθησεν δὲ μέγα φρεσὶ Γαῖα πελώρη·
Εἶσε δέ μιν κρύψασα λόχῳ· ἐνέθηκε δὲ χειρὶ
Ἅρπην καρχαρόδοντα· δόλον δ' ὑπεθήκατο πάντα.
Ἦλθε δὲ Νύκτ' ἐπάγων μέγας Οὐρανός· ἀμφὶ δὲ Γαίῃ
Ἱμείρων Φιλότητος ἐπέσχετο, καί ῥ' ἐτανύσθη
Πάντη. ὁ δ' ἐκ λοχεοῖο πάϊς ὠρέξατο χειρὶ
Σκαιῇ, δεξιτερῇ δὲ πελώριον ἔλλαβεν ἅρπην,
Μακρήν, καρχαρόδοντα, φίλα δ' ἀπὸ μήδεα πατρὸς

Locutus est: confirmato animo tandem magnus Saturnus ver-
Rursus verbis compellauit matrem venerandam: [sutus
Mater, ego certe hoc in me recipiens peragam
Facinus. patrem enim detestabilem nihil curo
Nostrum. prior enim foeda machinatus est opera.
Sic dixit: gauisa est autem valde animo Tellus ingens.
Collocauit autem ipsum celans in insidiis: indidit vero manui
Falcem asperis dentibus: dolum autem adhibuit omnem. [luri
Venit autem Noctem inducens magnus Coelus: vndique vero Tel-
Flagrans desiderio concubitus incumbebat, et sane extensus est
Passim. ex insidiis autem filius petiit manu
Sinistra, dextra vero immanem cepit falcem,
Longam, asperos dentes habentem, suique genitalia patris

170. in ed. Rob. est τελέσαμι operarum vitio. 171. πατέρος τε Iunt. 1. 2. ἀλογίζω Iunt. 1. 2. 173. Ὡς cum accentu habet Ald. γήθησε Ald. Iunt. 1. 2. Trincav. φρεσὶ Iunt. 2. 175. Ἅρπην Ald. 178. λοχοῦ B. 109. R. S. λοχίοιο Iunt. 1. 2. λοχεῖο Trinc. ἐδέξατο Iunt. 1. 2. 179. σκαιῇ Iunt. 1. 2. δεξιτέρῃ Ald. ἔλλαβεν Ald. Iunt. 1, 2. Trinc.

177. Ἐπέσχετο] Applicuit se Terrae vxori. *Guietus.*

178. Ὠρέξατο χειρὶ] Subintellige, apprehendit manu finistra genitalia patris. Sic habitum metentis expressit, qui finistra manu spicas et dextra falcem tenet, Catullus. *Guietus.*

179. Δεξιτερῇ δὲ πελώριον] An πε? *Guietus.*

180. Φίλα δ' ἀπὸ μήδεα] Forsan pro δ' scribendum τ'. *Guietus.*

Φίλα δ' ἀπὸ μήδεα πατρὸς

Ἐσσυμένως ἤμησε, πάλιν δ' ἔρριψε φέρεσθαι
Ἐξοπίσω· τὰ μὲν ἄλλα ἐκφύγε χειρὸς ἀνάγκην
Ὅσσαι γὰρ ῥαθάμιγγες ἀπέσσυθεν αἱματόεσσαι,
Πάσας δέξατο Γαῖα· περιπλομένων δ' ἐνιαυτῶν,
Γείνατ' Ἐρινῦς τε κρατερὰς, μεγάλους τε Γίγαντας;

Festinanter demessuit, rursumque abiecit vt ferrentur
Pone. illa quidem non incassum elapsa sunt manu:
Quotquot enim guttae proruperunt cruentae,
Omnes suscepit Terra. voluentibus autem annis,
Produxit Erinnyasque validas, magnosque Gigantes.

182. ἐξ ὀπίσω Iunt. 1. 2. 183. ῥηθάμιγγες Iunt. 2. 184. ἔλαχε B. 109. 185. ἐριννῦς Ald. Iunt. 1. 2. Ἐρρίννυς Robinf. ed. vitiose.

Ἐσσυμένως ἤμησε.] Hic et passim alibi φίλον dici non *amicum*, sed *suum* simpliciter, recte obseruauit *Dan. Heinsius* Cap. V. Lect. in *Theocritum*. Sed quaenam sunt haec μήδεα, quae abscidit Saturnus? Omnino existimo *Hesiodum*, et qui eum, hac in re, antecesserant, aut sequuti sunt, lusisse in ambiguo. Vox μῆδος duo significabat, *pudenda* et *consilium*, cumque audissent dici Saturnum patri ἀποτεμεῖν μῆδος, data opera ita rem acceperunt, quasi narraretur ei pudenda resecuisse, vt τερατολογίαις, quas hac de re habent, locus daretur; quamuis probe scirent *consilium*, seu *consiliarios* intelligi, quorum suasu Thessalia excedere coactus fuerat Saturnus. Hosce consiliarios fugauit, et nauibus in Asiam redire coegit; ex quibus rebus, nata videntur quae habentur a v. 181. ad 200. Μήδεα autem significare consilia ostendit ipse *Hesiodus*, infra v. 559. Similem vero ludum in ambiguo vocem μῆλον suppeditasse postea probabimus. *Clericus*.

181. Πάλιν δ' ἔρριψε φέρεσθαι Ἐξοπίσω] Vt in Asiam rediirent, vnde venerant. Πάλιν manifesto ostendit agi de hominibus, qui remissi sunt eo, vnde profecti erant, non de genitalibus. *Clericus*.

183. Ὅσσαι γὰρ ῥαθάμιγγες, καὶ τὰ ἑξῆς.] Hoc est, quicumque aufugerunt Saturnum et socios, irati, et suorum caede cruentati per vicinas oras sparsi sunt, aut in Asiam fugerunt; vnde postea Ioui, contra Saturnum, auxilium tulerunt. *Clericus*.

184. Πάσας δέξατο γαῖα] Hoc est, omnes, qui fugerunt, in regione quapiam amice excepti sunt. *Clericus*.

185. Γείνατ' Ἐρίννυς τε κρατερὰς] *Furiae* seu *Erinnyes* significant passim vltionem diuinam, quae magnorum scelerum reos persequi putabatur.

Crede-

Τεύχεσι λαμπομένους, δόλιχ' ἔγχεα χερσὶν ἔχοντας,
Νύμφας θ' ἃς Μελίας καλέουσ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν.

Armis nitentes, longas haſtas manibus tenentes:
Nymphasque, quas Melias vocant ſuper immenſam terram.

186. Deeſt hic verſ. in B. 109. 187. θ' Iunt. 1. 2.

Credebantur enim Erinnyes excitare bella, vt paſſim docent Poetae. Hic autem magnum ſcelus Saturni, patrem ſolio deiicientis, deſcribitur; et bella poſtea a filio ei illata narrabuntur, quibus poenas dedit violati parentis. Igitur terra dicitur *genuiſſe Erinnyas*, quod poſtea vicinae gentes, aut qui paruerant Saturno Iouem adiuuerint. *Clericus.*

Μεγάλας τε Γίγαντας, τεύχεσι λαμπομένους.] Hoc eſt, poſt hoc Saturni ſcelus, aliaque ſimilia eiusdem aetatis, fuerunt frequentia bella, quibus exercitati homines ſunt, quo factum vt plures eſſent militares viri, quam antea. Γίγας hominem fortem ſonat, aut militiae adſuetum. Radix Arabica אגג *agag*, vt antea diximus, ſignificat *ducem improbitatis eſſe*, et *impetum facere*, qui ſignificatus optime huic negotio convenit. Hinc, vt puto, LXX. Intt. ſolent vocem גבור *gibbor*, quae fortem proprie ſonat, γίγαντα vertere. Vide Geneſ. IV, 6. X, 8, 9. etc. Deſcriptio ipſa *Heſiodi* τῶν γιγάντων oſtendit milites tantum fuiſſe, cum eos Poeta *armis ſplendentes, et longas haſtas manibus tenentes* deſcribat. Poſteriores Poetae illis poſtea magnitudinem corporis portentoſam tribuerunt, qua factum vt videretur eſſe merum poeticum figmentum quidquid de Gigantibus dicebatur, cum tamen originem traheret ex vero, vt ex *Heſiodo* intelligere licuit. *Clericus.*

187. Νύμφας θ' ἃς Μελίας καλέουσ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν.] Plane mihi perſuaſum eſt vocem νύμφη, qua ſignificatur natura quaedam intelligens, per terram inconſpicua hominibus errabunda, aliud nihil eſſe, praeter Hebraïcum נפש nepheſch, *anima.* Sic *Porphyrius* credidit *antrum Nympharum* dici ſacrum animabus. In Quaeſt. Homericis p. LXIII. Ed. *H. Stephani* praefixae Poetis Graecorum Heroïcis: Πηγαὶ δὲ, inquit, καὶ ῥέματα εἰκεῖα ταῖς ὑδριάσι νύμφαις, καὶ ἔτι γε μᾶλλον νύμφαις ταῖς ψυχαῖς, ἃς ἰδίως μελίσσας οἱ παλαιοὶ ἐκάλεσαν: *Fontes, et fluenta propria ſunt Nympharum aquaticarum, vel potius Animarum quas proprie veteres Meliſſas vocabant.* Multo verius *Melias* dixiſſet, vt ex hoc *Heſiodi* loco liquet, quamuis non ignorem quae de Meliſſis Nymphis ſoleant dici. Sed quaenam ſunt Meliae? Hebraice, ſeu Phoe-

Μήδεά θ', ὡς τὸ πρῶτον ἀποτμήξας ἀδάμαντι,
Κάββαλ' ἀπ' Ἠπείροιο πολυκλύστῳ ἐνὶ Πόντῳ,
Ὣς φέρετ' ἀμπέλαγος πολὺν χρόνον· ἀμφὶ δὲ λευκὸς 190

Testiculique, postquam vt prius (*sc.* dictum) resectos ferro
Proiecerat e continenti vndis agitatum in pontum,
Sic ferebantur per pelagus longo tempore: circumcirca vero alba

188. δ' Iunt. 1. 2. τοπρῶτον Ald. ἀδάμαντον Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. 189. ἀπ' Ἠπειρ. Iunt. 1. atque sic edidit Rob. vulgo ἐπ' Ἠπείροιο. ἠπείρῳ Trinc. πολυκλείσῳ Iunt. 1. 2. 190. πολὺν Iunt. 1. 2. Trinc.

nicie dicam, נפשות מלואות *nephaschoth mlouoth*, vel Syriaca inflexione, נפשן מלין *naphschan maleion*, hoc est, *animae plenae*, sen, quibus expletum vitae tempus, quales vocat Apostolus ad Hebraeos Cap. XII. 23. πνεύματα δικαίων τετελειωμένων. Ait ergo Poeta, postquam bella, ab aetate Saturni coeperunt, *animos occisorum* hominum proborum per totam terram plurimos errasse. Ceterae Nymphae non dicuntur *Meliae*, quia credebantur esse tantum נפשות nephaschoth, *animi* immortales, qui numquam humano corpore induti fuerant, quales ab Hebraeis et Christianis *Angeli* vocantur. *Clericus.*

188. Ἀποτμήξας ἀδάμαντι] An? ἀποτμήσασα, *Guietus.*

189. Κάββαλ' ἐπ' ἤπειρον πολυκλείστῳ ἐνὶ πόντῳ] Versus iste interpolatus est propter ἐφθήμεθα, vt alibi supra. Scribe: Κάββαλ' ἀπ' Ἠπείροιο πολύκλυστον ἐνὶ πόντον. *Guietus.*

Κάββαλ' ἐπ' Ἠπείροιο πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ] Recte conjecit *F. Guietus*, morosus ceteroqui Criticus, legendum ἀπ' ἠπείροιο, hoc est, *e continenti coniecit in pontum:* neque enim haec in Epiro gesta sunt, sed in Thessalia. At non est mutandum πολύκλυστον ἐνὶ πόντον, vt ille volebat, nam non opus est, cum passim ἐν significans motum ad locum, vt loquuntur Grammatici, coniungatur cum Dativo; praeterquam quod vltima vocis πολύκλυστον sit brevis, quam longam esse necesse est. Obiter observandum ἤπειρον dici *continentem* ab Hebraica voce, quae *pulcrum* sonat, עפר *haphar*, aut Syriaca inflexione עפרא *haphra*, vnde additio Σ, more Graeco, ἤπειρος. *Clericus.*

190. Ὣς φέρετ' ἀμπέλαγος πολὺν χρόνον.] Nonnulli ex consiliariis patris Saturni diu nauibus huc illuc acti sunt, donec iuerint in Cyprum, atque e Cypro in Cythera venerint, vt docent sequentia. *Clericus.*

Ἀμφὶ

Ἀφρὸς ἀπ' ἀθανάτοιο χροὸς θέετο· τῷ δ' ἐνὶ κούρη
Ἐθρέφθη· πρῶτον δὲ Κυθήροισι ζαθέοισιν
Ἔπλητο· ἔνθεν ἔπειτα περίῤῥυτον ἵκετο Κύπρον.
Ἐκ δ' ἔβη αἰδοίη καλὴ θεός· ἀμφὶ δὲ ποίη

Spuma ab immortali corpore oriebatur: in ea puella
Innutrita est: primum vero ad Cythera diuina
Vehebatur, inde tum circumfluam peruenit ad Cyprum.
Prodiit vero venerauda formosa Dea: circum vero herba

191. δὲ Iunt. I. 2. 193. ἔπλητ' Trinc.

Ἀμφὶ δὲ λευκὸς etc.] Haec sunt τερατολογίαι poeticae, ex ambiguitate vocis μήδος natae. *Clericus.*

191. Τῷ δ' ἐνὶ κούρη ἐθρέφθη] Consiliarii patris Saturni in Cyprum cum peruenissent, illic didicerunt cultum Ἀφροδίτης, quem postea, victo Saturno, in Graeciam retulerunt. *Clericus.*

192. Ἐθρέφθη] Ἐπήχθη concreuit. Sic et v. 198. θρέφθη, concreuit, concepta est. κυθήροισι ad τὸ κύειν alluſum, ſicut et in κύπρος, *Guietus.*

Πρῶτον δὲ Κυθήροισι ζαθέοισι] Homo Graecus popularibus ſuis hic gratificatur, cum ex inſula Cytheris, in Laconiço ſinu, vult Veneris cultum translatum in Cyprum; cum in Cypro antiquiſſimus ſit eius cultus. Alii tamen Graeci Poeta, qui non profitetur ſe verum dicere, aut candidiores aut accuratiores, Cypriam Venerem Cytherenſi antiquiorem fuiſſe fatentur. *Herodotus* Lib. I. c. 105. loquutus de templo Veneris Vraniae (Syris dicebatur בעלת vel מלכת השמים *Domina* vel *regina caeli*, vt oſtendit *Ioan. Seldenus* de Diis Syris Synt. II. Cap. 2.) quod erat Aſcalone in Palaeſtina, quodque ait fuiſſe πάντων ἀρχαιότατον ἱρῶν ὅσα ταύτης τῆς Θεοῦ, *antiquiſſimum templorum omnium quaecumque ſunt huius Deae*, pergit his verbis: Καὶ γὰρ τὸ ἐν Κύπρῳ ἱρὸν ἐνθεῦτεν ἐγένετο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι Κύπριοι· καὶ τὸ ἐν Κυθήροισι Φοίνικες εἰσὶν οἱ ἱδρυσάμενοι, ἐκ ταύτης τῆς Συρίης ὄντες: *Siquidem templum, quod eſt in Cypro, hinc ortum duxit, vt ipſi dicunt Cyprii. Templum vero, quod eſt in Cytheris, condiderunt Phoenices, ex hac eadem Syria.* Similia habet *Pauſanias*, non vno loco; cuius verba non addam, quia allata ſunt ab *Sam. Bocharto*, in Chanaane Lib. I. c. 22. vbi recte oſtendit inſulam Cythera dictam ita fuiſſe a Phoenicia voce קחרים *Ketharim*, petrae, quia illa inſula ſcopulis cincta eſt. *Clericus.*

193. Ἔπλητο ἔνθεν ἔπειτα] Scribo ἔπλητ' acceſſit, appulit, τὸ ἔπλητο mendoſum. *Guietus.*

194. Ἀμφὶ δὲ ποίη] Eandem fere imaginem Veneris exhibet

Ποσσὶν ὑπὸ ῥαδινοῖσιν ἀέξετο· τὴν δ' Ἀφροδίτην, 195
Ἀφρογενῆ τε θεὰν, καὶ ἐϋστέφανον Κυθερείαν
Κικλήσκουσι θεοί τε καὶ ἀνέρες, οὕνεκ' ἐν ἀφρῷ

Pedibus ſub mollibus creſcebat: Aphroditen autem ipſam,
Spuma prognatam Deam, et decoram pulcris ſertis Cytheream
Nominant tam Dii quam homines: eo quod in ſpuma

195. ὑπαὶ B. 109. Iunt. 1. 196. Ἀφρογενῆ edidit Rob. vulgu Ἀφρογένειαν. Ald. Ἀφρογενείην. 197. κικλίσκουσι Ald. Iunt. 1, 2. Trinc. ὄυνεκ' Ald.

exhibet Lucretius l. 1. *Te, Dea, te fugiunt venti, te nubila coeli, Aduentumque tuum, tibi ſuauis daedala tellus Summittit flores: tibi rident aequora ponti, Placatumque nitet diffuſo lumine coelum.* Similiter de lecto Iouis et Iunonis Il. Ξ, 347. Τοῖσι δ' ὑπὸ χθὼν δῖα φύεν νεοθηλέα ποίην Λωτόν τ' ἐρσήεντα, ἰδὲ κρόκον, ἠδ' ὑάκινθον Πυκνὸν, καὶ μαλακὸν, ὃς ὑπὸ χθονὸς ὗψόσ' ἔεργε. Quem locum quam pulchre imitatus ſit Miltonus noſtras, vid. Parad. Amiſſ. lib. 9. *Rob.*

195. Τὴν δ' Ἀφροδίτην — Κικλήσκουσι θεοί τε καὶ ἀνέρες, οὕνεκ' ἐν ἀφρῷ Θρέφθη] Graeculi omnia ex Lingua et Gente ſua deducunt. Dicta vero eſt Phoenicie אפרודתא *aphradatha*, hoc eſt, ſeparata a viro, libidinis cauſa. Hoc ſenſu radix Hebraica פרד *pharad* occurrit Hoſ. IV, 14. Non opus eſt vt oſtendamus quam apte hoc nomen Veneri conueniat, ſed diligenter obſeruandum hic ab *Heſiodo* Venerem ſtatui Ioue maiorem natu, aut certe ex alio natam circa eadem tempora, cum alii Poetae eam faciant ſubinde Iouis filiam. *Clericus.*

196. Ἀφρογένειάν τε θεὰν] Scribe: Ἀφρογενῆ τε θεάν. *Guietus.*

197. Κικλήσκουσι θεοὶ καὶ ἀνέρες] Ita loquitur *Heſiodus*, quia *Homerus* varia nomina profert, quae ſimilia apud Homines et Deos fuiſſe negat. Sic Iliad. Α. v. 403.

Ὃν Βριάρεων καλέουσι θεοὶ, ἄνδρες δέ τε πάντες
Αἰγαίωνα.

Quem Dii vocant Briareum, homines vero omnes Aegeonem. Ξ, v. 291.

Χαλκίδα κικλήσκουσι θεοὶ, ἄνδρες δὲ κύμινδιν.

Quae auis eſt montana, nigra, magnitudine accipitris, et carnivora. Υ, v. 74. de Phrygiae fluuio:

Ὃν Ξάνθον καλέουσι θεοὶ, ἄνδρες δὲ Σκάμανδρον.

Ad quem locum ita habet Scholiaſtes: Τῶν δυωνύμων τὸ μὲν προγενέστερον ὄνομα εἰς τοὺς θεοὺς ἀναφέρει ὁ Ποιητής· τὸ δὲ μεταγενέστερον εἰς ἀνθρώπους: *eorum, quibus duo nomina indita ſunt, nomen antiquius*

ad

Θρέφθη· ἀτὰρ Κυθέρειαν, ὅτι προσέκυρσε Κυθήροις·
Κυπρογενῆ δ', ὅτι γέντο πολυκλύστῳ ἐνὶ Κύπρῳ,
Ἠδὲ Φιλομμηδέα, ὅτι μηδέων ἐξεφαάνθη.
Τὴν δ' Ἔρος ὡμάρτησε, καὶ Ἵμερος ἕσπετο καλὸς,
Γινομένῃ τὰ πρῶτα, θεῶν τ' ἐς φῦλον ἰόντι.
Ταύτην δ' ἐξ ἀρχῆς τιμὴν ἔχει, ἠδὲ λέλογχε
Μοῖραν ἐν ἀνθρώποισι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Παρθενίους τ' ὀάρους, μειδήματα τ', ἐξαπάτας τε,

Nutrita fuit in Cytheream autem quod appulit Cythera:
Cyprigenam vero, quod nata sit vndosa in Cypro:
Atque amantem genitalia, quia ex genitalibus emersit.
Hanc vero Amor comitatus est, et Cupido sequebatur pulcher,
Natam primum, et Deorum ad coetum euntem.
Hunc vero ab initio honorem habet, atque sortita est
Sortem inter homines et immortales Deos,
Virgineas confabulationes, et risus, et deceptiones,

198. αὐτὰρ Κυθέρειαν Ald. 199. Κυπρογενῆ δ', ὅτι edidit Rob. vulgo Κυπρογένειαν δ' ὅτι. In Cod. B. 109. est Κυπρογένει., ὅτι, in Ald. Κυπρογέ-νιαν δ' ὅτι. γέντο in B. 109. atque ita edidit Rob. vulgo γέντο; in Ald. et Trinc. γένοιτο. Πόντῳ B. 109. Ald. 200. Καὶ B. 109. φιλομηδέα Iunt. 1. 2. Trinc. φιλομηδείαν B. 109. φιλομμή, δέα Ald. μειδέων Ald. 202. Γινομένῃ B. 109. Γινομένη Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. ἰόντι Ald. 203. Ταύτην Ald. ἔχει B. 109. 204. Ἀνθρώποις B. 109.

ad Deos refert Poeta, recentius vero ad homines. De Venere melius dixisset *Hesiodus*:

Ἀσάρτην καλέουσι θεοὶ, ἄνδρες δ' Ἀφροδίτην.

Nam *Astarte* nomen est Phoenicum, *Aphrodite* vero Graecorum. *Clericus.*

200. Φιλομμηδέα] Τὸ Φιλομμηδῆ placet magis, ob sequentia, ὅτι μηδέων ἐξεφαάνθη. *Guietus.*

203. Ἠδὲ λέλογχε] Scribo ἠδὲ. *Guietus.*

Ταύτην δ' ἐξ ἀρχῆς τιμὴν ἔχει καὶ τὰ ἑξῆς] Hoc est, antequam Iupiter regnaret, hoc illi honoris concessum erat, vt rebus venereis praeesset; seu, iam Dea habebatur in Asia, et quidem amorum,

— * *priusquam*
Sumeret agrestem, posito diademate, falcem
Saturnus fugiens, tunc cum vixgunc ula Iuno,
Et priuatus adhuc Idaeis Iupiter antris.

Non semel ἐξ ἀρχῆς sumitur eo sensu, in hoc Poemate. Postea vero Iupiter Diis nouos honores tribuit, aut veteres confirmauit, vt non semel docet *Hesiodus.* Clericus.

* Iuuenal. Sat. XIII, 38.

207. Τὰς

Τέρψιν τε γλυκερὴν, φιλότητά τε, μειλιχίην τε.
Τοὺς δὲ πατὴρ Τιτῆνας ἐπίκλησιν καλέεσκεν,
Παῖδας νεικείων μέγας Οὐρανὸς, οὓς τέκεν αὐτός·
Φάσκε δὲ, τιταίνοντας ἀτασθαλίῃ μέγα ῥέξαι
Ἔργον, τοῖο δ' ἔπειτα τίσιν μετόπισθεν ἔσεσθαι.
Νὺξ δ' ἔτεκε στυγερόν τε Μόρον, καὶ Κῆρα μέλαιναν,

Oblectationemque ſuauem, et amorem, blanditiaſque.
Illos vero pater Titanas cognomento vocabat,
Filios obiurgans magnus Coelus, quos genuit ipſe.
Dictitabat porro, poenas ſumentes ex proteruia magnum patraſſe
Facinus, cuius deinceps vltio in poſterum futura ſit.
Nox praeterea peperit odioſum Fatum, et Parcam atram,

207. καλέεσκε Iunt. 1. 2. 209. ἀτασθαλίη Ald.

207. Τοὺς δὲ πατὴρ Τιτῆνας ἐπίκλησιν καλέεσκεν — Φάσκε δὲ τιταίνοντας ἀτασθαλίῃ μέγα ῥέξαι Ἔργον] Poeta voluit a Coelo Titanas dictos eſſe ἀπὸ τῆς τιταίνειν, *plectere*. At vocati ſunt a voce Phoenicia טיט *tit*, id eſt, lutum, vnde paſſim dicuntur γηγενεῖς, *terra geniti*, et πηλόγενοι, *e luto nati*; quae vox contumelioſa eſt, quia hominem ad originem ſuam e vili luto amandat. Vide *Callimachum* Hym. in Iouem v. 3. eiusque Interpretes. Hinc Coelus dicitur ab *Heſiodo* ea voce vſus παῖδας νεικείων, *obiurgans filios*. Clericus.

209. Τιταίνοντας] *Porrigentes*, hoc eſt, τὴν χεῖρα ὀρέγοντας. ſupra ὠρέξατο χειρὶ σκαιῇ. *Guietus*.

210. Τίσιν μετόπισθεν ἔσεσθαι] Ὑπὸ τοῦ Διὸς, ſcilicet. *Guietus*.

211. Νὺξ δ' ἔτεκε στυγερόν τε Μόρον καὶ Κῆρα μέλαιναν καὶ τὰ ἑξῆς] Haec et quae ſequuntur, de malis ſub Saturni regno ortis, non ſunt aurei ſaeculi deſcriptio, ſed infeliciſſimae aetatis. Attamen idem *Heſiodus*, in alio opere, beatiſſimos homines, ſub Saturno finxit. In *Operibus et Diebus*, a v. 90. ad 125. multis aetatem auream deſcribit, eodem temporis tractu, quo tot mala exorta hic dicit. Inter alia, habet de regno Saturni, v. 111.

Οἱ μὲν ἐπὶ Κρόνου ἦσαν ὅτ' ἐν οὐρανῷ ἐμβασίλευεν,
Ὡς τε θεοὶ ζώεσκον, ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες,
Νόσφιν ἄτερ τε πόνων, καὶ ὀϊζύος.

Ii quidem ſub Saturno erant, cum in coelo regnaret, et vt Dii viuebant, ſecurum animum habentes, ſeorſim, abſque doloribus et aerumna. Similia alii, poſt

Heſio-

Heſiodum, Poetae cecinerunt, quorum teſtimonia congerere nihil attinet. Vtrum autem credemus ex antiquiore fama ad *Heſiodum* propagatum eſſe? An quod habet in *Operibus* praeferemus narrationi, quam hic in *Theogonia* legimus; an vero ficta habebimus priora, vt poſteriora ex antiquiore hiſtoria manaſſe credamus? Ad me quidem quod attinet, non dubitarim praeferre quod canit *Heſiodus*, in Theogonia, iis quae alibi dixit. Cuius ſententiae haſce habeo rationes.

Primum, veriſimilius id haberi debet quod ſibi per omnia conſtat, quam quod ſecum pugnat. Quod autem narratur de Saturni facinore erga patrem, cuius loco regnauit, id nequaquam conſentit cum innocentia aureae aetatis. Itaque aut negandum a Saturno factum eſſe quod omnes Poetae ei tribuunt, aut abroganda fides iis, quae de aetate aurea dicuntur, quod multo malim.

Secundo, quod de aetate aurea narratur id nullo verae Hiſtoriae fundamento nititur; cum conſtet ex Hebraeorum monumentis a Diluuio vſque, imo vero ab omnium parente Adamo, ſcelera, in humani generis hiſtoria, vtramque paginam feciſſe. Si praeſertim meminerimus haec, quae hic narrantur, non multo ante Abrahami tempora contigiſſe, vt diximus ad v. 158. facile intelligemus, illo aeuo, tantam non fuiſſe Graeciae colonorum innocentiam.

Tertio, ignorantia illorum ſaeculorum, quibus artes, et longa vitae vſus nondum homines expoliuerant, non patitur nos magnam virtutem in iis quaerere. Falluntur enim omnino quicumque rudem barbariem putant eſſe virtutis matrem; contra vero ab elegantioribus artibus nata eſſe vitia. Fateor equidem, doctioribus ſaeculis callidius peccatum eſſe, et peccari, quam rudiori aetate; verum eo aeuo ferocius et apertius peccabant, cum diſcrimen virtutis et vitii paene ignorarent, nec ſcelera, quae rara non erant, aut vſque adeo inuidioſa, tegere dignarentur. Si poſtea callida nequitia, larua virtutis tecta, hominibus impoſuit; tunc cruda ferocitas, aequi, bonique ignaris, virtutum omnium loco fuit. Neque ex coniectura antiquiſſimos Graeciae incolas barbariae ac ferocitatis inſimulamus, hos illorum fuiſſe mores nos docet ipſe *Heſiodus*, in hac regnorum Saturni et Iouis hiſtoria. Nec eum mentitum hinc manifeſto liquet, quod illarum aetatum homines Dii haberentur, licet ſceleribus inquinati; conſecrati, nimirum, ab hominibus virtutis ignaris; quem honorem numquam conſequuti eſſent, ſi in aliquot ſaecula dilata fuiſſet eorum ἀποθέωσις. Forte ficta dixerit quispiam a Poetis, quae de vitiis et ſceleribus Deorum canunt; at hoc plane falſum

falsum esse intelligemus, si reputemus quae sit Religionis indoles. Non patitur illa facile res antea inauditas, easque turpes de Numine fingi et vulgo narrari, cum antea alia omnia hominés de eo sentiunt; nedum vt summo applausu talia, cum primum finguntur, excipiat, et turpissimorum mendaciorum inuentores maxima cum admiratione audiat. Quod certe factum esset, si *Hesiodus* et *Homerus* primi finxissent quae de Diis narrant. Sed carminibus illi descripserunt a Maioribus accepta; quamquam nolo negare ab iis forte adaucta nouis figmentis fuisse, at consentaneis cum antiquissima fama. Alioqui numquam tanto fauore fuissent excepti, si de Diis sanior vulgo obtinuisset sententia, aut medior illorum fama ad posteros peruenisset. Sed cum homines nequam, propter potentiam, quam viui obtinuerant, ab aequalibus, virtutis omnis ignaris, in Deorum numerum mortui relati fuissent; eam sequenti aetati Religionem, vna cum historia turpissimorum facinorum, quae admirabantur, transdiderant; vnde, veluti per manus, ad *Homerum* et *Hesiodum* tandem peruenit. *Aristoteles* Lib. de Poetica Cap. XXV. vbi quaerit qui excusari possit quod minus recte a Poetis dictum videtur: δὶ ὃ ταύτῃ λητέον· εἰ δὲ μηδετέρως ὅτι ἔτω φασὶν, οἷον τὰ περὶ Θεῶν: *hac autem ratione soluendum est, sin autem neutro modo, quod sic aiunt vt quae de Deis dicuntur.*

Verum, vt ad auream aetatem redeam, non dissimulabo viros doctissimos existimare sub eius descriptione latere antiquius quiddam et remotius; conditionem, nimirum, humani generis, qualis fuit ante primum lapsum, cum totum in duobus capitibus contineretur; et qualis fuisset multo diuturnior, nisi peccassent. At mihi vix simile vero videtur breuis illius felicitatis primorum parentum, vllam superfuisse, apud Graecos, memoriam. Multo credibilius mihi fit ab *Hesiodo* fictum esse quidquid de hisce aetatibus habet in *Operibus*, eo quod homines, qui praesentia dumtaxat mala sentiunt, praeteritaque obliuioni mandant, et praesertim senes, exacta tempora laudare soleant. Si legamus omnium propemodum saeculorum Scriptores, qui aetatem suam cum praeteritis conferunt, comperiemus eos semper superiores aetates, et praesertim antiquiores suae praeferre. Quod si verum esset, primum falsae essent historiae, quae maxima scelera antiquissimorum temporum narrant, non minus quam recentiorum; deinde quo tandem nos deueniissemus, si mala semper essent aucta, bona vero imminuta? Si quis ab *Hesiodo* quaesiuisset qualis esset aetas, qua viuebat, respondisset quae habet in *Operibus* a v. 172. ad 199. vbi grauissime queritur de moribus aetatis ferreae. At si a

Iuue-

Καὶ Θάνατον· τέκε δ' Ὕπνον· ἔτικτε δὲ φῦλον Ὀνείρων,
Οὕτινι κοιμηθεῖσα θεὰ τέκε Νὺξ ἐρεβεννή.
Δεύτερον αὖ Μῶμον, καὶ Ὀϊζὺν ἀλγινόεσσαν·

Et Mortem: peperit etiam Somnum peperit vero agmen So-
Quae nulli mista Dea peperit Nox obscura. [mniorum,
Rursum postea Momum, et Aerumnam dolore plenam,

212. Ὕπνον Ald. 213. Οὑτίνι Ald. Ὅτινι Trinc. ἐρεβαννὴ Iunt. 1. 2.

Iuuenale, qui minimum mille annis posterior *Hesiodo* fuit, similia sciscitatus esset, beatam fuisse eius Poetae aetatem iudicasset, suae collatam. Sic quod in nostra aetate desideramus, in superioribus quaerere solemus, quae nobis minus notae sunt; atque hinc nata est illa fictio quatuor, aut plurium aetatum humani generis in peiora paulatim ruentis, hinc voces illae suam aetatem non ferentium Poetarum *:

Nunc aetas agitur, peioraque saecula ferri
Temporibus, quorum sceleri non inuenit ipsa
Nomen, et a nullo posuit natura metallo;

itemque veterum laudantium **:

Improbitas illo fuit admirabilis aeuo.

Haec paullo pluribus, quae antiquissimae historiae illustrandae non inutilia videbantur. *Clericus.*

212. Τέκε δ' ὕπνον, ἔτικτε δὲ φῦλον ὀνείρων] Hinc manifestum quod antea diximus de consanguinitate Deorum Poeticorum; quia enim nocte dormimus et somniamus, ideo Nox dicitur peperisse Somnum et Somnia, et quidem sine opera vllius Dei; quia sola Nox facit vt dormiamus, et somniemus. *Clericus.*

214. Μῶμον] Hoc est ψόγον. *Guietus.*

Δεύτερον αὖ Μῶμον] Notum est *Momum* dici Numen, quod vitia quae insunt operibus Deorum et hominum callidissime animaduertit. Quare autem noctis filius fertur? Quia; nimirum, clam facilius aliena mordere, quam palam. Quare *Momus* vocatur? A Phoenicia voce מום *moum*, aut *mom*, quae *vitium* sonat; quod ita consentit cum iis, quae dicuntur περὶ τέτε θεὸς μωμοσκόπε, vt Etymologia haec nostra vix in dubium possit reuocari. Ita se ipse describit *Momus*, apud *Lucianum*, in Deorum Conuentu T. 2. p. 709. Ed. Amstelod. Πάντες με ἴσασιν ὡς ἐλεύθερός εἰμι τὴν γλῶτταν, καὶ ἀδεῶς ἂν κατασιωπήσαιμι τῶν ἐκκλῶς γιγνομένων. διελέγχω γὰρ ἅπαντα καὶ λέγω τὰ δοκοῦντά μοι ἐς τὸ φανερόν, οὔτε δεδιώς τινας

* *Iuuenalis* Sat. XIII, 28.

** *Ibid.* v. 53.

Ἑσπερίδας θ', αἷς μῆλα πέρην κλυτὸν Ὠκεανοῖο

Hesperidesque, quibus mala trans inclytum Oceanum

τινα, οὔτε ὑπ' αἰδοῦς ἐγκαλύπτων τὴν γνώμην. ὥσε καὶ ἐπαχθὴς δοκῶ τοῖς πολλοῖς, καὶ συκοφαντικὸς τὴν Φύσιν, δημόσιός τις κατήγορος ὑπ' αὐτῶν ἐπονομαζόμενος: *Omnes me norunt liberum esse lingua, et nihil reticere eorum, quae bene non fiunt. Arguo enim omnia, et dico quae mihi videntur aperte, neque quemquam veritus, neque, prae verecundia, meam celans sententiam. Itaque molestus videor plerisque, et natura ad calumniandum propensus; publicusque accusator ab iis appellor.* *Lucianus* quidem, qui Momum in concilio Deorum de se loquentem induxit, eum palam carpentem quae sibi displicerent describere debuit; sed naturam maledicentiae ex vero pinxit *Hesiodus*, cum e nocte natam cecinit. Vide hac de re elegantissimum libellum *Luciani*, περὶ τοῦ μὴ ῥαδίως πιστεύειν διαβολῇ, in Tom. II.

Ex hac eadem significatione vocis μῶμος, natum est adiectivum ἄμωμος quod infra habemus v. 259. vbi forma sine vitio ita dicitur. *Clericus.*

Καὶ Ὀϊζὺν ἀλγινόεσσαν.] Quia nocte anxietates augentur; vnde *Ouidio* dicitur *curarum maxima nutrix.* Clericus.

215. Ἑσπερίδας] Τὰς πρὸς ζόφον, scilicet. *Guietus.*

Ἑσπερίδας τε] *Hesperides* Nymphae dicuntur quae ad Occasum habitabant; Occasus autem, ex sententia Veterum, qui rationes motus Solis, aut potius Terrae, ignorabant, magnam cum Nocte affinitatem habebat. Locus in quo Hesperides esse credebantur non vnus fuit, attamen in Africa constabat earum sedes fuisse. *Plinius* Lib. V. Hist. Nat. c. 5. de Berenice Cyrenaicae vrbe: *Berenice in Syrtis extimo cornu est, quondam vocata Hesperidum, supradictarum, vagantibus Graeciae fabulis.* Idem de *Lixo* vrbe Mauritaniae Tingitanae, vltra quam ad Occasum nihil esse credebatur, Lib. eiusdem Cap. I. *Ibi regia Antaei, certamenque cum Hercule et Hesperidum horti.* Idem habet Lib. XIX. c. 4. Aliam affert Hesperidum Genealogiam *Diodorus Siculus* Biblioth. Lib. IV. Sed nec eum, nec recentiorem quemquam alium moramur, prae *Hesiodo*; Graeculi enim certatim addidere veteribus fabulis, quae proinde in antiquissimis quibusque minus corruptae inanibus additamentis inueniuntur. *Clericus.*

Αἷς μῆλα — χρύσεα καλὰ μέλεσι.] Duplici ratione haec μῆλα a Veteribus explicantur. Alii existimant fuisse mala, vel poma quae *citrea* vocamus, et ob colorem *aurea* dicta sunt; vel etiam *aurantia*, quae amara sunt aut dulcia, cum *citrea* sint acida. Certe *citrea* et *aurantia* et ἑσπε-

ρίδες

ρίδες et ἑσπερικὰ μῆλα dicta ſunt, et primum ex regionibus Atlanti monti ſubiectis in Europam allata ſunt. *Athenaeus* Lib. III. p. 82. Ἑσπερίδων δὲ μήλων ἔτως κελεισθαί τινά φησι Τιμαχίδας, ἐν τῷ τεταρτῳ, εἰπὼν καὶ ἐν Λακεδαίμονι παρατίθεσθαι τοῖς Θεοῖς. Φησὶ Πάμφιλος ταῦτα, εὔοσμα τὲ εἶναι καὶ ἄβρωτα, καλεῖσθαι δ' ἑσπεριδων μῆλα. Ἀριστοκράτης γὲν ἐν τεταρτῳ Λακωνικῶν, ὅτι δὲ καὶ μῆλα καὶ τὰς λεγομένας Ἑσπερίδας: *quaedam mala dici Heſperidum, ait Timachidas in quarto, teſtatus etiam Lacedaemone apponi Diis. Haec habet et Pamphilus, ac praeterea grati eſſe odoris, ſed non comedi, vocarique Heſperidum mala. Ariſtocrates Libro quarto Laconicorum: inſuper mala et quas Heſperidas vocant.* Idem *Athenaeus*, pagina ſequente: Αἰμιλιανὸς δὲ ἔλεγεν Ἰόβαν τὸν Μαυρουσίων βασιλέα, ἄνδρα πολυμαθέσατον, ἐν τοῖς περὶ Λιβύης συγγράμμασι μνημονεύοντα τὲ κίτρε, καλεῖσθαι φάσκειν αὐτὸ παρὰ τοῖς Λίβυσι μῆλον Ἑσπερικὸν, ἀφ' ὧν καὶ Ἡρακλέα νομίσαι εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὰ χρύσεα διὰ τὴν ἰδέαν λεγόμενα μῆλα: *Aemilianus vero dixit Iubam Mauritaniae Regem, virum doctiſſimum in commentariis de Libya meminiſſe citri, et dicere vocari a Libybus malum Heſpericum: a quibus etiam Herculem tuliſſe in Graeciam mala, quae ob colorem dicuntur aurea.* In haec verba ampliſſimam enarrationem habet *Claud. Salmaſius* in Solinum p. 670. et ſeqq. Ed. Vltraiect. Addimus nos, ſi Iuba Libycum ipſum nomen protulit, cum dixit ἑσπερικὸν vocari malum hoc, apud Libyas, videri dictum אשפירי *aſchpbiri*, aut *eſpiri*, a pulcritudine, nam Hebraeis שפר *pulcher fuit.* Forte et, vt hoc obiter dicam, ἔσπερος, ſeu *veſperugo* indidem nomen traxit,

* Ἔσπερος ὃς κάλλιστος ἐν οὐρανῷ ἵσταται ἀστὴρ.

Veſperugo, quae pulcherrima eſt in coelo ſtella. Galli vocant vulgo *la belle etoile.* Deinde quia illa ſtella ad occaſum, paullo poſtquam ſol occidit, apparet, occidentales orae dictae ſunt a Graecis *heſperiae*, vt Italia, Hiſpania, et occidui Africae tractus. *Macrobius* Saturn. Lib. I. c. 3. *Graeci ἑσπέραν a ſtella heſpero dicunt, vnde et* Heſperia *Italia, quod occaſui ſubiecta ſit, nominatur.*

Verum, vt redeamus ad mala Heſperidum, alii crediderunt fuiſſe *oues. Diodorus Siculus* Lib. IV. p. 233. Κατὰ τὴν ἑσπερῖτιν ὀνομαζομένην χώραν Φασὶν ἀδελφὲς δύο γενέσθαι δόξῃ διωνομασμένες, Ἕσπερον καὶ Ἄτλαντα, τύτες δὲ πεντῆσθαι πρόβατα τῷ μὲν κάλλει παράδοξα, τῇ δὲ χρόᾳ ξανθὰ, καὶ χρυσοειδῆ· ἀφ' ἧς αἰτίας τὲς ποιητὰς τὰ πρόβατα μῆλα καλέντας ὀνομάσαι χρυσᾶ μῆλα: *in regione, quae vocatur Heſperitis, aiunt fratres duos fuiſſe, inclyti gloria nominis, Heſperum et Atlantem; hos vero habuiſſe*

* *Iliad.* X. 328.

buisse oues incredibilis pulcritudinis, colore rutilo et ad aureum accedente; qua de causa Poetas cum oues μῆλα vocarent, appellasse eas χρυσᾶ μῆλα. Nimirum Graeci, vt et Latini, *aurea* vocant quaecumque pulcritudine in suo genere excellunt.

Sed multo verisimilior est prior sententia quae *aurea mala*, citrea, vel aurantia interpretatur, praesertim cum omnes memorent *hortos Hesperidum*, nemo *pascua*; in quibus versantur oues, non in hortis. *Samuel* quidem *Bochartus* in Chanaanis Lib. I. c. 24. vult *aurea mala quae draco obseruabat, fuisse opes, vel ab eodem, vel ab alio congestas.* Tum subiicit: *huc facit quod* מאל *malon, vel melon, Arabice opes sonat, vt Graece* μῆλον *vel* μᾶλον *malum.* Sed quod ostendimus de origine citreorum vel aurantiorum malorum, ex Hesperide terra, coniecturam illam euertunt.

Eodem pertinet quod de Hippomene narrant Poetae. *Salmasius* vetus hoc Epigramma, eam in rem profert:

Septa micant spinis felicis munera mali,
Quae tulit vt Circi aureus ora tumor.
Hippomenes vicit tali certamina malo,
Talia poma nemus protulit Hesperidum.

Aut in hisce nihil video,

*Aut * haec Massyli poma draconis erant.*

De dracone custode alibi agemus. *Clericus.*

Πέρην κλυτῆς Ὠκεανοῖο] Nolim vertere *trans Oceanum*, nam *trans Oceanum* nihil norant antiquiores Graeci, sed *ad Oceanum.* Ac sane vidimus non trans Oceanum, sed ad Oceanum collocari Hesperidum hortos. De hac significatione voculae πέρην, vide Intt. ad Matt. IV, 15. Si tamen haec scripta fuissent postquam Poeni Atlantici Oceani meridianos tractus nauigare coeperunt, possent intelligi insulae in illo Oceano, quae dicerentur πέρην Ὠκεανῆς, quod sint trans fretum Oceani. *Pomponius Mela* Lib. III. c. 10. cum descripsisset ἑσπέριον κέρας, quod *viride promontorium* nunc vocamus: *inde*, inquit, *incipit frons illa, quae in occidentem vergens mari Atlantico alluitur. Prima eius Aethiopes tenent, media nulli. Nam aut exusta sunt, aut arenis obducta, aut infesta serpentibus. Exustis insulae appositae sunt, quas Hesperidas tenuisse memoratur.* Forte hoc fictum ex hoc *Hesiodi* loco perperam intellecto; ceteri enim Scriptores hortos Hesperidum in continente Africa, esse dixerunt.

Cum antea statuerimus Nymphas esse *animas*, נפשות *nephaschoth*, quaesiuerit forte quispiam qua de causa dixerint Poetae, et vulgo crediderint Ethnici eas versari in nemoribus et viretis? Nimirum, antiquissimis temporibus videntur Graeci

* *Martial.* Lib. XIII. Ep. 37. vbi *Massyli* habet, pro *Massaesyli*, quod nomen populi Mauris vicini.

Graeci credidisse animos fato functorum libenter versatos esse circa loca, quae viui coluerant. Itaque vetustissimorum Hesperiorum animi credebantur, corpore soluti, errare in Mauritaniae viretis, malis citreis et aurantiis consitis; amoenis profecto sedibus, pro eorum captu qui supra haec terrena non sapiebant. Illo aeuo,

— * *nondum aliquis sortitus triste profundi*
Imperium, aut Sicula torquet cum coniuge Plutona.
Nec rota, nec furiae, nec saxum, nec vultur ob atri
Poena, sed infernis hilares sine regibus vmbrae.

Seu, vt clarius loquar, nondum Poetae finxerant quae de Inferis postea dicta sunt. Clarum eius opinionis vestigium habemus in *Operibus* v. 122. vbi de prima, seu antiquissima hominum (qui in Graecia, nimirum, vixerant) aetate, ita loquitur *Hesiodus:*

Τοὶ μὲν Δαίμονές εἰσι, Διὸς μεγάλου διὰ βουλὰς,
Ἐσθλοὶ, ἐπιχθόνιοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων·
Οἵ ῥα φυλάσσουσί τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα,
Ἠέρα ἑσσάμενοι, πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν.

Hi quidem Daemones facti sunt, magni Iouis consilio, boni, versantes in terra, custodes mortalium hominum, caligino sa aere induti passim errantes per terram. Eodem pertinet quod postea dicit de Heroibus Thebanorum et Troicorum temporum v. 167.

Τοῖς δὲ δίχ' ἀνθρώπων, βίοτον καὶ ἤθε' ἑκάστοις
Ζεὺς Κρονίδης κατένασσε πατὴρ εἰς πείρατα γαίης,
Τηλοῦ ἀπ' ἀθανάτων· τοῖσι Κρόνος ἐμβασίλευε.
Καὶ τοὶ μὲν νήσοισιν ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες
Ἐν μακάρων νήσοισι, παρ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην,
Ὄλβιοι ἥρωες· τοῖσιν μελιδέα καρποὶ
Τρὶς ἔτεος θάλλοντα φέρει ζείδωρος ἄρουρα.

His autem seorsim ab hominibus vita et sede tributa, Iupiter pater, Saturni filius, habitare eos iussit ad fines terrae, procul ab immortalibus; eorum autem Saturnus Rex est; et illi quidem habitant, securum animum habentes, in beatorum insulis, intra Oceanum profundum, felices Heroes. Iis dulcem fructum ter quotannis florentem fert foecunda tellus. Sed et aliis in locis eos qui ad Troiam perierunt collocarunt alii Poetae, et quidem supra terram. *Dionysius* in Periegesi v. 541.

Ἔστι δέ τις καὶ σκαιὸν ὑπὲρ πόρον Εὐξείνοιο,
Ἀντιβορυσθένεος, πολυωνυμος εἰν ἁλὶ νῆσος
Ἡρώων· Λευκὴν μιν ἐπωνυμίην καλέουσιν.
Οὔνεκά οἱ τὰ πάρεσι κινώπετα λευκὰ τέτυκται.
Κεῖθι δ' Ἀχιλλῆός τε καὶ Ἡρώων Φατὶς ἄλλων
Ψυχὰς εἰλίσσεσθαι, ἐρημαίας ἀνὰ βήσσας,
Τῶτό δ' ἀριζήεσσι Διὸς πάρεδρον ὀπηδεῖ
Ἀντ' ἀρετῆς.

Χρύσεα καλὰ μέλησι, φέρουτά τε δένδρεα καρπόν·
Καὶ Μοίρας καὶ Κῆρας ἐγείνατο νηλεποίνας,

Aurea pulchra curae ſunt, frugiferaeque arbores,
Et fatales Deas, et Parcas genuit immites,

216. καρπῶν Iunt. 1. 217. νηλεποίνας B. 109. Iunt. 1. 2.

Eſt vero quaedam, ſiniſtrum ſuper meatum Euxini, ex aduerſo Boryſtenis celebris in mari inſula Heroum. Albam eam cognomine vocant, quia quae ei inſunt animalia alba ſunt. Illic item Achillis et aliorum fama eſt Heroum animas errare deſertas per vallès. Quod aliorum multorum teſtimoniis illuſtrari poſſet, ſi de *Achillea* Inſula ageremus. Verum hoc vnum ex ſuperioribus verbis *Heſiodi* et *Dionyſii*, quibus multi alii concinunt Poetae, colligimus, antiquiſſimis temporibus Graecos credidiſſe vita functorum animos non infra terram detruſos, ſed hic illic in locis amoenis volitaſſe; vnde nata eſt opinio de Nymphis, per totam terram vagantibus; cuius originem Poetae aliud agentes obſcure nobis indicarunt. Poſſemus Philoſophos paria ſentientes illis ſuccenturiare, ſed quia hi coniecturis potius ſuis, quam olim receptis opinionibus gaudent, ab eo labore ſuperſedebimus. Neque enim hic quaerimus quid, ex Philoſophorum ſententia, verum fuerit; ſed quid antiquiſſimi Graeciae incolae crediderint, qualecumque eſſet. Criticos hic agimus, non Philoſophos. *Clericus.*

216. Φέρουτά τε δένδρεα καρπόν] Arbores fructiferae. καρπὸς κατ' ἐξοχὴν ὁ σῖτος. Heſych. *Guietus.*

217. Καὶ Μοίρας καὶ Κῆρας] Hoc eſt, Parcas, quae duplici illo nomine vocari ſolent. Sed *Heſiodus*, Poetica licentia ludens, totidem facit Deos, aut Semideos, variis rebus praefectos, quot ſunt illarum nomina, licet idem prorſus ſignificantia. Quod manifeſto oſtendunt ſequentia, et praeſertim quidem verſus 228.

Ὑσμίνας τε Φόνους τε, Μάχας τ' Ἀνδροκτασίας τε.

Nam *Pugnae, Caedes, Proelia et Strages virorum* ſunt vnius eiusdemque rei quatuor nomina. Ex hac autem licentia perſonarum fingendarum, et quidem diuinarum, videtur orta conſuetudo Ethnicorum, de qua multis diximus in *Criticae* P. 2. C. VIII. Vt ad Numina, de quibus hic *Heſiodus*, redeam, fatales Deae dictae ſunt μοῖραι *fata, ſortes*, παρὰ τὸ μεμερίσθαι ἑκάστῳ, *quia vnicuique diuiſae ſunt.* Sed vox Κὴρ omnino facta eſt a Phoenicia voce קור Kor, *frigus;* nec frequentius additur vllum epitheton *morti*, quam *frigidae*, eo quod mortuorum illico frigeſcant

Κλωθώ τε, Λαχεσίν τε, καὶ Ἄτροπον, αἵτε βροτοῖσι
Γεινομένοισι δίδασιν ἔχειν ἀγαθόν τε, κακόν τε,
Αἶτ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε παραιβασίας ἐφέπουσαι,
Οὐδέποτε λήγουσι θεαὶ δεινοῖο χόλοιο,
Πρίν γ' ἀπὸ τῷ δώωσι κακὴν ὅπιν ὅστις ἁμάρτῃ.
Τίκτε δὲ καὶ Νέμεσιν, πῆμα θνητοῖσι βροτοῖσι,

Clothoque, Lacheſinque, et Atropon, quae mortalibus
Naſcentibus dant habendum bonumque malumque,
Quaeque hominumque Deorumque delicta perſequentes,
Nunquam deponunt Deae vehementem iram,
Priuſquam ab illo ſumſerint grauem poenam, quiſquis peccarit.
Peperit praeterea et Nemeſin, cladem mortalibus hominibus,

218. βροτοῖσιν Iunt. 1. 219. γινομένοισι Iunt. 1. 2. πεινομένοισι Ald. 220. ἀφεπῶσαι R. S.

ſcant membra. Quin et *Horatius* Sat. Lib. II. Sat. I. v. 62. *frigus* ponit pro morte:

— *o puer, vt ſis*
Vitalis metuo, et maiorum ne quis amicus
Frigore te feriat.

Vetus Scholiaſtes: *Morte te afficiat, quae frigida eſt, vt Virgilius*: frigida mors. Vide, ſi tanti eſt, alios Interpretes. Eadem opera, dicam vnde mihi videantur *Parcae* dictae Latinis; nimirum, a voce eiuſdem Linguae פרק *rupit, fregit*, vnde dicta פרקא *parka* Dea quae abrumpit filum; quod *Atropos* potiſſimum facere dicitur, ſed non diſſentientibus ſororibus. Omnes aliae Etymologiae ineptae ſunt, quas licet quaeras apud *G. Ioan. Voſſium* in Etymologico. *Clericus.*

220. Αἶτ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε παραιβασίας ἐφέπουσαι] Hoc eſt, quae et huius aetatis homines morte plectunt, et olim de antiquiſſimis Graeciae incolis in Deorum numerum relatis, quosque adeo nunc Deos dicimus, easdem poenas ſumſerunt. Res aliter intelligi nequit, atque hinc liquet, *Heſiodi* aetate, ignotum non fuiſſe Deos, qui colebantur, fuiſſe meros homines. Alioqui Numina, quae praeeſſe credebantur Morti, et fato hominum, Diis ipſis ſuperiora nunquam habita fuiſſent. *Clericus.*

223. Τίκτε δὲ καὶ Νέμεσιν] Haec vox idem ſignificat ac Μοῖρα, eſt enim a νεμέω, quod idem ac νέμω, id eſt, *divido*. Numen eſt, quod ſuperbis diſtribuere credebatur poenas, et perſequi reos, qui ſibi meritum ſupplicium effugiſſe videbantur. Vide quae de ea collegit *Rob. Conſtantinus*

Νὺξ ὀλοή. μετὰ τήνδ' Ἀπάτην τέκε καὶ Φιλότητα,

Nox pernicioſa: poſt hanc Fraudem enixa eſt, et Concubitum,

nus in Lexico, nemo enim plura et aptiora hanc in rem protulit Vetervm teſtimonia. Sed non eſt miſcendum, quod ille obſeruare omiſit, hoc Numen cum alio eiusdem nominis, quod praeeſt pudori, quo delicta vetantur. Eſt, nimirum, eius munus in eo ſitum vt excitetur in hominum animis timor *δικαίας μέμψεως iuſtae vituperationis*, vt loquitur *Euſtathius*. Haec Nemeſis antevertit peccata; illa commiſſa plectit. Nemeſis benignioris meminit ipſe *Heſiodus*, in Operibus v. 200. vbi deſcripto ſaeculo ferreo ita loquitur:

Καὶ τότε δὴ πρὸς Ὄλυμπον ἀπὸ χθονὸς εὐρυοδείης,
Λευκοῖσι φαρέεσσι καλυψαμένω χρόα καλὸν,
Ἀθανάτων μετὰ φῦλ' ἴτην, προλιπόντ' ἀνθρώπους,
Αἰδὼς καὶ ΝΕΜΕΣΙΣ.

Tum demum ad coelum a terra ſpatioſa candidis veſtibus tectae corpus pulcrum, ad Deos ibant, relictis hominibus, Pudor et NEMESIS. Interpretatur *Proclus δίκης ἄγγελον, iuſtitiae Angelum*; ſed tantum abeſt, vt is ad Deos ſaeculo ferreo iuiſſe dici poſſit, vt contra numquam magis verſatus fuerit inter homines, quam ea aetate, qua maxima ſcelera admiſſa cenſentur. Verum de hac dicemus et ad *Opera* Heſiodi. *Clericus.*

Πῆμα θνητοῖσι βροτοῖσι.] Contra altera *Nemeſis* iuuat, vt dicebamus. *Clericus.*

Νέμεσιν] Ἀσκληπιάδης ἐν τοῖς τραγῳδεμένοις εἰς νύκτα φησὶ μεταβληθέναι τὸν Δία καὶ Νεμέσει μιγῆναι. Schol. Ant. Haec fabula, vt opinor, ex eo traxit originem, quod ad deum, vt loquitur Scriptura Sacra, vindicta pertineat, eique curae ſit, maleficia hominum punire. *Rob.*

224. Ἀπάτην τέκε καὶ Φιλότητα] Δολότητα ſcribendum videtur pro δολιότητα. τὸ Φιλότητα hic locum non habet *Guieſus*.

Καὶ Φιλότητα] Non eſt vertendum *Amicitiam*, vt vulgo ſolent, ſed *Concubitum*; intelligendusque meretricius, qui merito inter maxima mala recenſetur, et Noctis eſt infauſta ſoboles; Non raro φιλότης, apud *Heſiodum* et *Homerum* eo ſenſu occurrit, vt Lexica docebunt. Vide v. 177. Nec potuit ſoror ei conuenientior dari quam Ἀπάτη, hoc eſt, *fraus, ſimulatio, captio, fallax ſuadela*, quibus meretrices alliciunt adoleſcentes. Res eſt nimis nota, et plenae ſunt exemplis Comoediae. Igitur neceſſaria non eſt violenta emendatio *F. Guieti*, qui volebat legi δολότητα pro δολιότητα. *Clericus.*

Φιλότητα

Γῆράς τ' ὀλόμενον, καὶ Ἔριν τέκε καρτερόθυμον. 225
Αὐτὰρ Ἔρις ξυγερὴ τέκε μὲν Πόνον ἀλγινόεντα,
Λήθην τε, Λιμόν τε, καὶ Ἄλγεα δακρυόεντα,
Ὑσμίνας τε, Φόνους τε, Μάχας, Ἀνδροκτασίας τε,
Νείκεά τε. ψευδέας τε Λόγους, Ἀμφιλογίας τε,
Δυσνομίην, Ἄτην τε, συνήθεας ἀλλήλοισιν. 230

Seniumque noxium, et Contentionem peperit pertinacem.
Ceterum Contentio odiosa peperit quidem Laborem molestum,
Obliuionemque, Famemque, et Dolores lacrymabiles,
Pugnasque, Caedesque, Proelia, Stragesque virorum,
Iurgiaque, mendacesque Sermones, Disceptationesque,
Legum contemtum, Noxàmque, familiares inter sese:

225. καρτερόθυμον Trinc. 226. ἀλγεινόεντα Iunt. 1. 2. Trinc. 227. λιμόν Com. 228. R. S. exhibet sic, Ὑσμίνας, Μάχας τε, Φόνους. ὑσμίνας Iunt. 1. 2. φόβους Steph. marg. Mox vulgo erat Μάχας τ', illud τ' omisit Rob et abest quoque ab ed. Ald. 229. Ψεύδεα Trinc. ψευδεά τε, λόγους τ' ἀμφιλογίας τε habent Codd. B. 109. R. S. 230. ἀλλήλησιν B. 109. R. S.

Φιλότητα] Assentior Clerico, qui Φιλότητα interpretatur *meretricium amorem*, dicitque *fororem* ei conuenientiorem assignari non posse, quam τὴν ἀπάτην. Cui adiungo, quod nec mater ei conuenientior dari possit quam Νὺξ ὀλοή, cuius sub vmbra haecce facinora perpetrari solent. *Rob.*

229. Ἀμφιλογίας τε] An. ἀμφιλλογίας τε. *Guietus.*

230. Δυσνομίην] Ἡ δυσνομία τῇ εὐνομίᾳ opposita. *Guietus.*

Δυσνομίην] ἡ δυσνομία τῇ εὐνομίᾳ opponitur, vt notauit Guietus. Haud igitur incommode verti potest, *legum malarum institutionem.* Quo sensu ἡ δυσνομία, et ἡ ἄτη optime dicuntur familiares esse, quia nihil maius damnum infert hominibus, quam malae leges. Sed si concedatur τὸν νόμον numquam ab Homero vel Hesiodo vsurpari, quaerenda est alia significatio τῆς δυσνομίης. Nec sane incommode verti potest, *difficilis viuendi status*, in quo boni a malis opprimuntur, quo sensu haud male coniungitur τῇ ἄτῃ. Ita verti potest εὐνομίη *bona viuendi ratio*, vt apud Homer. Odyss. ρ', v. 487. Ἀνθρώπων ὕβριν τε, καὶ εὐνομίην ἐφορῶντες. Vbi Scholiastes exponit εὐνομίην· εὐνεμησίαν· καθ' ἣν εὖ νεμόμεσθα καὶ διατελοῦμεν. Vide quae adnotaui supra ad v. 66. *Rob.*

Ὅρκον θ', ὃς δὴ πλεῖστον ἐπιχθονίοις ἀνθρώποις
Πημαίνει, ὅτε κέν τις ἑκὼν ἐπίορκον ὀμόσσῃ·
Νηρέα τ' ἀψευδέα καὶ ἀληθέα γείνατο Πόντος,

Iusiurandumque quod plurimum terrestres homines
Laedit, quando quispiam volens peierauerit:
Nereumque alienum a mendacio, et veracem genuit Pontus,

232. πημάνει Trinc. 233. δ' Trinc.

231. Ὅρκον] Hanc προσωποποιΐαν imitantur Platonici, vt liquet ex Comment. *Hieroclis* ad 2. vers. *Pythagorae*. Clericus.

233. Νηρέα τ' ἀψευδέα] *Nereum* vocari filium maris nemo mirabitur, qui sciet Phoenicia Lingua נהרא *naharo* esse fluuium. Fluuii merito dicuntur filii maris, cum ex eo orian-tur, quod non fuit ignotum *Hesiodo*, vt apparet ex v. 336. et seqq. Crediderim Phoenices dixisse mare esse *patrem fluuiorum* אב נהרא *ab nahare*, quod *pater Nerei* male versum est. Eodem errore, iudicarunt Nerea esse numen maris, cum fluuiorum potius Deus haberi deberet. Vnde vero factum sit vt ei laudes tribuerentur, quas in eum congerit *Hesiodus*, quaerunt Interpretes. Ridiculus hic est *Ioannes Diaconus*, vt solet, qui hanc eius rei rationem reddit: παρόσον εἰώθεσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ἐν θαλάσσῃ διάγοντες καὶ ναυτιλλόμενοι ἄνθρωποι ἀληθεῖς τε καὶ ἀψευδεῖς εἶναι, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἔντιμοι καὶ γεραροί. ὁ γὰρ καθεκάστην αὐτοῖς ἐλπιζόμενος θάνατος ἀναπείθει νημερτεῖς τε καὶ πρᾴους εἶναι. καὶ μὴ θεμιτὸν ἐπιλανθάνεσθαι μηδὲ δικαιοσύνης, μηδὲ ἰσότητος· *quia solent, vt plurimum, homines qui in mari vitam agunt et nauigant veraces esse et mendacii immunes, propterea que honore et veneratione digni. Mors enim, quam quotidie exspectant, persuadet vt sint veraces et mites; nec licet illis obliuisci aut iustitiam, aut aequitatem.* Certe hac ratione in officio contineri deberent nautae, sed quis nescit contraria omnia esse vera? Hic noster *Ioannes* vixerat forte in oppido mediterraneo, in quo de nautis philosophabatur, vt nos de incolis Planetarum, quos ne in somnis quidem vidimus. Confugiendum hic nobis iterum ad linguam eius gentis, quae frequentibus nauigationibus ceteris maria aperuit. Ea autem Lingua radices נהר *nahar*, נור *nour*, et נאר *naar* sonant *splendere*, *lucere*; quod a luce corporea translatum ad animum significat *scire*, *intelligere*, *sapere*. Itaque laudes, quibus hic Nerea ornat Poeta, videntur

Πρεσβύτατον παίδων· αὐτὰρ καλέουσι γέροντα,
Οὕνεκα νημερτής τε καὶ ἤπιος· οὐδὲ θεμιστέων
Λήθεται, ἀλλὰ δίκαια καὶ ἤπια δήνεα οἶδεν,
Αὖτις δ' αὖ Θαύμαντα μέγαν, καὶ ἀγήνορα Φόρκυν,

Maximum natu filiorum: ſed vocant ſenem,
Eo quod verax atque placidus: nec iuris et aequi
Obliuiſcitur, ſed iuſta et moderata iudicia nouit.
Deinde rurſum Thaumantem magnum et fortem Phorcyn,

234. ἀτὰρ Trinc. 235. Οὕνεκα Ald. θεμίστεων Iunt. 1. 2.

tur natae ex altera ſignificatione eius nominis. Forte propterea et Nerea et Protea fatidicos Deos eſſe crediderunt Veteres. *Clericus.*

235. — οὐδὲ θεμιστέων
Λήθεται, ἀλλὰ δίκαια καὶ ἤπια δήνεα οἶδεν]

Quaeritur quid proprie ſignificet vox δήνεα, quae et apud *Homerum* aliquoties occurrit. Iliad. Δ, 361. Agamemnon de Vlyſſe: ἤπεα δήνεα οἶδε. Interpretantur vulgo βουλεύματα *conſilia*, dictaque ea vult *Euſtathius*, ad locum allatum *Homeri*, παρὰ τὸ δήν, ὃ σημαίνει τὸ ἐπὶ πολύ. ἀφ' ἧς καὶ δηναιὸς ὁ πολυχρόνιος· χρόνου γὰρ χρεία τοῖς ὀρθὰ βουλευομένοις: a δήν, *id eſt, diu, vnde et* δηναιὸς *longaeuus. Tempore enim opus eſt iis, qui recta conſulunt.* Similia Etymologici Magni auctor, et alia non meliora habet. Quoniam vero hic mentio fit iuſtitiae, omnino crediderim δῆνος eſſe proprie *iudicium*, a radice Phoenicia דון *doun*, iudicare, vnde דין *din*, aut דינא *dina*, iudicium, quod a voce δῆνος, ſi pronunties H vt I, ſola terminatione in Σ differt. *Clericus.*

Οὐδὲ θεμιστέων — λήθεται] Hanc ob cauſam videtur Horatius Nereum potiſſimum elegiſſe, qui nauiganti Paridi fata caneret. Non modo ob veritatis amorem, vt ait Dacierius, quem ei attribuit Heſiodus, ſed etiam ob aequitatis et iuſtitiae ſtudium, quam Paris per raptum Helenae tam inſigniter violauerat. *Rob.*

237. Θαύμαντα] Iridis patrem. *Guietus.*

Θαύμαντα μέγαν] Cum Thaumas quidem dicatur filius Nerei et pater Iridis, oportet ea voce intelligi quidpiam, cuius natura ſit affinis mari et Iridi. Cum vero ſit ille filius Terrae, neceſſe etiam eſt quod vocatur Thaumas poſſe dici e terra oriri. Vix ergo aliud eſſe poteſt, quam neſcio quod Numen, quod ſit vaporum et nubium praeſes; nam haec naſcuntur ex mari et terra, et pariunt Iridem. Ita dictum fuerit, quod meteora hominibus

ſint

Γαίῃ μισγόμενος, καὶ Κητοῖ καλλιπάρῃον,
Εὐρυβίην τ' ἀδάμαντος ἐνὶ φρεσὶ θυμὸν ἔχουσαν,
Νηρῆος δ' ἐγένοντο μεγήρατα τέκνα θεάων 240
Πόντῳ ἐν ἀτρυγέτῳ, καὶ Δωρίδος ἠυκόμοιο,

Terrae commiſtus, et Ceto formoſam,
Eurybiamque, ferreum in pectore animum habentem.
Ex Nereo porro prognatae ſunt perquam amabiles filiae Dearum
Ponto in infructuoſo, et ex Doride pulcra,

238. Γαίῃ Ald. καλλιπάρῃον Ald. καλλιπάρηον B. 109. 239. ἀδάμαντα R. S. 240. μεγήρεντα Trinc. μεγήρετα Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Commel. Heinſ.

ſint *admirationi*, aut a verbo Graeco θαυμάζειν, aut a Phoenicia voce תמה *thamah*, quae idem ſonat, et a qua Graecum verbum deductum eſt. Homines, vt verbis *Lucretii* vtar, e Lib. VI.

— *mirantur qua ratione*
Quaeque geri poſſint, praeſertim rebus in illis,
Quae ſupra caput aetheriis cernuntur in oris. Clericus.

Ἀγχίνοον Φόρκυν] Hic videtur homo fuiſſe, qui nauigationis peritus fuerit, et remotiſſimas oras nauibus adierit. Nam cum res ipſa hoc oſtendat, vt poſtea videbimus, Radix פרק *phrak* apud Syros eſt *diſceſſit, amouit ſe* etc. *Cleriaus.*

238. Κητοῖ καλλιπάρῃον] An κητῷ a κῆτος? placet. *Guietus.*

Κητοῖ καλλιπάρῃον] Neſcio quare *Heſiodus* Ceronem pulcram vocet. Si enim pulcra fuit, habuit diſſimillimas ſibi filias, vt poſtea videbimus. Ex filiabus ſi coniiciamus de matris nomine, iudicabimus dictam a radice קוץ *Kouz*, faſtidire, litigare. Soror eius nomen Graecum habet, ſed mali etiam ominis, nec melior fuit filiabus ſororis, cum dicatur

Εὐρυβίη ἀδάμαντος ἐνὶ φρεσὶ
θυμὸν ἔχουσα.
Eurybie ferreum animum in pectore habens. Clericus.

240. Νηρῆος δ' ἐγένοντο] Subintell. ἐκ. μεγήρατα, hoc eſt, μεγάλως ἐπήρατα. Etym. *Guietus.*

Μεγήρατα τέκνα Θεάων, πόντῳ ἐν ἀτρυγέτῳ] Hae ſunt nymphae marinae, hoc eſt, animi eorum qui in mari olim perierant, aut etiam eorum qui inſulas Maris Interni primi coluerant. Nomina illis Graeca, pro arbitrio, impoſuerunt Poetae. *Clericus.*

241. Τελήεντος ποταμοῖο] Hoc eſt, μεγάλε. *Guietus.*

Τελήεντος ποταμοῖο] Hoc eſt, extremi, a τέλος, *finis*. Clericus.

Κύρης Ὠκεανοῖο τελήεντος ποταμοῖο,
Πρωτώ τ', Εὐκράτη τε, Σαὼ τ', Ἀμφιτρίτη τε,
Εὐδώρη τε, Θέτις τε, Γαλήνη τε, Γλαύκη τε,
Κυμοθόη, Σπειώ τε, Θοὴ, Θαλίη τ' ἐρόεσσα,
Καὶ Μελίτη χαρίεσσα, καὶ Εὐλιμένη, καὶ Ἀγαυὴ,
Πασιθέη τ', Ἐρατώ τε, καὶ Εὐνείκη ῥοδόπηχυς,
Δωτώ τε, Πρωτώ τε, Φέρουσά τε, Δυναμένη τε,
Νησαίη τε, καὶ Ἀκταίη, καὶ Πρωτομέδεια,
Δωρὶς, καὶ Πανόπη, καὶ ἐμείδης Γαλάτεια
Ἱπποθόη τ' ἐρόεσσα, καὶ Ἱππονόη ῥοδόπηχυς,
Κυμοδόκη θ', ἣ κύματ' ἐν ἠεροειδέϊ πόντῳ,
Πνοιάς τε ζαθέων ἀνέμων, σὺν Κυματολήγῃ,
Ῥεῖα πρηΰνει, καὶ ἐϋσφύρῳ Ἀμφιτρίτῃ·
Κυμώ τ', Ἠιόνη τε, ἐϋστέφανός θ' Ἁλιμήδη,
Γλαυκονόμη τε φιλομμειδὴς, καὶ Ποντοπόρεια,
Λιαγόρη τε, καὶ Εὐαγόρη, καὶ Λαομέδεια·

Filia Oceani vltimi fluuii,
Protoque, Eucrateque, Saoque, Amphitriteque,
Eudoraque, Thetisque, Galeneque, Glauceque,
Cymothoë, Spioque, Thoë, Thaliaque iucunda,
Et Melita gratiosa, et Eulimene et Agaue;
Pasitheaque, Eratoque, et Ennice roseis lacertis praedita,
Dotoque, Protoque, Pherusaque, Dynameneque,
Nesaeque, et Actaea, et Protomedia,
Doris, et Panope, et speciosa Galatea,
Hippothoëque amabilis, et Hipponoë roseis lacertis praedita,
Cymodoceque, quae fluctus in obscuro ponto,
Et flatus vehementium ventorum, vna cum Cymatolege,
Facile mitigat, et cum pulcros talos habente Amphitrite:
Cymoque, Eioneque, pulchreque coronata Halimede,
Glauconomeque hilaris, et Pontoporia,
Liagoreque, et Euagore, et Laomedia:

243. ῥυηέντι Steph. marg. 245. Σπειώ τε θοὴ Ald. Trinc. Com. 246. et 247. transponuntur in B. 109. R. S. et Iunt. 1. 247. Εὐνεικὴ Ald. 249. Νησαίη καὶ B. 109. R. S. 252. κύμαθ' Iunt. 2. 254. πρηΰνει B. 109. Trinc. σὺν τε ἐϋσφ, Trincav. In edit. Rob. est ἐϋσφύρῳ. 255. ἐυφανὶς Ald. Ελιμήδη B. 109. 256. φιλομηδὴς Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

262. Αὖταρ

Πολυνόμη τε, καὶ Αὐτονόη, καὶ Λυσιάνασσα,
Εὐάρνη τε Φυὴν τ' ἐρατὴ, καὶ εἶδος ἄμωμος·
Καὶ Ψαμάθη χαρίεσσα δέμας, δία τε Μενίππη·
Νησώ τ', Εὐπόμπη τε, Θεμιστώ τε, Προνόη τε·
Νημερτής θ', ἣ πατρὸς ἔχει νόον ἀθανάτοιο.
Αὗται μὲν Νηρῆος ἀμύμονος ἐξεγένοντο
Κοῦραι πεντήκοντα, ἀμύμονα ἔργ' εἰδυῖαι.
Θαύμας δ' Ὠκεανοῖο βαθυῤῥείταο θύγατρα
Ἠγάγετ' Ἠλέκτρην. ἡ δ' ὠκείαν τέκεν Ἶριν,

Polynomeque, et Autonoë, et Lysianaſſa,
Euarneque tam indolis gratae, quam inculpatae formae.
Et Pſamathe decora corpore, diuinaque Menippe:
Neſoque, Eupompeque, Themiſtoque, Pronoëque,
Nemertesque, quae patris habet animum immortalis.
Hae quidem ex Nereo inculpato procreatae ſunt
Filiae quinquaginta, inculpata opera callentes.
Thaumas vero Oceani profundiflui filiam
Duxit Electram. haec autem celerem peperit Irim,

258. Αὐτονόμη Ald. 259. τ' abeſt in Cod. B. 109. 260. ψαμάτη Trinc. 261. Θεμισώ Ald. 265. ὠκεανῦ Iunt. I. 2. βαθυῤῥίταο Iunt. I. 2. 266. ἡ δ' Ald.

262. Αὗται μὲν Νηρῆος ἀμύμονος ἐξεγένοντο
Κοῦραι πεντήκοντα, ἀμύμονα ἔργ' εἰδυῖαι]
Hos duos verſus attuli propter vocem ἀμύμων. Proprie quidem ſignificat *quod reprehendi nequit, quod nullum ſit in eo vitium.* Venit enim ex eadem radice ac Μῶμος, de quo antea ad v. 214. Auctor Etymologici: παρὰ τὸ μῶμος, γίνεται ἄμωμος, ἀμώμων, καὶ τροπῇ τοῦ Ω in Υ ἀμύμων, ὡς χελώνη καὶ χελύνη. ὁ ἀμώμητος καὶ ἄψογος. Attamen hoc in loco et multis aliis malim, neglecta Etymologia, vertere *egregias, eximius*; nimirum, in ſuo genere. Paſſim apud *Homerum*, Achilles dicitur ἀμύμων, in quo certe plurima fuere, quae merito poterant reprehendi, *ſuperbia, ferocitas, crudelitas* etc. Sed ita vocatur, quia erat egregius miles. *Clericus.*

266. Ὠκείαν τέκετ' Ἶριν]
Cum Veteres animaduerterent arcum coeleſtem cerni cum plueret, facile intellexerunt ortum eum ex pluuia; quo factum, vt a mari oriri dicant Poetae. Sed propter elegantiam colorum, crediderunt, aut ſe credere finxerunt ſcalam

eſſe

Ἠϋκόμους θ' Ἁρπυίας, Ἀέλλώ τ', Ὠκυπέτην τε,
Αἵ ῥ' ἀνέμων πνοιῇσι καὶ οἰωνοῖς ἅμ' ἕπονται,
Ὠκείῃς πτερύγεσσι· μεταχρόνιαι γὰρ ἴαλλον.
Φόρκυϊ δ' αὖ Κητὼ Γραίας τέκε καλλιπάρῃος, 270

Pulchricomasque Harpyias, Aëlloque, Ocypetenque,
Quae ventorum flamina, et aues adsequuntur
Pernicibus alis. sublimes enim volitant.
Phorco post haec Ceto Graeas peperit formosa,

268. Ἄ ῥ' Ald. πνοῇσι Iunt. 1. 2. ἕσσονται Iunt. 1. 2. 269. Ὠκείῃ Ald. πτερύγεσσιν Iunt. 1. 2. 270. Φόρκυ B. 109. καλλιπαρήες B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. καλλιπαρήος R. S.

esse e coelo demissam, per quam nuntii a Diis ad homines descenderent. Illi autem spiritus, quos nos Graeca voce appellamus *Angelos*, hoc est, nuntios, ab Hebraeis vocantur quandoque עירים *hirim*, vel *irim*, hoc est, aut *vigiles*, aut *monitores*. Hinc ergo factum nomen *Iridis*, nuntiae Deorum, quae propterea dicitur *celer*, quod Deorum nuntii celerrimi esse existimarentur. *Clericus*.

267. Ἁρπυίας] Vltima correpta. Dorismus. vt supra κέρας, τροπάς. *Guietus*.

Ἠϋκόμους θ' Ἁρπυίας καὶ τὰ ἑξῆς] Ostendimus multis, in Dissert. de *Statua Salina*, Harpyias esse locustas, quas hic facit *Hesiodus* Thaumantis Meteororum Praesidis filias, quia ex nubibus saepe ferri videntur; μεταχρόνιαι γὰρ ἴαλλον; *sublimes enim volant*. Vide quae illic diximus. *Clericus*.

268. Αἵ ῥ' ἀνέμων] Hyperbole apud Latinos frequens, *Volat Ocior Euro*. Sed merito culpandus est Noster, qui cum ventorum celeritatem Harpyiis attribuisset, easdem statim auibus aequiparando nobilem hanc imaginem deprimit, atque imminuit. Haud ita Horatius; qui huiusmodi comparationibus simul vsus, per Climacem tamen assurgit fortiorem Hyperbolen posteriore loco adhibens. Carm. l. 1. od. 16. *Ocior ceruis et agente nimbos, Ocior Euro*. Rob.

270. Γραίας τέκε καλλιπάρῃος] Vox γραία idem sonat Graece, ac Γραῦς *anus*. Inde finxerunt Poetae *Graeas* fuisse canas, cum nascerentur. At si scribamus גראה *graah*, vel גריאה *griah*, vox deduci poterit a radice, quae apud Arabas et Chaldaeos significat *audax, animosus fuit, irritauit*; quae significatio non male quadrat in Phorcynis filias. Quod addit

Hesiodus

Ἐκ γενετῆς πολιάς, τὰς δὴ Γραίας καλέσσιν
Ἀθάνατοί τε θεοὶ, χαμαὶ ἐρχόμενοί τ' ἄνθρωποι.
Πεφρηδώ τ' εὐπέπλον, Ἐνυώ τε κροκόπεπλον,
Γοργύς θ', αἳ ναίουσι πέρην κλυτὸν Ὠκεανοῖο,

A partu canas, quas ob id Graeas vocant
Immortalèsque Dii, humique incedentes homines.
Pephredoque pulchro peplo, Enyoque croceo peplo,
Gorgonesque, quae habitant trans celebrem Oceanum,

272. χαμαὶ Ald. Trinc. τ' ἐρχομ. ἄνδρ. Ald. 273. ἐνυώ Iunt. 1. 2.

Hesiodus a Diis aeque ac ab hominibus vocatas γραίας, perinde est ac si diceret antiquissimum hoc earum esse nomen. Vide not. ad v. 195. *Clericus.*

272. Χαμαὶ ἐρχόμενοι ἄνθρωποι] Haud paullo elegantius legas ἑρπόμενοι *repentes*, cum ἔρχεσθαι rarius significet *incedere*. *Clericus.*

272. Ἐρχόμενοι] Frustra est Vir doctus, qui ἔρχεσθαι rarius significare *incedere* contendit. Sed ita prorsus scripsit Homer. Il. ε, 441 seqq. Οὔποτε φῦλον ὁμοῖον Ἀθανάτων τε θεῶν, χαμαὶ ἐρχομένων τ' ἀνθρώπων. *Rob.*

273. Πεφρηδώ τε Ἐνυώ τε] Nomina haec Graeca sunt convenientia cum nomine Phoenicio; nam Πεφρηδὼ vel, vt scribunt alii, Πεφριδὼ, est a πεφρικέναι, *inhorruisse*, *fremuisse*. Ἐνυὼ vero nomen est Bellonae, παρὰ τὸ ἔνω, ἐνύω, ὅ ἐστι φονεύω, *occido*, vt coniicit *Eustathius*. Clericus.

274. Γοργύς θ' αἳ ναίουσι πέρην κλυτὸν Ὠκεανοῖο

Ἐσχατιὴ πρὸς νυκτὸς· ἵν' Ἑσπερίδες λιγύφωνοι] Phoenices, qui ab antiquissimis temporibus extremam Africam ad occasum aliquatenus circumierant, cum narrarent quae in illis locis vidissent, a Graecis Interpretibus non satis intellecti, auctores fuerunt huius fabulae. Hoc intelligere licet ex *Hannonis* Periplo, in quo similia narrantur iis quae antiquiores *Hannone* Poeni, aut Phoenices dixerant. Qua de re vide quae diximus in Dissert. *de Statua Salina*, ne ea hic repetere cogamur. Πέρην ὠκεανοῖο, est hic aut *ad Oceanum*, aut in insula Oceani, vt iam diximus ad *v.* 215. *Contra eosdem* (Catoblepas) *sunt insulae Gorgades*, *domus*, *vt aiunt*, *aliquando Gorgonum.* Verba sunt *Pomp. Melae* Lib. III. c. 11. qui subiicit: *ipsae terrae promunturio, cui ἑσπέρας κέρας nomen est, finiuntur*, vnde colligere licet intelligi insulas, quae dicuntur *Promunturii Viridis*. Attamen quae retulit *Hanno* de insula, in qua mulieres

Ἐσχατιῇ πρὸς νυκτός· ἵν' Ἑσπερίδες λιγύφωνοι,
Σθεινώ τ', Εὐρυάλη τε, Μέδουσά τε λυγρὰ παθοῦσα.
Ἡ μὲν ἔην θνητή, αἱ δ' ἀθάνατοι καὶ ἄγηρω
Αἱ δύο· τῇ δὲ μιῇ παρελέξατο Κυανοχαίτης,
Ἐν μαλακῷ λειμῶνι, καὶ ἄνθεσιν εἰαρινοῖσι.
Τῆς δ' ὅτε δὴ Περσεὺς κεφαλὴν ἀπεδειροτόμησεν,

In extrema parte ad noctem: vbi Heſperides argutae,
Sthenoque, Euryaleque, Meduſaque, grauia perpeſſa.
Ipſa erat mortalis, aſt aliae immortales, et ſenio non obnoxiae
Duae: cum vna concubuit caerulea caeſarie Neptunus
In molli prato et floribus vernis.
Eius autem Perſeus caput cum amputaſſet,

275. ἑσπερίδες Iunt. 1. 2. 276. Σθένω τ' Ald. Iunt. 1. 2. Σθένω etiam cod. B. 109. 277. ἀγήρως B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. 279. λειμῶνι Ald. Inter verſus 279. et 280. Ald. et Steph. interponit v. 288. 280. Περσεὺς edit. Rob. vitioſe, ἀπεδειροτόμησεν Iunt. 1. 2.

mulieres inueniebantur, ex quibus nata Gorgonum fabula, melius quadrant in inſulam Gambiam, inter duo oſtia Nigri fluuii, e regione Gorgadum, ſitam. Idem *Mela*, memoratis Africae incolis ignis vſus ignaris: *Super eos*, inquit, *grandis litoris flexus grandem inſulam includit; in qua tantum FOEMINAS eſſe narrant, toto corpore hirſutas, et ſine coitu marium ſua ſponte foecundas; adeo aſperis efferisque moribus, vt quaedam contineri, ne reflectentur, vix vinculis poſſint. Hoc Hanno retulit, et quia detracta occiſis coria pertulerat, fides habita eſt.* Haec autem loca dicuntur eſſe ad *extremam noctem*, quod Veteres crederent in vltimo occaſu aeternam eſſe noctem, quaſi illic Sol exſtingueretur. *Clericus.*

276. Σθεινώ τε etc.] Gorgones hae ſunt, quae *Heſperides* etiam generis nomine vocabantur; *Heſperides* enim erant omnes illae occidentales Nymphae. *Clericus.*

280. Τῆς δ' ὅτε δὴ Περσεὺς
κεφαλὴν ἀπεδειροτόμησεν,
Ἐξέθορε Χρυσάωρ τε μέγας,
καὶ Πήγασος ἵππος.]

Vnde ſingulae circumſtantiae huius fabulae natae ſint, nemo dixerit. Sed ſummatim coniicere eſt latere hic aliquid veri, de equis ex vltima Africa in Aſiam auectis. Eius rei haec clara ſunt veſtigia. Primo *Perſeus* commode deducitur a voce Phoenicia פרשׁ *pharſcho*, hoc eſt, eques; quae deriuatio optime in eum quadrat, cum Pegaſo veheretur, equo alato. Secundo, ſi ſcribas vocem Πήγασος Phoenicie, hoc modo,

Ἐξέθορε Χρυσάωρ τε μέγας, καὶ Πήγασος ἵππος·
Τῷ μὲν ἐπώνυμον ἦν, ὅτ' ἄρ' Ὠκεανοῦ περὶ πηγὰς
Γένθ', ὁδ' ἄορ χρύσειον ἔχεν μετὰ χερσὶ φίλῃσι.

Exsiliit Chrysaor magnus, et Pegasus equus.
Huic quidem cognomen erat, quod Oceani apud fontes
Natus esset; ille vero ensem aureum tenebat manibus

281. χρυσάορ B. 109. Ald. Trinc. Sic quoque Ald. v. 287. 282. ἦν B. 109. Ald. Iunt. 1. 283. Γένθ' Trinc. atque ita edidit Rob. vulgo Γείνθ'. In Iunt. 1. et 2. est γένθ'. ἔχων Iunt. 1. 2. Trinc. χερσὶν φίλῃσιν Iunt. 1. 2.

*פגסוס *pagsous*, vocem habebis compositam ex פג *pag*, hoc est, *lupatum*, et סוס *sous*, hoc est, equus. Tertio, notissimum est Mauros et Numidas extremae Africae incolas. semper equis abundasse, atque ex iis pugnasse. Nihil frequentius in Romana Historia occurrit. Quin et videtur pars aliqua illarum Gentium *Persarum* vocabulo dicta,* eadem de causa, non quod ex Perside veniissent. *Sallustius* in Bello Iugurthino, eius rei meminit, quasi *ex Punicis libris, qui Hiempsalis regis dicebantur*; sed eos ex reliquiis exercitus Herculis fuisse vult. *Postquam in Hispania Hercules, sicut Afri putant, interiit; exercitus eius compositus ex gentibus variis, amisso duce, ac passim multis sibi cuique imperium petentibus, breui dilabitur. Ex eo numero Medi, PERSAE, et Armenii, nauibus in Africam transuecti, proxumos nostro mari locos occupauere. Sed PERSAE intra Oceanum magis, hinc alueos nauium inuersos pro tuguriis habuere.* Graeci postea Argiuo suo *Perseo* tribuerunt, quae de gente cognomine a Phoenicibus audiuerant, omniaque mendaciis nouis incrustarunt. Credibile est, occisis custodibus, abductos fuisse equorum greges ex Africa in Asiam. *Clericus.*

281. Ἐξέθορε χρυσάωρ] Scribe: ἐνθορε χρυσάωρ. *Guietus.*

282. Ὠκεανοῦ περὶ πηγὰς] Absurda deriuatio, cum fluuiorum proprie *fontes* dicantur; non maris. Sed *Hesiodus* non semel vocat Oceanum ποταμὸν, *fluuium*. Clericus.

283. Γείνεθ', ὁδ' ἄορ] Scribe: γένθ' ὁδ' ἄορ. *Guietus.*

Ὁ δ' ἄορ χρύσειον ἔχεν] Hinc dictus, si Graecis credimus, *Chrysaor*, quem vellem ab *Hesiodo* descriptum. Certe munus quod illi tribuit ferendi fulminis et fulguris, vel eorum custodis, colligere est ex eius nomine Phoeniciis litteris scripto, nam חארים־אור *hharisor*, vel *chrisaor*, significat *custodem ignis*;

* Vide *Sam. Bochartum* Hierozoïci P. I. Lib. 2. c. VI.

Χ' ὡ μὲν ἀποπ]άμενος, προλιπὼν χθόνα μητέρα μήλων,
Ἵκετ' ἐς ἀθανάτους· Ζηνὸς δ' ἐν δώμασι ναίει 285
Βροντήν τε στεροπήν τε φέρων Διὶ μητιόεντι.
Χρυσάωρ δ' ἔτεκε τρικάρηνον Γηρυονῆα,

Et ille quidem cum auolasset, relicta terra matre malorum,
Peruenit ad immortales: Iouis vero in domo habitat,
Tonitruque et fulgur ferens Ioui prudenti.
Chrysaor porro genuit tricipitem Geryonem,

287. Ἵτεκεν τρικέφαλον Iunt. 1. 2. τρικέφαλον etiam Ald. codd. B. 109. et R. S.

ignis; cum חרים *custodem*, apud Arabas et apud Hebraeos, aliosque Orientales populos, אור *or* non modo *lucem*, sed et *ignem* sonet. Haec ostendunt Phoeniciam esse fabulam, etiamsi omnibus eius ambagibus expedire nos non posse videmur, sine filo quopiam Ariadnes. *Clericus.*

284. Χ' ὡ μὲν ἀποπ]άμενος] Erat igitur alatus, non secus ac Pegasus. *Alae* autem celeritatem significant. *Clericus.*

Χθόνα μητέρα μήλων] Hoc est, *terram matrem malorum citreorum*, non *ouium*; vt intelligere licet ex iis, quae diximus de Hesperidum hortis. *Clericus.*

287. Τρικάρηνον Γηρυονῆα] Quare ex Chrysaore natus dicatur Geryon, vel Geryoneus, ignoremus necesse est, quia de Chrysaore nimis pauca habet *Hesiodus*; nam recentiores nihil moror, nouis mendaciis veteres historias nimium corrumpentes. Hoc vnum dici potest, patriam Chrysaoris fuisse continentem Africam, sedes vero Geryonis insulam ab ea non remotam, sed propiorem Hispaniae, de qua insula postea dicemus. Quaesiuerunt dudum Grammatici, quorum coniecturas collegit *N. Loydius* in Lexico Historico-Poetico, quare Geryoni tributa sint tria capita. Nos ex Lingua Phoenicia rem deducendam putamus, cum Tyrii insulam illam habuerint, ab Hercule Tyrio occupatam. Cum ergo Hercules, hoc est, mercator Tyrius, in eam insulam exscensionem fecisset, occurrerunt illi tres globi eius incolarum; quos ille, cum Phoenicibus suis, vicit. Res autem ita Phoenicia Lingua exprimatur: הכה שלש ראשי גרהם *icchah schelusch rasche gerehem*, aut more Syriaco גרהון *greboun*, hoc est ad verbum, *percussit tria capita greboun*, quae vltima vox si pro nomine proprio viri sumatur, statuetur fuisse vir quidam triceps nomine *Geryon*. Sed est appellativa, significatque *illorum incolarum*;

Μιχθεὶς Καλλιρόῃ κούρῃ κλυτῆ Ὠκεανοῖο.
Τὸν μὲν ἄρ' ἐξενάριξε βίη Ἡρακληείη,
Βουσὶ παρ' εἰλιπόδεσσι, περιῤῥύτῳ ἐν Ἐρυθείῃ· 290

Miſtus Calliroae filiae nobilis Oceani.
Illum quidem armis exuit Hercules,
Boues apud flexipedes, circumflua in Erythia;

288. Deeſt hic verſ. hoc loco in Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Deeſt etiam in cod. B. 109. et in eo poſt v. 277. inſeritur. 289. ἐξενάριξε Trinc. Ἡρακληίη Ald. Ἡρακλείη Iunt. 1. 2. 290. Βουσὶν ἐπ' εἰλιπόδεσσι Iunt. 1. 2. ἐν Iunt. 2.

colarum; et ſenſus loquutionis Phoeniciae hic eſt: *tria agmina incolarum cecidit.* Nam Phoenicie ראשים *roſchim* dicuntur etiam *agmina.* Hinc nata videtur fabula tricipitis Geryonis. *Clericus.*

289. Βίη Ἡρακληείη] Hoc eſt, Hercules, de quo dicemus ad *Scutum.* Clericus.

290. Βουσὶ παρ' εἰλιπόδεσσι περιῤῥύτῳ ἐν Ἐρυθείῃ] Quae de hac inſula collegit *Sam. Bochartus*, Chan. Lib. I. c. 24. non repetam. Ille eam a Tyriis conditam, Veterum conſenſu oſtendit. Sed ex *Hecataeo* negat Herculem Argiuum vmquam in haec loca nauigaſſe, nititurque probare in Erythia non fuiſſe boues, quod gramen eſſet illic ficcius quam vt bobus faginandis par eſſet; quam in rem profert verba *Strabonis*, in quibus oues, non boues faginatae dicuntur in Erythia. At verum quidem eſt Argiuum Herculem non omnia feciſſe quae ei tribuuntur, vt oſtendemus in *Scutum.* Sed verba *Strabonis* nequaquam oſtendunt faginari non potuiſſe boues in Erythia inſula, cum idem gramen; quo vſque adeo diſtendebantur oues, vt niſi trigeſimo die mitteretur iis ſanguis, ſuffocarentur; idem, inquam, gramen poſſet boues faginare. Sic ille loquitur Lib. III. p. 117. Ed. Geneuenſis Caſaubonianae: Ἐρυθείαν τὰ Γάδειρα ἔοικε λέγειν ὁ Φερεκύδης, ἐν ᾗ τὰ περὶ τὸν Γηρυόνην μυθεύεσιν. Ἄλλοι δὲ τὴν παραβεβλημένην ταύτῃ τῇ πόλει νῆσον, πορθμῷ σταδιαίῳ διειργομένην· τὸ εὔβοτον ὁρῶντες, ὅτε τῶν νεμομένων αὐτόθι προβάτων τὸ γάλα ὀρὸν ἀποιεῖ· τυροποιοῦσι δὲ πολλῷ ὕδατι μίξαντες διὰ τὴν ποιότητα· ἐν τριάκοντά τε ἡμέραις πνίγεται τὸ ζῷον, εἰ μή τις ἀποσχάζει τι τοῦ αἵματος· ξηρὰ δέ ἐστιν ἡ νέμονται βοτάνη, ἀλλὰ πιαίνει σφόδρα. τεκμαίρονται δ' ἐκ τοῦ πεπλάσθαι τὸν μῦθον τὸν περὶ τὰ βουκόλια τοῦ Γηρυόνου. *Erythean Gadira videtur vocare Pherecydes, in qua quae de Geryone dicã*

Ἤματι τῷ, ὅτε περ βόες ἤλασεν εὐρυμετώπους
Τίρυνθ' εἰς ἱερὴν, διαβὰς πόρον Ὠκεανοῖο,
Ὄρθρον τε κτείνας, καὶ βουκόλον Εὐρυτίωνα,

Die illo cum boues egit latas frontes habentes
Tirynthum in ſacram, cum traiecisſet Oceanum
Orthroque interfecto, et bubulco Eurytione,

291. in ed. Rob. perperam legitur Ἤλασεν. 293. et 309. Ὄρθεν edidit Rob. cum vulgo esset Ὄρθον. Sic et v. 327.

dici ſolent fabulantur contigisse. Alii eo nomine vocant insulam obiectam huic vrbi, et freto vnius stadii diremtam; videntes bonitatem pascuorum, cum ouium illic pascentium lac serum non faciat. Caseum vero faciunt admista multa aqua, propter pinguedinem; et triginta diebus suffocatur pecus, nisi quis ei aliquantum sanguinis mittat. Herba qua pascuntur sicca est, sed valde faginat. Hinc colligunt fictum esse fabulam de armentis Geryonis. Integra verba adscripsimus, vt appareat nullius ponderis esse rationem viri summi; herba enim, quae vsque adeo saginabat oues, non semper sicca erat, et poterat etiam sicca saginare boues, cum non minus pascantur foeno, quam viridi gramine. Idem dura Etymologia vult dictam insulam *Erythiam*, a voce Phoenicia עשחרות *hastharoth*, hoc est, *greges ouium*, quam verterint Graeci ἄξυ Ἐρύθης, *vrbs Erythae*. Nos multo commodius deriuamus a voce ערות *haroth*, quae *gramina*, aut *herbas virides* sonat, Esai. XIX, 7. Postea dicta est *Aphrodisias*, et *insula Iunonis*, a templis Deae Tyriorum *Astartes*, quam Graeci et *Venerem* et *Iunonem* interpretabantur. Adi *Bocharum* loco laudato, et *Claud. Salmasium* in *Solinum* p. 201. Ed. Vltraiect. *Clericus.*

Βόες πάρ] Haud aliter narrat Homerus caedem Andromaches fratrum Il. ζ, 423 sqq. Κατέπεφνε ποδάρκης δῖος Ἀχιλλεὺς Βόας ἐπ' εἰλιπόδεσσι καὶ ἀργενίῃς ὀΐεσσι. *Rob.*

293. Ὄρθον τε κλείνας] Ὄρθρον. Orthrum. *Guietus.*

Ὄρθον τε κλείνας καὶ βουκόλον Εὐρυτίωνα] *Orthum* canem fuisse Geryonis docet *Hesiodus* v. 309. eumque Echidnae et Typhonis foetum facit; sine dubio quia fingebatur δικέφαλος, vt docet *Apollodorus* Bibl. Lib. II. C. IV. §. 10. a quo etiam vocatur Ὄρθρος. Dicebatur a Phoenicibus אתריראש *othreroſch*, hoc est, *biceps*, a חרי *thre*, duo, et ראש *roſch*, caput, et praefixo א, quod in nominibus frequens est. Ex *Othreros* factum *Orthros* et *Orthos*, corruptione facili. Malim tamen

Σταθμῷ ἐν ἠερόεντι, πέρην κλυτῆ Ὠκεανοῖο.
Ἡ δ' ἔτεκ' ἄλλο πέλωρον, ἀμήχανον, οὐδὲν ἐοικὸς 295
Θνητοῖς ἀνθρώποις, οὐδ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Σπῇ ἐνὶ γλαφυρῷ, θείην κρατερόφρον' Ἔχιδναν·

Stabulo in obſcuro, trans inclytum Oceanum.
Ipſa inſuper peperit aliud monſtrum, ingens, nihil ſimile
Mortalibus hominibus, neque immortalibus Diis,
Specu in concauo, diuinam animo infracto Echidnam:

295. Ἡ δ' ἔτεκεν Ald. πέλωρος Trinc. 296. θνητοῖ Ald.

apud *Heſiodum* ſcribi Ὄρθρος, quia minus abit ab origine Phoenicia. Cani autem *bicipiti* nomen inditum forte eſt a Phoenicibus, ob frequentem latratum; cui caput vnum ſufficere vix videbatur. Εὐρυτίων eſt ברועה־צאן *barobe-tſon*, paſtor ouium, qui ſimul bubulcus eſſe potuit. Nomen Phoeniciũm in Graecum non infrequens, cum ſimilis ſoni eſſet, mutatum eſt. *Clericus.*

[Ὄρθον] Mſ. Bodl. 109. legit Ὄρθρον, quem reſtitui. *Rob.*

294. Σταθμῷ ἐν ἠερόεντι] Caliginoſum ſtabulum dicitur, quia erat in ſpelunca, quemadmodum Polyphemi apud *Homerum*, et Caci apud *Virgilium*. Clericus.

297. Κρατερόφρον' Ἔχιδναν.] *Heſiodus*, nulla habita ratione temporum et locorum, Meduſae, quia monſtrum erat, progeniem fuiſſe narrat monſtra omnia, quae priſcis fabulis erant inclyta; pro more, quem non ſemel obſeruauimus, et quo natura affinia matrimoniis et conſanguinitatibus coniungit. Meduſa, vt vidimus, erat Nympha Heſperis, hoc eſt, extremae Africae, ad occaſum. Hic vero filiam eius *Echidnam* collocat εἰν Ἀρίμοις, hoc eſt, in vna ex regionibus, quae a Syris dicebatur ארם *aram*; quae orae omnes erant ad orientem Maris Interni, circa Euphratem, vt oſtendit multis *Ioan. Seldenus* in Proleg. Operis de Diis Syris, et *Sam. Bochartus*, in *Phalego*, et quis non? Res enim eſt lippis et tonſoribus nota.

At non ita vulgo notum, quare Ἔχιδνα in Syria eſſe dicatur, et cum Typhone connubio iuncta, et ſub terra, in profundiſſimis cauernis. Latet hic veriſſima hiſtoria, quam narrarant Graecis Phoenices, quippe quae contigerat in regione ipſis finitima; ſed quam Graeci Interpretes non adſequuti ſunt, propter ambiguitatem vocum. Ἄριμοι dicitur tractus Palaeſtinae, in quo erant *Sodoma*, *Gomurra*, *Adma*, et *Tſebohimi*, quarum incolae

voce

Ἥμισυ μὲν νύμφην ἑλικώπιδα, καλλιπάρῃον,
Ἥμισυ δ' αὖτε πέλωρον ὄφιν, δεινόν τε μέγαν τε,
Ποικίλον, ὠμηστὴν, ζαθέης ὑπὸ κεύθεσι γαίης. 300

Dimidiam nympham, nigris oculis, pulcris genis,
Dimidiam item ingentem serpentem, horrendumque et magnum,
Varium, crudiuorum, diuinae sub cauernis terrae.

298. ἑλικώπιδα Iunt. 1. 2. καλλιπάρηον Ald. 300. ὠμιστὴν Trincav. ζαθέοις ὑπὸ κεύθμοσι B. 109.

voce טיפא *tipho* signabantur, quia submersi erant in lacu Asphaltite, nam ea vox *submersum* sonat. Rem pluribus persequuti sumus, in Dissert. de *Sodomae subuersione*, §. VII. Vox vero Ἔχιδνα est interpretatio vocis צבוע *tseboab*, vnde factum nomen vrbis Tsebohim; nam צבוע serpentis genus est, vt ostendit *Sam. Bochartus* in Hierozoico Part. 2. Lib. III. c. 7. Narrauerant ergo Phoenices, כי צבויעי עם טיפא ירד במערות ארץ בארם *chi tsebohi him tipho jarad bimbaroth erets baaram*, hoc est, *Tseboitam cum submerso descendisse in terrae cauernas, in Aramaea*. Verterunt Graeci: *vipera cum Typhone descendit* etc. Ἔχιδνα σὺν Τυφῶνι κατέβη εἰς σπηλαῖα γῆς, ἐν Ἀρίμοις. Nomen incolarum vrbis *Tsebohim* crediderunt esse nomen serpentis צבוע, et nomen appellatiuum טיפא, quo signabantur omnes submersi lacu Asphaltite, existimarunt esse nomen proprium nescio cuius monstri; qua de re iterum aliquid dicemus. *Clericus.*

Θείην κρατερόφρον' Ἔχιδναν. Miretur quis, quamobrem appellauerit Hesiodus τὴν Ἔχιδναν *diuinam*, cum iam praecedente versu dixisset eam *monstrum esse nihil simile immortalibus Diis*. Animadverte igitur, quod haec dissimilitudo intelligenda sit de forma solummodo externa; infra enim ad v. 305. dicitur de Echidna, quod sit *immortalis*, Ἀθάνατος νύμφη καὶ ἀγήρατος ἤματα πάντα. qua de causa immerito dici potest *diuina*. Porro, τὸ θεῖον quandoque vsurpatur, quasi τὸ θειωτὸν, *admirabile, spectabile*. Hesych. Θεῖον, τὸ ἄξιον λόγε, ὥστε θαυμάζεσθαι. Eodem etiam sensu τὸ θεῖον vsurpari credo in descriptione illa Homerica eiusdem monstri Il. ζ, 180. — Ἣδ' ἄρ' ἔην θεῖον γένος, οὐδ' ἀνθρώπων. *Rob.*

298. Ἥμισυ μὲν Νύμφην] Hoc dicebatur quia de *Tsebobitis*, quasi de hominibus, loquebantur Phoenices. *Clericus.*

299. Ἥμισυ δ' αὖτε πέλωρον ὄφιν] Propter alteram significationem vocis צבועי. *Clericus.*

300. Ποικίλον] Hoc ad

Ἔνθα δέ οἱ σπέος ἐστὶ κάτω, κοίλη ὑπὸ πέτρῃ,
Τηλοῦ ἀπ' ἀθανάτων τε θεῶν θνητῶν τ' ἀνθρώπων·
Ἔνθ' ἄρα οἱ δάσσαντο θεοὶ κλυτὰ δώματα ναίειν.
Ἡ δ' ἔρυτ' εἰν Ἀρίμοισιν ὑπὸ χθόνα λυγρὴ Ἔχιδνα,
Ἀθάνατος νύμφη καὶ ἀγήρατος, ἤματα πάντα.
Τῇ δὲ Τυφάονά φασι μιγήμεναι ἐν φιλότητι,
Δεινόν θ', ὑβριστήν τ' ἄνεμον, ἑλικώπιδι κούρῃ.
Ἡ δ' ὑποκυσσαμένη, τέκετο κρατερόφρονα τέκνα.

Illic vero ei ſpecus eſt in imo, caua ſub petra,
Procul ab immortalibusque Diis, mortalibusque hominibus;
Ibi ſane ei deſtinarunt Dii inclytas domos incolere.
Atque coercebatur apud Syros ſub terra tetra Echidna,
Immortalis nympha et ſenii expers, diebus omnibus.
Huic Typhaonem aiunt miſtum eſſe concubitu,
Vehementem et violentum ventum, nigris oculis decorae puellae.
Illa vero grauida facta peperit fortes filios. [lae

301. κοίλη et πέτρῃ ſine iota ſubſcr. eſt in Ald. 302. ἀπαθανάτων Ald. Trinc. 303. ἐν δ' ἄρα B. 109. δάσσαντο B. 109. Ald. Trinc. 305. ἡ ἀθάνατος Iunt. 1. 2. ἀγήρως B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Heinſ. ἀγήνορος R. S. 306. Τυφάονα Ald. Trinc. Steph. Com. 307. σ' deeſt Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. ἄνομον Iunt. 1. ἄνομος Σ' B. 302. R. S. ἑλικῶπιδι Iunt. 1. 2. νύμφῃ B. 109.

amuſſim quadrat in ſerpentem, qui עברע dicitur; quae vox proprie *tinctum*, vel *pictum* ſonat; quia Serpens ille mira varietate colorum inſignis eſt, vt multis oſtendit *Bochartus*. *Clericus*.

Ζαθέης ὑπὸ κεύθεσι γαίης, καὶ τὰ ἑξῆς] Haec aeque conveniunt Serpenti, et Tſebohitis, quos terra deglutiit. *Clericus*.

301. Ἔνθα δέ οἱ σπέος] Scribe: ἔνθα δή οἱ σπέος. *Guietus*.

303. Ἔνθ' ἄρα οἱ δάσσαντο] A δαίω, δαῖσα, αἶσα, vt a δαίμων, αἴμων. *Guietus*.

307. Δεινόν θ' ὑβριστήν] Qui legerit Geneſ. C. XIX. non dubitabit quin Tſebohitae δεινοὶ et ὑβρισταὶ eſſent. Sed hic ſubiicitur vox ἄνεμος *ventus*, qua homines in ventum mutantur; eo quod eſſet Τυφωνικὸς ἄνεμος, dictus forte a Phoenicibus טופון *touphon*, a radice נוף *touph*, inundare, ſubmergere, quod ſubmergat naues. Sic ob nomen ſimile, res diuerſiſſimae miſtae ſunt. *Clericus*.

Ἄνεμον] Codices nonnulli habent τ' ἄνομον θ', quae vox bene conuenit praecedentibus epithetis et characteri Typhaonis. An νόμος vero ab Heſiodo vnquam adhibeatur, vide quae adnotaui ſupra ad v, 66. *Rob.*

309. Ὄρθον]

Ὄρθρον μὲν πρῶτον κύνα γείνατο Γηρυονῆϊ.
Δεύτερον αὖτις ἔτικ]εν ἀμήχανον, ὄτι Φατειὴν,
Κέρβερον ὠμηστὴν, Ἀΐδεω κύνα χαλκεόφωνον,
Πεντηκοντακάρηναν, ἀναιδέα τε κρατερόν τε.
Τὸ τρίτον, Ὕδρην αὖτις ἐγείνατο λύγρ' εἰδυῖαν
Λερναίην, ἣν θρέψε θεὰ λευκώλενος Ἥρη,
Ἄπλητον κοτέουσα βίῃ Ἡρακληείῃ.
Καὶ τὴν μὲν Διὸς υἱὸς ἐνήρατο νηλέϊ χαλκῷ
Ἀμφιτρυωνιάδης, σὺν ἀρηϊφίλῳ Ἰολάῳ,

Orthrum quidem primo canem peperit Geryoni.
Iterum secundo edidit partu immensum, dirum,
Cerberum crudiuorum, Plutonis canem aenea voce,
Quinquaginta capitum, impudentemque fortemque.
Tertio, Hydram rursus genuit pernicioſam
Lernaeam, quam enutriuit Dea albis vlnis Iuno,
Implacabiliter iraſcens Herculi.
Ac illam quidem Iouis filius occidit saeuo ferro
Amphitryoniades, cum bellicoſo Iolao,

309. Γηρυονῆϊ vitioſe ed. Rob. 310. φατεινὴν B. 109. 311. κύνα deeſt Steph. 312. πεντηκοντακεφάλου B. 109. R. S. Ald. Iunt. 1. 2. 314. θρέψε Trinc. ἥρη Ald. 316. ἐνήρατο Ald. 317. Ἀμφιτρυονιάδης Trinc. ἀρηιφίλῳ Iunt. 1.

309. Ὄρθρον] Vide ad v. 293. *Clericus.*

310. Κέρβερον] Crediderim canem aptum fugandis lupis, et inuadendis aliis feris, dictum fuiſſe קרבראש *Kerbroſch*, quae vox compoſita eſt ex קרב *Krab*, praelium, et ראש *roſch*, *caput*, vel *dux*, quod dux proelii haberetur eiuſmodi canis. Verum Interpretes Graeci intellexerunt dictum ברבראש *cbrabroſch*, hoc eſt, *quaſi multorum capitum*; quo factum vt nonnulli tricipitem fecerint. *Heſiodus* vero πεντηκοντακάρηναν, *quinquaginta capitum* facit, quo *Pindarus* minime contentus ἑκατονταπέφαλον *centum capitum* dixit. *Clericus.*

310. Οὔτε Φατειόν] Vide quae in ſynonymam vocem adnotaui ad v. 148. *Rob.*

313. Ὕδρην] Incolae paludis Lernaeae ſignificantur, aut ſerpentes quibus ſcatebat. Dicemus in Diſſert. de *Hercule* hac de re, aliisque ad Herculem ſpectantibus. *Clericus.*

Ἡρακλέης, βουλῇσιν Ἀθηναίης Ἀγελείης.
Ἣ δὲ Χίμαιραν ἔτικτε, πνέουσαν ἀμαιμάκετον πῦρ,

Hercules, ex conſiliis Mineruae Ageleae.
Tum ipſa Chimaeram peperit, ſpirantem terribilem ignem,

319. ἀμαιμάχετον Ald. Trinc.

319. Ἣ δὲ Χίμαιραν ἔτικτε] Chimaerae etiam meminit *Homerus* Iliados Z, eamque hiſce verbis deſcribit, v. 180.

— ἡδ' ἄρ' ἦην θεῖον γένος οὐδ' ἀνθρώπων,
Πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα
Δεινὸν ἀπόπνειουσα πυρὸς μένος αἰθομένοιο.

Haec certe erat diuinum genus, non hominum; ante leo, poſt draco, media capra, terribilemque exhalans vim ignis ardentis. *Heſiodus* poſteriores etiam duos verſus aut ab *Homero* mutuos ſumſit, aut forte, cum vulgo ore hominum ferrentur, Poëmati ſuo inſeruit. Sed praeterea addit tria capita ei fuiſſe totidem animalium. *Homerus* docet id monſtrum fuiſſe in Lycia, vbi a Bellerophonte interfectum narrat, quemadmodum *Heſiodus*. Ex hac deſcriptione colligere licet, quid nomine Chimaerae intellexerint. Si Phoeniciis litteris ſcribamus כמירה *chamirah*, comperiemus ea voce *aduſtam* ſignificari, quod nomen optime conuenit ei quam fingunt *ignem ſpiraſſe*. At qui potuit fingi animal, quod ignem ſpiraret? Reuera non fuit animal, ſed mons *Chimaera*, qui eo nomine propterea appellabatur, quod flammas eructaret. Memoriae prodiderat * *Cteſias* Cnidius, ὅτι πῦρ ἐστιν ἐγγὺς Φασηλίδος ἐν Λυκίᾳ ἀθάνατον, καὶ ὅτι ἀεὶ καίεται ἐπὶ πέτρας, καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν. Quae verba vertit *Plinius* Hiſt. Nat. Lib. II. c. 106. *Flagrat in Phaſelide mons Chimaera, et quidem immortali diebus ac noctibus flamma.* Phaſelis autem fuit pars Lyciae. De hiſce montibus ita *Strabo* Lib. XIV. p. 458. Περὶ ταῦτα μυθεύεται τὰ ὄρη τὰ περὶ τῆς Χιμαίρας: *His montibus fabula Chimaerae affingitur.* Ceterum ab *Heſiodo* Chimaera fingitur habuiſſe tria capita, *leonis*, *caprae* et *ſerpentis*, forte propter tria iuga, quae iudicabantur aliquatenus referre figuram capitum illorum animalium. Anterius iugum ſimile cenſebatur capiti leonis, poſticum ſerpentis, medium caprae; vnde nota eſt altera fabulae circumſtantia.

Haec ſunt, niſi fallor, multo ſimiliora vero, quam quae coniecit *Bochartus*, Chanaan. Lib. I. c. 6. ſignari tribus Chimaerae capitibus tres duces Solymorum Piſidiae populorum, quorum

* Apud *Photium* Cod. LXXII.

Δεινήν τε, μεγάλην τε, ποδώκειά τε, κραταιήν τε.
Τῆς δ' ἦν τρεῖς κεφαλαί. μία μὲν, χαροποῖο λέοντος,
Ἡ δὲ Χιμαίρης, ἡ δ' ὄφιος κρατεροῖο δράκοντος.
Πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα,
Δεινὸν ἀποπνείουσα πυρὸς μένος αἰθομένοιο.
Τὴν μὲν Πήγασος εἷλε, καὶ ἐσθλὸς Βελλεροφόντης.
Ἡ δ' ἄρα Φῖκ' ὀλοὴν τέκε, Καδμείοισιν ὄλεθρον,

Trucemque, magnamque, pernicemque; validamque.
Illius erant tria capita: vnum quidem terribilis leonis,
Alterum capellae, tertium vero ſerpentis robuſti draconis.
Ante leo, pone vero draco, in medio autem capra,
Horrende efflans ignis vim ardentis.
Hanc quidem Pegaſus occidit, et ſtrenuus Bellerophontes,
Illa ſane Sphingem exitialem peperit, Cadmeis perniciem,

321. Τῆς δ' αὖ B. 109. 323. Ὄπισθε Iunt. 1. B. 109. δράκον Trinc. μέση Iunt. 1. 2. 326. Ἡ Ald. σφίγγ' B. 109. R. S. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Comel. Heinſ.

quorum nomina ſignificaſſe tria illa animalia putat. Nam vt ne repetam quae iam dicta ſunt, vt nomina illa ſignificent id quod vult, ſunt mutanda; quod ſi licet, in omnibus nominibus omnia inueniemus. Miror viro acutiſſimo nihil ſuboluiſſe de nomine Chimaerae; ex quo aenigmatis huiuſce mythici ſolutio pendet. *Clericus.*

321. Τῆς δ' ἦν τρεῖς κεφαλαί] Pro ἦσαν, vt ſupra ἔβαλε pro ἔβαλον. *Guietus.*

325. Τὴν μὲν Πήγασος εἷλε καὶ ἐσθλὸς Βελλεροφόντης] Intelligendi ſunt incolae trium memoratorum iugorum, quos Bellerophon non ſolus, ſed cum exercitu illinc deiecerit. Pegaſum illi equum dat Poeta, quia propter altitudinem illorum iugorum, paene opus erat alis, vt ita loquar, vt inuitis incolis eo adſcenderet. Hinc * Arimazes, qui, Alexandro Aſiam ſubigente, Petram Sogdianam occuparat, petentibus Macedonibus vt eam dederet, quaerebat *an Alexander volare poſſet?* Cuius Petrae cacumine ab aliquot Alexandri militibus occupato, qui miſſus erat ad Arimazen, vt eum ad deditionem compelleret, iuuenes in cacumine oſteudit, eiuſque ſuperbiae haud immerito illudens *pennas* ait *milites habere Alexandri.* Simile quid de Bellerophonte dictum, quo factum eſt vt Poetae Pegaſum ei tribuerint. *Clericus.*

326. Ἡ δ' ἄρα Σφίγγ' ὀλοὴν τέκε] Sic deſcribitur Sphinx ab

* *Curtii* Lib. VII. c. 11.

ab *Apollodoro* Biblioth. Lib. III. c. V. §. 8. Εἶχε πρόσωπον μὲν γυναικὸς, ϛῆθος δὲ καὶ βάσιν καὶ ἀρὰν λέοντος, καὶ πτέρυγας ὄρνιθος: *Habebat faciem quidem mulieris, pectus vero, pedes et caudam leonis, ac pennas auis.* Subiicit: μαθοῦσα δὲ αἰνίγματα παρὰ Μουσῶν, ἐπὶ τὸ Φίκειον ὄρος ἐναθέζετο, καὶ τοῦτο πρόσκοινε Θηβαίοις: *cum accepisset aenigmata a Musis, montem Phiceum insedit, atque hoc proponebat Thebanis.* Tum addit occisos eos qui non poterant id soluere; et ita omnes, qui hanc fabulam narrant. Viderunt iam dudum Veteres, sub hac fabula, Historici quidpiam latere. *Scholiastes:* ἡ δὲ Σφὶγξ πραγματικῶς μὲν γυνὴ ἦν λῃστρὶς, καὶ εἶχε πολλοὺς σὺν αὐτῇ τοὺς συναρπάζοντας: *Sphinx reuera fuit mulier latrociniis dedita, et habuit multos secum, qui una rapiebant. Pausanias* in Boeoticis p. 580. describens agrum Thebanum, mentione iniecta Templi Herculis Hippodoti: Προελθόντων δὲ τὸ ὄρος ἔϛιν. ὅθεν τὴν Σφίγγα λέγουσιν ὁρμᾶσθαι, ἐπ' ἐλέθρῳ τῶν ἁρπαζομένων αἴνιγμα ἆδουσαν. Οἱ δὲ λῃστείαν σὺν δυνάμει ναυτικῇ πλανωμένην φασὶν αὐτὴν, ἐϛ τὴν πρὸς Ἀνθηδόνι σχεῖν θάλασσαν· καταλαβοῦσαν δὲ τὸ ὄρος τοῦτο ἁρπαγαῖς χρῆσθαι, πρὶν ἐξελεῖν Οἰδίπους αὐτὴν, ὑπερβαλόμενος πλήθει ϛρατιᾶς ἣν ἀφίκετο ἔχων ἐκ Κορίνθου: *Progredientibus occurrit mons, vnde aiunt erupisse Sphingem, in pernicicm eorum qui rapiebantur, aenigma cantantem. Alii vero latrociniis deditam et cum copiis naualibus errantem, aiunt eam tenuisse mare, vsque ad Anthedonem: deinde hoc monte occupato, latrocinia exercuisse, antequam Oedipus eam interfecisset, superatam multitudine copiarum, quibus instructus Corinitho venerat.* Sed paullo distinctius circumstantiae fabulae sunt explicandae. I. Dicebatur *Sphinx*, a voce Phoenicia ספך, quae si confundatur cum סבך, prout solent ס et ב miscri in Linguis Orientalibus, duo significabit, 1. *perplexus, implexus fuit*, quales sunt spinae inter se implicitae; 2. *effudit* sanguinem, *homicidium commisit*. Itaque ספיכה *spbicha* erit *perplexa*, et *homicida*; quorum priori conuenit cum eo quod dicitur de aenigmatibus perplexis Sphingis, posteriori cum caedibus, quibus Thebanum agrum cruentauit. II. Muliebri erat vultu, quod inter latrones, qui montem illum insederant, mulieres essent; leonis membra nonnulla habere dicta est, ob crudelitatem et latrocinia; alas vero ob celeritatem, qua per rupes ferebatur, et quaerentes fugiebat. III. Aenigmata proferre dicebatur ob male intellectum nomen ספיכה quod αἰνιγματώδης versum est, cum debuisset verti βατώδης, quod nomen

fuit

Ὄρθρῳ ὑποδμηθεῖσα. Νεμειαῖόν τε λέοντα,
Τόν ῥ' Ἥρη θρέψασα, Διὸς κυδρὴ παράκοιτις,

Ab Orthro compreſſa; Nemeaeumque leonem,
Quem Iuno cum enutriuiſſet, Iouis veneranda vxor,

328. κυδνὴ B. 109. Ald. Iunt. 1. Trinc. Steph. Com. Heinſ.

ſuit globi latronum latentium poſt dumos, aut inter ſpinas. IV. Occidere dicta eſt eos, qui aenigma ſoluere non poterant, quia errantes in dumis Phicei montis, et eos quaerentes, ſubito erumpentes ex dumis invadebant. Perplexitas autem dumorum eo facilius cum perplexitate aenigmatum miſta eſt, quod apud Phoenices, quos Boeotiam condidiſſe nemo neſcit, mos eſſet antiquiſſimus aenigmatibus veluti ludere, propoſita mulcta in eos qui ea ſolvere non poſſent, et lucro promiſſo ſoluturis. Nota eſt Hiſtoria Samſonis, quae exſtat Iud. XIV. *Dius*, vt docet *Ioſephus* contra Apionem Lib. I. p. 1042. in Phoenicia hiſtoria ſimile quid de Salomone et Hiromo Tyriorum Rege ſcripſerat: Τὸν τυραννεύσαντα Ἱεροσολύμων Σολομῶνα πέμψαι φασὶ πρὸς τὸν Εἴρωμον αἰνίγματα, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβεῖν ἀξιοῦν. τὸν δὲ μὴ δυνηθέντα διακρῖναι τῷ λυσαντι χρήματα ἀποτίνειν. ὁμολογήσαντα δὲ τὸν Εἴρωμον καὶ μὴ δυνηθέντα λύσαι τὰ αἰνίγματα πολλὰ τῶν χρημάτων εἰς τὸ ἐπιζήμιον ἀναλῶσαι. εἶτα δὲ Ἀβδήμονά τινα Τύριον ἄνδρα τὰ προτεθέντα λῦσαι· καὶ αὐτὸν ἄλλα προβαλεῖν, ἃ μὴ λύσαντα τὸν Σολομῶνα πολλὰ τῷ Εἰρώμῳ προσαποτίσαι χρήματα: *Regem Hieroſolymorum Salomonem, miſiſſe aiunt ad Hiromum quaedam aenigmata, et poposciſſe ab eo; adiecto vt qui non poſſet ſoluere pecuniam ſoluenti penderet. Hiromum vero conditione accepta, cum non potuiſſet ſoluere aenigmata, multis pecuniis mulctatum. Deinde Abdemonem quemdam, Tyrium hominem, propoſita ſoluiſſe, et ipſum alia propoſuiſſe; quae cum non ſoluiſſet Salomo, multas eum pecunias Hiromo rependiſſe.* V. Ab Oedipo dicitur ſolutum aenigma, quod inuento in ſylvis latibulo latronum, illinc deiectos occiderit.

Oblici forte queat coniecturae de nomine *Sphingis* dictam eam a Boeotiis Φίκα non ΣΦίγγα et Φίκιον ὄρος non ΣΦίγγιον. Prius habet Scholiaſtes, poſterius *Pauſanias*. Verum ea potuit eſſe corruptio in recentiore ſermone Boeotio, qua perperam detrahebatur Σ ante Φ; quod veriſimilius eo videtur, quod Sphingem dicant omnes alii Graeci. Nolim ex poſteriorum Boeotorum conſuetudine *Heſiodum* emendare. *Clericus.*

329. Γε-

Γυνοῖσιν κατένασσε Νεμείης, πῆμ' ἀνθρώποις.
Ἔνθ' ἄρ' ὅγ' οἰκείων, ἐλεφαίρετο φῦλ' ἀνθρώπων, 330
Κοιρανέων Τρητοῖο, Νεμείης, ἠδ' Ἀπέσαντος.

In collibus collocauit Nemeae, cladem hominibus.
Ibi sane hic commorans, damno afficiebat homines,
Dominans Treto, Nemeae, atque Apesanti.

329. Γυνοῖσι Iunt. 1. 2. 330. ἐλεφάιρετο Iunt. 1. 2. φύλ' Ald.
331. Ἀπίσαντος Iunt. 1. 2.

329. Γυνοῖσι κατένασσε Νεμείης] Ostendimus γυνὲς idem esse ac βυνὲς, cuius rei nouum hic habemus argumentum. Sic enim hic tractus describitur a *Pausania*, in Corinthiacis, p. 111. cuius locum integrum afferam, quia eo illustratur etiam v. 331. Ἐκ Κλεωνῶν δέ εἰσιν εἰς Ἄργος ὁδοὶ δύο· ἡ μὲν ἀνδράσιν εὐζώνοις, καί ἐστιν ἐπίτομος. ἡ δὲ τὰ καλεμένα Τρητὰ ξενὴ μὲν καὶ αὐτὴ περιεχόντων ὀρῶν, ὀχήμασι δὲ ἔστιν ὅμως ἐπιτηδειοτέρα. Ἐν τούτοις τοῖς ΟΡΕΣΙ τὸ σπήλαιον ἔτι δείκνυται τὰ λέοντος, καὶ ἡ Νεμέα τὸ χωρίον ἀπέχει σταδίοις πέντε πὰ καὶ δέκα: *A Cleonis Argos sunt duae viae; altera quidem est viris expeditis et breuior: altera vero dicti Treti, angusta et ipsa, cum vndique montibus concludatur, sed aptior vehiculis. In hisce MONTIBVS, spelunca etiamnum ostenditur leonis; a quo Nemea vicus circiter quindecim stadiis abest.* Sane obseruant Grammatici, β Attice verti in γ, vt βλήχων, γλήχων, *pulegium*; βλέφαρα, γλέφαρα, *palpebrae*; et Boeotice γυναῖκας dictas esse βανῆκας. *Clericus.*

Ἠδ' Ἀπέσαντος] *Pausanias* paullo post: Καὶ ταύτη καὶ ὄρος Ἀπέσας ἐστὶν ὑπὲρ τὴν Νεμέαν: *in hoc etiam tractu est mons Apesas, supra Nemeam.* Clericus.

330. Ἐλεφαίρετο] Ἔβλαπτε. *Guietus.*

331. Κοιρανέων Τρητοῖο] Plerique interpretes vocem τρητοῖο adiectiuum faciunt cum Νεμείης concordans, eamque exponunt *cauernosae*. Sed perperam. Haec enim vox reuera designat montem Tretum, in quo erat spelunca Nemaei leonis; quod verba Diodori lib. 4. satis demonstrant. Οὗτος (ὁ λέων) μεγέθει μὲν ὑπερφυὴς ἦν, ἄτρωτος δὲ ὢν σιδήρῳ καὶ χαλκῷ καὶ λίθῳ, τῆς κατὰ χεῖρα βιαζομένης προσεδεῖτο ἀνάγκης. διέτριβε δὲ μάλιστα μεταξὺ Μυκηνῶν καὶ Νεμέας περὶ ὄρος τὸ καλούμενον ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος ΤΡΗΤΟΝ. εἶχε γὰρ περὶ τὴν ῥίζαν διώρυγα διηνεκῆ, καθ' ἣν εἰώθει φωλεύειν τὸ θηρίον. Eadem paene histo-

ria

Ἀλλὰ ἑ ἰς ἐδάμασσε βίης Ἡρακληείης,
Κητὼ δ' ὁπλότατον, Φόρκυϊ φιλότητι μιγεῖσα,
Γείνατο δεινὸν ὄφιν, ὃς ἐρεμνῆς κεύθεσι γαίης
Πείρασιν ἐν μεγάλοις παγχρύσεα μῆλα φυλάσσει.
Τῦτο μὲν ἐκ Κητῦς καὶ Φόρκυνος γένος ἐσί.
Τηθὺς δ' Ὠκεανῷ ποταμὺς τέκε δινήεντας,

Sed ipſum robuſtus domuit Hercules.
Ceto vero minimum natu, cum Phorcyne concubitu miſta,
Peperit ſaeuum ſerpentem, qui obſcurae in latibulis terrae
Finibus in amplis aurea mala cuſtodit.
Haec quidem Cetus et Phorcynis ſoboles eſt.
Tethys autem Oceano flumina peperit vorticoſa,

333. Φόρκυνι Iunt. 1. 2. Ald. 336. Φόρκυνος Ald. ἐκ Φόρκυος B. 109.

ria in Pauſaniae Corinthiacis occurrit. Haec ſatis indicant, quod in monte *Treto* leonis Nemeaei antrum fuerit, ac propterea hic verſus hoc modo pungi et exponi debeat

Κοιρανέων Τρητοῖο, Νεμείης, ἠδ' Ἀπέσαντος.
Imperans Treto, Nemeae, et Apeſanti. Rob.

333. Ὁπλότατον] Hoplotatum. *κύριον.* interpretes, *minimum natu.* Φόρκυϊ συνίζησις. *Guietus.*

334. Γείνατο δεινὸν ὄφιν καὶ τὰ ἑξῆς] Non ſemel, in fabulari hiſtoria, ſerpentes cuſtodes conſtituuntur rerum diligentiſſime ſeruandarum. Sic Delphis τὸ μαντεῖον ἐφρούρει Πύθων ὄφις, *oraculum ſeruabat Python ſerpens. Apollodorus* Lib. I. Cap. IV. §. 1. Martium fontem Thebis vicinum ſeruabat ſerpens. Idem Lib. III. C. IV. §. 1. Cuſtodiebat etiam draco vellus aureum. Idem Lib. I. C. IX. §. 23. Vnde vero hoc factum? Nimirum, vigilem oportet eſſe et oculatum quicumque cuſtodit rem pretioſiorem. Hoc autem ſignificatur vocibus ὄφις et δράκων, nam Radices, ex quibus hae voces deductae ſunt, ὄπτομαι et δέρκομαι ſignificant *videre.* Similiter Phoenicia vox נחש *nahhaſch*, quae ſerpentem ſonat, eſt a radice, quae *ſpeculari* ſignificat. Igitur credibile eſt, in priſca Phoenicum Lingua, eam vocem *cuſtodem et ſerpentem* ſignificaſſe, ex qua ambiguitate natae ſunt fabulae. *Clericus.*

337. Ποταμὺς τέκε δινήεντας] Facile eſt intellectu quare fluuii dicantur naſci ex mari, cum non ſit tantum affinitas naturae; ſed etiam ex vaporibus marium naſcantur pluuiae, vnde fluuii. Idem dixeris de fontibus et ſtagnis, de quibus poſtea. *Clericus.*

338. Νῆ-

Νεῖλον τ', Ἀλφειόν τε, καὶ Ἠριδανὸν βαθυδίνην,
Στρυμόνα, Μαίανδρόν τε, καὶ Ἴστρον καλλιρέεθρον,
Φᾶσίν τε, Ῥῆσον τ', Ἀχελώϊον ἀργυροδίνην
Νέσσαν τε, Ῥόδιόν θ', Ἁλιάκμονά θ', Ἑπτάπορόν τε,
Γρήνικόν τε, καὶ Αἴσηπον, θεῖόν τε Σιμοῦντα,

Nilumque, Alphaeumque, et Eridanum profundos vortices ha-
Strymonem, Maeandrumque, et Istrum pulcrifluum, [bentem,
Phasinque, Rhesumque, Acheloum limpidum
Nessumque, Rhodiumque, Haliacmonemque, Heptaporumque,
Granicumque, et Aesepum, diuinumque Simoënta,

340. φάσιν Ald. Ἀχελλώϊον Iunt. 2.

338. Νεῖλον] Scholiastes ad hunc locum habet: Ἐκ τούτου φαίνεται Ἡσίοδος Ὁμήρου νεώτερος, καὶ γὰρ Ὅμηρος Αἴγυπτον καλεῖ τὸν Νεῖλον: *Hinc apparet Hesiodum Homero recentiorem esse, nam Homerus Nilum Aegyptum vocat.* Existimabat, scilicet, fluuii quo Aegyptus irrigatur nomen tempore *Homeri* nondum Graecis innotuisse; quo factum vt ei regionis nomen imponeret; sed postea cum innotuisset, ab *Hesiodo* prolatum esse. Ego vero vix crediderim Aegyptum notiorem fuisse *Hesiodo* Boeotio, qui fortasse nunquam peregrinatus fuerat, quam *Homero*, qui permultas oras lustrauerat, nec Geographiae imperitus erat, vt passim ostendit *Strabo*. Certe Νεῖλος non est nomen proprium amnis, vox enim illa fluuium significat, et ita in Aegypto vocabatur vnicus ille fluuius, quo foecundatur, κατ' ἐξοχήν. Vide quae notauimus ad Num. XXXIV, 5. Similitudo nominis et forte eadem ratio effecit vt fluuius Hesperiorum Aethiopum idem ac Nilus esse crederetur. *Pomponius Mela* Lib. III. C. 9. *In horum finibus fons est, quem Nili esse aliqua credibile est. Nuchul ab incolis dicitur, et videri potest non alio nomine appellari, sed a barbaro ore corruptus.* נחול *nuhhul* et נחיל *nhhil*, vnde Νεῖλος, sunt nomina appellatiua quae *fluuium* quemlibet significant, vt Hebraice נחל *nahhal*. Accolae solent vicinum amnem, simpliciter *fluuium* vocare, et sic fiebat in Aegypto, forte et in Aethiopia. Sed Graeci, qui eorum populorum Linguas ignorabant, nomina propria esse putarunt, quae erant appellatiua. *Clericus.*

340. Ἀχελώϊον ἀργυροδίνην] Scribendum videtur ἀχελωόν τ' ἀργυροδίνην. *Guietus.*

345. Ἀς-

Πηνειόν τε, καὶ Ἕρμον, ἐυῤῥείτην τε Κάϊκον,
Σαγγάριόν τε μέγαν, Λάδωνά τε, Παρθένιόν τε,
Εὐηνόν τε, καὶ Ἀρδήσκον, θεῖόν τε Σκάμανδρον. 345
Τίκτε δὲ θυγατέρων ἱερὸν γένος, αἳ κατα γαῖαν

Peneumque, et Hermum, amoeneque fluentem Caïcum,
Sangariumque magnum, Ladonemque, Partheniumque,
Euenumque, et Ardeſcum, diuinumque Scamandrum.
Peperit quoque filias ſacras, quae per terram

343. ἐυρείτην Iunt. 1. 2. Ald. 345. Ἀρδίσκον B. 109. Ἀλδίσκον Trinc. 346. δὲ Iunt. 1. delet. αἳ Ald.

345. Ἀρδήσκον] Ab ἄρδω, ἀρδάω, ἀρδήσω, ἀρδήσω, Ἀρδήσκος. *Guietus.*

346. Αἳ κατὰ γαῖαν, Ἄνδρας κηρίζουσιν Ἀπόλλωνι ξὺν ἄνακτι, Καὶ ποταμοῖς] Scholiaſtes duplicem interpretationem horum verborum affert. Nam prius κηρίζουσι interpretatur τρέφουσι, quia Sol et aqua dulcis efficiunt, vt ex terra emittantur fructus, quibus alimur. Deinde ad ſequentia verba addit: Καὶ γὰρ Ἀπόλλωνι καὶ Ποταμοῖς οἱ νέοι ἀπέτεμον τὰς κόμας, διὰ τὸ αὐξήσεως καὶ ἀνατροφῆς αἰτίους εἶναι: *Etenim Apollini et fluuiis iuuenes tondebant comas, quod ſint augmenti et nutritionis cauſae.* Nimirum comas primum detonſas Apollini aut fluuiis appendebant. Confirmat hoc loco *Homeri* ex Iliad. Ψ, v. 144 et ſeq. Sed affert tantum verſum vnum, cum tres eſſent proferendi, aut potius ſex, quos ſubiiciemus. Deſcribit *Homerus* funus Patrocli, in cuius cadauer Myrmidones detonſos crines iaciebant, et de ipſo Achille, Myrmidonum duce, ita loquitur, v. 141.

Στὰς ἀπάνευθε πυρῆς ξανθὴν ἀπεκείρατο χαίτην,
Τὴν ἑα Σπερχειῷ ποταμῷ τρέφε τηλεθόωσαν·
Ὀχθήσας δ' ἄρα εἶπεν ἰδὼν ἐπὶ οἶνοπα πόντον,
Σπερχεῖ, ἄλλως σοί γε πατὴρ ἠρήσατο Πηλεύς,
Κεῖσέ με νοστήσαντα φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν
Σοί τε κόμην νερσέειν, ἔέξειν θ' ἱερὴν ἑκατόμβην.

Stans ſeorſim a rogo flauam tondit caeſariem, quam Sperchio fluuio alebat floreſcentem. Indignabundus autem dixit, inſpiciens nigrum Pontum: Sperchi fruſtra tibi pater vouit Peleus, illuc me reuerſum caram in patriam terram, tibi caeſariem tonſurum, mactaturumque ſacram hecatomben. Si poſteriorem hanc interpretationem ſequamur, tum vero vertendum erit κηρίζουσι, non *alunt*, ſed *tondent*; ac ſane hoc interdum ſignificat, ſeruata ſignificatione

Ἄνδρας κειρίζουσιν, Ἀπόλλωνι ξὺν ἄνακτι,
Καὶ ποταμοῖς· ταύτην δὲ Διὸς πάρα μοῖραν ἔχουσι.
Πειθώ τ', Ἀδμήτη τε, Ἰάνθη τ', Ἠλέκτρη τε,
Δωρίς τε, Πρυμνώ τε, καὶ Οὐρανίη θεοειδὴς,
Ἱππώ τε, Κλυμένη τε, Ῥοδία τε, Καλλιρόη τε.
Ζευξώ τε, Κλυτίη τε, Ἰδυῖά τε, Πασιθόη τε,
Πλεξαύρη τε, Γαλαξαύρη τ', ἐρατή τε Διώνη,
Μηλόβοσίς τε, Θόη τε, καὶ εὐειδὴς Πολυδώρη,
Κερκηΐς τε φυὴν ἐρατὴ, Πλουτώ τε βοῶπις,
Περσηΐς τ', Ἰάνειρά τ', Ἀκάστη τε, Ξάνθη τε,
Πετραίη τ' ἐρόεσσα, Μενεσθώ τ', Εὐρώπη τε,
Μῆτις τ', Εὐρυνόμη τε, Τελεσθώ τε κροκόπεπλος·

Viros tondent, vna cum Apolline rege,
Et fluminibus: hanc vero a Ioue fortem habent,
Pithoque, Admeteque, Iantheque, Electraque,
Doriſque, Prymnoque, et Vrania forma Deam referens,
Hippoque, Clymeneque, Rhodiaque, Calliroëque,
Zeuxoque, Clytieque, Idyiaque, Paſithoëque,
Plexaureque, et Galaxaure, amabilisque Dione,
Melobofisque, Thoëque, et venuſta Polydora,
Cerceisque indole amabilis, Plutoque magnis oculis,
Perſeisque, Ianiraque, Acaſteque, Xantheque,
Petraeaque amabilis, Meneſtheque, Europaque,
Metisque, Eurynomeque, Teleſthoque croceo peplo:

347. κειρίζουσι Ald. Iunt. 1. 2. σὺν Ἀπολλ. ἄνακτι Ald. Iunt. 1. 2. 348. ἔχουσιν Iunt. 1. 2. 352. ἰδοῖα Iunt. 2. Εἰδυῖα R. 109. 353. τ' ἐρατή Ald. Iunt. 1. atque ita edidit Rob. vulgo erat τε, ἐρατή. 355. Κερκηΐς Iunt. 1. 2. ἐρατὴν Ald. 356. Περσηΐς τ' ἐρόεσσα legit Cod. R. S. Ἰαν. τ' ed. Com. et Rob. vulgo Ἰ. τε. 357. Πετραίης Trinc. 358. τελεσώ B. 109. Iunt. 1. 2.

radicis κείρω, *tondeo*. Itaque Apollo, fluuiorumque et fontium Numina *tondere* dicentur viros, quod viri in eorum honorem tonderent caeſariem. Nonnulla habet hanc in rem *Caſaubonus* ad Cap. XXI. Charact. *Theophraſti*, περὶ μικροφιλοτιμίας. *Clericus*.

347. Ἄνδρας κειρίζουσιν] Hoc eſt, κείρουσιν. Heſych. κείριζον, ἀπέκειρον. Ἔφηβοι capillum tondentes Apollini et fluuiis dedicare ſolebant. Vide Martialis epigramma de Encolpi capillo. *Guietus*.

353. Γαλαξαύρη τε] An μαλαξαύρη? placet. *Guietus*.

359. Κρι-

Κρισίη τ', Ἀσίη τε, καὶ ἱμερόεσσα Καλυψώ·
Εὐδώρη τε, Τύχη τε καὶ Ἀμφιρὼ, Ὠκυρόη τε·
Καὶ Στὺξ, ἣ δὴ σφέων προφερεστάτη ἐστὶν ἁπασέων·
Αὗται δ' Ὠκεανῷ καὶ Τηθύϊ ἐξεγένοντο
Πρεσβύταται κοῦραι· πολλαί γε μέν εἰσι καὶ ἄλλαι.
Τρὶς γὰρ χίλιαί εἰσι τανύσφυροι Ὠκεανίναι,
Αἵ ῥα πολυσπερέες γαῖαν καὶ βένθεα λίμνης

Criſiëque, Aſiaque et amabilis Calypſo:
Eudoreque, Tycheque, et Amphiro, Ocyroeque:
Et Styx, quae ipſarum excellentiſſima eſt omnium.
Atque hae Oceano et Tethye prognatae ſunt,
Grandiores natu filiae; multae quidem ſunt et aliae.
Ter mille enim ſunt pulchrae filiae Oceani,
Quae ſane diſperſae terram, et profunditates lacus

359. Κρυσηΐς Iunt. 1. 2. Κρισίης Trinc. Κρησηΐς B. 109. 360. Ἀμφυρὼ Iunt. 2. 364. Ὠκεανίδες B. 109.

359. Κρισίη] Forte a κρὴς, κρητὸς, κρήτιος, κρήσιος, κρησίη, vt ἀσίη. *Guietus.*

360. Ἀμφιρὼ, Ὠκυρόη τε] An Ἀμφιρὸ ὠκυρόη τε? Ἀμφιρὸ pro Ἀμφιρόα. Sic ἔργις. Ἄσκρη, χεῖμα κακὴν φέρει ἀργαλέ' ἀδέποτ' ἐσθλή. An ab Ἄμφιρος Ἀμφιρὼ; Heſych. Ἄμφορον, ἀμφορέα. an ἀμφιρὼ τῷ ἀμφιρῶτις cognatum? Heſych. Ἀμφιρῶτις, περιβόητος, κεφαλὴν ἔχων ἑκατέρωθεν. *Guietus.*

361. Καὶ Στὺξ] De hac poſtea dicemus ad v. 775. et ſeqq. *Clericus.*

363. Πρεσβύταται] h. l. ſunt, *maxime venerandae, praeſtantiſſimae.* Saepe eo ſenſu apud Poetas inprimis ea vox. Homer. Il. δ, 59. Καὶ μὲ πρεσβυτάτην — vbi Scholia recte ἐντιμωτάτην. et ſic Odyſſ. ν', 142. aliisque locis multis. Interpretes ſaepe in ea voce ſunt lapſi. *Krebs.*

364. Τρὶς γὰρ χίλιαί εἰσι] De Nymphis vide dicta ad v. 187. *Clericus.*

365. Βένθεα λίμνης] Hoc eſt, θαλάσσης, Ὠκεανῷ. Homer. Ἠέλιος δ' ἀνόρουσε λιπὼν περικαλλέα λίμνην. *Guietus.*

— γαῖαν καὶ βένθεα λίμνης.

Πάντη ὁμῶς ἐφέπουσι] Videtur βένθεα λίμνης dici καθ' ὑπαλλαγὴν, pro λίμνας βαθείας *ſtagna profunda*, vel *lacus profundos*; nam hae Oceani filiae non mare, ſed lacus incolebant. De marinis egit *Heſiodus* v. 240. et ſeqq. Certum eſt alioqui λίμνην ab *Homero* dici mare, ad quem vide *Euſtathium* p. 919. Ed. Rom. *Clericus.*

Πάντη ὁμῶς ἐφέπουσι, θεάων ἀγλαὰ τέκνα.
Τόσσοι δ' αὖθ' ἕτεροι ποταμοὶ κελαδεινὰ ῥέοντες,
Υἱέες Ὠκεανοῦ, τοὺς γείνατο πότνια Τηθύς·
Τῶν ὄνομ' ἀργαλέον πάντων βροτὸν ἄνδρα ἐνίσπειν·
Οἱ δὲ ἕκαστοι ἴσασι οἳ ἂν περιναιετάουσι.
Θεία δ' Ἠέλιόν τε μέγαν, λαμπράν τε Σελήνην,
Ἠῶ θ', ἣ πάντεσσιν ἐπιχθονίοισι φαείνει,
Ἀθανάτοις τε θεοῖς τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσι,

Passim pariter incolunt, Dearum splendida proles.
Tot rursus alii fluuii cum strepitu fluentes,
Filii Oceani, quos peperit veneranda Tethys:
Quorum nomina difficile omnium mortalem virum proloqui.
Sed singuli nouerunt, quicumque circum habitant.
Thia praeterea Solemque magnum, lucentemque Lunam,
Auroramque, quae omnibus terrestribus lumen praebet,
Immortalibusque Diis qui coelum latum tenent,

369. βροτῶν Ald. ἀνδρ. ἓν' Trinc. 370. ἴσασιν Trinc. Iunt. 1. 2. Steph. ἴσοι περιναιετάουσιν Iunt. 1. 2. Steph. marg. 371. ἠέλιον Ald. 372. ἐπιχθονίοις Iunt. 1. 2.

371. Θεία δ' Ἠέλιόν τε μέγαν, λαμπράν τε Σελήνην, καὶ τὰ ἑξῆς] In voce Θεία videtur latere Phoenicium תהו *thohou*, quod *inanitatem* significat et nomen est τοῦ Χάους. Cum ignorarent antiquissimi Graeci creationem Solis ab aeterno Numine, scirentque eum prodiisse מתהו mitthohou, e *thohou*; mutata hae voce in חיה *theïa*, e Chao Deam fecerunt. In qua mutatione, nihil esse alienum a Linguarum Orientalium ingenio ii norunt, qui eas vel a limine salutarunt. Nihil vetat nos hic paucis indicare originem nominum Graecorum Solis et Lunae. Videtur ergo Sol ἥλιος dictus a Phoenicio עליא *helojo*, id est *alius*; quod quamuis omnibus astris conueniat, non mirum Astrorum notissimo, et maximo, ad nos quod attinet, tribui. Propterea dicitur *Hyperione* patre natus. Nimirum, ἐν ὑπερτάτῳ μέρει τοῦ χάους ἐγεννήθη ὁ ἥλιος. Luna vero dicitur σελήνη, vel Dorice σελάνα a Phoenicio שלכה *schelanah*, hoc est, *quae pernoctat*, ex ש *sche* quae, et לנה lanah *pernoctauit*.

Obseruandum autem hic est distingui *Solem* et *Lunam*, ab *Apolline* et *Diana* liberis Iouis, qui postea cum iis misti sunt, quod mortuorum animi ad illa astra, vt iis insiderent, migrasse existimarentur, qua de re postea ad v. 918. agemus. *Clericus.*

374. Τπο-

Γείναθ', ὑποδμηθεῖσ' Ὑπερίονος ἐν φιλότητι.
Κρίῳ δ' Εὐρυβίη τίκ]εν, φιλότητι μιγεῖσα,
Ἀστραῖόν τε μέγαν, Πάλλαντά τε, δῖα θεάων,
Πέρσην θ', ὃς καὶ πᾶσι μετέπρεπεν ἰδμοσύνησιν·
Ἀστραίῳ δ' Ἠὼς ἀνέμους τέκε καρτεροθύμους,
Ἀργέστην Ζέφυρον, Βορέαν τ' αἰψηροκέλευθον,

Peperit, congreſſa cum Hyperione in concubitu.
Crio autem Eurybia peperit, concubitu miſta,
Aſtraeumque magnum, Pallantemque, praeſtantiſſima Dearum,
Perſenque, qui etiam omnes praecellebat peritia.
Aſtraeo vero Aurora ventos peperit validos,
Argeſten Zephyrum, Boreamque velocem,

374. ὑποδμηθεῖσ' edidit Rob. vulgo ὑπευνηθεῖσ'. Iunt. 1. 2. ὑποδμηθεῖσα. 375. Κρίῳ δ' Εὐρυβίη ſine iota ſubſcr. Ald. Κρείῳ δ' — B. 109. τίκεν ἐν Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. marg. τέκε ἐν B. 109. 377. πάσεσι Trinc. Steph. marg. ὅς τε πάσῃσι B. 109. 379. Ἀργέσην, Ζέφιρον Ald. Ἀργέσην, Ζέφυρον B. 109. τε λαιψηρ. Iunt. 1. 2. Steph. marg. ἐψηροκέλευθον Trinc. Βορέην λαιψηροκέλευθον Ald.

374. Ὑποδμηθεῖσ'] Nonnullae Edd. habent ὑπευνηθεῖσ', ſed ex MSS. reſtitui ὑποδμηθεῖσ', quae vox paſſim vſurpatur ab Heſiodo. *Rob.*

375. Κρείῳ δ' Εὐρυβίη καὶ τὰ ἑξῆς] Crius et Eurybie, eorumque filii Aſtraeus, Pallas et Perſes, neque ex rerum natura, neque ex priſca Hiſtoria male intellecta nati videntur, ſed ex cerebro Poetarum, data opera mentientium; ex quo nata et pleraque nomina Nympharum, quae ab *Heſiodo* recenſita ſunt. Matrimoniorum cauſa, videntur partim haec ficta, ne Deabus notiſſimis deeſſent mariti; nam tres Deas tribus Crii filiis poſtea collocat noſter Poeta *Clericus.*

Κρίῳ δ' Εὐρυβίη τίκ]εν] Scribo κρείῳ. ſupra κοῖόν τε κρεῖον τε etc. a κρέω regno κρείω, κρεῖος. *Guietus.*

377. Ὃς καὶ πᾶσι μετέπρεπεν] Scribe ὃς πάσῃσι μετέπρεπεν. *Guietus.*

378. Ἀστραίῳ δ' Ἠὼς ἀνέμους τέκε] Quia venti ex alto flant, et quia aſtra alta ſunt, videntur *Aſtraei* filii fingi; Aurorae vero, quae ex terra oritur, quia terram verrunt et perflant. *Clericus.*

379. Ζέφυρον, Βορέην τε καὶ Νότον] Mirum eſt cur *Heſiodus* Orientalem ventum omiſerit, cum nihilo ſit inferior reliquis ventis, et aptius dici poſſit Aurora natus, quam ceteri. Certum eſt enim in ampliſſimis maribus, ſurgente Aurora, vehementiorem ſubſola

Καὶ Νότον, ἐν φιλότητι θεῷ θεὰ εὐνηθεῖσα.
Τὼς δὲ μετ' ἀςέρα τίκ]εν Ἑωσφόρον ἠριγένεια,
Ἄςρα τε λαμπετόωντα τὰ τ' οὐρανὸς ἐςεφάνωται.
Στὺξ δὲ τέκ' Ὠκεανῷ θυγάτηρ, Πάλλαντι μιγεῖσα,
Ζῆλον καὶ Νίκην καλλίσφυρον ἐν μεγάροισι,
Καὶ Κράτος, ἠδὲ Βίην, ἀριδείκετα γείνατο τέκνα,
Τῶν οὐκ ἔς' ἀπάνευθε Διὸς δόμος, οὐδέ τις ἕδρη,

Et Notum, in concubitu cum Deo Dea congressa.
Post hos vero Aurora stellam peperit Luciferum mane genita,
Astraque fulgentia quibus coelum cinctum est.
Styx vero peperit Oceani filia, Pallanti mista,
Zelum et Nicen formosam, in aedibus,
Et Robur, atque Vim, praeclaros peperit filios,
Quibus non est seorsim a Ioue domus, nec vlla sedes,

380. θεὰ θεῷ Iunt. 1. 2. Trinc. 381. Ἐωσφόρος B. 109. 383. Σ' ὑτεκεν Iunt. 1. 2. 384. Νείκην B. 109. Iunt. 1. 2. πολύσφυρον Iunt. 1. 2. ἐν μεγαρ. est in ed. Cler. et Rob. Melius in Graev. et Krebs. ἐν μεγ. quod restituimus. 386. ἀπάνευθεν Iunt. 1. 2.

num sentiri. Sed Physicus non erat *Hesiodus*, neque in suis figmentis accuratus, certarumve legum obseruans. Vide ad v. 870. *Clericus.*

381. Τὼς δὲ μετ' ἀςέρα τίκ]εν Ἑωσφόρον.] Mirum est Auroram matrem dici Luciferi et stellarum, cum, Aurora apparente, obscurentur, et paullo post oculos fugiant. Si accuratus esset *Hesiodus*, suspicarer Ἠῶ dici non matutinum sed vespertinum crepusculum, quod et Luciferum et cetera astra coelo inducere videtur. *Clericus.*

383. Στὺξ] A σύγω, σύγέω, συγὶς, σὺξ. Odium. *Guietus.*

Στὺξ] Intelligendi sunt accolae huius fontis, qui fuit in Arcadia. Hi auxilium Ioui tulerunt, et contra patrem bellaturo ex Arcadia primi adfuerunt. De fonte ipso agemus ad v. 775. vbi pluribus describitur. *Clericus.*

384. Ζῆλον καὶ Νείκην καὶ τὰ ἑξῆς] Sunt quidem nomina a Poeta pro arbitrio Stygis liberis imposita; sed ex quibus colligere liceat fortissimos viros ex Arcadia ad Iouem venisse, qui non paruum momentum attulerint ad victoriam, et qui deinde satellites Iouis fuerint. *Clericus.*

386. Τῶν οὐκ ἔς'] Allegoria perquam splendida et sublimi omnipotentiam Dei significat Poeta, quem sequitur Callimachus

Οὐδ' ὁδὸς, ὅππη μὴ κείνοις θεὸς ἡγεμονεύει.
Ἀλλ' αἰεὶ παρ' Ζηνὶ βαρυκτύπῳ ἑδριόωνται·
Ὡς γὰρ ἐβούλευσε Στὺξ ἄφθιτος, Ὠκεανίνη,
Ἤματι τῷ, ὅτε πάντας Ὀλύμπιος ἀστεροπητὴς
Ἀθανάτους ἐκάλεσσε θεὰς ἐς μακρὸν Ὄλυμπον.
Εἶπε δ', ὃς ἂν μετὰ εἷο θεῶν Τιτῆσι μάχοιτο,
Μή τιν' ἀποῤῥαίσειν γεράων, τιμὴν δὲ ἕκαστον

Neque via, qua non illis Deus praeit:
Sed semper apud Iouem grauiter tonantem sedem habent,
Sic enim consuluit Styx incorruptibilis, Oceani filia,
Die illo, quando omnes Olympius fulgurator
Immortales vocauit Deos ad latum Olympum.
Dixit autem, quod quisquis vna secum Deorum contra Titanas pugnet,
Nulli se ademturum praemia, sed honorem quemque

387. Ὑποι Iunt. 1. 2. 388. ἑδριόωνται B. 109. 389. Ὠκεανίνην Trinc. Ὠκεανίνη Ald. 391. ἐκάλεσε Trinc. μακράων Trinc. 392. Ἔπε' Ald. Τιτῆσι Ald. 393. ἀποραίσειν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. ἀπηῤῥαίσειν Heinſ. γεράων Iunt. 2.

chus in hymno in Iouem: Σή τε Βίη, τό τε Κάρτος, ὃ καὶ πέλας εἵσαο δίφρου. Similis descriptio apud Miltonum occurrit, vbi Messiae Victoriam comitem adiungit — At his right hand Victory Sate eagle wing'd — *Rob.*

387. Ἡγεμονεύει] An ἡγεμονεύοι? hoc est, via qua non illi Iouem sequantur, comitentur. *Guietus.*

391. Ἀθανάτους ἐκάλεσσε θεὰς] Deos hic a Titanibus distinguit *Hesiodus*, quamuis Dii a Titanibus nati sint; quod Iupiter victor pluris factus sit, vna cum suis, quam Saturnus et qui ei fauebant; qua de causa nomen *Deorum* retulerunt, veluti κατ' ἐξοχήν. De eorum pugna postea dicemus. *Clericus.*

393. Μή τιν' ἀποῤῥαίσειν] Scribo ἀποῤῥήσειν, pro ἀποῤῆσειν, metri causa. *Guietus.*

Μή τιν' ἀποῤῥαίσειν γεράων] Iis qui honores obtinuerant, apud Coelum aut Saturnum, similes promisit Iupiter, si in partes suas transirent, et nouis praemiis se affecturum eos, quos nullo loco habuerat Saturnus; quibus pollicitationibus, multos in partes suas pertraxit. Haec omnia clare ostendunt homines fuisse, qui hominibus bellum inferrent, et sollicitarent aduersariorum auxilia ad defectionem, spe praemiorum. *Clericus.*

Ἐξέμεν ἣν τοπάρος γε μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσι·
Τὸν δ' ἔφαθ', ὅσις ἄτιμος ὑπὸ Κρόνῳ ἠδ' ἀγέρασος,
Τιμῆς καὶ γερέων ἐπιθησεμεν ἣ θέμις ἐστί.
Ἦλθε δ' ἄρα πρώτη Στυξ ἄφθιτος Οὐλυμπόνδε
Σὺν σφοῖσι παίδεσσι, φίλῳ διὰ μήδεα πατρός.
Τὴν δὲ Ζεὺς τίμησε, περισσὰ δὲ δῶρα ἐδωκεν.
Αὐτὴν μὲν γὰρ ἔθηκε θεῶν μέγαν ἐμμεναι ὅρκον,
Παῖδας δ' ἤματα πάντα ἑὰς μεταναιετας εἶναι.
Ὡς δ' αὕτως πάντεσσι διαμπερὲς, ὥσπερ ὑπέστη,
Ἐξετελεσσ'· αὐτὸς δὲ μέγα κρατεῖ, ἠδὲ ἀνάσσει·
Φοίβη δ' αὖ Κοίῳ πολυήρατον ἦλθεν ἐς εὐνήν·

Habiturum, quem antea inter immortales Deos. [munis,
Illum etiam dixit, qui honoris expers fuerit ſub Saturno et im-
Ad honores ac praemia proueƈturum, vt aequum eſt.
Venit autem prima Styx incorruptibilis in Olympum
Cum ſuis filiis, ſui per conſilia patris.
Illam vero Iupiter honorauit, eximia quoque dona dedit.
Eam enim conſtituit Deorum magnum vt ſit iusiurandum,
Filii autem diebus omnibus ſui inquilini vt ſint.
Similiter etiam omnibus prorſus, ſicuti pollicitus erat,
Perfecit: ipſe autem praepotens eſt, atque imperat.
Phoebe porro Coei periucundum venit ad torum;

395. ἔφατ' Ald. Iunt. 1. 2. Steph. 397. ἄφθιτον B. 109. Trinc. 398. σφίσι Ald. σφῇσι B. 109. 401. ἐᾶ B. 109. Trinc. 402. ᾽Ος ed. Cler. et Rob. ſed Ald. Ὡς vt et Graeu. et Krebſ. id recepimus. διαμφὶς Iunt. 2. 403. ἠδ' Ald. Iunt. 1. Trinc.

398. Σὺν σφίσι παίδεσσιν] Σφοῖσιν. πατρὸς] Ὠκεανὸς ſcilicet. *Guietus.*

401. Μεταναιέτας εἶναι] Δωρισμὸς, vt τροπὰς, κέρας. μεταναιέτης, vt μέτοικος. *Guietus.*

404. Φοίβη δ' αὖ Κοίῳ πολυήρατον ἦλθεν ἐς εὐνήν] Cum inter poſteros huius Phoebes fuerint Numina fatidica, et quae vaticiniis praeeſſe credebantur; exiſtimarim, Phoeniciis litteris, ſcribi poſſe nomen eius hoc modo פה־בה phe-bah, *os in illa*, nimirum, os fatidicum; nam Phoenicia Lingua *os Dei* eſt oraculum, et *conſulere os Dei*, eſt conſulere oraculum. *Aeſchylus* in Eumenidibus, poſtquam dixit, primum Terram, deinde Themin Oraculo Delphico praefuiſſe, ſic pergit:

— ἓν

Κυσσαμένη δ' ἤπειτα θεὰ θεῷ ἐν φιλότητι, 405
Λητὼ κυανόπεπλον ἐγείνατο μείλιχον αἰεὶ,
Ἤπιον ἀνθρώποισι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Μείλιχον ἐξ ἀρχῆς, ἀγανώτατον ἐντὸς Ὀλύμπου.
Γείνατο δ' Ἀστερίην εὐώνυμον, ἣν ποτε Πέρσης

Grauida vero facta deinde Dea Dei in concubitu,
Latonam caeruleo peplo peperit blandam semper,
Mitem hominibus atque immortalibus Diis,
Suauem ab initio, inprimis hilarem intra Olympum.
Peperit insuper Asteriam claram, quam olim Perses

405. θεῶν B. 109. 409. Περσεὺς B. 109.

—— ἐν δὲ τῷ τρίτῳ
Λάχει θελξάσης, ἐδὲ πρὸς βίην τινὸς,
Τιτανὶς ἄλλη, παῖς χθονὸς, καθέζετο
Φοίβη· δίδωσιν δ' ἡ γενέθλιον δόσιν
Φοίβῳ, τὸ Φοίβης δ' ὄνομ' ἔχει παρώνυμον:
Tertia vero sortitione, volente ea, nec vi vllius allata, Titanis alia filia Telluris, consedit Phoebe; donauit vero haec natali munere Phoebum, qui nomen habet ad Phoebes nomen accedens. Clericus.

Hic versus spurius est, et delendus. *Guietus.*

406. Λητὼ κυανόπεπλον] Nomen forte habuit a לוט *lout*, hoc est, magicis carminibus vti, לוטא *luto*, vel *leto*. Apollo certe et Diana huius liberi magicarum artium periti fuisse dicuntur easque docuisse alios. Circe, filia Solis seu Apollinis, nobilissima etiam fuit venefica. *Clericus.*

408. Μείλιχον ἐξ ἀρχῆς, ἀγανώτατον ἐντὸς Ὀλύμπου] Iam ante Iouem. *Clericus.*

Μείλιχον ἐξ ἀρχῆς] Hunc versum spurium esse existimat Guietus, hanc opinor ob causam, quia τὸ μείλιχον geminatum redundare videtur. Atqui nesciebat ὁ κριτικώτατος, quanta huic figurae vis et venustas insit, vtque amplificet, et illustret orationem. Vide Ciceronem de Orat. l. 3. et Quintil. de Inst. Orat. l. 9. Omni certe caret venustatis sensu, qui non extemplo persentit, quanto maior et pulchrior exhibetur Latonae benignitas per huiusce vocis repetitionem. Eadem indole Ouidius deam hanc praeditam describit, eamque inhospitales Lycios mitissima oratione compellantem introducit, *Quem non blanda Deae potuissent verba mouere?* Metam. l. 6. *Rob.*

409. Γείνατο Ἀστερίην] Phoenicie חסתירה *bassethirah* latentem

Ἠγάγετ' ἐς μέγα δῶμα, φίλην κεκλῆσθαι ἄκοιτιν. 410
Ἡ δ' ὑποκυσσαμένη Ἑκάτην τέκε, τὴν περὶ πάντων

Duxit in amplam domum, ſua vt eſſet vxor.
Illa autem grauida facta Hecaten peperit, quam ſuper omnes

410. Ἠγάγετ' ἐς B. 109.

tentem ſignificat, quod nomen non male conueniat filiae veneficae; quae mulieres omnia clam faciunt. Hoc ipſum nomen fuit Inſulae Deli, dum latuit, vnde colligere licet veram eſſe allatam Etymologiam. *Callimachus*, in Hymno εἰς Δῆλον, ita inſulam compellat, v. 37.

— — ἔνομα δ' ἦν σοι
Ἀστερίη τοπαλαιὸν, ἐπεὶ βαθὺν ἤλαο τάφρον
Οὐρανόθεν φεύγουσα Διὸς γάμον, ἀστέρι ἴσην.

Nomen autem erat tibi Aſterie olim, quoniam profundam inſilueras foſſam, coelitus fugiens Iouis concubitum aſtro ſimilis. Videtur voluiſſe *Callimachus* Deam *Aſteriam* in inſulam fuiſſe mutatam, primum quidem ſub aqua latentem, deinde δῆλον *conſpicuam* factam. *Clericus.*

Ἦν ποτε Πέρσης ἠγάγετ' ἐς μέγα δῶμα] Suſpicor *Perſam* vocari virum huiuſce veneficae, quod inaudiuiſſet iam *Heſiodus* Perſas eſſe veneficiis ac magicis artibus ſummopere deditos, qua de re vide Lib. II. *Th. Stanleii Philoſophiae Orientalis.* Clericus.

410. Φίλην κεκλῆσθαι ἄκοιτιν] τὸ κεκλῆσθαι pro τῷ εἶναι frequentiſſime vſurpatur, praecipue vero apud poetas. Τῷ δέ κε νικήσαντι φίλη κεκλήσῃ ἄκοιτις, Il. γ, 138. Καὶ ἕνεκά σὴ παράκοιτις κέκλημαι. Il. δ, 61. *Rob.*

411. Ἑκάτην τέκε] Dicta eſt a Phoenicibus haec Dea אחרה aut אחתא *echatha*, hoc eſt, *vnica*, qua de cauſa ab *Heſiodo* v. 426. dicitur μονογενὴς *vnigenita.* Haec Dea, vt notiſſimum eſt, credebatur eſſe Numen, quod inſideret Lunae, miſcebaturque cum Diana, et praeeſſe magicis artibus putabatur. Videntur Phoenices ita eam vocaſſe, quia Luna ſola exiſtimabatur eſſe in coelo ſui generis; cum maximus, poſt Solem, Planetarum eſſe cenſeretur, quod maxima appareat. Tum crediderunt eam magicis ſacris praeeſſe, quia noctu fiunt, inſpectante veluti Luna. Solebant Graeci, vnoquoque menſe, cum Luna eſſet noua, in compitis, coenam apponere, quae vocabatur *coena Hecatae*, et a pauperibus auferebatur. *Ariſtophanes in Pluto*, p. 63. Ed. Maioris Geneuenſis, de Hecate:

— — Φησὶ γὰρ αὕτη
Τὰς μὲν ἔχοντας καὶ πλουτοῦντας δεῖπνον κατὰ μῆνα
προσάγειν,

Τὰς

Τὰς δὲ πένητας τῶν ἀνθρώπων ἁρπάζειν πρὶν καταδεῖναι.

Ait enim ipsa, qui habent, et diuites sunt, eos coenam vnoquoque mense offerre, pauperes vero homines rapere, ferme antequam sit apposita. Vbi ita habet Scholiastes: Τὴν ἐν ταῖς τριόδοις ἐτίμων τοπαλαιὸν, διὰ τὸ τὴν αὐτὴν σελήνην, καὶ Ἀρτέμιδα καὶ Ἑκάτην καλεῖσθαι. Κατὰ δὲ νεμηνίαν οἱ πλέσιοι δεῖπνον ἑσπέρας, ὡς θυσίαν, τῇ Ἑκάτῃ προσάγοντες ἐπὶ ταῖς τριόδοις ἐτίθεν· οἱ δὲ πένητες ἤρχοντο πεινῶντες, καὶ ἔσθιον αὐτὰ, καὶ ἔλεγον ὅτι ἡ Ἑκάτη ἔφαγεν αὐτά: *quam in triuiis olim colebant, quia eandem vocabant Lunam, Dianam et Hecaten. Noua Luna, diuites vesperi coenam, quasi sacrificium Hecatae offerentes, in compitis ponebant. Pauperes vero veniebant esurientes, et eam comedebant,, dicebantque Hecaten comedisse.* Quae hunc in locum transtulimus, duabus de causis; primum vt constet hinc studiosissime cultam hanc fuisse Deam, ex consilio *Hesiodi*; deinde vt intelligatur locus Esaiae Prophetae, de hoc Numine; ex quo loco colligimus simili ratione, apud Orientales, cultam Hecaten fuisse. Ita loquitur Cap. LXV, 11. *Vos qui deseritis Iehouam, obliti montis sanctitatis meae, instruentes* לגד laggad *mensam et implentes* למני lamni *libamen.* Ex quopiam idiomate Orientalium Dialectorum, videtur pro ח esse ג, adeo vt גד sit idem ac חד aut חחא vel אחחא *echatha*, nam haec omnia *vnam* significant, nisi forte sit legendum לחד *labhad.* Certe Numen quoddam, apud eundem Prophetam, vocatur in Cap. sequente אחת *ehhath.* Sic loquitur v. 17. *Qui purificant se in hortis post* אחת *ehhath*; sic enim Massorethae legunt. Sequens vox מני *mni*, plane eadem est, ac vox Graeca *μὴν mensis*, vnde dicta *μήνη Luna.* Respicit Prophera ad coenas illas, vnoquoque mense Hecatae oblatas, quasi Numini Mensium praesidi; notum enim est, apud Orientales, menses fuisse Lunares. Huc respexisse videtur vetus Scriptor libri suppositicii, qui dicebatur *κήρυγμα Πέτρε*, *praedicatio Petri*; vbi insimulabantur Iudaei, quasi λατρεύοντες ἀγγέλοις, καὶ μηνὶ, καὶ σελήνῃ, *colentes Angelos, Mensem et Lunam.* Locus exstat apud *Origenem* Tom. XIV. in Ioannem.

Praeter rationes allatas, ex quibus Hecatam Orientale Numen esse intelligimus, est et alia ratio; quod, nimirum, sol diceretur apud eosdem populos חדד *hhadad*, hoc est, *vnus*, quo credibilius fit Lunam אחחא *ehhatha* dictam fuisse, hoc est, *vnam. Macrobius* Saturnalium Lib. I. c. 23. *Assyrii Deo, quem summum, maximumque venerantur, ADAD nomen dederunt. Eius nominis interpretatio signi-*

ficat

Ζεὺς Κρονίδης τίμησε· πόρεν δέ οἱ ἀγλαὰ δῶρα,
Μοῖραν ἔχειν γαίης τε καὶ ἀτρυγέτοιο θαλάσσης.
Ἣ δὲ καὶ ἀστερόεντος ὑπ' Οὐρανῷ ἔμμορε τιμῆς,
Ἀθανάτοις τε Θεοῖσι τετιμένη ἐσὶ μάλιστα.
Καὶ γὰρ νῦν ὅτε πῃ τὶς ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
Ἕρδων ἱερὰ καλὰ κατὰ νόμον ἱλάσκηται,
Κικλήσκει Ἑκάτην· πολλὴ τέ οἱ ἕσπετο τιμὴ
Ῥεῖα μάλ', ᾧ πρόφρων γε θεὰ ὑποδέξεται εὐχάς·
Καί τε οἱ ὄλβον ὀπάζει· ἐπεὶ δύναμίς γε πάρεστιν.
Ὅσσοι γὰρ Γαίης τε καὶ Οὐρανῷ ἐξεγένοντο,
Καὶ τιμὴν ἔλαχον, τῶν ἔχει αἶσαν ἁπάντων.

Iupiter Saturnius honorauit: dedit vero ei ſplendida dona,
Poteſtatem vt habeat terraeque et infructuoſi maris.
Imo etiam ſtelligero a Coelo ſortita eſt honorem.
Immortalibusque Diis honorata eſt maxime.
Etenim nunc quando alicubi aliquis terreſtrium hominum
Faciens ſacra fauſta ſecundum patrios mores expiat,
Inuocat Hecaten: ingens vero eum ſequitur honor
Facillime, cuius beneuola Dea ſuſcipit preces:
Et illi diuitias largitur; nam facultas ei adeſt.
Quotquot enim Terra Coeloque prognati ſunt,
Et honorem ſorte acceperunt, illorum habet ſortem omnium.

415. τε τιμένη Trinc. 417. ῥίζην Trinc. ἱλάσκηται Ald. 418. πᾶλαι Trinc. 420. τε abeſt ab Ald. et Cler. reuocauit Rob. 421. Γαίης Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. et Rob. vulgo Γαΐης.

ficat VNVS. Nihil eſſe corruptum puto, in loco *Macrobii*, neque audiuiſſe eum *Adad* pro *Achad*; nihil enim, vetat, quin Dialecto quapiam Orientis חדר dixerint, quod Chaldaei ſolent חד *bhad*. Sed ad *Heſiodum* redeundum eſt. *Clericus.*

413. Μοῖραν ἔχειν γαίης τε] Hoc eſt, ſortem. Maris et terrae potentem Lunam eſſe innuit. *Guietus.*

417. Κατὰ νόμον ἱλάσκηται] Placat. ſubintellige diuos. *Guietus.*

Ἕρδων ἱερὰ καλὰ] Hoc eſt, καλλιερῶν, ſiue *litans*, ſeu victimas mactans fauſta portendentes, et recta diſpoſitione viſcerum Deam placatam oſtendentes. Res eſt notiſſima. Itaque male vertunt *ſacra honeſta.* Clericus.

422. Αἶσαν ἁπάντων] Hoc eſt, ſortem, poteſtatem, μοῖραν, vt ſup. *Guietus.*

Καὶ

Οὐδέ τι μιν Κρονίδης ἐβιήσατο, οὐδέ τ' ἀπηύρα
Ὅσσ' ἔλαχεν Τιτῆσι μετὰ προτέροισι θεοῖσιν.
Ἀλλ' ἔχει ὡς τὸ πρῶτον ἀπ' ἀρχῆς ἔπλετο δασμός. 425
Οὐδ' ὅτι μιγογενὴς, ἧσσον θεὰ ἔμμορε τιμῆς,
Καὶ γέρας ἐν γαίῃ τε καὶ οὐρανῷ, ἠδὲ θαλάσσῃ·
Ἀλλ' ἔτι καὶ πολὺ μᾶλλον, ἐπεὶ Ζεὺς τίεται αὐτήν.
Ὧι δ' ἐθέλει μεγάλως παραγίνεται, ἠδ' ὀνίνησιν,
Ἔν τ' ἀγορῇ λαοῖσι μεταπρέπει, ὅν κ' ἐθέλῃσιν. 430
Ἡ δ' ὁπότ' ἐς πόλεμον φθιμένορα θωρήσσονται
Ἀνέρες, ἔνθα θεὰ παραγίνεται, οἷς κ' ἐθέλῃσι,
Νίκην προφρονέως ὀπάσαι, καὶ κῦδος ὀρέξαι.

Neque quidquam ei Saturnius per vim ademit, neque abstulit
Eorum, quaecumque sortita est Titanas inter priores Deos.
Sed habet sicut prius ab initio facta est distributio.
Nec quia vnigenita, minorem Dea sortita est honorem,
Et potestatem tam in terra ac coelo, quam in mari:
Sed insuper multo magis, quoniam Iupiter honorat illam.
Cui vero vult, magnifice praesto est, atque eum iuuat.
Inque concione inter homines eminet, quem voluerit.
Atque quando ad bellum exitiosum armantur
Viri, tum Dea adest quibus voluerit,
Victoriam promte vt praebeat, et laudem porrigat.

424. τετῆσι Iunt. 1. 429. Ὃ δ' Ald. 430. Ἔν δ' Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. 431. ὅταν Trinc. θωρήσσοντο B. 109. 432. ἰθέλησιν Iunt. ἰθέλῃσι Ald. vt et v. 430. et 439.

Καὶ τιμὴν ἔλαχον] *Honor* hic est praemium a Ioue, post victoriam, iis qui eum adiuuerant datum; aut honor qui antea ab iis obtinebatur, et a Ioue confirmatus est. Cum ergo hoc Numen ante Iouem coleretur, fingaturque ab Hesiodo fauisse Ioui contra Saturnum; honor, quem antea obtinebat apud homines, illi relictus est. Sequentibus hoc aperte docet *Hesiodus*. Clericus.

Τέτων ἔχει αἶσαν ἁπάντων] Aliorum Deorum alii coelestes, alii terrestres, alii marini erant; aut parti dumtaxat coeli, terrae, aut maris praerant. Sed Hecate omnibus illis vniuersi partibus aeque praefecta erat. Vide vss. 413. et 427. *Clericus*.

426. Ἧσσον θεὰ ἔμμορε τιμῆς] Minus honoris sortita est, et vers. sequ. καὶ γέρας subintellige ἧσσον. *Guietus*.

Μιγογενὴς] Vide dicta ad v. 411. *Clericus*.

440. Δυσ-

Ἐν τε δίκῃ βασιλεῦσι παρ' αἰδοίοισι καθίζει.
Ἐσθλὴ δ' αὖθ' ὁπότ' ἄνδρες ἀγῶνι ἀεθλεύωσιν,
Ἔνθα θεὰ καὶ τοῖς παραγίνεται, ἠδ' ὀνίνησι.
Νικήσας δὲ βίῃ καὶ κάρτεϊ, καλὸν ἄεθλον
Ῥεῖα φέρει, χαίρων τε τοκεῦσιν κῦδος ὀπάζει.
Ἐσθλὴ δ' ἱππήεσσι παρεστάμεν οἷς κ' ἐθέλῃσι,
Καὶ τοῖς οἳ γλαυκὴν δυσπέμφελον ἐργάζονται,
Εὔχονται δ' Ἑκάτῃ, καὶ ἐρικτύπῳ Ἐννοσιγαίῳ.
Ῥηϊδίως δ' ἄγρην κυδρὴ θεὸς ὤπασε πολλὴν·
Ῥεῖα δ' ἀφείλετο φαινομένην, ἐθέλουσά γε θυμῷ.
Ἐσθλὴ δ' ἐν σταθμοῖσι σὺν Ἑρμῇ ληίδ' ἀέξειν,
Βουκολίας τ', ἀγέλας τε, καὶ αἰπόλια πλατὺ αἰγῶν,
Ποίμνας τ' εἰροπόκων γ' οἰῶν, θυμῷ γε θέλουσα,

Inque iudicio reges apud venerandos ſedet.
Bona inſuper quando viri in certamine colluctantur,
Ibi Dea et illis praeſto eſt, atque eos iuuat.
Qui vero vicerit virtute et robore, pulcrum praemium
Facile fert, laetusque parentibus gloriam dat.
Bona item equitibus adeſſe, quibus voluerit:
Et his qui caeruleum (mare) traiectu difficile exercent,
Votaque faciunt Hecatae, et valde ſonanti Neptuno.
Facile etiam praedam inclyta Dea dedit copioſam;
Facile vero abſtulit apparentem, volens ſaltem animo.
Bona praeterea in ſtabulis cum Mercurio pecus augere,
Armentaque boum, gregesque, et greges magnos caprarum,
Gregesque lanigerarum ouium, animo certe volens,

434. αἰδοίῃσι Trinc. 435. Ἐσθλὴ R. S. 436. τοῖσι Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. 438. τοκεῦσι τε Ald. Iunt. 1. 442. κυδνὴ B. 109. Ald. Iunt. 1. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 444. ἄϊξειν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. atque ita ed. Rob. vulgo ἀΐξειν. 446. εἰροκόκων οἰῶν B. 109. γ' ἐθέλουσα Iunt. 2.

440. Δυσπέμφελον] Id eſt, δυσαή, δήσπνοον. *Guietus.*

Ἐργάζονται] Proprie *colunt.* Intellige piſcatores, qui ex maris prouentu viuunt, vt agricolae ex agrorum cultu, vnde deducta eſt metaphora. *Clericus.*

443. Ἐθέλουσά γε θυμῷ] Ἀθέλουσα ſcribo. a θέλω, ἀθέλέω, vt ἀπορέω, ἀθυμέω, et ſimilia. Nota vocem Graeciae redditam. *Guietus.*

447. Βει-

Ἐξ ὀλίγων βριάει, καὶκ πολλῶν μείονα θῆκεν,
Οὕτω τοι καὶ μονογενὴς ἐκ μητρὸς ἐοῦσα,
Πᾶσι μετ' ἀθανάτοισι τετίμηται γεράεσσι.
Θῆκε δέ μιν Κρονίδης κουροτρόφον, οἱ μετ' ἐκείνην 450
Ὀφθαλμοῖσιν ἴδοντο φάος πολυδερκέος Ἠοῦς.
Οὕτως ἐξ ἀρχῆς κουροτρόφος· αἱ δέ τε τιμαί.
Ῥεία δ' ὑποδμηθεῖσα Κρόνῳ τέκε φαίδιμα τέκνα,
Ἑστίην, Δήμητρα, καὶ Ἥρην χρυσοπέδιλον,

Ex paucis copiosos, et ex multis pauciores reddit.
Adeo sane etiam vnigenita ex matre cum sit,
Omnibus inter Deos honorata est muneribus.
Fecit autem eam Saturnius altricem iuuenum; qui post eam
Oculis adspexerunt lumen multa contuentis Aurorae.
Sic ab initio nutrix est puerorum: atque hi sunt honores.
Rhea autem compressa a Saturno, peperit illustres liberos,
Vestam, Cererem, et Iunonem aurea calceamenta habentem,

447. καὶ in Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. 451. Ὀφθαλμοῖσι Trinc. πολυδέρκεον Trinc. ἠῶς Ald. 453. Ῥεία Rob. vulgo Ῥείη. ὑποδμηθεῖσα Rob. et Trinc. in Cler. et Ald. ὑπὸ δμηθεῖσα. 454. Ἰσίην Ald. Ἴσην Ald. Iunt. 1. Trinc. χρυσοπίδηλον B. 109.

447. Βριάει] Ὀφέλλει auget. *Guietus.*

450. Θῆκε δέ μιν Κρονίδης κουροτρόφον] Alios etiam Deos κουροτρόφους constituerat Iupiter, vt liquet ex v. 346. Praeesse autem nutritioni puerorum Lunam non mirum videbitur, si in animum reuocemus intra nouem aut decem *lunas*, seu menses, formari et in lucem edi pueros. Hoc vnum accepit a Ioue, cetera omnia obtinebat μετὰ προτέροισι θεοῖσι, *cum prioribus Diis*, hoc est, sub Coelo et Saturno. Atque hoc est vltimum Numen prioris aetatis Deorum. *Clericus.*

454. Ἑστίην] *Vesta* dicitur a Latinis, praefixo Digammate Aeolico V vel F. Viri docti recte hoc nomen deducunt ἀπὸ τοῦ אש *esch ignis*, aut, Syriaca inflexione, אשתא *eschtha*. Notissimum est hanc Deam creditam praeesse *igni*, et *foco*. Eruditum de ea Syntagma scripsit *Iust. Lipsius*, qui adiri poterit. *Clericus.*

Δήμητρα] Δημητὴρ dicitur per contractionem, plenius vero Δηὼ μητὴρ. Si scribamus Phoenicie, דיא, deriuanda vox erit a radice די *dai*, quae significat *sufficientiam copiam*; nomen conuenientissimum huic Deae, quae inuentrix erat et praeses frugum, imo vero omnium

Ἰφθιμόν τ' Ἀΐδην, ὃς ὑπὸ χθονὶ δώματα ναίει, 455

Fortemque Plutonem, qui sub terra domos incolit.

omnium fructuum; quorum prouentum augere, aut minuere credebatur, prout propitia erat, aut irata. *Callimachus* his verſibus claudit hymnum, in honorem huius Deae:

— Φέρε δ' ἀγρόθι νόσιμα πάντα,
Φέρβε βόας, Φέρβε μᾶλα, Φέρε σάκχυν, οἶσε θερισμόν.
Φέρβε καὶ εἰράναν, ἵν' ὃς ἄροσε, κεἶνος ἀμάσῃ.
Ἴλαθί μοι τριλλιγε, μέγα κρείσσα Θεάων.

Refer ex agris matura omnia, paſce boues, paſce oues, fer ſpicam, fer meſſem. Foue pacem, vt qui arauit ille et metat. Propitia mihi ſis, ter optata, magna regina Dearum. Hiſtoriam huius Deae multis proſequuti ſumus Gallico ſermone, Biblioth. Vniuerſalis T. VI. *Clericus.*

Ἥρην] Phoenicie עירה *bira*, aut ערה *harab*, inter alia ſignificata, *aemulam*, ſeu *zelotypam* ſonat; qua nominis ſignificatione, nulla aptius quadrare poteſt in Iunonem, quae perpetua zelotypia erga virum laborans deſcribitur. Iupiter eam diſerte vocat ζηλήμονα, *zelotypam*, apud *Callimachum*, Hymno in Dianam v. 30. Vide et Dial. Mercurii et Neptuni apud *Lucianum* T. I. vbi de natalibus Bacchi. *Clericus.*

455. Ἰφθιμόν τ' Ἀΐδην, ὃς ὑπὸ χθονὶ δώματα ναίει] In explicatione hiſtorica Fabulae Cereris, multis egimus de Plutone, ex qua pauca huc transferemus. I. Nomen eius Ἀΐδης aut ἀΐδης deducendum ex voce Phoenicia אד *ed* aut *ajid*, qua ſignificatur *mors*, aut *exitium*; nec opus eſt monere quam apte hoc conueniat Numini, quod mortuis imperare credebatur. Ea de cauſa, *Heſiodus* id ita deſcribit, Νηλεὲς ἦτορ ἔχων, *cor immiſericors habens*, quia mors nemini parcit. Voce autem illa ſignari non locum, vt exiſtimant Grammatici, qui ex α priuatiuo et εἰδῶ *video* deducunt, ſed virum; liquet ex hac loquutione εἰς Ἀΐδαο, in qua ſubintelligitur οἶκον, *in Aïdis domum*, aut ſimile quidpiam.

II. Epiri Regem fuiſſe ſtatuimus, cuius rei priſca in hiſtoria, non obſcura veſtigia ſuperſunt. Docet nos *Plutarchus*, in vita Theſei, deſcenſum huius Heroïs in inferos, aliud nihil creditum fuiſſe, praeter iter in Epirum, ad *Aïdoneum* eorum tractuum Regem. Non poteſt quidem idem cenſeri ac Pluto, de quo nunc ſermo eſt, cum Pluto aliquot ſaeculis ante Theſeum vixerit. Verum hinc liquet, ex antiqua fama, vulgo perſuaſum fuiſſe Aïdem in Epiro regnaſſe; quam vanam non fuiſſe ſequentia etiam oſtendent.

III. Cum

III. Cum Epirum dicimus, non intelligimus duntaxat regnum illud exiguum, cuius fines postea non late patuerunt; sed et finitimos aliquot tractus, cum regnorum fines, pro variis temporibus, diuersissimi fuerint. Plutonem statuimus, in iis oris, metalla exercuisse, vnde maximas sibi diuitias conflauerit. Hinc nata vniuersa eius fabula, quod particulatim ostendemus. 1. Fuisse in Epiro et Macedonia fodinas auri, argenti, ferri et aeris in earum regionum descriptione docuit *Strabo*. 2. Hinc factum, vt Aïdes putaretur non mortuorum modo Rex, sed et Deus diuitiarum, vnde Πλούτων dictus est. 3. Qui tot fodinas haberet in ditione sua, eum non mirum est diuitiis praeesse creditum. 4. Mortuorum vero Deus habitus est, quia mortuorum sedes censebatur esse sub terra, sub quam aguntur fodinae; vnde fit vt non raro in Veterum scriptis inter se haec conferantur, et quasi vicina habeantur. Apud *Plautum*, in Captiuis Act. V. S. 4. sic loquitur adolescens e lapicidinis rediens:

Vidi ego multa saepe picta quae Acherunti fierent,
Cruciamenta, verum enim vero nulla aequeque est Acheruns,
Atque vbi ego fui, in lapicidinis.

Posidonius apud *Strabonem* Lib. III. p. 101. de Turditaniae fodinis: παρ' ἐκείνοις ὡς ἀληθῶς τὸν ὑποχθόνιον τόπον, ἐκ, ὁ Ἅδης, ἀλλ' ὁ Πλούτων κατοικεῖ: *certe, apud eos, subterranea loca, non Hades, sed Pluton habitat.* Similiter quando cogitabant Poetae de regno mortuorum, vocabant Iouis et Neptuni fratrem *Aïdem*, aut *Hadem*; quando de diuitiis, *Plutonem*. *Plinius* Lib. XXXIII. c. 1. *Imus in viscera terrae, et in sede Manium opes quaerimus.* Paullo post de metallis: *illa nos premunt, illa nos ad inferos agunt.* 5. Potuit etiam Aïdes rex mortuorum haberi, quod permulti eorum, quos in fodinas demittebat, illic interirent; potuit credi poenas de miseris mortalibus exigere, quales describuntur in inferis, propter miserrimam hominum ad metalla damnatorum vitam. Digna sunt lectu, quae habet *Diodorus* Siculus, de fodinis Aegyptiorum Lib. III. p. 159. et Lib. V. p. 313. Posteriora tantum, breuitatis causa, proferam: οἱ κατὰ γῆς, inquit, ἐν τοῖς ὀρύγμασι, καὶ καθ' ἡμέραν καὶ νύκτα καταξαινόμενοι τὰ σώματα, πολλοὶ μὲν ἀποθνήσκουσι διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς κακοπαθείας· (ἄνεσις γὰρ ἢ παῦλα τῶν ἔργων οὐκ ἔστιν αὐτοῖς, ἀλλὰ ταῖς τῶν ἐπιστατῶν πληγαῖς, ἀναγκαζόντων ὑπομένειν τὴν δεινότητα τῶν κακῶν, ἀτυχῶς προϊέναι τὸ ζῆν.) τινὲς δὲ ταῖς δυνάμεσι τῶν σωμάτων καὶ ταῖς τῶν ψυχῶν καρτερίαις ὑπομένοντες, πολὺν χρόνον ἔχουσι τὴν ταλαιπωρίαν. αἱρετώτερος γὰρ αὐτοῖς ὁ θάνατος ἐστὶ τοῦ ζῆν, διὰ τὸ μέ-

Νηλεὲς ἦτορ ἔχων· καὶ ἐρίκτυπον Ἐννοσίγαιον,
Ζῆνά τε μητιόεντα, θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν,

Immite cor habens, et valde ſonantem Neptunum,
Iouemque ſapientem, Deorum patrem atque hominum,

456. εὐρύκτυπον B. 109. 457. μυτιόεντα Trinc.

γεθος τῆς ταλαιπωρίας: *dum ſub terra, in fodinis, horum corpora atteruntur, multi intereunt, propter nimiam vexationem. Neque enim remiſſio aut quies operum illis eſt, ſed praefectorum verberibus grauitatem malorum ferre coguntur, quo fit, vt infelicem vitam amittant. Nonnulli qui robore corporum, animorumque patientia, laborem ſuſtinere poſſunt, longum in tempus aerumnas illas habent. Optabilior enim illis mors eſt, quam viuere, propter miſeriarum magnitudinem.* Qui imperant eiuſmodi hominibus vsque adeo miſeris, et ſolis lucem nunquam videntibus, illi merito dici queant, non viuis, ſed

— νεκύεσσι κατα χθονίοισιν ἀνάσσειν,

regnare in mortuos, qui ſunt ſub terra. Clericus.

456. Καὶ ἐρίκτυπον Ἐννοσίγαιον] Hoc eſt, Ποσειδῶνα, qui mari praeeſſe creditus eſt, quod claſſibus viuus id obtinuerit, atque inſulas occupauerit. Dictus eſt פוסדאון *poſedon*, eius aetatis lingua, hoc eſt, *fractor nauium.* Ἐννοσιγαῖος eſt epitheton quo deſignatur Neptunus, ſeu maris Deus, quia mare procella concuſſum, videtur etiam ipſam terram concutere. *Clericus.*

457. Ζῆνά τε] Hoc eſt antiquiſſimum nomen Ionis, non Ζεὺς, eique apprime conuenit, cum Phoenicia Lingua זני *zanni* ſignificet *ſcortatorem*; quam appellationem iure merito Iupiter eſt adeptus, innumeris amoribus et ſtupris. *Clericus.*

Θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν] Hic πατὴρ nomen eſt dignitatis, non naturae, ſignificatque Regem Deorum et Hominum. Sic apud *Homerum* paſſim vocatur, et promiſcue vſurpantur Ζεὺς πατὴρ et Ζεὺς βασιλεὺς, vt et apud reliquos omnes Poetas. Videtur, antiquiſſimis temporibus, vox πατὴρ *regem* ſignificaſſe, quod patres eſſent veluti *reges* familiae ſuae; cum homines nondum in ſocietates maiores coiviſſent. Haec ratio eſt cur Iupiter ſimpliciter quandoque *Pater* vocetur, apud Graecos et Latinos Poetas, vt apud *Homerum*, Iliad. II, v. 250. vbi poſtquam Achilles duo a Ioue petiiſſet, quorum alterum duntaxat impetrauit, ita loquitur Poeta:

Τῷ

Τῦναὶ ὑπὸ βροντῆς πελεμίζεται εὐρεῖα χθών.
Καὶ τὸς μὲν κατέπινε Κρόνος μέγας, ὅσις ἕκαστος

Cuius et a tonitru concutitur lata terra.
Atque illos quidem deglutiebat Saturnus magnus, quicumque

Τῷ δ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατὴρ, ἕτερον δ' ἀνένευσεν.
Ei alterum dedit pater, alterum vero abnuit. Similiter *Virgilius* Georg. Lib. I. v. 121.

—— —— *Pater ipse colendi*
Haud facilem esse viam voluit.

Ad locum *Homeri* ita *Eustathius*: Ἀπολύτως πατέρα ἐν τούτοις λέγει ὡς ἀρχέτυπον. τὸς γὰρ ἐν ἀνθρώποις πατέρας ἀφιδρύματα τῦ τοιούτε πατρὸς Διός φασιν οἱ παλαιοι: *absolute Patrem vt archetypum in hisce dicit. Veterès enim dicunt patres inter homines esse exempla huiusmodi patris Iouis.* Veteres illi, quicumque sint, fallebantur; nam erant patres ante Iouem, Coelus, Saturnus, et alii Dii, quos memorauit *Hesiodus*. Ab hominibus translata ea vox est ad Deos illos, quia homines prius fuerunt, quam eiusmodi Dii. Plura exempla, ex quibus constat *pater* esse dignitatis vocabulum, vide apud *Adr. Turnebum*, in Aduersariis Lib. XIII. c. 8. Si prima origo vocis quaeratur, deriuandum crediderim a prisca radice פטר *patar*, quae apud Arabas et Aethiopas, significat *condidit, creauit*, vnde פטיר *patir* est creator. *Clericus.*

458. Τῦ καὶ ὑπὸ βροντῆς καὶ τὰ ἑξῆς] Postquam Iouem miscuerant cum summo Numine, ei fulmina tribuerunt; quae cum et e nubibus mittantur, et a causa ignota oriantur, Numinis manu mitti credebantur. Antiquiori aeuo, non dubitabant

* *Iuppiter, an venti discussa nube tonarent,*

sed horrendum illum fragorem Deo ipsi acceptum ferebant. *Clericus.*

459. Καὶ τὸς μὲν κατέπινε Κρόνος μέγας] Scimus quibus allegoriis Graeculi hoc Saturni factum interpretari et ad commodum sensum redigere conati sint; sed omnia sunt somnia, antiquitatis, rationisque suffragiis destituta. Si rem ipsam expendamus, veteremque Saturniae aetatis Linguam consulamus, facile intelligemus Saturnum, ne a liberis suis solio deiiceretur, ex quo ipse patrem deturbauerat, eos in carcerem coniecisse; vnde postea egressi, quod timuerat perfecerunt, vt in sequentibus docet *Hesiodus*. Ex ventre nihil egreditur praeter excrementa; a morte nihil prorsus redit. Itaque quoniam *deglutiti* illi liberi Saturni redierunt, eos neque vere *deglutitos*, neque

* Quaerentem hoc inducit Pythagoram *Ouidius* Metam. XV.

Νηδύος ἐξ ἱερῆς μητρὸς πρὸς γόναθ' ἵκοιτο·
Τὰ φρονέων, ἵνα μή τις ἀγαυῶν ὀρανιώνων
Ἄλλος ἐν ἀθανάτοισιν ἔχῃ βασιληΐδα τιμήν.
Πεύθετο γὰρ Γαίης τε καὶ Οὐρανῦ ἀστερόεντος,
Οὕνεκά οἱ πέπρωτο ἐῷ ὑπὸ παιδὶ δαμῆναι,
Καὶ κρατερῷ περ ἐόντι, Διὸς μεγάλου διὰ βουλάς.

Ex vtero ſacro matris ad genua venerat:
Haec agitans, ne vllus clarorum filiorum Coeli
Alius inter Immortales haberet regium decus.
Audierat enim ex Terra, et Coelo ſtellis micante,
Quod ſibi fatale eſſet ſuo a filio domari,
Quamuis robuſto, Iouis magni per conſilia.

462. ἵκοι Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

que occiſos oportet fuiſſe. Error Poetarum natus eſt ex voce ambigua, quae et *deglutire* et *abſcondere* ſignificat. Ea eſt radix בלע *balah*, quae vtrumque ſignificatum obtinet; et quam cum hic κρύπτειν vertere debuiſſent Graeci, tranſtulerunt καταπίνειν. Quod autem dicimus *Saturnum* abdidiſſe liberos in carcerem, id iis mirum non erit, qui legerint ſimile quid a Coelo factum eſſe; qua de re vide dicta ad vſſ. 156. et 158. *Clericus.*

464. Οὕνεκά οἱ πέπρωτο] Veteres Poetae Τύχην ignorabant, nouerant πεπρωμένην, ſeu μοῖραν, hoc eſt, fatum; ſed nec immutabile putabant, nec Deos, quaſi immutabile credidiſſent, ſeſe gerentes inducebant, vt liquet ex hoc *Heſiodi* loco. Vide et *Aul. Gellium* Noct. Att. Lib. XIII. c. 1. Interea hinc colligere licet ab antiquiſſimis temporibus notum fuiſſe, eſſe neſcio quam Naturam ſuperiorem ipſis Diis, qui colebantur, ex cuius immutabili voluntate pendebant; quia, nimirum, Dii illi immortales fuerant, diuinae Prouidentiae ſubiecti, quemadmodum ceteri homines. Poſtea haec Stoici mirum in modum incruſtarunt, diſputationibus ſuis de Fato. Grammatici interpretantur πεπρωμένην, quaſi πεπερατωμένην, hoc eſt, προωρισμένην, *praefinitam*, nam περατόω eſt *finio*, ἀπὸ τοῦ πέρατος, *finis*. Subintelligitur βουλή, quemadmodum poſt *fatum* ſubintelligendum *conſilium*. *Clericus.*

465. Διὸς μεγάλου διὰ βουλὰς] Additio inutilis, nam hoc ipſum dictum eſt ſuperiori verſu. Verum antiquiſſimi Poetae non numerant voces. Vide verſum ſequentem, quem confer cum 459. *Clericus.*

466. Καὶ

Τῶ ὄγε μὴ ἀλαοσκοπιὴν ἔχεν, ἀλλὰ δοκεύων
Παῖδας ἐὸς κατέπινε· Ῥέην δ' ἔχε πένθος ἄλαστον.
Ἀλλ' ὅτε δὴ Δί' ἔμελλε θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν
Τέξεσθαι, τότ' ἔπειτα φίλως λιτάνευε τοκῆας
Τὼς αὐτῆς, Γαῖάν τε καὶ Οὐρανὸν ἀστερόεντα,
Μῆτιν συμφράσσασθαι ὅπως λελάθοιτο τεκοῦσα
Παῖδα φίλον, τίσαιτο δ' ἐρινῦς πατρὸς ἑοῖο
Παίδων, ὣς κατέπινε μέγας Κρόνος ἀγκυλομήτης.
Οἱ δὲ θυγατρὶ φίλῃ μάλα μὲν κλύον ἠδ' ἐπίθοντο,
Καί οἱ πεφραδέτην ὅσα πρ πέπρωτο γενέσθαι
Ἀμφὶ Κρόνῳ βασιλῆι καὶ υἱεῖ καρτεροθύμῳ.
Πέμψαν δ' ἐς Λύκτον, Κρήτης ἐς πίονα δῆμον,

Ideoque hic non vanam ſpeculationem habuit, ſed inſidias ſtruens
Filios ſuos deuorabat: Rheam autem tenebat luctus grauis.
Sed quando iam Iouem erat Deorum patrem atque virorum
Paritura, iam tum caris ſupplicabat parentibus
Suis, Terraeque, et Coelo ſtellato,
Conſilium vt conferrent, quo pacto clam pareret
Filium carum, et vlciſceretur furias patris ſui
Contra filios, quos deuorauerat ingens Saturnus verſutus.
Illi vero filiae dilectae auſcultarunt et morem geſſerunt,
Et ei commemorarunt, quaecumque fatis conſtitutum eſſet fieri
Circa Saturnum regem, et filium magnanimum.
Miſerunt autem in Lyctum, Cretae in pinguem tractum,

468. δὴ δ' Iunt. 2. 469. Τεύξεσθαι Trinc. 470. αὐτῆς Ald.
471. συμφράσασθαι B. 109. 472. ἐρινὺς Ald.

465. Καὶ κρατερῷ περ ἐόντι, Διὸς μεγάλα διὰ βελάς] Hic verſus nothus videtur. *Guietus.*

471. Μῆτιν συμφράσασθαι] Conſilium vt conferrent. *Guietus.*

472. Πατρὸς ἑοῖο] An ἀνδρὸς ἑοῖο? hoc eſt, viri ſui, Saturni fugentis. placet. verſu ſequ. παίδων ſubintellige ἕνεκα. *Guietus.*

475. Καὶ οἱ πεφραδέτην] Et ei declararunt. *Guietus.*

477. Λύκτον] *Homerus* Λύττον vocauit, vt docet *Strabo* Lib. X. quamuis Codices noſtri habeant Λύκτον, non aliter ac apud *Heſiodum*. Vide *Iſ. Caſaubonum* ad *Strabonem*, qui tamen Caſaubonus perperam abit a *Strabone*. Λύττον vera eſt lectio, vt ex hac hiſtoria colligere licet. Rhea enim *latibulum*

Ὁππότ' ἄρ' ὁπλότατον παίδων ἤμελλε τελέσθαι,
Ζῆνα μέγαν· τὸν μέν οἱ ἐδέξατο Γαῖα πελώρη
Κρήτῃ (ἐν) εὐρείῃ τραφέμεν ἀτιταλλέμεναί τε. 480
Ἔνθα μὲν ἶκτο φέρουσα θοὴν διὰ νύκτα μέλαιναν,
Πρώτην ἐς Λύκτον. κρύψεν δέ ἑ χερσὶ λαβοῦσα
Ἄντρῳ ἐν ἠλιβάτῳ, ζαθέης ὑπὸ κεύθεσι γαίης,

Cum minimum natu filiorum esset paritura,
Iouem magnum: huno quidem sibi susceptit Terra vasta
In Creta lata educandum et delicate enutriendum.
Tum quidem peruenit ferens celerem per noctem nigram,
Primum ad ipsam Lyctum: abscondit autem ipsum manibus
Antro in excelso, diuinae sub latebris terrae, [prehensum

479. δέξατο Trinc. 480. ἐν delet Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. vncis includit Comm. τρέφεμεν Trinc. 481. μὲν B. 109. 482. πρῶτον Ald. Iunt. 1. 2. κρύψε Ald. Iunt. 1. 2. 483. ζαθέοις B. 109.

tibulum quaerebat, hoc est Phoenicie לטרן *lytron*, aut לוטרן *louton*, a radice לוט quae significat *occultauit*, vt et לאט apud Hebraeos. Huc accedunt nummi antiqui Lyttorum, in quibus hoc oppidum dicitur ΛΤΤΤΙΟΝ. Vide illustrem ac eruditum virum *Ezech. Spanhemium* in Hymnum Callimachi in Apollinem v. 33. *Strabo* docet Gortynam centum Stadiis a Lytto abesse, Lyttum vero a mari Libyco octoginta, pag. 328. Ed. Genev. *Is. Casauboni.* Clericus.

Δῆμον] *Tractum* vertimus, non *populum*, propter adiunctum Epithetum; quod tractui melius conuenit, quam populo. Δῆμος, *tractus* dictus est ab אדמא *adama*, terra; deinde tractus incolae ea voce significati. *Clericus.*

477. Πέμψαν δ' ἐς Λύκτον] Scilicet αὐτήν. *Guietus.*

481. Ἔνθα μὲν ἶκτο] Hic cum duobus sequentibus sunt nothi. *Guietus.*

482. Πρώτην ἐς Λύκτον] Cum *Rhea* Lyttum, mediterraneam vrbem, itura, appulisset in Cretam, peperit antequam eo perueniret; atque ex eo loco delatus primum infans est Lyttum a Cretensibus; (nam *terra* sunt *incolae terrae*) deinde translatus in montem Aegaeum, procul situm a Lytto. Hoc indicat vox πρώτην, quae ridicule abundaret, nisi δεύτερον, *secundum*, alio translatus fuisset Iupiter. Hoc obseruamus, quia non est a viro doctissimo animaduersum. *Clericus.*

484. Αἰ-

Αἰγαίῳ ἐν ὄρει πεπυκασμένῳ ὑλήεντι.
Τῷ δὲ σπαργανίσασα μέγαν λίθον ἐγγυάλιξεν 485

Aegeo in monte denſo-ſyluoſo.
Huic autem faſciis inuolutum magnum lapidem in manus dedit

484. Αἰγαίῳ ἐν ὄρει] Recte idem vir eruditiſſimus ita legendum eſſe animaduertit, ex Scholiaſte, et collem Idaei montis intelligendum. Iupiter aut ab hoc monte, aut a clypeo caprae pelle tecto, dictus eſt αἰγίοχος, hoc eſt, aut *habitans Aegaeum montem*, aut *habens Aegidem*, ſeu clypeum quem dixi. Non poſſum tamen non obiter Lectorem monere de ambiguitate vocis Phoeniciae צבאות *tſebaoth*, quae et *exercitus*, et *capreas* ſignificat, et coniungi ſolet ab Hebraeis cum nomine Dei, qui dicitur יהוה צבאות *jahvoh tſebaoth*; quae poſſunt verti *Iahvoh caprearum*, aut *Iahvoh exercituum*. An perperam verterunt Graeci loquutionem Phoeniciam, vt de ſummo ſuo numine dicerent, quod a Phoenicibus de Deo vero dici audiverant? *Clericus.*

Ἀργαίῳ ἐν ὄρει] Αἰγαίῳ ἐν ὄρει. Aegaeo in monte. *Guietus.*

Αἰγαίῳ ἐν ὄρει] Legendum forſan Ἰδαίῳ ἐν ὄρει. Sic Callimachus in hymno in Iouem, Ζεῦ, σε μὲν Ἰδαίοισιν ἐν ἄρεσι Φασὶ γενέσθαι. Ad quod ſic commentatur Ill. Spanhemius. De Ida in Creta, non altero in Phrygia monte intelligit hic Poeta, vt vere notant Scholia, quod tamen in dubio relinquunt eruditi ad Apollonium Critici l. 3. v. 134. Ἰδαίῳ ἐν ἄντρῳ, nempe, ἢ τῷ τῆς Κρήτης, ἢ τῷ τῆς Τροίας; certare enim, quod addunt, etiam Troas de Iouis natalibus, prout id tradit Demetrius Scepſius. Adde quod Ἰδαίῳ Διὸς aram a Mida in Phrygia exſtructam tradit Plutarchus in Parallel. et ad quam reſpicit Aeſchylus in Niobe ap. Strabon. l. 12. p. 580. Οἷς ἐν Ἰδαίῳ πάγῳ Διὸς πατρῴα βωμός ἐϛι. *Quibus in Idaea rupe paterni Iouis ara eſt.* Occurrunt vero Titi et Domitiani nummi in quibus Διὸς Ἰδαίου cum aquila; qui tamen de Cretenſi Ioue debent intelligi; et firmare videtur, quod foedus inter Cretenſes et Apolloniatas iureiurando ſanctum fuerit, παρὰ τὸν Δία τὸν Ἰδαῖον, auctore Polyb. in Excerpt. Valeſ. p. 133. *Rob.*

485. Τῷ δὲ σπαργανίσασα μέγαν λίθον ἐγγυάλιξεν Οὐρανίδῃ] Natum hoc commentum ex ambiguitate vocis אבן *eben* quae in Lingua Phoenicia quemadmodum in Arabica, *lapidem*, aeque ac *filium* ſignificabat; aut ſi manis הבן *habben* ſumſerunt pro אבן *eben*, filium pro lapide. Cum Saturnus li-

Οὐρανίδῃ μέγ' ἄναχτι, θεῶν προτέρῳ βασιλῆι.
Τόν τόθ' ἑλὼν χείρεσσιν ἐὴν ἐγκάτθετο νηδύν,
Σχέτλιος· ὐδ' ἐνόησε μετὰ φρεσὶν ὥς οἱ ὀπίσσω
Ἀντὶ λίθου ἐὸς υἱὸς ἀνίκητος καὶ ἀκηδὴς
Λείπεθ', ὅ μιν τάχ' ἔμελλε βίῃ καὶ χερσὶ δαμάσσας 490
Τιμῆς ἐξελάαν, ὁ δ' ἐν ἀθανάτοισιν ἀνάξειν.

Coeli filio, praepotenti, Deorum priori regi.
Quem tum arreptum manibus, ſuam condidit in aluum
Miſer; nec cogitauit animo quod ſibi in poſterum
Pro lapide ſuus filius inuictus et ſecurus
Supereſſet, qui ipſum mox eſſet vi et manibus domitum
Ex honore expulſurus, ipſeque immortalibus eſſet imperaturus.

486. Οὐρανίδῃ ſine iota ſubſcr. Ald. vt v. 490. βίῃ. 487. ἐκάτθετο B. 109. νηδὴν Ald. Iunt. 1. 2. 488. ὀπίσω Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 489. ἀνίκητοι B. 109. 491. ἐξελάειν B. 109. Trinc. ὁ Ald.

beros ſuos in carcerem coniiceret, dedit ei Rhea *filium*, non ſuum, ſed alienum pro ſuo. Colligere hoc eſt ex alia huius fabulae circumſtantia. Lapis ille vocabatur *Abaddir*, quod videtur eſſe idem ac אבן דיר *eben dir*, quorum prius *filium*, poſterius *alienum* ſignificat, ſolemni mutatione ד et ר, nam זר *zar* alienum ſonat. *Priſcianus* Lib. V. fol. 21. auerſo, ed. Aſcenſianae: *Abadir Deus eſt. Dicitur et hoc nomine lapis ille, quem Saturnus dicitur deuoraſſe, pro Ioue; quem Graeci βαιτύλον vocant.* De *Baetulis* vide *Sam. Bochartum* Chan. Lib. II. c. 2. quamquam ab illo diſſentimus de origine vocis *Abadir*, quam putat ſignificare *lapidem rotundum*; quaſi vero Saturnus lapidem aut deglutierit, vt dicunt Poetae, aut vt nos, in carcerem coniecerit. *Clericus.*

486. Μέγ' ἄναχτι] Hoc eſt, ἄναχτι μεγάλῳ. *Guietus.*

487. Ἐὴν ἐγκάτθετο νηδύν] Cum vetuſtiſſimi Graeci verbum, quod *deglutire* et *occultare* ſonat, priori ſenſu cepiſſent; conſequens erat, vt dicerent *Abaddirem* in ventrem Saturni deſcendiſſe. *Clericus.*

Ἐὴν ἐγκάτθετο νηδύν] Scribendum videtur εἰσκάτθετο. an diuiſim ſcribendum? ἐὴν εἰς κάτθετο. *Guietus.*

490. Ὅ μιν τάχ' ἔμελλε] Hoc eſt, ὅς μιν. *Guietus.*

491. Ὁ δ' ἐν ἀθανάτοισιν ἀνάξειν] Nota phraſin. ſcribi poterat, καὶ ἐν ἀθ. ἀνάξ. an ſcribendum? ἠδ' ἀθανάτοισιν ἀνάξειν. placet. *Guietus.*

492. Καρ-

Καρπαλίμως δ' ἄρ' ἔπειτα μένος καὶ φαίδιμα γυῖα
Ηὔξετο τοῖο ἄνακτος· ἐπιπλομένων δ' ἐνιαυτῶν,
Γαίης ἐννεσίῃσι πολυφραδέσσι δολωθείς,
Ὃν γόνον ἂψ ἀνέηκε μέγας Κρόνος ἀγκυλομήτης
Νικηθεὶς τέχνῃσι βίῃφί τε παιδὸς ἑοῖο.

Celeriter autem deinde robur et fortia membra
Crescebant illius regis: reuolutis dein annis,
Terrae consilio astuto circumuentus,
Suam sobolem iterum emisit magnus Saturnus versutus,
Victus artibus ac vi filii sui.

493. ἐπιπλομένων δ' ἐνιαυτῶν Trinc. Steph. marg. atque Robinf. vulgo erat ἐπιπλομένῳ δ' ἐνιαυτῷ, in Ald. ἐπιπλομένῳ ἐνιαυτῷ omisso δέ. 494. ἐν νεσίῃσι Trinc. 496. τέχνῃσι Trinc. In βίῃφι iota subscr. deest Ald.

492. Καρπαλίμως δ' ἄρ' ἔπειτα] Hic cum sequentibus nouem versibus sunt subdititii. *Guietus.*

492. Ἐπιπλομένῳ δ' ἐνιαυτῷ] Nisi sit hic immanis τερατολογία Poetica, legendum ἐπιπλομένων ἐνιαυτῶν, *reuolutis annis*, nam Iupiter non est tantus factus, vertente anno, vt Patri insidiari posset. *Clericus.*

Ἐπιπλομένῳ δ' ἐνιαυτῷ] Alii ἐπιπλομένων ἐνιαυτῶν. *Guietus.*

Ἐπιπλομένων δ' ἐνιαυτῶν] Vulgo legitur ἐπιπλομένῳ δ' ἐνιαυτῷ. Sed haec nimia esset τερατολογία, vt animaduertit Clericus. Restitui igitur ex MS. R. S. ἐπιπλομένων δ' ἐνιαυτῶν, quam etiam veram esse lectionem Stephanus et Guietus coniecerant. Iouem tamen mirabiliter praecocem alii etiam poetae cecinerunt. Callim. in h. in Iov. Καλὰ μὲν ἠέξευ, καλὰ δ' ἔτραφες, ἀράνιε Ζεῦ. Ὀξὺ δ' ἀνήβησας, ταχινοὶ δέ τοι ἦλθαν ἴκλοι. Ἀλλ' ἔτι παιδνὸς ἐὼν ἐφράσσαο πάντα τέλεια. *Rob.*

494. Γαίης ἐννεσίῃσι] ἔω, ἴημι, συνίημι, σύνεσις, ἐνέω, ἔνεσις, ἐνεσίη, et geminato ν ἐννεσίη. Sic ab ἴω, ἰὸς, ἰότης, ἰότητος idem. *Guietus.*

495. Ὃν γόνον ἂψ ἀνέηκε] Postea est ἐξήμησε, *euomuit*, Hoc est, carcere emisit. Quemadmodum verbum quod significat *deglutire*, et quod antea diximus perperam intellectum, sonat etiam *abdere*: ita verbum קיא *Ko*, quod est *vomere*, tralatitio significatu est *eiicere*, *emittere*. Sic terra Chananaea dicitur *euomuisse*, hoc est, eiecisse *incolas suos*, Leuit. XVIII. 28. Similiter Saturnus fertur *euomuisse* filios, quos *deglutierat*; hoc est, emisisse carcere, in quem eos abdiderat. *Clericus.*

Πρῶτον δ' ἐξήμησε λίθον, πύματον καταπίνων.
Τὸν μὲν Ζεὺς στήριξε κατὰ χθονὸς εὐρυοδείης
Πυθοῖ ἐν ἠγαθέῃ, γυάλοις ὑπὸ Παρνησσοῖο,
Σῆμ' ἔμεν ἐξοπίσω, θαῦμα θνητοῖσι βροτοῖσι.
Λῦσε δὲ πατροκασιγνήτους ὀλοῶν ἀπὸ δεσμῶν
Οὐρανίδας, οὓς δῆσε πατὴρ ἀεσιφροσύνῃσιν.
Οἵ οἱ ἀπεμνήσαντο χάριν εὐεργεσιάων,
Δῶκαν δὲ βροντὴν, ἠδ' αἰθαλόεντα κεραυνὸν,
Καὶ στεροπήν. τὰ πρὶν δὲ πελώρη Γαῖα κεκεύθει

Primum vero euomuit lapidem, vltimo deuoratum.
Illum quidem Iupiter firmiter defixit in terram ſpatioſam
Pytho in diuina, in amfractu Parnaſſi, [nibus.
Monumentum vt ſit in poſterum, miraculum mortalibus homi-
Soluit vero patruos noxiis a vinculis
Coeligenas, quos vinxerat pater ex amentia.
Qui ipſi retulerunt gratiam beneficiorum,
Dederuntque tonitru, atque candens fulmen,
Et fulgur; quae antea immanis terra occultauerat:

499. Παρνάσσοιο B. 109. Παρνησσοῖο Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 500. ἔμεν' Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. 501. ὑπὸ Ald. Iunt. 1. 2. Com. 503. ἀπεμνήσαντο Trinc. marg. Steph. 505. τὰ πρὶν edidit Rob. vulgo τὸ πρὶν.

498. Τὸν μὲν Ζεὺς στήριξε, καὶ τὰ ἑξῆς] Male intellecto hiſtoriae initio, cetera Poetae ei errori conſentanea finxerunt. *Clericus.*

501. Πατροκασιγνήτους] Hoc eſt, Titanas, a quibus etiam ſibi metuebat Saturnus. *Clericus.*

Δῶκαν δὲ βροντὴν καὶ τὰ ἑξῆς] Non proprie hoc intelligendum, nam Cyclopes ſoli crediti ſunt fabricare fulmen, ſed dicuntur Titanes fulmine Iouem donaſſe, quod ei regnum detulerint: quod cum poſtea cum diuinitate confuſum ſit, Deus autem crederetur fulmen mittere, ideo qui Iouem Regem fecerunt, ei fulmen tradidiſſe hic dicuntur. *Clericus.*

502. Οὐρανίδας] Τὰς κύκλωπας, vt ſupra. *Guietus.*

Ἀεσιφροσύνῃσιν] Ab ἄω, ἄομαι, ἄτη, ἀάω, ἄεσις. Heſych. ἄεσις, πόνος, βλάβη. idem ἀεσιφροσύνῃσιν, ἀνοίαις. ἀεσίφρων, hoc eſt, φρενοβλαβὴς, ἄνους. *Guietus.*

505. Τὸ πρὶν δὲ πελώρη] An ſcribendum? τὰ πρίν γε πελώρη. *Guietus.*

506. Τοῖς

Τοῖς πίσυνος, θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἀνάσσει.
Κέρην δ' Ἰαπετὸς καλλίσφυρον Ὠκεανίνην
Ἠγάγετο Κλυμένην, καὶ ὁμὸν λέχος εἰσανέβαινεν.
Ἡ δέ οἱ Ἄτλαντα κρατερόφρονα γείνατο παῖδα.

Quibus confisus, mortalibus atque immortalibus imperat.
Puellam porro Iapetus pulcram Oceanidem
Duxit Clymenen, et eundem lectum conscendit.
Ipsa vero ei Atlantem magnanimum peperit filium:

507. Ὠκεανίνην lunt. 1. 2.

506. Τοῖς πίσυνος θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἀνάσσει] Cum Deus post fata factus crederetur, eadem opera fulmen tractare existimatus est. *Clericus.*

507. Κέρην δ' Ἰάπετος] Eruditi vulgo volunt hunc fuisse *Iapetum* Noachi filium, cuius posteri Europam incoluerunt. Quod dubium non esset, si omnes populi Europaei a Iapeto originem duxisse dicerentur. Attamen quia vetustissimae historiae postea interpolatae sunt innumeris mendaciis, mirum non est, si farrago vero et falso mista secum non satis consentiat. Sed et veri forte vestigium in eo est, quod ab aliis *Prometheus*, Iapeti filius, humani generis conditor fuisse dicitur; quia omnes, aut propemodum omnes Europaei ex Iaphetho eius patre oriundi sunt. Vide *Apollodorum* Biblioth. Lib. I. c. VIII. §. 1. et *Hygini* Fab. CXLII. *Clericus.*

509. Ἡ δέ οἱ Ἄτλαντα κρατερόφρονα γείνατο παῖδα] Hic postea dicitur coelum sustinere, in terrae finibus, e regione Hesperidum. Credibile est hunc conditorem fuisse Atlantiorum populorum, qui vltimam Africam incolebant, circa montem Atlantem. Is mons, propter summam altitudinem, videbatur sustinere coelum, et quia ad vltimum occasum situs credebatur, qua in parte existimabant coelum terris incumbere. Dictus autem est הבל *habla*, aut simili nomine, a radice חלה *thalab*, hoc est, *pendere*, quia altissimae rupes pendere videntur, aut quia *suspensum* sustinere censebatur coelum. Nomen montis inditum videtur primo eorum duci, qui eius iuga, aut valles cultum iuerunt. Certe *Herodotus* scripsit vicinos populos *Atlantas* dictos Lib. IV. c. 184. Τοῦτι, inquit, ἄνομα ἐςὶ Ἄτλαντες, οἱ ἀνώνυμοί εἰσι μᾶνας ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν: *hisce nomen est Atlantibus, qui sine nomine* (nempe, proprio singulorum, vt postea docet) *sunt soli hominum*

Τίκτε δ' ὑπερκύδαντα Μενοίτιον, ἠδὲ Προμηθέα 510

Peperit praeterea gloria praesignem Menoetium, atque Prome- [theum

510. Μενοίτιον Iunt. 2.

num quos norimus. Ideo forte Atlas in montem mutatus fingitur. Eum ita describit *Pomponius Mela* Lib. III. c. 10. postquam dixit media Africae, ad occidentem, exusta esse: *Exustis*, inquit, *insulae oppositae sunt, quas Hesperidas tenuisse memoratur. In arenis mons est Atlas densè consurgens, verum incisis undique rupibus praeceps, innius, et quo magis surgit exilior; qui quod altius quam conspici potest, usque in nubila erigitur, coelum et sidera non tangere modo vertice, sed sustinere quoque dictus est. Herodotus* haec de eo monte antea scripserat Lib. IV. c. 184. ὄρος εἰνὸν καὶ κυκλωτερὲς πάντη. ὑψηλὸν δὲ ἔτω μή τι λέγεται ὡς τὰς κορυφὰς αὐτῶν ἐκ οἷά τε εἶναι ἰδέσθαι. ἐδέκοτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπει νέφεα ἔτε θέρεος, ἔτε χειμῶνος. τοῦτο KIONA τῷ οὐρανῷ λέγεσιν οἱ ἐπιχώριοι εἶναι: *est angustus et undique rotundus, et ut fertur adeo excelsus, ut eius summa iuga nequeant cerni; numquam enim iis desunt nubes, neque aestate, neque hyeme. Hunc COLUMNAM coeli esse dicunt incolae.* Clericus.

510. Τίκτε δ' ὑπερκύδαντα Μενοίτιον] Hic Menoetius postea dicitur ὑβριστὴς, *flagitiosus, contumeliosus*, quod non abit a significatione radicis מנט *menath*, quae, apud Chaldaeos, significat *terruit.* Clericus.

Ἠδὲ Προμηθέα] Προμηθεὺς et Ἐπιμηθεὺς nomina Graeca sunt, non quae antiquissima Lingua primorum Graeciae colonorum imposita hisce Titanibus fuerant. Vel, si mauis, cognomina sunt, quae loco nominum postea fuerunt, cum longa aetas ea obliuione sepeliisset. Προμηθεὺς dictus est ἀπὸ τοῦ προμανθάνειν, *praedisce re*, quod prudentis est; Ἐπιμηθεὺς vero ἀπὸ τοῦ ἐπιμανθάνειν *in ipsa re discere*, quod est improuidi. Si audimus *Sam. Bochartum*, * nomen verum *Promethei* fuit *Magog*, quia 1. vt Iaphethi filius Magog: ita Iaperi Prometheus: 2. Caucaso Prometheus affixus fuisse fingitur, quia vel ipse vel gens Scytharum ab ipso oriunda in Caucaso fixerat sedes: 3. dicitur ignem e coelo in terram detulisse, quia metallis, circa Caucasum montem effossis, artem metalla igne excoquendi illic aut inuenit, aut restituit. Liquet hoc ex Prometheo vincto *Aeschyli*, vbi sic loquens inducitur:

Χαλκὸν

* In *Phalegi* Lib. I. c. 2.

Ποικίλον, αἰολόμητιν, ἀμαρτινοόν τ' Ἐπιμηθέα,

Varium, verſutum, ſtultumque Epimetheum,

511. Ποικίλον Ald. Mox αἰολομῆτιν Ald. Iunt. 1. 2. ἀμαρτὶ νοόν Ald.

Χαλκὸν, σίδηρον, ἄργυρον, χρυσόντε τις
Φήσειεν ἂν πάροιθεν ἐξευρεῖν ἐμέ;

Aes, ferrum, argentum, aurumque quis dixerit ſe ante me inveniſſe? 4. Fabula de Prometheo hepate, vel corde, quod a vulturibus eroſum contabeſcit, videtur niti nomine *Magog*; eſt enim ab Hebraeo מוג *moug*, vel מגג *magag*, quod eſt *liquefieri, contabeſcere*. Haec *Bochartus*, quae ſi vera ſunt, fortaſſe verum nomen Epimethei fuit *Gog*; filius enim alius Iaphethi ſic vocabatur, qui *Magogi* vicinus erat, hoc eſt, non procul a Caucaſo habitabat; qua de re, vide eundem virum doctiſſimum, in Phalegi Lib. III. c. 13. Dictus autem fuerit Epimetheus *Gog*, a radice אגג quae apud Arabas ſignificat *arſit*, *flagrauit*, eo quod exarſerit amore mulierum; quod ſignificatur Pandorae fabula, vt mox videbimus. At ſi Prometheus et Epimetheus iidem ac Gog et Magog ſtatuantur eſſe et Iaphethi filii, quaeret quispiam, qui Ioui coaeui fuerint, quem exiſtimamus non ita multo ante tempora Abrahami Patriarchae vixiſſe? Sed longaeuitas vitae humanae, ea aetate, rem extra dubitationis aleam ponit, et ex Chronologia Moſaica liquet Noachum multis annis, poſt natum Abrahamum mortuum fuiſſe. *Clericus.*

Ποικίλον, αἰολόμητιν] Haec et quae poſtea dicuntur de prudentia et calliditate Promethei, confirmantur iis quae de illo habet *Aeſchylus*, qui in *Prometheo vincto*, omnium ferme artium inuentorem facit. Plurimis enumeratis, ita eum loquentem inducit:

Βραχεῖ δὲ μύθῳ, πάντα συλλήβδην μάθε·
Πᾶσαι τέχναι βροτοῖσιν ἐκ Προμηθέως.

Breui oratione, omnia ſimul accipe: omnes artes mortalibus a Prometheo profectae ſunt. Clericus.

511. Ἀμαρτίνοόν τ' Ἐπιμηθέα] Imprudentia Epimethei in eo videtur ſita fuiſſe, quod Pandoram a Djis miſſam vxorem duxerit, vt ſequente verſu docet *Heſiodus*, et pluribus in ſequentibus a v. 570. et in Operibus et Diebus, v. 60. *et ſeqq.* Videntur autem Pandora ſignificari formoſae mulieres, quibus forte nimium dediti populi, qui erant inter mare Caſpium et Pontum Euxinum. Certe etiamnum hodie pulcris mulieribus abundat ea ora, nec aliis ferme Gynaecea Regum Perſarum, Turcarum et

Ὡς κακὸν ἐξ ἀρχῆς γένετ' ἀνδράσιν ἀλφηστῆσι.
Πρῶτος γάρ ῥα Διὸς πλαστὴν ὑπέδεκτο γυναῖκα
Παρθένον. ὑβριστὴν δὲ Μενοίτιον εὐρύοπα Ζεὺς
Εἰς ἔρεβος κατέπεμψε, βαλὼν ψολόεντι κεραυνῷ, 515
Εἵνεκ' ἀτασθαλίης τε καὶ ἠνορέης ὑπερόπλου.
Ἄτλας δ' οὐρανὸν εὐρὺν ἔχει κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
Πείρασιν ἐν γαίης, πρόπαρ Ἑσπερίδων λιγυφώνων
Ἑστηὼς, κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτοισι χέρεσσι.
Ταύτην γάρ οἱ μοῖραν ἐδάσσατο μητίετα Ζεύς. 520

Qui noxa ſtatim ab initio fuit hominibus inuentoribus rerum.
Primus enim Iouis fictam ſuſcepit mulierem
Virginem. flagitioſum vero Menoetium late videns Iupiter
In Erebum detruſit, feriens ardente fulmine,
Propter improbitatem et fortitudinem inſolentem.
Atlas vero coelum latum ſuſtinet, dura ex neceſſitate.
Finibus in terrae, e regione Heſperidum argutarum
Stans, capiteque et indefeſſis manibus.
Hanc enim ipſi ſortem deſtinauit prudens Iupiter.

513. ὑπαίδεκτο Trinc. ἐπέδεκτο B. 109. 518. πρόπαρ B. 109. λιγυφώνων Ald. Iunt. 1. 520. ἐδάσσατο B. 109.

et Indorum ſunt referta. Quod oriri videtur ex coelo, quod idem temporibus Iouis fuit, ac nunc eſt. *Clericus.*

518. Πείρασιν ἐν γαίης καὶ πρὸ ἐξῆς] Vide not. ad v. 215. *Clericus.*

Πρόπαρ ἑσπερίδων] Ex πρὸ et παρὰ compoſitum, cui τὰ πάρος, et πάροιθε, συνοικα. *Guietus.*

519. Ἑστηὼς κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτοισι χέρεσσι] Hic verſus additicius videtur. *Guietus.*

521. Δῆσε δ' ἀλυκτοπέδῃσι Προμηθέα ποικιλόβουλον] Omnes Poëtae in monte Caucaſo factum teſtantur. Itaque ex quatuor fratribus vnus in extremam Africam nauibus aufugit ex Imperio Iouis, hoc eſt, ex Graecia, et praeſertim Theſſalia; alius vero per Boſporum Thracium et Pontum Euxinum in Colchidem iuit. Credibile eſt nonnullos, tyrannidem Iouis fugientes, in extremum orbem ſe ſe contuliſſe. Dicitur autem vinxiſſe Prometheum in Caucaſo, eo quod illuc compulſum, non paſſus fuerit in Graeciam redire, non aliter ac ſi catenis vinctum illic tenuiſſet. *Clericus.*

522. Δεσ-

Δῆσε δ' ἀλυκτοπέδῃσι Προμηθέα ποικιλόβουλον,
Δεσμοῖς ἀργαλέοισι μέσον διὰ κίον' ἐλάσσας.
Καί οἱ ἐπ' αἰετὸν ὦρσε τανύπτερον· αὐτὰρ ὅγ' ἧπαρ

Ligauit vero firmissimis compedibus Promethea versutum,
Vinculis duris mediam in columnam affigens.
Et ei aquilam immisit expansis alis: ceterum haec hepar

522. Δεσμοῖς ἀργαλέοισι διὰ κίον' ἐλάσσας] Haec pertinent ad descriptionem vinculorum, qua in re ingenio suo Poetae, prout voluerunt, indulserunt. *Clericus.*

Διὰ κίον' ἐλάσσας] Τμῆσις, διελάσας. *Guietus.*

523. Καί οἱ ἐπ' αἰετὸν ὦρσε τανύπτερον] Alii vultures dicunt, quia Poetae, in circumstantiis describendis, omnia sibi licere putant. *Clericus.*

— αὐτὰρ ὅγ' ἧπαρ Ἔσθιεν ἀθάνατον.] Haec ipsa res est, quae considerauda est, omissis omnibus παρέργοις. Si autem Phoenicia Lingua *Iecur* dicere velimus, vtemur voce כבד *chabed*, quae efferri, iisdem seruatis consonantibus, potest *chabod*; quae vox non raro *diuizias* significat. Itaque similitudine vocum decepti, pro *diuitiis* Promethei dixerunt eius *iecur*. Nimirum cum Prometheus metalla exerceret circa Caucasum, neque fodinas vnquam exhaurire posse videretur; vulgo ferebant, quod interdiu e fodinis hauriebatur, id noctu iterum crescere, vt significarent exhauriri non magis posse fodinas, quam si tantumdem metallorum enatum fuisset singulis noctibus, quantum quotidie effodiebatur. Hinc nata fabula, quae ornamentis poeticis adaucta paullatim nimium quantum ab origine recessit. *Clericus.*

Ἧπαρ Ἔσθ. ἀθ.] Hanc fabulam sic exponit Scholiastes: Ὁ δὲ αἰετὸς, βιωτικὰς μερίμνας, καὶ ἐφημερινὰς, αἵτινες συνέχουσι τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀναλίσκουσι τὰς φρένας ἐφ' ἡμέραν, ὥσπερ καὶ αἰετὸς τὸ ἧπαρ. *Volucer autem significat curas illas, quae in vita quotidie occurrunt, comprimentes hominem eiusque animum assidue consumentes, vt iecur volucer.* Similiter Lucretius l. 3. Tityi fabulam exponit. Tityos nobis hic est in amore iacentem Quem volucres lacerant, atque exest anxius angor, Aut alia quauis scindunt cuppedine curae. *Rob.*

Ἐπ' αἰετὸν ὦρσε] ἐπῶρσε. *Guietus.*

524. Τὸ

Ἤσθιεν ἀθάνατον· τὸ δ' ἀέξετο ἶσον ἁπάντῃ
Νυκτὸς, ὅσον πρόπαν ἦμαρ ἔδοι ταυσίπτερος ὄρνις. 525
Τὸν μὲν ἄρ' Ἀλκμήνης καλλισφύρου ἄλκιμος υἱὸς
Ἡρακλέης ἔκτεινε, κακὴν δ' ἀπὸ νῆσον ἄλαλκεν
Ἰαπετιονίδῃ, καὶ ἐλύσατο δυσφροσυνάων.
Οὐκ ἀέκητι Διὸς ὀλυμπίου ὑψιμέδοντος,
Ὄφρ' Ἡρακλῆος Θηβαγένεος κλέος εἴη 530
Πλεῖον ἔτ' ἢ τοπάροιθεν ἐπὶ χθόνα πυλυβότειραν.
Τοῦτον ἄρ' ἀζόμενος παύσθη χόλου, ὃν πρὶν ἔχεσκεν,

Comedebat immortale: quin ipsum crescebat tantum vbique
Noctu, quantum toto die ediſſet extentas alas habens auis.
Hunc quidem Alcmenae formosae fortis filius
Hercules occidit, malam vero pestem profligauit
Ab Iapetionida, et liberauit ab aegritudine:
Non inuito Ioue Olympio in alto imperante,
Quo Herculis Thebis geniti gloria esset
Maior etiam quam antea, super terram multos pascentem.
Eum itaque veneratus remisit iram, quam prius habuerat,

524. ἶσσεν Trinc. ἁπάντῃ Ald. 525. ὄσσι Ald. Iunt. 1. 528. ἀνσφοσυνάων Iunt. 2. 531. τὸ πάροιθεν Ald. 532. et 533. in vnum versum contraxit Rob. v. Not. ἄρ' legit etiam Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. ἀζόμενος Ald. v. sequ. in Graev. Cler. et Ald. est παύθη, sed Heinſ. παύσθη.

524. Τὸ δ' ἀέξετο ἶσον ἁπάντῃ] An? τόσσον ἁπάντῃ, *vndique.* Guietus.

527. Ἡρακλέης ἔκτεινε] Non Thebanus, sed alius multo antiquior, Tyrius הרכל *barochel* hoc est, mercator, qui nauibus Colchidem petiit et incolas forte nonnullos illinc in Graeciam transtulit. Plures fuisse Hercules ostendemus, in Diss. de Hercule. Sed Boeotus vates populari suo tribuit, quae antiquioris erant. *Clericus.*

532. Τοῦτ' ἄρα ἀζόμενος τίμα ἀριδείκετον υἱόν] Est versus suppositicius. *Guietus.*

Τοῦτον ἄρ' ἀζόμενος] Vulgo legitur

Ταῦτ' ἄρα ἀζόμενος τίμα ἀριδείκετον υἱόν·
Καί περ χωόμενος παύσθη χόλα ὃν πρὶν ἔχεσκεν.

Guietus censet priorem versum esse suppositicium, hac, arbitror, de causa, quoniam mera est repetitio versuum praecedentium. Videor igitur veram lectionem eruisse e Cod. R. S. qui ita scribit,

Ταῦτ'

Οὕνεκ' ἐρίζετο βελὰς ὑπερμενέϊ Κρονίωνι.
Καὶ γὰρ ὅτ' ἐκρίνοντο θεοὶ, θνητοί τ' ἄνθρωποι
Μηκώνῃ, τότ' ἔπειτα μέγαν βοῦν πρόφρονι θυμῷ
Δασσάμενος προὔθηκε, Διὸς νόον ἐξαπαφίσκων.

Eo quod contendiſſet conſilio cum praepotente Ioue.
Etenim quando diſceptabant inter ſe Dii mortalesque homines
Meconae, ibi tum magnum bouem volente animo
Diuiſum propoſuit, Iouis mentem fallens.

533. βελλῆσιν Heinſ. βελλὰ Ald. Iunt. 1. 534. θνητοί τε Ald. Iunt. 1. 535. Μηκώνῃ Steph. Com. Heinſ. reliquae ſine iota ſubſcripto. 536. ζηνὸς v. ἐξαπατίσκων Ald. Iunt. 1. 2.

Ταῦτ' ἄρ' ἀΐζόμενος παύσθη χόλον, ὃν πρὶν ἐπεῖχεν.

Duobus enim verſibus in vnum coaleſcentibus vitatur ταυτολογία, longeque commodior ſenſus exhibetur. *Rob.*

533. Ἐρίζετο βελὰς] Subintellige κατὰ, certauit, nimirum, artibus cum Ioue; quem etiam fefellit in conuiuio, vt in ſequentibus docet *Heſiodus*. Itaque βελὰ ſunt hic τέχναι, *artes*, qua voce non ſemel in ſequentibus vtitur Poeta. *Clericus.*

Οὕνεκ' ἐρίζετο βελὰς ὑπερμενέϊ Κρονίωνι] Hic quoque eſt ſuppoſititius. *Guietus.*

534. Ὅτ' ἐκρίνοντο θεοὶ, θνητοί τ' ἄνθρωποι] Dii dicuntur hic Saturni liberi, aliique eorum ſocii; homines vero incolae, vt videtur, Peloponneſi, quos forte ſibi ſubiicere volebat Iupiter. Huius contentionis nulla, quod equidem ſciam, alibi occurrit mentio. Interea hinc quoque apparet Deos et homines eiusdem fuiſſe generis, hoc eſt, mortales, ſed nobilitate et opibus antecelluiſſe Deos. *Clericus.*

Καὶ γὰρ ὅτ' ἐκρίνοντο θεοὶ] An de ſacrificiis fuit illa diſceptatio. Vide Scholiaſt. *Guietus.*

535. Μηκώνῃ] Hoc eſt, Sicyone, vetuſtiſſima vrbe Peloponneſi; cuius Reges antiquiſſimi Graeciae habebantur. Certe *Euſebius* Aegialeum, primum Sicyonis Regem, aequalem facit Nino et Abrahamo. Vide initium eius *Chronicorum Canonum*. *Strabo* autem docet Sicyonem prius Meconem dictam. Τὴν Σικυῶνα πρότερον Μηκώνην ἐκάλεν, *Sicyonem prius vocabant Meconen.* Lib. VIII. p. 265. Ed. Genevenſis. Hinc emendandus Scholiaſtes, cuius verba ſunt hic corruptiſſima. Vrbs eſt Achaïae proprie dictae, non Argolidis, vt ille perperam habet. *Clericus.*

536. Δασσάμενος προὔθηκε]

Τῷ μὲν γὰρ σάρκας τε καὶ ἔγκατα πίονι δημῷ
Ἐν ῥινῷ κατέθηκε, καλύψας γαστρὶ βοείῃ·
Τῷ δ' αὖτ' ὀστέα λευκὰ βοὸς δολίῃ ἐπὶ τέχνῃ
Εὐθετίσας κατέθηκε, καλύψας ἀργέτι δημῷ.
Δὴ τότε μιν προσέειπε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
Ἰαπετιονίδη, πάντων ἀριδείκετ' ἀνάκτων,
Ὦ πέπον, ὡς ἑτεροζήλως διεδάσσαο μοίρας.
Ὣς φάτο κερτομέων Ζεὺς ἄφθιτα μήδεα εἰδώς·
Τὸν δ' αὖτε προσέειπε Προμηθεὺς ἀγκυλομήτης,
Ἦκ' ἐπιμειδήσας· (δολίης δ' οὐ λήθετο τέχνης)
Ζεῦ κύδιστε, μέγιστε θεῶν αἰειγενετάων,
Τῶν δ' ἕλευ ὁππότερην σε ἐνὶ φρεσὶ θυμὸς ἀνώγει.

Nam hac quidem parte carnesque et inteſtina cum pingui adipe
In pelle depoſuit, tegens ventre bubulo:
In altera rurſum oſſa alba bouis dolosa arte
Rite diſponens recondidit tegens candida aruina.
Iamque tum ipſum allocutus eſt pater hominumque Deorumque:
Iapetionida omnium illuſtriſſime regum,
O amice, quam inique partitus es portiones!
Sic dixit eum carpens Iupiter perpetua conſilia ſciens.
Hunc viciſſim allocutus eſt Prometheus vafer,
Tacite arridens: (doloſae autem non immemor erat artis)
Iupiter glorioſiſſime, maxime Deorum ſempiternorum,
Harum elige vtram tibi in pectoribus animus ſuadet.

537. Τοῖς μὲν B. 109. Mox πιονὶ Ald. 540. καλύψας Trinc. 543. μοίρων Ald. Iunt. 1. 544. Ζεῦ B. 109.

με] Vt eligeret Iupiter quem vellet, ita vt altera pars Diis cederet, altera hominibus. Quod factum videtur diremto certamine, cum victor eſſet Iupiter. *Clericus.*

Διὸς νόον ἐξαπαφίσκων] Scribendum videtur ἐξαπαφήσων. *Guietus.*

537. Τῷ μὲν γὰρ σάρκας] Scribendum videtur τῇ μὲν γὰρ σάρκας, vt et verſu 540. pro τῷ δ' αὖτ' ὀστέα, τῇ δ' αὖτ' ὀστέα. in quo et pro ἐπὶ τέχνῃ, an? ὑπὸ τέχνῃ. vt et v. 555. *Guietus.*

542. Πάντων ἀριδείκετ' ἀνάκτων] *Reges* hic ſunt *Dii*, vt alibi ſaepe. Prometheus hic dicitur inter omnes Deos conſpicuus, nimirum, artium variarum peritia. *Clericus.*

550. Γνῶ

Φῆ ῥα δολοφρονέων. Ζεὺς δ' ἄφθιτα μήδεα εἰδὼς
Γνῶ ῥ', οὐδ' ἠγνοίησε δόλον. κακὰ δ' ὄσσετο θυμῷ
Θνητοῖς ἀνθρώποισι, τὰ καὶ τελέεσθαι ἔμελλεν.
Χερσὶ δ' ὅγ' ἀμφοτέρῃσιν ἀνείλετο λευκὸν ἄλειφαρ.
Χώσατο δὲ φρένας· ἀμφὶ χόλος δέ μιν ἵκετο θυμὸν,
Ὡς ἴδεν ὀστέα λευκὰ βοὸς, δολίῃ ἐπὶ τέχνῃ.
Ἐκ τοῦ δ' ἀθανάτοισιν ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων
Καίουσ' ὀστέα λευκὰ θυηέντων ἐπὶ βωμῶν.

Dixit sane dolosa cogitans. Iupiter autem aeterna consilia sciens
Cognouit certe, nec ignorauit dolum: mala autem concipiebat
Aduersus homines mortales, quae et perficienda erant. [animo
Manibus vero hic vtrisque sustulit album adipem.
Irascebatur autem mente: ira vero eius occupabat animum,
Vt vidit ossa alba bouis, dolosa arte.
Ex illo tempore Diis super terram genus hominum
Adolent ossa alba odoratis in aris.

549. μήδεα B. 109. 552. ἄλειφα Trinc. 553. θυμῷ B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. 556. βομμῷ B. 109. Ald. βωμμῷ Iunt. 1. βώμμῳ Iunt. 2.

550. Γνῶ ῥ', οὐδ' ἠγνοίησε] *Sciuit, neque ignorauit.* Hoc est, plane sciebat. Sic frequenter loquuntur Hebraei et omnis generis Scriptores. Vide quae notauimus ad Gen. XI. 30. Ceterum *Hesiodus* ausus non est dicere Iouem deceptum fuisse, ne Deo illudere videretur; attamen sequentia deceptum ostendunt. Nam nisi deceptus fuisset, nulla ratio erat, cur vsque adeo indignaretur Prometheo, et quidem tum demum cum ossa vidit esse sub adipe. Vide *Lucianum* in Prometheo, siue Caucaso. *Clericus.*

Κακὰ δ' ὄσσετο θυμῷ Θνητοῖς ἀνθρώποισι.] Quia, nimirum, hominibus apponebatur altera pars bouis. *Clericus.*

555. Ἐκ τοῦ δ' ἀθανάτοισιν ἐπὶ χθονὶ, καὶ τὰ ἑξῆς] Videtur hoc velle *Hesiodus*, originem adolendorum ossium inde ortam; quod tamen absurdum est, cum debuerint homines peccati potius abolere memoriam, et cauere ne Diis contumelioſum Promethei factum in animum reuocarent. Si dixisset hinc natam consuetudinem offerendorum holocautomatum, quorum omnia comburebantur, nulla esset difficultas, in hac eius αἰτιολογίᾳ. *Clericus.*

Τὸν δὲ μέγ' ὀχθήσας προσέφη νεφεληγερέτα Ζεύς·
Ἰαπετιονίδη, πάντων περὶ μήδεα εἰδὼς,
Ὦ πέπον, ἦ ῥα πω δολίης ἐπιλήθεο τέχνης.
Ὣς φάτο χωόμενος Ζεὺς ἄφθιτα μήδεα εἰδώς· 560
Ἐκ τοῦτο δ' ἤπειτα, δόλου μεμνημένος αἰεὶ,
Οὐκ ἐδίδου μελέοισι πυρὸς μένος ἀκαμάτοιο
Θνητοῖς ἀνθρώποις, οἳ ἐπὶ χθονὶ ναιετάουσιν.
Ἀλλά μιν ἐξαπάτησεν ἐΰς πάϊς Ἰαπετοῖο,
Κλέψας ἀκαμάτοιο πυρὸς τηλέσκοπον αὐγὴν 565

Hunc autem valde indignatus allocutus est nubicogus Iupiter:
Iapetionida super omnes sapiens,
O amice, nondum sane dolosae oblitus es artis.
Sic dixit ira percitus Iupiter aeterna consilia sciens.
Ex illo tempore deinceps, doli memor semper,
Non dabat miseris ignem insatiabilem
Mortalibus hominibus, qui super terram habitant.
Sed ipsum decepit egregius filius Iapeti,
Furatus indomiti ignis eminus apparentem splendorem

558. πέρι Ald. 562. μελήσι B. 109. R. S. Ald. μελήσι Iunt. 1. 2. Trinc. 563. ναιετάουσιν Iunt. 1. 2.

562. Οὐκ ἐδίδου μελέοισι πυρὸς μένος ἀκαμάτοιο] Hoc est, vt videtur, Peloponnesiis, aut aliis populis interdixit vsu ignis, in officinis in quibus metalla conflabantur; ne forte in ferrariis officinis tela fierent, aliaque arma, quibus aduersus Iouem ipsum vterentur. Nam omni vsu ignis neque carere possunt homines, neque arceri. Simile interdictum memorato legere est 1. Sam. Cap. XIII, 19. *Clericus.*

Μελέοισι] Huic interpretationi fauet lectio quam exhibent Codices Bodl. et R. S. Ibi enim pro μελέοισι legimus μελήσι, quae vox *hastis* significat, vt passim videre est apud Homerum. *Rob.*

565. Κλέψας ἀκαμάτοιο πυρὸς τηλέσκοπον αὐγὴν] Hoc est, inuito Ioue, iterum instituit eiusmodi officinas; cuius rei vestigium cernere licuit, ab antiquissimis temporibus, apud *Chalybes*; quos primos calluisse artem tractandi ferri testantur Veteres, quo factum vt ab *Aeschylo* dicantur σιδηροτέκτονες, in Prometheo vincto, v. 688. vbi memoratis Scythis, ita loquitur Prometheus:

Λαιᾶς δὲ χειρὸς οἱ σιδηροτέκτονες

Οἰκᾶ-

Ἐν κοίλῳ νάρθηκι. δάκεν δ' ἄρα νειόθι θυμὸν
Ζῆν' ὑψιβρεμέτην, ἐχόλωσε δέ μιν φίλον ἦτορ,
Ὡς ἴδεν ἀνθρώποισι πυρὸς τηλέσκοπον αὐγήν.
Αὐτίκα δ' ἀντὶ πυρὸς τεῦξεν κακὸν ἀνθρώποισι.

In concaua ferula. momordit vero in animo
Iouem in alto tonantem, et ad iram eius animus commotus est,
Vt vidit inter homines ignis procul apparentem splendorem.
Protinus autem pro igne struxit malum hominibus.

568. πυρὸς Ald. 569. τεῦξε Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

Οἰκεῖσι Χάλυβες.
Ad sinistram autem manum fabri ferrarii sunt Chalybes; nimirum, ad Ponti Euxini orientalia littora, quae a sedibus Promethei non fuerunt remota. *Tzetzes* Chiliad. X. 338.

Χάλυβες ἔθνος ἔγγιζα τελεῖν τῆς Τραπεζέντος,
Οὗτοι λέγονται σίδηρον ἐφευρηκέναι πρῶτοι.
Καὶ τὸν χαλκὸν δὲ χαλυβὸν, χαλκον τε λέγεσί μοι,
Οἷα καὶ τοῦτον εὕρεμα τελεῖντα τῶν χαλύβων.

Chalybes, gens est proxima Trapezunti; hi dicuntur ferrum inuenisse primi. Aes etiam vocant et Chalybum et aes, quasi hoc quoque sit inuentum Chalybum. *Virgilius* Georg. I. v. 58.

India mittit ebur, molles sua thura Sabaei,
At Chalybes nudi ferrum. Clericus.

569. Τεῦξεν κακὸν ἀνθρώποισι] Hoc est, formosis meretricibus immissis, populos ceteroqui fortes emolliuit, qua arte ferocem Lydorum indolem domuisse proditur Cyrus, consilio Croesi. Cum enim victi, saepius rebellassent, Croesus sententiam rogatus de ratione qua Lydi in officio in posterum contineri possent, inter alia haec respondit: πρόειπε αὐτοῖσι κιθαρίζειν τε καὶ ψάλλειν, καὶ καπηλεύειν παιδεύειν τὰς παῖδας, καὶ ταχέως σφέας, ὦ βασιλεῦ, γυναῖκας ἀντ' ἀνδρῶν ὄψεαι γεγονότας: * *edicito illis vt liberos cytharam pulsare, psallere, et cauponari doceant; et breui eos, o Rex, videbis mulieres pro viris factos.* Hae artes olim ferè perinde habebantur, quasi lenocinium exercere, ideoque *Iustinus* Lib. I. c. 7. ita rem expressit: *Interiecto deinde tempore, Lydi rebellauere, occupato in aliis bellis Cyro; quibus iterum victis, arma et equi ademti, iussitque cauponias, et ludicras artes, et lenocinia exercere. Et sic gens industria quondam potens et manu strenua, effoeminata mollitia, luxuriaque virtutem pristinam perdidit.* At fane, vt alibi docet *Herodotus*,

* τὰς

* *Herodotus* Lib. I. c. 155.

Γαίης γὰρ σύμπλασσε περικλυτὸς Ἀμφιγυήεις
Παρθένῳ αἰδοίῃ ἴκελον, Κρονίδεω διὰ βουλάς.
Ζῶσε δὲ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη
Ἀργυφέῃ ἐσθῆτι· κατὰ κρῆθεν δὲ καλύπτρην
Δαιδαλέην χείρεσσι κατέσχεθε, θαῦμα ἰδέσθαι·
Ἀμφὶ δέ οἱ στεφάνους νεοθηλέος ἄνθεσι ποίης
Ἱμερτὰς παρέθηκε καρήατι Παλλὰς Ἀθήνη·
Ἀμφὶ δὲ οἱ στεφάνην χρυσέην κεφαλῇφιν ἔθηκε,
Τὴν αὐτὸς ποίησε περικλυτὸς Ἀμφιγυήεις,
Ἀσκήσας παλάμῃσι, χαριζόμενος Διὶ πατρί.

E terra enim conformauit perquam celebris Vulcanus
Virginis pudicae ſimulacrum, Saturnii conſilio.
Cinxit vero et adornauit Dea caeſiis oculis Minerua
Candida veſte: capiti vero calyptram
Ingenioſe factam manibus impoſuit, mirum viſu:
Circum vero ei ſerta recens florentis e floribus herbae
Amoena impoſuit capiti Pallas Minerua:
Circumque ei coronam auream caput poſuit,
Quam ipſe fecerat inclytus Vulcanus,
Elaborans manibus, gratificans Ioui patri.

571. αἰδοίῃ Ald. 573. Ἀργυφέῃ Trinc. κατακρῆθεν Iunt. 1. 2. κατακρῆθεν B. 109. 575. νεοθηλέος Trinc. νεοθηλέας Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Com. Heinſ. 576. Ἱμερτὰς Ald. 577. δὲ abeſt ab Ald. Iunt. 1. 2.

* τὰς Λυδῶν δήμου αἱ θυγατέρες ἐπορεύοντο πᾶσαι, συλλέγουσαι σφίσι φερνάς, *Lydorum populi filiae omnes proſtabant, ſibi dotem colligentes.* Coniicimus Epimetheo et popularibus ſimilia contigiſſe, ex v. 590. et ſequentibus, ex quibus non difficile eſt intellectu nomine Pandorae meretrices deſcribi. Ceterae circumſtantiae ſunt ornamenta Poetica veteris hiſtoriae. *Clericus.*

Τεῦξεν κακὸν ἀνθρώποισι] Non ſolae meretrices, vt vult Clericus, nomine Pandorae ſignificantur, quanquam vox θηλύτερον, quae infra occurrit v. 589. exponitur, αἱ πρὸς τὰ ἀφροδίσια καταφορώτεραι, Schol. Hom. ad Il. Θ, 520. Patet autem ex verſibus 602. et ſqq. toti foemineo ſexui, etiam vxoribus, iniquo, vti ſpero, Poetae noſtri iudicio, deſcriptionem hanc competere. *Rob.*

570. Γαίης γὰρ σύμπλασσε] h. e. ἐκ γαίης. Sic in ἔργοις. *Guietus.*

* *Lib.* 1. *c.* 93.

Τῇ δ' ἐνὶ δαίδαλα πολλὰ τετεύχατο, θαῦμα ἰδέσθαι;
Κνώδαλ' ὅσ' ἤπειρός πολλὰ τρέφει ἠδὲ θάλασσα,
Τῶν ὄγε πόλλ' ἐνέθηκε, χάρις δ' ἀπελάμπετο πολλὴ,
Θαυμασίη) ζωοῖσιν ἐοικότα φωνήεσσιν.
Αὐτὰρ ἐπειδὴ τεῦξε καλὸν κακὸν, ἀντ' ἀγαθοῖο,
Ἐξάγαγ' ἔνθα περ ἄλλοι ἔσαν θεοὶ ἠδ' ἄνθρωποι,
Κόσμῳ ἀγαλλομένην γλαυκώπιδος ὀβριμοπάτρης.
Θαῦμα δ' ἔχ' ἀθανάτους τε θεὰς θνητούς τ' ἀνθρώπους,
Ὡς εἶδον δόλου αἰπὺν, ἀμήχανον ἀνθρώποισιν.
Ἐκ τῆς γὰρ γένος ἐστὶ γυναικῶν θηλυτεράων.
Τῆς γὰρ ὀλωίόν ἐστι γένος, καὶ φῦλα γυναικῶν
Πῆμα μέγα θνητοῖσι μετ' ἀνδράσι ναιετάουσιν,
Οὐλομένης πενίης ἀ σύμφορα, ἀλλὰ κόροιο.
Ὡς δ' ὁπότ' ἐν σμήνεσσι κατηρεφέεσσι μέλισσαι
Κηφῆνας βόσκουσι, κακῶν ξυνήονας ἔργων,

In hac artificiosa multa caelata erant, mira visu,
Belluae quas Continens plurimas alit, atque Mare,
Ex illis multas in ea posuit, (gratia vero resplendebat magna,
Mirabilis) animantibus similes viuis.
Ceterum postquam effecit pulcrum malum, pro bono,
Eduxit vbi alii erant Dii atque homines,
Ornatu gestientem caesiae Palladis forti patre prognatae. [nes
Admiratio autem cepit immortalesque Deos mortalesque homi-
Vbi viderunt dolum exitiosum, inexplicabilem hominibus.
Ex illa enim genus est mulierum tenerarum.
Illius enim pernicioſum est genus et gens mulierum
Nocumentum ingens mortales inter homines habitant,
Perniciosae paupertatis non comites, sed luxus.
Ac velati cum in alueariis tectis apes
Fucos pascunt, malorum participes operum,

581. Κνώδαλα ὅσσ' Ald. Iunt. 1. 2. ὅσσ' etiam habet Trinc. Mox πολλὰ omittit Ald. 583. Θαυμαστία Trinc. 590. ἐστὶ Ald. 592. ἀσύμφοροι B. 109. Ald. ἀσύμφορα Iunt. 1. Mox ἀλλ' ἀκόροιο Iunt. 1. et 2. 593. σίμβλοισι B. 109. 594. βώσκωσι κακὸς Trinc.

594. Ξυνήονας ἔργων] Hoc est, κακῶν ἔργων κοινωνὸς, κακὰ ἔργα κοινωνοῦντας. *Guietus.*

Αἱ μέν τε πρόπαν ἦμαρ ἐς ἠέλιον καταδύντα
Ἡμάτιαι σπεύδουσι, τιθεῖσί τε κηῖα λευκά,
Οἱ δ' ἔντοσθε μένοντες ἐπηρεφέας κατὰ σίμβλους,
Ἀλλότριον κάματον σφετέρην ἐς γαστέρ' ἀμῶνται.
Ὣς δ' αὔτως ἀνδράσσι κακὸν θνητοῖσι γυναῖκας
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης θῆκε, ξυνήονας ἔργων
Ἀργαλέων. ἕτερον δὲ πόρεν κακὸν ἀντ' ἀγαθοῖο·
Ὅς κε γάμον φεύγων καὶ μέρμερα ἔργα γυναικῶν,
Μὴ γῆμαι ἐθέλῃ, ὀλοὸν δ' ἐπὶ γῆρας ἵκηται,
Χήτει γηροκόμοιο, ὅδ' ὐ βιότου ἐπιδευὴς
Ζώει, ἀποφθιμένου δὲ διὰ κτῆσιν δατέονται

Illae quidem per totum diem ad ſolem occidentem
Diurnae laborant, et faciunt fauos albos,
At illi intus permanentes coopertis in aluearijs,
Alienum laborem ſuum in ventrem metunt:
Similiter viris rem malam mortalibus mulieres
Iupiter altitonans dedit, participes operum
Moleſtorum. aliud vero praebuit malum pro bono:
Qui nuptias refugiens, et anxietate plenas res mulierum,
Non vxorem ducere velit, grauem vero attigerit ſenectam,
Caret quae ſenectutem foueat; ſi non ſine opibus
Viuat, mortui vero poſſeſſionem inter ſe diuidunt

595. οἵ μεν Ald. Mox κατὰ δύντα Trinc. 597. ἐπιερεφέας Ald. Iunt. 1. Trinc. ἐπιβρεφέας Iunt. 2. 599. ἀνδρύτας Trinc. 601. δ' ἔπορεν Trinc.

595. Αἱ μέν τε] Scribendum videtur αἱ μέν γε. *Guietus.*

596. Κηῖα λευκὰ] Hoc eſt, λαμπρὰ τὰ γλήνη. Heſych. *Guietus.*

601. Ἕτερον δὲ πόρεν κακὸν ἀντ' ἀγαθοῖο] Hoc eſt, pro bono quod ex mulierum carentia fortitus eſt, ſubintellige τοῦτῳ ὅσπερ γάμον etc. *ei qui nuptias* etc. ordo: ἕτερον δὲ κακὸν ἀντ' ἀγαθοῖο ἔπορεν τούτῳ ὃς μὴ γαμῶν εἰς γῆρας ἔλθῃ χήτει γηροκόμου. *Guietus.*

604. Οὐ βιότου ἐπιδευὴς] Penuria, per penuriam. *Guietus.*

605. Διὰ κτῆσιν δατέονται] Magnam eſſe dolori acceſſionem declarat Homerus, ſi, amiſſo filio, ad peregrinos tranſitura ſit hereditas. Υἱὸν δ' οἱ τέκετ' ἄλλον ἐπὶ κτεάτεσσι λιπέσθαι. Ἔνθ' ὄγε τὰς ἐναρίζε, φίλον δ' ἐξαίνυτο θυμὸν

Χηρωσαί. ὧ δ' αὖτε γάμος μετὰ μοῖρα γένηται,
Κεδνὴν δ' ἔσχεν ἄκοιτιν, ἀρηρυῖαν πραπίδεσσι,
Τῷ δὲ ἀπ' αἰῶνος κακὸν ἐσθλῷ ἀντιφερίζει
Ἔμμεναι· ὃς δέ κε τέτμῃ ἀταρτηροῖο γενέθλης,
Ζώει ἐνὶ στήθεσσιν ἔχων ἀλίαστον ἀνίην
Θυμῷ καὶ κραδίῃ, καὶ ἀνήκεστον κακόν ἐστιν,
Ὥς γε ἔστι Διὸς κλέψαι νόον οὐδὲ παρελθεῖν.
Οὐδὲ γὰρ Ἰαπετιονίδης ἀκάκητα Προμηθεὺς

Remoti cognati. cui vero nuptiarum conditio contigerit,
Pudicam vero habuerit coniugem, sapientem,
Huic perpetuo malum cum bono certat,
Vt adsit. qui vero adeptus fuerit nocentis generis foeminam,
Viuit in pectore gestans perpetuum moerorem
Animo et corde, et immedicabile malum est.
Adeo non licet Iouis fallere consilium, neque effugere.
Neque enim Iapetionides nulli iniurius Prometheus

606. Ὧ sine iota habet edit. Robinſ. 607. ἔσχε Ald. Iunt. 1. ἔστιν Trinc. 608. δ' Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 609. οὐ B. 109. Ald. Iunt. 1. δὲ κὲ τέμνῃ B. 109. 611. ἀνίκητον Iunt. 1. 2. Trinc. 612. Ὡς Ald.

μὸν Ἀμφοτέροιν. πατέρι δὲ γόον, καὶ κήδεα λυγρὰ λεῖπε, ἐπεὶ ἀ ζώοντε μάχης ἐκνοσήσαντε Δέξατο· χηρωσαὶ δὲ διὰ κτῆσιν δατέοντο, Il. E, 154. etc. Vide etiam Geneſ. cap. 15. vbi fruſtra ſibi diuina munera Abramus collata exiſtimauit, cum, deficiente filio, familiarem ſeruum haeredem ſibi fore crediderit. *Rob.*

606. Μετὰ μοῖρα γένηται] Τμῆσις μεταγένηται, h. e. μετῇ. *Guietus.*

608. Κακὸν ἐσθλῷ ἀντιφερίζει] Hoc eſt, *malum pro bono obſtat. Guietus.*

Κακὸν — ἔμμεναι] Dicit Scholiaſtes, Τὸ ἔμμεναι παρέλκει. Itaque plerumque vertitur, *Malum perpetuo cum bono certat.* Ego autem τὸ ἔμμεναι παρέλκειν non exiſtimo, ſed vertendum eſſe, *Malum perpetuo certat cum bono, vt ſit.* Qui aliter exponunt iniquum ferunt indicium de coniugali vita, exiſtimantes in feliciſſimis nuptiis malum bono aequale eſſe; cum Poeta nihil vltra videatur innuiſſe, quam quod in ſortem feliciſſimam mala quaedam ſe ſemper intrudant. *Rob.*

609. Ἀταρτηροῖο γενέθλης] Subintellige γυναῖκα. v. ſeq. ἀλίαστον, hoc eſt, ἄφυκτον ἀχώριστον. *Guietus.*

Τοῖο γ' ὑπεξήλυξε βαρὺν χόλον, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης
Καὶ πολυϊδρείην ἐόντα μέγας κατὰ δεσμὸς ἐρύκει.
Βριάρεῳ δ' ὡς πρῶτα πατὴρ ὠδύσσατο θυμῷ,
Κότῳ τ' ἠδὲ Γύγῃ, δῆσε κρατερῷ ἐνὶ δεσμῷ,
Ὑπερέην ὑπέροπλον ἀγώμενος, ἠδὲ καὶ εἶδος,
Καὶ μέγεθος· κατένασσε δ' ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης,
Ἔνθ' οἵγ' ἄλγε' ἔχοντες ὑπὸ χθονὶ ναιετάοντες,
Εἵατ' ἐπ' ἐσχατιῇ, μεγάλης ἐν πείρασι Γαίης,

Illius euitauit grauem iram, sed necessario,
Quamuis multiscius sit, magnum vinculum coercet.
Briareo vero vbi primum pater iratus erat animo,
Cottoque atque Gygae, ligauit forti vinculo,
Fortitudinem immanem admirans, atque etiam formam,
Et magnitudinem: collocauit autem sub terram latam,
Vbi illi dolores habentes sub terra agentes,
Sedent in extrema plaga, magnae in finibus Terrae,

614. ἀνάγκῃ Ald. Iunt. 1. 615. κατάδεσμὸς Ald. 616. ὡς τε πρῶτα Ald. ὀδύσσατο Ald. Iunt. 1.

616. Πατὴρ ὠδύσσατο θυμῷ] Οὐρανὸς. *Guietus.*

Πατὴρ ὠδύσσατο θυμῷ] Hoc est, Saturnus, vt sequentia ostendunt. *Clericus.*

Βριάρεῳ δ' ὡς πρῶτα] Vnicum hoc, quod noui, occurrit exemplum vocis Βριάρεως in quatuor syllabas dissolutae, producta prima. Poetae omnes tam Graeci, quam Latini trisyllabam exhibent, penultima et antepenultima correptis, vt supra v. 149. Κόττος τε, Βριάρεώς τε, et infra v. 733. et 816. Hoc tamen exemplum a communi vsu recedens Doctiss. Bentleium videtur effugisse, qui cum hanc vocem in quatuor syllabas resolutam apud Miltonum inuenerit, idcirco illud carmen in editione sua quasi Illustrissimo Poeta indignum expunxit. Nescio tamen annon quibusdam potius videatur versus mutilus esse et ἀνέφαλος, quam prima in Βριάρεω syllaba produci. Potuit sane librariorum incuria excidere articulus τῷ, qui versum perfeciisset; eundemque memini articulum alibi a poeta huic nomini adhexum; infra nempe v. 733. Ἔνθα Γύγης, Κόττος τε, καὶ ὁ Βριάρεως μεγάθυμος. *Rob.*

619. Ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης] In carcere, nimirum, subterraneo, aut quem subterraneum fingit Poeta. Hinc *Hesiodus* incipit narrare bellum, quod patri intulit Iupiter. *Clericus.*

629. Τιτῆ-

Δηθὰ μάλ' ἀχνύμενοι, κραδίῃ μέγα πένθος ἔχοντες,
Ἀλλὰ σφέας Κρονίδης τε καὶ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι,
Οὓς τέκεν ἠύκομος Ῥείη Κρόνῳ ἐν φιλότητι,
Γαίης φραδμοσύνῃσιν ἀνήγαγον ἐς φάος αὖτις.
Αὐτὴ γάρ σφιν ἅπαντα διηνεκέως κατέλεξε,
Σὺν κείνοις νίκην τε καὶ ἀγλαὸν εὖχος ἀρέσθαι.
Δηρὸν γὰρ μάρναντο, πόνον θυμαλγέ' ἔχοντες,
Τιτῆνές τε θεοὶ, καὶ ὅσοι Κρόνῳ ἐξεγένοντο,
Ἀντίον ἀλλήλοισι διὰ κρατερὰς ὑσμίνας·
Οἱ μὲν ἀφ' ὑψηλῆς Ὀθρύος Τιτῆνες ἀγαυοὶ,
Οἱ δ' ἄρ' ἀπ' Οὐλύμποιο θεοὶ δωτῆρες ἐάων,

Vsque valde moerentes, corde magnum luctum habentes.
Sed ipsos Saturnius atque immortales Dii alii
Quos peperit pulcricoma Rhea Saturni in amore,
Terrae consiliis reduxerunt in lucem iterum.
Ipsa enim eis cuncta prolixe recensuit,
Cum illis victoriamque et splendidam gloriam accepturos.
Diu enim pugnarunt, laborem animum cruciantem habentes,
Titanesque Dii, et quotquot e Saturno nati sunt,
Contra sese mutuo per validas pugnas:
Hi quidem ab alta Othry, Titanes glorioſi,
Illi vero ab Olympo, Dii datores bonorum,

623. pro καὶ, ἠδ' Ald. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 627. κείνοισι B. 109. R. S. Ald. Iunt. 1. 2. 631. Ὀρθύος Iunt. 1. 2. 632. Οἱ δ' Ald.

629. Τιτῆνές τε θεοὶ καὶ ὅσοι Κρόνῳ ἐξεγένοντο] Dii quidem prioris aetatis, *Titanes* dicti, quasi *luto geniti*, vt antea diximus; Dii vero posterioris a Saturno orti, simpliciter *Dii*. Clericus.

631. Οἱ μὲν ἀφ' ὑψηλῆς Ὀθρύος Τιτῆνες ἀγαυοὶ] Saturnus cum suis videtur Othryn montem quasi arcem occupasse, et obsessus fuisse in eo loco; qui forte duxit hinc nomen, nam עטר *hatar* est *cinxit*. Mons est qui Phthiotidem a meridie claudit. *Clericus*.

632. Οἱ δ' ἄρ' ἀπ' Ὀλύμποιο θεοὶ] Olympus est ad septem triones eiusdem Thessaliae tractus, in quo Iupiter sedes fixit. Antiquus auctor * *Euhemerus*, vt verbis vtar *Lactantii* e Lib. I. c. 11. Inst. Diuinarum, qui fuit ex ciuitate Messana,

* Viuebat tempore Cassandri, Antipatri F. regis Macedoniae, ante Chr. Nat. CCCX.

Οὓς τέκεν ἠύκομος Ῥείη Κρόνῳ εὐνηθεῖσα.
Οἵ ῥα τότ' ἀλλήλοισι μάχην θυμαλγέ' ἔχοντες,
Συνεχέως ἐμάχοντο δέκα πλείας ἐνιαυτούς.
Οὐδέ τις ἦν ἔριδος χαλεπῆς λύσις, οὐδὲ τελευτὴ

Quos peperit pulcricoma Rhea Saturno concumbens.
Illi sane tum inter se pugnam animum excruciantem habentes,
Continenter pugnabant, decem totos annos.
Neque vllus erat contentionis grauis exitus, neque finis

636. ἦν omittit Ald. Mox τελευτὴν Ald. Trinc.

na, res gestas Iouis et ceterorum, qui Dii putabantur, collegerat; historiamque contexuerat ex titulis et inscriptionibus sacris, quae in antiquissimis Templis habebantur, maximeque in fano Iouis Triphylii, vbi auream columnam positam esse ab ipso Ioue titulus indicabat. In qua columna, gesta sua perscripserat, vt monumentum esset posteris rerum suarum. Hanc historiam interpretatus erat *Ennius*, et sequutus; cuius haec sunt verba, prout ea recitat *Lactantius*, loco memorato: *Ea tempestate, Iupiter in monte Olympo maximam partem vitae colebat; et eo ad eum in ius veniebant si quae res in controuersia erant. Item, si quis quid noui inuenerat, quod ad vitam humanam vtile esset, eo veniebat, atque Ioui ostendebat.* Ex eo igitur monte Iupiter, cum suis, egressus, bellum intulit Saturno; neque enim putandum eos, ex montibus aliquot millibus passuum remotis, missilia in se invicem coniecisse. *Clericus.*

634. Οἵ ῥα τότ' ἀλλήλοισι μάχην θυμαλγέ' ἔχοντες] Hinc manifesto liquet, vt ex innumeris aliis, Deos fuisse antiquissimos incolas Graeciae. Sacra Historia ita habebat, vt docet *Lactantius* Lib. 1. c. 14. *Iouem adultum, cum audiuisset patrem atque matrem* (a Titanibus) *custodiis circumseptos atque in vincula coniectos, venisse cum magna Cretensium multitudine, Titanumque ac filios eius pugnando vicisse; parentes vinculis exemisse, patri regnum reddidisse, atque in Cretam remeasse. Post haec deinde Saturno datam sortem, vt caueret ne eum filius e regno expelleret; illum eleuandae sortis, atque effugiendi periculi gratia, insidiatum Ioui, vt eum necaret. Iouem cognitis insidiis, regnum sibi denuo vindicasse, ac fugasse Saturnum; ex Thessalia, nimirum.* Scio *Euhemerum*, quasi hominem vanum traduci, sed non est hic locus eius defendendi. Interea omnia suadent Thessaliam fuisse sedem belli inter Deos, et praemium victoris. *Clericus.*

639. Παρ-

Οὐδετέροις, ἶσον δὲ τέλος τέτατο πτολέμοιο.
Ἀλλ' ὅτε δὴ κείνοισι παρέσχεθεν ἄρμενα πάντα,
Νέκταρ τ' ἀμβροσίην τε, τάπερ θεοὶ αὐτοὶ ἔδουσι,

Alterutris: aequaliter autem finis extendebatur belli.
Sed quando iam illis praebuit congruentia omnia,
Nectarque ambrosiamque, quibus Dii ipsi vescuntur,

638. Παρέσχεθεν] Subintellige Κρονίδης e superioribus. *Guietus.*

639. Νέκταρ τ' ἀμβροσίην τε, τάπερ θεοὶ αὐτοὶ ἔδουσιν] Si hic vrgeremus verbum ἔδουσι, sequeretur vtrumque esse cibum, neutrum potum; attamen plerique ambrosiam cibum fuisse contendunt, nectar potum. At est locus *Homeri* plane huic contrarius, ex quo colligere eadem ratione possis vtrumque fuisse potum. Exstat Odyss. Υ, v. 359. vbi Polyphemus de vino, quod ei bibendum dederat Vlysses:

Ἀλλὰ τόδ' ἀμβροσίης καὶ νέκταρός ἐστιν ἀπορρώξ.

Verum hoc ambrosiae et nectaris est riuus. Ad quem locum *Eustathius*: σημείωσαι, inquit, ὅτι ἐν τῷ ἀπορρώξ ἐμφαίνει ὁ ποιητὴς ὡς ἐκ ἀπαδὸν ἐστὶ νοῆσαι καὶ τὴν ἀμβροσίαν ὑγρόν τι ὥσπερ καὶ τὸ νέκταρ. τὸ γὰρ ἀπορρώξ τοῖς ὑγροῖς προσαρμόζει, δηλοῖ γὰρ ἀπόρρυσιν. ἔτω γὰν καὶ ἐποίησάν τινες τῶν νεωτέρων, τὴν ἀμβροσίαν λαβόντες εἰς ὑγρὰν θείαν τροφήν. ἴσως δὲ καὶ συνεκδοχικῶς πρὸς μόνον τὸ νέκταρ κεῖται ἡ ἀπορρώξ, ὡς χρῆναι ἄλλό τι ὄνομα ἐπὶ τῆς ἀμβροσίας νοεῖν: *observa voce* ἀπορρώξ *ostendere Poetam non absonum esse intelligere ambrosiam quoque esse liquidum quid, quemadmodum nectar; nam* ἀπορρώξ *liquidis conuenit, significat enim effluuium. Sic et fecerunt quidam recentiorum, qui accipiunt ambrosiam quasi liquidum alimentum Deorum. Forte etiam synecdochice ad solum nectar referendum* ἀπορρώξ, *ita vt alterum nomen subintelligendum sit, quod ad ambrosiam referatur.* Verum multo simplicius dixerimus et *Homerum* et *Hesiodum* minus accurate loquutos, neque ex ἀκυρολογίᾳ vllum consectarium esse deducendum. Verum tamen est nonnullis Veteribus Nectar fuisse solidum cibum, ambrosiam vero potum, quod ostendit *Eustathius*, in sequentibus verbis, ex *Anaxandride*, *Alcmane* et *Sapphone*. Sic parum sibi constant Poetae, in meris figmentis.

Si originem vocis νέκταρ a Graecis petamus, respondent * ita dici τῶν θεῶν πόμα, οἱονεὶ τὸ συνέχον τὰς πίνοντας αὐτὸ ἐν νεότητι, παρὰ τὸ νέειν καὶ

* *In Etymol. Magno.*

Πάντων ἐν στήθεσσιν ἀέξετο θυμὸς ἀγήνωρ.
Ὡς νέκταρ δ' ἐπάσαντο καὶ ἀμβροσίην ἐρατεινήν,
Δὴ τότε τοῖς μετέειπε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Κέκλυτέ μευ, Γαίης τε καὶ Οὐρανῦ ἀγλαὰ τέκνα,
Ὄφρ' εἴπω τά με θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι κελεύει.
Ἤδη γὰρ μάλα δηρὸν ἐναντίοι ἀλλήλοισι,
Νίκης καὶ κράτεος περὶ μαρνάμεθ' ἤματα πάντα,
Τιτῆνές τε θεοὶ, καὶ ὅσοι Κρόνου ἐκγεγόμεσθα.
Ὑμεῖς δὲ μεγάλην τε βίην καὶ χεῖρας ἀάπτους

Omnium in pectoribus accendebatur animus generosus.
Vbi vero nectar comederunt et ambrosiam amabilem,
Iam tum ipsos sic affatus est pater hominumque Deorumque:
Audite me, Terraeque et Coeli inclyti liberi,
Vt dicam quae me animus in pectore iubet.
Iam enim admodum diu aduersi nobis mutuo,
Pro victoria et imperio pugnauimus dies omnes,
Titanesque Dii, et quotquot e Saturno sati sumus.
Vos vero magnamque vim et manus inuictas

641. τ' Ald. 646. περιμαρνάμεθ' Ald. 647. ἐξεγένοντο R. S. Trinc.

καὶ τὸ ἔχω, νεοέκταρ, καὶ κατὰ συγκοπὴν νέκταρ· διὸ καὶ Ἥβη αὐτὸ κρινᾷ, Ἰλιάδ. Δ. Alii vero deducunt παρὰ τὸ νε σεπτικὸν καὶ κτῶ τὸ φονεύω. Dicere debuissent κτείρω, vnde κτερίζω, *iusta facio* et κτέρες *mortui*. Quam Etymologiam, si Graeca vox sit, veram esse suadet vox ἀμβροσία, quae eiusdem est significationis; de qua et hoc obseruandum, non esse nomen substantiuum, sed adiectiuum, cum quo subintelligenda vox τροφὴ, *cibus*. Ἀμβρόσιος passim, apud Poetas, *diuinum* significat, non secus ac νεκτάρεος. Quod si verum sit, videbitur *Hesiodus* hoc velle, Iouem immortalitate donasse socios suos, praebitis nectare et ambrosia, quibus soli Dii vti credebantur; quo munere accepto, fortius in Titanas pugnarunt. Sed mihi verisimilius videtur נקטר *niktar* aut *nektar* vocem esse Phoeniciam, quae *suffitum* sonat; qui veluti potus Deorum habebatur, vt caro victimarum cibus. Adi *Luciani* librum de Sacrificiis. *Clericus*.

643. Ὡς νέκταρ δ' ἐπάσαντο καὶ ἀμβροσίην ἐρατεινήν] Hic versus est inititius. *Guietus*.

651. Δυσ-

Φαίνετε Τιτήνεσσιν ἐναντίοι ἐν δαὶ λυγρῇ,
Μνησάμενοι φιλότητος ἐυηέος, ὅσσα παθόντες
Ἐς φάος ἄψ ἀφίκεσθε δυσηλεγέος ἀπὸ δεσμοῦ,
Ἡμετέρας διὰ βουλὰς, ἀπὸ ζόφου ἠερόεντος.
Ὣς φάτο. τὸν δ' ἐξαῦτις ἀμείβετο Κόττος ἀμύμων·
Δαιμόνι', οὐ μὰν ἀδάητα πιφάσκεαι· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ
Ἴδμεν ὅτι περὶ μὲν πραπίδες, περὶ δ' ἔσσι νόημα,
Ἀλκτὴρ δ' ἀθανάτοισιν ἀρῆς γένεο κρυεροῖο.
Σῇς δ' ἐπιφραδμοσύνῃσιν ἀπὸ ζόφου ἠερόεντος
Ἄψορρόν δ' ἐξαῦτις ἀμειλίκτων ἀπὸ δεσμῶν
Ἠλύθαμεν, Κρόνου υἱὲ ἄναξ, ἀνάελπτα παθόντες.

Oſtendite, Titanibus contrarii in pugna graui,
Memores amicitiae placidae, et quae perpeſſi
Ad lucem redieritis moleſto a vinculo,
Noſtra per conſilia, a caligine obſcura.
Sic dixit. illum vero rurſum excepit Cottus egregius:
Venerande, non ignota loqueris: ſed et nos
Scimus, quod excellas prudentia et intellectu,
Depulſor autem immortalibus damni fueris horrendi.
Tua vero prudentia ab caligine opaca
Retro iterum acerbis a vinculis
Venimus, Saturni fili rex, inſperata paſſi.

649. φαίνετε Trinc. ἐναντίον Trinc. Steph. marg. 651. et 652. ὑπὸ B. 109. Ald. Iunt. 1. δυσηλεγέος Ald. 657. ἔσσι δ' ἐπιφροσύνῃσιν Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. ἐπιφρασσύνῃσιν etiam B. 109. R. S. Rob. edidit ἐπιφραδμοσύνῃσιν; vulgo ὑποφραδμ. 657. et 658. ὑπὸ B. 109. R. S. Ald. Iunt. 1. 2. 659. Ἠλύθομεν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. υἱὲ Ζεῦ Steph. marg. Heinſ. ἀνέλπτα Heinſ.

651. Δυσηλεγέος ἀπὸ δεσμοῦ] A vinculis moleſtae quietis, vel a quiete moleſta vinculorum. *Guietus.*

655. Περὶ μὲν πραπίδες] Scribendum videtur: περί σοι πραπίδες, περὶ δ' ἔσσι νόημα. *Guietus.*

656. Ἀρῆς γένεο κρυεροῖο] Nota κρυεροῖο pro κρυερῆς poſitum. *Guietus.*

657. Σῇς δ' ὑποφραδμοσύνῃσιν] Scribo ἐπιφραδμοσύνῃσιν. Heſych. ἐπιφράσασθαι. ὑπονοῆσαι, ἢ ἐπινοῆσαι, ἐπιφρασάμεθα, σκεψάμεθα. *Guietus.*

658. Ἄψορρόν δ' ἐξαῦτις] τὸ δ' delendum videtur. *Guietus.*

665. Ἀμει-

Τῷ καὶ νῦν ἀτενεῖ τε νόῳ καὶ ἐπίφρονι βυλῇ 660
Ῥυσόμεθα κράτος ὑμὸν ἐν αἰνῇ δηϊοτῆτι,
Μαρναμένοι Τιτῆσιν ἀνὰ κρατερὰς ὑσμίνας.
Ὣς φάτ'. ἐπήνησαν δὲ θεοὶ δωτῆρες ἐάων,
Μῦθον ἀκούσαντες. πολέμου δ' ἐλιλαίετο θυμὸς [665
Μᾶλλον ἔτ' ἢ τοπάροιθε· μάχην δ' ἀμέγαρτον ἔγειραν

Neoque nunc intento animo, et prudenti consilio,
Vindicabimus vestrum imperium in graui conflictu,
Pugnantes cum Titanibus per acria praelia.
Sic dixit. collaudarunt vero Dii datores bonorum,
Sermone audito. bellum vero cupiebat animus
Magis etiam quam antea: pugnam vero arduam ciebant

662. Τιτῆσιν Ald. 663. ἰάων Ald. 665. τοπάροιθεν Trinc.

665. Ἀμέγαρτον ἔγειραν] Hoc est, μεγάλην. *Guietus.*

Μάχην δ' ἀμέγαρτον ἔγειραν] Ex hac descriptione praelii deorum et Titanum satis constat Poetam nostrum non solum, vt vult Quintilianus, *in mediocri illo dicendi genere* excelluisse, sed etiam ad summum Poetices fastigium assurgere potuisse. Nihil certe grandius occurrit vel in descriptione illa Homerica τῆς θεομαχίας, quae tantopere a Longino celebratur. Ὡς τὲς ἀμφοτέρας μάκαρες θεοὶ ὀτρύνοντες Σύμβαλον, ἐν δ' αὐτοῖς ἔριδα ῥήγνυντο βαρεῖαν. Δεινὸν δ' ἐβρόντησε πατὴρ ἀνδρῶν τε, θεῶν τε Ὑψόθεν· αὐτὰρ ἔνερθε Ποσειδάων ἐτίναξε Γαῖαν ἀπειρεσίην, ὀρέων τ' αἰπεινὰ κάρηνα. Πάντες δ' ἐσσείοντο πόδες πολυπιδάκε Ἴδης, καὶ κορυφαὶ, Τρώων τε πόλις, καὶ νῆες Ἀχαιῶν. Ἔδδεισεν δ' ὑπένερθεν ἄναξ ἐνέρων Ἀϊδωνεὺς, Δείσας δ' ἐκ θρόνε ἅλτο, καὶ ἴαχε· μὴ οἱ ὕπερθε Γαῖαν ἀναῤῥήξειε Ποσειδάων ἐνοσίχθων. Οἰκία δὲ θνητοῖσι, καὶ ἀθανάτοισι φανείη Σμερδαλέ', εὐρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοί περ. Τόσσος ἄρα κτύπος ὦρτο θεῶν ἔριδι ξυνιόντων. Hos versus merito celebrat Longinus c. 9. Ἐπιβλέπεις, ἑταῖρε, ὡς, ἀναῤῥηγνυμένης μὲν ἐκ βάθρων γῆς αὐτῇ δὲ γυμνουμένου Ταρτάρου, ἀνατρεπὴν δὲ ὅλου, καὶ διάσασιν τῷ κόσμῳ λαμβάνοντος, πάντ' ἄμα, οὐρανὸς, ᾅδης, τὰ θνητὰ, τὰ ἀθάνατα, ἄμα τῇ τότε συμπολεμεῖ καὶ συγκινδυνεύει τῇ μάχῃ; Si vero praesentis pugnae descriptionem conferamus, in ea etiam omnia aeque terribilia apparebunt; concussio terrae, ponti, coeli, tartari; morta-

Πάντες, θήλειαί τε καὶ ἄρσενες, ἤματι κείνῳ,
Τιτῆνές τε θεοὶ, καὶ ὅσοι Κρόνῳ ἐξεγένοντο,
Οὕς τε Ζεὺς ἐρέβευσφιν ὑπὸ χθονὸς ἧκε φόωσδε,
Δεινοί τε κρατεροί τε, βίην ὑπέροπλον ἔχοντες.
Τῶν ἑκατὸν μὲν χεῖρες ἀπ' ὤμων αἴσσοντο 670

Omnes, foeminaeque et mares, die illo,
Titanesque Dii, et quotquot Saturno prognati sunt,
Quosque Iupiter ex Erebo sub terra misit ad lucem,
Acres robustique, vires immensas habentes.
Horum centum quidem manus ab humeris erumpebant

668. οὕτε Ald. ὅτε Iunt. 1. ἐρίβευσφιν B. 109. et Iunt. 2. φόως Ald. Iunt. 2.

mortalium omnium, atque immortalium confusio.

Δεινὸν δὲ περίαχε πόντος ἀπείρων·
Γῆ δὲ μέγ' ἐσμαράγησεν. ἐπέσσευε δ' ἠρανὸς εὐρὺς
Σειόμενος, πεδόθεν δ' ἐτινάσσετο μακρὸς Ὄλυμπος
Ῥιπῇ ὑπ' ἀθανάτων· ἔνοσις δ' ἵκανε βαρεῖα
Τάρταρον ἠερόεντα — etc.

Et infra 833.

— — Ἀμφὶ δὲ γαῖα
Σμερδαλέον κονάβησε, καὶ Οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν,
Πόντος τ' Ὠκεανῶ τε ῥοαὶ, καὶ τάρταρα γαίης,
Ποσσὶ δ' ὑπ' ἀθανάτων μέγας πελεμίζετ' Ὄλυμπος
Ὀρνυμένοιο ἄνακτος· ἐπέσσευε δὲ γαῖα.
Καῦμα γ' ὑπ' ἀμφοτέρων κάτεχεν ἰοειδέα πόντον,
Βροντῆς τε, σερόπης τε, πυρὸς ἀπὸ τοῖο πελώρου,
Πρηστήρων ἀνέμων τε, κεραυνῶ τε φλεγέθοντος. —
Τρέσσ' Ἀΐδης δ' ἐνέροισι καταφθιμένοισιν ἀνάσσων.
Τιτῆνές θ' ὑποταρταρίοι Κρόνον ἀμφὶς ἑόντες,
Ἄσβεστα κελάδοιο, καὶ αἰνῆς δηϊοτῆτος.

Obseruare liceat, quod hanc trepidationem Plutonis, vtpote imaginem nobilissimam, et excelsissimam, Latini etiam Poetae imitati sint. Virgil. Aen. 8. *Non secus ac si qua penitus vi terra debiscens* Infernas reseret sedes, et regna recludat *Pallida, dis inuisa, superque immane barathrum Cernatur, trepidentque immisso lumine manes.* Et Ouidius lib. 5. Metam. *Inde tremit tellus, et rex pauet ipse silentum Ne pateat, latoque solum retegatur hiatu; Immissusque dies trepidantes terreat vmbras.* Rob.

668. Ζεὺς ἐρέβευσφιν] Τὸ ἐξ subintelligitur. *Guietus.*

Πᾶσιν ὁμῶς. κεφαλαὶ δὲ ἑκάστῳ πεντήκοντα
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ σιβαροῖσι μέλεσσιν.
Οἳ τότε Τιτήνεσσι κατέσταθεν ἐν δαὶ λυγρῇ,
Πέτρας ἠλιβάτους σιβαρῇς ἐν χερσὶν ἔχοντες.
Τιτῆνες δ' ἑτέρωθεν ἐκαρτύναντο φάλαγγας
Προφρονέως, χειρῶν τε, βίης θ' ἅμα ἔργον ἔφαινον
Ἀμφότεροι· δεινὸν δὲ περίαχε πόντος ἀπείρων.
Γῆ δὲ μέγ' ἐσμαράγησεν· ἐπέστενε δ' οὐρανὸς εὐρὺς
Σειόμενος, πεδόθεν δ' ἐτινάσσετο μακρὸς Ὄλυμπος
Ῥιπῇ ὑπ' ἀθανάτων· ἔνοσις δ' ἵκανε βαρεῖα
Τάρταρον ἠερόεντα, ποδῶν αἰπείά τ' ἰωὴ
Ἀσπέτου ἰωχμοῖο, βολάων τε κρατεράων.
Ὣς ἄρ' ἐπ' ἀλλήλοις ἵεσαν βέλεα στονόεντα.
Φωνὴ δ' ἀμφοτέρων ἵκετ' ὐρανὸν ἀστερόεντα
Κεκλομένων. οἱ δὲ ξύνισαν μεγάλῳ ἀλαλητῷ.

Omnibus ſimul. capita vero vnicuique quinquaginta
Ex humeris enata erant in robuſtis artubus.
Qui tum Titanibus oppoſiti ſunt in pugna luctuoſa,
Rupes magnas validis in manibus geſtantes.
Titanes vero ab altera parte confirmabant phalanges
Alacriter, manuumque viriumque ſimul opus oſtentabant
Vtrique: horrende vero inſonuit pontus immenſus.
Terra autem valde ſtridebat: ingemiſcebat vero latum coelum
Quaſſatum, et penitus concutiebatur amplus Olympus
Impetu a Deorum. concuſſio vero venit grauis
Ad Tartarum tenebricoſum, et pedum acris fragor
Immodici tumultus, ictuumque fortium.
Ita ſane in ſeſe mutuo iaciebant tela gemebunda.
Vox autem vtrorumque peruenit ad coelum ſtellatum
Adhortantium: at illi congrediebantur magno cum clamore.

674. σιβαρὰς Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. 681. ποδῶν δ' Iunt. 1. 2. 683. ἂν Trinc. ἵεσαν Ald. ἀλλήλοισιν ἵεσαν B. 109.

677. Δεινὸν δὲ περίαχε] Scribendum videtur ὑπερίαχε, ſupra modum inſonabat. *Guietus.*

679. Πεδόθεν] *Efundo*, hoc eſt, penitus. *Guietus.*

682. Ἀσπέτου ἰωχμοῖο] Hoc eſt, διωγμοῦ. *Guietus.*

687. Εἶθαρ

Οὐδ' ἄρ' ἔτι Ζεὺς ἴσχεν ἑὸν μένος, ἀλλά νυ τῷ γε
Εἴθαρ μὲν μένεος πλῆντο φρένες, ἐκ δέ τε πᾶσαν
Φαῖνε βίην· ἅμυδις δ' ἄρ' ἀπ' οὐρανοῦ ἠδ' ἀπ' Ὀλύμπου
Ἀστεροπὰς ἔσσευε συνωχαδόν· οἱ δὲ κεραυνοὶ
Ἴκταρ ἅμα βροντῇ τε καὶ ἀστεροπῇ ποτέοντο
Χειρὸς ἀπὸ στιβαρῆς, ἱερὴν φλόγα θ' εἱλυφόωντες
Ταρφέες· ἀμφὶ δὲ γαῖα φερέσβιος ἐσμαράγιζεν

Neque ſane amplius Iupiter cohibebat ſuum robur, ſed ipſius
Statim robore implebatur animus, et omnem
Exſeruit vim: ſimul etiam a coelo atque ab Olympo
Fulgurans incedebat confertim: fulmina autem
Celerrime vna cum tonitru et fulgure volabant
Manu a robuſta, ſacram flammam circumuoluentia
Crebra: circum vero terra alma reboabat

686. ἀλλάνυ Trinc. 687. μένος Iunt. 2. 688. ἀπολύμπε Iunt. 1. Trinc. ἀπ' abeſt a Iunt. 2. 690. ῶ ποτέοντο Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

687. Εἴθαρ μὲν μένεος] Εὐθὺς, εὐθέως, εἰθὺς, ἰθὺς et εὐθὺς cognata, quibus adde τὸ εἴθαρ. Ib. ἐκ δέ τε πᾶσαν Φαῖνε βίην] Ἐξέφαινε. *Guietus.*

Ἐκ δέ τε πᾶσαν] Potentiam Iouis imminuit Poeta cum dicat, omnibus ei viribus opus eſſe ad vincendos hoſtes. Meſſiam in Angelos rebelles fulminantem grandius deſcribit Miltonus lib. 6.

Yet half his ſtrength he put not forth, but check'd
His thunder in mid volley, for he meant
Not to deſtroy, but root them out of heaven. Rob.

688. Ἅμυδις δ' ἄρ' ἀπ' οὐρανοῦ, ἠδ' ἀπ' Ὀλύμπου· Ἀστεροπὰς ἔσσευε] Hic vere *Heſiodus*, quod aiunt, coelum terrae miſcet; primum enim cum accepiſſet ab antiquiſſima fama Iouem ex Olympo pugnaſſe, quemadmodum Saturnum ex Othry, coelum credidit perinde eſſe ac Olympum, quem Poetarum errorem antea iam notauimus. Deinde cum Iouem hominem Cretenſem miſcuiſſet cum ſummo Numine, cuius telum fulmen eſſe creditur; hic nobis Iouem ſuum fulmina, pro telis, mittentem, atque e coelo pugnantem inducit. Cetera deſcriptio pugnae tota ornamentis Poeticis conſtat. *Clericus.*

689. Ἔσσευε συνωχαδόν] Continuate. a συνέχω, συνοχω, συνοχάω, συνοχαδὸν et συνωχαδόν. *Guietus.*

690. Ἴκταρ] ἐγγὺς, *de prés.* Guietus.

Καιομένη· λάκε δ' ἀμφὶ πυρὶ μεγάλ' ἄσπετος ὕλη.
Ἔζεε δὲ χθὼν πᾶσα, καὶ Ὠκεανοῖο ῥέεθρα,
Πόντος τ' ἀτρύγετος· τὰς δ' ἄμφεπε θερμὸς ἀϋτμὴ 695
Τιτῆνας χθονίους· φλὸξ δ' ἠέρα δῖαν ἵκανεν
Ἄσπετος. ὄσσε δ' ἄμερδε καὶ ἰφθίμων περ ἐόντων
Αὐγὴ μαρμαίρουσα κεραυνῷ τε στεροπῇς τε.
Καῦμα δὲ θεσπέσιον κάτεχεν χάος· εἴσατο δ' ἄντα

Ardens: crepitabat autem vndique igne valde magna ſylua.
Feruebatque terra tota, et Oceani fluenta,
Pontuſque immenſus: circumdedit autem calidus vapor
Titanes terreſtres: flamma vero ad aërem diuinum peruenit
Magna: oculos vero viſu priuabat quantumuis fortium
Splendor radians fulmíniſque fulguriſque. [tur ac ſi quis coram.
Incendium autem magnum corripuit Erebum: ſimileque videba-

695. ἀμφείπετο Add. Iunt. 1. ἀμφίζε Iunt. 2.

693. Μεγάλ' ἄσπετος] Μεγάλως. *Guietus.*

695. Θερμὸς ἀϋτμὴ] Sic ſupra ἀρῆς πρυερροῖο. *Guietus.*

696. Τιτῆνας χθονίους] Id eſt, terrae filios. *Guietus.*

699. Χάος] Hoc eſt, coelum vide Scal. in Varr. Ib. εἴσατο δ' ἄντα] Subintellige τις. *Guietus.*

Θεσπέσιον κάτεχεν Χάος] Χάος hic ſignat ſine dubio ingentem aëris extenſionem, quae vacua capitibus noſtris imminet; nam *Heſiodus* deſcribit praelium, quod ſupra terram, non infra, commiſſum eſt. Nec obſtat quod antea dixit, *flammam ad aerem peruenisse*, cum quia ſunt hic frequentes repetitiones, tum quia haec aliquatenus differunt; nam καῦμα θεσπέσιον *ingens ardor*, aut *incendium* eſt effectus flammae. Sic Χάος vſurpauit *Ariſtophanes* in Nubibus, p. 151. Ed. Geneuenſis maioris, vbi ita loquentem Socratem inducit, inanem aërem oſtendentem:

Ἄλλο τι οὖτ' ἀ νομιεῖς εἶναι
Θεὸν ἀδένα, πλὴν ἅπερ
ἡμεῖς,
Τὸ Χάος τουτὶ καὶ τὰς νεφέ-
λας καὶ τὴν γλῶτταν,
τρία ταυτί.

Aliud quidquam non exiſtimabis Deum eſſe, praeter ea, quae nos exiſtimamus; hoc Chaos et Nubes et Linguam, tria haec. Vbi *Scholiaſtes:* Χάος λέγει τὸν ἀέρα, παρὰ τὸ κεχύσθαι, immo vero παρὰ τὸ χαίνειν, *hiare.* Vide dicta ad v. 116. Vide etiam *Ariſtophanem* p. 164. et alibi. *Clericus.*

Καῦμα δὲ θεσπέσιον κάτεσχεν χάος] Non aſſentior Cle-

Ὀφθαλμοῖσιν ἰδεῖν, ἠδ' ἔασιν ὄσσαν ἀκοῦσαι,
Αὖτως ὡς ὅτε γαῖα καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν
Πίλνατο· τοῖος γάρ κε μέγιστος δοῦπος ὀρώρει,
Τῆς μὲν ἐρειπομένης, τοῦ δ' ὑψόθεν ἐξεριπόντος.
Τόσσος δοῦπος ἔγεντο θεῶν ἐριδι ξυνιόντων.
Σὺν δ' ἄνεμοι ἔνοσίν τε, κόνιν θ' ἅμα ἐσφαράγιζον,
Βροντήν τε, Στεροπήν τε, καὶ αἰθαλόεντα κεραυνὸν,
Κῆλα Διὸς μεγάλοιο. Φέρον δ' ἰαχήν τ' ἐνοπήν τε
Ἐς μέσον ἀμφοτέρων· ὄτοβος δ' ἄπλητος ὀρώρει

Oculis adſpiceret, ac auribus vocem audiret,
Eodem modo cum olim et terra et coelum latum ſuperne
Appropinquabat: talis enim maximus ſtrepitus excitabatur,
Hac quidem dirupta, illo autem ex alto diruente.
Tantus fragor erat Diis pugna confligentibus.
Simul quoque venti motumque pulueremque cum ſtrepitu excitabant,
Tonitruque, fulgurque, et ardens fulmen,
Tela Iouis magni. ferebant autem fremitum clamoremque
In medium vtrorumque: ſtrepitus autem ingens excitabatur

700. αὔασιν Iunt. 2. 702. μέγας ὑπὸ δοῦπος Steph. marg. 704. Ὑπλειτο B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. 705. ἐσφράγιζον Trinc. κόνιν τ' ἐσφαράγιζον Ald. 707. ἰσχὴν Ald. Iunt. 1. ἴσχυν Iunt. 2.

Clerico, qui ſupponit τὸ χάος hic ſignificare ingentem aëris extenſionem, quae vacua capitibus noſtris imminet. Nam praeterea quod, hoc ſenſu admiſſo, inepta eſſet repetitio verſus 696. vbi dicitur, φλὸξ δ' ἠέρα δῖαν ἵκανεν — ἄσπετος, quis non ſentit longe grandiorem eſſe imaginem Iouis, vltra ipſius mundi limites fulgura torquentis, quam eiusdem, flammas in ambientem aërem iaculantis? Miltonus noſtras veterum Poetarum aemulator et perfector, hunc locum reſpexiſſe videtur lib. 6.

Eternal wrath
Burnt after them to the bottomleſs pit.
Confounded Chaos roar'd
And felt tenfold confuſion in their fall
Through his wild Anarchy, ſo huge a rout
Incumber'd him with ruin.
Rob.

702. Πίλνατο] Ἐπελάζετο. *Guietus.*

705. Κόνιν ἐσφαράγιζον] Heſych. ἐσφαράγιζον ἐδόνει μετὰ ψόφου, ἐκίνει. vulgo ἦχεν τὸ ἐκίνει. Ib. κόνιν] Κονίην. *Guietus.*

Σμερδαλέης ἔριδος· κάρτος δ' ἀνεφαίνετο ἔργων.
Ἐκλίνθη δὲ μάχη· πρὶν δ' ἀλλήλοις ἐπέχοντες,
Ἐμμενέως ἐμάχοντο διὰ κρατερὰς ὑσμίνας.
Οἳ δ' ἄρ' ἐνὶ πρώτοισι μάχην δριμεῖαν ἔγειραν,
Κόττος τε, Βριάρεώς τε, Γύγης τ' ἄατος πολέμοιο.
Οἵ ῥα τριηκοσίας πέτρας σιβαρῶν ἀπὸ χειρῶν
Πέμπον ἐπασσυτέρας· κατὰ δ' ἐσκίασαν βελέεσσι
Τιτῆνας. καὶ τὰς μὲν ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης
Πέμψαν, καὶ δεσμοῖσιν ἐν ἀργαλέοισιν ἔδησαν,
Νικήσαντες χερσὶν, ὑπερθύμους περ ἐόντας,
Τόσσον ἔνερθ' ὑπὸ γῆς, ὅσον οὐρανὸς ἐς' ἀπὸ γαίης.

Stupendae pugnae: robur autem exferebatur operum.
Inclinata verò eſt pugna. prius autem ſibi mutuo imminentes,
Fortiter pugnabant in forti praelio.
Illi verò inter primos pugnam acrem ciebant,
Cottusque, Briareusque, Gygesque inſatiabilis belli.
Hi ſane trecentas petras robuſtis e manibus
Mittebant frequentes: obumbrarunt autem iaculis
Titanas: atque hos quidem ſub terram longè patentem
Miſerunt, et vinculis moleſtis alligarunt,
Cum viciſſent manibus, ſuperbi licet eſſent,
Tantum infra ſub terram, quantum coelum diſtat a terra.

711. ἰμμένως Iunt. 2.

716. Καὶ τὰς μὲν ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης Πέμψαν] Hoc eſt, in carcerem caliginoſum, vt ſequentia docent, quamuis ὑπερβολῇ nimia veritatem corrumpat Poeta. *Clericus.*

719. Τόσσον ἔνερθ'] Similis apud Homerum occurrit Tartari deſcriptio Il. 8.

Ἣ μὲν ἑλῶν ῥίψω εἰς Τάρταρον ἠερόεντα
Τῆλε μάλ', ἦχι βάθιστον ὑπὸ χθονός ἐστι βέρεθρον
Ἔνθα σιδήρειαί τε πύλαι, καὶ χάλκεος οὐδὸς,
Τόσσον ἔνερθ' ἀΐδεω, ὅσον οὐρανὸς ἐς' ἀπὸ γαίης.

Et hinc etiam Virgil. Aen. 6.

— Tum Tartarus ipſe
Bis patet in praeceps tantum, tenditque ſub umbras,
Quantus ad aetherium coeli proſpectus Olympum.
Hic genus antiquum terrae, Titania pubes,
Fulmine deiecti, fundo volutantur in imo. Robi

726. Τεί-

Ἶσον γάρ τ' ἀπὸ γῆς ἐς Τάρταρον ἠερόεντα.
Ἐννέα γὰρ νύκτας τε καὶ ἤματα χάλκεος ἄκμων
Οὐρανόθεν κατιὼν, δεκάτῃ ἐς γαῖαν ἵκοιτο.
Ἐννέα δ' αὖ νύκτας τε καὶ ἤματα χάλκεος ἄκμων
Ἐκ γαίης κατιὼν, δεκάτῃ ἐς Τάρταρον ἵκοι
Τὸν περὶ χάλκεον ἕρκος ἐλήλαται· ἀμφὶ δέ μιν νὺξ
Τρισσοιχεὶ κέχυται περὶ δειρήν· αὐτὰρ ὕπερθεν
Γῆς ῥίζαι πεφύκασι καὶ ἀτρυγέτοιο θαλάσσης.
Ἔνθα θεοὶ Τιτῆνες ὑπὸ ζόφῳ ἠερόεντι
Κεκρύφαται, βουλῇσι Διὸς νεφεληγερέταο,
Χώρῳ ἐν εὐρώεντι, πελώρης ἔσχατα γαίης.
Τοῖς οὐκ ἐξιτόν ἐστι· πύλας δ' ἐπέθηκε Ποσειδῶν

Par enim ſpatium a terra in Tartarum caliginoſum.
Nouem enim noctes ac dies aerea incus,
Coelitus delapſa, decimo die ad terram perueniret:
Nouem rurſus noctes et dies aerea incus,
Ex terra deſcendens, decimo die ad Tartarum perueniret.
Quem circa aereum ſeptum ductum eſt: circum vero ipſum nox
Triplici ordine fuſa eſt circa collum: ſed ſuperne
Terrae radices ſunt et infructuoſi maris.
Illic Dii Titanes ſub caligine obſcura
Abſconditi ſunt, conſiliis Iouis nubicogi,
Loco in ſqualido, vbi vaſtae vltima terrae.
His non exitus patet: portas vero impoſuit Neptunus

720. γαίης Trinc. 724. δεκάτῃ δ' ἐς B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. ἵκοιτο Ald. Iunt. 1. 2. 727. πεφύκασι Trinc. Steph. Heinſ. 730. εὐρώεντι Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 731. θύρας Trinc. Ποσειδέων Trinc.

726. Τρισσοιχεὶ κέχυται περὶ δειρήν] An τὸ σῶμα intelligit gulam. a δείρη δειροτομεῖν. *Guietus.*

727. Αὐτὰρ ὕπερθεν Γῆς ῥίζαι πεφύκασι] Tartara, nimirum, non intra terram eſſe putabant ſed inferiora, in tenebricoſis ſpatiis, quae terrae ſubiecta eſſe exiſtimabant; cum neſcirent terram eſſe rotundam, et vicibus ſoli ſua hemiſphaeria oſtendere. *Clericus.*

730. Χώρῳ ἐν εὐρώεντι, πελώρης ἔσχατα γαίης] Hic verſus additicius videtur. *Guietus.*

Hic verſus Guieto videtur additicius eſſe, cui aſſentior. Mendoſus enim eſt, nec Grammaticae congruens. *Rob.*

Χαλκείας· τεῖχος περίκειται δ' ἀμφοτέρωθεν.
Ἔνθα Γύγης, Κόττος τε, καὶ ὁ Βριάρεως μεγάθυμος
Ναίουσιν, φύλακες πιστοὶ Διὸς αἰγιόχοιο.
Ἐνθάδε γῆς δνοφερῆς, καὶ Ταρτάρου ἠερόεντος, 735
Πόντου τ' ἀτρυγέτοιο, καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος,
Ἐξείης πάντων πηγαὶ καὶ πείρατ' ἔασιν,
Ἀργαλέ', εὐρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοί περ·
Χάσμα μέγ'. οὐδέ κε πάντα τελεσφόρον εἰς ἐνιαυτὸν

Aereas: murus etiam circumdatus vtrimque.
Illic Gyges, Cottusque, et Briareus magnanimus
Habitant, custodes fidi Iouis Aegiochi.
Ibidem terrae tenebricosae, et Tartari caliginosi,
Pontique infructuosi, et coeli stelligeri,
Ex ordine omnium fontes et fines sunt,
Molesti, squalidi, quos oderunt etiam ipsi Dii:
Hiatus ingens. nec vero quisquam toto integro anno

732. τεῖχος δὲ περίκειται B. 109. τεῖχος δέ περ εἵκται Ald. Iunt. 1.
737. ἐξείης Ald. ἔασιν B. 109. Ald. Iunt. 1. 2.

732. Τεῖχος περίκειται δ' ἀμφοτέρωθεν] Malim τεῖχός τε περὶ κεῖτ' ἀμφοτέρωθεν. *Guietus.*

737. Πάντων πηγαὶ] Hoc est, ἀρχαὶ. *Guietus.*

Πηγαὶ καὶ πείρατα] Videtur addidisse πείρατα, *fines*, ad explicandam vocem πηγαὶ, *fontes*, qua initium terrae, maris et coeli significat. Illinc, nimirum, omnia haec incipere existimabant, qui terram planam et vna hac parte a Sole illustratam censebant. Hinc v. 746. Atlantem, qui in vltimo occidente sedes habebat, ante domum noctis fuisse ait. At in sequentibus sibi contradicit, vt solet fieri ab iis, qui de re obscura plura dicere volunt, quam sciunt. *Clericus.*

739. Χάσμα μέγ'] Pulcherrimam illam ideam *Satanae* per chaos iter facientis abhinc videtur traxisse Miltonus lib. 2.

A vast vacuity: all vnawares
Fluttering his pennons vain plumb down he drops
Ten thousand fathom deep, and to this hour
Down had been falling, had not by ill chance
The strong rebuff of some tumultuous cloud
Instinct with fire and nitre hurried him
As many miles aloft — Rob.

742. Οὔδας

Οὔδας ἵκοιτ', εἰ πρῶτα πυλέων ἔντοσθε γένοιτο. 740
Ἀλλά κεν ἔνθα καὶ ἔνθα φέροι πρὸ θύελλα θυέλλη
Ἀργαλέη· δεινόν τε καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι
Τῆτο τέρας· καὶ νυκτὸς ἐρεμνῆς οἰκία δειναὶ
Ἕστηκεν, νεφέλης κεκαλυμμένα κυανέῃσι.
Τῶν πρόσθ' Ἰαπετοῖο πάϊς ἔχετ' ἠρανὸν εὐρὺν 745
Ἑστηὼς, κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτῃσι χέρεσσιν
Ἀσεμφέως, ὅθι Νύξ τε καὶ Ἡμέρα ἄσσον ἰοῦσαι

Solum attingeret, vbi primum portas intra veniſſet,
Sed ſane huc et illuc ferret impetuoſa procella
Moleſta: horrendumque etiam immortalibus Diis
Hoc monſtrum: et noctis obſcurae domus horrenda
Stat, nubibus obtectae nigris.
Has ante Iapeti filius ſuſtinebat coelum latum
Stans, capiteque et indefeſſis manibus
Firmiter, vbi Noxque et Dies prope euntes

740. ἵκοτ' Ald. 741. φέροι Ald. Iunt. 1. 2. Steph. προθύελλα Ald. Iunt. 1. 2. Com. Krebs. 742. τε μὲν Trinc. 743. καὶ abeſt a Trinc. ἐρεβεννῆς Trinc. 744. ἵστηκε Iunt. 2. 745. πρός τ' Ald. Iunt. 1. 2. Steph. 747. ὅτι B. 109. Ald. Iunt. 1. τάσσον B. 109. Iunt. 1. ἄσσον Steph. marg. atque ita edid. Rob. vulgo ἀμφὶς. ἡμέραι Ald. ἴσσα B. 109.

740. Οὔδας ἵκοιτ', εἰ πρῶτα πυλέων ἔντοσθε γένοιτο] An ſcribendum? ἕδας ἵκοι' εἰ πρῶτα πυλέων ἔντοσθε γένοιο. Sic in ἔργοις, ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηαι ſcribendum, pro quo vulgo ſcriptum ἵκηται. *Guietus.*

741. Πρὸ θύελλα θυέλλη] Scribo φέροι πρὸ θύελλα θυέλλη ἀργαλέη. Φέροι πρὸ pro προφέροι vna voce. Homer. Od. Υ. ἔπειτά μ' ἀναρπάξασα θύελλα οἴχοιτο προφέρσασα. *Guietus.*

742. Δεινόν τε καὶ ἀθανάτοισι] Scribo δεινὸν δὲ καὶ ἀθ. *Guietus.*

743. Τῆτο τέρας] Τὸ χάσμα τῆτο. ſequentia

καὶ νυκτὸς ἐρεμνῆς οἰκία δειναὶ
Ἕστηκεν, νεφέλης κεκαλυμμένα κυανέῃσι.
Τῶν πρόσθ' Ἰαπετοῖο πάϊς ἔχετ' ἠρανὸν εὐρὺν
Ἑστηὼς, κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτῃσι χέρεσσιν
Ἀσεμφέως.

Haec ſuppoſititia ſunt. *Guietus.*

747. Ἄσσον ἰοῦσαι] Vulgo legitur ἀμφὶς; ſed monente Graeuio, et conſentiente Mſ. Bodl. reſtitui ἄσσον, quod ſequentia verba, ἀλλήλας προσεειπον, requirere videntur. *Rob.*

Ἀλλήλας προσέειπον, ἀμειβόμεναι μέγαν ὐδὸν
Χάλκεον. ἡ μὲν ἔσω καταβήσεται, ἡ δὲ θύραζε
Ἔρχεται, οὐδέ ποτ' ἀμφοτέρας δόμος ἐντὸς ἐέργει.
Ἀλλ' αἰεὶ ἑτέρη γε δόμων ἔκτοσθεν ἐοῦσα,
Γαῖαν ἐπισρέφεται· ἡ δ' αὖ δόμῳ ἐντὸς ἐοῦσα,
Μίμνει τῆς αὐτῆς ὥρην ὁδοῦ, ἔς' ἂν ἵκηται.
Ἡ μὲν ἐπιχθονίοισι φάος πολυδερκὲς ἔχουσα,
Ἡ δ' Ὕπνον μετὰ χερσὶ, κασίγνητον Θανάτοιο,
Νὺξ ὀλοὴ, νεφέλῃ κεκαλυμμένη ἠεροειδεῖ.
Ἔνθα δὲ Νυκτὸς παῖδες ἐρεμνῆς οἰκί' ἔχουσιν,

Seſe mutuo compellabant, alternis ſubeuntes magnum limen
Aereum. haec quidem intrat, illa vero foras
Egreditur, neque vnquam vtraſque domus intus cohibet:
Sed ſemper altera ſaltem extra domum dum eſt,
Terram ſuper mouetur: altera rurſum in domo cum ſit,
Exſpectat ſui tempus itineris, donec veniat.
Haec quidem terreſtribus multa cernens lumen habens,
Illa vero Somnum in manibus, fratrem Mortis,
Nox noxia, nube tecta atra.
Ibi autem Noctis obſcurae filii domus habent,

748. Ἀλλήλαις Trinc. 753. τὴν αὖ τῆς Ald. Iunt. 1. 2. 754. ἐπὶ χθονίοισι Ald. ἐπιχθονίῃσι Iunt. 1. 2. Trinc. 756. νεφέλη Ald. κεκαλημμένη Ald. Iunt. 1. Trinc.

749. Ἡ μὲν ἔσω καταβήσεται] Scribendum videtur καταδύσεται. *Guietus.*

752. Γαῖαν ἐπισρέφεται] Si intellexiſſet *Heſiodus* quod hic habet, ſciuiſſet terram non minus in oppoſito hemiſphaerio a ſole illuſtrari, quam in hoc noſtro, adeoque futilia eſſe quae dixit de ſitu Tartari. Sed videtur inſcius veritatem effudiſſe, nec ſatis ſciuiſſe quid ſibi vellet. Huc facit dictum *Socratis* de Poetis, quod protulimus *Artis Criticae* P. 2. S. 1. c. 15. §. 21. *Clericus.*

753. Μίμνει τὴν αὐτῆς] Scribo τῆς. Ibid. ἔς' ἂν ἵκηται] Subintellige ἡ ὥρα. v. ſeq. Ἡ μὲν ἐπιχθονίοισι] Subintellige ἡμέρα. *Guietus.*

755. Κασίγνητον Θανάτοιο] Similiter Homerus Il. ξ. Ἐν δ' ὕπνῳ ξύμβλητο, κασιγνήτῳ Θανάτοιο. Et Virgil. Aen. 6. *Et conſanguineus leti ſopor.* Rob.

758. — ὐδὸς

Ὕπνος καὶ Θάνατος, δεινοὶ θεοί· οὐδέ ποτ' αὐτοὺς
Ἠέλιος φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν,
Οὐρανὸν εἰσανιὼν, οὐδ' οὐρανόθεν καταβαίνων.
Τῶν ἕτερος μὲν γῆν τε καὶ εὐρέα νῶτα θαλάσσης
Ἥσυχος ἀνστρέφεται καὶ μείλιχος ἀνθρώποισι.
Τοῦ δὲ σιδηρέη μὲν κραδίη, χάλκεον δέ οἱ ἦτορ
Νηλεὲς ἐν στήθεσσιν· ἔχει δ' ὃν πρῶτα λάβησιν
Ἀνθρώπων· ἐχθρὸς δὲ καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσιν.
Ἔνθα θεῶν χθονίων πρόσθεν δόμοι ἠχήεντες
Ἰφθίμου τ' Ἀΐδεω καὶ ἐπαινῆς Περσεφονείης
Ἑστᾶσιν· δεινὸς δὲ κύων προπάροιθε φυλάσσει,

Somnus et Mors, graues Dii: neque vnquam eos
Sol lucidus intuetur radiis,
Coelum ſcandens, nec coelitus deſcendens.
Horum alter quidem terramque et lata dorſa maris
Quietus percurrit et placidus hominibus,
Alterius vero ferreum quidem cor, aereum vero ei pectus
Crudele in praecordiis: tenet autem quem primum arripuerit
Hominum: hoſtis vero etiam immortalibus diis.
Illic dei inferi in anteriore parte aedes reſonantes,
Fortisque Plutonis et terribilis Proſerpinae,
Stant: horrendus autem canis pro foribus cuſtodit,

761. Τῶν δ' Trinc. 762. ἀνστρέφεται Iunt. 1. 763. σιδήρη B. 109. Ald. Iunt. 1. 766. πρόσθε Trinc. 768. Ἑστᾶσι Ald. Iunt. 1. 2.

758. —— οὐδέ ποτ' αὐτοὺς
Ἠέλιος φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν
Οὐρανὸν εἰσανιὼν, οὐδ' οὐρανόθεν καταβαίνων] Videtur eſſe imitatio *Homeri*, qui ita de Cimmeriis Odyſſ. Λ.
—— οὐδέ ποτ' αὐτοὺς
Ἠέλιος φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν
Οὐδ' ὁπότ' ἂν στείχῃσι πρὸς οὐρανὸν ἀστερόεντα
Οὔθ' ὅταν αὖ ἐπὶ γαῖαν ἀπ' οὐρανόθεν προτραπῆται.
Neque vnquam eos Sol lucidus adſpicit radiis, neque cum is ad coelum ſtellatum, neque cum iterum ad terram e coelo convertitur. Clericus.

763. Χάλκεον δέ οἱ ἦτορ] Τὸ οἱ hic non placet. quare ſcribendum videtur χάλκεον δέ τε ἦτορ. *Guietus.*

766. Ἔνθα θεῶν χθονίων πρόσθεν δόμοι] Scribendum videtur θεῶν χθονίων. *Guietus.*

769. Τέ-

Νηλειὴς· τέχνην δὲ κακὴν ἔχει· ἐς μὲν ἰόντας
Σαίνει ὁμῶς οὐρῇ τε καὶ ἄσσιν ἀμφοτέροισιν·
Ἐξελθεῖν δ' οὐκ αὖτις ἐᾷ πάλιν, ἀλλὰ δοκεύων
Ἐσθίει ὃν κε λάβῃσι πυλέων ἔκτοσθεν ἰόντα
Ἰφθίμου τ' Ἀΐδεω καὶ ἐπαινῆς Περσεφονείης.
Ἐνθάδε ναιετάει στυγερὴ θεὸς ἀθανάτοισι,
Δεινὴ Στὺξ, θυγάτηρ ἀψορρόου Ὠκεανοῖο

Saeuus. artem autem malam habet: introeuntibus quidem
Adulatur pariter caudaque et auribus ambabus:
Exire vero non iterum permittit denuo, sed obseruans
Deuorat, quemcunque prenderit extra portas euntem.
Fortisque Plutonis et terribilis Proserpinae.
Ibidem habitat abominanda dea immortalibus,
Horrenda Styx, filia reciprocantis Oceani

769. ἰσμὲν Ald. Trinc. 773. ἀΐδαο Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

769. Τέχνην δὲ κακὴν ἔχει] Hoc est, morem. Dein ἐς μὲν ἰόντας. τιμῆσις, ἐσιόντας, εἰσιόντας. *Guierus.*

773. Ἰφθίμου τ' Ἀΐδεω καὶ ἐπαινῆς Περσεφονείης] Ἴφθιμος, vbi de Deo sermo est, verti debet *ἰσχυρὸς potens*, non *fortis*, praesertim cum loquatur Poeta de *Plutone*. *Persephone* filia Cereris dicitur alio nomine *Pherephattha*, quod si scribamus Phoenicio charactere פר־פתא *pher phethe*, significat *fructum copiosum*; nomenque hoc terribile habebatur, quia sacrum. *Plato* in Cratylo, p. 265. eo prolato subiicit: πολλοὶ καὶ τοῦτο φοβοῦνται τὸ ὄνομα, *multi reuerentur hoc nomen*. Περσεφόνην viri docti interpretantur, ex eadem Lingua פרי כפף *peri-saphoun* fructum occultum, quod signat semen tem terrae commissam. Malim intelligere *reconditum* in horreis. Vtrumque nomen aptissimum est filiae Δηοῦς, hoc est, *Deae copiae*. Ceres Regina fuit Siciliae, cuius filiam rapuit Pluto, aut raptam vxorem duxit; quod in Enarratione * Gallica Mysteriorum Cereris multis ostendimus. *Clericus.*

775. Δεινὴ Στὺξ θυγάτηρ ἀψορρόου Ὠκεανοῖο] Non difficile est intellectu cur Stygem vocet *Hesiodus* filiam Oceani, cum sit tanta rerum affinitas; ne dicam ex vaporibus Oceani, qui in pluuias densantur, oriri fontes. Sed tria sunt hic, non vbique obuia, animaduertenda. Primum est descriptio Stygis, quam prorsus fictam esse nos credere vetat quod habet *Pausanias* in Arcadicis, seu Lib. VIII. p. 483. vbi postquam meminit

* *Biblioth. Vniuers.* Tom. VI.

minit ruderum Oppidi Arcadici, cui Nonacri nomen erat: Τῶν δὲ ἐρειπίων, inquit, ἀ πόῤῥω κρημνός ἐστιν ὑψηλὸς ἀχ ἕτερον ἐς τοσοῦτον ἀνήκοντα ὕψει οἶδα. καὶ ὕδωρ κατὰ τοῦ κρημνοῦ ῥάζει καλοῦσι δ' Ἕλληνες αὐτὸ ὕδωρ Στυγός. Εἶναι δὲ τὴν Στύγα Ἡσίοδος μὲν ἐν Θεογονίᾳ ἐποίησεν· (Ἡσιόδῳ γὰρ δὴ ἔπη τὴν Θεογονίαν εἰσὶν οἱ νομίζουσι) πεποιημένα ἂν ἐστιν ἐνταῦθα Ὠκεανοῦ θυγατέρα τὴν Στύγα, γυναῖκα δὲ αὐτὴν εἶναι Πάλλαντος: *non procul a ruderibus, est alta montis crepido; non aliam vidi, quae in tantam altitudinem attollatur; aqua vero secundum praeruptam rupem stillat. Vocant Graeci hanc aquam Stygis. Esse autem Stygem Hesiodus in Theogonia cecinit; (neque enim desunt qui Theogoniam opus Hesiodi esse credant) cecinit autem Stygem fuisse Oceani filiam, et uxorem Pallantis.* Hoc fictum quidem est, vt pleraque alia, sed ex verbis Pausaniae intelligere licet, quare dicat *Hesiodus*:

—— κλυτὰ δώματα ναίει
Μακρῇσι πέτρῃσι κατηρεφέ', ἀμφὶ δὲ πάντῃ
Κίοσιν ἀργυρέοισι πρὸς οὐρανὸν ἐστήρικται.

Inclytas aedes incolit ingentibus saxis superne rectas, circumquaque vero columnis argenteis ad coelum firmatae sunt.

Alterum, quod hic animadvertendum est, ad id pertinet quod Poetae aiunt aquam esse inferorum; quod inde ortum, quod aqua illa lethalis esset, quemadmodum paullo post docet *Pausanias*: Θάνατον δὲ τὸ ὕδωρ φέρει τοῦτο καὶ ἀνθρώπῳ καὶ ἄλλῳ ζώῳ παντί: *lethalis est haec aqua et hominibus, et omnibus aliis animalibus.* Alios etiam habet miros effectus aquae illius omnia perrumpentis, praeter vngulam equinam; sed qui forte minus veri sunt. Verum hinc liquet, cur in inferis collocetur, nec dubito quin ea aqua ab antiquissimis Graeciae colonis dicta sit מי שחוק *me sthouk*, hoc est, *aqua silentii*, quod ad *regna silentium* eos demitteret. Eodem respicere videtur *Hesiodus*, in sequentibus, vbi dicit eum qui per Stygem peierauit κεῖσθαι ἄναυδον, *iacere sine voce.*

Tertio obseruandum aquam huius fontis fuisse iuriiurando consecratam; quod qui potuerit fieri, si lethifera erat, non immerito quaerant Lectores. Videtur enim qui iurabat bibisse ἐν χρυσέῃ προχόῳ allatam aquam ab Iride. Alioqui necesse non erat eam afferri. Crediderim hanc fuisse opinionem eorum temporum, eum qui accusabatur cuiuspiam sceleris, cuius reus non erat, potuisse sine noxa eam aquam bibere; addito iureiurando, quo innocentiam suam testatam faceret; sin minus, aquam noxiam suam naturam obtinuisse et homini mortem, aut grauem morbum creasse. Non vnus hic fons habitus aptus explorandae

Πρεσβυτάτη· νόσφιν δὲ θεῶν κλυτὰ δώματα ναίει
Μακρῇσι πέτρῃσι κατηρεφέ'· ἀμφὶ δὲ πάντη
Κίοσιν ἀργυρέοισι πρὸς ὐρανὸν ἐστήρικται.
Παῦρα δὲ Θαύμαντος θυγάτηρ πόδας ὠκέα Ἶρις
Ἀγγελίης πωλεῖται ἐπ' εὐρέα νῶτα θαλάσσης, 780
Ὁππότ' ἔρις καὶ νεῖκος ἐν ἀθανάτοισιν ὄρηται.
Καί ῥ' ὅσις ψεύδηται Ὀλύμπια δώματ' ἐχόντων,
Ζεὺς δέ τε Ἶριν ἔπεμψε θεῶν μέγαν ὅρκον ἐνεῖκαι
Τηλόθεν ἐν χρυσέῃ προχόῳ πολυώνυμον ὕδωρ
Ψυχρὸν, ὅ, τ' ἐκ πέτρης καταλείβεται ἠλιβάτοιο, 785

Maxima natu: seorsum vero a diis inclytas aedes incolit
Ingentibus saxis superne tectas: circum autem quaque
Columnis argenteis ad coelum firmatae sunt.
Raro vero Thaumantis filia pedibus velox Iris
Nuncii causa versatur super lata dorsa maris,
Quando lis et contentio inter Deos exorta fuerit.
Et sane quisquis mentiatur coelestes domos tenentium, [rat
Iupiter Irim mittere solet Deorum magnum iusiurandum vt fe-
E longinquo in aureo vase aquario celeberrimam aquam
Frigidam, quae e petra destillat alta

777. πάντη Ald. 780. Ἀγγελίη R. S. Trinc. Com. Steph. marg.
782. ὅς κε ψεύσηται Trinc. 783. ἐνείκαι Ald. ἐνεῖκαν Trinc.

randae veritati iurisiurandi. Vide quae habet *Macrobius* de fonte Palicorum Saturnal. Lib. V. c. 19. *Clericus.*

779. Παῦρα δὲ Θαύμαντος] Hoc est, παυρᾶκις, ὀλιγᾶκις, a παυρᾶκις παυρᾰξ, παῦρα, vt a σφοδρᾶκις σφοδρᾰξ, σφόδρα etc. *Guietus.*

780. Ἀγγελίης πωλεῖται] Scribe ἀγγελίῃ, subintellige τὸ σὺν, hoc est, σὺν ἀγγελίῃ πωλεῖται. *Guietus.*

782. Καί ῥ' ὅσις ψεύδηται ὀλύμπια δώματ' ἐχόντων] Hic versus spurius videtur. *Guietus.*

783. Ζεὺς δέ τε Ἶριν ἔπεμψε] Scribo: Ζεὺς δ' ὅτε Ἶριν. ordo: ἔπεμψε ἐνεῖκαι πολυώνυμον ὕδωρ μέγαν ὅρκον. περὶ ϛυγὸς vide Pausaniam in Arcadicis. *Guietus.*

Μέγαν ὅρκον] Hoc est, per quem *magnum iusiurandum* concipitur. Sic *Homerus* vocat ὅρκια πιϛὰ *agnos* qui adhibebantur ad solennius iurandum. Iliad. Γ. v. 245. *Clericus.*

785. Ψυχρὸν, ὅ, τ' ἐκ πέτρης] Hic versus et sex sequentes sunt nothi. *Guietus.*

Ὅ, τ' ἐκ πέτρης καταλείβεται

Ὑψηλῆς· πολλὸν δὲ ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης
Ἐξ ἱερῆ ποταμοῖο ῥέει διὰ νύκτα μέλαιναν
Ὠκεανοῖο κέρας· δεκάτη δ' ἐπὶ μοῖρα δέδασται.
Ἐννέα μὲν περὶ γῆν τε καὶ εὐρέα νῶτα θαλάσσης
Δίνῃς ἀργυρέῃς εἱλιγμένος εἰς ἅλα πίπτει·
Ἡ δὲ μί' ἐκ πέτρης προρέει, μέγα πῆμα θεοῖσιν.
Ὅσκεν τὴν ἐπίορκον ἀπολλείψας ἐπομόσσῃ
Ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου,
Κεῖται νήϋτμος τετελεσμένον εἰς ἐνιαυτόν·
Οὐδέ ποτ' ἀμβροσίης καὶ νέκταρος ἔρχεται ἆσσον
Βρώσιος, ἀλλά τε κεῖται ἀνάπνευστος καὶ ἄναυδος

Excelſa: multum vero ſubtus terram ſpatioſam
E ſacro flumine fluit per noctem nigram
Oceani cornu: decima vero pars attributa eſt.
Nouem quidem circa terramque et lata dorſa maris
Vorticibus argenteis intortum in mare cadit;
Vna vero ex petra profluit, magnum damnum Diis.
Quisquis periurium libans peierauerit
Immortalium, qui tenent verticem niuoſi Olympi,
Iacet ſpiritus expers integrum per annum:
Neque ambroſiae et nectaris fruitur
Cibo, ſed iacet non reſpirans, et mutus,

786. Ὑψιλῆς Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. πολλὸν δ' Ald. 790. εἱλιγμένος Ald. 791. προφέρει Iunt. 2. 792. ἀπολείψας Ald. Iunt. 1. Trinc. Steph. Com. 794. νηπύτιος B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. νὴ ποτμὸς Steph. marg. 796. βρόσιος Ald. Iunt. 1. 2.

βεται ἠλιβάτοιο] Reſpicit ad id quod ex *Pauſania* protulimus, qua de cauſa etiam *Homerus* * vocat κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ, *ſtillantem aquam Stygis*. Ταῦτα μὲν δὴ ἐποίησεν, inquit *Pauſanias*, ὡς ἂν ἰδὼν ἐς τὸ ὕδωρ τῆς Στυγὸς ῥάζον: *haec cecinit, quod viderit aquam Stygis ſtillantem.* Clericus.

792. Ὅς κεν τὴν ἐπίορκον ἀπολείψας] Scribo ἐπίορκος τήν, hoc eſt, ταύτην τὴν συγα. ἀπολείψας *libans* ab ἀπολείβω. *Guietus.*

794. Κεῖται νήϋτμος καὶ τὰ ἑξῆς] Haec poetice ficta et adaucta, ſed ex vero nata; nimirum, ex noxia Stygiae aquae natura. *Clericus.*

795. Οὐδέ ποτ' ἀμβροσίης] Hic et ſequens 797. eſt ſpurius. *Guietus.*

* *Iliad.* o. v. 37. vbi Iuno iurat per Stygem.

797. Ἐπὶ

Στρωτοῖς ἐν λεχέεσσι, κακὸν δ' ἐπὶ κῶμα καλύπτει.
Αὐτὰρ ἐπὴν νοῦσον τελέσῃ μέγαν εἰς ἐνιαυτὸν,
Ἄλλος δ' ἐξ ἄλλου δέχεται χαλεπώτατος ἆθλος.
Ἐννάετες δὲ θεῶν ἀπομείρεται αἰὲν ἐόντων,
Οὐδέ ποτ' ἐς βουλὴν ἐπιμίσγεται, οὐδ' ἐπὶ δαῖτας,
Ἐννέα πάντ' ἔτεα· δεκάτῳ δ' ἐπιμίσγεται αὖτις
Εἰρέας ἀθανάτων, οἳ Ὄλυμπια δώματ' ἔχουσι.
Τοῖον ἄρ' ὅρκον ἔθεντο θεοὶ Στυγὸς ἄφθιτον ὕδωρ,
Ὠγύγιον, τὸ δ' ἵησι κατασυφέλου διὰ χώρου.
[Ἔνθα δὲ γῆς δνοφερῆς, καὶ Ταρτάρου ἠερόεντος,

Stratis in lectis, malus autem veternus obtegit.
Sed postquam morbo defunctus est magnum per annum,
Alia ex alia excipit molestissima aerumna.
Nouennio autem a Diis separatur aeternis,
Neque vnquam in consilio cum iis versatur, neque in epulis,
Nouem totis annis: decimo tandem versatur iterum
In coetibus immortalium, qui coelestes domos incolunt.
Tale itaque iusiurandum constituerunt Dii Stygis perennem
Antiquam illam, quae tranat valde asperum locum. [aquam,
[Ibi autem terrae caliginosae, et Tartari obscuri,

799. χαλεπώτερος Trinc. 800. ἀπαμείρεται Trinc. 804. ἄφθητας Trinc. 805. ἵησι Ald. 806. Ἐνθάδε Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

797. Ἐπὶ κῶμα καλύπτει] Τμῆσις, ἐπικαλύπτει, subintellige αὐτὸν. *Guietus.*

803. Εἰρέας ἀθανάτων] Scribendum videtur εἰρέαις. sed hic versus videtur delendus et spurius esse. *Guietus.*

805. Τὸ δ' ἵησι κατασυφέλου διὰ χώρου] Scribe, τὸ δίεισι, hoc est, ὃ δίεισι διὰ χώρου. Thucyd. καὶ διὰ μέσων αὐτῶν διῆσαν lib. 3. κατασυφέλου, hoc est, asperum, durum. *Guietus.*

Ὠγύγιον] Graeci *antiquam* interpretantur, quasi ab *Ogyge*, antiquissimo Rege nescio quo. Intelligimus *amaram*, quod apprime quadrat in exitialem effectum huius aquae potae; ex Phoenicia Lingua, in qua אגג *agag* significauit, vt apud Arabas, *amaram reddidit aquam.* Hinc quoque dicta *amara*, aqua illa iurisiurandi et zelotypiae, quam, apud Hebraeos, bibere iubebatur mulier adulterii suspecta. Vide Num. V. *Clerici.*

806. Ἔνθα δὲ γῆς δνοφερῆς] Hic et tres sequentes versus e superioribus repetiti sunt,

post

Πόντου τ' ἀτρυγέτοιο καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος,
Ἐξείης πάντων πηγαὶ καὶ πείρατ' ἔασιν,
Ἀργαλέ', εὐρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοί περ.]
Ἐνθάδε μαρμάρεαί τε πύλαι, καὶ χάλκεος οὐδὸς
Ἀσεμφὴς, ῥίζῃσι διηνεκέεσσιν ἀρηρὼς,
Αὐτοφυής· πρόσθεν δὲ θεῶν ἔκτοσθεν ἁπάντων,
Τιτῆνες ναίουσι, πέρην χάεος ζοφεροῖο.
Αὐταὶ ἐρισμαράγοιο Διὸς κλειτοὶ ἐπίκουροι
Δώματα ναιετάουσιν ἐπ' Ὠκεανοῖο θεμέθλοις,
Κόττος τ' ἠδὲ Γύγης. Βριάρεών γε μὲν ἠὺν ἐόντα,
Γαμβρὸν ἑὸν ποίησε βαρύκτυπος Ἐννοσίγαιος.
Δῶκε δὲ Κυμοπόλειαν ὀπυίειν, θυγατέρα ἥν.
Αὐτὰρ ἐπεὶ Τιτῆνας ἀπ' οὐρανοῦ ἐξέλασσε Ζεύς,

Pontique infructuosi, et coeli stellati,
Ex ordine omnium fontes et fines sunt,
Molesti, squalidi, quos oderunt etiam Dii ipsi.
Illic splendidaeque portae, et aereum limen
Immotum, radicibus longis compactum,
Sua sponte natum: ante illud vero extra omnes Deos
Titanes habitant, vltra Chaos caligine obductum.
Ceterum valde tonantis Iouis inclyti auxiliarii
Domus incolunt in Oceani fundamentis
Cottus atque Gyges. Briareum quippe, fortis cum esset,
Generum suum fecit grauiter fremens Neptunus.
Dedit autem Cymopoliam, vt duceret vxorem, filiam suam.
Ast vbi Titanes e Coelo expulerat Iupiter,

808. γαιοειν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 810. λάινος ἐδὰς B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. 811. Ἀσεμφὴς Ald. διηνεχέεσσιν Iunt. 1. 2. 814. κλειτοί τ' Ald. Iunt. 1. 816. γέ μεν Ald. 818. ὀπύειν Ald. Iunt. 1. 819. ἀπ' abest a Trinc.

post versum enim 736. collocantur. Sed hinc fortasse tollendi. *Guietus.*

Ἔνθα δὲ γῆς δνοφερῆς καὶ τὰ ἐξῆς] Hae sunt τερατολογίαι poeticae, quae nihil ex vero ducunt. *Clericus.*

808. Πάντων πηγαὶ καὶ πείρατ' ἔασι] Πηγαὶ hic videtur *initium* significare. nam solius πόντου posset dici *fons*, non terrae, tartari, aut coeli. *Clericus.*

Ὁπλότατον τέκε παῖδα Τυφωέα Γαῖα πελώρη, 820
Ταρτάρῳ ἐν φιλότητι, διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην.
Οὗ χεῖρες μὲν ἔασιν ἐπ' ἰσχύϊ ἔργματ' ἔχουσαι,
Καὶ πόδες ἀκάματοι κρατερῷ θεῷ. ἐκ δέ οἱ ὤμων
Ἦν ἑκατὸν κεφαλαὶ ὄφιος, δεινοῖο δράκοντος,

Minimum natu peperit filium Typhoëum Terra magna,
Tartari in concubitu, per auream Venerem.
Cuius manus quidem sunt ob robur occupatae,
Et pedes indefessi robusti Dei: ex humeris vero ei
Erant centum capita serpentis, horrendi draconis,

821. χρυσὴν Ald. 822. ἔασιν Ald. Iunt. 1. 2. 823. ἀκάμαντοι Ald. 824. κρατεροῖο δράκοντος R. S. Trinc. Steph. marg.

820. Τυφωέα] De hoc egimus ad v. 307. Describuntur scelerati homines Iordanis accolae, quorum historiam et excidium Graecis olim narrauerant Phoenices; hoc est, mendaces mendacibus augenda atque exornanda tradiderant. *Clericus.*

822. Ἔργματ' ἔχουσαι] Scribo θαῦμα ἀκοῦσαι mirabile auditu. placet. *Guietus.*

Οὗ χεῖρες μὲν ἔασιν ἐπ' ἰσχύϊ ἔργματ' ἔχουσαι] Vertunt: *cuius manus quidem sunt ob robur occupatae*, aut *operibus aptae*, quasi ἔργμα idem sit hic ac ἔργον. Sed quodnam opus memoratur Typhonis, aut Typhoëi, seu antequam a Ioue vinceretur, seu postquam in Tartara detrusus est? Deinde quid frigidius hac descriptione virium, *cuius manus propter robur habent opera?* Non potuit hoc ferre Fr. *Guietus*, qui suspicatur legendum θαῦμα ἀκοῦσαι, *mirabile auditu*. Verum tanta mutatione opus non est, cum praesertim non minus frigidum sit, et minus Graecum: *cuius manus sunt in robore.* Cum olim sine notis accentuum et spirituum scriberent Graeci ΟΥ, aeque facile potuit efferri ὲ *non* ac ἓ, cuius, quod si feceris sententia egregia erit; *Nec manus, propter vires, habent quidquam quo impediri queant, et pedes fortis illius Dei sunt indefessi.* Ἔργματα hic deducimus ab εἴργω, *coerceo*, *prohibeo*. Hoc vnum in hac nostra interpretatione paullo durius videri queat, quod particula negatiua sit paullo remotior a verbo. Sed nec desunt eius rei exempla, et eam omnino postulare videtur sensus. *Clericus.*

824. Ἦν ἑκατὸν κεφαλαὶ] Hoc est, ἦσαν. Dein delenda interpunctio ὄφιος δεινοῖο δράκοντος. ὄφιος δράκοντος, appositio. v. sequ. λελειχμότος scribendum pro λελειχμότες. *Guietus.*

826. Θε-

Γλώσσῃσι δνοφερῇσι λελειχμότες· ἐκ δέ οἱ ὄσσων
Θεσπεσίῃς κεφαλῇσιν ὑπ' ὀφρύσι πῦρ ἀμάρυσσε.
Πασέων δ' ἐκ κεφαλέων πῦρ καίετο δερκομένοιο,
Φωναὶ δ' ἐν πάσῃσιν ἔσαν δεινῆς κεφαλῇσι,
Παντοίην ὄπ' ἰεῖσαι ἀθέσφατον· ἄλλοτε μὲν γὰρ
Φθέγγονθ', ὥστε θεοῖσι συνιέμεν· ἄλλοτε δ' αὖτε
Ταύρου ἐριβρύχεω μένος ἀσχέτου ὄσσαν ἀγαυρῆ·
Ἄλλοτε δ' αὖτε λέοντος ἀναιδέα θυμὸν ἔχοντες·
Ἄλλοτε δ' αὖ σκυλάκεσσιν ἐοικότα, θαύματ' ἀκοῦσαι·
Ἄλλοτε δ' αὖ ῥοίζεσκε, ὑπὸ δ' ἤχεεν ὄρεα μακρά.
Καὶ νύ κεν ἔπλετο ἔργον ἀμήχανον ἤματι κείνῳ,

Linguis nigris lambentia: praeterea ex oculis ei
Admirandis in capitibus sub superciliis ignis micabat:
Omnibus autem ex capitibus ignis flagrabat cernentis,
Voces quoque in omnibus erant horrendis capitibus,
Omnigenum sonitum emittentes ineffabilem. interdum enim
Sonabant, vt Diis intelligere liceret: interdum rursum
Tauri valde mugientis robore indomiti vocem ferocis:
Interdum rursus leonis saeuum animum habentis:
Interdum rursum catulis similia, mira auditu:
Interdum vero stridebat, resonabantque montes alti.
Et sane euenisset res ineuitabilis die illo,

827. Πασσῶν Ald. Πασέων Iunt. 1. 2. Trinc. 828. δεινοῖς Trinc. 829. Παντοίαν Trinc. 830. φθέγγον δ' Iunt. 2. 831. ἐριβρόχεω B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. ἔσχετον B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. ἀγαύρῳ Ald. 833. σκυλάκεσσιν Ald.

826. Θεσπεσίῃς κεφαλῇσιν] Hoc est, θαυμασίαις. *Guietus.*

Πῦρ ἀμάρυσσε] *Ignis* hic vocatur oculorum splendor, vt et in sequente versu, nequis putet Poetam ignem proprie dictum in oculis huius monstri collocasse. Superant haec omnem τερατολογίαν. *Clericus.*

829. Ἀθέσφατον] Mirabilem. *Guietus.*

830. Φθέγγονθ', ὥστε θεοῖ συνιέμεν] Hic versus est subditicius et delendus. *Guietus.*

831. Ὄσσαν ἀγαύρῃ] Scribe ὄσσαν ἵεντο vocem emittebant. *Guietus.*

832. Ἀναιδέα] Hoc est, θρασύν. *Guietus.*

Καί κεν ὅγε θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἄναξεν,
Εἰ μὴ ἄρ' ὀξὺ νόησε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.
Σκληρὸν δ' ἐβρόντησε καὶ ὄβριμον· ἀμφὶ δὲ γαῖα
Σμερδαλέον κονάβησε, καὶ Οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν,
Πόντος τ', Ὠκεανῦ τε ῥοαὶ, καὶ τάρταρα γαίης 840
Ποσσὶ δ' ὑπ' ἀθανάτοισι μέγας πελεμίζετ' Ὄλυμπος

Atque ipse mortalibus et immortalibus imperasset,
Nisi statim intellexisset pater hominumque et Deorum.
Grauiter autem intonuit atque fortiter: circum vero terra
Horrende edidit fragorem, et coelum latum superne,
Pontusque et Oceani fluctus, et remota loca terrae.
Pedibus vero sub immortalibus magnus contremuit Olympus,

838. ὄβριμον B. 109.

836. Θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἄναξεν] Forte nata est haec circumstantia ex narratione Phoenicum, qui dictitabant inferioris Iordanis accolas *bellum Deo et hominibus indixisse*, aut vtrorumque *hostes ac spretores* fuisse. Quae loquutiones perperam intellectae monstra haec pepererunt, quasi fuisset terrae filius Draco, qui bellum Ioui intulisset. Certe *Lucretius* describens *Epicuri* dogmata de Numine, quod verbo posuit, re sustulit, ita de Epicuro loquitur quasi ei bellum intulisset, Lib. I. initio:

Quare Religio pedibus subiecta vicissim
Obteritur, nos exaequat victoria coelo. Clericus.

838. Σκληρὸν ἐβρόντησε] Non male hisce verbis describitur subuersio Sodomae, Gomorrae vicinarumque vrbium, de qua vide Differt. nostram. *Clericus.*

840. Τάρταρα γαίης] Hoc est, remotissimae partes terrae, quae est significatio vocis *tartara*. Vide not. ad v. 119. *Clericus.*

841. Ποσσὶ δ' ὑπ' ἀθανάτοισι] Parem in his versibus reperias sublimitatem, ac in Homericis illis a Longino celebratis, vtpote quae ἄχραντόν τι καὶ μέγα τὸ δαιμόνιον, καὶ ἄκρατον παιζησι. — Τρέμε δ' ἔρεα μακρὰ καὶ ὕλη Ποσσὶν ὑπ' ἀθανάτοισι Ποσειδάωνος ἰόντος. Eandem sublimitatem Miltonus assequitur

Vnder his burning wheels
The stedfast Empyreau shook throughout;
All but the throne itself of God — Rob.

843. Ἰοει-

Ὀρνυμένοιο ἄνακτος· ἐπεσεναχίζε δὲ γαῖα.
Καῦμα δ' ὑπ' ἀμφοτέρων κάτεχεν ἰοειδέα πόντον,
Βροντῆς τε, στεροπῆς τε, πυρὸς ἀπὸ τοῖο πελώρου,
Περσήρων ἀνέμων τε, πεφαυνῶ τε Φλεγέθοντος.
Ἔζεε δὲ χθὼν πᾶσα, καὶ ἠρανὸς, ἠδὲ θάλασσα.
Θῦε δ' ἄρ' ἀμφ' ἀκτὰς, περὶ τ' ἀμφί τε κύματα μακρὰ
Ῥιπῇ ὑπ' ἀθανάτων· ἔνοσις δ' ἄσβεστος ὀρώρει.
Τρέσσ' Ἀΐδης δ' ἐνέροισι καταφθιμένοισιν ἀνάσσων,
Τιτῆνές θ' ὑπαταρτάριοι, Κρόνον ἀμφὶς ἐόντες,
Ἀσβέστου κελάδοιο καὶ αἰνῆς δηϊοτῆτος.
Ζεὺς δ' ἐπεὶ οὖν κόρθυνεν ἑὸν μένος, εἵλετο δ' ὅπλα,
Βροντήν τε, στεροπήν τε, καὶ αἰθαλόεντα πεφαυνὸν,
Πλῆξεν ἀπ' Οὐλύμποιο ἐπάλμενος· ἀμφὶ δὲ πάσας

Insurgente rege: ingemiscebat autem tellus.
Ardor vero ab vtrisque occupabat caeruleum pontum
Tonitruque, et fulguris igne ab illo immani,
Igneorumque turbinum, et fulminis ardentis.
Feruebat autem terra omnis, et coelum, atque mare.
Furebant et circum littora vndique fluctus magni.
Impetu a Deorum: concussioque sedatu difficilis oriebatur.
Expauit autem Pluto inferis mortuis imperans,
Titanesque sub tartarum detrusi, circa Saturnum
Ob inextinguibilem fremitum, et grauem conflictum.
Iupiter vero postquam incitauit suum robur, sumsitque arma,
Tonitruque fulgurque, et coruscans fulmen,
Percussit ab Olympo insiliens: circum vero omnia

846. πυρὶ χθὼν Trinc. Steph. marg. 847. ἀμφὶ κύματα omissa vocula τε B. 109. Ald. Iunt. 1. 849. Τρέσσε δ' B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Ἄϊδης B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. δ' post Ἀΐδης deest in B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. 850. Κρόνε B. 109. Ald. 854. Οὐλύποιο Ald.

843. Ἰοειδέα πόντον] Hic intelligendum *mare mortuum*, seu lacus Asphaltites. *Clericus.*

844. Πυρὸς ὑπὸ τοῖο πελώρου] Scribo et distinguo πυρὸς τ' ἀπὸ τ. π. *Guietus.*

846. Ἔζεε δὲ χθὼν πᾶσα] Vicina, nempe, infimis partibus Iordanis; qua de re vide memoratam Dissertationem. *Clericus.*

851. Ἀσβέστου κελάδοιο] Subintellige ὑπὸ. *Guietus.*

852. Κόρθυνεν ἑὸν μένος] Hoc est, ἐπῆρεν auxit. *Guietus.*

854. Πλῆξεν ἀπ' Οὐλύμποιο]

Ἔπρεσε θεσπεσίας κεφαλὰς δεινοῖο πελώρου. 855
Αὐτὰρ ἐπεὶ δή μιν δάμασε πληγῇσιν ἰμάσσας,
Ἤριπε γυιωθείς, στενάχιζε δὲ γαῖα πελώρη.
Φλὸξ δὲ κεραυνωθέντος ἀπέσσυτο τοῖο ἄνακτος,
Οὔρεος ἐν βήσσῃσιν ἀϊδνῆς παιπαλοέσσης
Πληγέντος. πολλὴ δὲ πελώρη καίετο γαῖα 860
Ἀτμῇ θεσπεσίῃ, καὶ ἐτήκετο κασσίτερος ὡς,
Τέχνῃ ὑπ' αἰζηῶν, ὑπό τ' εὐτρήτου χοάνοιο
Θαλφθείς, ἠὲ σίδηρος, ὅπερ κρατερώτατός ἐστιν,

Combuſſit ingentia capita ſaeui portenti.
Ceterum vbi illud vicit ictibus percutiens,
Cecidit mutilatum, ingemiſcebat autem terra vaſta.
Flamma vero fulmine icto proſiliebat a rege,
Montis in ſaltibus opacis aſperis
Percuſſo. multaque ac vaſta ardebat terra
Vapore ingenti, et liqueſcebat ſtanni inſtar,
Quod arte iuuenum, et in magnum foramen habente catino
Calefactum, vel vt ferrum, quod ſolidiſſimum eſt,

855. Ἔπρεσε B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. 857. στενάχιζε Trinc. 859. ἀϊδνῆς παιπαλοέσσης Ald. 861. Ἀυτμῇ B. 109. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. marg. Ἀυτμῇ Ald. 863. ἠὲ B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg.

ποιο] An? βῆσεν. ἐπάλμενος. ſubintellige τὸν Τυφωέα. *Guietus.*

855. Ἔπρεσε θεσπεσίας] A πράω, πιμπράω, πίμπρημι, πρέω, πρήθω etc. Φάω, βράζω, βράσσω, βράτλω, ἀναβράτλω. *Guietus.*

858. Τοῖο ἄνακτος] Ἄνακξ, nimirum, vt iam diximus, vox eſt honorifica quae Regem quidem ſonat vt plurimum; ſed eximium etiam quidpiam ſignificat, quale erat in ſuo genere hoc monſtrum. *Clericus.*

859. Παιπαλοέσσης] Hoc eſt, τραχείαις. alias παιπαλοέσσης pro αἰπαλοέσσης. Hom. ἔσῃ δὲ σκεπτὴν εἰς παιπαλόεσσαν ἀνελθών, hoc eſt, αἰπεῖαν, ὑψηλήν. *Guietus.*

Οὔρεος ἐν βήσσῃσιν] Inter montes Moabitidis et Chananaeae ſitus eſt lacus Aſphaltites, in profunda valle. *Clericus.*

862. Εὐτρήτου χοάνοιο] Interpres videtur legiſſe εὐπήκτου, quod magis placet. verſ. ſequ. ὅπερ, hoc eſt, ὅσπερ. *Guietus.*

Οὔρεος ἐν βήσσῃσι δαμαζόμενος πυρὶ κηλέῳ,
Τήκεται ἐν χθονὶ δίῃ, ὑπ' Ἡφαίστῳ παλάμῃσιν. 865
Ὣς ἄρα τήκετο γαῖα, σέλας πυρὸς αἰθομένοιο.
Ῥίψε δέ μιν θυμῷ ἀκάχων ἐς Τάρταρον εὐρύν.
Ἐκ δὲ Τυφωέος ἔστ' ἀνέμων μένος ὑγρὸν ἀέντων,
Νόσφι Νότου, Βορέω τε, καὶ Ἀργέστεω Ζεφύροιο.

Montis in cauitatibus victum igne vrente,
Liquescit in terra diuina, sub Vulcani manibus.
Sic sane liquescebat terra fulgore ignis ardentis.
Abiecit autem illum animo moestus in Tartarum vastum.
Ex Typhoëo autem est ventorum vis humide flantium,
Excepto Noto, Boreaque, et Argeste Zephyro.

864. ὄρεος Iunt. 2. 866. σελάϊ Trinc. αἰτομένοιο Trinc. 868. Τυφωέως Trinc. Τυφώεος Ald. 869. ἀργέσταω Trinc. ζεφύρω τε Trinc. Steph. marg.

864. Οὔρεος ἐν βήσσῃσι] In fabricis ferrariis, quae in vallibus syluosis aedificari solent propter lignorum copiam. *Guietus.*

867. Ῥίψε] Subintell. ζεὺς. tum pro ἀκάχων an ἀκαχὼν scribendum? *Guietus.*

869. Νόσφι Νότου, Βορέω τε καὶ Ἀργεστέω Ζεφύροιο] Hic mirum est fieri duntaxat mentionem trium ventorum, omisso *Euro*, qui tamen μαψχῦρα non potest vocari. Quod cum non concoquerent nonnulli, legerunt καὶ Ἀργέστῃ, Ζεφύρῳ τε, quemadmodum habet in Allegoriis *Ioannes Diaconus*; quo etiam respicit alter Scholiastes, qui memoratis quatuor ventis *cardinalibus*, vt vocantur, subiicit: Ἀργέστης ὁ Ἀπηλιώτης, ὃν λέγει ὁ Ὅμηρος Εὖρον: *Subsolanus quem vocat Homerus Eurum.* Recta sine dubio esset lectio, si constaret ἀργέστην vspiam dici Eurum, cum contra constet esse occidentalem ventum, qui et Corus vocatur. *Plinius* Lib. II. H. N. c. 47. *Sunt bini, in quatuor coeli partibus; ab oriente aequinoctiali Subsolanus, ab oriente brumali Vulturnus; illum Apelioten, hunc Eurum Graeci appellant. A meridie Auster, et ab occasu brumali Africus; Noton et Lyba nominant. Ab occasu Aequinoctiali Fauonius, ab occasu solstitiali Corus; Zephyrum et ARGESTEN vocant.* Praeterea eosdem ventos tres commemorat v. 379. vbi ἀργέστης est etiam epitheton Zephyri, quemadmodum hic ex vulgata lectione. Crediderim hanc omissionem esse negligentiae tribuendam; nam non ignorabat *Hesiodus* esse Orientalem ventum.

Οἵ γε μὲν ἐκ θεόφιν γενεῆ, θνητοῖς μέγ' ὄνειαρ.
Αἱ δ' ἄλλαι μαψαῦραι ἐπιπνείουσι θάλασσαν,
Αἵ δή τοι πίπτουσαι ἐς ἠεροειδέα πόντον,
Πῆμα μέγα θνητοῖσι, κακῇ θύουσιν ἀέλλῃ·
Ἄλλοτε δ' ἄλλαι ἄεισι, διασκιδνᾶσί τε νῆας,
Ναύτας τε φθείρουσι· κακὸν δ' ὀ γίνεται ἀλκὴ
Ἀνδράσιν, οἳ κείνοισι συναντῶσιν κατὰ πόντον.
Αἱ δ' αὖ καὶ κατὰ γαῖαν ἀπείριτον ἀνθεμόεσσαν
Ἔργ' ἐρατὰ φθείρουσι χαμαιγενέων ἀνθρώπων,
Πιμπλεῦσαι κόνιός τε καὶ ἀργαλέου κολοσυρτοῦ.

Qui sane ex Diis sunt nati, hominibus magna vtilitas.
Ast alii sine vsu venti inspirant mare,
Qui vtique incidentes in obscurum pontum,
Clades magna hominibus graui saeuiunt turbine,
Alibi autem alii flant, dissipantque naues,
Nautasque perdunt. mali autem non est remedium
Viris qui illis occurrerint in ponto.
Idem rursum per terram immensam floribus ornatam
Opera iucunda corrumpunt humo prognatorum hominum,
Replentes puluereque et molesto palearum strepitu.

870. μὲν Iunt. 1. 2. μὴν Ald. 871. μὰψ αὖραι Steph. Com. 873. θύουσι Iunt. 1. 2. 874. ἄησι B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heins. 875. γίνηται Iunt. 2. 876. συναντῶντες B. 109. συναντῶτες Ald. Iunt. 2. 877. αὖ τε Ald. Iunt. 1. 2. ἀπείρητον Trinc. 879. πιμπλῶσαι B. 109. Ald. Iunt. 1.

Idem *Plinius* paullo antea: *Veteres quatuor omnino seruauere, per totidem mundi partes (ideo nec Homerus plures nominat) hebeti vt mox iudicatum est ratione.* Vide *Homerum* Od. E. v. 295. *Hesiodus* autem *Homero* in eiuscemodi rebus nequaquam inferior erat, vt satis liquet ex Operibus et Diebus. Obiter notandum *Hesiodi* aeuo vocem ἀργέστης nondum fuisse nomen venti, qui a *Zephyro* distingueretur; cum coniungatur ea vox cum *Zephyro*, quasi epitheton, quo significetur eius *celeritas*, aut simile quidpiam. *Clericus.*

871. Ἄλλαι μὰψ αὖραι] Μαψαῦραι scribo. Hesych. μαψαῦραι, μάταιαι αὖραι, ἠχεῖσαι πνοαί. vulgo scriptum ἄμμοι pro αὖραι ex ἄψ fit μάψ retro, incassum. Sic ex ὠκὸς, μωκὸς, μωξ mox, εὐθύς. *Guietus.*

874. Ἄλλοτε δ' ἄλλαι ἄεισι] Ἄλλη scribendum. *Guietus.*

879. Κολοσυρτοῦ] A πόλω verso, πόλις ἡ πόλβις, pulvis, πόλος,

Αὐτὰρ ἐπεί ῥα πόνον μάκαρες θεοὶ ἐξετέλεσσαν,
Τιτήνεσσι δὲ τιμάων κρίναντο βίηφι,
Δή ῥα τότ' ὦτρυνον βασιλεύεμεν ἠδὲ ἀνάσσειν,
Γαίης φραδμοσύνῃσιν, ὀλύμπιον εὐρύοπα Ζῆν',
Ἀθανάτων. ὁ δὲ τοῖσιν ἐὺ διεδάσσατο τιμάς.
Ζεὺς δὲ θεῶν βασιλεὺς πρώτην ἄλοχον θέτο Μῆτιν,
Πλεῖστα θεῶν εἰδυῖαν ἰδὲ θνητῶν ἀνθρώπων.
Ἀλλ' ὅτε δή ῥ' ἤμελλε θεὰν γλαυκῶπιν Ἀθήνην

Sed poſtquam ſane laborem Dii beati perfeciſſent
Cum Titanibus autem pro honore pugnaſſent vi,
Iam tum iubebant regnare atque imperare,
Ex Terrae conſilio, Olympium late cernentem Iouem
Immortalibus. Hic vero inter illos bene diſtribuit honores
Iupiter autem Deorum Rex primam vxorem duxit Metin,
Plurimum ex Diis edoctam, et mortalibus hominibus.
Sed cum iam eſſet Deam caeſiis oculis Mineruam

880. ἐξετέλεσαν Ald. Iunt. 1. 2. 882. ἠδ' Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 883. καὶ ζῆν' Trinc. Steph. marg. 886. καὶ θνητῶν B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Paullo ante pro ἐὺ Ald. εὖ.

πόλος, κόλος, vnde κολοσυρτός. *Guietus.*

881. Τιμάων] Subintellige ἕνεκα. *Guietus.*

883. Εὐρύοπα ζεὺς] Ab εὐρυόπης, ſeu εὐρυόπας, εὐρύοψ. *Guietus.*

884. Εὖ διεδάσσατο] Scribo ἐὺ. *Guietus.*

Διεδάσσατο τιμάς] Hoc eſt, munera illis diuiſit, ſed poſteritas eos honores intellexit de iis, quibus ſingula Numina praeeſſe poſtea credita ſunt. *Clericus.*

885. Ἄλοχον θέτο Μῆτιν] Clarum eſt hic allegoricum eſſe matrimonium, quod Regi coniunctius nihil eſſe debeat quam *prudentia.* Clericus.

Per hanc Allegoriam ſignificat Poeta, coniunctiſſimam eſſe diuinae naturae ſapientiam. Similis figura in libro, qui nuncupatur *Sapientia Salomonis*, pulcherrime vſurpatur. Cap. 8. Ταύτην (ſcil. τὴν σοφίαν) ἐφίλησα καὶ ἐξεζήτησα ἐκ νεότητός μου καὶ ἐζήτησα νύμφην ἀγαγέσθαι ἐμαυτῷ. *Sapientiam amaui et exquiſiui ab adoleſcentia mea, et eam pro ſponſa expetiui mihi.* Rob.

887. Ἀθήνην] Deam diſciplinarum et fortitudinis merito Prudentiae filiam facit Poeta; cum abſque hac nulla ſit vera fortitudo, nec eruditio. Ceterum Ἀθήνη eſt, Phoeni-

Τέξεσθαι, τότ' ἔπειτα δόλῳ φρένας ἐξαπατήσας
Αἰμυλίοισι λόγοισιν ἐὴν ἐγκάτθετο νηδὺν
Γαίης Φραδμοσύνῃσι, καὶ Οὐρανῷ ἀστερόεντος. 890
Τὼς γάρ οἱ ἐφρασάτην, ἵνα μὴ βασιληΐδα τιμὴν
Ἄλλος ἔχῃ, Διὸς ἀντὶ, θεῶν αἰειγενετάων.
Ἐκ γὰρ τῆς εἵμαρτο περίφρονα τέκνα γενέσθαι.
Πρώτην γὰρ κούρην γλαυκώπιδα Τριτογένειαν,

Paritura, tum demum dolis animo decepto
Blandis ſermonibus, in ſuam condidit aluum,
Telluris conſiliis, et Coeli ſtellati.
Sic enim conſuluerunt, ne regium honorem
Alius haberet Iouis loco Deorum ſempiternorum.
Ex hac enim in fatis erat prudentes liberos naſci.
Primam quidem virginem caeſiis oculis apud Tritonem genitam,

888. Τεύξεσθαι Trinc. Τέξεσθαι Ald. Iunt. 1. 2. Steph. δολοφρένας Ald. Iunt. 1. 889. ἐς κάτθετο B. 109. ἐςκάτθετο Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. atque ſic edidit etiam Krebſius. 891. φράσαντ' B. 109. φρασάτην Ald. Iunt. 1. 2. 892. ἀειγενετάων Trinc. 893. εἵμαρτο Ald. 894. μὲν γὰρ Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. γλαυκώπιδα Ald. Iunt. 1. 2.

cia lingua, אתנא *ethana*, hoc eſt, fortis, vt ab aliis iam animaduerſum. *Clericus.*

888. Δόλῳ φρένας ἐξαπατήσας] Subintellige τῆς μήτιος. *Guietus.*

889. Ἐὴν ἐσκάθετο νηδὺν] An ἐς κάθετο diuiſim ſcribendum? Sic v. 899. pro ἐγκάτθετο νηδὺν ſcribendum vt hic ἐς κάθετο, aut ἐς κάτθετο. *Guietus.*

894. Τριτογένειαν] Sic dicitur Minerua quaſi genita a *capite* Iouis, nam ſi ſcribamus Phoeniciis litteris תריתא *thritho*, intelligemus deducendam vocem a ריח *reth*, quod, pro mutatione ſolenni ת et ש, idem eſſe potuit ac ריש *reſch*, Chaldaice et Syriace *caput*. Eius antiquae vocis ſignificatio remanſerat etiamnum apud Athamanas. *Heſychius*: Τριτώ, Νίκανδρος ὁ Κολοφώνιος φησὶ τὴν κεφαλὴν καλεῖν Ἀθαμᾶνας. Apud Cretenſes, idem hac voce ſignificatum eſſe auctor eſt *Euſtathius* in Iliad. Δ. Ed. Rom. p. 504. Hanc quidem circumſtantiam Palladis natalium hic non tradit *Heſiodus*, ſed ſummo conſenſu reliqui omnes Mythologi et Poetae habent. Facile eſt intellectu cur ſapientiſſima Dea et Artium Praefecta e cerebro, vel capite Iouis nata putetur, cum caput exiſtimetur eſſe ſedes animi. Aliae vocis Etymologiae

Ἶσον ἔχουσαν πατρὶ μένος καὶ ἐπίφρονα βουλήν·
Αὐτὰρ ἔπειτ' ἄρα παῖδα θεῶν βασιλῆα καὶ ἀνδρῶν
Ἤμελλεν τέξεσθαι, ὑπέρβιον ἦτορ ἔχοντα·
Ἀλλ' ἄρα μιν Ζεὺς πρόσθεν ἐὴν ἐγκάτθετο νηδύν,
Ὡς δή οἱ φράσσαιτο θεὰ ἀγαθόν τε κακόν τε.
Δεύτερον ἠγάγετο λιπαρὴν Θέμιν, ἣ τέκεν Ὥρας,

Par habentem patri robur, et prudens consilium:
Ceterum deinde sane filium Deorum regem et virorum
Erat paritura, magnum animum habentem:
Sed illam sane Iupiter ante in suum condidit ventrem;
Vt, nempe, ei indicaret Dea bonumque malumque.
Postea duxit splendidam Themin, quae peperit Horas,

895. Ἴσσον Trinc. 896. παῖδα abest ab ed. Rob. 897. Τεύξεσθαι Trinc. 898. ζεὺς Ald. νηδὴν Ald.

mologiae non sunt flocci faciendae, si cum hac conferantur. Τριτογένειαν verterant Romani veteres *Capitam*. *Ouidius* sub finem Lib. III. Fastorum?

Parua licet videas Capitae delubra Mineruae,
Quae Dea natali coepit habere suo.
Nominis in dubio causa est, capitale vocamus
Ingenium sollers; ingeniosa Dea est.
An quia de capitis fertur, sine matre, paterni
Vertice, cum clypeo prosiluisse suo? Clericus.

Τριτογένειαν] Audacem, terribilem. *Guietus.*

898. Ἐὴν ἐγκάτθετο νηδύν] Hoc est, prudentiam perpetuo sibi adesse consiliariam voluit, nec vnquam eam dimisit. *Clericus.*

899. Ὡς δή οἱ φράσσαιτο θεὰ ἀγαθόν τε κακόν τε] *Bonum et malum* omnia significant, apud *Homerum*, et in Hebraico etiam sermone. Vide not. ad Genes. III, 5. *Clericus.*

900. Θέμιν] Dea haec est Praeses Iustitiae, quae non minus ac Prudentia Regibus necessaria est. Si scripseris Phoeniciis litteris חמי, illicò liquebit esse vocem Phoeniciam, a חם *integer*, *probus*, ita vt nomen Themidis *integritatem* sonet. *Clericus.*

Ἣ τέκεν Ὥρας] *Hora* est ab Hebraica voce אור, *or*, quae *lucem* sonat proprie, et tralatitio significatu *cognitionem*, quae in Rege vna cum integritate coniuncta esse debet. Posset huc forte trahi coniunctio *Vrim* et *Thummim*, in Pont. Maximo Hebraeorum. Affinitas

Εὐνομίην τε, Δίκην τε, καὶ Εἰρήνην τεθαλυῖαν,
Αἵ τ' ἔργ' ὠραίοισι καταθνητοῖσι βροτοῖσι,
Μοίρας θ', ἧς πλείστην τιμὴν πόρε μητίετα Ζεύς,
Κλωθώ τε, Λάχεσίν τε, καὶ Ἄτροπον, αἵ τε διδοῦσι
Θνητοῖς ἀνθρώποισιν ἔχειν ἀγαθόν τε κακόν τε. 905
Τρεῖς δέ οἱ Εὐρυνόμη Χάριτας τέκε καλλιπαρήους,
Ὠκεανοῦ κούρη, πολυήρατον εἶδος ἔχουσα,
Ἀγλαΐην καὶ Εὐφροσύνην, Θαλίην τ' ἐρατεινήν,

Eunomiamque, Dicenque, et Irenen florentem,
Quae operibus venuſtatem conciliant mortalium hominum,
Parcisque, quibus maximum honorem dedit prudens Iupiter,
Clothoque, Lacheſinque, et Atropo, quae dant
Mortalibus hominibus habere bonumque malumque.
Tres vero ei Eurynome Gratias peperit pulcras genas habentes,
Oceani filia, peroptabilem formam habens,
Aglaiam et Euphroſynen, Thaliamque amabilem:

902. ὠραίοισι Ald. κατὰ θνητοῖσι Ald. Iunt. 1. 2. 903. ἧς ſine iota ſubſcr. habet ed. Robinſ.

tas *Horarum* harumce cum Dea Iuſtitiae ſignificatur earum nominibus Εὐνομίη, Δίκη et Εἰρήνη, quae ſunt Iuſtitiae conſectaria, et verae eruditionis comites. *Clericus.*

902. Αἵ τ' ἔργ' ὠραίοισι] Forte ὡραίοισι ab ὡραιόω. *Guietus.*

903. Μοίρας θ' ἧς πλείστην τιμὴν πόρε μητίετα Ζεύς.] Quamuis affinitas ſit inter Iuſtitiam et munus harum Dearum; non eſt credibile hos verſus eſſe *Heſiodi*, cum alios parentes Parcis tribuerit antea v. 215. Homo ineptus, qui ſupplere conatus eſt quod non deerat *Heſiodo*, ſed deeſſe putabat, hos de Parcis verſus adſuit, et fortaſſe plures. *Clericus.*

Μοίρας θ'] Eadem, quae Clerico, fuit ſententia doctiſſ. Thomae Gale in notis ad Apollod. p. 6. Sed vtriſque, vt opinor, fraudem fecit praua Heſiodi interpretatio. Non enim in h. l. aſſerit poeta Themin peperiſſe *Parcas*, quae ſuprâ *Noctis* eſſe filiae dicuntur, ſed Themin peperiſſe *Horas*, quae venuſtatem operibus hominum, *Parciſque* conciliant. Accuſatiuus caſus Μοίρας, vt Grammatici loquuntur, proximum verbum τὸ ὠραίοισι, non τὸ τέκεν ſequitur; et ſententia ſic expoſita ſenſum exhibet veriſſimum, *Bonae leges, iuſtitia et pax humanam ſortem pulchram, et felicem reddunt.* Rob.

908. Ἀγλαΐην καὶ Εὐφροσυνην]

Τῶν καὶ ἀπὸ βλεφάρων ἔρος εἵβετο δερκομενάων
Λυσιμελής· καλὸν δὲ ὑπ' ὀφρύσι δερκιόωνται.
Αὐτὰρ ὁ Δήμητρος πολυφόρβης ἐς λέχος ἦλθεν,
Ἣ τέκε Περσεφόνην λευκώλενον, ἣν Ἀϊδωνεύς
Ἥρπασεν ἧς παρὰ μητρὸς, ἔδωκε δὲ μητίετα Ζεύς.
Μνημοσύνης δ' ἐξαῦτις ἐράσσατο καλλικόμοιο,
Ἐξ ἧς αἱ Μοῦσαι χρυσάμπυκες ἐξεγένοντο
Ἐννέα, τῆσιν ἄδου θαλίαι, καὶ τέρψις ἀοιδῆς.
Λητὼ δ' Ἀπόλλωνα, καὶ Ἄρτεμιν ἰοχέαιραν,

Quarum e palpebris amor deſtillat contuentium
Soluens membra: iucundum vero ſub ſuperciliis adſpiciunt.
Porro hic Cereris multa nutrientis ad lectum venit,
Quae peperit Proſerpinam formoſam, quam Pluto
Rapuit ſua a matre, dedit autem ſapiens Iupiter.
Mnemoſynen vero deinceps amauit pulcricomam,
Ex qua Muſae aureis reticulis reuinctae natae ſunt
Nouem, quibus placent conuiuia, et oblectatio cantus.
Latona autem Apollinem, et Dianam ſagittis gaudentem,

909. εἵβετο Ald. Iunt. 1. εἵβε τοι Iunt. 2. 910. δὲ Iunt. 2. Trinc. Steph. Heinſ. δὲ Ald. Iunt. 1. Com. ὑποφρύσι Trinc. 912. λευκώλενον Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 914. ἐξ αὖτις Ald. Trinc. ἐράσσατο B. 109. 916. ἔδον Ald. ἀοιδῆς Ald. 917. ἰοχέαιραν Ald. ἰοχέαιραν B. 109.

σύνην] Scrib. Ἀγλαΐην τε καὶ Εὐφροσύνην. τε hic deeſſe videtur. *Guietus.*

911 Δήμητρος] De Cerere et Proſerpina, egimus antea ad verſus 450. et 774. *Clericus.*

913. Ἔδωκε δὲ μητίετα ζεὺς] Conceſſit vt caperet. *Guietus.*

914. Μνημοσύνης] Vide not. ad. v. 52. *Clericus.*

917. Λητὼ δ' Ἀπόλλωνα] De nomine Latonae, egimus ad v. 406. Nunc dicendum quare eius filius vocaretur Φοῖβος Ἀπόλλων, nam paſſim ita appellatur ab *Homero*, quaſi *Apollo* ſit cognomen. Si autem ſcribas Hebraice: פה־בו הפלון *phe-bo hapollon*, Linguae Hebraicae peritus ſtatim interpretabitur *os in eo mirum*, quod apprime conuenit Deo fatidico. Vide dicta de *Phoebe*, ad v. 404. *Clericus.*

Καὶ Ἄρτεμιν ἰοχέαιραν] Phoenicio charactere הרחמי *harthemi*, ſignificat, *mons admiratio mea*, ab הר har, *mons* et חמה thamah, *admiratus eſt.* Diana, nimirum, venatrix montibus maxime delectabatur. Antiquiſſimus hymnus in Dianam,

qui

Ἱμερόεντα γόνον περὶ πάντων ὀρανιώνων,
Γείνατ' ἄρ', αἰγιόχοιο Διὸς φιλότητι μιγεῖσα.
Λοισθοτάτην δ' Ἥρην θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν. 920

Suauiſſimos liberos prae omnibus coelicolis,
Peperit ſane, Aegiocho Ioui concubitu miſta.
Poſtremam vero Iunonem floridam duxit vxorem.

920. θαλλερὴν Ald.

qui *Homero* tribuitur, ſic eam deſcribit:

Ἣ κατ' ὄρη σκιόεντα, καὶ ἄκριας ἠνεμοέσσας
Ἄγρῃ τερπομένη παγχρύσεα τόξα τιτύσκει.

Quae per montes vmbroſos et promunturia ventoſa, venatione oblectata totum aureum arcum tendit. Sic ipſa, apud *Callimachum* in Hymno, qui ipſi inſcriptus eſt, loquitur, v. 19.

— σπάρνον γὰρ ὅτ' Ἄρτεμις ἄξυ κάτεισιν,
Οὔρεσιν οἰκήσω.

Raro Diana in vrbem ibit, in montibus habitabo. Vide eiusdem Hymni vſſ. 3 et 18. Apud *Lucianum*, in Dialogis Deorum, p. 212. T. I. dicitur ὄρειος, *montana*; et p. 217. T. I. Amor negat ſe poſſe vulnerare Dianam φεύγεσαν ἀεὶ διὰ τῶν ὀρῶν, *fugientem ſemper per montes.* Talia innumera poſſent proferri.

Obſeruandum hic et alibi clare diſtingui Apollinem et Dianam a Sole et Luna, qui v. 371. dicuntur Hyperione et Thia nati. Attamen conſtat poſtea Apollinem quidem et Solem vnum Numen creditum fuiſſe, Lunam vero ac Dianam alterum; quod ideo factum puto, quia Apollinis quidem animum, poſt mortem, in Solem iuiſſe, vt aeternae illi flammae praeeſſet, dicebant antiquiſſimi Poetae; Dianae vero mentem Lunam inſediſſe. Genus hoc fuit adulationis, quo vetuſtiſſimi Graeci proſequuti ſunt liberos Iouis. Sic et Aegyptii Iſidi adulati erant, cum columnae, ſepulcro Iſidis impoſitae, cum alia, tum etiam haec inſcripſiſſent: * Ἐγώ εἰμι ἡ ἐν τῷ ἄστρῳ τῷ Κυνὶ ἐπιτέλλουσα: *Ego ſum, quae in Canis ſidere exorior.* Indidem factum vt ſtellis omnibus impoſuerint nomina illuſtrium virorum et foeminarum; qua de re agit *Hyginus*, in Lib. II. Poetici Aſtronomici, *de ſignorum coeleſtium Hiſtoriis.* Clericus.

919. Γείνατ' ἄρ' αἰγιόχοιο] Scrib. γείνατ' ἐν αἰγιοχοιο. placet. *Guietus.*

920. Λοισθοτάτην δ' Ἥρην θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν] Attamen haec ſola legitima vxor habita, ceterae omnes pellices. Dicitur, apud *Lucianum*, Iouis ἡ νόμῳ γαμετὴ *legitima coniux*,

* *Diodor. Siculus* Biblioth. Lib. I. p. 24.

Ἡ δ' Ἥβην, καὶ Ἄρηα, καὶ Εἰλείθυιαν ἔτικτε,

Haec autem Heben, Martem, et Lucinam peperit,

921. τ' Ἄρηα B. 109. Ἥβην Ἄρηα Ald.

iux, in Dialogis Deorum p. 192. Tom. I. et Ioui συμβασιλεύειν, p. 213. *Clericus.*

921. Ἥβην] Haec Dea fuit iuuentutis praeſes, quam nomen traxiſſe liquet ex Hebraica voce אב *eb*, viror, qui iuventutis eſt Symbolum; quod plantae tum vigeant maxime, cum maxime virent. Hinc apud Poetas, paſſim *viridis iuuentus* dicitur, imo et ſenectus cum contingit eam iuuentuti eſſe ſimilem. *Virgilius* Aeneid. V. 295.

Euryalus forma inſignis VIRIDIQVE *iuuenta.*

Idem Lib. VI, 304. de Charonte:

Iam ſenior, ſed cruda Deo VIRIDISQVE *ſenectus.*

Clericus.

Ἄρηα] Notiſſimum eſt Martis ſedes haberi montes Thraciae, quos aut filius Iouis, Theſſaliae Regis, aut ex eius poſteris quiſpiam inſedit, vnde dictus eſt ברי *bari*, hoc eſt, *homo montanus*, nam, vt diximus, הר eſt *mons*, ὄρος. Cum autem ex bello et latrociniis viueret, creditus eſt poſt mortem praeeſſe bello, cui tam ſaepe viuus interfuerat. Elegans eſt deſcriptio palatii Martis, apud *Statium* Lib. VII. Thebaidos, vbi de Mercurio ad illum miſſo, cuius deſcriptionis hoc eſt initium:

Hic ſteriles delubra notat Mauortia ſyluas,
Horreſcitque tuens, vbi mille furoribus illi
Cingitur aduerſo domus immanſuera ſub Aemo.

qui, vt notum, mons eſt Thraciae. Hinc a Thracibus Mars impenſe cultus. *Herodotus* Lib. V. c. 7. Θεὸς δὲ σέβονται μέγιστοι τάσδε, Ἄρεα, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἄρτεμιν; *Deos hos ſolos colunt, Martem, Liberum, Dianam.* Ac ſane mores eorum cum eiuſmodi Religione conſentiebant. Idem Scriptor paullo ante de moribus Thracum: ἀργὸν εἶναι κάλλιστον, γῆς δὲ ἐργάτην ἀτιμότατον· τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ λῃστύος κάλλιστον: *otioſum eſſe honeſtiſſimum, agricolam vero contemtiſſimum. E bello atque rapto viuere pulcerrimum.* Clericus.

Εἰλείθυιαν] Vox הילידיא *beilidia* aliunde non poteſt deduci quam ab הוליד *belid*, hoc eſt, *fecit parere*; ſic enim formari poteſt *Hiphil* in verbo ילד *jalad* peperit, aeque ac in aliis verbis eiusdem formae. Quam hoc autem nomen bene conueniat Deae partui praeſidi nemo non videt. Obſeruatu dignum eſt diſtingui hoc Numen

men a Diana, cum ab *Heſiodo*, tum a Scriptore antiquiſſimo Hymni in Apollinem, qui *Homero* tribui ſolet, narrat enim primum *Eileithyiam* neſciuiſſe Latonam parturire, deinde ait aduocatam e coelo fuiſſe, et partum Latonae venientem acceleraſſe. Sic habet v. 97.

Μάνη δ' ἂν ἐπέπυσο μογοσόκος Εἰλείθυια
Sola neſcierat partus laborem leuans Eileithyia

Poſtea v. 15.

Εὖτ' ἐπὶ Δήλῳ ἔβαινε μογοσόκος Εἰλείθυια
Τὴν τότε δὴ τόκος εἷλε, μενοίνησεν δὲ τεκέσθαι.
Vbi in Delo inceſſit partus dolores levans Eileithyia, tunc illam partus cepit, et parata erat parere.

Qui ergo factum vt Diana cum hoc Numine miſceretur et partibus etiam praeficeretur? Qui potuit credi τὰς τεκούσας μαιεῖν παρθένος ἔσα, vt vtar verbis Iunonis apud * *Lucianum*? Nimirum, credebant Lunae Numen praeeſſe partui, quod praeſit menſibus, intra quorum certum numerum foetus in lucem eduntur: cumque eo Numine miſcebant Dianam, quae, eo facto, quamquam virgo, obſtetricis munere fungi ſtatuebatur. Aliam rationem comminiſcitur *Callimachus*, Hymno in Dianam v. 20. et ſeqq. vbi ſic Dea loquitur:

— Πόλεσιν δ' ἐπιμίξομαι ἀνδρῶν
Μοῦνον ὅτ' ὀξείαισιν ὑπ' ὠδίνεσσι γυναῖκες
Τειρόμεναι καλέσσι βοηθόον ἦσι με μοῖραι
Γεινομένην τοπρῶτον ἐπεκλήρωσαν ἀρήγειν·
Ὅττι με καὶ τίκτουσα, καὶ οὐκ ἤλγησε φέρουσα
Μήτηρ.
Vrbibus vero admiſcebor hominum, tantum cum acutis pariendi doloribus mulieres oppreſſae vocarint me opitulatricem; quibus me Parcae, vt primum nata ſum, ſortem adſignarunt opem ferendi; quoniam et cum me pareret, et cum me ferret non doluit mater.

Sed commentum hoc eſt *Callimachi*, qui credidit indignum Dea eſſe dolere, inſtar mulierum; non ſententia antiquiſſimorum Graecorum, qui Diis incommoda, imo et vitia humanae naturae tribuere ſolent. Philoſophi poſtea, cum non poſſent haec concoquere, ad allegorias conuerſi ſunt; et Poetis recentioribus corrumpendae veteris Hiſtoriae, dum θεοπρεπέστερον volunt loqui, occaſionem praebuerunt. At qui me audiet is antiquiſſimam Graeciae famam eſſe credet, qua humana Diis tribuuntur, quod eiusmodi rerum fingendarum nulla ratio fuerit, ſi aliter ſenſiſſent Graeci. Imo vero periculoſiſſimum fuiſſet θεοπρεπῆ de Deo ſentientibus talia obtrudere. Contra vero et Philoſophi et recentiores Poetae graues rationes habuerunt, cur humana incommoda et vitia Diis detraherent; nec ſine Religionis ſpecie, adproba-

* *Tom. I. p. 213. in Dial. Iunonis et Latonae.*

Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι θεῶν βασιλῆϊ καὶ ἀνδρῶν.
Αὐτὸς δ' ἐκ κεφαλῆς γλαυκώπιδα Τριτογένειαν,
Δεινὴν, ἐγρεκύδοιμον, ἀγέστρατον, ἀτρυτώνην,
Πότνιαν, ἣ κέλαδοί τε ἄδον, πόλεμοί τε, μάχαι τε. 925
Ἥρη δ' Ἥφαιστον κλυτὸν ἀ φιλότητι μιγεῖσα

Mista concubitu Deorum regi et hominum.
Ipse vero ex capite, caesiis oculis praeditam Tritogeniam,
Acrem, tumultum excitantem, ducem exercitus, indomitam,
Venerandam, cui clamoresque placuerunt, bellaque, pugnaeque,
Iuno autem Vulcanum inclytum, concubitu non mista,

923. γλαυκώπιδα Trinc. 924. ἀγρεκύδοιμον Ald. Iunt. 1. 2. 926. Hanc Cuperi emendationem recepit Rob. pro vulg. ἐν φιλότ.

bationeque audientium turpes de Diis historias mutare aggrediebantur, quod non semel facit in hisce Hymnis *Callimachus*, et praesertim quidem Hymno in Iouem. Sed ne coniecturis agere videamur, en locum ex Hymno Homerico in Apollinem, in quo contraria affirmantur v. 91.

Λητὼ δ' ἐννῆμάρ τε καὶ ἐννέα νύκτας ἀέλπτος,
Ὠδίνεσσι πέπαρτο.

Latona nouem diebus et nouem noctibus incredibilibus doloribus torquebatur. Dabimus etiam auctorem grauissimum sententiae de Luna partuum praeside. Is est *Cicero* de Nat. Deorum Lib. II. c. 27. *Dianam*, inquit, *et Lunam eandem esse putant; cum — Luna a lucendo nominata sit, eadem est enim Lucina. Itaque vt apud Graecos Dianam eamque Luciferam: sic apud nostros, Iunonem Lucinam in pariendo inuocant. — Adhibetur autem ad partus, quod ii matureſcunt aut septem nonnunquam, aut plerumque nouem Lunae cursibus; qui quia mensis spatia conficiunt, menses nominantur.* Clericus.

923. Αὐτὸς δ' ἐκ κεφαλῆς] Hoc est, solus. Adoptauit forte sibi filiam, quam ipse educare atque erudire voluit. *Clericus.*

925. Κέλαδοί τε ἄδον] Bellici clamores. *Guietus.*

926. Ἐν φιλότητι μιγεῖσα] Legendum ἀ φιλότητι μιγεῖσα, nam quemadmodum Iupiter solus genuisse dicitur Mineruam: sic et Iuno ζαμένησε καὶ ἤρισεν ᾧ παρακοίτῃ, *inrendit vires et contendit cum suo marito*, genuitque sola et peperit Vulcanum. Sic quoque legit Scholiastes, qui habet: ἕτος τὸν Ἥφαιστον ἐν μόνῃ Ἥρᾳ εἰσάγει, *hic* (Hesiodus) *ex sola Iunone Vulcanum inducit*; ὁ δὲ Ὅμηρος ἐκ Διὸς καὶ Ἥρας, *Homerus vero ex Ioue et Iunone.* Ex Hesiodi sententia, adoptauit Iuno celeberri-

Γείνατο, (καὶ ζαμένησε, καὶ ἤρισεν ᾧ παρακοίτῃ)
Ἐκ πάντων τέχνῃσι κεκασμένον ἀρανιώνων.
Ἐκ δ' Ἀμφιτρίτης καὶ ἐρικτύπᾳ Ἐννοσιγαίῳ
Τρίτων εὐρυβίης γένετο μέγας· ὅστε θαλάσσης
Πυθμέν' ἔχων, παρὰ μητρὶ φίλῃ καὶ πατρὶ ἄνακτι
Ναίει χρυσέα δῶ, δεινὸς θεός· αὐτὰρ Ἄρηϊ
Ῥινοτόρῳ Κυθέρεια Φόβον καὶ Δεῖμον ἔτικτεν
Δεινὰς, αἵ τ' ἀνδρῶν πυκινὰς κλονέουσι φάλαγγας
Ἐν πολέμῳ ἐρυόεντι σὺν Ἄρηϊ πτολιπόρθῳ,

Peperit, (ac vires intendit, et contendit cum ſuo marito)
Prae omnibus artibus ornatum coelicolis.
Ex Amphitrite autem et valde reſonante Neptuno
Triton late potens natus eſt magnus: qui maris
Fundum tenens apud matrem caram et patrem regem
Incolit aureas aedes, magnus Deus: ſed Marti
Clypeos diſſecanti Venus Terrorem et Metum peperit
Graues, quique virorum denſas turbant phalanges
In bello horrido, vna cum Marte vrbes deuaſtante,

934. φάλαγγας Ald.

berrimum fabrum, qui vocabatur Ἥφαιστος, Phoeniciis litteris אפאשתא *epheſchato*, hoc eſt, qui *coquit in igne*, nimirum, metalla; nam אפה eſt *coxit*, et אשתא *ignis*, vnde Graece ἑστία, *focus*. Sic legit hunc locum *Heſiodi Lil. Gyraldus*, oſtenditque olim ita lectum. *Clericus.*

927. Καὶ ζαμένησε] Ἀ ζαμενής, ζαμενέω, ὀργίζομαι. *Guietus.*

930. Τρίτων εὐρυβίης γένετο μέγας] Nomen תרעיטון deduxerim a רטט *retet*, timor, aut a רטט *retat*, Chaldaice *tremuit*, et Arabice, *tumultum excitauit, clamorem edidit.* Nomen non male conuenit Deo cui tribuitur

Buccina, quae, medio concepit
vt aera ponto,
Littora voce replet ſub vtroque
iacentia Phoebo.

Quae verba ſunt *Ouidii*, Metam. I. *Clericus.*

933. Φόβον καὶ Δεῖμον ἔτικτεν] Hae ſunt manifeſto poeticae perſonae, quibus nihil ſubeſt hiſtoricum. Sed comites belli ſunt Terror et Metus, ſiue inferantur aliis, ſiue iis agitemur. *Clericus.*

936. Ἀρμο-

Ἁρμονίην θ', ἣν Κάδμος ὑπέρθυμος θέτ' ἄκοιτιν.
Ζηνὶ δ' ἄρ' Ἀτλαντὶς Μαίη τέκε κύδιμον Ἑρμῆν,
Κήρυκ' ἀθανάτων, ἱερὸν λέχος εἰσαναβᾶσα,
Καδμείη δ' ἄρα οἱ Σεμέλη τέκε Φαίδιμον υἱὸν,

Et Harmoniam, quam Cadmus magnanimus duxit vxorem.
Ioui vero Atlantis filia Maia peperit glorioſum Mercurium,
Praeconem Deorum, ſacrum lectum conſcendens.
Cadmi filia vero ei Semele peperit clarum filium,

937. φαίδιμον Trinc. Steph. marg.

936. Ἁρμονίην θ' ἣν Κάδμος ὑπέρθυμος θέτ' ἄκοιτιν] Ingenioſe *Sam. Bochartus* Chanaanis Lib. I. c. 19. nomen *Cadmi* coniicit ſignificare eius patriam; erat, nimirum קדמוני *Kadmoni*, ex iis *Cadmonaeis* de quibus Moſes Gen. XV, 19. *Harmoniam* vero dictam ex monte *Hermone*, quae pars fuit Antilibani, ad ortum fontium Iordanis. *Clericus.*

937. Ἀτλαντὶς Μαίη τέκε κύδιμον Ἑρμῆν] Primum, hic animaduertendum *Maiam*, quae fuit vna Pleiadum, dici filiam Atlantis altiſſimi montis, qui coelum ipſum ferre dicebatur; ob nexum, ſcilicet, et viciniam. Deinde Pleias haec dicitur Maia, hoc eſt, מיא ſiue *aquoſa*, nam מים *majim* aquae dicuntur, a veteri ſingulari מי *mai* aqua. *Aquoſae* autem nomen optime conuenit nobiliſſimae Pleiadum, quandoquidem Pleiades paſſim *imbriferae*, *madidae* et *aquoſae* dicuntur a Poetis; quod iis, initio veris, orientibus, pluuium ſoleat eſſe coelum. Vide collecta hanc in rem a *Nicol. Loydio* in Lex. Hiſtorico. Filius huius Pleiadis dictus eſt Ἑρμῆς, hoc eſt, ערמא *herma*, quod a Radice ערם, *haram*, *calliditate vſus fuit*. Quo nomine egregie deſcribitur indoles Dei furum, et fraudium. Quam in rem legendus Hymnus in *Mercurium*, ex quo pauculos duntaxat verſus, quibus deſcribitur eius ingenium, proferemus; vbi ita de Maia, v. 13. *et ſeqq.*

Καὶ τότ' ἐγείνατο παῖδα πολύτροπον, αἰμυλομήτην,
Λῃϊσῆρ', ἐλατῆρα βοῶν ἠγήτορ' ὀνείρων,
Νυκτὸς ὀπωπητῆρα, καὶ τὰ ἑξῆς.

Tunc peperit filium vafrum et blandiloquum, praedonem, abactorem boum, ducem ſomniorum, noctis ſpectatorem etc.

Haec epitheta Mercurii, hiſtoria eius fraudium, quam multis proſequitur, in ſequentibus confirmat Poeta. *Clericus.*

939. Καδμείη δ' ἄρα οἱ Σεμέλη τέκε Φαίδιμον υἱὸν] Quoniam hic eſt primus, qui ab Heſiodo ex Deo et mortali muliere

muliere genitus dicitur, inquirendum est hoc in loco in rationes, ob quas ab antiquissimis Graecis nonnulli filii Deorum crediti et dicti sint, quos non diffitebantur ex mulieribus natos; quales fuere Bacchus et Hercules Thebani, aliique innumeri. Sed antea animaduertendum est horum generationem narrari, post Deorum omnium natales ex Deabus; vnde intelligere est mulierum hosce liberos esse natos iis temporibus, quibus iam primi Graeciae coloni Dii habebantur, et colebantur, nec tamen plane memoria obsoleuerat, qua et ipsos homines fuisse constabat. Memorantur enim hi noui Dii, ex aliis coelo iam receptis, nati, quorum tamen parentes nunquam cum mortalibus concubuisse dicti essent, nisi crediti fuissent et ipsi mortales fuisse.

Quod cum ita sit, triplici de causa homines potuere Deorum filii dici et credi. Prima est petita ex antiquissimorum Graecorum dialecto, in qua a *Diis nati* atque *educati* dicebantur quicumque aliqua in re Diis similes esse iudicabantur. Reges, qui imperare videbantur hominibus, vt Iupiter Diis et Regibus, propterea vulgo dici solebant Διογενεῖς et Διοτρεφεῖς, *a Ioue geniti et educati*, vt ex innumeris *Homeri* locis liquet. Sic loquitur Poeta Iliad. B. v. 196.

Θυμὸς δὲ μέγας ἐσὶ διοτρεφέος βασιλῆος
Τιμὴ δ' ἐκ Διός ἐσι· φιλεῖ δὲ ἑ μητίετα Ζεύς.

Ira est magna a Ioue nutriti Regis. Honor autem a Ioue est, et Illum (Regem) *amat consiliarius Iupiter.* Ad quem locum, sic habet *Eustathius*: Ἑφερμηνεύει διά τι διογενεῖς καὶ διοτρεφεῖς τὰς βασιλεῖς λέγει. οὐχ ὅτι ἐκ Διὸς τὸ γένος ἔλκουσι, ἀλλ' ὅτι ἐξ ἐκείνου αὐτοῖς ἡ τιμή: *ostendit cur Reges dicat a Ioue natos et educatos, non quia ex Ioue genus ducunt, sed quia ex illo est iis honor.* *Callimachus* Hymno in Iouem v. 76. *et seqq.*

Αὐτίκα χαλκῆας μὲν ὑδείομεν Ἡφαίσοιο,
Τευχησὰς δ' Ἄρηος, ἐπακτῆρας τε Χιτώνης
Ἀρτέμιδος, Φοίβου δὲ λύρης εὖ εἰδότας οἵμους.
Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες· ἐπεὶ Διὸς ἄνδεν ἀνάκτων
Θειότερον.

Primo quidem fabros canimus esse Vulcani, Milites deinde Martis, Venatores vero Chitones Dianae, et Phoebi qui lyrae probe sciunt modos. At ex Ioue sunt Reges, quandoquidem Regibus nihil diuinius est quam Iupiter.

Quae verba nos admonent secundae rationis, ob quam mortales immortalium filii dici potuerunt. Nimirum, in Lingua Phoenicia, *pater artificum* dicitur is qui eorum artificium primus inuenit, et magister discipulorum. Vide Genes. IV, 21. vbi *pater* artificum dicitur qui primus eos artem docuit. Sic et Propheta dicitur *pater* discipulorum suorum, 1 Sam. X, 12. et discipuli *eius filii*,

2 Reg.

2 Reg. II. 3. IV, 38. Sic Aesculapius et Orpheus dicti sunt Apollinis filii, quod ab eo Medicinam didicerint. Hinc etiam *Dei filii* dicti, qui Dei virtutes imitabantur, vt liquet ex Gen. VI, 2.

Tertio filios Deorum dixerunt eos qui ex Sacerdotibus vel aliis fraudulentis hominibus, nati erant; vt honori puellarum, quae ab iis ludificatae fuerant, consuleretur. Cum, nempe, in lucis Diis illis sacris grauidae factae essent, aut compressae a Sacerdotibus indutis eo ornatu, quo statuae Deorum indui solebant; non sine quadam specie veri, apud rudes populos, poterant dicere, se ex Diis grauidas esse; rumoremque eiusmodi occulte adiuuantibus Sacerdotibus, res tandem credulis pro comperta habebatur, praesertim si nati ex furtiuo concubitu postea rebus gestis aut inuentis famam sibi parerent. Apud *Ouidium* Metam. III. Iuno sub persona Beroës nutricis Semeles, ita hanc alloquens inducitur

— *Optem*
Iupiter vt sis, ait: metuo tamen omnia, multi
NOMINE Diuorum thalamos iniere pudicos.

Hinc videmus, ex fabula Penthei, non facile creditum Bacchum illum Thebanum esse filium Iouis. Sed est insignis hanc in rem Historia, apud *Dionysium* Halicarnasseum, summi iudicii historicum, Lib. I. Ant. Rom. p. 62. quam integram proferemus. Cum ergo narrasset artibus Amulii *Iliam*, vel *Rheam*, Numitoris filiam, factam esse Sacerdotem Vestae: τετάρτῳ, inquit, ὕστερον ἔτει τὴν Ἰλίαν ἐλθοῦσαν εἰς ἱερὸν ἄλσος Ἄρεος, ὕδατος ἀγνοῦ κομιδῆς ἕνεκα, ὡς πρὸς τὰς θυσίας ἔμελλε χρῆσθαι βιάζεταί τις ἐν τῷ τεμένει. τοῦτον δέ τινες μὲν ἀποφαίνουσι τῶν μνηστήρων ἕνα γενέσθαι τῆς κόρης, ἐρῶντα τῆς παιδίσκης· οἱ δὲ, αὐτὸν τὸν Ἀμύλιον, ἐκ ἐπιθυμίας μᾶλλον, ἢ ἐπιβουλῆς ἕνεκα, φραξάμενόν τε ὅπλοις οἷς ἐκπληκτικώτατος ὀφθήσεσθαι ἔμελλεν, καὶ τὸ τῆς ὄψεως γνώριμον εἰς ἀσαφὲς ὡς μάλιστα ἠδύνατο καθιστάντα· οἱ δὲ πλεῖστοι μυθολογοῦσι τὸ δαίμονος εἴδωλον, ἐς τὸ χωρίον ἦν, πολλὰ καὶ ἄλλα τῷ πάθει δαιμόνια ἔργα, ἡλίου τε ἀφανισμὸν, καὶ ζόφον ἐν ἡμέρᾳ κατασχόντος· ὄψιν δὲ ἦν καὶ τὸ εἴδωλον εἶχε, θαυμασιωτέραν μακρῷ ἢ κατὰ μέγεθος καὶ κάλλος ἀνθρώπων. φασί τε εἰπεῖν τῇ κόρῃ παρηγοροῦντα τὴν λύπην τὸν βιασάμενον ἐξ ἧς γενέσθαι δῆλον ὅτι Θεὸς ἦν μηδὲν ἄχθεσθαι τῷ πάθει, τὸ γὰρ κοινώνημα τῶν γάμων αὐτῇ γεγονέναι πρὸς τὸν ἐμβατεύοντα τῷ χωρίῳ δαίμονα· τέξεσθαι δ' αὐτὴν ἐκ τοῦ βιασμοῦ δύο παῖδας, ἀνθρώπων μακρῷ κρατίστους ἀρετὴν κατὰ τὰ πολέμια. ταῦτα δὲ εἰπόντα νέφει περικαλυφθῆναι καὶ ἀπὸ γῆς ἀρθέντα φέρεσθαι δι' ἀέρος ἄνω: *Quarto post anno Iliam, quae iuerat in lucum Martis, vt af-*

ferret aquam puram qua in ſacris vſura erat, aliquis in luco vi comprimit. Hunc nonnulli dicunt fuiſſe vnum e procis eius, amore puellae captum; alii vero ipſum Amulium, non libidinis magis quam inſidiarum cauſa, cinctum armis quibus maximum ſui terrorem incuſſurus erat, et faciem notam, quantum poterat, in ignotam mutantem. Plerique vero fabulantur ſpeciem ipſius numinis, cuius is locus erat, et quae cum multa alia diuina opera, tum Solis eclipſin, et tenebras in coelo praebuiſſet. Species vero, quae fuit illi ſpectro, auguſtiorem multo magnitudine et pulcritudine, quam homines fuiſſe. Quin et eum qui Iliam vi compreſſerat, aiunt eam eſſe ſolatum (vnde liquebat Deum eſſe) et vetuiſſe ne doleret propter id quod paſſa erat; communionem enim nuptiarum illi interceſſiſſe cum Genio eum locum inſidente. Parituram autem ex violento concubitu duos pueros, hominum longe praeſtantiſſimos virtute bellica. Quae cum dixiſſet, nube circumtectum fuiſſe, et a terra ſublatum, ſuperiora verſus auectum fuiſſe Satis liquet haec μυθολογούμενα ficta eſſe a puella, eiusque conſanguineis et amicis, vt honori vitiatae Veſtalis conſulerent, et poenas, quas commerita erat, vitaret. Vide ſequentia, apud *Dionyſium*. Praedictionem vero geminorum filiorum, qui naſcituri erant ex illo concubitu, fictam eſſe a poſteris, rem, vt fit, exornantibus in honorem Romuli non difficile eſt intellectu. Quin et potuerunt credulae mulieres re vera falli, vt liquet ex Hiſtoria Paulinae, quae exſtat apud *Ioſephum* Ant. Iud. Lib. XVIII. c. 4. Cum Decius Mundus Paulinam Saturnini vxorem nec precibus nec pretio corrumpere potuiſſet, Ide quaedam hominis liberta, aggreſſa eſt eam ſuperſtitione fallere. Cumque Paulina Iſidis cultui ſummopere eſſet dedita, pecunia Deae Sacerdotes corrupit; quorum natu maximus Paulinam adiit, impetratoque ſine arbitris colloquio, venire ſe dixit ab Anubide, capto mulieris forma, et iubente vt ad ſe veniat. Τῇ δὲ, ſubdit Hiſtoricus, εὐκτὸς ὁ λόγος ἦν, καὶ ταῖς δὲ Φίλαις ἐνεκαλλωπίζετο τῇ ἐπὶ τούτοις ἀξιώσει τοῦ Ἀνούβιδος, καὶ φράζει πρὸς τὸν ἄνδρα δεῖπνόν τε αὐτῇ, καὶ εὐνὴν τοῦ Ἀνούβιδος εἰσηγγέλθαι· συνεχώρει δὲ ἐκεῖνος τὴν σωφροσύνην τῆς γυναικὸς ἐξεπισάμενος. χωρεῖ ἔν εἰς τὸ τέμενος, καὶ δειπνήσασα, ὡς ὕπνος καιρὸς ἦν, κλεισθεισῶν τῶν θυρῶν ὑπὸ τοῦ Ἱερέως, ἔνδον ἐν τῷ νεῷ, καὶ τὰ λύχνα ἐκποδὼν ἦν, καὶ ὁ Μῆνδος, προεκρύπτετο γὰρ τῆδε, οὐχ ἡμάρτανεν ὁμιλιῶν τῶν πρὸς αὐτὴν· παννύχιόν τε αὐτῷ διηκονήσατο ὑπειληφυῖα θεὸν εἶναι· καὶ ἀπελθόντος πρωτέρου ἢ κίνησιν ἄρξασθαι τῶν ἱερέων, οἳ τὴν ἐπιβουλὴν ἤδεσαν. Παυλῖνα πρωῒ ὡς τὸν ἄνδρα ἐλθοῦσα, τὴν ἐπιφάνειαν ἐνδιηγεῖται τοῦ Ἀνούβιδος, καὶ πρὸς τὰς Φίλας ἐνελαμπρύ-

λεμπρύνετο λόγοις τοῖς ἐπ' αὐτῷ. οἱ δὲ τὰ μὲν ἡπίσαν εἰς τὴν Φύσιν τὰ πράγματος ὁρῶντες, τὰδ' ἐν θαύματι καθίσαντο, ἐκ ἔχοντες ὡς χρὴ ἄπιστα αὐτὰ κρίνειν, ἐπότε τὴν σωφροσύνην καὶ τὸ ἀξίωμα ἀπίδοιεν αὐτῆς: *Oratio vero mulieri placuit, iactabatque se apud amicas, ob honorem, quo eam dignabatur Anubis. Marito quoque indicat condicta sibi coenam, et cubile Anubidis. Concessit vero ille, qui probe norat pudicitiam vxoris. Itaque it mulier in templum, et cum coenauisset, quo tempore somni hora erat, clausis ianuis a Sacerdote; intus in Sacrario ablatae iam erant lucernae, nec Mundus, nam illic antea abditus fuerat, ab eius consortio aberrauit. Totam ergo noctem illi inseruiit, Deum esse rata. At illo digresso, priusquam mouerentur Sacerdotes, qui insidias nesciebant* (in Graecis addenda negatio ἐκ ante ἤδεσαν) *Paulina mane cum venisset ad virum, apparitionem Anubidis ei narrat, et propterea etiam apud amicas gloriatur. Illi vero partim fidem negabant, rei naturam respicientes; partim mirabantur, cum non possent side indigna iudicare, quando eius pudicitiam et nobilitatem reputabant.* Si rei conscii in perpetuum tacuissent, arcanumque secum sepeliri voluissent; Paulina numquam mutasset sententiam, et spectatae ceteroqui pudicitiae mulier multis fidem fecisset, de concubitu suo cum Anubide. Quod si ex eo grauida facta fuisset, nec ipsa, nec alii quibus persuasisset, dubitassent quin filius, aut filia esset Anubidis proles. Sed Mundus ipse rem aperuit Paulinae, vt docet Historicus, eaque consequuta sunt, quae fraudem non patiebantur in dubium reuocari. Si Tiberio rerum potiente, cum Roma plena esset viris eruditis et callidis; si in vrbe in qua, vt ille ait, pueri *nasum rhinocerotis habebant*, eiusmodi dolus ad finem vsque perductus est; quid non potuit fieri antiquioribus et simplicioribus saeculis, atque in locis in quibus fraus accuratissime tecta est? Certe non vno in loco insana illa opinio inualuit Numina capi amore mulierum, et cum iis congredi; qua de causa in eorum Templis iubebantur mulieres cubare, quasi diuinum amasium exspectaturae; hoc est, Sacerdotum libidinem expleturae. *Herodotus* Lib. I. c. 181. de summo tabulato Templi Ionis Beli, quod erat Babylone: Ἄγαλμα δὲ ἐκ ἔνι ἐδὲν αὐτόθι ἐνιδρυμένον, ἐδὲ νύκτα ἐδεὶς ἐναυλίζεται ἀνθρώπων, ὅτι μὴ γυνὴ μούνη τῶν ἐπιχωρίων, τὴν ἂν θεὸς ἕληται ἐκ πασέων, ὡς λέγεσιν οἱ Χαλδαῖοι, ἐόντες ἱρέες τούτε τοῦ θεοῦ. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ ἑτοι (ἐμοὶ μὲν ἀ πιστὰ λέγοντες) τὸν θεὸν αὐτὸν φοιτᾶν τε ἐς τὸν νηὸν, καὶ ἀμπαύεσθαι ἐπὶ τῆς κλίνης, κατάπερ ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς λέγεσιν οἱ Αἰγύπτιοι. καὶ γὰρ δὴ ἐκεῖθι κοι-

Μιχθεὶσ' ἐν φιλότητι, Διώνυσον πολυγηθέα, 940

Rem cum eo habens, Bacchum hilarem,

940. διόνυσον Trinc. διόνυσσον Ald. Iunt. 1. 2. Eadem varietas in his edd. v. 946.

μᾶταν ἐν τῷ τᾶ Διὸς τᾶ Θηβαιέως γυνᾶ· ἀμφοτέραν δὲ αὖταν λέγοντας ἀνδρῶν ἐδαμῶν ἐς ὁμιλίαν φοιτᾶν. καὶ καθάπερ ἐν τοῖς Παταρέοισι τᾶς Λυκίας, ἁ πρόμαντις τᾶ Θεᾶ ἐπεὰν γένηται: *Statua in hoc ſacello nulla eſt, neque hic noctu cubat hominum quiſquam, praeter mulierem vnam ex indigenis, quam ex omnibus Deus delegerit, vti narrant Chaldaei huius Dei Sacerdotes. Narrant enim illi (tametſi parum credibilia mihi dicere videntur) Deum ipſum ingredi templum et in hoc cubili conquieſcere; perinde atque Thebis Aegyptiacis, vt ferunt Aegyptii. Ibi enim in Thebani Iouis fano mulier quoque cubat. Quarum mulierum vtraque cum viris non putatur habere conſuetudinem; ſicuti etiam nec Dei antiſtita Pataris Lyciae vrbe, quando mulier eo muniere ornatur.* Si haec ſaepius, et alibi facta ſunt, vt credibile eſt; praeſertim rudiori aeuo, non eſt cur miremur tot Deorum filios in antiquiſſima Graeciae Hiſtoria occurrere. *Clericus.*

Σεμέλη] Phoenicium nomen forte fuit צמלא *tſmelab*, quod virginem viro maturam apud Thalmudicos ſonat. Solent Phoenices ortum cuiuspiam ab alio hiſce verbis exprimere: יצא מירכו jatſa mijerecho, *egreſſus eſt ex eius femore*, vt liquet ex Geneſ. XLVI, 26. Hinc nata fabula de Baccho Thebano e femore Iouis nato. Ceterae circumſtantiae confictae ſunt a Graeculis, vt rationem redderent loquutionis quam non intelligebant. *Clericus.*

940. Διώνυσον πολυγηθέα] Bacchum multo antiquiorem fuiſſe Cadmo, nec alia de cauſa Thebanum creditum, quam quia conditores Thebarum eius cultum ex Oriente attulerant, multis oſtendit *Sam. Bochartus* Chanaan. Lib. I. c. 18. Exiſtimat ille Nimrodum fuiſſe qui Chaldaïce dicebatur בר־כוש *bar-chouſch*, hoc eſt, *filius Chuſi*, filii Chanaanis, qui nepos fuit Noachi ex Chamo. Quae felix eſt coniectura; at coacta eſt, nec vllo modo toleranda ea, qua vult Διώνυσον dictum, ex inſcriptione altaris a Moſe, quod dictum fuit יהוה נסי *jehova niſſi*. Quaſi Tyrii, Aegyptii aut alii populi, ex eiuſmodi re nomen fecerint antiquiori multo Moſe Numini! Debuit vir ſummus ſcribere Chaldaïcis litteris hoc nomen די אונים, dein quaerere quid *Dionis*, Lingua Chaldaica

Ἀθάνατον θνητή· νῦν δ' ἀμφότεροι θεοί εἰσιν.
Ἀλκμήνη δ' ἄρ' ἔτικτε βίην Ἡρακληείην,
Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι Διὸς νεφεληγερέταο.
Ἀγλαΐην δ'' Ἥφαιστος ἀγακλυτὸς ἀμφιγυήεις,
Ὁπλοτάτην Χαρίτων, θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν. 945
Χρυσοκόμης δὲ Διώνυσος ξανθὴν Ἀριάδνην,
Κούρην Μίνωος, θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν.
Τὴν δὲ οἱ ἀθάνατον καὶ ἄγηρω θῆκε Κρονίων.
Ἥβην δ' Ἀλκμήνης καλλισφύρω ἄλκιμος υἱὸς,

Immortalem mortalis: nunc vero ambo Dii sunt.
Alcmene vero peperit fortem Herculem,
Mista in concubitu Ioui nubes cogenti,
Aglaiam vero Vulcanus percelebris vtroque pede claudicans
Minimam natu e Gratiis floridam duxit vxorem.
Sed aureo crine conspicuus Bacchus flauam Ariadnen,
Filiam Minois, floridam fecit coniugem.
Hanc vero ei immortalem expertemque senii fecit Saturnius.
Heben autem Alcmenae pulcros talos habentis fortis filius

945. θαλερὴ Ald.

daïca, significare queat; et inveniſſet hanc vocem significare eum *qui vi imperat*, nam רי eſt *qui* et ארבים *ones, vi imperans*, ab Radice אנס *anas*, coegit. Quod egregie conuenit Nimrodo, qui primus Tyrannus fuiſſe cenſetur. Poſtea Graeci perperam crediderunt Διώνυσον dictum ex Genitiuo Διὸς *Iouis*, et Νύσα vrbe Arabiae, in qua fuerit educatus. *Clericus.*

942. Ἀλκμήνη δ' ἄρ' ἔτικτε βίην Ἡρακληείην] Hoc eſt, Herculem, de quo in ſingulari Diſſ. in qua oſtendemus Herculem Thebanum, nec vnum, nec antiquiſſimum fuiſſe eorum qui *Hercules* dicti ſunt. *Clericus.*

944. Ἀγλαΐην δ' Ἥφαιστος etc.] Dignum eſt notatu Vulcano dari vxorem primogenitam Gratiarum non Venerem; nam ceteri omnes Poetae Vulcani Venerem vxorem tribuunt. *Clericus.*

946. Διώνυσος ξανθὴν Ἀριάδνην] Forte vxor fuit Bacchi, eo modo quo Paulina Mundi; hoc eſt, Sacerdotis cuiuſpiam Bacchi. *Clericus.*

949. Ἥβην δ' etc.] Forte fingunt Deam iuuentutis collocatam Herculi, quod, cum vnum hominem fuiſſe crederent, nec intelligerent qui vita

Ἰς Ἡρακλῆος, τελέσας γονόεντας ἀέθλους,
Παῖδα Διος μεγάλοιο καὶ Ἥρης χρυσοπεδίλου,
Αἰδοίην θέτ' ἄκοιτιν ἐν Οὐλύμπῳ νιφόεντι·
Ὄλβιος, ὃς μέγα ἔργον ἐν ἀθανάτοισιν ἀνύσσας,
Ναίει ἀπήμαντος καὶ ἀγήραος ἤματα πάντα.
Ἠελίῳ δ' ἀκάμαντι τέκε κλυτὴ Ὠκεανίνη
Περσηὶς Κίρκην τε, καὶ Αἰήτην βασιλῆα.
Αἰήτης δ' υἱὸς φαεσιμβρότου Ἠελίοιο,
Κούρην Ὠκεανοῖο τελήεντος ποταμοῖο
Γῆμε, θεῶν βουλῇσιν, Ἰδυῖαν καλλιπάρῃον.
Ἣ δέ οἱ Μήδειαν ἐϋσφυρον ἐν φιλότητι
Γείνατ' ὑποδμηθεῖσα διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην.
Ὑμεῖς μὲν νῦν χαίρετ', ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες,

Hercules, peractis luctuosis certaminibus,
Filiam Iouis magni et Iunonis aureis calceamentis vtentis,
Pudicam duxit vxorem in Olympo niuoso:
Felix, qui magno facinore inter Deos confecto,
Habitat illaesus et expers senii omnibus diebus.
Soli autem indefesso peperit inclyta Oceanis
Perseis Circenque, et Aeëtem regem.
Aeëtes autem filius lucem hominibus dantis Solis
Filiam Oceani vltimi fluuii
Duxit, Deorum ex consiliis. Idyiam pulcris genis praeditam.
Haec autem ei Medeam pulcros talos habentem in concubitu
Peperit subacta per auream Venerem.
Vos quidem nunc valete, coelestes domos tenentes,

950. ἄεθλους Trinc. 951. χρυσοπεδήλου Iunt. 2. 952. ὀλύμπῳ Ald. 953. ἀνύσας Ald. Iunt. 1. 2. τελέσας Trinc. ἀθανάτοισι τελέσσας Steph. marg. 955. κλυτὸς Trinc. 959. εἰδυῖαν B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. 960. δέ νυ οἱ Trinc.

vnius hominis sufficere posset, ad eas res gerendas, quas gessit, aeternam iuuentutem ei datam a Diis putarent. Cuius rei vestigium cernere est in v. 955. quamuis dicatur de Hercule in Deorum numerum iam relato. Nam erant et alii Dii semper iuuenes, vt Apollo, Bacchus, Mercurius etc. *Clericus.*

960. Ἣ δέ οἱ Μήδειαν] Ἣ δὴ scribe. *Guietus.*

961. Διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην] Hoc est; κατὰ per. *Guietus.*

966. Ὅσ-

Νῆσοί τ', ἠπειροί τε, καὶ ἀλμυρὸς ἔνδοθι πόντος.
Νῦν δὲ θεάων φῦλον ἀείσατε, ἡδυέπειαι
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες, κοῦραι Διὸς Αἰγιόχοιο,
Ὅσσαι δὴ θνητοῖσι παρ' ἀνδράσιν εὐνηθεῖσαι
Ἀθάνατοι, γείναντο θεοῖς ἐπιείκελα τέκνα.
Δημήτηρ μὲν Πλοῦτον ἐγείνατο, δῖα θεάων,
Ἰασίῳ ἥρωϊ μιγεῖσ' ἐρατῇ φιλότητι
Νειῷ ἐνὶ τριπόλῳ, Κρήτης ἐν πίονι δήμῳ,
Ἐσθλόν· ὃς εἶσ' ἐπὶ γῆν τε, καὶ εὐρέα νῶτα θαλάσσης,
Πᾶσαν· τῷ δὲ τυχόντι, καὶ ὅ κ' ἐς χεῖρας ἵκηται,

Insulaeque et continentes terrae, et salsus intus Pontus.
Nunc autem Dearum genus cantate blandiloquae
Musae Olympiades, filiae Iouis Aegiochi,
Quaecumque mortales apud viros cubantes
Immortales pepererunt Diis similem prolem.
Ceres quidem Plutum peperit, praestantissima Dearum,
Iasio heroi mista iucundo amore
Nouali in ter proscisso, Cretae in pingui tractu,
Bonum: qui vadit super terram, et lata dorsa maris,
Omnem: cui vero obuiam fuerit, et cuius ad manus venerit,

963. ἀλμυρὸς Trinc. ἀλμυρὸι Ald. Iunt. 1. 2. 967. γείνοντο B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. 968. ἐγείνοντο Trinc. 971. τε abest a B. 109. Ald. Iunt. 1. 972. ὅκ Ald. Iunt. 1. 2.

966. Ὅσσαι δὴ θνητοῖσι παρ' ἀνδράσιν εὐνηθεῖσαι Ἀθάναται γείναντο θεοῖς ἐπιείκελα τέκνα] Vidimus quare nonnulli dicti sint Deorum filii, sed omnes rationes, quas attulimus, huc pertinere non possunt; attamen Dearum filii potuere dici, qui similes videbantur Deabus. Sic formosi vocati forte sunt *filii Veneris*, vt Aeneas, aliique quorum mater ignorabatur, et forma eximia erat. Sed et forte Deorum Antistitae, aliaeque quae clanculum pariebant, liberos suos tribuebant Deabus, quae praesidebant lucis, in quibus infantes exposíti inuenielbantur; nec amasii, vt consulerent earum honori, contradicebant; praeter quam quod honorificum videbatur concubuisse cum Dea; qua de causa infantes tollebant, quos se ex Deabus suscepisse iactabant. *Clericus.*

968. Δημήτηρ μὲν Πλοῦτον ἐγείνατο.] Partus hic est metaphoricus, quo significatur ex copiosis segetibus nasci diuitias. *Plutus* persona est Poetica, de qua vide *Lucianum* in Timone. *Clericus.*

974. Ἀρ-

Τὸν δ' ἄφνειὸν ἔθηκε, πολὺν τέ οἱ ὤπασεν ὄλβον.
Κάδμῳ δ' Ἁρμονίη, θυγάτηρ χρυσῆς Ἀφροδίτης,
Ἰνὼ καὶ Σεμέλην, καὶ Ἀγαυὴν καλλιπάρῃον,
Αὐτονόην θ', ἣν γῆμεν Ἀρισταῖος βαθυχαίτης,
Γείνατο καὶ Πολύδωρον ἐϋστεφάνῳ ἐνὶ Θήβῃ.
Κέρη δ' Ὠκεανῷ Χρυσάορι καρτεροθύμῳ
Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι πολυχρύσου Ἀφροδίτης,
Καλλιρόη τέκε παῖδα βροτῶν κάρτιστον ἁπάντων,
Γηρυονέα, τὸν κτεῖνε βίη Ἡρακληείη,
Βοῶν ἕνεκ' εἰλιπόδων ἀμφιῤῥύτῳ εἰν Ἐρυθείῃ.

Illum locupletem fecit, multamque ei praebuit felicitatem.
Cadmo praeterea Harmonia, filia aureae Veneris,
Ino et Semelen, et Agauen pulcras genas habentem,
Autonoënque, quam duxit Ariſtaeus denſa caeſarie praeditus,
Peperit et Polydorum in moenia pulcra habentibus Thebis.
Filia vero Oceani Chryſaori magnanimo
Miſta in concubitu aureae Veneris
Calliroë peperit filium mortalium robuſtiſſimum omnium
Geryonem, quem interfecit Hercules
Boues propter flexipedes circumflua in Erythea.

973. ὤπασε λαὸν R. S. 978. Ὠκεανοῖο B. 109. R. S. Ald. Iunt. 1. Trinc. Steph. Com. Ὠκεανῖο Iunt. 2. 979. πολυχρύσῳ Ald. Iunt. 1. 2. Ἀφροδίτῃ Ald. Ἀφροδίτη Iunt. 1. 980 κάλλιστον B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. 981. Γηρυονῆα Ald. Iunt. 1. 2. Com. κτείνῃ Iunt. 2. Ἡρακλείῃ Ald. Iunt. 1. 2. 982. εἰλιπόδων Ald. Trinc. εἰν abeſt a B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Ἐρυθείῃ B. 109. Ald.

974. Ἁρμονίη] De hac diximus, ad v. 935. Cum eſſet formoſa et ſtrenua, et ignorarentur eius parentes, Marti et Veneri tributa eſt. *Clericus.*

975. Σεμέλην] Vide notata ad verſum 941. *Clericus.*

978. Ὠκεανοῖο Χρυσάορι] Scribe Ὠκεανῷ. *Guietus.*

Κέρη δ' Ὠκεανῷ, καὶ τὰ ἑξῆς] Haec omnino addita videntur ab imperita manu, quia res iam dicta eſt ſupra vſ. 287. et ſeqq. hoc vero in loco eſt plane aliena. Nam hic ſermo eſt de iis quos viri mortales ſuſceperunt ex Deabus, oporteretque Chryſaorem virum mortalem haberi, quod contrarium eſt iis quae antea, loco memorato, dixit *Heſiodus. Clericus.*

981. Γηρυονῆα τὸν κτεῖνε] Γηρυόνην. *Guietus.*

982. Βοῶν ἕνεκ' εἰλιπόδων] Βῶν. *Guietus.*

983. Τιθώ-

Τιθωνῷ δ' Ἠὼς τέκε Μέμνονα χαλκοκορυστὴν,
Αἰθιόπων βασιλῆα, καὶ Ἡμαθίωνα ἄνακτα.
Αὐτάρ τοι Κεφάλῳ φυτήσατο φαίδιμον υἱὸν,
Ἴφθιμον Φαέθοντα, θεοῖς ἐπιείκελον ἄνδρα.
Τόν ῥα νέον, τέρεν ἄνθος ἔχοντ' ἐριηδέος ἥβης,
Παῖδ' ἀπαλὰ φρονέοντα φιλομμειδὴς Ἀφροδίτη
Ὦρτ' ἀνερειψαμένη, καί μιν ζαθέοις ἐνὶ νηοῖς
Νηοπόλον νύχιον ποιήσατο, δαίμονα δῖον.

Tithono vero Aurora peperit Memnona aerea galea instructum,
Aethiopum regem, et Hemathionem regem,
Verum Cephalo peperit inclytum filium,
Fortem Phaëthontem, Diis similem virum,
Quem sane iuuenem, tenerum florem habentem glorioſae puber-[tatis]
Puerum iuuenilia sapientem amans genitalia Venus
Celeriter abripuit, et ipsum in templis
Aedituum nocturnum fecit, daemonem diuinum.

988. φιλομειδὴς Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 989. ἀναβρειψαμένη Ald. Iunt. 1. 2.

983. Τιθωνῷ δ' Ἠὼς τέκε Μέμνονα etc.] Crediderim *Memnonem* et *Hemathionem* ab antiquissimis Graecis dictos fuisse, Phoenicismo noto, *Aurorae filios*, quod essent *Orientalium* regionum incolae collati cum Graecis. Certe superior Aegyptus, aut Aethiopia, cuius Rex fuisse dicitur Memnon, collata Graeciae ad orientem solem spectat. *Hemathionis* nomen alludit ad appellationem Syriacam חמת *hhemath*, quomodo vocabatur Syriae vrbs, ad quam pertingebant Septentrionales fines Terrae Promissae. *Clericus.*

985. Φυτήσατο] Quidam legunt φυτεύσατο, quod metro repugnat, cum prima in φυτεύσατο sit breuis; Etsi enim apud Tragicos interdum producatur, quod exemplis aliquot ostendemus in lectionibus nostris Sophocleis, tamen nescio an apud alios occurrat. *Krebsius.*

986. Ἴφθιμον Φαέθοντα] Alius fuit Solis et Clymenes filius, cuius fatum descripsit *Ouidius* Metamorph. Lib. II. *Clericus.*

988. Παῖδ' ἀπαλὰ φρονέοντα] Puerum puerilia sapientem. Scribendum videtur ἀταλὰ, ab ἄταλος, ἀταλόφρων. *Guietus.*

989. Ἀνερειψαμένη] Hesych. ἀνερήψαντο, ἀφήρπασαν. Idem ἀνερειψάμενοι, ἀφαρπάσαντες. *Guietus.*

990. Νύχιον] Alias μύχιον. *Guietus.*

992. Αἰ-

Κούρην δ' Αἰήταο διοτρεφέος βασιλῆος
Αἰσονίδης, βουλῇσι θεῶν αἰειγενετάων,
Ἦγε παρ' Αἰήτεω, τελέσας ἐπονέντας ἀέθλους,
Τοὺς πολλοὺς ἐπέτελλε μέγας βασιλεὺς ὑπερήνωρ,
Ὑβριστὴς Πελίης, καὶ ἀτάσθαλος, ὀβριμοεργός. 995
Τοὺς τελέσας ἐς Ἰωλκὸν ἀφίκετο, πολλὰ μογήσας,
Ὠκείῃ ἐπὶ νηὸς ἄγων ἐλικώπιδα κούρην,
Αἰσονίδης, καί μιν θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν.
Καί ῥ' ἤγε δμηθεῖσ' ὑπ' Ἰήσονι ποιμένι λαῶν,
Μήδειον τέκε παῖδα, τὸν ἤρσεν ἔτρεφε Χείρων 1000
Φιλλυρίδης· μεγάλου δὲ Διὸς νόος ἐξετελεῖτο.
Αὐτὰρ Νηρῆος κούρων ἁλίοιο γέροντος,
Ἤτοι μὲν Φῶκον Ψαμάθη τέκε, δῖα θεάων,
Αἰακῷ ἐν φιλότητι, διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην.

Filiam vero Aeëtae a Ioue nutriti regis
Aesonides, voluntate Deorum aeternorum,
Abduxit ab Aeëta, peractis grauibus certaminibus,
Quae multa imperabat magnus rex superbus,
Iniurius Pelias, et impius, fortium facinorum patrator.
Quibus peractis, ad Iolcum rediit multa perpessus,
Veloci in naue vehens blandis oculis praeditam puellam,
Aesonides, et ipsam floridam fecit vxorem.
Et sane haec subacta ab Iasone pastore populorum
Medeum peperit filium, quem in montibus educabat Chiron
Philyrides: magni vero Iouis voluntas perficiebatur.
Ceterum Nerei filiae marini senis,
Phocum quidem Psamathe peperit, praestantissima Dearum,
Aeaci in amore, per auream Venerem.

991. *αἰήτα* Steph. 996. *ἐς* abest a Iunt. 1. 2. 1002. *νηρηΐδες* Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg.

992. Αἰσονίδης] Iason Multa possent proferri, ex quibus colligere licet, Argonautas fuisse Mercatores Thessalos, qui in Colchidem nauigarunt; sed cum *Hesiodus* eam historiam non narret, ab ea explicanda, hoc quidem in loco, supersedebimus *Clericus*.

1003. Φῶκον Ψαμάθη τέκε δῖα θεάων] Forte hunc puerum ex se et ignota vulgo matre natum sustulit Aeacus, aut e fano Neptuni vel Nereidum, aut ex ipso littore maris. Idem dixerim de Achille. *Clericus*.

1012.

Πηλεῖ δὲ δμηθεῖσα θεὰ Θέτις ἀργυρόπεζα
Γείνατ' Ἀχιλλῆα ῥηξήνορα, θυμολέοντα.
Αἰνείαν δ' ἄρ' ἔτικτεν ἐϋστέφανος Κυθέρεια,
Ἀγχίσῃ ἥρωϊ μιγεῖσ' ἐρατῇ φιλότητι,
Ἴδης ἐν κορυφῇσι πολυπτύχῳ, ὑληέσσης.
Κίρκη δ', Ἠελίῳ θυγάτηρ Ὑπερίονίδαο,
Γείνατ' Ὀδυσσῆος ταλασίφρονος ἐν φιλότητι
Ἄγριον, ἠδὲ Λατῖνον ἀμύμονά τε, κρατερόν τε,

A Peleo autem ſubacta Dea Thetis argenteos pedes habens
Peperit Achillem proſternentem viros, leonis animo praeditum.
Aeneam porro peperit pulcre coronata Cytherea
Anchiſae heroï miſta iucundo concubitu,
Idae in verticibus habentis multa iuga, ſyluoſae.
Circe vero, Solis filia, filii Hyperionis,
Peperit Vlyſſis aerumnoſi in amore
Agrium, atque Latinum inculpatumque, fortemque.

1010. ὑπερειφίδαο Trinc.

1012. Ἄγριον ἠδὲ Λατῖνον] Latinum *Hyginus* Fab. CXXVII. Circes et Telemachi filium prodidit. *Dionyſius* vero Halicarnaſſeus, ex veteri Italorum fama, narrat Lib. I. p. 34. Herculem ſuſcepiſſe Λατῖνον ἔνα τινος ὑπερβορίδος κόρης, *Latinum ex quadam ſeptentrionali puella*, eamque poſtea nuptum dediſſe Fauno Aboriginum Regi, quo factum vt plerique Latinum huius putarint filium, non Herculis. Hinc *Virgilius* Lib. VII. Aeneïd. v. 45.

— *Rex arua Latinus et vrbes*
Iam ſenior longa placidas in pace regebat,
Hunc Fauno et Nympha genitum Laurente Marica
Accipimus. Fauno Picus pater, iſque parentem
Te, Saturne, refert, tu ſanguinis vltimus auctor.

Sed veluti ſui oblitus Lib. XII. v. 164. *Solem auum* eius vocat, quaſi fuiſſet filius Circes Solis filiae; ad quem locum ita *Seruius*: *Latinus ſecundum Heſiodum in ἀσπιδοποιΐᾳ* (imo Θεογονίᾳ) *Vlyſſis et Circes filius fuit, quam multi Maricam dicunt; ſecundum quem, nunc dicit*, Solis aui ſpecimen, *Nam Circe Solis eſt filia. Sane ſciendum Virgilium in varietate Hiſtoriae ſua dicta variare.*

Pro Ἄγριον libenter legerim Ἀδριον, propter Adriaticum pelagus. Mos enim eſt Veterum a priſcis heroïbus deducere nomina regionum, vt vel ex

Latini

Οἳ δή τοι μάλα τῆλε μυχῶν νησῶν ἱεράων,
Πᾶσιν Τυρσηνοῖσιν ἀγακλυτοῖσιν ἄνασσον.
Ναυσίθοον δ' Ὀδυσῆϊ Καλυψὼ, δῖα θεάων,
Γείνατο, Ναυσίνοόν τε, μιγεῖσ' ἐρατῇ φιλότητι.
Αὗται μὲν θνητοῖσι παρ' ἀνδράσιν εὐνηθεῖσαι
Ἀθάνατα γείναντο θεοῖς ἐπιείκελα τέκνα.
Νῦν δὲ γυναικῶν φῦλον ἀείσατε, ἡδυέπειαι
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο.

Τέλος τῆς Ἡσιόδου Θεογονίας.

Qui sane valde procul in recessu insularum sacrarum
Omnibus Tyrrhenis valde inclytis imperabant.
Nausithoum vero Vlyssi Calypso excellentissima Dearum
Peperit, Nausinoumque, mista amabili concubitu.
Hae quidem, mortales apud viros cubantes
Immortales pepererunt Diis pares filios.
Nunc vero foeminarum genus cantate suauiloquae
Musae Olympiades, filiae Iouis Aegiochi.

1013. ἡ Trinc. νήσων Ald. Iunt. 1. Steph. 1018. γείναντο Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 1019. et 1020. desunt in cod. R. S. 1020. Ὀλωλιάδες Trinc.

Latini nomine liquet, a quo volunt dictum Latium. Certe in MSS. Codd. exiguum est discrimen inter Γ et Δ, si basis τῆ Δ deleta sit, aut fugiat oculos. Ceterum dicit *Hesiodus Agrium* et *Latinum* procul a recessibus sacrarum Insularum imperare Tyrrhenis; quia in continenti imperabant accolis vtriusque Maris, non in Insula *Aea*, quae sedes fuit matris Circes, eique sacra. *Clericus.*

1013. Τῆλε μυχῶν νησῶν ἱεράων] Μυχῷ scribendum. *Gutierus.*

1015. Ναυσίθοον et Ναυσίνοον vocat filios Vlyssis ex Calypsone Nympha, quia Vlysses *animum* habebat in *naui celere*, cum esset apud Calypsonem, hoc est, vehementer optabat habere nauem qua rediret. Vide Odyss. E. v. 219. et seqq. *Clericus.*

ΗΣΙΟΔΟΥ
ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΑΣΠΙΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ

HESIODI
ASCRAEI
SCVTVM HERCVLIS

Aspidi Herculis in edit. Aldina haec praemittuntur: Τάφιοι στρατεύσαντες ἐπὶ τὰς Ἠλεκτρύωνος βοῦς ἀνεῖλον τοὺς τῆς Ἀλκμήνης ἀδελφούς, τῶν θρεμμάτων ὑπεραγωνιζομένους. τοῦ δὲ Ἀμφιτρύωνος βουλομένου αὐτῇ συνελθεῖν, ὁ πρότερον αὐτῷ ὑπέσχετο, πρινὴ παρὰ τῶν ἀδελφοκτόνων εἰσπράξηται τιμωρίαν. ὁ δὲ ἐπιστρατεύσας, ἀνεῖλεν αὐτούς. κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν νύκτα συνέρχονται αὐτῇ ἀμφότεροι, ὅ τε Ζεὺς καὶ ὁ Ἀμφιτρύων, ὁ μὲν ἐκ τοῦ πολέμου ὑποστρέψας, Ζεὺς δὲ βουληθεὶς τοῖς ἀνθρώποις βοηθὸν γεννῆσαι. ἡ δὲ κύει ἐκ μὲν Ἀμφιτρύωνος Ἰφικλέα, ἐκ δὲ Διὸς, Ἡρακλέα. ὃς καὶ ἐπὶ Κύκνον Ἄρεος υἱὸν, ἡνίοχον ἔχων Ἰόλαον, στρατεύεται, ὃς τοὺς τὰς δεκάδας ἄγοντας εἰς Πυθὼ, περιεσύλα. σκεπασθεὶς ὖν Ἡφαιστεύκτῳ ἀσπίδι, προσεισὶν εἰς Τραχῖνα πρὸς Κήϋκα. συμβαλὼν δὲ τῷ Κύκνῳ, αὐτὸν μὲν ἀναιρεῖ, τὸν δὲ Ἄρην, ὑπερασπίζοντα τοῦ υἱοῦ, κατὰ μηρὸν τιτρώσκει, καὶ ἔτως ἔρχεται πρὸς Κήϋκα. ἦν δὲ ὁ Κύκνος γαμβρὸς Κήϋκος, ἐπὶ θυγατρὶ Θεμιστονόμῃ. In calce Poematii huius in eadem edit. leguntur ista: Τῆς ἀσπίδος ἡ ἀρχὴ ἐν τῷ δ̄ καταλόγῳ φέρεται μέχρι στίχων ν̄ καὶ σ̄. ὑπόπτευκε δὲ Ἀριστοφάνης, οὐχ ὁ Κωμικὸς, ἀλλά τις ἕτερος Γραμματικὸς, ὡς οὐκ οὖσαν αὐτὴν Ἡσιόδου, ἀλλ' ἑτέρου τινὸς τὴν Ὁμηρικὴν ἀσπίδα μιμήσασθαι προαιρουμένου. Μεγακλῆς δὲ ὁ Ἀθηναῖος γνήσιον μὲν οἶδε τὸ ποίημα, ἄλλων δὲ ἐπιτιμᾷ τῷ Ἡσιόδῳ. ἄλογον γάρ φησι ποιεῖν Ἥφαιστον τοῖς τῆς μητέρος ἐχθροῖς ὅπλα παρέχοντα. Ἀπολλώνιος δὲ ὁ Ῥόδιος ἐν τῷ γ̄ φησὶν αὐτοῦ εἶναι, ἐκ τε τοῦ χαρακτῆρος καὶ ἐκ τοῦ τὸν Ἰόλαον ἐν τῷ καταλόγῳ εὑρίσκειν ἡνιοχοῦντα τῷ Ἡρακλεῖ. ὡσαύτως δὲ καὶ Στησίχορός φησιν Ἡσιόδου εἶναι τὸ ποίημα.

NOTVLAE IN SCVTVM HERCVLIS.

Constat quidem hoc Poema esse ἀκέφαλον, quomodocumque primam voculam legamus; sed quaenam desint, et quam multa minime constat. Docet nos *Hesiodus* ipse, duobus vltimis *Theogoniae* versibus, se scripsisse de altero illo Heroum genere, qui a Diis ex mulieribus geniti credebantur, eiusque Operis non raro meminerunt Veteres, vt vel ex fragmentis liquet. Horum autem Heroum cum longe praestantissimus esset Hercules, non absurde forte quis coniecerit hoc Poema, cuius maxima parte describitur clypeus Herculis, esse maioris illius ἀποσπασμάτιον; quod tamen fragmentum cum solum supersit, singulari inscriptione ornatum, quali opusculum distinctum ab eo quod dixi, ad nos peruenit. Certe tria potissima Poemata *Hesiodi* solent memorari, inter quae Heroogonia recensetur, non Scutum. *Maximus Tyrius* Dissertatione XVI. Ὁ Ἡσίοδος χωρὶς μὲν τῶν Ἡρώων ἀπὸ γυναικῶν ἀρχόμενος, καταλέγων τὰ γένη, ὅσις ἐξ ἧς ἔφυ· χωρὶς δὲ αὐτῷ πεποίηνται οἱ θεῖοι λόγοι, ἅμα τοῖς λόγοις θεογονία· χωρὶς δ' αὖ ὠφελεῖ τὰ εἰς τὸν βίον, ἔργα τε ἃ δρασέον, καὶ ἡμέραι ἐν αἷς δρασέον. *Hesiodus seorsim quidem Heroum, a mulieribus initio facto, recensuit genera, et ex quanam quisque natus fuerit. Seorsim vero poemate descripta ab illo est Theologia, vna cum Theogonia. Seorsim denique vitam iuuant opera quae facienda, et dies quibus facienda.* Nos cum Theogoniam, et ob argumenti praestantiam, et quod Poeta ipse videatur initio Poematis indicare primum hoc fuisse suum Opus, omnibus praemittendam censuissemus; ei subiecimus fragmentum Heroogoniae, propter vltimos Theogoniae versus, quibus hoc Opus veluti pollicetur. Vltimum tandem locum Opera et Dies obtinebunt. *Clericus.*

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΑΣΠΙΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ*.

Ἢ οἵη προλιποῦσα δόμους καὶ πατρίδα γαῖαν
Ἦλυθεν ἐς Θήβας, μετ' ἀρήϊον Ἀμφιτρύωνα

HESIODI ASCRAEI
SCVTVM HERCVLIS.

Aut qualis, relicta domo ac patria tellure,
Venit Thebas, secuta martium Amphitryonem

* In Ald. inscribitur Ἡσιόδου Πόνημα περὶ τῆς ἀσπίδος τοῦ Ἡρακλέους. 1. ἢ deest in Iunt. 1. τοίη Iunt. 2. 2. Θύβας Trinc.

1. Ἢ οἵη] Scribendum omnino videtur ἠοίη. Matutina Alcmena. *Guietus.*

Ἢ οἵη] Haec est, vt quidem videtur, ἀπόδοσις comparationis, cuius πρότασις, cum initio Poematis, periit. Cum ergo antecessisset τοίη μὲν, *qualis quidem* etc. crediderim sequutum Τοιήδε, *talis* etc. vt in hoc Homerico versu Iliad. Z, 146.

Οἵηπερ φύλλων γενεὴ τοιήδε καὶ ἀνδρῶν.

Qualis foliorum soboles, talis et hominum. Vide et v. 9. Fortasse cum Dea quapiam conferebatur Alcmena, vt apud *Homerum* Odyss. Z, 102. Nausicaa, vbi comparatio incipit a vocibus, οἵη μὲν. Quam hisce expressit *Virgilius*, Aeneid. I, 502. et seqq.

QVALIS *in Eurotae ripis, aut per iuga Cynthi*
Exercet Diana choros etc.
TALIS *erat Dido, talem se laeta ferebat*
Per medios etc. *Clericus.*

Ἢ οἵη] Quin poema hoc, quod Ἀσπὶς Ἡρακλέους nuncupatur, maioris poematis fragmentum sit, nulli dubitant. Aliquibus videtur pars esse istius poematis, quod μεγάλαι Ἠοῖαι, siue Γυναικῶν Κατάλογος inscribitur, cui a crebra repetitione vocum ἢ οἵη, cuiusque feminae Encomio praefixarum, istum titulum adnexum credunt; cumque eaedem voces in hoc etiam poemate sint primae, illud existimant Μεγάλων Ἠοιῶν istam esse partem, in qua Alcmenae laudes celebrantur. Coniectura sane probabilis cui tamen obiici potest, quod absurdum videatur in poemate feminarum laudibus dedicato Alcmenae

Ἀλκμήνη, θυγάτηρ λαοσσόου Ἠλεκτρύωνος.
Ἣ ῥα γυναικῶν φῦλον ἐκαίνυτο θηλυτεράων
Εἶδεϊ τε μεγέθει τε. νόον γε μὲν ἔτις ἔριζε

Alcmena, filia bellicosi Electryonis.
Quae mulierum genus superabat mollium [tabat
Formaque et proceritate: prudentia vtique nulla cum ea cer-

3. Ἀλκμήνη Harlei. 5. Ἔριζεν Trinc.

Encomium pauciſſimis verſibus concludere, deinde vero Herculis res geſtas, eiusque clypei ſtructuram quadringentis carminibus celebrare; praeterea quod abſonum eſſet et inelegans poſt tam longam digreſſionem poematis ſubiectum ex improuiſo reſumere, et alterius feminae Encomium vocibus ἢ οἵη inchoare. His rationibus inductus crediderim Ἀσπίδα fragmentum eſſe poematis Γενεαλογίας Ἡρωϊκαὶ ſiue Ἡρωγονία nuncupati, quod inter Heſiodi poemata ab antiquis ſcriptoribus recenſetur, in quo cum Herculem Alcmena natum poeta indicaſſet, ſic forſan progreſſus eſt,

Ἣ οἵη προλιποῦσα δόμους καὶ πατρίδα γαῖαν.

Non ἢ οἵη, *aut qualis*, vt vulgo, ſed ἡ οἵη, *illa ſola*. Hanc tamen opinionem meam nolui obtrudere, ideoque antiquum textum lectori exhibui. *Rob.*

De initio huius opuſculi agit quoque vir quidam doctus in Obſeruatt. Miſcell. T. I. V. III. p. 81. Mihi non diſplicet ſententia Clerici, qui exiſtimat, verba ἢ οἵη continere ἀπόδοσιν comparationis, cuius πρότασις cum poematis initio perierit. *Krebſius.*

3 Λαοσσόου] Τὰς λαὰς παροῤῥμῶντος ἐς πόλεμον. *Guietus.*

5. Εἶδεϊ τε μεγέθει τε] Haud aliter Xenophon in Κυρ. II. lib. 5. a corporis proceritate laudat Pantheam, feminam elegantiſſimam, Διήνεγκε δὲ ἐνταῦθα πρῶτον μὲν τῷ μεγέθει, ἔπειτα δὲ τῇ ῥώμῃ etc. Ad quem locum vide quae adnotauit Cl. Hutchinſ. Quibus adiicias et illud Theocriti de Helena, Idyll. 18.

Ὧδε καὶ ἁ χρυσέα Ἑλένα διεφαίνετ' ἐν ἡμῖν,
Πίειρα, μεγάλα, ἄ τ' ἀνέδραμεν ὄγμος ἀρούρᾳ,
Ἢ κάπῳ κυπάρισσος, ἢ ἅρματι Θέσσαλος ἵππος.

Et Virgilianum illud de Diana Aen. l. I.

Qualis in Eurotae ripis, aut per iuga Cynthi
Exercet Diana choros, quam mille ſecutae
Hinc atque hinc glomerantur Oreades: illa pharetram
Fert humero, gradienſque deas ſupereminet omnes. *Rob.*

6. Τῆς

Τάων, ἃς θνηταὶ θνητοῖς τέκον εὐνηθεῖσαι.
Τῆς καὶ ἀπὸ κρῆθεν, βλεφάρων τ' ἀπὸ κυανεάων
Τοῖον ἄηθ', οἷον τε πολυχρύσου Ἀφροδίτης.
Ἡ δὲ καὶ ὡς κατὰ θυμὸν ἑὸν τίεσκεν ἀκοίτην,
Ὡς ὅπῳ τίς ἔτισε γυναικῶν θυλυτεράων.
Ἦ μήν οἱ πατέρ' ἐσθλὸν ἀπέκτανεν, ἶφι δαμάσσας,

Illarum, quas mortales mortalibus peperere concumbentes.
Eius et a vertice, et a palpebris nigricantibus
Tale quiddam spirabat, quale et ab aurea Venere.
Atque haec talis cum esset, sic animo suum colebat coniugem,
Perinde vt nulla vmquam coluit mulierum mollium.
Ille tamen eius patrem praestantem occiderat, vi domitum,

7. κυανέων Ald. Iunt. 1. Com. 9. ἔτισιν Trinc. 10. ὅπωτι Ald. Iunt. 1. 2. 11. οἱ deest in Iunt. 1. ἀπέκτεινε Trinc.

6. Τῆς γὰρ ἀπὸ κρῆθεν] Ab his versibus, vt opinor, pulcherrimam illam Veneris descriptionem mutuatus est Virgilius Aen. I.

— *Auertens rosea ceruice refulsit,*
Ambrosiaeque comae diuinum vertice odorem
Spirauere — Rob.

7. Βλεφάρων τ' ἀπὸ κυανεάων] Κυανεάων ex Eustathio scribendum. An βλεφαρῶν a βλεφάρα ἡ τὸ βλέφαρον. Vnde Latinum palpebra? βλεπάρα, βλαπέρα, παλπέρα palpebra. Celer celeris celebris, funeris funebris, etc. *Guietus.*

9. Ἡ δὲ καὶ ὡς] Quamuis pulcherrima esset, maritum suum deamabat. Sarcasmus in feminas formosas, quas suae formae conscias, crebrisque blanditiis insolentes, maritos suos, spernere solere, innuit poeta. *Rob.*

11. Ἦ μήν] Hoc est, ἀλλ' ἓν, ἀλλ' ὅμως. Hesych. ἶφι δαμάσσας] Hoc est, vi, violente. *Guietus.*

Ἦ μήν οἱ πατέρ' ἐσθλὸν ἀπέκτανεν] Fallitur Scholiastes Apollonii, qui ad l. I. v. 747. haec habet verba: Ἡ Τάφος νῆσός ἐστι μία τῶν Ἐχινάδων, ἣν ᾤκησαν Τηλεβόαι οἱ πρότεροι τὴν Ἀκαρνίαν οἰκοῦντες ἄνδρες ληστρικώτατοι τὸν τρόπον· καὶ ἐς Ἄργος ἐπελθόντες τὰς τοῦ Ἠλεκτρύωνος βόας ἀπήλασαν τοῦ πατρὸς Ἀλκμήνης. γενομένης δὲ μάχης, καὶ ὁ Ἠλεκτρύων, καὶ οἱ τούτου παῖδες ἀνῃρέθησαν. διὸ Ἀλκμήνη μετέσχη, καὶ ἀνεκήρυξεν τὸν ἑαυτῆς γάμον τῷ τιμωρησομένῳ τὸν πατρῷον φόνον. τιμωρησάμενος δὲ Ἀμφιτρύων ἔγημεν. ἡ ἱστορία σαφῶς παρ' Ἡσιόδῳ. Alia certe est apud Hesiodum historia. Dicit vero

Χωσάμενος περὶ βουσί. λιπὼν δ' ὅγε πατρίδα γαῖαν
Ἐς Θήβας ἱκέτευσε Φερεσσακέας Καδμείους·
Ἔνθ' ὅγε δώματ' ἔναιε σὺν αἰδοίῃ παρακοίτι,
Νόσφιν ἄτερ φιλότητος ἐφιμέρου· οὐ γάρ οἱ ἦεν
Πρὶν λεχέων ἐπιβῆναι ἐϋσφύρου Ἠλεκτρυώνης,
Πρίν γε φόνον τίσαιτο κασιγνήτων μεγαθύμων.
Ἧς ἀλόχου, μαλερῷ δὲ καταφλέξαι πυρὶ κώμας
Ἀνδρῶν ἡρώων Ταφίων ἰδὲ Τηλεβοάων.
Ὡς γάρ οἱ δίκειτο, θεοὶ δ' ἐπιμάρτυροι ἦσαν.
Τῶν ὅγ' ὀπίζετο μῆνιν, ἐπείγετο δ' ὅττι τάχιστα
Ἐκτελέσαι μέγα ἔργον, ὅ οἱ διόθεν θέμις ἦεν.

Ira commotus propter boues: relicta autem ille patria tellure
Thebas venit supplicans scutatis Cadmeis.
Ibi idem habitabat cum veneranda coniuge,
Seorsim absque concubitu desiderabili. non enim licebat illi
Ante lectum conscendere formosae Electryonidis,
Quam caedem vltus esset fratrum magnanimorum
Suae coniugis, flagrantique combussisset igne vicos
Virorum heroum Taphiorum atque Teleboarum.
Ita enim constitutum ipsi erat, diique testes facti fuerant.
Eorum ille verebatur iram, festinabatque celerrime
Exsequi magnum opus, quod sibi diuinitus incumbebat.

12. ὅ τε Ald. Iunt. 1. 13. φερεσσακέες Trinc. 14. παρακοίτι Ald. Iunt. 1. Trinc. 20. ἐπὶ μάρτυροι Trinc.

Apollodorus Electryonem filiam suam Amphitryoni despondisse, posteaque ab eo *forzuito* interfectum; itaque narratur historia in Scholiis Ioannis Diaconi. *Rob.*

12. Χωσάμενος περὶ βουσὶ] Ergo volens occidit, contra quam Scholiastae dicunt. *Guietus.*

14. Παρακοίτι] Παρακοίτι. *Guietus.*

15. Οὐ γάρ οἱ ἦεν] Per religionem, nempe, iurisiurandi, de qua vide *Apollodorum.* Clericus.

20. Θεοὶ δ' ἐπιμάρτυροι ἦσαν] Musaeus, ἐπιμάρτυρα λύχνον ἐρώτων. An scribendum: Θεοὶ δ' ἐπὶ μάρτυροι ἦσαν. κατὰ πρῶσιν, pro θεοὶ δ' ἔπησαν μάρτυροι. Sic Ioannes Diaconus legit, placet postremum. *Guietus.*

22. Ὅ οἱ διόθεν θέμις ἦεν] Subintellige ἐκτελεσαι. θέμις ἦεν fas erat, hoc est, ἀναγκαῖον. Sic Horatio nefas est

ἀδύνα-

Τῷ δ' ἅμα, ἱέμενοι πολέμοιό τε Φυλόπιδός τε,
Βοιωτοὶ πλήξιπποι, ὑπὲρ σακέων πνείοντες,
Λοκροὶ τ' ἀγχέμαχοι, καὶ Φωκῆες μεγάθυμοι,
Ἕσποντ'· ἦρχε δὲ τοῖσιν ἐὺς πάϊς Ἀλκαίοιο,
Κυδιόων λαοῖσι. πατὴρ δ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Ἄλλην μῆτιν ὕφαινε μετὰ φρεσὶν, ὄφρα θεοῖσιν
Ἀνδράσι τ' ἀλφησῆσιν ἀρῆς ἀλκτῆρα φυτεύσῃ.
Ὦρτο δ' ἀπ' Οὐλύμποιο δόλον φρεσὶ βυσσοδομεύων,
Ἱμείρων φιλότητος ἐϋζώνοιο γυναικὸς
Ἐννύχιος· τάχα δ' ἶξε Τυφαόνιον, τόθεν αὖθις

Hunc autem vna, cupidi bellique praeliique,
Boeotii equitando insignes, sub clypeis spirantes (sc. robur,)
Locrique cominus pugnantes, et Phocenses magnanimi
Sequebantur: ducebat autem eos egregius filius Alcaei,
Glorians populis. At pater hominumque Deorumque
Aliud consilium texebat in animo, vt Diis pariter [rarer.
Et hominibus rerum indagatoribus damnorum depulsorem gene-
Profectus autem ab Olympo est dolum alta mente voluens
Desiderans concubitum elegantis mulieris
Per noctem: celeriterque venit in Typhaonium, inde rursum

23. φιλόπιδος Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 25. ἰγχίμαχοι Trinc. Φυκῆες Harlei. 28. ὡς ἐκ θεοῖσιν cod. Harlei. 29. Ἀνδράσιν ἀλφισῆσιν Ald. Iunt. 1. φυτεῦσαι Harl. Iunt. 1. Steph. marg. φυτεύσαι Ald. 32. τότε δ' αὖτις Harl. τοτε etiam Ald. et Iunt. 1. αὖτις Trinc.

ἀδύνατον, *quicquid corrigere est nefas.* Guietus.

24 Ὑπὲρ σακέων πνείοντες] Hoc est, sub scutis caput non occultantes, intrepidi, audaces. *Guietus.*

Recte Guietus, *super clypeis*, non *sub* vt in plerisque editionibus. Ὑπὲρ σακέων πνείοντες] Πολεμικοὶ· ὡς μένεα πνείοντες Ἀχαιοί. ἢ κρύπτοντες τὴν ὄψιν, ἀλλ' ἀντικρυς μαχόμενοι. Tzetz. *Rob.*

26. Πάϊς Ἀλκαίοιο] Ἀμφιτρύων, scilicet. *Guietus.*

29. Ἀρῆς ἀλκτῆρα] Hoc est, βλάβης, mali, damni. *Guietus.*

32. Ἶξε] Scribe ἶξε. *Guietus.*

Τυφαόνιον] Cum Typhaonii montis in Boeotia nusquam alibi occurrat mentio, contra vero celebris fuerit Τιλφώσιον ὄρος, *mons Tilphosius*, sub quo erat fons *Tilphosius*, fortasse pro Τυφαόνιον legendum hic Τιλφώσιον. Vide *Strabonem* Lib. IX, in descriptione Boeotiae. *Phicii*, in quo fuerat

Φίκιον ἀκρότατον προσεβήσατο μητίετα Ζεύς.
Ἔνθα καθεζόμενος, φρεσὶ μήδετο θέσκελα ἔργα.
Αὐτῇ μὲν γὰρ νυκτὶ ταναυσφύρῳ Ἠλεκτρυώνης
Εὐνῇ καὶ φιλότητι μίγη, τέλεσεν δ' ἄρ ἐέλδωρ·
Αὐτῇ δ' Ἀμφιτρύων λαοσσόος, ἀγλαὸς ἥρως,
Ἐκτελέσας μέγα ἔργον, ἀφίκετο ὄνδε δόμονδε.
Οὐδ' ὅγ' ἐπὶ δμῶας καὶ ποιμένας ἀγροιώτας
Ὧρτ' ἰέναι, πρίν γ' ἧς ἀλόχῳ ἐπιβήμεναι εὐνῆς.
Τοῖος γὰρ κραδίην πόθος αἴνυτο ποιμένα λαῶν.
Ὡς δ' ὅτ' ἀνὴρ ἀσπαστὸν ὑπεκπροφύγῃ κακότητα

Ad Phicium ſummum acceſſit prudens Iupiter.
Vbi reſidens mente verſabat diuina opera.
Nam eadem quidem nocte cum pulcra Electryonide
Lecto et concubitu miſtus eſt, perfecitque deſiderium:
Eadem autem et Amphitryo bellicoſus, illuſtris heros,
Perfecto magno opere, rediit domum ſuam.
Neque ille ad famulos et paſtores agreſtes
Iit, antea quam ſuae coniugis conſcendiſſet lectum.
Tale ſiquidem corde deſiderium ceperat paſtorem populorum.
Sicut quando quiſpiam magna cum voluptate effugit malum

33. Φίκιον Harl. 35. ταναυσφύρῳ Ἠλεκτρυώνῃ Harl. 36. εὐνῇ ἐν φιλότητι Trinc. Steph. marg. πέλεσεν Heinſ. et Cler. ceterae omnes τέλεσεν. 42. ὑπεκπροφύγῃ Trinc. ὑπεκπροφύγοι Ald. Iunt. 1. 2.

rat *Phix* vt loquebantur Boeotii, ſeu *Sphinx*, non rara mencio apud Poetas et Mythographos. *Clericus.*

Vide quid pro vulgata (Τυφαόνιον) aſſerenda attulerit vir quidam doctus in Obſeruatt. Miſc. T. I. V. I. p. 350. *Krebſius.*

33. Φίκιον ἀκρότατον] Ἀπὸ τῆς Φικὸς, ἥγεν σφίγγος, Φίκιος ſeu Φίκιον. Sic mons dictus. *Guietus.*

35. Αὐτῇ μὲν γὰρ νυκτὶ] Vide quae ſcripſimus de huiuſmodi fraudibus, ad Theogoniae verſum 940. *Clericus.*

37. Λαοσσόος] Agitator populi, hoc eſt, dux populi. λαοσσόος vt infra δουρασσόος, a σέω, agito, quatio, concutio. *Guietus.*

39. Οὐδ' ὅγ' ἐπὶ δμῶας] Hoc eſt, ne villam quidem ingreſſus eſt, antequam ad vrbem ſe conferret, quamquam forte ad viam ſita eſſet villa. Alioqui non diuertiſſe ad villam remotiorem, antequam ad vxorem iret, vehementioris amoris ſpecimen haberi non poſſet. *Clericus.*

42. Ἀσπαστὸν] Ἀσπασίως, libenter. *Guietus.*

Ἀσπα-

Νόσῳ ὑπ' ἀργαλέης, ἢ καὶ κρατερῇσιν ὑπὸ δεσμῇσιν·
Ὣς ῥα τότ' Ἀμφιτρύων χαλεπὸν πόνον ἐκτολυπεύσας,
Ἀσπασίως τε, φίλως τε ἑὸν δόμον εἰσαφίκανε.
Παννύχιος δ' ἄρ ἔλεκτο σὺν αἰδοίῃ παρακοίτι,
Τερπόμενος δώροισι πολυχρύσου Ἀφροδίτης.
Ἡ δὲ θεῷ δμηθεῖσα, καὶ ἀνέρι πολλὸν ἀρίστῳ,
Θήβῃ ἐν ἑπταπύλῳ δίδυμάονε γείνατο παῖδε,
Οὐκ ἔθ' ὁμὰ φρονέοντε, (καστιγνήτω γε μὲν ἦστην.)
Τὸν μὲν χειρότερον, τὸν δ' αὖ μέγ' ἀμείνονα φῶτα,
Δεινόν τε κρατερόν τε, βίην Ἡρακληείην·
Τὸν μὲν ὑποδμηθεῖσα κελαινεφέϊ Κρονίωνι,

Morbo ex difficili, aut etiam validis ex vinculis:
Ita tunc Amphitryo difficili labore exantlato,
Magnoque deſiderio, lubentique animo, domum ſuam reuerſus
Totaque nocte concubuit cum veneranda vxore.
Oblectando ſe muneribus aureae Veneris.
Illa autem a Deo pariter compreſſa, et ab homine longe optimo,
Thebis ſeptem portas habentibus geminos peperit pueros,
Haud quaquam ſimiles, (quanquam fratres eſſent.)
Alterum ſiquidem deteriorem, alterum autem longe praeſtantiorem virum,
Magnum ac validum, Herculem.
Hunc quidem compreſſa a pluuiae auctore Ioue,

44. ἐκτολμήσας Ald. Iunt. 1. 2. 45. φιλίως Ald. Iunt. 1. 2. εἰσαφίκανεν Trinc. 47. ἀμφοδίτης Ald. 49. ἐφ' ἑπτακτύλῳ Harl. 50. Οὐκέθ' Trinc. ὁμὰ Ald. 51. τὸν δὲ Trinc. 53. ὑποδμιδεῖσα Ald.

Ἀσπασὸν] Haec vox eſt etiam apud *Homerum* Odyſſ. E, v. 398. quem locum imitatur hic *Heſiodus*. Clericus.

ὑπεκπροφύγῃ] reddendum, ſi quis *vix ac ne vix quidem effugerit*. De vi diuerſarum particularum cum verbo compoſitarum, cuius rei exempla multa apud Hom. agit Longinus Π. Τ. Sect. 10 p. 84. Toll. *Krebſius*.

46. Παννύχιος] Eſt ἄκυρον, nam aliquam noctis partem cum Alcmena conſumſerat Iupiter. *Clericus*.

Πατρίδα γαῖαν] Mycenas, quarum Rex fuerat Electryon eius pater. Vide *Apollodorum* Lib. II. Cap. 4. quamuis per omnia non conſentiat cum *Heſiodo*. Neque enim in hiſce notulis hiſtoriam fabularum narrare inſtituimus. *Clericus*.

50. Καστιγνήτω γε μὲν ἦστην] Haec eſt *verſus fulmura ruentis*, nam ſuperiora verba rem ſatis docent. *Clericus*.

55. Κεκρι-

Αὐτὰρ Ἰφικλῆά γε δορυσσόῳ Ἀμφιτρύωνι,
Κεκριμένην γενεήν· τὸν μὲν, βροτῷ ἀνδρὶ μιγεῖσα·
Τὸν δὲ, Διὶ Κρονίωνι, θεῶν σημάντορι πάντων·
Ὃς καὶ Κύκνον ἔπεφνεν Ἀρητιάδην μεγάθυμον.
Εὗρε γὰρ ἐν τεμένει ἑκατηβόλου Ἀπόλλωνος
Αὐτὸν, καὶ πατέρ' ὄν, Ἄρην, ἄτον πολέμοιο,
Τεύχεσι λαμπομένους, σέλας ὡς πυρὸς αἰθομένοιο,
Ἑσταότ' ἐν δίφρῳ· χθόνα δ' ἔκτυπον ὠκέες ἵπποι,
Νύσσοντες χηλῇσι· κόνις δέ σφ' ἀμφιδεδήει,
Κοπτομένη πλεκτοῖσιν ὑφ' ἅρμασι καὶ ποσὶν ἵππων.
Ἅρματα δ' εὐποίητα καὶ ἄντυγες ἀμφαράβιζον,

Iphicleum autem haſtarum a concuſſore Amphitryone, [bens:
Diuerſam ſobolem; alterum quidem, cum viro mortali concum-
Alterum autem, cum Ioue Saturni filio Deorum imperatore
Qui et Cygnum occidit, Martis filium, magnanimum. [omnium;
Inuenit enim in luco longe iaculantis Apollinis
Ipſum, et patrem eius, Martem, bello inſatiabilem,
Armis fulgentes, ceu fulgorem ignis ardentis,
Stantes in curru: terram autem pulſabant veloces equi,
Ferientes vngulis; puluisque circa ipſos diuidebatur,
Excitatus compactis ſub curribus et pedibus equorum.
Currus autem fabrefacti et rotarum ambitus circum reſonabant,

54. δορισσόῳ Ald. 56. σημάντορι Ald. 59. πατέρα Trinc. 62. ἀμφιδεδήει Ald.

55. Κεκριμένην γενεήν] Hoc eſt, diuerſam generationem, appoſitio. *Guietus.*

Κεκριμένην γενεήν] Hoc eſt, ſobolem διακεκριμένην *diſtinctam*, ſeu quae facile ſecerni poterat. *Clericus.*

57. Κύκνον] Heroëm ex muliere a Marte genitum, de qualibus Heroibus in h[illegible]oemate egerat Heſiodus. *Clericus.*

58. Ἐν τεμένει Ἀπόλλωνος] Quod erat in Pagaſaeo agro, ad Septentrionem Pelasgici ſinus. Vide v. 70. *Clericus.*

59. Αὐτὸν καὶ πατέρ' ὄν Ἄρην] An? Αὐτὸν καὶ πατέρα ὄν Ἄρην. *Guietus.*

62. Κόνις δέ σφ' ἀμφιδεδήει] Hoc eſt, valde excitatus erat. ardebat κυρίως. *Guietus.*

63. Πλεκτοῖσιν ὑφ' ἅρμασι] An? πηκτοῖσιν. placet. *Guietus.*

71. Δη-

Ἵππων ἰεμένων. κεχάρητο δὲ Κύκνος ἀμύμων,
Ἐλπόμενος Διὸς υἱὸν ἀρήϊον, ἡνίοχόν τε,
Χαλκῷ δηώσειν, καὶ ἀπὸ κλυτὰ τεύχεα δύσειν.
Ἀλλά οἱ εὐχωλέων ἁπὴ ἔκλυε Φοῖβος Ἀπόλλων.
Αὐτὸς γάρ οἱ ἐπῶρσε βίην Ἡρακληείην.
Πᾶν δ' ἄλσος καὶ βωμὸς Ἀπόλλωνος Παγασαίου
Λάμπεν ὑπαὶ δεινοῖο θεῦ τευχέων τε, καὶ αὐτοῦ·
Πῦρ δ' ὡς ὀφθαλμῶν ἀπελάμπετο. τίς κεν ἐκείνῳ
Ἔτλη θνητὸς ἐὼν κατεναντίον ὁρμηθῆναι,
Πλὴν Ἡρακλῆος καὶ κυδαλίμου Ἰολάου;
Κείνων γὰρ μεγάλη τε βίη καὶ χεῖρες ἄαπτοι
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ σιβαροῖσι μέλεσσιν.
Ὣς ῥα τόθ' ἡνίοχον προσέφη κρατερὸν Ἰόλαον·

Equis feſtinantibus. gaudebat vero Cygnus egregius,
Sperans ſe Iouis filium, ſtrenuum, aurigamque
Ferro interemturum eſſe, et inclytis armis exuturum.
Sed eius vota non exaudiuit Phoebus Apollo.
Ipſe enim contra illum concitauit Herculem.
Totus vero lucus et ara Apollinis Pagaſaei
Collucebat prae vehementis Dei armis, et ipſo;
Et quaſi quidem ignis ex oculis effulgebat. Quis autem illi
Suſtinuiſſet mortalis obuiam ire,
Praeter Herculem et praeclarum Iolaum?
Illorum enim et vis magna, et manus inuictae
Ex humeris natae erant, vna cum robuſtis membris.
Is igitur tunc aurigam allocutus eſt fortem Iolaum:

67. δεϊόντων Ald. Iunt. 1. 2. 71. καὶ deeſt in Iunt. 1. 2. 72. Ἰολάων Harl. 74. πρὶν γ' Harl. Ἰολάϊ Ald.

71. Δεινοῖο θεῦ τευχέων] Ἄρεος. *Guietus.*

72. Τίς κεν ἐκείνων] Vulgo legitur ἐκείνῳ, illi, ſcil. Marti. Sed Mſ. Harl. legit ἐκείνων, quod quidem reſtitui, vtpote accommodatius ad id quod ſequitur, Κείνων γὰρ μεγάλη τε βίη, καὶ χεῖρες ἄαπτοι. Κατεναντίον vero vſurpatur tam cum Genitiuo quam Datiuo. *Rob.*

76. Ἐπὶ σιβαροῖσι μέλεσσιν] *Supra robuſta membra*; pendentes, ſcilicet. *Guietus.*

79. Ἦ

Ἥρως, ὦ Ἰόλαε, βροτῶν πολὺ φίλτατε πάντων,
Ἦ τι μετ' ἀθανάτους μάκαρας, τοὶ Ὄλυμπον ἔχουσιν,
Ἤλιτεν Ἀμφιτρύων, ὅτ' ἐϋσέφανον ποτὶ Θήβην
Ἦλθε, λιπὼν Τίρυνθον ἐϋκτίμενον πτολίεθρον,
Κτείνας Ἠλεκτρύωνα, βοῶν ἕνεκ' εὐρυμετώπων·
Ἵκετο δ' εἰς Κρείοντα, καὶ Ἡνιόχην τανύπεπλον·
Οἵ ῥά μιν ἠσπάζοντο, καὶ ἄρμενα πάντα παρεῖχον,
Ἧΐ δίκη ἔσθ' ἱκέτῃσι, τίον δ' ἄρα κηρόθι μᾶλλον.
Ζῶε δ' ἀγαλλόμενος σὺν ἐϋσφύρῳ Ἠλεκτρυώνῃ
Ἧΐ ἀλόχῳ· τάχα δ' ἄμμες ἐπιπλομένων ἐνιαυτῶν

O heros Iolaë, mortalium longe cariſſime omnium,
Vtique in immortales beatos, qui Olympum tenent,
Deliquit Amphitryo, quoniam bene munitas ad Thebas
Abiit, relicta Tirynthо vrbe bene condita, [frontes:
Poſtquam occiderat Electryonem, propter boues latas habentes
Venitque ad Creontem, et Heniochen longis ornatam veſtibus.
Qui eum exceperunt, et neceſſaria omnia praebuerunt,
Vt aequum eſt ſupplicibus, coluerintque ex animo magis.
Viuebat autem exſultabundus cum formoſa Electryonide
Coniuge ſua: moxque nos reuoluto anno

79. τί μεθ' Iunt. 2. 82. Ἠλεκτρυῶνα Trinc. 84. ἔρμενα Ald. 85. δίκη Ald. τίον δέ γε Harl. δ' ἄρ τηλόθι Ald. Iunt. 1. 87. ἐπιπλομένῳ ἐνικυτῷ Trinc.

79. Ἦ τι μετ' ἀθανάτους] Certe apud immortales. *Guietus.*

80. Ἤλιτεν Ἀμφιτρύων] Quaſi, nempe, irati Dii ei obiecerint ſocerum occidendum; quo facinore admiſſo, in exſilium abire coactus eſt. Nam Deos putabant ad praua facinora interdum homines impellere, vt liquet vel ex v. 89. Quamobrem eos merito caſtigauit *Plato* Lib. II. de Republica. *Clericus.*

83. Ικ. δ' ἐς Κρ. καὶ Ἡνιόχην τανύπεπλον] Illa vocatur Εὐριδίκη Sophocl. Antig. 1194. Καὶ μὲν ὁρῶ τάλαιναν Εὐριδίκην ὁμοῦ Δάμαρτα τὴν Κρέοντος — *Rob.*

85. Ἱκέτῃσι] Vide *Aeſchyli* Supplices. *Clericus.*

87. Ἄμμες ἐπιπλομένων] *Aduolutis annis.* An ἐ ἄμμε περιπλομένων. placet τὸ ἐπιπλομένων agnoſcit Heſychius. ἐπιπλομένων, κυκλουμένων, πληρουμένων, ἐπερχομένων. *Guietus.*

89. Τὲ

Γεινόμεθ', ὅτε φυὴν ἐναλίγκιοι, ὅτε νόημα,
Σός τε πατὴρ καὶ ἐγώ· τοῦ μὲν φρένας ἐξέλετο Ζεύς.
Ὃς προλιπὼν σφέτερόν τε δόμον, σφετέρους τε τοκῆας,
Ὤιχετο τιμήσων ἀλιτήμενον Εὐρυσθῆα,

Nati ſumus, neque ſtatura ſimiles corporis, neque ingenio
Pater tuus et ego: eius quidem mentem ſuſtulit Iupiter
Qui relicta domoque ſua, et ſuis parentibus,
Abiit veneraturus nocentem Euryſtheum,

88. Ὅτε φρένας Ald. Iunt. 1. 2. ἐναλίγκιον Ald. 90. δῶμα Ald. Iunt. 1. 2. τε abeſt a Iunt. 2. τοκῆας Trinc. 91. τιμήσων Ald. Εὐρυσσῆα Trinc.

89. Τοῦ μὲν φρένας ἐξέλετο Ζεύς] Sic et *Aeſchylus*, cuius haec verba habet memoratus *Plato*.

— Θεὸς μὲν αἰτίαν φύει
Βροτοῖς
Ὅταν κακῶσαι δῶμα παμπήδην θέλῃ.

Deus cauſam praebet mortalibus, cum prorſus perdere domum vult.

Incertus alius Tragoedus, in Grotianis Excerptis p. 461.

Ὅταν δὲ δαίμων ἀνδρὶ πορσύνῃ κακὰ,
Τὸν νοῦν ἔβλαψε πρῶτον ὃν βουλεύεται.

Quoties alicui deſtinat clades Deus,
Vim laedit illam in mente, quae deliberat.

Alia multa ſimilia impie dicta occurrunt apud Poetas, quorum Dii non multo meliores hominibus. *Clericus.*

Τοῦ μὲν φρένας ἐξέλετο Ζεύς] Idem de Glauco Homerus Il. ζ. quod tamen in ſplendidiorem alium ſenſum torquere fruſtra conatur Cl. Popius noſtras. Et Il. ί. de Agamemnone ἐκ γάρ οἱ φρένας εἵλετο μητίετα Ζεύς. Vide etiam exempla, quae citauit Clericus in nota ſua, vbi dicit, alia multa ſimilia impie dicta occurrere apud Poetas. Ego autem nullam hiſce dictis impietatem ineſſe exiſtimo, cum in ipſis S. Scripturis dicatur deus *obdurare cor*, *oculos occaecare*, et *aures occludere*. Idem pene dixit Paterculus de Caeſare l. 2. c. 57. *Ineluctabilis fatorum vis, cuius cum fortunam mutare conſtituit conſilia corrumpit.* Huiuſmodi phraſes ab impietate vindicauit Graeuius in nota ſua ad ἔργ. v. 15. quem vide. *Rob.*

91. Ἀλιτήμενον Εὐρυσθῆα] *Abortiuum illum Euryſtheum.* An ſcribendum ἀλιτήμερον? placet. ἀλιτήμερον, hoc eſt, τὸν διημαρτηκότα τῆς ἡμέρας, ἢ τῶν ἡμερῶν τοῦ τοκετοῦ. eadem ratione ἠλιτόμηνος dicitur. Heſych. ἠλιτόμηνος, πρόωρον, ὠμὸν, ἐκ ἐν τῷ δεκάτῳ μηνὶ τεχθέντα, καὶ διημαρτηκότα τῶν μηνῶν ἐν τῇ κυήσει, etc. *Gaietus.*

93. Ἅν

Σχέτλιος· ἦ πᾶ πολλὰ μετεσσυαχίζετ' ὀπίσσω,
Ἤν ἄτην ἀχέων· ἡ δ' ἀ παλινάγρετός ἐστιν.
Αὐτάρ ἐμοὶ δαίμων χαλεπὰς ἐπετέλλετ' ἀέθλους.
Ὦ φίλος, ἀλλὰ σὺ θᾶσσον ἔχ' ἡνία ποσὶ κραίνοντα
Ἵππων ὠκυπόδων· μέγα δὲ Φρεσὶ θάρσος ἀέξων,
Ἰθὺς ἔχειν θοὸν ἅρμα, καὶ ὠκυπόδων σθένος ἵππων,
Μηδὲν ὑποδδείσας κτύπον Ἄρεος ἀνδροφόνοιο,
Ὃς νῦν κεκληγὼς περιμαίνεται ἱερὸν ἄλσος
Φοίβου Ἀπόλλωνος ἑκατηβελέταο ἄνακτος.
Ἦ μὴν καὶ κρατερός περ ἐὼν ἅαται πολέμοιο.
Τὸν δ' αὖτε προσέειπεν ἀμώμητος Ἰόλαος·
Ἠθεῖ', ἦ μάλα δή τι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε

Infelix: certe multum ingemiſcebat poſtea,
Culpam ſuam lugens: ſed illa irreuocabilis eſt.
Mihi vero Deus difficiles imperauit labores.
O amice, ſed tu celeriter arripe habenas rutilantes
Equorum alipedum: magnamque mente fiduciam concipiens,
Recta dirige celerem currum, et alipedum robur equorum,
Nihil veritus ſtrepitum Martis hominum occiſoris,
Qui nunc cum clangore circumquaque furit per ſacrum nemus
Phoebi Apollinis longe iaculantis Regis.
Enimuero, validus licet ſit, tamen exſaturabitur bello.
Hunc contra allocutus eſt egregius Iolaus:
O venerande, certe valde pater hominum atque Deorum

92. πολλὰ, vt editur, habet quoque Cod. Palat. e quo varias lect. in notis affert Schreuel. pro quo olim μάλα. 93. ἦδ' lunt. 1. 94. ἐπέτειλεν Trinc. Steph. marg. 97. ἔχων Harl. 98. ὑποδδείσ Harl. 102. ἄμωμητος Ald. 103. ὦ θεῖ' Trinc. Steph. marg. ὦθ' εἶ, ἦ lunt. 2. ἠθεῖ', ἦ lunt. 1. Steph. Com. Heinſ. ἦ θεῖ' ἦ Ald. ἦ θεῖ' ἦ cod. Palat. ἠθεῖε, ἦ δὴ cod. Harl.

93. Ἤν ἄτην ἀχέων] *Noxam ſuam dolens.* Guietus.

94. Ἐμοὶ δαίμων] Hoc eſt, fortuna, ſors, fatum. ſequente verſu ἔχ' ἡνία ποσὶ κραίνοντα] *Cape habenas rutilantes.* Guietus.

101. Ἅαται πολέμοιο] Praeſens pro futuro, hoc eſt, κορεσθήσεται, hoc eſt, vincetur a me. An ſcribendum? Ἦ μὴν καὶ κρατερός περ ἀασσεῖται πολέμοιο. ἀασσεῖται pro ἀάσεται, vt πεσεῖται pro πέσεται, a πέτομαι. *Guietus.*

103. Ἠθεῖ' ἦ μάλα] A θέω, θείω, σέβω, σέβομαι, θεῖος eſt, pleonaſmo ἠθεῖος, σεμνὸς, σεβαστὸς, σεβάσμιος. Ἠθεῖε, hoc eſt, σεβάσμιε. *Guietus.*

104. Ταὐ-

Τιμᾷ σὴν κεφαλήν, καὶ ταύρεος Ἐννοσίγαιος,
Ὃς Θήβης ἐρήδεμνον ἔχει, ῥύεταί τε πόληα·
Οἷον δὴ καὶ τόνδε βροτὸν κρατερόν τε μέγαν τε
Σὰς ἐς χεῖρας ἄγουσιν, ἵνα κλέος ἐσθλὸν ἄρηαι.
Ἀλλά γε, δύσσο τεύχε' ἀρήια, ὄφρα τάχιστα
Δίφρους ἐμπελάσαντες, Ἄρηός θ' ἡμετέρου τε,
Μαρνώμεσθ'· ἐπεὶ οὔτι ἀτάρβητον Διὸς υἱὸν,
Οὐδ' Ἰφικλείδην δείδιξεται· ἀλλά μιν οἴω
Φεύξεσθαι δύο παῖδας ἀμύμονος Ἀλκείδαο,

Honorat caput tuum, et taurinus Neptunus,
Qui Thebarum moenia tenet, et tuetur ciuitatem:
Sicut sane et hunc mortalem validumque magnumque
Tuas in manus adducunt, vt gloriam magnam auferas.
Sed age, induere arma Mauortia, vt quam celerrime
Currus inter se committentes, Martis et nostrum,
Decertemus: quoniam neque intrepidum Iouis filium,
Neque Iphiclidem perterrebit: sed ipsum puto
Mox fugiturum duos filios inculpati Alcidae,

105. Θήβας Trinc. 107. ἄρεσιν Trinc. 108. ἀλλ' ἄγε, δύσεο Trinc. 110. Μαρνώμεθ' Harl. ἔτοι Harl. Ald. Iunt. 1. ὅτι Com. ἀτάρβητον Trinc. 111. δ' εἰδίξεται Ald. 112. Ἀλκείδαο Trinc.

104. Ταύρεος Ἐννοσίγαιος] Vide *Ioannem Tzetzem* ad hunc locum. Ex hoc Neptuni cognomine dicta Ταύρια, quae, vt docet *Hesychius*, fuit ἑορτή τις ἀγομένη Ποσειδῶνος. *Clericus.*

Ταύρεος Ἐννοσίγαιος] ἦγαν διὰ τὸν τῶν κυμάτων ἦχον, ὡς ταῦροι γὰρ μυκῶνται· ἢ ὅτι ταυρεκράνος ἐστὶν· ἢ ὅτι Ταύρειος Ποσειδὼν ἐν πόλει Βοιωτίας, διὰ τὸ ταύρας θύεσθαι αὐτῷ καὶ μάλιστα ἐν Ὀγχηστῷ. Διὰ τοῦτο καὶ ταυροκράνας τὰς ποταμὰς. *Tzetz. Dicitur Neptunus Taurinus, vel a sonitu fluctuum, qui mugiunt, vt tauri; vel quod taurinum caput habeat; vel quod colatur Taurinus Neptunus in vrbe Boeotiae sacrificio taurorum, et praecipue Onchesti. Inde etiam vocantur fluuii tauriformes.* Vide Graeuii notam et Dacierii ad Horat. l. 4. od. 14 *Sic tauriformis voluitur Aufidus.* Rob.

105. Ῥύεταί τε πόληα] Ἡ πόλις, genit. πόλεος, πόληος, πόληα vt βασιλῆος, βασιλῆα. *Guietus.*

112. Ἀλκείδαο] Ἀμφιτρύωνος. *Guietus.*

Δύο παῖδας] Hic παῖς pro quolibet e posteris sumitur; nam Hercules quidem filius erat, Iolaus vero nepos Amphitruonis. *Clericus.*

Οἳ δή σφι σχεδὸν εἶσι, λελαιόμενοι πολέμοιο
Φυλόπιδα στήσειν· τά σφιν πολὺ φίλτερα θοίνης.
Ὣς φάτο. μειδήσεν δὲ βίη Ἡρακληείη,
Θυμῷ γηθήσας· μάλα γάρ νύ οἱ ἄρμενα εἶπεν.
Καί μιν ἀμειβόμενος ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
Ἦρως ὦ Ἰόλαε, διοτρεφὲς, ἤκέτι τηλοῦ
Ὑσμίνη τρηχεῖα. σὺ δ', ὡς πάρος ἦσθα δαΐφρων,
Ὣς καὶ νῦν μέγαν ἵππον Ἀρείονα κυανοχαίτην
Πάντη ἀναστρωφᾶν, καὶ ἀρηγέμεν ὥς κε δύνηαι.
Ὣς εἰπὼν, κνημῖδας ὀρειχάλκοιο φαεινοῦ,
Ἡφαίστου κλυτὰ δῶρα, περὶ κνήμῃσιν ἔθηκε.
Δεύτερον αὖ θώρηκα περὶ στήθεσσιν ἔδυνε

Qui prope adsunt, cupientes bello
Praelium conferere: quae res ipsis multo gratior quam epulae.
Sic ait. arrisit autem fortis Hercules,
Animo oblectatus: admodum enim illi grata dixerat:
Atque eum, respondens, verbis volucribus allocutus est:
O heros Iolaë, Iouis alumne, non procul etiam hinc
Pugna aspera. Tu vero quemadmodum antea fuisti bellicosus,
Ita et nunc magnum equum Arionem nigricantibus setis obsitum
Quoquouersum conuerte, et auxiliare pro eo ac poteris.
Sic locutus, ocreas ex Orichalco splendido,
Vulcani inclyta dona, tibiis induxit.
Mox et thoracem pectori induit

113. σφὶν Trinc. εἰσὶ Trinc. 114. φίτερα) cod. Harl. et Palat. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. 115. μειδησε Trinc. 116. Μύθῳ Trinc. Steph. marg. νυ abest a Trinc. 118. Ἰόλα Iunt. 2. 119. τραχεῖα Harl. Ald. Iunt. 1. 2. 120. Ὡς Ald. Ἀρίονα Trinc. 121. ἀναστρωφᾶν Trinc. δύνηαι Iunt. 2. 123. Ἔθηκεν Trinc. 124. ἴδυνεν Trinc.

113. Οἳ δή σφι σχέδον εἶσι] Τὸ σφι numeri singularis videtur, nisi forte ad Martem et Cycnum referendum. *Guietus.*

120. Ἀρείονα κυανοχαίτην] Ἀρείων ἵππος, ὃν ἔλαβεν ὕστερον Ἄδραστος. Ὅμηρος·

Οὐκ εἴ κεν μετόπισθεν Ἀρείονα δῖον ἐλαύνεις,
Ἄδρηστε ταχὺν ἵππον.

Οὗτος καὶ Ἀρκίθοος, ὅτε ἐγεννᾶτο ὁ Ἡρακλῆς τῷ Ἀρείονί φασι ἵππῳ κεχρῆσθαι, ᾧ ἐποχούμενος Ἄδραστος ἐν ταῖς Θήβαις ἐξέφυγεν. Tzetzes. Vide quae plurima de hoc equo ex Poetis etc. excerpta congessit Nicol. Lloydius in Dict. Historico-Poetico. *Rob.*

128. Ἀρῆς

Καλὸν, χρύσειον, πολυδαίδαλον· ὃν ῥ' οἱ ἔδωκε
Παλλὰς Ἀθηναίη κύδρη Διὸς, ὁππότ' ἔμελλε
Τὸ πρῶτον σονόεντας ἐφορμήσασθαι ἀέθλους.
Θήκατο δ' ἀμφ' ὤμοισιν ἀρῆς ἀλκτῆρα σίδηρον
Δεινὸς ἀνὴρ· ποίλην δὲ περὶ στήθεσσι φαρέτρην
Καββάλετ' ἐξόπιθεν· πολλοὶ δ' ἔντοσθεν ὀϊστοὶ
Ῥιγηλοὶ, θανάτοιο λαθιφθόγγοιο δοτῆρες.
Πρόσθεν μὲν θάνατόν τ' εἶχον, καὶ δάκρυσι μῦρον·
Μέσσοι δὲ ξεστοὶ, περιμήκεες· αὐτὰρ ὄπισθεν
Μορφνοῖο φλεγύαο καλυπ[illegible] πτερύγεσσιν

Pulcrum, aureum, variegatum: quem ipsi dederat
Pallas Minerua filia Iouis, tunc cum erat
Primum luctuosa aggressurus certamina.
Posuit autem circa humeros malorum depulsorem ferrum
Fortis vir: cauam autem circa pectora pharetram
Reiecit in tergum: in hac multae erant sagittae
Horrendae, mortis vocem eripientis datrices. [crymis made[illegible]
Hae ab anteriori quidem parte mortem habebant praefixam, et la-
Mediae autem politae erant, longae: sed a tergo
Nigrae aquilae contectae alis

125. χρύσειον Ald. ὃν οἱ ἔδωκεν Trinc. 126. ἔμελλεν Trinc. 127. Τοπρῶτον Ald. σονόεντας Trinc. 128. ἄρης Trinc. 130 Καββάλετ' Ald. Iunt. 1. 2. πολλὸν Ald. Iunt. 1. 2. δέ τοι ἔσσιν Trinc. Steph. marg. 131. λαθιφθόγγοιο Ald. Iunt. 1.

128. Ἀρῆς ἀλκτῆρα σίδηρον] Hoc est, ensem cum baltheo. *Guietus.*

130. Καββάλετ' ἐξόπιθεν] Nota morem pharetram mittendi. Iorum seu fascia ex qua pendebat prius in collum induebatur, et inde pharetra a pectore ad quod posita erat in tergum reiiciebatur. *Guietus.*

131. Θανάτοιο λαθιφθόγγοιο] Hoc est, ἐπιλωθέσθαι ποιοῦντος τῆς φθογγῆς. *Guietus.*

132. Δάκρυσι μῦρον] Sanguineis guttis stillabant adhuc recenti a caede, hoc est, inunctae erant letali pharmaco, madebant, stillabant. hoc est, occisorum parentes lacrymare faciebant. *Guietus.*

133. Ξεστοὶ] Hoc est, αἰχμὴν θανατηφόρον. *Guietus.*

134. Μορφνοῖο] Μέλανος. *Guietus.*

Ἦσαν. ὁ δ' ὄβριμον ἔγχος ἀκαχμένον εἴλετο χαλκῷ. 135
Κρατὶ δ' ἐπ' ἰφθίμῳ κυνέην εὐτυκτον ἔθηκε,
Δαιδαλέην, ἀδάμαντος, ἐπὶ κροτάφοις ἀραρυῖαν,
Ἣ τ' εἴρυτο κάρη Ἡρακλῆος θείοιο.
ΧΕΡΣΙ γε μὲν σάκος εἷλε παναίολον· ἐδέ τις αὐτὸ

Erant. ille autem validam haſtam praefixam aere corripuit:
Capiti vero ingenti galeam fabrefactam impoſuit,
Variegatam, ferream, temporibus adaptatam,
Quae muniebat caput Herculis diuini. [quam
At manibus clypeum accepit valde varium: eum neque quiſ-

135. αἴθοπι χαλκῷ Ald. Iunt. 1. 2. θυμῷ cod. Harl. 136. εὐτυκτον Ald. ἔθηκεν Trinc. 138. ἵρητο Trinc. Poſt θείοιο v. 138. ſpatium eſt aliquot verſuum in ed. Ald. et v. 139. praefiguntur haec, Ἀρχὴ τῆς ἀσπίδος. 139. μὲν Trinc. ἐδὲ τις Ald.

137. Ἀδάμαντος] Hoc eſt, ferri duriſſimi. ſubintellige τὸ ἐξ ἀδάμαντος. *Guietus.*

Ἀδάμαντος] Non dubito quidem quin lapillorum pretioſiſſimus ἀδάμας ſit dictus, quaſi ἀδαμάζατος, ob duritiem. *Nomen*, inquit Plinius, Lib. XXXVII. c. 4. *indomitae vis Graeca interpretatione accepit.* Sed et metallorum duriſſimum chalybs, hoc eſt, ferrum probe purgatum ac temperatum, eadem de cauſa ἀδάμας dictum eſt, quod aegre dometur. Ex hoc genere adamantis conflata erat galea Herculis, et reliqua omnia, quae cum conflari poſſent ex metallo, *adamantina* dicuntur. Itaque delirat *Diaconus*, qui hic lapillum intelligi ſomniat. Sed et illi falluntur, qui *adamantinum* dici putant dumtaxat durum; cum, vbi de lapillo ſermo non eſt, conflata ex ferro, aut quae certe eo poſſunt conflari ſola dicantur *adamantina.* Clericus.

Ἀδάμαντος] pro ἀδαμαντίνην, cuius generis exempla apud optimum quemque obvia. Homer. Il. ζ, 180. — θεῖον γένος; ἐδ' ἀνθρώπων. Pro ἀνθρώπινον, de quo cum non cogitaret Barneſius, vt centena alia in Homero, ita et hoc, codicibus non addicentibus, mutauit in ἄνθρωπον. *Krebſius.*

138. Εἴρυτο κάρη] Muniebat caput. *Guietus.*

139. Χερσί γε μὲν σάκος εἷλε] Qui clypeos Homeri et Heſiodi inter ſe comparauerit, hac in parte Homerum, in illa Heſiodum ſuperiorem inueniet. In vtroque poëta praelii deſcriptio occurrit, in qua quidem palmam dare Heſiodo non dubitem.

Ἐν δ' ἦν ὑσμίνη Λαπιθάων αἰχμητάων —

Ἐν

Ἐν δ' Ἄρεος βλοσυροῖο ποδώκεες ἕσασαν ἵπποι
Χρύσεοι· ἐν δὲ καὶ αὐτὸς ἐναρφόρος ἤλιος Ἄρης
Αἰχμὴν ἐν χείρεσσιν ἔχων, πρυλέεσσι κελεύων,
Αἵματι φοινικόεις, ὡσεὶ ζωὰς ἐναρίζων,
Δίφρῳ ἐμβεβαώς. παρὰ δὲ Δεῖμός τε, Φόβος τε
Ἕσασαν, ἱέμενοι πόλεμον καταδύμεναι ἀνδρῶν.
Ἐν δὲ Διὸς θυγάτηρ Ἀγελείη Τριτογένεια,
Τῇ ἰκέλη, ὡσείτε μάχην ἐθέλουσα κορύσσειν,
Ἔγχος ἔχεσ' ἐν χερσὶ, χρυσείην τε τρυφάλειαν,
Αἰγίδα δ' ἀμφ' ὤμοις· ἐπὶ δ' ὤχετο Φύλοπις αἰνή.

Et infra.

— Τοὶ δ' αὖτε μάχην ἔχον, αἱ δὲ μετ' αὐτὰς
Κῆρες κυάνεαι, λευκὰς ἀραβεῦσαι ὀδόντας,
Δεινωποὶ, βλοσυροί τε, δεδρακυῖαι τ', ἄπληστοί τε
Δῆριν ἔχον περὶ πιπτόντων. πᾶσαι δ' ἄρ' ἵεντο
Αἷμα μέλαν πιέειν· ὃν δὲ πρῶτον μεμάποιεν
Κείμενον, ἢ πίπτοντα νεώτατον, ἀμφὶ μὲν αὐτῷ
Βάλλ' ὄνυχας μεγάλας. etc.

In his Contentio, Metus, Fuga, Parcae, Mars, Pallas, aliaeque omnes imagines poeticae, quae terrorem excitare possint, mirâ arte componuntur. Non tamen exinde inferre velim, in huiusmodi descriptionibus semper plus posse Hesiodum Homero; *Quis enim Hesiodi tam fautor inepte est?* Cum autem in praecedentibus Iliados libris omnimoda praeliorum genera depinxisset Homerus, facile se excusandum putauit, si eandem rem hic loci minus accurate tractaverit. Sed Hesiodus, quanto erant apud se rariores isthuiusmodi descriptiones, tanto sibi magis elaborandum duxit, vt occasione oblata hunc locum pro virili ornaret.

Obsidio apud Homerum in singulis circumstantiis accurate describitur. Senes et mulieres muros defendentes, iuuenes portis erumpentes, insidiae positae, armentorum interceptio, ortumque exinde praelium verissime pinguntur.

Τὴν δ' ἑτέρην πόλιν ἀμφὶ δύο στρατοὶ εἵατο λαῶν,
Τεύχεσι λαμπόμενοι· δίχα δέ σφισιν ἤνδανε βουλή,
Ἠὲ διαπραθέειν, ἢ ἄνδιχα πάντα δάσασθαι
Κτῆσιν, ὅσην πτολίεθρον ἐπήρατον ἐντὸς ἔεργεν.
Οἱ δ' οὔπω πείθοντο, λόχῳ δ' ὑπεθωρήσσοντο.
Τεῖχος μέν ῥ' ἄλοχοί τε φίλαι, καὶ νήπια τέκνα,
Ῥύατ' ἐφεζόμεναι, μετὰ δ' ἀνέρες ἦσαν ἔχοντες.
Οἱ δ' ἴσαν· ἦρχε δ' ἄρα σφιν Ἄρης, καὶ Παλλὰς Ἀθήνη,
Ἄμφω χρυσείω, χρύσεια δὲ εἵματα ἕσθην,
Καλὼ καὶ μεγάλω σὺν τεύχεσιν, ὥς τε θεὼ περ,
Ἀμφὶς ἀριζήλω· λαοὶ δ' ὑπολίζονες ἦσαν.
Οἱ δ' ὅτε δὴ ῥ' ἵκανον, ὅθι σφίσιν εἶκε λοχῆσαι. etc.

In obsidione Hesiodi paucio-
res quidem sunt imagines, illae
tamen grandiores et magis
magnificae. Viri pro liberis
et parentibus pugnantes; fle-
tus mulierum de turribus prae-
lium spectantium; senes pro
portis trepidantes, et pro filiis
in conspectu suo pugnantibus
vota facientes, sublimiter ad-
modum et pathetice descri-
buntur.

Ἄνδρες ἐμαρνάσθην πολεμήϊα τεύχε' ἔχοντες
Τοὶ μὲν ἀπὸ σφετέρης πόλιος, σφετέρων τε τοκήων
Λοιγὸν ἀμυνόμενοι· τοὶ δὲ πρὸ ἄστεος ἐμμαῶτες.
Πολλοὶ μὲν κέατο, πλέονες δ' ἔτι δῆριν ἔχοντες
Μάρναντ'· αἱ δὲ γυναῖκες εὐδμήτων ἐπὶ πύργων
Χάλκεον ὀξὺ βόων, κατὰ δ' ἐδρύπτοντο παρειὰς
Ζωῇσιν ἴκελαι, ἔργα κλυτᾶ Ἡφαίστοιο.
Ἄνδρες δ' οἱ πρεσβῆες ἔσαν γήρᾳ τε μέμαρπεν,
Ἀθρόοι ἐκτοσθεν πυλέων ἔσαν, ἄν δὲ θεοῖσι
Χεῖρας ἔχον μακάρεσσι, περὶ σφετέροισι τέκεσσι
Δειδιότες.

Imago quidem Tristitiae, (vt c. 9. περὶ ὕψους animaduertit Longinus) odiosa potius est, quam terribilis, ἃ δεινὸν ἐποίησε τὸ εἴδωλον, ἀλλὰ μισητόν. Sed, pace tanti Viri dixerim, non ideo reprehensione dignus est Hesiodus. Describendae sunt res, vt sunt. Odiosam depinxit Tristitiam, et odiosa est, et nequaquam ad incutiendum terrorem accommodata. Vt vero praelia, et obiecta terribilia in Hesiodi scuto melius depinguntur; sic Ruris descriptio apud Homerum sub hisce quinque imaginibus comprehensa, arationis, messis, vindemiae, armenti, pecoris, longe elegantior est, et accuratior quam apud Hesiodum. Nec adeo mirandum est, hoc ita euenisse. Poeta enim rusticus, qui antea hanc rem ex destinato tractauerat, descriptionem ruris obiter illatam exornare noluit. Sed poeta ille πολεμικὸς, ruris prospectu quasi fortuito oblato, maiorem ei depingendae operam dat. Simplices nempe sunt et inornatae Hesiodi descriptiones. Homericae selectis pulcherrimis circumstantiis variantur. Aratoribus, cum terminum imagri attigissent, vinum ministratur.

Οἱ δ' ὁπότε πρὸς μέσον ἵκοιατο τέλσον ἀρούρης
Τοῖσί δ' ἔπειτ' ἐν χερσὶ δέπας μελιηδέος οἴνου
Δόσκεν ἀνὴρ ἐπίων.

Messores, ipse dominus gaudens intuetur, iisque serui sub arbore prandium parant.

— βασιλεὺς δ' ἐν τοῖσι σιωπῇ
Σκῆπτρον ἔχων ἑστήκει ἐπ' ὄγμου γηθόσυνος κῆρ.
Κήρυκες δ' ἀπάνευθεν ὑπὸ δρυὶ δαῖτα πένοντο. etc.

Vindemiatoribus citharoedus interludens operam leuat.

Τοῖσιν δ' ἐν μέσσοισι πάϊς φόρμιγγι λιγείῃ
Ἱμε-

Οὔτ' ἔρρηξε βαλὼν, οὔτ' ἔθλασε, θαῦμα ἰδέσθαι.
Πᾶν μὲν γὰρ κύκλῳ τιτάνῳ, λευκῷ τ' ἐλέφαντι,
Ἠλέκτρῳ θ' ὑπολαμπὲς ἔην, χρυσῷ τε φαεινῷ
Λαμπόμενον· κυάνου δὲ διὰ πτύχες ἠλήλαντο.
Ἐν μέσσῳ δὲ δράκοντος ἔην φόβος, οὔτι φατειὸς,
Ἔμπαλιν ὄσσοισιν πυρὶ λαμπομένοισι δεδορκώς.
Τῷ καὶ ὀδόντων μὲν πλῆτο στόμα λευκὰ θεόντων,

Perrupiſſet iaciendo, neque comminuiſſet, mirum viſu.
Nam totus quidem circumquaque gypſo, candidoque ebore,
Et electro lucidus erat, auroque fulgido
Splendens: caeruleae vero laminae erant ductae.
In medio autem draconis erat terror, haudquaquam effabilis,
Retro oculis igne lucentibus tuens.
Cuius et dentibus quidem repletum erat os candicantibus,

140. ἔτλασε Trinç. 142. ἔῃ Iunt. 143. διαπτύχεις Ald. 145. ὄσσοι σοι Trinc. 146. πλῆτο Ald. Iunt. 1.

Ἰμερόεν νιθάριζε· λίνον δ' ὑπὸ καλὸν ἄειδε
Λεπταλέῃ φωνῇ· τοὶ δὲ ῥήσσοντες ὁμαρτῇ
Μολπῇ τ' ἰϋγμῷ τε, ποσὶ σκαίροντες ἕποντο.

Vtriuſque clypei ambitus Oceanum continet, qui nullo vel verborum, vel rerum ornatu ab Homero deſcribitur,

Ἐν δ' ἐτίθει ποταμοῖο μέγα σθένος Ὠκεανοῖο
Ἄντυγα πὰρ πυμάτην σάκεος πύκα ποιητοῖο

Sed ſumma ab Heſiodo elegantia, pulcherrimiſque imaginibus decoratur,

Ἀμφὶ δ' ἴτυν ῥέεν Ὠκεανὸς πλήθοντι ἐοικώς·
Πᾶν δὲ συνεῖχε σάκος πολυδαίδαλον· οἱ δὲ κατ' αὐτὸν
Κύκνοι ἀερσιπόται μεγάλ' ἤπυον· οἱ ῥά γε πολλοὶ
Νῆχον ἐπ' ἄκρεν ὕδωρ· πὰρ δ' ἰχθύες ἐκλονέοντο etc.

Vt iam de vtroque clypeo iudicium meum interponam, Homericum certe praeſtantiorem cenſeo, Heſiodeum vero proximum non longo interuallo. Ideoque recentiores illi Critici iniqui ſautores Homeri habendi ſunt, qui vtrique clypeo Sannazarii verſum applicuerant

Illum hominem dicas, hunc poſuiſſe deum. *Rob.*

141. Τιτάνῳ] *d'émail blanc.* Guietus.

142. Ἔρρηξε] Perrupit, hoc eſt, perrumpere potuiſſet. *Guietus.*

143. Διὰ πτύχες ἠλήλαντο] Caerulei ductus traiecti erant. Eſt τμῆσις pro διηλήλαντο. *Guietus.*

Δεινῶν, ἀπλήτων. ἐπὶ δὲ βλοσυροῖο μετώπῳ
Δεινὴ Ἔρις πεπότητο, κορύσσουσα κλόνον ἀνδρῶν,

Saeuis, inacceſſis. ſupra terribilem autem frontem
Saeua contentio volitabat, accendens pugnas hominum,

147. προσώπῳ Trinc.

147. Λευκὰ θεώντων] An? ὀδόντων λευγαλεάων, vt ſupra βλεφάρων ἀπὸ κυανεάων? ἐπέχω. τὸ λευκὰ θεόντων ineptum eſt et corruptum videtur An? λευγαλοέντων, a λευγαλόεις, λευγαλόεντος, a λευγω, λήγω, λευγάω, λευγάλω λευγαλὸς, λευγαλόεις, et λευγάλεος. *Guietus.*

Ἀπλήτων] Hoc eſt, ad quos ſine periculo nemo manum admoueret. Quae eſt propria ſignificatio vocis ἄαπτος hoc eſt, *qui* tuto *tangi nequit.* Vide vſſ. 230. et 268. *Clericus.*

148. Κορύσσουσα κλόνον ἀνδρῶν] Extollens, augens, vel agitans, ciens. *Guietus.*

Δεινὴ ἔρις πεπότητο] Non modo intoleranda eſt licentia Poetae, quod multo plura poneret in clypeo, quam poterant contineri; ſed quod eum impleret αὐτομάτοις, qualia multa poſtea occurrent. Scio nonnullos propterea abiudicaſſe hoc Poema *Heſiodo*; ſed iidem deleant etiam oportet quod habet *Homerus* de anciliis aureis Vulcani, ſuſpectamque habeant deſcriptionem clypei Achillis, quae eſt Iliados Σ. Atqui veteres illi Poetae nullam veriſimilitudinis rationem habebant, vbi ſermo erat de operibus Deorum. Quamobrem non ſemel *Heſiodus* monet haec fuiſſe κλυτὰ ἔργα περίφρονος Ἡφαίστοιο, vt fictionum audaciam minuat. *Clericus.*

Δεινὴ Ἔρις πεπότητο] In Clerici nota ad hunc verſum duas reperiet obiectiones Lector. 1. Quod plures imagines in clypeum congeſſerit Poeta, quam poterant in eo contineri. 2. Quod eum impleuerit τοῖς αὐτομάτοις, rebus ſeſe vltro mouentibus.

Priorem obiectionem diluerunt Boiuinius in diſſertatione ſua de clypeo Homerico, et Cl. Popius in notis ſuis, qui clypeum in partes diuidentes ſuum cuique imagini locum aſſignarunt. Ad ſecundam reſpondeo, quod τὰ αὐτόματα nequaquam in clypeo caelentur. Δεινὴ Ἔρις πεπότητο, i. e. caelata erat imago Contentionis volitantis. Semper intelligenda ſunt, ὡσεὶ, ἴκελος etc. quae in aliis locis exprimuntur.

Καί τε συναΐκτην, ὡσεὶ ζωοί περ ἐόντος. 189.
Αἵματι φοινικόεις, ὡσεὶ ζωὰς ἐναρίζων. 194.
Τῇ ἰκέλη, ὡσεί τε μάχην ἐθέλουσα κορύσσειν. 198.

Δελφῖ-

Σχετλίη, ἥ ῥα νόον τε καὶ ἐκ φρένας εἵλετο φωτῶν
Οἵτινες ἀντιβίην πόλεμον Διος υἱῖ φέροιεν·
Τῶν καὶ ψυχαὶ μὲν χθόνα δύνασ' Ἄϊδος εἴσω
Αὐτῶν· ὀστέα δέ σφι, περὶ ῥινοῖο σαπείσης,
Σειρίῳ ἀζαλέοιο, κελαινῇ πύθεται αἴῃ.

Tetra, quae et mentem eximebat et praecordia viris
Quicumque bellum aduerſus Iouis filium gererent.
Quorum et animae quidem ſub terram eunt ad Orcum intro
Ipſorum: oſſa autem eorum, pelle circum putrefacta,
Sole a torrido, in nigra putreſcunt terra.

149. αἴνυτο Trinc. βροτῶν cod. Harl. 151. δύνασιν Trinc. Iunt. 2. δύμεναι Harl. 152. σφιν Ald. Iunt. 1. 2. 153. μελαίνῃ Harl. μελαινῇ Trinc. Steph. marg. κελαινῇ Iunt. 1. 2. κελαινὴ — αἴῃ Ald.

Δελφῖνες τῇ καὶ τῇ ἐθύνεον ἰχθυάοντες,
Νηχομένοις ἴκελοι.

Sic etiam Virgilius, ſubacti iudicii poeta, in deſcriptione clypei Aeneae nota loquendi figura, imagines quaſi viuas et actiones quaſi veras deſcribet.

Et circum argento clari delphines in orbem
Aequora verrebant caudis, aeſtumque ſecabant.

Et iterum

Atque his auratis *volitans* argenteus anſer
Porticibus, Gallos in limine ad eſſe *canebat*.

Quis ſanus ſuſpicetur anſeres in clypeo reuera, volitantes, vel delphines natantes Virgilium introduxiſſe. In his omnibus intelligas, *quaſi ſimilis, videbatur*, etc., vt idem poſtea Poeta. Ipſa *videbatur* ventis regina vocatis Vela dare. Aen. l. 8. *Rob.*

150. Διὸς υἱῖ] Ab ὕις, ὕιος, υἱῖ, υἱες, et συναιρέσει υἷι, υἱος, υιες, etc. *Guietus.*

152. Περὶ ῥινοῖο σαπείσης] Περισαπείσης ῥινοῖο. ἡ ῥινὸς, τῆς ῥινός. *Guietus.*

153. Σειρίῳ] Hoc eſt, ἡλίῳ. ſubintellige ὑπὸ. Sed ſcribendum videtur Σείρος ὑπ' ἀζαλέοιο κ. π. αἴῃ? placet. Suidas: Σειρὶ, σειρὸς, ὁ ἥλιος, καὶ σείριος. Supra σείριος ἀστὴρ, hoc eſt, ὁ ἥλιος. *Guietus.*

Σείριος] Quamuis *Ibycus*, ſi *Heſychio* credimus, omnia aſtra σειρία vocauerit; ceteri tamen omnes Poetae aut Solem, aut Caniculam eo nomine appellarunt. Quae aſtra cum omnium, inter errantes, inerrantesque ſtellas, potiſſima haberentur, credibile eſt dicta σειρίας quaſi *principes*, nam שר *ſchar* Phoenicia Lingua princeps dicitur. Sol certe dicebatur *praeeſſe*, vel *dominari diei*. Vide Gen. I, 16. et quae ad eum locum notauimus. *Clericus.*

Ἐν δὲ προϊωξίς τε παλίωξίς τε τέτυκτο.
Ἐν δ' ὅμαδός τε, Φόβος τ', ἀνδροκτασίη τ' ἐδεδήει. 155
Ἐν δ' ἔρις, ἐν δὲ κυδοιμὸς ἐθύνεον· ἐν δ' ὀλοὴ κὴρ,
Ἄλλον ζωὸν ἔχουσα νεήτατον, ἄλλον ἄουτον,
Ἄλλον τεθνειῶτα, κατὰ μόθον ἕλκε ποδοῖϊν.
Εἷμα δ' ἔχ' ἀμφ' ὤμοισι δαφοίνεον αἵματι φωτῶν,
Δεινὸν δερκομένη, καναχῇσί τε βεβρωθυῖα. 160
Ἐν θ' ὀφίων κεφαλαὶ δεινῶν ἔσαν ὅτι φατειῶν
Δώδεκα· ταὶ φοβέεσκον ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων,
Οἵτινες ἀντιβίην πόλεμον Διὸς υἱῖ φέροιεν.
Τῶν καὶ ὀδόντων μὲν καναχὴ πέλεν, εὖτε μάχοιτο

In eo autem et propulsatio et vice versa persecutio factae erant.
In eo tumultus, terror, et homicidium ardebant.
In eo contentio quoque, et turba furebant: in eo pernicioſa Parca,
Viuum alium tenens recens vulneratum, alium autem illaesum,
Alium mortuum, per pugnam trahebat pedibus. [rorum
Vestem autem habebat circum humeros cruentam sanguine vi-
Saeuum intuens, clamoribusque vehementer strepens. [effabilium,
In eo autem et serpentum capita saeuorum erant, haud quaquam
Duodecim; illa perterrefaciebant super terram homines,
Quicumque bellum contra Iouis filium mouerent.
Eorum et dentium quidem crepitus edebatur, quoties pugnabat

155. τε δεδήει Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 158. τεθνηῶτα Trinc. 159. διαφοίνεον Iunt. 1. δαφοίνεον Com. 164. κατα-ναχὴ Iunt. 1. 2. χαναχὴ Trinc.

155. Ἀνδροκτασίη τ' ἐδεδήει] Ardebat, feruebat. v. ſeq. ὀλοὴ κὴρ] Κὴρ. *Guietus.*

156. Ἐν δ' ἔρις, ἐν δὲ κυδοιμὸς ἐθύνεον] Hic verſus et tres ſequentes in Homeri etiam Scuto occurrunt, niſi quod apud Homerum legitur ὁμίλεον; quod verbum cum minus violentiae in occurrendo exprimat, minus videtur accommodatum perſonis introductis, quam τὸ ἐθύνεον. Barneſius vero, neſcio quamobrem, niſi ob τὴν Φιλομηρίαν praefert τὸ ὁμίλεον. *Rob.*

160. Καναχῇσί τε βεβρωθυῖα] Scribo βεβρηχυῖα, ſtrepitu grauis, hoc eſt, grauiter imminens, incumbens. Heſych. βέβρηχεν, ἤχησεν, a βράχω, βρηχω, βέβρηχα, βεβρηχὼς, βεβρηχυῖα. *Guietus.*

164. Τῶν καὶ ὀδόντων] Τὸ ἐκ hic ſupplendum. A quibus ſc. ſerpentibus. *Guietus.*

165. Δαίε-

Ἀμφιτρυωνιάδης· τὰ δὲ δαίετο θωῦτὰ ἔργα. 165
Στίγματα δ' ὡς ἐπέφαντο ἰδεῖν δεινοῖσι δράκυσι
Κυάνεα κατὰ νῶτα, μελάνθησαν δὲ γένεια.
Ἐν δὲ συῶν ἀγέλαι χλήνων ἔσαν, ἠδὲ λεόντων
Ἐς σφέας δερκομένων, κοτεόντων τ' ἰεμένων τε,
Τῶν καὶ ὁμιλήδον εἶχες ἴσαν· ἀδέ νυ τῶνγε 170
Οὐδέτεροι τρεέτην· φρίσσον γε μὲν αὐχένας ἄμφω.
Ἤδη γάρ σφιν ἔκειτο μέγας λὶς ἀμφὶ δὲ κάπροι

Amphitryoniades. Haec autem distincta erant miranda opera.
Porro veluti puncta quaedam apparebant saeuis draconibus,
Caerulea per terga, denigrataeque erant illis maxillae.
In eo autem et suum greges agrestium erant, atque leonum
Mutuo sese adspicientium, irascentiumque et ruentium,
Quorum etiam turmatim ordines incedebant; neque vero hi,
Neque illi alteros timebant; horrebant attamen colla vtrorumque.
Iam enim ipsis iacebat magnus leo, circum autem apri

165. Ἀμφιτρυωνιάδης Trinc. θαύματα Trinc. Steph. marg. θεῖα τὰ Iunt. 2. θαυματὰ cod. Palat. 166. δράκυσιν Trinc. 167. Κυάνεοι Ald. Iunt. 1. Steph. marg. cod. Palat. 169. κοτεόντων Ald. τιεμένων Ald. Iunt. 1. θ' ἰεμένων Harl. 170. ὁμιλαδὸν Trinc. Steph. marg. τοίγε Ald. Iunt. 1. 2. τῶνγε edidit Robinſ. vulgo τώγε. 171. ἀδ' ἕτεροι Ald. Iunt. 1. 172. κάπροιν Ald. κάπροιο Iunt. 1. 2.

165. Δαίετο θωῦτὰ ἔργα] Hesych. δαίεται, καίεται et δαιόμενον, καιόμενον. fulgebant. θαύματα ἔργα legit Diaconus. θωῦτὰ, hoc est θαυμαστὰ. a θάω, θαύω, θαῦμα, θωύω Ionice. θώϋμα, θωϋτὸς, θωϋτὰ ἔργα Ionice. θαυμαστὰ. Sic et θωϋμάζω pro θαυμάζω. τὸ θωϋτὰ a θωύω sit oportet, pro quo θωΰσσω habet Hesych. θωύσσειν, βοᾶν, μέλπειν, κηρύσσειν, etc. vel sic θωΰσσω, θωύσω, vt πλάσσω, πλάσω. θώυγα, θωϋται, θωϋτὸς pro θωϋγὸς. *Guietus.*

166. Ὡς ἐπέφαντο] Nota pleonasmum ἐπέφαντο ἰδεῖν. *Guietus.*

168. Χλήνων] A χλεῖνος, non a χλήνης Nominatiuo, τὸ χλήνων genitiuus pluralis. *Guietus.*

170. Οὐδέ νυ τῶνγε] Aliae Editiones habent τώγε, sed ex Mſ. Harl. restitui τῶνγε, quod melius videtur — τῶνγε ἀδέτεροι. *Rob.*

171. Αὐχένας ἄμφω] Vtrorumque. leonum, scilicet, et aprorum. *Guietus.*

173. Κατὰ

Δοιοὶ, ἀπηρἀμενοι ψυχὰς, κατὰ δέ σφι κελαινὸν
Αἷμ' ἀπελείβετ' ἔραζ'. οἱ δ', αὐχένας ἐξεριπόντες,
Κείατο τεθνηῶτες ὑπὸ βλοσυροῖσι λέουσι.
Τοὶ δ' ἔτι μᾶλλον ἐγειρέσθην, κοτέοντε μάχεσθαι,
Ἀμφότεροι, χλωναί τε σύες, χαροποί τε λέοντες.
Ἐν δ' ἦν ὑσμίνη Λαπιθάων αἰχμητάων,
Καινέα τ' ἀμφὶ ἄνακτα, Δρύαντά τε, Πειρίθοόν τε,
Ὁπλέα τ', Ἐξάδιόν τε, Φάληρόν τε, Πρόλοχόν τε,
Μόψον τ' Ἀμπυκίδην, Τιταρήσιον, ὄζον Ἄρηος,

Duo, ſpoliati vita, deorſumque illis niger
Cruor deſtillabat in terram. ipſi autem, ceruicibus deiectis,
Iacebant mortui ſub terribilibus leonibus.
At illi magis etiam excitabantur, incenſi ad pugnandum,
Vtrique, agreſtesque ſues, trucesque leones.
In eo autem erat et pugna Lapitharum bellatorum,
Caeneus Rex, Dryasque, Pirithousque,
Hopleusque, Exadiusque, Phaleruſque, Prolochusque,
Mopſusque Ampycides, Titareſius, filius Martis,

173. σφιν Ald. Iunt. 1. 174. ἀπελείβετ' Ald. Iunt. 1. 2. ἀπελείβε τ' Trinc. 175. τεθνειῶτες Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. βλοσυρῶσι Iunt. 2. λέουσιν Iunt. 2. Trinc. 176. κότεόν τε cod. Palat. 178. θσμήνη Trinc. Λαπιθῶν Ald. Iunt. 1. 2. 179. ἀμφιάνακτα Ald. 180. φάλερόν Rob. ed. vitio operarum. 181. Ταρήσιον cod. Harl.

173. Κατὰ δέ σφι] Τὸ κατὰ hic pro κάτω, vel κατατελείβετο. compoſite. *Guietus.*

181. Ὄζον Ἄρηος] Ramum Martis, non *notum.* Guietus.

Μόψον τ' Ἀμπυκίδην, Τιταρήσιον] Exiſtimaſſe videtur Graeuius Τιταρήσιον fuiſſe nomen proprium Lapithae, diſtinctum. Errat certe Vir Doctiſſ. Eſt enim nomen gentilitium Mopſoque attributum a patria ſua. Hoc ſatis confirmat Diaconus, quem non bene hic loci reprehendit Graeuius. Τὸν Μόψον τὸν υἱὸν οἷόν Ἄμπυκος τὸν Τιταρήσιον ἀπὸ Τιταρησίας τόπου. De eodem Tzetz. in Schol. ad Lycophr. Ὁ Μόψος ἦτος εἷς τῶν Ἀργοναυτῶν ἦν υἱὸς Ἀμπύκου καὶ Χλωρίδος τῆς Ὀρχομένου. ὁ δὲ Ἄμπυκος υἱὸς Τιταιρῶνος, ἀφ' οὗ καὶ πόλις. Ipſe etiam Lycophron ad v. 881. etc. eiuſdem Mopſi mentionem facit —

Μόψον Τιταιρώνειον, ἔνθα ναυάταν
Θανόντα ταρχύσαντο, τυμβείαν θ' ὕπερ

Κρη-

Θησέα τ' Αἰγείδην, ἐπιείκελον ἀθανάτοισιν,
Ἀργύρεοι, χρύσεια περὶ χροὶ τεύχε' ἔχοντες,
Κένταυροι δ' ἑτέρωθεν ἐναντίοι ἠγερέθοντο,
Ἀμφὶ μέγαν Πετραῖον, ἰδ' Ἄσβολον οἰωνιστήν, 185

Theſeusque Aegides, ſimilis immortalibus:
Argentei, aurea circum corpus arma habentes.
Centauri autem ex altera parte contra hos congregabantur,
Magnus Petraeus, atque Asbolus augur,

182. ἐπιείκελον Iunt. 1. 2. 183. deeſt in cod. Harl. 185. Πετραῖος Heinſ. ἰδ' Ald. Iunt. 1. Steph. Com.

Κρηπῖδ' ἀνεσήλωσαν, Ἀρηϊθόῳ δαμέντες
Κλεινὸν πέτευρον, νεφεληγερέος παράκοιτιν
Αὐσίγδα, Κιννύφειος ἣν τέγγων ῥόος
Νάσμοῖς λιπαίνει.

ſublatum detruſus. Duxerat ille vxorem mulierem נפילית *nphilith*, hoc eſt, ſtirpe *Nephilaeorum*, vel τῶν *Nephilim*; quo nomine Phoenices vocabant equites latrocinia exercentes, a verbo נפל *naphal*, irruit. Vide notata a nobis ad Gen. VI. 4. At Graeci poſteriores ex Lingua ſua, quae ab antiqua, lapſu temporis migrationibusque gentium, immenſum quantum mutata erat, interpretati ſunt νεφέλην *nubem*. Ex hoc connubio nati dicuntur *Centauri*, ſeu כנותרים *chnoterim*, hoc eſt, *quaſi obſeruantes*, vel inſidiantes; qui crediti ſunt ſemihomines et ſemiequi, propter diuturnam equitationem, qua circumcurſabant vicina omnia, et ſubitis incurſionibus infeſta habebant. *Clericus.*

Sic etiam Ammianus l. 14. Et Μόψου ἑξία, vatis illius domicilium Mopſi, quem a commilitio Argonautarum cum aureo vellere direpto, et errore abſtractum delatum ad Africae littus mors repentina conſumſit; et ex ceſpite Punico tecti Manes eius Heroici dolorum varietati medentur plerumque hoſpitales. *Rob.*

184. Κένταυροι] Narrant Poetae hos fuiſſe Ixionis filios, ex Nephele, hoc eſt vt putant, *nube*, quam pro Iunone amplexus eſt, et compreſſit. Haec vero nos de hac fabula, deque nomine Centaurorum coniiciebamus. Ixion, antiquiſſimus tractus Theſſaliae Regulus, videtur Iouis totius Theſſaliae et Graeciae Regis conuiua fuiſſe, deinde in carcerem miſſus; qua de cauſa, dictus eſt εἰς

185. Ἄσβολον] In miſcellaneis Auctorum emendationibus, quae ſingulis menſibus edebantur, hanc obſeruationem legimus. "Ἀσπίδος auctor ad nomen Centauri in Fornace, Poemate procul dubio recenti, alludit.„

Ἀμφὶ

Ἄρκτον θ', Οὔριόν τε, μελαγχαίτην τε Μίμαντα,
Καὶ δύο Πευκείδας; Περιμήδεά τε, Δρύαλόν τε,
Ἀργύρεοι, χρυσέας ἐλάτας ἐν χερσὶν ἔχοντες.
Καί τε συναΐκτην, ὡστὲ ζωοί περ ἐόντες,
Ἔγχεσιν ἠδ' ἐλάτῃς αὐτοσχεδὸν ὠρίγνωντο. 190

Arctusque, Huriusque, nigerque pilis Mimas,
Et duo Peucidae, Perimedes, Dryalusque,
Argentei, aureas abietes in manibus habentes.
Atque impetum pariter faciebant, perinde ac si viui essent,
Lanceisque atque abietibus cominus certabant.

186. Θήριον Trinc. Steph. marg. 187. Πευκίδας Ald. 188. Ἀργύρεας — ἔχοντας Harl. 190. ἐλάτης Ald.

Ἀμφὶ μέγαν Πετραῖον ἰὼ Ἄσβολον οἰωνιστήν.

In Fornace Σμάραγόν τε καὶ Ἄσβολον. Ex qua, inter alias rationes, concludit Vir Cl. τὴν Ἀσπίδα esse recentem, nec genuinum Hesiodi opus. Sed hoc nequaquam patet. Quo enim probatur argumento Scutum Herculis ad Fornacem alluisse?

De Scuti quidem antiquitate ambigitur; sed Fornacem recentem esse constat. Verisimile quidem est, siqua hic loci alluſio sit, Fornacem ad Scutum, non Scutum ad Fornacem alluisse. Miror vero, quamobrem Vir Cl. in antiquis codicibus versatissimus, affirmauerit, τὸν Ἄσβολον in Fornace legi. In vetustissimis, omnibusque aliis, quos vidi, libris legitur Ἄσβετον, quem quidem Barnesius, nulla, quam scio, auctoritate fretus in Ἄσβολον commutauit.

Ἄσβολος antiquissimum est Centauri nomen. In Epigrammate veteri a Philostrato in Heroic. citato ab Hercule crucifigi dicitur.

Ἄσβολος ἔτε θεῶν τρομέων ὄπιν, ἐτ' ἀνθρώπων,
Ὑψικόμοιο κρεμαστὸς ἀπ' εὐλιπέος κατὰ πεύκης
Σύγκειται μέγα δεῖπνον ἀμετροβίοις κορώνεσσι.

Eundem, vt credere par est, inter Scriptores Ante-Homericos numerant Veteres. (Vid. Fabric. Bibl. Gr.) Ideoque nequaquam probari potest, τὴν Ἀσπίδα recentem esse ex eo quod in isto poemate hoc nomen occurrat. *Rob.*

186. Οὔριον τε] Οὔρειον scribendum videtur. ab ἔρευς, ἔρεως. v. seq. πευκείδας] πεύκη, πευκεὸς, πευκείδης. *Guietus.*

189. Συναΐκτην] Legendum videtur συναίχθην, hoc est, συνορμητικῶς. *Guietus.*

Συν-

Ἐν δ' Ἄρεος βλοσυροῖο ποδώκεες ἕστασαν ἵπποι
Χρύσεοι· ἐν δὲ καὶ αὐτὸς ἐναρφόρος ἄλιος Ἄρης
Αἰχμὴν ἐν χείρεσσιν ἔχων, πρυλέεσσι κελεύων,
Αἵματι φοινιόεις, ὡσεὶ ζωοὺς ἐναρίζων,
Δίφρῳ ἐμβεβαώς· παρὰ δὲ Δεῖμός τε Φόβος τε
Ἕσαν, ἱέμενοι πόλεμον καταδύμεναι ἀνδρῶν.
Ἐν δὲ Διὸς θυγάτηρ Ἀγελείη Τριτογένεια,
Τῇ ἰκέλη, ὡσεί τε μάχην ἐθέλουσα κορύσσειν,
Ἔγχος ἔχουσ' ἐν χερσὶ, χρυσείην τε τυφάλειαν,
Αἰγίδα τ' ἀμφ' ὤμοις· ἐπὶ δ' ὤχετο Φύλοπιν αἰνήν.

Inter haec autem Martis terribiles alipedes ſtabant equi
Aurei, et ibidem ipſe quoque ſpoliator pernicioſus Mars,
Mucronem in manibus habens, milites exhortans,
Sanguine cruentus, veluti qui viuos ſpoliaret,
Currui inſiſtens: iuxta autem Panorque Metusque
Stabant, geſtientes bellum ſubire virorum.
Ibidem autem et Iouis filia Agelea Tritogenia,
Ei ſimilis, quaſi quae pugnam vellet accendere,
Haſtam habens in manibus, aureamque galeam, [ſaeutum,
Aegidemque circum humeros: gradiebatur autem in praelium,

192. ἐναρφόρος Trinc. 193. Ἔγχος ἐν Harl. 195. Δίφρῳ ἐμβεβαώς Harl. ἐπεμβαὼς Iunt. 1. 2. ἐπεμβεβαὼς Ald. 198. ἰκέλη Ald. κορύσσειν Iunt. 2. 199. χειρὶ Harl. χρυσέην Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. 200. ἐπιδ' ἴχετο Caetera deſ. cod. Harlei.

Συναΐκτην] Vir quidam doct. in Obſeruatt. Miſc. T. I. V. I. p. 416. malebat ex quibuſdam codd. συναΐγδην. *Krebſius.*

191. Ἔσασαν] Ἴσασαν. *Guietus.*

192. Ἐναρφόρος] Pro ἐναροφόρος. *Guietus.*

195. Δειμός τε Φόβος τε] Aurigae Martis, vt docet *Heſiodus*, huius Poematis v. 463. *Clericus.*

197. Ἐν δὲ Διὸς] Sub. ἐνῆν. *Guietus.*

198. Μάχην ἐθέλουσα κορύσσειν] Augere, accendere, ciere pugnam. κορύσσειν eſt agitare, tollere. *Guietus.*

199. Χρυσείην τε τυφάλειαν] Scribe χρυσέην. v. ſeq. ἐπὶ δ' ὤχετο Φύλοπιν] Ἐπῆχετο. *Guietus.*

200. Αἰγίδα δ' ἀμφ' ὤμοις] Nondum pugnabat, ac proinde clypeum in tergum reiectum etiamnum habebat. *Clericus.*

203. Ἄγνυτ'

Ἐν δ' ἦν ἀθανάτων ἱερὸς χορός· ἐν δ' ἄρα μέσσῳ
Ἱμερόεν κιθάριζεν Λητοῦς καὶ Διὸς υἱὸς
Χρυσείῃ φόρμιγγι· θεῶν δ' ἕδος ἄγνυτ' Ὄλυμπος.
Ἐν δ' ἀγορῇ, περὶ δ' ὄλβος ἀπείριτος ἐσεφάνωτο,

At erat in eo clypeo et immortalium chorus, in cuius medio
Dulce personabat Latonae et Iouis filius
Aurea cithara: Deorum autem sedes frangebatur Olympus.
Ibi et coetus circum vero splendor immensus fusus erat,

202. κιθάριζε Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. in Krebs. ed. est κιθάριζεν. Διὸς καὶ Λητοῦς Trinc. 203. ἄγνυς Harl. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heins. 204. ἀπείριτος Trinc. paullo ante ἀγορῇ Ald.

203. Ἄγνυτ' Ὄλυμπος.] Scribe ὤγνυτ' Ὄλυμπος. pandebatur Olympus. ab οἴγω, οἰγνύω, οἴγνυμαι, ὤγνυτο. Homer. πᾶσαί δ' ὠΐγνυντο πύλαι. olim legebatur ἀγνὸ· purus. Reposuit Heinsius ἄγνυτ', h. e. resonabat, ἠχὼ ἀπετελει. vide Heinsii notas. sed ἄγνυτο hic locum non habet. *Guietus.*

Ἄγνυτ' Ὄλυμπος] Hoc est facto citharae sonitu resonabat. Vide viri doctissimi Lectiones Hesiodeas. *Clericus.*

204. Ἐν δ' ἀγορῇ] *Ibi et coetus.* ἐσεφάνωτο] *Circumpositus erat.* Guietus.

Περὶ δ' ὄλβος ἀπείριτος] Si qui fauerent Codices, multo mallem legere ὄχλος, hoc sensu: *Erat* in coelo *coetus, et circumquaque stabat turba immensa Immortalium instar coronae*; audientium, nempe, certamen musicum Apollinis et Musarum. Ὄλβος quid sit hoc in loco, et quid ad rem faciat, neminem puto intelligere; ego certe non intelligo. At in ἀγορᾷ vel concione Deorum ὄχλος sit necesse est propter innumerabilem Deorum turbam. *Clericus.*

Ὄλβος] Notat Clericus „si qui fauerent Codices, multo mallem legere etc. Ego vero etiamsi fauerent Codices, vix admitterem ὄχλος, qui saepissime malo sensu vsurpatur, et significat *multitudinem tumultuosam*, ideoque non bene exprimit coetum Deorum. *Quid vero* ὄλβος *ad rem faciat* paucis accipe. Non semper significat haec vox τὸν πλοῦτον, sed nonnunquam, sensu metaphorico, τὴν εὐδαιμονίαν (vidi Phauorin.) vt *beatus* a Latinis ponitur pro *diuite*. Quare igitur non legamus? *immensa autem beatitudo circumfusa erat.* Quid melius conuenit coetui deorum, quam infinita felicitas? Illum tamen sensum praefero, qui maxime communis est huius vocis, *diuitiae, pompa, splendor.* Erat, inquit poeta, coetus immortalium, *circumfusus autem erat immensus splendor.* In simili apud Homerum

Ἀθανάτων. Ἐν ἀγῶνι θεαὶ δ' ἐξῆρχον ἀοιδῆς
Μοῦσαι Πιερίδες, λιγυὺ μελπομέναις ἐικυῖαι.
Ἐν δὲ λιμὴν εὔορμος ἀμαιμακέτοιο θαλάσσης
Κυκλοτερὴς ἐτέτυκτο πανέφθῳ κασσιτέροιο,
Κλυζομένῳ ἴκελος· πολλοί γε μὲν ἀμμέσσον αὐτῆς
Δελφῖνες τῇ καὶ τῇ ἐδύνεον ἰχθυάοντες,
Νηχομένοις ἴκελοι· δοιοὶ δ' ἀναφυσιόωντες

Immortalium. In certamine Deae autem incipiebant cantum
Muſae Pierides, ſuaue canentibus ſimiles.
In eo autem et portus appulſu facilis immenſi maris.
Rotundus factus erat puriſſimo e ſtanno,
Inundanti ſimilis: multi vero per medium ipſius
Delphines hac atque illac ferebantur piſcibus inhiantes,
Natantibus ſimiles: Duo autem ſurſum efflantes,

205. Ἀθανάτων ἐν ἀγῶνι. Θεαὶ — Iunt. 1 2. Trinc. Steph Com. Heinſ. 206. λυγὺ Iunt. 1. 2. λῡγὺ Ald. μελπομένης Trinc. 209. ἴκελος Ald. ſic et v. 211. μιν Ald. Iunt. 1. 211. δυὸ Trinc. Iunt. 2. ἀναφυσιόωντες Iunt. 2.

merum deſcriptione eodem ſenſu vſurpatur χρυσὸς, quo hic loci ὄλβος. Il. δ, 1.

Οἱ δὲ θεοὶ παρὰ Ζηνὶ καθήμενοι ἠγορόωντο
Χρυσέῳ ἐν δαπέδῳ, μετὰ δὲ σφίσι πότνια Ἥβη etc.

Ad quem locum Scholiaſtes — Ἀντὶ τοῦ, ἐν τῷ κεχρυσωμένῳ καὶ καλῷ τόπῳ. Ἰσέον δὲ, ὅτι, ὅταν μὲν σεσηὸν λέγειν βέλῃται, τότε παλύχαλκον φησιν. ὅταν δὲ καλὸν, χρυσοῦν λέγει ἐρανόν. Rob.

205. Ἐν ἀγῶνι] *In ludis.* Guietus.

207. Ἀμαιμακέτοιο θαλάσσης] Homer. ἰσὸν ἀμαιμάκετον. ἀμαιμάκετος, μακρὸς, vaſtus, ingens, immenſus. *Guietus.*

210. Ἐθύνεον] Hoc eſt ὥρμων. Ἰχθυάοντες] Piſcantes. *Guietus.*

211. Ἀναφυσιόωντες] Hoc eſt *reſpirantes*; qua de cauſa, Delphini ad ſummam aquam emerguut, caputque e mari proferunt. *Plinius* Lib. IX. c. 8. *Cum fame conciti fugientem in vada ima perſequuti piſcem diutius ſpiritum continuere, vt arcu emiſſi ad reſpirandum emicant*; raptaque praeda in aëre veſcuntur. Quales duo deſcribuntur hic ab *Heſiodo.* Clericus.

Ἀργύρεοι δελφῖνες ἐθοίνων ἔλλοπας ἰχθῦς.
Τῶν ὑπὸ χάλκειοι τρέον ἰχθύες· αὐτὰρ ἐπ' ἀκταῖς
Ἧστο ἀνὴρ ἁλιεὺς δεδοκημένος· εἶχε δὲ χερσὶν
Ἰχθύσιν ἀμφίβληστρον, ἀποῤῥίψοντι ἐοικώς.
Ἐν δ' ἦν ἠϋκόμῳ Δανάης τέκος ἱππότα Περσεὺς,
Οὔτ' ἄρ' ἐπιψαύων σάκεος ποσὶν, ἄθ' ἑκὰς αὐτῷ
Θαῦμα μέγα φράσσασθ'· ἐπεὶ ἀδαμῆ ἐςήρικτο.
Τὼς γάρ μιν παλάμαις τεῦξε κλυτὸς Ἀμφιγυήεις
Χρύσεον· ἀμφὶ δὲ ποσσὶν ἔχε πτερόεντα πέδιλα.
Ὤμοισιν δέ μιν ἀμφὶ μελάνδετον ἄορ ἔκειτο

Argentei delphines, depaſcebant mutos piſces.
Sub his aerei trepidabant piſces; ſed in ripis
Sedebat vir piſcator obſeruans; habebat autem manibus
Piſcium rete, proiecturo ſimilis.
In eo autem et pulcricomae Danaës filius eques Perſeus,
Neque quidem contingens clypeum pedibus, neque longe ſeparatus ab illo:
Miraculum magnum dictu! quoniam nusquam nitebatur.
Ita enim illum manibus fecerat inclytus Vulcanus,
Aureum, circum pedes autem habebat alata talaria.
Ex humeris autem circa eum nigro capulo enſis pendebat

212. ἰφοίτων Harl. Ald. Iunt. 1. ἰφίτων Iunt. 2. 213. Τῶν δ' Trinc. χάλκεοι Ald. Iunt. 1. [illegible]ον Harlei. 214. δεδοκημένος Heinſ. 216. ἠυκόμοιο Ald. Iunt. 1. 2. τέκος deeſt in Ald. et Iunt. 1. 2. 218. φράσσασθ' Trinc. 221. ἄορ Ald.

212. Ἔλλοπας ἰχθῦς] Hoc eſt, νέας καὶ οἷον ἐλλὰς νεβρούς. *Guietus.*

216. Ἐν δ' ἦν ἠϋκόμῳ] Hoc eſt, ἐνῆν. *Guietus.*

218. Ἐςήρικτο] Τὸ σάκος ſcilicet. *Guietus.*

Ἐπεὶ ἀδαμῆ ἐςήρικτο] Quae notata ſunt ad v. 148. huc etiam referenda ſunt. Vt imago Perſei nullibi niteretur, fieri non poteſt; ſed profecto tanta arte caelata fuit, vt nullibi niti videretur. Sic recte Diaconus. Οὕτω γὰρ ὁ τεχνίτης αὐτὸν κατεσκεύασεν, ὥςε δοκεῖν μὴ ἐςάναι ἐπί τινος. *Rob.*

221. Μελάνδετον ἄορ] Capulo nigro. *la garde noire, émaillée de noir.* Heſych. μελάνδετον, τὸ μέλαιναν ἔχον λαβήν. idem: μελάνδετα, μελαίνας ἔχοντα λαβάς. *Guietus.*

Ἄορ] Alias dicitur ἄρπη ἀδαμαντίνη, *chalybeus gladius.* Qnae vox eſt a Phoenicia חרבא harbo, aut חרפא *bharpho*, quae *gladium*

Χάλκεον ἐκ τελαμῶνος· ὁ δ' ὥς τε νόημ' ἐποτᾶτο.
Πᾶν δὲ μετάφρενον εἶχε κάρη δεινοῖο πελώρου
Γοργοῦς· ἀμφὶ δέ μιν κίβισις θέε, θαῦμα ἰδέσθαι,
Ἀργυρέη, θύσανοι δὲ κατηωρεῦντο φαεινοὶ
Χρύσειοι· δεινὴ δὲ περὶ κροτάφοισιν ἄνακτος

Aereus de loro: ipſe autem velut cogitatio volabat.
Totum autem tergum eius tenebat caput ſaeui monſtri
Gorgonis: ipſum autem pera complectebatur, mirum viſu,
Argentea, fimbriaeque dependebant lucidae
Aureae: ſaeua autem circum tempora Regis

222. νόημα ποτᾶτο Trinc. Iunt. 2. Steph. marg. νόημ' ἐπτᾶτο cod. Palat. 223. δὲ Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. κάρα Iunt. 2. 224. κύβισις Ald. Iunt. 1. 2. κίβησις Trinc. κίβυσις Steph. Com. 225. κατηωρῶντο Harl. κατηωρεῦντο Ald. κατηορεῦντο Trinc. 226. δεινοὶ Iunt. 1. Trinc.

gladium ſonat. Vide hanc fabulam, apud *Apollodorum* Lib. II. c. 4. *Clericus.*

222. Ὡς τε νόημ' ἐποτᾶτο] Deos cogitationis celeritatem motu aequare non raro dicunt Poetae, qua celeritate maior nulla eſſe poteſt. Hymni in Apollinem v. 186. ita deſcribitur eius Numinis ad coelum iter:

Ἔνθεν δὲ πρὸς Ὄλυμπον,
ἀπὸ χθονὸς, ὥςε νόημα,
Εἶσι Διὸς πρὸς δῶμα.

Hinc ad Olympum, a terra, inſtar cogitationis, it ad Iouis domum. An de αὐτομάτῳ idem dici nequit, ſine ipſa illa licentia, quae ſtatuas per ſe mobiles hic nobis peperit; hoc eſt, ſine ſpe quam conceperat Poeta admirationi fore quidquid elegantibus verſiculis exprimeretur, quae ſane inanis non fuit. *Clericus.*

223. Εἶχε κάρη] Κάρα Apollodorus p. 73. εἶχε occupabat. *Guietus.*

224. Κίβυσις] Alii κίβισις, in qua Gorgonis caput. Τὸ μὲν referendum ad Perſeum, non ad μετάφρενον, nec ad κάρη δεινοῖο πελώρου. ἀπὸ τῆς κιβύσεως ἐκρέμαντο θύσανοι, *la frange, la creſpine.* Guietus.

Κίβισις] Quidquid Graeculi cenſeant de origine huius vocis, deriuandam omnino exiſtimo a Radice Phoenicia קבץ *Kabats*, quae *colligere*, et *adſtringere* ſignificat; quod fit ope ſacci, aut manticae, quippe quae quidquid geſtandum eſt colligit atque adſtringit. Cetera Phoeniciae fabulae clara veſtigia, quae hic occurrunt, rem propemodum mihi perſuadent. *Clericus.*

Κεῖτ' Ἀϊδος κυνέη, νυκτὸς ζόφον αἰνὸν ἔχουσα.
Αὐτὸς δὲ σπεύδοντι καὶ ἐρρίγοντι ἐοικὼς
Περσεὺς Δαναΐδης ἐτιταίνετο· τὰ δὲ μετ' αὐτὸν
Γοργόνες ἄπλητοί τε καὶ ὰ Φαταὶ ἐρρώοντο, 230
Ἰέμεναι μαπέειν· ἐπὶ δὲ χλωρῷ ἀδάμαντος
Βαινσσέων ἰάχησε σάκος μεγάλῳ ὀρυμαγδῷ

Posita erat Orci galea, noctis caliginem grauem habens.
Ipse autem fugienti et formidanti similis
Perseus Danaides currebat: post ipsum vero
Gorgones inaccessae et ineffabiles ruebant,
Cupientes eum apprehendere: in pallido autem chalybe
Euntium resonabat clypeus magno strepitu

227. αἰὸν Iunt. 1. 2. 230. ἄπλοιτοι Iunt. 2. 232. ὀρυγμαδῷ Trinc.

227. Κεῖτ' Ἀϊδος κυνέη] Hanc etiam induit Minerua (Il. E, 845.) vt Martem lateret.

Αὐτὰρ Ἀθήνη
Δῦν' Ἀϊδος κυνέην, μή μιν ἴδοι ὀβριμος Ἄρης.

De qua Scholiastes. Ἀϊδος κυνέην. νέφος τι καὶ ὀρασίαν. Et Hesychius. Νέφος τὶ σκότος. Et Suidas. Παροιμία πρὸς τὸς ἐπιπρύπτοντας ἑαυτὸς διά τινων μηχανημάτων. *Rob.*

228. Ἐρρίγοντι] Φοβεμένῳ. *Guietus.*

229. Ἐτιταίνετο] *Il bandoit.* Guietus.

230. Γοργόνες] Medusae furores. *Guietus.*

Γοργόνες ἄπλητοι] Hoc est Stheno et Euryale, fororis mortem vlturae si licuisset. Ceterum ἄπλητοι dicuntur, non quasi *magnae*, aut *terribiles*, sed quia eas aggredi nemo sine ingenti periculo poterat. Itaque *inaccessas* reposuimus, quod nulla alia vox commodius Graecae potestatem exprimere posse videretur. *Clericus.*

231. Ἰέμεναι μαπέειν] A μάπω, quod idem est τῷ ἅπω, vnde ἅπτω, ἅπτομαι. alii pro μαρπεῖν a μάρπτω. vnde μεμαρπὼς v. 245. quod est ab ἅρπω ἁρπάζω. Sic inferius v. 252. μεμαπτειν pro μεμάρπτειν. *Guietus.*

Ἐπὶ δὲ χλωρῷ ἀδάμαντος βαινσσέων] Ἐπιβαινσσῶν. τμῆσις. in clypeo adamantino. an πεχρυσωμένῳ. ἀδάμαντος ferro. vt supra: Κρατὶ δ' ἐπ' ἰφθίμῳ κυνέην εὔτυκτον ἔθηκε δαιδαλέην ἀδάμαντος. *Guietus.*

Χλωρῷ ἀδάμαντος] *In pallido chalybe* clypei. Quaenis materia dura non potest dici *pallida.* Clericus.

232. Ὀξέα καὶ λιγέως] An ὀξέα πελληγός? Ibid. ἐπὶ δὲ ζώνῃσι

Ὀξέα καὶ λιγέως· ἐπὶ δὲ ζώνῃσι δράκοντε
Δοιὼ ἀπηωρεῦντ', ἐπικυρτώοντε κάρηνα.
Λίχμαζον δ' ἄρα τώγε· μένει δ' ἐχάρασσον ὀδόντας,
Ἄγρια δερκομένω· ἐπὶ δὲ δεινοῖσι καρήνοις
Γοργείοις ἐδονεῖτο μέγας Φόβος· οἱ δ' ὑπὲρ αὐτέων
Ἄνδρες ἐμαρνάσθην, πολεμήια τεύχε' ἔχοντες.
Τοὶ μὲν ἀπὸ σφετέρης πόλιος, σφετέρων τε τοκήων
Λοιγὸν ἀμύνοντες· τοὶ δὲ πραθέειν μεμαῶτες.
Πολλοὶ μὲν κέατο, πλέονες δ' ἔτι δῆριν ἔχοντες
Μάρναντ'· αἱ δὲ γυναῖκες ἐϋδμήτων ἐπὶ πύργων

Acutum et tinnulum: In zonis autem dracones
Duo dependebant, incuruantes capita.
Lambebant autem illi, iraque acuebant dentes,
Crudele tuentes: ſupra ſaeua autem capita
Gorgonum agitabatur magnus terror, ac ſupra ipſas
Viri pugnabant, bellica arma habentes.
Hi quidem a ſua ciuitate, ſuisque parentibus,
Peſtem depellentes: illi autem depopulari ſtudentes.
Ac multi quidem iacebant, plures autem etiam pugnam cientes
Dimicabant; mulieres autem in bene conſtructis turribus

233. δράκοντες Ald. Iunt. 1. 234. ἀπηωρεῦντ' Ald. ἐπικυρτώοντε Iunt. 1. ἐπικυρτώοντε Ald. 235. Λίχμασον Ald. Iunt. 1. 2. 236. δεινοῖσι δὲ Ald. 237. Γοργείης Ald. Iunt. 1. 2. 239. ὑπὸ Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. ὑπὲρ cod. Harl. 240. προθέειν Ald. Iunt. 1. 2. 242. εὐμήτων Iunt. 2. ἀπὸ Trinc. Steph. marg.

ζώνῃσι δράκοντε. τῶν γοργόνων θώρακας intellige. *Guietus.*

235. Λίχμαζον δ' ἄρα τώγε] Τώγε an *cas?* Gorgones ſcilicet, illas duas Meduſae ſorores. τὼ γοργόνε Attice, vt τὼ χεῖρε. τὼ πηγά. *Guietus.*

Ἐχάρασσον ὀδόντας] *Acuebant dentes.* ſupra: χαρασσομένοιο σιδήρε. a χάρω χαράσσω, vnde et κάρχαρος reduplicatione, aſper, dentibus aſperis, vt καρχαρόδους. *Guietus.*

237. Ἐδονεῖτο μέγας Φόβος] *Vagabatur magnus terror.* Guietus.

239. Ὑπὸ σφετέρης πόλιος] Τὸ ὑπὸ hic pro ὑπέρ, pro. An legendum ἀπὸ? placet. v. ſeq. πραθέειν] Πέρθω. *Guietus.*

Χάλκεον ὀξὺ βόων, κατὰ δ' ἐδρύπτοντο παρειὰς,
Ζωῇσιν ἴκελαι, ἔργα κλυτῆ Ἡφαίστοιο.
Ἄνδρες δ' οἱ πρεσβῆες ἔσαν, γήρᾳ τε μέμαρπτο,
Ἀθρόοι ἔκτοσθεν πυλέων ἔσαν, ἂν δὲ θεοῖσι
Χεῖρας ἔχον μακάρεσσι, περὶ σφετέροισι τέκεσσι
Δειδιότες· τοὶ δ' αὖτε μάχην ἔχον, αἱ δὲ μετ' αὐτὰς
Κῆρες κυάνεαι, λευκὰς ἀραβεῦσαι ὀδόντας,
Δεινωποὶ, βλοσυροί τε, δαφοινοί τ', ἄπλητοί τε
Δῆριν ἔχον περὶ πιπτόντων· πᾶσαι δ' ἅρ' ἵεντο
Αἷμα μέλαν πιέειν· ὃν δὲ πρῶτον μεμάποιεν
Κείμενον ἢ πίπτοντα νεάτατον, ἀμφὶ μὲν αὐτῷ
Βάλλ' ὄνυχας μεγάλας· ψυχὴ δ' ἄϊδός δε κατεῖεν
Τάρταρον ἐς ηερόεν. αἱ δὲ φρένας εὖτ' ἀρέσαντο

Vehementer acute clamabant, lacerabanturque genas,
Viuis similes, opera inclyti Vulcani.
Viri autem qui seniores erant, et ad senectutem peruenerant,
Conferti extra portas ibant, sursumque Diis
Manus tendebant beatis, pro suis liberis
Metuentes: illi vero contra pugnam conserebant, post ipsos
Parcae nigrae candidis crepantes dentibus, [autem
Toruae, terribilesque, cruentaeque, et inaccessae
Dimicabant de iis, qui cadebant: omnes enim cupiebant
Cruorem nigrum bibere: et quem primum forte ceperant
Iacentem vel cadentem recens saucium, ei quidem
Iniiciebant vngues magnos: animaque ad Orcum descendebat,
Tartarum in frigidum. illae autem praecordia postquam exsatias- [sent

244. ἴκελ' Iunt. 1. 2. ἴκελ' Ald. 245. τ' ἐμέμαρπτον Ald. Iunt. 1. Steph marg. 246. ἔκτοθεν Trinc. θεοῖσιν Trinc. 247. ἔχων Trinc. 250. Δεινωταὶ Harl. ἅπλητοὶ Ald. Iunt 1. 2. 251. ἵεντο Ald. 252. μεμάρποιεν Trinc. Steph. marg. αὐτῶν Harl. 254. ψυχὴν Ald. Iunt. 1. 2. κάκειεν Ald. Iunt. 1. 255. ἅρ' ἔσαντο Trinc. αὐτὰρ ἄσαντο Harl.

243. Κατὰ δ' ἐδρύπτοντο παρειὰς] Κατεδρύπτοντο. *Guietus.*

245. Πρεσβῆες] Hoc est, πρεσβύται. *Guietus.*

246. Ἂν δὲ θεοῖσι χεῖρας ἔχον] Ἂν, hoc est, ἀνεῖχον. *Guietus.*

254. Βάλλ' ὄνυχας μεγάλας] Vnaquaeque scilicet. an βάλλε pro ἔβαλλον? singulare pro plurali. *Guietus.*

256. Αἳ

Αἵματος ἀνδρομέης, τὸν μὲν ῥίπτασκον ὀπίσσω,
Ἂψ δ' ὅμαδον καὶ μῶλον ἐθύνεσαν αὖτις ἰοῦσαι.
Κλωθὼ καὶ Λάχεσίς σφιν ἑφέσσασαν· ἡ μὲν ὑφήσσων,
Ἄτροπος, ὅτι πέλεν μεγάλη θεὸς, ἀλλὰ καὶ ἔμπης
Τῶν γε μὲν ἀλλάων προφερὴς τ' ἦν; πρεσβυτάτη τε. 260
Πᾶσαι δ' ἀμφ' ἑνὶ φωτὶ μάχην δριμεῖαν ἔθεντο·
Δειναὶ δ' ἐς ἀλλήλας δράκον ὄμμασι θυμήνασαι·
Ἐν δ' ὄνυχας χεῖράς τε θρασείας ἰσώσαντο.
Πὰρ δ' Ἀχλὺς εἰςήκει ἐπισμυγερή τε καὶ αἰνὴ,
Χλωρὴ, αὐσαλέη, λιμῷ καταπεπτηυῖα, 265

Sanguine hominis, illum quidem abiiciebant poſt tergum,
Retro autem in tumultum et ſtragem feſtinabant iterum ire.
Clotho et Lacheſis iis adſtabant, atque paullo minor
Atropos: neque enim erat magna Dea: ſed tamen
Aliis quidem praeſtantiorque erat, et natu maxima.
Omnes autem circa vnum virum pugnam acerbam committebant:
Saeuoque modo ſeipſas mutuo adſpiciebant, oculis ſuccenſentes:
Inter ſe vero vngues manuſque audaces conſerebant.
Iuxta autem et Triſtitia ſtabat, miſera, et grauis,
Pallida, aridaque, fame exhauſta,

259. πίλει Ald. ἄλλ' ἄρα ἧγε cod. Palat. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. ἄλλ' ἄρα ἧδε cod. Harl. 261. Παῖσαι Ald. Iunt. 1. Ἔφοντο Heinſ. 262. Θυμήνασαι (ſic inter var. lect. Rob. editum) Harl. In Cler. edit. erat Θεμήνασαι operarum vitio. 263. Θρασείας erat in ed. Cler. et Rob. quod metro repugnare quisque videt. Reſtituimus igitur Θρασείας. Ἰσώσαντο Trinc. 264. ἐπὶ σμυγερή Ald. Iunt. 1. 265. χλώρη, ἀὐσαλέη Ald. αὐσαλέη (ſic) Harl. καταπεπτυία Iunt. 2.

256. Αἵματος ἀνδρομέης] Subintellige διὰ. *Guietus.*

257. Ἂψ δ' ὅμαδον] Subintellige ἐς. τὸν μὲν ῥίπτασκον] Ἄνθρωπον ſubintellige. *ipſum* hominem ſcilicet. *Guietus.*

258. Κλωθὼ καὶ Λάχεσίς σφιν ἑφέσσασαν] Ταῖς κηρεσσιν, ſcilicet. hoc eſt, aliis Parcis innumeris adſtabant Clotho, Lacheſis, et Atropos. An κῆρες illae differunt a Parcis Clotho, Lacheſi et Atropo? An hae principes, ſeu praeſides illarum? *Guietus.*

264. Ἀχλὺς εἰςήκει] Ἡ ἐπὶ θανάτῳ σκοτωσις. Ἐπισμυγερή.] Ἐπίπονος, ἀνιαρὰ, χαλεπή. *Guietus.*

265. Καταπεπτηυῖα] Concidens. Heſych. πεπτηὼς, δι' ἀσθένειαν καὶ δειλίαν πεπτωκώς, πτήσσω, πεπτηκώς,

Γυνοπαχής· μακροὶ δ' ὄνυχες χείρεσσιν ὑπῆσαν·
Της ἐκ μὲν ῥινῶν μύξαι ῥέον, ἐκ δὲ παρειῶν
Αἷμ' ἀπελείβετ' ἔραζ'. ἡ δ' ἄπλητον σεσαρυῖα,
Εἰσήκει, πολλὴ δὲ κόνις κατενήνοθεν ὤμους,
Δάκρυσι μυδαλέη. παρὰ δ' εὔπυργος πόλις ἀνδρῶν· 270
Χρυσείαι δέ μιν εἶχον ὑπερθυρίοις ἀραρυῖαι
Ἑπτὰ πύλαι. τοὶ δ' ἄνδρες ἐν ἀγλαΐαις τε χοροῖς τε
Τέρψιν ἔχον· τοὶ μὲν γὰρ εὐσσώτρῳ ἐπ' ἀπήνης
Ἦγον ἀνδρὶ γυναῖκα, πολὺς δ' ὑμέναιος ὀρώρει.

Craſſis genibus: longique vngues a manibus prominebant.
Huius quidem ex naribus mucus manabat, ex genis autem
Cruor deſtillabat in terram. haec vero dentes ſtringens, ita vt accedere non auderes,
Stabat, multo autem puluere adſperſa erat circa humeros,
Lacrymis madens. iuxta vero turrita vrbs hominum:
Aureae autem eam tenebant ſuperliminaribus adaptatae
Septem portae. homineſque in voluptatibus et choreis
Oblectationem capiebant. Alii ſiquidem bene fabrefacto in curru
Ducebant viro vxorem, multuſque hymenaeus excitabatur.

266. Γυνοπαγῆ Harl. ὑπῆσαν Trinc. 267. τῆς δ' Trinc. 268. ἡδ' Iunt. 1. 2. Com. ἤδ' Ald. ἡ δ' etiam Rob. edidit cum vulgo eſſet ἡ δέ. Idem ἔραζ' pro ἔρακε, vt vulgo ed. 270. μυδαλέη Ald. Iunt. 1. 273. εὐσώτρῳ Ald. εὐσάτρῳ Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. ἀπήνης Ald. Iunt. 1. 2. 274. Ἤγεν τ' Trinc.

πεπτηώς. Vel a πτάω, pro quo πτόω πεπταώς, πεπτηώς. placet. *Guietus.*

268. Ἄπλητον] Ἀπελάφως. ſupra. *Guietus.*

Ἄπλητὸν σεσαρυῖα] Hoc eſt, ita ſtringens dentes, vt nemo ad eam propius accedere ſuſtineret. Vnam eamdemque vocem vertere non debuerunt recentiores Interpretes nunc *magnum* nunc *terribilem*, nunc *rorum*; fictis ſignificationibus, quas neque res, neque origo vocis poſtulabant; ſed eum ſeruare ſignificatum, qui originis vocis conſentaneus eſt, cum vbique rebus ipſis apprime conveniat. *Clertus.*

269. Πολλὴ δὲ κόνις κατενήνοθεν ὤμους] Scribendum videtur ἐπενήνοθεν ὤμοις. τὸ κατενήνοθεν ſuppoſititium eſt propter ἐφθημιμέριν. Homerus: ψεδνὴ δ' ἐπενήνοθε λάχνη. ἐπενήνοθεν, ἐπιπόλαζεν, ἐπῆν. Euſtath. Thema eſt ἀνέθω ab ἀνίημι. *Guietus.*

273. Εὐσσώτρῳ] Al. εὐσώτρῳ. *Guietus.*

274. Ὑμέναιος ὀρώρει] Ant ὑμεναίας. *Guietus.*

275. Ἐν-

Τῆλε δ' ἀπ' αἰθομένων δαΐδων σέλας εἰλύφαζε
Χερσὶν ἐνὶ δμώων. ταὶ δ' ἀγλαΐῃ τεθαλυῖαι
Πρόσθ' ἔκιον, τοῖσιν δὲ χοροὶ παίζοντες ἕποντο.
Τοὶ μὲν ὑπαὶ λιγυρῶν συρίγγων ἵεσαν αὐδήν
Ἐξ ἁπαλῶν στομάτων, περὶ δέ σφισιν ἄγνυτο ἠχώ.
Αἱ δ' ὑπὸ Φορμίγγων ἄναγον χορὸν ἱμερόεντα.
Ἔνθεν δ' αὖθ' ἑτέρωθε νέοι κώμαζον ὑπ' αὐλῷ,

Et procul ab ardentibus facibus fulgor reſplendebat
In manibus famulorum. Mulieres vero venuſtate florentes
Praeibant, quas chori ſaltantes ſequebantur.
Atque hi quidem canoris fiſtulis emittebant cantum
Ex tenero ore circumque eos frangebatur echo.
Illae vero ad citharam ducebant chorum amabilem.
Inde rurſum ex alia parte iuuenes commeſſabantur ad tibiam.

275. αἰθομένων in ed. Rob. operarum vitio. εἰλύφαζε Trinc. Iunt. 2. εἰλύφαζε Ald. 276. αἱ Trinc. ἀγλαΐαις cod. Pal. et Harl. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. 277. πρόσθεν Trinc. τοῖς Trinc. τοῖσι Ald. Iunt. 1. 2. 278. ὑπὸ Ald. Iunt. 1 2. ἀοιδὴν Iunt. 2. 280. ὑποφορμίγγων Ald. 281. αὖ Ald. Iunt. 2. ἑτέρωθεν Ald. αὐλῶ Trinc.

275. Εἰλύφαζε] Voluebat, agitabat, verſabat τὸ σέλας ἐν χερσὶ δμωών. *Guietus.*

Αἰθομένων δαΐδων] Ita Homerus in Scuto Achilleo.

Νύμφας δ' ἐκ θαλάμων, δαΐδων ὑπολαμπομενάων,
Ἡγίνεον ἀνὰ ἄστυ.

Eundem morem memorat Euripides Helen. v. 728.

Νῦν ἀνανεάσμαι τὸν σὸν ὑμέναιον πάλιν
Καὶ λαμπάδων μεμνήμεθ', ἃς τετραόροις
Ἵπποις τροχάζων παρέφερον. *Rob.*

276. Χερσὶν ἐνὶ δμώων] Scribo δμωῶν a δμωή. Ib. τεθαλυῖαι ſcilicet δμωαί. *Guietus.*

279. Ἄγνυτο ἠχώ] Reſonabat, vt ſupra ἄγνυτ' ὀλυμπος. *Guietus.*

280. Αἱ δ' ὑπὸ Φορμίγγων] Scribendum videtur οἱ δ' ὑπὸ, ſubintellige χοροί. *Guietus.*

281. Κώμαζον ὑπ' αὐλῷ] Hic κωμάζειν non ſignificat conuiuium nocturnum celebrare, ſed *canere* et *ſaltare*; nam hae ſignificationes ſunt vocis primitiuae κῶμος, vt docet *Heſychius*: Κῶμοι, ἀσελγῆ ἄσματα πορνικά, συμποσίαι, ᾠδαί. Κῶμος εἶδος ὀρχήσεως ποιμένος τινος, ἢ μένη (lege, μέλη τινός. Vnde ſic verbum ipſum interpretatur Κωμάζει· ᾄδει. Κωμαδεῖν, ὀρχεῖσθαι. Sic apud *Pindarum* Olymp. Od. XI, 16. συγκωμάζειν, ſignificat vna *ſaltare* et *canere*. Clericus.

Τοί γε μὲν αὖ παίζοντες ὑπ' ὀρχηθμῷ καὶ ἀοιδῇ,
Τοί γε μὲν αὖ γελόωντες· ὑπ' αὐλητῆρι δ' ἕκαστος
Πρόσθ' ἔκιον· πᾶσαν δὲ πόλιν θαλίαι τε χοροί τε
Ἀγλαΐαι τ' εἶχον. τοὶ δ' αὖ προπάροιθε πόληος
Νῶθ' ἵππων ἐπιβάντες ἐθύνεον· οἱ δ' ἀροτῆρες
Ἤρεικον χθόνα δῖαν, ἐπισολάδην δὲ χιτῶνας
Ἑσάλατ'. αὐτὰρ ἔην βαθὺ λήϊον· οἵγε μὲν ἥμων
Αἰχμῇς ὀξείῃσι κορωνιόωντα πέτηλα,
Βριθόμενα σαχύων, ὡσεὶ Δημήτερος ἀκτήν.

Alii quidem ludentes ſaltatione et cantu,
Alii vero ridentes: ſub tibicine autem ſinguli
Procedebant; totamque vrbem laetitiae, choreaeque,
Voluptateſque tenebant. Alii autem rurſus extra oppidum,
Tergis equorum conſcenſis currebant. aratores vero
Proſcindebant terram bonam, ornateque tunicas
Succinctas habebant. ſed erat magnus ager ſegetibus conſitus:
Mucronibus acutis incuruos culmos, [vbi alii quidem metebant
Grauidos ſpicis, tamquam Cereris donum,

282. πίζοντες Ald. Iunt 2. 283. Hic verſus abeſt a cod. Harl. et Iunt. 2. τοίδε Trinc. δ' ante ἕκαστος omittit Ald. 288. Ἑσάλατ' Ald, Iunt. 1. 289. κορυνιόεντα Trinc. Steph. κορυνιόωντα Iunt. 2.

286. Ἐθύνεον] Bacchabantur. *Guietus.*

287. Ἤρεικον] Ἐρείκω. ἐπισολάδην ἐσάλατ'] Ἀνεζωσμένοι ἦσαν. *Guietus.*

289. Κορωνιόωντα πέτηλα] Scribo κορυνιόεντα πέτηλα, a κορυνιάω, κορυνιῶ, quod idem eſt τῷ κορυνύω, κορυνιόω, κορυνιόων, κορυνιόωντα, hoc eſt, κεφαλωτά, ῥοπαλοειδῆ. In clauae modum capitata. κορύνη βλαστῶν cacuminum articulatio in germinatione arborum, a clauae ſimilitudine. Nicander: Δεινὴν βρωμήεντος ἀναλδήσασα κορύνην. vbi τὸ υ productum vides vt in κορυνιόεντα. τὸ κορυνιόεντα πέτηλα, παράφρασίς ἐστι τῶν σαχύων. πέτηλα, hoc eſt, βλαστήματα, φύλλα, καλάμους. *Guietus.*

290. Βριθόμενα σαχύων] Subintellige ὑπὸ. *Guietus.*

Ὡσεὶ Δημήτερος ἀκτήν] Tamquam reuera eſſent Cereris munera, metere videbantur. *Guietus.*

291. Ἐπι-

Οἱ δ' ἄῤ ἐν ἐλλεδανοῖσι δέον, καὶ ἔπιτνον ἀλωῇ·
Οἱ δ' ἐτρύγων οἴνας, δρεπάνας ἐν χερσὶν ἔχοντες·
Οἱ δ' αὖτ' ἐς ταλάρους ἐφόρευν ὑπὸ τρυγητήρων
Λευκούς καὶ μέλανας βότρυας, μεγάλων ἀπὸ ὄρχων,
Βριθομένων φύλλοισι καὶ ἀργυρέης ἐλίκεσσιν·
Οἱ δ' αὖτ' ἐς ταλάρους ἐφόρευν· παρὰ δέ σφισιν ὄρχος
Χρύσεος ἦν, (κλυτὰ ἔργα περίφρονος Ἡφαίστοιο)
Σειόμενος φύλλοισι καὶ ἀργυρέοισι κάμαξι,
[Τῷ γε μὲν ἔν παίζονται ὑπ' αὐλητῆρι ἕκαστος]
Βριθόμενος σταφυλῇσι· μελάνθησάν γε μὲν αἶγες.

Alii autem in manipulos ligabant et proiiciebant in aream:
Rursum alii vindemiabant vites, falces in manibus habentes:
Alii vero in calathis ferebant, a vindemiatoribus acceptos
Albos et nigros racemos, magnis ex vitibus,
Grauidis foliis, et argenteis capreolis:
Alii rursus in calathis portabant; iuxtaque illos ordo vitium
Aureus erat (inclytum opus prudentis Vulcani)
Agitatus foliis, et argenteis perticis,
[Inde quidem igitur ludunt ad tibicinem vnusquisque]
Oneratus vuis, quae ipsae nigrae erant.

291. ἔπιτνον ἀλωῇ edidit Rob., vulgo erat ἔπιπλον ἀλωήν, vt etiam habet ed. Ald ἔπιτνον legunt cod. Pal. Trinc. Steph. marg. ἀλοὴν Trinc. Iunt. 1. 2. Heinſ. Com. Steph. ἔπιλνον. 293. ἐν ταλάροις Trinc. Steph. marg. 295. φύλλοισιν Com. 296. ἐν ταλάροις Steph. marg. 298. κάμαξιν Trinc. Iunt. 299. Deeſt in Iunt. 2. Τοίγε μὲν ἔν παίζοντες cod. Harl. παίζονται Ald. Iunt. 1. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 300. Σειόμενος Harl. μελάνθησαν δὲ μὲν Ald. Iunt. 1. αἴγε Trinc.

291. Ἔπιπλον ἀλωήν] Ἔπιμπλον malim, a πίμπλω. vnde πιμπλάω. *Guietus.*

Secutus ſum lectionem Robinſonii a Graeuio iam ex Codd. exhibitam, ἔπιτνον, quod veteres Critici exponunt, ἐξέτεινον ἐπὶ τὴν ἄλω, *extenderunt manipulos in aream.* Qui vulgatam ἔπιπλον tuentur, exponunt, arcam ſ. hordeum implent. *Krebſius.*

293. Ἐφόρευν ὑπὸ τρυγητήρων] Ἀπὸ pro ὑπὸ ſcribendum videtur. *Guietus.*

296. Οἱ δ' αὖ τ' etc. et v. 297, 298, 299, et v. 300, ſpurii videntur. v. 299. Τῷ γε μὲν] Videtur legendum τοί γε μέν. et pro παίζονται malim παίζουσιν. *Guietus.*

Οἵγε μὲν ἐτρέπεον, τοὶ δ' ἤρυον· οἱ δ' ἐμάχοντο
Πύξ τε καὶ ἐλκηδόν· τοὶ δ' ὠκύποδας λαγὸς ἤρευν
Ἄνδρες θηρευταί, καὶ καρχαρόδοντε κύνε πρὸ,
Ἱέμενοι μαπέειν, οἱ δ' ἱέμενοι ὑπαλύξαι·
Παὶ δ' αὐτοῖς ἱππῆες ἔχον πόνον, ἀμφὶ δ' ἀέθλοις
Δῆριν ἔχον καὶ μόχθον· ἐϋπλεκέων γ' ἐπὶ δίφρων
Ἡνίοχοι βεβαῶτες ἐφίεσαν ὠκέας ἵππους,
Ῥυτὰ χαλαίνοντες. τὰ δ' ἐπικροτέοντα πέτοντο
Ἅρματα κολλήεντ', ἐπὶ δὲ πλῆμναι μέγ' ἀΰτευν.
Οἱ μὲν ἄρ' αἰῶνος εἶχον πόνον· οὐδέ ποτέ σφιν

Alii quidem calcabant in lacu; alii hauriebant; alii autem dimicabant
Pugnis, et luctando: alii vero alipedes lepores venabantur
Viri venatores, et asperis dentibus canes duo ante illos,
Cupientes adsequi, illi vero cupientes effugere.
Iuxta eos autem et equites habebant laborem, proque praemiis
Certamen habebant et pugnam: bene contextis vero in curribus
Aurigae stantes immittebant veloces equos,
Habenas laxantes. illi autem subsultantes volabant
Currus compacti, rotarumque modioli valde resonabant.
Illi quidem igitur perpetuum habebant laborem; neque enim iis

301. οἱ δ' ἤρυον Trinc. 302. λαγὼς Ald. Iunt. 1. ἤρευν Ald. 303. θηρὸς Ald. Iunt. 2. 304. ἀπαλύξαι Palat. Ald. Steph. marg. 305. ἀέθλω Ald. ἀέθλῳ cod. Harl. 306. μόθον Trinc. γ' ἐπὶ edid. Robinſ. vulgo δ' ἐπὶ. 308. ἐπικροτέοντα Ald. Trinc. Iunt. 2. Rob. In Cler. ed. male ἐπικρατέοντα. 310. ἔχον Ald. Iunt. 2. Trinc.

302. Λαγὸς ἤρευν] Nota Doriſmum merum, λαγὸς pro λάγως. *Guietus.*

Πύξ τε καὶ ἐλκηδὸν] Qui pugnis certabant, non nitebantur aduerſarium ad ſe trahere, ſed pugnis ita caedere, vt tandem ictibus victus abiret. Qui vero luctabantur conabantur aduerſarium in ſolum affigere ac ſibi ſubiicere, vt confeſſionem victoriae ſic ab eo exprimerent. Vide *Lucianum*, in Dialogo de Gymnaſiis. *Clericus.*

304. Ἱέμενοι μαπέειν οἱ δ' ἱέμενοι ὑπαλύξαι] Mallem: Ἱέμενοι μαπέειν τὰς ἱεμένας ὑπαλύξαι. *Guietus.*

305. Ἔχον πόνον] Ἐπόνεν, ἠγωνίζοντο. *Guietus.*

308. Ῥυτὰ χαλαίνοντες] Hoc eſt, ῥυτῆρας χαλῶντες. Pro ἐπικρατέοντα lege ἐπικροτέοντα, ſuper ſolo plaudentia. *Guietus.*

311. Ἄκρι-

Νίκη ἐπηνύσθη, ἀλλ' ἄκριτον εἶχον ἄεθλον.
Τοῖσι δὲ καὶ προὔκειτο μέγας τρίπος ἐντὸς ἀγῶνος,
Χρύσειος, κλυτὰ ἔργα περίφρονος Ἡφαίστοιο.
Ἀμφὶ δ' ἴτυν ῥέεν Ὠκεανὸς πλήθοντι ἐοικώς,
Πᾶν δὲ συνεῖχε σάκος πολυδαίδαλον· οἱ δὲ κατ' αὐτὸν
Κύκνοι ἀερσιπόται μεγάλ' ἤπυον, οἵ ῥά γε πολλοὶ
Νῆχον ἐπ' ἄκρου ὕδωρ· παὲ δ' ἰχθύες ἐκλονέοντο,
Θαῦμα ἰδεῖν καὶ Ζηνὶ βαρυκτύπῳ, ὃ διὰ βυλὰς
Ἥφαιστος ποίησε σάκος μέγα τε σιβαρόν τε,
Ἀρσάμενος παλάμῃσι, τὸ μὲν Διὸς ἄλκιμος υἱὸς
Πάλλεν ἐπικρατέως· ἐπὶ δ' ἵππιος θόρε δίφρῳ,
Εἴκελος ἀστεροπῇ πατρὸς Διὸς αἰγιόχοιο,
Κῶφα βιβάς· τῷ δ' ἡνίοχος κρατερὸς Ἰόλαος
Δίφρῳ ἐπεμβεβαὼς ἰθύνετο καμπύλον ἅρμα.

Victoria expedita erat, sed anceps habebant certamen.
Illis autem etiam propositus erat magnus tripus in stadio,
Aureus, inclyta opera prudentis Vulcani.
Circa extremam vero oram manabat Oceanus, inundanti similis,
Totum autem ambiebat clypeum variegatum: per ipsum vero
Cygni altiuolantes magnum clangebant, qui illic multi
Natabant in summa aqua; iuxta autem pisces lasciuiebant.
Mirum visu etiam Ioui grauitonanti, cuius consiliis
Vulcanus fecit clypeum magnumque et validum,
Aptans manibus, quem quidem Iouis fortis filius
Iactabat facile: equestrem autem insiliit in currum,
Similis fulguri patris Iouis, aegida tenentis,
Leuiter ingrediens: huic autem auriga fortis Iolaus,
Bigis insistens regebat curuum currum.

311. ἐπηνύσθην Ald. Iunt. 2. ἐπηνήθη Harl. ἄκλυτον Ald. 312. προὔκειτο Ald. 314. Ἀμφὶ δέ τοι ῥέεν Harl. 316. ῥά ἑ Trinc. 317. παρὰ Harl. Trinc. δονέοντο Ald. Iunt. 1. 2. 318. ὃ Ald. Iunt. 1. 322. Ἥφαιστος Ald. Iunt. 1. 2. 323. δ' deest in Iunt. 1. 2. 324. ἅρμα Ald.

311. Ἄκριτον εἶχον ἄεθλον] In sculptura clypei, scilicet, quae semper in eodem statu manet. *Guietus.*

312. Ἐντὸς ἀγῶνος] Intra circum, campum. *Guietus.*

314. Ἀμφὶ δ' ἴτυν ῥέεν Ὠκεανός] Hoc est, τῆς ἀσπίδος περιφέρειαν. *Guietus.*

317. Παὲ δ' ἰχθύες ἐκλονέοντο] Adsiliebant. *Guietus.*

327. Λυγ-

Ἀγχίμολον δέ σφ' ἦλθε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη,
Καί σφεας θαρσύνασ' ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
Χαίρετε Λυγγῆος γενεὴ τηλεκλειτοῖο.
Νῦν δὴ Ζεὺς κράτος ὔμμι δίδοῖ, μακάρεσσιν ἀνάσσων,
Κύκνον τ' ἐξεναρεῖν, καὶ ἀπὸ κλυτὰ τεύχεα δῦσαι.
Ἄλλο δέ σοι τί ἔπος ἐρέω, μέγα φέρτατε λαῶν,
Εὖτ' ἂν δὴ Κύκνον γλυκερῆς αἰῶνος ἀμέρσῃς,
Τὸν μὲν ἔπειτ' αὐτῇ λιπέειν, καὶ τεύχεα τοῖο·
Αὐτὸς δὲ βροτολοιγὸν Ἄρην ἐπιόντα δοκεύσας,

Prope autem illis aduenit Dea caesiis oculis Minerua,
Atque ipsos confirmans verbis volucribus alloquebatur:
Saluete Lyngei progenies longe inclyti,
Nunc itaque Iupiter robur vobis dat, is, qui beatis imperat,
Cygnumque interficere, et inclyta arma eius despoliare.
Sed tibi aliud verbum dicam, multo fortissime hominum,
Postquam iam Cygnum dulci vita spoliaueris,
Illum quidem tum eodem loco relinque, et arma eius:
Ipse autem homines perimentem Martem accedentem obseruans,

326. φωνήσας' Harl. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. 327. Λυγκῆος Harl. Trinc. Iunt. 2. 330. δέ τοι Trinc. Steph. marg. ἐξερέω Trinc. Steph. marg. 331. αἰῶνος Iunt. 2. 333. ἐπὶ νῶτα δοκεύσας Harl. Palat. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg.

327. Λυγγῆος γενεὴ] Vide Tzetzem. *Guietus.*

Λυγγῆος γενεὴ] Lyngeus pater fuit Abantis, Abas Acrisii, Acrisius Danaës, Danaë mater Persei, Perseus pater Alcaei, Alcaeus Amphitryonis, Amphitryon vero Herculis et Iphicli, cuius filius Iolaus. Tzetzes. *Clericus.*

331. Γλυκερῆς αἰῶνος] Solet alioquin αἰών esse masculini generis. Est, si Graecis credimus, deriuandum ab *αἰεὶ semper*, quia *semper* id esse dicitur quod est δι' αἰῶνα, *per* totam *vitam*. Posset tamen deriuari nomen, aut certe adverbium a Phoenicia voce חיה *bhajah*, vita, nisi Phoenices etiam חיון *bhajon* dixerint. *Clericus.*

333. Ἐπιόντα δοκεύσας] Ἐνδεχόμενος. *Guietus.*

Ἄρην ἐπιόντα δοκεύσας] Mineruae et Martis inimicitiae a poetis passim praedicantur. Il. E. Ad hunc deum vulnerandum Diomedem incitavit. Eidem Il. Φ. in deorum pugna oppolita erat, eumque prostrauit. Significabant quippe

Ἔνθά κε γυμνωθέντα σάκευς ὑπὸ δαιδαλέοιο
Ὀφθαλμοῖσιν ἴδῃς, ἔνθ' ἀτάμεν ὀξέϊ χαλκῷ·
Ἄψ δ' ἀναχάσσασθαι, ἐπεὶ ἄ νυ τοι αἴσιμόν ἐστιν
Οὔθ' ἵππους ἐλέειν, ἅτε κλυτὰ τεύχεα τοῖο.
Ὡς εἰπὼν' ἐς δίφρον ἐβήσατο δῖα θεάων,
Νίκην ἀθανάτῃς χερσὶν καὶ κῦδος ἔχουσα
Ἐσσυμένως. τότε δή ῥα διόγνητος Ἰόλαος
Σμερδαλέον θ' ἵπποισιν ἐκέκλετο· τοὶ δ' ὑπ' ὁμοκλῆς
Ῥίμφ' ἔφερον θοὸν ἅρμα, κονίοντες πεδίοιο.

Vbi nudatum clypeo variegato
Oculis videris, ibi vulnera acuto ferro:
Retroque te recipe, quoniam tibi fas non eſt
Neque equos capere, neque inclyta arma illius.
Sic locuta, in currum adſcendit praeſtantiſſima Dearum,
Victoriam immortalibus manibus et gloriam tenens
Celeriter. Tunc igitur generoſus Iolaus
Horrendum equos increpuit: illi autem a comminatione
Celeriter ferebant celerem currum, puluerem cientes per cam-
[pum

334. κε abeſt ab Ald. Iunt. 1. 2. γυμνωθέντα Trinc. 335. ἑ τὰ μὲν Trinc. 336. ἀναχάσασθαι Trinc. ἀναχωρήσασθαι Ald. Iunt. 1. 2. 338. εἰπῶσα δίφρον Harl. εἰπῶσα etiam ed. Trinc. ἐπεβήσατο Ald. Iunt. 1. 2. 339. ἀθανάτῃσι Ald. Iunt. 1. 2. 341. ὁμοκλῆς Iunt. 1.

pe poetae repugnantiam inter ſapientiam et bellicoſum furorem. Sed hic loci mirari poſſumus, quamobrem Homerus, cum Il. E. Dione enumeraret mala quae dii ab hominibus paſſi fuerant, et praeſertim quas ipſe Mars ab Aloïdis poenas ſuſtinuerat, hanc tamen hiſtoriam tam praeclaram et appoſitam praeterminiſerit, perinde ac illam, quam infra v. 359. memorat Heſiodus. *Rob.*

334. Γυμνωθέντα σάκευς ὑπὸ δαιδαλέοιο] Scribendum videtur ἀπὸ. hoc eſt, ἄπογυμνωθέντας σάκεος. *Guietus.*

335. Ἔνθ' ἀτάμεν] *Ibi.* Guietus.

337. Κλυτὰ τεύχεα τοῖο] Cycni. *Guietus.*

340. Διόγνητος] Διογενὴς. *Guietus.*

341. Σμερδαλέον θ' ἵπποισιν] Malim σμερδαλέον ἵπποισιν. τε enim ſuperfluum hic et ineptum. τριτήμερις. verſ. ſeq. Κονίοντες πεδίοιο] Subintellige διὰ. *Guietus.*

345. Τοὶ

Ἐν γάρ σφιν μένος ἧκε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη,
Αἰγίδ' ἀνασσείσασα· περισονάχιζε δὲ γαῖα.
Τοὶ δ' ἄμυδις προγένοντ' ἴπελοι πυρὶ ἠὲ θυέλλῃ,
Κύκνος θ' ἱππόδαμος, καὶ Ἄρης ἀκόρητος ἀϋτῆς.
Τῶν θ' ἵπποι μὲν ἔπειθ' ὑπεναντίοι ἀλλήλοισιν
Ὀξεῖα χρέμισαν, περὶ δὲ σφιν ἄγνυτο ἠχώ.
Τὸν πρότερον προσέειπε βίη Ἡρακληείη·
Κύκνε πέπον, τί νυ νῶϊν ἐπίσχετον ὠκέας ἵππους,
Ἀνδράσιν, οἵ τε πόνου καὶ ὀϊζύος ἴδριες εἰμέν;
Ἀλλὰ παρὲξ ἔχε δίφρον εὔξοον, ἠδὲ κελεύθου
Εἶκε παρὲξ ἰέναι. Τρηχῖνα δέ τοι παρελαύνω.

Nam iis animum addiderat Dea caeſiis oculis Minerua,
Aegide concuſſa: ingemiſcebat autem circumquaque tellus.
Illi autem pariter procedebant, ſimiles igni, ſiue procellae,
Cygnus equum domitor, et Mars inſatiabilis belli.
Horum equi deinde obuiam ſibi mutuo facti
Acutum hinniuere, circaque eos reſonabat echo.
Atque hunc prior alloquebatur Hercules:
Cygne ignaue, cur nobis emittitis veloces equos,
Viris, qui laborem et aerumnam experti ſumus?
In diuerſum age currum bene politum, atque e via
Cede praetergrediendo. Trachinem enim tendo.

344. ἀνασσείσασα Ald. Iunt. 1. 2. περισονάχησε Harl. Palat. Iunt. 1. 2. Steph. marg. περὶ σονάχησε Ald. 345. γένοντ' ἴπελοι Trinc. Iunt. 1. 2. 348. σφίσιν Harl. 349. πρότερος Ald. Iunt. 1. 2. 350 ἐπίσχετον Trinc. τοίνυν νῶϊν ἐπίσχες Harl. 353. παρεξίεναι Trinc. Τραχῖνα Harl.

345. Τοὶ δ' ἄμυδις προγένοντ'] Hoc eſt, παρεγένοντο *proceſſerunt*. Homer. οἱ δὲ τάχα παρῆγεν. *Guietus.*

347. Τῶν θ' ἵπποι μὲν ἔπειθ'] Delendum videtur τὸ θ. τῶν] Cycni, Martis, Herculis et Iolai. *Guietus.*

348. Ὀξεῖα χρέμισαν] Scribendum videtur: ὀξέα τ' ἐχρέμισαν περί τε σφίσιν ἄγνυτο ἠχώ. placet. ἄγνυτο reſonabat, vt ſupra. *Guietus.*

350. Ἐπίσχετον ὠκέας ἵππους] Ἐπάγετε. *dirigitis; admittitis.* Guietus.

353. Εἶκε παρὲξ ἰέναι] Cede via, vt eas extra. *Guietus.*

Τρηχῖνα] Vrbem Theſſaliae non procul a ſinu Maliaco, ſub Oeta monte. Itaque Hercules ex regionibus Pelio Theſſaliae monti ſubiectis ad Oetam iter habebat. *Clericus.*

Ἐς Κήϋκα ἄναχτα· ὁ γὰρ δυνάμει τε καὶ αἰδοῖ
Τρηχῖνος προβέβηκε· σὺ δ' εὖ μάλα οἶσθα καὶ αὐτός·
Τῶ γὰρ ὀπυίειν παῖδα Θεμιστονόην κυανῶπιν.
Ὦ πέπον, ἀ μὲν γάρ τοι Ἄρης θανάτοιο τελευτὴν
Ἀρκέσει, εἰ δὴ νῶϊ συνοισόμεθα πτολεμίζειν.
Ἤδη μὲν τέ ἑ φημὶ καὶ ἄλλοτε πειρηθῆναι
Ἔγχεος ἡμετέρου, ὅθ' ὑπὲρ Πύλου ἠμαθόεντος
Ἀντίος ἔστη ἐμοῖο, μάχης ἄμοτον μενεαίνων.
Τρὶς μὲν ἐμῷ ὑπὸ δουρὶ τυπεὶς ἡέσατο γαίῃ,

Ad Ceycem regem: nam ille potentia pariter et reuerentia
Trachinis imperium tenet: Tu vero satis hoc scis etiam ipse:
Eius enim connubio habes filiam Themistonoën nigros oculos
O ignaue, non enim tibi neque Mars mortis exitium [habentem,
Prohibuerit, si nos inter nos congrediamur ad pugnandum.
Iam ipsum quidem aio ante quoque aliquoties periculum feciſſe
Hastae nostrae, quando pro Pylo arenosa
Aduersus stetit mihi pugnam insatiabiliter optans.
Ter siquidem mea hasta percussus sustinuit se terra,

355. αδ Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. 356. ὀπύιις Trinc. 358. νῷ γε Trinc. Steph. marg. 359. τι Trinc. 362. γαίη Ald.

354. Δυνάμει τε καὶ αἰδοῖ] In prioribus Editionibus sic conuersa erant haec verba: *potestate et majestate*. At δύναμις potius copias ac opes, viresque significat, quam *potestatem*; quae proprie est ἐξουσία, seu ius quidpiam faciendi. Deinde αἰδὼς est *reuerentia* qua nos quispiam percellit, meritis suis ac virtute, aut qua eum prosequimur; non *maiestas*. Cur ergo a propria significatione vocum, quae praesenti negotio quam maxime conuenit, abiremus non videbam. Sed et sic in singulis ferme paginis saepius in hoc Poemate praesertim peccatum erat, quod passim emendaui; sed monendum vbique non duxi, ne ex hoc mustaceo gloriam quaerere mihi viderer. Eadem opera, minutiora multa in Latinitatem delicta sustuli, quatenus quidem licuit per versionem, in qua Graeca totidem verbis Latinis verti solent. *Clericus.*

356. Τῶ γὰρ ὀπυίειν παῖδα] Hoc est, *inis filiam*. honestum vocabulum. *Guietus.*

362. Ἡέσατο γαίῃ] Humi nixus est, humo affixus est. ἔδει ἐρείσθη. Homerus. *Guietus.*

Οὐταμένῳ σάκεος· τὸ δὲ τέτρατον, ἤλασα μηρὸν,
Παντὶ μένει σπεύδων, διὰ δὲ μέγα σάκος ἄραξα·
Πρηνὴς δ' ἐν κονίῃσι χαμαὶ πέσεν ἔγχεος ὁρμῇ.
Ἔνθά κε δὴ λωβητὸς ἐν ἀθανάτοισιν ἐτύχθη,
Χερσὶν ὑφ' ἡμετέρῃσι λιπὼν ἔναρα βροτόεντα.
Ὣς ἔφατ'· ἀδ' ἄρα Κύκνος ἐϋμμελίης ἐμενοίνα
Τῷ ἐπιπειθόμενος ἐχέμεν ἐρυσάρματας ἵππους.
Δὴ τότ' ἀπ' εὐπλεκέων δίφρων θόρον αἶψ' ἐπὶ γαῖαν
Παῖς τε Διὸς μεγάλοιο, καὶ Ἐνυαλίοιο ἄνακτος.
Ἡνίοχοι δ' ἔμπλην ἔλασαν καλλίτριχας ἵππους·

Vulnerato clypeo: quarto autem, tranſadegi femur eius, ſraui:
Omnibus viribus incumbens, magnumque illius clypeum perfo-
Pronus autem in pulueribus humi proſtratus cecidit haſtae impetu.
Vbi etiam ignominia affectus inter immortales fuit,
Manibus ſub noſtris relictis ſpoliis cruentis.
Sic dixit: at Cygnus bellicoſus haudquaquam volebat,
Huic obtemperans retinere trahentes currum equos.
At tunc a bene compacto curru deſilierunt celeriter in terram,
Et Iouis filius magni, et Enyalii regis.
Aurigae autem propius egerunt pulcricomos equos,

366. ἐφ' Ald. 368. ἄρα οἱ Ald. Iunt. 1. 2. εὐμελίης Iunt. 1. ἐυ-μελίης Ald. 372. ἔπλην Trinc. Iunt. 2. Steph. Com. ἔμπλην Palat. Ald.

364. Παντὶ μένει σπεύδων, διὰ δὲ μέγα σάκος ἄραξα] Eſt verſus ſuppoſititius. *Guietus.*

367. Λιπὼν ἔναρα βροτόεντα] Cur igitur v. 336. negatur Herculi fas fuiſſe arma Martis auferre? Nimirum, fabulae non magis ſibi ſaepe conſtant, quam ſomnia. Ὅπερ, vt vtar verbis *Platonis* ex Lib. II. de Republica, χρὴ καὶ πρῶτον καὶ μάλιστα μεμφεσθαι, ἄλλως τε καὶ ἐάν τις μὴ καλῶς ψεύδηται. *Quod oportet ante omnia et maxime vituperare, cum alias, tum ſi quis non recte mentiatur.* Quo in loco, inuehitur Philoſophus in *Homerum* et *Heſiodum.* Clericus.

369. Ἐρυσάρματας ἵππους] Nominatiuus pluralis ἐρυσάρματες. a genit. ſing. ἐρυσάρματος. ab ἐρυσάρματοι, ἐρυσάρματες, metaplaſmo. vnde ἐρυσάρματας in accuſatiuo. *Guietus.*

372. Ἡνίοχοι δ' ἔπλην] Ἔμπλην. *Guietus.*

373. Τῶν

Τῶν δ' ὑποσευομένων κανάχιζε ποσ' εὐρεῖα χθών.
Ὡς δ' ὅτ' ἀφ' ὑψηλῆς κορυφῆς ὄρεος μεγάλοιο
Πέτραι ἀποθρώσκωσιν, ἐπ' ἀλλήλαις δὲ πέσωσι,
Πολλαὶ δὲ δρῦς ὑψίκομοι, πολλαὶ δέ τε πεῦκαι,
Αἴγειροί τε τανύῤῥιζοι ῥήγνυνται ὑπ' αὐτῶν
Ῥίμφα κυλινδομένων, εἴως πεδίον δ' ἀφίκωνται.
Ὡς οἱ ἐπ' ἀλλήλοισι πέσον μέγα κεκλήγοντες.
Πᾶσα δὲ Μυρμιδόνων τε πόλις, κλειτή τ' Ἰαωλκὸς,
Ἄρνη τ', ἠδ' Ἑλίκη, Ἀνθειά τε ποιήεσσα,
Φωνῇ ὑπ' ἀμφοτέρων μεγάλ' ἴαχον. οἱ δ' ἀλαλητῷ
Θεσπεσίῳ σύνισαν. μέγα δ' ἔκτυπε μητίετα Ζεὺς,

Illis autem irruentibus ſonitu pedum concitata eſt lata terra.
Vt autem ab alto vertice montis magni
Rupes deſiliunt, aliae ſuper alias cadentes:
Multaeque quercus alticomae, multae item piceae,
Populique radices altas habentes franguntur ab illis
Celeriter delabentibus, donec in campum perueniant:
Ita et illi in ſe mutuo ruebant, cum magno clangore.
Tota autem Myrmidonum ciuitas, celebriſque Iaolcus,
Arneque, et Helice, et Anthea herboſa,
Voce vtriuſque valde reſonabant. Illi autem cum clamore
Mirando congreſſi ſunt. valde autem intonuit prudens Iupiter,

373. πᾶσ' εὐρεῖα Harl. 374. κορυφῆς Trinc. 375. ἀποθρώσκωσιν Harl. Ald. Iunt. 1. πέσωσιν Trinc. 377. τανύῤῥιζοι Ald. Iunt. 1. 2. 380. τε abeſt a Trinc. 381. Ἄρνη δ' Trinc. 383. σύνεσαν Ald. Iunt. 1. 2.

373. Τῶν δ' ὑποσευομένων] Scribo diuiſim ὑπὸ σευομένων. *Guietus.*

374. Ὡς δ' ὅτ' ἀφ' ὑψηλῆς] Si alibi ieiunus ſit et ſiccus Heſiodus, ſubiecto ſuo potius quam ingenio hanc inopiam adſcribere debemus, quippe qui in hoc poemate ornamentis poeticis abundat, et in hac pugna deſcribenda comparationibus ipſo Homero haud indignis ad rem illuſtrandam vtitur. *Rob.*

380. Μυρμιδόνων τε πόλις] Phthia Achillis, Myrmidonum poſtea ad Troiam ducis, patria. Aliae ſunt vicinae vrbes. At abſurdum eſt fingere voce duorum virorum tot tractus perſonuiſſe. Poetica haec ſunt τερετίσματα, quae non ferimus tantum, ſed et miramur, elegantia et εὐρυθμίᾳ verſuum veluti faſcinati. *Clericus.*

382. Φωνῇ ὑπ' ἀμφοτέρων μέγαλ' ἴαχον] Ordo: ὑπὸ φωνῇ ἀμφοτέρων. *Guietus.*

Κάδ' δ' ἄρ' ἀπ' ἠρανόθεν ψιάδας βάλεν αἱματόεσσας,
Σῆμα τιθεὶς πολέμοιο ἑῷ μεγαθαρσέϊ παιδί.
Οἷος δ' ἐν βήσσῃς ὄρεος χαλεπὸς προϊδέσθαι
Κάπρος χαυλιόδων φρονέει θυμῷ μαχέσασθαι
Ἀνδράσι θηρευτῇς, θήγει δέ τε λευκὸν ὀδόντα
Δοχμωθείς, ἀφρὸς δὲ περὶ στόμα μασιχόωντι
Λείβεται, ὅσσε δέ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι ἐίκτην,
Ὀρθὰς δ' ἐν λοφιῇ φρίσσει τρίχας, ἀμφί τε δειρήν·
Τῷ ἴκελος Διὸς υἱὸς ἀφ' ἵππειο θόρε δίφρου,
Ἧμος δὲ χλοερῷ κυανόπτερος ἠχέτα τέττιξ
Ὄζῳ ἐφεζόμενος θέρος ἀνθρώποισιν ἀείδειν
Ἄρχεται, ᾧ τε πόσις καὶ βρῶσις θῆλυς ἔέρση,

Et a coelo guttas dimisit sanguinolentas,
Signum id ponens bello suo multum confidenti filio.
Qualis autem in vallibus montis saeuus adspectu
Aper, dentes habens exsertos, fertur impetu ad pugnandum
Cum viris venatoribus, acuitque candidum dentem
Incuruatus, spuma autem circa os mandenti
Destillat, oculique ei igni splendenti similes sunt,
Erectis autem in dorso horret setis, circaque collum:
Tali similis Iouis filius ab equestri desiliit curru.
Quando autem viridi nigricans alis sonora cicada
Ramo insidens aestatem hominibus canere
Incipit, cuius et potus et cibus herbas vegetans ros est,

384. Κάδδ' Ald. 385. μέγα θάρσει Ald. Iunt. 1. 2. 386. προσιδέσθαι Harl. 387. χαυλιόδους Trinc. Iunt. 2. φορνέει Trinc. δὲ θυμῷ Ald. Iunt. 1. 2. μαχέσθαι Trinc. 388. θηρευταῖς Trinc. 389. Δοχμωθεὶς Ald. Iunt. 1. στόμασιν χιόωντι Trinc. στόμασι χιόωντι Iunt. 2. μασιγόωντι Heinf. 392. ἀμφ' Trinc. 395. ἴδρει Ald.

384. Ψιάδας βάλεν αἱματοέσσας] Imitatur *Homerum*, sed prave; nam *Homerus* Iliados Π, 459 fingit a Ioue tales guttas demissas in honorem Sarpedonis filii occisi a Patroclo; hic vero *Hesiodus* eadem ab eodem Ioue delapsas, non a Marte Cygni patre, praesagia facit victoriae Herculis. *Clericus.*

389. Μασιχόωντι] Ἀμασίζω, μασῶμαι. Hesych. ἐμάσιγον, μασιγόω. *Guietus.*

395. Ὧι τε πόσις] Τὸ ᾧ pro ὧν. *Guietus.*

397. Ἴδει

Καί τε παννημέριός τε καὶ ἠῶος χίει αὐδὴν
Ἰδεῖ ἐν αἰνοτάτῳ, ὁπότε χρόα Σείριος ἄζει·
Ἥμος δὴ κέγχροισι περὶ γλῶχες τελέθωσι,
Τάς τε θέρει σπείρωσιν, ὅτ' ὄμφακες αἰόλλονται,
Οἷα Διώνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα καὶ ἄχθος·
Τὴν ὥρην μάρναντο, πολὺς δ' ὀρυμαγδὸς ὀρώρει.
Ὡς δὲ λέοντε δύω ἀμφὶ κταμένης ἐλάφοιο
Ἀλλήλοις κοτέοντε ἐπὶ σφέας ὁρμήσωσι,
Δεινὴ δέ σφ' ἰαχὴ, ἄραβός θ' ἅμα γίνετ' ὀδόντων·
Οἱ δ' ὥς τ' αἰγυπιοὶ γαμψώνυχες, ἀγκυλοχεῖλαι,
Πέτρῃ ἐφ' ὑψηλῇ μεγάλα κλάζοντε μαχέσθην
Αἰγὸς ὀρεσσινόμω ἢ ἀγροτέρης ἐλάφοιο

Atque per totum diem, et mane fundit vocem
Aestu in grauissimo, quando corpus Sirius exsiccat:
Quando et milio aristae nascuntur,
Quod aestate seminant, cum vuae acerbae colorem mutant,
Qualia Bacchus dedit hominibus in laetitiam et laborem;
Ea tempestate pugnabant, magnus autem tumultus excitabatur.
Vt vero leones duo pro occiso ceruo
Sibi mutuo irati in se ipsos impetum faciunt,
Saeuusque inter ipsos rugitus, strepitusque exoritur dentium;
Atque vt vultures incuruis vnguibus, repandis rostris,
Rupe in excelsa, magno clangore dimicant,
Caprae montiuagae gratia aut ferae cetuae

396. ἀειδὴν Iunt. 1. 2. 397. ὅτε καὶ Trinc. 398. Τῆμος Harl. Ald. Iunt. 2. Trinc. Steph. Com. Heins. περιγλῶχες Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. τελέθωσι Ald. Iunt. 2. Trinc. Steph. Com. 399. σπείρωσιν Palat. Trinc. αἰόλονται Ald. Iunt. 1. 2. 400. διόννυσος Iunt. 1. 2. διώνυσσος Ald. 401. ὀρυγμαδὸς Ald. Iunt. 1. Trinc. Steph. Com. ὀρώρει Ald. 402. δύο Ald. Iunt. 1. 2. Steph. ἀμφικταμένης Trinc. 403. ἀλλήλοις Ald. Iunt. 1. 2. ὁρμήσωσιν Trinc. 404. ἀναγίνετ' Trinc. 405. Οἵ δ' ὥς Ald. γαμψόνυχες Trinc. γαμψώνιχες Ald. 406. κράζοντε Harl. κλάζοντες μάχεσθον Trinc.

397. Ἰδεῖ ἐν αἰνοτάτῳ] Ἰδεος, πνίγος. Hesych. an idem cum ἔδος sudor? placet. *Guietus.*

400. Οἷα Διώνυσος] Pro οἷας neutrum pro foeminino. *Guietus.*

401. Τὴν ὥρην] Κατὰ τὴν ὥραν. *Guietus.*

407. Αἰγὸς ὀρεσσινόμω] Subintellige ἕνεκα, ἀμφὶ, περὶ. *Guietus.*

Πίονος, ἣν τ' ἐδάμασσε βαλὼν αἰζηΐος ἀνὴρ
Ἰῷ ἀπαὶ νευρῆς, αὐτὸς δ' ἀπαλήσεται ἄλλη
Χώρῳ ἄϊδρις ἐών· οἱ δ' ὀτραλέως ἐνόησαν,
Ἐσσυμένως δέ οἱ ἀμφὶ μάχην δριμεῖαν ἔθεντο·
Ὣς οἱ κεκληγόντες ἐπ' ἀλλήλοισιν ὄρσαν.
Ἔνθ' ἤτοι Κύκνος μὲν ὑπερμενέος Διὸς υἱὸν
Κτεινέμεναι μεμαὼς, σάκει ἔμβαλε χάλκεον ἔγχος,
Οὐδ' ἔρρηξεν χαλκόν· ἔρυτο δὲ δῶρα θεοῖο.
Ἀμφιτρυωνιάδης δὲ βίη Ἡρακληείη
Μεσσηγὺς κόρυθός τε καὶ ἀσπίδος ἔγχεϊ μακρῷ
Αὐχένα γυμνωθέντα θοῶς ὑπένερθε γενείου
Ἤλασ' ἐπικρατέως· ἀπὸ δ' ἄμφω νέρθε τένοντε
Ἀνδροφόνος μελίη· μέγα γὰρ σθένος ἔμπεσε φωτός.
Ἤριπε δ', ὡς ὅτε τις δρῦς ἤριπεν, ἢ ὅτε πίτυη

Pinguis, quam interfecit iaculando iuuenis vir,
Sagitta e neruo emiſſa, ille autem aberrarit alibi
Loci ignarus: at illi celeriter animaduerterunt,
Acriterque pro ea pugnam acrem inſtituerunt:
Sic et hi duo cum clamore contra ſe mutuo irruerunt.
Ibi ſane Cygnus quidem potentis Iouis filium
Occidere meditans, clypeo aeream haſtam adegit,
Neque tamen perrupit aes: defendebant enim dona Dei.
Contra autem Amphitryoniades Hercules
Inter galeam et clypeum haſta longa
Ceruicem nudatam celeriter infra mentum
Percuſſit vehementer, amboſque abſcidit neruos in collo
Homicida lancea. magnum enim robur inciderat viri.
Cecidit autem veluti cum quercus aliqua, aut cum rupes

408. ἰδάμασσε Trinc. αἰξήϊος Ald. Iunt. 1. 2. 409. Ἰῷ Ald. ἀπὸ Ald. Iunt. 1. 2. ἀπαλλήσεται Ald. Iunt. 1. 2. ἀπονίσσεται Harl. 412. κεκλήγωτες Harl. κεκληγότες Ald. Iunt. 1. 2. 413. in Cler. edit. perperam legebatur ὑπερμένος. 414. σάκει' Ald. Iunt. 1. 2. χάλκεον ἔγχος' ἤλασεν Trinc. 415. ἔρρηξεν Iunt. 2. 418. γένειον Trinc.

409. Ἀπαλήσεται] *Aberrabit.* Guietus.

411. Οἱ ἀμφὶ μάχην] Ordo ἀμφὶ οἱ, hoc eſt, περὶ αὐτῆς. *Guietus.*

416. Βίη Ἡρακληείη] Βίη Ἡρακλείη legunt interpretes in nominatiuo, quibus aſſentior. *Guietus.*

426. Σώ-

Ἠλίβατος, πληγεῖσα Διὸς ψολόεντι κεραυνῷ·
Ὡς ἔριπ'· ἀμφὶ δέ οἱ βράχε τεύχεα ποικίλα χαλκῷ·
Τὸν μὲν ἔπειτ' εἴασε Διὸς ταλακάρδιος υἱὸς
Αὐτὸς δὲ βροτολοιγὸν Ἄρην ἐπιόντα δοκεύσας,
Δεινὸν ὀρῶν ὄσσοισι, λέων ὡς σώματι κύρσας,
Ὅς τε μάλ' ἐνδυκέως ῥινὸν κρατερῇσιν ὀνύχεσσι
Σχίσσας, ὅττι τάχιστα μελίφρονα θυμὸν ἀπηύρα·
Ἐμμενέως δ' ἄρα τῷ γε κελαινὸν πίμπλαται ἦτορ,
Γλαυκιόων δ' ὄσσοις δεινὸν, πλευράς τε καὶ ὤμους
Οὐρῇ μαστιγόων, ποσσὶ γλάφει· ἀδέ τις αὐτῷ

Excelsa, icta Iouis fumanti fulmine:
Sic cecidit: circum ipsum autem resonabant arma variegata aere.
Atque hunc quidem ibi reliquit Iouis aerumnosus filius:
Ipse autem occisorem hominum Martem accedentem obseruans,
Saeuum videns oculis vt leo corpus forte nactus,
Qui admodum accurate pelle validis vnguibus
Dissecta, quam celerrime dulcem animam abstulit:
Auide autem huius nigrum expletur cor,
Ac caesiis intuens oculis saeuum, costasque et humeros
Cauda flagellans, pedibus fodit; neque quisquam ipsum

423. τεύκεα Trinc. 425. Ἄρηα προσιέντα Ald. Iunt. 1. 2. προσιοντα Steph. marg. 426. σῶμα τι Ald. Iunt. 1. 2. 427. ὀνύχεσσιν Trinc. 428. ἔχίσας Iunt. 1. 2. μέλισα Harl. 431. μαστιῶν Trinc. Steph. μαστιχόων Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. μαστιγόων Heinf. Com. Mox olim legebatur αὐτὸν; Rob. edidit αὐτῷ.

426. Σώματι κύρσας] Hoc est, ζῴῳ. *Guietus.*

Ὡς σώματι κύρσας] Σῶμα pecudem, hic, et quidem viuam, praeter morem, significat. *Clericus.*

426. Σώματι] Viuum corpus aeque ac cadauer appellari σῶμα multis exemplis demonstrabunt Lexicographi; quod tamen facile cognoueris ex loco paralleló Homerico Il. γ, 23.

Ὣς δὲ λέων ἐχάρη μεγάλῳ ἐπὶ σώματι κύρσας,
Εὑρὼν ἢ ἔλαφον κεραὸν, ἢ ἄγριον αἶγα,
Πεινάων· μάλα γάρ τε κατεσθίει, εἴπερ ἂν αὐτὸν
Σεύωνται ταχέες τε κύνες, θαλεροί τ' αἰζηοί.

Ad quod Scholiastes: Μεγάλῳ ζῴῳ ἐπιτυχὼν· νεκρὸν γάρ φασι σώματος μὴ ἅπτεσθαι λέοντα. *Rob.*

431. Ποσσὶ γλάφει] Scalpit terram vngulis. *Guietus.*

Ἔτλη ἐς ἄντα ἰδὼν σχεδὸν ἐλθεῖν, οὐδὲ μάχεσθαι.
Τοῖος ἄρ' Ἀμφιτρυωνιάδης ἀκόρητος ἀϋτῆς
Ἀντίος ἔστη Ἄρηος, ἐνὶ Φρεσὶ θάρσος ἀέξων
Ἐσσυμένως· ὁ δέ οἱ σχεδὸν ἦλυθεν ἀχνύμενος κῆρ.
Ἀμφότεροι δ' ἰάχοντες ἐπ' ἀλλήλοισιν ὄρουσαν.
Ὡς δ' ὅτ' ἀπαὶ μεγάλης πέτρη πρηῶνος ὀρεῦσα,
Μακρὰ δ' ἐπιθρώσκουσα κυλίνδεται, ἡ δέ τε ἠχὴ
Ἔρχεται ἐμμεμαυῖα, πάγος δὲ οἱ ἀντιβολήσας
Ὑψηλός, τῷ δὴ συνενείκεται, ἔνθα μιν ἴσχει·

Sustinet ex aduerso adspiciens prope ire, neque pugnare.
Talis igitur et Amphitryoniades insatiabilis bello
Contra Martem stetit, in praecordiis audaciam augens
Celeriter. Ille autem prope venit moesto corde.
Vtrique autem cum clamore alterum inuaserunt.
Vt autem, quando a magno rupes cacumine praecipitans,
Et in longum delata saltu voluitur, fragorque
Venit subito ingens, collis autem illi obuius fit
Altus, ad quem cursu defertur, vbi illam retinet:

433. Ἀμφιτριονιάδης Trinc. 434. Ἄρεος ἔστη Harl. Trinc. θράσος Ald. Iunt. 1. 2. 435. ἀχθόμενος Harl. 437. ἀπὸ Ald. Iunt. 1. ἐρεύσα Trinc. Iunt. 2. Steph. marg. 440. Τψιλὸς Trinc.

432. Οὐδέ τις αὐτῷ] Aliae editiones habent αὐτὸν, sed monente codice Harleiano restitui αὐτῷ referendo ad τὸ ἄντα. Hunc versum imitatos esse posterioris aeui scriptores, obseruarunt iam viri docti ad Callimachum, vbi poeta de Cyclopibus (hymn. in Dian.)

Τῷ σφέας ἐν ἐτάλασσαν ἀκηδέες Ὠκεανῖναι
Οὔτ' ἄντην ἰδέειν —

Hoc quidem prae metu et terrore; sed aliam ob causam, nempe ob splendorem nimium, de Apolline dictum, Apollon. Argonaut. 2, 683.

οὐδέ τις ἔτλη
Ἄντιον αὐγάσασθαι ἐς ὄμματα καλὰ θεοῖο.

Quod bene obseruauit praestantissimus Spanhemius. *Rob.*

437. Πρηῶνος ὀρεῦσα] Ὀρέσσῃ legisse videtur Diaconus. Sic autem hi duo versus legendi videntur:

Ὡς δ' ὅτ' ἀπαὶ μεγάλης πέτρη πρηῶνος ὀρέσσῃ.
Μακρὰ ἐπιθρώσκουσα etc.

τὸ δὲ insititium videtur τὸ ὀρεῦσα nullius pretii. *Guietus.*

440. Τῷ δὴ συνενείκεται] Ὧι τινι πάγῳ συγκατέρχεται ἡ πέτρη. *Guietus.*

442. Ἐμ-

Τόσσῃ ὁ μὲν ἰαχῇ βρισάρματος ὄλλιος Ἄρης
Κεκληγὼς ἐπόρουσεν· ὁ δ' ἐμμαπέως ὑπέδεκτο.
Αὐταὶ Ἀθηναίη κούρη Διὸς αἰγιόχοιο
Ἀντίη ἦλθεν Ἄρηος, ἐρεμνὴν αἰγίδ' ἔχουσα,
Δεινὰ δ' ὑπόδρα ἰδοῦσ' ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
Ἄρες, ἐπίσχε μένος κρατερὸν καὶ χεῖρας ἀάπτους.
Οὐ γάρ τοι θέμις ἐστὶν ἀπὸ κλυτὰ τεύχεα δῦσαι
Ἡρακλέα κτείναντα Διὸς θρασυκάρδιον υἱόν.
Ἀλλ' ἄγε, παῦε μάχης, μηδ' ἀντίος ἴστασ' ἐμοῖο.
Ὣς ἔφατ'· ἀλλ' οὐ πεῖθ' Ἄρεως μεγαλήτορα θυμόν·
Ἀλλὰ μέγα ἰάχων φλογὶ εἴκελα τεύχεα πάλλων,
Καρπαλίμως ἐπόρουσε βίῃ Ἡρακληείῃ,
Κακτάμεναι μεμαώς· καὶ ῥ' ἔμβαλε χάλκεον ἔγχος

Tanto ille fremitu currum grauans pernicioſus Mars
Vociferans irruit; ille autem prompte venientem excepit.
Porro Minerua filia Iouis aegida tenentis
Obuiam venit Marti, tenebroſam habens aegidem,
Saeua autem torue intuens, verbis volucribus allocuta eſt:
Mars, inhibe animos ingentes et manus inuictas.
Neque enim tibi fas eſt inclytis armis ſpoliare
Herculem occiſum Iouis magnanimum filium.
Sed age, deſiſte a pugna, neque aduerſus ſteteris mihi.
Sic ait: ſed non perſuaſit Martis magnanimi animo:
Sed magno fremitu flammae ſimilia arma vibrans,
Celeriter innaſit Herculem,
Occidere feſtinans: et coniecit aeratam haſtam

442. ἐπόρουσεν Iunt. 1. 2. 444. Ἀντὶ ἡ ἦλθ' Trinc. 445. ἴδοσα Iunt. 2. 446. ἐπίσχες Trinc. 447. κλυτὰ Trinc. 448. τρασικάρδιον Trinc. 449. μάχη Ald. Iunt. 450. Ἄρεος Palat. Ἄρεος Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. πείθετ' Ἄρης μεγαλήτορι θυμῷ cod. Harl. 451. μεγ' Ald. Iunt. 1. 2. ἴκελα Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 452. καρπαλίμως Ald. Iunt. 1. 2. βίῃ Ἡρακληείῃ Ald.

442. Ἐμμαπέως] Ἐσπασμένως. Heſych. an a μάπω, μάρπω, μαπέειν, μαπὴς, ἐμμαπὴς, ἐμμαπέως, raptim, rapide, cupide. etc. *Guietus.*

445. Ὑπόδρα ἰδοῦσ'] Τὸ ὑπόδρα pro ὑποδρὰξ ab ὑποδέρκομαι vſurpatum videtur. *Guietus.*

453. Κακτάμεναι] Κατεκτάμεναι. *Guietus.*

Σπερχνὸν, ἑῷ παιδὸς κοτέων περὶ τεθνειῶτος,
Ἐν σάκεϊ μεγάλῳ. ἀπὸ δὲ γλαυκῶπις Ἀθήνη
Ἔγχεος ὁρμὴν ἔτραπ', ὀρεξαμένη ἀπὸ δίφρου.
Δριμὺ δ' Ἄρηϊ ἄχος εἵλεν· ἐρυσσάμενος δ' ἄορ ὀξὺ,
Ἔσσυτ' ἐφ' Ἡρακλῆϊ κρατερόφρονι. τὸν δ' ἐπιόντα,
Ἀμφιτρυωνιάδης δεινῆς ἀκόρητος ἀϋτῆς,
Μηρὸν γυμνωθέντα σάκεος ὑπὸ δαιδαλέοιο,
Οὖτασ' ἐπικρατέως· διὰ δὲ μέγα σάκος ἄραξε,

Magno impetu, ob ſuum filium iraſcens mortuum,
In clypeum magnum. At procul caeſia Minerua
Haſtae impetum auertit, protendens ſe a curru.
Acris autem dolor Martem cepit: extractoque gladio acuto,
Irruit contra Herculem magnanimum. at illum accedentem
Amphitryoniades ſaeui inſatiabilis belli,
Femore nudatum clypeo ſub variegato,
Vulnerauit valide: magnumque traiecit clypeum,

454. παιδὸς ἑῷ Harl. Ald. Iunt. 1. 2. μοτέων Com. κωτέων Trinc. πέρι Ald. 456. ἀπορεξαμένη Trinc. 457. Ἄρη' Ald. Iunt. 1. 2. ἴσχεν Trinc. Steph. marg. ὀρεξάμενος Trinc. Steph. marg. ἄος Ald. 459. δεινεῖς Iunt. 2. 460. γυμνωθέντα Trinc. 461. ἐπικρατέως Iunt. 2. σακεὸς Harl. ἄραξεν Trinc. Steph. Com. ἔραζε Ald. Iunt. 1.

455. Ἀπὸ δὲ γλαυκῶπις Ἀθήνη ἔγχεος ὁρμὴν ἔτραπ'] Pro ἀπέτραπε. τμῆσις. *Guietus.*

Ὀρεξαμένη ἀπὸ δίφρου] Manum porrigens a curru. *Guietus.*

456. Ἔγχεος ὁρμὴν ἔτραπ'] Si Minerua a corpore Herculis telum a Deo miſſum potuit auertere, quidni etiam Mars telum hominis in ſe ipſum declinare potuit? Sed et talia non ſemel finxit *Homerus*, quae profecto Criticis veteribus videri debuerunt non tantum nequaquam verae; ſed ne quidem ἐτύμοισιν ὁμοῖα *veris ſimilia* vt loquitur noſter *Heſiodus*. Clericus.

457. Ἔσσυτ' ἐφ' Ἡρακλῆϊ κρατερόφρονι] An ἐφ' Ἡρακλῆ κρατερόφρονα? Sic Diaconus. placet. *Guietus.*

460. Μηρὸν γυμνωθέντα σάκεος ὑπὸ δαιδαλέοιο] Hic verſus additus et delendus videtur. pro ὑπὸ leg. ἀπὸ. *Guietus.*

461. Οὖτασ' ἐπικρατέως· διὰ δὲ μέγα σάκος ἄραξεν, Δέρατι νωμήσας, ἐπὶ δὲ χθονὶ κάββαλε μέσσῃ] Haec: διὰ δὲ μέγα σάκος ἄραξεν Δέρατι νωμήσας inſiti-

tia

Δῄρατι νωμήσας, ἐπὶ δὲ χθονὶ κάββαλε μέσσῃ.
Τῷ δὲ Φόβος καὶ Δεῖμος ἐΰτροχον ἅρμα καὶ ἵππους
Ἤλασαν αἶψ' ἐγγύς, καὶ ἀπὸ χθονὸς εὐρυοδείης
Ἐς δίφρον θῆκαν πολυδαίδαλον· αἶψα δ' ἔπειτα
Ἵππους μαστίξην, ἴκοντο δὲ μακρὸν Ὄλυμπον.
Υἱὸς δ' Ἀλκμήνης καὶ κυδάλιμος Ἰόλαος,
Κύκνον σκυλεύσαντες ἀπ' ὤμων τεύχεα καλὰ,
Νίσσοντ'· αὖψα δ' ἔπειτα πόλιν Τρηχῖνος ἵκοντο
Ἵπποις ὠκυπόδεσσιν. ἀτὰρ γλαυκῶπις Ἀθήνη
Ἔξικετ' Οὔλυμπόν δε μέγαν καὶ δώματα πατρός.
Κύκνον δ' αὖ Κήϋξ θάπτεν, καὶ λαὸς ἀπείρων,

Hasta perrumpens, in terram autem prostrauit mediam.
At illi Pauor et Metus agilem currum et equos
Adegerunt celeriter propius, et a terra lata
In currum posuerunt variegatum: atque inde celeriter
Equos flagellis impulerunt, venerunteque in magnum Olympum.
Filius autem Alcmenae et glorioſus Iolaus,
Cygno despoliato armis ab humeris pulcris detractis,
Reuertebantur: moxque exinde ad vrbem Trachiniam venerunt
Equis velocibus. At caesiis oculis Minerua
Peruenit in Olympum magnum, et domos patris.
Cygnum autem contra Ceyx sepeliuit, et populus innumerabilis,

462. νωμήσας Trinc. νωμήσαν Ald. Iunt. 1. 2. 468. συλήσαντες Ald. Iunt. 1. 2. 469. τρηχῖνον Iunt. 1. 2. τραχῖνον Ald. 470. ὠκυπόδεσσι Ald. Iunt. 1. 2. 471. Οὔλυμπόν τε Ald.

tia videntur et delenda, scribendumque:
Οὔτασ' ἐπικρατέως· ἐπὶ δὲ χθονὶ κάββαλε μέσσῃ. *Guietus.*

463. Φόβος καὶ Δεῖμος] Aurigae Martis, vt vidimus ad v. 195. Timor et pauor iecti hostibus eos fugant, faciuntque vt Mars, hoc est, victor eos persequatur. Iidem timentium sibi a victore accelerant fugam, iisque instar aurigarum sunt, vt hoc in loco. Hinc facile προσωποποιΐας ratio intelligitur. *Clericus.*

466. Μακρὸν Ὄλυμπον] In magnum Olympum. *Guietus.*

469. Πόλιν Τρηχῖνος ἵκοντο] Mirum est qui Hercules, occiso genero, ad socerum ausus sit ire, aut certe iussisse a Poeta fingatur. *Clericus.*

474. Ἀνθην

Οἵ ῥ' ἐγγὺς ναῖον πόλιος κλειτοῦ βασιλῆος,
Ἄνθην, Μυρμιδόνων τε πόλιν, κλειτήν τ' Ἰάωλκον,
Ἄρνην τ' ἠδ' Ἑλίκην. πολλὸς δ' ἠγείρετο λαὸς, 475
Τιμῶντες Κήϋκα, φίλον μακάρεσσι θεοῖσι.
Τοῦ δὲ τάφον καὶ σῆμ' ἀϊδὲς ποίησεν Ἀναυρος,
Ὄμβρῳ χειμερίῳ πλήθων. τὼς γάρ μιν Ἀπόλλων
Λητοΐδης ἤνωξ', ὅτι ῥὰ κλειτὰς ἑκατόμβας
Ὅσσις ἄγοι Πυθοῖδε, βίῃ σύλασκε δοκεύων. 480

Ἀσπίδος τέλος.

Qui prope vrbem habitabat inclyti regis,
Anthen, Myrmidonumque vrbem, celebremque Iaolcum,
Arnenque et Helicen. multus autem congregabatur populus,
Honorantes Ceycem, carum beatis Diis.
Sed illius ſepulcrum et monumentum obſcurum reddidit Anau-
Imbre hyemali exundans. ita enim eum Apollo [rus,
Latonae filius iuſſit, propterea quod (Cygnus) inclytas hecatom-
Quicumque ageret Delphos, eum vi ſpoliabat inſidiatus. [bas

473. Οἵ γ' Iunt. 2. ναίων Ald. Iunt. 1. 2. πόλιας Ald. Iunt. 1. πόλειας κλητοῦ Iunt. 2. 480. πυθοῖδε Trinc. σύλλασκε Trinc.

474. Ἄνθην] Quam Ἀνθείαν antea vocauit Poeta. Itaque male nonnullae editiones habent Ἄντην. *Clericus.*

477. Τοῦ δὲ τάφον] Κύκνε. *Guietus.*

480. Βίῃ σύλασκε δοκεύων] *Excipiens.* Guietus.

Ὅσσις ἄγοι καὶ τὰ ἑξῆς] Vt initio multa deſunt: ita nec finem Poematis hic fuiſſe crediderim. *Clericus.*

ΗΣΙΟΔΟΥ
ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

HESIODI
ASCRAEI
OPERA ET DIES

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

NOTVLAE IN OPERA ET DIES.

Ἔργα καὶ Ἡμέραι] Ad hoc Poema ex Schedis Patris mei *Stephani Clerici*, qui publice id olim interpretatus erat Geneuae, multas depromsi notulas, et sequentem ante omnia obseruationem. Opus hoc esse *ethicum* et *oeconomicum* vidit *Ioan. Tzetzes*, cuius haec sunt verba, in praefatione: ἔγραψε δὲ τὸ παρὸν βιβλίον (ὁ Ἡσίοδος) πρὸς Πέρσην τὸν ἀδελφὸν, παραίνεσιν ΗΘΙΚΗΝ καὶ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΝ περιέχον παντοίαν: *Scripsit* (Hesiodus) *praesentem librum ad Persen fratrem, exhortationem moralem et oeconomicam omnis generis continentem.* Vidit hoc etiam *Iul. Caes. Scaliger* Poet. Lib. I. c. 2. vbi recenset *Hesiodum* inter Poetas, qui moralem Philosophiae partem excoluerunt, eumque oeconomicam potissimum tractasse ait. Non video ergo cur *Dan. Heinsius* rem, quasi omnibus ignoratam, tot verbis tradat, in *Introductione* ad huius operis doctrinam. Ceterum iure ab *Heinsio* reprehensos non nego, qui putarunt hoc opus fuisse quidquid de Re Rustica scripserat *Hesiodus*. Clericus.

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ.

Μῶσαι Πιερίηθεν ἀοιδῇσι κλείουσαι,
Δεῦτε δὴ, ἐννέπετε σφέτερον πατέρ' ὑμνείουσαι·

HESIODI ASCRAEI
OPERA ET DIES.

Musae ex Pieria carminibus gloriam conciliare solitae,
Adeste, quaeso, dicite vestro patri hymnum.

SCHOLIA GRAECA.

1. Μῶσαι] ὦ. Πιερίηθεν] ἐκ τῆς Πιερίας. ἀοιδῇσι] ταῖς ὑμνητέραις μελῳδίαις. κλείουσαι] δοξάζουσαι τὰς ἀνδρείπτας. 2. δεῦτε] ἄγετε. ἐννέπετε] εἴπατε· λέξατε. σφέτερον] ὑμέτερον. πατέρ'] τὸν Δία. ὑμνείουσαι] ἔχουσαι ἔργον ὑμνεῖν.

VARIETAS LECTIONIS.

Vers. 2. Δι' cod. August. Ald. Steph. Com. Heins. δὴ Palat. et Interpp. vett. ἐννέπετε Cod. Senat.

NOTAE.

1. Decem primos versus huius operis non esse Hesiodi ait Pausanias, eosque deesse in vetustissimo libro plumbeis laminis scripto. *Ios. Scaliger.*

Μῶσαι] Vide *Heinsium* ad v. 11. Quod quidem spectat Eratonis factum, vt in re ioculari ac feruente contentione, potuit ille omittere exordium, quod ad rem nihil faciebat, et a contentione initium canendi desumere. Quae pars etiam τὰ πρῶτα τῶν ἔργων optime vocari potest, quoniam vere hinc praeceptiones suas inchoat *Hesiodus*, post solemnem Iouis et Musarum invocationem. Sed, vt quod res est fatear, me maxime mouet *Aristarchi, Pausaniae*, aliorumque auctoritas, facileque adducor, vt credam hoc Prooemium esse alicuius rhapsodi, vetustissimi tamen; nam ex suo exordia et epilogos alienis poematibus adsuere solebant. Docet hoc *Pindarus* Nemeacorum Od. II. cuius hoc initium.

Ὅθεν περ καὶ Ὁμηρίδαι
Ῥαπτῶν ἐπέων τὰ πολλ' ἀοιδοὶ ἄρχοντες
Διὸς ἐκ προοιμίου.

Vnde sane et Homeridae, sutilium

Ὅν τε διὰ βροτοὶ ἄνδρες ὁμῶς ἄφατοί τε φατοί τε,
Ῥητοί τ' ἀῤῥητοί τε Διὸς μεγάλοιο ἕκητι.
Ῥεῖα μὲν γὰρ βριάει, ῥεῖα δὲ βριάοντα χαλέπτει·
Ῥεῖα δ' ἀρίζηλον μινύθει, καὶ ἄδηλον ἀέξει.
Ῥεῖα δέ τ' ἰθύνει σκολιὸν, καὶ ἀγήνορα κάρφει
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης, ὃς ὑπέρτατα δώματα ναίει.

Per quem mortales homines pariter obſcurique ſunt et clari,
Nobiles ignobileſque, Iouis magni voluntate.
Facile enim extollit, facile etiam elatum deprimit:
Facile praeclarum minuit, et obſcurum auget:
Facileque corrigit prauum, et ſuperbum attenuat
Iupiter altitonans, qui ſupremas aedes incolit.

3. Ὅν τε διὰ] διὰ ὃν τρόπον. βροτοὶ] οἱ φθαρτοὶ. ἄνδρες] ἄνθρωποι. ὁμῶς] ὁμοίως. ἄφατοί τε φατοί τε] ἀνώνυμοι καὶ ὀνομαστοί εἰσι. 4. ῥητοί τ' ἀῤῥητοί τε] λεγόμενοί καὶ ἀ λεγόμενοί. Διὸς μεγάλοιο ἕκητι] ἕνεκα τῆ μεγάλη Διὸς γίνονται ταῦτα. 5. ῥεῖα] ῥᾳδίως· εὐκόλως. βριάει] ἰσχυροποιεῖ τὸν ἀδύνατον. ῥέα (sic)] ῥᾳδίως. βριάοντα] τὸν ἰσχυρὸν· δυνατὸν. χαλέπτει] χαλᾷ· ταπεινοῖ. 6. ῥεῖα] ῥᾳδίως. ἀρίζηλον] διάδηλον· περιφανῆ. μινύθει] μικρύνει. ἄδηλον] ἀφανῆ. ἀέξει] αὐξάνει. 7. ῥεῖα] ῥᾳδίως. ἰθύνει] ὀρθοποιεῖ. σκολιὸν] διεστραμμένον τὴν γνώμην. ἀγήνορα) τὸν ὑπερήφανον. ἀλαζόνα. κάρφει] ξηραίνει· ἀφανίζει. 8. Ζεὺς] ὁ. ὑψιβρεμέτης] ὁ ἠχῶν ἐν τῷ ὕψει. ὃς] ὅτις. ὑπέρτατα δώματα] ὑψηλοτάτας οἰκίας. ναίει] κατοικεῖ.

5. Ῥέα Steph. Com. Heinſ. ῥεῖα γὰρ Steph. marg. βριάρει Iunt. 2. βέα δὲ βριάοντα B. 60. 699. 731. R. S. Auguſt. Acad. Ald. Iunt.

lium carminum vt plurimum Poetae, auſpicantur a Prooemio Iouis. Vbi vide Scholiaſtem. *Ex ſchedis Patris.* Clericus.

3. Διὰ h. l. eſt *per*. viri enim docti, qui διὰ, accuſatiuo iunctum, nunquam *per* ſignificare contendunt, humaniter errant. v. Longin. p. 31. et 89. Toll. et inprimis Schol. Ariſtoph. ad Plut. 93. *Krebſius.*

4. Ῥητοί τ' ἀῤῥητοί τε] Quamuis emolliatur repetitio, addito puncto ad finem ſuperioris verſiculi; attamen non tollitur omnino iteratio. Nec ſane opus eſt, cum frequentes ſint antiquiſſimis Poëtis, et praeſertim in *Heſiodo*. Vide v. 71. *Clericus.*

5. Ῥέα μὲν γὰρ βριάει] Sic in Θεογον. v. 44. Θεῶν γένος αἰδοῖον. *F. Guietus.*

Βριάει] Βριάω in hoc verſu primum tranſitiuum, deinde abſolutum eſt. *Scaliger.*

7. Κάρφει] Arefacit. *Guietus.*

Κλῦθι ἰδὼν αἴσων τε· δίκῃ δ' ἴθυνε θέμιστας

Audi intuens et auſcultans; et iuſte rege iudicia

9. κλῦθι] ἄκουσον. ἰδὼν] ὁρῶν. αἴσων] αἰσθανόμενος, ἢ νοῶν. δίκῃ] εὖν, ἴθυνε θέμιστας] εὐθείας ποίει δικαιοσύνας.

9. Κλῦθι ἰδὼν αἴσων τε· δίκῃ δ' ἴθυνε θέμιστας] Duos hoſce verſus quin ad Iouem referant vno ore Grammatici, dubium non eſt. Et maximus Poëta Odyſſeae ſecundo Iovem cum Themide eodem modo coniungit, tamquam ἐπισατῆντα ταῖς δίκαις.

— — Ζηνὸς ὀλυμπίου ἠδὲ Θέμιστος,
Ἥτ' ἀνδρῶν ἀγορὰς ἠμὲν λύει, ἠδὲ καθίζει.

Ex quo loco Interpretes notarunt, effigiem illius Deae ante inchoationem iudiciorum et dimiſſionem, in Eccleſias ferri ſolere: quo ſigno vel iudicare incipiebant, vel deſinebant. Sed ieiunam hanc obſeruationem et ambitioſam exiſtimo. Vult enim ſimpliciter, vt ego quidem arbitror, Poëta, τὴν Θέμιν ταῖς δίκαις, vna cum Ioue, ἐπισατεῖν, et omnem poteſtatem τὸ λύειν καὶ καθίζειν τὰς ἀγορὰς, penes illos eſſe. Ceterum Heſiodus τὴν τάξιν τὴν βασιλικὴν, id eſt, τὰ δικαστικὰ, τὰ δικαστήρια, τὰς δίκας, iudicia inſpectionemque eorum, hoc libro, non Ioui, ſed eius vicariis Daemonibus tribuit, vtpote ἐν τῇ ἀταξίᾳ ἐ παρόντος τὸ Διὸς, vt alibi diſputauimus. Quae omnia cognoſcere eum oportet, qui, cum fructu ſuo et aliorum, Heſiodi hoc Scriptum interpretabitur. Vnde infra, poſtquam eos dixit, Φυλάσσειν τὰς δίκας, concludit ἔχειν αὐτὰς ἵστορ γέρας βασιλήϊον. Quam poſtremam vocem non bene videntur percepiſſe Euſebius et alii. Porro, exiſtimo ego, ſi haec verba ita ſcribantur, vt ex tertio caſu fiat quintus, poſſe hos verſus commode ad Perſen referri, et ita interpungi:

Κλῦθι ἰδὼν αἴσων τε, δίκῃ
δ' ἴθυνε θέμιστας
Τύνῃ, ἐγὼ δέ κε, Πέρση,
ἐτήτυμα μυθησαίμην.

Eſt enim elegantiſſima quaedam operis totius προέκθεσις, quae hic proponitur. Ita dicebatur antiquiſſimis vſitatum εὑρεσίας καὶ σαφηνείας σχῆμα quoddam, in prooemiis. Cohaeret id autem cum proxime praecedenti, vbi ad attentionem Perſes inuitatur. Illa autem verba, Κλῦθι ἰδὼν αἴσων τε, nihil amplius deſignant, quam quod infra:

Ὦ Πέρση, σὺ δὲ ταῦτα τεῷ
ἐνικάτθεο θυμῷ.

Sequentia, δίκῃ δ' ἴθυνε θέμιστας, cur ad Perſen referri nequeant non video, cum totum hoc opus eo ſpectet, vt περὶ τῶν δικῶν Perſen moneat. Qui donis labefactando iudices, inique cum fratre egerat, et,

Τύνη· ἐγὼ δέ κε Πέρσῃ ἐτήτυμα μυθησαίμην. 10
Οὐκ ἄρα μοῦνον ἔην ἐρίδων γένος, ἀλλ' ἐπὶ γαῖαν

Tu (quidem): ego vero Perſae vera dicere queam.
Non ſane vnum eſt contentionum genus, ſed in terra;

10. τύνη] σὺ. κε] ἂν. ἐτήτυμα] ἀληθῆ. μυθησαίμην] λέξαιμι· εἴπαιμι παραινέσαιμι. 11. μοῦνον] μόνον. ἔην] ἦν. ἐρίδων] φιλονεικιῶν. γένος] εἶδος.

et, vt Grammatici loquuntur, δίκαις κατέτριβε τὸν Ἡσίοδον. Huc ſpectant, cum alia multa, tum integer locus ille a verſu illo, Μηδέ σ' ἔρις κακόχαρτος, ad eum vſque, cuius initium eſt, Ῥηϊδίως γάρ κεν. Praeterea, τὸ ἰθύνειν non denotat τάξιν aut poteſtatem in iudicando; verum cum Poëta paſſim hoc opere τὰς εὐθείας δίκας ταῖς σκολιαῖς opponat, mirum non eſt ſi ex Archaiſmo vetere πλεοναζόντως Grammaticus, qui hoc exordium praefixit, δίκη ἰθύνειν θέμιςας dixerit, pro δικάζεσθαι δικαίως: quamuis ἰθύνειν plerumque Poëtis ſit non aliud quam περιέπειν. *Dan. Heinſius.*

10. Ἐγὼ δέ κε Πέρσῃ] Eſt hic occultior oppoſitio, inter id quod petit *Heſiodus* a Ioue, et id quod ſe ipſe pollicetur facturum; quaſi diceret: *Tu quidem iure dirigito iudicia*; hoc eſt, fac vt iudices iuris rationem habeant in iudicando: *ego vero Perſae vera dixero*; id eſt, nam ad me quod attinet vera quidem Perſae dicere queam, ſed non poſſum facere vt veritatem praeferat mendacio, aut iuſtitiam iniuſtitiae. Nam vox Graeca ἐτήτυμος et Latina *verus* vtrumque ſignificant, vt notum eſt. *Clericus.*

11. Οὐκ ἄρα μοῦνον] Sic incipit Heſiodi liber ἔργων καὶ ἡμερῶν. anteriora additicia ſunt teſte Plutarcho. *Guietus.*

Οὐκ ἄρα μοῦνον ἔην] Secuti Plutarchum et Pauſaniam ſeorſim haec olim edidimus, magnoque charactere diſtinximus: quorum alter Sympoſ. VIII. Probl. 1. Eratonem cum Heſiodi Ἔργων principium caneret, ab hoc verſu inchoaſſe dicit. Alter Boeotos prooemium ad Muſas omiſiſſe, et principium operis τὸ ἐς τὰς ἔριδας ſtatuiſſe. Huius verba ſunt: Βοιωτῶν δὲ οἱ περὶ τὸν Ἑλικῶνα οἰκοῦντες παρειλημμένα δόξῃ λέγουσιν, ὡς ἄλλο Ἡσίοδος ποιήσαι ἐδὲν ἢ τὰ ἔργα, καὶ τούτων δὲ τὸ ἐς τὰς Μούσας ἀφαιροῦσι προοίμιον, ἀρχὴν τῆς ποιήσεως εἶναι τὸ ἐς τὰς ἔριδας λέγοντες. Illius: διὸ πρῶτον μὲν ἐκέλευσεν ᾄσαι τὸν Ἐράτωνα πρὸς τὴν λύραν. ᾄσαντος δὲ τὰ πρῶτα τῶν Ἔργων, Οὐκ ἄρα μοῦνον ἔην ἐρίδων γένος,

Εἰσὶ δύω· τὴν μέν κεν ἐπαινήσειε νοήσας,
Ἡ δ' ἐπιμωμητή· διὰ δ' ἄνδιχα θυμὸν ἔχουσιν.

Sunt duo: alteram quidem probauerit prudens,
Altera vituperanda; diuersa autem sentientem animum habent.

12. εἰσὶ] ὑπάρχουσι. δύω] ἴριδες. τὴν μὲν] τὴν μίαν μὲν. κεν] ἂν. ἐπαινέσσειε (sic)] μέλλει ἐπαινεῖν. νοήσας] ὁ τις. 13. ἡ δ'] ἡ ἑτέρα. ἐπιμωμητὴ] ἐπίψογος· κατηγορητή. διαδάνδιχα (sic)] διχῶς· κεχωρισμένως. θυμὸν] ψυχήν.

12. εἶσι Ald. Iunt. 1. 2. ἐπαινέσσειε B. 60. 699. Senat. Auguſt. Steph. Com. Heinſ. ἐπαινήσσειε Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 13. διαδάνδιχα Auguſt. Iunt. 2.

ἐπήνεσά πως τῷ καιρῷ πρεπόντως ἁρμοσάμενον. Nunc leuiter diſtinximus. *Heinſius.*

12. Νοήσας] *Moſchopulus* et *Tzetzes* hic ſubintelligendum volunt articulum τὶς, vt ſeries ſit: ἐπαινέσσειεν ἄν τις νοήσας, *vir intelligens laudauerit*: Neque enim cuiuſuis eſt, ſicut recte *Proclus*, ſecernere contentiones, vt intelligat quid commodi vel incommodi afferre poſſint. Igitur ὁ νοήσας hic eſt ὁ νουνεχής, *prudens*, qua notione non raro vſurpatur verbum νοέω. Quamobrem nulla ratione ab *Heinſio* reprehendendi fuerunt Interpretes, cum praeſertim totam ſuam obſeruationem *H. Stephani* Theſauro acceptam referre debeat, vbi et *Phocylidis* verſus adducitur male a *Stephano* intellectus. Sic habent eius verba:

Οὐ χωρεῖ μεγάλην διδαχὴν ἀδίδακτος ἀκοῦσαι,
Οὐ γὰρ δὴ νοέσσ' οἱ μηδέποτ' ἐσθλὰ μαθόντες.

Indoctus non capit magnam doctrinam, neque enim intelligunt (nempe, eam doctrinam) *qui numquam bona didicerunt.* Sic, in hoc loco *Heſiodi*, νοήσας eſt *prudens*, ſeu *qui rei naturam intellexerit.* Heſychius νοῆσαι interpretatur συνιῆσαι, et νόημα σύνεσιν. *Ex Patris Scholiis.* Clericus.

Τὴν μέν κεν ἐπαινέσσειε νοήσας] Non perceperunt hoc, vt debebant, Graeci interpretes: multo minus vero qui ſecuti hos ſunt Latini. Οἱ νοῆντες ſunt οἱ σοφοὶ, et Poëtis, νοήσας, ὁ σοφός. Sic Phocylides eadem elegantia: Οὐδὲν γὰρ νοέσσ' οἱ μηδέποτ' ἐσθλὰ μαθόντες. Vbi ἐ νοέσσιν, eſt ἐ σοφοί εἰσιν. Mens eſt. Duo ſunt contentionum genera, quorum alterum laudarit ſapiens. *Sapiens*, ὁ νοήσας. Vnde νόημα Poëtis toties ἡ σοφία. Hinc illud, ἔ τε φυὴν ἐναλίγκιος ἔτε νόημα. Fallitur ergo Proclus, qui τὶς ſubintelligi notat. Nihil familiarius eſt Poëtis, quam articulum negligere, in eiusmodi:

Ἡ μὲν γὰρ πόλεμόν τε κακὸν καὶ δῆριν ὀφέλλει,
Σχετλίη· ἣν τις τήνγε φιλεῖ βροτὸς, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης
Ἀθανάτων βουλῇσιν ἔριν τιμῶσι βαρεῖαν.
Τὴν δ' ἑτέρην, πρεσβυτέρην μὲν ἐγείνατο νὺξ ἐρεβεννὴ,
Θῆκε δέ μιν Κρονίδης ὑψίζυγος, αἰθέρι ναίων,

Nam haec bellum exitiosum, et discordiam adauget,
Noxia: nemo hanc amat mortalis, sed necessario
Immortalium consiliis litem colunt molestam.
Alteram vero priorem genuit nox obscura,
Posuit vero eam Saturnius sublimis, in aethere habitans,

14. ἡ μὲν] ἡ κακὴ. δῆριν] μάχην. ὀφέλλει] αὐξάνει. 15. σχετλίη] χαλεπὴ· βαρεῖα. ἥτις] ἣν δὲ τις. τήνγε] ταύτην. φιλεῖ] ἀγαπᾷ. βροτὸς] θνητὸς ἀνὴρ. 16. ἀθανάτων] θεῶν. βουλῇσιν] ταῖς. ἔριν] φιλονεικίαν. βαρεῖαν] χαλεπὴν. 17. τὴν δ' ἑτέρην] τὴν καλὴν. πρεσβυτέρην] τῷ χρόνῳ· ἐγείνατο] ἐγέννησε. νὺξ] ἡ. ἐρεβεννὴ] ἡ σκοτεινὴ. 18. θῆκε] ἐποίησε. μιν] αὐτὴν. Κρονίδης] ὁ Ζεὺς, ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου. ὑψίζυγος] ὁ ἐν τῷ ὕψει ἔχων τὴν καθέδραν. αἰθέρι] ἐν τῷ. ναίων] οἰκῶν.

14. κακὴν Acad. 17. πρέσβυρον Steph. marg. ἐγείνατον Trinc.

modi: quod cum imitantur Latini, interdum obscuritatem parit. Ita Virgilius:

— — *numero Deus impare gaudet.*

Vult enim ὁ θεός· quo designatur ille de quo agit: ὁ Ἀΐδης, nimirum. Ita hic νοήσας, est ὁ σοφὸς, sicut in Theogonia νικήσας est, ὁ νικητὴς, dissimulatione eadem. Νικήσας δὲ βίῃ καὶ κάρτεϊ καλὸν ἄεθλον Ῥεῖα φέρει. nihil elegantius. *Heinsius.*

15. Ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης] Nempe, furiis a Diis immissis aut furiata mente acti. Nihil frequentius, apud *Homerum* et *Hesiodum*, quam homines a Diis in scelera impelli. Vide dicta ad Theog. v. 27. et Scut. 80. *Clericus.*

16. Προτέρην τε μὲν ἐγείνατο νὺξ ἐρεβεννὴ] Hoc est, *statim post homines natos orta est.* ἡ εὐφρόνη παρὰ τὸ εὐφρονεῖν διδάσκειν. *Guietus.*

18. Θῆκε δέ μιν Κρονίδης] Tres Graeci interpretes ne ordinem quidem horum verborum perceperunt, qui illa Γαίης ἐν ῥίζῃσιν ad Iouem referunt. Antiqui amicitiam ἐν τῇ ἔριδι constituebant, quam ἀγαθὴν Hesiodus dixit. Haec contentio a veteribus Philosophis Φιλία, appellata fuit: quarum alteram mundo καὶ τῷ παντὶ, alteram hominibus tribuebant. Altera est quam ἁρμονίαν τὲ παντὸς dicebant, quam Hesiodus ἐν γαίης ῥίζῃσι constituit: altera quam Philosophus lib. Eth. VIII. magis

Γαίης ἐν ῥίζῃσι καὶ ἀνδράσι, πολλὸν ἀμείνω.
Ἥ τε καὶ ἀπάλαμόν περ ὁμῶς ἐπὶ ἔργον ἐγείρει.
Εἰς ἕτερον γὰρ τίς τε ἰδὼν ἔργοιο χατίζων
Πλούσιον, ὃς σπεύδει μὲν ἀρόμμενα ἠδὲ φυτεύειν,

Terrae in radicibus et inter homines, longe meliorem.
Haec quamuis inertem tamen ad opus excitat.
Alium enim quispiam intuens opere vacans
Diuitem, et ipse festinat arare atque plantare,

19. γαίης] τῆς. ῥίζῃσι] ταῖς ῥίζαις. πολλὸν] πολὺ. ἀμείνω] κρείττω τῆς ἄλλης. 20. ἥτε] ἥτις.. ἀπάλαμόν (sic) περ] ἀργὸν ἀκίνητον ὄντα τινὰ. ἐγείρει] παρακινεῖ. 21. τις] ἄνθρωπος. ἰδὼν] θεασάμενος. ἔργοιο] ἀνεργείας. χατίζων] ἐνδεὴς ὢν· ταρύμενος. 22. ὃς] ὅστις. σπεύδει] σπουδάζει. ἀρόμμενα] ἄρδν. ἠδὲ] καὶ.

19. γαίης τ' ἐν codd. Robinsoni omnes, August. Senat. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heins. 20. ἀπάλαμον August. Senat. Acad. 21. κατίζων Trinc.

necessariam esse ait, quam est ἡ δικαιοσύνη, Rebus publicis. Notat enim ibi, quosdam existimasse τῇ ὁμονοίᾳ τὴν Φιλίαν constare, quosdam τῇ ἔριδι· Locus elegantissimus est, et qui adscribi meretur, vbi de amicitia disputat. Διαμφισβητεῖται δὲ περὶ αὐτῆς ἐκ ὀλίγα· οἱ μὲν γὰρ ὁμοιότητά τινα τιθέασιν αὐτὴν, καὶ τὰς ὁμοίας φίλας· ὅθεν τὸν ὅμοιον φασιν ὡς τὸν ὅμοιον, καὶ κολοιὸν ποτὶ κολοιὸν, καὶ ὅσα τοιαῦτα. οἱ δ' ἐξ ἐναντίας, κεραμεῖς πάντας τοὺς τοιούτους ἀλλήλοις φασὶν εἶναι καὶ περὶ αὐτῶν τούτων ἀνώτερον ἐπιζητοῦσι καὶ φυσικώτερον. Εὐριπίδης μὲν φάσκων, Ἐρᾷν μὲν ὄμβρος γαῖαν ξηρανθεῖσαν, ἐρᾷν δὲ σεμνὸν οὐρανὸν πλησθέντα ὄμβρου, πεσεῖν εἰς γαῖαν· καὶ Ἡράκλειτος, τὸ ἀντίξουν συμφέρον, καὶ ἐκ τῶν διαφερόντων καλλίστην ἁρμονίαν, καὶ πάντα κατ' ἔριν γίνεσθαι. ἐξ ἐναντίας δὲ τούτοις, ἄλλοι τε καὶ Ἐμπεδοκλῆς. τὸ γὰρ ὅμοιον τοῖς ὁμοίοις ἐφίεσθαι. Interpretibus autem qui verba illa, Γαίης ἐν ῥίζῃσιν, ad Iouem referunt, non ad τὴν ἔριν, nescio quid in mentem venerit. Sed de his ad ipsos. *Heinsius.*

19. Γαίης τ' ἐν ῥίζῃσιν] Alii γαίης ἐν ῥίζῃσι, quod placet. *Guietus.*

Καὶ ἀνδράσι πολλὸν ἀμείνω] Sic interpretes: *et inter homines longe meliorem alteram.* Scaliger.

21. Χατίζων] Cui abs re otium est. *Guietus.*

22. Ἀρόμμενα ἠδὲ φυτεύειν] In ἀρόμμενα sunt duo μ, vt producatur ρο, nam aliter esset breue propter ο; sed

Οἶκόν τ' εὖ θέσθαι· ζηλοῖ δέ τε γείτονα γείτων,
Εἰς ἄφενον σπεύδοντ'· ἀγαθὴ δ' ἔρις ἥδε βροτοῖσι.
Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει, καὶ τέκτονι τέκτων,
Καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονέει, καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ.
Ὦ Πέρση, σὺ δὲ ταῦτα τεῷ ἐνικάτθεο θυμῷ·
Μηδέ σ' ἔρις κακόχαρτος ἀπ' ἔργου θυμὸν ἐρύκοι

Domumque recte gubernare: aemulatur enim vicinum vicinus,
Ad diuitias contendentem: bona ergo haec contentio hominibus.
Et figulus figulo succenſet, et fabro faber,
Et mendicus mendico inuidet, et poëta poëtae.
O Perſa, tu vero haec tuo repone in animo:
Neque malis gaudens contentio animum tuum ab opere abducat,

23. εὖ] καλῶς. θέσθαι] ποιῆσαι. ζηλοῖ] μιμεῖται. γείτων] δ. 24. ἄφενον] πλοῦτον. σπεύδοντ'] σπουδάζοντα. ἀγαθὴ] ἀντὶ τοῦ ἀγαθῶν αἰτία. ἔρις] φιλονεικία. ἥδε] αὕτη. βροτοῖσι] φθαρτοῖς ἀνθρώποις. 25. κοτέει] ἀγανακτεῖ· φθονεῖ. τέκτονι] ξυλουργῷ. τέκτων] ὁ ξυλουργός. 26. πτωχὸς] πένης. ἀοιδὸς] ποιητὴς· ψάλτης. ἀοιδῷ] ποιητῇ. 27. τεῷ] τῷ σῷ· ἐνικάτθεο) ἐγκατάθου. θυμῷ] ψυχῇ· νοΐ. 28. ἔρις] φιλονεικία, κακόχαρτος] μὴ ἐπὶ τοῖς κακοῖς χαίρουσα. θυμὸν] νοῦν. ἐρύκοι] κωλυέτω· ἐμποδιζέτω.

24. βροτοῖσιν Acad. 27. ἐνι κάτθεο Iunt. 2. 28. μὴ δέ Auguſt. Ald.

ſed ſi eſſet ω, non opus eſſet duobus μ. *Scaliger.*

23. Οἶκον τ' εὖ θέσθαι] Τὸ ζηλοῖ hic ſubaudjtur poſt τὰ εὖ θέσθαι. εἰς γὰρ πλάσιον τινα πένης τις ἰδὼν ζηλοῖ. ζηλοῖ δὲ etc. *Guietus.*

24. Εἰς ἄφενον σπεύδοντα] Ὁ ἄφενος eſt commune, ſed τὸ ἄφενος eſt Atticiſmus. *Scaliger.*

25. Κοτέει] Haec praua invidia eſt, non laudabilis aemulatio. Itaque ad priorem melius referretur. Sed ordo a Poëtis, vt a Geometris, non eſt exigendus. *Clericus.*

Vir quidam Doctus in Obſerv. Miſc. T. I. V. II. p. 315. pro κεραμεὺς κεραμεῖ legi vult, κεραμεῖ κεραμεὺς κοτέει. contra omnes codd. eam tantum ob cauſam, quia ſic verſum hunc laudat Ariſtoteles. Sed ea causa eſt nulla, cum conſtet, veteres aliorum ῥήσεις ſaepe adduxiſſe ita, vt non tam verborum, ordinisque ipſorum, quam ſenſus rationem haberent. *Krebſius.*

27. Ὦ Πέρση, σὺ δὲ] Veteres poſt vocatiuum ponebant σὺ δὲ. *Scaliger.*

Νείκε' ὀπιπτεύοντ', ἀγορῆς ἐπακτὸν ἐόντα.
Ὥρη γάρ τ' ὀλίγη πέλεται νεικέων τ' ἀγορέων τε, 30
Ὧι τινι μὴ βίος ἔνδον ἐπηετανὸς κατάκειται
Ὡραῖος, τὸν γαῖα φέρει, Δημήτερος ἀκτήν,

Lites ſpectantem, concionum auditorem factum.
Cura enim parua eſſe debet litiumque et fori,
Cui non eſt victus domi in annum repoſitus,
Aeſtate collectus, quem terra fert, Cereris munus,

29. νείκε' ὀπιπτεύοντ'] πρὸς μόνας φιλονεικίας ἀναφέροντα. ἀγορῆς] δικαστηρίου φέρει. ἐπακτὸν] ἐπίκτητον. ἐόντα] ὑπάρχοντα. 30. Ὥρη] φροντὶς. πέλεται] ὑπάρχει. νεικέων] φιλονεικιῶν. ἀγορέων] φλυαριῶν. 31. ὅτινι] ἐκείνῳ. βίος] ζωὴ τροφὴ. ἔνδον] τῆς οἰκίας. ἐπηετανὸς] ἁλοχρόνιος. κατάκειται] κεῖται. 32. ὡραῖος] ἐκ τῶν τεσσάρων ὡρῶν συναγόμενος. τὸν] ὃν. γαῖα] ἡ γῆ. φέρει] νομίζει. Δημήτερος] γῆς. ἀκτὴν] ἀκίνητον δώρημα.

29. Νείκε' ὀπιπτεύοντα] Interpretes non ſatis expreſſerunt vim participii ὀπιπτεύοντα, nam ὀπιπτεύειν νείκεα non eſt ſimpliciter *lites ſpectare*, ſed curioſe et anxie conſiderare; vt ii faciunt qui, rebus relictis, ſolas lites attendunt. Sic Iliad. Δ. Τί πτώσσεις, τί δ' ὀπιπτεύεις πολέμοιο γεφύρας; *Quid trepidas, quid anxie aciei intervalla circumſpicis?* Rurſus Iliad. Η. Λάθρῃ ὀπιπτεύσας, *clam attente conſiderans.* Ad quae verba *Euſtathius* docet ὀπιπτεύειν eſſe ἐποπτεύειν καὶ ἐπιτηρεῖν, *introſpicere, et obſeruare.* Denique Odyſſ. Τ. ὀπιπτεύσεις γυναῖκας, interpretatur περιέργως βλέπειν, *curioſe intueri.* Vult autem factum eſſe ab ὄπτω, ex quo ὀπτεύω et per reduplicationem ὀπιπτεύω, vnde παρθενοπίπας, curioſus *virginum obſeruator.* Ex ſchedis paternis. *Clericus.*

30. Ὥρη γάρ τ' ὀλίγη] Quamuis, contra Graecorum Interpretum et plerarumque Editionum auctoritatem, nihil temere mutauerim; tamen, ſi quid mutandum, lubens Aldinam editionem ſequerer, quae ὥρη, cum ſpiritu aſpero, habet; quam etiam *Heinſius*, in minoris formae editione, vna cum vulgata Latina verſione, ſequutus eſt. Senſus eſſet longe praeſtantior; nempe, ei cui victus in annum domi non fuerit repoſitus, breve tempus eſſe, quod litibus impendat. Sic loquitur *Homerus*, Odyſſ. Λ. Ὥρη μὲν πολέων μύθων, ὥρη δὲ καὶ ὕπνου, *tempus quidem eſt multorum ſermonum, tempus veri et ſomni.* Odyſſ. Ξ. Νῦν δ' ὥρη δόρποιο, *nunc tempus eſt coenae.* Ex Schedis paternis. *Clericus.*

32. Δημήτερος ἀκτὴν] Id eſt, ἄλφιτον παρὰ τὸ ἄγνυσθαι ἤγουν ἀλήθεσθαι. Grammatici

Τῷ κεκορεσσάμενος νείκεα καὶ δῆριν ὀφέλλοις
Κτήμασ' ἐπ' ἀλλοτρίοις, σοὶ δ' ἐκέτι δεύτερον ἔσται
Ὧδ' ἔριδειν· ἀλλ' αὖθι διακρινώμεθα νεῖκος 35

Quo ſatiatus lites ac rixam moueas
De facultatibus alienis. Tibi vero non amplius licebit
Sic facere: ſed in poſterum dirimamus controuerſiam

33. τῷ] τότε. κε (ſic)] ἐν. κορεσσάμενος (ſic)] ἐμπλησθεὶς· χορτάσεις (ſic). δῆριν] μάχην. ὀφέλλοις] ὄφελλε· αὔξανε. 34. κτήμασ'] πράγμασι. ἀλλοτρίοις] ξένοις. 35. δὲ] ὅτας. ἔριδειν] ποιεῖν. αὖθι] αὐτόθι. διακρινώμεθα] διαχωρίσωμεν. νεῖκος] τὴν φιλονεικίαν.

33. Τῷ κε κορεσσάμενος Auguſt. Iunt. 2. Com.

matici καρπὸν ſeu δῶρον exponunt. Tzetzes ὁ ἀκτὴς male. *Guietus.*

33. Νείκεα καὶ δῆριν ὀφέλλοις] Οὐχ ὅτι πλέσιός τις ὧν ὀφείλει εἶναι φιλόδικος, ἀλλ' ἐκ περιουσίας ἐνδείκνυται πρὸς τὸν Πέρσην, ὅτι μόλις πλέσιος ὢν σχολὴν ἄγειν ὤφειλες εἰς τὸ περὶ δίκας διατρίβειν καὶ ἀγοράς· νῦν δὲ ἄπορος ὢν πρὸς τοῖς ἔργοις ἂν μᾶλλον διάγοις ἀφ' ὧν δύνασαι πορίσασθαι σαυτῷ βίον. *Proclus. Non quod dives litigioſus eſſe debeat; ſed a fortiori demonſtrat Perſae, quod, ſi dives cum fueris, vix debueris litibus et foro vacare, nunc certe, cum pauper ſis, multo magis te in illis operibus occupari decet, vnde tibi ipſi victum poſſis comparare.* Rob.

34. Σοὶ δ' ἐκέτι δεύτερον ἔσται Ὧδ' ἔρδειν] Non bene venuſtatem huius formulae, quae hic latet, aſſequuntur magiſtri. Tres enim Graeci interpretes, illud δεύτερον per τὸ πάλιν, vel τὸ ἐκ δευτέρᾳ exponunt, quaſi hoc dicat Poëta, Primo hoc feciſti, non facies ſecundo: ſemel feciſti, non facies iterum. Verum aliud voluit. De quo obiter. Antiqui cum ſtricte aliquem cogerent, vnam conditionem proponebant, cui aſtringebant eum: cum minus cogerent, ſed plus permitterent, ſecundam ſtatuebant, vſitata formula, τοῦτο δεύτερον ἔσται: id eſt, ſi primum non placet, licebit et ſecundum. Δεύτερόν ἐστι, nihil aliud eſt quam ἔξεστιν, et potentiam denotat, ſeu licentiam potius. Errarunt igitur, primo cum τὸ ἐστὶ per ſe, hic, ἀντὶ τοῦ ἔξεστι poni exiſtimarunt: ſecundo τὸ δεύτερον, pro πάλιν acceperunt. Mira venuſtate dictum eſt, σοὶ ἐκέτι δεύτερον ἔσται Ὧδ' ἔρδειν, pro, σοὶ ἐκ ἔξεστι τοῦτο ἔτι καὶ πάλιν ποιεῖν τὸ δεύτερον. ordinem non denotat, ſed licentiam. *Heinſius.*

35. Ὧδ' ἔρδειν] Id eſt, βίον κτᾶσθαι, parare diuitias. Ibidem αὖθι, id eſt, πάλιν, rurſus.

Ἰθείῃσι δίκῃσι, αἶτ' ἐκ Διός εἰσιν ἄριστα.
Ἤδη μὲν γὰρ κλῆρον ἐδασσάμεθ'· ἄλλά τε πολλὰ
Ἁρπάζων ἐφόρεις, μέγα κυδαίνων βασιλῆας
Δωροφάγους, οἱ τὴν δε δίκην ἐθέλουσι δικάσσαι·

Rectis iudiciis, quae ex Ioue ſunt optima.
Olim quidem hereditatem diuiſimus: alia autem multa
Rapiebas, valde demulcens reges
Donorum appetentes, qui hanc litem volunt iudicaſſe;

36. Ἰθείῃσι] δικαίοις. δίκαις] δικαιοσύναις. 37. ἤδη] πάλαι. κλῆρον] κληρονομίαν. ἐδασσάμεθ'] ἐμερίσαμεν. 38. ἐφόρεις] ἔφερες. μέγα] πολὺ. κυδαίνων] δώροις δοξάζων. βασιλῆας] κριτὰς. 39. δωροφάγους] τοὺς ἐκ τῶν δώρων ζῶντας. δίκην] κρίσιν. δικάσσαι (sic)] κρῖναι.

37. Δασσάμεθα Ald. Iunt. II. 2. Trinc. 38. ἐφόρεις Trinc. 39. δικᾶσαι B. 699. 731. Ald. δικάσαι Auguſt. Acad. Senat.

ſus. Refertur ad τὸ ἤδη μὲν γὰρ κλῆρον ἐδασσάμεθα. *Guietus.*

37. Κλῆρον ἐδασσάμεθ'] Patrimonium diuidere, aliter herciſcere. vide Feſtum, et quae ad illum notaui. *Scaliger.*

Ἄλλά τε πολλὰ] Lege: ἀλλὰ τὰ πολλὰ. *Guietus.*

Ἄλλά τε πολλὰ] Omnes Codices habent ἄλλά τε πολλὰ, *alia autem multa*; ſed melior eſt lectio, quam Guietus propoſuit, ἀλλὰ τὰ πολλὰ, *ſed plurima. Hereditatem*, inquit Heſiodus *diuiſimus*, aequaliter ſcil. *Tu vero ambitu et donis τὰ πολλὰ, maiorem partem rapuiſti.* Πολλοὶ ſine articulo, *multi*, οἱ πολλοὶ, comparatiuo pene ſenſu, *maior pars, plurimi.* Rob.

39. Δωροφάγους] Quod, iam, re familiari neglecta, audiendis ac dirimendis litibus operam darent, publice exigerent aliquod donum mercedis loco, et priuatim a litigantibus munera acciperent. Adi quae de Deioce habet *Herodotus* Lib. I. Erant autem aliquando vno in populo plures huiuſmodi Reges, vt liquet ex *Homero* Odyſſ. Θ. vſſ. 40, et 41. vbi plures Phaeacum Reges memorantur. Erant, nimirum, Iudices, ac Senatores potius quam reges. Vide notata ad Theogoniam v. 85. *Clericus.*

Δωροφάγους] Ita pene Proclus. Βασιλῆας δὲ νῦν τοὺς δικαστὰς καὶ τοὺς ἄρχοντας λέγει· οὕτω γὰρ αὐτοὺς ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ, ὡς Ὅμηρος. Ἀλλ' ἤτοι βασιλῆες Ἀχαιῶν εἰσὶ καὶ ἄλλοι. *Qui nunc ſunt iudices et praefecti, eos vocat reges; ita enim eos nominarunt veteres, vt Homerus. Sed quidem et alii ſunt Achiuorum* reges. Sed quod ſimul notat

Vir

Νήπιοι· οὐδ' ἴασιν ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς, 40

Stulti: neque ſciunt quanto plus dimidium ſit toto,

40. νήπιοι] μικροὶ, ἀνοήτοι ὄντες. ἴασιν] γινώσκουσι. ὅσῳ] μέτρῳ. ἥμισυ] τῷ δικαίῳ. παντὸς] τῷ ὅλῳ.

40. οὐδὲ Auguſt. Acad.

Vir Cl. eiuſmodi iudices δωροφάγας vocari, „quod cum re familiari neglecta, audiendis ac dirimendis litibus operam darent, publice exigerent aliquod donum mercedis loco," id nondum compertum habeo, nec cuius hiſtoriae teſtimonio innititur, ſcio. Contrarium certe inferri poteſt ab his, quae de Deioce habet Herodotus lib 1. Πλεῦνος δὲ ἀεὶ γινομένης τῆς ἐπιφοιτέοντος, οἷα πυνθανομένων τὰς δίκας ἀποβαίνειν κατὰ τὸ ἐὸν, γνοὺς ὁ Δηϊόκης, εἰς ἑωυτὸν πᾶν ἀνακείμενον, ἔτε καθίζειν ἔτι ἤθελε ἐνθάπερ πρότερον προκαθίζων ἐδίκαζε, ἔτ' ἔφη δικᾶν ἔτι· ἀ γὰρ οἱ λυσιτελέειν τῶν ἑωυτῆς ἐξημελημότα, τοῖσι πέλας δι' ἡμέρας δικάζειν. *Quum vero numerus accurrentium ſemper creſceret, vtpote qui intelligerent ſententias ex vero terminari, Deioces animaduertens vniuerſa in ſe vnum incumbere, neque amplius illic conſidere vbi prius praeſidens iudicabat, volebat, neque omnino ſe iudicaturum amplius dixit; ſi quidem non e re ſua eſſe, totum diem, rebus ſuis neglectis, dirimendis aliorum litibus impenderet.* Si vero dona accepiſſet Deioces mercedis loco, vana eſſet de neglectis rebus priuatis querela; et ſi in illis temporibus mos eſſet, vt dona iudicibus publice darentur, haud ſane paſſus eſſet Medorum populus tam iuſtum laudatumque virum mercede ſolita carere. Omnino igitur δωρόφαγοι vocantur iudices, non quod munera publice acciperent, ſed quod donis priuatim acceptis corrupti iuſtitiam peruerterent. *Rob.*

40. Ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς] *Plato* Lib. V. de Republ. hoc praeceptum ingerit auidioribus Magiſtratibus, vt eos coërceat. Sic et III. de Legibus, agens de Regibus Argivorum et Meſſeniorum, qui rapacitate ſe et vniuerſam Graeciam in exitium praecipites dederant: Ἆρ' οὐκ ἀγνοήσαντες τὸν Ἡσίοδον ὀρθότατα λέγοντα, ὡς τὸ ἥμισυ τοῦ παντὸς πολλάκις ἐστὶ πλέον: ὁπόταν ἢ τὰ μὲν ὅλον λαμβάνειν ζημιῶδες, τὸ δὲ ἥμισυ μέτριον, τότε τὸ μετρίαν τοῦ ἀμέτρου πλέον ἡγήσατο, ἄμεινον ὂν χείρονος: *Numquid illud ideo accidit, quod ignorarent Heſiodum rectiſſime dicere*, dimidium toto *ſaepe* praeſtare? *Quandoquidem damnoſum eſt rem totam accipere, dimidium tantum*

Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ.

Neque quam magnum in malua et aſphodelo bonum.

41. οὐδ'] γινώσκουσι. ὄνειαρ] ὠφέλεια.

41. μετ' ὄνειαρ lunt. 2.

tantum accipere moderatum eſt. Moderatum vero immodico et immoderato, tanquam potius peiori, antecellit. Ex Schedis paternis. *Clericus.*

Ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς·] Hoc eſt, neſciunt ſatius eſſe iis exiguo lucro, et tenui victu eſſe contentos, adeoque leuiora munera exigere a ciuibus: quam, dum nimium lucrum concupiſcunt, lautiùſque aequo viuunt, bonis omnibus ſpoliare ciues; primum quia pauca exigentes, et modeſte viuentes amorem ciuium ſibi conciliant, cum odio ſint ſecus agentes; deinde quia ex non exhauſtis ciuibus, nimia et ſubita rapacitate, lapſu temporis alia dona accipere poſſunt, quae a penitus ſpoliatis non amplius dantur. Exemplum eius rei nobis ſuppeditat *Cicero* Verrina III. c. 50. *Vt ſi quis villicus*, inquit, *ex ſuo fundo, qui H. S. dena meritaſſet, exciſis arboribus ac venditis, demtis tegulis, inſtrumento, pecore abalienato, domino xx millia nummum pro x miſerit — primo dominus, ignarus incommodi ſui, gaudeat, villicoque delectetur, quod tanto ſibi plus mercedis ex fundo refectum ſit; deinde cum audierit eas res, quibus fundi fructus et cultura continetur, amotas et venditas, ſummo ſupplicio villicum afficiat, et ſecum male actum putet: item Populus Romanus, cum audit pluris decumas vendidiſſe C. Verrem, quam innocentiſſimum hominem cui ille ſucceſſit, C. Sacerdotem; putat ſe bonum in arationibus, fructibuſque ſuis, habuiſſe cuſtodem ac villicum; cum ſenſerit iſtum omne inſtrumentum aratorum, omnia ſubſidia vectigalium vendidiſſe, omnem ſpem poſteritatis auaritia ſua ſuſtuliſſe, arationes et agros vectigales vaſtaſſe, atque exinaniſſe — intelligit ſecum actum eſſe peſſime, iſtum autem ſummo ſupplicio dignum eſſe exiſtimabit.* Nemo non videt hic locum eſſe *Heſiodi* praecepto *dimidium plus toto.* Clericus.

41. Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ] Duos ἐπὶ ζῶντας conſtituit Homerus: τὰς θεὰς, καὶ τὰς τεθνηκότας. Cur ἀσφοδελὸν λειμῶνα mortuis tribuat, multum olim diſputarunt veteres, quamquam fruſtra. Nam quod apud Euſtathium legitur hoc fieri, διὰ τὸ πρὸς τὴν σποδὸν ὁμοιόφωνον, et *aſphodelon*, dictam, quaſi σπόδελον, διὰ τὴν τῶν καιομένων νεκρῶν σποδὸν, quid eſt, niſi miſerum Gramma-

matico-

maticorum πυρπαιόντων delirium? Recte Ἀσφοδελὸν λειμῶνα illis tribuit, quod extra neceſſitatem vitae huius ſint, nec cura rei familiaris illis impendeat, ſed victu ſimpliciſſimo viuant: qualis ἡ μαλάχη ἠ ἀσφόδελος eſt, quibus ante τὸ ἐπιθυμητικὸν homines viuebant, et ſanctiſſimi quique Philoſophorum poſtea, qui illam in viuendo εὐτέλειαν, quam poëtae βίον ἁπλοῦν vocant, ſequebantur. Quo Horatius his verbis reſpexit:

Premant Calena falce quibus dedit
Fortuna meſſem: vilium et annuis
Mercator exſiccet culullis
Vina Syra reparata merce
Diis carus ipſis: quippe ter et quater
Anno reuiſens aequor Atlanticum
Impune: me paſcunt olivae,
Me cichorea, leueſque malvae.

Hinc mortuis hominibus in tumulo malvam, aſphodelumque ferebant, ne deeſſet illis cibus. Et hoc voluit ſibi Porphyrius in quodam Epigrammate, vbi tumulum his verbis introducit: Νώτῳ μὲν μαλάχην τε καὶ ἀσφόδελον πολυρίζον, Κόλπῳ δὲ τὸν δεῖνα ἔχω; id eſt: *Foris quidem malvam aſphodelumque habeo: Intus vero mortuum claudo.* Nam non integros verſus, citat Euſtathius, neque ad verbum, quod indicat vox δεῖνα, qua vtimur, vt legum conſulti, voce Titii. Hinc Homerus quoties campum eum deſcribit, quem *Aſphodelum* vocat, his plerumque verbis vtitur: Τῇ περ ἥιστη βιοτὴ πέλει ἀνθρώποισι, id eſt, *Vbi facillima viuendi ratio eſt hominibus.* Opponunt autem poëtae τὸ ἥιστα ζῆν vitae regum et iniuſtorum principum plerumque καὶ τῇ πολυπλοκίᾳ ἀδίκῳ. Nam τὸ ῥεῖα ζώειν et διάγειν, pro ſimpliciſſima voluptate ponunt, quae vt longiſſime ab ἐπιθυμητικῷ ſaeculo abeſt: ita maxime ad ἡγεμονικὸν, et priſcam illam vitam accedit. Sic Theocritus de Cyclope ſuo: Οὕτω γὰρ ῥᾴιστα διᾶγ' ὁ Κύκλωψ ὁ παρ' ἡμῖν Ὠρχαῖος, Πολύφαμος. Heſiodus negat iniuſtos iudices illos, quid ſit τὸ ἥιστα ζῆν ſcire; et per conſequens μαλάχην et ἀσφόδελον ignorare: ex quo tempore Dii vivendi genus, quod ſub ἡγεμονικῷ fuit, ſub ἐπιθυμητικῷ abſcondere coeperunt. Atque haec cauſa eſt, cur Lucanus vitae hanc ſimplicitatem *Deorum munera* vocet, *nondum intellecta*: eodem plane modo cum Heſiodo noſtro lib. II.

— o vitae rura facultas
Pauperis, augustique Lares, et munera nondum
Intellecta Deum! quibus hoc contingere templis
Aut potuit muris, nullo vrepidare tumultu
Caesarea pulsante manu? —

Nec aliter intelligendus ille Claudiani locus, qui viuendi facultatem vulgo eſſe negat I. in Ruffinum:

Haec

Haec mihi pauperias auguſtior, haec mihi tecta
Culminibus maiora tuis, tibi quaerit inanes
Luxuries nociura cibos: mihi donat iemptas
Terra dapes, rapiunt Tyrios tibi vellera ſuccos,
Et picturatae faciantur murice veſtes,
Huic radiant flores, et prati viua voluptas
Ingenio variata ſuo. fulgentibus illic
Surgunt ſtrata toris: heic mollis panditur herba,
Sollicitum curis non abruptura ſoporem.
Turba ſalutantum latas tibi perſtrepit aedes:
Heic auium cantus, labentis murmura riui.
Viuitur exiguo melius: natura beatis
Omnibus eſſe dedit, ſi quis cognouerit vti.
Haec ſi nota forent, frueremur ſimplice cultu.
Claſſica non fremerent, non ſtridula fraxinus iret,
Non ventus quateret puppes —

Beatos vocat, quos Homerus μάκαρας, et ἐεῖα ζῶντας. quorum ignotam eſſe ait vitam, ſicut Heſiodus κευρύφθαι τὸν βίον. Quales nec ii ſunt qui ex iudiciis viuunt, nec ii qui ex bello, ſed nec ii qui ex nauigatione, id eſt, *Mercatura*; quibus omnibus poëtae opponunt τὸ ἐεῖα ζῆν, et τὸ αὐτελὲς, quod ex ἀσφοδέλῳ, et μαλάχῃ percipitur. Quae vita maxime ad illam, quae ſub ἡγεμονικῷ fuit, accedit. Fuit enim haec opinio eorum, πᾶν τὸ σύμφυτον ἀγαθὸν, πᾶν δὲ τὸ ἐπίκτητον κακὸν εἶναι. *Heinſius.*

Ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ] *Plutarchus* in Conuiuio ſeptem ſapientum: ἀγαθὴ μὲν ἡ μαλάχη βρωθῆναι, γλυκὺς δὲ ὁ ἀνθέρικος: *bona eſt ad edendum malua et dulcis anthericus*; hoc eſt, ſcapus aſphodeli. Frugalitatem hoc verſu commendari idem Scriptor docet; nam poſtquam egit de Epimenidis, eo victu vtentis, diaeta, *Heſiodi* que verſum protulit, ſubiicit: οἶσθα γὰρ τὸν Ἡσίοδον ἐννοήσαί τι τοιοῦτον, ἐκ ἐπαινέτην ὄντα φειδοῦς ἀεὶ, καὶ πρὸς τὰ λιτότατα τῶν ὄψων ὡς ἥδιστα παρακαλεῖν ἡμᾶς; *exiſtimas vero tale quid Heſiodo in mentem veniſſe, ac non potius eum, vt eſt aſſiduus parſimoniae laudator, ad cibos viliſſimos nos, quippe dulciſſimi qui ſint, voluiſſe adhortari?* Tum verba allata ſubiicit. Ceterum quae de Diis, facile viuentibus, et defunctis, qui in Elyſiis campis malua et aſphodelo veſci finguntur, hoc loco, affert *Heinſius*, ſunt ἀπροσδιόνυσα; praeſertim cum numquam is cibus Deorum fuiſſe dicatur. *Ex Schedis paternis.* De Aſphodelo egerat *Heſiodus* in alio Opere, in quo *in Syluis naſci* dixerat, vt docet *Plinius* Lib. XXII. c. 22. vbi et *Alimon* male cum eo confundi oſtendit, qua de re vide et *Claud. Salmaſium*

Κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ βίον ἀνθρώποισι.
Ῥηϊδίως γάρ κεν καὶ ἐπ' ἤματι ἐργάσαιο,
Ὥς τέ σέ κ' εἰς ἐνιαυτὸν ἔχειν, καὶ ἀεργὸν ἐόντα.
Αἶψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνῷ καταθεῖο, 45

Occultarunt enim Dii victum hominibus.
Facile enim alioqui vel vno die tantum acquisiuisses,
Vt in annum quoque satis haberes, etiam otiosus.
Statimque clauum quidem in fumo poneres,

42. βίον] ζωὴν. 43. ῥηϊδίως] εὐκόλως. κεν] ἂν. ἤματι] ἡμέρᾳ. ἐργάσαιο] ἐνεργήσαις. 44. ἐνιαυτὸν] χρόνον. ἀεργὸν] ἀργὸν. ῥαδιὸν. ἐόντα] ὄντα. 45. αἶψα] ταχέως. κε] ἂν. ὑπὲρ] ἄνω. καταθεῖο] καταθήσειο.

43. ἐργάσσαιο B. 731. ἐργάσσαιο Senat. Acad. 44. ἔσσ Augusti. 45. κατασθεῖον Trinc.

masium Exercit. Plinian. Cap. XI. p. 122. Ed. Vltraiectinae. *Clericus.*

Ἀσφοδέλῳ μέγα ὄνειαρ] Apparet ex hoc veteres ex Asphodelo comedisse. *Scaliger.*

42. Κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ βίον] Vitam. id est, vitae modum. *Guietus.*

Θεοὶ] Tribuit hic *Hesiodus* omnibus Diis, quod sexto abhinc versu soli Ioui acceptum refert; quod non raro vnius factum, ad omnes eiusdem generis, vel ordinis referamus. *Ex paternis schedis.* Clericus.

43. Ῥηϊδίως γάρ κεν καὶ ἐπ' ἤματι ἐργάσαιο, Ὥς σέ κ' εἰς ἐνιαυτὸν ἔχειν] Venustissimo idiomate οἱ εἰς ἐνιαυτὸν ἔχοντες dicuntur οἱ πλέσιοι, quibus opponebantur οἱ εἰς ἡμέραν ἔχοντες. Herodotus Clione: Οὐ γάρ τοι μέγα πλέσιος μᾶλλον τὲ ἐπ' ἡμέρην ἔχοντος ὀλβιώτερός ἐσι, εἰ μὴ ἡ τύχη ἐπίσποιτο, πάντα καλὰ ἔχοντι τελευτῆσαι τὸν βίον. *Heinsius.*

Ἐπ' ἤματι ἐργάσαιο] Ἐργασίαν φησὶν ἀ γεωργικὴν, ἀδ' ἑτέραν τέχνην τινὰ, ἃ γὰρ ἦσαν, ἀλλὰ τὴν συλλογὴν τῶν καρπῶν. *Tzetzes.* *Per ἐργασίαν intelligit non agriculturam, aliamue quamuis artem, illae enim nondum inuentae erant, (ante scil. illa tempora, quibus Iupiter vitam absconderat) sed collectionem fruguum* (sponte nascentium). Poëta enim loquitur de aurea aetate, de qua infra dicit, καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρος ἄρουρα Αὐτομάτη πολλόν τε καὶ ἄφθονον. *Rob.*

45. Πηδάλιον] Gubernaculum, hoc est, non cures neque nauigationem, neque agriculturam. *Scaliger.*

Ὑπὲρ καπνῷ] Ne corrumpatur, putrescat. πηδάλιον est gubernaculum. *Guietus.*

Πη-

Ἔργα βοῶν δ' ἀπόλοιτο καὶ ἡμιόνων ταλαεργῶν.
Ἀλλὰ Ζεὺς ἔκρυψε χολωσάμενος φρεσὶν ἦσιν,
Ὅττί μιν ἐξαπάτησε Προμηθεὺς ἀγκυλομήτης.

Opera vero boum ceſſarent mulorumque laborioſorum.
Sed Iupiter abſcondit iratus animo ſuo,
Quod eum decepit Prometheus verſutus.

46. ἀπόλοιτο] φθαρείη. [ταλαεργῶν] τῶν ἐθλίων. 47. χολωσάμενος] ἀργισθείς. ἦσιν] ἰδίαις. 48. μιν] αὐτὸν. ἀγκυλόμητις (sic)] ἢ φρόνιμος, ἢ τρεβλὸς τὴν βουλήν.

48. ἐξαπάτησε Augusſt. Acad. ἀγκυλομήτεις Acad. ἀγκυλόμητις Auguſt.

Πηδάλιον ὑπὲρ καπνὸ κατάθῃο] Hoc eſt, vno die piſcatus tantam piſcium copiam caperes, vt diu quieſcere poſſes, atque interea clauum ad focum ſuſpendere. Vide v. 629. De hiſce in Theogonia, v. 440. *Clericus.*

47. Ἀλλὰ Ζεὺς ἔκρυψε] Subintellige βίον e ſuperioribus. *Guietus.*

Ἀλλὰ Ζεὺς ἔκρυψε] Ope Pandorae, de qua in introductione noſtra. Quomodo a Fortuna coeperit κεκρύφθαι ὁ βίος, etiam Philoſophi oſtendunt: vt merito Antoninus, Imperator et Philoſophus, τὴν ψυχὴν in vita humana ἀτεκμαρτον dixerit, rem inveſtigabilem quae veluti nubem quamdam et caliginem, reliquis rebus, humanis induxit: vt impoſſibile ſit hominem ad finem in re Oeconomica et reliquis, ad quae virtutis opera peruenitur, pertingere inoffenſo gradu. Τίς, dicunt Platonici, ἔτω ταχὺς καὶ ἀσφαλὴς ὁδοιπόρων, ὡς μὴ ἐντυχεῖν βαδίζων χαράδρᾳ ἀφανεῖ, ἢ χάρακι ἀδήλῳ, ἢ κρημνῷ, ἢ τάφρῳ; τίς δὲ ἔτω κυβερνήτης ἀγαθὸς καὶ εὔτοχος, ὡς ἀπείρατος διελθεῖν ἄνευ κλύδωνος καὶ ζάλης, καὶ πνευμάτων ἐμβολῆς, καὶ ἀέρος τεταραγμένου; Itaque concludunt: virtutem quidem per ſe certam eſſe, ſed in lubrica et incerta materia verſari, cauſa ſceleſtae illius veneficae, quam cum ebria anu conferunt: eſt enim reuera χρῆμα τυφλὸν, καὶ ἀσώματον, et κάλυμμά τι καὶ κρύψις τῆς εὐπορίας, quae totam vitam poſſidet, ac ne quidem nobis, qui minima ſperamus, certi quid relinquit. In Academiis ſaepe, more Graecorum, τρίβων καὶ πτωχῶν ſufficiunt; praeclara contra ingenia, et quos nihil peius habet, quam quod quicquam Fortunae debere cogunt, per omnem vitam τῇ βελτίσῃ πενίᾳ προσφιλέσιν. *Heinſius.*

48. Ἐξαπάτησε Προμηθεὺς] Vide Theogoniam v. 521. *et ſqq.* et quae illic notata. *Clericus.*

49. Κήδεα

Τὔνεκ' ἄρ' ἀνθρώποισιν ἐμήσατο κήδεα λυγρά.
Κρύψε δὲ πῦρ· τὸ μὲν αὖθις ἐὺς παῖς Ἰαπετοῖο
Ἔκλεψ' ἀνθρώποισι Διὸς παρὰ μητιόεντος
Ἐν κοίλῳ νάρθηκι, λαθὼν Δία τερπικέραυνον.
Τὸν δὲ χολωσάμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεύς·
Ἰαπετιονίδη, πάντων πέρι μήδεα εἰδὼς,
Χαίρεις πῦρ κλέψας, καὶ ἐμὰς φρένας ἠπεροπεύσας,
Σοί τ' αὐτῷ μέγα πῆμα καὶ ἀνδράσιν ἐσσομένοισι.

Quocirca hominibus machinatus est triſtia mala.
Abſcondit vero ignem: quem rurſus egregius Iapeti filius
Surripuit ad hominum vſum Ioue a conſulto
In caua ferula, fallens Iouem fulminibus gaudentem.
Huncque indignatus affatus eſt nubes cogens Iupiter:
Iapetionide omnium maxime verſute,
Gaudes ignem furatus, quodque animum meum deceperis?
Tam tibi ipſi magnum erit malum, quam poſteris.

49. τὔνεκ'] διὰ τοῦτο. ἐμήσατο] ἐβουλεύσατο. κήδεα λυγρὰ] βουλεύματα χαλεπά. 50. κρύψε] ἔκρυψε. τὸ] τοῦτο. αὖθις] πάλιν. εὖς] ὁ καλὸς, πάϊς] παῖς. 51. μητιόεντος] βουλευτικοῦ. 52. τερπικέραυνον] τὸν τρέποντας τὰς κεραυνὸς ἐπὶ τὰς ἐναντίας. 53. τόνδε (sic)] πρὸς τοῦτον. χολωσάμενος] ὀργισθεὶς. προσέφη] εἶπε. νεφεληγερέτα] ὁ τὰς νεφέλας συνάγων. 54. Ἰαπετιονίδη] ὦ υἱὲ τοῦ Ἰαπετοῦ. πάντων] ἀνθρώπων. πέρι] περισσότερον. μήδεα] βουλεύματα. εἰδὼς] γινώσκων. 55. χαίρεις] εὐφραίνῃ. ἐμὰς φρένας] τὸν ἐμὸν νοῦν. ἠπεροπεύσας] ἀπατήσας. 56. μέγα πῆμα] μεγάλη βλάβη. ἐσσομένοισι] μέλλουσι.

51. Διὸς etc. Iunt. 1. habet finem verſ. 59. παρὰ Auguſt. 53. τόνδε Auguſt. 55. χαίροις Iunt. 1. 2. ὑπεροπεύσας Coiſl. ἠπεροπεύσας Acad. 56. ἐσσομένοισιν Acad.

49. Κήδεα λυγρὰ] Hoc eſt, Φροντίδας curas. *Guietus.*

52. Τερπικέραυνον] Nonnulli, teſte Moſchopulo, hanc vocem expoſuerunt *torquentem fulmen*, ſiue *hoſtes fulmine ſubvertentem*, facta Metatheſi τῆς ῥ in τῷ τρέπειν. Sed perperam. *Rob.*

56. Πῆμ' ἀνδράσιν ἀλφηστῆσιν] Multum ſaepenumero errarunt viri magni, quod in Graecorum Poëtarum ſcriptis non diſtinguerent epitheta quae κατὰ παρέλκον ponuntur, ab iis quae δεόντως, et ex ſenſu pendent. Nec propterea a ſummis huius aeui viris Homerus reprehendi debuerat, quod Achillem lachrymantem πόδας ὠκὺν fecit. Eſt enim illud πλεοναζον, et quod Achillem comitatur κατὰ παρολκὴν, non ἐκ δέοντος. Sic,

Τοῖς δ' ἐγὼ ἀντὶ πυρὸς δώσω κακόν, ᾧ κεν ἅπαντες
Τέρπωνται κατὰ θυμὸν, ἑὸν κακὸν ἀμφαγαπῶντες.
Ὣς ἔφατ'· ἐκ δ' ἐγέλασσε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.

Ipsis namque pro igni dabo malum, quo omnes
Oblectent animum, suum malum vehementer amantes.
Sic ait: risitque pater hominumque Deorumque.

57. τοῖςδ' (sic)] τόδεις. ᾧ] ᾧτινι κακῷ. κεν] ἂν. ἅπαντες] ἄνθρωποι. 58. τέρπωνται] χαίρωσι. θυμὸν] ψυχὴν. ἑὸν] ἴδιον. ἀμφαγαπῶντες] φιλοῦντες. 59. ὣς] ὅτως. ἔφατ'] εἶπε. πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε] ὁ Ζεύς.

57. τοῖςδ' Augusti. 58. Τέρπωνται Ald. Iunt. I. 2. 59. Ὅς male in Cler. ed. edebatur pro Ὣς. ἐγέλασσε Ald. Iunt. I. 2. Trinc.

ne longe exempla petamus, Poëta Iliad. III. Menelai manum παχείαν dixit ἐκ δέοντος: in Odyssea Penelopes κατὰ παρέλκον, et vt antiqui loquebantur, κατὰ ἀκυρολεξίαν. Eodem modo noster in Clypeo ἄνδρας ἀλφηστὰς, κατὰ παρολκήν. Ἄλλην μῆτιν ὄφαινε μετὰ Φρεσὶν, ὄφρα θεοῖσιν Ἀνδράσι τ' ἀλφηστῆσιν ἀρῇς ἀλκτῆρα φυτεύσῃ. Hoc loco ἐκ δέοντος. Ita vt ex hac voce magna pars Mythologiae huius pendeat, quam nos libro singulari primi eruimus. Dedit, inquit, Pandoram, maximum obstaculum iis hominibus, qui circa inuestigationem rerum necessariarum versantur. *Heinsius.*

56. Σοὶ δ' αὐτῷ μέγα πῆμα] Idem pene de Paride saepius Homerus. Il. Γ, 50. seqq.

Πατρί τε σῷ μέγα πῆμα πολῇ τε, παντί τε δήμῳ,
Δυσμενέσιν μὲν χάρμα, κατηφείην δέ σοι αὐτῷ.

Et rursus Z, 283.

Μέγα γάρ μιν Ὄλυμπιος ἔτρεφε πῆμα
Τρωσί τε, καὶ Πριάμῳ μεγαλήτορι, τοίο τε παισίν.

Rob.

58. Ἀμφαγαπῶντες] *Vehementer amantes.* Ita verto, non vt aliqui interpretes, simpliciter, *amplectentes.* Hesychius tamen Ἀμφαγαπῶντες, ἀσπαζόμενοι. Languidius dictum de Pandora, quam omnes dii amabilem effinxerant. Et Moschopulus, Περιθάλποντες, περισσῶς ἀγαπῶντες τὸ ἑὸν κακόν. *Rob.*

59. Ἐκ δ' ἐγέλασσε] *Moschopulus* interpretatur de effuso risu; nam irascitur quidem contemtus, sed ridet, fi sciat se facile vltionem sumturum. *Tzetzes* vult esse *subridere.* Sic sane *Virgilius* Mezentium indignantem inducit Aeneïd. XI. *Ad quem subridens, mista Mezentius ira.* Vtroque modo verbum ἐκγελᾶν interpretatur *Eustathius* apud

Ἥφαιστον δ' ἐκέλευσε περικλυτὸν ὅττι τάχιστα
Γαῖαν ὕδει φύρειν, ἐν δ' ἀνθρώπῳ θέμεν αὐδὴν,
Καὶ σθένος, ἀθανάταις δὲ θεαῖς εἰς ὦπα ἐίσκειν

Vulcanum vero inclytum iuſſit quam celerrime
Terram aqua miſcere, hominiſque indere vocem,
Et robur, immortalibus vero Deabus facie ſimilem reddere

60. ἐκέλευσε] προσέταξε. περικλυτὸν] ἔνδοξον. ὅττι] λίαν. τάχιστα] ταχίως.
61. γαῖαν] γῆν. ὕδει] ὕδατι. φύρειν] μιγνύειν. θέμεν] θεῖναι. αὐδὴν] φωνὴν· τὰ φωνητικὰ ὄργανα. 62. σθένος] δύναμιν. ὦπα] ὄψιν. ἐίσκειν] ὁμοιῶν.

62. ἀθανάτης δὲ θεῆς Acad. Ald. Iunt. 1. 2.

apud *Homerum* τὸ ἐξ ἐπιπολῆς γελᾶν, ἢ τὸ προφανῶς γελᾶν. *Ex ſchedis paternis.* Clericus.

Ἐκ δ' ἐγέλασσε] Origenes hunc verſum citans pro ἐγέλασσε habet ἐτέλεσσε, quam nonnulli *) meliorem eſſe lectionem exiſtimant, vtpote conuenientiorem Ioui tunc temporis iraſcenti — — Τὸν δὲ χολωσάμενος. Sed venuſtior eſt ſententia Scholiaſtae: Θυμᾶται μὲν περιφρονέμενος, γελᾷ δὲ πάλιν τῇ ἐλπίδι τῆς τιμωρίας. *Iraſcitur quidem contemtui habitus, ridet vero, ſi vltionem ſperauerit.* Saepiſſime quidem riſus cum contrariis affectibus coniungitur; in cuius exemplum apte ſatis Mezentium Virgilianum adducit Clericus,

Ad quem ſubridens miſta Mezentius ira.

Homerus etiam Andromachen inducit Il. Z. δακρυόεν γελάσασαν. De impiis hominibus dicunt S. Scripturae, quod, *ſedens in coelis ridebit, deus ſubſannabit eos.* Et Miltonus noſtras de angelis rebellibus

Mighty father, thou thy foes
Iuſtly haſt in deriſion, and ſecure
Laughſt at their vain deſigns, and tumults vain.

His rationibus inductus τὸ ἐγέλασσε veram eſſe lectionem cenſeo. Venuſtior certe eſt, eique omnes codices patrocinantur. Alios etiam Heſiodi verſus haud ſatis accurate citauit Origenes, labenti forſan memoriae confiſus, vnde licet coniicere, in hunc etiam verſum errorem irrepſiſſe. *Rob.*

62. Καὶ σθένος] Id eſt, ψυχήν. Ibid. ἐίσκειν μεταβατικῶς. *Guietus.*

Ἀθαν. δὲ θεαῖς εἰς ὦπα ἐίσκειν] Ita Homerus de Helena Il. Γ,

Αἰνῶς δ' ἀθανάτῃσι θεῇς εἰς ὦπα ἔοικεν. *Rob.*

 63. Παρ-

(*) Vid. Obſeruatt. Miſcell. T. I. V. II. p. 315.)

Παρθενικῆς καλὸν εἶδος ἐπήρατον· αὐτὰρ Ἀθήνην
Ἔργα διδασπῆσαι, πολυδαίδαλον ἱστὸν ὑφαίνειν·
Καὶ χάριν ἀμφιχέαι κεφαλῇ χρυσῆν Ἀφροδίτην,
Καὶ πόθον ἀργαλέον, καὶ γυιοκόρους μελεδῶνας.
Ἐν δὲ θέμεν κύνεόν τε νόον καὶ ἐπίκλοπον ἦθος
Ἑρμείην ἤνωγε διάκτορον Ἀργειφόντην.
Ὣς ἔφαθ'. οἱ δ' ἐπίθοντο Διὶ Κρονίωνι ἄνακτι.

Virginis pulcram formam peramabilem: at Mineruam
Opera docere, ingenioſe telam texere:
Et venuſtatem circumfundere capiti auream Venerem,
Et deſiderium vehemens, et ornandi corporis curam.
Indere vero impudentem mentem, et fallaces mores
Mercurium iuſſit nuncium Argicidam.
Sic dixit. illi autem obtemperarunt Ioui Saturnio regi.

63. εἶδος] κατὰ. ἐπήρατον] ἐπέρασον. ἐπιθυμητόν. αὐτὰρ] δὲ. 64. διδάσκῆσαι] διδάξαι. πολυδαίδαλον] λέγει πολυποίκιλον. 65. ἀμφιχέαι] ἐπιθεῖναι. χρυσῆν Ἀφροδίτην] ἐμίλευσε. 66. πόθον ἀργαλέον] ἐπιθυμίαν λυπηρὰν. γυιοκόρους] τὰ μέλη κοσμήσας. εἰς κόρον ἐνθύσας. μελεδῶνας] φροντίδας. 67. θέμεν] θεῖναι. κύνεον] κυνικὸν. ἐπίκλοπον] κλεπτικὸν. 68. ἤνωγε] ἐκέλευσε. διάκτορον] εὐηλόφωνον. Ἀργειφόντην] τὸν φονεύσαντα τὸν Ἄργον· ἢ τὸν λαμπρὰ τοῖς ἀνθρώποις δεικνύοντα· ἀργὸν γὰρ τὸ λαμπρόν. 69. ὣς] οὕτως. ἔφαθ'] εἶπε. ἐπίθοντο] ἐπήκουσαν. Κρονίωνι] υἱῷ τοῦ Κρόνου. ἄνακτι] βασιλεῖ.

63. Παρθενικῆς Codd. Rob. omnes, Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. Παρθενικῆς legit Mſ. Palat. cuius var. lect. Schreuel. commemorat et in gloſſa habet παρθένου. 65. χρυσῆν Ald. 66. γυιοκόρους Ald. 69. ἔφατ' Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ.

63. Παρθενικῆς] Leg. Παρθενικῆς. *Guietus.*

65. Καὶ χάριν ἀμφιχέαι] Pulchritudo Veneris donum eſſe dicitur a Poëtis. Homer. Il. Γ, 54. ſeqq.

Οὐκ ἄν τοι χραίσμῃ κίθαρις, τά τε δῶρ' Ἀφροδίτης
Ἣ τε κόμη τό τε εἶδος, ὅτ' ἐν κονίῃσι μιγείης.

Et Il. Ξ, 215. ſſ. in Veneris cingulo iſtiusmodi oblectamenta incluſa eſſe dicuntur.

— — Ἐνθάδε οἱ θελκτήρια πάντα τέτυκτο·
Ἔνθ' ἔνι μὲν Φιλότης, ἐν δ' ἵμερος, ἐν δ' ἀοιδὴ
Πάρφασις, ἣ τ' ἔκλεψε νόον πύκα περ φρονεόντων.
Rob.

66. Γυιοκόρους μελεδῶνας] Παρὰ τὸ κείρειν τὰ γυῖα. An γυιοβόρους? *Guietus.*

67. Κυνεόν τε νόον] Hoc eſt, ἀναιδῆ. Homer. κυνὸς ὄμματ' ἔχων, κυνώπης, etc. *Guietus.*

71. Παρ-

Αὐτίκα δ' ἐκ γαίης πλάσσε κλυτὸς Ἀμφιγυήεις
Παρθένῳ αἰδοίῃ ἴκελον, Κρονίδεω διὰ βουλάς.
Ζῶσε δὲ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη.
Ἀμφὶ δέ οἱ Χάριτές τε θεαὶ, καὶ πότνια Πειθὼ
Ὅρμους χρυσείους ἔθεσαν χροΐ· ἀμφὶ δὲ τήνγε
Ὧραι καλλίκομοι στέφον ἄνθεσιν εἰαρινοῖσι.

Moxque ex terra finxit inclytus Vulcanus
Virgini verecundae similem, Iouis consiliis.
Cinxit vero et ornauit Dea caesia Minerua.
Circum etiam Charitesque Deae, et veneranda Suada,
Monilia aurea imposuerunt corpori: illam porro
Horae pulcricomae coronarunt floribus vernis.

70. αὐτίκα] συντόμως. γαίης] γῆς. πλάσσε] ἔπλασε. κλυτὸς] ἔνδοξος. Ἀμφιγυήεις (sic)] χωλός. ὁ βεβλαμένος (sit) τὰ γυῖα. 71. αἰδοίῃ] εὐλαβεῖ. ἴκελον] ὅμοιον. βουλὰς] βουλεύματα. 72. ζῶσε] ἔζωσε. κόσμησε] ἐκόσμησε· ἐκαλλώπισε· γλαυκῶπις] ἡ γλαυκὰς ἔχουσα ὀφθαλμούς. 73. ἀμφὶ] περὶ, οἱ] αὐτῇ. Χάριτες] αἱ. πότνια] σεβασμία. 74. ὅρμους] περιτραχήλιους κόσμους. χροΐ] τῷ σώματι. τήνγε] αὐτήν. 75. καλλίκομοι] ὡραῖαι. στέφον] ἔστεφον. ἐκόσμουν. ἐστεφάνουν.

70. Ἀμφιγυήεις Augusti. 71. ἴκελον Ald. 73. πότνια Trinc.

71. Παρθένῳ αἰδοίῃ ἴκελον] Subintellige ποίημα, πλάσμα. ἴκελόν τι πλάσμα, ἴνδαλμα, εἴδωλον. *Idem.*

Κρονίδεω διὰ βουλὰς] Cum prolatis Iouis mandatis, poſtea dixiſſet Deos πιθέσθαι Διὶ Κρονίωνι ἄνακτι, non opus erat haec addere. Nec addita fuiſſent, vti nec innumera alia quae paſſim obuia, niſi commode verſus menſuram impleuiſſent. Attamen et tertia repetitio occurrit. v. 79. Confer et vſſ. 72 et 76. *Clericus.*

75. Ὧραι καλλίκομοι στέφον] Ita Venerem inducit Homerus ab Horis ornatam.

Τὴν δὲ χρυσάμπυκες Ὧραι
Δέξαντ' ἀσπασίως, περὶ δ' ἄμβροτα εἵματα ἕσσαν.
Κρατὶ δ' ἐπ' ἀθανάτῳ στεφανὴν εὔτυκτον ἔθηκαν,
Καλὴν, χρυσείην· ἐν δὲ τρητοῖσι λοβοῖσιν
Ἀνθεμ' ὀρειχάλκου, χρυσοῖό τε τιμήεντος·
Δειρῇ δ' ἀμφ' ἁπαλῇ, καὶ στήθεσιν ἀργυφέοισιν
Ὅρμοισι χρυσέοισιν ἐκόσμεον, οἷσι περ αὐταὶ
Ὧραι ἐκόσμηθεν χρυσάμπυκες, ὁππότ' ἴοιεν
Ἐς χορὸν ἱμερόεντα θεῶν, καὶ δώματα πατρός.
Αὐτὰρ ἐπειδὴ πάντα περὶ χροῒ κόσμον ἔθηκαν
Ἦγον ἐς ἀθανάτους. Hymn. in Vener. *Rob.*

Πάντα δὲ οἱ χροῒ κόσμον ἐφήρμοσε Παλλὰς Ἀθήνη,
Ἐν δ' ἄρα οἱ στήθεσσι διάκτορος Ἀργειφόντης
Ψεύδεά θ' αἱμυλίους τε λόγους καὶ ἐπίκλοπον ἦθος
Τεῦξε, Διὸς βουλῇσι βαρυκτύπου. ἐν δ' ἄρα φωνὴν
Θῆκε θεῶν κήρυξ, ὀνόμηνε δὲ τήνδε γυναῖκα
Πανδώρην· ὅτι πάντες ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
Δῶρον ἐδώρησαν, πῆμ' ἀνδράσιν ἀλφηστῆσιν.
Αὐτὰρ ἐπεὶ δόλον αἰπὺν ἀμήχανον ἐξετέλεσσεν,
Εἰς Ἐπιμηθέα πέμπε πατὴρ κλυτὸν Ἀργειφόντην
Δῶρον ἄγοντα θεῶν ταχὺν ἄγγελον. Οὐδ' Ἐπιμηθεὺς
Ἐφράσαθ' ὡς οἱ ἔειπε Προμηθεὺς, μήποτε δῶρον

Omnem vero illius corpori ornatum adaptauit Pallas Minerua.
At in pectore illi nuncius Argicida
Mendacia blandosque sermones, et dolosos mores
Condidit, Iouis consilio tonantis. sed nomen illi
Imposuit Deorum praeco. appellauit autem mulierem hancce
Pandoram: quia omnes coelestium domorum incolae
Donum contulerunt, detrimentum hominibus industriis.
At postquam dolum pernicioſum ineuitabilem absoluit,
Ad Epimethea misit pater inclytum Argicidam
Munus ferentem Deorum celerem nuncium. Neque Epimetheus
Cogitauit quod illi praecepisset Prometheus, ne quando munus

76. οἱ] αὐτῇ. κόσμον] καλλωπισμὸν. Παλλὰς] κινητικὴ. 77. οἱ] αὐτῇ. διάκτορος] ὑψηλόφωνος. 78. ψεύδεα] ψεύδη. αἱμυλίους] ἀπατηλὰς. 79. τεῦξε] ἔθηκε· κατεσκεύασε. Διὸς] τῶ. βουλῇσι] βουλαῖς. βαρυκτύπου] τῶ βαρέως κτυπῶντος ἐν τῷ οὐρανῷ. 80. θῆκε] ἔθηκε. θεῶν κήρυξ] ὁ Ἑρμῆς. ὀνόμηνε] ὀνόμασε. 81. ὀλύμπια δώματ'] οὐρανίους οἴκους. ἔχοντες] οἰκοῦντες. 82. πῆμ'] βλάβην. ἀλφηστῆσιν] ἐφευρεταῖς. 83. αὐτὰρ] δὲ. αἰπὺν] χαλεπὸν. ἀμήχανον] κακομήχανον. ἐξετέλεσσεν (sic)] ἐτελείωσε. 84. πέμπε] ἔπεμπε. πατὴρ] ὁ Ζεὺς. κλυτὸν] ἔνδοξον. 85. ἄγοντα] φέροντα. ταχὺν] σύντομον. ἄγγελον] μηνυτὴν. 86. ἐφράσαθ'] ἐνόησε. ὡς] καθὰ. οἱ] αὐτῷ. ἔειπε] εἶπε.

80. ὀνόμησε B. 60. ὀνόμηνε Ald. τὴν August. 82. Δῶρον Ald. πῆ μ' Ald. Trinc. 83. ἐπὶ Ald. Trinc. Acad. a manu prima. ἐξετέλεσεν August. 85. ἄγοντα· θεῶν Acad. ἄγοντα, θεῶν Proclus, Heinſ. Steph. 86. ἔειπε lunt. I. 2.

82. Δόλον αἰπὺν] Arduum, difficilem. *Guietus.*

91. Νόσφιν

Δέξασθαι παὰ Ζηνὸς Ὀλυμπίου, ἀλλ' ἀποπέμπειν
Ἐξοπίσω, μήπως τι κακὸν θνητοῖσι γένηται.
Αὐτὰρ ὁ δεξάμενος, ὅτε δὴ κακὸν εἶχ', ἐνόησε.
Πρὶν μὲν γὰρ ζώεσκον ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων
Νόσφιν ἄτερ τε κακῶν, καὶ ἄτερ χαλεποῖο πόνοιο,
Νούσων τ' ἀργαλέων, αἵτ' ἀνδράσι γῆρας ἔδωκαν.

Suſciperet a Ioue Olympio, ſed remitteret
Retro, necubi mali quidpiam mortalibus eueniret.
Verum ille recepto eo, cum iam malum haberet, ſenſit.
Prius namque in terra viuebant homines
Et ſine malis, et ſine difficili labore,
Morbiſque moleſtis, qui hominibus ſenectam afferunt.

87. παὰ] παρὰ. Ζηνὸς] Διὸς. Ὀλυμπίου] ἐρωνίου. 88. ἐξοπίσω] ὄπισθεν. μήπως] ἵνα. θνητοῖσι] φθαρτοῖς. 89. αὐτὰρ] δὲ. ὁ (sic)] ὅτος. 90. πρὶν] πρότερον. ζώεσκον] ἔζων. χθονὶ] γῇ. φῦλ'] φῦλα· γένη. 91. νόσφιν] χωρὶς. ἄτερ] χωρὶς. 92. νούσων] ἀῤῥωστιῶν. ἀργαλέων] λυπηρῶν. κῆρας (sic)] θανάτους.

89. ὁ Auguſt. Ald. εἶχε νόησεν Trinc. 91. ἄτερ τε κακῶν Senat. Acad. Steph. Com. Heinſ. atque ita edidit Rob., vulgo ἄτερ κακῶν, vt etiam in cod. Auguſt. legitur. 92. Κῆρας B. 60. 731. Coiſl. Auguſt. Acad. ἔδωκαν lunt. 2.

91. Νόσφιν ἄτερ κακῶν] Haec quidem falſa ſunt, ſed minime στύμοισιν ὁμοῖα, quod tamen a Poëta obſeruatum oportuiſſet. Nam ne dicam fingi non debuiſſe humanum genus antiquius mulieribus, qui homines deſcribi poterant malis carentes, iis temporibus quibus Dii ipſi tot aerumnas perpeſſi ſunt? Notum eſt facinus Saturni erga Coelum, notum item bellum Iouis cum Saturno, de quibus in Theogonia. *Clericus.*

92. Αἱ τ' ἀνδράσι γῆρας ἔδωκαν] Codices Bodlei. 7. et 60., codex Coiſlinianus et Scholiaſtae veteres legunt κῆρας, quam tamen veram eſſe lectionem non exiſtimo, quoniam verſus qui infra ſequitur Αἶψα γὰρ — — καταγηράσκουσι, ad ipſum hoc γῆρας ἔδωκαν manifeſtiſſime reſpicit. Praeterea per τὸ γῆρας longe elegantior ſenſus efficitur. Morbi afferunt *martem* tritiſſima eſt obſeruatio. Figurata magis et arguta eſt ſententia, quae dicit, *Morbi afferunt ſenectutem*, imbecillitatem nempe et incommoda ſenectutis. Idem infra dicit Heſiodus de mala vxore, quod hic de morbis;

Οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ
λῄζεται ἄμεινον

Αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσι.
Ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι πίθῳ μέγα πῶμ' ἀφελοῦσα

Statim enim in afflictione mortales conſeneſcunt.
Sed mulier manibus vaſis magnum operculum cum dimouiſſet,

93. αἶψα] ταχέως. βροτοὶ] οἱ ἄνθρωποι. καταγηράσκουσιν] γηραιοὶ γίνονται.
94. χείρεσσι] χερσὶ. πῶμ'] σκέπην. ἀφελοῦσα] ἐκβαλοῦσα.

93. βροτοὶ ſunt, I. 2. καταγηράσκουσιν Senat.

Τῆς ἀγαθῆς· τῆς δ' αὖτε κακῆς ἔ ῥίγιον ἄλλο
Δειπνολόχης· ἥτ' ἄνδρα καὶ ἴφθιμόν περ ἐόντα
Εὖει ἄτερ δαλοῦ, καὶ ὠμῷ γήραϊ θῆκεν.

Porro, per τὸ γῆρας diſtinguuntur infelices poſteriorum ſaeculorum homines ab iis, qui in aurea illa aetate vixerunt. De illis enim dicitur infra 112. ſs.

Ὡς τε θεοὶ δ' ἔζωον, ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες,
Νόσφιν ἄτερ τε πόνων, καὶ ὀϊζύος· ἀδέ τι δειλὸν
Γῆρας ἐπῆν *Rob.*

Vir quidam doctus in Obſeru. Miſc. T. I. V. II. p. 316. pro γῆρας ex Origene κῆρας legendum, ſequentemque verſum delendum cenſet. In quo aſſentientem ſibi habet alium virum doctum, qui l. c. tradit, in antiquo codice κῆρας legi, ſequentemque verſum deſiderari. Sed ad haec regeritur T. I. V. III. p. 77. earundum Obſeruu. facilius creditu eſſe oſcitantes librarios κ pro γ poſuiſſe, quam vt ſcriberent γ pro κ, et poſtea integrum verſum de ſuo addidiſſe. *Krebs.*

93. Plutarchus de Aud. Poëtis obſeruat vocem κακότητος interdum ſignificare κακίαν καὶ μοχθηρίαν ψυχῆς, *malitiam prauitatemque animi*, quod confirmat illo Heſiodeo Ἐργ. 287, interdum autem κάκωσιν ἢ δυσχίαν, *calamitatem et miſeriam*, in quam rem adducit hunc ipſum Heſiodi verſum, ita tamen, vt Homero transſcribat. Et legitur ſane apud Homer. Odyſſ. T, 360. *Krebs.*

94. Ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι πίθῳ μέγα πῶμ' ἀφελοῦσα
Ἐσκέδασ'· ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρά] Id eſt, λύπας, πάθη. Ὕστερον πρότερον. Ordo ἐμήσατο κήδεα λυγρὰ, ἐσκέδασε δὲ ἀφελοῦσα μέγα πῶμα πίθου. ἐσκέδασε an *excuſſit*? ſubintellige operculum. *Guietus.*

Ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι] Falluntur, qui, vt hinc interpretationem ſuam allegoricam confirment, τὸ γυνὴ, συλληπτικῶς accipere videntur, et ad vniuerſum mulierum genus referunt: cum ſimplici-

et

Ἐσκέδασ'· ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρά. 95
Μούνη δ' αὐτόθι Ἐλπὶς ἐν ἀῤῥήκτοισι δόμοισι

Diſperſit; hominibus autem immiſit curas graues.
Sola vero illic ſpes in non fracta pyxide

95. ἐσκέδασ'] ἐσκόρπισεν. ἐμέρισε. ἐμήσατο] ἐβουλεύσατο. μήδεα (ſic)] βουλεύματα. λυγρὰ] χαλεπὰ. 96. μούνη] μόνη. ἀῤῥήκτοισι] ἀσφαλέσι· (ſic) ἀσφαλέσι. δόμοισιν] οἴκοις.

95. μήδεα Auguſt. 96. δόμοισιν Acad. Senat.

ter ἀντονομαστικῶς ponatur: nihil enim hic plus eſt, quam Πανδῶρα in praecedentibus. *Heinſius.*

96. Ἐν ἀῤῥήκτοισι δόμοισι] Fruſtra fuerunt viri docti, qui huius loquutionis rationem alibi quaeſiuerunt, quam in Lingua Phoenicia. Hoc voluit *Heſiodus*, in interiore parte pyxidis, quae aperta quidem, ſed fracta non erat; ita vt, operculo iterum impoſito, nihil ex ea poſſet per rimam elabi; in interiore, inquam, parte pyxidis, remanſiſſe ſpem. Vocauit autem interiorem eam partem δόμους, vt Phoenices vocabant בית *beth*, ſeu *domum*, interiora cuiuſuis vaſis, vnde מבית *mibbeth* ſignificat *intrinſecus*. Antiquiſſimi Graeci, et Boeoti praeſertim, multa habebant Phoeniciis ſimilia, vt paſſim ad Theogoniam oſtendimus; quod dudum doctiſſimi viri animaduerterunt. *Clericus.*

Ἐν ἀῤῥήκτοισι δόμοισι] Non potuit concoquere Seleucus antiquus magiſter, qui a Proclo citatur, πίθον ab Heſiodo δόμον vocari: reſcripſit igitur ἐν ἀῤῥήκτοισι πίθοισι. Sed loquendi rationem non intellexit. Locum, in quo ante nuptiarum tempus puellae ſolent παρθενεύεσθαι, δόμον et οἶκον Heſiodus vocavit, quod et infra oſtendimus. Homerus μυχὸν δόμοιο et μυχὸν θαλάμοιο poſuit, pro δόμῳ et θαλάμῳ, idem enim illis eſt δόμος et θάλαμος: quia pars intima erat. Euſtathius ad Odyſſ. Γ. Ὅτι αἴθουσαν ὡς ἐν Ἰλιάδι, ἔτω καὶ ὧδε λέγει τὴν ἐξωτάτω ἐν μεγάροις οἴκησιν, τὴν εὐθὺς μετὰ τὴν αὐλὴν ὥσπερ τὸν ἐνδοτάτω θάλαμον, καὶ μυχὸν παρὰ δόμοις. Heſi. infra: Ἥ τε δόμων ἔντοσθεν Φίλῃ παρὰ μητέρι μίμνῃ Οὔπω ἔργ' εἰδυῖα πολυχρύσου Ἀφροδίτης, de virgine. Omnes autem virtutes et affectiones τὰς μάλιστα καθαρευούσας Poëtae virgines faciunt. Atque haec cauſa eſt cur Heſiodus, reliquis omnibus malis e vaſe volantibus, ſolam Spem dicat tamquam καθαρεύουσαν, μίμνειν ἐν δόμοισι. Elegantiſſima loquendi ratio: quae ab eo quod ſequitur ſatis confirmatur, οὐδὲ θύραζε ἔπτη. *Heinſius.*

Ἔνδον ἔμιμνε πίθῳ ὑπὸ χείλεσιν, οὐδὲ θύραζε
Ἐξέπτη· πρόσθεν γὰρ ἐπέμβαλε πῶμα πίθοιο,
† Αἰγιόχῳ βουλῇσι Διὸς νεφεληγερέταο.
Ἄλλα δὲ μυρία λυγρὰ κατ' ἀνθρώπους ἀλάληται.
Πλείη μὲν γὰρ γαῖα κακῶν, πλείη δὲ θάλασσα.
Νοῦσοι δ' ἀνθρώποισιν ἐφ' ἡμέρῃ ἠδ' ἐπὶ νυκτὶ

Intus manſit, dolii ſub labris, neque foras
Euolauit: prius enim iniecit operculum dolii,
† Aegiochi conſilio Iouis nubes cogentis.
Alia vero innumera mala inter homines errant.
Plena enim terra eſt malis, plenumque mare.
Morbi autem hominibus tam interdiu quam noctu,

97. θύραζε] ἔξω τῆς θύρας. 98. ἐξέπτη] ἐξέβη· ἐξεπέτασε. πρόσθεν] πρότερον. ἐπέβαλε (ſic)] ἐπέθηκε. πῶμα] σκέπασμα. 99. Αἰγιόχῳ] τῷ τὴν αἰγίδα φοροῦντος. βουλῇσι] βουλαῖς. νεφεληγερέταο] τοῦ τὰς νεφέλας ἀγείροντος. 100. μυρία] ἀναρίθμητα (ſic). λυγρὰ] κακά. ἀλάληται] πλανῶνται. 101. πλείη] πλήρης. bis. γαῖα] γῆ. 102. νοῦσοι] νόσοι. ἐφ' ἡμέρῃ] ἐπὶ τῇ ἡμέρᾳ. ἠδ'] καὶ.

97. ἔμεινε B. 60. 699. 731. Auguſt. Acad. χείλεσι Ald. 98. ἐπίβαλε. Auguſt. 100. Ἀλλὰ lunt. 2. 102. ἐφ' ἡμέρῃ. αἱ δ' B. 731. αἱ ἐπὶ Acad.

97 Πίθῳ ὑπὸ χείλεσιν] Πίθῳ ὑπὸ χείλεσιν, et ἔνδον, idem eſt: nam ὑποχειλὲς minus eſt, quam ἐπιχειλὲς, quod tamen τῷ πεπληρωμένῳ opponitur, cum ad ipſum vas refertur. Et ἐπιχειλὲς menſura quaedam erat non plena: quo alluſit Comicus Ἵππ. Ὃς ἐποίησε τὴν πόλιν ἡμῶν μεζόν, εὑρὼν ἐπιχειλῆ. Heſychius ἐπιχειλὲς, τὸ ἐλλιπές. Sicut autem illa quae ἐν θαλάμῳ ſunt, longiſſime a foribus abſunt; ſic τὰ ὑπὸ χείλεσιν ὄντα, longiſſime a vaſis orificio. *Heinſius.*

98. Ἐπέμβαλε] Παυδώρη ſcilicet. *Guietus.*

99. Αἰγιόχῳ βουλῇσι] Hic verſus Heinſio inducendus videtur. vide eius notas. *Guietus.*

Αἰγιόχῳ βουλῇσι] Mirum eſt quod hic nobis accidit. Libere κατὰ τὸν Ἀρίσαρχον verſum hunc inducendum iudicaueramus. Hanc ſententiam noſtram Plutarchi calculo confirmari deprehendimus; qui in conſolatione ad Apollonium, vbi totum hunc locum adducit, ſolum hunc verſum praetermittit, vel vt νοθευόντα, vel vt ignotum omnino tum temporis. *Heinſius.*

102. Graeuius corrigit ἐφήμεροι, ſine idonea cauſa — Satis enim conſtat, veteres ſaepiſſime aliorum locos laudaſſe ita, vt memoria ſuggeſſerit,

Αὐτόματοι φοιτῶσι, κακὰ θνητοῖσι φέρουσαι
Σιγῇ· ἐπεὶ φωνὴν ἐξείλετο μητιέτα Ζεύς.
Οὕτως ὅτι πῃ ἐστὶ Διὸς νόον ἐξαλέασθαι.
Εἰ δ' ἐθέλεις, ἕτερόν τοι ἐγὼ λόγον ἐκκορυφώσω
Εὖ καὶ ἐπισταμένως· σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῇσιν.
Ὡς ὁμόθεν γεγάασι θεοὶ θνητοὶ τ' ἄνθρωποι,
Χρύσεον μὲν πρώτιστα γένος μερόπων ἀνθρώπων
Ἀθάνατοι ποίησαν ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες.
Οἱ μὲν ἐπὶ Κρόνου ἦσαν, ὅτ' οὐρανῷ ἐμβασίλευεν·
Ὡς τε θεοὶ δ' ἔζωον, ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες,

Vltro oberrant, mala mortalibus ferentes
Tacite: nam vocem exemit prudens Iupiter.
Sic nequaquam licet Ioüis decretum euitare.
Ceterum si voles, alium tibi sermonem paucis expediam
Belle ac scienter: tu vero praecordiis infige tuis.
Vt simul nati sunt Dii mortalesque homines,
Aureum primo genus variis linguis loquentium hominum
Dii fecerunt coelestium domorum incolae.
Et ii quidem sub Saturno erant, cum in coelo regnaret:
Et vt Dii viuebant, securo animo praediti,

103. αὐτόματοι] αὐτοκίνητοι. φοιτῶσι] ἔρχονται συνεχῶς. 104. σιγῇ] εἰν σιωπῇ. ἐξείλετο] ἀφείλετο· ἐτέρησε. μητιέτα] βουλευτικὸς. 105. ὅτως] τόσον. ὅτι πῃ] ὁδαμῶς. νόον] νοῦν. ἐξαλέασθαι] ἐκφυγεῖν. 106. τοι] σοι. ἐκκορυφώσω] ἐξ ἀρχῆς λέξω. 107. εὖ] καλῶς. ἐπισταμένως] φρονίμως. ἐπιστατικῶς. βάλλεο] βάλλε. σῇσιν] σαῖς. 108. ὡς] ἴσθι, ὅτι. ὁμόθεν] ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους. γεγάασι] ἐγένοντο. 109. χρύσεον] χρυσοῦν. πρώτιστα] πρῶτον. 110. ποίησαν] ἐποίησαν. 111. ἐπὶ Κρόνου] ἐπὶ τοῦ καιροῦ (sic). 112. ὥτε (sic)] καθὰ. ἔζωον] ἔζων. ἀκηδέα] ἄλυπον· ἀφρόντιστον.

103. φυτᾶσι Iunt. 2. 106. δὲ θέλεις Iunt. 1. 2. τι Iunt. 1. 2. 112. Ὥστε Auguſt. θεοὶ ζῶσκον Steph. marg.

ſerit, ſenſum potius quam ipſa verba referre contentos. *Krebſius.*

105. Διὸς νόον] Id eſt, βουλὴν. *Guietus.*

106. Ἐκκορυφώσω] Ἐκτελέσω. an συντόμως ἐρῶ, λέξω; *Guietus.*

109. Χρύσεον μὲν] Vide quae de hiſce aetatibus dixi-mus ad Theogoniae v. 211. *Clericus.*

Μερόπων ἀνθρώπων] Mortalium hominum, non diuerſiloquentium. *Guietus.*

113. Νόσφιν

Νόσφιν ἄτερ τε πόνων καὶ ὀϊζύος· ἀδέ τι δειλὸν
Γῆρας ἐπῆν· αἰεὶ δὲ πόδας καὶ χεῖρας ὁμοῖοι
Τέρποντ' ἐν θαλίῃσι κακῶν ἐκτοσθεν ἁπάντων, 115

Plane absque et laboribus et aerumna: neque molesta
Senecta aderat: semper vero pedibus ac manibus sibi similes
Suauiter viuebant in conuiuiis extra mala omnia,

113. νόσφιν] χωρὶς. ὀϊζύος] ταλαιπωρίας. δειλὸν] κακὸν. 114. ἐπῆν] ἦν. 115. τέρποντ'] εὐφραίνοντο. θαλίῃσιν] εὐωχίαις. ἐκτοσθεν] ἐκτὸς.

113. ἄτερ τε πόνων Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. atque ſic reſtituit Rob. pro vulg. ἄτερ πόνων. 114. ὁμοῖ Ald.

113. Νόσφιν ἄτερ τε πόνων καὶ ὀϊζύος] In quibuſdam Siculi Diodori exemplaribus vno verſu auctior hic locus legitur, hoc modo:

Νόσφιν ἄτερ τε πόνων, καὶ ἄτερ χαλεποῖο πόνοιο,
Νήσων τ' ἀργαλέων, καὶ ἀπημονες. ἀδὲ μέλεσσι
Γῆρας ἐπῆν —

Supra,

Ἠεὶν μὲν γὰρ ζώεσκον ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων,
Νόσφιν, ἄτερ τε κακῶν, καὶ ἄτερ χαλεποῖο πόνοιο,
Νήσων τ' ἀργαλέων. αἶψ' ἀνδράσι γῆρας ἔδωκαν.

Heinſius.

Vir quidam doctus Obſeru. Miſcell. T. I. V. II. p. 317. pro ἄτερ τε legendum contendit ἄτερθε, quod idem ſit ac χωρίς. Niſi quis cum Guieto malit ἄτεργε. Nulla ratione, ſi quid video, graui permotus. *Krebſius.*

114. Αἰεὶ δὲ πόδας καὶ χεῖρας ὁμοῖοι] Hoc eſt, ſemper integris membris, non ſenescentibus. ἀ ποδαγρῶντες, ἀδὲ χειραγρῶντες. *Guietus.*

115. Τέρποντ' ἐν θαλίῃσι] Graeci ſaepenumero totam τὴν ἀθανασίαν voce θαλία deſignant, quod Latini *Diuum epulas* dicunt. Theocritus, Ἔνθα σὺν ἄλλοισιν θαλίας ἄγει ἀρανιδῆσι. Quod cum exprimit Maro, *epulis diuum accumbere*, dicit, ſicut Theocritus θαλίας ἄγειν. *Tu das epulis accumbere Diuum.* Haec cauſa eſt, non quam reddunt interpretes. *Heinſius.*

Quod Heinſius hic de ἀθανασίᾳ, per vocem θαλίας indicata, tradit, id more ipſius argute magis, quam vere dictum. Θαλίαι h. l. ſunt *epulae, inſtructae ex rebus iis, quas terra non culta, et iuſſa, ſed ſua ſponte proferebat.* Priſcis Graecis θαλίαι dicebantur conuiuia laute inſtructa, quia ad ea conueniebant in honorem deorum: quod me docuit Athenaeus l. 2. c. 3. θαλίας ὠνόμαζον, ὅτι θεῶν χάριν ἠλίζοντο

† Ἀφνειοὶ μήλοισι, φίλοι μακάρεσσι θεοῖσι.
Θνῆσκον δ' ὡς ὕπνῳ δεδμημένοι· ἐσθλὰ δὲ πάντα
Τοῖσιν ἔην· καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρος ἄρουρα
Αὐτομάτη πολλόν τε καὶ ἄφθονον· οἱ δ' ἐθελημοὶ
Ἥσυχοι ἔργα νέμοντο σὺν ἐσθλοῖσιν πολέεσσιν. 120
Αὐτὰρ ἐπεὶ κεῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψεν,
Τοὶ μὲν δαίμονές εἰσι, Διὸς μεγάλου διὰ βουλὰς,
Ἐσθλοὶ, ἐπιχθόνιοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων·

† Abundantes pomis cari beatis Diis.
Moriebantur autem ceu ſomno obruti: bona vero omnia
Illis erant: fructum autem ferebat fertile aruum
Sponte ſua multumque et copioſum; ipſique pro lubitu
Quieti res ſuas curabant cum bonis multis.
Verum poſtquam hoc genus terra abſcondit,
Ii quidem daemones facti ſunt, Iouis magni conſilio,
Boni, in terris verſantes, cuſtodes mortalium hominum:

117. θνῆσκον] ἔθνησκον. δεδμημένοι] κεκρατημένοι· δαμασθέντες. ἐσθλὰ] ἀγαθὰ. 118. ἔην] ἦν. ζείδωρος] ἡ δωρεμένη τὸ ζῆν. ἄρουρα] γῆ. 119. αὐτομάτη] αὐτοκίνητος. ἄφθονον] πλούσιον. 120. ἡσυχῇ (sic)] ἡσύχως. νέμοντο] ἐνέμοντο· ἐκαρπῶντο. ἐσθλοῖσι (sic)] ἀγαθοῖς. πολέεσσιν] πολλοῖς. 121. αὐτὰρ] δὲ. κεν] ἂν. τῦτο γένος] ταύτην τὴν γενεὰν. γαῖα] ἡ γῆ. κατὰ - κάλυψεν] κατέκρυψε. 122. τοὶ] ἔτοι. 123. ἐσθλοὶ] ἀγαθοὶ. φύλακες] ἔφοροι· ἐπιτηρηταὶ.

116. deeſt in cod. B. 60. 699. 731. Coiſl. Auguſt. et ed. Ald. 119. πολλὸν Acad. 120. Ἡσυχῇ ſed in marg. γρ. ἥσυχοι, Auguſt. ἔργ' ἐνέμοντο Tzetzes. ἐσθλοῖσι Auguſt. 121. κάλυψε lunt. 2. 122. βουλὰς lunt. 1. 2.

ζοντο καὶ συνήεσαν. τῦτο γάρ ἐςι τὰ δαῖτα θάλειαν. Inde pro quibuſcumque epulis lautioribus. cf. Plutarch. Symposi. l. 9. προβλ. 15. et Biſetum ad Ariſtoph. Nub. 308. *Krebſius.*

119. Ἥσυχοι ἔργα νέμοντο] Τὴν συλλογὴν τῶν αὐτομάτων καρπῶν. Ibid. σὺν ἐσθλοῖσι, hoc eſt, ἀγαθοῖς, κτήμασι. *Gaiſerus.*

122. Τοὶ μὲν δαίμονές εἰσι] Vide quae ſcripſimus ad Theogoniae v. 215. *Clericus.*

Τοὶ μὲν δαίμονες] Apud Platonem, omnes hi verſus aliter in Cratylo concipiuntur. hoc, nimirum, modo:

Αὐτὰρ ἐπειδὴ τοῦτο γένος κατὰ μοῖρ' ἐκάλυψεν,
Οἱ μὲν δαίμονες ἁγνοὶ ἐπιχθόνιοι καλέονται,
Ἐσθλοὶ ἀλεξίκακοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.

Ariſtides apud Photium, Platonem ſequitur: qui conſulendus. *Heinſius.*

124. Σχέτλια

Οἵ ῥα Φυλάσσουσίν τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα,
Ἠέρα ἐσσάμενοι, πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν, 125

Qui quidem obſeruant et iuſta et praua opera,
Aëre induti, paſſim oberrantes per terram,

124. ἑα] δὴ. φυλάσσουσι (ſic)] ἐφορῶσι. δίκας] δίκαια. σχέτλια] χαλεπὰ. 125. ἠέρα] ἀορασίαν. ἐσσάμενοι] ἐνδυσάμενοι. πάντη] παντάχῃ. φοιτῶντες] παραγενόμενοι. αἶαν] γῆν.

124. φυλάσσουσι Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Com. Heinſ. 125. ἐσσάμενος Iunt. 1.

124 Σχέτλια ἔργα] Ἀδίκα. *Guietus.*

125. Ἠέρα ἐσσάμενοι] Neſcio quid impulerit veteres Grammaticos, cur hunc locum omnes περὶ Ἡρώων adducerent, qui ab Heſiodo περὶ Δαιμόνων vſurpatur, et tanta quidem confidentia, vt ex eo etymologiam eius vocis deducant. Interpres Homeri: Ἥρωας δέ φασι κληθῆναι, ἀπὸ τῆς ἀρετῆς· ἢ ἀπὸ τοῦ ἀέρος, ὡς φησιν Ἡσίοδος ἐν τοῖς Ἔργοις καὶ ταῖς Ἡμέραις. Ἠέρα ἐσσάμενοι, πάντη φοιτῶσιν ἐπ' αἶαν. Eodem modo Etymologus. Et Euſtathius, poſtquam probauit ἀπὸ τῆς ἀρετῆς Heroas dici, addit et, ἀπὸ τοῦ Ἠέρος. Quod probat partim ex Porphyrio, partim ex Heſiodo. Verba eius ſunt, Iliad. A. Οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ ἀέρος. ὡς δηλοῦται καὶ ἔν τινι τῶν παρὰ Πορφυρίῳ ἐπιγραμμάτων (erant autem epigrammata ea, quae ex Ariſtotelis Peplo deſumpſerat ille) ἐν ᾧ κεῖται τὸ, Σῶμα μὲν ἐν πόντῳ κεῖται. πνεῦμα δ' ἀὴρ ὅδ' ἔχει. (Fortaſſe Σῶμα μὲν ἐν πόντῳ κεῖται τόδε, πνεῦμα ἔχει ἀήρ.) Φησὶ δὲ καὶ Ἡσίοδος, Ἠέρα ἐσσάμενοι, πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν. Neceſſe eſſet igitur eoſdem eſſe Heroas et Δαίμονας, quod falſiſſimum eſt in Heſiodo. Qui καθαρῶς καὶ διωρισμένως, vt notant veteres, omnium primus τῶν λογικῶν τέσσαρα γένη ἐξέθηκε, niſi grammaticos lapſos eſſe, quod non inſolentes faciunt, hac quidem in re malimus: cum alter ex altero falſum adducere, quam Heſiodum conſulere maluerit. *Heinſius.*

— πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν Πλουτοδόται] Poſtquam Iupiter reliquique Dii deſierunt eſſe ἑαῶν δωτῆρες, et πλουτοδόται, vicem eorum ſubierunt οἱ Δαίμονες. Poſtquam Iupiter in terris ταῖς δίκαις ἐπιστατεῖν deſiit, id munus ad eius vicarios rediit τοὺς Δαίμονας, qui res forenſes inſpicere coeperunt, quod βασιλήιον ab Heſiodo dicitur. Commode autem duo haec munera

Πλυτοδόται. καὶ τῦτο γέρας βασιλήϊον ἔσχον.
Δεύτερον αὖτε γένος πολὺ χειρότερον μετόπισθεν
Ἀργύρεον ποίησαν ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες,
Χρυσέῳ ἄτε φυὴν ἐναλίγκιον, ἄτε νόημα.
Ἀλλ' ἑκατὸν μὲν παῖς ἔτεα παρὰ μητέρι κεδνῇ 130

Opum datores. atque hanc regiam dignitatem consecuti sunt.
Secundum inde genus multo deterius postea
Argenteum fecerunt coelestium domorum incolae,
Aureo neque corporis habitu simile, neque ingenio.
Sed centum annis puer apud matrem sedulam

126. πλυτοδόται] πλυτίζοντες τὰς ἀνθρώπυς. τῦτο γέρας βασιλήϊον] τυύτην τὴν τιμὴν ἀρμόζυσαν βασιλεῦσι, βασιλικὴν. ἔσχον] ἔλαβον. 127. αὖτε] πάλιν. μετόπισθεν] μετὰ ταῦτα. 128. ἀργύρεον] ἀργυρᾶν. ποίησαν] ἐποίησαν. ὀλύμπια δώματ'] οὐρανίους οἴκυς. ἔχοντες] οἰκοῦντες. 129. χρυσέῳ] χρυσῷ. φυὴν] κατὰ φύσιν, ἀναδρομὴν τῦ σώματος. ἐναλίγκιον] ὅμοιον. νόημα] κατὰ νοῦν. 130. ἑκατὸν] πολλὰ. ἔτεα] ἔτη· χρόνυς. κεδνῇ] ἀγαθῇ.

munera adscribit τοῖς Δαίμοσιν. Quia circa duo haec totius fere operis subiectum vertitur. Ceterum πλυτοδόται dicuntur οἱ τῆς γεωργίας ἐπιστάται. Apparent in Hesiodo passim veteris simplicitatis vestigia, in verbis non minus quam in rebus. Est enim proprie πλοῦτος ἡ ἐπικαρπία, seminum in terra absconditorum felix vbertas. Hesychius: Πλοῦτος, ἡ ἐκ τῶν σπερμάτων ἐπικαρπία, καὶ ἡ πανσπερμία, sicut apud Latinos Opes. Ops enim terra mater est. Inopes sunt οἱ ἄθαπτοι, et οἱ ἄποροι. Hinc πλυτοδόται dicti sunt Dii, qui τὴν ἐπικαρπίαν promouerent, et quocumque modo terrae praeessent. In sacris non aliter accipiebatur. Sic ἐν τοῖς Ληναϊκοῖς, vbi ὁ δαδοῦχος gestans facem clamabat ΚΑΛΕΙΤΕ ΘΕΟΝ: id qui audiebant, respondebant ΣΕΜΕΛΗΙ ΙΑΚΧΕ ΠΛΟΥΤΟΔΟΤΑ. Πλοῦτον enim id dicebant quod in cornu copiae continebatur, et τὸ κανοῦν, id est, canistrum in quo sacra hordea erant, εὔπλυτον vocabant. Hesych. εὔπλυτον κανοῦν, εὖ ἔχον πλοῦτον. Ipsa autem hordea, vtpote terrae fructum, ita dicebant, διὰ τὰς, inquit, ἐπ' αὐτῷ ἑλάς. πλοῦτον γὰρ ἔλεγον τὴν ἐκ τῶν ῥιθῶν καὶ τῶν πυρῶν περιυσίαν. *Heinsius.*

130. Ἀλλ' ἑκατὸν μὲν παῖς] Ἀλλὰ eleganter hoc loco pro ἀλλ' ὅμως ponitur. Inferior quidem haec aetas, inquit, et deterior superiore erat, ἀλλ' ὅμως οἱ παῖδες, id est, quamvis multa erant, quam in superiori deteriora, hoc bonum tamen

Ἐτρέφετ' ἀτάλλων μέγα νήπιος ᾧ ἔνι οἴκῳ.
Nutriebatur creſcens valde rudis domi ſuae:

131. ἀτάλλων (ſic)] νηπιάζων. μέγα] μεγάλως. νήπιος] ἀμαθὴς. ᾧ] ᾗ. ἐνὶ (ſic)] ἐν.

131. Στρέφετ' Ald. ἀτάλλων B. 60. R. S. Acad. ἀτάλων Auguſt. ἐνὶ Auguſt. Iunt. 1. 2. Com.

tamen erat, quod pueri aliquamdiu ſimpliciter et ſine malo, et vt Philoſophi verbo vtar, qui in Rhetoricis de hac aetate ita loquitur, εὐήθως educabantur, apud matres ſuas. Iam quomodo intelligendus ſit hic locus dicendum, quia a Graecis interpretibus id praetermiſſum. Sicut puellae ad nuptias vſque, ita filioli, vt ab improbitate abſtinerent omni, εἰς τὴν γυναικωνίτιδα cum matribus ſuis et ſororibus ablegabantur. Quo id diutius fiebat, eo ſimpliciores magiſque malorum ignari, et aeui corruptelarum expertes credebantur. Quamquam etiam interdum, qui prouectiores aetate erant, quoties locus in coenaculo deeſſet, pranſum coenatumque mittebantur. Sic in Gallo Luciani Eucrates filium ſuum εἰς γυναικωνίτιδα ablegat. Πάρισθι, ἔφη, καὶ σὺ, ὦ Μίκυλλε, καὶ συνδείπνει μεθ' ἡμῶν, ἐν τῇ γυναικωνίτιδι. τὸν υἱὸν γὰρ ἐγὼ κελεύσω μετὰ τῆς μητρὸς ἐσιαθῆναι, ὡς σὺ χωραν ἔχῃς. Quo igitur diutius ibi verſabantur, eo ſimpliciores erant. Heſiodus, vt aeui illius εὐήθειαν notet et ἀνακίαν, centum annos in Gynaeceo eos egiſſe dicit. Ἐνὶ οἴκῳ autem eſt ἐν τῷ θαλάμῳ. ita enim locum illum vocant Poëtae, qui Homerum ſequuntur. Vnde Theocritus, virginem innuptam, παρθένον ἐκ θαλάμων dicit, quam τῇ νύμφῃ opponit, vt ad illum notamus. Οἶκον dixit Poëta, vt Vitruuius, cum de eodem, nimirum, de Gynaeceo, loquitur, lib. VI. c. XX. *In his locis introrſus conſtituuntur oeci magni, in quibus matres familiarum cum lanificiis habent ſeſſiones.* Hic mos poſt Heſiodi tempora corruptus fuit, cum ſceleſtiſſimi Eunuchi matronarum oecos inuaſerunt. Hoc eſt, de quo tertio de legibus conqueritur Plato: Περιεῖδεν ὑπὸ γυναικῶν τε καὶ εὐνούχων παιδευθέντας αὐτῷ τοὺς υἱεῖς. Heſiodus: τρέφεσθαι παρὰ μητέρι dixit, vt Lucianus μετὰ τῆς μητρὸς ἐσιαθῆναι. *Heinſius.*

Ἀλλ' ἑκατὸν] Omnino fallitur vir doctiſſimus. Increpat enim Heſiodus mollem iſtam et effoeminatam educationem, quae, vt ait Quintilianus, *nervos omnes et mentis et corporis frangit.* Sed ignoſcendum literatis viris, ſi remotos ſenſus exquirentes a ſcopo interdum aberrant. *Rob.*

131. Ἀτάλλων] Αὐξόμενος. *Guietus.*

136. Ἐ-

Ἀλλ' ὅταν ἡβήσειε, καὶ ἥβης μέτρον ἵκοιτο,
Παυρίδιον ζώεσκον ἐπὶ χρόνον, ἄλγε' ἔχοντες
Ἀφραδίαις. Ὕβριν γὰρ ἀτάσθαλον οὐκ ἐδύναντο
Ἀλλήλων ἀπέχειν, οὐδ' ἀθανάτους θεραπεύειν
Ἤθελον, οὐδ' ἕρδειν μακάρων ἱεροῖς ἐπὶ βωμοῖς,
Ἣ θέμις ἀνθρώποισι κατ' ἤθεα. τοὺς μὲν ἔπειτα
Ζεὺς Κρονίδης ἔκρυψε, χολώμενος ὅνεκα τιμὰς
Οὐκ ἐδίδων μακάρεσσι θεοῖς οἳ Ὄλυμπον ἔχουσιν.
Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψε,

Cum vero adoleuiſſet, et ad pubertatem veniſſet,
Pauxillum viuebant ad tempus, dolores habentes
Ob ſtultitias. iniuriam enim pranam non poterant
A ſe mutuo abſtinere, neque Deos colere
Volebant, neque ſacrificare beatorum ſacris in aris,
Vt iuſtum eſt hominibus oppidatim. Hos quidem deinde
Iupiter Saturnius abſcondit iratus: quia honores
Non dabant beatis Diis, qui Olympum habitant.
At poſtquam et hoc genus terra occultauit,

132. ἡβήσειε] ἀκμάσειε. ἥβης] ἡλικίας. ἵκοιτο] ἔλθοι. 133. παυρίδιον] ὀλίγον. ζώεσκον] ἔζων. ἄλγε'] ἄλγεα· λύπας. 134. ἀφραδίαις] μωρίαις ἰδίαις. ἀτάσθαλον] ἀθέμιτον. 135. ἀθανάτους] θεὸς. θεραπεύειν] τιμᾶν. 136. ἕρδειν] θύειν. 137. ἣ] καθὰ. θέμις] δίκαιον. ἤθεα] ἦθη. τοὺς] κύτους. 138. χολώμενος] ὀργιζόμενος. ὅνεκα] ὅτι. 139. μακάρεσσι] μακαρίοις. Ὄλυμπον] ἐρανὸν. ἔχουσιν] κατοικοῦσι. 140. αὐτὰρ] δὲ.

140. κάλυψεν Acad.

136. Ἱεροῖς ἐπὶ βωμοῖς] An ſcribendum ἱερ' οἷς ἐπὶ βωμοῖς, hoc eſt, ἱερά. Homerus tamen ἄλλος δ' ἄλλῳ ἔρεξε θεῶν, hoc eſt, fecit, ſacrificauit. ἕρδειν facere. Virg. *Cum faciam vitula.* *Idem.*

137. Κατ' ἤθεα] An? per colonias, oppidatim, pagatim, ſupple ſacra facere. placet. non *ex more*, vt vulgo expoſitur. *Idem.*

Omnino κατ' ἤθεα, *oppidatim*, vt Guietus, non *de more*, vt habent Interpretes. Homerus Il. Z, 511. Ῥίμφα δὲ γαῖαν φέρει μετὰ τ' ἤθεα καὶ νομὸν ἵππων. Et noſter infra v. 167. Τοῖς δὲ δίχ' ἀνθρώπων βίοτον καὶ ἤθε' ὀπάσσας. *Rob.*

138. Κρονίδης ἔκρυψε] Subintellige τῇ γῇ. Infra: αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψε. *Guietus.*

Τοὶ μὲν ἐπιχθόνιοι μάκαρες θνητοὶ καλέονται
Δεύτεροι, ἀλλ' ἔμπης τιμὴ καὶ τοῖσιν ὀπηδεῖ.
Ζεὺς δὲ πατὴρ τρίτον ἄλλο γένος μερόπων ἀνθρώπων
Χάλκειον ποίησ', οὐκ ἀργυρῷ οὐδὲν ὁμοῖον,
Ἐκ μελιάων, δεινόν τε καὶ ὄμβριμον· οἷσιν Ἄρηος 145

Hi quidem terreſtres beati mortales vocantur
Secundi; ſed tamen honor etiam hos ſequitur.
Iupiter vero pater tertium aliud genus verie loquentium hominum
Aeneum feçit, omnino argenteo diſſimile,
E fraxinis, vehemens et robuſtum: quibus Martis

141. τοὶ] ἔτοι. μάκαρες] μακάριες. 142. ἔμπης] ἦμας. τοῖσιν] τύτοις. ὀπηδεῖ] ἀκολεθεῖ. 143. μερόπων] μεμερισμένων ἐχόντων τὴν φωνήν. 144. χάλκειον (sic)] χάλκεῦ. ποίησ'] ἐποίησε. 145. μελιάων] μελιῶν, δένδρων. ὄμβριμον] ἰσχυρὸν. Ἄρηος] πολέμε.

141. ἐπιχθόνιοι R. S. Coiſl. Auguſt. Acad. Moſchop. Ald. Iunt. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 143. ἄλλον Acad. μερόπων Trinc. 144. χάλκειον Auguſt. 145. μελιῶν Trinc. ὄβριμον Coiſl. Acad. ἧσιν Trinc.

141. Τοὶ μὲν ὑποχθόνιοι] Tzetzes legit ἐπιχθόνιοι. *Idem.*

145. Ἐκ μελιάων] Scribendum ἐκ τε μελέης δεινόν τε, pro ἔκμελές τε δεινόν τε. Heſych. ἐκμελὴς, ἀνάρμοστος, ἄτακτος, ἄῤῥυθμος. ἐκμελὴς ἀπὸ τῆς ἐκ καὶ μέλος, ſonus quaſi diſſonus, abſonus. Alio ſpectant quae cecinit Virgilius Aen. VIII.

Haec nemora indigenae Fauni Nymphaeque tenebant,
Gensque virum truncis et duro robore nata. Idem.

Ἐκ μελιάων] Has voces interpretes omnes reddunt, *de fraxinis*, quaſi innuiſſet poëta hoc genus hominum durae firmaeque texturae fuiſſe. Ademne autem generatio et aenea fuit et fraxinea? Lignea potius aetas vocaretur, ſi Iupiter ex arboribus homines formaſſet. Praeterea cum nunquam ſignificauerit Heſiodus, ex qua materia aureae et argenteae aetatis homines formati ſint, vnde, quaeſo, in deſcribenda aenea aetate, accuratior euaſit? Punctis paullulum mutatis verus loci ſenſus erui poteſt.

Ζεὺς δὲ πατὴρ τρίτον ἄλλο
γένος μερόπων ἀνθρώπων
Χάλκειον ποίησ' ἐκ ἀργύρου
οὐδὲν ὁμοῖον,
Ἐκ μελιάων δεινόν τε, καὶ ὄμ-
βριμον, οἷσιν Ἄρηος
Ἔργ' ἐμέλε ὑβριόεντα.

Ἐκ μελιάων δεινόν τε, καὶ ὄμβριμον verto, *Haſtis terribile et validum.* Τὸ μελιάων eſt Genitiuus

Ἔργ' ἔμελε στονόεντα, καὶ ὕβρεις. οὐδέ τι σῖτον
Ἤσθιον, ἀλλ' ἀδάμαντος ἔχον κρατερόφρονα θυμὸν
Ἄπλαστοι μεγάλη δὲ βίη καὶ χεῖρες ἄαπτοι
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ σιβαροῖς μελέεσσιν,

Opera curae erant luctuosa, ac iniuriae: neque vllum cibum
Edebant, sed ex adamante habebant durum animum,
Inaccessi: magna autem vis et manus inuictae
Ex humeris nascebantur in validis membris.

146. Ἔμελλε (sic)] διὰ φροντίδος ἦν. στονόεντα] αἴτια στεναγμῶν. Ὕβρεις] ὕβρεις. σῖτον] πυρὸν. 147. Ἤσθιον] ἤτρωγον. ἶχον] εἶχον. κρατερόφρονα (sic)] σκληρογνώμονα. Θυμὸν] ψυχὴν. 148. Ἄπλαστοι (sic)] ἀπλήρωτοι τὰ σώματα. βίη] ἰσχύς. Ἄαπτοι] Ἄψαυστοι. 149. ἐπέφυκον] ἐξετείνοντο. σιβαροῖσι (sic)] ἰσχυροῖς. μελέεσσι] μέλεσι.

146. Ἔμελλε Augusti. 147. κραταιόφρονα Augusti. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 148. Ἄπλαστοι B. 731. Coisl. Augusti. Acad. Moschop. Procl. μεγάλοι Moschop. 149. σιβαροῖσι B. 60. 731. Augusti. Acad. Senat. μελέεσι B. 60. 731.

nitiuus pluralis Dorice pro τῶν μελιῶν. Μελία autem non solum pro *fraxino* vsurpatur, sed Metaphorice etiam ab Homero, caeterisque poetis pro *hasta*. Sic Il. β, 542.

Τῷ δ' ἅμ' Ἀβαντες ἕποντο θοοὶ ὄπιθεν κομόωντες
Αἰχμηταὶ, μεμαῶτες ὀρεκτῇσι μελίῃσι
Θώρηκας ῥήξειν.

Scholiastes ad locum exponit Μελίῃσιν, δόρασιν ἀπὸ μελίας ξύλα γεινομένοις. Sic in Nostro, τῷ, ἐκ μελιᾶν δεινὸν, et τῷ, διὰ τῶν μελιῶν, vel ταῖς μελίαις δεινόν, eandem esse significationem existimo. Vtraque praepositio ἐκ et διὰ ab optimis tum poëtis tum prosaicis scriptoribus indiscriminatim vsurpatur. Sic Thucydides, Ἐκ τῶν ὅπλων pro διὰ τῶν ὅπλων, *vi armorum*. Obiter notari potest in huiusce coniecturae confirmationem, Ouidium, qui in quatuor aetatum descriptione ad Hesiodum respexit, aeneum seculum per armorum studium ab aliis distinguere;

Tertia post illas successit aenea proles,
Saeuior ingeniis, et ad horrida promtior arma. *Theobaldus.* (ex. ed. Rob.)

148. Ἄπλαστοι] Idem ac ἀπλητοὶ, vel ἄαπτοι, qui inimica manu non possunt tangi, vel quibus manus iniici non potest, sine periculo. Aliquoties in Herculis Scuto idem obseruauimus. *Clericus.*

Τοῖς δ' ἦν χάλκεα μὲν τεύχεα, χάλκεοι δέ τε οἶκοι, 150
Χαλκῷ δ' ἐργάζοντο· μέλας δ' οὐκ ἔσκε σίδηρος.

His erant aenea arma, aeneaeque domus:
Aere vero operabantur: nigrum enim nondum erat ferrum.

150. τοῖσδ' (sic)] τόδε. χάλκεα] χαλκᾶ. τεύχεα] ὅπλα. χάλκεοι] χαλκοῖ. 151. εἰργάζοντο (sic)] ἐνήρχεν. μέλας] μαῦρος. ἔσκε] ἦν.

150. Τῶν δ' ἦν B. 60. τοῖςδ' Auguſt. τοῖσι δ' Acad. δέ τ' Iunt. 1. 2. 151. εἰργάζοντο Auguſt. Acad. Trinc. Heinſ. μέγας Ald. Trinc.

150. Τοῖς δ' ἦν χάλκεα μὲν τεύχεα] A metallo de quo arma fiebant nomen ſuum traxit haec aetas; ad quod illuſtrandum, hunc Herodoti locum adhibere non piget lib. 2. Πέμψαντι οἱ ἐς τὸ χρηστήριον, ἦλθε χρησμὸς, ὡς τίσις ἥξει ἀπὸ θαλάσσης χαλκέων ἀνδρῶν ἐπιφανεντων. καὶ τῷ μὲν δὴ ἀπιστίη μεγάλη ἀπεκέχυτο χαλκέας οἱ ἄνδρας ἥξειν ἐπικούρους. χρόνῳ δὲ ὕστερον πολλῷ διελθόντος, ἀναγκαίη κατέλαβε Ἰωνάς τε καὶ Κᾶρας ἄνδρας κατὰ λητὶην ἐκπλώσαντας, ἀπενειχθῆναι ἐς Αἴγυπτον. ἐκβάντας δὲ ἐς γῆν, καὶ ὁπλισθέντας χαλκῷ, ἀγγέλλει τῶν τις Αἰγυπτίων ἐς τὰ ἕλεα ἀπικόμενος τῷ ψαμματίχῳ (ὡς οὐκ ἰδὼν πρότερον χαλκῷ ἄνδρας ὁπλισθέντας) ὡς χάλκεοι ἄνδρες ἀπιγμένοι ἀπὸ θαλάσσης λεηλατεῦσι τὸ πεδίον. ὁ δὲ μαθὼν τὸ χρηστήριον ἐπιτελεύμενον etc. *Rob.*

151. Μέλας δ' ἔσκε σίδηρος] Si conſtarent ſibi figmenta Poëtica, hanc progeniem occidiſſe oporteret, ante tempora Promethei; qui ferri cudendi artem inueniſſe a Poetis, magno conſenſu dicitur. Verum non tantopere exculta erat ars mentiendi, iis temporibus, vt mendacii partes conſentire neceſſe eſſet. *Clericus.*

Μέλας δ' οὐκ ἔσκε σίδηρος] Exiſtimant nonnulli, ferrum, quamuis rarum, etiam in aeneo ſeculo inuentum fuiſſe, ideoque ne fides Heſiodo derogetur, legunt Μέγας δ' οὐκ ἔσκε σίδηρος, ſed qua auctoritate, vel ſermonis proprietate, neſcio. Veriſimile eſt ferrum aeneis hominibus incognitum fuiſſe, cum Troianis temporibus adeo rarum fuiſſe et pretioſum acceperimus, vt vel arma ex aere fierent, vt ex innumeris apud Homerum locis patet. Ferro vinum emerunt Achiui Il. η, 442. Ἔνθεν δ' ἄρ' οἰνίζοντο καρηκομόωντες Ἀχαιοὶ Ἄλλοι μὲν χαλκῷ, ἄλλοι δ' αἰθωνι σιδήρῳ. In illis quidem locis quibus captiui ferrum pretium redemtionis pollicentur, dici poteſt, ferrum illud ob artem ſolummodo, qua erat elaboratum, pretioſum fuiſſe. —

Καί τοι μὲν χείρεσσιν ὑπὸ σφετέρῃσι δαμέντες *

Et hi quidem manibus ſuis interfecti,

152. τοὶ (ſic)] ὅτοι. χείρεσσιν] χερσὶ. σφετέρῃσι] ἰδίαις. δαμέντες] δαμασθέντες.

152. Καὶ τοὶ Auguſt. δαμέντες Iunt. 1. 2.

fuiſſe — χρυσός τε πολυκμητός τε σίδηρος. Il. ζ, 46. Sed in Il. ί, 366. vbi opes ſuas enumerat Achilles, ferrum etiamſi non artificioſe elaboratum, pretioſum fuiſſe innuit poëta, Ἐνθάνδε χρυσὸν, καὶ χαλκὸν ἐρυθρὸν, Ἠδὲ γυναῖκας εὐζώνους, πολιόν τε σίδηρον Ἄξομαι — Hoc vero euidentiſſime patet Il. ψ, 827. vbi Achilles diſcum ferreum etiam a fornace rudem in iſto certamine victori praemium inſigne proponit, Αὐτὰρ Πηλεΐδης θῆκεν σόλον αὐτοχόωνον etc. Ad vocem αὐτοχόωνον Scholiaſtes; Ἐκ χεομένης ὕλης εἰκῇ κεχωνευμένον· ἀὐτοχώνευτον, οἷον μὴ ἔχοντα κατασκευὴν τερπνὴν, εἴτ' ἂν τεχνικὴν, ἀλλ' ἐκ μόνης χωνείας ἀναληφθέντα. Rob.

152. Καὶ τοὶ μὲν χείρεσσιν] Non intellexerunt Graeci interpretes et cum iis Latini διαζολὰς quas Poëta posuit inter λήξεις diuerſarum aetatum. Quas ſine λήξει interiiſſe dicit, eas ait vel δαμῆναι, vel θανάτῳ καλύπτεσθαι. Quas autem ſignificare vult λῆξιν conſtituiſſe ex ſe, nec interiiſſe funditus; ait ὑπὸ γῆς καλύψασθαι: quod primae et ſecundae aetati contigit. Tertia aetas contra, de quibus: Καὶ τοὶ μὲν χείρεσσιν ὑπὸ σφετέρῃσι δαμέντες Βῆσαν ἐς εὐρώεντα δόμον κρυεροῦ Ἄϊδαο Νώνυμοι. Tales διαζολαὶ Homero familiares ſunt. Sic Iliad. Γ. Ὀππότεροι τάδε ἔργα μετ' ἀμφοτέροισιν ἔθηκε. Τὸν δὸς ἀποφθίμενον δύνειν δόμον Ἄϊδος εἴσω. Vbi manifeſta ſit διαζολὴ, non placet tamen frigida illa Grammaticorum, Euſtath. τὸ δὲ ἀποφθίμενον δύνειν εἰς ᾅδην, πρὸς διαζολὴν εἴρηται τῶν δίχα φθορᾶς μυθευομένων δῦναι εἰς ᾅδε, ὁποῖος ὁ Πειρίθης, καὶ ὁ Θησεὺς, καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς, καὶ ὁ Ἡρακλῆς. Sicut igitur ibi Homerus ἀποφθίμενον δῦναι εἰς ᾅδην dixit, πρὸς διαζολὴν: ita Heſiodus homines aetatis tertiae, βῆναι εἰς ᾅδε, ſed δαμασθέντας ὑπὸ σφετέρῃσι χερσί: ſecundo νωνύμως. Obſeruatio illa etiam magis neceſſaria eſt in Heroum aetate, quam duplicem facit: eorum qui Thebanum bellum geſſerunt, et qui Troianum. Priores interiiſſe dicit ſine λήξει, ſicut tertiam: poſteriores partim

Βῆσαν ἐς εὐρώεντα δόμον κρυερῷ Ἀΐδαο,
Νώνυμοι· θάνατος δὲ καὶ ἐκπάγλους περ ἐόντας

Descenderunt tenebricosam in domum horribilis Plutonis Ignobiles: mors autem, tametsi terribiles erant,

153. βῆσαν] ἔβησαν· ἐπορεύθησαν. ἐς] εἰς. εὐρώεντα] πλατὺν· σκιαγκώδη. κρυερῷ] ψυχρῷ. Ἀΐδαο] ᾅδου. 154. νώνυμοι] ἀνώνυμοι· ἀνονόμαστοι. ἐκπάγλους] ἰσχυρὰς· κατεπληκτικὰς. ἐόντας] ὄντας.

153. Κρυερὸν Acad. Tzetz. Iunt. 1. 2. Trinc. Com. Ἀΐδαο est in ed. Rob. 154. Νώμυοι Acad. Senat. ἐκπάγλους Senat.

tim interiisse, partim λῆξιν habuisse, idque ἐν μακάρων νήσοις. Diuisio quam male perceperunt interpretes, ibi est:

Ἔνθ' ἤτοι τὰς μὲν θανάτῳ
τέλος ἀμφεκάλυψε,
Τοῖς δὲ δίχ' ἀνθρώπων.

Illud enim τὰς μὲν et τὰς δὲ eos distinguit qui funditus interierunt, ab iis qui translati in beatorum insulam fuerunt. Qualis apud Homerum Menelaus est, cui praedicit Proteus:

Σοὶ δ' ἀ θέσφατόν ἐσι διοτρεφὲς, ὦ Μενέλαε,
Ἄργει ἐν ἱπποβότῳ θάνεσιν,
καὶ πότμον ἐπισπεῖν,
Ἀλλά σ' ἐς Ἠλύσιον πεδίον,
καὶ πείρατα γαίης
Ἀθάνατοι πέμψουσιν —

Hoc Hesiodi loco decepti fuerunt ii, quos magistri notant insulas beatorum Thebis constituisse. Thebanos Hesiodus sine λήξει, suo scelere, interiisse dicit, nec λῆξιν constituisse. Troianos partim interiisse, partim λῆξιν constituisse cognominem, id est, Heroïcam; quibus opponuntur οἱ νωνύμνως θνήσκοντες. Ex iis maxime excipiebantur illi qui in vndis perierant, quorum praecipuus fuit Aiax, cui ne locum quidem in sua νεκυίᾳ concessit Homerus, quod funditus interiisse existimaretur. Quod et Synesius notavit: Ἐμὲ δὲ ἐν τοῖς δεινοῖς, ὄμνυμί σοι θεὸν ὃν φιλοσοφία πρεσβεύει, τὸ Ὁμηρικὸν ἔθραττεν ἐκεῖνο, μὴ ἄρα ἀληθὲς εἴη, τὸν καθ' ὕδατος θάνατον, ὄλεθρον εἶναι καὶ αὐτῆς τῆς ψυχῆς. λέγει γάρ ἐσιν ὅπως τῶν ἐπῶν, Αἴας δ' ἐξαπόλωλεν ἐπεὶ πίεν ἁλμυρὸν ὕδωρ, τὸν ἐν θαλάττῃ θάνατον ἀκριβεσάτην ἀπώλειαν εἶναι τιθέμενος. ἐδόκει γοῦν ἄλλον ἐξαπολωλέναι φησὶν, ἀλλ' ἕκαστος ἀποθνήσκων, εἴδος δ' ἐβεβήκει. ταῦτ' ἄρα καὶ ἐν δυοῖν νεκυίαιν ὁ μικρὸς Αἴας ἐδαμῶς τὸ δράματος εἰσενήνεκται, ὡς τῆς ψηχῆς ἀπ ἄσης ἐν ᾅδε. *Heinsius.*

153. Εὐρώεντα.] Non inepti sunt, qui *latum, amplum* reddunt. Saepe enim εὐρώεις *latus, amplus*, vnde Hesychius εὐρώεντα exponit πλατέα: quo sensu deducenda vox ab εὖρος *latitudo*, vt docet Eustath. ad Il. Υ. p. 962. Edit. Rom. *Krebsius.*

158. Δι-

Εἶλε μέλαν, λαμπρὸν δ' ἔλιπον φάος ἠελίοιο.
Αὐταὲ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψεν,
Αὖθις ἔτ' ἄλλο τέταρτον ἐπὶ χθονὶ πολυβοτείρῃ
Ζεὺς Κρονίδης ποίησε δικαιότερον καὶ ἄρειον,
Ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος, οἳ καλέονται
Ἡμίθεοι, προτέρῃ γενεῇ, κατ' ἀπείρονα γαῖαν.
Καὶ τοὺς μὲν πόλεμός τε κακὸς καὶ φύλοπις αἰνὴ,

Inuasit atra, splendidumque liquerunt lumen solis.
Sed postquam et hoc genus terra operuit,
Rursum aliud quartum in terra multorum altrice
Iupiter Saturnius fecit iustius et melius,
Virorum heroum diuinum genus, qui vocantur
Semidei, priore aetate, per immensam tetram.
Hos quoque bellumque malum et pugna grauis,

155. εἶλε] ἕλαβε. ἔλιπον] κατέλιπον. φάος] φῶς. ἠελίοιο] ἡλίου. 156. αὐτὰρ] δὲ. 157. αὖθις] πάλιν. χθονὶ] χῇ. πολυβοτείρῃ] πολλοὺς βοσκούσῃ. 158. Κρονίδης] ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου. ποίησε] ἐποίησε. ἄρειον] κρεῖττον. 159. ἡρώων] ἡμιθέων. θεῖον] θαυμαστὸν. καλέονται] καλοῦνται· ὀνομάζονται. 160. προτέρῃ γενεῇ] ἐν. ἀπείρονα] ἄπειρον. γαῖαν] γῆν. 161. τοὺς] τότους. πόλεμος] ὁ. φύλοπις] μάχη. αἰνὴ] χαλεπὴ.

156. κάλυψε Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. 157. Αὖτις Açad. ἔτ' Ald. Trinc.

158. Δικαιότερον] Si aetas illa melior fuit antecedente, scelestissimam profecto fuisse priorem oportuit: quae enim scelera de hac non narrantur? Quam conscelerata fuit Oedipi familia? Quam mali homines, Troicis temporibus? Verum *Homerus* vsque adeo laudarat eos, qui ad Troiam bellum gesserant, tamque caros Diis descripserat, quamquam meros latrones, si rem introspiciamus; vt *Hesiodus* deteriores eos superioribus dicere ausus non fuerit. Sic temerariae priorum aetatum laudes ad posteros transmittuntur, et quos vituperaremus, si de iis fine praeiudicio iudicaremus, ad coelum tollimus, quia fuit olim a Maioribus nostris, prae imperitia, landati. *Clericus.*

Δικαιότερον] Haud sane mortalium optimi Οἱ Ἑπτὰ fuerunt, si Homerum audire fas est. Ille enim Il. δ, 409. Sthenelum Capanei filium ita loquentem inducit, Κείνοι δὲ σφετέρῃσιν ἀτασθαλίῃσιν ὄλοντο. *Rob.*

Τὰς μὲν ἐφ' ἑπταπύλῳ Θήβῃ, Καδμηΐδι γαίῃ,
Ὤλεσε μαρναμένους μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο·
Τὰς δὲ καὶ ἐν νήεσσιν ὑπὲρ μέγα λαῖτμα θαλάσσης
Ἐς Τροίην ἀγαγὼν, Ἑλένης ἕνεκ' ἠϋκόμοιο· 165

Alios quidem ad ſeptem portas habentes Thebas, Cadmeam terram,
Perdidit pugnantes propter oues Oedipi;
Alios vero in nauibus trans ingentem maris amplitudinem,
Ad Troiam ducens, Helenae gratia pulcricomae:

162. ἑπταπύλῳ] τῇ ἑπτὰ πύλας ἐχούσῃ. Καδμηΐδι] τῇ Κάδμου. γαίῃ] γῇ. 163. ὤλεσε] ἔφθειρε. μαρναμένους] μαχομένους. μήλων] προβάτων. ἕνεκ'] ἕνεκα· χάριν. Οἰδιπόδαο] Οἰδίποδος. 164. τὰς δὲ] ὤλεσε. νήεσσιν] ναυσὶ. λαῖτμα] κῦμα. 165. Τροίην] Τροίαν. ἠϋκόμοιο] τῆς καλὴν κόμην ἐχούσης.

165. Εἰς Ald.

162. Τὰς μὲν ἐφ' ἑπταπύλῳ] Intelligit non tantum τὰς ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις dictos, ſed etiam eos qui Ἐπίγονοι dicebantur, id eſt, τῶν ἑπτὰ τῶν ἐπὶ Θήβαις filios. Vtrique Thebas adorti ſunt. Diodorus Siculus libro III. Οἱ δὲ τούτων παῖδες Ἐπίγονοι ὀνομασθέντες, τὸν τῶν πατέρων θάνατον ἐπεξιόντες, ἔγνωσαν στρατεύειν κοινῇ ἐπὶ τὰς Θήβας. Aeſchylus quoque non tantum Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις tragoediam, ſed etiam Ἐπιγόνας ſcripſit. Ex ea interpretes Pindari verſus περὶ κράσεων adferunt: καθὰ καὶ Αἰσχύλος ἐν Ἐπιγόνοις.

Λοιβαὶ Διὸς μὲν πρῶτον ὡραίᾳ γάμῳ
Ἥρας τε, τήν τε δευτέραν κρᾶσιν νέμω.
Τρίτην Διὸς σωτῆρος εὐκταίαν λίβα.

qui corruptiſſime ibi ſcribuntur. Et Androgonus ab Athenaeo narratur εὐημερήκειν τὰς Ἐπιγόνας. *Heinſius.*

163. Μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο] Κτημάτων, hoc eſt, rerum, regni. *Guietus.*

Μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο] Tametſi recte Interpretes Graeci obſeruarunt μῆλα hic dici metonymice omnis generis diuitias; tamen vertendum non cenſuimus *opes*, pro *ouibus*, in translatione verbis vſque adeo adſtricta: cum nihil vetet *oues* nos in ea interpretari, vt μῆλα in Graecis *Heſiodi* verbis. Hebraei מקנה *mikneh* promiſcue vocant *diuitias* et *pecudes*; quia vt omnibus notum, diuitiae antiquiſſimis temporibus in pecudibus praeſertim erant ſitae. *Clericus.*

165. Ἥθεα] Lucretius quietes vocat. *Scaliger.*

171. Ἐν

Ἐνθ' ἤτοι τὸς μὲν θανάτω τέλος ἀμφεκάλυψε.
Τοῖς δὲ δίχ' ἀνθρώπων βίοτον καὶ ἤθε' ὀπάσσας
Ζεὺς Κρονίδης κατένασσε πατὴρ ἐς πείρατα γαίης.
† Τηλοῦ ἀπ' ἀθανάτων· τοῖσι Κρόνος ἐμβασίλευε.
Καὶ τοὶ μὲν ναίουσιν ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες
Ἐν μακάρων νήσοισι, παρ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην,

Vbi mors quoque oppreſſit illos.
Iis autem ſeorſum ab hominibus vitam et ſedem tribuens
Iupiter Saturnius pater conſtituit eos ad terrae fines.
† Procul ab immortalibus: Saturnus horum Rex eſt.
Et ii quidem habitant ſecurum animum habentes
In beatorum inſulis, iuxta Oceanum profundum,

166. ἤτοι] ἤτοι· ὅπω. ἀμφεκάλυψε] ἐσκέπασε. 167. δίχ'] δίχα· χωρὶς. βίοτον] βίον. ἤθε'] ἤθεα· ἤθη. ὀπάσας (ſic)] παρασχών. 168. κατένασσε] κατώκησε. πείρατα] πέρατα. γαίης] γῆς. 170. τοὶ] ἔτοι. ναίουσιν] οἰκοῦσι. ἀκηδέα θυμὸν] ἄλυπον ψυχὴν. 171. μακάρων] μακαρίων. βαθυδίνην] βαθύῤῥουν.

166. τὸς deeſt in Ald. Iunt. 1. 2. ἀμφεκάλυψεν Senat. 167. ὀπάσας B. 731. Auguſt. Ald. Iunt. 1. 3. Trinc. 169. Τηλοῦ etc. deeſt in Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Heinſ. Com. Moſchop. Proclus etiam docet, repudiatum a quibuſdam eſſe, vt non Heſiodeum.

171. Ἐν μακάρων νήσοισι] Etiamſi *Homerus* inſulas non memorauit, attamen plerique eum, auctorem huius fabulae fuiſſe volunt; inter quos *Strabo*, qui Lib. I. a Poëta *Elyſium campum* dictas *beatorum inſulas* fuiſſe contendit. Profert p. 2. celebrem locum ex Odyſſ. Δ. vbi deſcribuntur campi Elyſii. Quibus ſubiungit: καὶ αἱ τῶν μακάρων δὲ νῆσοι πρὸ τῆς μαυρουσίας εἰσὶ τῆς ἐσχάτης πρὸς δύσιν: *beatorum vero inſulae ſunt e regione vltimae Mauritaniae ad occaſum.* Attamen Elyſios campos quaerit etiam in continente Hiſpania, addit enim: καθ' ὃ μέρος συντρέχει τὸ τῆς Ἰβηρίας τὸ ταύτῃ πέρας: *eodemque Hiſpaniae occidui fines pertinent.* Verum hoc poſterius copioſius proſequitur Lib. III. p. 103. et ſeq. vbi docet Poëtam, cum ſciret multas expeditiones in extremam vſque Hiſpaniam ſuſceptas fuiſſe, et de fertilitate earum orarum a Phoenicibus aliquid reſciuiſſet, ibi piorum ſedes ſitas et Elyſium campum finxiſſe. Adſentitur ei *Euſtathius*, ad memoratum *Homeri* locum, cuius imitatorem *Heſiodum* hic eſſe leberide caecior viderit. Ita etiam ſenſerat *Plutarchus*, quem vide non procul ab initio

tio vitae Sertorii. *Haec ex schedis paternis.* Ceterum quod habet *Strabo* de Phoenicibus qui fertilitatem Baeticae *Homero* descripserant, viam ostendit *Sam. Bochartо* inueniendae rationis, cur campi illi *Elysii* dicti sint. In lingua, nimirum, Phoenicia, עליזים *halizim* dicuntur *gaudentes.* Eum adi Chanaanis Lib. I. c. 34. Non equidem crediderim *Homerum* finxisse esse aliquam beatitudinem post hanc vitam, de qua nemo ante, apud Graecos, quidquam dixisset; sed cum dudum recepta haec esset opinio, nec constaret quo rerum naturae loco collocandi essent beati animi, ex ingenio sedes felicitatis illius in vltima Hispania, aut in Insulis Fortunatis, posuisse. *Clericus.*

Παρ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην] Veteres Critici, totum hoc, παρ' Ὠκεανὸν, interpretati primo omnium videntur ἐν τῷ ἀέρι: postea vocem Ὠκεανὸν ita sumserunt, quasi quae per se τὸν ἀέρα designaret. Hesych. Ὠκεανὸς ἀὴρ, θάλασσα. Item, Ὠκεανοῖο πέρον, τὸν ἀέρα εἰς ὃν αἱ ψυχαὶ τῶν τελευτώντων ἀποχωρέσι. Postremo alia. Atque hinc Heroas suos, qui παρ' Ὠκεανὸν constituuntur, *Aeris in latis campis* constituit Maro. At Graeci interpretes magno se ἀτοπήματι traduxerunt, cum, παρ' Ὠκεανὸν, verterunt, κατὰ τὸν Ὠκεανὸν, quod et reliqui secuti sunt. Melius multo et prudentius Silius, *Vltra Oceanum* reddidit lib. XIII.

Verum vltra Oceanum sacro conterminа fonti,
Lesbaeos latices et sacra oblivia potat.

Quod Graece esset πέρα τῆ Ὠκεανῦ. Ceterum cur ibi Heroas constituat Hesiodus, ratio haec est. Oceanum veteres causam aliquam statuebant τῆς ἀδίκου διαίτης, quae iniustissima et facillima, καὶ μετὰ δικαιοσύνης, e terra petebatur prius: postea cum Oceanum πόρῳ εἵνεκα tentarent, actum de iustitia fuit. Atque haec causa vera est, cur Hesiodus vitam illam, quam Homerus βίον ἠήϊον vocat, vltra Oceanum esse voluerit, quod nihil plus commercii cum Oceano et eius praeside Fortuna haberet. Hinc Pindarus, in multis Homeri et Hesiodi interpres, eleganter, vbi περὶ μακάρων et eorum νήσων agit, negat illis πόντιον ὕδωρ περὶ δίαιταν εἶναι. Quem locum in hanc sententiam et Theon adducit. Verba eius sunt ad illum Arati, vbi Astraea describitur, et de saeculis agitur: Αὖτας δ' ἔζωνυν. χαλεπὴ δ' ἀπέκειτο θάλασσα. ἑκάζῳ τὰ ἐπιχώρια ἤρκει τε καὶ ἤρκεσε. καὶ Πίνδαρος, Οὐδὲ πόντιον ὕδωρ κεῖνον περὶ δίαιταν. Vbi legendum κεινὰν περὶ δίαιταν ex ipso Pindaro. Opponit κενεὰν δίαιταν Oceani, τῇ ἠήϊῃ βιοτῇ. Quamuis nobis ipse Arati locus quoque vsui esse potest, vbi hunc βίον ἠήϊον

Ὄλβιοι ἥρωες, τοῖσιν μελιηδέα καρπὸν

Felices heroës: his dulcem fructum

172. ὄλβιοι] μακάριοι. τοῖσι] τούτοις. μελιηδέα] γλυκύν.

172. τοῖσι Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

ἠΐϊον describens Oceanum ab illis seiungit: Αὐτὼς δ' ἔζωον. χαλεπὴ δ' ἀπέκειτο θάλασσα. Καὶ βίον ἔπω νῆες ἀπὸ πρόθεν ἠγίνεσκον, Ἀλλὰ βόες καὶ ἄροτρα. Sicut ante ἐπιθυμίαν et τὸ ἐπιθυμητικὸν, Oceanus ignotus erat, vt semotus: ita Heroum καὶ τῶν μακάρων animae vltra Oceanum constituuntur, quod extra ἐπιθυμίαν sint, qua qui carent ῥᾳ̃ξα ζώειν dicuntur. Veteres enim, teste Synesio, qui hunc Arati locum ἐν τῷ Περὶ προνοίας eleganter interpretatus est, iustitiae locum esse existimabant σπεδασθείσης γεωργίας, ναυτιλίας δὲ ἀποσπεδασθείσης. Hesiodus in hoc libro (nam in eo laboramus vt auctorem, praecipueque mentem huius libri interpretemur) iniustitiae poenam constituit τὸν Ὠκεανὸν, tamquam necessarium, a quo etiam iustos separat: quibus hoc praemium proponit, futurum, vt ne Oceano quidem opus habeant. Θάλασσιν δ' ἀγαθοῖσι διαμπερὲς, οὐδ' ἐπὶ νηῶν Νείσσονται, καρπὸν δὲ φέρει ζείδωρος ἄρουρα. Ipse Poeta cur Heroas suos παρ' Ὠκεανὸν constituat, causam satis ostendit, cum addit, τοῖσιν μελιηδέα καρπὸν Τρὶς τῶ ἔτος θάλλοντα φέρει ζείδωρος ἄρουρα. Terrae enim fructum, quem ἠΐϊον βίον vocant, Oceano opponit; sicut Horatius *paratas epulas*, vt alibi ostendimus, *mari et mercaturae*. Poterat praeterea epithetum βαθυδίνης grammaticos in officio continere, et eorum deprecari ambitionem, ne multa de voce Oceani dicerent, quae nihil praeter ostentationem nobis eorum detegunt; vt cum de Horizonte et aliis. At Homerus, ex quo tam multa nugati sunt, simplicissime locutus erat, cum περὶ μακάρων νήσων dixerat. Ἀλλ' αἰεὶ Ζεφύροιο λιγυπνείοντας ἀήτας Ὠκεανὸς ἀνίησιν. Duo enim significarat Poëta: primo secutus opinionem eorum, qui Oceanum patrem ventorum statuunt, pro diuersis eius partibus, sicut Herodotus fluuios τῶν αὐρῶν, id est, vaporum, qui ab aliis νεφέλαι dicuntur: vnde Nilus ἀνέφελος a quodam dicitur. Secundo, ostendit situm eorum πρὸς δύσιν esse, quem vbique ex ventis designat: nec enim voce Zephyri ibi Poëta vtitur κατὰ τὸ ἐπελθὸν, vt magistri loquuntur, et frustra: vel, quod saepe facit, ὡς τοῖστον φιλῶν ἄνεμον μάλισα,

sed

Τρὶς ἔτεος θάλλοντα φέρει ζείδωρος ἄρουρα.
Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφελον ἐγὼ πέμπτοισι μετεῖναι
Ἀνδράσιν, ἀλλ' ἢ πρόσθε θανεῖν, ἢ ἔπειτα γενέσθαι. 175

Ter quotannis florentem profert foecunda tellus.
O vtinam ego quinto non interessem
Hominum generi, sed aut mortuus essem prius, aut postea natus!

173. τὸ ἔτος (sic)] τὸ χρόνῳ. ζείδωρος] ἡ διδοῦσα τὸ ζῆν. ἄρουρα] γῆ ἠροτριωμένη. 174. μηκέτ'] εἴθε. ὤφελον] ἐχρεών ἦν. μετεῖναι] ἐνεῖναι. 175. πρόσθε] πρότερον. ἔπειτα] μετὰ ταῦτα.

173. τρὶς τὸ ἔτος B. 699. 731. Coisl. August. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heins. τρὶς ἔτεος legit etiam cod. Palat. 174. ὤφελον Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. πέμπτοισι Trinc. μετ' εἶναι Trinc.

sed vt dixi. Notarunt iam olim etiam veteres Homeri interpretes toto hoc opere τὴν θάλασσαν καὶ τὸν Ὠκεανὸν Ἡσιόδῳ βλάσφημον εἶναι. Ceteri Poëtae cum Hesiodum et Homerum non bene percepissent, ipsum Ὠκεανὸν sedem beatorum statuerunt. Plato in Phaedone τὸν Ὠκεανὸν τῷ Ἀχέροντι simpliciter opponit: quod spectasse videntur etiam ii, quos Patriarcha Photius notat scripsisse, τὴν εἰς ᾅδου ὁδὸν παρὰ τὸν Ὠκεανὸν γεγενῆσθαι τῷ Ὀδυσσεῖ, ἃ κατὰ τὴν Σικελίαν. vbi παρὰ Hesiodica modo sumitur. *Heinsius.*

174. Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφελον ἐγώ] Hunc locum eleganter expressit Valerius Cato:

Ergo quod Deus atque Heros,
cur non minor aetas?
Infelix ego, non illo qui tempore natus,
Qua facilis natura fuit: sors o mea laeua
Nascendi, miserumque genus, et sera libido
Tanta meae, etc.

Opponit minorem aetatem, id est, τὸ πέμπτον γένος, θεοῖς καὶ ἥρωσι. Deos *aetatem auream* vocat: quia aetas illa τοὺς δαίμονας κατὰ λῆξιν constituit. *Facilem naturam* dixit, τὸν ῥᾴϊξον βίον. Legendum autem versu secundo, *Sors o mea lenta Nascendi.* Ita plane mentem Hesiodi dat. *Heinsius.*

Μήκετ' ἔπειτ'] Priorem huius voti partem pulchre exprimit Horatius Sat. 2. lib. 2. *Hos vtinam inter, Heroas natum tellus me prima tulisset.* Rob.

175. Ἢ ἔπειτα γενέσθαι] Hoc est, post quintam generationem, quasi sequentes meliores sint futurae. *Guierus.*

176. Νῦν

Νῦν γὰρ δὴ γένος ἐστὶ σιδήρεον· οὐδέ ποτ' ἦμαρ
Παύσονται καμάτου καὶ ὀϊζύος, οὐδέ τι νύκτωρ
Φθειρόμενοι· χαλεπὰς δὲ θεοὶ δώσουσι μερίμνας.
Ἀλλ' ἔμπης καὶ τοῖσι μεμίξεται ἐσθλὰ κακοῖσιν.
Ζεὺς δ' ὀλέσει καὶ τῦτο γένος μερόπων ἀνθρώπων,
Εὖτ' ἂν γεινόμενοι πολιοκρόταφοι τελέθωσιν.
Οὐδὲ πατὴρ παίδεσσιν ὁμοίιος, οὐδέ τι παῖδες,

Nunc enim genus eſt ferreum: neque vmquam aut die
Quieſcent a labore et miſeria, aut nocte
Corrupti: graues vero Dii dabunt curas.
Sed tamen et hiſce admiſcebuntur bona malis.
Iupiter autem perdet etiam hoc genus varie loquentium hominum,
Quum vix nati caneſcant,
Neque pater cum liberis concordat, neque liberi cum patre,

176. σιδήρεον] σιδηροῦν. ἦμαρ] κατὰ τὴν ἡμέραν. 177. καμάτου] κόπου. ὀϊζύος] ταλαιπωρίας. νύκτωρ] κατὰ τὴν νύκτα. 178. φθειρόμενοι] ἀπολλύμενοι. χαλεπὰς] κακὰς. μερίμνας] φροντίδας. 179. ἔμπης] ὅμως. τοῖσι] τούτοις. μεμίξεται] μεμιγμένα εἶναι. ἐσθλὰ] τὰ ἀγαθὰ. 180. ὀλέσει (sic)] φθαρεῖ. μερόπων] μεμερισμένην ἐχόντων τὴν ὄπα. ἤγουν τὴν φωνήν. 181. εὖτ'] ὁπότε. πολιοκρόταφοι] λευκοὶ τὰς κροτάφους. τελέθωσιν] ὑπάρχωσι. 182. παίδεσσιν] πασὶ. ὁμοίιος] ἴσος.

176. οὐδέποτ' August. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 177. ἐκεῖτι Acad. Ald. 180. ὀλέσσει August. 181. γινόμενοι August. Acad. Trinc. Moſchop. Tzetz. 182. τε Iunt. 1. 2.

176. Νῦν γὰρ δὴ γένος ἐστὶ σιδήρεον] Aetas igitur haec proxime ſucceſſerat Troïcae. Quando autem hic *aetatem* dicimus, intelligimus γένος, hoc eſt, *prolem* quamdam hominum, non intra triginta, aut triginta quinque annos, natorum, ſed per maiorem annorum numerum florentium. Ceterum quid deterius habuerint Heſiodea tempora Troicis, me neſcire fateor. Praeſentia, nimirum, dumtaxat mala ſentimus, praeteritorum obliti. *Clericus.*

Νῦν γὰρ δή] Τὸ νῦν hoc loco ex illis vocibus eſt, quae ſumi πλατικῶς a Grammaticis dicuntur: tale eſt illud Homeri:

— νῦν μὲν γάρ κεν ἔλοις πόλιν εὐρυαγυῖαν.

182. Οὐδὲ πατὴρ παίδεσσιν ὁμοίιος] Ex his ferrei ſaeculi notatur infelicitas, in quo permolere alienas vxores vulgatum erat: contra inter praecipuas

Οὐδὲ ξεῖνος ξεινοδόκῳ, καὶ ἑταῖρος ἑταίρῳ,
Οὐδὲ κασίγνητος φίλος ἔσσεται, ὡς τὸ πάρος περ·
Αἶψα δὲ γηράσκοντας ἀτιμήσουσι τοκῆας.
Μέμψονται δ' ἄρα τοὺς χαλεποῖς βάζοντ' ἐπέεσσι
Σχέτλιοι, οὐδὲ θεῶν ὄπιν εἰδότες· οὐδὲ μὲν οἵ γε

Neque hoſpes cum hoſpite, neque amicus cum amiço,
Neque frater amicus erit, vt antehac:
Celeriter vero ſeneſcentes contumelia afficient parentes.
Incuſabunt autem illos moleſtis alloquentes verbis
Impii, neque Deorum vindictam veriti: neque hi ſane

183. ξεῖνος] φίλος (ſic). ξεινοδόκῳ] ξενοδόχῳ. ἑταῖρος] ὁ φίλος. ἑταίρῳ] τῷ φίλῳ. 184. κασίγνητος] ἀδελφὸς. ἔσσεται] ἔσαι. ὡς] καθὰ. τὸ πάρος] πρότερον. 185. αἶψα] ταχέως. ἀτιμήσουσι (ſic)] ἀτιμάσουσι· κατα-φρονήσουσι. τοκῆας] γονεῖς. 186. μέμψονται] ὑβρίσουσι. τοὺς] τότους. χαλεποῖς] σκληροῖς. βάζοντες (ſic)] λοιδοροῦντες. ἐπέεσσι] ῥήμασι. 187. σχέτλιοι] ἄθλιοι. ὄπιν] ἐπιτροφὴν. εἰδότες] γινώσκοντες. οἵ γε] ἔτοι.

184. τοπάρεσπερ Ald. 185. ἀτιμάσουσι Auguſt. 186. βάζοντες Auguſt. Acad. Ald. Trinc. Iunt. 2. βάζοντ' cod. Palat. 187. ἔτε Auguſt. Acad.

eipuas felicitatis notas recenſet *Heſiodus*, in ſequentibus, ſimilitudinem liberorum cum parentibus, v. 235. Quod habet Poëta, quia Veterum ea erat opinio, diſſimiles parentibus partus pro non legitimis habendos, vt qui adulterii ſuſpicionem mouerent. Res manifeſta fit ex hiſce *Catulli* verſibus, in Iuliae et Mallii Epithalamio:

Torquatus volo parvulus,
Matris e gremio ſuae,
Porrigens teneras manus,
Dulce rideat ad patrem
Semihiante labello.
Sit ſuo SIMILIS patri
Mallio et facile inſciis
Noſcitetur ab omnibus,
Et PVDICITIAM ſuae
Matris indiçet oçe.

Sic et *Theocritus* in Encomio Ptolemaei:

Ἀσόργᾳ δὲ γυναικὸς ἐπ' ἀλλοτρίῳ νόος αἰέν,
Ῥηΐδιαι δὲ γοναί, τέκνα δ' οὔποτ' ἐοικότα πατρί:

Mulieris autem coniugali amore carentis in alieno viro ſemper eſt animus. Sed facilis cognitu eſt ſoboles, nec liberi vnquam ſunt ſimiles patri. Ex paternis ſchedis. *Clericus.*

Οὐδέ τι παῖδες] Hic diſtinguendum videtur, et τελεία σιγμὴ ponenda poſt παῖδες. *Guietus.*

186. Βάζοντ'] Βάζοντες pro βάζοντες, vt ἄσσον ἰόντε Homero. Sed iſte verſus ὑπονοθεύει. *Idem.*

187. Οὐδὲ θεῶν ὄπιν εἰδότες] *Neque Deorum vltionem veriti*

Γηράντεσσι τοκεῦσιν ἀπὸ θρεπτήρια δοῖεν,
Χειροδίκαι· ἕτερος δ' ἑτέρου πόλιν ἐξαλαπάξει·
Οὐδέ τις εὐόρκου χάρις ἔσσεται, οὔτε δικαίου,
Οὔτ' ἀγαθοῦ· μᾶλλον δὲ κακῶν ῥεκτῆρα καὶ ὕβριν

Senibus parentibus educationis praemia reddent,
Violenti: alter autem alterius ciuitatem diripiet.
Neque vlla pii gratia erit, neque iusti,
Neque boni. magis vero maleficum et iniurium

188. γηράντεσσι] γηράσκεσι. τοκεῦσιν] γονεῦσι. ἀποθρεπτήρια (sic)] τροφὰς· ἀμοιβάς. 189. χειροδίκαι] ἅρπαγες. ἐξαλαπάξει] πορθήσει. 190. εὐόρκου] εὐσεβοῦς. ἔσσεται] ἔστι. 191. ῥεκτῆρα] ἐργάτην. ὕβριν] ἢ ὑβριστήν.

188. ἀποθρεπτήρια Auguſt.

veriti, non, oculum. hoc eſt, poenam quae a tergo ſequitur. Tibull. *Neſciat vltorem poſt caput eſſe Deum.* Σχέτλιος, a σχέω, σχετὸς, ἄσχετος. item a σχέτω, σχέτλω, σχετλὸς, σχέτλιος, coërcendus, malus, miſer. *Idem.*

189. Χειροδίκαι] Obſeruarunt iam olim veteres commentatores in Homero et Heſiodo πάθος quoddam in compoſitis quibuſdam ἀντικείμενον: quod directe cum ſimplicibus pugnat. Sic μέγας θυμὸς, τὸ πολὺ τῇ χόλῳ, cum μεγαθυμος ſit ὁ μεγαλοφρων in virtutibus: καὶ μεγαλόψυχος. Sic ὁ δίκην ἐν χερσὶν ἔχων eſt ὁ δίκαιος, χειροδίκης ὁ ἄδικος. Vtrumque notauit vetus quidam magiſter olim ad Poëtam: Μέγας μὲν γὰρ θυμὸς, τὸ πολὺ τῇ χόλῳ. μεγάθυμος δὲ, ὁ μεγαλοφρων καὶ μεγαλόψυχος. ἄτω καὶ παρ' Ἡσιόδῳ διαφέρει ὁ χειροδίκης, καὶ ὁ ἐν χερσὶν ἔχων τὴν δίκην· χειροδίκης μὲν γὰρ συνθέτως ὁ βίαιος, καὶ οὐκ ἐν τοῖς νόμοις, ἀλλ' ἐν χερσὶ ταῖς ἑαυτοῦ, κείμενον ἔχων τὸ δίκαιον. δίκην δ' ἔχων ἐν χερσὶν, ὁ δίκαιος καὶ αἰεὶ πρὸ χειρῶν οἷον φέρων τὸ δίκαιον. Vtrumque tamen pro altero poni poteſt, vt iam videbimus. *Heinſius.*

190. Οὐδέ τις εὐόρκου] Subintellige ἀνδρός. *Guietus.*

191. Ὕβριν pro ὑβριστὴν, quamuis poſſit excuſari. *Scaliger.*

Ὕβριν] Ὕβρις ὁ ἄδικος, ὑβριστής. *Guietus.*

Ὕβριν] Ἀντὶ τοῦ ὑβριστὴν καὶ κακοῦργον ἄνθρωπον. Τοιοῦτον καὶ τὸ παρ' Εὐριπίδῃ ἐν Θυέστῃ. Πόλεμον, ἀντὶ τοῦ ἐριστικὸν, πολέμιον. *Proſl.* Recte obſeruauit Proclus ὕβριν ſignificare ὑβριστήν. Sed πόλεμον etiam poſſi pro πολέμιον haud ſcio an vllis exemplis

Ἀνέρα τιμήσουσι· δίκη δ' ἐν χερσὶ καὶ αἰδὼς
Οὐκ ἔσται· βλάψει δ' ὁ κακὸς τὸν ἀρείονα φῶτα,
Μύθοισι σκολιοῖς ἐνέπων, ἐπὶ δ' ὅρκον ὀμεῖται·

Virum colent: iuſtitia autem in manibus et pudor
Non erit: laedetque malus meliorem virum,
Verbis iniuſtis alloquens, peierabit vero:

192. ἀνέρα] ἄνδρα. δίκη] δικαιοσύνη. αἰδὼς] εὐλάβεια. 193. τὸν ἀρείονα] τὸν κρείττω. φῶτα] ἄνδρα. 194. μύθοισι] λόγοις. σκολιοῖς] διεστραμμένοις (ſic). ἐννέπων (ſic)] διαβάλλων. ὀμεῖται] ὀμόσει.

194. ἐννέπων Auguſt.

exemplis probari poſſit. Iſta autem fabula Euripidis praeter paucos verſus penitus interiit. A Latinis quidem interdum ponitur Subſtantiuum pro Adiectiuo amplificationis cauſa. Sic Martialis,

Non vitioſus homo es, Zoile, ſed vitium.

Lucretius, *Parvula, pumilio, χαρίτων ἵα, tota* merum Sal. Et a Graecis etiam pro Participio, vt e verſu ſequente patet, *Magna atque immanis, κατάπληξις, plenaque bonoris.* vbi κατάπληξις idem ſonat ac ἡ καταπλήττουσα. *Rob.*

Quam dubitandi (an πόλεμος ponatur pro πολέμιος) cauſam habeat vir doctus, non video. Quaſi non vſitatiſſimum Graecis ſit, duo Subſtantiua ponere ita, vt alterum munus Adiectiui ſuſtineat. Sophocl. in Aiace 59. μανιάσι νόσοις *furioſis morbis.* Oed. Tyr. 21. μαντεία σποδῷ pro μαντικῇ. quod cum quidam non intelligerent, ſcripſerunt μαντείας. in Electr. 182. Κείσα ἀκτῇ, pro κρισσῇ. Callim. hymn. in Del. Φυγῷ ἐπὶ πρύμνῳ pro Φυγηνῷ. Vbi quoque male Faber, deleto τῷ iota, ſcribebat Φυγῶ Dorice pro Φηγῷ. Sed de hoc loquendi more Graecorum pluribus diſputabimus in Lectionibus noſtris Sophocleis. *Krebſius.*

192. Δίκη δ' ἐν χερσὶ καὶ αἰδὼς Οὐκ ἔσται] Diſtingui hoc modo etiam alia ratione et contraria poteſt. μᾶλλον δὲ κακῶν ἐκτῆρα καὶ ὕβριν Ἀνέρα τιμήσουσι. δίκη δ' ἐν χερσὶ, καὶ αἰδὼς Οὐκ ἔσται. Illud autem δίκη δ' ἐν χερσὶ, tum eadem ratione dicetur, qua χειροδίκαι infra dicuntur οἱ ἄδικοι. Sic nunc δίκη δ' ἐν χερσὶν ἔσται, eſt, ἄδικοι ἔσονται. Nam idem illud πάθος ſignificationis contrariae in ſimplicibus eſſe poteſt, quod in compoſito. Euripides Bacchis χειρῶν δίκην dixit τὴν βίαν, καὶ τὸ βίαιον. Καὶ τὴν μὲν ἂν προσείδες, εὐθήλον πόριν Μυκωμένην ἔχουσαν ἐν χερῶν δίκῃ. *Heinſius.*

194. Ἐνέπων] Appellans, inceſſens, increpans, ἐνίπτων. ἐπὶ δ' ὅρκον ὀμεῖται, hoc

Ζῆλος δ' ἀνθρώποισιν ὀϊζυροῖσιν ἅπασιν
Δυσκέλαδος κακόχαρτος ὁμαρτήσει συγερώπης.
Καὶ τότε δὴ πρὸς Ὄλυμπον ἀπὸ χθονὸς εὐρυοδείης,
Λευκοῖσιν Φαρέεσσι καλυψαμένω χρόα καλὸν,
Ἀθανάτων μετὰ φῦλ' ἴτην, προλιπόντ' ἀνθρώπους,
Αἰδὼς καὶ Νέμεσις· τὰ δὲ λείψεται ἄλγεα λυγρὰ

Liuor autem homines miseros omnes
Malos rumores spargens, malis gaudens comitabitur inuiso vultu.
Tum demum ad coelum a terra spatiosa,
Candidis vestibus tectae corpus pulcrum,
Ad Deos ibant, relictis hominibus,
Pudor et Nemesis: relinquentur autem dolores graues

195. ζῆλος] φθόνος. ὀϊζυροῖσιν] ταλαιπώροις. 196. δυσκέλαδος] δύσφημος. κακόχαρτος] ἐπὶ κακοῖς χαίρων. ὁμαρτήσει] ἀκολουθήσει. συγερώπης] ἀποτρόπαιος· μισητός. 197. Ὄλυμπον] οὐρανόν. χθονὸς] γῆς. εὐρυοδείης] πλατείας. 198. Φαρέεσσι] ἱματίοις, καλυψαμένω] καλυψάμενα. χρόα] σῶμα. 199. μετὰ] ἐπὶ. φῦλον (sic)] γένος. ἴτον (sic)] ἐλεύσονται. προλιπόντ'] προλιπόντε· προλιπεῖσαι. 200. Αἰδὼς] ἐντροπὴ. Νέμεσις] δικαιοσύνη. λείψεται] καταλειφθήσεται. ἄλγεα λυγρὰ] λύπαι χαλεπαί.

196. συγερώπης Trinc. 198. λευκοῖσι Auguſt. 199. φῦλον ἴτην B. 60. Iunt. 1. 2. φῦλον ἴτον R. S. Coiſl. Auguſt. Acad. Ald. Trinc. Com. φυλ' ἴτον Steph. Heinſ. Moſchop. 200. τάδε Auguſt.

hoc eſt, ἐπομεῖται ὄρνον. τιμῆσις. *Guietus.*

196. Δυσκέλαδος] Κακὰς φήμας ἐγείρων, malos rumores. alias *raucus.* male expoſ. *Idem.*

198. Λευκοῖσιν Φαρέεσσιν] Per candidas veſtes ſanctimonia et puritas denotantur. Saepiſſime in ſacris Scripturis haec figura occurrit. Sic Apocal. 4, 4. Καὶ κυκλόθεν τοῦ θρόνου θρόνοι εἴκοσι καὶ τέσσαρες· καὶ ἐπὶ τοὺς θρόνους εἶδον τοὺς εἴκοσι καὶ τέσσαρας πρεσβυτέρους καθημένους περιβεβλημένους ἐν ἱματίοις λευκοῖς. Et 7, 9. Ἰδοὺ, ὄχλος πολὺς, ὃν ἀριθμῆσαι αὐτὸν οὐδεὶς ἠδύνατο ἐκ παντὸς ἔθνους, καὶ φυλῶν, καὶ λαῶν, καὶ γλωσσῶν, ἑστῶτες ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου, περιβεβλημένοι στολὰς λευκάς. Et 19, 8. Καὶ ἐδόθη αὐτῇ ἵνα περιβάληται βύσσινον καθαρὸν, καὶ λαμπρόν. τὸ γὰρ βύσσινον τὰ δικαιώματά ἐστι τῶν ἁγίων. *Robinſ.*

200. Νέμεσις] Vide dicta ad Theogoniae v. 223. Haec eſt altera illa Nemeſis, quae homines, non ſecus ac pudor, ad virtutem incitabat. Proprie

Θνητοῖς ἀνθρώποισι· κακὴ δ' ἀλκὴ ἔσσεται ἀλκή.
Νῦν δ' αἶνον βασιλεῦσ' ἐρέω φρονέουσι καὶ αὐτοῖς.
Ὣδ' ἴρηξ προσέειπεν ἀηδόνα ποικιλόδειρον,

Mortalibus hominibus: mali vero non erit remedium.
Sed nunc fabulam regibus narrabo quamuis ipsi sapiant.
Sic accipiter affatus est luscinium canorum,

201. ἀλκὴ] βοήθεια. 202. αἶνον] παροιμίωδη λόγον. βασιλεῦσ'] κριτικῶς. ἐρέω] λέξω. φρονέουσι] νοοῦσι. 203. ὣδ'] ὕτως. ἴρηξ] ἱέραξ. ποικιλόδειρον] τὴν ποικιλόφωνον.

est νέμεσις, *iusta vituperatio*, quo sensu saepe, apud *Homerum*, occurrit, vt animaduertit *Eustathius*; cuius vituperationis metu, a delinquendo abstinemus. Ideo cum Pudore coniungitur hic ab *Hesiodo*. Quare idem Grammaticus obseruauit ὅτι ἡ Νέμεσις πρὸς τὴν Αἰδὼ ὡς πρός τι λέγεται, Αἰδώς τε γὰρ ἡ διὰ τὴν Νέμεσιν γινομένη ἐπιστροφή, Νέμεσις δὲ ἡ μέμψις ἔπί τινος ὃν αἰδούμεθα γινομένη: *Nemesin esse correlatam ad Pudorem; Pudor enim est attentio orta propter Nemesin*, (seu *Castigationem*) *Nemesis vero vituperatio ab aliquo quem reueremur profecta*. Loca *Eustathii* indicabit Index Romanus. Hanc Nemesin, pro more suo, προσωποποιήκεν *Hesiodus*. Altera Nemesis fuit Dea Iustitiae praeses, quae peccata plectere putabatur et quam descripsit *Ammianus Marcellinus* Lib. XIV. C. II. ad quem vide Interpretes, vt et ad Act. XXVIII, 4. *Clericus*.

Προλιπόντ'] Pro προλιπῶσα Nominatiuo Duali Foeminino. Figura apud poëtas vsitata, vt notauit Schol. Soph. ad Oedip. Colon. v. 1672. Ἰδόντε καὶ παθόσα] ἀντὶ τοῦ ἰδόσαν καὶ παθόσαν. Πολλαχοῦ δὲ τῷ σχήματι χρῆται, ἀντὶ τῶν θηλυκῶν τὰ ἀρρενικὰ τιθείς. καὶ ἐν Ἠλέκτρᾳ,

Ὦ τοῖσιν ἐχθροῖς εὖ βεβηκόσι ποτὲ,
Ψυχῆς ἀφειδήσαντε πρᾶξάτην φόνον.

Καὶ πάλιν,

Ὄρα, κακῶς πράσσοντε, μὴ μείζω κακὰ
Κτησώμεθα.

Καὶ Ὅμηρος

Τώδε βάτην τρήρωσι πελειάσσιν ἰθμαθ' ὁμοίας.

Καὶ Ἡσίοδος — Προλιπόντ' ἀνθρώπους.

Porro hunc locum videtur respexisse Iuuenalis Sat. 6.

Credo pudicitiam Saturno rege moratam
In terris, visamque diu. — Paulatim deinde ad Superos Astraea recessit
Hac comite, atque duae pariter fugere sorores. Rob.

203. Ποικιλόδειρον] *Colla variegatam.* vulgo *canoram.* Guietus.

205. Πε-

Ὕψι μάλ' ἐν νεφέεσσι φέρων ὀνύχεσσι μεμαρπώς.
Ἣδ' ἐλεὸν, γναμπτοῖσι πεπαρμένη ἀμφ' ὀνύχεσσι,
Μύρετο· τὴν δ' ὄγ' ἐπικρατέως πρὸς μῦθον ἔειπε·
Δαιμονίη, τί λέλακας; ἔχει νύ σε πολλὸν ἀρείων.
Τῇδ' εἶς, ἢ σ' ἂν ἐγώ περ ἄγω, καὶ ἀοιδὸν ἐοῦσαν.
Δεῖπνον δ', αἴ κ' ἐθέλω, ποιήσομαι, ἠὲ μεθήσω.
† Ἄφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν.
† Νίκης τε στέρεται, πρὸς τ' αἴσχεσιν ἄλγεα πάσχει.
Ὣς ἔφατ' ὠκυπέτης ἱέραξ, ταναυσίπτερος ὄρνις.

Alte in nubibus ferens vnguibus correptam.
Illa vero misere, curuis confixa vnguibus,
Lugebat: eam autem ille imperiose compellauit.
Infelix, quid strepis? habet te multo fortior.
Hac vadis, qua de duco, licet sis cantatrix.
Epulabor vero te, si libet, vel dimittam.
† Imprudens autem, quicumque voluerit cum potentioribus contendere:
† Quippe victoria priuatur, et praeter conuicia dolores patitur.
Sic ait velox accipiter, latis alis praedita auis.

204. ὕψι] ὑψοῦ. νεφέεσσι] νέφεσι. ὀνύχεσσι] ὄνυξι. μεμαρπὼς] συλλαβὼν. 205. ἐλεὸν] ἐλεεινὸν. γναμπτοῖσι] καμπτύλοις. πεπαρμένη] πεπερομένη (sic). ὀνύχεσσι] ὄνυξι. 206. μύρετο] ἐμύρετο· ἐδύρετο. ἐπικρατέως] ἀλαζονικῶς (sic). μῦθον] λόγον. ἔειπεν] εἶπε. 207. δαιμονίη] ἀθλία. λελάκας (sic)] λαλεῖς· βοᾷς. νύ] δὴ. ἀρείων] κρείττων. 208. τῇδ'] ἐκεῖ. εἶς] πορεύσῃ. ἢ] ὅπου. ἀοιδὸν] μουσικὴν. ἐοῦσαν] ὄσαν. 209. ἠὲ] ἢ. μεθήσω] ἀπολύσω. 210. huic versui praescriptum est: γνωμικὸν. ἄφρων] ἀνόητος. ὅς κ'] ὅτις. κρείσσονας] κρείττονας. ἀντιφερίζειν] ἀνταγωνίζεσθαι· μάχεσθαι. 211. στέρεται] στερεῖται. αἴσχεσιν] ὀνείδεσι. ἄλγεα] λύπας 212. ὣς] ὅτως. ἔφατ'] εἶπε. ὠκυπέτης] ὁ ταχέως πετόμενος. ἱέραξ] ἱέρακι. ταναυσίπτερος] ὁ τετμημένην τὴν πτῆσιν ποιῶν.

205. ὀνύχεσσιν Acad. Senat. 207. λέληκας codd. Rob. omnes, Acad. Trinc. λελ"κας (sic) Augusti. 208. ἧς Trinc. ἧσ' Ald. 210. Ἄφρων Trinc. Moschop. ἀθλίη Acad.

205. Πεπαρμένη ἀμφ' ὀνύχεσσι] Ἀμφιπεπαρμένη ὀνύχεσσιν. *Idem.*

207. Δαιμονίη τί λέλακας] Ἀ δαίμων, δαίμονος ἡ τύχη, δαιμόνιος, infortunatus, infelix. Interdum fortunatus, beatus, vt Il. β. τί λέλακας;] *quid strides?* vers. seq. τῇδ' εἶς] Hac ibis. *Idem.*

Ὦ Πέρση; σὺ δ' ἄκουε δίκης, μηδ' ὕβριν ὄφελλε.
Ὕβρις γάρ τε κακὴ δειλῷ βροτῷ· οὐδὲ μὲν ἐσθλὸς
Ῥηϊδίως φερέμεν δύναται, βαρύθει δέ θ' ὑπ' αὐτῆς, 215
Ἐγκύρσας ἄτῃσιν· ὁδὸς δ' ἑτέρῃφι παρελθεῖν
Κρείσσων ἐς τὰ δίκαια. δίκη δ' ὑπὲρ ὕβριος ἴσχει
Ἐς τέλος ἐξελθοῦσα· παθὼν δέ τε νήπιος ἔγνω.
Αὐτίκα γὰρ τρέχει Ὅρκος ἅμα σκολιῇσι δίκῃσιν.

O Perſa, tu vero cole iuſtitiam, neque iniuriam foue.
Iniuria enim pernicioſa eſt tenui homini, nam nec diues
Facile ferre eam poteſt, grauaturque ab illa,
Quoties in damna incidit: via vero altera perueniendi
Melior ad iuſta: iuſtitia enim iniuriam vincit
Ad finem progreſſa: ſtultus vero malo ſuo diſcit.
Continuo enim curſu ſequitur Iurisiurandi Deus iniuſta iudicia.

213. δίκης] δικαιοσύνης. ὕβριν] ἀδικίαν. ὄφελλε] αὔξανε. 214. δειλῷ] ἀγενεῖ. βροτῷ] ἀνθρώπῳ. ἐσθλὸς] ἀγαθός. 215. φερέμεν] φέρειν. βαρύθει] βαρύνεται. 216. ἐγκύρσας] ἐντυχὼν. ἄτῃσιν] βλάβαις. ἑτέρῃφι] καθ' ἑτέραν μερίδα. παρελθεῖν] ὥστε. 217. κρείσσων] ἀμείνων. ἐς τὰ δίκαια] λέγει (ſic). δίκη] δικαιοσύνη. ἴσχει] ὑπερέχει. 218. ἐξελθοῦσα] τελειωθεῖσα. νήπιος] ὁ μωρός. ἔγνω] ἐνόησε. 219. σκολιῇσι] διεστραμμέναις. δίκῃσι] κρίσεσι.

213. μὲν δ' Auguſt. 216. ἑτέρῃφι Iunt. παρελθεῖν Procl.

214. Ὕβρις γάρ τε κακὴ] Τὸ χρῆσθαι τῇ ὕβρει. vid. Tzetz. *Guietus.*

216. Ἑτέρῃφι] Φι adnexum eſt hic recto caſui, cum proprium ſit obliquorum. *Scaliger.*

Ἑτέρῃφι παρελθεῖν] Καθ' ἑτέραν μερίδα. ordo, ὁδὸς δὲ τοῦ παρελθεῖν εἰς τὰ δίκαια κρείσσων. Vel ſic, ἑτέρῃφι δὲ ἡ ὁδὸς τοῦ π. ἑτέρῃφι ex alia parte. *Guietus.*

217. Ὑπὲρ ὕβριος ἴσχει] Ὑπερέχει. *Idem.*

219. Ὅρκος] An ἡ ἐπιορκία, vt Heinſius? an ἡ τῆς ἐπιορκίας τιμωρία. vt Proclus? *Idem.*

Ὅρκος] Hic Ὅρκος eſt Numen, quod praeeſſe finxit *Heſiodus* religioni iurisiurandi, et de quo Theogoniae v. 231. Sed quare iniuſta iudicia comitari, et quidem curriculo, dicitur hoc Numen? Nimirum, vt periuros iudices plectat, quemadmodum ex ſuperioribus et ſequentibus liquet. Eodem ſenſu, Iuſtitia dicitur ἕπεσθαι, ſequi populos et vrbes de quibus poenas ſumit, v. 222. Vide et *Hierocleem* in 2. v. Pythagoricorum Carminum

Τῆς δὲ Δίκης ῥόθος ἑλκομένης ἢ κ' ἄνδρες ἄγωσι 220
Δωροφάγοι, σκολιαῖς δὲ δίκαις κρίνωσι θέμιστας.

Iuſtitiae vero aſpera eſt ſemita tractae quocumque viri duxerint Donis corrupti, prauis poſtquam ſententiis decideruntres.

220. τῆς -- Δίκης] δικαιοσύνης. ῥόθος] θόρυβος γίνεται. ἑλκομένης] συρομένης. ἢ] ὅπου. ἄγωσιν] φέρωσι. 221. δωροφάγοι] οἱ τὰ δῶρα τρώγοντες. σκολιαῖς] διεστραμμέναις. δίκαις] κρίσεσι. κρίνωσι] διακρίνωσι. θέμιστας] δικαιοσύνας.

220. ἢν' Ald. ἄγωσιν Senat. Acad. 221. σχολιαῖς Trinc.

nam. Similis fictio adhibetur in inſigni Oraculo Pythiae, quod exſtat apud *Herodotum* Lib. VI. c. 86. dignumque eſt quod hic adſcribatur:

Γλαῦκ' Ἐπικυδείδη, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον ἔστω
Ὅρκῳ νικῆσαι, καὶ χρήματα ληΐσασθαι·
Ὄμνυ' ἐπεὶ θάνατός γε καὶ εὐόρκιον μένει ἄνδρα.
Ἀλλ' Ὅρκος παῖς ἐστὶν ἀνώνυμος, οὐδ' ἔπι χεῖρες
Οὐδὲ πόδες. κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰσόκε πᾶσαν
Συμμάρψας ὀλέσῃ γενεὴν, καὶ οἶκον ἅπαντα.

Glauce fili Epicydidis, in praeſentia quidem ſatius ſit iureiurando vincere, et pecunias praedari. Iura, quandoquidem mors etiam in iureiurando religioſum virum manet. Sed iurisiurandi filius eſt qui nomine caret, neque ei adſunt manus, neque pedes; celer tamen conſequitur, donec vniuerſam correptam ſobolem perdiderit, et totam domum. Clericus.

220. Τῆς δὲ Δίκης ῥόθος] Supple γίνεται. Ῥοθος, hoc eſt, ἦχος, θόρυβος, turba. *Gaiſeus.*

Τῆς δὲ δίκης ῥόθος] Male verterunt Interpretes, *Iuſtitiae eſt fremitus.* Verte, *Iuſtitiae aſpera eſt ſemita.* Plutarchum aſperas et montoſas vias ῥόθους appellaſſe notat Scholiaſtes, ex quo infert Heſiodum intelleXiſſe aſperam et indirectam eſſe viam, per quam iuſtitia a corruptis iudicibus trahitur. Τὸν ῥόθον οἱ μὲν ἤκουσαν τὸν ψόφον, ὅθεν καὶ ῥόθιον καλεῖσθαι τὸ κτυποῦν κῦμα, καὶ ῥεῦμα. Πλούταρχος δὲ βυιωτάζων (ἔστω γὰρ καλεῖν βοιωτὰς) τὰς ὀρεινὰς ὁδὰς τὰς στενὰς καὶ δυσάντεις ῥόθους ὀνομάζεσθαί φησιν. Εἰ ἓν τοῦτο κρατοίη, λέγοι ἂν ὅτι, τῆς Δίκης ἑλκομένης ὑπὸ τῶν ἐπὶ δώροις τὰς δίκας κρινόντων σκολιῶς, ῥόθος ἐστὶ· τοῦτ' ἐστὶ, δυσάντης ἡ ὁδὸς καὶ τραχεῖα δι' ἧς ἕλκεται ὑπὸ τῶν δικαζῶν. Rob.

Ἡ δ' ἕπεται κλαίουσα πόλιν τε καὶ ἤθεα λαῶν,
Ἠέρα ἐσσαμένη, κακὸν ἀνθρώποισι φέρουσα,
Οἵ τέ μιν ἐξελάσωσι, καὶ οὐκ ἰθεῖαν ἔνειμαν.
Οἳ δὲ δίκας ξείνοισι καὶ ἐνδήμοισι δίδοῦσιν 225
Ἰθείας, καὶ μή τι παρεκβαίνουσι δικαίῳ,
Τοῖσι τέθηλε πόλις; λαοὶ δ' ἀνθεῦσιν ἐν αὐτῇ.
Εἰρήνη δ' ἀνὰ γῆν κουροτρόφος· οὐδέ ποτ' αὐτοῖς
Ἀργαλέον πόλεμον τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεύς,

Haec vero sequitur deflens, vrbemque et sedes populorum,
Aere induta, malum hominibus adferens,
Quique ipsam expellere solent, neque rectam ferunt sententiam:
At qui iura tam peregrinis quam ciuibus reddunt
Recta, neque a iusto quidquam exorbitant,
Iis floret vrbs, populique florent in illa
Pax vero per terram alma; neque vmquam illis
Molestum bellum immittit late cernens Iupiter,

222. ἡ δ'] αὕτη. ἕπεται] ἀκολουθεῖ. κλαίουσα] θρηνοῦσα. ἤθεα] ἤθη· διατριβὰς. λαῶν] τῶν. 223. ἠέρα] ὁμίχλην. ἐσσαμένη] ἐνδυμένη (sic). κακὸν] βλάβην. 224. οἵ] οἵτινες. μιν] αὐτὴν. ἐξελάσωσι (sic)] ἐλαύνουσι. ἰθεῖαν] εὐθεῖαν. ἔνειμαν] ἔδωκαν. 225. οἳ] οἵτινες. δίκας] δικαιοσύνας. ξείνοισι] ξένοις. ἐνδήμοισι] πολίταις. δίδοῦσιν] διδόασι. 226. ἰθείας] εὐθείας. δικαίῳ] τῆς δικαιοσύνης. 227. τοῖσι] τούτων (sic). τέθηλε] θάλλει. ἀνθεῦσιν] ἀνθοῦσι. 228. ἀνὰ] εἰς. κουροτρόφος] τρέφουσα τοὺς νέους. 229. ἀργαλέον] λυπηρὸν. τεκμαίρεται] σημειοῦται· βουλεύεται. εὐρύοπα (sic)] ὁ μεγαλόφωνος.

222. τε deest in cod. Augusti. 224. ἐξελάσειν R. S. B. 699. 731. Coisl. ἐξελάσωσι Augusti. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinsi. 225. διδοῦσι Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 226. παραβαίνουσι B. 699. 228. ἐὐδέποτ' Augusti. 229. εὐρυόπα Augusti.

222. Ἤθεα] Scribendum videtur: πόλις κατὰ, ἠ ἤθεα λαῶν, infra: v. 281. Εἴ γάρ τις ἠ ἐθέλῃ τὰ δίκαι' ἀγορεύειν. *Guietus.*

227. Τοῖσι τέθηλε πόλις] Cum hisce temporibus immortalitas animi crederetur, mirum est, in recensione poenarum et praemiorum, alterius vitae nullam mentionem fieri. Quod et apud *Homerum*, non vno loco, videre est. Perpaucos enim in inferis poenas dare fingit, propter insignia scelera; Elysios vero campos implet non bonis, sed celebribus viris, quales Heroës Troïcorum temporum latrociniis quam virtutibus clariores. *Clericus.*

228. Εἰρήνη δ' ἀνὰ γῆν κουροτρόφος.] Subintellige ἐστί. *Guietus.*

229. Τεκμαίρεται] Meditatur, molitur. Vett. glossae in notis Heinsii: τεκμαίρομαι παρ

Οὐδέ ποτ' ἰθυδίκαισι μετ' ἀνδράσι λιμὸς ὀπηδεῖ, 230
Οὐδ' ἄτη· θαλίης δὲ μεμηλότα ἔργα νέμονται.
Τοῖσι φέρει μὲν γαῖα πολὺν βίον· ἔρεσι δὲ δρῦς
Ἄκρη μέν τε φέρει βαλάνους, μέσση δὲ μελίσσας·
Εἰροπόκοι δ' ὄιες μαλλοῖς καταβεβρίθασι·

Nec vmquam iuſtos infeſtat homines fames,
Neque noxa: conuiuia autem celebrant.
Fert quippe iis terra multum victum: in montibus vero quercus
Summa quidem fert glandes, media vero apes:
Lanigerae autem oues velleribus onuſtae ſunt:

230. ἰθυδίκαισι] ταῖς δικαίοις. λιμὸς] εἰρήνη. ὀπηδεῖ] ἀκολουθεῖ. 231. ἄτη] βλάβη. θαλίης] θαλίαις· δείπνοις. μεμηλότα] πεφροντισμένα. νέμονται] καρπῶνται (sic). 232. τοῖσι] τούτοις. γαῖα] γῆ. 234. ὄιες] πρόβατα. καταβεβρίθασι] βαρύνονται.

230. ουδέποτ' August. ἰθυδίκῃσι B. 699. ἰθυδίκοισι Tzetz. 231. οὐδ' ἄτη B. 60. 233. Ἄκρῃ Trinc. 234. μαλοῖς August. Acad. καταβεβρίθασιν Acad.

παρ' Ὁμήρῳ τὸ τελείω, παρ' Ἡσιόδῳ δὲ τὸ βουλεύω. Sic v. 237. τοῖς δὲ δίκην Κρονίδης τεκμαίρεται. hoc eſt, βουλεύει meditatur vt ſup. molitur. vulgo: *parat*. Idem.

Ἀργαλέον πόλεμον τεκμαίρεται] Heſiodus voce τεκμαίρεσθαι vtitur de Diis, ſicut Ariſtophanes voce ἐπιβουλεύεσθαι. Pluto:

Ἀτὰρ διὰ τί γε ταῦτα ἐπιβουλεύεται ποιεῖν ἡμᾶς;

Loquitur ibi de Ioue Carrio, ſicut hic Heſiodus: quamobrem fruſtra non fuerunt antiquorum gloſſae, neſcio quae: quae nos monent, τεκμαίρομαι παρ' Ὁμήρῳ τὸ τελείω, παρ' Ἡσιόδῳ δὲ τὸ βουλεύω: quod Comicus ἐπιβουλεύεσθαι dixit. Ceterum, quod notabunt vtriuſque Poëtae ſtudioſi, vel ex hoc Homerum apparet Heſiodo noſtro priorem, cui τὸ τεκμαίρεσθαι eſt τὸ τελειῦν: antiqua enim lingua τέκμαρ ita in vſu erat. Philoſophus Rhetor. I. τὸ γὰρ τέκμαρ καὶ πέρας ταὐτόν ἐστι κατὰ τὴν ἀρχαίαν γλῶτταν. *Heinſius.*

231. Θαλίης δὲ μεμηλότα ἔργα νέμονται] An μεμηλότες? Sic placet Heinſio, et mihi. θαλίης μεμηλότες, οἱ πλήθῳ μεμηλότες, πολέμῳ μεμηλότες, hoc eſt, πλήσιοι, πολεμικοί. *Guietus.*

235. Τίκτουσιν δὲ γυναῖκες] Hinc petitum Horatianum illud: *Laudantur ſimili prole puerperae.* Rab.

Τίκτουσιν δὲ γυναῖκες ἐοικότα τέκνα γονεῦσιν: 235
Θάλλουσιν δ' ἀγαθοῖσι διαμπερές· οὐδ' ἐπὶ νηῶν
Νείσσονται· καρπὸν δὲ φέρει ζείδωρος ἄρουρα.
Οἷς δ' ὕβρις τε μέμηλε κακὴ, καὶ σχέτλια ἔργα,
Τοῖσδε δίκην Κρονίδης τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεύς.
Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις κακοῦ ἀνδρὸς ἀπήυρα 240
Ὅστις ἀλιτραίνει, καὶ ἀτάσθαλα μηχανάαται.
Τοῖσιν δ' ὐρανόθεν μέγ' ἐπήγαγε πῆμα Κρονίων,

Pariunt vero mulieres ſimiles parentibus liberos:
Florentque bonis perpetuo: neque nauibus
Iter faciunt: fructum vero profert foecundus ager.
Quibus autem iniuria pernicioſa curae eſt, prauaque opera,
Iis poenam Saturnius parat late cernens Iupiter.
Saepeque vniuerſa ciuitas malum ob virum punitur,
Qui peccat, et iniqua machinatur.
Illis autem coelitus magnum importare ſolet malum Saturnius,

235. τίκτουσι (ſic)] γεννῶσι. ἐοικότα] ὅμοια. τέκνα] παῖδας. γονεῦσι] τοκεῦσι. 236. διαμπερὲς] διόλου. 237. νείσσονται] πορεύονται. 238. μέμηλε] διὰ φροντίδος. σχέτλια] χαλεπὰ. 239. Κρονίδης] ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου. τεκμαίρεται] βουλεύεται. εὐρύοπα] ὁ μεγαλόφωνος. 240. etiam huic verſui praeſcriptum eſt: γνωμικόν. ξύμπασα] ὅλη πᾶσα. ἐπαυρεῖ (ſic)] ἀπολαύει. 241. ἀλιτραίνει] ἁμαρτάνει. ἀτάσθαλα] ἀνόσια. μηχανάαται] μηχανᾶται· πράττει. 242. ὐρανόθεν] ἐκ τοῦ ὐρανοῦ. πῆμα] βλάβην. Κρονίων] ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου.

235. τίκτουσι Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 236. θάλλουσι Auguſt. Senat. 240. ἐπαυρεῖ codd. Rob. omnes, Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 241. Ὅστι Acad. Senat. 242. Τοῖσι Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

240. Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις] Si dicerent Poëtae vrbem dare poenas, eo quod viri vnius ſcelera aut prauos mores probet, vel certe ferat, cum nec probare, nec ferre deberet; nihil eſſet cur eos de Numinis iuſtitia male ſenſiſſe queremur. Qui enim probat, aut facile patitur ſcelus, haud melior eſt eo, a quo perpetratur. Sed cum immeritos dare poenas peccatorum alienorum volunt, tum vere Deo iniuſtitiam aperte adſcribunt. Quamobrem a Philoſophis merito damnantur. Haec quoque Theologos oportet diligenter ad animum reuocare. *Clericus.*

244. Οὐδὲ γυναῖκες τίκτουσι] Vide exemplum Gen. XX, 17. Adi et *Callimachum* Hymno in Dianam v. 127. et notata ab Illuſtriſſ. Viro *Euseb. Spanhemio*. Clericus.

246. Ἡ

Λιμὸν ὁμῶ καὶ λοιμόν· ἀποφθινύθουσι δὲ λαοί·
Οὐδὲ γυναῖκες τίκτουσιν· μινύθουσι δὲ οἶκοι,
Ζηνὸς φραδμοσύνῃσιν Ὀλυμπίου. ἄλλοτε δ' αὖτε
Ἢ τῶν γε στρατὸν εὐρὺν ἀπώλεσεν, ἢ ὅγε τεῖχος,

Famem ſimul et peſtem: intereunt vero populi;
Neque mulieres pariunt; minuuntur autem familiae,
Iouis Olympii conſilio. interdum vero rurſus
Aut horum exercitum ingentem perdidit, aut ille murum,

243. λιμὸν] πεῖναν. λοιμὸν] λοιμικὴν νόσον. ἀποφθινύθουσι] φθείρονται. 244. τίκτουσιν] γεννῶσι. μινύθουσι] σμικρύνονται. 245. Ζηνὸς] Διὸς. φραδμοσύνῃσιν] βουλαῖς. Ὀλυμπίου] ἀρεσίου. 246. τῶν γε] τούτων. εὐρὺν] πλατὺν· ἢ πολὺν. ἀπώλεσεν] ἔφθειρε. ὅγε] ὅτος.

245. φραδμοσύνῃσι Ald. Trinc. 246. ὅγε Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. atque ſic edidit Rob. pro vulg. τόγε.

246. Ἢ ὅγε τεῖχος] In Clerici editione ὅγε τεῖχος mutatur in τόγε τεῖχος, ſcil. quia ὅγε redundare videatur. Perperam. nam vox ὅγε ita prolata peculiarem Emphaſin habet, et affirmationem quodammodo adauget. Sic noſter infra v. 321. Εἰ γάρ τις, καὶ χερσὶ βίῃ μέγαν ὄλβον ἕληται, Ἢ ὅγ' ἀπὸ γλώσσης λήϊσσεται. Et 732. Ἑζόμενος δ' ὅγε θεῖος ἀνὴρ πεπνυμένα εἰδώς, Ἢ ὅγε πρὸς τοῖχον πελάσας εὐερκέος αὐλῆς. Homerus Il. γ, 409. Εἰσόκε σ' ἢ ἄλοχον ποιήσεται, ἢ ὅγε δαλήν. Callimachus hymn. in Bacchum, Ἔλπομαι, ἢ Αἴγυπτον ἀφίξεται, ἢ ὅγε Κύπρον. Pariter Latini. Virgil. Georg. 4, 254.

Continuo eſt aegris alius color; horrida vultum
Deformat macies; tum corpora luce carentum
Exportant tectis et triſtia funera ducunt;
Aut illae *pedibus connexae ad limina pendent.*

Horat. Epod. 9.

Terra marique victus hoſtis Punico
Lugubre mutauit ſagum;
Aut ille *centum nobilem Cretam vrbibus*
Ventis iturus non ſuis.

Et Od. 9. lib. 1.

Nec dulces amores Sperne puer, neque tu *choreas.*

Quem verſum optime defendit celeb. Bentleius. „Diſplicet viro ſummo Iulio Scaligero praenomen *tu*, hic intruſum. *Verſus*, ait, *coegiſſe videtur eum vt praenomen interponeret:* Sane a codicibus „Petrenſi et Galeano abeſt *tu*; „fortaſſe quod et librariis quoque otioſe poſitum videbatur. „Cur igitur iidem Virgilio „ignoſcunt, qui eodem plane „modo

Ἢ νέας ἐν πόντῳ Κρονίδης ἀποτίνυται αὐτῶν.
Ὦ βασιλῆες, ὑμεῖς δὲ καταφράζεσθε καὶ αὐτοὶ
Τήνδε δίκην· ἐγγὺς γὰρ ἐν ἀνθρώποισιν ἐόντες
Ἀθάνατοι λεύσσουσιν, ὅσοι σκολιῇσι δίκῃσι 250
Ἀλλήλους τρίβουσι, θεῶν ὄπιν οὐκ ἀλέγοντες.
Τρὶς γὰρ μύριοι εἰσὶν ἐπὶ χθονὶ πολυβοτείρῃ

Aut naues in ponto Saturnius punit illorum.
O reges, vos autem considerate etiam ipsi
Poenam hanc. prope enim inter homines versantes
Dii vident, quotquot prauis iudiciis
Se mutuo atterunt, Deorum vindictam non curantes.
Ter enim deciés mille sunt in terra multorum altrice

247. νέας] ναῦς. πόντῳ] θαλάσσῃ. Κρονίδης] ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου. ἀποτίνυται] τιμωρεῖται. 248. βασιλῆες] κριταὶ. καταφράζεσθε] νοεῖτε. 249. δίκην] κρίσιν. ἐγγὺς] πλησίον. 250. λεύσσουσι (sic)] βλέπουσι. σκολιῇσι] διεστραμμέναις. δίκῃσιν] κρίσεσι. 251. τρίβουσι] φθείρουσι. ὄπιν] ἐπιτροφὴν. ἀλέγοντες] φροντίζοντες. 252. τρὶς - μύριοι (sic)] ἀντὶ τοῦ ἀναρίθμητοι. χθονὶ] γῇ.

247. ἀποτίνυται Senat. Acad. 250. λεύσσουσι Augusti. λεύσσουσιν Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. φράζονται B. 699. δίκῃσιν Acad. Senat. 252. μυρίοι Augusti.

„modo locutus est Aen. 5, 456.
„*Praecipitemque Daren ardens agit aequore toto,*
„*Nunc dextra ingeminans ictus, nunc* ille *sinistra.*
„Senec. Herc. Fur. 1246.
„*Per sancta generis sacra, per ius nominis*
„*Vtrumque nostri, siue me altorem vocas,*
„*Siue tu parentem*".

Similis est doctiss. viri Sam. Clarkii nota ad Il. γ, 409. vbi praeter exempla a Bentleio prolata citat etiam Odyss. β, 326. Ἢ τινας ἐκ Πύλου ἄξει ἀμύντορας ἠμαθόεντος, Ἢ ὅγε καὶ Σπάρτηθεν. *Rob.*

249. Τὴν δὲ δίκην] Hanc litem meam, non vt interpp. *Hanc iustitiam.* Sic supra v. 39. οἱ τήνδε δίκην ἐθέλωσι διακάσσαι. Sic Tzetzes. Et inferius 269: Τὴν δὲ δίκην πόλις. meam litem. *Guietus.*

252. Τρὶς γὰρ μύριοι] Vide not. ad Theogon. vss. 187. et 215. Inuehitur in hunc locum *Clemens Alexandrinus*, in Admonitione ad Gentes; sed ita vt liqueat *Hesiodi* integrum locum ei prae oculis non fuisse. *Clericus.*

253. Φύ-

Ἀθάνατοι Ζηνὸς, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων·
Οἵ ῥα φυλάσσουσίν τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα,
Ἠέρα ἐσσάμενοι, πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν.
Ἡ δέ τε παρθένος ἐστὶ Δίκη, Διὸς ἐκγεγαυῖα,
Κυδρή τ' αἰδοίη τε θεοῖς οἳ Ὄλυμπον ἔχουσιν.
Καὶ ῥ' ὁπότ' ἄν τις μιν βλάπτῃ σκολιῶς ὀνοτάζων,
Αὐτίκα πὰρ Διὶ πατρὶ καθεζομένη Κρονίωνι,
Γηρύετ' ἀνθρώπων ἄδικον νόον· ὄφρ' ἀποτίσῃ

Dii Iouis, cuſtodes mortalium hominum:
Qui iudicia obſeruant, et praua opera,
Aëre induti, paſſim oberrantes per terram.
Virgo autem eſt Iuſtitia, Ioue prognata,
Auguſta et veneranda Diis qui coelum habent.
Et cum quis illam laedat impie contumelia afficiens,
Statim apud Iouem patrem conſidens Saturnium,
Queritur hominum iniquitatem: vt luat

253. Ζηνὸς] Διὸς. φύλακες] ὑπηρέται· ἔφοροι. 254. ῥα] δὴ. δίκας] δικαιοσύνας. σχέτλια] κακὰ. 255. ἠέρα] ἀορασίαν. ἐσσάμενοι] ἐνδεδυμένοι. πάντη] πανταχῆ. φοιτῶντες] περιπατοῦντες. αἶαν] γῆν. 256. ἐκγεγαυῖα] γεγενημένη. 257. κυδρὴ (sic)] ἔνδοξος. αἰδοίη] εὐλαβὴς. Ὄλυμπον] οὐρανὸν. 258. μιν] αὐτὴν. ὀνοτάζων] φαυλίζων. 259. πὰρ] παρὰ. 260. γηρύετ'] ἀπαγγέλλει. ἀποτίσῃ] ἀποδώσῃ.

254. φυλάσσουσι Auguſt. 257. κυδρὴ B. 60. Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 258. ὁπόταν τις Auguſt.

253. Φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων] Sextus Empiricus aduerſus Mathemat. l. 8. hunc verſum citans legit μερόπων ἀνθρώπων; memoriae forſan lapſu. Omnes enim quos vidi codices habent θνητῶν. *Rob.*

254. Οἵ ῥα φυλάσσουσιν] Sup. v. 124. *Guietus.*

258. Ὀνοτάζον] Ab ὀνόω ὄνος et ὀνοτὸς, apud Apoll. Rhod. ὀνοτὸς, ὀνοτάζω, vitupero, contemno. *Guietus.*

260. Γηρύετ' ἀνθρώπων] Clamat, loquitur, vulgo conqueritur. *Guietus.*

Ὄφρ' ἀποτίσῃ Δῆμος ἀτασθαλίας βασιλήων] Vide ad v. 240. Si ipſa Iuſtitiae Dea praeſes efficit vt *quidquid deliranti Reges plectantur Achiui*, quamuis improbent ac vitent vitia ac delicta Regum, vbi erit Iuſtitia? *Clericus.*

264. Ἐπι-

Δῆμος ἀτασθαλίας βασιλήων, οἳ λυγρὰ νοεῦντες
Ἄλλῃ παρκλίνουσι δίκας, σκολιῶς ἐνέποντες.
Ταῦτα φυλασσόμενοι, βασιλῆες, ἰθύνετε μύθους,
Δωροφάγοι, σκολιῶν δὲ δικῶν ἐπιπάγχυ λάθεσθε.
Οἳ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ ἄλλῳ κακὰ τεύχων· 265
Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύσαντι κακίστη.

Populus peccata regum, qui praua cogitantes
Alio inflectunt ius, iniuſte ſententiam pronunciantes.
Haec cauentes, o reges, corrigite ſententias,
Doniuori, iniuſtorumque iudiciorum prorſus obliuiſcamini.
Sibi ipſi mala fabricatur vir alii mala fabricans:
Malumque conſilium conſultori peſſimum.

261. ἀτασθαλίας] ἁμαρτίας· ἀδικίας. νοεῦντες] νοοῦντες. 262. Ἄλλῃ] ἀλλαχῇ. παρκλίνουσι] παρακλίνουσι· παρατρέχουσι. ἐνέποντες] λέγοντες. 263. ἰθύνετε μύθους] εὐθείας ποιεῖτε κρίσεις. 264. πάγχυ (ſic)] παντελῶς. λάθεσθε] ἐπιλάθεσθε. 265. ad totum verſum: γνωμικόν. οἳ αὐτῷ] ἑαυτῷ. τεύχει] κατασκευάζει. 266. κακίστη] [ſubaud.] ἐστὶ.

262. πὰρ κλίνουσι Iunt. 1. 2. 263. ἰθύνετε δίκας B. 60. 264. ἐπὶ πάγχυ Auguſt. ἐπιπαγχυλάθεσθε Ald.

264. Ἐπιπάγχυ λάθεσθε] Ἐπὶ πάγχυ λάθεσθε. Τμῆσις pro ἐπιλάθεσθε πάγχυ. *Guietus.*

265. Οἳ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ] Hos duos verſus cohaerere recte obſeruauit *Heinſius*; ſed in eo peccat quod βουλὴν pro ἐπιβουλῇ, *inſidiis*, accipi debere contendit, quamuis nulla id auctoritate firmare poſſit. Rem optime intellexit *A. Gellius* Lib. IV. cap. 5. quamquam ei inequitat vir doctus. In Senario: *malum conſilium conſultori peſſimum eſt*, vocem *conſultor* eſſe eum qui conſilium dat, nemo non videt, vt in hiſce Marii verbis, apud *Salluſtium* in Bello Iugurthino: *egomet in agmine, in praelio conſultor idem et ſocius periculi adero.* Ex Patris ſchedis. *Clericus.*

266. Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ] Hos ſeptem verſus, nimirum, hunc, et ſex illum ſequentes, teſte Proclo, Plutarchus reiiciebat, cui facile aſſentior. *Guietus.*

Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ] Particula δὲ ponitur pro καὶ, vt Iliad. A.

Εἰ δὲ σὺ καρτερός ἐσσι θεὰ δέ σε γείνατο μήτηρ.

Si praeſtantior es, teque peperit Dea mater; vbi poſterius δὲ eſt pro καὶ. *Ex Patris ſchedis.* Clericus.

Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ] Male hunc verſum veteres plerique et

Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμὸς, καὶ πάντα νοήσας,

Omnia videns Iouis oculus, omniaque intelligens,

267-271. eiiciendos censet Plutarchus apud Proclum.

et recentiores acceperunt partim; partim supine interpretari sunt. Cohaeret enim cum praecedente, quem ad huius intellectum adhibere debuerant. Inter eos est Gellius, vbi de Historia Hetruscorum Aruspicum, ex Annal. maximorum lib. XI. et Verrii Flacci lib. I. agit: nisi quod illud ambiguum sit, et vtroque modo accipi possit. Ceterum minime exprimitur ista interpretatione quod Hesiodus voluit; *Malum consilium consultori pessimum.* ἡ κακὴ βελὴ, est, ἡ ἐπιβελὴ. ὁ βελεύσας, est, ὁ ἐπιβελεύσας, hoc est, quod in proxime praecedenti versu fuit ὁ κακὰ τεύχων. Germanum sensum eumdemque plane hi duo versus habent. Posterior a priore diuulsus fuit maleque vsurpatus. Nam nec τὸ *consultor*, nec τὸ *consultus*, quod alii, vocem βελεύων exprimere potest. Reddendum igitur erat: *Insidiae insidiatori pessimae*; vel, *Malum consilium ei qui concepit pessimum.* Heinsius.

267. Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμός] In Hieroglyphicis Aegyptiorum, oculus τὴν δίκην significabat, teste Siculo Diodoro, vel τὸν δίκης τηρητὴν. Nec apud Hesiodum aliter: apud quem veteres etiam vocem Διὸς numquam in hoc libro proprie accipi notarunt, quod valde ea confirmat, de quibus nos in Introductione disputauimus. Theon Διὸς ὀφθαλμὸν τὸν ἀέρα interpretatus est. Ἡσίοδος, inquit, Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμός, τὸν ἀέρα ἔτω καλῶν. Sed tales delicias Grammaticis relinquamus. *Heinsius.*

Πάντα ἰδὼν Διὸς] Hunc et sex sequentes versus obelo configit Plutarchus quasi iniustitiam et impietatem redolentes. Ὁ Πλούταρχος, ait Proclus, τὲς ἑπτὰ τέτας στίχους ἐκβάλλει ὡς ἀναξίας τῆς Ἡσιόδε περὶ δικαίων καὶ ἀδίκων κρίσεως. Sed nequicquam haec res Plutarchum sollicitum habuit, cum versus 273. ab omni prorsus impietate Poëtam absoluat, Ἀλλὰ τάγ' ἄπτω ἔολπα τελεῖν Δία τερπικέραυνον. Haud dissimiliter de prouidentia diuina locutus est Psalmista ipse entheus Ps. 73. Ὡς ἀγαθὸς ὁ θεὸς τῷ Ἰσραὴλ, τοῖς εὐθέσιν τῇ καρδίᾳ. Ἐμὲ δὲ παρὰ μικρὸν ἐσαλεύθησαν οἱ πόδες· Παρ' ὀλίγον ἐξεχύθη τὰ διαβήματά μου. Ὅτι ἐζήλωσα ἐπὶ ἀνόμοις, εἰρήνην ἁμαρτωλῶν θεωρῶν. Sed postea v. 18. quidquid difficile et incongruum hac in re videatur, id diuinae iustitiae

Καί νυ τάδ', αἴκ' ἐθέλῃσ', ἐπιδέρκεται· οὐδέ ἑ λήθει
Οἵην δὴ καὶ τήνδε δίκην πόλις ἐντὸς ἐέργει.
Νῦν δὲ ἐγὼ μήτ' αὐτὸς ἐν ἀνθρώποισι δίκαιος
Εἴην, μήτ' ἐμὸς υἱός· ἐπεὶ κακὸν ἄνδρα δίκαιον
Ἔμμεναι, εἰ μείζω γε δίκην ἀδικώτερος ἕξει.
Ἀλλὰ τάγ' οὔπω ἔολπα τελεῖν Δία τερπικέραυνον.
Ὦ Πέρση, σὺ δὲ ταῦτα μετὰ φρεσὶ βάλλεο σῇσιν,

Et haec (ſiquidem vult) inſpicit: neque illum latet
Quale hoc quoque iudicium ciuitas intus exerceat.
Ego porro nec ipſe nunc inter homines iuſtus
Sim, nec meus filius: quoniam malum eſt iuſtum
Eſſe, ſiquidem plus iuris iniuſtior habebit.
Sed haec nunquam arbitror facturum Iouem fulmine gaudentem.
O Perſa, ceterum tu haec in animo tuo repone,

268. νυ] δή. αἴκ'] ἐὰν. ἐθέλῃσ'] ἐθέλησι. ἐπιδέρκεται] βλέπει. ἑ] αὐτὸν. λήθει] λανθάνει. 269. δίκην] κρίσιν. ἐέργει] κατέχει. μήτ'] [ſubaud.] εἴθε. αὐτὸς] ἐγὼ. 271. κακὸν] [ſubaud.] πράγμά ἐστι. ἄνδρα] τινὰ 272. δίκην] δικαιοσύνην. 273. τάγ'] ταῦτα. ἔολπα] ἐλπίζω. τελεῖν] πληρῶν. τερπικέραυνον] τὸν εἰς τὰς ἐναντίας τὰς κεραυνὰς τρέποντα 274. βάλλεο] βάλλε. σῇσιν] σαῖς.

269. Οἵην δὲ Auguſt. 270. Νῦν δ' Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 271. ἐπὶ Ald. Trinc.

ſtitiae et ſapientiae conciliat Pſalmiſta. Πλὴν διὰ τὰς δολιότητας ἔθηκε αὐτοῖς· κατέβαλες αὐτὰς ἐν τῷ ἐπαρθῆναι. Πῶς ἐγένοντο εἰς ἐρήμωσιν; *Rob.*

270. Νῦν δὲ ἐγὼ μήτ' αὐτὸς etc.] Virum optimum non fuiſſe *Heſiodum*, ſi modo dicti huius ſui memor fuerit, intelliget quiſquis ſecum animo reputabit virtutem, in hiſce terris, numquam fuiſſe vitio beatiorem, ſi omnia expendantur; imo vero ſemper fuiſſe grauiſſimas querelas de infelicitate bonorum. Non ſatis ergo caute faciebat, qui virtutem ſuam pendere volebat ex felicitate, quam in hac vita a Numine exſpectaret, et quam perpauci conſequuntur. *Clericus.*

271. Μήτ' ἐμὸς υἱὸς] Ἰσέον ὅτι υἱὸς Ἡσιόδου Μνασέας ἐστί· Φιλόχορος δὲ Στησίχορόν φησι τὸν ἀπὸ Κλυμένης· ἄλλοι δὲ Ἀρχιέπη. *Proclus.* (ex ed. Rob.)

273. Ἀλλὰ τάγ' οὔπω] Vt, ſcilicet, iniuſtus litem vincat. *Guietus.*

277. Ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ] Sine dubio Varro ex hoc loco mutuatus eſt verſus iſtos:

Naturæ hominis omnia ſunt paria

Qui

Καί νυ δίκης ἐπάκουε, βίης δ' ἐπιλήθεο πάμπαν. 275
Τόνδε γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε Κρονίων,

Et iustitiae quidem obtempera, violentiae vero obliuiſcere prorſus.
Namque hanc hominibus legem poſuit Saturnius,

275. νυ] δὴ. βίης] βίας. πάμπαν] παντελῶς. 276. διέταξε] συνέθηκε· προσέταξε.

275. νὴ Trinc.

Qui pote plus vrget, piſcis vt ſaepe minutos
Magnus comeſt, vt aves enicat accipiter. Scaliger.

276. Τόν δὲ γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε Κρονίων] *Ioſephus* Lib. II. contra *Apionem*, p. 1070. negat olim fuiſſe notum *nomen legis*, apud Graecos, eo quod, apud *Homerum*, non exſtaret vox νόμος, ſed ſuppar ei *Heſiodus* oſtendit hominem falli, et os ſublitum ei fuiſſe a Graeculo quopiam, a quo hoc acceperat argumentum. Verba eius ſunt: μηδ' αὐτὸ τοῦνομα πάλαι ἐγινώσκετο παρὰ τοῖς Ἕλλησι· καὶ μάρτυς Ὅμηρος ἐδαμοῦ τῆς ποιήσεως αὐτῷ χρησάμενος: *ne nomen quidem* (legis) *olim notum erat apud Graecos. Teſtis Homerus, qui nuſquam in ſuis poematibus eo vſus eſt.* Verum caſu contigit eam vocem non adhiberi ab *Homero*, qui ſane integram Linguam Graecam ſuis verſibus non eſt complexus; quemadmodum in *Cicerone* deſunt voces, quae in eiuſdem aetatis optimis Scriptoribus ſaepe leguntur. *Leges* porro *Iouis* dictae videntur antiquiſſimae conſuetudines, quarum auctor, propter vetuſtatem, ignorabatur. Sic apud *Sophoclem* Antigone v. 455. quae, ſpreto Creontis edicto, Polynicen fratrem ſepeliuerat, quaerentem Creontem cur id facere auſa eſſet, alloquitur v. 455. et ſeqq.

Οὐ γάρ τι μοι Ζεὺς ἦν ὁ κηρύξας τάδε,
Οὐδ' ἡ ξύνοικος τῶν κάτω θεῶν Δίκη,
Οἵ τ' ἐξ ἀνθρώποισιν ὥρισαν νόμους
Οὐδὲ σθένειν τοσοῦτον ὠόμην τὰ σὰ
Κηρύγμαθ', ὥς' ἄγραπτα κἀσφαλῆ θεῶν
Νόμιμα δύνασθαι θνητὸν ὄντ' ὑπερδραμεῖν.
Οὐ γάρ τι νῦν γε κἀχθὲς, ἀλλ' ἀεί ποτε
Ζῇ ταῦτα, κοὐδεὶς οἶδεν ἐξ ὅτου φάνη.
Τούτων ἐγὼ οὐκ ἔμελλον, ἀνδρὸς ὀδένος
Φρόνημα δείσας, ἐν θεοῖσι τὴν δίκην
Δώσειν.

Neque enim Iupiter erat, qui mihi

Ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ καὶ οἰωνοῖς πετεηνοῖς,
Ἔσθειν ἀλλήλους, ἐπεὶ οὐ δίκη ἐστὶν ἐπ' αὐτοῖς.
Ἀνθρώποισι δ' ἔδωκε δίκην, ἣ πολλὸν ἀρίστη
Γίνεται. εἰ γάρ τις κ' ἐθέλῃ τὰ δίκαι' ἀγορεύειν 280
Γινώσκων, τῷ μέν τ' ὄλβον διδοῖ εὐρύοπα Ζεύς·

Piscibus quidem et feris et auibus volucribus,
Se mutuo vt deuorent, quandoquidem iustitia carent.
Hominibus autem dedit iustitiam, quae multo optima
Est. Si quis enim velit vera in publico dicere
Quae nouit, ei opes largitur late videns Iupiter:

278. ἔσθειν] ἐσθίειν. τρώγειν. δίκη] δικαιοσύνη. 279. πολλὸν] πολύ. 280. ἀγορεύειν] λέγειν. 281. τῷ] τότῳ. διδοῖ] δίδησι.

277. οἰωνοῖσι πετεηνοῖς Auguſt. πετεινοῖς etiam ed. Ald. 278. ἐπὶ Ald. Trinc. 280. κε θέλῃ Auguſt. ſed in marg. —— *) γάρ τις κ' ἐθέλοι. * nam priores litterae reſectae ſunt. κεθέλῃ Iunt. 1. 2. ἐθέλοι Procl. 281. τὸ Trinc.

mihi haec edixerat, neque Iuſtitia, quae habitat cum Diis inferis; qui haſce leges hominibus praeſcripſerunt. Neque poſſe tantum putabam tua edicta, vt non ſcripta et certa Deorum iura poſſet mortalis violare. Non enim nunc demum et heri, ſed ſemper vigent, nec quiſquam nouit vnde edita ſint. Horum ego cauſa, hominis cuiuſquam animum timens, non debui apud Deos poenas dare. Clericus.

278. Ἔπεὶ οὐ δίκη ἐστὶν ἐπ' αὐτοῖς] Superius ἔταξε νόμον. *Guietus.*

280. Εἰ γάρ τις κ' ἐθέλῃ τὰ δίκαι' ἀγορεύειν Γινώσκων] Ordo εἰ γάρ τις γινώσκων τὰ δίκαια ἐθέλῃ ἀγορεύειν. Anaſtrophe. *Idem.*

281. Ὄλβον διδοῖ εὐρύοπα Ζεύς] Vt negari nequit quin interdum ὄλβιοι fuerint, qui iuſtiorem ceteris vitam agebant: ſic nemo vereatur affirmare non minus frequenter homines malos feliciores bonis fuiſſe. Mala et bona, ſcilicet, huius vitae nec iraſcentis nec fauentis Numinis indicia ſunt, cum promiſcue in quoſuis effundantur; quod multis locis Veterum probare liceret, niſi res experientia quotidiana ſat liqueret. Itaque Poetae noſtri pollicitationes et minae non ſunt magni faciendae. Ad alteram dumtaxat reſpiciendum vitam, vt monuerunt Philoſophi et Poetae recentiores. *Clericus.*

Ὄλβον διδοῖ] Pari ratione Vir. Cl. affirmare poteſt ſacrorum etiam ſcriptorum pollicitationes et minas magni non eſſe faciendas. Nonne talibus polli-

Ὅς δέ κε μαρτυρίῃσιν ἑκὼν ἐπίορκον ὀμόσσας
Ψεύσεται, ἐν δὲ δίκην βλάψας, νήκεστον ἀάσθη,
Τοῦδέ τ' ἀμαυροτέρη γενεὴ μετόπισθε λέλειπται·

Qui vero teſtimoniis volens peierans
Mentietur, iuſtitiam impediens, ſine ſpe remedii laeditur,
Atque eius obſcurior progenies poſtea relinquitur:

283. ἐν] περισσὴ (ſic). δίκην] κρίσιν· δικαιοσύνην. νήκεστον] ἀνήκεστον· ἀθεράπευτον. ἀάσθη] ἐβλάβη. 284. ἀμαυροτέρη] σκοτεινοτέρα. λέλειπται] ἐγκαταλείφθη.

pollicitationibus miniſque Scripturae abundant? Pſ. 92. Δίκαιος ὡς φοίνιξ ἀνθήσει, ὡσεὶ κέδρος ὁ ἐν τῷ Λιβάνῳ πληθυνθήσεται, Ἔτι πληθυνθήσονται ἐν γήρει πίονι, καὶ εὐπαθοῦντες ἔσονται. et Pſ. 112. Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος τὸν κύριον. Δυνατὸν ἐν τῇ γῇ ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ. Γενεὰ εὐθέων εὐλογηθήσεται. Δόξα καὶ πλοῦτος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. Ex his omnibus ſatis liquet, viris bonis huiuſce vitae aeque ac futurae promiſſionem eſſe. Hae autem promiſſiones quamuis non ita ſtricte accipiendae ſint, vt res ita neceſſario euenturae putentur, bonam tamen ſpem diuini fauoris afferunt, nec mediocria ad virtutem incitamenta ſunt. *Rob.*

282. Μαρτυρίῃσιν ἑκὼν] An μαρτυρίῃσιν ἑκών, vt εἴκων θυμῷ, hoc eſt, cedens teſtimoniis: cedere autem teſtimoniis erit fauere teſtimoniis, ſeu in fauorem alicuius teſtimonium dicere. ἑκὼν ab εἴκω mutato ſpiritu, vt ab ἄγω, ἠγέομαι, ἠγοῦμαι. Pro ἐπίορκον autem legendum videtur ἐπὶ ὅρκον. *Guietus.*

283. Ἐν δὲ δίκην βλάψας] Scribo: Ἢδὲ δίκην βλάψας. τὸ ἐμβλάπτω Homero eſt impedio. *Idem.*

284. Τοῦδέ τ' ἀμαυροτέρη etc.] Vide verba Oraculi allata ad v. 219. Sed falſum hoc quoque eſſe exempla innumera oſtendebant olim, vt hodie. Quot fuerunt optimi viri, quorum poſteri infelices in hiſce terris fuerunt, nec multo poſt plane exſtincti? Quot contra ſcelerati homines et teterrimi etiam tyranni poſteritatem in multa ſaecula florentem reliquerunt? Igitur non ſunt incitamenta virtutis petenda ex pollicitationibus aut minis, quas euentus ipſe paſſim arguit. Nec puto exiguum fuiſſe peccandi irritamentum, iis qui alias rationes virtutis colendae in promtu non habuerunt, quod viderent falſa eſſe quae de eius praemiis delictorumque poenis in hac vita iactabantur. *Clericus.*

Ἀνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.
Σοὶ δ' ἐγὼ ἐσθλὰ νοέων ἐρέω, μέγα νήπιε Πέρση.
Τὴν μέντοι κακότητα καὶ ἱλαδόν ἐστιν ἑλέσθαι
Ῥηϊδίως· ὀλίγη μὲν ὁδὸς, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει.
Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτὴν,

Viri autem iusti posteritas apud posteros illustrior.
Ceterum tibi ego bene cupiens dicam, stultissime Persa,
Malitiam quidem cumulatim etiam capere
Facile est: breuis quippe via est, et in proximo habitat.
Ante virtutem vero sudorem Dii posuerunt
Immortales: longa vero atque ardua via est ad illam,

285. εὐόρκου] εὐσεβοῦς. μετόπισθεν] μετὰ ταῦτα. ἀμείνων] κρείττων. f. λαμπρὴ (sic). 286. νοέων] νοῶν. ἐρέω] ἐρῶ· λέξω. νήπιε] μωρὲ. 287. κακότητα] ἀκμήν. ἱλαδὸν] ἀθρόως. ἑλέσθαι] λαβεῖν. 288. ῥηϊδίως] ῥᾳδίως· εὐκόλως. μάλα] λίαν. ἐγγύθι] πλησίον. ναίει] οἰκεῖ. 289. προπάροιθεν] ἔμπροσθεν. 290. ὄρθιος] ὀρθὸς· ὀξὺς. οἶμος] ὁδὸς.

286. νοέων Trinc. 288. ὀλίγη Ald. ἐγγύθι Iunt. 1. 2.

288. Ὀλίγη μὲν ὁδὸς] Plato et Xenophon hunc versum citantes legunt λείη. Pulchrior certe λείη, quam ὀλίγη, praesertim cum postea dicitur μάλα δ' ἐγγύθι ναίει, et virtutis semitae τραχύτητα huic ipsi λειότητι opponi videtur. Sed *dissentientibus* codicibus nihil muto, Hesiodum qualem inuenio exhibiturus. Fieri certe potuit vt et memoriae lapsu ita scripserint Plato et Xenophon, vel etiam, si casu quodam e libris suis litterulam ο excidisse contigit, ob similitudinem τὲ λίγη et τὲ λείη, posteriorem hanc vocem legerint. *Robins.*

Si verba, vt vulgo eduntur leguntur, ταυτολογίαν habent, maxime ingratam, cum ὀλίγη et ἐγγύθι ναίειν vnum idemque sit. Quare ambabus amplector alteram lectionem, quam virquidam doctus in Obseruatt. Misc. T. I. V. I. p. 318. e Platone petitam exhibuit, Ῥηϊδίως. ΛΕΙΗ μὲν ὁδὸς — quod et sequentibus ὄρθιος et τραχὺς melius respondet. *Krebs.*

290. Μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος] A Criticis nonnullis hoc traditur praeceptum, vt poëtae et oratores res ipsas, quas describunt, vocum tum sono, tum structura debeant imitari. Ita Dionys. Halic. περὶ συνθέσεως c. 20. Ταῦτα δὲ παρατηρῆντα δεῖ τὸν ἀγαθὸν ποιητὴν τε καὶ ῥήτορα μιμητικὸν εἶναι τῶν πραγμάτων, ὑπὲρ

ὧν

ὧν ἄν τις λόγος ἐνφέρῃ, μὴ μόνον κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν ὀνομάτων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν σύνθεσιν. Ὃ ποιεῖν εἰωθεν ὁ δαιμονιώτατος Ὅμηρος . . .

Καὶ μὴν Σίσυφον εἰσεῖδον κρατερὰ ἄλγε' ἔχοντα,
Λᾶαν βαστάζοντα πελώριον ἀμφοτέρῃσιν.
Ἦτοι ὁ μὲν σκηριπτόμενος χερσίν τε ποσίν τε,
Λᾶαν ἄνω ὤθεσκε ποτὶ λόφον, καὶ τὸ ἔπειτα.
τὸν δὲ ἀπὸ καρυφῆς ἐπισεύφοντα πάλιν καὶ κατωμυλιόμενον πέτρον ἐς τὸν αὐτὸν ἡρμήνευκε τρόπον, ἀλλ' ἐπιταχύνας καὶ συσρέψας τὴν σύνθεσιν.

Αὖθις ἔπειτα πέδονδε κυλίνδετο λᾶας ἀναιδής.

Hunc ipsum locum artificii Homerici specimen a cultissimi viro ingenii Iosepho Addisono prolatum inuenio, qui tamen istam obseruationem nimis temere sibi propriam dicauit, eatenus Criticis intactam. Pulcherrima etiam de hac arte praecepta recentiores Critici tradidere. Vida Poëtic. lib. 3.

Haud satis est illis vicunque claudere versum,
Et res verborum propria vi reddere claras;
Omnia sed numeris vocum concordibus apiant,
Atque sono quaecunque canunt imitantur, et apta
Verborum facie, et quaesito carminis ore,
Nam diuersa opus est veluti dare versibus ora,
Diuersosque habitus, ne qualis primus et alter
Talis et inde alter, vultuque incedat eodem.
Hic melior motuque pedum, et pernicibus alis,
Molle viam tacito lapsu per levia radit.
Ille autem membris ac mole ignavius ingens
Incedit tacito molimine subsidendo.

Hanc autem artem recentiorum poëtarum summus Alexander Popius optime et praecepit et assecutus est in *Arte Critica*, poëmate Angl. sermone conscripto. Ista autem hac de causa notaui, vt ostenderem hanc artem nec Hesiodo nostro ignotam fuisse, quod ex hoc praecipue loco illustrandum duxi, quia praelaudatis illis versibus Homer. affinis est.

Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτὴν,
Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηαι
Ῥηϊδίη δ' ἤπειτα πέλει, χαλεπὴ περ ἐοῦσα.

In illo versu, quo via longa et ardua esse dicitur, tria nomina eandem terminationem habentia, ideoque longiorem vocis pausam facientia, vsurpantur — μακρὸς καὶ ὄρθιος οἶμος. Asperitatem vero viae describit asperrimis literis coëuntibus, et longiori pausa

Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηαι,
Ῥηϊδίη δ' ἤπειτα πέλει χαλεπή περ ἐοῦσα.

Primumque aſpera: vbi vero ad ſummum veneris,
Facilis deinceps eſt, quantumuis difficilis fuerit.

291. τρηχὺς] τραχὺς· σκληρὸς. ἐπὴν] ἐπεὶ. ἵκηται (ſic)] ἔλθῃ. 292. ῥηϊδίη] εὔκολος. πέλει] ὑπάρχει.

291. τοπρῶτον Ald. Auguſt. ἵκηται codd. Rob, omnes, Auguſt. Acad. Ald. Trinc. lunt. 1. 2. Steph. Com. Heinſ. 292. δή πειτα (ſic) Auguſt. δὴ ἤπειτα Senat. a manu ſecunda.

in verſu medio — καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον. Quum vero facilitatem progreſſus in cacumine velit deſcribere, diuerſis numeris vtitur, et vocales adeo frequentes, celeremque verborum curſum exhibet, vt, quemadmodum loquitur Dionyſius, ταῦτα δὲ φύσεώς ἐστιν αὐτοματιζούσης ἔργα, ἀλλὰ τέχνης μιμήσασθαι τὰ γινόμενα πειρωμένης.

Ῥηϊδίη δ' ἤπειτα πέλει, χαλεπὴ περ ἐοῦσα. *Rob.*

291. Εἰς ἄκρον ἵκηται] Ἵκηαι legendum cenſet Heinſius. Sed male. Nam τὸ τὶς ſupplendum. *Guietus.*

Ἵκηαι] Cum Veteres hunc locum laudantes habeant ἵκηται, nec diſſentiant Codices, mallem hoc retinere; non enim video cur *via* dici nequeat εἰς ἄκρον ὄρος ἱκνεῖσθαι, *peruenire ad ſummum montem.* Imo ſubaudiendum ὁδὸς oſtendit ſequens foemininum ῥηϊδίη. *Clericus.*

— ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται] Cum hunc librum aliquot iuuenibus nuper explicarem, monebam eos, emendandum, ἵκηαι, quamuis apud Clementem, Philonem, Xenophontem et alios aliter legi non ignorarem: de eodem poſtea me monuit illuſtriſſimus Scaliger, et doctiſſimus Meurſius. *Heinſius.*

292. Ῥηϊδίη δ' ἤπειτα πέλει] Ne ſemper Grammatica ſectari videar, lubet hic vnum atque alterum locum *Senecae*, quibus haec ſententia egregie illuſtratur, adſcribere. Sic ergo ille Ep. XLI. *Rationale animal eſt homo; conſummatur itaque eius bonum, ſi id adimplevit, cui naſcitur. Quid eſt autem, quod ab illo ratio haec exigit? Rem facillimam, ſecundum naturam ſuam viuere. Sed hanc difficilem facit communis inſania.* Epiſtola vero CIV. *Non quia*, inquit, *difficilia ſunt non audemus; ſed quia non audemus, difficilia ſunt.* Clericus.

Οὗτος μὲν παναρίστος ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει,
† Φρασσάμενος τά κ' ἔπειτα καὶ ἐς τέλος ἦσιν ἀμείνω.

Ille quidem optimus eſt, qui per ſe in omnibus ſapit,
† Cogitans quaecumque dein et ad finem vſque ſint meliora.

293. αὐτῷ (ſic)] ἀφ' ἑαυτῦ. 294. φρασσάμενος] νοήσας. ἦσιν] εἶ (ſic).

293. αὐτῷ codd. Rob. omnes, Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. αὐτῷ Acad. Com. Heinſ.

293. Ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει] Quomodo νοεῖν apud Heſiodum ſumatur, oſtendimus ſupra, ad locum illum, τὴν μέν κεν ἐπαινέσσειε νοήσας. Cuius ſignificationis elegantiam ſi perpendiſſent interpretes, legendum notaſſent, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει. Ceterum αὐτὸς ſumitur elegantiſſime ſicut apud Theocritum in illo, Πολλάκι ταὶ ὄιες ποτὶ τ' αὐλιον αὐταὶ ἀπῆλθον. Apud Virgil.

Ipſae lacte domum referunt diſtenta capellae
Vbera —

Ipſae, id eſt, *ſponte ſua*. ὁ αὐτὸς νοῶν πάντα, eſt, ὁ κατὰ πάντα αὐτὸς, τετέρι κατ' αὐτὸν, σοφὸς ὤν, qui oppanitur, τῷ διὰ ἑτέρου τινὸς νουθετήσεως σοφῷ γεγονότι. *Heinſius.*

Οὗτος μὲν παναρίστος] Ζήνων μὲν ὁ Στωϊκὸς ἐνήλαττε τὰς σίχας, λέγων

Οὗτος μὲν παναρίστος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται·
Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος ὃς αὐτῷ πάντα νοήσει,

τῇ εὐπαθείᾳ πρωτεῖα διδὺς, τῇ φρονήσει δὲ τὰ δευτερεῖα. Ἀρίστιππος δὲ, ἀπ' ἐναντίας, ὁ Σωκρατικὸς, ἔλεγε, συμβάλλεσθαι χεῖρον εἶναι τὸ προσαιτεῖν. *Procl.* Horatius autem (Ep. 17. lib. 1.) prudentiae principatum attribuit. *Quamuis, Scaeua, Satis per te tibi conſulis* — Ad quem locum appoſite Dacierus citat Liuium Heſiodi verba pene transferentem. „Saepe ego „audiui, milites, eum primum „eſſe virum, qui ipſe conſulat, „quod in rem ſit; ſecundum, „eum qui bene monenti obe„diat; qui nec ipſum conſule„re, nec alteri parere ſciat, eum „extremi ingenii eſſe.“ Huic licet adiicere et illud Sophocl. Antig. 731. Φημὶ ἔγωγε πρεσβεύειν πολὺ φύναι τὸν ἄνδρα πάντ' ἐπιζήμης πλέω. Εἰ δ' ἔξεν (φιλεῖ γὰρ τοῦτο μὴ ταύτη ῥέπειν) Καὶ τῶν λεγόντων εὖ καλὸν τὸ μανθάνειν. *Robinſ.*

Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται. 295
Ὃς δέ κε μήτ' αὐτὸς νοέῃ, μήτ' ἄλλου ἀκούων
Ἐν θυμῷ βάλληται, ὅδ' αὖτ' ἀχρηΐος ἀνήρ.
Ἀλλὰ σύ γ' ἡμετέρης μεμνημένος αἰὲν ἐφετμῆς
Ἐργάζευ, Πέρση, διὸν γένος, ὄφρά σε Λιμὸς
Ἐχθαίρῃ, φιλέῃ δὲ εὐσέφανος Δημήτηρ 300

Sed et ille bonus est, qui bene monenti paruerit.
Qui vero nec per se sapit, neque alii parere
In animum inducit, ille contra homo inutilis est.
Verum tu nostri semper praecepti memor,
Operare, o Persa, diuinum genus, vt te Fames
Oderit, amet autem pulcre coronata Ceres

295. ἐσθλὸς] ἀγαθὸς. εὖ εἰπόντι] τῷ καλῶς λέξαντι. πίθηται] ὑπακούσῃ. 296. νοέῃ] νοῇ. 297. ἀχρηΐος] ἄχρηστος· ἀνωφελὴς. 298. αἰὲν] ἀεὶ. ἐφετμῆς] ἐντολῆς. 299. ἐργάζευ] ἐργάζε. διὸν] ἔνδοξον. 300. ἐχθαίρῃ] μισῇ. φιλέῃ] φιλῇ. Δημήτηρ] γῆ.

296. αὐτῷ B. 60. 731. R. S. Coisl. μήθ' αὐτῷ August. Acad. Moschop. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinf. 300. δέ σ' Coisl. B. 639. 731. Acad. Ald. Trinc. Steph. marg. δὲ σε Moschop. δ' August. εὐσέφανος Coisl. B. 639. 731. August. Ald.

296. Ὃς δέ κε μήθ' αὐτῷ νοέῃ] Δι' ἑαυτοῦ. *Guietus.*

297. Ἐν θυμῷ βάλληται] In animum inducit. post, pro ὅ δ' αὖτ' ἀχρηΐος ἀνήρ, malim ὅδ' αὖτις ἀχρηΐος ἀνήρ. *Idem.*

299. Διὸν γένος] Valde huius Epitheti prodigi, vt ita loquar, erant Veteres, vt vel ex *Homero* liquet, qui διὸν συβώτην, *diuinum subulcum* vocat Odyss. Φ. v. 234. Sed et eo abutitur hic *Hesiodus*, qui non tam magnifice loquitur de patre suo, infra vss. 633. et 634. *Clericus.*

Διὸν γένος τὸν Πέρσην λέγει, ἢ διότι παῖδες Διὸς τινὸς ἦσαν, ἢ διότι εἰς τὰς θεὰς ἀνέφερον τὴν γένεσιν. εἰς γὰρ Ὀρφέα, καὶ Καλλιόπην τὸ γένος ἀνῆγον. *Moschop.* Quicunque sensus verbis affigatur, ego certe non intelligo, quo pacto versus 633. et 634. nobilitati huius generis contradicant, nisi probauerit vir Cl. neminem bona stirpe oriundum pauperem posse deuenire. *Rob.*

300. — ὄφρά σε λιμὸς Ἐχθαίρῃ, φιλέῃ δέ] Parodiam huius loci elegantem Cratinus fecerat:

Ἐσθιέ καὶ σῇ γαστρὶ δίδυ χάριν, ὄφρά σε λιμὸς
Ἐχθαίρῃ, Κοννᾶς δὲ πολυσέφανος νικήσει.

Erat autem Connas ille tibicen, poculis addictus admodum,

Αἰδοίη, βιότῳ δὲ τεὴν πίμπλησι καλιήν.
Λιμὸς γάρ τοι πάμπαν ἀεργῷ σύμφορος ἀνδρί.
Τῷ δὲ θεοὶ νεμεσῶσι, καὶ ἀνέρες, ὅς κεν ἀεργὸς
Ζώῃ, κηφήνεσσι κοθούροις ἴκελος φύσιν,
Οἵ τε μελισσάων κάματον τρύχουσιν ἀεργοὶ
Ἔσθοντες· σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔσω μέτρια κοσμεῖν,

Veneranda; victuque tuum impleat horreum.
Fames enim semper ignauo comes est viro.
Huic vero et Dii indignantur, et homines, quicumque otiosus
Viuit, fucis aculeo carentibus similis cupiditate,
Qui apum laborem absumunt otiosi,
Vorantes: tibi vero opera decentia obire gratum sit,

301. τεὴν] σὴν. πίμπλησι] πλήρει (sic). καλιὴν] αὐλίαν. 302. πάμπαν] παντελῶς. ἀεργῷ] ἀργῷ. σύμφορος] ἁρμόδιος· συμφερόμενος. 303. τῷδε (sic)] τούτῳ. νεμεσῶσι] μισοῦσι. 304. κοθούροις] κολοβοῖς· τοῖς ἔχουσι τὸ κέντρον κεκρυμμένον (sic) ἐν τῇ ὀρᾷ. εἴκελος (sic)] ὅμοιος. 305. μελισσάων] μελισσῶν. κάματον] πόνον. τρύχουσιν] δαπανῶσι. 306. ἔσθοντες] ἐσθίοντες.

301. Εἰδοίη Iunt. I. 302. νι Trinc. 303. τῇδε August. Ald. 304. εἴκελος August. Acad.

dum, qui Olympicorum certaminum cum victor aliquoties declaratus fuisset, pauper admodum, nihil praeter κότινον quo Olympici victores coronabantur, reseruauerat. Aristophanes Ἱππ. Ὥσπερ Κοννᾶς ξέφανον μὲν ἔχων αἰῶν, δίψῃ δ' ἀπολλὼς. *Heinsius.*

302. Σύμφορος ἀνδρί] Συναπόλεθος. *Guietus.*

304. Κοθούροις ἴκελος ὁρμήν] Hoc est, τὴν ὀρὰν βεβλαμμένος. Hesych. Κοθὼ βλάβη. a κοθὸς laesus, mutilus, κόθορος. It. κοθὼ ἡ. siue κόθορος pro κόλορος, παρὰ τὸ κολὴν τὴν ὀρὰν εἶναι, κόλος, κολοβὸς, κολόω, etc. Hesych. *Guietus.*

305. — τρύχουσιν ἀεργοί] Pro eo Stobaeus, νήποινον ἔδουσι. *Heinsius.*

306. Μέτρια κοσμεῖν] Τὰ ἐν τῷ μέτρῳ ὄντα, ἤγουν τὰ μέτρον ἔχοντα, hoc est, τὰ τῆς ἀρετῆς, τὰ σπουδαῖα, τὰ ἄριστα, ἔξοχα. Pindarus epitaph. Hesiodi: Ἡσίοδ' ἀνθρώποις μέτρον ἔχων σοφίης, hominum praestantissimus, summam habens sapientiam. Μέτρια sunt bona, conuenientia. *Guietus.*

Σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔσω μέτρια κοσμεῖν] Μέτρια ἔργα quae dicat Hesiodus non perceperunt Interpretes. Ac primum Moschopulus, qui μέτρια reddit σύμμετρα τῇ σῇ δυνα-

Ὡς κέ τοι ὡραίῃ βιότῳ πλήθωσι καλιαί.
Ἐξ ἔργων δ' ἄνδρες πολύμηλοί τ' ἀφνειοί τε.

Vt tibi aestate collecto victu impleantur horrea.
Ex laboribus autem viri euadunt diuites et opulenti.

307. ὥς γε (sic)] ἵνα. πλήθωσι] πεπληρωμέναι ὦσι. καλιαὶ] δόμοι. 308. πολύμηλοι] πολυθρέμμονες. ἀφνειοὶ] πλούσιοι.

307. Ὡς γε Augusst. πλήθωσι B. 60. Iunt. I.

δυνάμει: neque Tzetzes, qui σεμνὰ καὶ μὴ ἀπρεπῆ. Multo minus Latini, qui *mediocria* reddiderunt. Philosophi saepe μέτριον dicunt, id quod in vnaquaque re bona maximum est. Sic et apud Platonem μετρίως λέγειν, vbique est, optime et verissime dicere: quod quia obseruatum non est, et ex eo locus hic dependet, vnum et alterum adducemus. Plato Phaedone: τοῦτο γὰρ ὤμην πρὸ τοῦ, παντὶ δῆλον εἶναι, ὅτι διὰ τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν. ἐπειδὰν γὰρ ἐκ τῶν σιτίων ταῖς μὲν σαρξὶ σάρκες προσγένωνται, τοῖς δὲ ὀστέοις ὀστᾶ, καὶ ἄτω κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ τοῖς ἄλλοις τὰ αὐτῶν οἰκεῖα ἑκάστοις προσγένηται, τότε δὴ τὸν ὀλίγον ὄγκον ὄντα, ὕστερον πολὺν γεγονέναι, καὶ οὕτω γίνεσθαι τὸν σμικρὸν ἄνθρωπον, μέγαν. οὕτω τότε ὤμην. ἆρ' ὀρθῶ σοι μετρίως; Ἔμοιγε ἔφη ὁ Κέβης. id est: *Illud certe antea existimabam apud omnes in confesso esse, edendo bibendoque illud fieri. Postquam enim cibis caro carni accesserit, ossibus similiter ossa, atque ita eadem ratione reliquis quae cum singulis maxime conueniunt, maximeque iis propria sunt, tunc illud quod minimum est, maximum euadere. Ita tum temporis arbitrabar: nonne tibi videor optime? Omnino, inquit Cebes.*

Vbi cum ex praecedentibus, tum ex Cebetis responso videmus manifeste quid sit μετρίως. Ita μέτριον paulo ante Dialogo eodem: τὴν αὐτὴν ταύτην οἶμαι εἰκόνα δέξαιτ' ἂν ἡ ψυχή, πρὸς σῶμα, καί τις λέγων αὐτὰ ταῦτα περὶ αὐτῶν μέτρια μοι φαίνοιτο λέγειν, ὡς ἡ ψυχὴ μὲν πολυχρονιόν ἐστι, τὸ δὲ σῶμα ἀσθενέστερον καὶ ὀλιγοχρονιώτερον: id est, *Eodem modo ad corpus se habeat anima. Ac si quis eadem de illis diceret, optime mihi dicere videretur: animam, nimirum, temporis longissimi esse, corpus vero imbecillius minorisque temporis.* Hesiodus postquam exemplum τῶν κηφήνων adduxit, πρὸς ἔργα μέτρια adhortatur fratrem, id est, *labores indefatigatos*: causam addit: Ὡς κέ τοι ὡραίῃ βιότῳ πλήθωσι καλιαί. Porro τὸ πλήθειν non nisi ex maximis quibuscumque con-

Καί τ' ἐργαζόμενος, πολὺ φίλτερος ἀθανάτοισιν
Ἔσσεαι ἠδὲ βροτοῖς· μάλα γὰρ συγέουσιν ἀεργάς.
Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δέ τ' ὄνειδος.

Et laborans, multo etiam carior iam immortalibus
Eris ac hominibus. valde enim oderunt otiosos.
Operari autem non est dedecus, sed ignauia dedecus est.

310. ἔσσεαι] ἔσῃ. ἠδὲ] καὶ. συγέουσιν] μισοῦσι. ἀεργὰς] ἀργὰς.
311. ἀεργίη] ἀργία.

310. ἀεργὸν Coiſl. Etiam in cod. Auguſt. in margine ſcripta eſt ſyllaba γὸν. 311. οὐδὲ Iunt. 1.

contingit. τὸ μέτρον autem eſt τὸ πέρας, *extremus rei terminus*. Theocritus in Epigrammatis victorem quemdam celebrat Demotelem, quem ait μέτριον γεγονέναι ἐν πᾶσι, quod eſt, *excelluiſſe in omnibus*, contra ac exiſtimant Interpretes:

Δαμοτέλης ὁ χορηγὸς, ὁ τὸν τρίποδ', ὦ Διόνυσε,
Καί σε τὸν ἥδιστον θεῶν μακάρων ἀναθεὶς,
Μέτριος ἦν ἐν πᾶσι. χορῷ δ' ἐκτήσατο νίκην
Ἀνδρῶν, καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ προσῆκον ὁρῶν.

Eodem modo Heſiodus in epitaphio, quod Pindaro adſcribitur, μέτρον σοφίης habere dicitur, id eſt, *multum ſapientiae*, vel *in ſapientia excellere*. Id enim quod optimum eſt, extra mediocritatem eſſe non poteſt, quia alias ad vitium deflecteret, et τὸ προσῆκον καὶ τὸ καλὸν transſcenderet; vt multis docet in moralibus Philoſophus. Μέτριον igitur eſt τὸ ἔξοχον in omni re praeclara. μέτριος erat in omnibus Demoteles, id eſt, *excellens*: μέτρια ἔργα laudat Heſiodus, id eſt, τὰ ὡς μάλιστα συνεχῆ, τὰ πολλά. Quod Interpretes Graeci minime obſeruarunt, multo minus alii. *Heinſius.*

311. Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος] Nihil planius huius verſus ſententia, cum praeſertim toto hoc opere *Heſiodus* fratrem ad laborem hortetur, et ab inertia deterreat. Attamen Veteres ἔργον conſtruxerunt cum οὐδέν, quod anſam praebuit Socratis accuſatoribus accuſandi hominem, quaſi iuuenibus nullam rem, quamuis flagitioſam, prohiberet. Quod videre eſt ex Lib. I. *Xenophontis* de Memorab. Socratis, vbi ſic rem narrat: „Dixit, inquit, „eius accuſator illum illuſtriſſi„morum quorumque Poëta„rum peſſimis ſententiis electis, „iiſque in teſtimonium addu„ctis, diſcipulos ad vitium et ty„rannidem impellere; inter„que eas Heſiodeam illam ſae„pe vſurpare, *Opus nullum eſt*

„*probrum*, *inertia vero pro-*
„*brum est*. Quibus Poëtam di-
„cebat suadere a nulla actio-
„ne, siue iniusta, siue turpi,
„abstinendum esse, sed omnia
„lucri gratia facienda. Socra-
„tes vero, postquam fassus esset
„accusator, bonum ac vtile
„esse homini operari, noxium
„vero et malum otio torpere,
„atque adeo opus bonum esse,
„otium prauum; eos qui boni
„aliquid facerent operari, et
„bonos esse operarios dicebat;
„eos autem qui talis luderent,
„vel aliud quidpiam praui et
„damnosi facerent, otiosos vo-
„cabat. Quo sensu recte habe-
„at dictum illud *Hesiodi*." Hactenus Attica Siren, quibus haud obscure indicat *Hesiodum* et *Socratem* intellexisse quodvis bonum et laudabile opus. Idem *Procli* testimonio confirmatur, qui ait a *Platone* recte hunc versum explicatum, et nostrum *Hesiodum* cuiusuis secundum naturam opus ἔργον appellare; *Homeri* exemplo, qui optimum quodque opus ἔργον simpliciter vocat. Similia habet *Eustathius* ad v. 226. Odyss. P.

Ἀλλ' ἐπεὶ ἀ δὴ ἔργα κακὴ ἔμε μαθεν, ἀκὴ ἐθελήσει
Ἔργον ἐποίχεσθαι.

Ex schedis paternis hactenus; vnde colligere licet interdum a nobis, arte et ratione in interpretando vtentibus, ea cerni quae multo peritiorum olim oculos fugerunt. *Clericus.*

Ἔργον δ' ἀδὲν ὄνειδος] Delicatos certe oportet fuisse Veteres, qui in hoc versu ἀδιάφθορα scripsisse Hesiodum voluerint: ita vt haec verba Socrati pronunciata fraudi fuerint. Eustathius: Σημείωσαι ὅτι τὸ, Ἔργον δ' ἀδὲν ὄνειδος, ὃ δή φησιν Ἡσίοδος· ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἀσαφῶς γραφὲν, ἔβλαψε τὸν σοφὸν Σωκράτην, ὃς εἰωθὼς λέγειν συχνὰ τὸ, ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἤγαν ἀδέν τί ἐσιν ὄνειδος τὸ ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς ἐμπαίεσθαι, συκοφαντίᾳ περιέπεσεν, οἷα δογματίζων, ὡς ἔργον ἀδὲν, ἤγαν ἀδεμία ἐργασία, κἂν τε φαύλη, κἂν τε χρηστὴ, ὄνειδός ἐσι τῷ ἐργαζομένῳ· κἀντεῦθεν ἐβλάβη ὡς ἀδιαφορῶν περὶ τὰς πράξεις. Sed Plutarcho accuratissimo Scriptore, et Hesiodi olim Interprete, quid faciemus, qui hoc propemodum modo hunc versum Hesiodi vsurpauit: ἐν δὲ τοῖς τότε χρόνοις, κατ' Ἡσίοδον, ἔργον ἀδὲν ἦν ὄνειδος, ἀδὲ τέχνη διαφορὰν ἔφερεν. Cum tamen τὸ ἀδὲν, non ad τὸ ἔργον, sed ad τὸ ὄνειδος referendum sit. Sed nihil est vsitatius quam elegantiae causa ad vsum alium Homeri et Hesiodi versus transferre. Quod si propterea procedat haec calumnia, singulis versibus peccauit Homerus, nisi ignóremus delicias τῶν παῳδούντων. *Heinsius.*

Εἰ δέ κεν ἐργάζῃ, τάχα σε ζηλώσει ἀεργὸς
Πλουτεῦντα· πλούτῳ δ' ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ.

Quod si laboraueris, mox te aemulabitur et otiosus
Diteſcentem: diuitias vero virtus et gloria comitatur.

312. τάχα] Ἴσως. ζηλώσει] μιμήσεται. ἀεργὸς] ἀργὸς. 313. πλουτεῦντα] πλουτοῦντας. κῦδος] δόξα. ὀπηδεῖ] ἕπεται.

312. τάχα δέ σε Auguſt. ζηλόσει Senat. ἀέργὸς Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

313. Πλούτῳ καὶ ἀρετῇ] Horat. *Et genus et formam regina pecúnia donat.* Scaliger.

Πλούτῳ δ' ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ] Hoc loco ὀπηδεῖ non eſt *ſequitur*, ſed *comitatur*; adeo vt velit *Heſiodus*, opes potius indicium eſſe, quam cauſam virtutis. Sunt tamen qui improbent huius verſus ſententiam, eo quod vt plurimum diuitiae potius vitia, quam virtutes, concilient; pro illo *Iſocratis* dicto: πλοῦτος κακίας, μᾶλλον ἢ καλοκἀγαθίας, ὑπηρέτης ἐστίν: *diuitiae vitiorum potius, quam probitatis, miniſtrae.* Verum cum *Heſiodus* ab iniqua diuitiarum acquiſitione hactenus fratrem deterruerit et ad laborandum hortatus fuerit, manifeſtum eſt eum hic intelligere opes iuſte et labore partas, quae numquam deſtituuntur virtute comite. Alioqui dicendus erit *Heſiodus* loqui, ex opinione vulgi, quod diuitias quam maxime admiratur, probatque ſaepe diuitum flagitia. Ex paternis ſchedis. *Clericus.*

Neſcio, an ἀρετὴ hic loci melius exponi poſſit *forma, pulchritudo*, et de hoc vocis iſtius ſenſu vide Cl. Hutchinſ. ad Xenoph. Κυρ. Παιδ. p. 316. Voce vero ſic expoſita, huic ſententiae accommodatius erit Horatianum illud, Epiſt. l. 1.

Scilicet vxorem cum dote, fidemque et amicos,
Et genus et formam regina pecunia donat,
Ac bene nummatum decorat Suadela Venuſque. Rob.

Optime haec verba interpretatus eſt Plutarchus de audd. poëtt.: ὅταν ὁ νέος ἀναγινώσκει τό, τε· Πλούτῳ δ' ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ. μὴ καθήσθω τὰς πλουσίας ἐμπεπλεγμένος, καὶ τεθηπὼς, καθάπερ ὤνιον εὐθὺς ἀργυρίῳ τὴν ἀρετὴν ἔχοντας; μηδ' ἐπὶ τύχῃ κεῖσθαι τὴν αὐτῷ φρόνησιν αὔξειν ἢ κολούειν νομίζων, ἀλλ' ἀντὶ δόξης, ἢ δυνάμεως, ἢ εὐτυχίας, ἢ τινος ὁμοίᾳ τῇ ἀρετῇ κεχρῆσθαι τὸν ποιητὴν ἡγούμενος. Dignus quoque, qui ad h. l. conferatur, Tzetzes: quorum ſententiae non dubito, quin quiſque lubentius ſubſcribat, quam Robinſono. *Krebſius.*

314. Δαί-

Δαίμονι δ' οἷος ἔησθα. τὸ ἐργάζεσθαι ἄμεινον,
Εἴ κεν ἀπ' ἀλλοτρίων κτεάνων ἀεσίφρονα θυμὸν
Εἰς ἔργον τρέψας, μελετᾷς βίῳ, ὥς σε κελεύω.
Αἰδὼς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει·

Deo autem similis fueris. Laborare (inquam) melius,
Si quidem ab alienis facultatibus stolidum animum
Ad opus conuertens, de victu sis sollicitus, sicut te jubeo.
Pudor autem non bonus egenum hominem tenet:

314. δαίμονι] τῇ τύχῃ. οἷος] ὅμοιος. ἔησθα] ἦς· ὑπάρχεις. ἐργάζεσθαι] πράττειν. ἄμεινον] κρεῖττον. 315. ἀλλοτρίων] ξένων. κτεάνων] κτημάτων. ἀεσίφρονα (sic) θυμὸν] ἀλαζωνικὴν (sic) ψυχήν. 316. τρέψας] ἐκτρέψας. ὡς] καθὰ. κελεύω] προστάττω. 317. κεχρημένον] ἐνδεᾶ. κομίζει] ἄγει.

315. ἀεσίφρονα Augusti. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 316. τε Iunt. 1. 2.

314. Δαίμονι δ' οἷος ἔησθα] Hoc est, ὅμοιος. Scribo ἔοισθα. Hesych. ἔοι, εἴη, γένοιτο, ὑπάρχοι. *Guietus.*

Δαίμονι δ' οἷος ἔησθα] Hoc est, οἷος Δαίμων ἐσί, τοῖος ἦς, *qualis est Deus, talis sis.* Loquutio est contracta, quales permultae in Lingua Graeca. *Clericus.*

315. Ἀεσίφρονα θυμὸν] Ἀεσίφρονα, βλαψίφρονα, pro ἀσίφρονα, iniquum, ἄδικον. Τὸ ἀεσίφρων pro ἀασίφρων. Hesych. Ἀασίφρονι, βλαψίφρονι, φρενοβλαβεῖ. ἀάσαι γὰρ τὸ βλάψαι. Sed vtrumque ἐπενθέσει e et α ab ἄσαι, ἀεσίφρων, ἀασίφρων pro ἀσίφρων. *Guietus.*

317, et 318. Hi duo versus, teste Plutarcho apud Proclum, ex Homero huc intrusi, cui libenter adsentimur. v. 317. Ἄνδρα κομίζει] *curat, regit.* an legendum δαμάζει? *Guietus.*

Αἰδὼς δ' οὐκ ἀγαθὴ etc.] Hunc et sequentem versum leviter immutatos ex *Homero* sumsit *Hesiodus;* quod, vt habet *Proclus*, obseruarat *Plutarchus*, qui etiam eos ab alio insertos Hesiodeo poëmati credidit. Prior autem desumtus est ex Odyss. P. vbi hic versus legitur:

Αἰδὼς οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένῳ ἀνδρὶ πρόϊκτη.

Pudor non bonus est egenti viro mendico. Alter vero ex Iliad. Ω. vbi Poëta de Achille Hectoris cadaueri illudente:

— — οὐδέ οἱ αἰδὼς
Γίνεται, ἥ τ' ἄνδρας μέγα σίνεται, ἠδ' ὀνίνησι.

Neque ei pudor est, qui homines valde laedit et iuuat. Sed non est vtriusque versus sensus idem, apud vtrumque Poëtam. Sensus *Hesiodi* est, non oportere

Αἰδὼς ἥ τ' ἄνδρας μέγα σίνεται ἠδ' ὀνίνησι.
Αἰδὼς τοι πρὸς ἀνολβίην, θάρσος δὲ πρὸς ὄλβον.
Χρήματα δ' ἔχ ἁρπαστά· θεόσδοτα πολλὸν ἀμείνω.
Εἰ γάρ τις καὶ χερσὶ βίῃ μέγαν ὄλβον ἕληται,
Ἢ ὅγ' ἀπὸ γλώσσης λῃΐσσεται, (οἷά τε πολλὰ
Γίνεται, εὖτ' ἂν δὴ κέρδος νόον ἐξαπατήσῃ
Ἀνθρώπων, αἰδὼ δέ τ' ἀναιδείη κατοπάζῃ)

Pudor qui hominibus valde et obeſt et prodeſt.
Pudor quidem ad paupertatem, audacia vero (ducit) ad diuitias.
Opes autem non rapiendae: diuinitus datae multo meliores.
Si quis enim et manu per vim magnas opes parauerit,
Aut lingua praedatus fuerit, (qualia multa
Fiunt, quam primum lucri amor mentem deceperit
Hominum, pudorem vero impudentia vicerit)

318. σίνεται] βλάπτει. ὀνίνησι] ὠφελεῖ. 319. πρὸς ἀνολβίῃ] [ſubaud.] παρέκειται. ἀνολβίῃ] πτωχεία. πρὸς ὄλβῳ] [ſubaud.] παρέκειται. ὄλβῳ] πλούτῳ. 320. θεόσδοτα] ἐκ θεοῦ πόρα κτηθέντα. 321. ὄλβον] πλοῦτον. ἕληται] λάβῃ. 322. λῃΐσσεται] ἀποσεμνύσει. οἷα] καλὰ. 323. εὖτ'] ὅταν. νόον] νοῦν. 324. κατοπάζῃ] ἐπικρύπτῃ· κατόπιν ἑαυτῆς ποιῇ.

318. αἰδὼς ἡ eraſo τ Acad. 319. ἀνολβίῃ Coiſl. Palat. Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Heinſ. Com. ὄλβῳ B. 60. 731. R. S. Coiſl. Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 320. ἐκ Heinſ. 321. χερσὶ Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Com. Heinſ.

tere quemquam opus refugere, quodcumque ſit, ſi modo illicitum non eſt, nec aliud quidquam honeſtius ſuppetat, quo victum quaerat. Ex paternis ſchedis. *Clericus.*

318. Αἰδὼς ἥτ' ἄνδρας] Ita pene filius Sirachi cap. 4, 21. Ἔστιν αἰσχύνη ἐπάγουσα ἁμαρτίαν, καὶ ἔστιν αἰσχύνη δόξα καὶ χάρις. *Robinſ.*

319. Αἰδὼς τοι πρὸς ἀνολβίην, θάρσος δὲ πρὸς ὄλβῳ] Scribendum videtur πρὸς ἀνολβίην, θράσος δὲ πρὸς ὄλβον, ſubintellige ποιεῖ. *Guietus.*

Αἰδὼς τοι πρὸς ἀνολβίην] Hoc eſt, ſi te puduerit laboris, maliſque otiari quam laborem viliorem ſuſcipere, quamuis alius honeſtior non occurrat, ſemper pauper eris: ſin vero audacter labori ceruicem ſubiicias, ad diuitias poteris peruenire. Ex paternis ſchedis. *Clericus.*

324. Κατοπάζῃ] Heſych. κατοπάζων, διώκων. quae expoſitio huic loco omnino convenit. Recte Interpres. *Guietus.*

326. Αἰνὰ

Ῥεῖά τε μὲν μαυρῶσι θεοὶ, μινύθουσι δὲ οἶκοι
Ἀνέρι τῷ· παῦρον δέ τ' ἐπὶ χρόνον ὄλβος ὀπηδεῖ.
Ἶσον δ' ὅς θ' ἱκέτην, ὅς τε ξεῖνον παρὰ ἔρξει·
Ὅς τε κασιγνήτοιο ἓῦ ἀνὰ δέμνια βαίνοι
Κρυπταδίης εὐνῆς ἀλόχῳ, παρακαίρια ῥέζων·
Ὅς τέ τευ ἀφραδίῃς ἁλιταίνεται ὀρφανὰ τέκνα·

Facile et illum peſſumdant Dii, minuntur vero familiae
Viri talis: exiguumque ad tempus diuitiae adſunt.
Par vero committit delictum, et qui ſupplicem et qui hoſpitem malo afficiet:
Quique fratris ſui cubilia adſcenderit,
Furtiui cauſa concubitus vxoris, ſcelerata patrans:
Quique mala cuiuſpiam fraude deceperit orphanos liberos:

325. ῥεῖα] ῥᾳδίως. μὲν] αὐτὴν (ſic). μαυρῶσι] ἀμαυρῶσι· ἀφανίζουσι. μινύθουσι] σμικρύνουσι. 326. ἀνέρι τῷ] τῷ ἀνδρὶ τούτῳ. παῦρον] ὀλίγον. ὄλβος] πλοῦτος. ὀπηδεῖ] ἕπεται. 327. Ἶσον] ὅμοιον κακὸν. ῥέξει (ſic)] πράξει. 328. κασιγνήτοιο] κασιγνήτου· ἀδελφοῦ. ἓῦ] ἰδίῳ. δέμνια] λέχη. βαίνοι (ſic)] ἀναβαίνει. 329. κρυπταδίης εὐνῆς] κρυφίου λέχους ἕνεκα. ἀλόχῳ] γυναικὸς. παρακαίρια] ἄκαιρα· ἀπρεπῆ. ῥέζων] ποιῶν. 330. τευ] τινὸς. ἀφραδίῃς] μωρίαις. ἁλιταίνεται] ἁμαρτάνει.

325. δὲ μιν Acad. 326. παυροῖσι τ' ἐπὶ R. S. 327. ῥέξει Auguſt. 328. βαίνοι Auguſt. Acad. Pro ἓῦ in Cler. et Rob. male ἑῷ. 329. Κρυπταδίοις Trinc. παρακχέριον Trinc. παρακχέρια Moſchop. 330. ἁλιταίνεται Auguſt. Iunt. 1. Steph. Com. Heinſ.

326. Ἀνὰ δέμνια βαίνοι] Ἀναβαίνοι. *Guietus.*

327. Ἶσον δ' ὅς θ' ἱκέτην] Ex comparatione ſcelerum, liquet quanti facerent Graeci, ab antiquiſſimis vſque temporibus, ſupplicibus opitulari; cum eos neglexiſſe aeque ſceleſtum habeatur ab *Heſiodo*, ac fratris vxorem corrupiſſe etc. Qui mos etiam diu viguit, vt liquet ex vita Themiſtoclis, apud *Plutarchum*, vbi narrat quomodo Admeto, Moloſſorum Regi, ſupplicarit, pag. 124. inuiolabiliſque ſua illa ἱκεσίᾳ factus fuerit. *Clericus.*

329. Κρυπταδίης εὐνῆς] Moſchop. et Proclus τὸ ἕνεκα, hic ſubintelligunt. Tzetzes τὸ διὰ ſupplet. Τὸ ἕνεκα placet. Sic in Ἀσπίδ. v. 406. μαχέσθην Αἰγὸς ἐρεσσινόμῳ ἢ ἀγροτέρης ἐλαφοιο. ſupple ἕνεκα. Sic et verſu ſequente κρυπταδίης εὐνῆς ſubintellige ἕνεκα. deinde lege: παρακαίρια, ἀπρεπῆ καὶ ἀνάρμοστα. Moſchop. *Guietus.*

330. Ὅς τέ τευ] Hoc eſt, τινός. forſan ſcribendum: ὅς τε καὶ. *Guietus.*

333. Ζεὺς

Ὅς τε γαμῆρα γέροντα, κακῷ ἐπὶ γήραος οὐδῷ,
Νείκεί χαλεποῖσι καθαπτόμενος ἐπέεσσιν.
Τῷ δή τοι Ζεὺς αὐτὸς ἀγαίεται, ἐς δὲ τελευτὴν
Ἔργων ἀντ' ἀδίκων χαλεπὴν ἐπέθηκεν ἀμοιβήν.
Ἀλλὰ σὺ τῶν μὲν πάμπαν ἔεργ' ἀεσίφρονα θυμόν 335
Καδδύναμιν δ' ἔρδειν ἱερὰ ἀθανάτοισι θεοῖσιν

Quique parentem ſenem, miſera in ſenectute,
Probris affecerit, grauibus inceſſens verbis:
Huic certe Iupiter iraſcitur, ad extremum verò,
Pro operibus iniquis grauem exhibet talionem.
Verum tu quidem ab his omnino cohibe ſtultum animum:
Pro facultate autem ſacra facito immortalibus Diis

331. ἐδῷ] ἐδάφει· τέλει. 332. νειείκεί] φιλονεικεῖ. καθαπτόμενος] ὀβριζων· ἀτιμάζων· λυπῶν. ἐπέεσσιν] λόγοις. 333. τῷ] τότῳ. ἀγαίεται] μισεῖ· ἐχθαιρεῖ. τελευτὴν] τέλος. 334. ἀμοιβὴν] ἀντιπόδοσιν. 335. τῶν] τότων. πάμπαν] παντελῶς. ἔεργ'] ἔεργε· κώλυε. ἀεσίφρονα] ὑπερηφάνον θυμὸν] ψυχὴν. 336. καδδύναμιν] κατὰ δύναμιν. ἔρδειν] θυειάζειν.

335. τὸν Acad. Trinc. ἄεργ' Heinſ.

333. Ζεὺς αὐτὸς ἀγαίεται] Iupiter, nimirum, ἱκετήσιος, vt loquitur *Homerus* Odyſſ. N. vbi Vlyſſem, qui ſe deceptum a Phaeacibus putabat, ſic loquentem inducit v. 213.

Ζεὺς σφέας τίσαιτο ἱκετήσιος, ὅς τε καὶ ἄλλους
Ἀνθρώπους ἐφορᾷ καὶ τίνυται, ὅστις ἁμάρτῃ.

Iupiter eos vlciſcatur ſupplicum vindex, qui et alios homines inſpectat, et plectit quiſquis peccauerit. Clericus.

336. Καδδύναμιν ἔρδειν] Socrates frequenter hunc verſum in ore habebat, vt prodidit Xenophon Lib. I. memorabilium Socratis. „Cum ex te„nuibus, inquit, facultatibus „parua offerret offerumenta, „nihilo inferiorem iis ſe eſſe „arbitrabatur, qui ex amplis „et magnis facultatibus multa „et magna offerrent ſacrificia; „nam honeſtum Diis eſſe ne„gabat, ſi magnis potius hoſtiis „et amplis ſacrificiis, quam „paruis, delectarentur; fore „enim vt ea quae a prauis of„feruntur, plerumque illis gra„tiora eſſent, quam quae pii „et boni offerunt; neque vi„vendum hominibus dicebat, „ſi Diis gratiora forent ea quae „a malis, quam ea quae a bo„nis offeruntur. Imo exiſti„mabat eos, honoribus ſibi a „piis delatis, maxime gaudere. Hactenus *Xenophon*, cuius verba optime declarant, quid ſit κατὰ δύναμιν ἔρδειν, nempe,

pro

Ἁγνῶς καὶ καθαρῶς, ἐπὶ δ' ἀγλαὰ μηρία καίειν·
Ἄλλοτε δὴ σπονδῇς θυέσσί τε ἱλάσκεσθαι,

Caſte et pure, nitidaque femora adole.
Interdum certe libaminibus atque adoramentis placa,

337. ἀγλαὰ μηρία] καθαρὰς μηρούς. 338. θυέσσι] θυείαις. ἱλάσκεσθαι] ἐξευμενίσασι. [ſubaud.] θέλε.

338. σπονδῇσι B. 699. R. S. Coiſl. Auguſt. Acad. Senat. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. θύεσσι B. 699. R. S. Heinſ.

pro ratione facultatum ſacra facere. Ex ſchedis paternis. *Clericus.*

Καδδύναμιν δ' ἔρδειν] Huic praecepto conforme eſt Horatianum illud, quo Maecenatem e graui morbo recreatum hortatur: *Reddere victimas Aedemque votiuam memento; Nos humilem feriemus agniam.* lib. 2. Od. 17. Et l. 3. Od. 23. *Coelo ſupinas ſi tuleris manus.* Rob.

337. Ἁγνῶς καὶ καθαρῶς] Graeci *Heſiodi* Interpretes referunt vocem ἁγνῶς ad animum, et καθαρῶς ad corpus. Verum vtraque vox ad vtrumque pertinet, et primum quidem ad animum, deinde etiam ad corpus. *M. Tullius* Lib. II. de Legibus, vbi interpretatur legem, cuius initium eſt: *Ad Diuos adeunto caſte, Pietatem adhibento* etc. *caſte*, inquit, *Lex iubet adire ad Deos, animo, videlicet, in quo ſunt omnia, non tollit caſtimoniam corporis; ſed hoc oportet intelligi, cum multum animus corpori praeſtet, obſeruetur que, vt caſta corpora adhibeantur, multo eſſe in animis id ſeruandum magis; nam illud vel adſperſione aquae, vel dierum numero tollitur; animi labes nec diuturnitate euaneſcere, nec amnibus vllis elui poteſt.* Notiſſimum eſt ſacra veſtibus, manibus, vaſiſque puris fieri ſolita; et recenti Venere pollutos ab iis amotos. Ex ſchedis paternis. *Clericus.*

Ἐπὶ δ' ἀγλαὰ μηρία καίειν] Ἐπικαίειν. Τρῆσις. *Guietus.*

338. θυέσσί τε ἱλάσκεσθαι] Graeuii ſententiae accedo, qui hoc in loco θυέσσι vertit, non *hoſtiis*, ſed *odoramentis.* In priore verſu praeceperat poëta, vt *hoſtiae* diis mactarentur, quae quoniam fieri quotidie, a pauperibus ſaltem, non poſſent, monet igitur, vt libaminibus et odoramentis, cultu ſcil. faciliore et magis expedito, matutino et veſpertino tempore dii placarentur. Porro ſi τὸ θῦον et τὸ θῦμα eiuſdem ſint ſignificationis, ſatis conſtat τὸ θῦον opponi τοῖς ἱερείοις. Sic enim Thucydides lib. 1. Ἔστι γὰρ καὶ Ἀθηναίοις Διάσια, ἃ καλεῖται Διὸς ἑορτὴ Μειλιχίου μεγίστη,

Ἦ μὲν ὅτ' εὐνάζῃ, καὶ ὅταν Φάος ἱερὸν ἔλθῃ·
Ὡς κέ τοι ἵλαον κραδίην καὶ θυμὸν ἔχωσιν·
Ὄφρ' ἄλλων ὠνῇ κλῆρον, μὴ τὸν τεὸν ἄλλος.
Τὸν φιλέοντ' ἐπὶ δαῖτα καλεῖν, τὸν δ' ἐχθρὸν ἐᾶσαι.

Et quando cubitum ieris, et quando matutinum tempus venerit:
Vt beneuolum erga te cor atque animum habeant;
Vt aliorum emas agrum, non tuum alius.
Amicum ad conuiuium vocato, inimicum vero relinque.

339. ἦμὲν (sic)] καὶ. εὐνάζῃ] εἰς ὕπνον ἐπῇσις. Φάος] φῶς. 340. ὡς] ἵνα. ἵλαον] ἱλαρὸν. θυμὸν] ψυχὴν. 341. ὠνῇ] ἀγοράζεις. κλῆρον] κληρονομίαν. τὸν τεὸν] τὸν σὸν. 342. φιλέοντ'] φιλοῦντα. δαῖτα] εὐωχίαν. καλεῖν] [subaud.] θέλε. ἐᾶσαι] ἀφῆσειν.

330. ἦμὲν August.

μεγίστη, ἔξω τῆς πόλεως· ἐν ᾗ πανδημεὶ θύεσι πολλοί, ἐχ ἱερεῖα, ἀλλὰ θύματα ἐπιχώρια. *Nam apud Athenienſes quoque ſunt Diaſia, quae maximus Iouis Milichii dies feſtus vocantur, et extra vrbem celebrantur: in quo ex omni hominum genere multi immolant non hoſtias, ſed placentas quasdam, quibus indigenae vti ſolebant.* Ad hunc locum videtur reſpexiſſe Iulius Pollux l. 1. c. 1. vbi τὸ θυμιᾶν exponit ἀρώματα λύειν (lege θύειν) ἐν πυρί. τὰ δὲ ἀρώματα καὶ θυμιάματα καλεῖται. Θεκυδίδης δ' αὐτὰ εἴρηκεν ἁγνὰ θύματα, πρὸς τὰ αἱμάσσοντα καὶ σφαττόμενα ἀνατιθεὶς σμύρναν, λιβανωτόν. *Aromata vero ipſa et ſuffimenta vocantur. Sed Thucydides ea vocauit pura ſacrificia, oppoſitionem faciens inter animalia, quae macta aras cruentant, et inter myrrham atque thus.* Rob.

342. Τὸν φιλέοντ' ἐπὶ δαῖτα καλεῖν] *Quis vero vmquam, praetermiſſis amicis, inimicos ad conuiuium vocauit? Profecto nemo. Itaque a praecipiendo ſuperſedere potuiſſet Heſiodus, qui hic neſcio quid habet ſenile, et frigidum. Clericus.*

Saepe in notis ſuis Ioh. Clericus ſterilitatis et frigiditatis Heſiodum accuſat. Ad haec ſatis erit, hoc in loco ſemel reſpondiſſe. Elegantiam et acumen, quae recentiores tam ſedulo ſectantur, in antiquis illis ſcriptoribus fruſtra requiras. Illi nudam ſimplicitatem, et veritatem non fucatam amaverunt, deliciarum omnium et facetiarum incurioſi. Quod quidem tum ex ſacro Codice, tum ex Homero, qui ſolus ex profanis auctoribus ad Heſiodi aetatem creditur aſſurgere, abunde conſtat. *Robinſ.*

Τὸν δὲ μάλιστα καλεῖν, ὅς τις σέθεν ἐγγύθι ναίει.
Εἰ γάρ τοι καὶ χρῆμ' ἐγχώριον ἄλλο γένηται,

Eum autem potiſſimum vocato, quicumque te prope habitat. Si enim tibi aliquod negotium ruſticum inexſpectatum eueniat,

343. σέθεν] σε. ἐγγύθι] πλησίον. ναίει] οἰκεῖ. 344. χρῆμ' ἐγχώριον] χρεία τοπικὴ.

343. Τόνδε Auguſt. Ald. 344. γάρ τι Coiſl. χρῆμα Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

344. Ἐγχώριον] Legit hic *Stephanus*, in voce Κώμη, ἐγκώμιον, quemadmodum legit etiam *Proclus*. Ἐγκώμιος idem eſt ac ἐγχώριος, quia κώμη et χώρα idem ſunt; nempe, *vicus*. Ideoque adiectiua haec ſonant *incolam vici*, aut *pertinentem ad vicum*. Perinde eſt vtramuis lectionem ſequamur. *Clericus*.

Ἄλλο γένηται] Τὸ ἄλλο hic fortuitum exponit Heinſius, cuius vide notas. verſ. ſequ. γείτονες ἄζωοι, vicini inermes. ζώσαντο δὲ πηοί. tardius veniunt ad ſuos. *Guietus*.

Ἄλλο γένηται] Rem non tantum *inexſpectatam*, ſed *malam* quae *alia* dicitur κατ' εὐφημίαν; ſignificari dudum oſtendit *Dauid Clericus*, patruus meus, Quaeſtionum ſacrarum XVI. quam adito. *Clericus*.

Εἰ γάρ τοι καὶ χρῆμ' ἐγχώριον ἄλλο γένηται] Elegantiſſimum eſt iſſud ἄλλο, quo hoc loco ea ratione vſus eſt, qua frequenter Scriptores Attici τῷ ἄλλως. Sic apud Lucianum Venus in Iudicio Dearum, cum inſtaret Mercurius, vt cauſam ſciret, cur de Paride tam ſtudioſe inquirerer, reſpondet, ἄλλως ἠρόμην. Eſt igitur, χρῆμ' ἄλλο, ἡ βλάβη, ἡ τύχη ἐπιπεσοῦσα, ἡ βλάβη, ἡ περιπεσών τις τύχη λανθάνει. detrimentum ſiue infortunium inexſpectatum et fortuitum. χρῆμα ἄλλο vocat. Virgilius, id quod Graeci ἀλλως dicunt, *tantum* reddit. Sic in illo Sileni,

Serta procul tantum capiti delapſa iacebant,

οἱ στέφανοι ἄλλως ἔκειντο. Quintus Calaber, vitam humanam, ἀνθρώπινον βίον eleganter ἄλλον eſſe dicit, quia mala bonis, bonis mala ſine vlla ratione attribuuntur. Locus eſt elegantiſſimus elegantis Poëtae:

— τὰ δ' ἄλλυδις ἄλλα φέρονται
Πνοιὴ ὡς ἀνέμοιο, καὶ ἀνέρι πολλάκις ἐσθλῷ
Ἀμφεχύθη μέγα πῆμα· λυγρῷ δ' ἐπὶ κάππεσεν ὄλβος
Οὔ τι ἑκών. ἄλλος δὲ πέλει βίος ἀνθρώποισι. *Heinſius*.

347. Ἐμ-

Γείτονες ἄζωστοι ἔκιον, ζώσαντο δὲ πηοί.
Πῆμα κακὸς γείτων, ὅσσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ.
Ἔμμορέ τοι τιμῆς ὅς τ' ἔμμορε γείτονος ἐσθλοῦ.
Οὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη.
Εὖ μὲν μετρεῖσθαι παρὰ γείτονος, εὖ δ' ἀποδοῦναι,
Αὐτῷ τῷ μέτρῳ, καὶ λώϊον, αἴ κε δύνηαι·
Ὡς ἂν χρηΐζων καὶ ἐς ὕστερον ἄρκιον εὕρῃς.
Μὴ κακὰ κερδαίνειν· κακὰ κέρδεα ἶσ' ἄτῃσιν.
†Τὸν φιλέοντα φιλεῖν, καὶ τῷ προσιόντι προσεῖναι.

Vicini discincti accurrunt, cinguntur autem cognati.
Noxa tam magna est malus vicinus, quantum bonus commodum.
Nactus est rem bonam, quicumque nactus est vicinum bonum.
Neque bos interierit, nisi vicinus malus fit.
Recte quidem metiaris a vicino (mutuum accipiens) recte etiam redde,
Eadem mensura, et amplius, si quidem possis:
Vt indigens etiam in posterum promtum inuenias.
Ne mala lucra captes: mala lucra aequalia damnis.
†Amantem te ama, et inuisentem inuise.

345. ἔκιον] ἔρχονται. ζώσαντο] ἐζώσατο. ἠποὶ (sic)] συγγενεῖς. 346. μέγ' ὄνειαρ] μεγάλη ὠφέλεια. 347. ἔμμορε] ἔτυχε. bis. ἐσθλοῦ] καλοῦ. 349. μετρεῖσθαι] μέτρῳ δανείζεσθαι. 350. λώϊον] κρεῖττον. αἴκε] ἐὰν. δύνηαι] δύνῃ. 351. ὡς] ἵνα. χρηΐζων] χρήζων. ἄρκιον] ἱκανὸν. 352. ἄτῃσι] βλάβαις. 353. φιλέοντα] φιλοῦντα.

345. δ' ἠποὶ Augusti. 348. ἀπόλειτ' Trinc. μι Trinc. 352. Ἴσα ἄτηϲι B. 60.

347. Ἔμμορέ τοι τιμῆς] Pretium, rem pretiosam. Interp. *bonum*. v. 351. ἄρκιον est sufficiens non promtum, vt vulgo. *Guietus*.

349. Εὖ μὲν μετρεῖσθαι] Hoc est, si sementem a vicino, si vinum mutuum accipias, cave quidem ne minus accipias, quam te accepisse apocha fateris; sed fac vt parem mensuram reddas aut etiam cumulatam, tiorem. Stultum est pati tibi fucum fieri, aut a te exigi posse plus quam debeas; sed iustum est paria reddere, liberale etiam plura, quando licet. *Clericus*.

351. Ἄρκιον] Praesens. *Scaliger*.

353. Τὸν φιλέοντα φιλεῖν] Hic et duo sequentes versus plane sunt illiberales. Attamen propterea eos non abiudicarim

Καὶ δόμεν ὅς κεν δῷ, καὶ μὴ δόμεν ὅς κεν μὴ δῷ.
† Δώτῃ μέν τις ἔδωκεν, ἀδώτῃ δ' ὅτις ἔδωκεν. 355
Δὼς ἀγαθὴ, ἅρπαξ δὲ κακὴ, θανάτοιο δότειρα.
Ὅς μὲν γάρ κεν ἀνὴρ ἐθέλων, ὅγε καὶ μέγα δοίη,
Χαίρει τῷ δώρῳ, καὶ τέρπεται ὃν κατὰ θυμόν.
Ὅς δέ κεν αὐτὸς ἕληται, ἀναιδείῃφι πιθήσας,

† Et da ei qui dederit, neque da ei qui non dederit.
† Datori quidem est qui dat, non danti vero nemo dare solet.
Donatio bona, rapina vero mala atque lethifera.
Quicumque etiam vir libens dat, etsi multum dederit,
Gaudet donando, et delectatur suo in animo.
Qui vero libens rapuerit, impudentia fretus,

354. δόμεν] δῦναι. bis. κε (sic)] ἂν. κεν] ἂν. 355. δώτῃ] τῷ μεταδοτικῷ. ἀδώτῃ] τῷ ἀμεταδότῳ. ὅτις] ὁδεὶς. 356. δὼς] δότις· ἡ δωρεὰ. ἅρπαξ] ἁρπαγὴ. δότειρα] πρόξενος. 357. κεν] ἂν. ὃς μὲν γάρ κεν ἀνὴρ] [subaud.] δῷ. ὅγε] ὅτος. 358. τέρπεται] εὐφραίνεται. ὃν] ἴδιον 359. ἀναιδείῃφι] ἀναιδείᾳ. πιθήσας (sic)] πεισθείς.

355. pro κεν priori in cod. Aug. est κε. 357. ὅγε κ' ἄν B. 731. κὲν Ald. δώῃ B. 63. 699. 731. Coisl. August. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heins. 358. χαίρει τε Acad. Senat. 359. πειθήσας August.

dicarim Poëtae, vt fecit *Plutarchus*, quod nos docent Graeci Scholiastae; nihil enim vetat eum parum liberalis, atque parum erectae fuisse indolis. Haec eadem ratio facit vt minime admittam eorum interpretamentum, qui volunt *Hesiodum* praecipere eos amicos seligendos, qui sciant esse amici et ab inhumanitate sint remoti; iisque dandum, qui liberales sint, non auaris; praeterquam quod vel hoc sensu frigidissima, sunt haec praecepta. Quis enim eius amicitiam colat, qui sibi non sit amicus? Quis eum muneribus doner, qui sit dumtaxat auarus, nec vnquam velit ea vllo officio remunerari, quamuis possit? *Clavicus.*

Προσίοντι προσεῖναι] Τὸν προσηγορεύοντα προσηγορεῖ. tide Tzetzem de his versibus. accedere προσηγορεῖν. τὸν προσηγορεύοντα προσηγορεῖ, τῷ εὐομίλῳ εὐομιλεῖ. *Guietus.*

356. Ἅρπαξ pro ἁρπαγὴ, vt v. 191. ὕβριν pro ὑβριστήν. *Scaliger.*

357. Ἀνὴρ ἐθέλων] Ἔδωκεν ἀνὴρ. et ὅγε καὶν μέγα δώῃ. Anastrophe pro καὶν ὅγε μέγα δώῃ. *Guietus.*

358. Χαίρει τῷ δώρῳ] Hoc est, donatione facta. *Idem.*

360. Καὶ

Καί τε σμικρὸν ἐὸν, τό τ' ἐπάχνωσεν Φίλον ἦτορ. 360
Εἰ γάρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ καταθεῖο,
Καὶ θαμὰ τῷθ' ἕρδοις, τάχα κὲν μέγα καὶ τὸ γένοιτο.
Ὃς δ' ἐπ' ἐόντι φέρει, ὄδ' ἀλύξεται αἰθοπα λιμὸν.
Οὐδὲ τό γ' εἴν οἴκῳ κατακείμενον ἀνέρα κήδει.

Quamuis id ſit exiguum, tamen cruciat ſuum animum.
Siquidem enim paruum paruo addideris,
Et frequenter iſtud feceris, mox magnum et hoc euaſerit.
Qui vero parto adiicit, is vitabit atram famem.
Neque vero quod domi repoſitum eſt hominem ſollicitum habet.

360. τόγ'] τότε. ἐπάχνωσε (ſic)] ἐλύπησε. φίλον ἦτορ] φίλην ψυχὴν τὸ ἀφαιρεθέντος. 361. κεν] ἂν. 362. θαμὰ] συνεχῶς. ἕρδοις (ſic)] ποιῇς. τάχα] ἴσως. τὸ] τοῦτο. 363. ἀλύξεται] ἀφεύξεται. αἰθοπα] κακοτικὸν. 364. κήδει] λυπεῖ.

360. τόγ' Auguſt. Pro τό τ' male in Cler. τότ'. ἐπάχνωσε Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. φίλον ἦτορ codd. Rob. omnes, ed. Trinc. atque ita Rob. edidit. Vulgo κῆρ. 361. ἐπὶ σμικρὸν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. ἐπὶ σμικρῷ Palat. vet. et rec. 362. τῶτ' Trinc. Iunt. ἕρδεις B. 60. 699. In cod. Aug. ſic, ἕρδοις. 363. ἐπιόντι Auguſt. 364. ἐν Auguſt.

360. Καί τε σμικρὸν] Forſan, Καί τοι. ἐπάχνωσεν φίλον κῆρ] ἦτορ placet. ἐπάχνωσεν, hoc eſt, ἐλύπησεν, συνέσειλεν. contriſtat, contraxit; ſubintellige, ei cui ablatum. παχνόω gelu conſtringo, congelo proprie. Sic Metaphorice pro triſti moerore afficio. Homer. Iliad. P. Τῷ δ' ἐν Φρεσὶν ἄλκιμον ἦτορ παχνῶται. Cordis ſyſtolen ſeu contractionem ſequitur triſtitia. Ceterum in fine verſus legendum videtur φίλον ἦτορ, pro φίλον κῆρ, quod ſuppoſitum eſt a librariis. Locus ex Homerico ſupra citato expreſſus foret. Scribendum τὸ γ' ἐπάχνωσεν φίλον ἦτορ. *Guietus.*

Καί τε σμικρὸν ἐὸν καὶ τὰ ἑξῆς] Vera haec ſunt, quis neget? ſed non opus fuit Muſarum afflatu, vt excogitarentur aut ſcriberentur, quae vel a vetula cogitari, nec frigidius exprimi potuerunt. *Clericus.*

Φίλον ἦτορ] Vulgares editiones habent φίλον κῆρ. Sed cum omnium Codd. conſenſu reſtitui φίλον ἦτορ, quam etiam lectionem tuetur Suidas. *Rob.*

364. Αἰθοπα λιμὸν] Atram, deformem, turpem. et maleſuada fames et turpis Stat. Initio huius verſus, Ὃς δ' ἐπ' ἐόντι φέρει. ὃς δὲ ἐπιφέρει τῷ ὄντι, hoc eſt, τῇ ἐσίᾳ. *Guietus.*

Οἶκοι βέλτερον εἶναι, ἐπεὶ βλαβερὸν τὸ θύραφι. 365
Ἐσθλὸν μὲν παρεόντος ἑλέσθαι· πῆμα δὲ θυμῷ,
Χρηίζειν ἀπεόντος· ἃ σε φράζεσθαι ἄνωγα.
Ἀρχομένου δὲ πίθου, καὶ λήγοντος κορέσασθαι·
Μεσσόθι φείδεσθαι· δειλὴ δ' ἐνὶ πυθμένι φειδώ.

Domi melius esse, quoniam damno obnoxium quod foris est.
Bonum quidem de praesenti capere: noxa vero animo
Egere absente: quae te cogitare iubeo.
Quum relinitur dolium, et fere est epotum, saturare:
Medio parce: sera vero in fundo parcimonia.

365. οἶκοι] ἐν τῷ οἴκῳ. τὸ θύραφι] τὸ ἐκτός. 366. παρεόντος] παρόντος. ἑλέσθαι] λαβεῖν. πῆμα] βλάβη. 367. χρηίζειν] χρῆζειν. ἀπεόντος] ἀπόντος. φράζεσθαι] σκοπεῖσθαι. ἄνωγα] κελεύω. 368. κορέσασθαι] χορτάσαι [subaud.] θέλε. 369. μεσσόθι] μέσον. φείδεσθαι] ἀκριβολογεῖσθαι. [subaud.] θέλε. πυθμένι] τέλει.

365. Οἶκοι Aug. Ald. Iunt. 1. 2. Com. Heinſ. 367. ἀπέοντος Senat. 369. δεινὴ B. 60. 699. 731. R. S. Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ.

366. Οἶκον βέλτερον] Subintellige τὸν βίον. victualia. *Guietus.*

367. Παρεόντος] De praesentibus, hoc est, de domi reconditis, in penu. *Guietus.*

368. Ἀρχομένου δὲ πίθου] Constat quidem vinum ἐν πυθμένι minus generosum esse, cum vappescere, aut acescere soleat; sed nescio an quod primum, relito dolio, bibitur sit deterius, ac proinde an copiosius bibendum, eadem de causa ac quod vltimum supereſt. *Clericus.*

369. Δειλὴ δ' ἐνὶ πυθμένι Φειδώ] Alii δεινὴ. versu sequente Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημένος etc. Μισθὸς ὁ ταχθεὶς ὑπ' ἀνδρὸς φίλῳ ἄρ. ε. v. 371. ἐπὶ μάρτυρα θέσθαι. Τμῆσις pro ἐπιθέσθαι. *Guietus.*

Δεινὴ δ' ἐνὶ πυθμένι Φειδώ] Scribo δειλή. Sicut Poëtis δειελινὸν, μετὰ πλεοναςμῶν Ἰωνικῶν, est δειλινὸν. Sic δειλὸν μετὰ συγκοπῆς, idem est quod *serum*: quamobrem omnes quotquot haec tangunt Scriptores *serum* vertunt. Sic in Catalectis Virgilii:

Et belluato sera patrimonio
In fratre parsimonia.

Namque huc respicit ὁ γραψάμενος. quod non fugit quoque magnum Scaligerum. *Sera parsimonia*, δειλὴ Φειδὼ sicut δειλὴ ὀψία. et similia. *Heinsius.*

370. Μι-

Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημένος ἄρκιος ἔστω.
Καί τε κασιγνήτῳ γελάσας ἐπὶ μάρτυρα θέσθαι.
Πίστεις δ' ἄρα ὁμῶς καὶ ἀπιστίαι ὤλεσαν ἄνδρας.

Merces autem viro amico conſtituta ſufficiens eſto.
Etiam cum fratre ludens, teſtem adhibeto.
Credulitas pariter ac diffidentia perdere ſolent homines.

370. εἰρημένος] συμπεφωνημένος. ἄρκιος] ἱκανὸς. 371. κασιγνήτῳ] ἀδελφῷ. γελάσας] παίζων. θέσθαι] θεῖναι. 372. ὁμῶς] ὁμοίως. ὤλεσαν] ἔφθειρεν.

370. Μισθὸς δ' ἀνδρὶ Φίλῳ] Hoc velle videtur *Heſiodus*, amico indigenti, ſi eius opera vtamur, conſtituendam eſſe mercedem eius operae conuenientem, non eius amicitia abutendum. Digna ſunt notatu quae de hoc verſu habet *Plutarchus*, initio ferme vitae Theſei, vbi ſic de Pittheo, Theſei auo: Δόξαν μάλιστα πάντων, ὡς ἀνὴρ λόγιος ἐν τοῖς τότε καὶ σοφώτατος, ἔσχεν. ἦν δὲ τῆς σοφίας ἐκείνης τοιαύτη τις ἰδέα καὶ δύναμις, οἷα χρησάμενος Ἡσίοδος εὐδοκίμει μάλιστα περὶ τὰς ἐν τοῖς Ἔργοις γνωμολογίας, καὶ μίαν γε τούτων ἐκείνην λέγεσι Πιτθέως εἶναι, Μισθὸς καὶ τὰ ἑξῆς. Τοῦτο μὲν οὖν καὶ Ἀριστοτέλης ὁ Φιλόσοφος εἴρηκεν: *habuit prae omnibus illius aeui famam eruditi et ſapientis viri. Erat autem ſapientiae illius ea ſpecies et vis, qua vſus Heſiodus famam ſibi peperit, praeſertim in ſententiis quae ſunt in Operibus. Vnam harum illam ferunt Pitthei fuiſſe*, Merces etc. *Atque hoc etiam Ariſtoteles Philoſophus tradidit.* Clericus.

371. Ἐπὶ μάρτυρα θέσθαι] Si agatur, nempe, negotium alicuius momenti; alioqui vita non eſſet vitalis, ſi omnes inſidiatorum loco eſſent habendi. Viuebat *Heſiodus*, apud Graeculos, de quorum multis dici fortaſſe potuit, quod de Populo Romano ſcripſerat *Lucilius*, cuius verba exſtant apud *Lactantium* Inſt. Diuin. Lib. V. c 9.

Vni ſe atque eidem ſtudio omnes dedere et arti,
Verba dare vt caute poſſint, pugnare doloſe;
Blanditia certare, bonum ſimulare virum ſe,
Inſidias facere, vt ſi hoſtes ſint omnibus omnes. Clericus.

372. Πίστεις δ' ἄρα ὁμῶς] Scribo, poſtulante verſu: Πίστεις δ' ἄρ τοι ὁμῶς. Interpres πίστις legit in ſingulari, vertit, *credulitas*. Phaedrus imitatus eſt hunc locum fabula X. lib. 3. *Periculoſum eſt credere et non credere.* Guietus.

Μηδὲ γυνή σε νόον πυγοστόλος ἐξαπατάτω,
Αἰμύλα κωτίλλουσα, τεὴν διφῶσα καλιήν.
Ὃς δὲ γυναικὶ πέποιθε, πέποιθ' ὅγε φιλήτῃσι. 375
Μουνογενὴς δὲ παῖς σώζοι πατρώϊον οἶκον

Ne vero mulier te animo nates exornans decipiat,
Blande garriens, tuum inquirens sinum.
Qui namque mulieri confidit, confidit is furibus.
Vnicus vero filius seruet paternam domum

373. πυγοστόλος] πύρνη, ἡ τὸν ἑαυτὸν (sic) ἑαυτῆς πρωκτὸν κοσμοῦσα. 374. αἰμύλλα (sic)] ἀπατηλὴ. κωτίλλουσα] λέγουσα· ἀπατῶσα. τεὴν] τὴν σὴν. διφῶσα] ἐρευνῶσα. καλιὴν] οἰκίαν. 375. πέποιθε] θαῤῥεῖ. ὅγε] ὅτος. φιλήτῃσι] φιλήταις· ἀπατηλοῖς. 376. παῖς] παῖς.

373. Μὴ δὲ August. Ald. 374. Αἰμύλλα August. 375. φηλήτῃσι codices Robins. omnes.

373. Πυγοστόλος] Stolae muliebres tunc temporis fortasse, in postica parte, erant in nodum collectae. Iam a multis annis, in magna Europae parte, sunt omnes mulieres πυγοστόλοι. *Clericus.*

Πυγοστόλος] Apud Suidam exponitur *Lena*, *Meretrix*, Προαγωγὸς, Μαυλίστρια. A Moschopulo, Ἑταιρὶς ἑαυτὴν ἐπὶ πορνείᾳ στολίζουσα. Quibus assentitur Proclus. *Rob.*

375. Φιλήτῃσι] Est verbum purum putum Aeolicum, quod in magna Graecia dicebant πιλητής. *Scaliger.*

Φιλήτῃσι] An φηλήτῃσιν. A φηλήτης τὸ φηλέω, ἀπατῶ. φηλήτης impostor, ἀπατεὼν. placet τὸ φιλήτης. habet Hesychius et alii. Tzetzes dubitat de vocabuli scriptura et τὸ φηλήτης videtur praeferre. ἐπέχω. *Guietus.*

Φιλήτῃσι] *Helladius* Bezantinus in Chrestomathia, quae est apud *Photium*, in Bibliotheca: Κατ' εὐφημισμὸν οἱ Ἀττικοὶ τὸν κλέπτην φιλητὴν λέγουσι· οἱονεὶ μισητὸν, ἢ καὶ φιλητὴς ὁ κλέπτης, διότι φιλεῖ λαμβάνειν τὰ ἀλλότρια: *Attici boni ominis causa, furem* φιλητὴν *dicunt, quasi exosum* (nempe κατ' ἀντίφρασιν) *vel* φιλητὴς *fur, quia amat accipere aliena.* Crediderim potius dictum sic proprie furem non quemuis, sed qui amicitiam simulans furatur; quales mulieres, quas describit hic *Hesiodus.* Vide tamen *Vossium* in Etymolog. ad vocem *Pilo.* Clericus.

376. Πατρώϊον οἶκον] Sic distinguendum videtur. Τελεία στιγμὴ post τὸ οἶκον. Φερβέμεν ὡς γὰρ π. Pasce; ita enim opulentia crescat in aedibus. Notum illud Catonis ex Plutarcho, pascere, bene pascere, male pascere. *Guietus.*

377. Φερ-

Φερβέμεν· ὡς γὰρ πλεῖστος ἀέξεται ἐν μεγάροισι.
Γηραιὸς δὲ θάνοις ἕτερον παῖδ' ἐγκαταλείπων.
Ῥεῖα δέ κεν πλεόνεσσι πόροι Ζεὺς ἄσπετον ὄλβον.

Pascendo: ita enim opulentia crescet in aedibus.
Senex autem moriaris, alium filium relinquens.
Facile vero et pluribus praebuerit Iupiter ingentes opes.

377. φερβέμεν] φέρβειν. διοικεῖν. ὡς] ὅτως. ἀέξεται] αὔξει. μεγάροισι] δόμοις. 378. ἐγκαταλείπων] ἀφείς. 379. ῥεῖα] εὐκόλως. πλεόνεσσι] πλείοσι. πόροι] δίδοίη. ἄσπετον] πολὺν. ὄλβον] πλοῦτον.

377. Φερβέμεν· ὡς γὰρ πλεῖστος] Hic versus quam inepte cum sequenti cohaereat, fieri non potest, quin animadvertat quivis, nam plane τὸ ἀκόλουθον desideratur. Ego dubitare non possum, Heliodum hoc modo scripsisse, vt versus transponantur:

Μουνογενὴς δὲ παῖς σώζοι πατρώϊον οἶκον,
Γηραιὸς δὲ θάνοις ἕτερον παῖδ' ἐγκαταλείπων
Φερβέμεν· ὡς γὰρ πλεῖστος ἀέξεται ἐν μεγάροισι.

Ita rei causa sequitur, quae interpellata erat, absurde interiecto illo versu: Ῥεῖα δέ κεν: nam τὸ δὲ apud Hesiodum αἰτιολογικὸν esse, qui eum transverunt, ignorare non possunt. Porro ἐγκαταλείπων ἕτερον παῖδα φερβέμεν, recte dictum est. Pueri φέρβεσθαι dicuntur, dum in tenera illa aetate sunt, qua crescunt nutriunturque, vt et βόσκεσθαι. Tale est illud Sophoclis Aiace:

Τέως δὲ, κἀφοῖς πνεύμασιν βόσκει, νέαν
Ψυχὴν ἀτάλλων, μητρὶ τῇδε χαρμονήν.

Idem est βόσκεσθαι, φέρβεσθαι, ἀτάλλειν. Mens haec erit:

Vnicus vero filius domum patet
nam seruet,
Senex vero priusquam moriaris
alium relinques
Crescentem: ita enim diuitiae
in aedibus crescunt
Iupiter enim pluribus facile plu-
res adiungit opes.

dubitare non possum. *Heinsius.*

378. Suus pro eius et tuus abutuntur poetae. *Scaliger.*

Ἕτερον] MS ἀταλὸν παῖδα, hoc est, tenerum puerum. Nam quid sibi vult ἕτερον παῖδα? Ex senis felicitate est puerum heredem relinquere, nam prouectiores patribus molesti esse solent. ex ἀταλὸν ἄταρον, ex quo ἕτερον. Hic versus Proclo ἀδιανόητος et reiiciendus, Heinsio transponendus. vide notata. vers. sequ. πλεόνεσσι, subintellige, sibi inuicem succedentibus. v. seq. 380. ἐπιθήκη. subintelliges curae. *Guietus.*

Πλείων μὲν πλεόνων μελέτη, μείζων δ' ἐπιθήκη.
Σοὶ δ' εἰ πλείτη θυμὸς ἐέλδεται ἐν φρεσὶ σῇσι,
Ὧδ' ἔρδειν· ἔργον δέ τ' ἐπ' ἔργῳ ἐργάζεσθαι.
Πληϊάδων Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομενάων,
Ἄρχεσθ' ἀμήτου· ἀρότοιο δὲ, δυσομενάων.
Αἵ δή τοι νύκτας τε καὶ ἤματα τεσσαράκοντα

Maior autem plurium cura, maior quoque acceſſio.
Tua ſi opes mens appetit in animo tuo,
Sic facito: operamque operae ſubinde addito.
Pleiadibus Atlante natis exorientibus,
Incipe metere; arare vero, occidentibus.
Hae quidem noctesque et dies quadraginta

380. ἐπιθήκη] ἐπίδοσις. 381. θυμὸς] ψυχή. ἐέλδεται] ἐπιθυμεῖ. ἧσιν (ſic)] αἷς· ἰδίαις. 382. ὧδ'] ἕτως. ἔρδειν] θέλε ποιεῖν. ἐργάζεσθαι] ποιεῖν θέλε. 383. Ἀτλαγεν$^{\varepsilon}_{\alpha}$ων (ſic)] τῶν θυγατέρων τῦ Ἄτλαντος. ἐπιτελλομενάων] ἐπιτελλεσῶν. 384. ἄρχεσθ'] θέλε ἄρχεσθαι. ἀμήτου] τῦ ἀμᾶν. δυσομενάων] δυνεσῶν.

381. Φρεσὶν ἧσιν codd. Robinſ. omnes, Auguſt. Acad. Com. Φρεσὶν ἧσι Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Heinſ. 382. καὶ ἔργον ἐπ' ἔργῳ codd. Robinſ. 383. Πληιάδων in Ald. ed. ſcribitur maiuſcula littera vt noui libri initium. Ἀτλαγεν$^{\varepsilon}_{\alpha}$ων (ſic) Auguſt. ἐπιτελομενάων Trinc. 384. ἀροτοῖο Auguſt. 385. Αἵ δ' ἤτοι Iunt. 1. 2.

383. Ἐπιτελλομενάων.] Nullus Poëta, praeter hunc, inſeruit α in genitiuo adiectiui nominis. *Scaliger.*

Ἐπιτελλομενάων.] Τῇ ἑῴᾳ ἐπιτολῇ v. ſequ. δυσσομενάων τῇ ἑῴᾳ δύσει. *Guietus.*

Πληϊάδων] Hoc eſt, circa 11. Maii, nam haec intelligenda ſunt de ortu Heliaco Pleïadum, qui ſaeculo *Heſiodi*, ex calculo *Dionyſ. Petauii* Variar. Differt. Lib. II. c. 9. factus eſt in gradu Tauri I. Nam hoc circiter eſt tempus initii meſſis, in Graecia. Praeterea *Heſiodus* Agricolis ſcribens de ortu loquutus eſt, qui conſpicuus eſt, non de eo qui vulgo animaduerti nequit, nec, niſi rationibus Aſtronomicis, innoteſcit. Multa habet, hanc in rem, *Claud. Salmaſius* Cap. XXXVII. Exercitat. Plinianarum, ſed ea valde intricata et perplexa, quae caſtigauit *Petauius* memorati Operis Libro VII. Vtrumque adire poterunt ii, quorum intererit noſſe errata *Salmaſii*, quae ad *Heſiodum* noſtrum non pertinent. *Clericus.*

385. Ἀρότοιο δὲ δυσσομενάων] „Matutinum ortum

22 Φαινό-

„φαινόμενον, seu ἡλιακὸν, „significari, ac δύσιν ἑῴαν seu „occasum cosmicum ne pueri „quidem nesciunt. *Hesiodi* sae„culo ortus ille contingebat „in Tauro. Stellae sunt Ver„giliae plures, vna est ex iis „lucidior ceteris, magnitudi„nis tertiae. Ea tempore *He„siodi* occidebat heliace in Gra„du Arietis, 4, 8′. oriebatur in „Tauri gradu 11, 4′. At prima „stella, versus occidentem, oc„casum Heliacum faciebat in „gradu Arietis 0, 51′. Inter„vallum inter occasum primae „Pleiadum et ortum lucidae „gradus 40. Merito itaque die„bus abscondi quadraginta „Vergilias canit *Hesiodus*. Sol „in Arietem vero motu sub„ibat, *Hesiodi* tempore, Mar„tii 31. Quippe anno Per. Iu„lianae 3714. verus locus solis „in Arietis initio fuit Athenis „Martii 31. hora post mediam „noctem 1, 24′. Itaque Tau„rum ingrediebatur Aprilis 30. „Maii proinde 11. die, lucida „Pleiadum oriebatur, vltima „vero Pleiadum ad orientem „Maii 16, quo tempore Messis „incipiebat in Graecia. Occa„sus earumdem matutinus in „Libra 19. gradu fiebat, sed „verus nec adspectabilis. Ideo „circa initium Scorpii ἐπιπα„τάδυσις Φαινομένη accidit „ineunte Nouembri. Nam ae„quinoctium autumnale, per „idem tempus, incidit in Octo„bris initium. Tum igitur ara„tionis ac sationis tempus ap„petit; quod *Virgilius* hisce ver„sibus expressit:

„*Ante tibi Eoae Atlantides abscondantur*,
„*Gnosiaque ardentis decedat stella Coronae*,
„*Debita quam sulcis committas semina.*

Haec aliaque, in eam rem, habet *Petauius* Var. Dissert. Lib. II. c. 9. Igitur in verbis *Hesiodi* mentio fit vnius ortus Heliaci Pleiadum, et duplicis earum occasus. Ortus tempus referendum ad 11. Maii. Prior occasus, qui arationis tempus indicabat, fuit Cosmicus occasus, cum oriente Sole vna cum Scorpione, in quo est, Pleiades in Tauro sitae, horizontem ex aduerso subeunt. Quod circa initium Nouembris factum, tempore *Hesiodi*. Posterior vero occasus obscurius indicatur v. 368. estque Heliacus occasus qui fiebat 3. Aprilis, et post quem in radiis solaribus per quadraginta dies latebant Pleiades. Ita tamen loquutus est *Hesiodus*, quasi confunderet vtrumque illum occasum; nemo enim non dixerit, lectis eius versibus, occasum cuius meminit v. 384. eum esse post quem Pleiades latent per quadraginta dies ante messem. Sed sunt eius verba benignius explicanda, cum non ignoraret quantum tempus sit inter arationem et messem. *Clericus*.

Τεσσαράκοντα] Vide not. ad v. antecedentem. *Clericus*.

Κευφάται· αὖτις δὲ περιπλομένῳ ἐνιαυτῷ
Φαίνονται, τὰ πρῶτα χαρασσομένοιο σιδήρου.
Οὗτός τοι πεδίων πέλεται νόμος, οἵ τε θαλάσσης

Latent: rursum vero reuoluto anno
Apparent, primum vt acuitur ferrum.
Haec vtique aruorum est lex, (cum iis) qui mare

386. κευφάται] κρύπτονται. αὖτις (Gic)] πάλιν. περιπλομένῳ] κυκλοφορουμένῳ. ἐνιαυτῷ] χρόνῳ ἢ ἡλίῳ. 387. χαρασσομένοιο σιδήρου] ὅτε οἱ γεωργοὶ χαράσσουσι τὰ δρέπανα. 388. πέλεται] ὑπάρχει.

386. αὖθις August. 387. τεπρῶτα August. Ald.

386. Κευφάται] Astrologi δύσιν ἡλιακὴν occasum solarem dicunt quando stella inuoluta est radiis solaribus, quod vulgo vocant combustam stellam. Illa autem δύσις deberet dici κρύψις. Est enim occultatio potius, quam occasus. Quando vero stella explicatur ex radiis solis, quod proprie dicitur ἐξαυγασμός, hoc vocant ἀνατολὴν ἡλιακήν. Interuallum autem ab occultatione ad ἐξαυγασμὸν Astrologi dicunt esse quindecim graduum, quod est circiter totidem dierum. Sed Hesiodus dicit non quindecim sed viginti dierum esse τὴν κρύψιν, et totidem dicemus τὸν ἐξαυγασμόν. *Scaliger.*

Περιπλομένῳ ἐνιαυτῷ] Itaque intra quadraginta illos dies, quibus latere dicuntur Vergiliae, collocandum Hesiodei anni principium; quod fortasse referendum ad initium Tauri; quo spectare videntur verba *Virgilii* Georg. I. 217.

Candidus auratis aperit cum cornibus annum
Taurus.

Hoc vnum ex verbis *Hesiodi* colligi potest. Vide tamen quae habet *Ios. Scaliger* Emend. Temp. Lib. I. de periodo Thebana. *Clericus.*

Περιπλομένῳ ἐνιαυτῷ] Περιπλομένῳ a πέλω, verto, verso, vnde πόλω, πόλος, πολέω, et πέλομαι, περιπέλομαι, περιπελόμενος, περιπλομένος. *Guietus.*

387. Φαίνονται] Annus Thebanus tempore Hesiodi erat idem cum Delphico, et idem principium habebata mense qui incidebat in geminos, qui Athenis dicitur θαργελιών, vere adulto. *Scaliger.*

Χαρασσομένοιο σιδήρου] Vt acies ferri, hoc est, falcis inciditur, acuitur. *Guietus.*

389. Ἀγκεα]

Ἐγγύθι ναιετάων', οἵ τ' ἄγκεα βησσήεντα
Πόντῳ κυμαίνοντος ἀπόπροθι πίονα χῶρον
Ναίωσιν. γυμνὸν σπείρειν, γυμνὸν δὲ βοωτεῖν,
Γυμνὸν δ' ἀμάειν, εἴ χ' ὥρια πάντ' ἐθέλησθα

Prope habitant, (tum iis) qui valles flexuosas,
Mari fluctuante procul, pinguem regionem
Colunt. Nudus serito, nudusque arato,
Nudus quoque metito, si quidem matura omnia voles

389. ναιετάων' (sic)] οἰκῶσι. ἄγκεα (sic)] τὰς ἀγκωνοειδεῖς τόπους. βησσήεντα] κοίλας. 390. κυμαίνοντος] κύματα διεγείροντος. ἀπόπροθι] μακρὰν. πίονα] διπλοῦν. χῶρον] τόπον. 391. ναίωσιν (sic)] οἰκῶσι. βοωτεῖν] βουλατεῖν. 392. ἀμᾶσθαι (sic)] θερίζειν. ἐθέλησθα] ἐθέλῃς.

389. ναιετάων' codices Robinſ. omnes, Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. ἔγγυα Senat. Auguſt. 391. Ναίωσιν codd. Robinſ. omnes, Acad. Trinc. Steph. Heinſ. Com. ναίουσι Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. 392. ἀμᾶσθαι Codices Robinſ. omnes, Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. Moſchop. qui et explicat per ἀμᾶν.

389. Ἄγκεα] Ἀγκεὰ βησσήεντα πίονα χῶρον, appoſitio. *Guietus.*

391. Γυμνὸν σπείρειν] Antequam ſit nimis acre frigus; ſub finem Octobris, quo tempore in Graecia clemens eſt coelum. *Clericus.*

Βοωτεῖν] Βουλατεῖν, hoc eſt, ἀροτριᾶν, ἀρᾶν, *arare.* Guietus.

Γυμνὸς et *nudus* dicitur in ea re de homine, qui, ſola tunica indutus, veſtibus exterioribus caret; vt homines vulgo opus facere ſolebant. Cuius rei imaginem exhibuit Cuper. Obſeruatt. I. 7. ex quo more exponenda ſunt illa Matthaei, Cap. 24, 18. Ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ — ἱμάτιον αὐτοῦ. *Qui in agro colendo occupatus eſt, ne domum redeat, veſtem exteriorem ſumturus.* Rob.

392. Ἔργα κομίζεσθαι] Συγκομίζεσθαι, hoc eſt, curare opera Cereris. *Guietus.*

Εἴ χ' ὥρια πάντ' ἐθέλησθα] Ὥριον non eſt ſemper τὰ καθ' ὥραν, ſed et τὰ ἐντελῆ in fructibus: dicebantur autem ἐντελεῖς fructus et τελεσφόροι, cum non minus fecundi eſſent, quam deſtinarat cultor. Ita ὥριον ἐνιαυτὸν dixit Theocritus τὸν ὅλον, et ne vno quidem die pleno minorem. Et τελεσφορία pro frugibus illis celebrabatur, quas Heſiodus καρπὰς ὡρίους vocat, ſicut οἶκος τελεσφόρος ille dicebatur, in quo erant, maritus, vxor, liberi. Et tantum τελεσφόρον, ὅλον τὸν ἐνιαυτὸν,

Ἔργα νομίζεσθαι Δημήτερος· ὥς τοι ἔπειτα
Ὥρῃ ἀέξηται, μή πως τὰ μεταξὺ χατίζων
Πτώσσῃς ἀλλοτρίους οἴκους, καὶ μηδὲν ἀνύσσῃς.
Ὡς καὶ νῦν ἐπ' ἐμ' ἦλθες· ἐγὼ δέ τοι οὐκ ἐπιδώσω,
Οὐδ' ἐπιμετρήσω. ἐργάζευ, νήπιε Πέρση,
Ἔργα, τάτ' ἀνθρώποισι θεοὶ διετεκμήραντο·
Μή ποτε σὺν παίδεσσι γυναικί τε θυμὸν ἀχεύων,
Ζητεύῃς βίοτον κατὰ γείτονας, οἱ δ' ἀμελῶσιν.
Δὶς μὲν γὰρ καὶ τρὶς τάχα τεύξεαι. ἢν δ' ἔτι λυπῇς,

Opera ferre Cereris: vt tibi singula
Maturâ crescant, ne quando interim egens
Mendices ad alienas domos, nihilque efficias.
Sicut et nunc ad me venisti: ego vero tibi non amplius donabo,
Neque amplius mutuum dabo. Labora, stolide Persa,
Labores quos hominibus Dii imposuerunt:
Ne quando cum liberis vxoreque animo dolens
Quaeras victum per vicinos, hi vero negligant.
Bis enim et ter forsitan consequeris: si vero amplius molestus fueris,

393. Δημήτερος] γῆς. ὡς] ἵνα. 394. ὥρῃ] ὥριμα· ἐγκαίρα. ἀέξηται] αὐξάνηται. χατίζων] σεῦόμενος. 395. πτώσσῃς] τεταπεινωμένος ἔρχῃ. ἀνύσσῃς] τελέσῃς. 396. ὡς] καθὰ. 397. ἐργάζευ] ἐργάζῃ. νήπιε] μωρὲ. 398. διετεκμήραντο] ἐσημειώσαντο. 399. θυμὸν] ψυχὴν. ἀχεύων (sic)] λυπούμενος. 400. ζητεύῃς] ζητῇς. 401. τάχα] ἴσως. λυπῇς] ἐνοχλῇς.

394. μεταξὺ Ald. 399. ἀχνεύων Augustan. 401. δέ τι Senat.

ἐνιαυτὸν, dicunt Poëtae: vnde illud, τελεσφόρον εἰς ἐνιαυτὸν, quod Theocritus ἔτος ὥριον dixit. Hesiodus eleganter εἰ χ' ὥρια πάντ' ἐθέλησθα Ἔργα νομίζεσθαι Δημήτερος. id est, εἰ τελεσφόρως καὶ ἐντελεῖς τὰς καρπὰς νομίζεσθαι ἐθέλῃς. *Heinsius.*

396. Ὡς καὶ νῦν ἐπ' ἐμ' ἦλθες] Hinc liquet non magnas diuitias retulisse Persen, ex hereditate male diuisa, de qua *Hesiodus* tamen dolenter admodum queritur vss. 35. et seqq. *Clericus.*

Ἐπιδώσω] ἐφ' οἷς ἔδωκα δώσω, vt vers. sequ. ἐπιμετρήσω ἐφ' οἷς ἐμέτρησα, μετρήσω. *Guietus.*

398. Διετεκμήραντο] Ἐγνώρισαν, τεκμαίρεσθαι ἔδοξαν, Moschopulus; hoc est, signis in dicarunt, docuerunt, significarunt, διὰ τεκμηρίων ἔδειξαν, ἔγνωρισαν. *Guietus.*

403. Ἀ-

Χρῆμα μὲν ἀ πρήξεις, σὺ δ' ἐτώσια πόλλ' ἀγορεύσεις.
Ἀχρεῖος δ' ἔσαι ἐπέων νομός. ἀλλά σ' ἄνωγα
Φράζεσθαι χρειῶν τε λύσιν, λιμῶ τ' ἀλεωρήν.
Οἶκον μὲν πρώτιστα, γυναῖκά τε, βοῦν τ' ἀροτῆρα,
Κτητὴν ἀ γαμετὴν, ἥ τις καὶ βοσὶν ἕποιτο.

Rem quidem non facies, tu vero inania multa dices.
Inutilis autem erit verborum copia. Sed te iubeo
Cogitare debitorumque solutionem, famisque euitationem.
Domum quidem primum, foeminamque bouemque aratorem,
Famulam non nuptam, quae et boues sequatur.

402. χρῆμα] πρᾶγμα. πρήξεις (sic)] ποιήσεις. ἐτώσια] μάταια. ἀγορεύσεις] λέξεις. 403. ἀχρεῖος] ἀνωφελὴς. ἐπέων] ῥημάτων. νομὸς] πλῆθος. ἄνωγα] κελεύω. 404. φράζεσθαι] σκοπεῖν. χρειῶν] χρεῶν. λιμῷ] πείνης. ἀλεωρὴν] ἐκφυγὴν. 405. οἶκον μὲν πρώτιστα] [subaud.] θέλε ποιήσασθαι. 406. κτητὴν] ὠνητὴν. ἕποιτο] ἀκολουθοῖτο.

402. πρήξεις sed cum η supra scripto Augusti. 403. ἀλλ' ἔσ' Iunt. 1. 2. ἀλλ' ἄ σ' Augusti. ἔσεται B. 60. 404. Post φράζεσθαι in cod. Aug. est colon. χρεῶν Acad. sed, vt videtur, ε eraso.

403. Ἀχρεῖος δ' ἔσαι ἐπέων νομός] Hoc est, νέμησις, tributio partitio, distributio in vtramque partem, vtrimque. Homer. Πολὺς δ' ἐπέων νομὸς ἔνθα καὶ ἔνθα. distributio. Moschopulus πλῆθος vertit *Guietus.*

405. Γυναῖκα] Non intelligit vxorem, sed ancillam. Aristoteles in Oeconomicis falsus est memoria, cum hoc versu putat absolutam sententiam contineri et γυναῖκα putat esse γαμετήν. *Scaliger.*

406. Κτητὴν] Emtam non *famulam.* ordo, γυναῖκα κτητὴν ἀ γαμετήν. Ibid. ἥτις καὶ βοσὶν ἕποιτο. boues subintellige; foeminas, hoc est, vaccas sequatur, curet. *Guietus.*

Κτητὴν ἀ γαμετήν] Notarunt iam olim viri docti Philosophum in Oeconomicis etiam τὴν κτητὴν pro coniuge sumere. In iure certe Attico, etiam coniux inter τὰ κτήματα numerabatur, et maritus ὁ κύριος appellabatur. Vnde cum lis intentaretur vxori, praeco clamabat Ἡ ΔΕΙΝΑ ΚΑΙ Ὁ ΚΥΡΙΟΣ, id est, *Eiusmodi mulier accusatur cum domino suo.* Qua occasione Comicus Smicythen perstringens, parumque virilem ostendens, κύριον illi dat. χρυσοῦ διώξεις Σμικύθην καὶ κύριον. Ἱππεῦσιν. Hominibus enim mollibus per contumeliam eleganti scommate κύριον assignabant, quasi eos inter τὰ κτητὰ et κτήματα cum vxoribus

nume-

numerarent: quales erant impuri illi ſenes Lampridii ſub καταράτῳ Heliogabalo, qui, *maritos ſe habere iactabant*, ſceleſtae principis ſui libidinis aſſeclae. *Heinſius.*

Κτητὴν, ἐ γαμετὴν] Ad haec Proclus. Οὐ λέγει ἓν παλλακὴν, ἀλλὰ φύλακα τῆ οἴκε καὶ τῶν βοῶν. Μάτην ἓν λέγεσιν οἱ περὶ Τίμαιον, Ἡσιόδῳ τὸν Ἀριστοτέλην πειθόμενον, μετὰ τὴν τῆς γυναικὸς τελευτὴν, Ἑρπυλίδι συνοίκῳ τῇ θεραπαίνῃ, ἐξ ἧς αὐτὸν σχεῖν υἱόν. Ego quidem Graeuio aſſentior, qui Ariſtotelem vxores inter τὰ κτητὰ numerare negat. Ariſtoteles certe Polit. l. 1. c. 2. vxores a ſeruitute vendicat. Ἀνάγκη δὴ πρῶτον συνδυάζεσθαι τὰς ἄνευ ἀλλήλων μὴ δυναμένας εἶναι· οἷον θῆλυ καὶ ἄῤῥεν τῆς γενέσεως ἕνεκεν. Ἄρχον δὲ φύσει καὶ ἀρχόμενον, διὰ τὴν σωτηρίαν. τὸ μὲν γὰρ δυνάμενον τῇ διανοίᾳ προορᾶν, ἄρχον φύσει, καὶ δεσπόζον φύσει· τὸ δὲ δυνάμενον τῷ σώματι ταῦτα ποιεῖν, ἀρχόμενον, καὶ φύσει δοῦλον. διὸ δεσπότῃ καὶ δούλῳ ταὐτὸ συμφέρει. Φύσει μὲν οὖν διώρισαι τὸ θῆλυ καὶ τὸ δοῦλον. *Neceſſe igitur eſt, primum eos coniungi, quorum alter ſine altero eſſe non poteſt, vt marem et feminam procreationis cauſa. Coniunguntur autem etiam id, quod natura imperat, et id quod imperio pareat, propter ſalutem. Nam quod mentis agitatione prouidere poteſt, imperandi ius habet natura; et dominatur natura. Quod autem corpore imperata poteſt praeſtare, id ſub imperio eſt, et natura ſeruile. Quapropter domino et ſeruo idem expedit. Foemina igitur et ſeruus diſtincta ſunt natura.* Emendationem vero Procli, οἱ περὶ Τιμόθεον, pro τῶ, οἱ περὶ Τίμαιον ſuggeſſit Vir Cl. Aegidius Menagius ad Laërtium, cuius notam operae pretium erit inſpicere. „Ἔσχε „δὲ υἱὸν Νικόμαχον ἐξ Ἑρπυ„λίδος τῆς παλλακῆς, ὥς „φησι Τιμόθεος] Inde emen„dandus ſorte Proclus ad He„ſiod. Εργ. 405. Μάτην ἓν λέ„γεσιν, inquit, οἱ περὶ Τί„μαιον. An legendum, οἱ „περὶ Τιμόθεον? Nihil ta„men muto: nam et Suidas „in Ἀριστοτέλης. Τίμαιός φησι „κατὰ Ἀριστοτέλους, εἶναι αὐ„τὸν εὐχερῆ, θρασὺν, προ„πετῆ etc. quod accipio de „Timaeo Siculo. Erat autem „Timaeus ille maledicentiſſi„mus, inuidus, et calumnia„tor; vnde a reprehendendi „ſtudio ἐπιτίμαιος dicebatur, „vt eſt apud Strabonem et „Diodorum Siculum. Sed „pro Ἑρπυλίδῃ legendum „procul dubio Ἑρπυλίδι, im„mo Ἑρπυλλίδι per duplex λ, „vt et ratio nominis et Athe„naei auctoritas ſatis probant; „Ἀριστοτέλης ὁ Σταγειρίτης „ἐκ ἐξ Ἑρπυλλίδος etc. Dei„pnoſoph. l. 13. „ *Rob.*

407. Χρὴ-

Χρήματα δ' εἰν οἴκῳ πάντ' ἄρμενα ποιήσασθαι·
Μὴ σὺ μὲν αἰτῇς ἄλλον, ὁ δ' ἀρνῆται, σὺ δὲ τητᾷς,
Ἦδ' ὥρη παραμείβηται, μινύθῃ δέ τοι ἔργον.
Μήδ' ἀναβάλλεσθαι ἐς τ' αὔριον, ἐς τ' ἔννηφιν.
Οὐ γὰρ ἐτησιεργὸς ἀνὴρ πίμπλησι καλιὴν,
Οὐδ' ἀναβαλλόμενος· μελέτη δέ τοι ἔργον ὀφέλλει.

Inſtrumenta vero domi omnia apta para:
Ne tu quidem petas ab alio, illeque recuſet, tu vero careas,
Tempus autem praetereat, minuaturque tibi opus.
Ne vero differas inque craſtinum, inque perendinum.
Non enim laboris fugitans vir implet horreum,
Neque procraſtinator: ſtudium vero tibi opus auget.

407. χρήματα] ὄργανα γεωργικὰ. εἰν] ἐν. ἄρμενα (ſic)] ἁρμόδια. ποιήσασθαι] [ſubaud.] θέλε. 408. αἰτῇς] ζητῇς. τητᾷ] στερῇ. 409. ὥρη] ὁ καιρὸς. παραμείβηται] παρατρέχει (ſic). μινύθῃ] ἐλαττοῦται. 410. ἀναβάλλεσθαι] ὑπερτίθεσθαι. ἔννηφιν] ἔννην καὶ νέαν. 411. ἐτησιεργὸς (ſic)] ἀμελὴς· ἀναβαλλόμενος. πίμπλησιν] γεμίζει. καλιὴν] τὴν οἰκίαν. 412. ἀναβαλλόμενος] ὑπερτιθέμενος. ὀφέλλει] αὔξει.

407. ἐν Acad. ἄρμενα Auguſt. 408. αἰτεῖς —— ἀρνεῖται B. 60. ἀρνεῖται etiam Auguſt. 409. ἔγον Iunt. 2. 410. Μὴ δ' Auguſt. 411. ἐτωσιεργὸς Auguſt. Acad. ἐτωσιεργὸς Iunt. 1. πίμπλησιν Auguſt. 412. deeſt in cod. R. S.

407. Χρήματα] Ὄργανα γεωργικά. *Guietus.*

410. Ἔννηφιν] *Harpocration:* Ἔνην δὲ καὶ εἰς ἔνην τὸ εἰς τρίτην λέγεσι· καὶ ἁπλῶς τὸ ἔνον δασυνόμενον τὸ πρότερον καὶ παρελήλυθὸς δηλοῖ. Mirum eſt ἔνον praeteritum tempus dici, ἔνην vero futurum. *Heſychius* ἔνη καὶ ἔνης τὸ μετὰ τὴν αὔριον. Alii, vt Proclus, referunt ad ἔνην καὶ νέαν, quae erat trigeſima menſis dies. Sed hoc quoque parum veriſimile, nam ἔνη ſimpliciter non dicebatur. Praeterea accentus variatio rem dubiam facit. Crediderim potius ἔννη contracte dici pro ἔννεα, vnde addita ſyllaba poëtica Φιν, fit ἔννηφιν, ita vt ſubaudiamus ἡμέρας, aut ſi libet ἔτη *annos*, ſignificeturque dilatio in longum tempus. Sic *Horatius* de Poëmate, cuius editionem diu differendam ſuadet, Art. Poët. v. 388.

—— *nonumque prematur in annum,*
Membranis intus poſitis. Clericus.

Αἰεὶ δ' ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ ἄτῃσι παλαίει.
Ἦμος δὴ λήγει μένος ὀξέος ἠελίοιο
Καύματος ἰδαλίμου, μετοπωρινὸν ὀμβρήσαντος
Ζηνὸς ἐρισθενέος, μετὰ δὲ τρέπεται βροτέος χρὼς
Πολλὸν ἐλαφρότερος· (δὴ γὰρ τότε σείριος αἰπὺ

Semper autem dilator operum vir cum damnis luctatur.
Quum itaque iam desinit vis feruidi Solis
Calorem sudoriferum, per autumnum pluente
Ioue praepotente, mouetur vero humanum corpus
Multo leuius; (nam tunc Sol

413. ἀμβλοσιεργὸς (sic)] ὑπερτιθέμενος. ἄτῃσι (sic)] βλάβαις. παλαίει] γυμνάσιον (sic). 414. ἦμος] ὁπηνίκα. λήγει] παύει. μένος] ἰσχὺς. ἠελίοιο] ἡλίου. 415. ἰδαλίμου] θερμοῦ· ἰδρῶτα ποιοῦντος. ὀμβρήσαντος] βρέξαντος. 416. Ζηνὸς] Διὸς. ἐρισθενέος] μεγαλοδυνάμου. μετὰ-τρέπεται] μεταβάλλεται. βροτέος χρὼς] ἀνθρώπινον σῶμα.

413. ἀμβλοσιεργὸς August. ἄτῃσι August. Ald. Iunt. 1, 2. Steph. Com. Heins.

413. Ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ] Egregie eum describit *Persius* Sat. V.

Cras hoc fiet. Idem cras fiet, quid? quasi magnum,
Nempe, diem donas; sed cum lux altera venit,
Iam cras hesternum consumsimus, ecce aliud cras
Egerit hos annos, et semper paullum erit vltra.

Si vsquam alibi, in agricultura maxime nocet dilatio. Audi *Columellam* Lib. XI. c. 1. *Praelabentis vero temporis fuga quam sit irreparabilis, quis dubitet? Eius igitur memor praecipue semper caueat, ne improvidus ab opere vincatur. Res est agrestis insidiosissima cunctanti, quod ipsum expressius vetustissimus auctor Hesiodus hoc versu significauit, αἰεὶ δ' ἀμβολιεργὸς — Quare vulgare illud de arborum positione rusticis obseruatum, serere ne dubites, id villicus ad agri totum cultum referri iudicet, credatque praetermissas non duodecim horas, sed annum periisse, nisi sua quaque die quod instat effecerit; nam, cum propriis paene momentis fieri quidquam debeat, si vnum opus, tardius quam oporteat, peractum sit, ceterae quoque quae sequuntur culturae, post iusta tempora, serius adhibentur, omnisque turbatus operis ordo spem totius anni frustratur.* Clericus.

414. Ὀξέος ἠελίοιο] Interpretes reddunt ταχὺν, ὀξυπόνητον, placet acris, acuti, vt Interpres Latinus. *Guietus.*

415. Καύματος ἰδαλίμου] *A calore sudorifero* aestiuo, ab ἵδος. *Idem.*

417. Σεί-

Βαιὸν ὑπὲρ κεφαλῆς κηριτρεφέων ἀνθρώπων
Ἔρχεται ἡμάτιος, πλεῖον δέ τε νυκτὸς ἐπαυρεῖ.)
Ἤμος ἀδηκτοτάτη πέλεται τμηθεῖσα σιδήρῳ
Ἄλλη, φύλλα δ' ἔραζε χέει, πτόρθοιό τε λήγει

Paullisper supra caput mortalium hominum
Venit interdiu, magis autem noctu laborat.)
Quando minime cariei est obnoxia caesa ferro
Materia, folia autem humi fundit, finemque facit germinandi.

427. πολλὰν] πολὺ. ἱλαφρότερον] [iubeat.] ἡμέτερος. εἰρίης ἀπὸ] ἥλιος. 418. βαιὸν] ὀλίγον. κηριτρεφέων] τῶν τῷ θανάτῳ τρεφομένων. 419. ἡμάτιος] ἡμερινὸς. ἐπαυρεῖ] ἀπολαύει. 420. ἤμος] ὅτε. ἀδηκτοτάτη] ἄβρωτος (sic). πέλεται] ὑπάρχει. τμηθεῖσα] κοπεῖσα. 421. ἔραζε] εἰς τὴν γῆν. πτόρθοιο] πτόρθος κλάδος. λήγει] παύει.

417. πολλὰν Trinc. 419. δέ τε Senat.

417. Σείριος ἀστὴρ] Solis astrum. Σείριος pro Sole. *Idem.*

418. Κηριτρεφέων ἀνθρώπων] Nempe, eorum qui sunt cis aequatorem, quibus post aestivum solstitium arcus diurnus solis minor est. Non ignoravit *Hesiodus* solem tunc diutius lucere Aethiopibus illis, qui sunt trans aequatorem. Vide infra v. 527. *Clericus.*

419. Ἔρχεται ἡμάτιος] Voluitur, vadit interdiu. πλεῖον δὲ νυκτὸς ἐπαυρεῖ, scribendum videtur ἀπαίρει. Hesych. ἀπαίρει, ὁδεύει, ἀποδημεῖ, ἀναχωρεῖ. idem ἀπαίροντας ἀποδημοῦντας. Magis autem noctu ambulat, hoc est, diutius ambulat Sol per noctem, longius durat nox quam dies. *Guietus.*

420. Ἤμος ἀδηκτοτάτη] Scribe τῆμος, tunc. *Idem.*

Ἀδηκτοτάτη] Illa, nempe, anni tempestate caesa minus est obnoxia vermibus; qui in tenero cortice, aut alburno, deponunt ova, ex quibus postea excluſi vermes lignum rodunt. De hisce vermibus vide quae collegit *Sam. Bochartus* Hierozoici P. II. Lib. IV. c. 27. *Clericus.*

421. Πτόρθοιό τε λήγει] Hoc est, τὴν βλάστην, τῆς βλαστήσεως παύεται, τὸ κλωνοφυεῖν, cessat ramos emittere, germinare, pullulare. *Guietus.* Succus, nempe, quo aluntur arbores, tunc minore copia est, et crassior fit coeli frigore; quibus de causis, lignum est durius et compactius. Vide hac de re *Vitruvium* Lib. II. Cap. 9. de materia caedenda, et ad eum *Guil. Philandri* adnotationes. *Clericus.*

Τῆμος ἄρ' ὑλοτομεῖν μεμνημένος ὥριον ἔργον.
Ὅλμον μὲν τριπόδην τάμνειν, ὕπερον δὲ τρίπηχυν,
Ἄξονά θ' ἑπταπόδην· μάλα γάρ νύ τοι ἄρμενον ἔτω.
Εἰ δέ κεν ὀκταπόδην ἀπὸ καὶ σφῦραν κε τάμοιο,
Τρισπίθαμον δ' ἄψιν τάμνειν δεκαδώρῳ ἀμάξῃ,

Tunc ſane ligna ſecare tempeſtiuum eſſe opus memento.
Mortarium quidem tripetale ſeca, piſtillum vero tricubitale,
Axemque ſeptempedalem: valde enim certe conuenient ſic.]
Si vero octopedalem et malleum inde ſecueris,
Trium palmorum curuaturam rotae ſecato decem palmorum
plauſtro,

422. τῆμος] τότε. ὑλοτομεῖν] κόπτειν ὕλην. ὥριον] ὑγκαίριον. 423. ὅλμον] ὕγδην. τριπόδην] τριῶν ποδῶν. τάμνειν] κόπτειν. ὕπερον] κόπανον. τρίπηχυν] τριῶν πήχεων. 424. ἑπταπόδην] ἑπτὰ ποδῶν. μάλα] λίαν. ἄρμενον] (ſic)] ἁρμόδιον. 425. τάμοιο] τάμοις. 426. τρισπίθαμον] τριῶν σπιθαμῶν. ἄψιν] ἀψίδα. τάμνειν] κόπτειν. δεκαδώρῳ] δέκα δώρων.

422. deeſt in cod. Senat. 424. ἄρμενον Auguſt. ἄρμενος Ald. Iunt. 1. 2. 425. κοτάνοιο Iunt. 1. κε deeſt in Auguſt. 426. ἁμάξῃ Ald.

423. Ὅλμον] Pilam. *Guietus.*

Ὅλμον μὲν τριπόδην] Si quis, vt ſupra ad v. 342. Ioh. Clericus, Heſiodi μικρολογίαν irrideat, Plutarchum audiat hoc in loco a Proclo citatum. Πολὺς ἐν τούτοις ὁ Πλούταρχος ἀμυνόμενος τοὺς γελῶντας τὸν Ἡσίοδον τῆς μικρολογίας, καὶ Πλάτωνα λέγων περὶ τῆς τῶν σκευῶν ἐν τοῖς οἴκοις διειλέχθαι καὶ ἐμμετρίας· καὶ Λυκοῦργον περὶ τῆς τῶν θυρῶν κατασκευῆς, ἵν' ἀπὸ πρίονος ὦσι καὶ πελέκεως μόνον ἀποίκιλοι. Δεῖ ἓν ἀποδέχεσθαι καὶ τὸν Ἡσίοδον μέτρα παραδόντα καὶ ὅλμε, καὶ ὑπέρ· καὶ ἄξονος, καὶ σφῦρας· καὶ τὰς ἀρχαίας δὲ πολὺν καὶ τούτων ποιεῖσθαι λόγον, καὶ τῶν εὑρετῶν Πάμφωνα μὲν τιμᾶν διότι τὸν λύχνον πρῶτος εὗρε, καὶ τὸ ἐκ τούτου φῶς εἰσηγάγετο· τὸν δὲ τῶν Πιθέων δῆμον διὰ τοῦτο ἔτως ὀνομάσαι, διότι τῶν πίθων ἐπενοήσαντο τὴν πλάσιν. ὥστε μὴ τὴν πολυτέλειαν προσήκειν θαυμάζειν, ἀλλὰ τὴν τῶν χρειωδῶν, κἂν εὐτελῆ τυγχάνῃ, περιποίησιν. *Robinſ.*

426. Τρισπίθαμον] Trium dodrantalium. Palmus quarta pars pedis, σπιθαμὴ vero dodrans. *Scaliger.*

Τρισπίθαμον] In longitudinem. Verſu praecedente pro σφῦραν κε τάμοιο, leg. σφῦραν γε τάμοιο. *Guietus.*

Ἄψιν τάμνειν] Aratro, plouſtello, *à la charrüe de deux pieds*

Πολλ' ἐπὶ καμπύλα κᾶλα· φέρειν δὲ γύην, ὅτ' ἂν εὕρῃς,
Ἐς οἶκον, κατ' ὄρος διζήμενος, ἢ κατ' ἄρουραν,
Πρίνινον· ὃς γὰρ βουσὶν ἀρὴν ὀχυρώτατός ἐστιν,
Εἴ τ' ἂν Ἀθηναίης δμωὸς ἐν ἐλύματι πήξας
Γόμφοισιν πελάσας προσαρήρεται ἰσοβοῆι.

Multa praeterea curua ligna: ferto autem burim, cum inueneris,
Domum, siue in monte quaerens, siue in agro,
Ilignam: haec enim bobus ad arandum firmissima est,
Si Palladis famulus dentali infigens
Clauis coniungens adaptauerit temoni.

427. καμπύλα] λοξὰ. κᾶλα] ξύλα. 428. διζήμενος] ζητῶν. ἄρουραν] γῆν. 429. πρίνινον (sic)] ἐκ πρίνου. ὃς] ὅτας. ἀρὴν] ἀροτρίαν. ὀχυρώτατος] ἰσχυρότατος. 430. εἴτ'] ἐπηνίκα. Ἀθηναίης] Ἀθηνᾶς. δμῶος (sic)] δῆλος. 431. γόμφοισι (sic)] ἥλοις. πελάσας] πλησιάσας. προσαρήρεται] προσαρμόσει. ἰσοβοῆι] ἰσοβοεῖ.

427. γυίην Augusti. ὅταν Augusti. 428. εἰς Augusti. Ald. ἐς Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. 429. πρίνινον B. 931. R. S. Coisl. Augusti. Ald. 430. δμῶος Augusti. ἐλύματι Ald. 431. γόμφοισι Augusti. ἰσοβοῆον Senat.

pieds et demy de large. An scribendum et distinguendum; τρισπίθαμον δ' ἄψιν τάμνειν δεκαδώρῳ ἀμάξῃ πολλ' ἐπικαμπύλα κᾶλα. Ordo τάμνειν δὲ πολλὰ κᾶλα ἐπικαμπύλα ἄψιν τρ. δ. α. appositiue. Placet τὸ ἐπικαμπύλα, seu potius ἐπικάμπυλα, accentu in antepenultima, vna vox composita. *Idem.*

427. Φέρειν δὲ γύην] Hoc est, vbicumque inueneris dentale, aufer illud tecum, raro enim occurrit. *Idem.*

430. Ἀθηναίης δμῶος] Δμῶος metaplasmus, declinatio pro declinatione. *Scaliger.* Ἀθηναίης δμῶος] Ὁ τέκτων. *Guietus.* Sic dicitur faber lignarius, quia fabrili etiam arti praeesse credebatur Minerua, quo fit vt Epeus equum illum ligneum, cuius ope capta est Troia, dicatur, *diuina Palladis arte*, aedificasse, Lib. II. Aeneïdos v. 15. *Isidorus* Orig. Lib. XIX. c. 20. *Oleae quoque hanc dicunt inuentricem et fabricae multarumque artium repertricem. Ideoque illi vulgo opifices supplicant.* Clericus.

Viri docti interpretationem suam Proclo debent, qui sic exponit, —

Ἀθηναίης δμωός. Οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων τῆς Ἀθηναίης δμωός.

Εὖ εἰδὼς σοφίης ὑποθημοσύνησιν Ἀθήνης.

Καὶ Ὅμηρός φησι περὶ τέκτονος ὡσαύτως. *Rob.*

431. Προσαρήρεται ἰσοβοῆι] Pro προσαρήρεται, προσαρηρῆθ' scribendum videtur. *Guietus.*

Δοιὰ δὲ θέσθαι ἄροτρα, πονησάμενος κατ' οἶκον,
Αὐτόγυον καὶ πηκτόν· ἐπεὶ πολὺ λώϊον ἔτω.
Εἴ χ' ἕτερον γ' ἄξαις, ἕτερόν γ' ἐπὶ βουσὶ βάλοιο.
Δάφνης δ' ἢ πτελέης ἀκιώτατοι ἰσοβοῆες.
Δρυὸς ἔλυμα, πρίνου δὲ γύην, βόε δ' ἐννεαετήρω

Bina vero facito aratra, laborans domi,
Non compoſitum et compactile: quoniam multo optimum ſic,
Si quidem alterum fregeris, alterum bobus iniicias.
E lauro autem vel vlmo firmiſſimae ſtiuae ſunt.
E quercu dentale, ex ilice burim. boues vero duos nouennes

432. δοιὰ] δύο. θέσθαι] θεῖναι· ποιῆσαι. πονησάμενος] κοπιάσας. 433. αὐτόγυιον] αὐτοφυὲς. πηκτὸν] πεπηγμένον. λώϊον] κρεῖττον. 434. ἄξαις] συντρίψαις. 435. ἀκιώτατοι] ἰσχυρότατοι. 436. ἐννεαετήρω] ἐννέα ἐτῶν.

432. κατ' August. 433. Αὐτόγυιον August. Iunt. 1. 2. πυκτὸν Trinc. 434. κ' ἐπὶ August. Acad. Senat. Iunt. 1. 2. βάλλοιο August. 436. πρίνοιο Heinſ. πρίνου δὲ γύην edidit Rob. In Cler. edit. δὲ deficit, etiam in cod. August.

436. Βόε δ' ἐννεαετήρω] *Ariſtoteles Hiſt. Anim.* Lib. VI. c. 21. de boue: ἀκμάζει δὲ μάλιστα πενταέτης ὤν· διὸ καὶ Ὁμήρου φασί τινες ὀρθῶς, ποιήσαντα ἄρσενα πενταέτηρον — καὶ τὸ βοὸς ἐννεώροιο· δύνασθαι γὰρ ταὐτόν: *viget quinquennis maxime; quocirca Homerum recte dixiſſe aiunt marem bouem quinquennem — et bouis nouennis, haec enim idem valere.* Apud *Homerum*, ſcilicet, Iliados H. Agamemnon mactat bouem πενταέτηρον, vt et filii Autolyci Odyſſ. T. At Odyſſ. K. Aeolus excoriat vtrem bouis ἐννεώροιο, quo ventos includit. Haec quorſum idem dixerit Philoſophus diuinare nequeo; niſi velit nouennem bouem tam florere, quam quinquennem, quia vſque ad nonum annum eſt in pleno aetatis vigore. Vnde *Heſiodus*, in Operibus, βόε δ' ἐννεαετήρω etc. Haec habet *Sam. Bocharus* Hieroz. P. II. Lib. II. c. 28. Fortaſſe voluit indicare *Ariſtoteles* bubulam carnem optimam eſſe circa quintum annum, robur vero corporis et pellis firmitatem, circa nonum. *Clericus.*

Πρίνου δὲ γύην] Nonnunquam legitur Πρίνου γύην, invito metro. Sed ſuadentibus Mſto Bodl. 60. et Scholiaſte Ariſtophanis reſtitui πρίνου δὲ γύην. Heinſius autem legit πρίνοιο γύην. *Rob.*

1 Ὁ'λμος, Mortarium.
2. Ζυγὸς, Jugum.
3 Ἀξίνη, Ascia.
4. Ῥυμὸς, Temo.
5 Σφύρα Malleus.
6. Σμίλα. Scalprum.
7 Τρυπάνιον, terebra.
8. Μάκελλα, Ligo.
9. Πτύον, Pala.
10. Σμινύη, Bidens.
11 Λυγάριον, Furca.

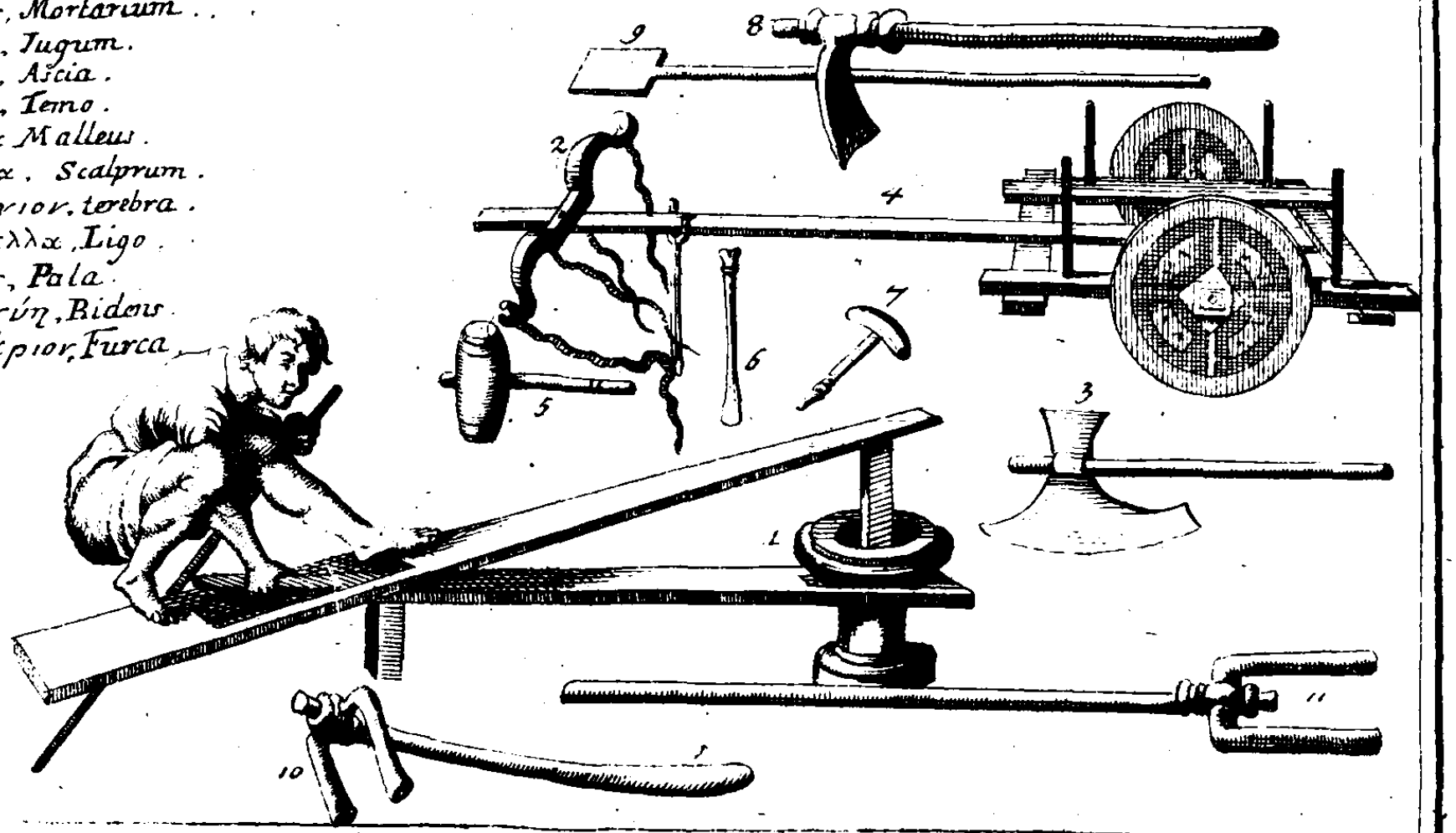

1 Κλαδευτήριον, Falx.
2 Λικμητήριον, Ventilabrum.
3 Ἄρπη, Falx serrata.
4 Ἀρότριον ἄγροτερον, Aratrum nativum.
5 Ἐ'χέτλη, Stiva.
6 Ἔ'λυμος, Medium aratri.
7 Πηκτὸν ἄροτρον, Aratrum compactum.

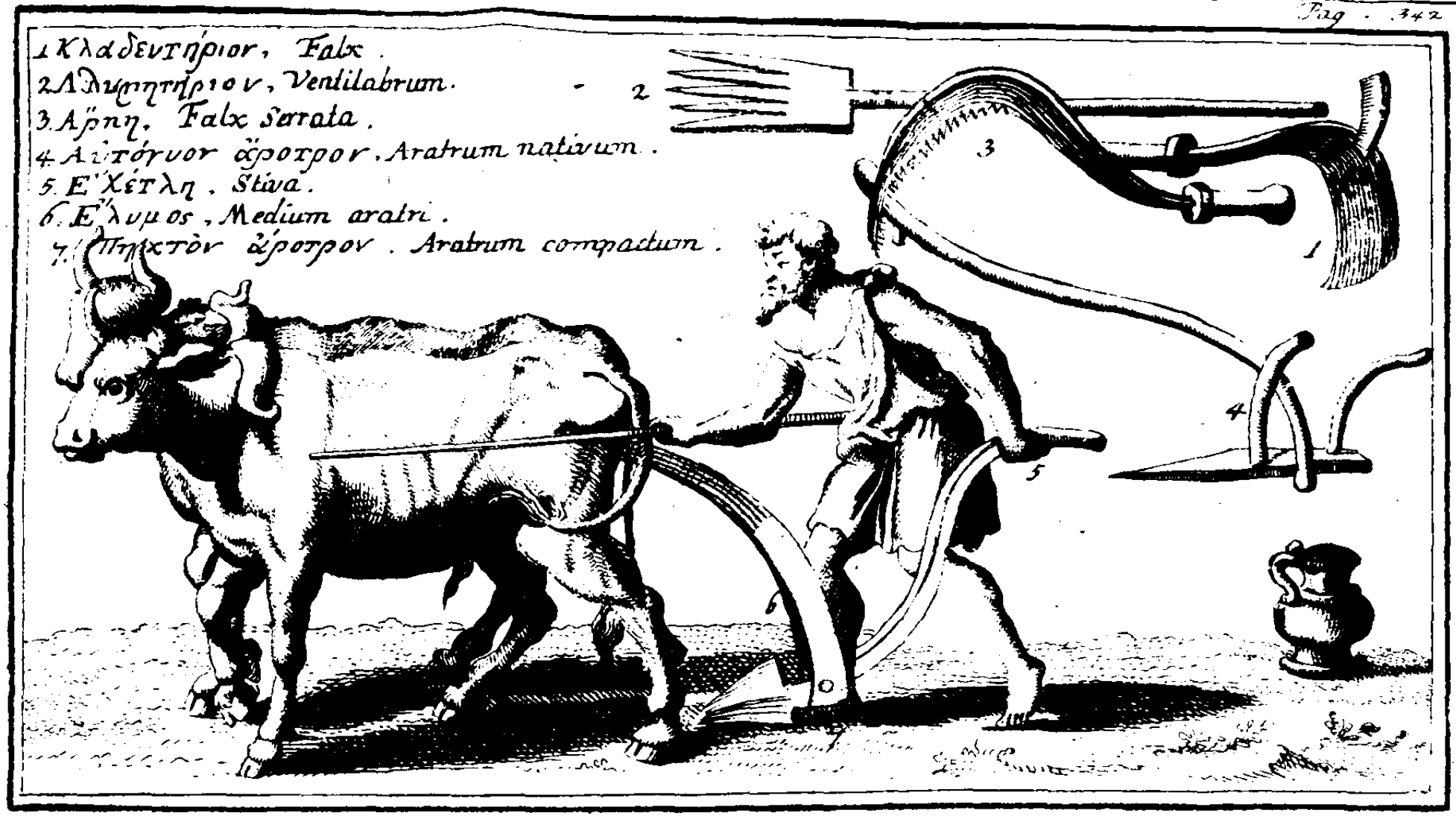

Ἄρσενα κεκτῆσθαι (τῶν γὰρ σθένος ἐκ ἀλαπαδνόν)
Ἥβης μέτρον ἔχοντε· τὼ ἐργάζεσθαι ἀρίστω.
Οὐκ ἂν τώ γ' ἐρίσαντες ἐν αὔλακι καμμεὶν ἄροτρον
Ἄξειαν, τὸ δὲ ἔργον ἐτώσιον αὖθι λίποιεν. 440
Τοῖς δ' ἅμα τεσσαρακονταετὴς αἰζηὸς ἕποιτο,
Ἄρτον δειπνήσας τετράτρυφον, ὀκτάβλωμον,

Maſculos comparato (horum enim robur non imbecillum eſt)
Iuuentutis menſuram habentes: hi ad laborandum optimi.
Non vtique hi dimicantes in ſulco aratrum
Fregerint, opus vero imperfectum reliquerint.
Hos autem ſimul quadragenarius iuuenis ſequatur,
Panem coenatus quadrifidum, octo fruſtorum,

437. κεκτῆσθαι] ἔχειν. τῶν] τέκνων. σθένος] ἡ δύναμις. ἀλαπαδνὸν] ἀσθενὲς. 438. ἥβης] ἡλικίας. τὼ] ἔτοι εἰσι. ἐρίστω] ἔριστοι. 439. τὼ] ἔτοι, ἐρίσαντα (sic)] φιλονεικήσαντες. καμμεὶν] κατὰ μὲν. 440. ἄξειαν] συντρίψειαν. ἐτώσιον] μάταιον. 441. τοῖσδ' (sic)] τούτοις. αἰζηὸς] νέος. ἕποιτο] ἀκολουθοῖτο. 442. τετράτρυφον] εἰς τέσσαρα κλάσματα τετμημένον. ὀκτάβλωμον] ἤγουν ἔχοντα τῶν κλασμάτων ἑκτὴ δήγματα ποιοῦν δυνάμενον.

438. ἔχοντε Auguſt. Iunt. 1. Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. 439. ἐρίσαντε B. 60. Auguſt. 440. τὸ γ' 441. τοῖσδ' Auguſt. 442. deeſt in Senat.

442. Τετράτρυφον, ὀκτάβλωμον] Hic τρύφη ἄρτε quatuor dicuntur, quemadmodum apud Latinos *quadrae*, quae paribus interſtitiis in pane erant deſtinctae. Auctor Moreti:

— — *iamque ſubactum*
Format opus, palmiſque ſuum dilatat in orbem,
Et notat impreſſis, aequo diſcrimine, quadris.

Heſychius: τρύφος, κλάσμα ἄρτου. Quam vocem crediderim Veteribus Gloſſis reſtituendam, in quibus, *Quadra*, τόπος; imo τρύφος. Βλωμὸς vero, hoc in loco, minus fruſtum ſignificat. *Heſychius*: βλωμὸς, ἰσχνήψωμος, vbi legendum viderunt docti ἰσχνὸς ψωμός, *buccea tenuis*. Quod tamen non eſt ita intelligendum apud *Heſiodum*, cum vt recte *Iſaac. Caſaubonus* ad Athenaeum Lib. III. c. 29. abſurdum ſit exiſtimare ruſtici hominis famem octo buccellis poſſe expleri. *Athenaeus* quidem: βλωμιλίκης τε ἄρτους ὀνομάζεσθαι λέγει (Philemon) τοὺς ἔχοντας ἐντομὰς, ἃς Ῥωμαῖοι κοδράτους λέγουσι: *Blomilios vocari dicit panes inciſuris*

Ὃς κ' ἔργῳ μελετῶν ἰθείαν αὔλακ' ἐλαύνοι,
Μηκέτι παπταίνων μεθ' ὁμήλικας, ἀλλ' ἐπὶ ἔργῳ
Θυμὸν ἔχων· τῷδ' ὄτι νεώτερος ἄλλος ἀμείνων
Σπέρματα δάσσασθαι, καὶ ἐπισπορίην ἀλέασθαι.
Κυρότερος γὰρ ἀνὴρ μεθ' ὁμήλικας ἐπτοίηται·

Qui quidem opus curans rectum ſulcum ducat,
Non amplius circumſpiciens aequales, ſed in opere
Animum habens: hoc vero neque iunior alius melior
Ad ſpargendum ſemina, et iteratam ſationem euitandam.
Iunior enim vir aequalium deſiderio flagrat.

443. ἐλαύνοι] νέμοιτο. 444. μηκέτι] μηδαμῶς. παπταίνων] ἀποβλέπων. μεθ'] εἰς. ὁμήλικας] ἡλικιώτας. 445. θυμὸν] ψυχὴν. 446. δάσσασθαι] μερίσασθαι. ἐπισπορίην] ἐπὶ σπορᾷ (sic) τὴν δευτέραν σπορὰν. ἀλέασθαι] ἐκφυγεῖν. 447. κυρότερος] νεώτερος. ὁμήλικας] ἡλικιώτας. ἐπτόηται (sic)] ἐπτοημένος. ἐσχολημένος (sic) ἐπὶ.

443. ἰθείαν Auguſt. ἐλαύνοι Senat. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 444. ἔργον Auguſt. 446. δάσσεσθαι 447. ἐπτόηται Auguſt.

ciſuris diuiſos, quos Romani quadratos vocant, id eſt, in quadras inciſos. *Clericus.*

Ὀκτάβλωμον] Hoc eſt, ὀκτάψωμον. *Guietus.*

Ὀκτάβλωμον] Hinc explicatur Horatii verſus 49. Epiſt. 17. Lib. 1.

Et mihi diuiduo findetur munere quadra. Rob.

444. Παπταίνων μεθ' ὁμήλικας] Non attendens ſulcos, ſed circumſpiciens an amicum aliquem ſit conſpecturus. Ex negligentia eiuſmodi deſumta eſt ſententia Chriſti Luc. IX, 62. Οὐδεὶς, ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα ἐπ' ἄροτρον, καὶ βλέπων εἰς τὰ ὀπίσω, εὔθετός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. *Heſychius*: παπταίνειν, περιβλέπειν· πάντη παπταίνοντα, ὁρῶντα. Sic quoque interpretatur *Euſtathius*: τὸ ὧδε κἀκεῖ διαπετάννυσθαι τὴν θέαν, τουτέστι περιβλέπεσθαι, *Clericus.*

447. Ἐπτοίηται] Hoc eſt, aequales animo agitat, laſciuiendi cupidine commoto. Nam πτοέομαι, vnde, interpoſito ι, πτοιέομαι, eſt non tantum timore, ſed quouis alio affectu vehementiore commoueri. *Heſychius*: Πτοιώμενον, πτοιᾶσθαι λέγεται τὸ παρορμᾶσθαι πρὸς τὰ ἀφροδίσια. Exempla ſunt, apud optimos Scriptores, frequentia. Vnum tantum adſcribam ex *Dione* Pruſaeo, quod mihi commodum hiſce diebus elegantiſſimum Scriptorem lectitanti occurrebat. Sic loquitur de Homero Orat. II. de regno: ταῦτα δὲ λέγει διδάσκων καὶ παραινῶν,

Φράζεσθαι δ' εὖ τ' ἂν Φωνὴν γεράνου ἐπακούσῃς
Ὑψόθεν ἐκ νεφέων ἐναύσια κεκληγυίης·
Ἥ τ' ἀροτοῖό τε σῆμα φέρει, καὶ χείματος ὥρην 450

Obserua vero, cum vocem gruis audieris
Alte in nubibus quotannis clangentis;
Quae et arationis signum affert, et hyemis tempus

448. Φράζεσθαι] θέλε σκοπεῖν. εὖτ'] ὁπότε. 449. ὑψόθεν] ἐκ τῦ ὕψες. ἐναύσια] κατ' ἔτος. κεκληγυίης] κεκραγυίης (sic). 450. σῆμα] σημεῖον. χείματος] χειμῶνος. ὥρην] καιρὸν.

448. γεράνου φωνὴν B. 699. 731. Coisl. August. Acad. Trinc. 449. Ὑψόθεν Trinc.

αινῶν, ὡς δεῖ καὶ τραπέζης ἐπιμελεῖσθαι τὰς ἀγαθὰς, ἐπεὶ τροφῆς γε παντοίας καὶ πολυτελείας ἐκ ἐτύγχανεν ἄπειρος ὤν. ὥςε τὰς περὶ ταῦτα νῦν ἐπτοημένας Πέρσας καὶ Σύρας καὶ τῶν Ἑλλήνων Ἰταλιώτας καὶ Ἴωνας, μηδὲ ἐγγὺς ἐφικνεῖσθαι τῆς παρ' Ὁμήρῳ χορηγίας καὶ ἁβρότητος: *haec autem dicit docens et admonens, bonos oportere et mensae curam gerere, quandoquidem cibi varii et pretiosi non erat inexpertus; ita vt qui nunc hisce valde afficiuntur, Persae et Syri et Graeci, Italique et Iones longe absint a sumtibus et deliciis quae sunt apud Homerum.* Clericus.

Appositum magis exemplum occurrit apud Callimach. h. in Dian. v. 190. Ἧς ποτὲ Μίνως Πτοιηθεὶς ὑπ' ἔρωτι κατέδραμεν ἔρεα Κρήτης. *Cuius quondam Minos Perculsus amore peruagatus est montes Cretae.* Rob.

448. Εὖτ' ἂν γεράνου Φωνὴν ἐπακούσῃς] Multa ad huius loci illustrationem congessit *Sam. Bochartus* Hieroz. P. II. Lib. I. C. 11. quae non exscribemus. Obseruandum dumtaxat hic sermonem esse de migrante grue, non de aduenientе. *Clericus.*

Similiter Aristophanes Ὄρνιθ. v. 711. a quo confirmatur tum id, quod obseruauit Bochartus, hic loci sermonem esse de migrante grue, non adueniente; tum id, quod notauit Salmasius, tertiam hic arationem intelligi, qua sata inarantur. Σπείρειν μὲν, ὅταν γέρανος Κρωΐζασ' ἐς τὴν Λιβύην μεταχωρῇ. *Sere quidem, quando grus Clangens ad Libyam discedat* Rob.

450. Ἥ τ' ἀροτοῖό τε σῆμα φέρει] Copiosissime de variis arationibus egit *Claud. Salmasius* ad Solinum Pag. 509. et seqq. Ed. Vltraiect. vbi, inter alia, haec habet: *Tertiam arationem, qua sata inarantur,* Hesiodus ἄροτον *proprie vocat. De prima dixit* ἔαρι πολεῖν·; *de secunda,* θέρεος δὲ νεωμέ-

Δεικνύει ἐμβρηχᾶ· κραδίην δ' ἔδακ' ἀνδρὸς ἀβούτεω.
Δὴ τότε χορτάζειν ἕλικας βόας ἔνδον ἐόντας.
Ῥηίδιον γὰρ ἔπος εἰπεῖν, βόε δὸς καὶ ἅμαξαν·
Ῥηίδιον δ' ἀπανήνασθαι, παρά δ' ἔργα βόεσσιν.
Φησὶ δ' ἀνὴρ φρένας ἀφνειὸς πήξασθαι ἄμαξαν, 455
Νήπιος· οὐδὲ τόγ' οἶδ', ἑκατὸν δέ τε δούρατ' ἀμάξης,

Indicat imbriferae: cor autem rodit viri bobus carentis.
Tunc ſane paſce camuros boues, domi manentes.
Facile enim dictu eſt, par boum da et plauſtrum:
Facile autem recuſare, (et dicere) boues occupati ſunt.
Conſtituit autem homo, qui opinione ſua diues eſt, fabricare plauſtrum
Stultus: et hoc neſcit centum eſſe ligna plauſtri.

451. ἐμβρηχᾶ] ὀλετρίδιος. ἀβούτεω] τῶ μὴ βοῦς ἔχοντος. 452. ἕλικας] ἑλικοειδεῖς. 453. ῥηίδιον] εὔκολον. ἔπος] λόγον. 454. ἀπανήνασθαι] ἀρνήσασθαι. πάρα (sic)] πάρεισι. βόεσσιν] βουσὶ. 455. ἀνὴρ φρένας ἀφνειὸς] κατ' ἀντίφρασιν. ἀφνειὸς] πλούσιος. 456. νήπιος] ἀνόητος. οἶδ'] γινώσκει. ἑκατὸν] πολλὰ. δούρατ'] ξύλα.

451. ἐμβρύης B. 60. 699. ἐμβρυῆ Ald. Iunt. 2. Steph. Com. Heinſ. ἐμβρυᾷ Palat. ἕλκειν Auguſt. 453. 454. ponunt poſt v. 455. 456. edd. Iunt. 1. et 2. 453. ἅμαξαν Ald. ſic et v. 455. et 456. 454. πάρα Auguſt. Ald. 456. δούρατ' Acad. Ald. Iunt. 1. 2.

νη, *quae eſt νέασις vel* iteratio; *de tertia*, ἄροτον, *qua voce* ſationem *vbique intelligit*, *quia ſimul ſerebant*, *arabantque tertio*. *Sic de gruis aduentu* (imo vero abitu) ἡ τ' ἀροτοῖο τε σῆμα etc. *et paullo poſt*: αὖην καὶ διερὴν ἀρόων, ἀροτοῖο καθ' ὥρην, *hoc eſt*, ξηρὰν καὶ ὑγρὰν σπείρων κατὰ τὴν τοῦ σπόρου ὥραν. *Ita alibi*, *apud eumdem*, ἀρῆν eſt ſerere: εἰ δέ κεν ἠελίοιο τροπαῖς ἀρόῃς χθόνα δῖαν. *Vetat terram ſeri circa brumam*. Nimirum, ἀρῆν eſt quidem ſemper *arare*, ſed quia cum vltima *arationе* coniuncta erat *ſatio*, priore et poſterius ſignificatur. Intelligitur autem hic et alibi ſatio tritici, de qua ſola, quaſi potiſſima, agit *Heſiodus*, in hoc Opere. *Clericus*.

452. Ἕλικας] Curuis cornibus, reflexi. *Guierus*.

454. Πάρα δ' ἔργα] Hoc eſt, πάρεσι. μίμησις. *Idem*.

455. Φρένας ἀφνειὸς *Riche par imagination*. Idem.

Πήξασθαι ἅμαξαν] Fabricaturum. τὸ πήξασθαι pro πήξεσθαι poſitum. *Guierus*.

457. Oi-

Τῶν πρόσθεν μελέτην ἐχέμεν οἰκήϊα θέσθαι.
Εὖ τ' ἂν δὴ πρώτις' ἀροτὸς θνητοῖσι φανείη,
Δὴ τότ' ἐφορμηθῆναι, ὁμῶς δμῶές τε καὶ αὐτὸς,
Λύην καὶ δισσὴν ἀρόων, ἀρότοιο καθ' ὥρην,
Πρωὶ μάλα σπεύδων, ἵνα τοι πλήθωσιν ἄρουραι.
Εἶαρι πολεῖν· θέρεος δὲ νεωμένη οὔ σ' ἀπατήσει.

Horum ante curam habere oportet vt ſibi acquirat.
Cum primum igitur arationis tempus mortalibus apparuerit,
Tunc aggredere, ſimul et ſerui et tu ipſe,
Siccam et humidam arans, arationis ad tempus,
Summo mane feſtinans, vt impleantur tibi arua.
Vere vertito, aeſtate vero iterata non te fallet.

457. τῶν] ὄντινων. μελέτην] φροντίδα. δεῖ (ſic)] πρέπει. οἰκήϊα] ἐν τῇ οἴκῳ. 458. ἀροτὸς] ὁ καιρὸς σπόρου. 459. ἐφορμηθῆναι] παρακινηθῆναι. δμῶες] ἀμοῖοι. δμῶες] δῆλοι. 460. αὔην] ξηρὴν (ſic). δισσὴν] ὑγρὰν. ἀρότοιο] ἀρῶν. ὥρην] καιρὸν. 461. μάλα] λίαν. σπεύδων] σπουδάζων. τοι] σοὶ. 462. εἶαρι] ἐν τῷ ἔαρι. πολεῖν] σχίζειν. θέρεος] θέρους. νεωμένη] σχισθεῖσα.

457. δεῖ ἔχειν B. 721. Auguſt. 458. ἐν δὴ Auguſt. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 459. Δεῖ τότ' B. 731. 460. ἀρότοιο Auguſt. ὥραν Acad. 462. νεομένη Iunt. 1. 2.

457. Οἰκήϊα θέσθαι] Περιποιεῖν, hoc eſt, οἰκεῖα ἑαυτῷ ποιεῖν. τὸ θέσθαι ἀντὶ τοῦ ποιεῖν. *Idem.*

462. Εἶαρι πολεῖν] Ἔαρι ſcribendum videtur, vt ſit συνέζησις. Sic inferius. *Idem.*

Εἶαρι πολεῖν, θέρεος νεωμένη] *Claud. Salmaſius* p. 510. Exercit. Solinianarum, oſtendit, Graecos quidem recentiores νεᾶν ac νεάζειν dicere de terra, quae prima aratione novatur, quae primum proſcinditur; ſed vetuſtiſſimos vocaſſe νέασιν ſecundam arationem, non primam, ex hoc *Heſiodi* loco. Prima aratio fit verno tempore, ſecunda aeſtate; quod νεᾶν vocat *Heſiodus*, Latini *iterare*. Νειὸν ſimiliter vocant terram noualem, quae iterata eſt. Et ſane haec etiam ſignificatio eſt verbi νεᾶν, *de nouo* enim *fieri*, et *nouari* dicitur quod ſecundo fit. Graeci Interpretes veteres interpretantur ἐπελαύνειν γῆν καὶ θρύπτειν, καὶ ὁμαλύνειν, ἀναναινιζόντων αὖθις αὐτὴν καὶ νεὰν ποιούντων. Quae omnia ſecundam arationem Latinorum et iterationem deſignant. Quod *offringere* proprie dicebant; nam proſciſſione, hoc eſt, prima aratione grandes glebae excitantur, quae iteratione offringuntur, et rumpuntur, aequanturque. Haec aliaque ſimilia ſaepius repetit, pro more ſuo, vir ſummus. *Clericus.*

463. Νειὸν

Νειὸν δὲ σπείρειν ἔτι κυφίζουσαν ἄρουραν.
Νειὸς ἀλεξιάρη, παίδων εὐκηλήτειρα.
Εὔχεσθαι δὲ Διὶ χθονίῳ, Δημήτερί θ' ἁγνῇ, 465

Noualem vero ſerito adhuc leuem terram.
Noualis imprecationum expultrix, liberorum placatrix eſt.
Supplica vero Ioui infero, Cererique caſtae,

463. νειὸν] νεσθείσαν (ſic). κυφίζουσαν] κύφην οὖσαν. 464. νειὸς] ἡ ἠρτυσμένη γῆ. ἀλεξιάρη] διώκτρια τῶν ἀρῶν. εὐκηλήτειρα] κατευνάστρια. 465. εὔχεσθαι] ſubaud.] θέλε. Δημήτερι] γῇ. ἁγνῇ] καθαρᾷ.

463. Νειὸν δὲ σπείρειν] Idem pag. 514. obſeruauit cum toties nouetur terra, quoties aratur, νειὸν dici non tantum agrum primum proſciſſum, ſed quamuis terram per omne id tempus, quo vertitur et aratur, donec conſeratur, quod liquet ex hoc *Heſiodi* loco. Sic et Odyſſ. E. 127. νειῷ ἐνὶ τριπόλῳ, *in nouali ter verſato*, quod tertiatum eſt, ſiue tribus arationibus motum. *Xenophon*: εἰ μέλλει ἀγαθὴ ἡ νεὸς ἔσεσθαι, ὕλης τε δεῖ καθαρὴν αὐτὴν εἶναι, καὶ ὀπτὴν ὅτι μάλιστα πρὸς τὸν ἥλιον: *ſi bona futura eſt noualis, debet eſſe pura ab omni ſylua, et quam maxime torreri a ſole.* Sed nec, quod *Heſiodus* νεωμένην vocat terram, quae aeſtate iteratur ſecunda nouatione, inde ſequitur νεᾶν proprie dici de iteratione. Nam et πολῆσαι γῆν non de prima tantum, ſed etiam de ſecunda ac tertia dicitur. Vnde δίπολος et τρίπολος γῆ. Alia hanc in rem, apud ipſum *Salmaſium*, lege. *Clericus.*

Κυφίζουσαν ἄρουραν] Adhuc ſuſpenſam, eleuatam. *Guierus.*

464. Εὐκηλήτειρα] In copia imprecationes non fiunt, ſed in inopia, vide Proclum *Idem.* Vult *Heſiodus* agrum probe cultum ſuppeditare victum familiae, quae alioqui infenſa ſit patrifamilias, diris eum deuouet, nec niſi cibo poteſt placari. *Clericus.*

465. Διὶ χθονίῳ] Cereris, aut Proſerpinae coniugi. Numina connexa. *Guierus.*

Ζεὺς χθόνιος eſt Pluto, cuius ſedes ſub terra ſunt. χθόνιος enim dici de eo, quod ſub terra eſt, diu docuit maximus Salmaſius ad Conſecrat. Templ. in. Agr. Herod. p. 116. in Crenii Muſeo Philol. T. II. Apud Sophoclem in Aiac. 847. occurrit Ἑρμῆς χθόνιος, quia Mercurius ſaepe apud inferos commoratur. — *Krehſius.*

466. Ἱερὸν

Ἐκτελέα βρίθειν Δημήτερος ἱερὸν ἀκτήν.
Ἀρχόμενος τὰ πρῶτ' ἀρότου. ὅταν ἄκρον ἐχέτλης
Χειρὶ λαβὼν ὄρπηκα βοῶν ἐπὶ νῶτον ἵκηαι
Ἔνδρυον ἑλκόντων μεσάβων. ὁ δὲ τυτθὸς ὄπισθεν
Δμωὸς ἔχων μακέλην πόνον ὀρνίθεσσι τιθείη,
Σπέρματα κακκεύοντων. εὐθημοσύνη γὰρ ἀρίστη
Θνητοῖς ἀνθρώποις· κακοθημοσύνη δὲ κακίστη.

Vt matura grandeſcant ſacra Cereris dona.
Incipiens arare, cum extremum ſtiuae
Manu capiens ſtimulum boum terga attigeris
Temonem trahentibus loris. iuuenis autem pone
Seruus ligonem tenens negotium auibus faceſſat,
Semina abſcondens. Rectus enim ordo optimus
Mortalibus hominibus eſt; confuſio vero peſſima.

466. ἀκτὴν] δῶρημα. 467. ἀροτῦ (ſic)] τῦ ἀροτηρίου. 468. ὄρπηκα (ſic)] βάκτρον. 469. ἔνδρυον] ἰσοβοέα. ἑλκόντων] συρόντων. μεσάβῳ (ſic)] τῷ ἐν τῷ ζυγῷ λώρῳ· τυτθὸς] μικρὸς. 470. δμῶος (ſic)] δοῦλος. μακέλην] δικέλλαν. ὀρνίθεσσι] ὄρνισι. τιθείη] τιθήτω. 471. εὐθημοσύνη] τὸ καλῶς διατίθεσθαι τὰ ἔργα. 472. κακοθημοσύνη] τὸ κακῶς διοικεῖν.

466. ἱερὸν Moſchop. 467. ταπρῶτ' Auguſt. Ald. ἀροτῦ Auguſt. ἀρότου Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. 468. ὄρπηκα Auguſt. ἵκηαν Senat. 469. μεσάβῳ codd. Robinſ. omnes, Auguſt. μεσάβῳ Acad. Ald. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 470. ὀρνίθεσι Acad. Δμῶος Auguſt. 471. Σπέρμα κατακρύπτων Coiſl. B. 699. 731. Acad. Trinc. Iunt. 2. κατακρύπτων habet etiam cod. Auguſt. εὐθυμοσύνη B. 60. R. S. Ald. Trinc. Iunt. 2. 472. κακοθυμοσύνη B. 60. Ald. Trinc.

466. Ἱερὸν ἀκτήν] Ἀττικῶς ἱεράν. verſ. ſeq. leg. ἀροτε pro ἀράτερ. *Guietus.*

468. Ἐπὶ νῶτον ἵκηαι] Νῶτον ἐφικηαι. τμῆσις. *Idem.*

469. Ἔνδρυον] Τὸν ἰσοβοέα. a parte totum aratrum. τὸ ἔνδρυον hic tropice medium arboris, matrix, *le coeur.* vide Heſych. in ἔνδρυον. verſ. ſequ. πόνον] dolorem. *Idem.*

470. Ἔχων μακέλην] Non proprie intelligitur ligo, ſed malleus ad occas frangendas. *Scaliger.* Imo vero ad inuertendam in ſementem terram; nam haec eſt tertia aratio, non occatio, quae ſecunda eſt. Vide ex *Salmaſio* notata ad v. 462. *Clericus.*

471. Εὐθημοσύνη] Τὸ καλῶς διατίθεσθαι καὶ οἰκονομεῖν τὰ ἑαυτοῦ. *Guietus.*

465. Ἀρχό-

Ὣ δέ κεν ἀδροσύνῃ στάχυες νεύοιεν ἔραζε,
Εἰ τέλος αὐτὸς ὄπισθεν Ὀλύμπιος ἐσθλὸν ὀπάζοι.
Ἐκ δ' ἀγγέων ἐλάσσειας ἀράχνια· καί σε ἔολπα 475
Γηθήσειν, βιότοιο ἐρευμένον ἔνδον ἐόντος.
Εὐοχθέων δ' ἴξεαι πολιὸν ἔαρ, οὐδὲ πρὸς ἄλλους

Sic quidem vbertate ſpicae nutabunt ad terram,
Si finem ipſe poſtea Iupiter bonum praebuerit.
E vaſis autem eiicies araneas: teque arbitror
Gauiſurum, victu potitum intus repoſito.
Bene inſtructus cibis autem perueniés ad canum ver, neque ad alios

473. ὣδέ κεν] ὥστως οὖν ποιοῦντες. ἀδροσύνῃ] τῇ μετὰ τῆς. στάχυες] οἱ. ἔραζε] εἰς τὴν γῆν. 474. Ὀλύμπιος] ἐφόριος ὁ Ζεύς. ὀπάζοι] δίδοιη. 475. ἀγγέων] ἀγγείων. ἐλάσσειας] ἐκβάλλοις (ἐκ). ἀράχνια] τὰ ὀφάσματα τῶν ἀραχνίων. ἔολπα] ἐλπίζω. 476. γηθήσειν] χαιρήσειν. ἐρευμένον] ἐρευγόμενον. 477. εὐοχθέων] εὖ ἔχων. ἴξεαι] ἥξεις. πολιὸν] εἰς λευκὸν.

475. καί σ' Ald. Iunc. 1. 2. Trinc. 477. Εὐοχέων B. 699. Ald. Iunc. 1. 2. Trinc. Steph. Com. ἵξεαι Iunt. 1. 2.

475. Ἀράχνια] Telas aranearum. (Quae non amouentur ſterili anno, quia non opus eſt omnibus vaſibus ad recondendum triticum paratis, propter meſſis tenuitatem. Sic *Catullus*, vt vacuam crumenam deſcribat, ait *ſacculum plenum eſſe aranearum*. Clericus.) Verſ. ſequ. ἐρευμένον] an ἐρεμμένον, vel ἐρέμμενον, vt ἄλμενον. hoc eſt, veſcentem. ab ἔρεω, veſcor, vnde ἐρέπτω. ἄρνα ἐρέπτων. Nonn. Heſych. ἐρεπτόμενοι ἐσθίοντες. Homer. λωτὸν ἐρεπτόμενοι. *Idem.*

476. Ἐρεύμενον] Malim legi ἐρεύγμενον, quam elidi γ, quod durum eſt. Hoc eſt, redvntantem intus poſitis; ab ἐρεύγομαι, *eructo*, et metaphorice *redundo*. Clericus.

477. Εὐοχέων] Εὐοχθέων hic legunt Moſchopulus, Proclus, Tzetzes Interpp. Heſych. εὐοχθεῖν εὖ ἔχειν, εὐθυμεῖν, πλήρη εἶναι, εὐτροφεῖν. ὀχὴ γὰρ ἡ τροφή. δαῖτες εὐοχθοι opipara, laeta conuiuia, παρὰ τὸ εὖ ἔχειν. Athen. εὐοχθῶν quaſi εὐεκτῶν. Sed εὐεκτεῖν magis placet. *Gaetus.*

Πολιὸν] Floridum. διὰ τὸ λευκὸν τῶν ἐν αὐτῷ ἀνθέων. Moſchop. Heinſius προβεβηκὸς exactum. *Idem.*

Εὐοχθέων δ' ἴξεαι] Male εὐοχέων ſubſtituitur ab aliis. Euſtathius: ὅθεν καὶ Ἡσίοδος εὐοχθεῖν λέγει, τὸ ἐπὶ καλλοῖς κοπιᾶν. ἢ καὶ ἄλλως ὀχθῆσαι, τὸ εἰς ὕψος ἐπᾶραι τὸν θυμόν. Item, ὁποῖόν τι καὶ τὸ ὀχὴ μὲν ὀξυτόνως ἡ τροφή.

Αὐγάσεαι· σέο δ' ἄλλος ἀνὴρ κεχρημένος ἔσται.
Εἰ δέ κεν ἠελίοιο τροπαῖς ἀρόσῃς χθόνα δῖαν,
Ἤμενος ἀμήσεις, ὀλίγον περὶ χειρὸς ἐέργων, 480

Respicies: tui vero alius vir indigus erit.
Si vero bruma araueris terram almam,
Sedens metes, pauxillum manu comprehendens,

478. ἀγάσεαι] ἀγάσῃ· θαυμάσεις. σέο] σε. κεχρημένος] ἐνδεὴς· ἐμπένης
479. ἀρόῃς] ἀρῇς. 480. ἤμενος] καθήμενος. ἀμήσεις] καθήσεις (sic).
ὀλίγον] ὀλίγων· περιλαμβάνων.

478. Ἀγάσεαι Augusti. 479. τροπῆς B. 60. 699. 731. R. S. τροπῇς Augusti. Acad. Senat. Ald. Iunt. 1. 2. δῖον Iunt. 1. 2. 480. Ἤμενος Trinc.

τροφή· ἀφ' ἧς καὶ τὸ εὐοχθεῖν κατά τινας παρ' Ἡσιόδῳ. *Heinsius.*

479. Εἰ δέ κεν ἠελίοιο τροπαῖς] An scribendum: εἰ δέ κ' ἐν ἡλ. τροπαῖς pro καὶ ἐν ἡλ. τροπαῖς, h. e. bruma. Interpp. κατὰ τὰς τροπὰς exponunt. *Guietus.*

Εἰ δέ κεν ἠελίοιο τροπαῖς] Hoc est, circa solstitium hibernum. Ex his constat, verba sunt *Cl. Salmasii* p. 517. Exercit. Plinianarum, legitimum sementis tempus, praecipue triticeae, in Africa et Graecia omni, fuisse ab occasu Vergiliarum. Hoc *Hesiodus*, *Theophrastus*, *Xenophon*, et *Plinius* testantur. Et *Xenophon* quidem totum illud tempus serendi εἰς πρώϊμον, καὶ μέσον καὶ ὄψιμον distinguit. Festinata satio a Vergiliarum occasu incipiebat, serotina circa bru[illegible]. *Hesiodus* ὀψαρότην vocat, qui eo tempore serit, vt contra προτηρότην qui circa Vergiliarum occasum, v. 490. *Columella* Lib. II. c. 8. *Inuitus debet tritici sectio dierum sex et quadraginta ab occasu Vergiliarum, qui fit ante diem IX. Calend. Nouembris ad Brumae tempora. Sic enim seruant prudentes agricolae, vt quindecim diebus priusquam conficiatur Bruma, totidemque post eam confectam, neque arent, neque vitem aut arborem putent.* Fallitur tamen Vir summus in eo quod hic habet περὶ τὰ ὀψαρότα, de quo vide ad v. 486. *Clericus.*

480. Ἤμενος ἀμήσεις] Hoc est, otiose, nam non erit cur festines. Alioqui segetem copiosam metentes satis temporis non habent, vt inter metendum sedeant. Festinandum enim periti Rei Rusticae suadent. *Columella* Lib. II. c. 21. *Sed cum matura fuerit seges, antequam torreatur vaporibus aestiui sideris, qui sunt vastissimi per ortum Caniculae, CELERITER demetatur; nam dispendiosa est cunctatio.* Cuius

rei

Ἀντία δεσμεύων κεκονιμένος, ἀ μάλα χαίρων·
Οἴσεις δ' ἐν Φορμῷ· παῦροι δέ σε θηήσονται.
Ἄλλοτε δ' ἄλλοῖος Ζηνὸς νόος Αἰγιόχοιο·
Ἀργαλέος δ' ἄνδρεσσι κατὰ θνητοῖσι νοῆσαι.
Εἰ δέ κεν ὄψ' ἀρόσεις, τόδε κέν τοι Φάρμακον εἴη. 485
Ἧμος κόκκυξ κοκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι,

Ex aduersa parte manipulos ligans puluerulentus, nec valde gaudens.
Feres autem in sporta: pauci vero te suspicient.
Alias autem alia Iopis mens Aegiochi;
Sed mortalibus hominibus eam deprehendere difficile.
Sin autem sero araueris, hoc quidem tibi remedium fuerit.
Quando cuculus canit quercus in frondibus,

481. δεσμεύων] subaud.] τὰς τάχυας. κεκονιμένος] κονιορτῷ πλήρης. μάλα] λίαν. 482. οἴσεις] κομίσεις. ἐν φορμῷ] ἐν καλαθίσκῳ. παῦροι] ὀλίγοι. θηήσονται] θαυμάσουσι. 483. ἄλλοῖος] [subaud.] ἐστὶ. νόος] νοῦς. Αἰγιόχοιο] τοῦ τὴν αἰγίδα φοροῦντος. 484. ἀργαλέος] λυπηρὸς· δύσκολος. 485. ὄψ] βραδέως. φάρμακον] βοήθεια. 486. πετάλοισι] φύλλοις.

484. ἄνδρεσσι — θνητοῖς August. 485. ἄρόσεις B. 60. 699. 731. R. S. 1. August. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Heins. Moschop. 486. κόκκυξ Coisl. πετάλοισιν Acad.

rei rationes postea tradit. At in raris segetibus, messis breui absoluitur, etiam non festinantibus. *Clericus.*

Περὶ χειρὸς] Scribe περὶ χεῖρας, *les mettant becheuet*, ob paucitatem. *Guietus.*

Περὶ χειρὸς ἐέργων] Psaltes Psalm. CXXIX, 7. *non impleuit manum suam messor, neque sinum suum colligator.* Clericus.

481. Ἀντία δεσμεύων] Adverb. hoc est, ἀντίας τὰς γάχυας δεσμεύων, *les vns en haut, les autres en bas*, idque propter spicarum inaequalitatem. *Guietus.*

482. Παῦροι δέ σε θηήσονται] Psaltes de tenui messe. Ps. CXXIX, 7. *non dicent transeuntes, benedictio Iehouae vobis.* Clericus.

Θηήσονται] Θαυμάσουσι. *Guietus.*

483. Ἄλλοτε δ' ἄλλοῖος Ζηνὸς] Alias aliter accidere solet rite et secus arantibus. *Idem.*

484. Κατὰ θνητοῖσι νοῆσαι] Difficilis comprehensu. τιμῆσις. *Idem.*

486. Ἧμος Κόκκυξ κοκκύζει] Initio veris. *Plinius* Lib. XVIII. c. 26. de spatio quod est inter aequinoctium vernum et exortum Vergiliarum: *In hoc temporis interuallo, quindecim*

Τὸ πρῶτον, τέρπει τε βροτοὺς ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν,
Τῆμος Ζεὺς ὗοι τρίτῳ ἤματι, μήδ' ἀπολήγοι,
Μήτ' ἄρ' ὑπερβάλλων βοὸς ὁπλὴν, μήτ' ἀπολείπων.
Οὕτω κ' ὀψαρότης πρωτηρότῃ ἰσοφαρίζοι. 490
Ἐν θυμῷ δ' εὖ πάντα φυλάσσεο· μηδέ σε λήθοι
Μήτ' ἔαρ γινόμενον πολιὸν, μήθ' ὥριος ὄμβρος.

Prim[redacted], delectatque mortales in immenſa terra,
Tun[redacted]piter pluat triduo, neque deſinat,
Non vtique ſupra bouis vngulam, neque infra:
Ita et ſerus arator primo aratori aequalis fuerit.
Animo autem bene omnia ſerua: neque tibi lateat
Ver exoriens canum, neque tempeſtiua pluuia.

487. τέρπει] εὐφραίνει. ἀπείρονα] κυκλοτερῆ. γαῖαν] γῆν. 488. τῆμος] τότε. Ὗοι (ſic)] βρέχοι. ἤματι] ἡμέρᾳ. ἀπολήγοι] παύοι. 489. ὑπερβάλλων] καλύπτων· νικῶν. ὁπλὴν] χηλήν. 490. ὀψαρότης] ὁ βραδέως ἀρόσας. πρωτηρότῃ] τῷ καταρχὰς ἀρόσαντι. ἰσοφαρίζοι] ἐξισοῖ. 491. θυμῷ] ψυχῇ. φυλάσσεο] φυλάσσου. 492. πολιὸν] λευκὸν. ὥριος] ἔγκαιρος. ὄμβρος] ὑετὸς.

487. τοπρῶτον Auguſt. Ald. τέρπει δὲ Acad. 488. Ὗοι Auguſt. Ald. μὴ δ' Auguſt. 489. μήτε ἀπολείπων Auguſt. 490. προαρηρότῃ B. 60. ἰσοφαρίζῃ Acad. ἰσοφαρίζοι Heim. 491. μὴ δὲ Auguſt. Ald. λήθοι Trinc.

decim diebus primis Agricolae rapienda ſunt ea, quibus peragendis ante aequinoctium non ſufficerit; dum ſciat inde natum exprobrationem foedam, putantium vites per imitationem cantus alitis temporarii, quem cuculum vocant. Dedecus enim habetur, opprobriumque meritum, falcem ab illa volucre in vite deprehendi. Clericus.

Ἦμος κόκκυξ] Sic Ariſtoph. in Ὄρνιθ. Χ' ὡπόθ' ὁ κόκκυξ εἴποι κόκκυ, τόθ' οἱ Φοίνικες ἅπαντες τὰς πυρὰς ἂν καὶ τὰς κριθὰς ἐν τοῖς πεδίοις ἐθέριζον. *Robinſ.*

487. Τέρπει τε βροτοὺς] Verni temporis amoenitate, quam denunciat. *Guietus.*

488. Τρίτῳ ἤματι.] Toto tertio die, praeter duos priores. v. ſequ. ὁπλὴν] veſtigium *Idem.*

490. Ἰσοφαρίζοι] An ſcrib. ἰσοφαρίζοι. hoc eſt, ἴσην φέροι ψῆφον. huius pluuiae triduanae beneficio, ſera aratio tempeſtiuae aequalis fuerit. *Idem. Vbi venit imber multorum dierum ſementis vno die ſurgit.* Columella Lib. II. c. 8. *Clericus.*

491. Ἐν θυμῷ δ' εὖ πάντα Φυλάσσεο] Hoc eſt, recordare. Eſt loquutio Phoenicia, de qua diximus ad Gen. XXXVII, 11. *Clericus.*

Παὲρ δ' ἴθι χάλκειον θῶκον, καὶ ἐπαλέα λέσχην,
Ὥρῃ χειμερίῃ, ὁπότε κρύος ἀνέρας εἴργον
Ἰσχάνει· ἔνθα κ' ἄοκνος ἀνὴρ μέγα οἶκον ὀφέλλει. 495
Μή σε κακῆ χειμῶνος ἀμηχανίη καταμάρψῃ

Praeteri autem officinam aerariam, et calidam tabernam,
Tempore hyberno, cum frigus homines vehemens
Detinet: tunc sane impiger vir valde domum auget.
Ne te malae hyemis difficultas opprimat

493. παὲρ-ἴθι] παρίρχου. θῶκον] καθέδραν. ἐπ' ἀλέα] τὴν ὑπ' αὐτῶν ὄσιν, ἢ ὑπὸ θέρμην. λέσχην] φλυαρίαν. 494. ὥρῃ χειμερίῃ] τῷ καιρῷ τῷ χειμερίῳ. κρύος] ψύχρα (sic). εἶργον] κωλύων. 495. ἰσχάνει (sic)] ἴσχει· καταλαμβάνει (sic). ἄοκνος] πρόθυμος. ὀφέλλει] αὐξάνει. 496. ἀμηχανίη] ἀπορία. καταμάρψῃ] καταλάβῃ· προφθάσῃ.

493. ἐπ' ἀλέα Augusti. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Com. Heinsi. 494. ἐνίρει Goisl. 495. ἰσχάνῃ B. 60. 699. 731. R. S. Augusti. ἰσχάνει Acad. Senat. ἔνδ' ἄοκνος Augusti. μέγαν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. marg. ὀφέλλῃ Goisl. 496. δὲ Iunt. 1. 2.

493. Λέσχην.] Adde iis, quae de hac voce notata sunt, locum *Harpocrationis*: Λέσχαι, Ἀντιφῶν ἐν τῷ πρὸς Νικοκλέα. Λέσχας ἔλεγον δημοσίας τινὰς τόπους, ἐν οἷς σχολὴν ἄγοντες ἐκαθέζοντο πολλοί. Ὅμηρος,

Οὐ δ' ἐθέλεις εὔδειν καλκῆος ἐς δόμα ἐλθών,
Ἠέ που ἐς λέσχην.

Κλεάνθης, ἐν τῷ περὶ Θεῶν, ἀπυνενεμῆσθαι τῷ Ἀπόλλωνι τὰς λέσχας φησίν. ἐξέδρας δὲ ὁμοίας γίνεσθαι αὐτὰς, καὶ παρ' ἐνίοις τὸν Θεὸν Λεσχηνόριον ἐπικαλεῖσθαι: *Antiphon in Oratione contra Nicoclem. Leschas publica vocabant loca, in quibus otiosum vulgus desidebat. Homerus*: non vis cubitum ire in fabri ferrarii officinam, aut aliquam Lescham. *Cleanthes, libro de Diis, ait Leschas Apollini consecratas; esse autem exedris similes, Deumque cognomine Leschenorium a quibusdam vocari.* Adi et *Is. Casaubonum* in Characterem ἀδολεσχίας, apud *Theophrastum*. Clericus.

Λέσχην.] A λέσχη deriuatur ἔλλεσχος, *vulgatus, de quo sermo est publicus*. Herod. Lib. 1. Τοῖσι, ἢν ἐγὼ ὑγιαίνω, ἐς τὰ Ἰώνων πάθεα ἔσαι ἔλλεσχα, ἀλλὰ τὰ οἰκήια. *His, si modo sim incolumis, non Ionum, sed propria sua incommoda erunt in circulis deplaranda.* Et in Lib. 2. περιλεσχηνευτος, eiusdem vox significationis. *Rob.*

Ἐπ' ἀλέα λέσχην.] Ἐπαλέα ab ἐπαλής. ἐπαλής ab ἀλὸς, pro quo ἀλεὸς calidus. *Guietus.*

494. Εἶργον ἰσχάνει.] Scribendum videtur ἔργων ἰσχάνει, abstinet, abstinere facit. *Idem.*

497. Πα-

Σὺν πενίῃ, λεπτῇ δὲ παχὺν πόδα χειρὶ πιέζοις.
Πολλὰ δ' ἀεργὸς ἀνὴρ κενεὴν ἐπὶ ἐλπίδα μίμνων,
Χρηίζων βιότοιο, κακὰ προσελέξατο θυμῷ.
Ἐλπὶς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει,
Ἥμενον ἐν λέσχῃ, τῷ μὴ βίος ἄρκιος εἴη.
Δείκνυε δὲ δμῶῆσσι, θέρευς ἔτι μέσσος ἐόντος·
Οὐκ αἰεὶ θέρος ἔσσεῖται, ποιεῖσθε καλιάς.
Μῆνα δὲ Ληναιῶνα, καὶ ἤματα, βούδορα πάντα,

Cum paupertate, macilenta vero craſſum pedem manu premas,
Multa autem ignavus vir vanam ob ſpem exſpectans,
Egens victus, mala verſat in animo.
Speſque non bona indigentem virum fouet,
Sedentem in taberna, cui victus non ſufficiens ſit.
Dic autem ſeruis, aeſtate adhuc media,
Non ſemper aeſtas erit, exſtruite caſas,
Menſem vero Lenaeonem, malos dies, bobus nocentes omnes,

497. πιέζῃς (ſic)] συνθλίβῃς· κατανῴξῃς. 498. ἀεργὸς] ἀργὸς. κενεὴν] ματαίαν. 499. προσελέξατο] ἐνόησε· ἐνεγήγνετο. 500. κεχρημένον] ἐνδεᾶ. κομίζει] ἄγει· φέρει. 501. ἥμενον] καθήμενον. λέσχῃ] φλυαρίᾳ. ἄρκιος] ἱκανὸς. 502. δμῶῆσσι (ſic)] δούλοις. θέρευς] θέρος. 503. ἐσσεῖται] ἔσται. καλιὰς] οἰκήματα. 504. Ληναιῶνα] Ἰανουάριον. βούδορα] φθαρτικὰ τῶν βοῶν.

497. πιέζῃς Coiſl. Auguſt. πιέζοις Senat. Acad. πιέζοις Com. 500. κεχρημένον Ald. Trinc. 502. Δείκνυε Junt. 2. δμώεσι Auguſt. μέσσῳ Auguſt. 503. οὐ καὶ εἰ Acad. δεῖ Heinſ. ἔσεῖται Trinc. ποιεῖσθαι Auguſt. 504. βόδωρα Trinc.

497. Παχὺν πόδα] Ariſtoteles in problematis: *famelicis ſuperiora areſcunt, inferiora tument.* Scaliger.

Λεπτῇ δὲ παχὺν πόδα] Famelici indicium. *Guietus.*

498. Ἐπὶ ἐλπίδα μίμνων] Τμῆσις. *Idem.*

499. Προσελέξατο θυμῷ] Hoc eſt, πρὸς θυμῷ ἐλέξατο, hoc eſt, ἐνενόησεν. ἐνδιάθετος λόγος. in corde ſuo dixit, cogitauit, in animo ſuo verſat. Huc facit Dauidis verſiculus: *Dixit inſipiens in corde ſuo non eſt Deus.* Idem.

500. Ἐλπὶς δ' οὐκ ἀγαθὴ] Ἐλπὶς οὐκ ἀγαθὴ Heſiodo eſt νόημα κακόν. Pindarus eam partem in homine ἐλπίδα vocat, quae cogitationibus vacat. *Heinſius.*

Κομίζει] Hoc eſt, alit, fouet. v. 502. Δείκνυε] doce. *Guietus.*

504. Μῆνα Ληναιῶνα] Plutarchus neſcit quis ſit ille menſis: certum eſt eſſe brumalem,

Τῶτον ἀλεύασθαι· καὶ πηγάδας, αἵτ' ἐπὶ γαῖαν
Πνεύσαντος Βορέαο, δυσηλεγέες τελέθουσιν,
Ὅς τε διὰ Θρῄκης ἱπποτρόφου εὐρέϊ πόντῳ

Hunc vitate: et glacies, quae quidem ſuper terram,
Flante Borea, moleſtae ſunt,
Qui per Thraciam equorum altricem late mari

505. ἀλεύασθαι] φεύγειν ἐκφεύγειν. πηγάδας] παγετούς. 506. βορέαο] βορέου. δυσηλεγέες] κακῶν φροντίδων πάροχοι. τελέθουσιν] ὑπάρχουσι. 507. ἱπποτρόφου] τὸν ἵππους τρεφόντος.

505. οἵτ' Acad. & Senat. 506. βορέαο δυσηλίγεος R. S. δυσηλίγεως Iunt. I. τελέθωσι Ald. Iunt. 1. 2.

reſpondebat Attico Ποσιδεῶνι, aut Γαμελιῶνι. *Scaliger.*

Μῆνα δὲ Ληναιῶνα] Κατὰ τὸν μῆνα, ſubintellige, ſunt. Menſem in quo ſunt mali dies. Vel ſic diſtinguendum: Μῆνα δὲ Ληναιῶνα (καὶ ἤματα, βόδορα πάντα) τῶτον ἀλεύασθαι. et placet. hoc eſt, menſem vero Ianuarium, (mali ſunt dies, bobus nocentes omnes) hunc vita; pro, hunc, inquam, vita. Vel appoſitiue μῆνα δὲ Ληναιῶνα καὶ ἤματα, βόδ. π. hoc eſt, Menſem Ianuarium, malos dies, hoc eſt, qui mali ſunt dies, hunc, inquam, vita. *Guietus.*

Ληναιῶνα] Apud Thebanos primus menſis dicebatur Βουκάτιος, reſpondens Gamelioni Attico. Plutarchus in Pelopida: τῶ νόμω κελεύοντος ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ παραδοῦναι τὴν Βοιωταρχίαν ἑτέροις, ὃν Βουκάτιον ὀνομάζουσι: *cum lege ſanctum eſſet ab iis dari Boeotarchiam primo menſe, quem vocant Bucatium.* Hunc autem eumdem, quem Heſiodus Ληναιῶνα vocat, eſſe putat *Plutarchus. Heſychius:* Ληναιών· Οὐδένα μὲν τῶν μηνῶν Βοιωτοὶ ἔτω καλοῦσι, εἰπάζει δὲ Πλούταρχος Βουκάτιον, καὶ γὰρ ψυχρός ἐστιν. Secundus menſis erat Ἑρμαῖος. Sequitur apud *Heſychium*: ἔνιοι δὲ τὸν Ἑρμαῖον, ὃς μετὰ τὸν Βουκάτιον ἐστὶ· καὶ γὰρ Ἀθηναῖοι τὴν τῶν Ληναίων ἑορτὴν ἐν αὐτῷ ἄγουσι. Haec ex *Ioſ. Scaligeri* Lib. I. de Emend. Temporum. Poſteriori rationi *Heſychii* repugnat quod alii docent de tempore celebrationis *Lenaeorum*, quam referunt ad finem autumni. Vide *I. Meurſium* in Graecia feriata, ad vocem Ληναῖα. Itaque in priore acquieuerim. *Clericus.*

506. Δυσηλεγέες] Cruciatu difficiles, moleſtos. *Guietus.*

507. Ὅς τε διὰ Θρῄκης] Operae pretium eſt notare, inter duos poëtas antiquiſſimos in eiuſdem rei deſcriptione ſimilitudinem. Homer. Il. ε. 5.

Ὡς

Ὡς δ' ἄνεμοι δύο Πόντον ὀρίνετον ἰχθυόεντα,
Βορέης καὶ Ζέφυρος, τώ τε Θρήκηθεν ἄητον,
Ἐλθόντ' ἐξαπίνης· ἅμυδις δέ τε κῦμα κελαινὸν
Κορθύεται, πολλὸν δὲ παρὲξ ἄλλα φῦκος ἔχευαν.
Sicut autem venti duo pontum commouent piſcoſum,
Boreas et Zephyrus, qui e Thracia ſpirant
Aduentu repentino, ſimul autem et vnda nigra
In aceruum attollitur, multamque extra mare algam fundunt.

In Thracia autem Boreae ſpeluncam collocat Callimachus in hymno in Del. v. 62.

ὁ μὲν πέδον ἠπείροιο
Ἥμενος ὑψηλῆς κορυφῆς ἐπὶ Θρήϊκος Αἵμου,
Θῆρας Ἄρης ἐφύλασσε σὺν ἔντεσι· τῷ δὲ οἱ ἵππω
Ἑπτάμυχον Βορέαο παρὰ σπέος ἡμίζοντο.
Ille quidem ſolum terrae continentis,
Stans in excelſo vertice Thracii Aemi,
Crudelis Mars obſeruauit cum armis: eius autem equi
Septemplicem Boreae iuxta ſpecum ſtabulabantur.

Quem locum egregie exponit, vt ſolet omnia, Ill. Spanhemius. „Thracii nempe dicti „huius venti ſpecum, ſeu an„trum, non iam in Aeoliis in„ſulis cum Homero aut Maro„ne, ſed in Thracia credita ſcil. „Aquilonis, de quo ante ad „v. 26, patria, et quidem circa „montem Aemum collocat hic „Callimachus, e quo eundem „Boream oriri dixit etiam ſu„periori hymno in Dian. v. „114. Αἵμῳ ἐπὶ Θρῄκιι, τόθεν Βορέαο καταὶξ Ἔρχεται. „*Aemum ad Threicium, vnde „Boreae procella oritur.* Hinc „a Dionyſophane iuxta erudi„tos Apollonii enarratores l. „1. v. 826. traditum, foueam „extitiſſe in Thracia, e qua fie„rent flatus ventorum, atque „ita inde habitam, et qua de „re iam ſupra ad v. 26, Thra„ciam ventorum domicilium, „Θρᾴκην ἀνέμων οἰκητήριον. „Imo ſicuti Martis, Thracum „nempe dei, equi iuxta illud „Boreae antrum ſtabulari di„cuntur hoc loco; ita ipſe Bo„reas, et ſocii venti Thraces „equi indigitantur a Valer. „Flacco l. 1. v. 611. Et ſimi„liter quidem Boreae procella „ἄμιπποι *equis ſimiles* ſeu *eque„ſtri celeritate* a Sophocle vo„cantur iuxta priſcos eius in„terpretes, Antig. v. 996. vbi „praeterea eiuſdem Boreae an„tra prope Thracium ſinum „Salmydeſſum collocantur, qui „ſinus monti Aemo, ſeu Hae„mimonto, Thraciae regioni, „ab eo denominatae, erat vi„cinus.“ Hactenus Spanhemius; quem tamen non ſolito acumine notare credo, Boreae ſpecum ab Homero et Virgilio in Aeoliis inſulis collocari. Hi quidem Poëtae has inſulas commune omnibus ventis receptaculum aſſignant, vterque tamen Boream in Thracia qua-

Ἐμπνεύσας ὤρινε· μέμυκε δὲ γαῖα καὶ ὕλη·
Πολλὰς δὲ δρῦς ὑψικόμους, ἐλάτας τε παχείας,
Οὔρεος ἐν βήσσῃς πιλνᾷ, χθονὶ πυκνὸν ἐρείπων,
Ἐμπίπτων, καὶ πᾶσα βοᾷ τότε νήριτος ὕλη.
Θῆρες δὲ φρίσσουσ', οὐρὰς δ' ὑπὸ μέζε' ἔθεντο,
Τῶν καὶ λάχνη δέρμα κατάσκιον· ἀλλά νυ καὶ τῶν
Ψυχρὸς ἐὼν διάησι, δασυστέρνων περ ἐόντων.
Καί τε διὰ ῥινοῦ βοὸς ἔρχεται, οὐδέ μιν ἴσχει.

Inſpirans illud mouet: conſtringitur autem terra et ſylua:
Multas vero quercus alticomas, abieteſque denſas,
Montis in vallibus deiicit, terrae multos paſcenti
Incumbens, et omnis reboat tunc ingens ſylua.
Ferae autem horrent, caudaſque ſub pudenda ponunt,
Eae etiam quarum villis cutis denſa eſt: ſed et has
Frigidus cum ſit perflat, villoſas licet pelles habentes.
Quinetiam per bouis pellem penetrat, neque illum arcet.

508. ὤρινε (ſic)] διήγιειρε. μέμυκε] βοᾷ (ſic). γαῖα] γῆ. ¶ 509. ὑψικόμους] ὑψηλὰς. 510. ἐν βήσσης] ἐν τοῖς (ſic) κοιλάσι. πιλνᾷ] πελάζει. πυκνὸν ἐρείπων] τῇ πολυειδεῖ τροφῇ φερόμενος. 511. νήριτος] ἄπειρος. 512. φρίσσουσ'] τρέμουσι. μέζε'] αἰδοῖα. 513. λάχνη] τριχώσει. κατάσκιον] παρακαλυμμένον. τῶν] τούτων. 514. διάησι] διέρχεται. δασυστέρνων] συνεχῶν. 515. ῥινοῦ] δέρματος. μιν] αὐτὸν. ἴσχει] ἀντέχει.

508. ὤρινε Auguſt. 513. ante 512. ponunt Ald. Iunt. 1. 2.

ſi in proprio ſuo domicilio collocat; quod de Homero patet ex ſupra citatis, et de Virgilio ex Aen. 12, 365. *Ac velut Edoni Boreae cum ſpiritus alto Inſonat Aegaeo.* Edoni, Thracii, quoniam in Thracia habitare fingitur. *Robinſ.*

508. Ὤρινε] Subintellige τὸν πόντον. *Idem.*

Μέμυκε δὲ γαῖα καὶ τὰ ἑξῆς] Frigidam hanc eſſe deſcriptionem hyemis, adeoque rei deſcriptae conuenire nemo negabit. *Clericus.*

509. Παχείας] Craſſas. *Guietus.*

511. Νήριτος] Ab ἄρω, ἀρίω, ἀρίθω, ἀρίθμω, ἀριθμὸς, ἀριθμέω, νηρίθμος. Item ab ἀρίω, ἀρίτὸς, νήριτος, hoc eſt, νηρίθμος, ἄρω ἀρηρὼς, ἄρτιος, ἀρτίζω etc. An ab ἀρίζω, ἀρίσμος, ἀριθμὸς, ἀρίτὸς, νηρίθμος, νήριτος. νηριτόφυλλος innumera habens folia. placet. ergo νήριτος innumerus, multus, ingens. *Idem.*

512. Ὑπὸ μέζε'] Μέζεα a μέσος. vnde μήδεα forte, apud Homerum. *Idem.*

515. Ἴσχει] Sc. ῥινὸς βοὸς, pellis bouis, ſubintellige. *Idem.*

517. Οὐ

Καί τε δι' αἴγα ἄησι τανύτριχα· πώεα δ' ὄϊς,
Οὔνεκ' ἐπηεταναὶ τρῶχες αὐτῶν, ἐ διάησιν
Ἶς ἀνέμου βορέω· τροχαλὸν δὲ γέροντα τίθησι.
Καὶ διὰ παρθενικῆς ἁπαλόχροος ἔ διάησιν,
Ἥ τε δόμων ἔντοσθε φίλη παρὰ μητέρι μίμνει,
Οὔπω ἔργ' εἰδυῖα πολυχρύσου Ἀφροδίτης·
Εὖτέ λοεσσαμένη τέρενα χρόα, καὶ λίπ' ἐλαίῳ
Χρισαμένη, νυχίη καταλέξεται ἔνδοθεν οἴκου
Ἥματι χειμερίῳ, ὅτ' ἀνόσεος οὐν πόδα τύπτει,

Etiamque per capram flat longos piles habentem: ouium autem greges non item,
Eo quod valde denſi ipſarum villi ſunt, non perflat
Vis venti boreae: incuruum vero ſenem facit.
Et per tenelli corporis virginem non perflat,
Quae in aedibus ſuam apud matrem manet,
Nondum opera ſciens aureae Veneris:
Beneque lota tenerum corpus, et pingui oleo
Vncta, noctu cubat intra domum
Tempore hiberno, quando exoſſis (polypus) ſuum pedem arrodit,

516. δι' αἴγ' (ſic)] δι' αἰγὸς. ἄησι] διέρχεται. τανύτριχα] τετανυμένας ἔχουσας τὰς τρίχας. πώεα] πρόβατα. 517. ἐπηεταναὶ] ἀμεταῖαι. διάησιν] διέρχεται. 518. Ἶς] δύναμις. τροχαλὸν] κακυφότα. τίθησι] ποιεῖ. 519. ἁπαλόχροος] τρυφερὸν σῶμα ἔχουσης. διάησιν] διέρχεται. 520. ἔντοσθε] ἐντὸς. μίμνει] μένει. 521. εἰδυῖα γινώσκουσα. πολυχρύσου] χρυσῆς. 522. τέρενα χρόα] ἁπαλὸν σῶμα. λίπ'] λίπα· λιπαρότητα. 523. χρισαμένη (ſic)] ἀλειψαμένη. νυχίη] νυκτερινὴ. καταλέξεται (ſic)] κατευνάσεται. ἔνδοθεν] ἐντὸς. 524. ἀνόσεος] παλύπους. οὐν] ὄϊων. τύπτει] ἐσθίει· κόπτει.

516. αἴγ' Auguſt. 518. βορέω Ald. Iunt. 1. 2. Εἰς Iunt. 1. 520. ἔντοσθε Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. 521. Vitioſe in ed. Rob. et Cler. erat εἰδυῖᾳ. 522. εὖτ' ἂν λοεσσαμένη (ſic) Auguſt. ἐλαίῳ (ſic) idem cod. 523. χρισαμένη Auguſt. Iunt. 2. νυχίη Iunt. 1. 2. καταλέξεται Auguſt. ἔνδοθε Iunt. 1. 2. Steph. marg. οἴκων B. 699.

517. Οὐ διάησιν] Iterata negatio abundat, οὔτι ἐ διάησι. *Idem.*

522. Λίπ' ἐλαίῳ] Λιπαρὸν, λίπα ἀποκοπῇ. *Idem.*

523. Καταλέξεται] Καταλέξομαι in praeſenti, vt αὔξομαι. *Guietus.*

524. Ἀνόσεος] Ἀνόσεος ὁ πολύπους, vt infra ἡ χειρ πεντοζος, Φερέοικος ὁ κοχλίας. *Idem.*

Ἐν τ' ἀπύρῳ οἴκῳ, καὶ ἐν ἤθεσι λευγαλέοισιν. 525

Inque frigida domo, et in latibulis triſtibus.

525. ἀπύρῳ] ψυχρῷ. Ἐν τ' ἀπύρῳ οἴκῳ] [ſubaud.] καθήμενος. λευγαλέοισιν] χαλεποῖς.

Ἀνόσεος] Κλείταρχος ἐν γλώσσαις τὸν Πολύποδα ὑπὸ Λακεδαιμονίων Ἀνόσεον φησι καλεῖσθαι. Ἀριστοτέλης δέ φησι ψεῦδος εἶναι τὸ κατὰ τὰς πολύποδας· αὐτὰς γὰρ ἑαυτὰς μὴ κατεσθίειν, ἀλλ' ὑπὸ τῶν παγέρων κατεσθίεσθαι. *Procl.* Suidas autem dicit Eledonem eſſe Polypi ſpeciem, et ſic nominari, λ redvndante, quod ſeipſum comedit. Ἐλεδόνη. εἶδος πολύποδος, ἥτις ἔχει κοτηλύδονα, καὶ ἔσιν ἑπτάπους, ὡς φησὶν Αἰλιανός· ἔσι δὲ τὸ λ περισσόν. καλεῖται δὲ ἐλεδόνη, ἀπὸ τοῦ ἑαυτὴν ἔδειν. Polypi etiam ſeipſum comedentis meminerunt ab Athenaeo citati, Alcaeus, Ἔδωδ' ἐμαυτὸν ὡς Πολύπους. et Comicus Pherecrates in fabula, cui titulus eſt, *Agreſtes*. Ὁπόταν δ' ἤδη πεινῶσι σφόδρα, ὥσπερεὶ τὰς Πολύποδας νυκτωρ περιτρώγειν αὐτῶν τὰς δακτύλους. et Diphilus in *Emporo*,

Πολύπους ἔχων ἁπάσας ὁλομελεῖς τὰς πλεκτάνας,
Οὐ περιβεβρωκὼς ἑαυτόν ἐσι, φίλτατα.

Polypum vero ſeipſum arrodere negat Athenaeus lib. 7. τοῦτο δ' ἔσι ψεῦδος· ὑπὸ γὰρ τῶν γόγγρων διωκόμενος τὰς πόδας ἀδικεῖται. Quod etiam confirmat Plinius l. 9. c. 29. *Ipſum brachia ſua rodere falſa opinio eſt: id enim a congris euenit ei.* Nam c. 30. tradit idem, *Auidiſſimos eſſe concharum: illas ad tactum comprimi, praecidentes brachia eorum, vtroque eſcam ex praedante capere. Inſidiantur ergo polypi apertis, impoſitoque lapillo extra corpus, ne palpitatu eiiciatur, ita ſecuri graſſantur extrahuntque carnes, illae ſe contrahunt, ſed fruſtra, diſcuneatae.* Polypodis vero cubile, quod τὸν οἶκον et τὰ ἤθεα vocat Heſiodus, ἡ θαλάμη ab aliis ſcriptoribus ſaepiſſime nuncupatur. Homer. Odyſſ. E, 432. Ὡς δ' ὅτε πολύποδος θαλάμης ἐξελκομένοιο. et in hymno in Apoll. v. 77. Πολύποδες δ' ἐν ἐμοὶ θαλάμαις, Φῶκαί τε μέλαιναι, Οἰκία ποιήσονται ἀκηδέα. Et Callimachus in Epigrammate

Μηδέ μοι ἐν θαλάμῃσιν ἔθ', ὡς πάρος, (εἰμὶ γὰρ ἄπεις)
Τίκτηται νοτερῆς ὤεον Ἀλκυόνης.

Ita enim optime hunc verſum emendauit Cel. Bentleius. Eandem vocem ſcil. τὴν θαλάμην eodem ſenſu vſurpauerunt Ariſtoteles, Theophraſtus, etc. *Robinſon.*

525. Ἐν ἤθεσι λευγαλέοισιν] Λύζω, λύγος, vnde λυγηρὸς

Οὐ γάρ οἱ ἠέλιος δείκνυ νομὸν ὁρμηθῆναι·
Ἀλλ' ἐπὶ κυανέων ἀνδρῶν δήμόν τε πόλιν τε
Στρωφᾶται, βραδίων δὲ Πανελλήνεσσι φαείνει.
Καὶ τότε δὴ κεραοὶ καὶ νήκεροι ὑληκοῖται
Λυγρὸν μυλιόωντες ἀνὰ δρύα βησσήεντα
Φεύγουσιν· καὶ πᾶσιν ἐνὶ φρεσὶ τῦτο μέμηλεν,
Οἳ σκέπα μαιόμενοι πυκινὰς κευθμῶνας ἔχωσι,

Non enim illi Sol oſtendit pabulum vt inuadat:
Sed ſuper nigrorum hominum populumque et vrbem
Vertitur, tardius autem Graecis lucet.
Et tunc ſane cornutae beſtiae et non cornutae ſyluarum cultrices
Miſere dentibus ſtridentes per quercetum cliuoſum
Fugiunt; et paſſim omnibus id curae eſt,
Quae tecta inquirentes, denſas latebras habent,

526. οἱ] αὐτῷ. ἠέλιος] ἥλιος. δείκνυ] δείκνυσιν. νομὸν] τόπον νομῆς. 528. στρωφᾶται] στρέφεται. βραδίων] βραδέως. Πανέλλησσι (sic)] ἅπασι τοῖς Ἕλλησι. φαείνει] φαίνει. 529. κεραοὶ] κερασφόροι. νήκεροι] μὴ ἔχοντες κέρατα. ὑλι κοῖται] οἱ τὴν κοίτην ἐν τῇ ὕλῃ ἔχοντες. 530. λυγρὸν] χαλεπὸν μυλιόωντες] τοὺς ὀδόντας συγκρούοντες. δρία (sic) βησσήεντα] θάμνους τοὺς ἐν ταῖς πετραίαις τῶν ὀρῶν (sic). 531. μέμηλεν] διαφέροντί δος (sic). 532. σκέπα] σκέπας· σκεπάσματα. μαιόμενοι] ζητοῦντες. πυκινὰς κευθμῶνας] πυκνὰς ἀποκρύψεις.

528. Στροφᾶται Trinc. Πανέλλησι Auguſt. 529. κεραοί τε καὶ Auguſt. ὑλι κοῖται (ſic) idem cod. 530. δρία B. 60. 731. Coiſl. Auguſt. Acad. Iunt. 1. Steph. Moſchop. δρυία Iunt. 2.

γηρὸς λυγρὸς, λυγαλέος καὶ ἐπενθέσει τᾶ ε λευγαλέος. alii a λοιγὸς declinant. *Guietus.*

526. Δείκνυ] Pro ἐδείκνυ a δείκνυμι. *Idem.*

527. Ἐπὶ κυανέων ἀνδρῶν] Qui intelligebat ſolis arcum diurnum, tempore brumae minorem apud Graecos, maiorem eſſe in Aethiopia, quam hic deſcribit, debuiſſet intelligere eſſe Antipodas. Attamen, admiſſo priore, poſterius, quamquam neceſſarium conſectarium, intelligere non potuerunt Veteres. *Clericus.*

530. Μυλιόωντες] Μυλιόω παρὰ τὰς μύλας ἤγαν σιαγόνας, ὀδόντας. Deinde pro δρύα ſcribendum videtur δρία. Heſych. δρίον, ὕλη, ὄρος, δρυμός. *Guietus.*

532. Οἳ σκέπα] *Tectum* non tecta. τὸ σκέπα ſing. numero a σκεπαρὸν, σκεπαρ, σκέπα, vt a λιπαρὸν, λίπαρ, λίπα. τὸ σκέπον non placet. a σκέπαρ τροπῇ fit σκέπας. Heſych. σκέπη· ὑποδοχή. *Idem.*

Καὶ γλάφυ πετρῆεν· τότε δὴ τρίποδι βροτῷ ἶσοι,
Οὔ τ' ἐπὶ νῶτα ἔαγε, κάρη δ' εἰς ἔδας ὁρᾶται,
Τῷ ἴκελοι φοιτῶσιν ἀλευόμενοι νίφα λευκήν. 535
Καὶ τότε ἔσσασθαι ἕρυμα χροὸς, ὡς σε κελεύω,

Et antrum in petra: tunc vtique tripodi homini similes,
Cuius et humeri fracti sunt, et caput terram spectat,
Huic similes incedunt vitantes niuem albam.
Et tunc indue munimentum corporis, vt te iubeo,

533. γλάφυ] κοίλωμα. πετρῆεν] πέτρινον. τρίποδι] γέροντι βακτηρίαν ἔχοντι. 534. ἔτ'] ἔτινος. ἔαγε] ἐπικέκλασται. κάρη] κεφαλή. εἰς ἔδας] εἰς ἔδαφος. 535. τῷ] τούτῳ. ἴκελοι (sic)] ὅμοιοι. φοιτῶσιν] πορεύονται. ἀλευόμενοι] ἐκφεύγοντες. νίφα] νιφάδα. 536. ἔσσασθαι (sic)] θέλε ἐνδεδύεσθαι. ἕρυμα] φύλαγμα. χροὸς] σώματος. ὡς] ὡσεὶ. κελεύω] προτάττω.

534. νῶτ' Trinc. ὁρᾶτε Ald. Trinc. 535. ἴκελοι Auguſt. 536. τέτ' ἔσασθαι Auguſt. ἔσασθαι Ald.

533. Καὶ γλάφυ] Γλάφυρον, γλάφυ, hoc eſt, σπήλαιον, ἄντρον. *Idem.*

Τρίποδι βροτῷ ἶσοι] Hoc eſt, ſeni. Reſpicit *Heſiodus* ad aenigma Sphingis, τί ἐϛι τὸ αὐτὸ δίπουν, τρίπουν, καὶ τετράπουν; *quid ſit idem bipes, tripes et quadrupes?* Ὁ Οἰδίπους ἀπεφήνατο ἄνθρωπον εἶναι τὸ προβληθέν. νήπιον μὲν γὰρ αὐτὸν ὑπάρχοντα τετράπουν εἶναι· αὐξήσαντα δὲ δίπουν· γηράσαντα δὲ τρίπουν, βακτηρίᾳ χρώμενον διὰ τὴν ἀσθένειαν: *Oedipus declaravit hominem eſſe quod propoſitum erat, infantem enim quadrupedem eſſe, auctum vero bipedem, ſenem denique factum quadrupedem, ſcipione vtentem, propter infirmitatem.* Verba ſunt *Diodori*, e Libro IV. Bibliothecae. *Clericus.*

534. Ἐπὶ νῶτα ἔαγε] Ἐπὶ ἔαγε τμῆσις. *Guietus.*

Ἔαγε] Incuruata, quaſi *fracta* eſſent. Debilia etiam *fracta* dicuntur, vt grauis annis miles dicitur *multo iam fractus membra labore*, *Horatio*, Lib. I. Sat. I, 5. *Clericus.*

535. Νίφα λευκὴν] Νιφὸς, νίφα. *Guietus.*

536. Καὶ τότε ἔσσασθαι] An operae pretium erat eiusmodi praecepta verſibus claudere, quae cuiuis aniculae notiſſima ſunt? Ego quidem non puto. Sed mihi videntur ſenilem Poëtae aetatem redolere. *Clericus.*

537. Μα-

Χλαῖναν μὲν μαλακὴν, καὶ τερμιόεντα χιτῶνα.
Στήμονι δ' ἐν παύρῳ πολλὴν κρόκα μηρύσασθαι.
Τὴν περιέσσασθαι, ἵνα τοι τρίχες ἀτρεμέωσι,
Μήδ' ὀρθαὶ φρίσσωσιν, ἀειρόμεναι κατὰ σῶμα. 540
Ἀμφὶ δὲ ποσσὶ πέδιλα βοὸς ἴφι κταμένοιο

Laenam mollem, et talarem tunicam.
Stamine vero in pauco multum ſubteminis intexe,
Hanc circumiinduito, ne tibi pili tremant,
Neque erecti horreant, arrecti per corpus.
Circum vero pedes calceos bouis vi occiſi

537. χλαῖναν] χλαμύδα. τερμιόεντα] ποδήρη. 538. παύρῳ] ὀλίγῳ. κρόκα] κρόκην· ὑφάδιον. μηρύσασθαι] ὑφαίνειν. 539. τὴν] ταύτην. περιέσσασθαι (lic)] ἐνδύεσθαι. ἀτρεμέωσι] μὴ τρέμωσι. 540. ἀειρόμεναι] ἐπαιρόμεναι. 541. πέδιλα] ὑποδήματα. ἴφι] ἰσχυρῶς. κταμένοιο] κταμένου· φονευθέντος.

537. Pro μὲν eſt τε in Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 538. περιέσσασθαι Auguſt. 540. μὴ δ' Auguſt.

537. Μαλακὴν] Δασεῖαν, οὖλην. *Guietus.*

538. Στήμονι δ' ἐν παύρῳ] Κροκὺς eſt *floccus*, κρόκη, aut κρὸξ *ſubtemen*. Ideo veſtes, quae ad hyemem et frigus parantur, raro ſtamine, denſo ſubtemine texi iubet *Heſiodus*: Κροκύδες enim ἐν τῇ κρόκῃ, non in ſtamine. Ideo durius et retortiore filo ſtamen, molliore et magis laxo ſubtemen. Nam in ſolo ſubtemine mollities illa lanuginoſa, quae panno ſupereminet, et quam pectit ac polit ſpina fullonis. Inſignite factus ad hoc probandum locus *Platonis*, qui vulgo male exponitur ab Eruditis et non recte legitur. Eſt in Politico: ὅσα δὲ γ' αὖ τῇ γναύψεως ὁλκῇ ἐμμέτρως τὴν μαλακότητα ἴσχει, ταῦτα ἅρα κρόκην μὲν νηθέντα, τὴν δὲ ἐπιτεταγμένην αὐτοῖς εἶναι τέχνην κρεκτικήν: *Quaecumque ſpinae fulloniae tractata accommodatam habent molliciem, ea eſſe ſubtemen cum neta ſunt, artem vero iis praefectam artem nendi ſubtemen.* Haec aliaque huc ſpectantia habet *Claud. Salmaſius* Exercit. Plinian. p. 277. *Clericus.*

Πολλὴν κρόκα] Hoc eſt, κρόκην. Suid. in κρόκη, tramam quae ſtamine mollior. Μηρύσασθαι, hoc eſt, πυκνῶν, συσσέλλειν. Heſych. ſubintellige autem, ἐν τῷ ὑφαίνειν τὴν χλαῖναν. *Guietus.*

541. Ἴφι κταμένοιο] Οὐκ αὐτομάτως ἀποθανόντος, non ſponte naturae mortui, ſed ferro necati. *Guietus.*

542. Πί-

Ἄρμενα δήσασθαι, πίλοις ἔντοσθε πυκάσσας·
Πρωτογόνων δ' ἐρίφων, ὁπόταν κρύος ὥριον ἔλθῃ,
Δέρματα συῤῥάπτειν νευρῇ βοὸς, ὄφρ' ἐπὶ ὤμῳ

Aptos ligato, pedulibus intus condenſans.
Primogenitorum vero hoedorum, cum frigus tempeſtiuum venerit,
Pelles conſuito neruo bouis, vt ſuper humeros

542. ἄρμενα] ἁρμόδια. δήσασθαι] περιδήσασθαι. πίλοις] κεντύκλοις. ἔντοσθεν (ſic)] ἐντὸς. πυκάσσας] ἀσφαλίσας. 543. κρύος ὥριον] ψύχρα ὑγκαίρως.

542. ἔντοσθεν Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. πυκάσσας Acad. 543. ὁπότε B. 60. Coiſl. Auguſt. ἐπήτ' ἂν Trinc. Προτογόνων Iunt. 1. 2. ἔλθοι Ald. Iunt. 1. 2. 544. ἐπὶ νώτῳ codd. Rob. omnes, Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. In ed. Krebſ. eſt ὤμῳ.

542. Πίλοις] Coactilibus, et propterea vdones illi a Iurisconſultis ἐμπίλια dicuntur, quae aliter pedulia in Regula Sancti Benedicti. Erant etiam pilia ex coactilibus et ex detritis veſtimentis. Stat. IV. Sylv. in Riſu Saturnalitio v. 24. *Caeſis pilia ſuta de lacernis*. et ſaepe apud Martialem. *Scaliger.*

Πίλοις δ' ἔντοσθε πυκάσσας] Etymologicum magnum: Πῖλος, τὸ ἐξ ἐρίων εἰργασμένον, πρὸς τὸ κοιμᾶσθαι ἐπιτήδειον· ὃν ἡμεῖς πιλωτὸν φαμὲν: *quod ex lanis elaboratum ad cubandum paratum, quem nos pilotum vocamus.* Tum affertur locus *Homeri* et v. 545. *Heſiodi*, ac tandem hic 542. verſiculus illuſtratur: Σημαίνει δὲ ἀρτάρια, παννία, ὡς παρὰ τῷ αὐτῷ, πέδιλα, καὶ ἑξῆς. πίλοις ἔντοσθε πυκάσσας. Γίνεται παρὰ τὸ πιέζω, οἱονεὶ πιελός τις ὤν, καὶ κατὰ κρᾶσιν πῖλος. Quae verba multis interpretatur *Claud. Salmaſius* in *Lampridii* Alexandrum Seuerum, pag. 521. ed. Pariſinae, vbi oſtendit πίλας eſſe *vdones*, hoc eſt, laneos calceos ex lana coacta factos; qui intra calceum quidem habebantur, vt hic, verum et ipſi vicem calceamenti praeſtabant, domi et intra cubiculum. *Calceones* eos hodie vocamus. *Clericus.*

Πυκάσας] An? πυκάσσας. *Guietus.*

543. Πρωτογόνων] Siue, vt habent Graeci Interpretes, praeſtantiſſimi ſint foetus ii, quos pecudes primos in flore aetatis pariunt; ſiue, ſingulari idiomate Linguae Boeotiae, *primogenitae* dicerentur pecudes in ſuo genere eximiae, quemadmodum apud Hebraeos בכורים *bchorim*, vt Hebraei Lexicographi docebunt. *Clericus.*

544. Νευρῇ βοὸς] Secundum morem antiquum neruis conſuendi pelles. Sic hodie Canadiui faciunt. *Guietus.*

545. Τετᾶ

Τετῦ ἀμφιβάλῃ ἀλεήν. κεφαλῇφι δ' ὕπερθεν 545
Πῖλον ἔχειν ἀσκητὸν, ἵν' ἄατα μὴ καταδεύῃ·
Ψυχρὴ γάρ τ' ἠὼς πέλεται βορέαο πεσόντος·
Ἠῶος δ' ἐπὶ γαῖαν ἀπ' ἠρανῦ ἀστερόεντος
Ἀὴρ πυρόφορος τέταται μακάρων ἐπὶ ἔργοις·

Contra pluuiam iniicias munimentum. ſupra caput vero
Pileum habeto elaboratum, ne aures humeſiant:
Frigida enim aurora eſt, Boreæ cadente:
Matutinus vero ſuper terram a coelo ſtellifero
Aër foecundus extenditur beatorum ſupra opera:

545. ἀμφιβάλῃ] περιβάλη. ἀλεήν] καταφυγὴν. κεφαλῇφι] κεφαλῇς. ὕπερθεν] ἐπάνω. 546. ἀσκητὸν] κατασκευασμένον. ἄατα] ὠτία. καταδεύῃ] βρέχῃ. 547. πέλεται] ὑπάρχει. βορέαο] βορέᾳ. 548. ἠῶος] πρωϊνὸς. ἀστερόεντος] ἀστέρας ἔχοντος. 549. πυροφόρος] θερπτικὸς· ζωογόνος τῶν καρπῶν. τέτατα] ἐξήπλωται.

545. Gloſſ. Mſ. Palat. apud Gui. et Schreuel. τῷ ὄμβρῳ περιθῇς ἀλεωρήν. 546. Πῦλον Acad. 549. In Cler. edit. legebatur, πυροφόρος ἐντέτατα. Rob. edidit, πυροφόρος τέτατα, vt etiam eſt in Ald. ed. et caet.

545. Τετῦ ἀμφιβάλῃ ἀλεήν] Hoc eſt, τῷ ὄμβρῳ περιθῇς ἀλεωρήν, e Cod. vet. Palat. *Ideni.*

546. Πῖλον ἔχειν ἀσκητὸν] Homer. καὶ ἀσκήσασα χιτῶνα, hoc eſt, κατασκευασθέντα. Gallice *vn feutre bien foulé.* Ἀσκητὸν autem dixit vt differat a ſupradictis πίλοις ἔντοσθε πυκάσσας, hoc eſt, pilis leuius elaboratis. καταδεύῃ vero eſt madefacias ſecunda perſona, non *humeſiant.* Idem.

Πῖλον ἔχειν ἀσκητὸν] Graecis, vt habet *Salmaſius* ad *Capitolini* Pertinacem, πῖλος et pedum et capitis dicitur, quod hoc loco *Heſiodi* probat. Diminutiuum eius eſt πίλιον, vnde *pileum* Latinis. Apud Latinos *cudo* vtrumque ſignificabat, et galerum, vel pileum, et pedule; nam *cudo* eſt πῖλος a *cudendo.* *Cudere* autem eſt ferire et tundere. Alia, apud eumdem, vide. *Clericus.*

549. Ἀὴρ πυρόφορος] Voce *aer* intelligenda tenuis illa nebula, quae, vna cum rore, e coelo in terras decidit, non excluſo tamen rore craſſiore. Saepe *aer*, apud *Heſiodum*, nebulam ſignificat, vt v. 255. Vide et ſequentes verſus, vbi hic aër ex humore euectus dicitur et ventos creare; vnde manifeſto liquet vaporem intelligi. Hinc mihi fit credibile emendandum hunc locum *Heſychii*: Ἀήρης, ναῦμα, ὁμίχλη, hoc modo: Ἀὴρ, πνεῦμα, ὁμίχλη, *ventus, nebula*; ita

Ὃς τε ἀρυσσάμενος ποταμῶν ἀπὸ αἰενάοντων,
Ὑψοῦ ὑπὲρ γαίης ἀρθεὶς ἀνέμοιο θυέλλῃ,
Ἄλλοτε μὲν θ' ὗει ποτὶ ἕσπερον, ἄλλοτ' ἄησι,
Πυκνὰ Θρηϊκίῃ βορέῃ νέφεα κλονέοντος.
Τὸν φθάμενος, ἔργον τελέσας, οἶκόν δε νέεσθαι,
Μήποτε σ' ἠρανόθεν σκοτόεν νέφος ἀμφικαλύψῃ,
Χρῶτά τε μυδαλέον θείῃ, κατά θ' εἵματα δεύσῃ.
Ἀλλ' ὑπαλεύασθαι· μεὶς γὰρ χαλεπώτατος ἔτος

Qui hauſtus e fluminibus perennibus,
Alte ſupra terram leuatus venti procella,
Interdum quidem pluit ad veſperam, interdum flat,
Denſas Thracio Borea nubes excitante.
Hunc anteuertens, opere perfecto, domum redi,
Ne quando te caelitus tenebroſa nubes opprimat,
Corpuſque madefaciat, veſteſque humectet.
Sed euitato: menſis enim grauiſſimus hic

550. ἀρυσσάμενος] ἀρύσας. αἰὲν ναόντων (ſic)] τρεχόντων. 551. ἀρθεὶς] ὑψωθεὶς. θυέλλῃ] συστροφῇ. 552. ὗει] βρέχει. ποτὶ] πρὸς. ἕσπερον] ἑσπέραν. ἄησιν (ſic)] πνέει. 553. κλονέοντος] κινοῦντος. 554. τὸν] τοῦτον. φθάμενος] φθάσας. τελέσας] πληρώσας. οἶκόν δε] εἰς τὸν οἶκον. νέεσθαι] πορεύεσθαι. 555. ἠρανόθεν] ἐξ οὐρανοῦ. σκοτόεν] σκοτεινὸν. ἀμφικαλύψῃ] περισκεπάσῃ. 556. χρῶτα] σῶμα. μυδαλέον] κάθυγρον. θείῃ] ποιήσῃ. εἵματα] ἱμάτια. δεύσῃ] ὑγρὰ ποιήσῃ. 557. ὑπαλεύασθαι (ſic)] φεύγειν. μεὶς] ὁ μήν.

550. ἀρυσσάμενος Senat. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. αἰὲν ναόντων Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 551. γαῖαν Auguſt. 552. ἄησιν Auguſt. Acad. 556. τε deeſt in cod. Auguſt. καθὰ Trinc. Steph. Heinſ. et Cler. caeterae κατὰ vt etiam Rob. edidit. ἄματα Acad. ſed corr. εἵμ. δεύῃ Auguſt. 557. ὑπαλύεσθαι Auguſt.

ita vt *Heſychius* ad hunc *Heſiodi* locum reſpexerit. *Clericus.*

Μακάρων ἐπ' ἔργοις] Hoc eſt, felicium agricolarum, divitum; qui, ſcilicet, agriculturae peritia et indefeſſo labore ditati ſunt. *Guietus.*

550. Ἀενάοντων] Scribendum videtur αἰενάοντων. Quidam codd. αἰὲν ἀέντων. quam lectionem ſequitur Tzetzes. ex ea, quamuis ſequiore, noſtra confirmatur. *Guietus.*

551. Ἀρθεὶς] Ἀὴρ, ſcilicet, in ſpiritum reſolutus. *Idem.*

557. Χαλεπώτατος ἔτος] Δηγμοῖν, ſcilicet. *Idem.*

Χειμέριος, χαλεπὸς προβάτοις, χαλεπὸς δ' ἀνθρώποις·
Τῆμος θῶμισυ βοῦς, ἐπὶ δ' ἀνέρι καὶ πλέον εἴη
Ἀρμαλιῆς· μακραὶ γὰρ ἐπίῤῥοθοι εὐφρόναι εἰσί. 560
[Ταῦτα φυλασσόμενος, τετελεσμένον εἰς ἐνιαυτὸν
Ἰσᾶσθαι νύκτας τε καὶ ἤματα, εἰσόκεν αὖθις

Hibernus, grauis ouibus, grauisque hominibus.
Tunc medium bobus, homini vero amplius adsit
Alimoniae: longae enim noctes succurrunt illis.
[Haec obseruans, totum in annum
Aequato noctesque et dies, donec rursum

558. χαλεπὸς] βαρὺς. 559. τῆμος] τότε. θ' ὥμισυ] τὸ ἥμισυ. 560. ἀρμαλιῆς] τροφῆς. ἐπίῤῥοθοι] βοηθοὶ. εὐφρόναι] νύκτες. 561. ἐνιαυτὸν] χρόνον. 562. ἤματα] ἡμέρας. εἰσόκεν] ἕως. αὖθις] πάλιν.

559. θ' ὥμισυ Iunt. 1. 2. In ed. Krebs. est θ' ἥμισυ; caett. θὤμισυ. βοῦς Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. βοῦν ἐπ' ἀνέρι δὲ B. 699. R. S. August. Acad. Senat. τὸ πλέον Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. 560. εἰσὶ August. Acad. Senat. 562. Post ἤματα in cod. August. additur πάντα. αὖτις Iunt. 1. 2.

558. Χαλεπὸς προβάτοις] Oblitus iam videtur Hesiodus eorum, quae supra v. 516. dixerat, — Πώεα δ' ἔτι, Οὔνεκ' ἐπηεταναὶ τρίχες αὐτῶν, ἃ διάησιν Ἰὸς ἀνέμοιο βορέαο. Sed optimis poetis nonnunquam fas est obrepere somnum. *Robins.*

559. Τῆμος θ' ὥμισυ] Τὸ ἥμισυ, hoc est, dimidia pars cibi ordinarii bobus detur, διὰ τὴν ἀεργίαν, homini vero plus dimidia, vt puta dodrans ex asse, hoc est, tres quartae partes cibi ordinarii. hyeme ventres sunt calidiores. ἐπὶ πλέον εἴη, pro ἐπείη. τμῆσις. *Guietus.*

560. Ἐπίῤῥοθοι εὐφρόναι εἰσί] Hoc est, βοηθοὶ, adiutrices sunt longae noctes bubus. ῥόθος, hoc est, fluctus, ἐπίῤῥοθος fluctu impellens, fluctu adiuuans. a nauibus Metaphora, quae fluctu impelluntur et adiuuantur in cursu. *Idem.*

561. Τετελεσμένον] Haec declarant manifesto annum desinere statim a frigoribus. ergo ver erat initium anni in signo tauri. Virgil. I. Georg. v. 222: *Candidus auratis aperit cum cornibus annum.* Annus incipiebat a matutino ortu Pleïadis. *Scaliger.*

562. Ἰσᾶσθαι νύκτας τε καὶ ἤματα] Hoc est, cibos praebe ad mensuram laboris diurni et quietis nocturnae, ita vt per totum annum dies et noctes aequentur; hoc est,

labori-

Γῆ πάντων μήτηρ καρπὸν σύμμικτον ἐνείκῃ.]
Εὖ τ' ἂν δ' ἑξήκοντα, μετὰ τροπὰς ἠελίοιο,
Χειμέρι' ἐκτελέσῃ Ζεὺς ὄμβρια, δὴ τότ' ἀπ' αἰθὴρ
Ἀρκτῖνος προλιπὼν ἱερὸν ῥόον Ὠκεανοῖο,
Πρῶτον παμφαίνων ἐπιτέλλεται ἀκρονυχίος.

Terra omnium mater fructum omnigenum proferat.]
Quum autem ſexaginta, poſt conuerſionem Solis,
Hibernos exegerit Iupiter dies, tunc ſane ſtella
Arcturus relinquens ſacrum fluctum Oceani,
Primus totus apparens exoritur veſpertinus.

563. ἐνείκῃ] ἐνέγκῃ· δῶ. 564. εὖτ'] ὁπηνίκα. 565. χειμέρι' -- ὄμβρια] χειμερινὰς ἡμέρας. 566. προλιπὼν] καταλιπὼν· ἀφεὶς. ῥόον] ῥεῦμα. 567. παμφαίνων] λάμπων. ἐπιτέλλεται] λάμπει. ἀκρονυχίος] κατὰ τὸ ἄκρον τῆς νυκτός.

563. σύμμικτον καρπὸν Acad.

labori dierum alimenta debita, quieti noctium reſpondeant. χρὴ διόλου τὸ ἔτος βλέπειν εἰς τὰς νύκτας καὶ τὰς ἡμέρας, καὶ πρὸς ταύτας ἰσοῦν τὸ ἔργα καὶ τὴν τροφήν. obſcurus et implicitus locus. *Guietus.*

566. Ἀρκτῖνος] Temporibus Heſiodi bruma erat circa 7. aut 8. Ianuarii, ergo circa decimam Martii dicit oriri Arcturum. Hoc autem accidit circa initia Olympiadum, quo tempore ſine dubio fuit *Heſiodus*. Sunt autem 2370. anni a prima Olympiade, incepitque hoc proximo ſolſtitio praeterito 1594. bis milleſimus trecenteſimus et ſeptuageſimus annus. *Scaliger.* Incidebat bruma in 30. Decembris, tempore *Heſiodi*, ex calculo Petauiano, Var. Diſſ. Lib. VII. c. 5. *Clericus.*

Ἀρκτῖνος καὶ τὰ ἑξῆς] *Plinius* de ſaeculo Iuliano Lib. XVIII, c. 26. *A Fauonio in Aequinoctium vernum Caeſari ſignificat XIV. Calendas Martii triduum varie, et VIII. Calendas hirundinis viſu, et poſtero die Arcturi exortu veſpertino.* Columella Lib. IX. c. 2. *IX. Calendas Martias Arcturus prima nocte oritur.* At in Petauiano laterculo acronychus exortus arcturi fit in piſcium gradu 14. qui in Calendario Martii V. conuenit. Sed ortus veſpertinus verus, quem tabula praebet, poſterior eſt apparenti. Haec et alia *D. Petauius* Lib. II. c. 8. Var. Diſſert. *Clericus.*

567. Ἀκρονυχίος] In ſummo crepuſculo, veſpere, κατὰ τὸ ἄκρον τῆς νυκτὸς ἤγουν τῆς ἑσπέρας. *Guietus.*

Ἀκρο-

Τόνδε μετ' ὀρθρογόη Πανδιονὶς ὦρτο χελιδὼν
Ἐς φάος ἀνθρώποις, ἔαρος νέον ἱσαμένοιο.
Τὴν φθάμενος οἴνας περιταμνέμεν. ὡς γὰρ ἄμεινον. 570
Ἀλλ' ὁπότ' ἂν φερέοικος ἀπὸ χθονὸς ἀν φυτὰ βαίνῃ,

Post hunc mane lugens Pandionis venit hirundo
In lucem hominibus, vere nuper coepto.
Hanc praeuertens vites incidito: sic enim melius.
At cum domiporta (cochlea) e terra plantas adscenderit,

568. ὀρθογόη (sic)] ἡ κατὰ τὸν ὄρθρον γεῶσα. Πανδιονὶς] ἡ θυγάτηρ τοῦ Πανδίονος. ὦρτο] ἐξηγέρθη. 569. φάος] φῶς. νέον] νεωστί. 570. τὴν] ταύτην. φθάμενος] προφθάσας. οἴνας] ἀμπέλους. περιταμνέμεν (sic)] τέμνειν. ὡς] ὅτως. ἄμεινον] κρεῖττον. 571. φερέοικος] κοχλίας. ἂν] ἀνὰ.

568. ὀρθογόη Augustˢ. Acad. Iunt. 1. 2. 570. περιταμνέμεν Augustˢ. 571. ὁπότ' ἂν Augustˢ. Ald. Trinc. ἀνφυτα Ald. Trinc. ἀνφυτὰ Steph. ἀμφυτὰ Iunt. 1. 2. Steph. marg. βαίνει Augustˢ.

Ἀκρονυχέφαιος] Idem est quod dicitur ἀκρόνυχος; nam ἄκρον νυχέφας idem est ac ἄκρη νὺξ, seu *primordium noctis*. Intelligendus, vt videtur, de ortu apparente. Ortus autem, vt hoc in gratiam tironum addatur, vespertinus verus est, cum occidente sole, stella oritur ex aduerso, neque tamen, propter solis aut lucis vespertinae fulgorem, adspectabilis est. Ortus vero vespertinus apparens, quando sol longiuscule ab horizontali diametro progressus est, adeo vt post eius occasum emergens ab oriente stella conspicua sit. *Clericus*.

568. Ὀρθρογόη] Quia summo mane solent hirundines canere. Alii tamen legunt ὄρθογόη, vt *Hesychius* et auctor Etymologici magni, cuius haec sunt verba: Ὀρθογόη, ἢ μεγάλως θρηνοῦσα· ἢ ὑπὸ τὸν ὄρθον ἠχοῦσα. Ἡσίοδος. πρὶν ὄρθαι — διεγέρθαι, ἀπὸ τοῦ ὠρθαι ἀπαρεμφάτου, καὶ διασολῇ ὄρθαι. Sic Ὀρθογόη esset *excitans luctum*. Prior tamen lectio magis placet. De luctu hirundinis vide quae ex Poëtis collegit *Sam. Bochartus* Hieroz. Part. 2. Lib. I. c. 10. *Clericus*.

Ὄρθρ. Πανδ.] Horat. l. 1. epist. 7. — *Te, dulcis amice, reuisez Cum Zephyris, si concedes, et hirundine prima.* Rob.

570. Τὴν φθάμενος οἴνας περιταμνέμεν] *Columella* Lib. IX. c. 1. postquam VII. Cal. Martias conspici dixit hirundinem, paullo post, *a Calendis Martiis*, inquit, *eximia est vitium putatio, vsque in decimum Calendarum Aprilium, si tamen se gemmae nondum moueant*. Clericus.

571. Φερέοικος] Ὁ κοχλίας. *Guietus*.

Πληϊάδας Φεύγων, τότε δὴ σκάφος ἐκέτι οἰνέων·
Ἀλλ' ἄρπας τε χαρασσέμεναι, καὶ δμῶας ἐγείρειν.
Φεύγειν δὲ σκιερὰς θώκας, καὶ ἐπ' ἠῶ κοῖτον,
Ὥρῃ ἐν ἀμητῷ, ὅτε τ' ἠέλιος χρόα καίρῃ, 575

Pleiades fugiens, tunc non amplius fodiendae vites:
Sed falcesque acuito, seruosque excitato.
Fugito vero vmbrosas sedes, et matutinum somnum,
Tempore messis, quando Sol corpus attenuat,

572. οἰνέων] ἀμπελῶν (sic). 573. ἄρπας] δρεπάνας. χαρασσέμεναι] χαράσσειν. δμῶας] δούλους. ἐγείρειν] παρακινεῖν. 574. θώκας] καθέδρας. ἐπ' ἠῶ] κατὰ τὸν ὄρθρον. 575. ὥρῃ] ὥρᾳ· κειρῷ. ἀμητῷ] τῷ θέρει. χρόα] σῶμα. καίρῃσι (sic)] ξηραίνει.

573. χαρασσέμεναι sunt. I. 2. χαρασσέμεν Acad. 574. κοίτην August. 575. καίρῃσι B. 60. 731. Coisl. August. Acad.

Φερέοικος] *Athenaeus* Lib. II. p. 63. Ἡσίοδος τὸν κοχλίαν Φερέοικον καλεῖ, καὶ Ἀναξίλας δέ,

Ἀπιστότερος εἶ τῶν κοχλίων πολλῷ πάνυ,
Οἱ περιφέρεσθ' ὑπ' ἀπιστίας τὰς οἰκίας:

Hesiodus Cochleam vocat domiportam, *Anaxilaus vero*: Cochleis tu es multo diffidentior, quae prae diffidentia circumferunt domos. *Cicero* de Divin. Lib. II. c. 64. *Quid me igitur mones? vt si quis medicus aegroto imperet vt sumat Terrigenam herbigradam, domiportam, sanguine cassam; potius quam hominum more cochleam dicere.* Quod cum ita sit, miror cur interpretes Latini *testudinem* hactenus essent interpretati, praesertim cum testudines in arbores non repant; quod iam obseruarat ante nos *Sam. Bocharius* Hierozoic. Part. 2. Lib. IV. c. 30. *Clericus.*

572. Πληϊάδας Φεύγων] Τὴν ἐπιτολὴν τῶν Πλειάδων, τὸ ναῦμα τὸ γινόμενον κατὰ τὴν τῶν Πλειάδων ἐπιτολήν. Post σκάφος ἐκέτι οἰνέων, subintellige ἐστί. Hoc versu fossio significatur vt praecedente v. 570. putatio vitium. *Guietus.*

Πληϊάδας Φεύγων] Pluuias, nempe, nimias; propter quas, humo relicta cochleae plantas conscendunt. *Clericus.*

573. Ἄρπας τε χαρασσέμεναι] Superius v. 387. χαρασσαμένοιο σιδήρου. vbi σιδήρου de falce ad metendum intelligendum est, ait autem eo loco Pleiades initio messis apparere. *Scaliger.*

Ἄρπας χαρασσέμεναι] Falce incidere. Supra χαρασσομένοιο σιδήρου. *Guietus.*

575. Ὥρῃ ἐν ἀμητῷ, ὅτε τ' ἠέλιος χρόα καίρῃ] Hic versus

Τημῦτος σπεύδειν, καὶ οἶκαδε καρπὸν ἀγείρειν,
Ὄρθρου ἀνιστάμενος, ἵνα τοι βίος ἄρκιος εἴη.
Ἠὼς γάρ τ' ἔργοιο τρίτην ἀπομείρεται αἶσαν.

Tunc festina, et domum fruges congere,
Diluculo surgens, vt tibi sufficiens sit.
Aurora enim operis tertiam sortitur partem.

576. τημῦτος] τότε. οἶκαδε] εἰς τὸν οἶκον. ἀγείρειν] συνάγειν. 577. ἄρκιος] ἱκανὸς. 578. ἠὼς] ἡμέρα· ὑρθρος. ἀπομείρεται] λαμβάνει. αἶσαν] μοῖραν.

576. ἀγείρειν Trinc.

versus sic legendus et distinguendus: Ὥρη ἐν ἀμήτῳ. Ὅτε δ' ἠέλιος χρόα κάρφει. *Idem.*

576. Τημῦτος σπεύδειν] *Columella* Lib. II. c. 21. *Cum matura fuerit seges, antequam torreatur vaporibus aestiui sideris, qui sunt vastissimi per ortum caniculae, celeriter demetatur. Nam dispendiosa est cunctatio, primum quod auibus praedam, ceteriscque animalibus praebet, deinde quod grana et ipsae spicae culmis arentibus et aristis celeriter decidunt. Si vero procellae ventorum aut turbines incesserint, maior pars ad terram defluit. Propter quae recrastinari non debet, sed aequaliter flauentibus iam satis, antequam ex toto grana indurescant, cum rubicundum colorem traxerunt, messis facienda est, vt potius in area et in acervo, quam in agro, grandescant frumenta.* Clericus.

578. Ἠὼς γάρ] Hoc est, horae matutinae, quae ab aurora incipiunt. *Clericus.*

Ἠὼς γὰρ τ' ἔργοιο τρίτην] Τῷ ἔργῳ. *Guietus.*

Ἠὼς γὰρ τ' ἔργοιο] Ad hunc locum notauit Plutarchus, Homerum epitheta pulchritudinem et delectationem exhibentia Aurorae attribuisse, nempe κροκόπεπλον, et ῥοδοδάκτυλον; eam vero Heliodum per vtilitatem suam melius descripsisse. Τὸν μὲν ἓν Ὁμηρόν φησιν ὁ Πλάταρχος ἐπιθέτοις εἰς τέρψιν εὐδοκιμοῦσι τὴν ἡμέραν κοσμῆσαι, κροκόπεπλον αὐτὴν λέγοντα καὶ ῥοδοδάκτυλον. τὸν δὲ Ἡσιόδον μειζόνως ἀπὸ τῶν ἔργων ἐφ' ἃ δὴ προῖσσα κινεῖ τὰς ἀνθρώπους, καὶ ἀπὸ τῆς ὠφελείας εἰς τὴν ἔναργον μεθίησι ζωήν. Procl. Notari tamen debet, nullam exinde laudem ad Hesiodum accedere vel detrahi ab Homero: quoniam ille Aurorae vtilitatem data opera descripsit, hic vero obiter tantum Aurorae meminit. In aliis locis, vbi leuis tantum incidit Aurorae mentio, iisdem epitheris, quibus

Ἠὼς τοι προφέρει μὲν ὁδὸν, προφέρει δὲ καὶ ἔργον·
Ἠὼς ἥτε φανεῖσα πολέας ἐπέβησε κελεύθους 580
Ἀνθρώπους, πολλοῖσι δ' ἐπὶ ζυγὰ βουσὶ τίθησιν.
Ἦμος δὲ σκόλυμός τ' ἀνθεῖ, καὶ ἠχέτα τέττιξ

Aurora magis promouet quidem viam, magisque promouet laborem:
Aurora quae apparens multos ingredi fecit viam
Homines, multis vero iuga bobus imponit.
Quum vero scolymusque floret, et canora cicada

580. πολέας] πολλὰς. ἐπέβησε] ἐπιβῆναι ἐποίησε. κελεύθους] ὁδὸν. 582.
ἦμος] ὅτε. σκόλιμος (sic)] εἶδος βοτάνης. ἠχέτα] ὁ μουσικὸς.

580. ἀπέβησε Trinc. 581. πολλοῖς Iunt. 1. 2. Steph. Com. 582. σκόλιμος Augusti.

Homerus, vtitur Hesiodus. Sic v. 610. Ἀρκτῖρον δ' ἐσιδὴ ῥοδοδάκτυλος Ἠώς. Rob.

579. Προφέρει μὲν ὁδοῦ] Hoc est, superat viam, hoc est, peragit. Virgil. *nec salta superare viam* sit τὸ προφέρειν. Hic idem τῷ ὑπερφέρειν notari videtur. Φαγεῖν ἄρτον, πιεῖν οἶνον. ἀττικά. *Guietus.*

Ἠὼς τοι προφέρει] Non dubium est quin huc respexerit Aristarchus, cum in illo Theogoniae loco, Καλλιόπη, ἣ μὲν προφερεσάτη ἐσὶν ἁπασέων, exponit, προφερέσατον πρεσβύτατον. Vetus Glossa ad Theogoniam. Ἀρίσαρχος τὸ προφερέσατον, ἀντὶ τοῦ πρεσβύτατον ἤκουσεν· ὥσε ἄδηλον, πότερον τῇ τιμῇ, ἢ τῷ χρόνῳ προφερεσάτην· οἱ δὲ ἐντιμοτάτην. Eustathius: τὸ δὲ προφέρειν πρωτότυπόν ἐσι τῆς προφορᾶς· ἀφ' ἧς παρὰ τοῖς ὕστερον προφορικὸς παρῆκται λόγος. ὅτε δὲ προφέρειν καὶ τὸ νικᾶν λέγεται, ὅθεν καὶ ὁ προφερέσερος, δῆλόν ἐσι. Ἡσίοδος δὲ ἐν τῷ, προφέρει μὲν ὁδοῦ, προφέρει δὲ καὶ ἔργον, ἑτεροῖόν τι σημαινόμενον τοῦ προφέρει ὑποκρίνεται, καὶ ἐκ αὐτοσχεδίου λαμβάνει ἀντὶ τοῦ ὑπερφέρει, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ προάγει, προκόπτειν ποιεῖ, προκινεῖ, προβιβάζει. *Heinsius.*

582. Σκόλυμος] *Artichaut sauvage*, aliter *chardonette.* Κινύρα *artichaut cultiue.* Κάκτος *carde.* De Scolymo vide Dioscorid. lib. III. 16. de cacto vide Athenaeum. *Scaliger.*

Σκόλυμος] Grauiter errant, vt putat *Claud. Salmasius* ad Solinum p. 161. huius aetatis eruditi ferme omnes herbarii, qui σκόλυμον Graecorum persuadere nobis volunt fuisse, quem Latini proprie *Carduum* vocabant; nos *Articaeum.*

Hanc

Δενδρέῳ ἐφεζόμενος λιγυρὴν καταχεύετ' ἀοιδήν.

Arbori insidens dulcem fundit cantum

583. δενδρέῳ] δένδρῳ. ἐφεζόμενος] καθεζόμενος. λιγυρὴν] γλυκεῖαν. ἐπαχεύετ' (sic)] ἐπιχέει. ἀοιδὴν] ᾠδὴν.

583. ἐπιχεύετ' Augusti. Acad.

Hanc saltem differentiam agnoscunt, quod σκόλυμος agrestis sit, *Carduus* satiuus. Ego genere distingui censeo. Σκόλυμος vox Graeca est, quae nomen in Latio non habet; ideo *Scolymus* Latine sua voce vocandus est, non *Carduus*, vt faciunt vulgo apud *Theophrastum* et *Dioscoridem*. Graeci omnes, non solum *Paulus* et *Aetius*, verum etiam *Dioscorides* ipse Κινάρην et Σκόλυμον separant. Atqui certum est κινάρην Graecis dici, quem Latini vocant *Carduum*, Siculi Κάκτον. *Scolymus* Graeciae notissimus, vnde illud *Hesiodi* et ex eo Aristotelis ἐπὶ σκολύμῳ. Hoc florente, mulieres libidinis auidissimae. *Scolymum* in cibos Oriens et Graecia receperat. *Plinius* Lib. XXII. c. 22. *Scolymum quoque in cibos recipit Oriens et alio nomine Limoniam appellauit. Frutex est numquam cubitali altior, cristisque foliorum ac radice nigra, sed dulci. Eratosthenis quoque laudata in pauperis coena.* Edulis est potissimum radix, sed et herba adhuc tenella. Qua de re, pluribus vir summus, quem vide. *Clericus.*

Ἧμος δὲ σκόλυμος] Ephemeris *Hesiodi* aestatem definit ἐπὶ σκολύμῳ. Multi viri docti disputarunt, quid sibi velit Philosophus in Problematis, cum hoc modo hunc versum adducit: Διὰ τί ἐν τῷ θέρει οἱ μὲν ἄνδρες ἧττον δύνανται ἀφροδισιάζειν· αἱ δὲ γυναῖκες μᾶλλον, καθάπερ καὶ ὁ ποιητὴς λέγει ἐπὶ σκολύμῳ, Μαχλόταται δὲ γυναῖκες, ἀφαυρόταται δέ τε ἄνδρες. Quo loco quidam, inter quos fuit vir summus Camerarius, κολύμῳ legerunt: alii κολύβῳ· κόλυβος enim, dicunt, ἔπαυλις exponitur ab Hesychio. Sed mirum viris doctis in re tam leui aquam haesisse, praesertim qui βραχυλογίαν Aristotelicam cognitam haberent. *Hesiodus* aestatem constituit ἐπὶ σκολύμῳ καὶ τέττιγος: ita loquuntur eleganter οἱ χαρίεντες, id est, *tempore cardui et cicadae*, vel, *dum carduus et cicada est.* Hoc secutus Aristoteles, dixit *Hesiodum* salacitatem mulierum, virorum vero impotentiam constituere ἐπὶ σκολύμῳ. Non vacabat Aristoteli aliud agenti citare versus illos, Ἧμος δὲ σκόλυμός τ' ἀνθεῖ, et quae sequuntur, Μαχλόταται δὲ γυναῖκες. Propterea eleganti ratione

Πυκνὸν ὑπὸ πτερύγων, θέρεος καματώδεος ὥρῃ,
Τῆμος πιότατάι τ' αἶγες, καὶ οἶνος ἄριστος,
Μαχλότατάι δὲ γυναῖκες, ἀφαυρότατοι δέ τε ἄνδρες
Εἰσὶν, ἐπεὶ κεφαλὴν καὶ γούνατα Σείριος ἄζει
Αὐαλέος δέ τε χρὼς ὑπὸ καύματος. ἀλλὰ τότ' ἤδη
Εἴη πετραίη τε σκιὴ, καὶ βύβλινος οἶνος,

Frequenter ſub alis, aeſtatis laborioſo tempore,
Tunc pingueſque caprae, et vinum optimum,
Salaciſſimae vero mulieres, et viri imbecilliſſimi
Sunt, quoniam caput et genua ſol ſiccat,
Siccum vero corpus ob aeſtum. Sed tunc iam
Sit in antro vmbra, et Byblinum vinum,

584. πυκνὸν] πυκνῶς. θέρεος] θέρευς. καματώδεος] καματώδευς. ὥρῃ] ὥρᾳ. 585. τῆμος] τότε. πιότατάι] λιπαρώτατάι. 586. μαχλότατάι] θερμότατάι ἐπὶ συνουσίαν ὁρῶσαι. ἀφαυρότατοι] ἀσθενέστατοι. 587. Σείριος] ἥλιος. ἄζει] ξηραίνει. 588. αὐαλέος - χρὼς] κατέξηρον τὸ σῶμα. 589. εἴη] ἔστω. βύβλινος (ſic)] ἐκ Βύβλου πόλεως.

584. καματώδεος Acad. ὥρῃς Acad. Senat. 586. δέ τοι Iunt. 1. 2. 588. Αὐαλέως Trinc. ἀλλὰ καὶ Acad. 589. βίβλινος B. 60. 731. Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

ne dixit, καθάπερ καὶ ὁ ποιητὴς λέγει ἐπὶ σκόλυμε, *ſicut Poeta Heſiodus dicit de tempore quo viret carduus.* Quod hinc deſumſit Alcaeus, cum dixit: Ἀνθεῖ δὲ καὶ σκόλυμος· νῦν δὲ μιαρώταται γυναῖκες. Diximus *Heſiodum*, in libris Ἔργων, etiam ἐφημερίδα complexum eſſe. Oſtendit itaque hic, poſtquam ver abſoluit, quid agendum ſit ἐπὶ σκολύμε καὶ τέττιγος. *Heinſius.*

Ἠχέτα τέττιξ] Alcaei verſus citantur a Proclo, quibus hunc Heſiodi locum poeta ille imitatus eſt. Τέγγε πνεύμονας οἴνῳ. τὸ γὰρ ἄρρον περιτέλλεται. ἁ δ' ὥρα χαλεπά. ἀχεῖ δ' ἐν πεταλῶν ἀχέτα τέττιξ, ἀνθεῖ δὲ καὶ σκόλυμος. νῦν δὲ καὶ μιαρώταται γυναῖκες. λεπτοὶ δέ τοι ἄνδρες· ἐπεὶ κεφαλὴν καὶ γόνατα Σείριος ἄζει. Hanc etiam anni tempeſtatem eodem modo deſcripſit Ariſtophanes Εἰρ. 1159. Ἡνίκ' ἂν ἀχέτας Ἄδῃ τὸν ἡδὺν νόμον, Διασκοπῶν, ἥδομαι, Τὰς Λημνίας ἀμπέλους, Εἰ πεπαίνεσιν ἤδη. *Rob.*

584. Ὑπὸ πτερύγων] Ab alis, διὰ τῶν πτερύγων vid. Moſchop. *Guietus.*

589. Πετραίη τε σκιὴ] Qua hulla maior ac frigidior. Similis imago obuerſabatur animo Prophetae Eſaiae, cum ſcribebat Cap. XXXII, 2. de re-

re exoptatiſſima: *Erit inſtar riuorum aquae in ſicco loco, atque inſtar vmbrae ingentis petrae, in ſiticuloſa terra.* Clericus.

Βύβλινος οἶνος] Byblinum vinum, cuius meminit Feſtus et Theocritus, eſt vinum cuius vitis delata erat ex vrbe Syriae Byblo, vt Romae Nitiobrix, de Bordeaux. *Scaliger.*

Βύβλινος οἶνος] Huc transferemus integram adnotationem *Lucae Holſtenii* ad vocem Βιβλίνη, quam *Stephanus* Byzantius docet fuiſſe nomen regionis Thraciae, a qua vinum *Biblinum* dictum. "*Athenaeus* „Lib. I. p. 31. Ἀχαιὸς τὸν Βί„βλινον (ἐπαινεῖ) Ἐδεξιᾶτο, „Βιβλίνῃ μεθυὸς ἐκπώματι. „Καλεῖται δὲ ἄτως ἀπό τινος „χωρίᾳ ἄτω προσαγορευομέ„νε. Φησὶ δὲ καὶ Φίλινος,

„Ὅτι παρέξω Λέσβιον, Χῖον.
Πάπαι.
„Θάσιον, Βίβλινον, Μενδαῖον,
ὥςε σε μὴ
„Κραιπαλᾶν.

„Ἐπίχαρμος δὲ ἀπό τινων „ὀρῶν Βιβλίνων Φησὶν αὐτὸν „ὠνομάσθαι. Ἀρμενίδας δὲ „Θρᾴκης Φησὶν εἶναι χώραν „τὴν Βιβλίαν, ἣν αὖθις Τισά„ρην καὶ Οἰσύμην προσαγο„ρευθῆναι. ἐπιεικῶς δὲ ἡ Θρᾴ„κη ἐθαυμάζετο ὡς ἡδύοινος, „καὶ συνόλως τὰ πλησίον αὐ„τῆς χωρία·

„Νῆες δ' ἐκ Λήμνε παρέςαςαν οἶνον ἄγεσαι.

„Ἱππίας δὲ ὁ Ῥηγῖνος τὴν „εἰλεὸν καλουμένην ἄμπελον „Βιβλίαν φησὶ καλεῖσθαι, ἣν „Πόλλιν τὸν Ἀργεῖον, ὃς ἐβα„σίλευσε Συρακοσίων, πρῶ„τον εἰς Συρακόσας κομίσαι „ἐξ Ἰταλίας. εἴη ἂν ἄν ὁ παρὰ „Σικελιώταις γλυκὺς καλού„μενος Πόλλιος, ὁ Βίβλινος οἶ„νος. *Achaeus Biblinum commendat:* excepit Biblini vini „poculo. *Sic autem vocatur a „loci cuiuſdam nomine. Dicit „etiam Philinus:*

„Praebiturum me tibi Lesbium, Chium. Papae!
„Thaſium, Biblinum, Mendaeum, ita vt tu non
„Inebrieris.

„*Epicharmus a quibuſdam Bi„blinis montibus vocatum ait. „Armenidas vero tradit Thra„ciae partem vocatam eſſe Bibli„am, quam Tiſaram et Oeſy„mam dicunt. Thracia quidem, „ob vini quod fert praeſtantiam, „ea vicina omnia ei loca, admi„rationi fuit:*

„Naues ex Lemno aderant vinum vehentes.

„*Hippias Rheginus quam virem „tortuoſam vocabant, Biblinam „dictam fuiſſe ait, eamque Ar„giuum Pollin, qui regnauit „Syracuſis, primum ex Italia „Syracuſas inuexiſſe. Quam„obrem quod dulce vinum Siculi „nuncupant Biblinum fuerit.* „Quem locum ideo adſcripſi, „vt qui eum legerint de ſcri„ptura certi corrigant porro „vulgatos *Heſiodi* Codices in „Operibus, v. 589. in quibus „Βύβλινος οἶνος legitur, pro „Βίβλινος. Ad quem locum „*Moſchopulus*: Βίβλος ποτα„μὸς ἢ πόλις Θρᾴκης. Di-

Μᾶζα τ' ἀμολγαίη, γάλα τ' αἰγῶν σβεννυμενάων, 590
Καὶ βοὸς ὑλοφάγοιο κρέας μήπω τετοκυίης,

Libumque lacteum, lacque caprarum non amplius lactantium,
Et vaccae quae frondibus pascitur caro nondum enixae,

590. μάζα (sic) -- ἀμολγαίη] ἄρτος γάλακτι ἐζυμωμένος. σβεννυμενάων] παυσαμένων τῆ θηλάζειν. 591. ὑλοφάγοιο] ἀγρίας ὕλην τρώγοντος. τετοκυίης] γεννησάσης.

590. Μάζα Auguſt.

„ſtinctius *Proclus*; ſed foedo „vitio infectus: οἶνον Βύβλι„νον (pro Βίβλινον) ὃν ἀξιοῖ „(lege, οἱ Νάξιοι) παρ' αὐ„τοῖς γεωργεῖσθαι φασι πο„ταμὸν ἔτω καλούμενον' (le„ge, παρὰ ποταμὸν) *Tze„tzes* ineptit ſuo more. A cor„rupta autem lectione *Heſiodi* „deceptus eſt *Euſtathius*, qui „ad Iliad. Λ. p. 871. Βύβλι„νον οἶνον, et Βυβλίαν χώ„ραν ſcribit, tamquam *Heſio„do* auctore. Adde *Theocri„tum* qui Idyll. XIV, 15.

„— — ἀνῷξα δὲ Βύβλινον αὐτοῖς
„Εὐώδη τετόρων ἐτέων.
„*Aperui iſtis vinum Biblinum,*
„*odoratum quatuor annorum.*

„Pro Βίβλινον. Denique *Sui„dam*, apud quem, Βιδίνη' „πόλις Σκυθίας, pro Βιβλί„νη, vt hic, quemadmodum „ex ipſa litterarum ſerie ma„niſeſtum eſt." Hactenus *Holſtenius*, qui in loco *Athenaei* neſcio quare praetermiſerat verba *Philini*, quae quam maxime faciunt ad rem, noſque docent cur *Heſiodus* ſuadeat aeſtate bibere vinum Biblinum. Ex iis enim liquet fuiſſe tenue vinum, et quod non facile inebriaret; quale bibendum aeſtate, non generoſius, cuius fumi facile inebriant, et vis etiam vehementior incendit. Ceterum vniuerſa Thracia, propter frequentiores montes, non eſt ferax vini, ſed tantum partes meridianae. *Clericus.*

Εἴη πετραίη τε σκιή] Haec mihi legenti veniunt in mentem ſummi Poetae carmina, quae, licet politiſſima, haud tamen penitus ab antiquo noſtro et ruſtico Poëta abhorrent.

Rura mihi et rigui placeant in vallibus amnes;
Flumina amem ſyluaſque inglorius; O vbi campi
Sperchiuſque, et virginibus bacchata Lacaenis
Taygeta! O qui me gelidis in vallibus Aemi
Siſtat, et ingenti ramorum protegat vmbra. Georg. 2. *Rob.*

590. Μᾶζα δ' ἀμολγαίη] Scilicet, τῷ περὶ τὸν τὲ ἀμολγὲ καιρὸν ἀμελγομένῳ. κατὰ τὸν ἀμολγὸν πεποιημένη καὶ γάλακτι ἐζυμωμένη τῷ ἀμολγαίῳ. *Guietus.*

592. Πρω-

Πρωτογόνων τ' ἐρίφων. ἐπὶ δ' αἴθοπα πινέμεν οἶνον,
Ἐν σκιῇ ἑζόμενον, κεκορημένον ἦτορ ἐδωδῆς,
Ἀντίον ἠρεάεος ζεφύρου τρέψαντα πρόσωπον,
Κρήνης τ' ἀενάου καὶ ἀπορρύτου, ἥτ' ἀθόλωτος. 595
Τρὶς δ' ὕδατος προχέειν, τὸ δὲ τέτρατον ἶμεν οἴνου.
Δμωσὶ δ' ἐποτρύνειν Δημήτερος ἱερὸν ἀκτὴν
Δινέμεν, εὖτ' ἂν πρῶτα φανῇ σθένος Ὠρίωνος,

Tenerorumque hoedorum. praeterea nigrum bibito vinum;
In vmbra ſedens, animo ſaturatus cibo,
Contra purum Zephyrum obuerſo vultu,
Fontemque perennem ac defluentem, quique illimis ſit.
Tres partes aquae infunde, quartam vero partem vini admiſce.
Famulis autem impera Cereris ſacrum munus
Triturare, quando primum apparuerit Orion,

592. πρωτογόνων τ' ἐρίφων] [ſubaud.] κρέας. αἴθοπα] καυστικὸν. πινέμεν] πίνειν. αἴθοπα πινέμεν οἶνον] [ſubaud.] κελεύω. 593. κεκορημένον] πεπλημμένον (ſic). ἦτορ] τὴν ψυχὴν. ἐδωδῆς] τροφῆς. 594. ἀντίον] ἐναντίον. εὐηρεάεος (ſic)] εὐηρεᾶς· καθαρᾶ. πρόσωπα (ſic)] πρόσωπον. 595. ἀπορρύτου] καθαρᾶς. ἀθόλωτος] ἀτάραχος. 596. προχέειν] ἐγχεῖν. ἶμεν (ſic)] ἐμβαλεῖν. 597. ἐποτρύνειν] παρακινεῖν. Δημήτερος] γῆς. ἱερὸν (ſic) ἀκτὴν] ἱερὸν δώρημα. 598. δινέμεν] δινεῖν· ἁλοᾶν. σθένος] δύναμις.

594. εὐηρεάεος B. 63. Auguſt. Senat. εὐηρεώεος ἀνέμου Ald. Iunt. 1. 2. Com. ἠρεάεος Acad., ſed ſupra ſcriptum manu recentiore εὐηρεάεος. Ἀνέμου Steph. Heinſ. ζεφύρου eſt in cod. Schreu. Palat. cum gloſſa εἶδος ἀνέμου. πρόσωπα B. 699. R. S. Coiſl. Auguſt. 595. ἀενάου Auguſt. Acad. Iunt. 2. 596. δ' deeſt Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. τέτρατον Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. ἶμεν Auguſt. οἴνου Acad. Iunt. 1. 2. 597. ἐποτρύνειν Acad. Senat. ἱερὸν Auguſt. 598. πρῶτον Iunt. 1. 2.

592. Πρωτογόνων] Hoc eſt, praeſtantiſſimorum. Vide not. ad v. 543. *Clericus.*

593. Κεκορημένον ἦτορ ἐδωδῆς] *Corde*, non *animo*. Guietus.

594. Ἀντίον εὐηρεάεος ἀνέμου] Scribendum ἠρεάεος, hoc eſt, in ſuperficie flantis, cui ὑπερακὴς opponitur. *Idem.*

595. Ἀενάου] An ſcribendum ἀιενάου, vt ſupra ἀιεναόντων. *Idem.*

597. Ἱερὸν ἀκτὴν] Ἀττικῶς pro ἱερὰν, vt ſupra. *Idem.*

598. Δινέμεν] Τῇ δινήσει τῶν βοῶν ἁλοᾶν. *Idem.*

Εὖτ' ἂν πρῶτα φανῇ σθένος Ὠρίωνος] Orionem *Theophraſtus*, in Libro de ventis, ait oriri ἐν ἀρχῇ τῆς ὀπώρας, δύνειν δὲ ἐν ἀρχῇ τοῦ χειμῶ-

Χώρῳ ἐν εὐαέϊ, καὶ εὐτροχάλῳ ἐν ἀλωῇ.
Μέτρῳ δ' εὖ κομίσασθαι ἐν ἄγγεσιν, αὐτὰρ ἐπὴν δὴ
Πάντα βίου κατάθηαι ἐπάρμενον ἔνδοθεν οἴκου,
Θῆτα ἄοικον ποιεῖσθαι, καὶ ἄτεκνον ἔριθον
Δίζεσθαι κέλομαι· χαλεπὴ δ' ὑπόπορτις ἔριθος.

Loco in ventis expoſito, et bene planata in area.
Menſura vero diligenter recondito in vaſis. ſed poſtquam
Omnem victum depoſueris bene conditum intra domum,
Seruum domo carentem conducere, et ſine liberis ancillam
Inquirere iubeo: moleſta eſt autem quae liberos habet ancilla.

599. εὐαεῖ (ſic)] εὐκράτῳ. 600. ἄγγεσιν] ἀγγείοις. αὐτὰρ] δὲ. ἐπὴν] ἐπεὶ. 602. θῆτ' (ſic)] θῆτα· μισθωτὸν. ἄοικον] χωρὶς οἰκίαν (ſic). ἄτεκνον] ἄπαιδα. ἔριθον] γυναῖκα ἐργατικήν.

599. εὐαεῖ Auguſt. 600. εὐκομίσασθαι Ald. 601. κατάθηι Iunt. 1. οἴκου Acad. 602. Θῆτ' B. 60. Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Heinſ. Θῆτα τ' B. 699. 731. R. S. Coiſl. Acad. Senat. et cod. Palat. Schreu.

νος, vbi ὀπώραν pro aeſtate iam inclinante ſumit, diebus aliquot a confecto ſolſtitio. In laterculo Petauiano, lucida pedis Orionis Heliacum ortum facit Carcinonis XVIII. Iulii XII. Sed *Theophraſti* aeuo et Athenis maturius id fiebat. Verum poſt ortus heliaci diem ex tabulis confectum, apparentes iidem ortus matutini repetuntur. Itaque propagatus hic ortus eſt vſque ad ὀπώρας initium. *Polybius* Lib. I. ſcribit Romanos in Africam e Sicilia traiecisſe, inter ortum Orionis et Sirii, incommoda tempeſtate. Ortum intelligit vtrobique heliacum. Nam Sirius Leontonos VIII. ineunte Auguſto, Orion paullo poſt ſolſtitium oriri incipiebat. Ergo Iulio menſe nauigarunt. Sic *Heſiodus* meſſis ac triturae tempus circumſcribit Orionis exortu. Haec aliaque id genus habet *Petauius*, Variarum Diſſert. Lib. II. c. 8. *Clericus*.

599. Χώρῳ ἐν εὐαέϊ] *Varro* de R. R. Lib. I. c. 51. *Aream eſſe oportet in agro, ſublimiore loco, qua perflare poſſit ventus.* Vide et *Columellam* Lib. II. c. 20. *Clericus*.

Εὐτροχάλῳ ἐν ἀλωῇ] Leg. ἐϋτροχίλῳ. *Guietus*.

609. Κομίσασθαι] Reponere, recondere. *Idem*.

601. Ἐπάρμενον] Hoc eſt, ἄρμενον, compoſitum, paratum, conditum. *Idem*.

602. Θῆτα] Significat hominem liberum, qui locat operas ſuas, mercenarius. *Scaliger*.

603. Κα-

Καὶ κύνα καὶχαρόδοντα κομεῖν· μὴ φείδεο σίτου·
Μή ποτέ σ' ἡμερόκοιτος ἀνὴρ ἀπὸ χρήματ' ἕλητα.
Χόρτον δ' ἐσκομίσαι, καὶ συρφετὸν, ὄφρά τοι εἴη,
Βουσὶ καὶ ἡμιόνοισιν ἐπητανόν. αὐτὰρ ἔπειτα
Δμῶας ἀναψύξαι φίλα γούνατα, καὶ βόε λῦσαι.
Εὖτ' ἂν δ' Ὠρίων καὶ Σείριος εἰς μέσον ἔλθῃ
Οὐρανὸν, Ἀρκτοῦρον δ' ἐσίδῃ ῥοδοδάκτυλος Ἠώς,
Ὦ Πέρση, τότε πάντας ἀποδρέπε οἶκαδε βότρυς.

Et canem dentibus asperum nutrito: nec parcas cibo:
Ne quando tibi interdiu dormiens fur facultates auferat.
Foenum autem importato, et paleas, vt tibi sit,
Bobus ac mulis annuum pabulum. sed postea
Seruorum refocilla cara genua, et boues solue.
Quum vero Orion et Sirius in medium venerit
Coelum, Arcturum autem inspexerit roseis digitis Aurora,
O Persa, tunc omnes decerpe et fer domum vuas.

604. καρχαρόδοντα] ὀξεῖς ἔχοντα ὀδόντας. κομεῖν] τρέφειν. φείδεο] φείδου. 605. ἡμερόκοιτος ἀνὴρ] κλέπτης ὁ τὴν ἡμέραν κοιμώμενος, τὴν νύκτα δὲ κλέπτων. ἕλητα] λάβῃ· ἕρπῃ. 606. συφερτὸν (sic)] συναγωγὴν τῶν φύλλων καὶ τῆς ἀχύρου. 607. ἐπητανὸν] ὁλοχρόνιον. αὐτὰρ] δὲ. 608. δμῶας] δούλους. ἀναψύξαι] ἀνάπαυσαι. βόε] βόας. 609. εὖτ'] ὁπηνίκα. 610. ῥοδοδάκτυλος] ἡ λαμπρὰ. 611. ἀπόδρεπε] κόπτε. οἶκαδε] εἰς τὸν οἶκον. [Iubaud.] κομίζων. βότρυς] σταφυλάς.

604. σίτον R. S. 605. ἥμητει Iunt. 1. 2. 606. χόρτον τ' Acad. Trinc. Augusti. ἐς κομέσαι Ald. συφερτὸν Augusti. Ald. τοι deest Iunt. 1. 2. 609. ἥλθοι Iunt. 1. 2. 610. ἐσίδοι Iunt. 1. 2.

603. Κομεῖν] Curare, alere. Φείδεο σίτου, subintellige, canis. *Guietus.*

604. Καρχαρόδοντα] ζῶα Quae habent inaequales et serratos dentes, vt canes, vulpes, lupi, leones; ἀμφόδοντα, quae aequales habent, vt equi; χαυλιόδοντα, quae apertos habent, vt mures, talpae, apri. *Scaliger.*

606. Καὶ σφυρετὸν] *Du fourage.* Guietus.

607. Ἐπητανὸν] Scribendum videtur ἐπηταυὸν, aut est συνίζησις in ἐπητανόν. *Idem.*

610. Ἀρκτοῦρον δ' ἐσίδῃ ῥοδοδάκτυλος Ἠώς] Arcturi intelligitur Heliacus ortus, qui incidit in Virginis 27. gradum, hoc est, Septembris XXI. quod *Hesiodi* aeuo aliquot diebus prius fiebat. Is est verus ortus, nam apparens aliquot diebus serius fit. *Clericus.*

612. Ἄγγε'

Δεῖξαι δ' ἠελίῳ δέκα τ' ἤματα καὶ δέκα νύκτας.
Πέντε δὲ συσκιάσαι, ἕκτῳ δ' εἰς ἄγγε' ἀφύσσαι
Δῶρα Διωνύσου πολυγηθέος. αὐτὰρ ἐπὴν δὴ
Πληϊάδες θ', Ὑάδες τε, τό τε σθένος Ὠρίωνος 615
Δύνωσιν, τότ' ἔπειτ' ἀρότου μεμνημένος εἶναι

Exponito vero Soli decem dies totidemque noctes.
Quinque autem in locum opacum repone, sexto in vasa conde
Dona laetitiae datoris Bacchi. Sed postquam vtique
Pleiadesque, Hyadesque, ac vehemens Orion
Occiderint, tunc deinde arationis memor esto

612. δεῖξαι] δεῖξον. ἤματα] ἡμέρας. 613. συσκιάσαι] ἐν τῇ σκιᾷ θεῖναι. ἄγγε'] ἀγγεῖα. ἀφύσσαι] ἀποθλίψαι. 614. πολυγηθέος] πολυχαρῶς. ἐπὴν (sic)] ἐπεὶ, 615. σθένος] δύναμις. 616. μεμνημένος εἶναι] [subaud.] χρῆ.

612. Δεῖξαι θ' August. ἠλίῳ Iunt. I. 2. ἧλιν August. δὲ δεκ' Trinc. τ' deest in Ald. Iunt. I. 2. ἥματα Acad. 613. συσκιάσαι Ald. Iunt. I. 2. 614. Διωνύσου (sic) August. διονύσου Iunt. I. 2. Trinc. ἐπὴν August. 616. Δύνωσι August. ἀρότου B. 731. Coisl. August. Senat. Ald. Trinc. μεμνημένον Senat. Acad.

613. Ἄγγε' ἀφύσσαι] Ἀποθλίψας ἀρύσαι. *Guietus.*

Ἕκτῳ δ' εἰς ἄγγε' ἀφύσσαι] Miror *Hesiodum* nihil de calcatione racemorum, expressioneque succi, vi torcularis, dixisse. Praeterea ei exigua oportet esse vineta, qui racemos soli et vmbrae tamdiu exponat; nam in ingenti racemorum copia fieri haec, sine multis incommodis, non possunt. Forte de exigua copia vini, eiusque praestantissimi, conficienda agit. *Clericus.*

615. Πληϊάδες θ' Ὑάδες τε] De Pleiadum occasu egimus ad v. 384. Supereſt vt aliquid dicamus de occasu duorum aliorum Asterismorum, quorum hic meminit *Hesiodus*. Vtriusque autem intelligit occasum matutinum, seu Cosmicum. In Petauiano laterculo, Palilicium, id est, lucidissima Hyadum in oculo Tauri posita, mane occidit, in gradu IX. Scorpii Romae; id est, Nouembris II. quo die *Columella* Tauri caput occasum facere scribit. At in Aegypto, matutinus occasus fiebat in gradu Scorpii XI. Nouembris IV. Sed idem *Columella* suculam mane occidere ait XXI. Novembris, qui est apparens occasus matutinus, vero posterior. Vide *Petauium* Var. Dissert. Lib. II. c. 8. *Clericus.*

Τό τε σθένος Ὠρίωνος] Lucida stella pedis Orionis mane occidit, Scorpionos V. Octobris XXIX. Zonae mediae Scorpionos XII. Nouembris V. Humerus dexter Scorpionos XXI. Nouembris XIV. Itaque initio Hyemis vere dictus est occidere. *Clericus.*

616. Ἀρότου μεμνημένος εἶναι] Vide notata ad v. 384. *Clericus.*

617.

Ὥραίη· πλειὼν δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη.

Tempestiuae: ita annus in opere rustico bene disposítus sit.

617. πλειὼν] ὁ ἐνιαυτὸς. χθονὸς] γῆς. ἄρμενος (sic)] ἁρμόδιος.

617. ἄρμενος August.

617. Πλειὼν] Annus, πλειὼν non dubito dictum esse, quia maxima pars Graecorum annum ἀπὸ τῆς πλειάδος incipiebant, vnde πλειὼν dictus. *Scaliger.*

Πλειὼν δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη] Ὄρμενος videtur scribendum. hoc est, ὁρμήσας, κατὰ χθονὸς ὁρμήσας, hoc est, ὑπὸ γῆς καταλθὼν, astri more occidens, hoc est, absolutus, finitus, perfectus. Sed τὸ κατὰ χθονὸς sic non placet, et versus additicius videtur. ἔτως ὁ ἐνιαυτὸς ἐπὶ τῶν τῆς γῆς ἔργων πεπληρωμένος εἴη. vel ὁ πλειὼν ἦγεν ὁ ἐνιαυτὸς τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ἔργων τέλος ἂν ἔχοι, vel ἔτως ὁ ἐνιαυτὸς ἐπὶ τῶν τῆς γῆς ἔργων καλῶς ἔχοι καὶ ἁρμοδίως. Sic annus terrestris bene se habuerit. placet. *Gutietius.*

Arati Scholiastes ad Tmema 24. τῶν Φαινομένων Ed. Morelianae anni 1559. Ἀπὸ τέτων, inquit, κατ' ἐξοχὴν καὶ πλειὼν ἐκλήθη ὁ ἐνιαυτὸς: *ab hisce, per excellentiam, Pleion vocatus est annus.* Hesychius tamen aliunde deducit, sic enim interpretatur: Πλειὼν, ὁ ἐνιαυτὸς, ἀπὸ τὲ πάντας τὲς καρπὲς τῆς γῆς συμπληρῶσθαι. Haec vox occurrit et in Cassandra *Lycophronis*:

Εἰς πέντε πᾶ πλειῶνας ἰμερῶν λέχεϊ,
Quinque circiter annos lecti cupidus.
Clericus.

Ἄρμενος εἴη] Hoc est, singulae anni tempestates, singulique menses ita in opera rustica describantur ac diuidantur; vt totus in opera, suis temporibus adscripta, impendatur. Quapropter Rei Rusticae Scriptores diligenter annum diuiserunt, et notarunt quae singulis eius partibus fieri oporteat. Vide *Varronis* de R. R. Lib. I. c. 27. et sequentibus. et *Columellam* Lib. XI. c. 2. *Clericus.*

Πλειὼν δὲ κατὰ χθονός] Non intellexerunt haec interpretes. Ac primo Moschopulus quantum a sensu horum verborum absit, perspicue fatetur, cum ἔῃσι per ἔῃσιν reddit. Satis superque alibi probauimus, ne iterum hic repetendum sit, in libro nostro singulari, contra Tzetzen, Ephemeridem in operibus Heliodi, non in diebus, esse: cum autem designatio eius passim fere sparsa sit, manifeste tamen ibi incipere: Μῆνα δὲ Ληναιῶνα. Ita vt tota agriculturae doctrina in Ephemeride desinat. Hanc postquam cum anno terminauit,

Εἰ δέ σε ναυτιλίης δυσπεμφέλου ἵμερος αἱρῇ,
Εὖτ' ἂν Πληϊάδες, σθένος ὄβριμον Ὠρίωνος

Quod si te nauigationis periculosae desiderium ceperit,
Quando vtique Pleïades, vehementem Orionem

618. ναυτιλίης] ναυτικῆς. δυσπεμφέλου (sic)] τῆς κακῶς παρεμπιπτούσης. ἵμερος] ἐπιθυμία. αἱρεῖ (sic)] κρατεῖ. 619. ὄμβριμον (sic)] ἰσχυρὸν.

618. δυσπεμφέλου Augustt. αἱρῇ Ald. αἱρεῖ B. 60. Coisl. Augustt. Heins. 619. ὄμβριμον Augustt. Ald.

minauit, cuius doctrina ab hyeme incipit, in autumno desinit, totam simul Ephemeridem et agriculturae doctrinam, tali clausula, concludit: Πλειῶν δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη, quod interpretes Latini, secuti Graecos, reddiderunt, *Annus vero per terram accommodus sit.* Ineptissime. Multum torsit omnes illud κατὰ χθονὸς, quae verba absoluunt agriculturae praecepta, simulque ad nauigationem viam praeparant: ita vt illud quod sequitur, Εἰ δέ σε ναυτιλίης, ita cum hoc cohaereat; quia enim τῇ Παυδυσίᾳ veteres arare incipiebant (quod Lacones vna voce βοωτεῖν dicebant, Hesychius: Βοωτεῖν, ἀροτριᾶν ὅταν ὁ Ὠρίων δύνῃ) nauigare autem desinebant, eleganter hac occasione alteram Oeconomiae rationem orditur. At Proclus optime ad hunc locum notarat, πλειῶν ὁ ἐνιαυτὸς, τῶν ἐπὶ γῆς ἔργων ἔτω ἂν τέλος ἔχοι: potuisset tamen melius aliis consulere infra: si pro illis, ἐὰν ταῦτα παύσῃς, ὁ ἐνιαυτὸς ὅλος ἁρμόδιος ἔσαι, notasset, ὁ ἐνιαυτὸς ὅλος πεπληρωμένος ἔσαι. Tzetzes nugari maluit, quae hic omitti poterant. ἄρμενον igitur est τὸ πεπληρωμένον: κατὰ χθονὸς, est κατὰ τῶν χθονὸς ἔργων: nam ita transit ad τὰ τῆς θαλάσσης. Absoluto totius anni tempore concludit Ephemeridem his verbis: Πλειῶν δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη. *Sic annus in opere rustico absolutus est.* Ita sumendum. *Heinsius.*

618. Ναυτιλίης δυσπεμφέλου] Hoc est, δυσπνόου, δυσταράχου, ταραχώδους, de πεμφίξ, et πομφόλυξ. Hesych. πέμφελα, δύσκολα, τραχέα, βαθέα, δυσπέμφελος, vt δυσχείμερος. *Gnienus.*

619. Σθένος ὄβριμον Ὠρίωνος] Quia, nimirum, occasu matutino Orionem antecedunt, ideoque eum fugere videntur. Ad hunc *Hesiodi* locum respexisse videtur *Quintus Smyrnaeus*, Lib. V. v. 367.

Πληϊὰς εὖτ' ἀκάμαντος ἐς ὠκεανοῖο ῥέεθρα
Δύσεθ',

Φεύγωσαι, πίπτωσιν ἐς ἠεροειδέα πόντον,
Δὴ τότε παντοίων ἀνέμων θύωσιν ἀῆται·
Καὶ τότε μηκέτι νῆας ἔχειν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ.
Γῆν δ' ἐργάζεσθαι μεμνημένος, ὥς σε κελεύω.
Νῆα δ' ἐπ' ἠπείρῳ ἐρύσαι, πυκάσαι τε λίθοισι
Πάντοθεν, ὄφρ' ἴσχωσ' ἀνέμων μένος ὑγρὸν ἀέντων,
Χείμαρον ἐξερύσας, ἵνα μὴ πύθῃ Διὸς ὄμβρος.
Ὅπλα δ' ἐπάρμενα πάντα τεῷ ἐγκάτθεο οἴκῳ,

Fugientes, ſubierint obſcurum pontum,
Tunc certe variorum ventorum ſtrident flamina:
Et tunc ne amplius naues habe in nigro ponto:
Terram autem exercere memento ita, vt te iubeo.
Nauem vero in continentem trahito, munitoque lapidibus
Vndiquaque, vt arceant ventorum vim humide flantium,
Sentina exhauſta, ne putrefaciat Iouis imber.
Armamenta vero diſpoſita omnia domi tuae repone,

620. ἠεροειδέα] ἀεροειδῆ. 621. θύωσιν] ἐριαῶσι. ἀῆται] πνοαὶ. 622. οἴνοπι] μέλανι. 624. ἠπείρῳ] γῆς. ἐρύσαι] ἑλκύσαι. πυκάσαι] ἀσφαλίσαι. 625. ὄφρ'] ἵνα. ἴσχωσ'] ἴσχωσι· ἐπέσχωσι (ſic). μένος] δύναμιν. 626. χείμαρον] πάσσαλον. ἐξερύσας] ἐκβαλὼν. πύθῃ] σήπῃ. ὄμβρος] ὑετὸς. 627. ἐπάρμενα] ἀρμόδια. τεῷ] τῷ σῷ. ἐνικάτθεο] κατάθου.

620. εἰς Auguſt. πίπτουσιν Iunt. 622. ἐπὶ Iunt. 1. 2. 625. ναίοντων Auguſt. δόντων Iunt. 1. 627. Ὅπλα τ' Auguſt. ἐνικάτθεο Auguſt. Palat. ἵνι κάτθεο Acad. Ald. Trinc. Steph. marg.

Δύεθ', ὑποπτώσσουσα περίκλυτον Ὠρίωνα,
Ἥερα συγχλονέουσα· μέμηνε δὲ χείματι πόντος.

Cum Pleias indefeſſi Oceani fluenta ſubit, timens inclytum Orionem, aerem perturbans, ponzus vero procella furit. Clericus.

625. Ὄφρ' ἴσχωσ'] Scilicet, οἱ λίθοι. *Guietus.*

Ὄφρ' ἴσχωσ' ἀνέμων μέγος] Mirum eſt naues in ſiccam humum ſubductas indiguiſſe lapidibus, vt ventorum vim ferre poſſent. Quamuis eas abiete compactas ſtatuamus, vix hoc intelligere queamus; ſed leuiſſimas fuiſſe eas neceſſe eſt. *Clericus.*

627. Ἐπάρμενα] Compoſita, condita, repoſita. *Guietus.*

628. Στο-

Εὐκόσμως στολίσας νηὸς πτερὰ ποντοπόροιο.
Πηδάλιον δ' εὐεργὲς ὑπὲρ καπνῦ κρεμάσασθαι.
Αὐτὸς δ' ὡραῖον μίμνειν πλόον, εἰσόκεν ἔλθῃ,
Καὶ τότε νῆα θοὴν ἅλαδ' ἑλκέμεν, ἐν δέ τε φόρτον
Ἄρμενον ἐντύνασθαι, ἵν' οἴκαδε κέρδος ἄρῃαι,
Ὥσπερ ἐμός τε πατὴρ καὶ σός, μέγα νήπιε Πέρση,
Πλωΐζεσκεν νηυσὶ, βίὸν κεχρημένος ἐσθλὸν.
Ὅς ποτε καὶ τῆδ' ἦλθε πολὺν διὰ πόντον ἀνύσσας,

Recte contrahens nauis alas pontigradae.
Clauum vero fabrefactum ſuper fumum ſuſpendito.
Ipſe autem tempeſtiuam exſpectato nauigationem, dum veniat:
Tuncque nauem celerem in mare deducito, intus vero onus
Aptum imponito, domum vt lucrum reportes,
Quemadmodum meuſque pater et tuus, ſtultiſſime Perſa,
Nauigabat nauibus, victus indigus boni.
Qui olim et huc venit, immenſum pontum emenſus,

628. εὐκόσμως] εὐτάκτων (ſic). στολίσας] κοσμήσας. πτερὰ] ἱστία. 629. εὐεργὲς] τὸ καλῶς εἰργασμένον. 630. ὡραῖον] ἔγκαιρον. μίμνειν] μένειν. εἰσόκεν] ἕως ἂν. 631. θοὴν] ταχεῖαν. ἅλαδε (ſic)] εἰς τὴν θάλασσαν. ἑλκέμεν] ἕλκειν. 632. ἐντύνασθαι] εὐτρεπίσαι. ἄρῃαι] λάβῃς. 633. νήπιε] ἀνόητε. 634. πλωΐζεσκε (ſic)] ἔπλεε. κεχρημένος] χρῄζων. 635. τῆδ'] ἐνταῦθα. διὰ - ἀνύσας (ſic)] διανύσας· περάσας.

629. πιδάλιον Trinc. 631. ἅλαδε Auguſt. ἑλκεμεν Ald. τε deeſt in Auguſt. 632. ἄρηαι Ald. 634. πλωΐζεσκε Auguſt. Ald. Trinc. lunt. 2. νηυσὶ Ald. 635. ἦλθεν Auguſt. In Cler. edit. male erat ἦλθ'. ἀνύσας Auguſt.

628. Στολίσας νηὸς πτερὰ] Inuoluens, recondens. *Idem.*

Νηὸς πτερὰ ποντοπόροιο] Hoc eſt, vela et remos. Ex ſimili loquutione perperam intellecta nata eſt fabula Daedali et Icari, qui *alis* fugiſſe Cretam dicuntur, hoc eſt, remis et velis. Ideo, vt hic *Heſiodus alas* nauibus tribuit: Virgilius, vice verſa, alis Daedali *remigium* adſcribit, Aeneid. VI. 19.

Daedalus, vt fama eſt, fugiens Minoia regna,
Praepetibus pennis auſus ſe credere coelo,
Inſuetum per iter gelidas enauit ad Arctos etc.
Redditus his primum terris, tibi, Phoebe ſacrauit
Remigium alarum. Clericus.

629. Ὑπὲρ καπνῦ κρεμάσασθαι] Vide not. ad v. 45. *Clericus.*

632. Ἄρμενον ἐντύνασθαι] Ἁρμόδιον. *Guietus.*

634. Βίὸν κεχρημένος ἐσθλὸν] Hoc eſt, quaerens victum bonum, legitimum, bonis artibus. *Idem.*

637. Οὐκ

Κύμην Αἰολίδα προλιπὼν, ἐν νηῒ μελαίνῃ·
Οὐκ ἄφενος φεύγων, οὐδὲ πλῆτόν τε καὶ ὄλβον,
Ἀλλὰ κακὴν πενίην, τὴν Ζεὺς ἀνδρεσσι δίδωσι.
Νάσσατο δ' ἄγχ' Ἑλικῶνος ὀϊζυρῇ ἐνὶ κώμῃ,
Ἄσκρῃ, χείμα κακῇ, θέρεϊ ἀργαλέῃ, οὐδέ ποτ' ἐσθλῇ. 640
Τύνη δ', ὦ Πέρση, ἔργων μεμνημένος εἶναι

Cuma Aeolide relicta, in naui nigra:
Non reditus fugiens, neque opulentiam ac facultates,
Sed malam pauperiem, quam Iupiter hominibus dat.
Habitauit autem prope Heliconem misero in vico,
Ascra, hyeme malo, aestate autem molesto, numquam bono.
Tu vero, o Persa, operum memor esto

636. Κύμην] κώμην. 637. ἄφενον (sic)] πλῆτον. 638. τὴν] ἣν. ἀνδρεσσι] ἀνδράσι. 639. νάσσατο] ᾤκησε. ἄγχ'] πλησίον. ὀϊζυρῇ] χάλεπῃ. 640. Ἄσκρῃ] ὄνομα πόλεως. χείμα] χειμῶνι. ἀργαλέῃ] λυπηρᾷ. ἐσθλῇ] ἀγαθῇ. 641. τύνη] σὺ. μεμνημένος εἶναι] [Iubaud.] θέλε.

637. ἄφενον Augusti. 638. δίδωσιν Acad. 639. νάσσατο Iunt. 640. χεῖμα μὲν Augusti. θέρος Augusti. θέρει δ' Ald. Iunt. 1. Trinc.

637. Οὐκ ἄφενος φεύγων] Si, more *Aristarchi*, delendi essent versus indigni Poëta, qui tantam famam adeptus est, quantam *Hesiodus*, hic versus cum sequente esset iugulandus; quippe qui Gallica, vt aiunt, niue sunt frigidiores. *Clericus.*

Nimis delicatus est Iohannes Clericus hos versus obelo configens; et fortasse eorum sensum non est assecutus. Innuit Hesiodus, patrem suum patria excessisse *non sine causa, non nouitatis, vel peregrinandi studio, sed quod se domi alere non potuit.* Sic senex ille Heautontimorumenos, *In Asiam hinc abii propter pauperiem.* Rob.

640. Ἄσκρῃ] *Samuel Bochartus* Chanaan. Lib. I. c. 16. vocem Ascra deducit ab אשרה *ascherah*, hoc est, lucus, vbi steriles sunt arbores; *Hesychiique* hunc locum profert: Ἄσκρα, δρυῦς, ἄκαρπος. Attamen caue credas sterilem locum fuisse, cum in epitaphio *Hesiodi*, quod profert *Pausanias* in Boeoticis, p. 600. dicatur πολυλήϊος, hoc est, *ferax segetum.* Situm eius et conditores memorat idem *Pausanias* p. 583. *Clericus.*

Ἀργαλέῃ] Scribendum videtur ἀργαλῇ. *Guietus.*

Ὡραίων πάντων, περὶ ναυτιλίης δὲ μάλιστα.
Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν, μεγάλη δ' ἐνὶ φορτία θέσθαι,
Μείζων μὲν φόρτος, μείζον δ' ἐπὶ κέρδεϊ κέρδος
Ἔσσεται, εἴ κ' ἄνεμοί γε κακὰς ἀπέχωσιν ἀήτας. 645
Εὖτ' ἂν ἐπ' ἐμπορίην τρέψας ἀεσίφρονα θυμὸν,
Βούλῃαι δὲ χρέα τε προφυγεῖν, καὶ λιμὸν ἀτερπῆ,

(Vt) tempestiue omnia (fiant,) nauigationis vero maxime.
Nauem paruam laudato, magnae vero onera imponito.
Maius quidem onus, maius vero lucrum ad lucrum
Erit, si quidem venti malos contineant flatus.
Quando autem ad mercaturam verso imprudente animo,
Volueris et debita effugere, et famem molestam,

643. ὀλίγην] μικρὰν. αἰνεῖν] χαίρειν ἐᾶν. 645. ἔσσεται] ἔσαι. ἀήτας] πνεύσεις. 646. ἐμπορίην] ἐμπορίαν· πραγματείαν. ἀεσίφρονα] ἐπιῤῥάφανον. θυμὸν] ψυχὴν. 647. βούλεαι (sic)] βούλῃ. ἀτερπέα (sic)] ἀνήδονον. λιμὸν] πεῖναν.

642. αἰνεῖ Senat. 643. ἐν Auguſt. Senat. Acad. 645. ἀνέμοιο Iunt. 1. 2. 646. τρέψης B. 60. 699. 731. Coiſl. Auguſt. Acad. Steph. Com. 647. βούλεαι Auguſt. Iunt. 1. 2. φύξειν, καὶ ἀτερπέα λιμόν. B. 699. 731. Coiſl. Auguſt. (in quo tamen φυγεῖν) Acad. Senat.

643. Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν] Imitatus eſt Virgilius, quamvis contrarium dicat, Georgicon II, 412. *laudato ingentia rura, exiguum colito.* Scaliger.

Νῆ' ὀλ. αἰνεῖν] Simulata verborum laudatione plerumque id afficimus, quod toto pectore improbamus, atque damnamus; quo factum eſt, vt verbum ἐπαινῶ, quod Graecis *laudo* ſignificat, pro *recuſo, nolo, improbo*, vſurpetur. Ariſtophanes in Ranis, κάλλιστ', ἐπαινῶ. Niſi me fallit animus, eadem ratione dicendi Virgilius eſt vſus, cum 2. Georgg. ſcribit, — *laudato ingentia rura, Exiguum colito.* Nam latifundia improbat, modicumque agri modum praefert; ac mihi videtur aemulatus eſſe Heſiodum qui l. 2. Εργ. ſcripſit, Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν. *Turneb. Adverſ.* l. 20. c. 14. (ex ed. Robinſ.)

646. Τρέψης] Scribendum videtur τρέψας. *Guietus.*

647. Χρέα τε προφυγεῖν] Τὸ τε verſum impedit et eſt inutile. *Idem.*

Δείξω δή τοι μέτρα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης,
Οὔτέ τι ναυτιλίης σεσοφισμένος, οὔτέ τι νηῶν.
Οὐ γάρ πω ποτε νηΐ γ' ἐπέπλων εὐρέα πόντον,
Εἰ μὴ ἐς Εὔβοιαν ἐξ Αὐλίδος, ἦ ποτ' Ἀχαιοὶ,
Μείναντες χειμῶνα, πολὺν σὺν λαὸν ἄγειραν
Ἑλλάδος ἐξ ἱερῆς Τροίην ἐς καλλιγύναικα.
Ἐνθάδ' ἐγὼν ἐπ' ἄεθλα δαΐφρονος Ἀμφιδάμαντος
Χαλκίδα τ' εἰσεπέρησα. τὰ δὲ προπεφραδμένα πολλὰ

Oſtendam tibi rationes ſonori maris,
Etſi neque nauigandi peritus, neque nauium.
Neque enim vmquam naui tranſmiſi latum mare,
Niſi in Euboeam ex Aulide, vbi quondam Graeci,
Exſpectata tempeſtate, magnum collegerunt exercitum
Graecia e ſacra ad Troiam pulcris foeminis praeditam.
Illuc ego ad certamina ſtrenui Amphidamantis
Chalcidemque traieci. indicta (per praecones) vero multa

648. πολυφλοίσβοιο] πολυταράχου. 649. ναυτιλίης] ναυτιλίης (ſic). σεσοφισμένος] δεδιδαγμένος. 650. ἐπέπλων] ἔπλευσα. εὐρέα] πλατὺν. 651. ἦ] ἤπου. 652. συν-ἄγειραν] συνήθροισαν. 653. ἱερῆς] μεγάλης. καλλιγύναικα] τὴν καλλὰς (ſic) γυναῖκας ἔχουσαν. 654. ἔνθα (ſic)] ἐκεῖθεν. ἄεθλα] ἆθλα. δαΐφρονος] φρονίμου. 655. πεφραδμένα (ſic)] προκεκηρυγμένα.

648. δέ Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Com. 650. πώ ποτε Trinc. Heinſ. Steph. In caeteris πώποτε. 651. εἰς Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. 654. ἔνθα δ' Auguſt. 655. πεφραδμένα Auguſt.

648. et 649. Hi duo verſus, teſte Proclo, inſititii videntur Plutarcho, quem vide. Placet iudicium Plutarchi. Ναυτιλίης σεσοφισμένος ſubintellige περὶ. *Idem.*

653. Ἑλλάδος ἐξ ἱερῆς] Hoc eſt, θαυμασίης, μεγάλης. *Idem.*

654. Ἐπ' ἄεθλα] Ad munera, ſubintellige funebria. τὸ ἆθλον hic munus funebre. *Idem.*

Ex hoc loco occaſionem arripuit neſcio quis fingendi certaminis *Homeri* et *Heſiodi*, quod cum alibi ſaepe editum, tum etiam ad calcem maioris editionis noſtri Poëtae, quam *Dan. Heinſio* debemus. *Clericus.*

655. Προπεφραδμένα] Praedicta, edicta. *Guietus.*

Ἆθλ' ἔθεσαν παῖδες μεγαλήτορες· ἔνθά με φημὶ
Ὕμνῳ νικήσαντα φέρειν τρίποδ' ὠτώεντα.
Τὸν μὲν ἐγὼ Μούσῃς Ἑλικωνιάδεσσ' ἀνέθηκα,
Ἔνθά με τὸ πρῶτον λιγυρῆς ἐπέβησαν ἀοιδῆς.

Praemia posuerunt iuuenes magnanimi: vbi me glorior
Carmine victorem tulisse tripodem auritum.
Quem ego quidem Musis Heliconiadibus dicaui,
Vbi me primum dulcis compotem fecerunt cantus.

656. μεγαλήτορες] μεγαλόψυχοι. ἔνθα] ὅπου. φημὶ] λέγω. 657. ὠτώεντα] ὠτία ἔχοντα. 658. τὸν] τοῦτον. ἀνέθηκα] ἀφιέρωσα. 659. ἔνθα] ὅπου. λιγυρῆς] ἡδείας. ἐπέβησαν] ἐπεβίβασαν. ἀοιδῆς] ποιήσεως.

658. Μούσαις B. 699. 731. August. Μούσαις' Acad. 'Ελικωνιάδες' Trinc. 659. τοπρῶτον August. Ald.

656. Ἆθλ' ἔθεσαν] *Les prix*, praemia. παῖδες] Οἱ τοῦ Ἀμφιδάμαντος παῖδες. *Guietus.*

657. Τρίποδ' ὠτώεντα] Eius meminit *Pausanias* in Boeoticis, pag. 588. Editionis Hanouianae. *Clericus.*

658. Ἑλικωνιάδεσσ' ἀνέθηκα] Haec e Theogonia sumta et interpolata videntur. Ceterum hi versus a 648. vsque ad 663. videntur supposititii. *Guietus.*

Ἀνέθηκα] Inscriptio, si credere fas est, fuit haec:

Ἡσίοδος Μούσαις Ἑλικωνίσι, τόνδ' ἀνέθηκεν
Ὕμνῳ νικήσας, ἐν Χαλκίδι, θεῖον Ὅμηρον:

Hesiodus Musis Heliconem colentibus hunc apposuit, cum cantu vicisset Chalcide diuinum Homerum. Eam profert, inter alios, *Dion Chrysostomus* Orat. II. de Regno. *Clericus.*

659. Ἔνθά με τὸ πρῶτον ἠγὴ τὰ ἑξῆς] Contrarium hoc est iis quae habuimus in Theogonia v. 30. et seqq. *Clericus.*

Si vult Hesiodus se primum in hoc certamine Chalcidico Poëticen attigisse, hoc certe iis est contrarium, quae in Theogonia leguntur. Sed quis suspicari potest, eum in tam celebri conuentu primum ingenii sui tentamen facere voluisse? Quomodo igitur exponendum, ἐπέβησαν ἀοιδῆς? Mea quidem sententia, non simpliciter, *compotem fecerunt cantus*, sed potius, *Poetices culmen fecerunt ascendere*, quod merito de se post tam illustrem victoriam praedicare potuit. Homerus Odyss. X, 424. Τάων δώδεκα πᾶσαι ἀναιδείης ἐπέβησαν. Ad quod Scholiastes: Ἀναιδείης ἐπέβησαν. ἐπὶ πολὺ τῆς ἀναιδείας ἐπῆλθον. *Robinson.*

661. Ἀλλὰ

Τόσσόν τοι νηῶν γε πεπείραμαι πολυγόμφων. 660
Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐρέω Ζηνὸς νόον αἰγιόχοιο.
Μοῦσαι γάρ μ' ἐδίδαξαν ἀθέσφατον ὕμνον ἀείδειν.
Ἤματα πεντήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο,

Tantum naues expertus sum multos clauos habentes.
Sed tamen dicam Iouis consilium Aegiochi.
Musae enim me docuerunt diuinum carmen canere.
Dies quinquaginta post conuersionem Solis,

660. τόσσον] τοσοῦτον. πεπείρημαι] πεπείραμαι· πεῖραν ἔχω. πολυγόμφων] πολυκάρφων. 661. ὡς] ὅτως. ἐρέω] λέξω. Ζηνὸς] Διὸς. αἰγιόχοιο] τοῦ τὴν αἰγίδα φοροῦντος. 662. ἀθέσφατον] πολὺν. ἀείδειν] ᾄδειν. 663. τροπὰς] θερινὰς.

660. γε deest in cod. August. Acad. B. 60. Coisl. πεπείρημαι B. 60. πεπείρημαι Coisl. August. Senat. Acad. 661. ὡς etiam in cod. Aug., vulgo male ὅς. 663. Ἤματα Acad.

661. Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐρέω] Ὡς, hoc est, ὅμως. vers. seq. ἀθέσφατον, hoc est, ἄγαν θέσφατον. *Guietus.*

Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐρέω.] Recte *Guietus.* Sic *Homerus* Iliad. A, 116. cum induxisset Agamemnonem vehementi amore Chrysidis incensum se fatentem, attamen pollicentem se eam redditurum sic describit: Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐθέλω δόμεναι πάλιν, εἰ τό γ' ἄμεινον. *Sed et sic*, hoc est, *attamen volo reddere, si hoc melius.* Ad quem locum Scholiastes, ὅμως. *Eustathius* vero: Φέρεται ἐν τοῖς Ἡρωδώρου καὶ Ἀπίωνος, ὅτι τὸ ΩΣ, ὅτε δηλοῖ τὸ ὅμως, περισπᾶται: *fertur in commentariis Herodori et Apionis* ΩΣ, *cum significat tamen, circumflecti.* Clericus.

663. Ἤματα πεντήκοντα] Subintellige ἐπὶ ἡμέρας, vel κατὰ per dies quinquaginta. μετὰ τροπὰς scilicet τὰς θερινὰς. *Guietus.*

Ἤματα πεντήκοντα καὶ τὰ ἑξῆς] Si nulli hic desunt versus, frustra sane *Hesiodus* iactat peritiam suam, in re nautica. Quid enim absurdius, quam coërcere omnem nauigationem intra quinquaginta dies, quorum initium sumatur a solstitio aestiuo? Cum praesertim solstitium aestiuum incideret in III. Iulii. Per quinquaginta etiam dies ante id solstitium non minus tuto nauigari omnes accolae maris norunt, nec potuit ignorare *Hesiodus.* Itaque, vt aperiam quod sentio, credidcrim hic deesse duos versiculos, quorum haec fuerit sententia:

Ἤματα πεντήκοντα πρὸ ἠελίοιο τροπαίων
Ἀσφαλέως γλαυκὴν ἐργάσῃ, αὐτὰρ ἔπειτα

Ἐς τέλος ἐλθόντος θέρεος καματώδεος ὥρης,
Ὡραῖος πέλεται θνητοῖς πλόος· ὄφρά κε νῆα
Καυάξαις, ὄφρ' ἄνδρας ἀποφθίσεις θάλασσα,
Εἰ μὴ δὴ πρόφρων γε Ποσειδάων ἐνοσίχθων
Ἢ Ζεὺς ἀθανάτων βασιλεὺς ἐθέλησιν ὀλέσσαι.
Ἐν τοῖς γὰρ τέλος ἐστὶν ὁμῶς ἀγαθῶν τε καπῶν τε.
Τῆμος δ' εὐκρινέες τ' αὖραι, καὶ πόντος ἀπήμων,

Ad finem progreſſa aeſtate laborioſi temporis,
Tempeſtiua eſt mortalibus nauigatio: nec certe nauem
Fregeris, neque homines perdiderit mare,
Niſi data opera Neptunus terrae quaſſator,
Aut Iupiter immortalium rex velit perdere.
Penes hos enim poteſtas eſt ſimul bonorumque et malorum.
Tunc vero facileſque aurae, et mare innocuum,

664. θέρεος] θέρης. καματώδεος] καματώδης. ὥρης] ὥρας· κακῶς. 665. ὡραῖος] ἐγκαίρως. πέλεται] ὑπάρχει. πλόος] πλῦς. 666. καυάξαις] συντρίψαις· συνθλάσαις. ἀποφθίσεις] φθείρεις. 667. πρόφρων] προθύμως. Ποσειδάων] Ποσειδῶν. ἐνοσίχθων] ὁ τὴν γῆν σείων. 668. ὀλέσσαι] φθεῖραι. 669. τοῖς] τούτοις. ὁμῶς] ὁμοίως. 670. τῆμος] τότε. εὐκρινέες] εὐκρινεῖς· καθαραί. αὖραι] πνοαί. ἀπήμων] ἀβλαβής.

669. τε posterius deeſt in cod. Auguſt.

Ἥματα πεντήκοντα, καὶ τὰ ἑξῆς.

Diebus quinquaginta ante converſiones ſolis, tuto caeruleum mare exercebis, rurſus deinde quinquaginta diebus poſt converſiones etc. De fine prioris verſus, deque altero, dicere nihil auſim; ſed non abſurde mihi coniicere poſſe videor initii ſimilitudinem cauſam fuiſſe cur librarii duos priores verſus omiſerint, iam ab antiquis temporibus. Exempla ſimilium omiſſionum vide in *Criticae* noſtrae Part. III. Sect. I. c. 5. Quiduis certe malim ſuſpicari, quam *Heſiodum* tam ſupinae ignorantiae inſimulare. *Clericus.*

664. Ἐς τέλος ἐλθόντος] Ordo ἐλθόντος θέρεος ἐς τέλος ὥρης καματώδεος. *Guietus.*

666. Καυάξαις] Hoc eſt, καταάξαις ex κὰ pro κατὰ, καάξαις et πλεοναςμῷ υ καυάξαις. v. ſequ. πρόφρων]· πρόθυμος. *Idem.*

669. Ἐν τοῖς γὰρ τέλος ἐστὶν] Τέλος facultas, δύναμις, poteſtas efficiendi bona et mala, κράτος, ἀξίωμα. οἱ ἐν τέλει. *Idem.*

670. Εὐκρινέες τ' αὖραι] Εὐδιηνοὶ καὶ εὐδιάγνωστοι, Proclus; hoc eſt, σαφεῖς, εὐχερεῖς, cognitu, indicatu faciles. *Idem.*

678. Ἀλ-

Εὔκηλος· τότε κῆα θοὴν ἀνέμοισι πιθήσας
Ἑλκέμεν ἐς πόντον, φόρτον δ' εὖ πάντα τίθεσθαι.
Σπεύδειν δ' ὅττι τάχιστα πάλιν οἶκόνδε νέεσθαι·
Μηδὲ μένειν οἴνου τε νέου, καὶ ὀπωρινὸν ὄμβρον,
Καὶ χειμῶν' ἐπιόντα, Νότοιό τε δεινὰς ἀήτας, 675
Ὅς τ' ὤρινε θάλασσαν, ὁμαρτήσας Διὸς ὄμβρῳ
Πολλῷ ὀπωρινῷ· χαλεπὴν δέ τε πόντον ἔθηκεν.
Ἄλλος δ' εἰαρινὸς πέλεται πλόος ἀνθρώποισιν·

Tranquillum: tunc nauem celerem, ventis fretus,
Deducito in pontum, onus vero bene omne colloca.
Propera autem quam celerrime iterum domum redire:
Neque vero exſpectato vinumque nouum, et autumnalem imbrem,
Et hyemem accedentem, Notique moleſtos flatus,
Qui concitat mare, comitatus Iouis imbre
Multo autumnali: aſperum vero pontum facit.
Sed alia verna eſt nauigatio hominibus;

671. εὔκηλος] ἥσυχος. πιθήσας] ἀναβήσας. 672. ἑλκέμεν] ἕλκειν. 673. σπεύδειν] σπεύδαζειν. ὅττι] λίαν. οἶκόνδε] εἰς τὸν οἶκον. νέεσθαι] πορεύεσθαι. 674. ὀπωρινὸν] μετοπωρινὸν. ὄμβρον] ὑετὸν. 675. ἐπιόντα] ἐπελθόντα. ἀήτας] πνοὰς. 676. ὤρινε (sic)] διήγειρε. ὁμαρτήσας] ἐπελθών. 677. ὀπωρινῷ] μετοπωρινῷ. ἔθηκεν] ἐποίησε. 678. πέλεται] ἐστὶ.

671. Εὔκολος Moſchop. 672. εἰς Iunt. I. 2. 673. deeſt in cod. B. 699. 674. Μὴ δὲ Auguſt. Ald. 675. χειμῶνα Auguſt. ἐπιόντα Iunt. I. 2. 676. ὤρινε Auguſt. 677. τε deeſt Auguſt. ἔθεικεν male erat in ed. Cler., caett. ἔθηκεν.

678. Ἄλλος δ' εἰαρινὸς] An verna dicetur nauigatio quaeuis, quae fit ante ſolſtitium aeſtiuum, quod tempore *Heſiodi* erat, vt oſtendit *Dionyſ. Petauius* Var. Differt. Lib. VII. c. 5. Iulii III? Non puto. *Heſiodus* enim tempeſtatem huius nauigationis ſatis indicat, emiſſione foliorum ficus, quae fit ante aeſtatem; eſt enim inſtantis aeſtatis indicium, vt nos docet teſtis omni exceptione maior Matt. XXIV, 32. Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς γένηται ἁπαλὸς, καὶ τὰ φύλλα ἐκφύῃ, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος: *ex ficu intelligite parabolam, cum iam ramus eius tener factus fuerit et folia emiſerit, ſcitote vicinam eſſe aeſtatem.* Intelliguntur autem ſerotinae ficus, de quibus vide notata a nobis ad Marc. XI, 13. in ad-

Ἦμος δὴ τὸ πρῶτον, ὅσον τ' ἐπιβᾶσα κορώνη
Ἴχνος ἐποίησεν, τόσσον πέταλ' ἀνδρὶ φανείη
Ἐν κραδίῃ ἀκροτάτῃ· τότε δ' ἄμβατός ἐστι θάλασσα.
Εἰαρινὸς δ' ὅτος πέλεται πλόος. ὃ μὲν ἔγωγε
Αἴνημ'. οὐ γὰρ ἐμῷ θυμῷ κεχαρισμένος ἐστὶν,
Ἁρπακτός. χαλεπῶς κε φύγοις κακόν. ἀλλά νυ καὶ τὰ
Ἄνθρωποι ῥέζουσιν ἀϊδρείῃσι νόοιο,

Nempe, cum primum, quantum incedens cornix
Vestigium facit, tantum folia homini apparent
Summa in ficu: tum sane peruium est mare.
Verna autem haec est nauigatio. non ipsam ego tamen
Probo: neque enim meo animo grata est,
Quia occasio illius inuadenda. aegre quidem effugeris malum. sed tamen et haec
Homines faciunt, stultitia mentis.

679. ἦμος] ὁπηνίκα. 680. ἴχνος] τύπον. πέταλ'] φύλλον (sic). 681. ἐν κραδίῃ] ἐν τῷ ἄκρῳ τῆς συκῆς. ἄμβατός (sic)] δυναμένη πλεῖσθαι. 683. αἴνημ'] ἐπαινῶ. κεχαρισμένος] ἀποδεκτός. 685. ῥέζουσιν] πράττουσι. ἀϊδρείῃσι (sic)] ἀνεπιστημοσύναις.

679. δὴ Auguſt. τοπρῶτον Auguſt. Ald. ὅσσον τ' ἐπιβᾶσα Auguſt. 680. ἐποίησε Auguſt. 681. ἄμβατός idem cod. 684. τοι lunt. 2. 685. ἀϊδρείῃσι Auguſt.

ditamentis *Hammondianis*. Inchoata vero aestate, hoc est, postquam Sol Tauri signum ingressus erat, non licuisse navigare, nisi furtim, credidisse non videtur *Hesiodus*. Scio artem nauigandi etiamnum imperfectam fuisse, eo aeuo; sed cum experientia didicissent nautae quinquaginta diebus post solstitium aestiuum tutam esse nauigationem, ab eadem magistra discere eos necesse fuit non minus tuto per quinquaginta dies ante id solstitium, mensibus Maio et Iunio, nauigari. Itaque quae hic habet Poëta, de nauigatione verna, intellexerim de ea quae fit mense Aprili, qui ventis et procellis, haud multo minus quam hiberni menses, est obnoxius. Certe eo mense ficus folia emittere incipiunt. *Clericus*.

681. Ἐν κραδίῃ ἀκροτάτῃ] Τῷ νεαρῷ βλαστῷ τῆς συκῆς. *Guietus*.

684. Ἁρπακτός] Occupandus cito, ne elabatur e manibus. *Idem*.

686. Χρή-

Χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι.
Δεινὸν δ' ἐστὶ θανεῖν μετὰ κύμασιν. ἀλλά σ' ἄνωγα
Φράζεσθαι τάδε πάντα μετὰ φρεσὶν ὅσσ' ἀγορεύω.
Μήδ' ἐνὶ νηυσὶν ἅπαντα βίου κοίλῃσι τίθεσθαι.
Ἀλλὰ πλέω λείπειν, τὰ δὲ μείονα φορτίζεσθαι. 690
Δεινὸν γὰρ πόντῳ μετὰ κύμασι πήμασι κύρσαι.
Δεινὸν γ', εἴ κ' ἐφ' ἅμαξαν ὑπέρβιον ἄχθος ἀείρας,
Ἄξονα ναυάξαις, τὰ δὲ φορτία ἀμαυρωθείη.

Opes enim ſunt anima miſeris mortalibus.
Miſerum vero eſt mori in fluctibus. verum te iubeo
Conſiderare haec omnia in animo, quaecumque tibi conſulo.
Ne vero intra naues omnem ſubſtantiam cauas pone:
Sed plura relinquito, pauciora vero imponito.
Miſerum enim ponti in fluctibus in malum incidere.
Miſerum etiam, ſi in plauſtrum praegrande onus imponens
Axem fregeris, onera vero corrumpantur.

686. huic verſui praeſcriptum eſt: γνωμικόν. δειλοῖσι] ἀθλίοις. 687. μετὰ] ἐν. 688. φράζεσθαι] σωφρεῖν. 690. φορτίζεσθαι] ἐπιτιθέναι. 691. μετὰ] ἐν. πήματι] βλάβῃ. κύρσαι] περιτυχεῖν. 692. ὑπέρβιον] ὑπερβολικὸν. ἄχθος] βάρος. ἀείρας] ἐπιθεὶς. 693. ναυάξαις] συντρίψαις. ἀμαυρωθείη] ἀφανισθείη.

686. βροτοῖσιν Acad. 687. δέ ἐστι Auguſt. 688. ὡς σ' ἀγορεύω B. 699. Coiſl. Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. marg. Schreuelius „haec annotauit: „In vno ὥς σ' ἀγορεύω, in altero, ὥς σε κελεύω.„ 689. μὴ δ' Auguſt. 690. πλείω Auguſt. 691. πήματι B. 699. Auguſt. Ald. πήματα Coiſl. Acad. In Cler. edit. erat, πήμασι. 692. Δεινὸν δ' Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Com. Heinſ. Steph. ἐπ' ἅμαξαν B. 60. 699. 731. Coiſl. Auguſt. (in quo vbique ἅμαξα cum ſpiritu leni ſcriptum) Ald. ἐπ' etiam Acad. Iunt. 1. 2. Trinc. Com.

686. Χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται] Elegans deſcriptio ardentiſſimi diuitiarum amoris, quo fit vt non pluris vitam ſuam faciant; quam praeſentiſſimis periculis exponunt, vt diuitias ſibi comparent. Similis loquutio eſt auari Poëtae *Pindari*, quam ab *Ariſtodemo* neſcio quo mutuam acceperat, Iſthmiac. II, 17. χρήματα, χρήματ' ἀνὴρ, *pecuniae pecuniae vir ſunt*, hoc eſt, vt alius dixit, *quanti habeas ſis*. Clericus.

688. Mſſ. Bodl. 699. et Coiſlin. ὡς σ' ἀγορεύω. *Rob.*

693. Ἀμαυρωθείη] Ἀφανισθείη. *Guietus.*

Ἀμαυρωθείη] Proprie eſt *obſcurentur*, quod cum non poſſit dici de quouis onere,

Μέτρα φυλάσσεσθαι. καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος.
Ὡραῖος δὲ γυναῖκα τεὴν ποτὶ οἶκον ἄγεσθαι,
Μήτε τριηκόντων ἐτέων μάλα πολλ' ἀπολείπων,

Modum ſerua. tempus vero in omnibus optimum.
Mature autem vxorem ad tuam domum ducito.
Neque triginta annis valde multum inferior,

694. μέτρα] συμμετρίαν. φυλάσσεσθαι] [ſubaud.] θέλε. 695. ὥραίως (ſic)] ὑγιαίνως. τεὴν] σὴν. ποτὶ] πρὸς.

695. Ὡραίως Auguſt. ἐπὶ Iunt. 1. 2. 696. τριήκοντα Iunt. 1. 2. Steph. marg.

vertimus *corrumpantur*; nam non placebat *intereant*, quod antea erat in verſione Latina, et quod neque Graecae vóci ſatis accurate reſpondet, neque aliis mercibus, aut oneribus conuenit, niſi iis quae frangi aut effundi poſſunt e plauſtro delapſae. *Clericus.*

694. Μέτρα φυλάσσεσθαι] Tempus, occaſionem. *Guietus.*

Μέτρα φυλάσσεσθαι] Non intellexerant haec interpretes. Heſiodus μέτρα θαλάσσης vocauit τὸν ὡραῖον πλοῦν. Sic eleganter, Δείξω δή τοι μέτρα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης: quamobrem quae Moſchopulus, Proclus, Tzetzes περὶ συμμετρίας hic dicunt, oſtendunt eos non bene mentem Heſiodi vidiſſe. Dum ſuadet μέτρα φυλάσσεσθαι, ſuadet vt mercator vſque ad aeſtatem maneat, quia vſitatiſſimus aliter ille πλοῦς, veris, nimirum, ἁρπακτὸς fit. Quod quid ſit ad Interpretes diximus. *Heinſius.*

696. Μήτε τριηκόντων] Tzetzes legendum contendit τριάκοντα. Placet. *Guietus.*

698. Τέτορ' ἡβώῃ] Scribendum videtur τέτορα. ſubintellige ἔτη, hoc eſt, τετορα ἔτη ἡβώῃ, hoc eſt, πέμπτῳ δὲ ἔτει, τέτορα, τέτταρα ἐπὶ δέκα. πέμπτῳ, hoc eſt, πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ. Ratio haec numerandi ſumta eſt a menſibus lunaribus. Vide infra τετρὰς μέσση, ἕκτη μέσση. Anno duodecimo pubeſcere incipit. Anno pubertatis quinto, hoc eſt, decimo ſexto nubat, quae aetas nuptiis aptiſſima eſt. *Idem.*

Τέτορ' ἡβώῃ] Mirifice inter ſe diſcrepant Interpretes de tempore, quo puellis nubere Poëta praecipit. Sed omnes fere conſentiunt decimum quartum primum eſſe puellis pubertatis annum. Monet igitur Poeta, vt per quatuor annos pubeſcant, i. e. per decimum quintum, decimum ſextum, decimum ſeptimum, decimum octauum, quinto autem pubertatis anno, ſcil. decimo nono nubant.

Μήτ' ἐπιθεὶς μάλα πολλά· γάμος δέ τοι ὥριος ἅτος.
Ἡ δὲ γυνὴ τέτορ' ἡβώη, πέμπτῳ δὲ γαμοῖτο.
Παρθενικὴν δὲ γαμεῖν, ὡς κ' ἤθεα κεδνὰ διδάξῃς.
Τὴν δὲ μάλιστα γαμεῖν ἥτις σέθεν ἐγγύθι ναίει.
Πάντα μάλ' ἀμφὶς ἰδὼν, μὴ γείτοσι χάρματα γήμῃς.
Οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ λήΐζετ' ἄμεινον

Neque ſuperans multum: nuptiae vero tibi tempeſtiuae hae.
Mulier autem quatuor annos pubeſcat, quinto vero (*ſcil. puber tatis*) nubat,
Virginem vero ducito, vt mores caſtos doceas.
Eam vero potiſſimum ducito, quae te prope habitat:
Omnia diligenter circum contemplatus, ne vicinis ludibria ducas.
Neque enim muliere quicquam vir ſortitur melius

697. ὥριος] Ὑγκαιρος. 698. τέτορ' (ſic)] ἐπὶ δέκα. ἡβώη] ἀκμαζέτω. πέμπτῳ] δέκα (ſic). γαμοῖτο] εἰς γάμον ἀγέσθω. 699. παρθενικὴν] παρθένον. ὡς] ἵνα. ἤθεα] ἤθη. κεδνὰ] ἀγαθὰ. 700. σέθεν] σε. ἐγγύθι] πλησίον. ναίει] οἰκεῖ. 701. ἀμφὶς] πανταχόθεν. χάρματα] χαρὰν. 702. λήΐζετ'] λήΐζεται· κτᾶται.

698. τέτορ' Auguſt. Senat. Acad. ἡβῴοι Acad. Moſch. Iunt. 1. 2. ἡβώη Ald. 699. διλάξῃς Iunt. 2. 700. τήνδε Auguſt. Ald. 701. γείτοσι Trinc. 702. τοι Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2.

nubant. Sic Proclus. Τῷ γάμῳ καιρὸν ὑπάρχειν τῇ γυναικὶ τὸν τῶν ἐννεακαίδεκα χρόνον ἐτῶν — Τὴν δὲ γαμεῖσθαι μετὰ τὴν ἥβην ἔτος πέμπτον ἄγουσαν· εἶναι δὲ τὴν ἥβην τεσσαρεσκαιδέκατον ἔτος. Tzetzes vero — Ἡ δὲ γυνὴ γαμείσθω μετὰ τὴν ἥβην ἔτος πέμπτον ἔχουσα. εἶναι δὲ τὴν ἥβην τεσσαρεσκαιδέκατον, καὶ πρόσθες καὶ τούτοις πέντε, ὡς εἶναι ιθ. Alii ſupponunt δέκα ſubintelligi, et ſic reddunt, *Mulier autem decimo quarto anno pubeſcat, decimo quinto nubat.* Sed ſi hic eſſet ſenſus, neceſſe eſt ſcriberetur, τεταρτῳ ἡβώῃ, non τέτορ' ἡβώῃ, ſicut poſtea πέμπτῳ γαμοῖτο. Nam δέκα τέτορ' ἡβώῃ non poteſt ſignificare, *decimo quarto anno pubeſcat*, ſed *quatuordecim annos pubeſcat.* Robinſon.

702. Λήΐζετ' ἄμεινον] Hoc eſt, λαμβάνει, κτᾶται, ἀ λάω, λαύω, ἀπολαύω, λαζομαι, λήζομαι, λῄζομαι, λάβω, λῆβω. *Idem.*

Οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ] *Clemens Alexandrinus* Strom. Lib. VI. nos docet *Simonidem* ſic hunc *Heſiodi* locum imitatum eſſe:

Γυναικὸς ἀδὲν χρῆμ' ἀνὴρ λήΐζεται
Ἐσθλῆς ἄμεινον, ἀδὲ ῥίγιον κακῆς.

Vxore nullam rem vir poſſidet bona meliorem, neque deteriorem mala. Clericus.

704,

Τῆς ἀγαθῆς· τῆς δ' αὖτε κακῆς ὃ ῥίγιον ἄλλο,
Δειπνολόχης· ἥτ' ἄνδρα καὶ ἴφθιμόν περ ἐόντα
Εὖει ἄτερ δαλοῦ, καὶ ὠμῷ γήραϊ θῆκεν.
Εὖ δ' ὅπιν ἀθανάτων μακάρων πεφυλαγμένος εἶναι.

Bona: rurſus vero mala non grauius aliud
Comeſſatrice: quae virum licet robuſtum
Torret ſine face, et crudae ſenectae tradit.
Bene vero reuerentiam erga Deos immortales obſeruato.

703. ῥίγιον] χεῖρον. 704. δειπνολόχης] τῆς δειπνίσεως καὶ λοχίσεως τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα. ἴφθιμον] ἰσχυρὸν. 705. εὖει] καίει. ἄτερ] χωρὶς. γήραϊ] γήρᾳ. δῶκεν (ſic)] ἔδωκε (ſic). 706. ὅπιν] ἐπιτροφὴν. πεφυλαγμένος εἶναι [ſubaud.] θέλε.

705. εὖει Ald. γήραϊ δῶκεν codd. Robinſ. omnes, Auguſt. Acad. Senat. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Com. Heinſ. δόκεν Trinc.

704, 705. Hi duo verſus ſuſpecti. v. 704. εὖει eſt conſumit τὰ ὄντα, τὴν οὐσίαν ἀφανίζει. *Guietus.*

Δειπνολόχης] Turpe, nempe, fuit in Graecia mulieres conuiuiis intereſſe. *Cornelius Nepos*, in Praefatione: *Pleraque noſtris moribus ſunt decora, quae, apud illos, (Graecos) turpia putantur. Quem enim Romanorum pudet vxorem ducere in conuiuium? Aut cuius materfamilias non primum locum tenet aedium, atque in celebritate verſatur? Quod multo ſit aliter in Graecia; nam neque in conuiuium adhibetur, niſi propinquorum; neque ſedet, niſi in interiore parte aedium, quae* gynaeconitis *appellatur; quo nemo accedit, niſi propinqua cognatione coniunctus.* Vide Interpretes ad eum locum, neque enim opus eſt in re nota diutius morari. *Clericus.*

705. Καὶ ἐν ὠμῷ γήραϊ δῶκεν] Stob. καὶ ἐν ὠμῷ γήραϊ θῆκε. *Heinſius.*

Ὠμὸν γῆρας hic ſignificat *praematuram ſenectutem, quae ante tempus venit.* Sic de Laerte Odyſſ. Ω, 354.

Ἐκπάγλως γὰρ παιδὸς ὀδύρεται οἰχομένοιο,
Κηριδίης τ' ἀλόχοιο, δαίφρονος, ἥ ἑ μάλιστα
Ἤκαχ' ἀπαφθιμένη, καὶ ἐν ὠμῷ γήραϊ θῆκεν.

Ad quod Scholiaſtes: πρὸ ὥρας γηρᾶσαι ἐποίησεν. Cruda tamen *ſenectus* apud Latinos diuerſam longe ſignificationem ſortita eſt, ſcil. *firmam, robuſtam.* Sic Virgilius de Charonte: *Iam ſenior, ſed cruda deo viridiſque ſenectus.* Supra citati vero verſus Homerici ſuſpicionem inducunt, quod τὸ ἐν hoc verſu excidit. *Rob.*

706. Ὅπιν ἀθανάτων] Vltricem Deorum curam, quae mor-

Μηδὲ κασιγνήτῳ ἶσον ποιεῖσθαι ἑταῖρον·
Εἰ δέ κε ποιήσῃς, μή μιν πρότερος κακὸν ἔρξῃς.
Μηδὲ ψεύδεσθαι γλώσσης χάριν. εἰ δέ κεν ἀρχὴ
Ἤ τι ἔπος τ' εἰπὼν ἀποθύμιον, ἠὲ καὶ ἔρξας,
Δὶς τόσα τίννυσθαι μεμνημένος· εἰ δέ κεν αὖθις

Neque fratri aequalem facito amicum:
Quod si feceris, ne ipsum prior malo afficias.
Ne vero mentiaris dicis gratia. sin autem coeperit
Aut verbum aliquod dicere ingratum, aut facere,
Bis tantum punire memineris: si vero rursus

707. ἑταῖρον] φίλον. 708. μιν] αὐτὸν. ἔρξῃς] ποιήσῃς. 709. ἀρχὴ] ἀρχὴν ποιήσῃ. 710. ἀποθύμιον] ἐκ ἀρέσκον. ἠὲ] ἢ. ῥέξας (sic)] ποιήσας. 711. τίννυσθαι] τιμωρεῖσθαι. μεμνημένος] ὧν εἰς σὲ ἔπραξε.

707. Μὴ δὲ Augusti. Ald. Sic et v. 709. 708. μὴν Trinc. πρότερον B. 699. Augusti. Iunt. 1. 709. γλώττης Augusti. δέ κεγ' Iunt. 1. 710. ἔπος εἰπὼν omisso τ' Coisl. Augusti. Ald. Acad. Iunt. 1. 2. Steph. Com. ἔπος γ' εἰπὼν Trinc. Paullo ante τι deest in ed. Heins. τοι Trinc. ῥέξας Augusti. 711. τόσσα Augusti. Acad. Trinc. τίνυσθαι Acad.

mortales a tergo sequitur. Ab ἐπὶ, quod notat *post*, ὄπις et ἔπω. Tibullus: *Nescius vltricem post caput esse Deum.* ab ὄπις, κατόπις, ὀπίσω, ὄπισθεν. *Guietus.*

708. Εἰ δέ κε ποιήσῃς] Nemo enim potest magis nocere eo, qui, amicitia renunciata, fit inimicus; quia aut arcana nouit, quorum reuelatio nocere potest; aut certe ea scit, quae nos quam maxime laedere possunt. Itaque, quantum quidem est in nobis, amicitias oportet esse aeternas, vt suadet *Hesiodus.* Eadem de causa, sic praecipiebat Solon: Φίλες μὴ ταχὺ κτῶ· ἢς δ' ἂν κτήσῃ, μὴ ἀποδοκίμαζε: *amicos ne cito comparato, quos vero acquisieris, ne repudies.* Apud *Diogenem Laertium*, Lib. I. §. 60. *Clericus.*

709. Γλώσσης χάριν] Qui vltro, non rogatus, prudens et sciens mendacium loquitur. Sic apud Theognid. v. 488. τῆς κοτύλης μεθύειν. ἀρχὴ autem id est ἀρχηταί. sic vet. Interp. *Scaliger.*

Μηδὲ ψεύδεσθαι] Neque mentiaris illi. supple, ne verbo quidem decipias. *Guietus.*

Μηδὲ ψεύδεσθαι γλώσσης χάριν] Quia eiusmodi mendacia anxios saepe habent, ad breue tempus; nec satis artam amicitiam redolent, quae numquam patitur alii fieri a nobis, quod ab eo nobis fieri nolimus. *Clericus.*

710. Ἀποθύμιον] Alienum ab animo, molestum, inuisum, non ἀρέσκον τῇ ψυχῇ. *Guietus.*

711. Δὶς τόσα τίννυσθαι] Τιμωρεῖ. Μεμνημένος] Iniuriae memor sc. *Idem.*

Δὶς

Ἡγῆτ' ἐς φιλότητα, δίκην δ' ἐθέλῃσι παρασχεῖν,
Δέξασθαι. δειλός τοι ἀνὴρ φίλον ἄλλοτε ἄλλον
Ποιεῖται. σὲ δὲ μή τι νόον κατελεγχέτω εἶδος.

Redeat in gratiam, poenam autem velit dare,
Recipe. miſer namque vir amicum alias alium
Facit: tuum vero ne quid animum coarguat veſtus.

712. ἡγῆτ'] προηγῆται. φιλότητα] ἀγάπην. δίκην] τιμωρίαν. παρασχεῖν] διδόναι. 714. σὲ] σῦ. νόον] κατὰ τὸν νόον. κατελεγχέτω] κατηγορείτω. εἶδος] ἡ θεωρία.

712. Ἡγεῖτ' B. 60. 699. Iunt. 1. 2. Trinc. 713. δειλός τι Ald. δ. τις Iunt. 1. 2. Steph. margo.

Δὶς τόσα τίννυσθαι] Peſſimum praeceptum; cum ſola Ratio ſuadeat peccantes aut de induſtria, aut imprudentia, amicos ferre, vt ad amicitiam redeant, aut certe vt nos priſtinae amicitiae hoc tribuere intelligantur. Quanto melius *Cicero*, de Amicitia, Cap. 21? *Primum danda opera eſt, ne qua amicorum diſſidia fiant; ſin tale quid euenerit, vt exſtinctae potius amicitiae, quam oppreſſae eſſe videantur. Cauendum vero, ne etiam in graues inimicitias conuertant ſe amicitiae; ex quibus iurgia, maledicta, contumeliae gignuntur; quae tamen, ſi tolerabilia erunt, ferenda ſunt; ea bic bonos veteri amicitiae tribuendus eſt, vt is in culpa ſit, qui faciat, non qui patiatur iniuriam.* Recte etiam, *Cicerone* antiquior, Auctor Pythagoricorum verſuum, qui aurei vocantur, v. 7.

Μηδ' ἔχθαιρε φίλον σὸν ἁμαρτάδος εἵνεκα μικρῆς.

Neque oderis amicum tuum, propter exiguum peccatum. Clericus.

712. Ἡγεῖτ' ἐς φιλότητα] Ἡγεῖται praecedat, prior eat, προηγεῖται. *Guietus.*

Δίκην παρασχεῖν] Satisfacere verbis, aut iacturam, ſi quam creauit, ſarcire. *Clericus.*

713. Δειλός τοι ἀνὴρ] Haec a ſuperioribus non pendent, ſed ad ſequentia pertinent. *Guietus.*

Δειλός τοι ἀνὴρ] Quia, propter frequentem mutationem ſcire non poteſt an ii, quos ſibi amicos putat, ſint re vera amici. Qui enim eo nomine digni ſunt, nonniſi diuturnitate temporis, dignoſci poſſunt. *Clericus.*

714. Εἶδος] Nullum rei genus, nulla res, οὐδὲν πρᾶγμα. τὸ εἶδος hic eſt πρᾶγμα. *Guietus.*

Σὲ δὲ μή τι νόον κατελέγχέτω εἶδος] Videtur eſſe praeceptum, cui nullus eſt cum ſuperio-

Μηδὲ πολύξεινον, μηδ' ἄξεινον καλέεσθαι, 715
Μηδὲ κακῶν ἕταρον, μηδ' ἐσθλῶν νεικεστῆρα.
Μηδέ ποτ' ἀλομένην πενίην θυμοφθόρον ἀνδρὶ
Τέτλαθ' ὀνειδίζειν, μακάρων δόσιν αἰὲν ἐόντων.

Ne vero multorum hoſpes, neue nullius hoſpes dicaris,
Neue malorum ſocius, neque bonorum conuiciator.
Neque vmquam miſeram pauperiem animum comedentem homini
Suſtineas exprobrare, diuorum munus immortalium.

715. πολύξεινον] πολύφιλον. ἄξεινον] ἄφιλον. καλέεσθαι] καλεῖσθαι. 716. ἑτάρων] φίλον (ſic). νεικεστῆρα] ὑβριστήν. 717. θυμοφθόρον] φθαρτικὴν. 718. τέτλαθ'] τέτλαθι· ὑπόμενε. δόσιν] ἔσαν δωρεάν.

715. μὴ δὲ et mox μὴ δ' Auguſt. Ald. Sic quoque v. 716. 716. ἑτάρων Auguſt. ἑτάραν Iunt. 1. 2. Steph. 717. Μηδέποτ' Ald.

ſuperioribus ac ſequentibus connexus, et quod praecipit Poëta, non tantum cauendum eſſe ne dicamus quae occulta eſſe volumus, ſed etiam ne vultu prodamus id quod ſilentio tegimus. Itaque εἶδος hic eſt externa ſpecies, quae frequentiſſima vocis eſt ſignificatio. Hoc autem praeceptum ſi ad diſſimulationem, nocendi cauſa, referatur, qualis erat Tiberiana, reiiciendum; ſed ſi ad prudentiam ſpectet, quae nonnulla intempeſtiue aperiri vetat, quamuis vtilia iis quibus aperirentur, ambabus vlnis eſt excipiendum. *Clericus.*

715. Μηδὲ πολύξεινον, μηδ' ἄξεινον καλέεσθαι] Μηδὲ πολύφιλον, μηδὲ ἄφιλον. *Guietus.*

Πολύξεινον] Qui multos habebant hoſpites, iis excipiendis exhauriebantur; at qui erant plane ἄξεινοι, ſine graui moleſtia peregre eſſe non poterant, cum apud neminem notum diuerſari poſſent. Praeterea multa negotia eſſe poterant, quae, nonniſi per hoſpites, commode adminiſtrabantur. Scio poſtea ξείνους amicos dici v. 722. Sed hic proprio ſenſu ſumi crediderim. *Clericus.*

716. Νεικεστῆρα] Κατήγορον. *Guietus.*

717. Adducit hos duos verſus Plutarchus in libro de audiendis Poetis, et de his verbis μακάρων δόσιν αἰὲν ἐόντων ita differit: Θεόσδοτον νῦν τὸ τυχηρὸν εἰρηκεν; ὡς ἐκ ἄξιον ἐγκαλεῖν τοῖς διὰ τὴν τύχην πενομένοις, ἀλλὰ τὴν μετ' ἀργίας καὶ ῥᾳθυμίας καὶ μαλακίας καὶ πολυτελείας ἀπορίαν αἰσχρὰν καὶ ἐπονείδιστον ἔσαν. *Krebſius.*

718. Μακάρων δόσιν] Quamvis *dari* ſoleant dici dumtaxat bona,

Γλώσσης τοι θησαυρὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστος
Φειδωλῆς, πλείστη δὲ χάρις κατὰ μέτρον ἰούσης. 720
Εἰ δὲ κακὸν εἴποις, τάχα κ' αὐτὸς μεῖζον ἀκούσαις.
Μηδὲ πολυξείνῳ δαιτὸς δυσπέμφελος εἶναι

Linguae certe thesaurus inter homines optimus
Parcae, plurima vero gratia eius quae modum seruat.
Quod si malum dixeris, forsan et ipse maius audies.
Ne in conuiuio, quod multi amici instruunt, sis morosus

720. φειδωλῆς] μετὰ φειδοῦς προτεινούσης τὰ ῥήματα. κατὰ μέτρον] κατὰ συμμετρίαν. 721. τάχα] ἴσως. 722. δυσπίμφελος (sic)] σκληρὸς.

720. φειδωλῆς Trinc. 721. Μὴ δὲ Augusti. κακὸν κ' εἴπῃς B. 60. 699. R. S. Coisl. Augusti. εἴπῃς Acad. κακὸν γ' εἴπῃς Palat. αὐτὸν Trinc. ἀκούσεις Palat. 722. μὴ δὲ Augusti Ald. δυσπίμφελος Augusti.

bona, attamen *Hesiodus* non semel etiam mala *dari* dicit, vnde antea v. 638. memorat κακὴν πενίην, τὴν Ζεὺς ἀνδρεσσι δίδωσι, *malam paupertatem quam Iupiter hominibus dat.* Clericus.

719. Γλώσσης τοι θησαυρὸς] Sententiam horum versuum illustrarunt Interpretes Iacobi ad Cap. III. 9. et sqq. *Clericus.*

721. Εἰ δὲ κακὸν] Proclus ad locum: Ἀλκαῖος· Εἰκ' εἴποις τὰ θέλεις, ἀκούσαις τὰ κ' οὐ θέλεις. Καὶ Ὅμηρος· Ὀπτοῖον καὶ εἰπησθα ἔπος, τοῖονδ' ἐπακούσαις. *Robinf.*

722. Μηδὲ πολυξείνῳ δαιτὸς δυσπέμφελος] Δαιτὸς subintellige γενομένης. hoc est, ἑράνου. δυσπέμφελος, δυσπρόσιτος, δύσκολος, an παρὰ τὸ πέμπεσθαι. Hos versus sic distinguit Heinsius: Μηδὲ πολυξείνῳ δ. δ. εἶναι. ἐκ κοινῆς πλείστη τε χ. δ. τ. ὀλιγίστη. Placet. *Guietus.*

Δυσπέμφελος] Mare quidem dicitur δυσπέμφελον ab *Hesiodo*, in Theogonia, quod non sine periculo transmitti possit; hic vero, vbi sermo est de conuiuio, δυσπέμφελος dici videtur qui aegre adducitur, vt velit symbolam suam conferre ad conuiuium, seu ἔρανον. Hoc nos docuerat *Hesychius*, sed verba eius corrupta sunt. Δυσπέμφελος, ἐπὶ μὲν τῆς θαλάσσης, ἡ δυσχείμαρρος καὶ τραχεῖα καὶ ταραχώδης· ἐπὶ δὲ τοῦ κολυμβητοῦ, δυσαρεστος. Respicit ad locum *Homeri* Iliad. Π. v. 747. vbi hominem mortuum ex curru decidentem vrinatori, e fundo maris ostrea petenti, confert Patroclus, hisce verbis:

Πολλὰς ἂν κορέσειεν ἀνὴρ ὅδε τήθεα δι Φῶν
Νηὸς ἀποθρώσκων, εἰ καὶ δυσπέμφελος εἴη.

Multos

Ἐκ κοινῆ· πλείση δὲ χάρις, δαπάνη τ' ὀλιγίση.
Μηδέ ποτ' ἐξ ἠοῦς Διὶ λείβειν αἴθοπα οἶνον
Χερσὶν ἀνίπτοισιν, μηδ' ἄλλοις ἀθανάτοισιν
Οὐ γὰρ τοίγε κλύουσιν, ἀποπτύουσι δέ τ' ἀρὰς.

De symbolis: plurima enim gratia, sumtusque minimus.
Neque vnquam mane Ioui libato nigrum vinum
Manibus illotis, neque aliis immortalibus.
Neque enim illi exaudiunt, respuunt vero etiam preces.

723. δὲ] γὰρ. δαπάνη] ἀνάλωμα. 724. ἐξ ἠοῦς] πρωΐ. αἴθοπα] καυστικόν. 726. κλύουσιν] ἀκούει. ἀποπτύουσι] ἀποστρέφονται. ἀρὰς] εὐχὰς.

723. Post ἐκ κοινῆ in August. deest colon, et quidem erasum est. δαπάνη δ' August. 725. ἀνίπτοισι August. ἀνίπτοις Ald. Iunt. 1. & Trinc. μὴ δ' August. Ald. et sic semper μηδὲ in cod. August. et ed. Ald. diuisim scriptum legitur, vt v. 727. 730. 733. 735. 742. 748. 726. γάρ τοι γε August. τοὶ Senat. ἀρᾶς Senat.

Multos satiaret vir hic ostrea quaerens, ex naui desiliens, quamvis procellosum esset; nempe, mare. Ad quae verba haec habet *Eustathius*, quae in Lexicon suum transtulit *Phauorinus*: Δυσπέμφελος δὲ πόντος ὁ δυσχείμερος· δι' ἃ δυσχερῶς ναῦς πέμπεται. ὅθεν καὶ Ἡσίοδος δυσπέμφελον τὴν ναυτιλίαν φησί. Ζηνόδοτος δὲ φασι πληθυντικῶς γράφει· εἰ καὶ δυσπέμφελοι εἶεν, οἱ πολλοί, δηλαδή, ἐκεῖνοι. οἷς τὰ τήθεα παρατίθενται, ὅ ἐστι δυσάρεστοι, ὡς καὶ Ἡσίοδος· μηδὲ πολυξείνῃ δαιτὸς δυσπέμφελος εἶναι, ὅ ἐστι δύσκολος δυσμετάπεμπτος: *difficilis, qui aegre adduci potest vt veniat*, quamuis arcessitus. De ἐρέχνω autem multa habet *Isaacus Casaubonus* ad Characteres *Theophrasti*. Clericus.

Μηδὲ πολυξείνῃ δαιτὸς] Vt hoc praeceptum, quod est περὶ συμβόλων et καταβολίων, quae collatis ab vnoquoque sumtibus instituebantur, constet sibi, sublata distinctione, ita lego: Μηδὲ πολυξείνῃ δαιτὸς δυσπέμφελος εἶναι· Ἐκ κοινῆ πλείση τε χάρις, δαπάνη τ' ὀλιγίση. Sensus est hoc modo mire directus et perspicuus. *Heinsius.*

725. Χερσὶν ἀνίπτοισι] Faciebat hoc non parum ad munditiem, quae a sacra facturis postulabatur. Vide not. ad Gen. XXXV, 2. Hinc in prouerbium abiit *illotis manibus* aliquid facere, quod perinde est ac imparatum esse. *Clericus.*

726. Ἀποπτύουσι δέ τ' ἀρὰς] Ἀποστρέφονται. Τὸ ἀραὶ, prex. proprie et primo imprecationes, siue καταραὶ, εὐφωνίας χάριν, ἀραὶ dictae. *Guietus.*

Μηδ' ἀντ' ἠελίοιο τετραμμένος ὀρθὸς ὀμιχεῖν.
Αὐτὰρ ἐπήν κε δύῃ, μεμνημένος, ἐς τ' ἀνιόντος,
Μήτ' ἐν ὁδῷ, μήτ' ἐκτὸς ὁδὸν προβάδην ἀρήσῃς,
Μηδ' ἀπογυμνωθείς· μακάρων τοι νύκτες ἔασιν. 730

Neque contra Solem verſus ſtans meito,
Sed etiam poſtquam occidit, memor eius rei, vſque ad orientem,
Neque in via, neque extra viam inter eundum meias,
Neque denudatus: Deorum quippe noctes ſunt.

727. ὀμιχεῖν] ἀρεῖν. 728. ἐπήν (ſic)] ἐπεὶ. Ἐς' ἀνιόντα (ſic)] ἕως δύῃ, ἀνέλθῃ. 729. προβάδην] κινούμενος. 730. ἀπογυμνωθείς] ἐν τῇ νυκτὶ. ἔασιν (ſic)] εἰσὶ.

727. Ἐν τ' Auguſt. ὀμίχλειν B. 60. 728. ἐπὴν Auguſt. ἐπεὶ Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Com. Heinſ. Ἐς' ἀνιάντα Goiſl. Ἐς' ἀνιόντα Aug. ἀνιόντα etiam Ald. ἀνιόντος Trinc. Steph. marg. 729. ἀρήσεις Auguſt. Acad. 730. ἔασιν Senat. Acad. Auguſt. in quo etiam μήτ' paullo ante.

727. Μηδ' ἀντ' ἠελίοιο] Hic *Heſiodus* non vetat de die meiere, ſed tantum ſtantem, ad ſolem conuerſis ac retectis pudendis. Male hunc locum acceperat *Claud. Salmaſius* Exercit. Plinianarum p. 431. quaſi *Heſiodus* velit de nocte tantum lotium emitti; quod abſurdum eſt, nec poteſt obſervari. Itaque eum caſtigauit, ſed acrius aequo, *Diouyſ. Petauius* in Miſcellis Exercit. Cap. I. et recte obſeruauit hunc verſum interpunctione et ſententia a ſequenti eſſe diſtractum. *Clericus.*

Ὀρθὸς] Stans, vt Gallice *droit.* Vide Iliad. Σ, 246. et locum *Herodoti* laudandum ad v. 731. *Clericus.*

728. Αὐτὰρ ἐπεί κε δύῃ μεμνημένος ἐς τ' ἀνιόντα] Ab occaſu ad ortum rectum meiere licet. Male interpres. στιγμὴ τελεία poſt τὸ ἀνιόντα. *Guietus.*

Αὐτὰρ ἐπήν κε δύῃ] Hoc verſu et duobus ſequentibus, vt recte *Petauius*, hortatur Poëta, vt ne poſt occaſum ſolem, ac nocte quiſquam ambulando meiat, aut denudatus; quod etiam nocti veneratio quaedam adhibenda ſit. Igitur poſt ἀνιόντα non eſt ponenda τελεία στιγμὴ, vt multi fecerunt. *Clericus.*

730. Μηδ' ἀπογυμνωθείς] Subintellige, etiam ſub nocte. *Guietus.*

Μηδ' ἀπογυμνωθείς] Cum Graeci tunicas quidem breuiores, niſi forte hyeme, ſed ſine clauſis femoralibus geſtarent, non neceſſe habebant retegere pudenda vt meierent; ſed tantum inflexis genibus clunes in talos demittere, vt tunicae inferior ora magis dilataretur,

ne

Ἑζόμενος δ' ὄγε θεῖος ἀνὴρ πεπνυμένα εἰδὼς,
Ἢ ὄγε πρὸς τοῖχον πελάσας εὐερκέος αὐλῆς.

Sedens vero diuinus vir et prudens,
Aut ad parietem accedens bene ſeptae caulae.

731. ἑζόμενος] καθήμενος ἐρεῖ. πεπνυμένα] συνετὰ. εἰδὼς] χινώσκων. 732. πελάσας] πλησιάσας. εὐερκέος] τὸ καλὸν ἕρκος ἔχοντος.

732. 8vo Auguſt.

ne lotio madefieret. De iis quae dicuntur *feminalia* vide *Iſaac. Caſaubonum* ad Auguſti Cap. LXXXII. in notis ad *Suetonium*. Clericus.

Μαχάρων τοι νύκτες ἔασιν] Non tantum vult interdiu non debuiſſe homines meiere ſtantes, ac retectis ad ſolem pudendis; ſed ne nocte quidem incedentes, aut pudendis nudatis; quia noctu Dii frequentius inter homines verſantur, vt recte ad hunc locum *Proclus*. Clericus.

731. Ἑζόμενος] Subintellige ἀρεῖν. *Guietus*.

Ἑζόμενος] Hoc eſt, clunibus ad talos demiſſis. *Sam. Bochartus* Hieroz. Parte I. Lib. II. c. 56. poſtquam oſtendit Iudaeos ſtantes ſolitos mingere, obſeruat Graecos ſedentes minxiſſe nuſquam reperiri, niſi apud vnum *Heſiodum*, cuius vſſ. 731, et 732. profert, tum ſubdit: *Itaque*, Heſiodi *aetate*, *Graeci bene inſtituti*, *vel ſedentes mingebant*, *vel ad parietem accedentes*. *Sed poſterioribus ſaeculis*, *prius illud a viris vſurpari deſiit*, *et mulieribus relictum*. *Itaque in Graecorum monumentis nullum exſtat exemplum viri*, *qui ſedens minxerit*. Deinde allatis multis contrariis exemplis, addit hoc Herodoteum, quo, brevitatis cauſa, hic contenti erimus: *Herodoto*, inquit, *nihil expreſſius*, *qui vt probet Aegyptios in pleriſque aliter ſe gerere*, *quam reliquos homines*, *inter cetera haec habet* Lib. II. c. 35. Οὐρέουσι αἱ μὲν γυναῖκες ὀρθαί, οἱ δὲ ἄνδρες κεκλιμένοι, *foeminae quidem ſtantes mingunt*, *viri vero ſedentes*. Clericus.

732. Αὐλαὶ antiquis dicebantur loca ſubdialia, aperta, quae vento expoſita erant. vnde locus διαυλίζειν dicitur, qui ventum ab vtraque parte admittit, vt docet Athenaeus l. 5. c. 5. In his locis apertis, quae ante domos erant, quoniam pecudes continebantur, factum eſt, vt αὐλὴ denotet *caulam*, qua notione h. l. ſumendum. Denique αὐλαὶ dicebantur *palatia*, *domus potentum hominum*. cuius denominationis Athenaeus l. c. duplicem reddit rationem, aut quia ante domos diuitum eius-

Μηδ' αἰδοῖα γονῇ πεπαλαγμένος ἔνδοθεν οἴκου
Ἑσίῃ ἐμπελαδὸν παραφαινόμενον, ἀλλ' ἀλέασθαι.
Μηδ' ἀπὸ δυσφήμοιο τάφου ἀπονοσφίσαντα
Σπερμαίνειν γενεήν, ἀλλ' ἀθανάτων ἀπὸ δαιτός.
Μηδέ ποτ' ἀενάων ποταμῶν καλλίῤῥοον ὕδωρ
Ποσσὶ περᾶν, πρίν γ' εὔξῃ ἰδὼν ἐς καλὰ ῥέεθρα,

Neque pudenda femine pollutus intra domum
Focum iuxta reuelato, ſed caueto.
Neque a feralibus epulis reuerſus
Seminato progeniem, ſed Deorum a conuiuio.
Nec vmquam perennium fluuiorum limpidam aquam
Pedibus tranſito, priuſquam oraueris adſpiciens pulcra flumina,

733. πεπαλαγμένος] μεμολυσμένος. ἔνδοθεν] ἐντὸς. 734. ἑσίῃ] ὁ τόπος, ἐν ᾧ ἕδυον. ἐμπελαδὸν] πλησίον. παραφαινόμενον] παραφαίνειν· δεικνύειν. 735. ἀπονοσφίσαντα] ὑποστρέψαντα. 736. σπερμαίνειν] σπείρειν. δαιτὸς] εὐωχείας (sic). 737. ἀενάων (sic)] διαπαντὸς ῥεόντων. 738. περᾶν] θέλε διαβῆναι. εὔξῃ] εὐχὴν ποιήσῃς. ῥέεθρα] ῥεῖθρα.

Inter v. 736. et 737. eſt Μηδ' ἐπὶ κρηνάων ἐρεῖν, μάλα δ' ἐξαλίασθαι in edd. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. 737. ἀενάων Auguſt. Iunt. 1. 2.

modi loca ſubdialia fuerint; aut quia in iis locis regii ſtipatores ſtationem ſuam habuerint, ibique dormiuerint. conf. ad illum Athenaei locum Caſaub. *Krebſius.*

733. Πεπαλαγμένος] An a παλη puluiſculo παλάσσω. *Guietus.*

734. Ἑσίῃ ἐμπελαδὸν παραφαινόμενον] Quia, nimirum, ad focum erant Dii Penates, focuſque, vt habet *Proclus*, erat domeſtica ara, in qua libationes quotidie fiebant, et ſe pollutos exiſtimabant. Itaque prius abluere ſe ſe neceſſe habebant, ſi praecepto Heſiodi obſequi volebant. Sic apud *Herodotum*, Lib. I. 198. ὁσάκις δ' ἂν μιχθῇ γυναικὶ τῇ ἑαυτοῦ ἀνὴρ Βαβυλώνιος, — ὄρθρου γενομένου λοῦνται ἀμφότεροι, ἄγγεος γὰρ ἕδενος ἅψονται πρὶν ἂν λούσωνται: *quoties autem cum vxore miſcetur vir Babylonius, — orto diluculo abluuntur ambo, nullum vas priuſquam ſe abluerint tacturi.* Quae narratio oſtendit, apud Graecos, *Herodoti* aetate, vulgo obſeruatum non fuiſſe *Heſiodi* praeceptum. *Clericus.*

736. Ἀπὸ δαιτός] A Deorum conuiuiis, quae ſacrificiis peractis fiunt, feſtis Deorum ſollemnibus. *Guietus.*

737. Ἀενάων ποταμῶν] An ἡσυχαίων. *Idem.*

739. Λευκῷ

Χεῖρας νιψάμενος πολυηράτῳ ὕδατι λευκῷ.
Ὃς ποταμὸν διαβῇ, κακότητι δὲ χεῖρας ἄνιπτος, 740
Τῷδε θεοὶ νεμεσῶσι, καὶ ἄλγεα δώκαν ὀπίσσω.
Μηδ' ἀπὸ πεντόζοιο, θεῶν ἐνὶ δαιτὶ θαλείῃ,
Αὖον ἀπὸ χλωρῆϊ τάμνειν αἰθωνι σιδήρῳ.
Μηδέ ποτ' οἰνοχόην τιθέμεν κρητῆρος ὕπερθεν

Manus lotus amoena aqua limpida.
Qui fluuium tranſierit, malitia vero manus illotus,
Ei ſuccenſent Dii, et damna dant in poſterum.
Ne vero a manu, Deorum in celebri conuiuio,
Siccum a viridi reſeca nigro ferro.
Neque vnquam vrceum, ex quo vinum funditur, pone ſuper craterem

739. πολυηράτῳ] πολυερᾶτῳ. 740. ἴδῃ (ſic)] καὶ. 741. τῷδε] τότῳ. νεμεσῶσι] μισοῦσι. ἄλγεα] ἄλγη. ὀπίσσω] μετὰ ταῦτα. 742. πεντόζοιο] πέντε ὄζες ἐχόσης. δαιτὶ] εὐωχείᾳ (ſic). θαλείῃ] θαλόσῃ (ſic). 743. αὖον] ξηρὸν. αἰθωνι (ſic)] μέλανι· καυσικῷ. 744. οἰνοχόην] κύαθον. τιθέμεν] τιθέναι. ὕπερθεν] ὑπεράνω.

740. κακότητ' ἴδῃ Auguſt. Iunt. I. 2. 742. πεντόξοιο B. 699. ἐν Auguſt. 743. αἴθονι Auguſt. 744. κρατῆρος Auguſt. Senat. Trinc. ὕπερθε Senat. Trinc.

739. Λευκῷ] Λαμπρῷ, διαυγεῖ. *Idem.*

740. Κακότητι] Contumacia, contumaci malitia. Scribe, κακότητί γε. Τὸ δὲ hic non placet. *Idem.*

Κακότητι] Hoc eſt, data opera, ſpretoque Deorum Numine. *Clericus.*

742. Ἀπὸ πεντόζοιο] A manu quae habet quinque digitos, vt πέντε ὄζες, *quinque ramos.* Αὖον vero ἀπὸ χλωρῆϊ, vt docent Graeci Interpretes, eſt pars ſicca, hoc eſt, extrema vnguium, quae ſeparatur ab ea quae carni adhaeret. Hoc praeceptum, obſcurius exprimitur ab *Heſiodo*, ſicut obſcure exprimebantur ſymbola a *Pythagora*, vt res nullius pretii viderentur neſcio quid reconditius complecti, et imperitis eſſent admirationi. Solent enim quam maxime mirari quae non intelligunt. Hoc videtur velle *Heſiodus*, non eſſe exſpectandum, ad manus abluendas, et vnguium, vt probe purgentur, retrimenta ſecanda, tempus ipſum conuiuii ſed manibus lotis accedendum. Alioqui ne in familiari quidem conuiuio vngues quiſquam ſecet, qui nolit retrimenta in patinas exſilire; quod, vt opinor, non gratius fuiſſet Graecis, quam nobis nunc eſt. *Clericus.*

743. Αὖον ἀπὸ χλωρῆϊ] Vngues a carne. *Guietus.*

744. Οἰνοχόην] Τὸν κύαθον. *Idem.*

Πινόντων· ὀλοὴ γὰρ ἐπ' αὐτῷ μοῖρα τέτυκται. 745
Μηδὲ δόμον ποιῶν, ἀνεπίξεσσον καταλείπειν,

Bibentium: pernicioſum enim in eo fatum eſt ſitum.
Neque domum faciens imperfectam relinquito,

745. ὀλοὴ] φθαρτικὴ. τέτυκται] ἐστὶ. 746. ἀνεπίξεσσον] ἀτέλεστον.

Οἰνοχόην] Guttum, gutturnicum etiam vocabant veteres. *Scaliger.*

Μηδέ ποτ' οἰνοχόην] Haec eſt anilis ſuperſtitio, potius quam praeceptum ethicum, ſymbolorum more expreſſum. Hic enim Poëta religioſa tradit, non moralia. Itaque fruſtra eſt *Proclus*, qui vult myſtice ab *Heſiodo* ſignificari, non eſſe priuata praeferenda communibus, quia κρατὴρ commune erat, quo ex οἰνοχόῃ hauriebant. Verum communis etiam erat οἰνοχόη, quandoquidem ex ea etiam vinum commune hauriebant omnes conuiuae. Alia eius interpretamenta non ſunt veriſimiliora, vt nec cetera omnia allegorica commenta, quae ad incruſtanda ſuperſtitioſa deliria Maiorum ſuorum Graeci poſteriores adinuenerunt; vt ſapientiores viderentur fuiſſe, quam fuerant. Etiamnum hodie veterum ſuperſtitionum veſtigia videre licet, multis in locis. Sunt qui, exempli cauſa, mali ominis eſſe putant panem inuerſum, ita vt planior pars ſit ſuperior, cultros decuſſatim in menſa iacentes, ſalillum in menſam effuſum, et ſimilia; quibus myſticos ſenſus non minus facile eſſet inuenire, quam Heſiodeis nugis. *Clericus.*

Plutarchus de audd. poett. ἀλλ' οἱ πολλοὶ τῶν μὲν τοιούτων τὰς αἰτίας πιθανῶς ἀπαιτοῦσι, καὶ διαπυνθάνονται, πῶς λέλεκται, Μηδέ ποτ' οἰνοχόην τιθέμεν κρητῆρος ὕπερθεν. Τῶν δὲ μειζόνων ἀβασανίστως παραδέχονται τὴν πίστιν. Ex quo loco appareret Plutarchum exiſtimaſſe, eum, qui in huius dicti cauſa quaerenda nimis curioſe laboret, tempus operamque perdere. Expoſitionem dicti Heſiodei apud Plutarch. in Conviu. Septem Sapientum reiicit, et illud inter aniles ſuperſtitiones refert *Krebſius.*

745. Πινόντων] Bibentibus ſubintellige conuiuis, compotoribus. bibendo, inter bibendum. Ὀλοὴ γὰρ ἐπ' αὐτῷ μοῖρα] Eſt mali ominis. μοῖρα omen. *Guietus.*

746. Ἀνεπίξεσσον καταλείπειν] Superſtitioſum hic aliquid eſſe mihi perſuadeo, potiuſquam id quod volunt Graeci Interpretes; qui putant irriſionem ſignificari eorum, qui imperfectum aedificium ſunt conſpecturi. Exiſtimaſſe videtur *Heſiodus* mali eſſe ominis, ſi cornix

Μή τοι ἐφεζομένη κρώζῃ λαχέρυζα κορώνη.
Μηδ' ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιρρέκτων ἀνελόντα

Ne forte insidens crocitet stridula cornix.
Neque ab ollis nondum dedicatis rapiens

747. μὴ] [subaud.] ἵνα. ἐφεζομένη] καθημένη. κρώζῃ] βοᾷ. λαχέρυζα] ἡ πολλὰ βοῶσα. 748. χυτροπόδων] χυτρῶν. ἀνεπιρρέκτων] ἀθύτων. ἀνελόντα] λαβόντα.

747. Μή τι B. 60. August. Ald. Iunt. 1. 2. κρώξῃ Acad. Coislin. λαχέρυξα Iunt. 2.

si cornix imperfecto aedificio insideret, quod facile et frequentius fieri potuit, si diu imperfectum relinqueretur. Agit autem hic de lignea rustici casa, ad quam absoluendam longo tempore opus non est. Eius opinionis vestigia remanserant apud Romanos, tempore *Plinii*, qui H. N. Lib. X. c. 12. sic de Cornice loquitur: *Ipsa ales est inauspicatae garrulitatis, a quibusdam tamen laudata.* Deinde: *inauspicatissima foetus tempore.* Eodem Capite, de bubone agens, ostendit a multis ferale habitum si domui insideret, quod confutat hisce verbis: *Priuatorum domibus insidentem plurimum scio non fuisse feralem.* Simile quiddam de cornice sensisse *Hesiodum* credibile mihi fit. Prodidit etiam *Aelianus* de Animalibus Lib. III. c. 9. vnam cornicem mali esse ominis: *οἵ τε ἕδρας ὀρνίθων καὶ πτήσεις παραφυλάττοντες ἐκ εὐσύμβολον εἰς μαντείαν ὀττεύεσιν εἶναί φασιν, εἰ ὑπακούσοιτο κορώνη μία: qui obseruant vbi insideant aues, et earum volatus non esse fausium auguria captantibus aiunt, si audiatur vna cornix.* Scio interdum boni ominis fuisse cornicem, qua de re vide Intt. ad Eclog. IX. *Virgilii*, v. 15. Sed satis mihi est inauspicatam saepe fuisse, vt eo *Hesiodum* respexisse existimem. *Clericus.*

747. Λαχέρυζα] A λάκω, λακίω, λαχέρω, λακερύω, λακερύζω, λαχέρυζα, hoc est, λακάσα strepera, garrula. *Guietus.*

748. Μηδ' ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιρρέκτων] Vetus mos sub hoc verbo latere videtur, ollas nouas lustrandi et ad vsum felicem consecrandi, hoc est, benedicendi, vt loquimur. *ἀνεπίρρεκτοι χυτρόποδες* hoc est, *ἐφ' ὧν ἐ ἐρρέχθη τὰ ἱερά. Idem.*

Ἀνεπιρρέκτων] Scio quidem vasa dedicare solitos veteres, sed vox haec, et verbum *ἀναίρειν* suadent agi potius de carne rapta ex olla, siue de *aulicoquis extis*, vt loquitur *Festus*, antequam sacra essent

Ἔσθειν, μηδὲ λόεσθαι· ἐπεὶ καὶ τοῖς ἔνι ποινή.
Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν (ἀ γὰρ ἄμεινον) 750.

Comedito, neque lauator: quia et hiſce noxa ineſt.
Neque ſuper immobilibus locato (non enim bonum eſt)

749. ἴεσθειν] ἐσθίειν. λόεσθαι] λόεσθαι. τοῖς] τούτοις. ἔνι] ἐστι. ποινὴ] τιμωρία. 750. ἐπ' ἀκινήτοις (ſic) τάφοις.

750. μηδὲ ποτ' Trinc. ἀκινήτοις Auguſt.

facta. Adſentior itaque *Sam. Bocharto* ſic hunc locum interpretanti Hieroz. Part. I. Lib. II. c. 50. Fuere qui dapes prope crudas eripuerint non ſolum ex popinis, ſed etiam ex locis ſacris. Vide 1. Sam. II, 13. vbi filii Helis ita ſe geſſiſſe narrantur. Qualis apud *Athenaeum* deſcribitur mulier quaedam, quae ſacra nondum immolata deuorabat, ἐφαρπάζουσ' ὀβελίσκους, *a veru illa rapiens*; et in *Suetonio* Vitellius c. 13. *homo non profundae modo, ſed intempeſtiuae quoque ac ſordidae gulae, ne in ſacrificio quidem vmquam, aut itinere vllo, temperauit, quin inter altaria ibidem ſtatim viſcus et farra paene rapta e foco manderet.* Denique, vt Poëta auctor,

Eſt etiam e mediis victima rapta focis.

Cuiuſmodi ventres ferit illud *Simonidis*, quod tandem in prouerbium ceſſit:

Ἄθυτα δ' ἱερὰ πολλάκις κατέσθιει.

Nondum immolata ſacra ſaepe deuorat. Proinde in *Heſiodo*, inter alia praecepta, hoc quoque habetur, *ne ab ollis nondum ſacrificatis* (cibum) *rapiens comedito.* Nam vt ῥέζειν et ἐπιῤῥέζειν *ſacrificare* eſt: ita ἀνεπιῤῥέκτος eſt ἄθυτος, *nondum ſacrificatus* vel *immolatus*, vt a *Tzetze* redditur. Addatur hiſce locus *Ciceronis* e Lib. II. de Fin. c. 7. *Reperiemus aſotos primum ita non religioſos, vt edant de patella.* Non neceſſe eſt nos hic colligere quae a Veteribus dicta ſunt περὶ τῶν βωμολόχων et θυαρπάγων, qui ex altari carnes ab alio oblatas rapiebant; neque enim de iis verba facit *Heſiodus*; ſed de iis qui ipſi ſacra facientes, nondum peractis ſacris, hoc eſt, antequam proficias porrexiſſent, et adoleuiſſent, carnes victimae ſuae comedebant. *Clericus.*

750. Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν] Per ἀκίνητα ſolum et lapides intelligere videtur, quae frigida ſunt et dura. Hoc praeceptum Pythagorico illi cognatum videtur, ne ſedeas ſuper lapidem. Vel ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν eſt ἀκίνητον ποιεῖν.

ποιεῖν. Theocr. ἐπὶ ξηροῖσι καθίζῃ. *Guietus.*

Ἐπ' ἀκινήτοισι] *Proclus* ſepulcra interpretatur, quae movere neſas erat; at eodem iure terminos agrorum interpreteris. Malim intelligere de ſaxis quibusuis, quibus imponi pueros nollet *Heſiodus*; ſed tantum tabulis ligneis, aut aliis, quae poſſunt amoueri. Videtur credidiſſe ſi duodecimo die, aut duodecimo menſe puer collocaretur in rupe, infirmum eum fieri. Quod ſi diceretur de frequenti impoſitione pueri in ſedili ſaxeo, et per totam infantiam, non careret ratione; ſed ea res exitialior non fuit duodecimo die vel menſe, quam aliis infantiae temporibus. Mera haec fuit ſuperſtitio, cuius ratio certa non magis reddi poteſt, quam ſomniorum febricitantis. *Clericus.*

Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν] Notum eſt omnibus quam multa de his Veteres. Ceterum cur hoc praeceptum, de non mouendis ſepulcris, ad παῖδα δυωδεκαταῖον ſpectet, numquam oſtendere potuerunt. Nos hos verſus, etiam ſine Grammaticorum ſuffragio, hoc modo tranſponendos eſſe non dubitamus; qui nimium miſere truncarunt, mutilarunt, auxerunt, tranſpoſuerunt olim, tamquam vultures quidam Homerum et Heſiodum:

Μηδὲ γυναικείῳ λετρῷ χρόα φαιδρύνεσθαι
Παῖδα δυωδεκαταῖον, ὅτ' ἀνέρ' ἀνήνορα ποιεῖ,
Μηδὲ δυωδεκάμηνον. ἴσον καὶ τοῦτο τέτυκται
Ἀνέρι. λευγαλέη γὰρ ἐπὶ χρόνον ἐς ἐπὶ καὶ τῷ
Παινή.

Quanta cura τὰ θερμότερα τῶν λετρῶν, quae γυναικεῖα vocabant, et abſolute λετρὰ, in deliciarum deſcriptionibus, Lampridius *lauacra muliebria*, Capitolinus *excaldationes*, ſicut viri magni nuper notarunt, veteres diſtinxerint, pueris notum eſt; cum ex aliis, tum ex Comico, qui ἐκ τῶν λετρῶν totam diſciplinam Athenienſium conſiderari vult. Pueri autem δυωδεκαταῖοι et δυωδεκάμηνοι, omnia communia cum matribus habebant, δίαιταν, τροφὴν, οἶκον, id eſt, ipſum Gynaeceum. Heſiodus ergo ne eiuſmodi puerulos matrum λετροῖς adſueſcere ſinant, ex diſciplina veteri, quia θηλύνεσθαι τὰ σώματα ex aquae tepore exiſtimabant, diligenter monet. Senſus erit ita perſpicuus planuſque, vt nihil ſupra, hoc modo.

Neque muliebri lauacro corpus purgare
Puerum ſinas duodecennem, quia maſculos eneruat,
Neque duodecim menſium: nocet et illud aequali modo
Viro: dura enim ſuo tempore et hanc rem ſequitur
Poena.

Apparet hinc ante omnia praeceptum περὶ τῶν ἀκινήτων huc non ſpectare: quod ſeorſim conſiderabimus. *Heinſius.*

Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν] Ἀκίνητα ſunt οἱ νόμοι:

Παῖδα δυωδεκαταῖον, ὅτ' ἀνέρ' ἀνήνορα ποιεῖ·

Puerum duodecennem, quia virum inertem facit:

751. παῖδα δυωδεκαταῖον] ἀγύμναστον ἀφῆς. ἀνέρ'] ἀνέρα· ἄνδρα. ἀνήνορα] ἄνανδρον.

751. δυωκεταῖον Acad. δυωδεταῖον Senat. Trinc.

de quibus vſitatam fuiſſe elegantiſſimam paroemiam μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα, qua hic Heſiodus vtitur, ſatis ex illo Platonis apparet, tertio De legibus: Οὐκ ἦν τοῖς νομοθέταις ἡ μεγίστη τῶν μέμψεων, ἰσότητα αὐτοῖς τινα κατασκευάζεσι τῆς ἐσίας, ἥ περ ἐν ἄλλαις νομοθετεμέναις πόλεσι πολλαῖς γίνεται, ἐάν τις ζητῇ γῆς τε κτῆσιν κινεῖν, καὶ χρεῶν διάλυσιν, ὁρῶν ὡς ἂν οὐκ ἄνευ τούτων γενέσθαι ποτὲ τὸ ἴσον ἱκανῶς. ὡς ἐπιχειροῦντι δὴ νομοθέτῃ κινεῖν τῶν τοιούτων τι πᾶς ἀπαντᾷ λέγων, μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα. Et Euſebius Praeparat. Euang. lib. III. Ἡμᾶς δὲ τὰ μέγιστα ἀσεβεῖν, τὰς ἔτως ἐμφανεῖς καὶ εὐεργετικὰς δυνάμεις ἐν ἑδενὶ λόγῳ τιθεμένους· ἀντικρυς δὲ παρανομοῦντας, δέον σέβειν ἕκαστον τὰ πάτρια, μηδὲ κινεῖν τὰ ἀκίνητα, στοιχεῖν δὲ καὶ ἕφεσθαι τῇ τῶν προπατέρων εὐσεβείᾳ, ἀλλὰ μὴ πολυπραγμονεῖν ἕρωτι καινοτομίας. Καθίζειν ἐπ' ἀκινήτοισι, pro κινεῖν τὰ ἀκίνητα, quam eleganter dictum ſit, oſtendimus ad Proclum. *Idem.*

Οὐ γὰρ ἄμεινον] Vetus clauſula qua potiſſimum vtebantur in interdictis ſuis Principes, erat, ἐ γὰρ ἄμεινον. Sic apud Herodotum in cautione ſepulcrali in Epitaphio Nitocridis: τῶν τις ἐμεῦ ὕστερον γινομένων Βαβυλῶνος βασιλέων, ἢν σπανίσῃ χρημάτων, ἀνοίξας τὸν τάφον, λαβέτω ὁκόσα βούλεται χρήματα, μὴ μέν τοίγε μὴ σπανίσας γε. ἐ γὰρ ἄμεινον. Quia autem vulgo etiam in Ethicis cautionibus ea vtebantur clauſula, Horatius Philoſophiam alibi, *meliora* dixit, id eſt, τὰ ἀμείνω.

Cum tu coemtos undique nobiles
Libros Panaetii, Socraticam et
domum
Mutare loricis Iberis
Pollicitus meliora tennas.

Pollicitus meliora, eſt, ὁ τῆς φιλοσοφίας ἀντιποιούμενος. *Heinſius.*

751. Παῖδα δυωδεκαταῖον] An 12. dierum? vide Plutarchi expoſitionem apud Proclum, qui περὶ νεογνῶν intelligit. Hunc et ſequentes quatuor verſus aliter diſpoſuit Heinſius, quem vide. *Guietus.*

753. Μηδὲ

Μηδὲ δυωδεκάμηνον· ἴσον καὶ τῦτο τέτυκται.
Μηδὲ γυναικείῳ λετρῷ χρόα φαιδρύνεσθαι
Ἀνέρα. λευγαλέη γὰρ ἐπὶ χρόνον ἔς' ἐπὶ καὶ τῷ
Ποινή· μηδ' ἱεροῖσιν ἐπ' αἰθομένοισι κυρήσας,
Μωμεύειν ἀΐδηλα· θεὸς νύ τι καὶ τὰ νεμεσσᾷ.

Neque duodecim menſium: aequale et hoc eſt.
Neque muliebri in balneo corpus abluito
Vir: grauis enim ſuo tempore erit et huius rei
Poena. neque in ſacrificia accenſa incidens,
Reprehende arcana: Deus quippe et haec indigne fert.

752. τέτυκται] ἐστὶ. 753. χρόα] σῶμα. φαιδρύνεσθαι] καλλωπίζεσθαι. 754. λευγαλέη] ἀλγεινὴ. 755. ἐπαιθομένοισι (ſic)] θυσιαζομένοις. κυρήσας] τυχών. 756. μωμεύειν] ψηθυρίζειν (ſic). ἀΐδηλα] ἀφανῆ. τὰ] ταῦτα. νεμεσσᾷ] μισεῖ.

752. ἴσον Auguſt. 753. λυτρῷ Heinſ. 755. μὴ ἱεροῖσιν Trinc. ἐπαιθομένοισι Auguſt. Trinc. 756. Κωμεύειν Trinc. θεὸς νύ τοι B. 60. θεός τοι Coiſl. Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. marg. Heinſ.

753. Μηδὲ γυναικείῳ λετρῷ] Nihili fecerunt poſteriores Graeci hoc *Heſiodi* praeceptum, quod iis exprobrat *Clemens Alexandrinus*, in Paedagogo, Lib. III. c. 5. vbi agit πῶς περὶ τὰ λετρὰ ἀνατρεπτέον, et haec habet: ἔξεσι δὲ τοῖς βελομένοις τῶν ἄλλων οἴκοι τὰς κατακλείσας γυμνὰς ἐν τοῖς βαλανείοις θεᾶσασθαι. ἐνταῦθα γὰρ ἀποδύσασθαι τοῖς θεαταῖς, ὥσπερ κάπηλοις σωμάτων, ἐκ αἰσχύνονται. ἀλλ' ὁ μὲν Ἡσίοδος· Μηδὲ γυναικείῳ λετρῷ χρόα φαιδρύνεσθαι, παραινεῖ. κοινὰ δὲ ἀνέῳκται, ἀνδράσιν ὁμῶς καὶ γυναιξὶ τὰ βαλανεῖα: *Licet autem aliis volentibus eas, quae domi ſunt incluſae, nudas videre in balneis; hic enim ſe exuere ſpectatoribus, tamquam corporum cauponibus, non erubeſcunt. Sed Heſiodus quidem corpus foemineo non exhilarare lauacro, ſuadet. Viris autem et foeminis communia aperta ſunt balnea.* Nonnulli tamen Principes hoc, apud Romanos emendare conati ſunt. Vide *Hieron. Mercurialem* de Arte Gymnaſt. Lib. I. c. 10. *Clericus.*

756. Μωμεύειν ἀΐδηλα] Hoc eſt, vt quidem videtur, irridere ritus, quorum rationem ignoraueris, quia tibi non placent. Quod praeceptum ſuperſtitioſiſſimas quaſque caerimonias in tuto locat, quae poterunt ſemper defendi ab iis quibus placebunt, hoc praetextu quod earum rationes ab

iis

Μηδέ ποτ' ἐν προχοῇ ποταμῶν ἅλαδε προρεόντων,
Μηδ' ἐπὶ κρηνάων ἑρεῖν· μάλα δ' ἐξαλέασθαι·
Μηδ' ἐναποψύχειν· τὸ γὰρ ἥ τοι λώϊον ἐστιν
Ὧδ' ἔρδειν· δεινὴν δὲ βροτῶν ὑπαλεύεο φήμην. 760
Φήμη γάρ τε κακὴ πέλεται, κεύθη μὲν ἀεῖραι

Nec vmquam in alueo fluuiorum mare influentium,
Neque super fontes meito; quin valde euitato;
Neque incacato; id enim nihilo est melius
Sic facere; grauem vero mortalium euitato famam.
Fama enim mala est, quae celeriter quidem excitatur

757. προχοῇ] προχεύσει. ἅλαδε] εἰς τὴν θάλασσαν. 758. [ἐξαλέασθαι] ἐκφεύγειν. 759. ἐναποψύχειν] ἀποπατεῖν. χέζειν. λώϊον] καλὸν. 760. ὧδ'] ὅτως. ἔρδειν] ποιεῖν. ὑπαλεύεο (sic)] φεῦγε. 761. κεύθη] ἐλαφρὰ. ἀεῖραι] ὑψῶσαι.

757. προῤῥεόντων Trinc. 759. τᾶτο Trinc. ἔτι Auguſt. 760. ὑπαλεῦαο B. 699. Auguſt. Iunt. 1. 2.

iis, qui eas improbant, ignorentur. At quidquid Rationi et rectae de Numine notioni aduerſatur, id merito poſſumus μωμεύειν, quamuis inſtitutionis eius cauſas ignoremus. Res ipſa ſaepe docet nullas ſatis graues eſſe potuiſſe. *Clericus.*

757. Μηδέ ποτ' ἐν προχοῇ] Hos verſus delendos cenſet Plutarchus, teſte Proclo. ἐπέχω. vide Plut. *Guietus.*

759. Μηδ' ἐναποψύχειν] Ἀφοδρεύειν, ἐναποπατεῖν, a ψύω, πτύω ſpuo, ψύχω, ἀποψύχω etc. *Idem.*

760. Δεινὴν δὲ βροτῶν ὑπαλεύεο φήμην] Non ſunt, nimirum, ea facienda, quae cum omitti ſine crimine poſſint, ſi fierent famam prauam crearent; nam in rectè factis, et quae virtus a nobis poſtulat, parum curandam famam docent Philoſophi. Vbi agitur officium quodpiam, a vera virtute praeſcriptum, *nihil magis praeſtandum eſt, quam ne, pecorum ritu, ſequamur antecedentium gregem, pergentes non qua eundum eſt, ſed qua itur. Atqui nulla res nos maioribus malis implicat, quam quod ad rumorem componimur; optima rati ea quae magno adſenſu recepta ſunt, quorumque exempla nobis multa ſunt; nec ad rationem, ſed ad multitudinem viuimus. Inde iſta tanta coaceruatio aliorum ſupra alios ruentium.* Verba ſunt *Senecae*, ex Cap. I. de vita beata, vbi et alia in eamdem ſententiam. *Clericus.*

761. Κεύθη μὲν ἀεῖραι] Subito facilis, valde facile eſt eum ſubire. *Guietus.*

764. Θεὸς

Ῥεῖα μάλ', ἀργαλέη δὲ φέρειν, χαλεπὴ δ' ἀποθέσθαι.
Φήμη δ' ἥ τις πάμπαν ἀπόλλυται, ἣν τινα πολλοὶ
Λαοὶ φημίζωσι· θεὸς νύ τις ἐστὶ καὶ αὐτή.

ΕΡΓΩΝ ΤΕΛΟΣ.

Facillime, moleſta vero portatu, difficiliſque depoſitu.
Fama vero nulla prorſus perit, quam quidem multi
Populi diuulgant; quippe Dea quaedam eſt et ipſa.

OPERVM FINIS.

762. ἀργαλέη] λυπηρὰ. φέρειν] ὑπομένειν. ἀποθέσθαι] ἀποβαλεῖν. 763. ἥτις] ὁδεμία. πάμπαν] παντελῶς. ἀπόλλυται] φθείρεται.

762. μάλα Auguſt. δὲ in eodem codice deeſt. 764. φημίξωσι B. 731. R. S. Auguſt. Acad. Trinc. φημίξωσι Steph. marg. τι Acad. τοι Iunt. 1. 2. Steph. marg.

764. Θεὸς νύ τι καὶ] Alii τοι. forſan τε. *Idem.*

Θεὸς νύ τις ἐστὶ] Poëtae poſtquam proſopopoeia abuſi ſunt, vt commentitias perſonas ex affectibus facerent, aliiſque id genus; poſtea ſibi ipſi perſuadent verum eſſe quod finxerunt. Sic *Heſiodus* noſter, qui in Theogonia tot diuinas perſonas liberrime finxit, hic *Famam*, in ſeriis praeceptis, quaſi Deam habet, rationemque hanc profert, vt perſuadeat ita inſtituendam vitam ne rumoribus finiſtris occaſionem praebeamus. Atqui ſi fama facinoris alicuius, aut flagitioſae vitae ſit vera, res fugienda fuit, non propter famam, ſed quia mala erat; ſi vero ſit falſa, nec vlla noſtra culpa excitata, ſpernenda eſt. *Rumor* autem neutra ratione Deus dici poteſt, niſi poetica τερατολογίᾳ, quae etiam prauum *Rumorem* Deum eſſe fingit; cuius rei exſtat inſigne exemplum, apud *Virgilium* Aeneïdos IV, 174. in deſcriptione Famae. *Clericus.*

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΗΜΕΡΑΙ.

Ἤματα δ' ἐκ διόθεν πεφυλαγμένος, εὖ κατὰ μοῖραν,
Πεφραδέμεν δμώεσσι. τριηκάδα μηνὸς ἀρίστην [765
Ἔργα τ' ἐποπτεύειν, ἠδ' ἀρμαλιὴν δατέασθαι,

HESIODI ASCRAEI DIES.

Dies vero ex Ioue obseruans, bene secundum decorum,
Doce seruos. tricesimum mensis optimum
Ad opera inspicienda, demensumque diuidendum,

765. διόθεν] ἐκ τοῦ Διός. εὖ] καλῶς. 766. πεφραδέμεν] ἐντέλλεσθαι. δμώεσσι] δούλοις. τριηκάδα] τριακοστὴν. 767. ἐποπτεύειν] ὁρᾶν. ἠδ'] καὶ. ἀρμαλιὴν] τροφὴν. δατέεσθαι] ἀπομερίζειν.

765. Ἤματα δ' ἐκ διόθεν] De superstitiosis hisce deliri, hac certe in re, Poëtae praeceptis iudicium *Plutarchi* vide ad v. 824. *Clericus.*

766. Πεφραδέμεν] Τὸ πεφραδέμεν hic est agendo praecipere, σημαίνειν imperare. Τριηκάδα μηνὸς ἀρίστην] Supple πεφραδέμεν. *Guietus.*

Πεφραδέμεν] Hoc est, prius doce, ne quid infaustis diebus aggrediantur. *Hesychius*: Φράζει, δεικνύει, σημαίνει, λέγει. Quamobrem et apud Romanos, nonnullorum in Triclinis, affixae erant Tabulae, in quibus *qui dies boni, quique incommodi essent* notatum erat, vt est apud *Petronium* Cap. XXX. *Clericus.*

Τριηκάδα μηνὸς ἀρίστην] Hoc est, vltimum diem cuiusque mensis; nam antiquissimi Graeci, vt etiam Orientales, menses Lunares habebant, quos singulos triginta diebus claudebant, vt ostendit multis *Dionys. Petauius* Lib. I. de Doctr. Temporum, et eminentissimae dignitatis ac eruditionis vir *Henr. Norisius* in Dissert. de Mense et Anno Macedonum Cap. I. *Clericus.*

767. Ἐποπτεύειν] Hoc est, diligenter expendenda seruis attributa opera in mensem, vt videas an ea recte perfecerint. *Clericus.*

Ἀρμαλιὴν] *Hesychius* interpretatur ἀρμαλιὴν τὴν τροφὴν, παρὰ ἁρμόζειν καὶ ἰσχυροποιεῖν

Εὖτ' ἂν ἀληθείην λαοὶ κρίνοντες ἄγωσιν.

Nempe, cum in iure dicendo populus verſatur.

768. ἄγωσιν] αὐτὴν τὴν λ.

768. κρίνοντες Iunt. 1. 2.

ϙοποιεῖν τὰ μέλη. Hanc quoque, et alias originationes non meliores habet Etymologicon Magnum. At ſatius eſt interpretari ἁρμοσθεῖσαν ἑκάστῳ τροφήν, *conuenientem vnicuique cibum*, quem *demenſum* vocabant Latini, et quem ſingulis Calendis diſtributum ſeruis docuerunt viri docti ex hoc *Plauti* loco, in Sticho Act. I. S. 2. v. 3. vbi herus ſeruos ſic alloquitur: *vos meminiſtis quot Calendis petere demenſum cibum.* Ad quem locum vide Intt. *Pignoriumque* et *Popmam* de Seruis. *Clericus.*

768. Εὖτ' ἂν ἀληθείην] Quamuis communis interpretatio bona ſit, tamen aliter intelligo. Nam εὖτ' ἂν ἀληθείην indicari illis verbis tempus diei, quod vocatur πλήθουσα ἀγορά, frequens forum quando ius dicitur, hoc vero eſt ἀληθείην κρίνειν. *Scaliger.*

Εὖτ' ἂν ἀληθείην] Ordo εὖτ' ἂν λαοὶ ἄγωσι τὴν τριηκάδα, ſupple κρίνοντες ἀληθειαν, hoc eſt, reuera, ex rei veritate; hoc eſt, quando ἡ σύνοδος γίνεται ἐν τῇ τριακάδι ἀληθῶς. vide Proclum. *Guietus.*

Plenius mentem ſuam expreſſit *Ioſ. Scaliger* de Emend. Temporum Lib. I. p. 4. vbi agit de partibus diei. Itaque verba eius hic apponemus: „Tempus antemeridianum de„lignantes dicebant πληθυκ„σης vel πληθέσης ἀγορᾶς, „conuenientibus, ſcilicet, eo „tempore in comitium viris; „vt *Heſiodus* dicit, εὖτ' ἂν „ἀληθείην λαοὶ κρίνοντες „ἄγωσι. Quod tamen longe „aliter Graeci Interpretes illius „Poëtae exponunt. Aiunt „enim *Heſiodum* intellexiſſe „de triceſima menſis Lunaris, „et ſenſum loci Heſiodei eſſe „perinde ac ſi dixiſſet: *quan„do homines veram triacada lu„narem agunt*, et non ſecun„dum vſum politicum, ſed ſe„cundum motum Lunae. Quod „tamen nobis valde coactum „videtur, et mentem *Heſiodi* „hanc fuiſſe dicimus: τριακάδα eſſe valde idoneam re„bus gerendis ea hora, qua „homines ad ius in forum con„veniunt. *Homerus* Odyſſ. M.

„— Ἦμος δ' ἐπὶ δόρπον ἀνὴρ
ἀγορῆθεν ἀνέσῃ
„Κρίνων νείκεα πολλὰ δικαζομένων ἀϊζηῶν.

„*Quando ad coenam vir e foro*
„*ſurrexit, poſtquam iudicauit*
„*de multis litibus, iuuenibus*
„*litigantibus.* Quae ſane in-

„ter-

Αἵδε γὰρ ἡμέραι εἰσὶ Διὸς παρὰ μητιόεντος,

Hi enim dies ſunt Ioue a prudente.

769. μητιόεντος] βουλευτικῦ.

„terpretatio melior vulgari. „Sic etiam paullo poſt dicit, „ἤματος ἐκ πλείης, quod nos „interpretamur, *iam adulto* „*die*. Haec vir ſummus, cui „adſentimur. Nimirum, hic ἀληθείη non eſt *veritas*, ſed *ius*, aut *iuſtitia*, vt paſſim apud Poëtas; et κρίνειν ἀληθείην idem eſt ac κρίνειν θέμιστας, vt loquitur *Heſiodus* Theogon. v. 85. hoc eſt, *ius dicere*. Ἄγειν vero vox eſt iuridica, quae dicitur de occupatione Iudicum ius dicentium, hominumque propterea ad eos conuenientium, de qua vide Interpretes ad Act. XIX, 38. Aliter ſenſum expreſſeris his verbis: ὅτε ὑπὸ τῶν λαῶν ἄγονται ἀγόραιοι καὶ κρίνονται δίκας κατ' ἀλήθειαν: *cum a populis celebrantur dies faſti, quibus ius dicitur, et lites ſecundum iuſtitiam iudicantur*. Clericus.

769. Αἵδε γὰρ ἡμέραι] Superiores quatuor verſus ſpurii videntur. Hic autem incipit Heſiodus. Sic liber ἔργων et abrupte incipit ἐκ ἄρα μένος etc. Theogonia autem ἤτοι μὲν πρώτιστα, etc. *Guietus*.

Διὸς παρὰ μητιόεντος] Errauit vir ſummus Angelus Politianus, cum tres dies Iouis ab Heſiodo ſtatui obſeruat, ex hoc loco. Veruſtiſſimi Poëtae, ominis cauſa, vtebantur ἐκ περιττῦ voce Διὸς eleganter, in narrationibus etiam, quacunque de re agebant. Ita in principio continuo τῶν Ἔργων, Ὅν τε διὰ βροτοὶ ἄνδρες ὁμῶς, ἄφατοί τε φατοί τε, Ῥητοί τ' ἀῤῥήτοί τε. Διὸς μεγάλοιο ἔκητι. Vbi illud poſtremum ominis cauſa ponitur, et ex abundanti: nam nihil eſt quo referatur. Peculiariter autem ſingulos dies Poetae, ἡμέρας ἐκ Διὸς dicunt ſimpliciter. Sic in illo ὅσσαι γὰρ νύκτες τε καὶ ἡμέραι ἐκ Διός εἰσι. Auctor Megarae Idyllii Dorici: σὺ δ' ἤϋτε λείβεαι ὕδωρ Νύκτας τε κλαίουσα καὶ ἐκ Διὸς ἤματ' ὄπωπα. Ita Heſiodus cum rationem τῶν ἡμερῶν incipit, in genere iubet φυλάσσεσθαι ἤματα ἐκ διόθεν. id eſt, ſimpliciter, *dies quos natura conſtituit*: ita ea vox millies a Poetis ponitur. Sic Apollonius et Nonnus αὔρας ἐκ Διὸς dixerunt, ſicut Heſiodus ἤματα ἐκ Διός. Omnes enim res ominis cauſa Διὸς dicebant. Ita vt inde τὸ Διὸς, ἐκ περιττῦ, in vſu remanſerit. Vt cum Theocritus dixit, Μουσάων ἀπάνευθε, Διὸς μέγα βουλεύοντος: quod etiam veteres magiſtri videntur ex eo loco ad Homerum notare.

Id

Πρῶτον ἔνη, τετράς τε, καὶ ἑβδόμη, ἱερὸν ἦμαρ· 770
Τῇ γὰρ Ἀπόλλωνα χρυσάορα γείνατο Λητώ.

Primum, nouilunium, quartusque, et septimus, sacer dies:
Hoc enim Apollinem ense aureo armatum peperit Latona.

770. ἔνη] ἡ νεμηνία. 771. χρυσάορα] χρυσειδῆ. γείνατο] ἐγέννησε (sic).

Id quod illi toties ἐκ Διὸς dicunt, Hesiodus hic παρὰ Διὸς, dicit. Αἱ δὲ, inquit, ἡμέραι εἰσὶ παρὰ Διὸς: id est, *Hi sunt dies de quibus acturi sumus*: quicquid non interpretamur, ominis causa dicitur. Atque haec causa est, cur Proclus, qui tam studiose ex more familiae suae, dies persecutus est, nihil περὶ Διὸς ἡμερῶν dicat, nisi quod πάσας τὰς ἀγαθὰς ita dici existimat. Atqui Hesiodus, post hanc formulam, non τῶν ἀγαθῶν solum, sed et τῶν κακῶν aggreditur diuisionem. Tzetzes ad omnes dies retulit: quamquam more suo nugacissime supra, ἐκ Διόθεν, ἐκ νοὸς καὶ Φρονίμων exponat, hic vero παρὰ τῆς εἱμαρμένης. Sed veniam meretur qui a Grammaticis dissentit, cum ipsi toties a se abeant. *Heinsius.*

770. Πρῶτον ἔνη] Ἡ τριακὰς supra dicta *Guietus.* Fallitur, vt sequente nota *Scaligeri* liquet. *Clericus.*

Πρῶτον ἔνη] Ἕνη vocabatur temporibus Hesiodi prima mensis. Sed Solon omnium primus vocauit τὴν τριακάδα ἕνην καὶ νέαν. *Scaliger.*

Καὶ ἑβδόμη] Nimirum, mensis, non hebdomadis, vt recte ostendit *Ioan. Seldenus* de Iure Nat. et Gentium Lib. III. c. 17. contra Veteres et Recentiores, qui frustra hic vestigia Iudaïci Sabbathi quaesiuerant. *Clericus.*

Ἱερὸν ἦμαρ] Non significatur dies profestus, quo ferias agitari oporteret, sed dies faustus. Vide v. 819. Idem est ac τετελεσμένον ἦμαρ v. 799. hoc est, dies valde accommodus ad res gerendas, quod vidit etiam idem *Seldenus*, loco memorato. *Clericus.*

771. Τῇ γὰρ Ἀπόλλωνα χρυσάορα γείνατο] Nempe, mensis Thargelionis. *Diogenes* in vita Platonis §. 2. Γίνεται Πλάτων — Θαργηλιῶνος ἑβδόμῃ· καθ' ἣν Δήλιοι τὸν Ἀπόλλωνα γενέσθαι φασί: *nascitur Plato Thargelionis septimo, quo Delii natum Apollinem dicunt.* Ad quem locum vide Intt. quibus succenturiandus vir illustris atque eruditus *Ezech. Spanhemius*, ad Callimachi hymnum in Delum v. 251. Propterea vniuscuiusque mensis dies septimus sacer erat Apollini, non tantum dies ille Thargelionis

Ὀγδοάτη τ' ἐνάτη τε, δύω γε μὲν ἤματα μηνὸς
Ἔξοχ' ἀεξομένοιο βροτήσια ἔργα πένεσθαι.
Ἐνδεκάτη τε, δυωδεκάτη τ', ἄμφω γε μὲν ἐσθλά·
Ἡ μὲν ὄϊς πείκειν, ἡ δ' εὔφρονα καρπὸν ἀμᾶσθαι. 775

Octauusque et nonus, ambo dies mensis
Egregie crescentis ad curandum opera mortalium.
Vndecimus vero, duodecimusque, ambo quidem boni:
Hic quidem tondendis ouibus, ille vero laetis segetibus metendis.

772. ὀγδοάτη] ὀγδωκοστὴ (sic). ἐννάτη τε] καὶ ἡ. ἤματα (sic)] ἡμέραι. 773. ἀεξομένοιο (sic)] αὐξανομένης. πένεσθαι] ἐνεργεῖσθαι. 774. ἐσθλὰ] ἀγαθὰ. 775. ὄϊς] πρόβατα. πείκειν] κείρειν. ἀμᾶσθαι] ἀμᾶν.

772. ἐννάτη Auguſt. μὲν Auguſt. ἤματα idem cod. et ſic ſemper. 773. ἀεξομένοιο Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 774. τε deeſt Iunt. 1. 2. 775. ἡ δ' Auguſt. Ald.

menſis, vt obſeruauit et *Seldenus* eo, quem antea indicauimus, loco. *Clericus.*

773. Ἔξοχ' ἀεξαμένοιο] Subintellige ἐστί, hoc eſt, ἔξοχά ἐστι πένεσθαι ἔργα βρ. μ. α. Egregia ſunt. *Guietus.*

775. Ὄϊς πείκειν] *Sam. Bocharius* Hieroz. Part. I. Lib. II. c. 45. poſtquam egit de vulſione lanae; „Vellendi, in„quit, morem quod attinet, „is olim Romae fuit in vſu, „et in vicinis locis, non in Iu„daea, nec in Graecia. Sal„tem, apud *Heſiodum*, qui „de re pecuaria ſcripſit primus „omnium, ὄϊας πείκειν, non „eſt *oues vellere*, ſed *tondere*, „vt in *Theocriti* Bucoliaſtis,

„— — ὀπτόνα πεξῶ
„Τὰν ὄϊν, τὰν πέλλαν.
„*Cum ouem pullam tondebo.*

„Verbum enim πείκειν Scho„liaſtes notat hic idem eſſe „quod κείρειν *tondere*, ὡς „καὶ παρ' Ἡσιόδῳ, *vt et apud* „*Heſiodum*. *Heſychio* etiam „πέξαι eſt κεῖραι, et πέξις „ψίλωσις, κουρὰ, ξύρησις. „Et quamuis apud *Archippum*, „*Cratinum* et *Philemonem* ναο„κοτίλτων et ναοκοτίλτης *vel„lerum* vulſorem proprie ſo„net, veteres tamen tonſo„rem explicant, (*Heſychius*: „ναοκοτίλται, οἱ κείροντες τὰ „πρόβατα. *Suidas*: ναοκο„τίλται, οἱ τῶν προβάτων „κουρεῖς) quia in vocum ex„plicatione non tam etymon, „quam vſus, reſpicitur". *Cle„ricus.*

Εὔφρονα καρπὸν] Laetificum: Sic εὐφρόνη nox quiete reficiens, recreans corpora, laetificans homines. *Guietus.*

Ἡ δὲ δυωδεκάτη τῆς ἑνδεκάτης μέγ' ἀμείνων.
Τῇ γάρ τοι νεῖ νήματ' ἀερσιπότητος ἀράχνης,
Ἤματος ἐκ πλείου, ὅτε τ' ἴδρις σωρὸν ἀμᾶται.

Duodecimus tamen vndecimo multo melior.
Hoc enim net fila in aëre fuſpenſus araneus
Die adulto, quum et prudens (formica) aceruum colligit.

776. ἀμείνων] κρείττων. 777. νεῖ] κλώθει. ἀερσιπότητος] ὁ ἐν τῷ ἀέρι πετόμενος. 778. ἤματος ἐκ πλείου] ἐρχομένης (ſic). ἴδρις] ἐπιστήμων μύρμηξ. σωρὸν] σῖτον. ἀμᾶται] ἀμᾷ· θησαυρίζει.

777. et 778. deeſt in cod. Senat.

777. Τῇ γάρ τοι] Subintellige ἡμέρᾳ ex ſuperioribus. *Idem.*

Ἀερσιπότητος] A verbo ἀείρω et ποτὴ volatus, aduerſus aliorum opinionem. *Scaliger.*

778. Ἤματος ἐκ πλείου] Ἐκπλείῳ vna voce, hoc eſt, die pleno, aeſtiuo ſcilicet. Nam hiberni dies ſunt dimidii tantum. Infra εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ πλέῳ ἤματι. *Guietus.* Gallice ad verbum exprimas *en plein jour*, hoc eſt, medio die, quemadmodum interpretatur hunc locum *Ioſ. Scaliger*, vt diximus ad v. 768. Sic dicebant πλεώνυξ, *la pleine nuit*, quamuis aliter vocem interpretetur *Heſychius.* Clericus.

Ὅτε ἴδρις] Hoc nomen formicae κατ' ἐξοχὴν datum. Horat. *Paruula nam exemplo magni eſt formica laboris.* Guietus.

Solet *Heſiodus* deſignare animalia nominibus adiectiuis, quibus eorum natura vel ſollertia optime deſcribitur. Sic pro Cochlea habet Φερέοικον, *domiportam*, pro' hirundine ὀρθογόην, *mane lugentem.* Nullum Epitheton formicae melius conueniat, quam ἴδρις, quam in rem vide quae collegit *Sam. Bochartus* Hieroz. Part. II. Lib. IV. c. 22. Quod autem hic dicitur duodecimo die menſis colligere aceruum, nemo neſcit tam verum eſſe, quam araneum telam eo potiſſimum die texere, hoc eſt, plane ridiculum et falſum. Quare miror Poëtam noſtrum tam confidenter mentitum, in re quae a puerulis argui poterat. Superſtitione, ſcilicet, animus praepeditus mendacio patet, clauſus eſt veritati. Sed quod magis mireris, non Poetae, ſed Phyſici, hoc eſt, veritatis indagatores, ſomnia eiuſmodi, pro rebus compertis, venditarunt; quod ex *Bocharti* collectaneis eiuſdem Libri Cap. XXI. agnoſces. Sunt enim prolixiora, quam hunc transferri queant. *Clertius.*

Τῆδ' ἰσὸν στήσαιτο γυνὴ, προβάλοιτό τε ἔργον.
Μηνὸς δ' ἰσαμένου τρισκαιδεκάτην ἀλέασθαι 780

Hoc telam ordiatur mulier, et inchoet opus.
Mensis autem inchoati decimotertio caueto

779. προβάλλοιτο (sic)] αἴξοι. 780. ἀλέασθαι] ἐκφεύγειν.

779. προβάλλοιτο Augusti.

779. Τῆδ' ἰσὸν στήσαιτο γυνὴ] Ἰστὰς Graeci vocant ligna illa erecta, quibus stamina intenduntur ad telam faciendam. *Hesychius*: ἰστὸς τὸ ὀρθὸν ξύλον τῆς νεὼς καὶ τὸ ὑφαντικόν. Latinis *iugum*, vel *tela iugalis* Catoni. Ἰστοπέδη etiam dicebatur. *Hesychius*: ἰστοπέδη ξύλον ὀρθὸν ἐπὶ τῆς τραπέζης, ᾧ προσδέδεται ὁ ἱστός. Latinis dicta ea ligna *pedes telae*. Glossae: *pedes telae*, ἱστόποδες. Dionysius, in Bassaricis, de Dardania vrbe Indiae, in qua mulieres, intra vnum diem detexebant:

Ἤ οἱ Δαρδανίην ναίων πόλιν εὐρυάγυιαν
Ἐνθάδε πέπλα γυναῖκες Ἀθηναίης ἰότητι
Αὐτῆμαρ κρεκόωσιν, ἐφ' ἱστοπόδων τανύσσας,
Αὐτῆμαρ δ' ἔπαμόν τε καὶ ἐξ ἱστῶν ἐρύσαντο:

Vno die, stamen in tela iugali extenderunt, detexuerunt et defecuerunt. Primum igitur, in tela contexenda, telae pedes erigere et iugum iis imponere, quod *Ouidius telam iugo iungere* dixit, *Hesiodus* ἰσὸν στήσασθαι. Deinde stamina telae, vel iugo telae adnectere, quod *telam stamine intendere* dixit *Ouidius*, et *stamen tela suspendere*. Graeci στήμονα στῆσαι, atque inde etymologia τοῦ στήμονος et *staminis*. Graecis enim στήμων ἀπὸ τοῦ στῆσαι, quod in tela staret. Dorice στάμων, Latine *stamen*, vt τέρμων, *termen*, et similia. Attici dicebant προφορεῖσθαι, cum telam stamine intendebant. *Pollux*: στῆσαι τὸν στήμονα, ἢ τὰ σημόνια, καὶ προφορεῖσθαι. *Hesychius*: προφορεῖσθαι τὸ ταῖς διαζομέναις τὸν στήμονα παραδιδόναι. *Hesiodus* προβάλλεσθαι hoc idem dixit:

Ἰσὸν δὲ στήσασα προβάλληται μέγα ἔργον.

Haec *Cl. Salmasius* ad *Iulii Capitolini* Pertinacem p. 127. quae vera sunt, quamquam ex memoria male *Hesiodi* versum profert. *Clericus*.

Προβάλοιτό τε ἔργον] Instituat opus. *Guietus*.

780. Μηνὸς δ' ἰσαμένου] Posterioribus temporibus, ἰσάμενος μὲν ad primam dumtaxat decadem porrigebatur; sequens decas tribuebatur μεσέντι μηνί. Vide *Iulium Pollucem* Lib. I. C. VII. §. 5. Sed *Hesiodi*

Σπέρματος ἄρξασθαι· φυτὰ δ' ἐνθρέψασθαι ἀρίστη.
Ἕκτη δ' ἡ μέσση μάλ' ἀσύμφορός ἐστι φυτοῖσιν·
Ἀνδρογόνος τ' ἀγαθή· κούρη δ' ἀ σύμφορός ἐστιν,
Οὔτε γενέσθαι πρῶτ', ἔτ' ἄρ γάμῳ ἀντιβολῆσαι.
Οὐδὲ μὲν ἡ πρώτη ἕκτη κούρῃσι γενέσθαι. 785
Ἄρμενος, ἀλλ' ἐρίφοις τ' ἀμνειν καὶ πώεα μήλων·
Σηκόν τ' ἀμφιβαλεῖν ποιμνήϊον ἦπιον ἦμαρ.
Ἐσθλὴ δ' ἀνδρογόνος, φιλέει δέ τε κέρτομα βάζειν,

Sementem facere incipias: plantis vero inſerendis optimus eſt.
Sextus vero medius valde incommodus eſt plantis:
Viriparus bonus; puellae vero non vtilis eſt,
Neque gignendae primum, nec nuptui collocandae.
Nec primus quidem ſextus puellis gignendis
Aptus eſt, ſed hoedis caſtrandis et gregibus ouium.
Stabuloque circumſepiendo paſtorali benignus dies eſt.
Bonus vero viriparus, amatque conuitia loqui,

782. ἕκτη – ἡ μέση (ſic)] ἑπταιδεκάτη. ἀσύμφορος] ἀνωφελὴς. 784. ἀντιβολῆσαι] ἐπιτυχεῖν. 786. ἄρμενος] ἁρμαδία. πώεα] ἀρνία. 787. σηκὸν] μάνδραν. ἀμφιβαλεῖν] συνήσασθαι. ἦπιον (ſic)] ἥμερον. 788. φιλέει] φιλεῖ. κέρτομα] ὑβριστικὰ. βάζειν] λέγειν.

781. Σπέρματος δ' Auguſt. ἐνθρέψασθαι B. 60. 699. Iunt. 1. 2. 782. μέση Auguſt. φυτοῖσι Ald. Iunt. 1. 2. 783. Ἀνδρόγενος Coiſl. δ' ἀγαθή Auguſt. Acad. Trinc. Steph. marg. 785. κούρη τε B. 60. 699. Coiſl. Acad. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. κούρη τε Auguſt. Ald. 787. ἀμφιβλεῖν Iunt. 2. ἦπιον Auguſt. 788. φιλέει δέ κε κέρδεα Trinc. κέρδεα Steph. marg.

Heſiodi aeuo, ad vigeſimum diem menſis erat ἑξάμενος. Vide v. 798. *Clericus.*

781. Ἐνθρέψασθαι ἀρίστη] Scribe ἐντρέψασθαι. ab ἐντρέφειν. *Guietus.*

782. Ἕκτη δ' ἡ μέσση] Hoc eſt, ἕκτη μεσοῦντος, ἕκτη ἐπὶ δέκα. *Idem.* Fallitur *Pollux*, loco antea memorato, vbi dicit *Heſiodum* vocare μέσην decimam quintam, cum ſic vocet omnes dies ſecundi δεκημέρου. Μετὰ τὴν I, inquit, Ἡσίοδος μὲν Ε, τὴν μέσην φησὶ: *poſt decimam Heſiodus quintam vocat mediam.* Clericus.

785. Ἡ πρώτη ἕκτη] Vero et primo ſexta. *Guietus.*

Ἡ πρώτη ἕκτη] Hoc eſt, ſextus dies primae decadis, ſeu μηνὸς ἑξαμένου. *Clericus.*

Ψεύδεά θ', αἱμυλίους τε λόγους, κρυφίους τ' ἐαρισμούς.
Μηνὸς δ' ὀγδοάτῃ κάπρον καὶ βοῦν ἐρίμυκον
Ταμνέμεν, ἡρῆας δὲ δυωδεκάτῃ ταλαεργούς.
Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ, πλέῳ ἤματι, ἴσορα φῶτα

Mendaciaque, et blandos ſermones, et occulta colloquia.
Menſis vero octauo caprum et bouem mugientem
Caſtrato, mulos autem duodecimo laborioſos.
Viceſimo vero in magno, pleno die, prudentem virum

789. ἐαρισμοὺς] ὁμιλίας γυναικείους. 790. ἐρίμυκον] πολλὰ μυκώμενον. 791. ταμνέμεν] τέμνειν. ἡρῆας] ἡμιόνους. ταλαεργοὺς] ἐθλίους· ταλαιπώρους.

789. αἱμυλίους Ald. ἐαρισμοὺς Iunt. I.

791. Οὐρῆας δὲ] Subintelligе ταμνέμεν. *Guietus.*

792. Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ πλέῳ] Hoc eſt, vigeſima menſis aeſtiui. ſubintellige, ἤματος ἐκπλείου. Πλέῳ ἤματι] Largo, aeſtiuo, vt ſupra ἤματος ἐκπλείου. *Idem.*

Πλέῳ ἤματι] Hoc eſt, cum nihil deeſt plenae luci, orto ſole, eoque etiamnum ſupra horizontem verſante. Vide ad v. 778. *Clericus.*

Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ] Nimium hic nos fruſtrantur Interpretes. Itaque quamuis haec reiicere poteramus in notas noſtras, ad ipſos, hic tamen monere viſum. Εἰκὰς in menſe multiplex eſt: μεγάλη dicitur poſtrema, reſpectu priorum. Atque haec eſt cauſa, cur in Nebulis Comicus dicat σελήνην ἄγειν εἰκάδας. Ὁρῶν ἄγουσαν τὴν σελήνην εἰκάδας. Non bene intellexit locum illum Graecus Interpres. Quaeritur enim cur cum τῇ τριακάδι finis ſit plerumque lunae et menſis, cum τῇ τριακάδι ſit ſatisfaciendum ſoeneratoribus, miſer tamen Strepſiades περὶ τῶν εἰκάδων agat. Atque hic Interpretis rationes videntur mihi λίαν ἀπροσδιόνυσοι. Εἰκάδες eleganter πληθυντικῶς dicuntur, cum plures ſint. Ἡ μεγάλη εἰκὰς vltima eſt menſis Veterum. Eſt autem dies illa, quae vigeſimarum vltima eſt: μεγάλη enim eſt ἡ ὑςάτη quae τὴν ἔνην καὶ νέαν praecedit. Obſeruant enim Veteres, etiam Athenienſes ante Solonem, ἄχρι τριακάδος μόνον τὸν μῆνα ἠριθμημένον. Εἰκὰς μεγάλη, eſt Pridie Calendarum: nona et vigeſima. At Interpres Ariſtophanis ἡ μεγάλη εἰκὰς, inquit, ἀπὸ εἰκοςῆς πρώτης, ἕως εἰκοςῆς ἐνάτης τοῦ φθίνοντος. Ita totum tempus a XXI. vſque ad XXIX. μεγάλη εἰκὰς eſſet. Sed hic, vt diximus, terminus illius temporis intelligitur, quae eſt viceſima et nona. Quam nugentur

Γείνασθαι· μάλα γάρ τε νόον πεπυκασμένος ἐστίν.
Ἔσθλὴ δ' ἀνδρογόνος δεκάτη, κούρη δέ τε τετρὰς
Μέσση· τῇ δέ τε μῆλα, καὶ εἰλίποδας ἕλικας βοῦς, 795
Καὶ κύνα καρχαρόδοντα, καὶ ἀρῆας ταλαεργοὺς
Πρηΰνειν· ἐπὶ χεῖρα τιθεὶς· πεφύλαξο δὲ θυμῷ
Τετράδ' ἀλεύασθαι φθίνοντός θ' ἱσαμένου τε,
Ἄλγεα θυμοβορεῖν. μάλα τοι τετελεσμένον ἦμαρ,

Generato: valde enim animo ſapiens eſt.
Bonus autem viriparus decimus, puellae vero et quartus
Medius. hoc vero et oues, et pedes flectentes camuros boues,
Et canem aſperis dentibus, muloſque laborioſos
Cicurato, manum imponens. teneto vero memoria
Quarto die vt vites finientis et inchoantis menſis
Doloribus conficere animum. valde hic ſacer eſt.

794. et 795. τετρὰς μέσση] ἤγουν τεσσαρεσκαιδεκάτη. μῆλα] πρόβατα. εἰλίποδας ἕλικας] ἑλικοειδῶς κινοῦντας τὰς πόδας. 796. καρχαρόδοντα] ἀξαῖς ὀδόντας ἔχοντας. ἀρῆας] ἡμέρους. ταλαεργοὺς] ταλαιπόρους. 797. πρηΰνειν] πραΰνειν· ταπεινῶν. πεφύλαξο] φύλαττε. 798. ἀλεύασθαι] ἐκφεύγειν. 799. θυμοβορεῖν] κινεῖν τὴν ψυχήν. τετελεσμένον] ἱερόν.

793. γείνεσθαι B. 60. γίνεσθαι Acad. Trinc. Steph. Com. Heinſ. μάγα Senat. Trinc. Com. πεπωμένος Trinc. Steph. marg. 794. δεκάτη Ald. τε deeſt in cod. Auguſt. 795. τῇδε Auguſt. εἰλίποδας Ald. 799. τε τελεσμένον Ald.

gentur Interpretes, qui πλεῖον ἦμαρ idem cum εἰκάδι μεγάλῃ eſſe putant, in notis ad ipſos oſtendimus: ex quibus reliqua petenda quae ad Heſiodi intellectum faciunt. Quicquid enim hic praetermittimus, ad Interpretes olim notauimus. *Heinſius.*

794. Κούρη δὲ τετρὰς] Scribe: κούρη δέ τε τετρὰς. an ſcribendum κούρη δὲ τετάρτη μέσση; placet. ſic ſupra ἕκτη μέσση. ἡ τεσσαρεσκαιδεκάτη, vt ſupra ἡ ἕκτη μέση. *Guietus.*

Τετρὰς μέσση] Hoc eſt, quartus dies τοῦ μεσοῦντος μηνός. *Clericus.*

798. Φθίνοντος ἱσαμένου τε] Ergo nulla mentio fiebat τοῦ μεσοῦντος. Vide ad v. 780. *Clericus.*

Τετράδ' Φθίνοντος θ' ἱσαμένου τε] Τὴν δ. καὶ τὴν κ. δ. *Guietus.*

799. Ἄλγεα θυμοβορεῖν] Omnes, nempe, dies fauſti erant hilariter tranſigendi, ne diei fauſtitas ominoſa triſtitia corrumperetur. Itaque, quoad licuit, oportuit, *Heſiodo* au-

Ἐν δὲ τεταάρτῃ μηνὸς ἄγεσθαι ἐς οἶκον ἄκοιτιν,
Οἰωνοὺς κρίνας, οἳ ἐπ' ἔργματι τούτῳ ἄριστοι.
Πέμπτας δ' ἐξαλέασθαι· ἐπεὶ χαλεπαί τε καὶ αἰναί.
Ἐν πέμπτῃ γάρ φασιν Ἐριννύας ἀμφιπολεύειν,
Ὅρκον τιννυμένας, τὸν Ἔρις τέκε πῆμ' ἐπιόρκοις.
Μέσσῃ δ' ἑβδομάτῃ Δημήτερος ἱερὸν ἀκτὴν

Quarto autem menſis vxorem domum ducito,
Obſeruatis auibus, quae ad hanc rem ſunt optimae.
Quintos vero euitato: quia noxii ſunt et graues.
In quinto enim aiunt Furias obambulare,
Horcum vindicantes, quem Eris in perniciem peperit periurorum.
Medius vero ſeptimus Cereris ſacrum munus

800. ἄκοιτιν] γυναῖκα. 801. κρίνας] σκοπήσας. ἔργματι] πράγματα. ἄριστοι] [ſubaud.] εἰσὶ. 802. ἐξαλέασθαι] ἐκφεύγειν. αἰναὶ] βαρεῖαι. 803. ἀμφιπολεύειν] περιπατεῖν. 804. τιννυμένας] ἀπαιτούσας. τὸν] ὄντινα. τέκε] ἔτεκε. πῆμ'] πῆμα· βλάβην.

800. ἄγεσθαι δὲ Iunt. 1. 2. ἄγεσθαι δ' ἐς Ald. ἄγεσθ' εἰς Trinc. 801. ἔρματι B. 60. 803. φασιν Acad. Trinc. 804. τιννυμένας Acad.

ctore, quarto, decimo quarto, et vigeſimo quarto, conuiuiis ac compotationibus triſtitiam et curas animo pellere. Miror hunc ſenſum fugiſſe *Plutarchum* et Graecos alios Interpretes. *Clericus.*

Ἄλγεα θυμοβορεῖν] An? θυμοβορῆ, pro θυμοβόρα. θυμοβορὴς pro θυμοβόρος. ἀλεύασθαι δεῖ τὰς τετράδας ἄλγεα θυμοβορῆ. παράθεσις. τετελεσμένον ἦμαρ] Subintellige ἡ τετρὰς. τετελεσμένον an religioſum? Heſych. τετελεσμένον, μεμιασμένον. *Guietus.*

801. Οἰωνοὺς κρίνας] Vide Tzetzem. *Guietus.*

804. Ὅρκον τιννυμένας] Τὴν ἐπιορκίαν. *Guietus.*

Ὅρκον τιννυμένας] Scripſimus in verſione *Horcum*, vt hoc Numen ab Orco, hoc eſt, Plutone ſecerneretur; nam perperam confunderentur. Nemo Poëtarum dixit Plutonem eſſe Eridis filium, quod de *Horco* hic habet *Heſiodus*. Alibi Deum iurisiurandi praeſidem diximus. Vide not. ad v. 219. *Clericus.*

805. Μέσσῃ δ' ἑβδομάτῃ] Decimo ſeptimo. Vide v. 794. Cum ſic diuiderent menſem in tres decadas, mirum eſt ſecundae decadi, *Heſiodi* tempore, non fuiſſe nomen. Vide not. ad v. 780. *Clericus.*

Μέσσῃ δ' ἑβδομάτῃ] Τῇ τοῦ μεσοῦντος ἑβδομάτῃ. *Guietus.*

806. Εὖ

Εὖ μάλ' ὀπιπτεύοντα εὐτροχάλῳ ἐν ἀλωῇ
Βάλλειν· ὑλοτόμον τε ταμεῖν θαλαμήϊα δῶρα,
Νήϊά τε ξύλα πολλὰ, τά τ' ἄρμενα νηυσὶ πέλονται.
Τετράδι δ' ἄρχεσθαι νῆας πήγνυσθαι ἀραιάς.
Εἰνὰς δ' ἡ μέσση ἐπιδείελα λώϊον ἦμαρ 810

Diligenter inſpiciens bene aequata in area
Ventilato: arborumque ſector incidito cubicularia ligna,
Naualiaque ligna multa, et quae nauibus congrua ſunt.
Quarto vero incipito naues compingere tenues.
Nonus autem medius pomeridianus melior dies.

806. ὀπιπτεύοντα] βλέποντα. εὐτροχάλῳ (ſic)] εὐκύκλῳ. βάλλειν] ερωνύειν (ſic). θαλαμήϊα δῶρα] τὰ τῆς οἰκίας ξύλα. 808. νήϊα] τὰ τῆς νηὸς. 810. εἰνὰς - ἡ μέση (ſic)] ἐννεακαιδεκάτη. ἐπιδείελα] κατὰ τὴν μεσημβρίαν. λώϊον] ἄριστον.

806. ὀπιπτεύοντας Trinc. ἐυτροχάλῳ Ald. εὐτροχάλῳ Auguſt. τὰ εὐτροχάλῳ B. 60. Mox male in ed. Cler. eſt ἀλοῇ. 808. ἄρμενα Auguſt. 810. μέση Auguſt. ἐπὶ δείελα Steph. marg.

806. Εὖ μάλ' ὀπιπτεύοντα] Diligenter obſeruans τὴν 13. ſcilicet. an aream? Εὐτροχάλῳ] Id eſt, λείᾳ. *Idem.* Ὀπιπτεύοντα] Vide de hac voce adnotata ad v. 29. *Clericus.*

807. Βάλλειν] Θέσθαι, ερωννύειν, ventilare. *Guietus.*

808. Τά τ' ἄρμενα νηυσὶ πέλονται] Apta, commoda nauibus faciendis. *Idem.*

809. Πήγνυσθαι ἀραιάς] Scribe, πήγνυσθ' ἀραιάς. ſupra ἄρχεσθ' ἀμητῦ. compingere tenues, non craſſas. vulgo *hiantes.* Homer. λάψοντες γλωσσῃσι ἀραιῇσιν, hoc eſt, λεπταῖς tenuibus. *Idem.* Ἀραιὰς] Merito improbat *Guietus* verti hic *hiantes*, nam *hiantes* naues dicuntur quae tempeſtate, aut illiſione fractae aquam per rimas admittunt. *Tenues* vertimus, quod tenues ſint nauium parietes, cum ea ſit frequens vocis ἀραιὰ ſignificatio. Forte etiam *leues* potuiſſemus vertere, vt fluctuantes inſulae dicuntur νῆσοι ἀραιαὶ, vt habet *Euſtathius* ad Iliad. pag. 1151. Ed. Rom. Sic *Callimachus* de Inſula Delo, Hymno in Delum v. 191.

Ἔϛι διειδομένη τὶς ἐν ὕδατι νῆσος ἀραιὴ,
Πλαζομένη πελάγεσσι.

Eſt nota quaedam in aqua Inſula leuis, errans per maria. Ad quem locum, conſule virum doctiſſimum *Ezech. Spanhemium.* Clericus.

810. Εἰνὰς δὲ μέσση] Poſtea meminit πρωτίσης εἰνάδος, et τρισεινάδος, vnde

Πρωτίστη δ' εἰναὶς παναπήμων ἀνθρώποισιν.
Ἐσθλὴ μὲν γάρ θ' ἥδε Φυτευέμεν, ἠδὲ γενέσθαι,
Ἀνέρι τ' ἠδὲ γυναικί· καὶ ἔπποτε πάγκακον ἦμαρ.
Παῦροι δ' αὖτ' ἴσασι, τρισεινάδα μηνὸς ἀρίστην
Ἄρξασθαί τε πίθοιο, καὶ ἐπὶ ζυγὸν αὐχένα θεῖναι
Βουσὶ καὶ ἡμιόνοισι καὶ ἵπποις ὠκυπόδεσσι.
Νῆα πολυκληῖδα θοὴν εἰς οἶνοπα πόντον
Εἰρύμεναι. παῦροι δέ τ' ἀληθέα κικλήσκουσι.

Primus vero nonus prorſus innoxius hominibus.
Bonus ſiquidem eſt ad plantandum, et ad generandum,
Tam viro quam mulieri: nec vmquam prorſus malus dies.
Sed pauci rurſus ſciunt tertium nonum menſis optimum
Relinendis doliis, et ad iugum collo imponendum
Bobus et mulis et equis celeribus.
Nauem multa tranſtra habentem celerem in nigrum pontum
Deducito. ſed pauci veracem dicunt.

811. πανατήμων] ἀγαθὴ· χωρὶς βλάβης. 812. ἥδε] καὶ bis. 814. ἴσασι] γινώσκουσι. τρισεινάδα] τὴν εἰκοστὴν ἐννάτην. 816. ὠκυπόδεσσι] ταχέσι. 817. πολυκληῖδα] πολυκάθεδρον. 818. εἰρύμεναι] ἕλκειν. κικλήσκουσι] καλοῦσι.

812. γάρ τ' ἥδε Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Com. γὰρ ἥδε Senac. Trinc. φυτεύειν Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. φυτεύειν τ' ἥδε B. 60. φυτεύειν ἥδε Coiſl. 814. αὖτε Auguſt. Acad. 815. ἐπὶ deeſt in cod. Aug. 817. πόντον Trinc. 818. κικλήσκουσιν Ald.

liquet tres εἰνάδας aut enneadas in menſe fuiſſe. *Clericus.*

Ἐπιδείελα λωΐτον ἦμαρ] Ἐπιῤῥηματικῶς] μετὰ τὴν μεσημβρίαν, ἐπὶ τῇ δείλῃ, ἐπὶ τῆς δείλης. *Guietus.*

812. Ἐσθλὴ μὲν γάρ τ' ἥδε] An? ἡ δὲ. placet. *Idem.*

814. Τρισεινάδα] Viceſimam ſeptimam intelligo, Interpretes vigeſimam nonam exponunt. *Idem.* Fallitur. Vide v. 810.

815. Ἄρξασθαί τε πίθοιο] *Percer un tonneau.* ſup. lib. α ἔργ. ἀρχομένου δὲ πίθοιο καὶ λήγοντος κορέσασθαι. ἐπὶ ζυγὸν θεῖναι. ordo ζυγὸν θεῖναι ἐπὶ αὐχένα. *Idem.*

817. Εἰς οἶνοπα πόντον] Purpureum. *Idem.* Imo, *nigrum.*

818. Ἀληθέα κικλήσκουσι] An? dicunt, enunciant. Interpres γινώσκουσι. ſic ſcribendum videtur. τῇ τρισεινάδι, ſcilicet.

Τετράδι δ' οἶγε πίθον. περὶ πάντων ἱερὸν ἦμαρ
Μησσήη· παῦροι δὲ μετ' εἰκάδα μηνὸς ἀρίστην,
Ἠῶς γινομένης· ἐπιδείελα δ' ἐστὶ χερείων.
Αἴδε μὲν ἡμέραι εἰσὶν ἐπιχθονίοις μέγ' ὄνειαρ.
Αἱ δ' ἄλλαι μεταίδυποι, ἀκήριοι, ὅτι φέρουσαι.

Quarto vero aperi dolium. prae omnibus ſacer dies eſt
Medius: pauci pero poſt viceſimum menſis optimum,
Aurora oriente: pomeridianus vero eſt deterior.
Et hi quidem dies ſunt hominibus magno commodo.
Ceteri autem intercidentes ſunt, nihil ſignificantes, nihil ferentes.

819. τετράδι] ἤγουν τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην (ſic). οἶγε] ἄνοιγε. περὶ πάντων] περισσῶς. 820. μετ' εἰκάδα] τὴν εἰκοστὴν τετάρτην. 821. ἠῶς γινομένης] ἡμέρας ἀρχομένης. ἐπιδείελα] κατὰ τὴν μεσημβρίαν. 822. μέγ' ὄνειαρ] μεγάλη ὠφέλεια. 823. μεταίδυποι] μεταξὺ πίπτουσι. ἀκήριοι] ἄψυχοι.

Inter v. 818. et 819. habet Trinc. verſum hunc: τῷμος ἐδιωτάτη πέλεται τμηθεῖσα σιδήρῳ. 820. Μέσση· παῦροι δ' αὖτε B. 60. 699. R. S. Coiſl. Auguſt. Acad. Senat. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Com. Heinſ. μέσσην Trinc. 821. ἐπὶ δείελα Steph. marg. 823. αἴδ' Auguſt. ἀκύριοι, ὅτοι Trinc.

ſcilicet. Nam a ſuperioribus pendet hic verſus. *Idem.*

Ἀληθέα] Hoc eſt, cui prorſus fidere queas, ſi vera ſit haec lectio. Plerique, nempe, diem illum non quidem πάγκακον, ſed nec πάγκαλον dicebant, verum dubium et incertum; quo, nempe, ſuſcepta interdum bene, interdum male ſuccederent. *Clericus.*

820. Μέσση] Subintellige τετρὰς. Μετ' εἰκάδα μηνὸς ἀρίστην] Τὴν τετάρτην μετ' εἰκάδα, hoc eſt, τὴν εἰκοστὴν τετάρτην. Aliter Interpretes. ἀρίστην εἶναι poſt τὴν εἰκάδα. *Guietus.*

821. Ἠῶς γενομένης] Mane, ab aurora vſque ad meridiem. *Idem.*

822. Μεταίδυποι] Intercidens, inter alias cadens, παρεμπίπτων. Sic Interpretes. An? μεταίδυπος, caſſus, irritus, a ſonitu qui notat inanitatem. μεταίδυποι, κεναὶ, vacuae, caſſae, irritae, nihil fati ſignificantes. Metaphora a vaſis vacuis, nucibus caſſis et ſimilibus, quae ſonitu vacuitatem produnt. placet. ἀκήριοι vero ſunt ἄκηροι, κῆρα οὐκ ἔχουσαι, nihil fati notantes. Ἀκήριος, κηρὶ non obnoxius. *Idem.*

824. Ἄλλος

Ἄλλος δ' ἀλλοίην αἰνεῖ, παῦροι δέ τ' ἴσασιν.
Ἄλλοτε μητρυιὴ πέλει ἡμέρη, ἄλλοτε μήτηρ. 825
Τάων εὐδαίμων τε καὶ ὄλβιος, ὃς τάδε πάντα

Sed alius aliam laudat, pauci vero norunt.
Interdum nouerca est dies, interdum mater.
De his beatusque et felix, qui haec omnia

824. αἰνεῖ] ἐπαινεῖ. παῦροι] ὀλίγοι. ἴσασιν] γινώσκουσι. 825. μητρυιὴ] μητρυιὰ. πέλει] ἐστι (hic). ἡμέρη] ἡμέρα. 826. τάων] τούτων τῶν ἡμερῶν.

825. μητρυιὰ Senat. Trinc.

824. Ἄλλος δ' ἀλλοίην αἰνεῖ] Videtur *Plutarchus*, in Commentario ad *Hesiodi* Opera et Dies, ex quo multa Graeci Interpretes subinde Scholiis suis adspergunt, egisse de hac quaestione, vtrum sint alii dies fausti, alii vero infausti. Certe in vita Camilli, memorata Allienſi clade, ita porro pergit: περὶ δ' ἡμερῶν ἀποφράδων, εἴ τε χρὴ τίθεσθαί τινας, εἴ τε μή, Ἡράκλειτος ἐπέπληξεν Ἡσιόδῳ τὰς μὲν ἀγαθὰς ποιεμένῳ, τὰς δὲ φαύλας, ὡς ἀγνοοῦντι φύσιν ἡμέρας ἁπάσης μίαν οὖσαν, ἑτέρωθι διηπόρηται: *de diebus nefastis habendine sint quidam necne, et an recte Hesiodum, qui alios bonos, alios statuit malos, quasi ignoret cuiusvis diei eamdem esse naturam, reprehenderit Heraclitus, alio loco disputauimus.* Postea recenset exempla dierum, quibus non semel clades accepta fuerat, aut victoria relata. Deinde, ne credas ex iis exemplis vllum certum consectarium duci posse, contraria profert, hisce verbis: Ῥωμαῖοι τῆς αὐτῆς ἡμέρας πρότερον μὲν ὑπὸ Κίμβρων τὸ μετὰ Κηπίωνος ἀπέβαλον στρατόπεδον, ὕστερον δὲ Λευκόλλου στρατηγοῦντος Ἀρμενίους καὶ Τιγράνην ἐνίκησαν. Ἄτταλος δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ Πομπήϊος Μάγνος ἐν τοῖς αὐτῶν γενεθλίοις ἀπέθανον. καὶ ὅλως ἐσὶ πολλὰς ἐπ' ἀμφότερα ταῖς αὐταῖς χρησαμένας ἀποδείξαι περιόδοις: *Eodem die Romani prius, duce Caepione, a Cimbris castris exuti sunt; postea vero ductu Luculli Armenios et Tigranem vicerunt. Attalus autem Rex et Pompeius Magnus natalitiis suis mortui sunt. Paucis vt dicam, multos possim ostendere qui in vtramque partem iisdem vsi sunt temporum periodis.* Haec cum ita sint, credibile est *Plutarchum* probasse castigationem *Heraclitii*, si modo sibi constitit; adeoque iudicasse Poëtam non fuisse recensendum inter *paucos qui scirent* singulorum dierum fata, quibus se accenseri voluit, sed inter omnes omnino mortales, quibus

Εἰδὼς ἐργάζηται, ἀναίτιος ἀθανάτοισιν,
Ὄρνιθας κρίνων, καὶ ὑπερβασίας ἀλεείνων.

ΤΕΛΟΣ.

Sciens operatus fuerit, inculpatus diis,
Auguria obſeruans, et delicta euitans.

FINIS.

827. εἰδὼς] γινώσκων. ἀναίτιος] ἄμεμπτος διαμένων. 828. κρίνων] σκοπῶν. ὑπερβασίας] ἐκτροπὰς τῶ καλῶ. ἀλεείνων] ἐκφεύγων.

827. ἐργάζεσθαι Senat. ἀναίτιος Iunt. 2. 828. ὑποβασίας Iunt. 2.

quibus nihil ſimile compertum eſt. Quis enim non videt anilia eſſe et vana omnia, quae hic habentur? *Clericus.*

827. Ἐργάζηται ἀναίτιος ἀθανάτοισιν] Hoc eſt, nihil inconſultis et inuitis Diis aggreditur. *Guietus.*

Verſu vlt. Ὑπερβασίας ἀλεείνων] Non ſunt intelligendae omnes ὑπερβασίαι, ſed eae demum, quae committuntur contra auſpiciorum diſciplinam, vt verba proxime antecedentia ſuadent. Ὑπερβασίαι enim dicuntur quaeuis delicta, quibus modum et limites a Ratione poſitos tranſilimus. *Heſychius*: Ὑπέρβασις, ὕβρις, ἀδικία, κόρος, μαρτυρία (nempe, ψευδὴς, niſi ſit hic mendum) ὑπερηφανία, παράβασις ὅρκων. Ὑπερβασίης, ἀδικίας, ὑπερηφανίας. *Phocylides*:

Ἀγρὸν γείτονος ὄντος ἀπόσχεο, μηδ' ἄρ' ὑπερβῆς·
Πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίαι δ' ἀλεγειναί.

Ab agro vicino abſtine, neque tranſilias (terminos) *omnium optimus eſt modus, tranſgreſſiones vero ſunt noxiae.* Idem:

Μέτρῳ μὲν φαγέειν καὶ πίνειν, μυθολογεῖν τε.
Πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίη δ' ἀλεεινή.

Cum modo edito, et bibito, et loquitor. Omnium optimus eſt modus, tranſgreſſio vero vitanda. Qua in ſententia, longe ſaluberrima, deſinimus, modum tandem hiſce commentationibus noſtris imponentes, vt ad alia grauiora redeamus. *Clericus.*

ΗΣΙΟΔΟΥ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΙΑ.

Ex Euſtathio.

Οὐρανίη δ' ἄρ' ἔτικτε Λίνον πολυήρατον υἱὸν,
Ὃν δὴ ὅσοι βροτοί εἰσιν ἀοιδοὶ καὶ κιθαρισταί,

HESIODI

FRAGMENTA.

Ex Euſtathio.

Vrania peperit Linum amabilem filium,
Quem quotquot ſunt homines cantores et fidicines,

1. Λίνον] *Euſtathius* hos verſus habet ad Iliad. Σ. 570. pag. Edit. Rom. 1163. vbi illuſtrantur. Dignum eſt notatu, in Phoenicia Lingua, לין *lin* ſignificare *eiulatum*, *gemitum*; quod nomen ei impoſitum eſt, ob luctum quo eum diſcipuli proſequuti ſunt, vt oſtendit in hiſce verſibus *Heſiodus*. Vixit Linus iis temporibus, quibus Lingua et Litterae Phoeniciae in Graecia vigebant. *Diodorus Siculus* Bibliothecae Lib. III. prodidit ex *Dionyſio Mythologo*, πρῶτον εὑρέτην γενέσθαι Λῖνον ῥυθμῶν καὶ μέλους· ἔτι δὲ Κάδμου κομίσαντος ἐκ Φοινίκης τὰ καλούμενα γράμματα, πρῶτον εἰς τὴν ἑλληνικὴν μεταθεῖναι διάλεκτον, καὶ τὰς προσηγορίας ἑκάστῳ τάξαι, καὶ τὸς χαρακτῆρας διατυπῶσαι, κοινῇ μὲν ἓν τὰ γράμματα Φοινίκια κληθῆναι, διὰ τὸ παρὰ τοὺς Ἕλληνας ἐκ Φοινίκων μετενεχθῆναι· διὰ δὲ τῶν Πελασγῶν πρώτων χρησαμένων τοῖς μετατεθεῖσι χαρακτῆρσι, Πελασγικὰ προσαγορευθῆναι. τὸν δὲ Λῖνον ἐπὶ ποιητικῇ καὶ μελῳδίᾳ θαυμασθέντα μαθητὰς σχεῖν πολλοὺς, ἐπιφανεστάτους δὲ τρεῖς, Ἡρακλέα, Θάμυριν, καὶ Ὀρφέα. τούτων δὲ τὸν Ἡρακλέα κιθαρίζειν μανθάνοντα, διὰ τὴν τῆς ψυχῆς βραδυτῆτα μὴ δύνασθαι δέξασθαι τὴν μάθεσιν· ἔπειθ' ὑπὸ τοῦ Λίνου πληγαῖς ἐπιτιμηθέντα διοργισθῆναι, καὶ τῇ κιθάρᾳ τὸν διδάσκαλον πατάξαντα ἀποκτεῖναι:

Πάντες μὲν θρηνῶσιν ἐν εἰλαπίναις τε χοροῖς τε,
Ἀρχόμενοι δὲ Λίνον καὶ λήγοντες καλέουσι.

Omnes lugent in conuiuiis et choris,
Incipientesque Linum et desinentes vocant.

κτεῖναι: *Linum, apud Graecos, primum inuentorem rythmorum et melodiae fuisse; praeterea cum Cadmus attuliſſet ex Phoenicia litteras, vt dicuntur, primum eas tranſtuliſſe in Graecam Linguam, et nomina ſingulis impoſuiſſe et characteres formaſſe. Vulgo igitur litteras Phoenicias dici, quod ad Graecos a Phoenicibus tranſlatae ſint; cum vero Pelaſgi primi vſi eſſent mutatis characteribus, Pelaſgicas eſſe vocatas. Linum autem poetica et cantu mirabilem, multos habuiſſe diſcipulos, ſed tres illuſtriſſimos, Herculem, Thamyrin et Orpheum; ex hiſce, Herculem, cum diſceret canere cythara, ingeniique tarditate diſciplinam non caperet, deinde a Lino plagis caſtigatum in iram erupiſſe, citharaque percuſſum magiſtrum occidiſſe.* Poſtea ex eodem narrat, Λίνον τοῖς Πελασγικοῖς γράμμασι συνταξάμενον τὰς τῶ πρώτω Διονύσω πράξεις καὶ τὰς ἄλλας μυθολογίας, ἀπολιπεῖν ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν. *Linum litteris Pelaſgicis cum conſcripſiſſet primi Dionyſii res geſtas, et alias mythologias, reliquiſſe eas in commentariis.* Haec paullo pluribus exſcripſimus, non tantum vt liqueret nos non temere e Phoenicia Lingua deducere nomen Lini, ſed etiam vt quae de Lino feruntur hic exſtarent. Si haec ſciuiſſet aut in animum reuocaſſet *Herodotus*, minime miratus fuiſſet *Linum* vocatam lugubrem cantilenam, apud Aegyptios alioſque vicinos populos. Verba eius ſunt Lib. II. c. 79. quae proferemus, quia et quae diximus firmant et lucem *Heſiodi* loco foenerantur: Τοῖσι δὲ πολλὰ ἐπάξιά ἐστι νόμιμα, καὶ δὴ καὶ ἄεισμα ἔνεστι Λῖνος, ὅσπερ καὶ ἐν τε Φοινίκῃ ἀοίδιμός ἐστι καὶ ἐν Κύπρῳ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ. κατὰ μέντοι ἔθνεα οὔνομα ἔχει. συμφέρεται δὲ ὠυτὸς εἶναι τὸν οἱ Ἕλληνες Λῖνον ὀνομάζοντες ἀείδεσι· ὥστε πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀποθωυμάζειν με τῶν περὶ Αἴγυπτον ἐόντων, ἐν δὲ δὴ καὶ τὸν Λῖνον ὁκόθεν ἔλαβε τ' οὔνομα: *Quibus* (Aegyptiis) *cum alia ſint egregia inſtituta, tum vero etiam eſt Linus, cantio in Phoenice et Cypro et aliis locis decantata; quae varium quidem, pro ſingularum gentium differentia, nomen habet; ſed quam conuenit eamdem eſſe quam Graeci, Linum vocantes, canunt; ita vt cum alia multa, quae ſunt in Aegypto, tum etiam illud admirer vnde Lini deſumſerit nomen.* Nimirum, ſic vocabatur lugubris hymnus in Aegyptia Lingua, quemadmodum

Ex Eodem.

"Ακρον ἐπ' ἀνθερίκων καρπὸν θέεν, οὐδὲ κατέκλα· 5
Ἀλλ' ἐπὶ πυραμίνων ἀθέρων δρομάεσκε πόδεσσι.
— — καὶ ὁ σινέσκετο καρπόν.

Ex Eodem.

— — ἕνεκα Νύμφην
Εὑράμενος ἴλεων μίχθη ἐρατῇ φιλότητι.

Ex Eodem.

Ἐν δίῃ Ὑρίῃ Βοιωτίῃ ἔτρεφε κούρην.

Ex Eodem.

Per ſummum ſpicarum fructum cucurrit, neque rupit,
Sed in acutis ariſtis curſitauit pedibus.
— — nec corrupit fruges.

Ex Eodem.

— — propterea Nympham
Cum inueniſſet fauentem, miſtus eſt amabili concubitu,

Ex Eodem.

In diuina Hyria Boeotia nutriuit puellam.

modum in Phoenicia; cum qua multa communia vocabula habuit. Eodem nomine ſimilis hymnus vocabatur, apud Graecos, in honorem antiquiſſimi Poëtae eadem de ratione. Lugubrem autem fuiſſe hymnum, apud Aegyptios, oſtendit in ſequentibus *Herodotus*, quamuis in eo falli videatur, quod putet *Linum*, apud eos, nomen viri fuiſſe, qui aliter *Maneros* diceretur, cum ſit nomen hymni in laudem Manerotis. Hymni, qui diceretur *Linus*, meminit etiam *Euſtathius* loco laudato. *Clericus.*

5. "Ακρον] Eſt imitatio *Homeri* Iliad. Υ, 227. vbi de equabus ſuis Aeneas:

"Ακρον ἐπ' ἀνθερίκων καρπὸν θέον, οὐδὲ κατέκλων.

Similes aut maiores hyperbolas, de celeritate Camillae, habet *Virgilius* Aeneid. VII. ſub finem, quas vix defendi poſſe putauit *Henr. Stephanus*, in Diſſert. de Criticis Veteribus. *Clericus.*

De *Iphiclo* haec dicuntur, de quo *Heſiodum* ita ſcripſiſſe teſtatur etiam *Scholiaſtes Apollonii* l. 1. v. 45. Τοῦτον Ἡσίοδος ἐπὶ πυρίνων ἀθέρων τρέχειν φησί. Porro vltimum Hemiſtichium in aliis editionibus ſeorſim citatur ex Athenaeo. *Robinſ.*

9. Ὑρίῃ] Regio eſt prope Aulidem, de qua vide *Stephanum*, qui ad hunc Heſiodi verſum reſpicit. Eum habet *Euſtathius* ad Iliad. B, 496. pag. 264. *Clericus.*

11. Ἄλφος]

Ex Eodem.

Καὶ γάρ σφιν κεφαλῇφι κατὰ ῥεύος αἰνὸν ἔχευεν·
Ἄλφος γὰρ χρόα πάντα κατέσχεθεν· ἐκ δέ νυ χαῖται
Ἔῤῥεον ἐκ κεφαλέων· ψίλωτο δὲ καλὰ κάρηνα.

Ex Eodem.

Ὅς τε Λιλαίηθεν προχέει καλλίῤῥοον ὕδωρ.

Ex Eodem.

Τηλεμάχῳ δ' ἄρ' ἔτικτεν ἐϋζώνος Πολυκάστη,
Νέστορος ὁπλοτάτη κούρη Νηληιάδαο,
Περσέπολιν, μιχθεῖσα διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην.

Ex Eodem.

Etenim eorum capitibus affudit frigus graue;
Vitiligo enim cutem omnem tenuit; capilli vero
Defluebant ex capitibus; et decaluabantur pulcra capita.

Ex Eodem.

Quique ex Lilaea profundit pulcre fluentem aquam.

Ex Eodem.

Telemacho vero peperit bene cincta Polycasta,
Nestoris minima natu filia Nelidae,
Persepolin, mista per auream Venerem.

12. Ἄλφος] Quod morbi genus sit docebit *Celsus* Lib. V. c. 28. §. 19. Optandum esset eos, qui primi fragmenta haec *Hesiodi* collegerunt, notasse non tantum nomina Scriptorum in quibus ea inuenerant, sed etiam loca; hoc est, libros, capita, paginas, versus etc. vt videremus qua occasione prolata et an recte exscripta sint. Nunc otiosum esse oporteat eum, qui ea quaerere aggrediatur, et multum laborem posse in cassum suscipere, quod nobis non vacat. *Clericus.*

14. Ὅς τε Λιλαίηθεν] *Eustathius* hunc locum profert pag. 275. vbi sermonem habet de Cephisso fluuio, ad Iliad. B, 523. *Clericus.*

17. Νέστωρ] Hoc fragmentum in Heinsianis Editionibus, aliisque ex iis propagatis, legebatur inferius, inter fragmenta ex *Stephano* collecta. Hic vero adscripserat, ad oram codicis, ex *Eustathio* desumtum, doctissimus *Graeuius*, quasi omissum. Itaque hic reliquimus, cum non multum interesset vbi legeretur, modo ne repeteretur, aut omitteretur. Exstat autem apud *Stephanum* in voce *Gerenia*, qui ex primo Catalogo haec profert, et apud *Eustathium* pag. 231. Ed. Romanae. De hac historia vide *Apollodorum* Lib. I. Cap. IX. §. 9. *Clericus.*

Ex Eodem ad Iliad. B.

Νέσωρ οἷος ἄλυξεν ἐν ἀνθεμόεντι Γερήνῳ.

Ibidem.

Κτεῖνε δὲ Νηλῆος ταλασίφρονας υἱέας ἐσθλοὺς
Ἕνδεκα, δωδέκατος δὲ Γερήνιος ἱππότα Νέσωρ
Ξεῖνος ἐὼν ἐτύχησε παρ' ἱπποδαμοῖσι Γερήνοις.

Ex Eodem.

— — Φύλεα φίλον μακάρεσσι θεοῖσι.

Ex Eodem.

— — Παῦροι γὰρ ἐοίκασι πατράσι παῖδες,
Οἱ πλέονες κακίους.

Ex Strabone.

Καὶ κούρην Ἀραβοιο, τὸν Ἑρμάων ἀπάνευθε
Γείνατο, καὶ Θρονίη κούρη Βήλοιο ἄνακτος,

Ex Eodem.

Neſtor ſolus vitauit in florida Gereno.

Ibidem.

Occidit Nelei laboris ferentes filios fortes
Vndecim, duodecimus vero Gerenius eques Neſtor,
Peregre profectus erat ad Gerenios equitandi peritos.

Ex Eodem.

— — Phyleum carum immortalibus Diis.

Ex Eodem.

— — Pauci ſimiles ſunt patribus filii,
Plures ſunt deteriores.

Ex Strabone.

Et filiam Arabi, quem Mercurius innoxius
Genuit et Thronia filia Beli Regis.

22. Φύλεα] Occurrit apud *Euſtath.* p. 125. Edit. Rom. *Fragm. ined.* Robinſon.

23. Παῦροι] Occurrit apud *Euſtath.* ad Il. ε, v. 235. vbi tamen inuerſo verborum ordine citatur — Παῦροι γὰρ παῖδες ἐοίκασι πατράσιν. *Fragm. ined.* Robinſon.

25. Καὶ κούρην Ἀραβοιο] Antea legebatur Ἀραβος et τὴν, quae, vt recte *Iſaac. Caſaubonus* ad pag. 29. Lib. I. *Strabonis*, monſtroſa eſt lectio, quippe quae duos patres eidem filiae, duos maritos eidem vxori affingit. *Clericus.*

Ἑρμάων] Nomen hoc a Poetis aeque tribuitur Mercurio ac Ἑρμῆς, vt animaduertit *Caſaubonus*, qui protulit hunc verſum *Moſchi*:

Ὡς

Ex Eodem.

Υἱεῖς ἐξεγένοντο Λυκάονος ἀντιθέοιο,
Οὓν ποτε τίκτε Πελασγός.

Ex Eodem.

Ἦτοι γὰρ Λοκρὸς Λελέγων ἡγήσατο λαῶν,

Ex Eodem.

Filii nati sunt Lycaonis, Diis similis,
Quem olim genuerat Pelasgus.

Ex Eodem.

Certe enim Locrus Lelegi praeerat populo,

Ὡς χέλην Ἑρμάων, κιθάρην ὡς ἀδὺς Ἀπόλλων.

Quod ille notat, contra Interpretem Latinum *Strabonis*, qui frustra emendare conatus erat locum *Hesiodi*. Idem.

Ἀκάκητα] Hoc est Epithetum Mercurii. *Homerus* Iliad. Π, 185.

— — παρελέξατο λάθρῃ
Ἑρμείας ἀκάκητα.

Concubuit clam Mercurius innoxius. Blandiebantur tamen Poëtae Mercurio, cum *innoxium* vocabant Deum furum, mercatorum, oratorum etc. et cuius nequitiam ceteroqui celebrabant. Vide Hymnum in Mercurium inter Homericos, et Dialogos Deorum *Luciani*. Ceterum notare debuerant collectores fragmentorum *Hesiodi*, locum hunc proferri ex eius *Catalogo*. Idem.

27. Υἱεῖς] Hoc fragmentum habet *Strabo* Lib. V. p. 153. vbi agit de Pelasgis, de quibus etiam non inutilia dicenda haberemus, si hic ea res ageretur. *Clericus.*

29. Ἦτοι γὰρ Λοκρὸς Λελέγων] Hic locus exstat apud eumdem Geographum Lib. VII. p. 222. et pro Ἀλέας, vt edidit *Heinsius*, habet ἀλέκας, quod suspectum mendi merito habet *Is. Casaubonus*. At *Claud. Salmasius* aliter hunc locum legebat atque interpretabatur ad *Solinum* p. 103. Ed. Vltraiectinae: „De Locris, inquit, „quod Leleges olim dicti sint „fidem facere possunt hi versus *Hesiodi*, qui exstant apud „*Strabonem*, qui interpretatur: τῇ γὰρ ἐτυμολογίᾳ τὸ „συλλεκτὰς γεγονέναι τινὰς „ἐκ παλαιᾶ αἰνίττεσθαί μοι „δοκεῖ: *ipsa etymologia obscure mihi indicare videtur fuisse „quosdam olim collectitios.* Sic „λεκτὰς accepit, apud *Hesiodum*, ἀντὶ τῶν συλλεκτῶν „καὶ μιγάδων, *pro collectitiis „et mistis.* Tales enim Leleges fuere, qui et errones varia Graeciae tenuere loca. „Sed hic non est Poëtae sensus. Λέλεγας, quasi λογάδας et λεκτὰς dictos censet, „qui ex electis et eximiis lapidibus, quos Deucalion iaciebat,

Τὼς ῥα ποτὲ Κρονίδης Ζεὺς ἄφθιτα μήδεα εἰδὼς
Λεκτὸς ἐκ γαίης Ἀλέας πόρε Δευκαλίωνι. 30

Ex Eodem.

Ὤκεε δ' Ὠλενίην πέτρην ποταμοῖο παρ' ὄχθας
Εὐρείης Πείροιο.

Quos olim Saturnius Iupiter immortalia conſilia agitans
Electos ex terra Aleas dederat Deucalioni.

Ex Eodem.

Habitauit Oleniam rupem, fluuij ad ripas
Benefluentis Piri.

„ciebat, nati ſunt. Ita igitur „legendum, in vltimo verſu: „Λεκτὸς ἐκ γαίης λαὸς πόρε Δευκαλίωνι „Et Λέλεγας λαὸς interpre„tatur λεκτὸς λαὸς, *lectos populos*. *Heſychius*: Λεκτοὶ, „ἀριστεῖς. Idem: Λογάδες, „οἱ ἐπίλεκτοι. Legi etiam „poſſet:

„Λεκτὸς ἐκ γαίης λαέων πόρε Δευκαλίωνι.

„Quod et verius exiſtimo. „Λαὸς autem idem *Heſiodus* „ἀπὸ τῶν λάων lapidibus, „quos reformando generi humano poſt tergum iaciebat „Deucalion, ſcribit appellatos. „Ex praecipuis et egregiis formatos vult τὸς Λέλεγας, „atque inde dictos. Haec vir ſummus, erudite et feliciter, vt innumera alia. Poſſimus ex Phoenicia Lingua oſtendere originem nominis *Lelegum*, ita vt dicti ſint a לח *leabb*, quod *viride* ſonat, reduplicatis radicalibus, quia Leleges errones ſeu Nomades erant, qui *viridia paſcua* ſectabantur. *Clericus.*

Cares olim Lelegas a nonnullis vocatos fuiſſe, teſtatur Herodotus l. 1. „Εἰσὶ δὲ τὲ„των Κᾶρες μὲν ἀπιγμένοι εἰς „τὴν ἤπειρον ἐκ τῶν νήσων. „Τὸ γὰρ παλαιὸν ἐόντες Μίνω „τε κατήκοοι, καὶ καλεόμενοι „Λέλεγες, εἶχον τὰς νήσους etc. In his Cares quidem ex inſulis tranſierunt in continentem. Olim enim Minoi parebant appellatique Leleges, inſulas habitabant. etc. Κατὰ μὲν δὴ Κᾶρας ἕτω Κρῆτες λέγεσι γενέσθαι. Οὐ μέν τοι ὁμολογέεσι τέτοισι οἱ Κᾶρες, ἀλλὰ νομίζεσι αὐτοὶ ἑωὐτοὺς εἶναι αὐτόχθονας ἠπειρώτας, καὶ τῷ ἐνόματι τῷ αὐτῷ ἀεὶ διαχρεωμένους τῷ περ νῦν. Hunc in modum Cretenſes de Caribus referunt. Quanquam his non aſſentiuntur ipſi Cares, qui ſe aborigines et indigenas continentis eſſe exiſtimant, et eodem nomine, quo nunc, ſemper vſos. Eosdem quidem memorat Virgilius Aen. l. 8. ſed a Caribus diſcernit: *Hic* Lelegas *Caraſque ſagittiferosque Gelonos.* Rob.

32. Ὤκεε δ' Ὠλενίην] Eſt apud *Strabonem* Lib. VIII. p. 236. *Clericus.*

34. Ἐξ

Ex Eodem.

Ἐξ ὧν ὄρειαι νύμφαι θεαὶ ἐξεγένοντο,
Καὶ γένος ἀτιδάνων Σατύρων ἀμηχανοεργῶν,
Κούρητές τε θεοὶ, φιλοπαίγμονες, ὀρχηστῆρες.

Ex Eodem.

Θαῦμά μ' ἔχει κατὰ θυμὸν, ὅσους ἐρινεὸς ὀλύνθους
Οὗτος ἔχει, μικρός περ ἐών, εἴποις ἂν ἀριθμόν.

Responsio ex Eodem.

Μυρίοι εἰσὶν ἀριθμὸν, ἄτερ μέτρου γε μέδιμνος.

Ex Eodem.

Ex quibus montanae Nymphae ortae sunt,
Et genus nequam Satyrorum malorum facinorum auctorum
Cureteſque Dii, ludorum amantes, saltatores.

Ex Eodem.

Admiratio animum meum tenet, qua tot caprificus grossos
Hic habeat, quamuis paruus; dixeris numerum.

Responsio ex Eodem.

Decies mille sunt numero, medimnus sine mensura,

34. Ἐξ ὧν] Fragmentum hoc legitur apud *Strabonem* Lib. X. p. 325. vbi multis agit de Curetibus. *Clericus.*

Ὄρειαι νύμφαι] De Nymphis, vide dicta ad Theogoniam vss. 187. et 215. *Idem.*

35. Γένος ἀτιδανῶν Σατύρων ἀμηχανοεργῶν] Nota sunt ex fabulis libidinosa facta Satyrorum Nymphis insidiantium, aut cum Baccho compotantium; ad quorum mores hic respicit *Hesiodus*. Propterea, re melius expensa, dictos putem Satyros a radice Phoenicia שטר *schatar*, quae, apud Arabes, significat *molestum esse*, *malefaciendo lassare*. Sic tandem defatigatis Nymphis aut mulieribus potiebantur. *Clericus.*

36. Κουρῆτές τε Θεοὶ, φιλοπαίγμονες, ὀρχηστῆρες] Vltimum Epithetum Curetum propemodum mihi persuadet dictos a Radice Phoenicia כרר *charar*, vnde כרכר *chircher*, quod est *saltauit*. Nihil insignius in Curetibus, quam Saltatio, vt docet *Strabo*, loco memorato. Vide etiam quae de iis congessit vir illustris et de litteris amoenioribus bene meritus *Exech. Spanhemius* in *Callimachum* ad Hymn. in Iovem v. 52. *Clericus.*

37. Θαῦμα] *Strabo* Lib. XIV. p. 442. vbi Calchas rem quae-siuisse dicitur a Mopso filio Mantus, quae Tiresiae filia fuerat. *Clericus.*

39. Μύριοι] Responsio est Mopsi. *Clericus.*

Εἷς δὲ περισσεύει, τὸν ἐπελθέμεν οὐκ ἐδύναο,
Ὡς φάτο, καί σφιν ἀριθμὸς ἐτήτυμος εἴδετο μέτρῳ,
Καὶ τότε δὴ Κάλχανθ' ὕπνος θανάτοιο κάλυψε.

Ex Eodem.

Ὃς παρὰ Πανοπίδα . . . . . Γληκώνα τ' ἐρυμνὴν,
Καί τε δι' Ὀρχομενῦ εἰλιγμένος εἶσι, δράκων ὥς.

Ex Eodem.

Γλακτοφάγων εἰς αἶαν ἀπήναις οἰκί' ἐχόντων,

Ex Eodem.

Αἰθίοπας, Λίβυάς τ', ἠδὲ Σκύθας ἱππημολγούς.

Ex Eodem.

Δωδώνην, φηγόν τε Πελασγῶν ἔδρανον ἦεν.

Vnus vero ſupereſt, quem numerare nequiſti.
Sic dixit, et iis verus numerus menſurae cognitus eſt.
Tum vero Calchantem ſomnus mortis texit.

Ex Eodem.

Qui ad Panopidem . . . et Gleconem munitam
Et qui per Orchomenum circumuolutus it, vt ſerpens.

Ex Eodem.

Galactophagorum in terram, habentium domos in plauſtris.

Ex Eodem.

Aethiopas, Libyaſque et Scythas, qui equas mulgent.

Ex Eodem.

Dodonamque, et ad fagum Pelaſgorum ſedem iuit.

43. Ὃς παρὰ [Πανοπίδα] Hoc fragmentum eſt apud *Strabonem* Lib. IX. p. 292. vbi de Cephiſſo fluuio loquitur, quem hiſce verbis deſcribit. *Clericus.*

45. Γλακτοφάγων] *Quorum plauſtra vagas rite trahunt domos.* Guietus. Strabo Lib. VII. p. 209. ait *Heſiodum*, ἐν τῇ καλυμένῃ γῆς περιόδῳ ſcripſiſſe Phineum ab Harpyis abductum fuiſſe *in terram lacte viuentium* etc. hoc eſt, Getarum, quorum regionem et gentem deſcribit eo loco Geographus. *Clericus.*

46. Αἰθιόπας] Legitur apud *Strabonem* Lib. VII. p. 208. qui aliquot verſus Heſiodi ex Eratoſthene exſcripſerat, ſed quorum ſupereſt tantum primus, iſque corruptiſſimus. Pro Λίβυάς τε ἠδὲ legitur τε Λιγυσὶ δὲ. *Heinſius* edidit Λιγυὰς, ſed qui melius cum Aethiopibus coniungi poſſunt, quam Libyes? *Clericus.*

47. Δωδώνην] Eſt apud eumdem Geographum Lib. VII. p. 226. vbi ſermo eſt de Pelaſgis. *Clericus.*

Apud Eumdem, ἐκ τῶν Ἠοίων.

Ἢ οἵη διδύμας ἱερὰς ναίουσα κολωνὰς,

Apud Eumdem ex Eoeis.

Aut qualis gemina ſacra incolens iuga,

48. Ἢ οἵη διδύμας] Eſt apud *Strabonem* Lib. IX. p. 304. et Lib. XIV. p. 445. et apud *Stephanum* in voce Ἄμυρος. *Caſaubonus* legit Διδύμας, quod nomen eſt proprium montis, et pro ἀντ', ἀγχ', hoc eſt, ἄγχι prope; ſed, vt recte *Berkelius*, in Stephanum, ἀντ' poteſt eſſe pro ἄντα e regione. Praeterea *Strabo* habet Βοιβιάδος. Non dicit Geographus hos verſus lectos in Eoeis, ſed ex primis voculis conieciſſe videtur hoc *D. Heinſius*. Huc autem transferemus quod habet *Iſaac. Caſaubonus* ad Lib. I. *Strabonis*, p. 29. de hoc opere *Heſiodi* et alio affinis argumenti, qui Catalogus vocabatur. Cum ergo laudaſſet Geographus Catalogum: „Videri, „inquit, poterat illud opus „*Heſiodi* intelligi, quod Ἠοίην, „vel Ἠοίας μεγάλας Graeci „Scriptores ſolent nuncupare. „Sed ex Scholiaſte *Apollonii* „diſcimus diuerſa haec eſſe „opera. Sic enim ille ſcribit „in Lib. II. Φήνεα Ἡσίοδος „ἐν ταῖς μεγάλαις Ἠοίαις ὅτι „Φρίξῳ τὴν ὁδὸν ἐμήνυσεν. ἐν „δὲ τῷ γ'. καταλόγῳ etc. „Certum eſt tamen Eoeas quo„que *Heſiodi* aliud fuiſſe nihil, „quam mulierum praeſtantiſ„ſimarum Catalogum. Nam „hoc recte a doctiſſimo viro „*Ioan. Aurato* eſt animaduer„ſum. Nos etiam poſtea ob„ſeruauimus, non *Heſiodum* „tantum ſed et *Soſicratem* Opus „eodem fere indice edidiſſe. „Athenaeus Lib. XIII. Ἐπεί„περ ἡμῖν ἐμποδὼν ἐγένε κα„τάλογον γυναικῶν ποιε„μένοις, ἃ κατὰ τὰς Σωσικρά„τας τὰ Φαναγορίτα Οἶας ἢ „τὸν τῶν γυναικῶν κατάλογον „Νικαινέτα τὰ Σκμία. Vbi „legendum cenſemus Οἶας et „de quodam Soſicratis Opere „accipiendum, cui, ad *Heſiodi* „imitationem, titulum fecerat „Οἶοι, quod et ipſe ſua exem„pla omnia, per vocem οἷος, „inciperet, vt *Heſiodus* per „ἢ οἵη. Nam illud quidem du„bitari non poteſt, fuiſſe illud „Soſicratis opus certorum ho„minum Catalogum. Omnia „antem exempla ita incepiſſe „coniectura eſt, meo iudicio, „admodum probabilis. Quam „etiam confirmat, quod *Ti„mon* quoque in Sillis, idem „fecerat etc.“ Cetera lege apud ipſum Scriptorem. Quae cum expenderem diligentius, non duxi hic omittendum, ſi *Scutum Herculis* ſit fragmentum *Ooearum*, in prima voce ἢ οἵη nihil eſſe mutandum. Sed vix intelligo qui poſt longiſſimam digreſſionem, qua clypeus Herculis, eiuſque cer-

Δωτίῳ ἐν πεδίῳ πολυβότρυος ἀντ' Ἀμύροιο,
Νίψατο Βοιβιάδος λίμνης πόδα παρθένος ἁδμής.
Ex Pausania.
Ὕηττος δὲ Μόλυρον Ἀρίσβαντος φίλον υἱὸν
Κτείνας ἐν μεγάροις σύνης ἕνεχ' ἧς ἀλόχοιο,
Οἶκον ἀποπρολιπὼν φεύγ' Ἄργεος ἱπποβότοιο.
Ἶξεν δ' Ὀρχομενὸν Μινυήιον· καί μιν ὄγ' Ἥρως
Δέξατο, καὶ κτεάνων μοῖραν πόρεν, ὡς ἐπιεικές.
Ex Eodem.
Φύλας δ' ὤπυιεν κύρην κλειτῆ Ἰολάῃ
Λειποφίλην· ἣν δ' εἶδος Ὀλυμπιάδεσσιν ὁμοίη.
Ἡ δέ οἱ . . . . . υἱὸν ἐνὶ μεγάροισιν ἔτικτεν,

Dotio in campo, e regione racemosi Amyri,
Abluit, aqua Boebeïde, pedem virgo intacta.
Ex Pausania.
Hyettus vero Molyrum, Arisbantis carum filium,
Cum occidisset domi, propter concubitum eius coniugis,
Domo relicta, fugit Argo equos pascente,
Venit vero Orchomenum Minyarum, eumque Heros
Excepit et opum partem largitus est: vt aequum erat.
Ex Eodem.
Phylas compressit filiam clari Iolai
Lipophilen; erat autem forma Deabus similis.
Illa vero ei . . . . . filium domi peperit.

tamen cum Cygno describuntur, posset Poeta sequens exemplum ordiri iterum vocibus, ἢ οἵη. *Clericus.*

51. Ὕηττος] Hoc fragmentum est apud *Pausaniam*, in Boeoticis p. 598. qui, cum dubitet an Eoeae sit Poëma *Hesiodi*, sic hos versus prolaturus praefatur: Ὕήττῳ δὲ ἐποιήσατο μνήμην καὶ ὁ τὰ ἔπη συνθεὶς, ἃς μεγάλας Ἠοίας καλέσιν Ἕλληνες: *Hyetti mentionem fecit qui versus composuit, quos Graeci vocant magnas Eoeas.* De Hyetto vide plura apud *Pausaniam.* Clericus.

56. Φύλας] Sunt hi versus apud eumdem Scriptorem, in Boeoticis, p. 605. Vbi sub nomine *Hesiodi* non laudat hoc opus. Interpres Pausaniae Latinus *Romulus Amasaeus* vocem Ἠοίας p. 599. verterat perabsurde *Orientalia monumenta*, hic, non melius, *magnas matutinas.* Clericus.

62. Δώ-

Θηρώ τ' εὐειδῆ ἰκέλην Φαέσσι σελήνης.
Θηρὼ δ' Ἀπόλλωνος ἐν ἀγκοίνῃσι πεσοῦσα
Γείνατο Χείρωνος κρατερὸν μένος ἱπποδάμοιο.

Ex Scholiaſte Apollonii.

Δώδεκα γὰρ Νηλῆος ἀμύμονος υἱέες ἦμεν,
Νέστωρ τε, Χρόμιός τε, Περικλύμενός τ' ἀγέρωχος
Ὄλβιος, ᾧ πόρε δῶρα Ποσειδάων ἐνοσίχθων
Παντοῖ'· ἄλλοτε μὲν γὰρ ἐν ὀρνίθεσσι φάνεσκεν
Αἰετός· ἄλλοτε δ' αὖτε πελέσκετο (θαῦμα ἰδέσθαι)
Μύρμηξ· ἄλλοτε δ' αὖτε μελισσέων ἀγλαὰ φῦλα·
Ἄλλοτε δεινὸς ὄφις καὶ ἀμείλιχος. εἶχε δὲ δῶρα
Παντοῖ', ὄχ ὀνομαστὰ, τά μιν καὶ ἔπειτα δόλωσε
Βουλῇ Ἀθηναίης.

Ex Eodem.

Θεσσάμενος γενεὴν Κλεαδαίμου κυδαλίμοιο,

Theronemque pulcram ſimilem radiis Lunae.
Thero vero cum incidiſſet in vlnas Apollinis,
Peperit fortem Chironem equorum domitorem.

Ex Scholiaſte Apollonii.

Duodecim enim Nelei praeſtantis filii eramus,
Neſtor, Chromiuſque et Periclymenus ferox,
Felix, cui dederat dona Neptunus terrae quaſſator
Omnis generis; aliquando enim inter aues videbatur
Aquila; aliquando vero erat, (mirabile viſu!)
Formica, aliquando apium ſplendida examina;
Aliquando terribilis ſerpens, et ferus. Habebatque dona
Omnis generis, quae dici nequeunt, et eum deinde fefellerunt
Mineruae conſilio.

Ex Eodem.

Theſſamenus ſobolem Cleadaemi illuſtris.

62. Δώδεκα] Legitur hoc fragmentum in Scholiaſte *Apollonii*, ad v. 156. Lib. I. Argonauticorum, vbi etiam explicatur. *Clericus.*

71. Θεσσάμενος] Ad v. 824. Lib. I. Argonauticorum. Legitur Κλεαδαίκ in Ed. *Stephani.* Clericus.

Ex Eodem.

Ἔνθ' οἵγ' εὐχέσθην Αἰνηΐῳ ὑψιμέδοντι.

Ex Eodem.

Αἰήτης δ' υἱὸς φαεσιμβρότου ἠελίοιο.

Ex Eodem.

Αὐτὸς δ' ἐν πλήσμῃσι διιπετέος ποταμοῖο,

Ex Eodem.

— — Λαιψηρῇσι ποσί. 75

Ex Eodem.

Νῆσον ἐς ἀνθεμόεσσαν, ἵνα σφισὶ δῶκε Κρονίων.

Ex Eodem.

Tunc illi vouebant Aeneio ſupremo.

Ex Eodem.

Aeetes verò filius mortalibus illucentis Solis.

Ex Eodem.

Ipſe autem in exundationibus fluuii a Ioue delapſi.

Ex Eodem.

— — Delicatis pedibus.

Ex Eodem.

Inſulam in ventoſam vbi iis dedit Saturnius.

72. Εὖθ'] Ad v. 297. Lib. II. Argonauticorum. *Clericus.*

Ἔνθ'] Sic edidit Robinſonus. Vulgo erat Εὖθ' et in verſione: *Rectèque.*

74. Αὐτὸς] Ad v. 757. lib. I. Argonauticorum. *Clericus.*

75. Λαιψηρῇσι] Occurrit lib. I. v. 456. Sic explicatur a Scholiaſte vox Λαιψηρὸν. Παρὰ τὸ λίαν ἀερηρός· ἢ παρὰ τὸ λῶ, τὸ θέλω πεποίηται. Ἡσίοδος δέ φησι — Λαιψηρῇσι ποσὶ, τοῖς κατ' ὄψιν ἡδέσιν. *Fragm. ined.* Robinſon.

76. Νῆσον] Occurrit apud Scholiaſtem Apollonii Rhod. l. 4. v. 892. Inſula Sirenum intelligitur. Explicantur enim hi verſus Apollonii: Αἶψα δὲ νῆσον Καλὴν, ἀνθεμόεσσαν ἐσέδρακον, ἔνθα λίγειαι Σειρῆνες σίνονται Ἀχελωΐδες. — Ἤκολούθησεν Ἡσιόδῳ ἔτως ὀνομάζοντι τὴν νῆσον τῶν Σειρήνων. *Fragm. ined.* Robinſ.

77. Ἕλληνες] Tres poſteriores verſus inuenio in Scholiaſte Pindari ad Od. IV. Pythiacorum. Duos priores quaerentis, apud Lycophronis Scholiaſten, oculos fugerunt. Interea non dubito quin legendum ſit, vt edidi, v. 2. Δῶρος non Χῶρος, vt erat in Heinſianis Editionibus. Credideriim etiam legendum Ἕλληνος, hoc eſt, υἱοί. Notum enim eſt hos fuiſſe Hellenis filios.

Vide

Ex Scholiaſte Pindari et Lycophronis, ἐν τῇ ἡρωϊκῇ γενεαλογίᾳ.

Ἕλληνος δ' ἐγένοντο θεμιστοπόλᾳ βασιλῆος,
Δῶρός τε Ξοῦθός τε, καὶ Αἴολος ἱππιοχάρμης.
Αἰολίδαι δ' ἐγένοντο θεμιστοπόλοι βασιλῆες
Κρηθεὺς, ἠδ' Ἀθάμας καὶ Σίσυφος αἰολομῆτις,
Σαλμωνεὺς τ' ἄδικος, καὶ ὑπέρθυμος Περιήρης.

Ex eodem Scholiaſte Pindari.

Τῇ μὲν ἄρ' ἄγγελος ἦλθε κόραξ ἱερῆς ἀπὸ δαιτὸς
Πυθὼ ἐς ἠγαθέην, καὶ ἔφρασεν ἔργ' ἀΐδηλα
Φοίβῳ ἀκερσεκόμῃ, ὅτε Ἰσχὺς γῆμε Κόρωνιν,
Εἰλατίδης, Φλεγύαο Διογνήτοιο θύγατρα.

Ex Scholiaſte Pindari et Lycophronis, in Heroum genealogia.

Ab Hellene geniti ſunt ius dicente rege
Doruſque, Xuthuſque et Aeolus gaudens equis,
Aeolidae autem fuerunt ius dicentes Reges,
Cretheus et Athamas et Siſyphus verſutus,
Salmoneuſque iniuſtus et ſuperbus Perieres.

Ex eodem Scholiaſte Pindari.

Venit igitur illi nuncius coruus ſacro a conuiuio,
Pythonem in diuinam, et dixit facta ignota
Phoebo intonſo, Ischyn duxiſſe Coronidem,
Ilatidem, Phlegyae Diogneti filiam.

Vide *Apollodori* Biblioth. Lib. I. Cap. VII. §, 2. *Clericus.*

Aliter leguntur hi verſus in Editione *Clerici* et aliorum:

Ἕλληνες δ' ἐγένοντο θεμιστοπόλοι βασιλῆες.
Δῶρός τε, Ξοῦθός τε, καὶ Αἴολος ἱππιοχάρμης.
Αἰολίδαι δὲ γένοντο θεμιστοπόλοι βασιλῆες
Κρηθεὺς, ἠδ' Ἀθάμας καὶ Σίσυφος αἰολομήτης,
Σαλμωνεὺς ἄδικος, καὶ ὑπέρθυμος περὶ κηρί.

Recte, vt coniecerat Clericus, legitur Ἕλληνος, non Ἕλληνες, vt patet ex *Lycophronis Scholiaſte* ad v. 284. Sed pro περὶ κηρὶ omnino legendum Περιήρης, qui, aeque ac Salmoneus, teſtante Apollodoro, erat ex Aeolidis. Male igitur apud Schol. Lycophr. ſecundo loco interſeritur Σαλμωνεὺς, etc. *Robinſ.*

83. Τῇ μὲν] Eſt in Scholiis ad III. Pythiacorum. *Clericus.*

86. Τήνδ']

Ex Eodem.

Τὴν δ' Ἀμαρυγκείδης Ἱππόστρατος ὄζος Ἄρηος,
Φυκτέως ἀγλαὸς υἱὸς, Ἐπειῶν ὄρχαμος ἀνδρῶν.

Ex Eodem.

Ἥδε δέ οἱ κατὰ θυμὸν ἀρίστη φαίνετο βουλὴ,
Αὐτὸν μὲν σχέσθαι. κρύψαι δ' ἀδόκητον * μάχαιράν τε
Καλὴν, ἣν οἱ ἔτευξε περικλυτὸς ἀμφιγυήεις.
Ὡς τὴν μασεύων οἷος κατὰ Πήλιον αἰπὺ
Λίψ' ὑπὸ Κενταύροισιν ὀρεσκώοισι δαμείη.

Ex Eodem.

Αἴσων, ὃς τέκε θ' υἱὸν Ἰάσονα ποιμένα λαῶν,
Ὃν Χείρων θρέψεν ἐνὶ Πηλίῳ ὑληέντι.

Ex Eodem. ἐν ὑποθήκαις.

Εὖ νύ τοι ἔκασα μεταλλᾷ * ἀειγενέτῃσι.

Ex Eodem.

Ἐν Δήλῳ τότε πρῶτος ἐγὼ καὶ Ὅμηρος ἀοιδοὶ

Ex Eodem.

Hanc vero Amaryncides Hippoſtratus, bellicoſus,
Phyctei inclytus filius, Epeorum dux virorum.

Ex Eodem.

Hoc animo eius optimum viſum eſt conſilium,
Ipſum quidem retinere, occultare vero inexſpectatum et gladium
Pulcrum quem ei fabricarat inclytus Vulcanus.
Vt hunc quaerens ſolus, per altum Pelium,
Rurſus a Centauris montanis domaretur.

Ex Eodem.

Aeſon, qui genuit filium Iaſonem paſtorem populorum,
Quem Chiron nutriit in Pelio ſyluoſo.

Ex eodem, in Monitis.

Recte haec ſingula quaerit immortalibus.

Ex Eodem.

In Delo primus ego et Homerus Poëtae

86. Τήνδ'] Eſt in Scholiis ad X. Olympiac. *Robinſ.*

87. Φυκτέως] Sic edidit Robinſonus, vulgo Φυκτέος, per ο.

89. Κρύψαι δ' ἀδόκητον] An? ἀδόκητα. *Guietus.*

95. Εὖ νύ τοι] In Scholiis ad VI. Pythiacorum, vbi profertur ἐκ Χείρωνος ὑποθηκῶν, quas Ἡσιόδῳ ἀνατιθέασι. *Clericus.*

96. Ἐν Δήλῳ] Occurrunt hi verſus, excepto tertio, apud Euſtathium. *Robinſon.*

99. Ἡ

Μέλπομεν, ἐν νεαροῖς ὕμνοις ῥάψαντες ἀοιδήν,
Φοῖβον Ἀπόλλωνα χρυσάορον, ὃν τέκε Λητώ.

Ex Eodem. ἐκ τῶν Ἠοίων.

Ἢ οἵη Φθίη Χαρίτων ἀπὸ κάλλος ἔχουσα
Πηνειῷ παρ' ὕδωρ καλὴ ναίεσκε Κυρήνη.

Ex Eodem, ex iisdem.

Ἢ οἵη Ὑρίη πυκινόφρων Μυκιονίκη.
Ἢ τέκεν Εὔφημον Γαιήοχῳ ἐννοσιγαίῳ,
Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι πολυχρύσου Ἀφροδίτης.

Ex Eodem.

Ἡ δ' ὑποκυσσαμένη τέκεν Αἰακὸν ἱππιοχάρμην.
Αὐτὰρ ἐπεὶ ῥ' ἤβης πολυηράτου ἵκετο μέτρον,
Μοῦνος ἐὼν ἤσχαλλε, πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Ὅσσοι ἔσαν μύρμηκες ἐπηράτου ἔνδοθι νήσου,
Τοὺς ἄνδρας ποίησε, βαθυζώνους τε γυναῖκας.
Οἳ δή τοι πρῶτον ζεῦξαν νέας ἀμφιελίσσας,

Canebamus, nouis hymnis fluentes cantionem,
Phoebum Apollinem, qui habet aureum enſem, et quem peperit Latona.

Ex Eodem, ex Eoeis.

Aut qualis Phthia, habens formam a Gratiis,
Penei ad aquam pulcra habitabat Cyrene.

Ex eodem, ex iiſdem.

Aut qualis Hyria prudens Mecionice,
Quae peperit Euphemum terrae domino et quaſſatori,
Miſta concubitu aureae Veneris.

Ex Eodem.

Haec grauida facta peperit Aeacum gaudentem equis,
Sed poſtquam iuuentutis amabilis attigit menſuram,
Solus cum eſſet, dolebat; pater vero hominum et Deorum
Quotquot erant formicae, intra amabilem Inſulam,
Eas viros fecit, et mulieres ampla cingula habentes.
Qui primum inſtruxerunt naues vtrimque remis actas,

99. Ἢ οἵη Φθίη] Ad IV. Pythiacorum, non procul ab initio. *Clericus.*

101. Ἢ οἵη Ὑρίη] Ad IV. Pythiacorum. *Clericus.*

104. Ἡ δ' ὑποκυσσαμένη] Legitur apud Scholiaſten Lycophronis p. 38. Edit. Stephanicae, vbi plura de hac fabula. *Clericus.*

109. Οἳ δή] Nonnullis verbis mutatis hi verſus leguntur etiam

Πρῶτοι δ' ἱσία θέντο νεὼς κυανοπρῴροιο. 110

Ex Eodem.

Ἦτοι ὁ μὲν Σῆρον, καὶ Ἀλάζογον υἱέας ἐσθλούς.

Ex Scholiaſte Sophoclis.

Ἔστι τις Ἐλλοπίη πολυλήϊος ἠδ' εὐλείμων,
Ἀφνείη μήλοισι καὶ εἰλιπόδεσσι βόεσσιν.
Ἐν δ' ἄνδρες ναίουσι πολύρρηνες, πολυβῶται,
Πολλοὶ, ἀπειρέσιοι, φῦλα θνητῶν ἀνθρώπων. 115
Ἐνθά γε Δωδώνη τις ἐπ' ἐσχατιῇ πεπόλισται.
Τὴν δὲ Ζεὺς ἐφίλησε, καὶ ὃν χρηστήριον εἶναι
Τίμιον ἀνθρώποις, ναῖον δ' ἐνὶ πυθμένι φηγοῦ.
Ἔνθεν ἐπιχθονίοις μαντεύματα πάντα φέρονται.
Ὃς δὴ κεῖθι μολὼν θεὸν ἄμβροτον ἐξερεείνῃ 120
Δῶρα φέρων ἔλθῃσι σὺν οἰωνοῖς ἀγαθοῖσιν.

Et primi vela poſuerunt nauis nigram proram habentis.

Ex Eodem.

Ille quidem Serum, et Alazogum filios bonos.

Ex Scholiaſte Sophoclis.

Eſt quaedam Ellopia dives ſegetum et paſcuorum,
Abundans ouibus et bobus quibus pedes recurui.
Inhabitantque eam viri habentes multos agnos et boues,
Multi, innumeri, genera mortalium hominum.
Illic quaedam Dodona in extremo tractu condita eſt,
Hanc amat Iupiter, et ſuum oraculum eſſe
Venerandum hominibus, habitans in fundo fagi.
Hinc terreſtribus vaticinia quaelibet feruntur.
Qui illuc profectus Deum immortalem interrogarit
Dona ferens venerit cum bonis auibus.

etiam apud Pindarum in Olymp. 11:

Οἱ δ' ἦτοι πρῶτον τεῦξαν νέας ἀμφιελίσσας·
Πρῶτοι δ' ἱσία θέσσαν νεὼς πτερὰ ποντοπόροιο. *Rob.*

111. Ἦτοι ὁ] Occurrit in Olymp. I. Pater autem Seri erat Halirrothius teſtante Scholiaſte. ἦν δὲ ὁ Σῆρος τοῦ Ἁλιῤῥοθίου τοῦ Ποσειδῶνος καὶ Ἀλκυόνης. *Frag. ined.* Robinſon.

112. Ἔστι τις Ἐλλοπίη] Vide Scholiaſten *Sophoclis* ad Trachinias p. 372. Ed. Stephanicae. *Clericus.*

127. Vulgo

Ex Eodem.

Ἣ τέκεθ' Ἑρμιόνην δουρικλυτῷ Μενελάῳ,
Ὁπλότατον δ' ἔτεκεν Νικόστρατον ὄζον Ἄρηος.

Ex Eodem.

Ἵκετο δ' εἰς Κρείοντα καὶ Ἡνιόχην.

Ex Aeſchyli Scholiaſte.

Ἡ δ' ὑποκυσσαμένη καλλίζωνος Στρατονίκη
Εὔρυτον ἐν μεγάροισιν ἐγείνατο φίλτατον υἱόν.
Τῷ δ' υἱεῖς ἐγένοντο Δηΐων τε Κλύτιός τε,
Τοξεύς τ' ἀντίθεος, ἠδ' Ἴφιτος ὄζος Ἄρηος.
Τὸν δὲ μέθ' ὁπλοτάτην τέκετο ξανθὴν Ἰόλειαν
Ἀντιόχη κρείουσα, παλαιὸν γένος Αὐβολίδαο.

Ex Athenaeo. ἐν τῷ δευτέρῳ Μελαμποδίας.

— — τῷδε Μάρης θοὸς ἄγγελος ἦλθε δι' οἴκου.
Πλήσας δ' ἀργύρεον σκύφον φέρε, δῶκε δ' ἄνακτι.

Ex Eodem.

Καὶ τότε μάντις μὲν δεσμὸν βιᾷ αἴνυτο χερσὶν,

Ex Eodem.

Quae peperit Hermionen haſta inclyto Menelao,
Minimum vero natu peperit Nicoſtratum Martium.

Ex Eodem.

Venit ad Creontem et Heniochen.

Ex Aeſchyli Scholiaſte.

Grauida vero facta pulcre cincta Stratonice
Eurytum domi peperit cariſſimum filium.
Cuius filii fuerunt Deion et Clytius,
Sagittarius ſimilis Diis, et Iphitus bellicoſus,
Poſt hoſce vero minimam natu peperit Ioleam
Antiope regina, priſcum genus Aubolidae.

Ex Athenaeo, e ſecundo Melampodiae.

— huic Mares celer nuntius venit, per domum,
Cum impleuiſſet argenteum ſcyphum tulit, deditque Regi.

Ex Eodem.

Et tunc vates vinculum arcus ſuſtulit manibus,

127. Vulgo erat, τ' ἐγέφοντο. τ' omiſit *Robinſonius*.
131. Τῷ δὲ Μάρης] Priora duo fragmenta ex *Athenaeo* leguntur Lib. XI. p. 498. *Clericus*.

137. Οἷα

Ἴφικλος δ' ἐπὶ νῶτ' ἐπεμαίετο· τῷ δ' ἐπόπισθεν
Σκύπφον ἔχων ἑτέρῃ, ἑτέρῃ δὲ σκῆπτρον ἀείρας
Ἔστηκεν Φύλακος, καὶ ἐνὶ δμώεσσιν ἔειπε·

Apud Eumdem. ἐκ τῶν Ἠοίων.

Οἷα Διώνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα καὶ ἔχθος,
Ὅστις ἄδην πίνει, οἶνος δέ οἱ ἔπλετο μάργος,
Σὺν δὲ πόδας χεῖράς τε δέει, γλῶσσάν τε νόον τε
Δεσμοῖς ἀφράστοισι· φιλεῖ δέ ἑ μάλθακὸς ὕπνος.

Ex Eodem.

Τὰς δὲ βροτοὶ καλέουσι Πελειάδας.

Ex Eodem.

Εὐρυγύης δ' ἔτι κοῦρος Ἀθηναίων ἱεράων.

Ex Eodem.

Ἡδὺ γὰρ ἔς' ἐν δαιτὶ καὶ εἰλαπίνῃ τεθαλυίῃ
Τέρπεσθαι μύθοισιν, ἐπὴν δαιτὸς κορέσωνται.

Iphiclus vero ad humeros inſtabat ei, a tergo,
Scyphum tenens altera manu, altera vero ſceptrum tollens
Stabat Phylacus et inter famulos dixit.

Apud Eumdem, ex Eoeis.

Qualia Dionyſius dedit hominibus gaudium et inimicitiam,
Quiſquis copioſe bibit, vinum vero eſt ei petulans,
Simulque manus et pedes vincit, linguamque et mentem
Vinculis quae dici nequeunt, et eum amat mollis ſomnus.

Ex Eodem.

Quas mortales vocant Peleiadas.

Ex Eodem.

Eurygyes adhuc puer Athenarum Sacrarum.

Ex Eodem.

Dulce enim eſt, in conuiuio et in epulo florente,
Recreari ſermonibus, poſtquam conuiuio ſaturati ſunt.

137. Οἷα Διώνυσος] Eſt apud eumdem Lib. X. p. 428. vbi multa in eamdem ſententiam. *Clericus.*

142. Vulgo hic ſequebatur: Ex Eodem. — καὶ ἐσι- νέσκετο καρπόν. ſed id iam ſupra legitur, inter fragmenta ex Euſtathio a Robinſono relatum.

143. Ἡδὺ] Profertur ex Melampodia *Heſiodi*, *Athenaei* Lib. II. p. 40. *Clericus.*

145. Νήσῳ

Apud Stephanum. ἐν Αἰγίνης δευτέρῳ.

— — νήσῳ ἐν Ἀβαντίδι δίῃ,
Τὴν πρὶν Ἀβαντίδα κικλήσκον θεοὶ αἰὲν ἐόντες,
Τὴν τότ' ἐπώνυμον Εὐβοίαν βοὸς ὠνόμασε Ζεύς.

Ex Suida.

Ἀλκὴν μὲν γὰρ ἔδωκεν Ὀλύμπιος Αἰακίδῃσι,
Νῶν δ' Ἀμυθαονίδαις, πλοῦτον δέ περ Ἀτρείδῃσιν.

Ex Eodem.

Εἵνεκα μαχλοσύνης συγερῆς τέρεν ὤλεσαν ἄνθος.

Ex Suida et Polybio.

Αἰακίδας πολέμῳ κεχαρηότας ἠὲ θαλείῃ.

Ex Plutarcho.

— — αἵτ' ἄλσεα καλὰ νέμονται,
Καὶ πηγὰς ποταμῶν, καὶ πείσεα ποιήεντα.

Apud Stephanum, e II. Aeginae.

— — in diuina Inſula Abantide,
Quam prius Abantidem vocabant Dii aeterni, et
Quam tunc a boue cognominatam Euboeam vocauit Iupiter.

Ex Suida.

Fortitudinem quidem dedit Iupiter Aeacidis,
Sapientiam vero Amythaonidis, et diuitias largitus eſt Atridis.

Ex Eodem.

Ob laſciuiam tenerum (virginitatis) amiſerunt florem.

Ex Suida et Polybio.

Aeacidas bello gaudentes, vt conuiuio.

Ex Plutarcho.

— — quae nemora amoena habent
Et fontes fluuiorum, et paſcua herbida.

145. Νήσῳ ἐν Ἀβαντίδι] *Stephanus* habet in voce *Abantis*, vbi *Ab. Berkelius* oſtendit legendum non ἐν Αἰγίνης ſed ἐν Αἰγιμίῳ δευτέρῳ. De nominibus Euboeae, ex Phoenicia Lingua, ea tradidit *Sam. Bochartus*, Chanaanis Lib. I. c. 13. quae oſtendere queant quanti vſus ſit ea Lingua, ad Graeciae origines illuſtrandas. *Clericus.*

150. Εἵνεκα] Occurrit in voce Μαχλοσύνη quam ita explicat Lexicographus „Κατωφέρεια, γυναικομανία, „Ἡσιόδειος ἡ λέξις. Λέγει „γὰρ περὶ τῶν Περοίτου θυγα„τέρων. Εἵνεκα etc.“ *Fragm. ined.* Robinſon.

Ex Eodem.

Ἐννέα τοι ζώει γενεὰς λαχέρυζα κορώνη
Ἀνδρῶν ἡβώντων, ἔλαφος δέ τε τετρακόρωνος
Τρεῖς δ' ἐλάφους ὁ κόραξ γηράσκεται· αὐτὰρ ὁ Φοῖνιξ
Ἐννέα τοὺς κόρακας· δέκα δ' ἡμεῖς τοὺς Φοίνικας
Νύμφαι ἐϋπλόκαμοι κοῦραι Διὸς Αἰγιόχοιο.

Ex Eodem.

Δεινὸς γάρ μιν ἔτειρεν ἔρως Πανοπηΐδος Αἴγλης.

Ex Clemente Alexandrino.

Μάντις δ' οὐδείς ἐστιν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων,
Ὅστις ἂν εἰδείη Ζηνὸς νοὸν Αἰγιόχοιο,

Ex Eodem.

Nouem viuit aetates garrula cornix
Hominum qui iuuentute florent; ceruus vero aequat quatuor cornices,
Tres vero cerùos aequans coruus ſenex fit; deinde Phoenix
Nouem coruos aequat; nos vero decem Phoenices
Nymphae cincinnatae filii Iouis Aegidem habentis.

Ex Eodem.

Grauis enim eum atterebat amor Panopeidis Aeglae.

Ex Clemente Alexandrino.

Vates nemo eſt terreſtrium hominum,
Qui nouerit mentem Iouis Aegidem habentis,

154. Ἐννέα τοι] Apud *Plutarchum* de Oraculorum defectu p. 415. T. 2. exſtant duo priora fragmenta *Heſiodi*, vbi et eorum interpretationem legere licebit. Compara etiam, ſi vacat aut lubet, translationem horum verſuum, quae exſtat Eidyllio X. *Auſonii*, ad quem et *Eliam Vinetum* conſule. *Clericus.*

Occurrit etiam hic verſus apud *Schol. Ariſtophanis* ad Ὄρνιθ. v. 610. Ad eundem reſpicit *Scholiaſtes Lycophronis* v. 794. cum dicit, Ἑκατὸν ὀκτὼ ζῇ γενεὰς, καθ' Ἡσίοδον, ὁ κόραξ. *Robinſ.*

159. Δεινὸς γάρ] In Vita Theſei p. 8. vbi, auctore *Hereа* Megarenſi, dicitur Piſiſtratus hunc verſum ex *Heſiodi* operibus ſuſtuliſſe. *Clericus.*

160. Μάντις] Exſtat Stromate V. p. 610. et ſequens fragmentum Ibid. p. 603. *Clericus.*

168. Ζεῦ

Ex Eodem.

Αὐτὸς γὰρ πάντων βασιλεὺς καὶ κοίρανός ἐστιν
Ἀθανάτων· σοὶ δ' ἄτις ἐρήρισαι κράτος ἄλλος.

Ex Eodem.

Μουσάων, αἵτ' ἄνδρα πολυφραδέοντα τιθεῖσι,
Θέσκελον, αὐδήεντα. 165

Ex Eodem.

Ἡδὺ δὲ καὶ τὸ πυθέσθαι ὅσα θνητοῖσιν ἔδειμαν
Ἀθάνατοι δειλῶν τε καὶ ἐσθλῶν τέκμαρ ἐναργές.

Ex Scholiaste Lycophronis.

Ζεῦ πάτερ εἴθέ μοι *ἤσσω μὲν αἰῶνα βίοιο
Ὤφειλες δῶναι, καὶ αἴσια μήδεα ἴδμεν
Θνητοῖς ἀνθρώποις· νῦν δ' οὐκ ἐμὲ τυτθὸν ἔτισας, 170
Ὅς με μακρόν γε ἔθηκας ἔχειν αἰῶνα βίοιο
Ἑπτά μ' ἔτη ζώειν * γενεὰς μερόπων ἀνθρώπων.

Ex Eodem.

Τρὶς μάκαρ Αἰακίδη, καὶ τετράκις ὄλβιε Πηλεῦ,
Ὅς τοῖς δ' ἐν μεγάροις ἱερὸν λέχος εἰσαναβαίνεις.

Ex Eodem.

Ille enim omnium rex et dominus est
Immortalium; tecum nemo alius de potentia certarit.

Ex Eodem.

Muſarum quae virum reddunt celebrem,
Diuinum, vocalem.

Ex Eodem.

Dulce eſt reſciſcere, quae mortalibus conſtituerunt
Immortales malorum et bonorum ſignum manifeſtum.

Ex Scholiaſte Lycophronis.

Iupiter pater vtinam mihi minus ſpatium vitae
Dediſſes, et bona conſilia ſciremus
Mortalibus hominibus: nunc vero me ne tantillum honoraſti,
Qui me longum ſtatuiſti habere ſpatium vitae,
Septem me viuere aetates varie loquentium hominum.

Ex eodem, in Epithalamio Pelei et Thetidis.

Ter beate Aeacida, et quater beate Peleu,
Qui domi ſacrum lectum conſcendis.

168. Ζεῦ πάτερ] Legitur p. 112. Ed. Pauli Stephani. *Clericus.*

Ex Eodem.

Οἴην μὲν μοῖραν δέκα μοιρῶν τέρπεται ἀνὴρ, 175
Τὰς δέκα δ' ἐμπίπλησι γυνὴ τέρψασα νόημα.

Ex Eodem. ἐκ τῆς Ἡροϊκῆς γενεαλογίας.

Ἤματι τῷ ὅτε τεῖχος ἐϋδμήτοιο πόληος
Ὑψηλὸν ποίησε Ποσειδάων καὶ Ἀπόλλων.

Ex Eodem.

Χαίρετε Λυγκῆος γενεή — —

Ex Eustratio.

Ἄργος ἄνυδρον ἐὸν Δαναὸς ποίησεν ἔνυδρον. 180

Ex Eodem.

Vna forte ex decem delectatur vir,
Decem vero implet mulier oblectans animum.

Ex Eodem.

Die illo quo murum bene fabricatae vrbis
Excelsum fecit Neptunus et Apollo.

Ex Eodem.

Saluete Lyncei genus — —

Ex Eustratio.

Argos, quod erat sine aqua, Danaus reddidit aquosum.

175. Οἴην μέν] Citantur etiam hi versus ab Apollodoro Bibl. l. 3. Pessime autem vertuntur in *Clerici* editione: *Quali sorte delectatur vir decem sortium Tales decem implet mulier delectans sapientia.* Primo enim scribitur *οἴην* pro *οἴην*. Perperam etiam, *delectans sapientia.* Quem, quaeso, delectans? Quid deinde *sapientia*? Nihil certe ad rem, de qua agitur, *sapientia* attinet. Omnino igitur vertendum, *oblectans animum*? quo sensu vsurpatur in ἔργοις: Χρυσέῳ ἄτε φύην ἀνελίγκιον, ἄτε νόημα. *Robins.*

177. Ἤματι] Occurrit apud *Scholiasten Lycophronis* ad v. 393. *Fr. ined.* Rob.

179. Occurrit ad v. 1124. *Fragm. ined.* Rob. Sed in Ind. Errator. deleri vult hoc fragm. Exstat enim in Asp. 327. Fragmentum ex Eustratio, quod sequitur, hoc loco omisit Robinsonus et omnium fragmentorum vltimum esse iussit. Nos suo loco, quem in ed. Cler. habet, *reliquimus.*

181. Πατὴρ] In Legatione pro Christianis, paullo ante finem. *Clericus.*

184. Φαι-

Ex Athenagóra.

—— —— πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Χώσατ', ἀπ' Οὐλύμπου δὲ βαλὼν ψολόεντι κεραυνῷ
Ἔκτανε Λητοΐδην, φίλον σὺν θυμὸν ὀρίνων.

Ex Scholiaſte Arati et Heſiodi.

Φαισύλη ἠδὲ Κορωνὶς, εὐστέφανός τε Κλέεια,
Φαιώθ' ἱμερόεσσα καὶ Εὐδώρη τανύπεπλος, 185
Ἃς Ὑάδας καλέουσιν ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων.

Ex Etymologico.

Ὅττι κε χερσὶ λάβεσκεν, ἀείδελα πάντα τίθεσκεν.

Ex Athenagora.

—— —— pater hominumque et Deorum
Iratus eſt, et ab Olympo iaculatus ardenti fulmine
Occidit Letoidem, ſuam iram excitans.

Ex Scholiaſte Arati et Heſiodi.

Phaeſyla et Coronis et bene cincta Cleea
Phaeoque amabilis et Eudora amplo peplo,
Quas Hyadas vocant in terra populi hominum.

Ex Etymologico.

Quidquid manibus arripuiſſet, inconſpicua omnia reddebat.

184. Φαισύλη] Ad Tm. 15. Φαινομένων Morelianae Edit. vbi de Hyadibus. *Clericus.*

187. Ὅττι] In voce ἀείδελον, ſeu col. 21. vbi poſtquam dixit Etymologici Auctor ἀείδελον ſignificare ἀόρατον, quamuis apud *Nicandrum* contrario ſignificatu legatur, pro ſemper conſpicuo, docet hunc verſum profudiſſe *Heſiodum* de *Autolyco* furum nobiliſſimo, qui furabatur equos, faciebatque vt alii viderentur, quia mutabat eorum colorem. Sed potius inconſpicuos reddidiſſe dicitur, quos occultabat furto ſublatos. *Clericus.*

187. Hic verſus a Scholiaſte Lycophronis ad v. 344. ſic citatur, Πάντα γὰρ ὅσσα λάβεσκεν ἄϊδελα πάντα τίθεσκε. Narratur autem ab eo Autolyci hiſtoria hoc modo: Ὁ Αὐτόλυκος κλεπτοσύνῃ πάντας ὑπερέβαλε· κλέπτων γὰρ πάντων ἵππας τε, καὶ βόας καὶ ποίμνια, τὰς σφραγῖδας αὐτῶν μετεποίει, καὶ ἐλάνθανε τὰς δεσπότας αὐτῶν, ὡς φησὶ καὶ Ἡσίοδος. Σίσυφος δὲ μονογράμμῳ τυπώματι τὸ τέτε ὄνομα ἐγχαράττων ταῖς τῶν ἑαυτῶ ζώων ὁπλαῖς καὶ χηλαῖς, ἐπιγίνωσκεν. *Robins.*

Ex Eodem.

Βύβλόν τ' Ἄγχίαλον καὶ Σιδῶν' ἀνθεμόεσσαν.

Ex Porphyrio in antro Nympharum.

Ὡς κε πόλις ῥέζῃσι· νόμος δ' ἀρχαῖος ἄριστος.

Ex Scholiaſte Theocriti.

— — ὀλίγον δ' εἴσεται ἱσσυβίῳ

Idem ad Id. XI.

Νήπιος ὃς τὰ ἕτοιμα λιπὼν ἀνέτοιμα διώκει.

Ex Scholiaſte Nicandri.

— — χρὴ πατρὶ κτίλον ἔμμεναι.

Ex Theone.

Καί τε διερχόμενος ἠπειγμένος ἐστὶ δράκων ὥς.

Aſpaſius in III. Ethicorum Ariſtotelis.

Ὅτι τὸ πονηρὸς ἐπὶ τῷ ἐπιπόνῳ τάττεται καὶ δυστυχῶς ἱκανὸς Ἡσίοδος παρασῆσαι ἐν ταῖς μεγάλαις ἠοίαις, ἐν αἷς τὴν Ἀλκμήνην ποιῶν (l. ποιεῖ) πρὸς τὸν Ἡρακλέα λέγουσαν·

Ὦ τέκνον· ἦ μάλα δή σε πονηρότατον καὶ ἄριστον

Ex Eodem.

Byblum et Anchialum et Sidonem florentem.

Ex Porphyrio in antro Nympharum.

Vt vrbs faciat, lex antiqua optima eſt.

Ex Scholiaſte Theocriti.

— — parum ſciet Ciſſybio.

Ex Eodem ad Idyll. XI.

Stultus, qui, paratis relictis, imparata ſectatur.

Ex Scholiaſte Nicandri.

— — oportet patri arietem eſſe.

Ex Theone.

Et tranſiens feſtinans eſt inſtar draconis.

Aſpaſius in III. Ethic. Ariſtotelis.

Πονηρὸς *poni pro laborioſo et infelice oſtendere poteſt Heſiodus, in magnis Eoeis, in quibus Alcmenam inducit dicentem Herculi:*

O fili, ſane te laborioſiſſimum et optimum

188. Βύβλον] In voce Βύβλος, ſeu fol. 216. *Clericus.*

190. Exſtat ad Id. I, 27. vbi cf. *Valkenarius.*

193. Καί τε διερχόμενος] Ad Tm. 6. Φαινομένων. *Clericus.*

195. Ὦ

Ζεὺς ἐτέκνωσε πατήρ·
Καὶ πάλιν
Τέκνον ἐμὸν αἱ μοῖραί σε πονηρότατον καὶ ἄριστον. 196

Ex Scholiaste Euripidis.

— — Τῆσι δὲ Φιλομμειδὴς Ἀφροδίτη
Ἠγάσθη προσιδοῦσα· κακὴν δὲ σφ' ἔμβαλε φήμην.

Iupiter genuit pater. *Et iterum*:
Parcae te, o fili, et laboriosissimum et optimum.

Ex Scholiaste Euripidis.

— — Illis amans genitalia Venus
Irata est intuita; malam autem iis iniecit famam.

194. Ὦ τέκνον] Duo priores versus ex *Eustratio*, Aristotelis Interprete, (non ex *Eustathio*, vt legitur in nonnullis Editionibus) et quidem vitiosius fuerant prolati. Cetera fragmenta quaerant harum rerum studiosi, quibus et otium et editionum commodiorum copia suppetet; nam ad me quidem quod attinet, nolo dare poenas negligentiae eorum, qui primi haec fragmenta collegerunt. *Clericus.*

197. Τῆσι δὲ] Occurrunt in Scholiis ad Orestem v. 249.
Ἐπίσημον ἔτεκε Τυνδάρεως εἰς τὸν ψόγον
Γένος θυγατέρων, δυσκλεὲς τ' ἀν' Ἑλλάδα.
Insigne genuit Tyndarus ad vituperium
Genus filiarum, et infame per Graeciam.
Ad quod sic Scholiastes: Στησίχορός φησιν, ὡς θύων τοῖς θεοῖς Τυνδάρεως Ἀφροδίτης ἐπελάθετο. Ἡ δὲ θεὸς ὀργισθεῖσα, διγάμους τε καὶ τριγάμους, καὶ λειψάνδρους αὐτὰς θυγατέρας ἐποίησεν. ἔχει δὲ ἡ χρῆσις ἔτως·
Οὕνεκα Τυνδάρεως ῥέζων ἅπασι θεοῖς
Μιᾶς λάθετο ἠπιοδώρου Κύπριδος·
Κείνα δὲ Τυνδάρεω κήδεσι χολωσαμένη
Διγάμους τε καὶ τριγάμους τίθησι καὶ λιπεσήνορας.
Καὶ Ἡσίοδος, vt supra —
Καὶ Ὅμηρος·
Ὡς δὲ Κλυταιμνήστρη λείπετο Ἀγαμέμνονα δῖον
Αἰγίσθῳ παρελέκτο καὶ εἵλετο χείρονα ἄκοιτιν,
Ὡς δ' Ἑλένῃ ἤσχυνε λέχος ξανθὸς Μενελάος.
Hi autem Versus non iam apud Homerum extant, sed Barnesio videntur pertinere ad v. 438. Odyss. λ. *Fragm. ined.* Rob.

Ex Harpocrationis Lexico.

Ἔργα νέων, βυλαὶ δὲ μέσων, εὐχαὶ δὲ γερόντων.

Ex Harpocrationis Lexico.

Opera ſunt iuuenum, conſilia maturorum, preces vero ſenum.

199. Ἔργα] Hunc Verſum ex teſtimonio Hyperidis *Heſiodo* attribuit Harpocration. Τοῦτο καὶ Ὑπερίδης ἐν τῷ κατ' Αὐτοκλέους Ἡσιόδου φησὶν εἶναι. Παροιμία τίς ἐστιν ἣν ἀνέγραψε καὶ Ἀριστοφάνης ὁ Γραμματικὸς ἔτως ἔχουσαν. *Fragm. ined.* Robinſon.

De hoc dicto accurate egit *H. Stephanus* Var. Schediaſm. IIII, 17. 18.

FINIS.

DAV.

DAV. RVHNKENII
ET ALIORVM QVORVMDAM
ANIMADVERSIONES.

Theogon. Vſ. 217. 218. 219.

Καὶ Μοίρας καὶ Κῆρας ἐγείνατο νηλεοποίνας
Κλωθώ τε Λάχεσίν τε καὶ Ἄτροπον· αἵτε βροτοῖσι
Γεινομένοισι δίδασιν ἔχειν ἀγαθόν τε, κακόντε.

Si hi verſus Heſiodo debentur, vt deberi putamus, neceſſe eſt, alius quis infra addiderit v. 904. 905. 906. Nam Parcae hic Noctis filiae, ibi Iouis et Themidis dicuntur: quam poſteriorem genealogiam ſecutus eſt Apollodor. *Lib. I. p.* 7. Sed recte Io. Clericus et ante eum Thom. Galeus ad *Apollodor. l. c.* interpolationem animaduerterunt: quibus fruſtra obloquitur Robinſonus. Ex iis v. 217. citat Stobaeus *Ecl. Phyſic.* p. 9. vbi pro νηλεοποίνας vulgatur ἠλεοποίνας· ſed rectius p. 11. νηλεοποίνας. Multo deteriorem lectionem, κλεοπόνας in Codice ſuo reperit Ioan. Diaconus: qua miſere deceptus ea commentatur, quae referre non eſt ſtomachi noſtri. Iam etſi nihil eſt, quod quemquam in vulgata lectione offendat: ab Heſiodo tamen ſcriptum arbitror: Καὶ Μοίρας καὶ Κῆρας ἐγείνατο νηλιτοποίνας. Orpheus *Argon.* v. 1361. f.

Κίρκης ἐννεσίῃσιν ἀποῤῥίψεσθαι ἔμελλον
Ἀρᾶς τ' Αἰήτεω καὶ νηλιτόποινον Ἐρινύν.

Ita hunc locum emendo. Νηλιτὴς eſt ipſum ἀλίτης vel ἀλοίτης, mutato ſecundum Ioniſmum α in η et praefixo ν, vt in νήδυμος, νητρεκὴς etc. Itaque non vtimur h. l. Grammaticorum νη ἐπιτατικῷ vel ςερητικῷ, neque eos qui νηλητὴς ſcribunt, probamus; quod tamen Barneſius Homero Odyſſ. II. 317. T. 498. X. 418. obtruſit. Hanc deriuandi viam cum Grammatici quidam ignorarent, non mirum eſt, eos in vocis vi explicanda vehementer diſſentire. Nam Heſychio et Euſtathio νηλιτὴς eſt ἀναμάρτητος: at τοῖς Παλαιοῖς et Suidae, ἁμαρτολός. Poſteriorem poteſtatem — praeter Homerum — iam olim ne de Orpheo dicam praetulit Apollonius Rhodius, Criticus fortaſſe excellentior, quam Poeta *Lib. IV.* 702.

— — οἰὴ τ' ἀπολυμαίνονται
Νηλιτεῖς ἰκέται, ὅτ' ἐφέσιοι ἀντίσωσιν.

Ruhnkenius Epiſt. Crit. I. p. 57. ſſ.

Vſ. 223. 230.

Τίπτε δὲ καὶ Νέμεσιν, πῆμα etc.

v. 224, Guieto monſtrum excidit, quod omnes ſi concurrant haruſpices, vix expient. At miror eum, qui tot egregios verſus in morboniam miſerit, hunc ferre potuiſſe, qui, ſi quis alius, ſpurius et infititius eſt. Nemo enim arbitretur, Heſiodum adeo parum ſibi conſtare, vt, cum ſupra v. 205. 209. Veneri attributa dixerit

Παρθενίκς τ' ὀάρκς, μειδήματά τ' ἐξαπάτας τε,
Τέρψιν τε γλυκερὴν, φιλότητά τε μειλιχίην τε.

hic blandas amantium fraudes inter diriſſima quaeque referret. Quae σοφώτατος ille Diaconus, Clericus et Robinſonus ad h. l. philoſophantur, vix vnius aſſis ſunt. Miſereris, licet, auctorum ſortem, qui iſto ingenio hominibus explicandi committuntur. Ceterum et in ſequentibus aliquid turbatum puto. Certe qua ratione Λήθη Ἔριδος filia dicatur, vix diuinando aſſequor. At nouit Magiſter Graecus. Πολλάκις γὰρ, inquit, Ἔριδος πρός τινα γινομένης ἐπιλανθανόμεθα καὶ τῶν προσηκόντων. Qui cum haec ſcriberet, quaſi de Lethea aqua bibiſſet, Lethes flumen huc aduocare oblitus eſt. Sed extra iocum: ita locus conſtituendus videtur:

Αὐτὰρ Ἔρις στυγερὴ τέκε μὲν Πόνον ἀλγινόεντα,
Ἄτην τε Λιμόν τε — — — —
Δυσνομίην Ἀπάτην τε, συνήθεας ἀλλήλοισι.

Ἄτην et λιμὸν coniungit Heſiodus Ἔργ. 228. 229. Δυσνομίῃ vero rectius Ἀπάτη tanquam comes tribuitur, quam Ἄτη. *Ruhnken.* Ibid. *p.* 61.

Vſ. 268. 269.

Αἵ ῥ' ἀνέμων πνοιῇσι καὶ οἰωνοῖς ἅμ' ἕπονται
Ὠκείῃς πτερύγεσσι· μεταχρόνιαι γὰρ ἴασιν.

Voce μεταχρόνιος omnium princeps vſus videtur. Imitatus *Apollon. Rhod.* II. v. 330.

— — ἣ δ' ἀνόρεσεν
Οὔλυμπόνδε θοῇσι μεταχρονίῃ πτερύγεσσιν

Scripturae ratio non ſatis conſtat. Nam modo legas μεταχρόνιος, modo μεταχθόνιος. Apud ipſum Apollonium ita variatur II. 589.

— — ὑψοῦ δὲ μεταχρονίῃ πεφόρητο

Lib.

Lib. III. 1150.

ψυχὴ γὰρ νεφέεσσι μεταχθονίη πεπότητο

add. IV. 952. 1296. 1385. 1568.

Μεταχρόνιος agnoſcit etiam Etymol. M. p. 581. 41. ſed cum illa vox non ex μετὰ et χρόνος compoſita ſit, vt Scholiaſt. Heſiodi *l. c.* ineptit, ſed ex μετὰ et χθών; veriorem ſcripturam arbitror μεταχθόνιος: quamuis facile largiar doctiores Graecos deprauatam vulgi in pronunciando ſcribendoque conſuetudinem eſſe ſecutos. Heſychius: Μεταίσιον (l. Μετάρσιον) μεταχρόνιον. vbi inuerſo ordine explicatio, vt paſſim, praecedit vocabulum, quod explicatur. Suidas: Μεταχρονίη· ἡ εἰς ὕψος φερομένη. Exemplum quod ſubiicit ἐκ τῶν Μυθικῶν petitum videtur

Τίς γὰρ ἐμοὶ σεο μισθὸς ἐπάξιος ἦν σε διδάξω
Τῶν ὑπὲρ πόντοιο μεταχρονίην ποτέεσθαι;

Maximus Philoſoph. περὶ καταρχῶν v. 420. qui plura debet Apollonio:

— — ἐν νεφέεσσι μεταχρόνιον φορέεσκεν.

Idem Ep. Crit. II. p. 57. ſ.

Vſ. 436.

Ἔνθα θεὰ καὶ τοῖς παραγίνεται ἠδ' ὀνίνησι.

Verſus frigide e ſuperioribus repetitus: cui rei vel iſtud καὶ τοῖς indicio eſt. Sic infra vſ. 774. itidem ſuo pellendus loco eſt, quem manus περίεργος retraxit ex v. 768. Haec tam importuna repetitio mirificum nobis verſum peperit Θεογον. v. 137. 138.

Τοὺς δὲ μετ' ὀπλότατος γένετο Κρόνος ἀγκυλομήτης
Δεινότατος παίδων· θαλερὸν δ' ἤχθηρε τοκῆα.

Ridiculum illud, θαλερὸν τοκῆα, iam olim caſtiſſimas Ariſtarchi aures offendit, referente ad h. l. Scholiaſte: quem ſane miror hoc non reſecuiſſe. Nam nihil certius eſt, quam v. 138. pro ſcioli captu mutatum et huc retractum eſſe ex v. 155.

Δεινότατοι παίδων, σφετέρῳ δ' ἤχθοντο τοκῆι.

Idem Epiſt. Crit. I. p. 63.

Vſ. 610.

Τῷ δὲ ἀπ' αἰῶνος κακὸν ἐσθλῷ ἀντιφερίζειν
Ἔμμεναι·

Cl. Robinſonus quidem τῷ ἔμμεναι hanc vim tribuit: *vt ſit:* Scholiaſta autem παρέλκειν dicit. Apud Atticos εἶναι etiam in aliis formulis ſaepe abundat. v. Bergler. ad Alciphr. Ep. I. 1. τὸ τήμερον εἶναι. Hemſterhuſ. ad Lucian. Iud. voc. ſubfin. et quem ibi laudat Petit. Miſc. III. 9. p. 153. *Bachius* ad Xenophon. *Hier.* 7, 11.

Vſ. 611.

Vſ. 611. 612.

Ζώει ἐνὶ ϛήθεσσιν ἔχων ἀλίαϛον ἀνίην
Θυμῷ καὶ κραδίῃ, καὶ ἀνήκεϛον κακὸν ἔϛιν.

Scio ab Homero, Heſiodo, aliiſque centies coniungi θυμὸν et κραδίην. At qui ϛήθεα, θυμὸν et κραδίην coniunxerit, ſcio neminem. Sed vel mediocriter attentus videt, θυμῷ et κραδίῃ natum eſſe ex gloſſa vocum ἐνὶ ϛήθεσσιν. Vnde vero irrepſit, iſtud ἀνήκεϛον? An gloſſa dicenda vocis ἀλίαϛον? Non, vt opinor. Quid ergo? Is, cui ἀνήκεϛον debetur, in Codice ſuo reperit ἀνίαϛον. Rectene, an ſecus, nihil ad rem noſtram. Heſychius. Ἀνήκεϛον· ἀνίαϛον. Deleamus ergo *v.* 612. vt ſua Heſiodo elegantia conſtet. *Ruhnkenius* Epiſt. Crit. I. p. 27.

Vſ. 720. 721.

Τόσσον ἔνερθ' ὑπὸ γῆϛ, ὅϛον οὐρανὸϛ ἐϛ' ἀπὸ γαίηϛ,
Ἶϛον γὰρ τ' ἀπὸ γῆϛ ἐϛ Τάρταρον ἠερόεντα.

Quis non miretur, ſtolidum ſtolidiſſimi Grammatici ἔμβλημα Criticorum aciem tam diu effugere potuiſſe? Heſiodus imitatus eſt Homerum Il. Θ. v. 13 et 16.

Ἣ μὶν ἐλὼν ῥίψω ἐϛ Τάρταρον ἠερόεντα
— — — — —
Τόσσον ἔνερθ' ἀΐδεω, ὅϛον οὐρανὸϛ ἐϛ' ἀπὸ γαίηϛ.

Ab alterutro habet Lucretius L. IV. v. 418. 419.

Deſpectum praebet ſub terras impetus tanto;
A terris quantum coeli patet altus hiatus.

Heſiodea, abſque turpi hac lacinia expreſſit Apollodorus *Lib.* I. *p.* 2. Ἀλλὰ τέτταϱες μὲν Οὐρανὸϛ ὠήϛας, εἰϛ Τάρταρον ἔῤῥιψε· τόπος δὲ οὗτος ἐρεβώδης ἐϛὶν ἐν ᾅδε τοϲοῦτον ἀπὸ γῆϛ ἔχων διάϛημα, ὅϛον ἀπ' οὐρανοῦ γῆ. In Homeri loco, quem adſcripſimus, id vel maxime admiratur Heraclitus Allegor. p. 457. quod vno verſu Sphaericam mundi figuram nobis menſuratam propoſuerit. Quid doctum hominem putes dicturum fuiſſe, ſi hunc Pſeudo-Heſiodeum legiſſet? Ceterum conferendus ad h. l. eſt Leontius *de Sphaera Aratea* p. 131. *ed. Morell.* *Ruhnkenius* Epiſt. Crit. I. p. 63.

Vſ. 802. 803. 804.

Οὐδέ ποτ' ἐϛ βουλὴν ἐπιμίϛγεται, οὐδ' ἐπὶ δαῖτας
Ἑννέα πάντ' ἔτεα. δεκάτῳ δ' ἐπιμίϛγεται αὖτιϛ
Εἰρέαϛ ἀθανάτων, οἳ Ὀλύμπια δώματ' ἔχουϲι

Scio aliquid contra dici poſſe. Sed hoc me non retinet, quominus ſcribendum putem:

Οὐδέ

Οὐδέ ποτ' ἐς βελὴν ἐπινίσσεται, ἀδ' ἐπὶ δαῖτας
Ἐννέα πάντ' ἔτεα. δεκάτῳ δ' ἐπινίσσεται αὖτις
Εἰς εἴρας μακάρων, οἱ ὀλύμπια δώματ' ἔχουσι.

Antonin. Liber. *cap. XV.* Οὗτοι ἀνθρώπων ἀδενὶ συνῆλθον, ἄτε εἰς ἄφυ κατιόντες, ἄτε πρὸς εἰλαπίνας καὶ θεῶν ἑορτάς. Apud Callimach. h. in Iou. v. 13. itidem confusa sunt ἐπιμίσγεται et ἐπινίσσεται. vbi — praetulerim ἐπιψίσσεται. Nam quod magnus Bentleius hoc sibi lectum negat, non meminerat se illud cum alibi legisse, tum apud Nicandrum *Theriac.* v. 470.

Οὔρεα μαιμώωσιν ἐπινίσσεται ὀκρυόεντα.

Cf. Lamb. Bos *Animadv.* p. 126. Si quis ἐπιμίσγεται retinere malit, non valde obnitar. Sed tum v. 804. corrigendum:

— — — δεκάτῳ δ' ἐπιμίσγεται αὖτις
Εἴρῃς ἀθανάτων — — —

Nam forma εἰρέα vitii suspicionem habet, nec apud vllum Glossographorum reperitur. Vide Hesych. v. Εἰράων, Εἴρη ibique Interpp. *Idem* Epist. Crit. I. p. 94 et II. p. 9.

Vs. 827. 828.

— — — ἐκ δέ οἱ ὄσσων
Θεσπεσίης κεφαλῆσιν ὑπ' ὀφρύσι πῦρ ἀμάρυσσε.
Πασέων δ' ἐκ κεφαλέων πῦρ καίετο δερκομένοιο·

Locus glossemate foedatus. Ecquis non animaduertit, ἐκ κεφαλῶν explicationis loco additum fuisse voci κεφαλῆσιν, et πῦρ καίετο verbis πῦρ ἀμάρυσσε? Neque est quod in his Grammaticum reprehendas. Sed in eo mala fide egisse censendus est, quod glossulas suas in metrum redactas, pro versu Hesiodeo venditarit. Ceterum, quod nos in his locis coniectura freti praestitimus, Robinsonus Codicis ope praestitit Θεογον. v. 532. et 533. *Idem* Ep. Crit. I. p. 28.

Vs. 867.

Ὡς ἄρα τήκετο γαῖα, σέλας πυρὸς αἰθομένοιο

Maior nobis cum Hesiodo intercedit familiaritas, quam vt hunc versum ab eo profectum crederemus. Saepe hoc a sciolis factum obseruauimus, vt si Poetae ῥήσης longitudine sua aliquid obscuritatis contrahere videretur, huic, vt stulte putabant, vitio, adiecto aliquo versu mederentur. Misericordes scilicet homines et vnici Poetarum sospitatores. Dici vix potest, quam late haec corruptela serpserit. Callimach. *Hymn. in Del.* v. 140. 141.

— — τοῖος γὰρ ἀπ' ἀσπίδος ἔβραχεν ἦχος.
Ὡς δ' ἐπετ' Αἰτναίῃ ἄρεος πυρὶ τυφομένοιο

Vides,

Vides, Poetam ordinem inuertisse, vt praecedat ἀπόδοσις, sequatur πρότασις — — Similem plane corruptelam notauimus in Theocrito *Idyll.* XVIII. 28. 31.

Ὧδε καὶ ἁ χρυσέα Ἑλένα διεφαίνετ' ἐν ἡμῖν
Πίειρα, μεγάλα· ἄτ ἀνέδραμεν ὄγμος ἀρούρᾳ
Ἢ κάπῳ κυπαίρισσος, ἢ ἅρματι Θέσσαλος ἵππος

Haecne satis perspicua et concinna? Quis aliquid amplius exspectet? Et tamen inficetus Poetaster haec tali supplemento auxit:

Ὧδε καὶ ἁ ῥοδόχρως Ἑλένα Λακεδαίμονι κόσμος

Quod nec priori periodi membro, neque Theocriti menti respondet. — *Idem* Epist. Crit. I. p. 65.

Vs. 903.

Αἴτ' ἔργ' ὠραίοισι κατηθνητοῖσι βροτοῖσι

Multa ad hunc locum notat Graeuius: quem, mirum est, non animaduertisse ὠραίοισι dicendum fuisse, non ὠραίοισι. Recepta lectio cum sine dubio in mendo cubet, iam locum cedat meliori:

Αἴτ' ἔργ' ὠρεύοισι κατηθνητοῖσι βροτοῖσι

Hanc enim cum Diaconi, tum Scholiastae codex praetulit: quod ex vtriusque interpretatione liquet. Stobaeus Serm. LI. p. 184. hunc locum citans legit ὠρέοισι; cui si litteram addideris exit ὠρεύοισι. Quin et Cornutus de *Natur. Deor.* c. 29. veriorem scripturam conseruauit: Ζεὺς λέγεται γεννῆσαι τὰς Ὥρας, ὑφ' ὧν τὰ ἀγαθὰ πάντα καθ' ὑμᾶς ὠρεύεται καὶ φυλάττεται· Hesychius: Ὀρεύειν· φυλάσσειν. Sollemni errore O pro Ω. Conf. v. Ὠρεῖν et Ὠρεύειν. *Idem* Ibid. p. 66. Probat ista *Valkenarius* ad Theocrit. Adoniaz. p. 394.

Ἔργ. καὶ Ἡμ. Vs. 66.

Καὶ πόθον ἀργαλέον καὶ γυιοκόρους μελεδῶνας

Mirifice hic nugantur Graeci Magistri: a quibus, nollem in fraudem inductus effet exquisita vir doctrina I. G. Graeuius: Nam et ipse γυιοκόρους μελεδῶνας explicat *curas, quae totae in ornando corpore sunt occupatae.* Qua lectione, nescio, an vlla cogitari possit ineptior, et ab Hesiodea simplicitate magis aliena; quamuis eandem etiam agnoscat Etym. M. v. Μελεδῶναι. Neque tamen Proclus et Tzetzes pristinae scripturae vestigium plane obliterarunt. Nam quid sibi volunt illa Φροντίδας ἐσθίουσας τὰ μέλη, nisi hoc, quibusdam in Codd. exaratum fuisse:

Καὶ πόθον ἀργαλέον, καὶ γυιοβόρους μελεδῶνας

quod

quod Guieto etiam in mentem venerat. Sed exemplis ſententia noſtra confirmetur. Paulus Silentiarius in *Epigrammate* (in *Miſc. Lipſ. Nov. T. IX. p.* 678. edito).

Ὁππόσον ἠβάσκει φλογὸς ἄνθεα, τόσσον ἐμοῖο
Ἄψεα γηράσκει Φροντίδι γυιοβόρῳ.

Idem P. Silentiarius alio Epigrammate (ibid. p. 673.)

Καὶ πάλιν ἠρήρειτο τὰ χείλεα· γυιοβόρον γὰρ
Εἶχον ἀλωφήτε λιμὸν ἐρωμανίης.

Confer eundem Anthol. L. I. p. 54. et L. VII. p. 591. Quod Heſiodo vindicaui, extra omnem dubitationis aleam ponit Iulianus *Miſopog.* p. 347. C. Ὁ δὲ ὑπονοήσας ἐκ τῶν Ὁμήρε τίνες ποτέ εἰσι γυιοβόροι μελεδῶνες, καὶ ὅτι πολλάκις etc. Sed memoria lapſus eſt Imperatorum doctiſſimus, Homero tribuens, quae Heſiodo debentur. Γυιοβόρες δύας dixit Oppianus Ἁλιευτ. *Lib.* I. v. 302. ne Nonnum, aliosque ad partes vocem. *Idem* Epiſt. Crit. I. p. 48. et II. p. 8.

Vſ. 76.

Πάντα δὲ οἱ χροὶ κόσμον ἐφήρμοσε Παλλὰς Ἀθήνη.

At hic Minerua ſecus, quam oportebat in Pandora ornanda Veneris partes occupat. Nam Iupiter v. 63. 64. iuſſerat

— — — Ἀθήνην
Ἔργα διδασκῆσαι πολυδαίδαλον ἱστὸν ὑφαίνειν·
Καὶ χάριν ἀμφιχέαι κεφαλῇ χρυσὴν Ἀφροδίτην

Nemo negauerit, hoc ab Heſiodo ſcriptum negligentius. Sed tamen ſimilis negligentiae exempla paſſim apud optimos quoſque ſcriptores reperiuntur. At quid opus erat addere, πάντα δὲ οἱ χροΐ κ. λ. cum modo praeceſſerit v. 72.

Ζῶσε δὲ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη.

An et hoc loco dormitauit Heſiodus? Minime vero. Nam v. 76. a tenebrionis manu eſt; cuius fraus, vide, quam clare pelluceat. Omnem cultum a Minerua Pandorae aptatum dicit. Quo nihil falſius. Nam et Gratiis et Suadae et Horis ſuae partes fuere. Hoc ἀπροσδιόνυσον etſi Proclus quoque ſenſit, nihil tamen expedit contorta hac interpretatione: Πάντα δὲ οἱ χροΐ, ἀντὶ τοῦ, τὸν λοιπόν. (ita leg.) Κόσμον δὲ τὸ ἱμάτιον λέγει, ἐπειδὴ τὸ σῶμα κοσμεῖ.

Vſ. 201.

Ὣδ' ἴρηξ προσέειπεν ἀηδόνα ποικιλόδειρον

Atqui luſcinia non eſt ποικιλόδειρος ſed χλωραύχην vt eleganter vocatur Simonidi *ap. Etym. M. v.* χλωρὶς ἀηδών. Quod fortaſſe Tzetzen et Moſchopulum mouit, vt ποικιλόδειρος explicarent ποικιλόφωνος, plane contra linguae rationem. Quid ergo?

ergo? Nempe affinis ſonus litterarum ει et η, qui tot veterum auctorum locos corrupit, hunc etiam, niſi fallimur, afflixit. Itaque emendandum putamus:

Ὣδ' ἴρηξ προσέειπεν ἀηδόνα ποικιλάγηρυν

Venuſte, vt omnia, Theocritus Epigr. IV. v. 11. 12.

Ἕσθαὶ ἀηδονίδες μινυρίσμασιν ἀνταχεῦσι
Μέλποισαι ζόμασι τὰν μελίγηρυν ὄπα.

Idem ibid. p. 49. 50.

Vſ. 298. 299.

Ἀλλά σύγ' ἠμετέρης μεμνημένος αἰὲν ἐφετμῆς
Ἐργάζευ Πέρση, δῖον γένος — —

Quem hoc opere ethicis oeconomicisque praeceptis inſtruxit Perſen fratrem ſuum, eum et ipſum, vt hoc obiter animadvertam, Gyraldus aliique Poetam crediderunt. Sed homines eruditos corruptus Suidae locus delusit; qui primum quod ſciam, ſuſpectus fuit Io. Alb. Fabricio *Bibl. Gr.* Vol. I. p. 373. Πέρσης, inquit Suidas, Ἀσκραῖος, ἐποποιὸς, ἀδελφὸς Ἡσιόδε τε ποιητε. Meo periculo lege: γεωπόνος. Nam agrum coluit Perſes non ingenium: quod fratris Opus legenti patebit. *Ruhnken.* Epiſt. Crit. I. p. 48.

Voicis, une note importante ſur Heſiode tirée de l'Hiſtoire de l'Academie Royale des Inſcriptions et belles lettres T. 3. p. 122. comme elle eſt peu connue, il faut la mettre dans Votre Edition.

„Heſiode exhorte Perſés ſon frere au travail. Or M. l'Abbé „Sevin obſerve que l'Epithete de δῖον γένος ne ſçauroit lui „convenir; puisque les poetes ne la donnent d'ordinaire qu'à „des perſonnes diſtinguées par leur naiſſance, ou par des „actions Heroiques. Perſés n'avoit ni l'un ni l'autre de ces „avantages; et quand il les auroit eus, qui s'imaginera qu' „Heſiode l' ait icy traité avec tant d'honneur, lui qui partout „aillieurs, ſe plaint de ces iniuſtices, et qui ne le deſigne „jamais que par l'épithete injurieuſe *d'extravagant et d'inſenſé.* „il is a donc toute apparence que cet endroit a eté alteré; ainſi à la place de δῖον γένος, *deſcendu des dieux*, il „vaudroit beaucoup mieux lire Διὸς γένος, *fils de Dius.* „Cette leçon ſauve tous les inconvenients; et de plus, elle „quadre parfaitement avec le temoignage des anciens, qui „ſont tous Heſiode et Perſés fils de Dius.“ Sic per epiſtolam Pariſiis huc datam admonuit Clariſſimus *Villoiſonus.*

Vſ. 472.

Vſ. 472.

Εἰ τέλος αὐτὸς ὄπισθεν Ὀλύμπιος ἐσθλὸν ὀπάζοι.

Eſt, qui egregiam hanc, vt vocat, ſententiam ab ipſa Patrum religione manaſſe, et Heſiodo velut per manus traditam putat. Miſeret me hominis, cui verſus tam elumbis tamque inficetus ſummo Poeta dignus videtur. Chriſtiani hominis manum odoror, probi illius quidem, ſed nimis inuenuſti. *Ruhnkenius* Epiſt. Crit. I. p. 50.

Vſ. 546 — 551.

Ἠῶος δ' ἐπὶ γαῖαν ἀπ' ἠρανοῦ ἀερρόεντος
Ἀὴρ πυροφόρος τέταται μακάρων ἐπὶ ἔργοις
— — — — — —
Ὑψοῦ ὑπὲρ γαίης ἀρθεὶς ἀνέμοιο θυέλλη etc.

Plura ad manum tela ſunt, quibus hi verſus iugulari poſſunt. Primum, Graecis magiſtellis balbutientibus, explicet mihi aliquis, qui ſit ἀὴρ πυροφόρος. Seleucus, vetus Grammaticus, apud Proclum, has ineptias non ferens, audacter reponebat ἀὴρ ὀμβροφόρος. Mox

— — — μακάρων ἐπὶ ἔργοις

quale tandem eſt? Scholiaſtae capiunt *de diuitum operibus*: ad quorum auctoritatem ſe contulit Cl. Graeuius. Sed, ne iam dicam abſurde ditiorum tantum mentionem fieri, cedo mihi locum Heſiodi vel Homeri, vbi μάκαρες abſolute *fortunati homines* dicantur. Ἔργα μακάρων *Deorum* ſunt *opera*. Dionyſius *Periegeſ.* v. 1109. 1110.

Ἦν ἐά τ' ἀνερχόμενος μακάρων ἐπὶ ἔργα καὶ ἀνδρῶν
Ἠέλιος πρώτῃσιν ἐπιφλέγει ἀκτίνεσσι.

Sed ne interpolator quidem, quamuis in ſcribendo nouare potuerit, ita ſcripſiſſe videtur. Dedit opinor:

— — μερόπων ἐπὶ ἔργοις

Maximus Philoſoph. περὶ καταρχῶν v. 543.

Ἀρχὴν καὶ τέλος ἐσθλὸν ἄγει μερόπων ἐπὶ ἔργοις.

At hoc ipſo oſtendit, quantum ab Heſiodi aetate abfuerit. Nam hic cum Homero dicit μέροπες ἄνθρωποι; nuſquam μέροπες ſubſtantiue, ſolum. Sed quid audio v. 549? an vapor ille ſupra terram leuatur procella? Ridebis, ſcio, hunc Phyſicum — Verſus 550 factus eſt ad exemplum notiſſimi Theocritei *Idyll.* IV, v. 43. (vbi probat haec *Valkenarius*)

Χὠ Ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθριος, ἄλλοκα δ' ὗει.

quem etiam ſcitiſſime expreſſit incertus Poeta in Anthologia:

Καί ποτε μὲν Φαίνεις πολὺν ὑετὸν· ἄλλοτε δ' αὖτε
Εὔδιος ἀβρὰ γελῶν δ' ὄμμασιν ἐμπέχυται.

Idem ibid. p. 51.

VI. 595.

Δμωσὶ δ' ἐπωτρύνειν Δημήτερος ἱερὸν ἀλετὴν
Δινέμεν, — — —

Quid sit δινεῖν hoc sensu recte explicant Proclus et Moschopulus. Callimach. Fragm. LI. procul dubio dedit:

Δινομένην ὑπὸ βουσὶν ἐμὴν ἐφύλασσον ἄλωα

Hinc δῖνος pro area apud Aelian. *Hist. Anim.* II. 25. IV, 25. *Ruhnkenius* Ep. Crit. II. p. 43.
De ipso verbo egit *Valkenarius* ad Theocr. Adoniazus. p. 375.

Ad Fragmenta:

Ἄκρον ἐπ' ἀνθερίκων καρπὸν θέεν, οὐδέ κατέκλα.

Hinc sumsit Maximus Philosophus v. 423. 424.

Ὅσσε καὶ ἀνθερίκεσσι ἐπέτρεχεν οὐδέ τι καρπὸν
Σίνετ' ἀήσυρα γυῖα φέρων ἐπὶ λήϊον αὖον

reliqua ab Homero Il. Υ, 227. et Apollon. Rh. II. 1103. *Ruhnken.* Epist. Cr. I. p. 55.

Multa Hesiodo tribuuntur fragmenta quae sunt aliorum. Sic Etymolog. M. v. Τῶ· Hesiodo hoc hemistichium adscribit:

— — — πικρὰς ὠδῖνας ἔχουσαν.

Sed est Homeri Il. Λ, 291. Ibidem Herodianus v. Ἀπτερέως, et, Ἀψεγέως Poetae nostro tribuit vocem ἀπτερέως. Frustra. Est Apollonii Rhodii IV, 1765. Ibidem v. Βύβλος, hic versus ad Hesiodum refertur.

Βύβλόν τ' ἀγχίαλον καὶ Σιδῶν' ἀνθεμόεσσαν.

Sed est Dionysii Perieg. v. 912. quod etiam notauit Berkel. *ad Steph. Byz.* v. Βύβλος. Ab eodem Etymologo v. Ἐξία, vox ἀνέξιος Hesiodo vsurpata dicitur, quae nusquam in eius scriptis occurrit. Neque tamen hic error Etymologi est, sed oscitantis librarii. Sic igitur quae turbata sunt, leui traiectione restitue: Ἀμφότερα (ἐξία καὶ ἰξίη) εἰσὶ παρὰ τῷ Ποιητῇ· Ἰξίη τ' Ὀδυσῆος — (Odyss. Υ. 304) καὶ διὰ τοῦ ε, ἐν τῷ ἀνέξιος (Il. I, 63) ὁ μὴ ἔχων οἰκίαν, ὁ ἄδικος· καὶ παρὰ Ἡσιόδῳ (Θεογ. v. 454) ἡ σωματοειδὴς Θεός.

Ἰξίην, Δήμητρα, καὶ Ἥραο χρυσοπέδιλον.

Idem Etymologus: Λάταξ. παρὰ τὸ Λα ἐπιτατικὸν, καὶ τὸ σάζω, σάξω, σὰξ καὶ λάταξ, ἡ μεγάλη σχυγών. Ἡσίοδος. Substituatur in eius locum Ἡρωδιανὸς, Alexandrinus Grammaticus, paene singulis paginis Etymologo laudatus; de

de quo vide Kuſter. *ad Suidam in v.* Euſtathius vbi de Cephiſſo agit *ad Il. B, v.* 523. p. 275. *ed. Rom.* hunc Heſiodo verſum tribuit:

Ὅς ῥ᾽ Λιλαίηθεν προχέει καλλίῤῥοον ὕδωρ.

At is debetur Homeridae *Hymn. in Apollon.* v. 241. Crediderim tamen eodem et Heſiodum vſum eſſe: quem Strabo lib. IX. p. 424. copioſe de Cephiſſo ſcripſiſſe refert, allato etiam hoc fragmento:

Ὅς παρὰ Παυοπίδα Γλήκωνα τ᾽ ἐρυμνὴν
Καί τε δι᾽ Ὀρχομενὸν εἰλιγμένος εἶσι δράκων ὥς.

Poſteriorem fragmenti verſum citat Theon *in Arati Phaenom.* v. 45. 46. vbi ab indoctis librariis adeo contaminatus eſt, vix vt priſtinae lectionis veſtigium appareat:

Καί τε διερχόμενός ἠπειγμένος ἐσὶ δράκων ὥς.

Reuoca lectionem antiquam quae eſt apud Strabonem. Atque haec iam ſcripſeram et cum amicis communicaram, cum idem notaſſe viderem eruditiſſimum Heringa *Obſerv.* c. II. p. 18. Iuuat praeterea vnum alterumque Heſiodi ἀποσπασμάτιον reſtituere. Scholiaſtae Apollon. Rh. L. I. v. 456. ſi credimus, dixit Heſiodus — λαροῖς ποσὶ — pro τοῖς κατ᾽ ὄψιν ἥδεσιν. Idem fragmentum vno verbo auctius profert Etym. M. v. Λαρόν

— — Βαίνε λαροῖς ποσὶ — —

Sylburgio βαίνε ſuſpectum eſt, nec ipſi, an verum ſit βαίνεσα, ſatis liquet. Ego duplicem in his errorem deprehendo, alterum librarii, alterum Grammaticorum: Dedit enim Heſiodus:

— — Βαίνον λιπαροῖς ποσὶ — —

Ita paſſim Homerus, a quo vix diſcedit Heſiodus. Rurſus Etymol. M. v. Ἀμαρύσσω, hoc Heſiodeum affert:

— Χαρίτων ἀμάρυγματ᾽ ἔχεσα —

Nuſquam hoc reperio in Heſiodeis, quae extant. Neque tamen ex deperditis hauſtum putem: cum nihil fere Etymologus in toto opere afferat, quod non vel in ipſo Heſiodo, vel in Scholiaſtis adhuc ſuperſtitibus legatur. Quid ergo? Locus commodus in editis indagandus eſt, quem id olim occuparit. Et ecce feliciter reperimus. Nam Schol. Pindari *Pyth. IV. init.* Tale ex Ἠοίαις fragmentum ſeruauit:

Ἡ οἵη Φθίη Χαρίτων ἀπὸ κάλλος ἔχεσα
Πηγειῦ παρ᾽ ὕδωρ καλὴ ναίεσκε Κυρήνη.

Hic olim elegantius legebatur:

Ἡ οἵη Φθίη Χαρίτων ἀμάρυγματ᾽ ἔχεσα.

Κάλλος ex interlineari gloſſa in textum delapſum, ἀπαίρυγμα τ' expulit de legitima poſſeſſione. Minime ignorandum eſt, quam frequens ſit hoc corruptelae genus. Eſt mihi ad manum Orphei locus, vbi verbum, quod explicatur, cum gloſſae parte in textu remanſit. *Argonaut.* v. 926.

Δεινὸς ὄφις, θνητοῖς ὄλοὸν τέρας, ἐ φατὸν εἰπεῖν.

Emendauimus haut dubitanter:

Δεινὸς ὄφις, θνητοῖς ὄλοὸν τέρας, ἔτι φατειόν.

Εἰπεῖν ſupereſt ex gloſſa interlineari, ὃ ἐ δύναταί τις εἰπεῖν. Infra v. 973. 974. 975.

— — σὺν αἰολόμορφος ἵκανε
Τρισσοκέφαλος ἰδεῖν, ὄλοὸν τέρας, ἔτι, θαητὸν
Ταρταρόπαις Ἐκάτη. — —

Θαητὸν etſi analogia defendi poteſt, tamen minus aptum eſt huic loco. Ne dubites quin Poëta ſic dederit:

Τρισσοκέφαλος ἰδεῖν, ὄλοὸν τέρας, ἔτι φατειόν.

Heſiod. *Aſp.* v. 144.

Ἐν μέσσῳ δὲ δράκοντες ἔην φόβος, ἔτι φατειός.

Et v. 161.

Ἐν δ' ὀφίων κεφαλαῖ δεινῶν ἔσαν, ἔτι φατειῶν.

Ruhnkenius Ep. Crit. I. p. 55. et p. 66. ſſ.

Ad Theog. Vſ. 106. 899. 1013. 1016.: ad Εργ. Vſ. 92. 123. 288. iuuat conſuluiſſe, quae e tribus codicibus et antiquis editionibus, de Varietate lectionis et eiuſdem veritate, deque interpolationibus attulit *Dorvillius* Obſeru. Miſcell. Vol. II. Tom. III. p. 317. et 319.

Quod autem v. 77. fragmentum legitur, id fere, ſicut a Robinſono editum eſt, emendarunt etiam *Potterus* ad Lycophr. v. 248, et *Adr. Heringa* Obſeru. Critic. c. II. p. 19.

ΟΜΗΡΟΥ ΚΑΙ ΗΣΙΟΔΟΥ

ΑΓΩΝ

HOMERI ET HESIODI

CERTAMEN

CVM

PRAELOQVIO ET ANNOTATIONIBVS

IOSVAE BARNESII.

PRAELOQVIVM IOSVAE BARNESII.

De hoc *Homeri* et *Heſiodi* Certamine nonnihil videtur congruum praelibare. *Varro* quidem apud *Gellium*, l. 3. c. 11. de Homero et Heſiodo non dubium eſſe ait, quin aliquo tempore eodem vixerint, idque ex *Epigrammate* oſtendi, quod in *Tripode* ſcriptum eſt, qui in monte *Helicone* ab *Heſiodo* poſitus traditur. Videtur hoc ipſum etiamnum exſtare apud *Dionem* et *Anthолog.* I. 3. fol. 270. Ἡσίοδος Μούσαις Ἑλικωνίσι τόνδ' ἀνέθηκεν, Ὕμνῳ νικήσας ἐν Χαλκίδι θεῖον Ὅμηρον. Fertur et aliud Epigramma, quo memoratur, *Heſiodum* cum *Homero* aliquando certaſſe, at non in *Chalcide*, quod aliud teſtatur, verum in *Delo*: et hi verſus ipſius Heſiodi nomine proferuntur:

*) Ἐν Δήλῳ τότε πρῶτον ἐγὼ καὶ Ὅμηρος ἀοιδοὶ
Μέλψαμεν, ἐν νεαροῖς ὕμνοις ῥάψαντες ἀοιδήν,
Φοῖβον Ἀπόλλωνα χρυσάορον· ὃν τέκε Λητώ.

Verum hoc carmen nec victum *Homerum*, nedum contendiſſe memorat; at ſolummodò vtroſque *Apollinem* celebraſſe. Exſtat quidem apud ipſum Heſiodum locus, qui illum ad exſequias *Amphidamantis* hymno certaſſe dicat, et victoriam reportaſſe, victoriaeque praemium, *tripodem*; quem et *Muſis* dedicaſſe: at nihil ibi de victo *Homero*; quae res ſi vera eſſet, maioris foret *Heſiodo* gloriationis argumentum, Opp. et Dier. l. 2. v. 652.

*) Duo priores verſus apud Euſtath. fol. 5. et Scholiaſt. fol. 5. et Schol. Pindari ad Nemeon. §. 2. Vltimus verſus additur his, in *Heſiodi* vita, a *Lilio Gyraldo* conſcripta.

Ἐνθάδ' ἐγὼν, ἐπ' ἀέθλα δαΐφρονος Ἀμφιδάμαντος,
Χαλκίδα τ' εἰσεπέρησα. τὰ δὲ προπεφραδμένα πολλὰ
Ἆθλ' ἔθεσαν παῖδες μεγαλήτορες· ἔνθά με φημὶ
Ὕμνῳ νικήσαντα φέρειν τρίποδ' ὠτώεντα.
Τὸν μὲν ἐγὼ Μούσης Ἑλικωνιάδεσσ' ἀνέθηκα·
Ἔνθα **) με τὸ πρῶτον λιγυρῆς ἐπέβησαν ἀοιδῆς.

Plures tamen etiam docti homines, nec heri illi, aut nudius tertius, huius *Concertationis* meminerunt, quales sunt *Plutarchus* Sympos. l. 5. Quaest. 2. et in Conu. Sept. Sapient. fol. 153. item *Philostratus* in Heroicis; *Libanius* in Socratis Apologia §. 29. f. 633. *Ioh. Tzetzes* Prolegg. ad Hesiodum, *Eustathius* in Prooemio fol. 3. lin. 47. cuius verba mox proferenda in Notis ad hoc *Certamen*. Praeterea videsis *Iani Rutgersii* Varias Lectiones. *Dan. Heinsii* Introductionem ad Hesiod. c. 18. et *Erasmum* denique in Adagio Πάνιδος ψῆφος· nec non *Ioh. Alb. Fabricii* Biblioth. Gr. I. Volum. l. 2. c. 8. §. 2. fol. 370.

Nos nihil hic disputamus, vtrum opus hoc sit *genuinum*, an non; moneo tantum, opus esse prudentiae plenum, et *Homeri* famae et nomini destinatum; licet illum exhibeat victum: nam id certe non sine *iudicum* iniquitate, nec cum vllo *Hesiodi* merito. Quod si post *Hadriani* Imperatoris tempora, hoc, quod prae manibus habemus, sit scriptum; nihil tamen impedit, quin res ipsa sit longe antiquior, et breuia illius momenta diu ante sint hinc inde sparsa et conseruata; tum vero tandem collecta et orbi litterato exhibita. Atque haec de hac re sufficiant.

**) Confer. Hesiod. Theog. 22.

ΟΜΗΡΟΥ ΚΑΙ ΗΣΙΟΔΟΥ ΑΓΩΝ.

Ὅμηρον καὶ Ἡσίοδον τὰς θειοτάτας Ποιητάς, πάντες ἄνθρωποι πολίτας ἰδίους εὔχονται γενέσθαι· ἀλλ' Ἡσίοδος μὲν τὴν ἰδίαν ὀνομάσας πατρίδα πάντας τῆς φιλονεικίας ἀπήλλαξεν, εἰπὼν, ὡς ὁ πατὴρ αὐτῦ, [a) Κύμην Αἰολίδα προλιπὼν ἦλθεν εἰς Βοιωτίαν,]

b) Εἵσατο τ' ἄγχ' Ἑλικῶνος, ὀϊζυρῇ ἐνὶ κώμῃ,
Ἄσκρῃ, χείμα κακῇ, θέρει ἀργαλέῃ, οὐδέ ποτ' ἐσθλῇ.

Ὅμηρον δὲ πᾶσαι, ὡς εἰπεῖν, αἱ πόλεις, καὶ οἱ ἔποικοι αὐτῶν, παρ' ἑαυτοῖς γεγενῆσθαι λέγουσι· καὶ πρῶτοί γε Σμυρναῖοι, Μέλητος ὄντα τῦ παρ' αὐτοῖς ποταμῦ, καὶ Κριθηΐδος Νύμφης, κεκλῆσθαί φασι πρότερον, Μελησιγένη· ὕστερον μέντοι τυφλωθέντα Ὅμηρον μετωνομασθῆναι, διὰ τὴν παρ' αὐτοῖς ἐπὶ τῶν τοιύτων

HOMERI ET HESIODI CERTAMEN.

Homerum et Heſiodum, Poëtarum excellentiſſimos, omnes ſuos fuiſſe ciues gloriantur. Heſiodus autem, ſua patria nominata, omnem contentionem diremit, dicens de patre ſuo,

Habitauit autem prope Heliconem miſero in vico,
Aſcra, bieme malo, aeſtate autem moleſto, nunquam bono.

Homerum autem omnes pene vrbes, earumque coloni apud ſe natum affirmant: primi quidem Smyrnaei Meletis, patrii fluuii, et Critheidos Nymphae filium fuiſſe, et exinde Meleſigenem primo nominatum dicunt; deinde vero, cum caecus factus eſſet, Homeri nomen accepiſſe, quod quidem

a) Κυμ. Αἰολ. προλ.] Ex ipſo Heſiodo v. 634. Voces, ἦλθεν εἰς Βοιωτίαν, ad ſenſum ſupplendum, οἴκοθεν.

b) Εἵσατο] γρ. νάσσατο, Heſiod. ibid. v. 637.

συνήθη προσηγορίαν. Χῖοι δὲ πάλιν τεκμήρια φέρουσιν, ἴδιον εἶναι πολίτην c) αὐτῶν, λέγοντες, καὶ περισώζεσθαί τινας ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ παρ' αὐτοῖς, Ὁμηρείδας καλουμένους. Κολοφώνιοι δὲ καὶ τόπον δεικνύουσιν, ἐν ᾧ φασὶν αὐτὸν γράμματα διδάσκοντα τῆς ποιήσεως ἄρξασθαι, καὶ ποιῆσαι πρῶτον τὸν Μαργίτην.

Περὶ δὲ τῶν γονέων αὐτοῦ πάλιν πολλὴ διαφωνία παρὰ πᾶσίν ἐστιν. Ἑλλάνικος μὲν γὰρ καὶ Κλεάνθης, d) πατέρα αὐτοῦ Βίωνα λέγουσιν. Εὐμαίων δὲ, Μέλητα· Καλλικλῆς δὲ, e) Δμασαγόραν; Δημόκριτος δὲ Τροιζήνιος, Δαίμονα ἔμπορον· ἔνιοι δὲ, Ταμύραν· Αἰγύπτιοι δὲ, Μενέμαχον, [τὸν] προγραμματέα· εἰσὶ δ', οἳ Τηλέμαχον, τὸν Ὀδυσσέως, μητέρα δ', οἱ μὲν Μῆτιν· οἱ δὲ Κριθηίδα· οἱ δὲ, * f) Θεμιστῶ· οἱ δὲ

imponere visu priuatis in ista regione mos erat. Chii rursus argumenta adhibent, quibus eum ciuem esse suum euincant, dicentes, etiamnum apud se restare quosdam de genere eius Homeridas appellatos. Colophonii autem vel locum ostentant, in quo dicunt eum, dum litteras doceret, poësin primo attigisse, initio facto a poëmate, quod nuncupatur, ὁ Μαργίτης.

De parentibus autem eius summa est apud omnes disceptatio. Hellanicus quidem et Cleanthes dicunt, patrem eius Bionem fuisse; Eumaeon autem, Meletem; Callicles, Dmasagaram; Democritus Troezenius, Daemonem mercatorem; quidam vero Tamyram; Aegyptii autem Menemachum illum scribam; sunt etiam, qui Telemachum Vlyssis filium. Matrem autem eius, hi, Metin; hi Critheida; hi, Themisto;

c) Αὐτῶν] addo.

d) Πατέρα αὐτοῦ] Has voces recte additas agnoscet, qui sequens τὸ μητέρα aduerterit. Idem dicendum mox ad τὸν, et similia, quae vncinis inclusa videris.

e) Δμασαγόραν] Ita pro δμασαγορ, ex Eustathio. Vid. Not. in Textum ad Odyss. μ, 63.

f) Θεμιστῶ] Ita pro Θεμίσην legendum censeo, vt et Εὐγναθῶ, pro corrupto Εὐγνηθῶ, cum illud ab εὖ et γνάθος oriatur, συνώνυμον τῷ καλλιπάρηος, at hoc sit *monstrum* potius, quam *nomen*.

g) Καλ-

Εὐγναθῶ ἔνιοι δὲ Ἰθακησίαν τινὰ, ὑπὸ Φοινίκων ἀπεμποληθεῖσαν· οἱ δὲ, g) Καλλιόπην, τὴν Μῦσαν· τινὲς δὲ, Πολυκάστην, τὴν Νέστορος. Ἐκαλεῖτο δὲ, Μέλης· ὡς δέ τινες φασι, Μελησιγένης· ὡς δὲ ἔνιοι, Αὐλήτην ὀνομασθῆναι αὐτόν φασι. τινὲς Ὅμηρον, διὰ τὸ τὸν πατέρα αὐτῦ h) ὅμηρον δοθῆναι ὑπὸ Κυπρίων Πέρσαις· οἱ δὲ, διὰ τὴν πήρωσιν τῶν ὀμμάτων· παρὰ γὰρ τοῖς i) Αἰολεῦσιν ἄτως οἱ πηροὶ καλῦνται.

Hi Eugnatho, aliqui vero Ithacenſem quandam a Phoenicibus in ſeruitutem venditam; alii Calliopen, Muſam; alii, Polycaſten, Neſtoris filiam. Vocabatur autem Meles, vel, vt alii ferunt, Meleſigenes; vel ſecundum nonnullos, Auletes; aliqui vero Homerum nominatum praedicant ex eo, quod pater eius in obſidem Perſis a Cypriotis traditus fuerit; alii vero, ob coecitatem; ita enim coeci ab Aeolis vocantur.

g) Καλλιόπην τ. M.] Suidas V. Ὅμηρος, ὁ Ποιητὴς, Μέλητος, τῦ ἐν Σμύρνη ποταμῦ, καὶ Κριθηΐδος· ὡς δὲ ἄλλοι, Ἀπόλλωνος καὶ Καλλιόπης, τῆς Μύσης.

h) ὅμ. δοθ.] Suidas Ὅμηρον, παρὰ Θεκυδίδῃ, ἐνέχυρον, τὸ εἰς εἰρήνην διδόμενον ἐπὶ συνθήκαις. Αἰλιανὸς· Ὁ δὲ ὑφαιρεῖται τὸν κώδωνα καὶ φιλίας σύμβολον καὶ ὅμηρον πρῶτον νομίζει τῷ ἑταίρῳ αὐτῦ. Ὅμηροι δέ εἰσιν, οἱ ἐπὶ συμβιβάσει διδόμενοι. ὁμηρῆσαι γὰρ τὸ συμβαλεῖν. Θεόπομπος δὲ ὁμηρεῖν φησι, παρὰ τοῖς ἀρχαίοις λέγεσθαι τὸ ἀκολουθεῖν. τὰς ἓν ἐπ' ἀκολουθίᾳ τῶν ὡμολογημένων διδομένας, ἐντεῦθεν Ὁμήρας φασὶ λέγεσθαι. Vid. ad Odyſſ. π, 468. et Heſych. v. Ὅμηρος.

i) Αἰολ. οἱ π. ομ. καλέονται] Vid. Etymol. M. v. Ὅμηρος. Huiuſmodi ineptias in etymologiis Graeci more ſuo commenti ſunt, verae originis ignari; nempe qui omnia ad ſuam linguam referre ſolebant. Dixerunt itaque Ὅμηρος, ὁ μὴ ὁρῶν, et hinc Homerus caecus. Heſychius Mileſius, Ὅμηρος· ἰσορρεῖται γενέσθαι τυφλὸς· ὡς μὴ ἡττηθεὶς ἐπιθυμίας, ἢ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἔρχεται. Verum ab *Omer*, Participio Hebraico verbi *Amar*, ductam vocem putant verisimilius nonnulli, vt alias probo.

k) Νες.

Ὅπερ δὲ ἀκηκόαμεν, ἐπὶ τῷ θειοτάτῳ αὐτοκράτορος Ἀδριανῷ, εἰρημένον ὑπὸ τῆς Πυθίας περὶ Ὁμήρου ἐνθησόμεθα· τῷ γὰρ βασιλέως πυθομένῳ, πόθεν Ὅμηρος, καὶ τίνος· ἀπεφοίβασε δι' ἑξαμέτρου τόνδε τὸν τρόπον·

Ἄγνωστόν μ' ἔρεαι γενεὴν καὶ πατρίδα γαῖαν
Ἀμβροσίῃ Σειρῆνος· ἔθος δ' Ἰθακήσιός ἐστιν·
Τηλέμαχος δὲ πατὴρ καὶ k) Νεσορέη l) Ἐπικάσῃ
Μήτηρ, ἥ μιν ἔτικτε βροτῶν πολὺ πάνσοφον ἄνδρα. m) Οἷς μάλιστα δεῖ πιστεύειν διά τε τὸν πυθόμενον, καὶ τὸν ἀποκρινάμενον· ἄλλως τε, ὅτως τῷ ποιητῇ μεγαλοφυῶς τὸν προπάτορα διὰ τῶν ἐπῶν δεδοξακότες.

Quod vero audiuimus, Adrianum *sc.* diuinum illum Imperatorem, Pythiam de Homero conſuluiſſe, id exponemus. Cum enim rex ille interrogaret, qua patria et patre natus fuerit Homerus, huiuſmodi reſponſum verſibus Hexametris comprehenſum, tulit:

Ignotum me percontaris genus; et patriam
Diuini Seirenis: patria certe eſt Ithacenſis.
Telemachus vero pater, et filia Neſtoris Epicaſte
Mater, quae eum peperit hominum longe ſapientiſſimum.

Quibus omnino fides eſt adhibenda, et eius gratia, qui interrogauit, et eius, qui reſponſum dedit; praeſertim vero eum ipſe poëta (Vlyſſem) auum ſuum tam magnifice carminibus celebrauerit.

k) Νεσ. Ἐπικ.] Neſtoris filiae nomen Πολυκάστη, *Heſiodo*, Τηλεμάχῳ δ' ἄρ' ἔτικτεν εὐζώνους Πολυκάστη, Νέσορος ὁπλοτάτη κούρη Νηληιάδαο, Περσέπολιν μιχθεῖσα διὰ χρυσέην Ἀφροδίτην. Suidas V. Ὅμηρος· κατὰ δὲ ἄλλους, Τηλεμάχου, τοῦ Ὀδυσσέως, καὶ Πολυκάστης, τῆς Νέσορος. Adeo et Suidas videtur ad hoc oraculum reſpexiſſe.

l) Γρ. Πολυκάστη Heſiod. Vid. Not.

m) Οἷς μ. δ. π.] Hinc apparet Auctorem huius Cerraminis *Ethnicum* fuiſſe, cum haec ſcriberet; quod *Adriano* Imperatori et *Pythio* daemoni tantopere fidendum putaret. At ſi *Pythius* vere locutus, quomodo hoc *Heſiodo* ignotum; qui *Telemachi* et *Polycaſtae* non niſi vnum memorat filium, *Perſepolin*?

n) Ἀπόλ-

Ἔνιοι δὲ μὲν ἂν αὐτὸν προγενέστερον Ἡσιόδου φασὶν εἶναι· τινὲς δὲ, νεώτερον, καὶ συγγενῆ· n) Ἀπόλλωνός φασι καὶ Θοώσης, τῆς Ποσειδῶνος γενέσθαι Λίνον· Λίνου δὲ, Πίερον· Πιέρου δὲ καὶ Νύμφης, Μεθώνης, Οἴαγρον· Οἰάγρου δὲ, καὶ Καλλιόπης, Ὀρφέα· Ὀρφέως δὲ o) Ὄρτην; τοῦ δὲ Ἁρμονίδην· τοῦ δὲ, Φιλοτέρπην· τοῦ δὲ, Εὔφημον· τοῦ δὲ, Ἐπιφραάδην· τοῦ δὲ, Μελάνωπον· τούτου δὲ Δῖον καὶ Ἀπέλλαιον. Δίου δὲ καὶ Πυκιμήδης, τῆς Ἀπόλλωνος θυγατρὸς, Ἡσίοδον καὶ Πέρσην. Πέρσου δὲ, Μαίονα· Μαίονος δὲ θυγατρὸς [p) τῆς Κριθηίδος] καὶ Μέλητος, τοῦ ποταμοῦ, Ὅμηρον.

Τινὲς δὲ συνακμάσαι φασὶν αὐτούς· ὥστε καὶ ἀγωνίσασθαι ὁμόσε, ἐν Αὐλίδι τῆς Βοιωτίας· ποιήσαντα γὰρ τὸν Μαργίτην, Ὅμηρον; περιέρχεσθαι κατὰ πόλεις ρα-

Aliqui autem dicunt, antiquiorem eum Heſiodo fuiſſe; nonnulli autem iuniorem, et cognatum. Ab Apolline, vt dicunt, et Thooſa, Neptuni filia, genitus erat Linus; a Lino Pierus; a Piero et Nympha Methone Oeagrus; ab Oeagro et Calliope Orpheus; ab Orpheo Ortes; ab eo Harmonides; ab eo Philoterpes; ab eo Euphemus; ab eo Epiphrades; ab eo Melanopus; ab eo Dius, et Apellaeus; a Dio vero, et Pycimede Apollinis filia, Heſiodus et Perſes; a Perſe Maeon; a (Critheide) vero Maeonis filia, et Melete fluuio, Homerus.

Aliqui autem eos vna floruiſſe dicunt, ſimulque certaſſe Aulide in Boeotia. Homerum enim, cum poema ſuum, Mar-

n) Ἀπόλλωνος Φ. καὶ Θοώσης τ. Π. Λ. γενέσθαι] Suidas paullo aliter hanc genealogiam deducit V. Ὅμηρος. Ἔσι δὲ ἡ τοῦ γένους τάξις, κατὰ τὸν ἱσορικὸν Χάραπα, αὕτη· Αἰθούσης, Θράσσης, Λῖνος· τοῦ δὲ, Πίερος· τοῦ δὲ, Οἴαγρος· τοῦ δὲ, Ὀρφεύς· τοῦ δὲ, Δρης· τοῦ δὲ, Εὔκλοος (ita lego pro Εὐκλέης)· τοῦ δὲ, Ἰδμονίδης· τοῦ δὲ, Φιλοτέρπης· τοῦ δὲ, Εὔφημος· τοῦ δὲ, Ἐπιφράδης· τοῦ δὲ, Μελάνωπος, τοῦ δὲ, Ἀτελλῆς· (ita pro Ἀπελλῆς) τοῦ δὲ, Μαίων· ὃς ἦλθεν ἅμα ταῖς Ἀμαζόσιν εἰς Σμύρνην, καὶ γήμας Εὔμητιν, τὴν Εὐέπους, τοῦ Μνησιγένους, ἐποίησεν Ὅμηρον.

o) An Ὄθρυν?

p) Κριθηίδος] has voces reſtituo ex hiſtoria.

q) Ἔσιν

ψωδῆντα· ἐλθόντα δὲ καὶ εἰς Δελφοὺς, περὶ τῆς πατρίδος αὐτῷ πυνθάνεσθαι, τίς εἴη· τὴν δὲ Πυθίαν εἰπεῖν,

q) Ἔστιν Ἴος νῆσος, μητρὸς πατρίς· ἥ σε θανόντα
Δέξεται· ἀλλὰ τοι) νέων παίδων αἴνιγμα φυλάξαι.

Τὸν δὲ, ἀκούσαντα, περιΐσασθαι μὲν τὴν εἰς Ἴον ἄφιξιν, διατρίβειν δὲ περὶ τὴν ἐκεῖ χώραν. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Γανύκτωρ s) ἐπιτάφιον τῷ πατρὸς Ἀμφιδάμαν-

gitem compoſuiſſet, id canentem vrbes circumiſſe; cum Delphos vero aduenisſet, de patria ſua percontatum quaenam eſſet; Pythiam autem reſpondiſſe;

Eſt Ios inſula, matris patria, quae te mortuum
Accipiet; ſed iuuenum aenigma caue.

Eum autem, hoc audito reſponſo, in Ium noluiſſe proficiſci, ſed in illa regione commoratum. Hoc vero tempore Ganyctor funebres ludos patri ſuo Amphidamanti, Euboeae regi,

q) Ἔστιν Ἴος νῆσος] Hoc oraculum extat in Plutarchi vita Homeri; vbi et aliud oraculum prolixius; item Pauſaniae Phocic. c. 24. Plinius l. 4. c. 12. *Ios*, *Homeri* ſepulcro nobilitata.

r) νέων π. α. φυλ.] De hac re Herodot. in Homeri vita, et ab illo alii, nec non aliud oraculum, apud Plutarch. et Euſeb.

Ἐν τῇ σοὶ μοῖρ' ἐστὶ τελευτῆσαι βιότοιο
Εὖτ' ἂν ἀπὸ γλώσσης παίδων μὴ γνῷς ἐπακούσας
Δυσξύνετον σκολιοῖσι λόγοις εἰρημένον ὕμνον.

Suidas tamen negat illum, ex dolore ob aenigmatis perplexitatem concepto, fato conceſſiſſe: res enim erat ludicra, ſed ex morbo, ἐξ ἀσθενείας· ἀ παρὰ τὸ μὴ γνῶναι τὸ παρὰ τῶν παίδων λεχθέν· καθάπερ οἴονταί τινες.

s) ἐπιτάφιον] Subaudi ἀγῶνα. Mos perantiquus ad regum aut principum funera certare; vt ex Homero conſtat, qui de *Euryalo* Iliad. ψ, 679. Ὅς ποτε Θήβας ἦλθε δεδεπότος Οἰδιπόδαο Ἐς τάφον. Tale certamen et ipſe deſcribit ad *Patrocli* funus, ψ, v. 258. etc. — et ad ipſius *Achillis* Odyſſ. ω, v. 87. excepto, quod ingeniorum certamen, decori memor, ibi omittat, nempe inter *armatos*; licet alias et ipſe etiam huius rei meminerit, videl. hymn. in Apoll. v. 149. Οἱ δέ σε πυγμαχίῃ τε, καὶ ὀρχηθμῷ, καὶ ἀοιδῇ, Μνησάμενοι τέρπουσιν, ὅταν στήσωνται ἀγῶνα. Inter veteres etiam noſtros Britannos ingeniorum

τος, βασιλέως Εὐβοίας, ἐπιτελῶν, πάντας τοὺς ἐπισήμους ἄνδρας οὐ μόνον ῥώμῃ, καὶ τάχει, ἀλλὰ καὶ σοφίᾳ, ἐπὶ τὸν ἀγῶνα, μεγάλαις δωρεαῖς τιμῶν συνεκάλεσε· καὶ δὴ τοι ἦν ἐκ τύχης, ὥς φασι, συμβαλόντες ἀλλήλοις ἦλθον εἰς τὴν Χαλκίδα, Ὅμηρός τε καὶ Ἡσίοδος.

Τοῦ δὲ ἀγῶνος ἄλλοι τε τινὲς τῶν ἐπισήμων Χαλκιδέων ἐκαθέζοντο κριταὶ, καὶ μετ' αὐτῶν Πανοίδης, ἀδελφὸς ὢν τοῦ τετελευτηκότος· ἀμφοτέρων δὲ τῶν ποιητῶν θαυμασῶς ἀγωνισαμένων, ι) νικῆσαί φασι τὸν Ἡσίοδον τὸν τρόπον τοῦτον· προελθόντα γὰρ εἰς τὸ μέ-

instituens, omnes non robore solum et velocitate, sed sapientia etiam praecellentes viros, magnis praemiis ad certamen inuitabat; illi autem fortuito, vt dicunt, sibi inuicem obuii Chalcida venerunt, Homerus et Hesiodus.

Certaminis autem iudices constituebantur aliqui maxime conspicui e Chalcidensibus viri, et inter eos Panoedes, defuncti regis frater; et vtroque poëta admirabiliter certante, Hesiodum tandem hoc modo vicisse dicunt: In medium enim

orum certamina fuerunt celebrata, praemiis additis ingentibus qualia aureae, aut argenteae, citharae, etc. vt *Seldenus* noster, ad *Draytonii* Polyolbion fol. 67. Vid. quae Nos ad Anacreon. v. 855. et v. 992.

ι) Νικ. Φ. τ. Ἡσ. τ. τρ. τοῦτον] Cum ergo Hesiodo victoria non iure sit data, quod et Auctor Certaminis agnoscit, et res ipsa legentibus fit manifesta, non erat, vt Eustathius ita loqueretur, Εἰ δὲ καὶ ἤρισεν Ὅμηρος Ἡσιόδῳ τῷ Ἀσκραίῳ, καὶ ἠττήθη, ὅπερ ὄκνος τοῖς Ὁμηρίδαις, καὶ λέγειν· ζητητέον ἐν τοῖς εἰς τοῦτο γράψασιν, ἐν οἷς ἔκειντο καὶ τὰ ῥητὰ τῆς Ἔριδος. Multo minus, vt Ioh. Alb. Fabricius, Vir infinitae lectionis, *Vicerit itaque* Homerum, *aetate prouectum, vicerit, inquam*, Homerum, *illum celebratissimum*, Hesiodus *florens adhuc annis; vt* Aeschylus *senex victus est a puero Sophocle.* Dicendum potius, *Victus est, non iudicio*, sed *praeiudicio; non iure*, sed *iniuria; non ingenio*, sed *fraude; non rei merito*, sed *iudicum ignorantia, aut maleuolentia; quale iudicium haud raro subiisse summos Viros* constat.

κ) Ita

σον πυνθάνεσθαι τὸν Ὁμήρου καθ' ἕν ἕκαστον· τὸν δὲ Ὅμηρον ἀποκρίνασθαι· φησὶν ὧν Ἡσίοδος,

Υἱὲ Μέλητος, Ὅμηρε, θεῶν ἀπὸ μήδεα εἰδὼς,
Εἰπ' ἄγε μοὶ πάμπρωτα, τί φέρτατόν ἐστι βροτοῖσιν;

Ὅμηρος, υ) Ἀρχὴν μὲν μὴ φῦναι ἐπιχθονίοισιν ἄριστον·
Φύντα δ', ὅπως ὤκιστα πύλας ἀΐδαο περῆσαι.

Ἡσίοδος τὸ δεύτερον,

Εἰπ' ἄγε μοὶ καὶ τοῦτο, θεοῖς ἐπιείκελ' Ὅμηρε,
Τί γ) θνητοῖσιν ἄριστον ὀΐεσαι ἐν φρεσὶν εἶναι;

Ὁ δὲ Ὅμηρος,

z) Ὁππόταν εὐφροσύνη μὲν ἔχῃ κατὰ δῆμον ἅπαντα·
Δαιτυμόνες δ' ἀνὰ δώματ' ἀκουάζωνται ἀοιδοῦ,
Ἥμενοι ἐξείης· παρὰ δὲ πλήθωσι τράπεζαι
Σίτου καὶ κρειῶν· μέθυ δ' ἐκ κρητῆρος ἀφύσσων
Οἰνοχόος φορέῃσι, καὶ ἐγχείῃ δεπάεσσι·
Τοῦτό τι μοὶ κάλλιστον ἐνὶ φρεσὶν εἴδεται εἶναι.

prodeuntem quaestiones seriatim Homero proposuisse, Homerum autem respondisse: Dicit igitur Hesiodus,

Fili Meletis, Homere qui a diis sapientiam obtinuisti,
Age, dic mihi primum, quid optimum sit mortalibus?

Homerus. *Primum quidem non nasci mortalibus est optimum*
Natum vero, quam primum Orci portas transire.

Secunda vice Hesiodus,

Age, dic mihi et hoc, diis similis Homere,
Quid mortalibus (dum viuant) existimas optimum esse

Homerus. *Quoties laetitia quidem detineat populum vniuersum,*
Conuiuantesque per domum audiant cantorem
Sedentes ordine; iuxta itidem impleantur mensae
Pane et carnibus; vinumque ex cratere hauriens
Pincerna adferat, et infundat poculis:
Hoc quidem mihi pulcherrimum in mente videtur esse.

υ) Ita Salomon Prouerb. 7, 1. *Dies mortis potior die natiuitatis.*

γ) hoc est, dum in hac misera degunt vita.

z) Odyss. ι, v. 6. vbi totus fere hic locus. Et ibi v. 3. accedit huic etiam loco Salomonis suffragium.

Ῥηθέντων δὲ τῶν ἐπῶν, ὅτω σφοδρῶς φασι θαυμασθῆναι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τὰ ἔπη, ὥστε χρυσᾶς αὐτὰς στίχας προσαγορευθῆναι· καὶ ἔτι καὶ νῦν, ἐν ταῖς κοιναῖς θυσίαις πρὸ τῶν δείπνων καὶ σπονδῶν προκατεύχεσθαι πάντας.

Ὁ δὲ Ἡσίοδος ἀχθεσθεὶς ἐπὶ τῇ Ὁμήρου εὐημερίᾳ, ἐπὶ τὴν τῶν ἀπόρων ὥρμησεν ἐπερώτησιν, καὶ φησὶ τάδε τὰς στίχας.

a) Μῶσ' ἄγε μοὶ τά τ' ἔοντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα,
Τῶν μὲν μηδὲν ἄειδε· σὺ δ' ἄλλης μνῆσαι ἀοιδῆς.

Ὁ δὲ Ὅμηρος, βουλόμενος ἀκολούθως τὸ ἄπορον λῦσαι, φησὶν,

b) Οὐδέποτ' ἀμφὶ Διὸς τύμβῳ c) καναχήποδες ἵπποι
Ἄεθλα d) συντρίψουσιν, e) ἐρίζοντες περὶ νίκης.

Καλῶς δὲ καὶ ἐν τούτοις ἀπαντήσαντος, ἐπὶ τὰς ἀμφιβόλους γνώμας ὥρμησεν ὁ Ἡσίοδος, καὶ πλείονας στίχας λέγων, ἠξίου καθ' ἕνα ἕκαστον συμφώνως ἀποκρίνασθαι

His vero recitatis carminibus, adeo vehementer omnes Graecos ea admiratos fuisse dicunt, vt exinde aurea carmina nominarentur; et his etiam temporibus in publicis sacrificiis pro communi precationis formula ante coenas, et libationes vsurpentur.

Hesiodus autem, Homeri famam aegre ferens, ad intricatas deinde quaestiones pergit, et hos versus recitat,

Musa, age, mihi praesentia, futura, et praeterita,
Eorum nihil cane; tu vero aliam profer cantilenam.

Homerus vero carmine consequente difficultatem soluere cupiens, dicit,

Nunquam circa Iouis tumulum sonipedes equi
Currus collident, contendentes pro victoria.

His igitur pulchre expeditis, ad ambiguas sententias processit Hesiodus, et plures versus recitaturus, voluit vt eorum singu-

a) Haec Homero male tribuit Lil. Gyrald. in Hesiodi Vita.

b) vt haec, Hesiodo.

c) γρ. κρατερώνυχες.

d) γρ. συντρίψωσιν.

e) γρ. ἑπομένοι. Lil. Gyrald.

τὸν Ὅμηρον· ἔστιν ἂν ὁ μὲν πρῶτος Ἡσιόδῳ· ὁ δὲ ἐξῆς, Ὁμήρῳ· ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ δύο στίχων τὴν ἐπερώτησιν ποιουμένου τῷ Ἡσιόδῳ.

Ἡσ. Δεῖπνον ἔπειθ' εἵλοντο βοῶν κρέα, κ' αὐχένας ἵππων
Ὁμ. Ἕλκυον ἰδρώοντας· ἐπεὶ πολέμοιο κορέσθην.
Ἡσ. Καὶ Φρύγες, οἳ πάντων ἀνδρῶν ἐπὶ νηυσὶν ἄριστοι,
Ὁμ. Ἀνδράσι λῃϊσῆρσιν ἐπ' ἀκτῆς δόρπον ἑλέσθαι.
Ἡσ. Ἡρακλέης ἀπέλυσεν ἀπ' ὤμων καμπύλα τόξα,
Ὁμ. Χερσὶ βαλὼν ἰοῖσιν ὅλων κατὰ φῦλα γιγάντων.
Ἡσ. Οὗτος ἀνὴρ ἀνδρός τ' ἀγαθοῦ, καὶ ἀναλκιδός ἐστι
Ὁμ. Μητρός· ἐπεὶ πόλεμος χαλεπὸς πάσῃσι γυναιξίν.
Ἡσ. Οὔτ' ἄρα σοί γε πατὴρ ἐμίγη καὶ πότνια μήτηρ
Ὁμ. Σῶμα τόγ' ἐσπείραντο διὰ χρυσέην Ἀφροδίτην.
Ἡσ. Λυτὰρ ἐπεὶ δμήθη γάμῳ, Ἄρτεμις ἰοχέαιρα
Ὁμ. Καλλιστὼ κατέπεφνεν ἀπ' ἀργυρέοιο βιοῖο.
Ἡσ. Ὡς οἱ μὲν δαίνυντο πανήμεροι, οὐδὲν ἔχοντες
Ὁμ. Οἴκοθεν· ἀλλὰ παρεῖχεν ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων.
Ἡσ. Δεῖπνον δειπνήσαντες, ἐνὶ σποδῷ αἰθαλοέσσῃ

lis, alii post alium, Homerus congruenter responderet. Prior igitur est Hesiodi, posterior Homeri; aliquando tamen duobus versibus quaestionem suam proponit Hesiodus.

Hes. *Coenabant deinde boum carnem, et ceruices equorum*
Hom. *Soluebant sudantes, postquam bello fatiati sunt.*
Hes. *Et Phryges, qui omnium hominum in nauibus optimi sunt,*
Hom. *Cum viris praedonibus, qui in littore coenam sumant.*
Hes. *Hercules soluit ab humeris curuum arcum,*
Hom. *Manibus iaculans sagittis vniuersorum per gentes Giganteum.*
Hes. *Hic vir a patre bono, et imbelli est*
Hom. *Matre; quoniam bellum graue est omnibus feminis.*
Hes. *Neque vero tibi sane pater mixtus, et veneranda mater*
Hom. *Corpus hocce seminarunt per aureum Venerem.*
Hes. *Sed postquam subiecta esset nuptiis, Diana sagittis gaudens*
Hom. *Callisto interfecit argenteo arcu.*
Hes. *Sic illi epulabantur per totum diem, nihil habentes*
Hom. *Domo petitum; sed praebuit rex virorum Agamemnon.*
Hes. *Coenam capientes, in cinere ardente*

Ὅμ. Σύλλεγον ὀστέα λευκὰ βοὸς κατατεθνειῶτος.
Ἡσ. Καὶ *f*) τότε Ζεὺς ἐλέαιρε, τέρεν κατὰ δάκρυον εἴβων,
Ὅμ. Παιδὸς ὑπερθύμου, Σαρπηδόνος ἀντιθέοιο.
Ἡσ. Ἡμεῖς δ' ἀμπεδίον *g*) Σιμοέντιον ἥμενοι *b* ὕτως,
Ὅμ. Νύκτα φυλασσόμεθα, Τρώων πόλιν εἰσορόωντες.
Ἡσ. Ἴομεν ἐκ νηῶν ὁδὸν, ἀμφ' ὤμοισιν ἔχοντες
Ὅμ. Φάσγανα κωπήεντα, καὶ αἰγανέας δολιχαύλους
Ἡσ. Δὴ τότ' ἀρίστῆες κοῦροι χείρεσσι θαλάσσης
Ὅμ. Ἄσμενοι ἐσσυμένως τε *i*) ἀπείρυσαν ὠκύαλον *k*) νηῦν.
Ἡσ. Κολχίδ' ἔπειθ' ἵκοντο, καὶ Αἰήτην βασιλῆα
Ὅμ. Φεῦγον· ἐπεὶ γίγνωσκον ἀνέστιον ἠδ' ἀθέμιστον.
Ἡσ. Αὐτὰρ ἐπεὶ σπείσάντε καὶ ἔκπιον οἶδμα θαλάσσης
Ὅμ. Ποντοπορεῖν ἤμελλον ἐϋσσέλμων ἐπὶ νηῶν.
Ἡσ. Τοῖσιν δ' Ἀτρεΐδης μεγάλ' εὔχετο πᾶσιν, ὀλέσθαι

Hom. *Collegerunt ossa alba bouis mortui.*
Hes. *Et tunc Iupiter miseratus est, teneras lacrymas demittens,*
Hom. *Ob filium magnanimum, Sarpedona diuinum.*
Hes. *Nos vero per campum Simoisium sedentes hoc modo*
Hom. *Per noctem excubias egimus, Troianorum vrbem intuentes.*
Hes. *Profecti sumus ex nauibus viam, circa humeros habentes*
Hom. *Enses capulis aptatos, et spicula longa.*
Hes. *Tunc primarii iuuenes manibus de mari,*
Hom. *Alacres, et properè detraxerunt velocem nauem.*
Hes. *Colchida deinde profecti sunt, et Aeeten regem*
Hom. *Fugerunt, quoniam nouerunt eum inhospitalem et iniustum.*
Hes. *Sed postquam libassent, et bibissent, fluctus maris*
Hom. *Transituri erant bene transtris aptatis nauibus.*
Hes. *Illis autem Atrides magnopere precatus est omnibus, vt perirent*

f) Hoc Tetrastichon substituo, pro veteri disticho, quod sic olim se habebat: Hes. Παιδὸς ὑπερθύμου, Σαρπηδόνος ἀντιθέοιο, Hom. Ἡμεῖς δ' ἀμπεδίον Σιμοέντιον ἥμενοι αὔτως, cuius distichi, sic se habentis, qui mentem potest assequi, is meo tetrasticho reiecto solus fruatur.

g) γρ. τὸ Σιμόεντιον.
b) γρ. αὔτως.
i) γρ. ἀπερείρυσαν.
k) γρ. ναῦν.

Ὅμ. Μηδέποτ' ἐν πόντῳ· καὶ φωνήσας ἔπος ἤυδα.
Ἡσ. Ἔσθίετ' ὦ ξεῖνοι, καὶ πίνετε· μηδέ τις ὑμέων
Ὅμ. Οἴκαδε νοσφίσειε φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν,
Πημανθείς· ἀλλ' αὖθις ἀπήμονες οἴκαδ' ἵκοισθε.
Πρὸς ταῦτα δὲ πάντα τῷ Ὁμήρῳ, καλῶς ἀπαντήσαντος, πάλιν φησὶν Ἡσίοδος,
Τῦτό τι δή μοι μῦνον l) ἐειρομένῳ κατάλεξον·
Πόσσοι ἅμ' Ἀτρείδῃσιν ἐς Ἴλιον ἦλθον Ἀχαιοί;
Ὁ δὲ Ὅμηρος λογιστικῷ προβλήματος ἀποκρίνεται ὅτως,
Πεντήκοντ' ἦσαν m) πυρὸς ἐσχάραι. ἐν δὲ ἑκάστῃ
Πεντήκοντ' ὀβελοί· περὶ δὲ κρέα πεντήκοντα.
Τρὶς δὲ τριηκόσιοι περὶ ἓν κρέας ἦσαν Ἀχαιοί·
Τῦτο δὲ εὑρίσκεται πλῆθος ἄπιστον· τῶν γὰρ ἐσχαρῶν ἑσῶν πεντήκοντα, ὀβελίσκοι γίνονται πεντακόσιοι, καὶ χιλιάδες δύο· κρεῶν δὲ δεκαδύο μυριάδες, πεντακισχίλιοι, [τετρακόσιοι καὶ πεντήκοντα.]
Κατὰ πάντα δὲ τῷ Ὁμήρῳ ὑπερτερῦντος, φθονῶν ὁ Ἡσίοδος ἄρχεται πάλιν,

Hom. *Nunquam in ponto; et ſic locutus eſt,*
Heſ. *Edite o hoſpites, et bibite; neque quis veſtrum*
Hom. *Domum redeat, in caram patriam terram,*
Vulneratus; ſed illaeſi domum reuertamini.
Ad haec autem omnia pulchre Homero reſpondente, rurſus dixit Heſiodus,
Hoc mihi ſolum percontanti narres,
Quot cum Atridis Troiam venerunt Achiui?
Homerus vero per Arithmeticum problema ita reſpondit;
Quinquaginta erant ignis foci; in ſingulis vero
L. obeli; circum eos carnes L:
DCCCC autem circa ſingulas carnes erant Achiui.
Hic autem incredibilis inuenitur numerus; cum enim quinquaginta ſint foci, obeli ſunt quingenti et bis mille; carnes centies vicies quinquies mille, [quadringentae et quinquaginta.]
In his autem omnibus cum Homerus ſuperior euaderet, Heſiodus inuidia ſtimulatus rurſus incipit:

l) γρ. ἀνειρομένῳ. m) vid. ad Iliad. κ', 418.
n) ita

Υἱὲ Μέλητος, Ὅμηρε, εἴπερ τιμῶσί σε Μοῦσαι,
Ὡς λόγος, ὑψίστοιο Διὸς μεγάλοιο θύγατρες,
Λέξον μέτρῳ n) ἐναρμόζων, ὅ, τι δὴ θνητοῖσι
Κάλλιστόν τε καὶ ἔχθιστον· ποθέω γὰρ ἀκοῦσαι.
Ὁ δὲ φησὶν Ὅμηρος,
Ἡσίοδ', ἔκγονε Διός, ἑκόντα μὲ ταῦτα κελεύεις
o) Εἰπέμεν· αὐτὰρ ἐγὼ μάλα τοι πρόφρων ἀγορεύσω.
Κάλλιστον μὲν τῶν ἀγαθῶν ἔσαι μέτρον p) εἶναι
Αὐτὸν ἑαυτῷ· τῶν δὲ κακῶν ἔχθιστον ἁπάντων,
Ἔμμεν εἶναι ἑαυτῷ αἰεί, χρόνον εἰς τὸν ἅπαντα·
Ἄλλο δὲ πᾶν, ὅ, τι σῷ θυμῷ φίλον ἐστὶν, ἐρώτα.
Ἡσ. Πῶς κεν ἄριστ' οἰκοῖντο πόλεις, καὶ ἐν ἤθεσι ποίοις;
Ὁμ. Εἰ μὴ κερδαίνειν ἀπὸ τῶν αἰσχρῶν ἐθέλοιεν.
Εἰ δ' ἀγαθοὶ q) τιμοῖντο· δίκη δ' ἀδίκοισιν ἐπείη·
Εὔχεσθαι δὲ θεοῖς· ὅ, τι πάντων ἐστὶν ἄμεινον.
Ἡσ. Ἐν δ' ἐλαχίστῳ ἄριστον r) ἔχεις ὅτι φύσται εἰπεῖν;

Fili Meletis, Homere, quoniam bonorant te Muſae,
Vt fertur, ſummi Iouis magni filiae,
Dicas metricis numeris, quid mortalibus
Pulcherrimum eſt, et maxime inuiſum; cupio enim ſcire.
Homerus autem dicit,
Heſiode, fili Dii, haud inuitum me haec iubes
Narrare; ego autem valde promtus tibi narrabo.
Pulcherrimum omnium bonorum erit menſuram eſſe
Se ſibi; malorum autem maxime odioſum omnium,
Beneuolum eſſe ſibi ſemper, in perpetuum:
Aliud autem omne, quod tibi animo lubet, percontare.
Heſ. *Quomodo optime habitentur ciuitates, et quibus moribus?*
Hom. *Si lucrum facere ex turpibus rebus nolint;*
Boni autem in honore ſint; et poena iniuſtos ſequatur;
Et deos precentur; quod omnium eſt optimum.
Heſ. *Quae res optima in re minima generatur, poteſne dicere?*

n) ita pro μέτρον ἐναρμόζον emendo.

o) γρ. εἰπεῖν.

p) γρ. εἶναι.

q) γρ. τιμῶντο.

r) Ita pro ἔχειν σ', corruptiſſima ſententia, monente eruditiſſ. *Hurchinſono*, emendo. *Robinſon.*

Ὁμ. Ὡς μὲν ἐμῇ γνώμῃ, φρένες ἐσθλαὶ σώμασιν ἀνδρῶν.
Ἡσ. Ἡ δὲ δικαιοσύνη τε καὶ ἀνδρεία δύναταί τι;
Ὁμ. Κοιναὶς ὠφελείας ἰδίαις μόχθοισι πορίζειν.
Ἡσ. Τῆς σοφίης δὲ τί τέκμαρ ἐπ' ἀνθρώποισι πέφυκεν;
Ὁμ. Γιγνώσκειν τὰ παρόντ' ὀρθῶς, καιρῷ δ' ἅμ' ἕπεσθαι.
Ἡσ. Πιστεῦσαι δὲ ς) βροτοῖς ποῖον χρέος ἄξιόν ἐστιν;
Ὁμ. Οἷς αὐτὸς κίνδυνος ἐπὶ πραχθεῖσιν ἔπηται.
Ἡσ. Ἡ δ' Εὐδαιμονίη τί ποτ' ἀνθρώποισι καλεῖται;
Ὁμ. Λυπηθέντ' ἐλάχιστα θανεῖν, ἡσθέντα τε πλεῖστα.
Ῥηθέντων δὲ καὶ τούτων, οἱ μὲν Ἕλληνες πάντες τὸν Ὅμηρον ἐκέλευον στεφανοῦν· ὁ δὲ βασιλεὺς Πανοίδης ἐκέλευσεν ἕκαστον τὸ κάλλιστον ἐκ τῶν ἰδίων ποιημάτων εἰπεῖν· Ἡσίοδος οὖν ἔφη πρῶτος,

τ) Πληϊάδων Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομενάων,
Ἄρχεσθ' ἀμητοῦ· ἀρότοιο δὲ, δυσσομενάων.
Αἳ δή τοι νύκτας τε καὶ ἤματα τεσσαράκοντα
Κεκρύφαται· υ) αὖθις δὲ, περιπλομένου ἐνιαυτοῦ,

Hom. *Mea quidem ſententia, animi boni in corporibus humanis.*
Heſ. *Iuſtitia autem et fortitudo quid poteſt?*
Hom. *Publicam vtilitatem priuatis laboribus promouere.*
Heſ. *Sapientiae vero quid indicium inter homines eſt?*
Hom. *Intelligere praeſentia recte, et opportunitatem ſequi.*
Heſ. *Cedere vero hominibus quale negotium par eſt?*
Hom. *Ea, quae ipſum periculum tranſacta ſequatur.*
Heſ. *Felicitas autem quid ab hominibus vocatur?*
Hom. *Minimo dolore, maxima vero laetitia affectum mori.*
Cum autem et haecce dicta eſſent, Graeci omnes Homerum coronari iuſſerunt: iuſſit autem rex Panoedes vtrumque poematum ſuorum pulcherrimam aliquam partem recitare: Heſiodus igitur primus dixit:

Pleiadibus Atlante natis exorientibus
Incipe metere; arare vero occidentibus.
Hae quidem noctesque et dies quadraginta
Latent: rurſum vero reuoluto anno

ς) γρ. βροτοῖσι, male.
τ) Extat locus Heſiod. Εργ. l. 2. v. 1. etc. aut v. 381. Vid. mox ad Homeri locum περὶ τοῖν Αἰάντοιν.
υ) γρ. αὖτις.

Φαίνονται, τὰ πρῶτα χαρασσομένοιο σιδήρου.
Οὗτός τοι πεδίων πέλεται νόμος. οἵ τε θαλάσσης
Ἐγγύθι x) ναιετάουσι, δι' ἄγγεα βησσήεντα,
Πόντου κυμαίνοντος ἀπόπροθε πίονα y) χώρην
Ναίουσιν· γυμνὸν σπείρειν, γυμνὸν δὲ βοωτεῖν·
Γυμνόν τ' z) ἀμάειν, ὅταν a) ὥριμα b) πάντα πέλωνται.

Μετ' ὃν Ὅμηρος,

c) Ἀμφὶ δ' ἄρ' Αἴαντας δοιὰς ἵσταντο φάλαγγες
Καρτεραί, ἂς ἔτ' ἄν κεν Ἄρης ὀνόσαιτο μετελθών
Οὔτε κ' Ἀθηναίη λαοσσόος· οἱ γὰρ ἄριστοι
Κριθέντες Τρῶάς τε καὶ Ἕκτορα δῖον ἔμιμνον,

Apparent; primum vt acuitur ferrum.
Haec vtique aruorum est lex, (tum iis) qui mare
Prope habitant (tum iis) qui valles flexuosas
Mari fluctuanti procul pinguem regionem
Colunt: nudus ferito, nudusque arato;
Nudus quoque metito, cum omnia matura fiant.

Post quem Homerus:

Circum autem Aiaces duos stabant phalanges
Firmae, quas ne Mars quidem vituperasset interueniens,
Neque Minerua populorum concitatrix: illi enim praestantissimi
Delecti Troianosque et Hectorem nobilem manebant,

x) γρ. ναιεταάσσ' οἵ τ'.
y) γρ. χῶρος.
z) γρ. ἀμάσθαι.
a) γρ. εἴ κ' ὥριμα et ὥρια. Hesiod.
b) Πάντα πέλωνται] γρ. πάντ' ἐθέλησθα Hesiod. Εργ. l. 2. v. 10. aut v. 390. et hic locus vlterius laudatur ad 12. totos amplius versus; quomodo Daniel Heinsius in Certamine totidem dictos memorat. At auctor Certaminis videtur vltro decurtasse locum; vnde et legisse πάντα πέλωνται, vt sistatur locus, qui in ἐθέλησθα non potest desinere.
c) Hic locus, per 8. versus, extat Iliad. υ, 126. de quo ita Philostratus in Heroicis, vbi Certaminis huius coram Panida rege meminit, Αἴσαι ἄμφω ἐν Χαλκίδι, τὸν μέν, τὰ ἔπη τὰ περὶ τοῖν Αἰάντοιν, καὶ ὡς αἱ φάλαγγες αὐτοῖς ἀραρυῖαί τε καὶ καρτεραὶ ἦσαν· τὸν δὲ, τὰ πρὸς τὸν ἀδελφὸν τὸν ἑαυτοῦ Πέρσην. §. ΕΥΦΟΡΒΟΣ.

Φράξαντες δόρυ δορὶ, σάκος σάκεϊ προθελύμνῳ.
Ἀσπὶς ἄρ' ἀσπίδ' ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ' ἀνήρ.
Ψαῦον δ' ἱπποκόμοι κόρυθες λαμπροῖσι φάλοισι
Νευόντων· ὡς πυκνοὶ ἐφέσασαν ἀλλήλοισιν.
d) Ἔφριξεν δὲ μάχη φθισίμβροτος ἐγχείῃσι
Μακραῖς, ἃς εἶχον ταμεσίχροας· ὄσσε δ' ἄμερδεν
Αὐγὴ χαλκείη, κορύθων ἀπὸ λαμπομενάων,
Θωρήκων τε νεοσμήκτων, σακέων τε φαεινῶν,
Ἐρχομένων ἅμυδις. μάλα κὲν θρασυκάρδιος εἴη,
Ὅς τότε γηθήσειεν ἰδὼν πόνον, οὐδ' ἀκάχοιτο.

Θαυμάσαντες δὲ καὶ ἐν τούτῳ τὸν Ὅμηρον οἱ Ἕλληνες, ἐπήνεσαν, ὡς παρὰ τὸ προσῆκον γεγονότων τῶν ἐπῶν, καὶ ἐλέλευον δοθῆναι τὴν νίκην· ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν Ἡσίοδον ἐστεφάνωσεν, εἰπὼν, δίκαιον εἶναι, τὸν ἐπὶ γεωργίαν καὶ εἰρήνην προκαλούμενον νικᾶν, ἢ τὸν πολέμους καὶ σφαγὰς διεξιόντα· τῆς μὲν οὖν νίκης e) ὅτως φασὶ τυχεῖν τὸν

Addenſantes haſtam haſtae, ſcutum ſcuto mutuo:
Clypeus nempe clypeum fulciebat, galea galeam, virum vir:
Seque inuicem attingebant ſetis equinis comantes galeae
ſplendidis conis
Nutantium, adeo denſi ſteterunt inter ſe.
Horruit itaque pugna mortalibus exitioſa haſtis
Longis, quas tenebant incidentes corpora: oculoſque per-
ſtringebat
Splendor aereus galeis à lucentibus,
Thoracibuſque recens exterſis, ſcutiſque fulgentibus,
Congredientium in vnum: valde audax animo eſſet,
Qui tunc gauiſus eſſet, viſo labore, neque triſtatus eſſet.

Graeci autem et in hoc Homerum admirati, laudarunt, quod pulchriora, quam expectare fas erat, carmina compoſuiſſet, ideoque eum victorem praedicari iuſſerunt: rex autem Heſiodum coronauit, dicens, aequum eſſe, vt ille qui ad agriculturam et pacem adhortaretur, victoriam reportaret, non ille qui bella et caedes narraret; Victoriam igitur hoc modo

d] Hic locus extat Iliad. v', 339. etc.

e) Non ergo ſolito acumine vtens Ioh. Alb. Fabricius Bibl. Gr. l. 2. c. 8. §. 3. haec ait: Vicerit itaque Homerum aetate pro-

Ἡσίοδον καὶ λαβόντα τρίποδα χαλκοῦν, ἀναθεῖναι ταῖς Μούσαις, ἐπιγράψαντα,

Ἡσίοδος Μούσαις Ἑλικωνίσι τόνδ' ἀνέθηκεν
Ὕμνῳ νικήσας ἐν Χαλκίδι θεῖον Ὅμηρον.

Τοῦ δὲ ἀγῶνος διαλυθέντος, διέπλευσεν ὁ Ἡσίοδος εἰς Δελφοὺς χρησόμενος καὶ τῆς νίκης ἀπαρχὰς τῷ θεῷ ἀναθήσων. Προσερχομένῳ δὲ αὐτῷ τῷ ναῷ, ἔνθεον γενομένην τὴν προφῆτίν φασιν εἰπεῖν,

Ὄλβιος ὅτος ἀνὴρ, ὃς ἐμὸν δόμον ἀμφιπολεύει,
Ἡσίοδος Μούσῃσι τετιμένος ἀθανάτῃσι·
Τοῦ δ' ἤτοι κλέος ἔσται, ὅσον τ' ἐπικίδναται ἠώς.

affecutum fuiſſe Heſiodum dicunt; tripodemque aereum, quem praemio acceperat, Muſis conſecraſſe, hac prius inſcriptione notatum:

Heſiodus Muſis Heliconiadibus hunc conſecrauit,
Cum in certamine poetico viciſſet Chalcide diuinum Homerum.

Certamine igitur dimiſſo, Heſiodus Delphos nauigauit, oraculum ibidem conſulturus, et victoriae ſuae primitias Muſis conſecraturus. Cum vero templum ingrederetur, deo repletam prophetiſſam hoc modo cecinisſe dicunt,

Felix ille vir, qui circa domum meam verſatur,
Heſiodus, Muſis honoratus immortalibus,
Eius certe gloria peruadet, quocunque diſpergitur aurora.

„prouectum Heſiodus, florens „adhuc annis etc.“ Quaſi non in his omnibus Homerus longe Heſiodo ſuperior, vegetior, et acutior niſi quod ſtultum iudicem nactus eſſet, aut praeiudiciis laborantem, vnde prouerbium, Πάνιδος ψῆφος pro Πανοίδου ψῆφος de ſtulta aut iniuſta ſententia. Nec minus hallucinatus eſt Heſiodi, quiſquis is fuerit, Encomiaſtes ille qui ob hanc victoriam illum omnium hominum ſapientiſſimum pronunciat, cui et ego facile aſſenſum darem, ſi aperto Marte, et ſolius ingenii viribus victoriam reportaſſet. Ita autem Epigramma illud ſe habet Anthol. l. 3. f. 270.

Ἄσκρη μὲν πατρὶς πολυλήϊος· ἀλλὰ θανόντος
Ὀστέα πληξίππων γῆ Μινυῶν κατέχει.
Ἡσιόδου τοῦ πλεῖστον ἐν ἀνθρώποις κλέος ἐστὶν,
Ἀνδρῶν κρινομένων ἐν βασάνῳ Σοφίης.

Ἀλλὰ Διὸς πεφύλαξο Νεμείου f) ἀγλαὸν ἄλσος·
Κεῖθι δέ τοι θανάτοιο τέλος πεπρωμένον ἐστίν.

Ὁ δὲ Ἡσίοδος ἀκούσας τοῦ χρησμοῦ, τῆς Πελοποννήσου μὲν ἀνεχώρει, νομίσας τὴν ἐκεῖ Νεμέαν τὸν θεὸν λέγειν· εἰς δὲ Οἰνόην τῆς Λοκρίδος ἐλθὼν, καταλύει παρὰ Ἀμφιφάνει καὶ Γανύκτορι τοῖς Φηγέως παισὶν, ἀγνοήσας τὸ μαντεῖον· ὁ γὰρ τόπος ὅτος ἅπας ἐκαλεῖτο Διὸς Νεμείου ἱερόν. Διατριβῆς δ' αὐτῷ πλείονος γενομένης ἐν τοῖς Οἰνιῶσιν, ὑπονοήσαντες οἱ νεανίσκοι τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν μοιχεύειν τὸν Ἡσίοδον, ἀποκτείναντες, εἰς τὸ μεταξὺ τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Λοκρίδος πέλαγος κατεπόντισαν· τοῦ δὲ νεκροῦ τριταίου πρὸς τὴν γῆν ὑπὸ Δελφίνων προσενεχθέντος, ἑορτῆς τινος ἐπιχωρίου παρ' αὐτοῖς οὔσης Ἀριαδνείας, πάντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν ἔδραμον· καὶ τὸ σῶμα γνωρίσαντες, ἐκεῖνο μὲν πενθήσαντες, ἔθαψαν· τοὺς δὲ φονεῖς ἀνεζήτουν· οἱ δὲ φοβηθέντες τὴν τῶν πολιτῶν ὀργὴν κα-

Sed Iouis caue Nemei pulchrum lucum;
Ibi enim tibi mortis finis deſtinatus eſt.

Heſiodus autem, audito oraculo, a Peloponneſo diſceſſit, putans illam, quae in illa erat regione, Nemeam deum ſignificare. Oenoen vero in Locride adueniens, apud Amphiphanem, et Ganyctorem Phegei filios diuerſatur, vaticinii ſane ignarus; omnis enim illa regio Ioui Nemeo conſecrata erat. Cum autem diutius apud Oenoenſes commoratus eſſet, ſuſpicati adoleſcentes Heſiodum ſorori ſuae ſtuprum intuliſſe, eum interfecerunt, marique, quod Euboeam et Locridem interiacet, ſubmerſerunt: cum vero tertio poſt die cadauer ad terram delphines detuliſſent, tempore quo feſtum ſolenne in honorem Ariadnae celebraretur, omnes ad littus decurrerunt, agnitoque corpore, illud quidem lugentes ſepelierunt, interfectores autem exquiſiuerunt; qui ſane ciuium ſuorum iram

f) γρ. καλλιχορον, male; an ἱερὸν; ſeu potius καλλιμον.

g) Ita

ταστράσαντες ἁλιευτικὸν σκάφος, διέπλευσαν εἰς Κρήτην· ὃς κατὰ μέσον τὸν πλοῦν ὁ Ζεὺς κεραυνώσας κατεπόντωσεν, ὡς φησιν Ἀλκιδάμας ἐν Μουσείῳ.

Ἐρατοσθένης δέ φησιν, ἐν g) Ἀνδραπόδῳ, Κτίμενον καὶ Ἀντιφον, τοὺς Γανύκτορος, ἐπὶ τῇ προειρημένῃ αἰτίᾳ ἀνελθόντας σφαγιασθῆναι θεσμοῖς ξενίοις ὑπὸ Εὐρυκλέους τοῦ μάντεως· τὴν μέντοι παρθένον, τὴν ἀδελφὴν τῶν προειρημένων, μετὰ τὴν φωρὰν ἑαυτὴν ἀναρτῆσαι· φθαρῆναι δὲ ὑπό τινος ξένου, συνόδου τοῦ Ἡσιόδου, Δημώδους ὄνομα· ὃν καὶ αὐτὸν ἀναιρεθῆναι ὑπὸ τῶν αὐτῶν φησίν. Ὕστερα δὲ Ὀρχομένιοι κατὰ χρησμὸν μετενέγκαντες αὐτὸν παρ' αὐτοῖς ἔθαψαν, καὶ ἐπέγραψαν ἐπὶ τῷ τάφῳ,

Ἄσκρη μὲν πατρὶς πολυλήϊος· ἀλλὰ θανόντος
Ὀστέα πληξίππων γῆ b) Μινυῶν κατέχει

pertimeſcentes, cymba piſcatoria raptim comparata, ad Cretam nauigarunt. Eos autem in ipſo itinere fulmine percuſſos Iupiter ſubmerſit, vt narrat Alcidamas in Muſeo.

Eratoſthenes autem dicit in Ἀνδραπόδῳ, Ctimenum et Antiphum, Ganyctoris filios, ob praedictum crimen, cum rediiſſent, ab Eurycle haruſpice, vt leges hoſpitales exigunt, morte mulctatos fuiſſe. Virginem quidem, antedictorum hominum ſororem, poſt violatae pudicitiae iniuriam, ſemet ſuſpendiſſe; corruptam vero fuiſſe ab hoſpite quodam, qui Heſiodo comes itineris fuerat, nomine Demode, quem et ipſum a ſupra dictis interfectum narrat. Poſtremo vero Orchomenii, oraculo moniti, corpus ad ſe translatum ſepelierunt, et hanc inſcriptionem tumulo impoſuerunt:

Aſcre quidem patria fertilis; ſed mortui
Oſſa aurigarum terra Minyûm dezinet

g) Ita pro Ἐνηπόδῳ. b) γρ. Μινυὰς, male.

i) γρ.

Ἡσιόδου τοῦ πλείστου i) ἐν ἀνθρώποις κλέος ἐστὶν,
Ἀνδρῶν κρινομένων ἐν βασάνῳ σοφίης.
Καὶ περὶ μὲν Ἡσιόδου τοσαῦτα.

Ὁ δὲ Ὅμηρος ἀποτυχὼν τῆς νίκης, περιερχόμενος ἔλεγε τὰ ποιήματα· πρῶτον μὲν τὴν Θηβαΐδα, ἔπη ἑπτὰ, ἧς ἡ ἀρχὴ,

Ἄργος ἄειδε, θεὰ, πολυδίψιον· ἔνθεν ἄνακτες.

Εἶτα k) Ἐπιγόνους, ἔπη ἑπτὰ, ὧν ἀρχὴ,

Νῦν αὖθ' ὁπλοτέρων ἀρχώμεθα, Μοῦσαι.

Φασὶ γάρ τινες καὶ ταῦτα Ὁμήρου εἶναι· ἀκούσαντες δὲ τῶν ἐπῶν οἱ Μίδα τοῦ βασιλέως παῖδες, Ξάνθος καὶ Γόργος, παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἐπίγραμμα ποιῆσαι ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ἐφ' ᾧ ἦν παρθένος χαλκῆ, τὸν Μίδου θάνατον οἰκτιζομένη· καὶ ποιεῖ ἔπος,

l) Χαλκέη παρθένος εἰμί. Μίδεω δ' ἐπὶ σήματος ἧμαι.

Heſiodi; cuius plurima inter homines gloria eſt,
Hominibus (ſic) iudicantibus in certamine ſapientiae.
Haec vero de Heſiodo.

Homerus autem poſt amiſſam victoriam circumerrans recitabat poëmata; primum quidem Thebaida, libros ſeptem, quae ſic incipit:

Argos caue, dea, ſpiculoſum, vbi reges.

Deinde Epigonos, libros ſeptem, quorum initium,

Nunc autem recentiores viros (celebrare) *incipiamus, Muſae.*

Dicunt enim nonnulli et hos Homeri eſſe: auditis autem carminibus Xanthus et Gorgus Midae filii, rogant eum Epigramma, patris ſui ſepulchro inſcribendum, componere. Sepulchro autem impoſita erat imago virginis aeneae, Midae mortem deflentis. Epitaphium igitur, quod ſequitur, componit:

Aenea virgo ſum, Midaeque incumbo ſepulchro.

i) γρ. ἐν Ἑλλάδι κῦδος ἐρεῖται, Pauſan. Boeot. c. 38. fol. 787.

k) γρ. ἐπειγομένα, olim male.

l) Vid. poſt Odyſſ. ad §. XXXVI. v. 1. vbi hoc Epitaphium ex Herodoto.

m) γρ.

Ἐς τ' ἂν ὕδωρ τε νάῃ, καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ,
Καὶ ποταμοὶ πλήθωσι, περικλύζῃ τε θάλασσα,
Ἥλιος τ' ἀνιὼν φαίνῃ, λαμπρά τε σελήνη,
Αὐτῇ τῇδε μένουσα, πολυκλαύτῳ ἐπὶ τύμβῳ,
Σημανέω παρίουσι, Μίδης ὅτι τῇδε τέθαπται.

Λαβὼν δὲ παρ' αὐτῶν φιάλην ἀργυρᾶν, ἀνατίθησιν ἐν Δελφοῖς τῷ Ἀπόλλωνι, ἐπιγράψας

Φοῖβε ἄναξ, δῶρόν τοι m) Ὅμηρος καλὸν ἔδωκα
n) Σῇσιν ἐπιφροσύναις· σὺ δέ μοι κλέος αἰὲν ὀπάζοις.

Μετὰ δὲ ταῦτα ποιεῖ τὴν Ὀδύσσειαν, ἔπη o) κδ', πεποιημένως ἤδη τὴν Ἰλιάδα ἐπῶν p) κδ'· παραγενόμενος δὲ ἐκεῖθεν εἰς Ἀθήνας, αὐτόν ξενισθῆναί φασι παρὰ Μέδοντι, τῷ βασιλεῖ τῶν Ἀθηναίων. Ἐν δὲ τῷ βουλευτηρίῳ, ψύχους ὄντος, καὶ πυρὸς καιομένου, σχεδιάσαι λέγεται τόσδε τοὺς στίχους, q)

Dum ex vnda fluit, et arbores altae florent,
Et fluuii tument, et inundat mare:
Et sol exoriens lucet, et splendida luna,
Hic manens deplorato super tumulo
Narro praetereuntibus, quod Midas hic sepultus est.

Donatus autem ab iis phiala argentea, eam Apollini Delphico consecrat, hac prius inscriptione imposita:

Phoebe rex, donum quidem Homerus pulchrum dedi
Ob tuam sapientiam; tu autem gloriam mihi semper praebes.

Post haec autem componit Odysseam libris viginti quatuor, composita prius Iliade, libris totidem. Inde vero Athenas profectum a Medonte, Athenienſium rege, hospitio acceptum dicunt. In curia vero, cum frigida esset tempestas, et ignis accensus esset, hos versus ex tempore recitasse dicitur:

m) γρ. ἑλὼν τόδ' Ὅμηρος.
n) γρ. Σῇς ὑποφραδμοσύνης.
o) γρ. μβΦ', olim.
p) γρ. μέ, olim.
q) Extant apud Herodot. in Hom. Vita.

Ἀνδρὸς μὲν r) στέφανος, παῖδες· πύργοι δὲ, πόλης·
Ἵπποι s) δ' αὖ, πεδίῳ κόσμος· νῆες δὲ, θαλάσσης·
Χρήματα δ' t) οἶκον ἀέξει· ἀτὰρ γεραροὶ βασιλῆες,
Ἥμενοι εἰν ἀγορῇ, κόσμος τ' ἄλλοισιν, u) ὁρᾶσθαι.
Αἰθομένῳ δὲ πυρὸς γεραρώτερος οἶκος ἰδέσθαι,
Ἤματι χειμερίῳ· ὁπότ' ἂν νίφῃσι Κρονίων.

Ἐκεῖθεν δὲ παραγενόμενος εἰς Κόρινθον, ἐρραψῴδει τὰ ποιήματα· τιμηθεὶς δὲ μεγάλως παραγίνεται εἰς Ἄργος· καὶ λέγει ἐκ τῆς Ἰλιάδος τὰ ἔπη τάδε,

x) Οἳ δ' Ἄργος τ' εἶχον, Τίρυνθά τε τειχιόεσσαν,
Ἑρμιόνην τ', Ἀσίνην τε, βαθὺν κατὰ κόλπον ἐχούσας,
Τροιζῆν' Ἠιόνας τε, καὶ ἀμπελόεντ' Ἐπίδαυρον,
Νήσου τ' Αἴγιναν τε, Μάσητά τε, κῦροι Ἀχαιῶν.
Τῶν αὖθ' ἡγεμόνευε βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης,

Viri quidem corona, liberi; turres vero, vrbis;
Equi rursus campi decus; naues autem, maris;
Diuitiae vero domum amplificant; sed reuerendi reges,
Sedentes in concilio, venerabiles sunt et aliis aspectu.
Ardente autem igne augustior domus videtur,
Die hyberno; cum niuem demittat Saturnius.

Inde Corinthum profectus, poemata ad virgam canebat, magnisque honoribus affectus, Argos migrat, ibique ex Iliade haec carmina recitat:

Quique Argos tenebant, Tirynthaque bene munitam,
Hermionen, Asinenque, profundum sinum habentes;
Troezena Eionasque et vitibus consitam Epidaurum,
Quique tenebant Aeginam, Masetaque, iuuenes Achiuorum:
His porro praerat bello strenuus Diomedes,

o)p) Vide Senec. Sel. Epist. 88, p. 305. De Apione Grammatico et voce Μῆνιν in Principio Iliados.

r) Salomon Prou. 17, 6. Παίδων παῖδες, στέφανος γερόντων.

s) γρ. δ' ἐν πεδίῳ.

t) Post θαλάσσης in Ἀγῶνι sequitur, Λαὸς δ' εἰν ἀγορῇσι καθήμενος εἰσοράασθαι. at emendo ex Herod.

u) γρ. αὔξει οἶκον, olim.

x) Extant Iliad. β, 559.

y) Olim

Καὶ Σθένελος, Καπανῆος ἀγακλειτῦ φίλος υἱός.
Τοῖσι δ' ἅμ' y) Εὐρύαλος τρίτατος κίεν, ἰσόθεος φὼς,
Μηκισθέως υἱὸς, Ταλαϊονίδαο ἄνακτος.
z) Συμπάντων δ' ἡγεῖτο βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης.
Τοῖσί δ' ἅμ' ὀγδώκοντα μέλαιναι νῆες ἕποντο.
a) Ἐν δ' ἄνδρες πολέμοιο δαήμονες ἐστιχόωντο,
Ἀργεῖοι λινοθώρηκες, κέντρα πτολέμοιο.

Τῶν δὲ Ἀργείων οἱ προεσηκότες, ὑπερβολῇ χαρέντες ἐπὶ τῷ ἐγκωμιάζεσθαι τὸ γένος αὐτῶν ὑπὸ τῦ ἐνδοξοτάτυ τῶν ποιητῶν, αὐτὸν μὲν πολυτελέσι δωρεαῖς ἐτίμησαν. εἰκόνα δὲ χαλκῆν ἀνασήσαντες, ἐψηφίσαντο θυσίαν ἐπιτελεῖν Ὁμήρῳ καθ' ἡμέραν, καὶ κατὰ μῆνα, καὶ κατ' ἐνιαυτόν· ἄλλην θυσίαν πενταετηρίδα ἐς Χίον ἀποστέλλειν· ἐπιγράφυσι δὲ ἐπὶ τῆς εἰκόνος αὐτῦ (τάδε),

Θεῖος Ὅμηρος ὅδ' ἐστιν, ὃς Ἑλλάδα τὴν b) μεγάλαυχον
Πᾶσαν ἐκόσμησεν καλλιεπεῖ σοφίῃ,

Et Sthenelus, Capanei inclyti dilectus filius:
Vna vero cum iis Euryalus tertius ibat similis deo vir,
Mecistei filius Talaionidae regis.
Vniuersis autem praeerat bello strenuus Diomedes:
Et bos simul octoginta nigrae naues sequebantur.
In illis autem viri belli periti instructi sunt,
Argiui lineis thoracibus stimuli belli.

Argiuorum vero proceres, supra modum gaudentes encomio, quod genti suae poeta celeberrimus tribuerit, pretiosis eum donis honorarunt erectaque statua aenea decreuerunt, vt diurnum, menstruum et annuum sacrificium Homero fieret, aliudque insuper sacrificium quinto quoque anno Chium mitteretur: statuae autem eius hanc imponunt inscriptionem:

Diuinus Homerus hic est, qui Hellada magnanimam
Totam honestauit suauiloqua sapientia;

y) Olim hic male Εὐρύπυλος: verum ex Homero emendo.
z) γρ. Ἐκ πάντων, olim male.
a) hoc distichon, licet in nullis poetae exemplaribus reperiatur, inter Homeri fragmenta merito nunc repono.
b) γρ. μεγαλαύχην, male.
c) γρ.

Ἔξοχα δ' Ἀργείους· οἱ τὴν θεοτειχέα Τροίην
Ἤρεψαν c) ποινὴν ἠϋκόμου Ἑλένης.
Οὗ χάριν ἔστησεν δῆμος μεγαλόπτολις αὐτὸν
Ἐνθάδε καὶ τιμαῖς ἀμφέπει ἀθανάτων.

Ἐνδιατρίψας δὲ τῇ πόλει χρόνον τινὰ, διέπλευσεν εἰς Δῆλον, εἰς τὴν πανήγυριν, καὶ στὰς ἐπὶ τὸν d) Κερατινὸν βωμὸν, λέγει ὕμνον εἰς Ἀπόλλωνα, ὃν ἡ ἀρχὴ,

Μνήσομαι, οὐδὲ λάθωμαι Ἀπόλλωνος ἑκάτοιο.

Ῥηθέντος δὲ τοῦ ὕμνου, οἱ μὲν Ἴωνες πολίτην αὐτὸν κοινὸν ἐποιήσαντο. Δήλιοι δὲ γράψαντες τὰ ἔπη εἰς λεύκωμα, ἀνέθηκαν τῷ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερῷ.

Praecipue vero Argiuos, qui a diis aedificatam Troiam
Diruerunt in poenam pulchricomae Helenae.
Cuius gratia ſtatuit populus magnae vrbis eum
Hic, et honoribus colit diuinis.

In hac autem vrbe aliquantiſper commoratus ad Delum nauigauit; vt conuentui publico intereſſet; et altari e cornibus exſtructo inſiſtens, recitat hymnum in Apollinem, qui ſic incipit:

Memorabo, nec obliuiſcar, Apollinem longe iaculantem.

Recitato autem hymno eum quidem Iones ciuitate ſua donarunt; Delii vero carmina tabulae albae inſcripta, in Dianae tem-

c) γρ. ποινῆς, male.

d) Κερατινὸν βωμὸν) de hoc altari e cornibus exſtructo, ita Callimachus Hymn. in Apoll. v. 60. Ἄρτεμις ἀγρώσσουσα, καρήατα συνεχὲς αἰγῶν Κυνθιάδων Φορέσσηεν· ὁ δ' ἔπλεκε βωμὸν Ἀπόλλων. Δείματο μὲν κεραὸν ἐσσῖν ἐδέθλια· πῆξε δὲ βωμὸν Ἐκ κεράων· κεραὲς δὲ πέριξ ὑπεβάλλετο τοίχες. Hinc Martiali dicitur, *Cornibus Ara frequens.* Ouid. Epiſt. ad Cydippam: *Miror et innumeris ſtructam de cornibus aram.* Vid. Illuſtriſſ. Ezech. Spanhem. in locum.

e) Huc

Τῆς δὲ Παννηγύρεως λυθείσης, ὁ Ποιητὴς εἰς Ἴον ἔπλευσε, πρὸς Κρεώφυλον· κἀκεῖ χρόνον διέτριβεν, πρεσβύτης ὢν ἤδη. Ἐπὶ δὲ τῆς θαλάσσης καθήμενος, παίδων τινῶν ἐφ' ἁλιείαις ἐρχομένων, ὥς φασι, πυθόμενος,

Ἄνδρες, ἀπ' Ἀρκαδίης ἁλιῆτορες, ἦ ῥ' ε) ἔχετ' ἰχθῦς;

Εἰπόντων δὲ ἐκείνων,

Ὅσσ' ἕλομεν, λιπόμεσθα· ὅσ' οὐχ ἕλομεν, φερόμεσθα,

ἀνοήσας τὸ λεχθὲν, ἤρετο αὐτοὺς, ὅ, τι λέγοιεν. οἱ δὲ φασιν, ἐν ἁλιείᾳ μὲν ἀγρεῦσαι μηδέν· ἐφθειρίσθαι δὲ, καὶ τῶν φθειρῶν, ὅς ἕλαβον, καταλιπεῖν· ὅς δὲ οὐκ ἔλαβον, (ἔτι) ἐν τοῖς ἱματίοις φέρειν.

Ἀναμνησθεὶς δὲ τοῦ μαντείου, ὅτι τὸ τέλος αὐτῷ ἥκοι τοῦ βίου, ποιεῖ τὸ τοῦ τάφου αὐτῷ ἐπίγραμμα· ἀναχωρῶν δὲ ἐκεῖθεν ὄντος πηλοῦ, ὀλισθὼν καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν πλευράν, τριταῖος, ὡς φασι, τελευτᾷ, καὶ ἐτάφη ἐν Ἰῳ. Ἔστι δὲ τὸ ἐπίγραμμα τόδε,

plum retulerunt. Dimisso vero conuentu, poëta ad Ion nauigauit, ad Creophylum; ibique aliquantisper commoratus est, cum iam senex esset. Cum vero iuxta mare consedisset, adolescentes quosdam piscatum venientes fertur interrogasse,

Viri Arcadici piscatores, habetisne pisces?

Illis autem dicentibus,

Quae cepimus, reliquimus; quae non cepimus, habemus,

responsum non intelligens, percontatus est eos, quid dicerent; Illi autem responderunt, in piscatione quidem se nihil cepisse; sed pediculos venatos fuisse, eorumque quos ceperant, reliquisse, quos vero non ceperant, iam in vestibus ferre.

Recordatus igitur vaticinii, vitaeque finem sibi iam instare intelligens, sepulchri inscriptionem componit; inde vero recedentem, lutulento solo, lapsum, et in latus concidentem, tertio post die mortuum esse dicunt, et in Io sepultum. Epigramma autem hoc est:

ε) γρ. ἔχομεν τι, olim; male.

)Ἐνθάδε τὴν ἱερὴν κεφαλὴν κατὰ γαῖα καλύπτει,
Ἀνδρῶν ἡρώων κοσμήτορα, θεῖον Ὅμηρον.

Hic ſacrum caput terra tegit,
Virorum Heroum praeconem, divinum Homerum.

f) Huc addatur Paulli Silentiarii illud, Anthol. l. 3. f. 266.

Ἐνθάδε Πιερίδων τὸ σοφὸν σόμα, θεῖον Ὅμηρον,
Κλεινὸς ἐπ' ἀγχιάλῳ τύμβος ἔχει σκοπέλῳ.
Εἰ δ' ὀλίγη γεγαῦια τόσον χάδεν ἀνέρα νῆσος,
Μὴ τόδε θαμβήσῃς, ὦ ξένε, δερκόμενος·
Καὶ γὰρ ἀλητεύσασα κατσιγνήτη ποτὲ Δῆλος,
Μητρὸς ἀπ' ὠδίνων, δέξατο Λητοΐδην.

IOHAN-

IOHANNIS GEORGII GRAEVII

LECTIONES HESIODEAE.

LETTONIE

LITHUANIE

VIRO PERILLVSTRI, AC DIGNITATE, INGENIO ET VIRTVTE PRAECELLENTI

EVSEBIO RENAVDOTO

REGI CHRISTIANISSIMO

A CONSILIIS

S. P. D.

IOANNES GEORGIVS GRAEVIVS.

A quo tempore tua mihi humanitas aditum patefecit ad tuam amicitiam, nihil tu tibi ſtudii reliquiſti ad me non modo complectendum, ſed et rebus omnibus, quibus potuiſti, potuiſti autem plurimis, ornandum: ego nihil mihi reliqui curae et officii in te colendo ac obſeruando. Nam et quantum tibi debeam, et quantum te pro tot illuſtribus ſingularis beneuolentiae documentis amem et ſuſpiciam, mihi quidem ipſe locuples ſum teſtis, ſed vt tibi etiam, et aliis, ac, ſi meae id facultatis fuerit, poſteris quoque hoc ſit teſtatum, dudum ſummopere ſtudui. Nihil mihi honeſtius eſſe poteſt, quam a te tantae dignitatis et doctrinae Viro non diligi tantum, ſed et ſic ornari, vt me apud primarios viros in gratia poſueris, quod prolixae tuae beneficaeque naturae certiſſimum eſt argumentum. Niſi haec tanta tua in me merita praedicarem apud omnes, et tanti ea mihi ſint, quanti quae maximi facienda ſunt hominibus, nae ego aut ingratiſſimus eſſem mortalium, aut ſtupidiſſimus, indignus certe beneuolentia, quam mihi nullo meo prouocatus officio praeſtitiſti. Sed

licet me tanto tuo ſtudio tibi non deuinxiſſes, mirificae tamen illae tui ingenii ſuauitates, elegantia vitae, morum integritas, praeſtantia eruditionis, recti de doctrinarum ſtudiis ſenſus, ſincerum et ſubtile iudicium, cui inanis eruditionis fucoſae venditatio non poſſit imponere, hinc quod tibi probatur omnibus eſt probatiſſimum, et quod tu damnas, omnium, qui de his litteris vere poſſunt exiſtimare, calculis damnatum habetur, qui nihil das gratiae, nihil odio aut cupiditati, me ad te colendum inflammaſſent. Qui enim illum non amat, cuius tam multa ingenii animique ornamenta omnes amant et in coelum ferunt, is non meretur a quoquam amari, cum quid ſit amabile non intelligat. Accipe igitur hoc mei in te amoris et obſeruantiae pignus Lectiones Heſiodeas recognitas, et non paucis acceſſionibus auctiores; tenue quidem et quod minime reſpondet animi in gratia referenda ſtudio, ſed quod hoc nomine non, credo, aſpernandum putabis, quod, cum maius, quod tibi, vt nunc eſt, offerrem non inuenirem, perquam effuſae voluntatis meae ſit monumentum. Voluntatem autem ſemper viri boni potius ſpectant, quam verborum honorem, aut munerum magnitudinem. Huc accedit quod nullam rationem inire queam, qua tua merita ſiue oratione, licet eſſem diſertiſſimus, ſiue rebus, licet eſſem ad hoc munus perſoluendum ab omnibus facultatibus inſtructiſſimus, poſſim aſſequi. Id tantum velim tibi ſit perſuaſiſſimum, nullam mihi curam antiquiorem eſſe, quam vt referam gratiam tibi, quamdiu ſuperſtes fuero, grata memoria et obſeruantia perpetua. Vale Vir Illuſtris, et me, quod facis, ama. Traiecti D. XV. Kl. Ianuar. CIↃIↃCCI.

CANDIDO LECTORI

S. P. D.

IOANNES GEORGIVS GRAEVIVS.

In Hesiodi hac noua editione quid praestitum sit, et quibus subsidiis instructus ei adornandae me accinxerim, paucis accipe. Graeca verba non nisi ex antiquis codicibus et Interpretibus, iisque scriptoribus, qui huius poëtae sententias olim laudarunt, emendaui locis non paucis, quorum rationem in lectionibus meis reddidi. Ex Latina quoque versione meguam vim errorum sustuli. De multis in iisdem egi notis, de aeque multis non putaui verba esse perdenda, cum essent tam manifesti, vt in iis notandis paullo humaniores operam me lusisse iudicaturi fuissent. Et vereor iam ne fastidiosis et delicatis lectoribus nimius hic fuisse videar. Vsum duorum manuscriptorum librorum mihi praestitit Vir summi ingenii, plurimaeque et multifariae eruditionis, Isaacus Vossius, recentium eorum quidem et chartaceorum, sed qui tamen summopere mihi profuerunt. Ex bonis enim et antiquis libris eos fuisse descriptos apparet. In vtroque vero solum illud carmen reperiebatur quod rei rusticae et familiaris praecepta complectitur. Theogonia et Ἀσπὶς desiderabantur. Alteri subiectus erat Tzetzae commentarius et interstita fere versibus singulis explicatio verborum singulorum, tanquam quaedam metaphrasis, quam sub glossarum veterum Vossiani codicis nomine nonnumquam laudo. Librum vero hunc primum apello. Alter, qui secundus est, subnectitur aliquot Euripidis Tragoediis. Expositionem Procli, insignis illius Philosophi Platonici, manu exaratam mecum communicauit clarissimus et elegantissimus Vir, Marquardus Gudius, cui et hoc plurimisque naminibus aliis sum deuinctus. Ineditas quasdam annotationes Illustris Scaligeri, et perpetuas fere notas eruditissimi Francisci Guieti, ex duobus exemplaribus, quorum marginibus eas adscripserat, excerptas adme curauit Emericus Bigotius, decus illud suae Galliae, qui vnus est ornandis literis, illorumque conatibus, qui in arte aliqua egregia illustranda elaborant, promouendis. Has Guieti curas (quas nouissimas ei fuisse, ex postremum librorum, quem

euoluit, antequam in fatalem morbum incideret, is, cui eas debemus, nobis confirmauit Bigotius) si maturius vidissem, correctior haec editio non vno in loco prodiisset. Sed cum mihi traderentur iam maxima pars Hesiodei operis, mearumque in id lucubrationum erat profligata et descripta typis: certe quae in Ἔργα scripseram et in Aspidem omnia. Hinc non licuit annotare, in quibus postea virum illum egregium mecum in easdem cogitationes et emendationes incidisse deprehendi, ne quis suspicetur eius me compilasse scrinia. Norunt multi apud nos viri docti, dudum meis obseruationibus vltimam fuisse impositam manum, vt nihil post haec iis accesserit, cum Guieti liber ad me perferretur, quamuis postea per horum temporum, quibus vexamur, diritatem interuenerint, quae paene confectam editionem diu retardarunt. Ista praefixeram editioni primae, quae apud Danielem Elzeuirium prodiit anno CIↃ IↃC LXVII, *quam etiam, vt eam tum correxeram, tam in Graecis, quam in Latina versione, secuti sunt Huguetani. In hac secunda editione, quam demum recensui, et multis in locis emendaui, vsus sum manu exarato libro in* Ἔργοις, *qui sane mihi profuit nonnunquam, vt et editione Veneta Franciſci Trincquelli, quae prodiit anno* M.D XXXVII. *cuius marginibus nonnullas adnotationes Graecas adscripserat ex antiquis scholiis erudita manus, cui accepta referes nonnulla in Lectionibus meis non contemnenda. Vale.*

IOHAN-

IOHANNIS GEORGII GRAEVII

LECTIONES HESIODEAE.

CAPVT I.

Primi duo vexati verſus in ἔργοις illuſtrati. ἐννέπετε ὑμνείσασαι. Δεῦτε δή. Antiqua Heſiodi lectio bis vindicata. Plato emendatus. Ἀέξειν. Augere. Κάρφειν. Δίκη. Iupiter Iuſtitiae Praeſes. Callimachus illuſtratus. Heſiodus emendatus. Διάνδιχα θυμὸν ἔχειν. Ἔρις ἀγαθὴ eſt φιλία. Moſchopulus correctus. Ἀγορῆς ἐπακτός. Ὦρη. Vetus Heſiodi lectio defenſa. Elegans praeſentium vſus apud Graecos. Interpretes Latini ſaepe notati.

In ἔργοις καὶ ἡμέραις.

v. 1. Μῶσαι Πιερίηθεν ἀοιδῇσι κλείουσαι

Δεῦτε δὴ ἐννέπετε σφέτερον] Non veteres ſolum Interpretes, Proclus, Moſchopulus, Tzetzes, ſed et Heſychius κλείουσαι exponunt ὑμνοῦσαι, δοξάζουσαι. Scholia inedita libri Voſſiani. ἀοιδῇσι κλείουσαι, ᾠδαῖς καὶ τραγῳδαῖς δοξάζουσαι. et ſequenti verſu: δεῦτε, ἔλθετε. Euſtathius quoque ad Ὀδυσσ. ε. Heſiodum Muſas ex Pieria arceſſere ſcribit. Κλείων pro κλειτὸς nemo Veterum dixit. Inde liquet hos verſus ſic recte exponi: *Muſae ex Pieria carminibus gloriam conciliare ſolitae Adeſte, quaeſo, dicite patri veſtro hymnum.* Cum Moſchopulo ad κλείουσαι intelligendum exiſtimamus ἐς ἂν ἐθέλητε. Nam vt ille ait: Ἐκ γὰρ Μουσάων κλέος ἔρχεται. *A Muſis venit gloria.* ἐννέπετε ὑμνείσασαι, eſt ὑμνεῖτε. vt inferius v. 33. Ἀλλά τε πολλὰ Ἀρπάζων ἐφόρεις pro ἥρπαζες, et v. 43. κρύψαντες ἔχουσι βίον, pro ἔκρυψαν. Apud Hom. βῆ δ' ἰὼν pro ἔβη, ὤχετο φεύγων pro ἔφυγε, et ſexcenta talia. Solere vero Poëtas Numina, quorum opem implorant ex locis, quae iis erant ſacrata, vocare; Muſas ex Parnaſſo,

Pieria, Helicone, Pindo; Apollinem ex Delo, Lycia, Xantho, quis tam hospes est in illorum lectione qui ignoret? Et sic hunc locum intellectum olim fuisse locuples testis est Aristides hymno in Iouem: Εἶεν δὴ Μῶσαι Διὸς παῖδες, ἀ γὰρ ἔγωγε ὁρῶ πότε ἄν τις ὑμᾶς ἄμεινον καλέσειεν ἢ νῦν. εἰ δ' ὑμεῖς γε ἐπ' Ὀλύμπῳ σὺν Ἀπόλλωνι Μουσηγέτῃ τὴν θείαν ᾠδὴν ᾄδετε ὑμνοῦσαι τὸν ὑμέτερόν τε καὶ τῶν ὅλων πατέρα, εἴτε Πιερία φίλον ὑμῖν ἐνδιαίτημα, εἴτε ἐν Ἑλικῶνι τῷ Βοιωτίῳ χορεύετε. *Agite ergo Musae, Iouis filiae, (nec enim vos vnquam alias quam nunc inuocare praestiterit) siue in Olympo cum duce Apolline diuinum canitis canticum, vestrum simul et vniuersorum patrem celebrantes, siue Pierium vos delectat domicilium, siue in Boeotio Helicone choreas ducitis.* In versu secundo δὴ legitur in vtroque MS. Vossiano, vt et meo, nec non in editionibus priscis, Veneta Victoris Trincauelli, Florentina Iuntae, aliisque, et id omnes agnoscunt Interpretes veteres, vt mirer H. Stephanum solius Eustathii auctoritate compulsum reposuisse δῖ', quod deinceps pleraque editiones occupauit. Habet ista particula obsecrandi vim in hisce formulis, δεῦρο δή, φέρε δή, ἴθι δή, age, sis, quaeso. Hom. ἄξον δὴ ἔγχος Διομήδεος. Socrates in Phaedro apud Platonem: ἄγετε δὴ ὦ Μῶσαι, quo expressit hoc nostri Poëtae: δεῦτε δὴ ὦ Μῶσαι. Sed totus locus Platonis addendus est, vt ex illo menda eluatur. Socrates ibi ait: ἄγετε δή, ὦ Μῶσαι, εἴ τε δι' ᾠδῆς εἶδος λίγειαν, εἴτε διὰ γένος μουσικὸν τὸ λιγύων ταύτην ἔχετ' ἐπωνυμίαν, ξυλλάβετε τὰ μύθῳ, ἅ με ἀναγκάζει ὁ βελτίων ἅτοσι λέγειν. Quid hic τὸ λιγύων, scribendum puto τὸ λιγυρὸν, et vertendum: *Agite igitur, o Musae, dulces siue propter cantus genus, siue propter Musicae genus suaue, hoc nomen consecutae estis, mihi adsitis in hoc sermone quem me hic amicus optimus iubet habere.*

v. 3. Ὅν τε διὰ βροτοὶ] Hos duos versus aliter distinximus, et exposuimus quam vulgo fit, vti apparet ex nostra editione. Vide inferius rationes in notis ad v. 430. Θεογονίας. Ὅν τε διὰ est, vt apud Demosthenem διὰ τὰς θεὰς, *Deorum beneficio et munere.* Sic et Iohann. VI, 51. καθὼς ἀπέστειλέ με ὁ Πατὴρ, κἀγὼ ζῶ διὰ τὸν πατέρα. *Sic ego viuo, beneficio patris.*

v. 5. Ῥέα μὲν γὰρ βριάει, ῥέα δὲ βριάοντα χαλέπτει] Vterque Codex MS. vtroque loco legit ῥεῖα. quam veram lectionem esse Tzetzes ostendit: Τὸ ῥεῖα συνίζησίς ἐστι τῆς ρει μακρᾶς συλλαβῆς, καὶ τῆς ἄλφα εἰς μίαν μακράν. Nec aliter apud Homerum in omnibus legitur codicibus Iliad. ρ.

Ῥεῖα μὲν γὰρ Φεύγεσκεν ὑπ' ἐκ Τρώων ὁρυμαγδοῦ.

Quae

Quae loca male Guilielmus Canterus, decus noſtrae Traiecti, ſollicitauit. Heſiodus:

Εἴαρι πολεῖν, θέρεος δὲ νεωμένη ἐς σ' ἀπατήσει.

Vbi rurſus male mutat in ἔαρι. Hom. Il. π.

Αἶκε ζωὸν πέμψῃς Σαρπηδόνα ὄνδε δομόν δε.

Idem Iliad. υ.

Ἴσον τείνειεν πολέμῳ τέλος, οὔ με μάλα ἑᾶια.

v. 6. Ἄδηλον ἀέξει] *Obſcurum auget.* hoc eſt, euehit, ornat, Callim. hymno in Iouem v. 95: Οὐκ ἀρετῆς ἄτερ ὄλβος ἐπίσατα ἄνδρας ἀέξειν. *Sine virtute diuitiae non poſſunt homines ornare.* Homero eſt τιμῇ ὀφέλλειν. In qua notione quum et Latinis augere ponatur, retinui hoc verbum in verſione. Sueton. Claud. *In ſcinet augendo parcus atque ciuilis nomine Imperatoris abſtinuit, nimios honores recuſauit.* C. Nepos Phocione: *Namque auctus ornatuſque a Demoſthene eum quem tenebat gradum adſcenderat.*

v. 7. Ἀγήνορα κάρφει] Verſiones vulgatae: *ſuperbum contrahit.* Alii: *deſiccat.* Inepte. Recte Proclus oſtenderat. κάρφειν hic eſſe εὐτελῆ ποιεῖν καὶ ταπεινόν. Vertimus cum Horatio, *attenuat*, qui hunc locum expreſſit, vt pridem Muretus obſeruauit:

Valet ima ſummis
Mutare, et inſignem attenuat Deus. inferius v. 575:

Ὥρῃ ἐν ἀμητοῦ ὅτε τ' ἠέλιος χρόα κάρφῃ.

Tempore meſſis quando ſol corpus attenuat, hoc eſt, corporis vires exhaurit, atterit.

v. 9. Δίκῃ δ' ἴθυνε θέμιστας] *Iuſte rege iudicia.* Sic bene priſci omnes Interpretes hunc locum declarant, qui haec retulerunt ad Iouem. Δίκῃ eſt ἐν δίκῃ, ſiue σὺν δίκῃ, vt Moſchopulus. δίκῃ ἰθύνειν θέμιστας eſt praeeſſe iudiciis, et ea ſic gubernare vt leges exerceantur, et iuſtae ferantur ſententiae. ἰθύνειν eſt regere, gubernare. Heſych. ἰθύνει, ἀποφθοῖ, ἐξισοῖ, διοικοῖ, εὐθύνει, κυβερνᾷ. Iupiter enim Iuſtitiae Praeſes et vindex habebatur. Plutarchus; πρὸς ἡγεμόνα ἀπαίδευτον· Ὁ μὲν Ζεὺς οὐκ ἔχει τὴν Δίκην πάρεδρον, ἀλλ' αὐτὸς Δίκη καὶ Θέμις ἐστὶ, καὶ νόμων ὁ πρεσβύτατος καὶ τελειότατος. *Ioui Iuſtitia non adſidet; ſed ipſe eſt Iuſtitia et Themis, et lex antiquiſſima et perfectiſſima.* Callimachus hymno in Iouem: v. 81.

Δῶκας δὲ πτολίεθρα φυλασσέμεν· ἵζεο δ' αὐτὸς
Ἀκρῃς ἐν πτολίεσσιν ἐπόψιος οἵτε δίκῃσι
Λαὸν ὑπὸ σκολιῆς, οἵ τ' ἔμπαλιν ἰθύνουσιν.

Conſtituiſti qui vrbes cuſtodiant: tuque ipſe praeſides in arcibus, Inſpector tam eorum qui legibus populum ſub iniquis, quam eorum

rum qui aliter gubernant. Sic hic locus vertendus. Ioui enim arces sacrae sunt, teste Aristide hymno in Iouem, qui et ibi docet Iouem esse praesidem Iustitiae. Vide et Euripidis Troad. In Theogonia eodem sensu dixit διακρίνειν θέμιστας δίκαις vers. 85, de rege:

Πάντες ἐς αὐτὸν ὁρῶσι διακρίνοντα θέμιστας
Ἰθείῃσι δίκῃσιν.

Omnes ipsum respiciunt reddentem ius rectis iudiciis V. 886. Ingeniose quidem vir summus pro Πέρσῃ legit Πέρσῃ. Sed quomodo ἰδὼν αἴων τε commode possit tribui Persae non video: quin tota oratio videtur huic emendationi et sententiae τῷ πάνυ aduersari. Haec enim Poëtae mens est, audi intuens et auscultans, vti ius valeat regente te, vtique ego Persae vera praecipiam. Aliquid petit in publicum, aliquid sibi. Sic olim sentiebam de hoc loco, sed accuratius cum nunc illum expenderem, vidi eundum esse in sententiam magni viri Danielis Heinsii, qui contra veteres Interpretes vidit non haec referenda esse ad Iouem; perperamque vulgo hos versus legi et distingui. Sententiam autem esse, Vide et attende, Persa, et sine ambitione iudica: ego vero, o Persa, tibi vera praecipiam. Itaque sic cum Heinsio interpungo: κλῦθι ἰδὼν αἴων τε· δίκη δ' ἴθυνε θέμιστας Τύνῃ, ἐγὼ δέ κε Πέρσῃ ἐτήτυμα μυθησαίμην. In meo sane MS. legitur Πέρσῃ, non Πέρσῃ. Ceterum non Pausanias tantum, quod Scaliger obseruauit, sed etiam Aristarchus hos priores decem versus obelis suis iugulavit, et Praxiphanes discipulus Theophrasti, notante Tzetze, in peruetusto libro illos se non reperisse testatus est. Praxiphanes autem iste videtur esse ille, qui a Diogene Laërtio in vita Platonis, narratur Platonis et Isocratis sermonem de Poëtis prodidisse memoriae. Huius Praxiphanis etiam alibi meminit Diogenes. Cuius aetatis fuerit non obseruarunt docti Interpretes, quod ex hoc Tzetzis annotatione discimus.

v. 11. Τὴν μέν κεν ἐπαινέσσειε νοήσας] Vterque MS. Vossianus et editio Basileensis Isingrini: ἐπαινήσειε. Quod quis non probet prae duro illo diplasiasmo?

v. 13. Διὰ δ' ἄνδιχα θυμὸν ἔχοντες] Mirum quid Interpretibus Latinis in mentem venerit, qui haec ita vertunt: *in diuersa autem animum distrahunt.* quo nihil a Poëtae sensu et Graecis verbis potest fingi alienius. διάνδιχα θυμὸν ἔχειν Homero est δίχα θυμὸν ἔχειν, dissentire, discrepare. Il. υ, v. 31:

Βὰν δ' ἴμεναι πόλεμόνδε θεοὶ δίχα θυμὸν ἔχοντες.
Ibant in praelium Dii discrepantem animum habentes.

hoc est, a se inuicem dissentientes, aliis stantibus pro Troia, aliis

aliis in Troiam. Vbi vulgo verſiones inepte: *diuiſum animum habentes*, pro quo alii dicunt ἄνδιχα θυμὸν ἔχειν. Quid vero miri Poëtam ἔριδιν tribuere animum, quum inter Deas referantur et hic et in Theogonia?

v. 15. Ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης
Ἀθανάτων βουλῇσιν ἔριν τιμῶσι βαρεῖαν] Haec cum Tzetze non ſic accipienda ſunt, quaſi Deus ſit malorum auctor. Sed haec eſt Heſiodi mens, omnia quae geruntur Dei numine geri: illum hominibus aut propter vitia, quibus ſunt obnoxii, aliaſque cauſas nobis ſaepe parum exploratas, corrumpere conſilia, ſanam eripere mentem, et contendendi ac ligitandi libidinem immittere. Penelope apud Homer. Ὀδυσσ. Ψ.

Μαῖα φίλη, μαργὸν σε θεοὶ θέσαν, οἵ τε δύνανται
Ἄφρονα ποιῆσαι, καὶ ἐπίφρονά περ μάλ' ἐόντα,
Καί τε χαλιφρονέοντα σαοφροσύνης ἐπέβησαν.

Nutrix docta, inſanam te Dii fecerunt, qui poſſunt inſipientem reddere, qui vel prudentiſſimus fuerit, et delirum prudentiae compotem reddiderunt. Nam vt bene alius Poëta:

Ὅταν γὰρ ἐργὴ δαιμόνων βλάπτει τινὰ,
Τοῦτο τὸ πρῶτον ἐξαφαιρεῖται φρενῶν,
Τὸν νοῦν τὸν ἐσθλὸν εἰς δὲ τὴν χείρω τρέπει
Γνώμην, ἵν' εἰδῇ μηδὲν ὧν ἁμαρτάνει.

Quando ira deorum aliquem laedit, huic primo eripit prudentiam, et ſanam mentem, et in deterius mutat conſilia, vt non videat quae peccat. P. Syrus Mimus: *Fortuna quem vult perdere ſtultum facit.*

v. 17. Νὺξ ἐρεβεννὴ] Nox habetur mater omnium rerum triſtium et malarum, ſicut in ſacris litteris tenebrae. *Opera tenebrarum* apud Apoſtolum, *proiici in exteriores tenebras*, apud Matthaeum. Sic contra Deus dicitur apud Prophetam *induitus lucem*, *habitare in luce inacceſſa*, et felicitas ſempiterna ſaepe *lux* appellatur.

v. 19. Γαίης ἐν ῥίζῃσιν] Haec verba non referenda eſſe ad Iouem, cum antiquis Heſiodi Interpretibus, praeclare monuit Daniel Heinſius ὁ πανυ, cui Heſiodus et omne litterarum genus plurimum debet. Nihil certius haec ad Ἔριν pertinere bonam, quam Philoſophi φιλίαν dicunt, quae dicitur in terra habitare inter homines. Inde Empedocles Agrigentinus Phyſicus antiquiſſimus, qui principia omnium rerum praeter quatuor elementa conſtituit Νεῖκος et Φιλίαν.

Τέσσαρα γὰρ πάντων ῥιζώματα πρῶτον ἄκουε
Ζεὺς ἀργὴς, Ἥρη τε φερέσβιος, ἠδ' Ἀϊδωνεύς,
Νῆστις θ' ἣ θαλέθοις τέγγει κρήνωμα βρότειον.
Νεῖκος τ' ἀλόμενον δίχα τῶν ἀτάλαντον ἁπάντη.
Καὶ φιλίη μετὰ τοῖσιν, ἴσον μῆκός τε πλάτος τε.

Quatuor

Quatuor omnium rerum principia primus audi; Iupiter candidus, Iuno alma, et Pluto, Ac Neſtis quae lacrymis fingit humanas ſcatebras, Et contentio pernicioſa quae abſque iis par eſt vbique, Et amicitia cum his quae aeque longa ac lata eſt. De quibus Sextus Empiricus aduerſus Mathematicos: Ἐξ παραδίδωσι τὰς τῶν ὄντων ἀρχάς· τέσσαρας μὲν τὰς ὑλικάς, γῆν, ὕδωρ, ἀέρα, πῦρ. δύο δὲ τὰς δραστηρίας Φιλίαν καὶ νεῖκος. *Sex tradit rerum principia. Quatuor quidem materialia, terram, aquam, aërem, ignem. Duo autem operantia, amicitiam et diſcordiam.* Vide et Diogen. Laërt. in vita Empedoclis. Latini Interpretes Heſiodi πολὺν ἀμείνω cum ἀνδράσι coniungunt, quaſi Heſiodus dixerit contentionem bonam longe meliorem eſſe hominibus: quos redarguit copula et συνέπεια, quae ita conſtituenda: Θῆκε δὲ μιν πολὺν ἀμείνω, ſcilicet ἔριν Κρονίδης ἐν γαίης ῥίζῃσιν καὶ ἀνδράσι. Poſuit illam longe meliorem in terrae radicibus, hoc eſt, in terra et inter homines. Ἐν ἀπὸ κοινοῦ repetendum.

v. 20. Εἰς ἕτερον γάρ τίς τε ἰδὼν ἔργοιο χατίζων Πλήσιον, ὃς σπεύδει ἀρόμενόν τε φυτεύειν] Hic rurſus Interpretes male geſſerunt ſuas partes, qui ſecundum verſum ſic tranſtulerunt, vt ſi ὃς hic eſſet relatiuum, quum tamen hic ponatur pro ἕτος, quod diſcere poterant ex Moſchopulo et Proclo. Gloſſae MS. Voſſianae: ὃς, ἕτος, πτωχός. Iners, inquit, videns alium labore diuitias inueniſſe, et ipſe eadem ratione opes quaerere ſtudet. Eodem ſenſu inferius:

Εἰ δέ κεν ἐργάζῃ, τάχα σε ζηλώσει ἀεργὸς
Πλουτεῦντα.

Quod ſi laborares mox te aemulabitur otioſus diteſcentem.

Tzetzes videtur legiſſe ὡς. Porro in MS. legitur ἀρόμεναι. quam lectionem tuetur Tzetzes, qui propter liquidem μ τὸ ρο produci contendit. Proclus vero hoc a Graecorum Poëtarum conſuetudine alienum eſſe in talibus infinitiuis affirmat, ideoque τὸ μ geminandum.

v. 23. Εἰς ἄφενον σπεύδοντα] MS. I. Voſſ. εἰς ἄφενος σπεύδοντα. Sic etiam Moſchopulus: Ἄφενος ὁ ἀπὸ τῶν ὡρῶν τῷ ἐνιαυτῷ ἀθροιζόμενος πλοῦτος. τὸ αὐτὸ καὶ βίος, ἀφ' ὃ βιοῖ τις δηλονότι. λέγεται δὲ ὁ ἄφενος ἀρσενικῶς, καὶ τὸ ἄφενος ἀδετέρως. Sic legendus hic locus. Vulgo male et ſine ſenſu ἀπὸ τῶν ὅρων τοῦ ἐνιαυτοῦ. Eadem ratione peccarunt in ὡραῖος apud eumdem Moſchopulum v. 32. vbi vide Proclum.

v. 29. Ἀγορῆς ἐπακτὸν ἐόντα] Graeci Scholiaſtae omnes recte ἀγορῆς explicant ῥημάτων καὶ φημῶν ἥκιν φιλονεικιῶν κινουμένων ἐν ἀγορᾷ. Latinos vero quis ferat, qui *fori auſcultatorem*

satorem transtulerunt? Quis Latine sciens intelligat quid sibi velit *fori auscultator*? Verte: *concionum auditor*. Ἀγορῆς ἐπακτοὶ sunt homines subrostranei, ἀγοραῖοι, Aristophani ἀγορᾶς περιτρίμματα, circumforanei, concionales, *qui*, vt Liuius ait, *concionibus haerent adfixi et in foro viuunt*: siue vt Cic. I. de Orat. c. vlt. *qui in subselliis habitant*, quamuis ibi loquatur de causidicis. Latinis proprie tales homines canalicolae. Gell. IV, 20: *Qui iurabat cauillator quidam et canalicola, et nimis ridicularius fuit*. Vid. Festum: Dicuntur et homines ordinarii. Festus: *Ordinarium hominem Oppius ait dici solitum scurram, et improbum, qui assidue in litibus moraretur, ob eamque causam in ordine staret adeuntium praetorem. At Aelius Stilo qui minime ordine viueret.* Ἀγορῆς ἐπακτὸν εἶναι Plauto est *foro operam dare*. Terent. *lites sequi*. Posses tamen etiam exponere ἀγορῆς ἐπακτὸς, *fori auditor*, vt apud auctorem dialogi de causis corruptae eloquentiae, quem ego quidem Quintiliani esse nullus dubito. Rationes alias dabo. Is cap. 34. adolescentes, qui in subselliis quotidie nobiles causarum patronos audiebant orantes, vocat *fori auditores*: *Atque hercule, sub eiusmodi praeceptionibus iuuenis ille de quo loquimur, oratorum discipulus, fori auditor, sectator iudiciorum, eruditus et assuefactus alienis experimentis*, etc. Sed hic in bonam partem accipitur.

v. 30. Ὥρη γὰρ τ' ὀλίγη πέλεται] Non est vt recedamus a lectione librorum et Interpretum veterum expositione, qui aiunt ὥρην ψιλᾶσθαι, et interpretantur φροντίδα, sicut et MS. I. Vossianus cum Glossis: ὥρη νεικέων τ' ἀγορέων τε, ἡ φροντὶς δικαστηρίων, δημηγορεῶν. Verba vero haec ὥρη ὀλίγη πέλεται νεικέων τ' ἀγορέων τε sunt ὀλιγωρεῖ νείκη καὶ ἀγορᾶς. vel ὀλιγωρεῖν χρὴ νείκη τ' ἀγορᾶς τε, non curare debet forenses curas. Inferius v. 208. Τῇ δ' εἶς, ἥ σ' ἂν ἐγὼ πρὸς ἄγω. *Hac is, qua te duco*. hoc est, ire debes. Hom. Iliad. χ, v. 62. Αὖθί μενω μετὰ τοῖσι δεδεγμένος εἰσόκεν ἔλθῃς; Ἦ θέω μετά σ' αὖτις; *Illic manso cum his expectans donec venias? An te sequor rursus?* Μένω, θέω, est μένειν, θέειν δεῖ. Luc. VIII, 19. Σὺ εἶ ἐρχόμενος, ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν. *Tune es qui venturus est, an alium expectamus?* vide et Matth. XXVI, 8. Πέλεται pro πέλεσθαι δεῖ. Sic saepe praesens accipitur. Eurip. Hec. 169.

Ποίαν ἢ ταύταν, ἢ κείναν ϛείχω;
Quamnam, hanc ne an illam eo? pro ϛείχειν δεῖ.

Quomodo non infrequenter occurrit apud Scriptores sacros. Matth. III: Πᾶν ἓν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. *Omnis arbor non ferens fructum*

fructum bonum exscinditur et in ignem coniicitur. Hoc est, exscindi et in ignem coniici debet.

CAPVT II.

Hesiodi obscurus locus expositus contra Graecos et Latinos Interpretes. Ὡραῖος βίος· ὡραῖοι καρποί· ὡραῖον ὕδωρ. ὥρα ἔτους. Lectio antiqua Poetae bis asserta. Ἐργάζεσθαι· ἔργον. Dimidium plus toto. πηδάλιον. SCtum in Pandecte illustratum, repudiata Commentatorum sententia. Gubernacula in nauibus Veterum duo. Hesiodus emaculatus. γυιοπόροι μελεδῶνες. Interpretum varii lapsus.

v. 31. Ὅτινι μὴ βίος ἔνδον ἐπήετανὸς κατάκειται

Ὡραῖος] Βίος ὡραῖος Latini interpretantur, *victus tempestiuus.* Graeci vero magistri, *ex singulis annii partibus collectus.* Quod quidem ferri posset. Nam ὡραῖοι καρποὶ sunt omnes fructus e terra prouenientes qui in mensis secundis apponuntur pro anni et temporis ratione, vt verni flores, aestiua mala, pira, pepones, autumnales vuae, et quae hyeme possunt haberi. Antigonus Carystius in vita Menedemi. Τράγημα μὲν θέρους, ἡνίκα μάλιστα συνεχῶς· ποτὲ δὲ καὶ τῶν ὡραίων εἰσεφέρετο, τοῦ μὲν θέρους ἄπιος ἢ μῆλα· τοῦ δὲ χειμῶνος ὄχνοι, ποτὲ δὲ τὴν χειμερινὴν ὥραν ἰσχάδες. *Pro bellariis dabatur lupinum et saepius faba: Nonnunquam ex fructibus, quos illa pars anni ediderat, quidpiam apponebatur, aestate malum Punicum, vere eruilia, hyeme caricae.* Male Interpres Diplosophistae reddit: *ex fructibus horariis.* vid. Galen. de alim. facult. II, 2. qui docet propie Graecis ὡραίους καρπὸς dici de talibus τραγήμασι, non de frumento, de quo hic tamen agi omnes videmus. Sic et apud Aelian. Var. Hist. I, 31. ὡραῖα τραγήματα. Perfuasissimum itaque habeo ὡραῖον βίον esse fructus aestiuos, qui ἐν ὥρᾳ, ἤγουν ἐν ὥρᾳ ἔτους, aestate, diebus caniculatibus tempore messis colligunturs. ὥρα enim et ὥρα ἔτους κατ' ἐξοχὴν significat aestatem, et quidem adultam, dies caniculares, vt Galenus in variis locis tradit. Hinc ὡραῖος est aestiuus. ὡραῖον ὕδωρ apud Hippocratem Galenus ostendit esse pluuiam aquam, quae media aestate cadit, κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ὃν ὀνομάζουσιν ὥραν ἔτους. *tempore illo quod vocant ὥραν ἔτους*, hoc est, dies caniculares. Plinius sane ὡραῖον μέλι vertit mel aestiuum, vt pulcre notauit

vir

ſir Magnus ad Athenaeum III. Animaduerſ. cap. 6. Nec aliter capiendum inferius v. 305:

Ὡς κέ τοι ὡραίῃ βιότῳ πλήθωσι καλιαί.
Vt victu aeſtate collecto impleantur horrea.

In ſequente verſu neſcio cur contra manu exaratorum librorum et priſcarum editionum fidem recentiores ſcribant Τῷ κε κορεσσάμενος. ſed video hoc ab H. Stephano profectum qui κε putat ſeiungendum et pro ἄν poni. Sed rectius MSS. et omnes ſcholiorum Auctores ſcribunt κεκορεσσάμενος· cuius libertatis poëticae exempla quis deſideret niſi puer? Nemo enim ignorat apud Homerum κεκύθωσι pro κύθωσι, λελάβωσι pro λάβωσι. Leuia haec ſunt, fateor, nec monerem, niſi Stephani auctoritas multos in errorem induxiſſet.

v. 39. Δίκην δικάσσαι] MS. vterque et editio Vlpii apud Iſingrinum, δικᾶσαι. Stephan. δικάσαι. Sed rectius vulgatae, metro poſcente. Phocylides etiam in editione Stephani:

Ἤν σὺ κακῶς δικάσῃς, σὲ θεὸς μετέπειτα δικάσσει

Scaliger in libro ſuo notauit, ἐθέλεσι hic poſitum eſſe pro ἤθελον. vere.

v. 40. Ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς] Quam variae ſint huius loci expoſitiones nemo ignorat. Mihi maxime probatur Platonis et Ariſtotelis. vterque, ille III. Lib. de legib. hic IV. Polit. praeſtare cenſet dimidium, ſi illo moderate vtaris, toto, hoc eſt, magnis diuitiis, ſi luxu diffluas, aut turpiter prodigas. Eiuſdem fere ſententiae eſt illud Catonis in diſtichis: *Quod nimium eſt fugito, paruo gaudere memento.* Sed tamen hic proprie docet fratrem Poeta, omiſſis litibus, praeſtare quietam poſſeſſionem dimidii, quam totius litibus quaerendam, praeſertim ſi parce viuas. Nam vt vere Lucretius Lib. V. *Quod ſi quis vera vitam ratione gubernet, Diuitiae grandes homini ſunt viuere parce.* Sequens verſus id docet, in quo parcimoniam, quae tam magnum eſt vectigal, tantopere laudat. Propter eamdem cauſam Pythagoras quoque deterrebat ab vſu carnium homines, ὡς εὐπορίστους αὐτοῖς ἔσεσθαι τὰς τροφὰς, ἄπυρα προσφερομένοις, καὶ λιτὸν ὕδωρ πίνουσιν. ἐντεῦθεν γὰρ καὶ σώματος ὑγίειαν, καὶ ψυχῆς ὀξύτητα περιγίνεσθαι, *vt homines victui tenui aſſueſcerent, vt cum cibis minime coctis viuerentur, et aquam ſolam biberent, facilem haberent viuendi rationem. Hinc etiam tam corporis ſanitatem, quam acumen animi illis acceſſurum*, teſte Diog. Laertio in Pythag.

v. 43. Ῥηϊδίως γάρ κεν ἐπ' ἤματι ἐργάσαιο] Verte: *Facile enim vno die tantum quaeſiuiſſes.* Vulgo: *tantum operatus eſſes.* Sed ἐργάζεσθαι hic eſt labore parare, acquirere. Subintelligendum autem ex praecedente verſu βίον. Quod

loquendi genus postea imitatus est Andocides: ἐργάσασθαι τὸν βίον ἐκ τῆς δικαίας καὶ ταῖν χεροῖν. *victum quaerere iuste suis manibus.* Ἐργάζασθαι βίον est victum parare, quaerere vnde vtamur, *vitam quaerere*, vt Ennius loquitur. *Nautisque mari quaerentibus vitam.* Vita Latinis, aeque vt Graecis βίος, est victus, alimenta, quae ad vitam tuendam pertinent. Et sic hoc loco capiendum, non pro incertis vitae casibus, ex sequentibus liquido apparet. Ἐργάζεσθαι eamdem vim quoque apud Platonem tenet: Καὶ τὰ ἐπιτήδεια ταύτην ἐργασομένην καὶ τὴν οἰκίαν θρέψασαν. *Et alimenta ipsam quaesituram, et familiam sustenaturam.* Herod. I, 34. ἐργασάμενοι δὲ χρήματα μεγάλα, θελήσας ὀπίσω ἐς Κόρινθον ἀπικέσθαι. *Cum magnam pecuniam acquisiuisset, voluisse redire Corinthum.* Ion. VI, 27. ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρῶσιν τὴν ἀπολλυμένην, hoc est, *nolite conquirere victum qui perit.* Obscure vulgatus, *Operamini non cibus, qui perit.* Nec melius Beza, *Operamini non cibo qui perit.* Hinc et ἐργάζεσθαι simpliciter est quaestum facere, acquirere, vt apud Demosthenem in orat. contra Apaturium: ναυτικῶς ἐργάζεσθαι est quaestum facere pecunia in foenore nautico collocata. Sic optime illum locum emendauit maximus virorum Salmasius, cui nihil viget par et secundum. Inde ἔργον est lucrum, quaestus. Sophocles:

Ἀλλ' ἐδὲν ἔργον ταῦτα θρηνεῖσθαι μάτην.

Sed nullum lucrum est ista deplorare. Vbi Scholiastes: ἐδὲν ἔργον, ἐδὲν ὄφελος. Quia vero nullus quaestus est vberior, quam qui ex vsuris et foenore capitur, ἔργον, et ἐργασία κατ' ἐξοχὴν dicitur de foenore: ἐργάζεσθαι χρήματα et exercere pecuniam, foenori locare, vt recte a viris doctis ostensum est iam pridem. Matth. XXVI, 16. εἰργάζετο ἐν αὐτοῖς, scilicet, πέντε ταλάντοις. *quaestum fecit illis* scilicet quinque talentis. Est Hebraicum loquendi genus ἐργάζεσθαι ἔν τινι, pro quo Graeci ἐργάζεσθαι τινι. Vide Bezam.

v. 45. Αἴψά κε πηδάλιον] Miror omnes versiones Latinas quas mihi videre licuit, πηδάλιον hic interpretari temonem, stiuam, quum mihi sit exploratissimum intelligi clauum nauis, seu gubernaculum. Glossae MS. Vossii: πηδάλιον αὐχένιον. sed, etsi aliae deessent rationes, non sinit nos dubitare de hac interpretatione v. 627:

Πηδάλιον δ' εὐεργὲς ὑπὲρ καπνῆ κρεμάσασθαι
Clauum artificiose factum super fumum suspendito.

Ibi praecepta expedit quid hyeme, confecta nauigatione, sit faciendum: solebant autem tum clauos in fumo suspendere, quo credebantur indurari ac a putredine seruari, aeque vt nunc caro salita fumo induratur. Virg. I. Georg.

Et suspensa focis explorat robora fumus. Aristo-

Aristophanes in Ὄρνισι:

Πρῶτα μὲν ὥρας φαίνομεν ἡμεῖς ἦρος, χειμῶνος, ὀπώρας.
Σπείρειν μέν, ὅταν γέρανος κρώζασ' ἐς τὴν Λιβύην μεταχωρεῖ,
Καὶ πηδάλιον τότε ναυκλήρῳ φράζει κρεμάσαντι καθεύδειν.
Primum quidem tempora ostendimus nos veris, hyemis, autumni,
Seminare quidem quando grus crocitans in Libyam decedit,
Et tunc iubet nautam suspendentem clauum dormire.

hoc est, quum tempus est naues subducendi, clauum suspendendi, et nautae possunt secure in vtramque aurem dormire. Male et ibi Interpretes πηδάλιον temonem vertunt. Aristophanem haec loca Hesiodi, de quibus agimus cum maxime, respicere facile intelligunt omnes, et clare Scholiastes ostendit: Καὶ τοῦτο παρὰ τὸ Ἡσιόδειον, αὐτίκα πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ κατάθεῖο. καὶ πηδάλιον δ' εὐεργὲς ὑπὲρ καπνοῦ κρεμάσασθαι. Duas vitam tuendi rationes Veteres praecipue coluisse in hoc opere docet Hesiodus, nauigationem nimirum et agriculturam. Aut mare exercebant negotiando, aut terram conserendo et colendo. Vtroque hoc victum parandi modo aerumnoso et laborioso essemus leuati, inquit Poeta, neque in mari iactari cum tanto periculo, neque opere rustico nos defatigari necesse esset, si Deus non occultasset facilem illam victum et amictum curandi viam. Suspenderes clauum fumo, quod solebant hyeme facere, quum clausa essent maria, et naues subductae, et nauigandi studium deponeres, numquam mare tentares et infidis procellis tuum caput quaestus causa committeres. Nec aliter Proclus. Vidit quoque D. Heinsius sensum huius loci in Introductione, sed nec ipse in tot suis editionibus foedum hoc mendum expunxit, nec ab aliis editoribus fuit auditus. Ab hoc more prouerbium natum ὑπὲρ καπνοῦ πηδάλιον, de iis qui artem desinunt, nec amplius exercent, sed otio se dedunt. Eustath. ad Iliad. I. p. 650. edit. Basil. δῆλον δ' ἐκ τοῦ καπνοῦ καὶ παροιμία τὸ ὑπὲρ καπνοῦ τὸ πηδάλιον ἐπὶ τῶν ἀργούντων, καὶ καταμελούντων τὰς τέχνας, ὁποῖόν τι καὶ τὸ ἐπὶ παστάλι τόξον ἢ κιθάραν ἀγκρεμάσαι. *Vnde liquet paroemia ducta a fumo, super fumum gubernaculum, de otiosis, et artes desinentibus, quale est in clauo suspendere arcum aut citharam.* Haec de πηδαλίῳ disputatio in mentem mihi reuocat SCtum Claudianis temporibus factum, cuius fragmentum nobis seruatur lib. XLVII Π. Tit. IX, l. 3. §. 8: *Vt si quis ex naufragio clauum vel vnum ex his abstulerit, omnium rerum nomine teneatur.* Hic Interpretibus aqua haeret dubitantibus quid per clauos Imperator intelligat, quum non nisi vnum in naui clauum esse existiment. Sunt viri eruditissimi

qui docent clauum modo pro ἄκρῳ τῆς πηδαλίου, modo pro toto poni gubernaculo, et clauos hic esse gubernacula, clavo annexa. Quod sane ego quid sit non capio. Gubernaculum enim habet vnum clauum, numquam duos. Gubernaculi partes sunt οἴαξ, φθεὶρ, πτερύγιον, αὐχήν. Οἴαξ est clauus, quo, vt Isidorus inquit, regitur gubernaculum. Naues vero Veterum paullo maiores duo habebant gubernacula, duos clauos. Hinc Graecis dicuntur ἀμφίπτυμνοι tales naues. Petron. *Nunc per puppim per ipsa gubernacula dilabendum est, a quorum regione funis descendit, qui scaphae custodiam tenet.* Idem: *Pergit interim tempestas mandata fatorum exequi, omnesque reliquias nauis expugnat. Non arbor erat relicta, non gubernacula, non funis, aut remus.* Apud Heliodorum V. Aethiopic. Theagenes et Chariclea ad Ithacae promontorium appellunt, τῶν πηδαλίων θάτερον ἀποβαλόντες, *altero clauo amisso.* Lucas Act. XXVII. in Pauli naue dixit in numero multitudinis τὰς ζευκτηρίας τῶν πηδαλίων, *vincula clauorum.* Sed omnium clarissime genuinus Hippolytus de Anti-Christo, quem ante non multos annos edidit Marquardus Gudius, vir doctissimus et mihi coniunctissimus, cui breui plurimum res litteraria debebit, in elegantissima comparatione Ecclesiae cum naui: Θάλασσά ἐστιν ὁ κόσμος, ἐν ᾧ ἡ ἐκκλησία, ὡς νεῦς ἐν πελάγει χειμάζεται μὲν ἀλλ' οὐκ ἀπόλλυται. ἔχει γὰρ μεθ' ἑαυτῆς τὸν ἔμπειρον κυβερνήτην Χριστόν. Φέρει δὲ ἐν μέσῳ καὶ τὸ τρόπαιον τὸ κατὰ τοῦ θανάτου, ὡς τὸν σταυρὸν τοῦ Κυρίου μεθ' ἑαυτῆς βαστάζουσα. Ἔστι γὰρ αὐτῆς μὲν πρῷρα ἡ ἀνατολή, πρύμνα δὲ ἡ δύσις· τὸ δὲ κύκλον, μεσημβρία. οἴακες δὲ δύο τὼ δύο διαθήκαι. Sic enim recte MS. Eboracensis. Possunt hi claui videri in columna Traiani et Argo naui, in signis coelestibus apud Aratum. Vide Lipsium ad II. Taciti annalem c. 6. Samuelem Bochartum, virum summae eruditionis, qui in omni doctrinae genere primas tenet, in Hierozoico, et Cl. Schefferum de militia nauali. Sed haec in transcursu.

v. 48. Προμηθεὺς ἀγκυλομήτης] MS. II. ἀγκυλόμητις, quomodo legendum censet Moschopulus: sicut ποικιλόμητις, δολόμητις, quae tamen in secundo casu inflectuntur ac si primi λῆξις esset ητης. Sic noster in Theog. αἰολόμητις Προμηθεύς. Apud Hom. πολύμητις, εὔμητις. Proclus tamen secutus auctoritatem Plutarchi, qui et ipse olim in Hesiodum Commentarios edidit, quos Gellius laudat Noct. Att. XX, 8. et Proclus frequenter, tuetur ἀγκυλομήτης. Eustathius vero ad Ὀδυσσ. γ, ait vtramque terminationem apud Veteres inueniri. Illam in ητης esse a μήδω, hanc vero a μῆτις, ἡ βουλή.

v. 51.

v. 51. Διὸς παρὰ μητιόεντος] Imperite μητιόεις et μητιέτης vertunt *conſilius*, quum potius ſit conſilii plenus, conſiliorum auctor, μέγα βελεύων vt recte circumſcribit Theocritus notante Euſtath. ad Iliad. α. Nec hoc praetermiſerunt viri eruditi; ſed ſurdis narrarunt fabulam. In praecedente verſu πάϊς Ἰαπετοῖο verte: *filius Iapeti*. Gloſſ. Vetus: Παῖς ὁ υἱὸς, *Filius*. Non ignoro Latinis quoque Poetis puer pro filio dici, vt *Veneris puer* apud Ouidium Cupido, *Latonae puer* Horatio Apollo, ſed in verſionibus, quae in tironum et Graecae linguae non ſatis peritorum gratiam adornantur, haec non habent locum. ἐὺς autem reddidi *egregius*. Moſchopulus exponit καλὸς. Et Heſych. ἐὺς, ἀγαθὸς, καλὸς, μέγας, εὐτυχής. Gloſſae MS. Voſſ. ἐὺς, μέγας. Sane apud Hom. coniungitur ἐύς τε μέγας τε. Sic in Ἀσπιδι v. 25. ἐὺς πάϊς Ἀλκαίοιο. *egregius filius Alcaei*. vbi Interpretes: *praeſtans puer*.

v. 55. Pro χαίρεις prior liber Voſſianus χαίροις.

v. 62. Ἀθανάταις τε θεαῖς εἰς ὦπα ἔϊσκεν] MS. I. editio Iſingrini, Tzetzes: ἀθανάτης θεῆς. Idem codex, vt et Palatinus, ſequenti verſu legunt παρθενικῆς pro παρθενικαῖς, quam lectionem Proclus quoque agnoſcit. Nec aliter ſcripſit Heſiodus. Gloſſae MS. Palatini libri exponunt optime παρθένε. Voſſianae addunt ſubintelligendum ποιεῖν. Pertinet παρθενικῆς εἶδος ad Pandoram non ad Deas, vt vulgo capiunt. Iupiter, inquit, iuſſit Vulcanum quam celerrime ex luto formare maſſam, illamque voce humana inſtruere et viribus, et tanta pulcritudine virginali vt ad formam Dearum accedat. Equidem ex vulgata lectione nullum ſenſum idoneum poſſe confici facile vident qui animum aduertunt.

v. 66. Γυιοκόρους μελεδῶνας] Veteres quidem magiſtri in explicando γυιοκόρος mire ambigunt, ſed mihi recte vidiſſe videntur illi, qui exponunt τὰς μέλη κοσμέσας, ſicuti praeter Moſchopulum et Proclum Voſſianae Gloſſae, et Phauorinus. Κορεῖν eſt κοσμεῖν, καλλωπίζειν. Heſych. κορεῖν, κοσμεῖν, καθαίρειν. Vnde et νεωκόρος, qui templum ornat et tuetur, aedituus. In actibus Apoſtolorum Epheſus dicitur νεωκόρος Ἀρτέμιδος, aedituus Dianae. Sicut et in nummis Graecorum frequenter vrbes et populi νεωκόροι Καισάρων appellantur, quia templa in honorem illorum excitarant, quibus ornandis et colendis operam ſuam deuouerant, vt quaſi eſſent Caeſarum aeditui, vt monuit vir illuſtris Caſpar Geuartius, ſicut Epheſii Dianae ſunt, νεωκόροι, propter illuſtriſſimum et maximi operis templum, quod in eius Deae honorem in ſua habebant vrbe. Γυιοκόροι μελεδῶνες ſunt curae, quae totae in ornando corpore ſunt occupatae. Mulieres vero quo ſtudio

magis tenentur quam comendi et excolendi corporis, quibus, vt Plautus ait, *nulla ſatis ornandi ſatietas eſt?*

CAPVT III.

In Heſiodo tres mendae deletae. Idem expoſitus. Ἀμφιγυήεις. Φωνή. Iouis dona quomodo reiicienda eſſe Heſiodus doceat. Θαλίαις τέρπεσθαι. Heſiodo verſus fugitiuus, qui in nullis editionibus conſpicitur, reſtitutus. Antiquiſſimorum hominum viuendi ratio. Pecus non alebant. Varro emendatus. Μῆλα, Poma omnes arbutei fructus. Μῆλα pro opibus. Ἐπὶ βασὶ κτείνεσθαι. Homerus explicatus. Heſiodus bis emendatus. Interpretes ſaepius reprehenſi. Ἥρα ἐσσάμενοι.

v. 69. Ὡς ἔφατ', οἱ δ' ἐπίθοντο] Vitia haec ſunt ne in pueris ferenda, et tamen omnes occupant editiones. Scribendum, ὡς ἔφαθ', οἱ δ' ἐπίθοντο. Nec aliter MSS. Sequente verſu Ἀμφιγυήεις eſt περὶ γυῖα βεβλαμμένος. γυῖα κατ' ἐξοχὴν dicuntur manus et pedes. Homer.

Γυιώσω μὲν σφῶϊν ὑφ' ἅρμασιν ὠκέας ἵππους,
Frangam quidem pedes celerium equorum ante currus.

Γυιώσω enim, vt bene Porphyr. ad Homerum obſeruat, eſt σκελεαγωῖς ποιήσω. Latinis vtroque pede claudus, pedibus captus. Quod quum a Graecis proprie tribuatur Vulcano, quibus familiare eſt ἐπίθετα ſingulis Diis et Heroïbus aſſignare, iiſque vti loco ipſorum propriorum, Latini vero careant tali voce, qua illum commode poſſint exprimere, vt Vulcanum per eam ſignificari intelligant omnes, *Ambiclaudus* enim Latium vetus ignorat, vertendum eſt, Vulcanus: vt ἐννοσίγαιος Neptunus. Ridiculus eſſet qui verteret *Terram concuriens* quum pro ipſo Neptuno ponitur. Talia apud Graecos ὅσα κόνις. v. 77. ϛήθεσφι MS. I. pro ϛήθεσσι.

v. 71. Παρθένῳ αἰδοίῃ ἴκελον] Hoc eſt, ἴκελον χρῆμα, ſimilitudinem virginis, id eſt, imaginem, ſtatuam. Plin. *fingere ex argilla ſimilitudines.* Sic fere Latinis ſimilis ſimpliciter pro ſimulacro, imagine accipitur. Iuuenalis: Sat. II, v. 6. *Si quis Ariſtotelem ſimilem vel Pittacon emit*, hoc eſt, Ariſtotelis vel Pittaci imaginem. Multis exemplis declararunt docti viri ad Statium.

v. 79. Ἐν δ' ἄρα Φωνὴν θῆκε θεῶν κῆρυξ] Quaerunt Graeci Magiſtri quomodo hic Mercurius vocem Pandorae indidiſſe

didiſſe potuerit, quum paulo ante Vulcano eius confectio mandata fuiſſe dicatur. Itaque Φωνὴν v. 61. interpretantur ὄργανα Φωνῆς. ſed licet haec exponendi ratio poſſit probari, nondum tamen eſſemus defuncti. In praecedente enim verſu iam commemorauerat Mercurium Pandorae pectori inſeruiſſe αἰμυλίους λόγους. quomodo vero illos ſine voce? et quomodo res ab eodem geſta tamquam diuerſa a diuerſis acta narratus? Quid quaerimus? Φωνὴ hic eſt ὄνομα, vt apud Hom. Il. γ.

Πρίαμος δ' Ἑλένην ἐκαλέσσατο Φωνῇ.

Priamus Helenam vocauit nomine. vbi Φωνῇ perperam παρέλκειν docent, et exponunt *voce*. Gregor. Μήτε ἡμᾶς ἐνθύνητε τῆς ὑψηλοτέρας Φωνῆς. *Ne nos increpetis ob verbum inſolentius.* ἐνέθηκε Φωνὴν eſt nomen impoſuit. Ita omnino Heſiodum intelligendum ipſe docet: ὀνόμηνε δὲ τήνδε γυναῖκα Πανδώρην, *appellauit autem mulierem hanc Pandoram.*

v. 86. Μήποτε δῶρον δέξασθαι] Iouis igitur dona ſunt reiicienda? Sed egregie huius loci mentem declarat Plutarchus, in libello quomodo adoleſcenti Poëtae ſint audiendi, oſtendens Διὸς δῶρα eſſe fortunae munera: Ὁ Ἡσίοδος τὸν Προμηθέα ποιῶν τῷ Ἐπιμηθεῖ παραινέλευόμενον,

— — μήποτε δῶρον
Δέξασθαι παρὰ Ζηνὸς Ὀλυμπίου, ἀλλ' ἀποπέμπειν,

ἐπὶ τῇ τύχης δυνάμει τῷ Διὸς ὀνόματι κέχρηται. τὰ γὰρ τυχηρὰ τῶν ἀγαθῶν Διὸς δῶρα κέκληται, πλοῦτος, καὶ γάμος, καὶ ἀρχαὶ, καὶ πάντα ὅλως τὰ ἐκτὸς, ὧν ἡ κτῆσις ἀνόητος ἐστι τοῖς χρῆσθαι καλῶς μὴ δυναμένοις. διὸ, καὶ τὸν Ἐπιμηθέα φαῦλον ὄντα καὶ ἀνόητον, οἴεται δεῖν φυλάττεσθαι καὶ δεδιέναι τὰς εὐτυχίας, ὡς βλαβησόμενον καὶ διαφθαρησόμενον ὑπ' αὐτῶν. καὶ πάλιν ὅταν λέγῃ·

Μηδέποτ' ἀλγαλέην πενίην θυμοφθόρον ἀνδρὶ
Τέτλαθ' ὀνειδίζειν, μακάρων δόσιν αἰὲν ἐόντων.

θεόδοτον νῦν τὸν τυχηρὸν εἰρηκεν, ὡς οὐκ ἄξιον ἐγκαλεῖν τοῖς διὰ τὴν τύχην πενομένοις, ἀλλὰ τὴν μετ' ἀργίας, καὶ ῥᾳθυμίας, καὶ μαλακίας, καὶ πολυτελείας ἀπορίαν, αἰσχρὰν καὶ ἐπονείδιστον οὖσαν. *Heſiodus vbi Prometheum inducit fratri Epimetheo ſuadentem ne a Ioue vlla dona accipiat, ſed ea alio dimittat, Iouis nomen de potentia fortunae vſurpauit. Bonis enim fortunae tribuit appellationem donorum Iouis, opibus, coniugiis, imperiis, et omnibus in vniuerſum bonis externis, quorum poſſeſſio inutilis eſt recte vti iis neſcienti. Itaque etiam Epimetheum hominem vitioſum et fatuum cauere ſibi iubet et metuere a rebus ſecundis, damno nimirum ei et exitio futuris. Iterum vbi ait, Numquam pauperiem perniciosam animumque excruciantem exprobra homini, quia deorum munus eſt. Deorum munus vocat*

id quod fortuna obtigit, innuens non esse eos culpandos, qui fortunae iniuria pauperes sunt, cum ignauia potius, socordia, mollitie et luxu coniunctas diuitias in turpibus et vituperatione dignis habendas. Vide ibi plura, et eiusdem libellum de Fortuna in fine. v. 87. pro παὲρ ζηνὸς MS. II, παρὰ ζηνὸς.

v. 96. Ἐν ἀῤῥήκτοισι δόμοισι] Queruntur veteres Critici, valde ἀκυρολόγως dolium appellari hic δόμον. Inde et Seleucus pro δόμοισι scribebat πίθοισι, vt Proclus notat. Seleucum, qui hunc locum sic emendandum iudicauit, existimo fuisse Grammaticum illum Alexandrinum, qui Romae docuit, et Homericus dicebatur. Hunc enim in omnes fere Poëtas commentarios edidisse Suidas auctor est. Quae a viris doctis afferuntur ad istam translationem asperam molliendam, arguta quidem sunt et ingeniosa, sed quae facilius reiici possunt quam probari. His equidem argutiis non est opus. Δόμος enim quodvis receptaculum; et vas notat. Euripides arcas cedrinas, in quibus vestes recondebantur, κεδρίνας δόμους vocat. Alcest. v. 158.

Ἐν δ' ἑλοῦσα κεδρίνων δόμων
Ἐσθῆτα, κόσμον τ' εὐπρεπῶς ἠσκήσατο.

Ex cedrinis domibus (hoc est, arcis) *vestem sumens et mundum decentem, parauit.* Sic et Philoni vestes dicuntur οἰκίαι φορητοὶ, *portatiles domus*, quia homines tegunt ad instar domorum, vt erudite notauit vir dignitate et doctrina praecellens Gisbertus. Cuperus Obseruat. III, 18.

v. 99. Αἰγιόχῳ βαλῆσιν] Hunc versum inducendum esse recte Aristarchus et D. Heinsius censuerunt.

v. 102. Νᾶσοι δ' ἀνθρώποισιν ἐφ' ἡμέρῃ ἠδ' ἐπὶ νυκτὶ] MS. I. ἐφημέρη. lege ἐφήμεροι. Sic emendaueram, et recte me emendasse postea ex Plutarcho cognoui, in cuius consolatione ad Apollonium sic legitur.

v. 105. Οὕτως ἔτι πῃ ἐςὶ Διὸς νόον ἐξαλέασθαι] MS. I, ἔτι πῃ. Sic et Tzetzes. πῃ nonnunquam aeque παρέλκει ac πῃ. Διὸς νᾶς est Iouis sententia, consilium, decretum. Hesiodi sententiam Tacitus refert: *Quae fato manent, quamvis significata, non vitantur.* Sequenti versu idem liber: εἰ δὲ θέλεις.

v. 113. Νόσφιν ἄτερ τε πόνων] In vtroque MS. abest τε. Et sane abesse debet. Tzetzes. πόνων δὲ τὸ πο κοινή ἐςι συλλαβή. ὑπὸ γὰρ τὸν ἀμετραβόλα ἐκτείνεται. sic et superius v. 91. in manu exaratis libris legitur. Νόσφιν ἄτερ κακῶν. Vbi H. Stephanus perperam incuriae editores insimulat. Inferius v. 674. Μὴ μένειν οἶνον δὲ νέον χαὶ ὀπωρινὸν ὄμβρον. Sic MS. I. Vossianus. vulgo μηδὲ μένειν. versu

prae-

praecedente in nonnullis editionibus legitur ζώεσκον pro ἔζωον. Quod auribus meis magis arridet.

v. 115. Τέρποντ' ἐν θαλίῃσιν] Suauiter tempus transigebant in conuiuiis, nimirum quae inſtruxerant ex iis quae ſponte tum ferebat iniuſſa tellus. pro quo ſtatim:

— — οἱ δ' ἐθελημοὶ
Ἥσυχοι ἔργα νέμοντο σὺν ἁσθλοῖσιν πολέσσιν.
— — *ipſique vltro*
Tranquilli quae collegerant diuidebant cum multis bonis.

hoc eſt, vt Virgilius expoſuit, *in medium quaerebant*, et iis in otio ſine contentione et inuidia fruebantur. Hae ſunt illae θαλίαι. de ἀθανασίᾳ et Deorum epulis Heſiodus hic non cogitauit, quod et ille verſus luculenter oſtendit: qui in noſtris quidem editionibus nunc deſideratur, ſed olim non deſiderabatur in iis, quibus vſus fuit Diodorus Siculus. Is in libro V. bibliothecae huic, quem nunc exponimus, iſtum ſubiicit:

Ἀφνειοὶ μήλοισι, φίλοι μακάρεσσι θεοῖσι.
Abundantes pomis, cari beatis Diis.

Dignus ſane eſt qui loco ſuo, de quo fuit iniuria temporum et hominum deturbatus, reſtituatur. Ceterum hunc verſum male intellexit et interpretatus eſt vir Graece doctiſſimus, Laurentius Rhodomannus. Ἀφνειὰς μήλοισιν vertit: *felices gregibus.* μῆλα hic non ſunt greges. Nam quamuis paſtoritia vita ſit ſimpliciſſima, et aliis vitam tolerandi rationibus vetuſtior, ignorata tamen fuit antiquiſſimis illis hominibus, qui ſub Saturno dicuntur egiſſe. Hi enim iis ſolum ſe tuebantur, quae terra ſponte ad eorum victum ferebat. Omitto Ouidium, alioſque Poëtas. Varro II. de R. R. cap. I. *Et homines et pecua quum ſemper fuiſſe ſit neceſſe, natura, (ſiue enim aliquod fuit principium generandi animalium, vt putauit Thales Mileſius, et Zeno Citticus, ſiue contra horum principium extitit nullum, vt credidit Pythagoras Samius, et Ariſtoteles Stagirites) neceſſe eſt humanae vitae a ſumma memoria gradatim deſcendiſſe ad hanc aetatem vt ſcribit Dicaearchus: et ſummum gradum fuiſſe naturalem, quum viuerent homines ex iis rebus quas inuiolata vltro ferret terra: ex hac vita in ſecundam deſcendiſſe paſtoriciam, e feris atque agreſtibus, vt ex arboribus et virgultis decerpendo glandem, arbutum, mora, pomaque collegerant ad vſum, ſic ex animalibus, propter eamdem vtilitatem, cum quae poſſent ſilueſtria deprehenderent, concluderent et manſuefacerent.* Sic hic locus legendus et interpungendus videtur, in quo tamen emendando Gronouio τῷ πάνυ debentur, *collegerant*, et *manſuefacerent*, quae repoſuit pro *colligerent*, et *manſueſcerent*. Τὸ *cum* intellectu reuocandum ad ſuperiora; quaſi ſcripſiſſet: pa-

ſtoritiam: cum, vt ex arboribus et virgultis decerpendo glandem, arbutum, mora, pomaque in vſum colligere conſueuerant antehac, ſic ex animalibus ſylueſtria quae poſſent caperent, ſepto cuſtodirent, manſueta redderent. Hic videtur ſuperuacuum vel quod prius poſuerat *e feris* et *agreſtibus*, vel quod poſt dixit, *ex animalibus ſilueſtria*. At haec eſt illius repetitio propter ὑπέρβατον, ſenſui magis quam verbis conueniens. De quo genere Gronou. ad Senec. I. de ira, 3. Μῆλα autem hoc loco ſunt omnes arbutei fructus, qui edules ſunt, ſicut apud Latinos poma. Nam et nuces, et ficus, et vuae τρώξιμοι mala dicuntur. Vid. leg. CV. de verb. ſignif. Varro cap. 59. lib. I. de R. R. profitetur ſe acturum de pomis condendis, et ibidem tradit, quomodo pira, rapa, nuces inglandes ſint ſeruandae, quia rapa, pira, nuces in pomis numerabantur. Heſych. Μῆλα παντὸς δένδρου καρπὸς, ἐξαιρέτως δὲ τῆς μηλέας, καὶ πάντα τὰ δένδρα. In hoc ipſo verbo offenderunt inferius Latini Interpretes, ſed ratione diuerſa v. 162.

Ὤλεσε μαρναμένους μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο.
Perdidit pugnantes propter oues Oedipi.

ſed non pugnabant propter oues, ſed propter opes, regnum, facultates Oedipi. De quo Graeci Magiſtri: Μῆλα, κτήσεις, περιουσίαν, βασίλειαν. Hos Latini debebant ſequi. Veterum enim diuitiae in pecudibus, praecipue in ouibus. Varro dicto loco libri ſecundi: *In queis* (nimirum animalibus agreſtibus, quae comprehendebant et manſuefaciebant) *non ſine cauſa putant oues aſſumtas, et propter vtilitatem, et propter placiditatem.* Non longe poſt: *De antiquis illuſtriſſimus quiſque paſtor erat, vt oſtendit Graeca et Latina lingua, et veteres Poëtae, qui alios vocant* πολυάρνας, *alios* πολυμήλους, *alios* πολυβώτας, et quae ſequuntur. Sic apud Heſiodum inferius πολύμηλος eſt opulentus. Ceterum in hoc, quem poſuimus, verſu, Φίλοι μακάρεσσι θεοῖσι, idem eſt quod εὐδαίμονες. Sic et intelligendum in diſticho illo in Epictetum:

Δοῦλος Ἐπίκτητος γενόμην, καὶ σῶμ' ἀνάπηρος·
Καὶ πενίην Ἶρος, καὶ Φίλος ἀθανάτοις.

Seruus Epictetus ſum, et corpore mutilus, et paupertate Irus, ex tamen Deis carus, id eſt, felix. Terent. *Solus es quem Dii diligunt.* Vid. Meric. Caſaub. praefationem in accuratiſſimam Epicteti editionem a ſe editam. Porro quod viri docti notant ἐπὶ βασὶν κτείνεσθαι ἢ θνήσκειν eſſe in prima pueritia occidi, mori, id vero ex exemplis, quae afferuntur, non poteſt intelligi. Nihil aliud verba, quae Iliad. ζ. leguntur, volunt, quam illos deprehenſos eſſe apud armenta et gregem, ibique occiſos. Alioquin κτείνεσθαι ἐπ' οἰεσσιν eamdem haberet vim.

vim. Iliad. υ. vero Aeneas non ait se metuere Achillem, quod aliquando cum eo esset congressus ἐπὶ βασὶν, sed contra ea Aeneas ibi excusat certamen cum Achille ineundum, quia iam olim expertus sit vim Achillis, et robur eius hastae, quum salutem suis debuerit pedibus seruatus διὰ λαιψηρὰ γυῖα,

Ὅτε βασὶν ἐπήλυθεν ἡμετέρῃσιν.

quum armenta nostra inuasisset, inquit Aeneas. Quod et ipsum Achilles ei postea exprobrat:

Ἤδη μέν σέ γε (φημὶ) καὶ ἄλλο τε δερὶ φόβησα
Ἣ ἐ μέμνῃ ὅτε πέρ σε βοῶν ἀπὸ μᾶλλον ἐόντα
Σεῦα κατ' ἰδαίων ὀρέων ταχέεσσι πόδεσσι
Καρπαλίμως; τότε δ' οὔτι μετατροπαλίζεο φεύγων.

Iam enim te puro et alias hasta terrui. An non recordaris quando te apud boues solum existentem repuli ab Idaeis montibus velocibus pedibus celeriter? Tunc vero non conuertebaris fugiens. Vides nullam hic reconditae notionis formulam latere, sensum esse simplicissimum et apertum.

v. 122. Τοὶ μὲν δαίμονες] Aristides, Plutarchus de oraculorum defectu, Plato in Cratylo, et V. de legibus hos versus sic legunt:

Τοὶ μὲν δαίμονες ἐσθλοὶ ἐπιχθόνιοι τελέθεσιν
Ἁγνοὶ, ἀλεξίκακοι φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.

Quam lectionem vulgatae praeferendam existimo tot summorum virorum auctoritate munitam. Sed de his Geniis, cuius fuisse naturae credebantur olim, vide Plutarchum in laudato libro, de oraculorum defectu, multis disputantem.

v. 124. Οἵ ῥα φυλάσσουσί τε δίκας] MS. I. φυλάσσουσιν. Sic hic versus legitur inferius, 254, vt 233,

Τίκτουσιν δὲ γυναῖκες ἐοικότα τέκνα.

Hom. Il. α. Στήθεσσιν λασίοισι διάνδιχα μερμήριξεν. Infinita huius paragoges exempla ex Graecis Poëtis facile colligas.

125. Ἠέρα ἑσσάμενοι] Retinenda est antiquior versio: *aëre induti.* Virgil. *obscuro aëre sepsi*, hoc est, oculis subducti sunt vt a nemine possint videri. Versu sequente, γέρας βασιλήϊον non est regale munus, sed regius honor. Hinc postea de argentei saeculi daemonibus dicit, illos quidem his esse inferiores, nec regia maiestate illustres, ἀλλ' ἔμπης τιμὴ καὶ τοῖσιν ὀπηδεῖ. *Verum etiam hi honore sunt conspicui.* Cur autem daemonibus tribuatur regius honor hanc rationem affert Plutarchus, libro de defectu oraculorum, quia βασιλικὸν τὸ εὖ ποιεῖν.

CAPVT

CAPVT IV.

φυὴ. νόημα. Heſiodus expoſitus. Muliebris educatio puerorum inter mala argenteae aetatis. Μέτρον ἥβης, θαλάσσης. Elegans Graecorum Poetarum periphraſis. Heſiodo vetus lectio reſtituta. Eiuſdem vexatus locus expoſitus. Daemones mori, exacta certa periodo. Daemonum ſunt diuerſi gradus. Ἀθάνατοι δεύτεροι. Secundus. Καλέεσθαι. Ἄπλητοι. Εὑρώεις δόμος ἀίδος. Κρυερὸν. Γενεαὶ. varii Interpretum errores oſtenſi.

v. 129. Οὔτε φυὴν ἐναλίγκιον οὔτε νόημα.] Verte: *Neque corporis habitui ſimile, neque ingenio.* Φυὴ hic non eſt ſola ſtatura et proceritas corporis ſed coniuncta cum dignitate formae, vt recte Graeci magiſtri docent. Νόημα eſt ingenium. Giuſſiae MS. Voſſianae: νόημα φρόνησις. Homero Φρένες Iliad. α.

— — ἐπεὶ ἦ ἔθεν ἐστὶ χερείων
Οὐ δέμας, οὐδὲ φυὴν, οὐ μὰν φρένας, οὔτέ τι ἔργα.

Quoniam illi non eſt inferior, neque corpore, neque formae, neque ingenio, nec operandi peritia.

v. 130. Ἀλλ' ἑκατὸν μὲν παῖς] In I. MS. μὲν deſideratur. Viri doctiſſimi ἀλλὰ hic accipiunt pro ἀλλ' ὅμως, quaſi Poeta dixerit inferiorem quidem hanc aetatem eſſe et deteriorem ſuperiore, hoc tamen habuiſſe bonum, quod pueri aliquamdiu ſimpliciter, ſine malo, et εὐήθως apud matres fuerint educati, vt hanc longam ἐν γυναικωνίτιδι διατριβὴν habuerit inter notas et bona huius aetatis, quibus ſequentem antecellat. Quod plane Poetae menti aduerſatur, qui maternam educationem deprauationi huius ſaeculi adſcribit, ex quo appareat longe deteriorem eſſe hanc γενεὰν priore aurea, quia pueri diu in Gynaeceis latitent, et in ſinu matrum adoleſcant, et corroborentur; qua muliebri educatione redderentur molles, imperiti, effaeminati. Inde ait pueros euadere μάλα νηπίους valde rudes. Quo nomine Plato quoque educationem filiorum Regum Perſiae reprehendit. Quid verbis opus, res loquitur. Nec Veteres vnquam aliter hunc locum ceperunt.

v. 131. Ἥβης μέτρον ἵκοιτο] Interpp. *Pubertatis terminum attigiſſet.* Heſych. quidem μέτρον dicit eſſe πέρας, ſed Poëtis ἥβης μέτρον nihil aliud eſt quam ipſa ἥβη. Sic inferius μέτρα θαλάσσης eſt θάλασσα. Hom. μετρα κελεύθε, κέλευθος. In epitaphio Heſiodi, quod Pindaro adſcribitur

μέτρον

μέτρον σοφίης est σοφία, vt ibi legendum inferius ostendemus.

v. 134. Ἄλγε' ἔχοντες Ἀφραδίαις] MS. I. ἀφραδίῃσιν.

v. 135. Τβριν γὰρ ἀτάσθαλον] Hi sunt mollis istius maternae educationis fructus. *Nihil magis facit iracundos*, inquit Seneca, *quam educatio mollis et blanda; ideo vnicis, quo plus indulgetur, pupillisque quo plus licet, corruptior animus est.*

v. 141. Τοὶ μὲν ὑποχθόνιοι] MS. I. Τοὶ μέν τοι χθόνιοι. Nonnulli codices, quod Stephanus notat, ἐπιχθόνιοι, quam lectionem Tzetzes tuetur. Nihil verius, quamuis alteram sequantur Proclus, Moschopulus, et omnes quas vidi editiones. Verum si argenteae aetatis homines postquam mortem obierunt sunt ὑποχθόνιοι δεύτεροι, quinam sunt πρῶτοι ὑποχθόνιοι, quod Tzetzes merito vrget. ¡Vir magnus multus quidem est in asserenda lectione vulgata, praefatus δευτέρους δαίμονας hic coniungendum, non δευτέρους ὑποχθονίους. ex illa enim lectione hanc absurditatem nasci, quod tum δεύτεροι etiam cum θνητοὶ sit coniungendum: hinc vero confici primos etiam fuisse θνητὰς contra doctrinam Platonicam. Sit contra doctrinam Platonicam, non tamen est contra Hesiodi, qui daemonas quoque exacta certa periodo mori cecinit. Plutarchus de oraculorum defectu: Ὁ Ἡσίοδος οἴεται καὶ περιόδοις τισὶ χρόνων γίνεσθαι τοῖς δαίμοσι τὰς τελευτάς· λέγει γὰρ ἐν τῷ τῆς Ναΐδος προσώπῳ καὶ τὸν χρόνον αἰνιττόμενος.

Ἐννέα τοι ζώει γενεὰς λακέρυζα κορώνη
Ἀνδρῶν ἡβώντων· ἔλαφος δέ τε τετρακόρωνος·
Τρεῖς δ' ἐλαφους ὁ κόραξ γηράσκεται· αὐτὰρ ὁ φοῖνιξ
Ἐννέα τοὺς κόρακας· δέκα δ' ὑμεῖς τοὺς Φοίνικας
Νύμφαι εὐπλόκαμοι, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο.

Hesiodus certis temporum conuersionibus mortem daemones oppetere censet, et tempus etiam sub inuolucro proponit, haec sub Naïdis persona loquens: Nouem hominum vegetorum aetates garrula cornix viuit, cerui autem quatuor cornicum, tres autem cerui coruus. Sed phoenix nouem coruorum: vos autem Nymphae formosae, Iouis filiae decem phoenicum. Vide ibi plura. Sane primos δαίμονας aetatis aureae fuisse quoque θνητοὺς annon ista verba ostendunt? v. 116.

Θνῆσκον δ' ὡς ὕπνῳ δεδμημένοι. *Moriebantur vero tamquam somno obruti.* et v. 121.

Αὐτὰρ ἐπεί κεν τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψεν.

Verum postquam et hoc genus terra texit. hoc est παραφρασικῶς, ἀπέθανε, inquit Tzetzes MStus Vossii, in edito enim haec desiderantur. Verborum autem Hesiodi haec est συνταξις. Τοὶ μὲν μάκαρες θνητοὶ καλέονται δεύτεροι ἐπιχθόνιοι.

vioi. Hi beati mortales ſecundi ſunt terreſtres, ſcilicet daemones: hoc eſt ſecundi gradus, inferiores illis daemonibus, qui ex aurei ſaeculi θνητοῖς ſunt orti. Qui quidem non regium honorem ſunt adepti, ἀλλ' ἔμπης τιμὴ καὶ τοῖσιν ὀπηδεῖ. *ſunt tamen et hi in dignitate conſtituti.* Daemones eſſe diverſorum graduum nemo dubitat. Εἰσὶ γὰρ ὡς ἐν ἀνθρώποις, inquit Plutarchus, καὶ δαίμοσιν ἀρετῆς διαφοραί. *ſunt enim ſicut inter homines; ſic etiam inter daemones diuerſi virtutum gradus.* Δαίμονες δεύτεροι ſunt inferioris loci et ordinis daemones, vt δεύτεροι ἀθάνατοι, Dii inferiores, minorum gentium, apud Maximum Tyrium, diſſertat. XXVI. Θεὸς μὲν οὖν αὐτὸς κατὰ χώραν ἱδρυμένος, οἰκονομεῖ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν ἐν οὐρανῷ τάξιν. Εἰσὶ δ' αὐτῷ Φύσεις, ἀθάνατοι δεύτεροι, ἐν μεθορίῳ γῆς καὶ οὐρανοῦ τεταγμένοι, θεοῦ μὲν ἀσθενέστεροι, ἀνθρώπων δὲ ἰσχυρότεροι, etc. *Deus quidem eodem in loco manens, coelum regit, omniaque in eo ordinat ac diſponit. Immortales autem quaſdam habet potentias, quas ſecundos immortales vocant. Hi ſunt Deo infirmiores, hominibus vero potentiores.* Senecae dicuntur inferioris notae Dii, ep. 110. *Vnicuique noſtrum paedagogum dari Deum, non quidem ordinarium, ſed hunc inferioris notae, ex eorum numero, quos Ouidius ait de plebe Deos.* Sic et ſerui apud Florum III, 20. *ſecundum hominum genus*, quaſi ſint viliores et inferiores aliis hominibus: *Enim vero ſeruilium armorum dedecus feras. Nam et ipſi per fortunam in omnia obnoxii, tamen quaſi ſecundum genus hominum ſunt.* Cic. III. de Off. *quaſi ſecunda quaedam honeſta eſſe dicunt.* Et *tela ſecunda* apud Ouid. Superi vocant illud fulmen cui dextra Cyclopum flammae et irae minus addidit. Senec. ep. 92. *Excedat ex hoc animalium pulcerrimo, ac Diis ſecundo, mutis aggregetur animal pabulo laetum.* Idem IV. Nat. Quaeſt. 3. *Ex his me teſtibus numera ſecundae notae, qui vidiſſe quidem ſe negant, ſed audiſſe.* Inde et illae loquutiones apud Graecos δεύτερον ποιεῖν, τίθεσθαι, ἄγειν, poſtponere. Lucian. Εἴ με δεύτερον ἄγεις Ἑρμίωνος, ſi Hermioni me poſtponis. Καλέονται vero hic eſt εἰσί. Superius v. 122. dixit δαίμονές εἰσιν ἐπιχθόνιοι, hic dicit eodem ſenſu καλέονται ἐπιχθόνιοι. In ſacris litteris καλέσονται υἱοὶ Θεοῦ, hoc eſt, ἔσονται. Apud noſtrum inferius v. 715.

Μηδὲ πολύξεινον, μηδ' ἄξεινον καλέεσθαι.
Nec vero multorum hoſpes, neue nullius ſis.

In Theogon. v. 410.

Ἠγάγετ' ἐς μέγα δῶμα· Φίλην κεκλῆσθαι ἄκοιτιν.
Duxit in amplam domum ſua vt ſit vxor.

De

De quo loquendi genere Sacris pariter et τοῖς ἔξω Scriptoribus familiari plura pridem praeceperunt viri magni, Casaubonus ad Theocritum, et Grotius ad Nouum Foedus.

v. 148. Ἄπλαστοι] Latinis sunt *inconditi*, qui moribus sunt inculti. Tzetzes ἄγριοι. Cic. *vasti et agrestes*. v. 149. Vterque codex MS. σιβαροῖσι μέλεσσιν. Versus sequens in primo sic se habet: τῶν δ' ἦν χάλκεα τεύχεα, χάλκεοι δέ τοι οἶκοι. Vers. vero 151. idem liber μέγας pro μέλας.

v. 153. Βῆσαν ἐς εὐρώεντα δόμον κρυερῷ ἀΐδαο] Εὐρώεις δόμος multis antiquis et recentioribus est πλατὺς, laxa, ampla domus. Et sic C. Barthius Aduersar. XXX, 13. qui hoc loco vtitur ad firmandam correctionem Horatii, in quo pro *domus exilis Plutonia* substituunt *domus exilii Plutonia*. Sed hanc emendationem merito reiecit Vir magnae et diffusae eruditionis Iohannes Gerhardus Vossius, qui docuit sedem exilem Plutoniam Horatio non esse amplum illud mortuorum receptaculum, sed sepulchrum. quod certissimum. εὐρώεις hic est squalidus ab εὐρὼς situs, squalor. vt Virgilius *loca senta situ* dicit: aut tenebricosus. Glossa MS. Vossii: εὐρώεντα, σκοτεινόν. Suidas: εὐρώεντα, σκοτειναὶ, ζοφώδη. Sic et Hesychius et Etymologicum Magnum. Sophocles Aiace Flagellifero v. 615. Αἰδηλον Ἄδαν, Homerus et noster in Theogon. ζόφον ἠερόεντα, Aeschylus Prometh. 432. Κελαινὸς ἄϊδος μυχός. Latini saepe *caeca tartara*. Inferius in Theogonia v. 729.

Ἔνθα θεοὶ Τιτῆνες ὑπὸ ζόφῳ ἠερόεντι
Κεκρύφαται, βουλῇσι Διὸς νεφεληγερέταο,
Χώρῳ ἐν εὐρώεντι.
Illic Dii Titanes sub caligine opaca
Absconditi sunt, consilio Iouis nubes cogentis,
Loco in squalido.

sic et v. 739. Κρυερὸς vero non est meo iudicio frigidus, sed dirus, illaetabilis, horrendus, vt in Theog. 657. ἀρὴ κρυερὸς, graue damnum, et 636. πόλεμος κρυόεις, horrendum bellum. In Ἀσπιδι κρυόεις Τάρταρος, eadem ratione dicitur, pro quo in eodem carmine: νυκτὸς ἐρεμνῆς οἰκία δεινὰ, *noctis obscurae domus horrenda*. Hesych. Κρυερὸν, φρικτὸν, μιαρὸν, ἀναιδὲς, φοβερὸν, ἐλεεινὸν, οἰκτρὸν, δεινὸν, χαλεπὸν, πονηρὸν, κακὸν, δυσχερές.

v. 156. Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος] Quae viri docti de διαφοραῖς hic subtiliter disputant inter λήξεις diuersarum aetatum,

tum, ego sane vt ex Poëtae verbis cogi possint nullus video. Tertiae enim aetati illud ipsum Poëta ἐπιφωνεῖ, quod iis, quibus λῆξιν adsignasse dicitur. Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψε.

v. 160. Προτέρη γενεῇ] Verte: *priori aetati*, non *generationi*, vt vulgo. Qui error passim quoque obuius in sacrarum litterarum Interpretibus. Γενεὰ Latinis est aetas, quod Homerus dixit:

Τῷ δ' ἤδη δύο μὲν γενεαὶ μερόπων ἀνθρώπων
Ἐφθίαθ'

hoc Ouidius interpretatur XII. Metam. *vixi Annos bis centum, nunc tertia viuitur aetas.* Horatio est aeuum, cui Nestor perhibetur *senex ter aeuo functus.* Ante Olympiades Graeci per γενεὰς rationes temporis colligebant, vt Porphyrius ostendit, qui γενεὰν definit τὴν τοῦ τίκτειν καὶ γεννᾶν τελείωσιν. sicut et Plutarchus, qui quum dixisset Heraclitum ἔτη τριάκοντα ποιεῖν τὴν γενεάν, subiicit, ἐν ᾧ χρόνῳ γεννῶντα παρέχει τὸν ἐξ αὐτοῦ γεγεννημένον ὁ γεννήσας. spatium quod a natali pertinet ad tempus generationi aptum, quod circumscribunt triginta annis. Alii tamen productiores, alii fecerunt angustiores γενεάς. Sunt enim qui vno anno, sunt qui septem, decem, viginti, quinque et viginti, triginta, sunt et qui centum annis definiunt γενεάν. Quo sunt antiquiores tanto sunt longiores, monente eodem Porphyrio.

CAPVT V.

Versus Hesiodi fugitiuus ex MSC. et antiquis Interpretibus reuocatus et suo loco repositus. Saturnus Rex Heroum in beatis Insulis. Hae in Oceano locatae. Hesiodus bis restitutus, et aliquot locis expositus. Παλιγγενεσία. Elegans futurorum vsus. Θεῶν ὄπις. Hesychius correctus. Ὅτιν ἔχειν. Οὔπις. Εἰδεῖν. Hesiodo denuo medela. Φῦλα θεῶν. Traiectio versuum in Hesiodo obseruata. Versio Latina saepius castigata.

v. 169. Τηλοῦ ἀπ' ἀθανάτων τοῖσι Κρόνος ἐμβασίλευε] Hunc versum ex MSto H. hic reposui, quem olim quoque in antiquis extitisse exemplaribus, sed a nonnullis fuisse iectum cum sequente tamquam ineptum, et qui Hesiodo sit indignus, Proclus testatur. Quorum iudicio si stamus,

ſi ſtamus, proximus etiam verſus eſt expungendus. A Tzetze ſane non videtur agnitus eſſe, niſi credibilius ſit alterum illum quem cum hoc priſci Critici ὠβέλισαν etiam nunc deſiderari, ſicut quem nunc ex MS. reponimus, in editionibus deſideratur, propter illam cauſam quam Proclus nobis oſtendit. Eam tamen mihi non probant acerbi illi cenſores, quorum obelis quam multi confoderentur, ſi ad hanc legem eſſent exigendi? Plures enim hoc longe deteriores in Heſiodo reperiuntur. Quin hunc optimis non dubito accenſere. Quid enim ſiue verba ſpectes, numeroſius, ſiue ſententiam, pulcrius? Imperium autem in heroes in beatis Inſulis degentes Veteres Saturno tribuunt. Inſcriptio elegantiſſima monumenti Regillae vxoris Herodis:

Ἥισι πὲρ ἱερὸν εἶδος ἐϋζώνοιο γυναικὸς
Ἀγνειτᾳ, αὐτὴ δὲ μεθ' ἡρώνῃσι νέναςαι
Ἐν μακάρων νήσοισιν, ἵνα Κρόνος ἐμβασιλεύει.
Quibus (ſc. Deabus) *ſacra haec ſtatua pulcrae foeminae*
Dedicata eſt. Ipſa vero inter Heroidas habitat
In beatorum Inſulis, vbi Saturnus regnat.

Vltimus verſus ex iſto Heſiodi eſt expreſſus. Salmaſius dubitat an vſquam legatur beatas Inſulas fuiſſe ſub Saturni imperio. Sed praeter Heſiodum Diodorus Siculus etiam lib. III. hoc tradit.

v. 171. Παρ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην] Graeci Magiſtri ὠκεανὸν hic locant et exponunt ἐν τῷ ἀέρι. poterant aliud agere. Poetae enim beatas Inſulas ſtatuebant in Oceano. Horat. libro IV. carm. 16.

Nos manet Oceanus circumuagus: arua beata
Petamus arua, diuites et Inſulas.

v. 173. Τρὶς τὰ ἔτεες] Reſtitui lectionem veterem, quam MS. I. et Tzetzes nobis ſeruauit: τρὶς ἔτεος. Sic inferius τρὶς ὕδατος παρέχειν. Vidit et H. Stephanus.

v. 174. Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφειλον] Ordo verborum quem in his binis verſibus Tzetzes inſtituit tam ineptus, quam ſenſus quem ex iis conficit. Ait enim Heſiodei voti hunc eſſe ſenſum, ſe maluiſſe mori ante heroici ſeculi exitum, quam poſt illum naſci. Sed hoc ab Heſiodi mente alienum plane eſt, qui optat ἢ πρόσθε θανεῖν quam quinta aetas ingruerit, ἢ ἔπειτα γίνεσθαι, quum meliora ſcilicet tempora reflo-reſcent. Perſuaſum enim habebant Poetae et plerique Philoſophi, praecipue Platonici, exacta hac miſera aetate, παλιγγενεσίαν futuram, omnia reditura in ſuos ortus et priſtinam felicitatem. Inde Probus ad illud Virgilii,

Vltima Cumaei venit iam carminis aetas.

notauit Cumaeum carmen esse carmen Hesiodi, quod sic dicatur a patre Dio, qui Cumaeus fuerit. Sed quid his immoramur? Nihil est in Poetis decantatius, qui tamen omnes videntur hanc opinionem ex isto Hesiodi loco hausisse.

v. 181. Εὖ τ' ἂν γενόμενοι πολιοκρόταφοι τελέθωσιν] Insulse Interpretes Latini: *Postquam facti circa tempora cani fuerint.* An γίνεσθαι πολιοκρόταφον τελέθειν est fieri canum? quid absurdius fingi potest? γενόμενοι sunt τεχθέντες. Sic autem verte: *Quum vix nati canescant*, hoc est, senescant, quum vix postquam lucem adspexerunt senio conficiantur. Hinc paullo post αἶψα γηράσκοντας τοκῆας appellat. Conqueritur de vitae breuitate, cui quintae huius aetatis homines sunt obnoxii, quod celeriter tacitis consenescant annis. Hoc est de quo toties conqueruntur Poetae, meliores annos esse fugacissimos. Theocritus: Μὴ καυχῶ· τάχα γάρ σε παρέρχεται, ὡς ὄναρ, ἦβη. *Noli superbire. celeriter enim te relinquit, tanquam somnium, adolescentia.* Sed haec Anthologiarum Scriptoribus relinquamus.

v. 182. Οὐδὲ πατὴρ παίδεσσιν ὁμοίιος] Non haec referenda sunt ad ἰδέας ὁμοιότητα, vt non nemo facit, sed ad γνώμης. Loquitur de discordia et dissensione animorum, quae miseros mortales huius aetatis sic exagitat, vt omnia sint ὕπουλα, nusquam candor, fides, non fucatus amor, ne inter parentes quidem et liberos. Ouid.

Filius ante diem patrios inquirit in annos.

Glossae MS. Vossii: ὁμοίιος, ὁμογνώμων. Graeci magistri, ὁμοίιος, ὁμονοητικὸς, σύμφωνος. Alia ratio est inferius, v. 235.

Τίκτουσιν δὲ γυναῖκες ἐοικότα τέκνα γονεῦσιν.
Pariunt vero mulieres similes parentibus liberos.

Hic vtique loquitur de εἴδεος ὁμοιότητι. Liberi enim qui parentum os referebant habebantur pro nota et argumento maternae pudicitiae. Horat. IV, 6.

Nullis polluitur casta domus stupris
Mos et lex maculosum edomuit nefas,
Laudantur simili prole puerperae:
Culpam poena premit comes.

Cui non dictus Hylas?

v. 185. Ἀτιμήσουσι] Barbare Interpretes: *Dehonorabunt.* Ἀτιμήσουσι autem est ἀτιμᾶν φιλέσι. Sic et versu sequente μέμψονται est μέμφεσθαι φιλέσι, et v. 189. ἕτερος δ' ἑτέρην πόλιν ἐξαλαπάξει, est ἐξαλαπάζειν εἰώθε solet expugnare. v. 225. οἱ τέ μιν ἐξελάσωσι, *qui ipsam expellere solent*, sic ex MSS. ibi legendum et v. 323.

οἷα

— — οἷά τε πολλὰ
Γίνεται, εὖτ' ἂν δὴ κέρδος νόον ἐξαπατήσῃ, id est, ἐξαπατᾶν φιλεῖ. et mox v. 327.
Ἶσον δ' ὅς θ' ἱκέτην ὅς τε ξεῖνον κακὸν ἔρξει.
hospitem malo afficiet, hoc est, afficere solet. Homerus Iliad. α. ὅτε χώσεται ἀνδρὶ χέρηι, *quando iratsci solet viro inferiori*, et sic saepe. Aristoph. Pluto:
Ὁ Πάμφιλος δ' ἐχὶ διὰ τοῦτον κλαύσεται;
Pamphilus nonne propter hunc plorare solet?
Sic et Scriptores Sacri, Marc. III, 27. καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. *et tunc domum eius diripiet.* hoc est, diripere solet. Ioan. XV, 6. Ἐὰν μή τις μείνῃ ἐν ἐμοὶ, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλῆμα, καὶ ἐξηράνθη. *Si quis non in me manserit, eiici solet foras, et tamquam palmes arescere.* Interpretes ibi haesitant. vide Bezam. In hac notione legitur etiam imperfectum, vt ἔθυον. Marc. XIV, 12. *mactare solent.* et XV, 6. ἀπέλυεν, *dimittere solebat*, vt bene hic vetus Interpres.
In Scuto Herculis, v. 402.
Ὡς δὲ λέοντε δύω ἀμφὶ κταμένης ἐλάφοιο
Ἀλλήλοις κοτέοντε, ἐπὶ σφέας ὁρμήσωσι.
Vt autem leones duo pro occiso ceruo sibi mutuo irati in se ipsos impetum facere solent. In Theogon. v. 750.
Ἡ μὲν καταβήσεται, ἡ δὲ θύραζεν ἔρχεται.
Haec quidem intrabit, illa vero foras egreditur. h. e, intrare solet. In ἔργοις v. 523.
Νυχίη κατελέξεται ἔνδοθεν οἴκου.
Noctu cubare solet intra domum.
Et v. 370.
Πίσεις δ' ἄρα ὁμῶς καὶ ἀπιστίη ὤλεσαν ἄνδρας.
Credulitas pariter ac diffidentia perdere solet homines. Et. v. 443.
Ῥεῖα δ' ἀφείλετο φαινομένην ἑθέλουσά γε θυμῷ.
Facile vero auferre solet apparentem volens saltem animo. Interpretes Latini: *abstulit.* Et v. 284. Ζεὺς δέ τε Ἶριν ἔπεμψε. *Iupiter tum Irim mittere solet.* Theogon. v. 7.
Ἀκροτάτῳ Ἑλικῶνι χορὸς ἐνεποιήσαντο Καλάς.
Summo in Helicone choreas ducere solent pulcras.
Sic et Scriptores in oratione pedibus soluta loquuntur frequenter, vt et Sacri. Marc. XIV, 12. ὅτε τὸ Πάσχα ἔθυον, qua tempore Pascha mactare solent, et XV, 6. ἀπέλυε solebat dimittere. Sic et Latini hoc tempore vtuntur, hinc in versione retinui. Horat.
Non hic cuiquam parcet amico.
hoc est, parcere solet. Pers. Sat. II.
At bona pars procerum tacita libabit acerra.

hoc est, libare solet, vt bene ibi πολυμαθέσατος Casaubonus, quem vide, qui et Hebraeos hoc genere loquendi vsos esse docet. a quo nec Graecos abhorrere, quod non a quoquam antehac obseruatum esse memini, hi loci Hesiodi argumento sunt. Aoristis quidem hanc vim inesse tralaticium est, vt et apud nostrum 240.

Τοῖσιν δ' ἐρανόθεν μέγ' ἐπήγαγε | πῆμα Κρονίων.
Illis autem coelitus magnum importare solet malum Iupiter.

et saepe alias. Theogon. v. 87.

Αἶψα | τε καὶ μέγα νεῖκος ἐπισαμένως κατέπαυσε.
Statim etiam magnam contentionem scite dirimere solet.

v. 187. Οὐδὲ θεῶν ὄπιν εἰδότες] Imperite Interpretes; *Neque Deorum oculum veriti.* Verte: *neque Deorum iram veriti.* Inferius v. 252. θεῶν ὄπιν ἐκ ἀλέγοντες, *Deorum animaduersionem non curantes.* Vbi iterum Interpretes sine sensu: *Nullam Deorum reuerentiam curantes.* Homerus Iliad. π.

Οἱ βίῃ εἰν ἀγορῇ σκολιὰς κρίνωσι θέμιστας,
Ἐκ δὲ δίκην ἐλάσωσι, θεῶν ὄπιν ἐκ ἀλέγοντες.

Hic Interpretes: *Deorum rationem nullam habentes*, quod ferri posset, vt apud Herodotum Calliope: οὔτε δαιμόνων, οὔτε θεῶν ὄπιν ἔχοντας. *Neque Geniorum, neque Deorum rationem habentes.* At Ὀδυσσ. Φ. v. 29.

Σχέτλιοι ἐδὲ θεῶν ὄπιν ἠδέσατ' ἐδὲ τραπεζαν.

Interpretes rursus inscite vertunt: *Deorum prouidentiam reueritus.* In omnibus his locis ὄπις est ira, poena, vindicta, animaduersio. Hesych. ὄπιδα, ἐπισροφὴν, ἐντροπὴν. Item: ὄπις, περισροφὴ, φωνή. Corruptissime. lege: ἐπισροφὴ, ποινή. Noster in Theogonia, 222. de Parcis:

Οὐδέποτε λήγουσι θεαὶ δεινοῖο χόλοιο,
Πρίν γ' ἀπὸ τῷ δώωσι κακὴν ὄπιν, ὅς τις ἁμάρτῃ.
Non ante deponunt Deae grauem iram,
Quam ab illo poenas sumserint magnas, qui peccauit.

Vnde et Nemesis ὄπις, et Ionice Οὖπις dicitur in Inscriptione Herodis Attici:

Ἤτ' ἐπὶ ἔργα βροτῶν ἐλάεις Ῥαμνέσιας Οὖπις.
Quae facinora hominum punis Rhamnusias Vpi.

Vt bene emendauit et expossuit maximus Salmasius. Quam appellationem Nemesis quidem ἀπὸ τῆς ὄπιος accepit, non tamen hoc nomine, quod ὄπιν seu curam gerat rerum humanarum, sed quod animaduertat et puniat mala et improba audacium et insolentium hominum facinora. Quas Nemesios partes esse nemo ignorat. Εἰδότες apud Hesiodum sunt Φοβούμενοι. Hesych. εἰδεῖεν, ἐφοβοῦντο. v. 190. pro ἐξαλαπάξει MS. H. ἐξαλαπάζει. Male.

v. 199.

v. 199. Ἀθανάτων μετὰ φῦλον ἴτον] Φῦλον ἐνικῶς apud Graecos Scriptores in hac notione non legitur. Itaque hic locus mihi mendi dudum fuit suspectus, quod detersit MS. II. ex quo legendum φῦλ' ἴτην. ἴτην fuit etiam in codice Palatino et conspicitur in margine Stephanianae editionis. Hinc et statim προλιπόντε non προλιπόντες. Ἀθανάτων φῦλα sunt Dii. et sic vertendum, non vt vulgo. *familiae Deorum.* sic superius φῦλ' ἀνθρώπων sunt homines, φῦλα γυναικῶν mulieres.

v. 207. Δαιμονίη τί λέλακας] MS. I. λέληκας. probat Tzetzes.

v. 210. Ἄφρων δ' ὃς κ' ἐθέλοι] Versum istum et sequentem obelis suis confodit Aristarchus, quia brutis non conveniant γνῶμαι, sententiae. Et mihi videtur absurdum. Ἐπιμύθια enim a λογοποιοῖς solent addi. Itaque iam olim persuasum mihi fuit accuratius de hoc loco cogitanti ab antiquissimis temporibus hos versus laborare traiectione, qui sic restituendi sint suo ordini:

Δᾶπνον δ' αἶψ' ἐθέλω ποιήσομαι, ἠὲ μεθήσω.
Ὡς ἔφατ' ὠκυπέτης ἶρηξ τανυσίπτερος ὄρνις.
Ἄφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν,
Νίκης τε στέρεται, πρός τ' αἴσχεσιν ἄλγεα πάσχει.

In hac opinione me confirmauit Manuscriptus prior Vossianus, in quo idem ordo seruatur, nisi quod sequens versus Ὦ Πέρση, σὺ δ' ἄκουε δίκης male praecedat ἐπιμύθιον. Sic enim ille liber, recens quidem, sed ex optimo exemplari descriptus hos versus digerit:

Ὡς ἔφατ' ὠκυπέτης ἶρηξ τανυσίπτερος ὄρνις,
Ὦ Πέρση, σὺ δ' ἄκουε δίκης μηδ' ὕβριν ὄφελλε.
Ἄφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι, etc.

Tzetzes totam huius fabulae, quae eodem ordine in exemplaribus eius tunc descripta erat, vt nunc in nostris, σύνταξιν damnat, non verborum, quasi aliquid σόλοικον, aut σολοικοφανὲς hic sit commissum, vt viri docti ceperunt, sed sententiae et totius orationis, quae non videtur commode cohaerere. Hinc et ipse versus alio locat ordine, quam quem vulgo tenent. Vide eius commentarium.

CAPVT VI.

Ἐσθλὸς. Bonus. Δειλὸς. Heſiodus ter explicatur. Ἰθεῖαν νέμειν. Ἐξελάσωσι. Ἔργα θαλίης. Heſiodus quater emendatus. Ἀπαυρεῖν. Ἐπαυρεῖν βασιλῆος, ἀνδρὸς, κακοξραφίας. Interpretum Homeri et Heſiodi aliquot errata. Κυδρὸς. Ὀνοτάζειν δίκην. Πετηνὸς. Heſiodi non intellecto loco lux. Δίκαια. Ἀλήθεια. Βλάπτειν δίκην. Verſus Heſiodi ſuppoſititius indicatus.

v. 214. Ὕβρις γάρ τε κακὴ δειλῷ βροτῷ. ἐδὲ μὲν ἐσθλὸς Ῥηϊδίως Φερέμεν δύναται] Ἐσθλὸς, vt recte vidit Plutarchus hoc loco eſt ὁ τῇ τύχῃ καὶ τῇ δυνάμει προέχων, potens, nobilis, dives, vt apud Latinos, *bonus*. Flor. l. 7. *Ipſe in ſenatum caedibus, in omnes ſuperbia, quae crudelitate grauior eſt bonis, graſſatus.* Plaut. Curc. IV, 1, 14. *In foro infimo boni homines atque diuites ambulant.* Cic. IX. ad Att. 12. *Aediles ludos parant? viri boni vſuras perſcribunt.* Apud quem infinita ſunt fere exempla. Δειλὸς contra eſt tenuis, inops. Gloſſae MS. Voſſii, et Graeci magiſtri Δειλῷ, ἀγεννεῖ, ἀσθενεξέρῳ. Hunc ſenſum eſſe huius loci ex praecedente fabula quoque intelligitur. In verſu antecedente ἄλκε δίκης eſt obtempera iuſtitiae, ſequere iuſtum. Inferius v. 273. ἐπαλκέειν δίκης.

v. 219. Αὐτίκα γὰρ τρέχει] Hunc Verſum optime ὁ πάνυ interpretatur. Significat enim Heſiodus religionem iurisiurandi, qua ſe iudices obſtringunt, violari, ſimul ambitioni ſubſcribunt aut gratiae, aut largitionibus corrumpuntur; hanc vero laeſam fidem ſacramenti ſequi poenam periuris debitam. Nam verſu ſequente ἑλκομένης eſt ἀγομένης βιαίως, σὺν βίᾳ, ius quod aut gratia inflectitur, aut potentia perfringitur, aut pecunia adulteratur, et violenter opprimitur, vt Cicero inquit.

v. 222. Ἦθεα λαῶν] Stultiſſime Interpretes: *mores populi.* Ἦθη hic ſunt διατριβαὶ, τόποι, vici, domus, ſedes populi qui tales iniuſtos habent magiſtratus. v. 525.

Ἐν τ' ἀπύρῳ οἴκῳ καὶ ἐν ἤθεσι λευγαλέοισιν.
In frigida domo, in aedibus triſtibus.

Nihil tritius.

v. 224. Καὶ ἐκ ἰθεῖαν ἔνειμαν] Ridicule Interpretes: *neque recte diſtribuunt.* Ἰθεῖαν νέμειν Ariſtoteli V. Ethic. eſt δίκαια νέμειν, ius reddere, in ſequente verſu, δίκας διδόναι ἰθείας. *rectam ferre ſententiam.* Optime hunc locum interpretatur Euſtathius ad Iliad. ψ.

Ei

Εἰ δ' ἄγ' ἐγὼν αὐτὸς δικάσω. καί μ' οὔτινα φημὶ
Ἄλλον ἐπιπλήξειν Δαναῶν· ἰθεῖα γὰρ ἔσται.
Age ipse iudicabo ex me nullum puto
Reprehensurum Graecorum. rectum erit iudicium.

Vbi Eustathius notat ad ἰθεῖα subintelligi δίκη. Τὸ δὲ ἰθεῖα ἐλλειπῶς καὶ αὐτὸ εἴρηται. Εἴληπται γὰρ ἀπὸ κοινῆ τὸ δίκη ὄνομα ἐκ τῆ δικάσασθαι ῥήματος. εἰς δὲ σαφήνειαν τῆς τοιαύτης λέξεως χρήσιμον καὶ Ἡσίοδε τὸ ἰθεῖαν ἔνεμεν, ἤτοι τὴν εὐθυτάτην δίκην. In hoc versu legitur in vtroque MSto. οἵ τε μιν ἐξελάσωσι pro ἐξελάωσι. Optime. Hom. Iliad. π.

Οἵ βίῃ εἰν ἀγορῇ σκολιὰς κρίνωσι θέμιστας,
Ἐκ δὲ δίκην ἐλάσωσι, θεῶν ὄπιν οὐκ ἀλέγοντες.

v. 231. Θαλίης δὲ μεμηλότα ἔργα νέμονται] Hic vero mirifice Interpretes: *In conuiuiis autem partis opibus fruuntur.* Vnde hanc versionem exsculpserint, quid viderint, legerintque ego quidem exputare nullus possum. Quid enim a Poëtae verbis comminisci poterant remotius? vbi partarum opum mentio? Hinc non immerito olim a viris doctis haec versio fuit improbata. Sed nec hi, quod pace illorum dixerim, plus viderunt. Volunt θαλίης μεμηλὸς esse per idiotismum Poëtis familiarem θάλλον, legendumque θαλίῃ μεμηλότες, ac vertendum fructus colligunt florentes. Haec quidem eruditionis et acuminis specie blandiuntur, sed reuera a Graecae linguae indole abhorrent et mente Poëtae. Sensus est simplicissimus per θαλίης μεμηλότα ἔργα intelligi ipsa conuiuia, sicut ἔργα Ἀφροδίτης sunt συνουσίαι. ἔργα Ἄρηος bella: seu opera pertinentia ad conuiuia, quae grata sunt conuiuis. θαλίης μεμηλότα ἔργα νέμονται, exercent opera grata conuiuis est id ipsum quod superius dixerat τερπονται ἐν θαλίης, conviuia celebrant. Νέμεσθαι θαλίας vt apud Pindarum νέμεσθαι ἰαίωνα. Δάκρυες νέμονται αἰῶνα. hoc est, διάγεσι, vt scholia antiqua exponunt. Superius apud nostrum v. 119. Οἱ δ' ἐθελημοὶ Ἥσυχοι ἔργα νέμονται σὺν ἐσθλοῖσιν πολέεσσιν. *Illi vero pro arbitrio Tranquilli res suas curabant cum bonis multis*, siue vinebant sine curis. Vbi itidem male Interpretes: *Ipsique vltro Quieti partis fruebantur.* Nimirum, qui iustitiam colunt, illos Poëta affirmat, aureae aetatis hominibus similem vitam agere, in perpetuo gaudio sine curis et moerore. Hinc et addit illos non currere per maria et vndas, sed contentos coenis terrestribus, et post quas non lauandae sunt manus, et quos humus fert fructibus pasci, aeque vt illi beati seculi mortales. Proclus sic hunc locum intellexit: homines iustos viuere semper in conuiuiis, et in iis agere opera

ad agriculturam pertinentia. In MS. I. legitur θαλείης. In 2. θαλίης, in casu secundo. In praecedente versu liber I. ἰθοδίκησι.

v. 233. Ἄκρη μέν τε φέρει βαλάνους, μέσση δὲ μελίσσας] MS. I. ἄκρῃ, μέσσῃ. Videtur Tzetzes hanc lectionem agnouisse, qui exponit ἐν ἄκρῃ, ἐν μέσσῃ. Vulgata tamen lectio melior. v. 237 pro νείσσονται MS. I. νύσσονται.

v. 240. Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις κακῆ ἀνδρὸς ἐπαυρῇ] MS. I. ἀπήυρα. Sic legit Aeschines oratione contra Ctesiphontem, Tzetzes, antiquus Scholiastes Pindari ad Pythionic. III. Eustathius ad Iliad. α. cuius verba sunt: ἵνα λέγῃ σεμνῶς καὶ εὐφήμως, πάντες ἐπαύρωνται βασιλέως τέτε κακῆ, κατὰ τὸ,

Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις κακῆ ἀνδρὸς ἀπήυρα.

εἴη δ' ἂν ὁρα τὸ ἀπαυρεῖν ταὐτὸν ὂν τῷ Ὁμηρικῷ ἐπαυρεῖν, διὸ καλῶς ἡ αὐτῶν ἑρμηνεία. Apud Hesiodum, inquit, ἀπαυρεῖν eamdem vim habet quam apud Homerum ἐπαυρεῖν. Ecquis dubiter Hesiodum scripsisse ἀπήυρα, quod postea scioli moti vocis insolentia in hac notione mutarunt? Ἐπαυρεῖν enim pro ἀπολαύειν poenas dare, damno affici frequenter apud Homerum alioſque legerant, sed ἀπαυρεῖν in hac significatione non nisi in hoc Hesiodi loco, nisi me fugit memoria, reperitur. Alioquin pro ἀφαιρεῖν et apud Homerum et apud nostrum saepius legitur. Non dubitaui reddere suam lectionem Hesiodo fundatam tot antiquorum Scriptorum auctoritate; quamuis editi libri repugnent omnes. Ceterum verba illa Homeri, ad quae Eustathii scholion laudauimus, Iliad. α, ἵνα πάντες ἐπαύρωνται βασιλῆος, Latini Interpretes transtulerunt: *vt omnes fruantur rege.* poterantne insulsius? ἐπαύρωνται βασιλῆος est plectantur propter regem, luant regis stultitiam. Nec melius. Iliad. ζ.

Τέτῳ δ' οὔτ' ἄρ νῦν φρένες ἔμπεδοι· οὐδ' ἄρ' ὀπίσσω
Ἔσσονται· τῷ κέν μιν ἐπαυρήσεσθαι ὀΐω.
Huic enim neque animus constans est, neque in posterum
Erit; idcirco ipsum poenas daturum puto.

Sic vertendi hi versus. Iliad. ο.

Οὐ μὰν οἶδ' εἰ κῦτε κακοξεσφίης ἀλεγεινῆς
Πρώτη ἐπαύρηαι.
Nescio an non insidiarum infelicium
Prima poenas luas.

Similiter peccarunt Latini Interpretes inferius apud Hesiodum v. 419. Πλεῖον δὲ νυκτὸς ἐπαυρεῖ, hoc est, *magis autem nocte laborat*, subintelligitur hic καμάτε. πλεῖον καμάτε ἐπαυρεῖ maiores capit labores. Illi inepte: *magis autem nocte fruitur.*

Ἀπαυ-

Ἀπαυρεῖν, et ἐπαυρεῖν βασιλῆος, ἀνδρὸς, κακοῤῥαφίας sunt loquutiones conciſae, in quibus ſubintelligitur κακὸν et ἕκ, aut ἕνεκα. vt integra ſint ἐπαυρεῖν κακὸν ἕνεκα βασιλῆος, ἐκ κακοῤῥαφίας. ſane κακὸν additur Ὀδυσσ. σ.

Μήπω τι κακὸν μὲν μεῖζον ἐπαύρῃς.

Ne maius malum capias. Sic et ἐπαύρεσθαι ἀγαθὸν apud Andocidem. Similiter inferius Theog. v. 882. κρίνεσθαι τιμάων ſc. ἕνεκα. *certare de honoribus.* Tales ellipſes Graecis Scriptoribus tam qui ſoluta, quam qui pedibus conſtricta vtuntur oratione, non ſunt infrequentes.

v. 248. Καταφράζεσθε καὶ αὐτοὶ τήνδε δίκην] Eſt, *Conſiderate et ipſi hanc poenam*, quae iniuſtis magiſtratibus et iniquis infligitur hominibus. Reſpicit enim ad illam δίκην, de qua paucis abhinc verſibus egerat:

Τοῖς δὲ δίκην Κρονίδης τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεύς.

ſane quam inſcete Latini Interpretes hic: *Conſiderate hanc iuſtitiam.*

v. 258. Σκολιῶς ὀνοτάζων] Ὀνοτάζων Euſtathius exponit μεμφόμενος. Heſych. ἐκφυλίζων, ὑβρίζων. Proclus παραχαράττων, vt apud Cic. *adulterare pecunia ius.* quod qui faciunt contumelia Deam afficiunt. Paullo ante παρακλίνειν δίκας Cic. eſt *inflectere ius gratia.*

v. 257. Κυδνὴ τ' αἰδοίη] MS. II. κυδρὴ, et Proclus: ἀπὸ τῆς κῦδος, inquit, γίνεται κυδρὸς, καὶ κυδρὴ, ὡς ἀπὸ τῆς ἔχθος ἐχθρός. Sic et Etymol. Magni auctor et Heſychius: κυδρὴ, ἔνδοξος, σεμνὴ, τιμία, ἔντιμος. Hom. Διὸς κυδρὴ παράκοιτις. Κυδνὸς nihili vox eſt. Reſtitui hanc vocem κυδρὸς inferius Heſiodo in Theogon. v. 318, et 442. Vide et Hom. Iliad. σ. v. 184, et Ὀδ. λ. v. 579.

v. 261. Ἀτασθαλίας βασιλέων] Vterque MS. Voſſianus, Palatinus, editio Iſingrini: βασιλήων probante Tzetze, qui ait λη et ων coaleſcere in vnam longam.

v. 265. Pro οἳ αὐτῷ MS. I, οἵ θ' αὐτῷ.

v. 267. Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμὸς] Hunc cum ſequentibus ſex verſibus expungit Plutarchus. vide Proclum.

v. 273. Δία τερπικέραυνον] MS. L. Δία μητιόεντα. Gloſſa MS. βελευκτικόν.

v. 277. Οἰωνοῖς πετεηνοῖς] Vterque Codex Voſſianus: πετεηνοῖς. Sic etiam Moſchopuliani codices: πετεηνὸς, inquit, ποιητικῶς, κοινῶς δὲ πτηνὸν καὶ πετεινόν. Apud Porphyrium de abſtinentia, vbi hos verſus laudat, animalium, extat quoque πετεηνοῖς.

v. 280. Εἰ γάρ τις κ' ἐθέλῃ τὰ δίκαι' ἀγορεύειν Γινώσκων] Nec Graeci nec Latini Interpretes hunc locum ceperunt.

runt. δίκαια non sunt iusta, quod omnes existimant, sed ἀληθῆ vera, vt ex ἀντιθέσει patet. Verum autem pro iusto, et iustum pro vero in vtraque lingua frequens esse in tanta litterarum luce multis docere putidum est. Priscianus lib. XVIII. *Iustum pro vero et verum pro iusto frequenter tam nos quam Attici ponimus.* Inferius 768. ἀληθεια pro iustitia:

Εὖτ' ἄν ἀληθείην λαοὶ κρίνοντες ἄγωσιν.

Cum in rebus agendis populus est *occupatus. in iure dicendo.* κρίνειν ἀληθειαν est, res agere, ius dicere. Hinc et in sacris μαμμωνᾶς τῆς ἀδικίας, et μαμμωνᾶς ἄδικος, sunt opes non verae, fluxae nimirum et hae caducae, quae opponuntur μαμμωνᾷ ἀληθινῷ, opibus veris, diuinis scilicet. Sane ἀδικία in sacris litteris nonnumquam est mendacium. Ioann. VII, 18. 1 Cor. XIII, 6. Sic et apud Latinos *veritas* pro iustitia. Cic. XIII. ad Fam. 57. *Vt suum negotium habeat cum populo Sardiano, pro causae veritate, et pro sua dignitate conficiat.* Pro Coelio: *Equidem vos ducam a testibus, neque huius veritatem iudicii, quae mutari nullo modo potest, in voluntate testium collocari sinam.* Alia quamuis multa notarunt viri docti, praecipue Ioan. Frid. Gronouius ad Senecam et Tacitum. Et in lingua Hebraea, Syra, et Arabica vna eademque voce iustitiam et veritatem denotari praeclare docuit vir insignis Ludouicus de Dieu.

v. 283. Ἐν δὲ δίκην βλάψας] Βλάπτειν δίκην est hic iustitiam impedire, falsum scilicet testimonium perhibendo; impedire ne iudices possint secundum illum dare, a quo ius et fas stat. Sic βλάπτειν apud Homer. Ὀδυσσ. Ν.

Αὐτὸς ἰὼν διὰ νηὸς ὑπὸ ζυγὰ, μήτιν' ἑταίρων
Βλάπτοι ἐλαυνόντων, ὁπότε σπερχοίατ' ἐρετμοῖς.
Ipse iuit per nauem sub transtris ne aliquem sociorum
Impediret propellentium nauem, quia properabant, remis.

Vtrobique Latini Interpretes male: *laederent.* Apud Poëtam hunc, alibi quoque huius significationis τὸ βλάπτειν occurrunt exempla.

v. 288. Ὀλίγη μὲν ὁδὸς] Plato II. de Rep. et Xenophon. Ἀπομνημ. legunt λείη, optime.

v. 291. Εἰς ἄκρον ἵκηαι] Hunc locum miror inquinatum etiam nunc in omnibus circumferri editionibus, quum pridem sit emaculatus ab Heinsio, Scaligero, Meursio, qui ἵκηαι legendum esse praeceperunt, vt omnes veteres Interpretes qui explicant ἔλθῃ. Sed iam olim Erasmus in adagiorum farragine rectam lectionem proposuerat, et in versione secutus erat. Lucianus in νεκυομαντείᾳ versus Hesiodi vocat πάνδημα ἔπη celebres et omnibus notos. Hunc locum pulcre

imitatur

imitatur Silius Italicus, vbi Virtus sic alloquitur Scipionem dubium animi, virtutine se dederet, an voluptati.

Ardua saxoso perducit semita cliuo,
Aspera principio, nec enim mihi fallere mos est,
Prosequitur labor ad nitendum intrare volenti.

Vide quoque Catalecta Virgilii de littera Pythagorae.

v. 293. Ὃς αὐτῷ πάντα νοήσει] Haec inepta lectio omnes foedauit editos libros. Antiquam tamen et veram nobis seruauit Aristoteles I. Ethic. ad Nicom. cap. 4. Clemens Alexandrinus III. Paedagog. cap. 8. Aristides in λόγῳ πρώτῳ Ῥητορικῆς, Plutarchus aliique, qui et hic pro αὐτῷ legunt αὐτὸς, et v. 296. ὃς δέ κε μήτ' αὐτὸς νοέῃ. Et Zeno in sua imitatione:

Κεῖνος μὲν παναρίστος ἐς εὖ εἰπόντι πίθηται,
Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει.

Sic enim isti versus leguntur apud Diogenem Laërtium. Hos tantos auctores qui non sequitur, nae ille miser iratis Musis natus est. Et licet absque his esset, ipsa tamen Graecae linguae indoles facile non ofcitantem lectorem deprauationis, quae nostras editiones contaminat, admoneret.

v. 294. Φρασσάμενος τὰ κ' ἔπειτα] Non agnoscitur hic versus ab omnibus illis antiquissimis Scriptoribus, quos hoc loco vsos esse diximus, nisi ab Aristotele. In vetustis tamen codicibus fertur desiderari. Sane nec Eustratius qui reliquos exponit, huius meminit, vt et alii prisci Aristotelis Interpretes. Nec Latinis fuit cognitus, qui hunc locum in sua transtulerunt scripta. Liu. 32. *Saepe ego audiui milites eum primum esse virum, qui ipse consulat quid in rem sit: secundum eum qui bene monenti obediat: qui nec ipse consulere nec alteri parere sciat esse extremi ingenii.* Cic. in Cluentiana: *Sapientissimum esse dicunt eum, cui quod opus sit veniat in mentem: proxime accedere illum, qui alterius bene inuentis obtemperet.* Hesiodi tamen Graeci Interpretes in suis libris illum inuenerunt, vt ipsorum declarant explicationes. Hinc vero apparet non heri aut nudius tertius, sed ante multa saecula hunc versum esse Hesiodo subiectum. Suppositicium enim esse et Poeta indignum ego quidem nullus dubito.

CAPVT

CAPVT VII.

Hesiodi insignis locus explicatus contra omnium Interpretum sententiam. Ἐν θυμῷ βάλλεσθαι. Ἀκούειν. Μέτρια ἔργα. Hesiodo et Theocrito lux. Μετρίως λέγειν. Μέτριος. Commodus. Epitaphium Hesiodi, quod Pindaro tribuitur, emaculatur. Μέτρα σοφίης. Hesiodus saepe expositus, aliquoties emendatus et ab Interpretum insscitia vindicatus. Ὀπάζειν, κατοπάζειν. Tzetzes emendatus. Καὶ. Εὐνὴ. Ἀλιταίνειν. Γήραος ὁδός.

v. 296. Μήτ' ἄλλα ἀκέων ἐν θυμῷ βάλληται] Ex versione Latina et Interpretibus Graecis huius loci sensum nemo eruat. Quid enim est? *Neque alium audiens id in animum admittit.* Notissimus Hellenismus omnes fugit. Ἀκέων ἐν θυμῷ βάλληται, est ἀκούειν ἐν θυμῷ βάλληται. *neque alii parere in animum inducat.* Ἐν θυμῷ βάλλεσθαι est in animum inducere, vt βεβλημένος εἰς νοῦν apud Chrysostomum qui in animum induxit, et vt faceret consilium cepit, vt eleganter notauit vir magnus Gu. Budaeus, quem tamen miror in eodem loco hunc Hesiodi versum exponere: *nec cum ab alio audiuerit animaduertit et in memoria versat.* Sed ἀκούειν hic esse parere, obsequi, dicto audientem esse, vt saepe, et ex sensu verborum et interpretatione Liuii, qui *alii parere sciat* exposuit, facile erat animaduertere. In eumdem impegerunt lapidem Interpretes inferius v. 709.

— — Εἰ δέ κεν ἄρχῃ
Ἤ τι ἔπος εἰπὼν ἀπο-θυμιον, ἠὲ καὶ ἔρξας.

Si autem ceperis aut verbum aliquod dicere ingratum, aut facere. vulgo vertunt: *si ceperis locutus, facies.*

v. 300. Εὐζέφανος Δημήτηρ] Graeci magistri nescio quas comminiscuntur ineptias cur Ceres εὐζέφανος dicatur, quas excutere non est operae. An hoc vlli Poetae Interpreti potest obscurum esse, Cereri dedicari coronas spiceas, et illis semper ornatam eam Diuam conspici? Numnus auteus.

Vide et argenteum apud Fulu. Vrſinum in familia Caſſia. Ouid.

Feſta piae Cereris celebrabant annua matres,
Illa, quibus niuea velatae corpora veſte
Primitias frugum dant ſpicea ſerta ſuarum.

Idem in Amor.

Flaua Ceres tenues ſpicis redimita capillos.

Tibullus:

Flaua Ceres tibi ſit noſtro de rure corona
Spicea, quae templi pendeat ante fores.

Horat. carm. ſaeculari:

Fertilis frugum pecoriſque tellus
Spicea donet Cererem corona.

v. 304. Ἶκελος ὁρμὴν] Malui, *ſimilis cupiditate*, quam cum Interpretibus *ſtudio*. Tzetzes ὀργὴν exponit. Heſych. Ὁρμὴ, βελὴ, ἐπιθυμία. Κόθηρος eſt vocula μονήρης, de cuius expoſitione varia vide Proclum. Heſych. Κόθηρος, ἀργὸς, ἄκεντρος. Eadem Phauorinus, et addit: κόθηρος καὶ ὁ κλέπτης καὶ ὁ κρύπτων.

v. 306. Σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔχω μέτρια κοσμεῖν] Verte: *Tibi vero curae ſit opera decentia curare.* ἔργα μέτρια ſunt, vt bene Scholiaſtes Voſſianus, ἔργα πρέποντα, ſiue, vt Tzetzes, μὴ ἀπρεπῆ. Monet fratrem ne otii ac ignauiae blanditiis malis rebus et operibus animum applicet, et cupiditate auferatur alieni laboris fructus intercipiendi, vt fuci illi qui miſerorum ſudore et laboribus paſcuntur, ſed potius in talibus occupetur operibus quae ſe viroſque bonos decent. Haec ſunt μέτρια ἔργα quae opponit ἔργοις ἀεργῶν. Μέτριος eſſe μέγας, ἔξοχος in animum equidem ego inducere non poſſum, quum potius veteribus Criticis ſit μικρὸς. Heſych. μέτριοι, μικροὶ· μετριοπαθὴς, μικρὰ πάσχων. Apud Platonem vero μετρίως λέγειν eſt conuenienter loqui, commode dicere et pro rei dignitate, quae maxime ad rem faciunt, vt apud Thucydidem lib. 2. Χαλεπὸν γὰρ τὸ μετρίως εἰπεῖν, ἐν ᾧ μόλις καὶ ἡ δόκησις τῆς ἀληθείας βεβαίᾳ. Ibi optime Scholiaſtes vetus: μετρίως, συμμέτρως, ἀξίως. In Theocriti epigrammate: μέτριος ἦν ἐν πᾶσιν, non eſt, excelluit in omnibus, ſed, moderatus fuit in omnibus, modum in omnibus rebus tenuit, fuit vbique modeſtus. Hi enim dicuntur μέτριοι. Heſych. μέτριοι, ἐπιεικεῖς. Apud Demoſthenem μέτριοι et ἐπιεικεῖς coniunguntur. Quod hominum genus, quia ſingulari morum facilitate eſt et humanitate, μέτριοι τὰ ἤθη Ariſtoteli IV. Ethic. dicuntur, homines commodi, faciles, homines commodis moribus. Cic. pro Murena: *Nemo Catone pro-*

suo suo commodior, comior, moderatior fuit, ad omnem rationem humanitatis. Id. de amicitia: *Atque hoc quidem videre licet, eos qui antea commodis fuerunt moribus, imperio, potestate, prosperis rebus immutari.* Epitaphium vero Hesiodi, quod Pindaro tribuitur, foedissime deformatum est. Vulgo sic legitur:

Χαῖρε δὶς ἡβήσας, καὶ δὶς τάφε ἀντιβολήσας,
Ἡσίοδ' ἀνθρώποις μέτρον ἔχων σοφίης.

Caelius vertit:

Salue cui pubes, tumulusque bis obtigit vnus,
Tu sapis Hesiode, quantum homini sapere est.

Sic quiduis ex quouis potest verti. Quid est ἀνθρώποις μέτρον ἔχειν σοφίης? Qui ἐλλειπῶς ἀνθρώποις pro ἐν ἀνθρώποις positum contendent, illi silices possunt concoquere. Nihil hac lectione absurdius. Veram, elegantem, dignam auctore illius epigrammatis, quicumque sit, accipe ex MSto Vossiano:

Ἡσίοδ' ἀνθρώποις μέτρα χέων σοφίης.
Hesiode hominibus tradens sapientiam, siue *praecepta sapientiae.*

Totidem litteris in illo Codice scriptum legimus, nisi quod corrupte. Ἡσίοδε pro Ἡσίοδ'. μέτρα σοφίης est loquendi genus Poetis familiare pro σοφίη, vt supra μέτρον ἥβης, pro ἥβη. v. 131. vide ibi notas.

v. 314. Δαίμονι δ' οἷος ἔησθα] Interpretes Graeci mire hic argutantur. Omnes δαίμονα capiunt pro τύχη, hoc, vt videtur, sensu, cuiuscumque sortis et conditionis fueris. Δαίμονες hic esse quod Aeschylo κρείττονες, non assequor. Est, vt verum fatear, mira locutio, quam ita iudico exponendam esse: τοιοῦτος ἔησθα σὺ οἷος δαίμων. hoc est, ἴσος εἰς θεῷ similis Deo es. vt apud Xenophontem: χαριζόμενον οἵῳ σοι ἀνδρὶ, pro χαριζόμενον τοιούτῳ ἀνδρὶ οἷος σύ. Et apud eumdem: ἡμεῖς δὲ ἔγνωμεν τοῖς οἵοις τε ἡμῖν καὶ ὑμῖν, χαλεπὴν πολιτείαν εἶναι δημοκρατίαν. pro τοῖς τοιούτοις οἵοι ἡμεῖς καὶ ὑμεῖς, vt haec duo loca Stephanus recte exponit. Sensus Poetae est, si labore tibi victum comparaueris, beatus eris. Terent. *Deus sum si ita est.*

v. 318. Ἡδ' ὀνίνησι] MS. I. ἠδ', II. ἠτ'. lege: Αἰδὼς ἠδ' ἄνδρας μέγα σίνεται, ἠδ' ὀνίνησι. *Pudor alius vehementer obest, alius vero prodest.* Versu sequente in vtroque MS. πρὸς ἀνολβίαν, et πρὸς ὄλβον. nisi quod in secundo vitiose ὄλβων. Ὄλβον etiam Palatinus codex habet, vtrumque Tzetzes et Stobaeus.

v. 321. Χερσὶ] Latini hoc vnitatis numero malunt exprimere *Manu agere.* Florus: *Matrimonia manu capta.* nihil notius.

notius. v. 326. Ἀνέρι τῷ tritissima Poetis Graecis enallage pro ἀνέρος τοῦ. vtrumque Latinos Interpretes fugit. pudet haec annotare.

v. 324. Αἰδὼ δέ τ' ἀναιδείῃ κατοπάζῃ] MS. I. Voss. αἰδὼς δ' ἐτ' ἀναιδίῃ κατοπάζῃ. alii libri αἰδὼς δέ γ' ἀναιδείῃ κατοπάζῃ, quod probat vir doctus et exponit: *pudor impudentiam sequatur, id est, postbabeatur.* sed ego vulgatam lectionem retineo, quae sic exponenda: *Pudorem vero cum impudentia vicerit.* Ὀπάζειν et κατοπάζειν est sequi iubere, vt victores solent victos, aut domini iubere solent seruos sequi. Apud Hom. ὀπάσσας, teste Eustath. est δοὺς ἕπεσθαι. Hesych. ὀπαζόμεναι, θεραπευσαμ. ὀπαδὸς, ἀκόλουθος, δοῦλος.

v. 325. Ῥεῖα τέ μιν μαυροῦσι θεοί] MS. II. Ῥεῖα δή μιν ἀμαυροῦσι. Proclus etiam videtur ἀμαυροῦσι legisse.

v. 327. Κακὸν ἔρξει] MS. II. ἔρξει cum editione Isingrina et pluribus aliis antiquioribus. sed rectius ἔρξει legitur. a ῥέζω est ῥέξω, et κατὰ μετάθεσιν ἔρξω, vt bene veteres magistri. Tzetzes hic foede corruptus est. Ἴσον, inquit, τῷ ἐπιόρκῳ δρᾷ, ὅς τις εἰς ἱκετεύοντα καὶ εἰς Φιλον, ἢ εἰς ἀλλοδαπὸν [ὡς ἔξει] καὶ ποιήσει βλαβερόν τι. Heinsius legit pro ὡς ἔξει, λέξει καὶ ποιήσει. Scaliger vncis inclusit. Vterque male. Scribendum: ἀλλοδαπὸν ἔρξει, καὶ ποιήσει βλαβερόν τι. Exposuit quid sit ἔρξει. καὶ est ἤγαγεν, *hoc est*, exponendi vim habet. vt paullo post: τεῦ καὶ τινὸς. τεῦ, *hoc est*, τινὸς. Aristoph. Pluto: Κακῶς ἔπραττεν καὶ πένης ἦν: *Male egit, hoc est, pauper erat.* sic καὶ millies apud priscos Graecorum Scriptorum Interpretes. Emendationem nostram video firmari MSto Vossiano.

v. 329. Κρυπταδίης εὐνῆς] Est, *furtiui concubitus.* inepte Interpretes: *secreti lecti.* Εὐνὴ enim est συνουσία. Hom. Iliad. Ω.

Τέκνον ἐμὸν, τεὸ μέχρις ὀδυρόμενος καὶ ἀχεύων
Σὴν ἔδεαι κραδίην, μεμνημένος ἠδέ τι σίτου
Οὐτ' εὐνῆς.

Mi fili, quamdiu lamentans et dolens tuum cor comedis neque cibi neque Veneris recordans. Vbi Interpretes aeque imperite εὐνὴν cubile verterunt, vt hoc loco. Hos tamen potuisset huius erroris admonuisse Eustathius, si ipsum consuluissent. Qui assueuerat εὐνὴν esse μίξιν praefatus propterea nonnullos hos versus ἀθετεῖν, quia οἱ ἀθληταὶ τὸν τοῦ ἀθλεῖν πάντα καιρὸν ἀπὸ ἐπλησίαζον τῇ γυναικί. sed et quae statim sequuntur εὐνὴν Homero esse συνουσίαν ostendunt: ἀγαθὸν δὲ γυναικί περ ἐν φιλότητι μίσγεσθαι. *Bonum vero est cum muliere consuescere.*

ſueſcere. Phauorinus: Εὐνὴν δ' μόνον τὴν κοίτην δηλοῖ ἀλλὰ καὶ τὴν συνουσίαν, ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν γυναικείων παρὰ τῷ Ἱπποκράτει. Hinc et εὐνᾶσθαι eſt μίσγεσθαι γυναικί. Iliad. β. θεὰ βροτῷ εὐνηθεῖσα. Ὀδυσσ. ε. παρ' ἀνδράσιν εὐνάζεσθαι eſt cum viris conſueſcere. Paulo in litteris ad Romanos exaratis κοίτη eadem ratione eſt συνουσία, cum cap. XIII. vetat περιπατεῖν ἐν κοίταις καὶ ἀσελγείαις.

v. 330. Ἁλιτραίνεται] Repoſui ex MS. II. et vetere Palatino, ἁλιταίνεται. vide Etymologicum Magnum. v. 331. γήραος ὁδὸς eſt ipſa ſenectus. Nec aliter Latine debet exprimi. Tales periphraſes innumerae apud priſcos Graecos Poetas occurrunt, vt de multis iam nos ipſi et alii viri docti monuerunt. Pleraeque abhorrent ab vſu et conſuetudine Latinae linguae, in quam illas verbum de verbo exprimendo transferre imperitia eſt.

CAPVT VIII.

Θῦος, θύειν. Vetuſtiſſima ſacrificia gramen, et alia quae tellus producit, non animalia. Κλῆρος ager. Χρῆμ' ἐγχώριον. Χῶρος. Χωρίτης. Tzetzes et Proclus correcti. Μετρεῖσθαι. Καὶ. Heſiodus ter emendatus. Ἄρχεσθαι πίθου. βλαβερὸν. Obnoxius. Θυμὸς ἐν φρεσί. Multae Interpretum hallucinationes.

v. 338. Σπονδῇσι θύεσσι τε ἱλάσκεσθαι] MS. II. editio Stephani, Iſingrini, aliaeque meliores: θυέεσσι. Itaque vt verſus conſtet, legendum σπονδῇς θυέεσσι. Proclus etiam ſic legiſſe videtur: Καὶ ἁγνῶς, καὶ καθαρῶς, καὶ θυέεσσι καὶ σπονδαῖς ἱλασκομένας. Latini vero Interpretes peſſime vertunt: *Libaminibus atque hoſtiis placa.* Atqui de hoſtiis iam dixerat praecedente verſu: ἐπὶ δ' ἀγλαὰ μηρία καίειν. *nitida femora adole.* Sic interpretare. ἀγλαὰ ſunt nitentia adipe, qua cooperiebantur vt docet in Theog. Stulte igitur hic rurſus hoſtias inculcet. Θῦος Graecis eſt θυμίαμα, odoramentum, odores, qui Diis adolentur, quod proprie vocant θύειν, hoc eſt, odoramenta accendere, quibus ſolis olim faciebant. Syneſ. hymno VII. de Magis:

Ἄγε δῶρα κομίζετε,
Σμύρνης ἐναγίσματα,
Χρυσᾶ τ' ἀναθήματα,
Λιβάνε τε θύη καλά.

Eia munera ferte Myrrhae libamina, Aurique donaria, Thurisque odores ſuaves. Θύειν enim eſt θυμιᾶν ſuffire, vt tradit Porphyr.

Porphyr. II. de abſtinentia animalium. Poſtea ad alia quoque quae Diis offerebantur munera translatum, et tandem ad victimarum mactationem. Porphyr. II. de abſtinentia animalium: Δένδρα μὲν γὰρ δὴ πρὸ ζώων ἀνέδωκεν ἡ γῆ. τῶν δένδρων καὶ πολὺ πρόσθεν τὴν ἑπέτειον γεννωμένην πόαν, ἧς δρεπόμενοι Φύλλα καὶ ῥίζας καὶ τὰς ὅλας τῆς Φύσεως αἰτῶν βλαστὰς, κατέκαιον· ταύτῃ τὰς Φαινομένας ἐρανίας θεὰς τῇ θυσίᾳ δεξιώμενοι, καὶ διὰ τὸ πυρὸς ἀπαθανατίζοντες αὐτοῖς τὰς τιμάς. τέτοις γὰρ καὶ τὸ πῦρ ἀθάνατον Φυλάττομεν ἐν τοῖς ἱεροῖς, ὃν μάλιςα αὐτοῖς ὁμοιώτατον. ἐκ δὲ τῆς θυμιάσεως τῶν ἀπὸ γῆς, θυμιατήρια τε ἐκάλεν, καὶ τὸ θύειν, καὶ θυσίας, ἃ δὴ ἡμεῖς ὡς τὴν ὑςέραν πλημμέλειαν ἐκφαίνονται ἐκ ὀρθῶς ἐξακούομεν τὴν διὰ τῶν ζώων δοκοῦσαν θεραπείαν καλέντες θυσίαν. *Terra prius arbores quam animalia protulit: ante arbores vero gramen quotannis naſcens, cuius folia et radices, totaque illius naturae germina colligentes flammis adolebane: hoc ſacrificio Deos viſos coeleſtes excipientes, et per ignem honores illis reddentes immortales. His etenim ignem perpetuum, cum ſit iis ſimillimus, in templis aſſeruamus. At ex eorum quae terra naſcuntur ſuffimentis in ſacris adhibitis, acerram* θυμιατήριον *appellarunt, et ſacra facere* θύειν, *et ſacrificia* θυσίας, *quae omnia nos non recte interpretamur, quaſi erroris illius qui poſtea irrepſit, eſſent indicia, ideoque eum, qui ex animalium mactatione videtur eſſe, cultum* θυσίαν *vocamus.* Idem inferius eodem libro: Ἐπεὶ καὶ Ἀπόλλων πατρίων θύειν κατὰ τὰ πάτρια, τετέςιν κατὰ τὸ ἔθος τῶν πατέρων, ἅπαν ἄγειν ἔοικεν εἰς τὸ παλαιὸν ἔθος. Τὸ δὲ παλαιὸν διὰ ποπάνων καὶ τῶν καρπῶν ἦν, ὡς ἀπεδείξαμεν. Ὅθεν καὶ θυσίαι καὶ θυηλαὶ, καὶ θυμέλαι ἐκαλέντο, καὶ αὐτὸ τὸ θύειν τὸ θυμιᾶν εἶχετο, καὶ τὸ νῦν παρ' ἡμῖν λεγόμενον ἐπιθύειν. ὃ γὰρ ἡμεῖς νῦν θύειν λέγομεν ἔρθειν ἔλεγον. Ἔρδον Ἀπόλλωνι τελήεσσας ἑκατόμβας ταύρων ἠδ' αἰγῶν. *Quia etiam Apollo cum praecipit ſacra facere ſecundum patrios, id eſt, patribus receptos ritus, ad antiquum morem nos reducere videtur. Vetus autem ſacrificandi mos erat per placentas et fructus, uti demonſtrauimus. Vnde ſacrificia* θυσίαι, *et* θυηλαὶ *et* θυμέλαι *dicebantur, et ipſe actus ſacrificandi* τὸ θύειν, *idem valuit, quod ſuffire vel adolere, quod nunc vocatur* ἐπιθύειν. *Quod enim nos* θύειν *dicimus, illi* ἔρθειν *dicebant.* Θύειν igitur eſt ſuffire. hinc θῦος eſt odoramentum, vnde Latinum thus, vt a πῦον pus, vt oſtendit vir maximus ad Solinum. Quia praecipue in ſacrificiis poſtea thure ſunt vſi. Inde nobis etiam thus *wyroock* dicitur, quaſi ſacer fumus, ſicut in Germania feſti dies quibus natalis Chriſti celebratur, *wynachs*,

hoc eſt, ſacra nox ab illa nocte, quam praecipue colunt, quia in illa Chriſtus natus eſſe creditur. Galenus θύη optime exponit θυμιάματα, ἀρώματα. Proclus et Moſchopulus hoc loco ψαιςά. Euſtathius πέμματα. Poſtea enim ad omnia quae Diis offerebantur translatum, vt et θύειν. Sed hic in propria notione capiendum.

v. 341. Ὄφρ' ἄλλων ὠνῇ κλῆρον] Interpretes: *vt aliorum emas ſortem.* Male. Veriendum: *vt aliorum emas agrum.* Κλῆρος eſt fundus, ager, poſſeſſio, quia agri ſunt praecipua facultatum et bonorum, quae poſſident homines, pars. Κλῆρος omnia bona ſignificat. Heſych. κλῆρος, οὐσία. Proprie tamen bona quae hereditate venerunt, vt Latinis ſors. Liu. *Puer in nullam ſortem bonorum natus,* eſt qui non habet patrem in cuius patrimonium ſucceſſionem ſperet. Conſortes ὁμόκληροι, eiuſdem hereditatis participes, coheredes. Olim enim ſorte hereditas diuidebatur. Poſtea omnia bona quae poſſidemus quacumque ratione parta, et κατ' ἐξοχὴν agri, poſſeſſiones dicuntur κλῆρος. Theocritus Ἡρακλίσκῳ.

Ὀππόκα κλᾶρον ἅπαντα καὶ οἰνόπεδον μέγα Τυδεὺς
Ναίε.

Quum omnem agrum et viniferum latum ſolum Tydeus
Teneret.

Herodot. Melpom. Φθείρων τῶν Συρίων τὰς κλήρους. *Syrorum agros vaſtans.* Hinc et κληροῦχος apud eumdem eſt colonus, cui data pars agri colenda et poſſidenda.

v. 342. Τὸν φιλέοντ' ἐπὶ δαῖτα καλεῖν] Aliud non tantum praecipit Chriſtus apud Lucam XIV, 12. ſed et ipſe Plato in Phaedro: εἰ χρὴ τοῖς δεομένοις μάλιςα χαρίζεσθαι, προσήκει καὶ τῶν ἄλλων μὴ τὰς βελτίςας, ἀλλὰ τὰς ἀπορωτάτας εὖ ποιεῖν. μεγίςων γὰρ ἀπαλλαγέντες κακῶν, πλείςην χάριν αὐτοῖς εἰσονται. Καὶ μὲν δὴ καὶ ἐν ταῖς ἰδίαις δαπάναις ὲ τὰς φίλας ἄξιον παρακαλεῖν, ἀλλὰ τὰς πρσαιτᾶντας, καὶ τὰς δεομένας πλησμονῆς. Ἐκεῖνοι γὰρ καὶ ἀγαπήσεσι, καὶ ἀκολεθήσεσι, καὶ ἐπὶ τὰς θύρας ἥξεσι, καὶ μάλιςα ἡσθήσονται, καὶ ἐκ ἐλαχίςην χάριν εἴσονται, καὶ πολλὰ ἀγαθὰ αὐτοῖς εὔξονται. *Si egenis gratificandum eſt maxime, conuenit omnino non meliores iuuare homines, ſed pauperrimos. Maximis enim liberati malis gratias ingentes habebunt. Priuatis quoque et propriis ſumtibus non vocandi amici erunt, ſed eſurientes et ſupplices. Hi enim beneficium maximi facient, te ſectabuntur, ad fores opperientur, applaudent, gratias agent, vota pro te fundent.*

v. 344. Εἰ γάρ τοι καὶ χρῆμ' ἐγχώριον ἄλλο γένηται] *Si enim tibi negotium aliud ruſticum inciderit.* Sic hic verſus

ſus exponendus. Vulgo inepte: *Si res aliqua fortuita eueniat.* Χρῆμα ἐγχώριον, eſt res, quae ad agreſtes, et ruricolas pertinet, opus et negotium ruſticum. χῶρα enim et χῶρος eſt vicus, pagus, ager. Heſych. χῶρος, ἀγρός. χωρίτης eſt ruſticus. Idem: χωρίτης, ἀγρωτης, ἄγροικος, χωροβατεῖν in agro ſpatiari. Chorobates apud Vitruu. inſtrumentum quo agros metabantur, Latinis gruma, quamuis et aquis librandis inſeruiret. χωρίον villa, praediolum. Sane in Sacris quoque litteris χῶρα eſt ager. Luc. XXI, 21. οἱ ἐν ταῖς χώραις μὴ εἰσερχέσθωσαν εἰς αὐτήν. *qui in agris ſunt non ingrediantur in eam*, ſc. Vrbem. pro quo Matth. XXIV, 18. ὁ ἐν ἀγρῷ. Sic olim χωρεπίσκοποι, erant, rureſtres Epiſcopi, qui in vicis et pagis rem ſacram faciebant. Proclus legit olim ἐγκώμιον, vti ex eius explicatione apparet, quamuis vulgo legatur ἐγχώριον. ἐγκώμιον vero idem eſt quod ἐγχώριον, nempe quod in eadem κώμῃ geritur. Poſſes quidem etiam exponere ἐγχώριον οἰκεῖον, vt ſit negotium in tuis aedibus incidens, domeſticum. Suid. ἐγχώριον, οἰκεῖον. Sed altera praeſtat interpretatio. Ruſtica enim haec praecepta ſunt, quae χωρίταις dantur.

v. 346. Πῆμα κακὸς γείτων] Ad quod confirmandum Proclus et Tzetzes afferunt Αἰτωλὸς καὶ Ἀκαρνάνας, Καρχηδονίους καὶ Βυζαντίους, qui propter vicinitatem mutuis cladibus et damnis perierint. Sed quid audio? Num Carthaginienſes et Byzantini tantis locorum interuallis diſiuncti ſunt vicini? legendum Χαλκηδονίους. Chalcedon enim contra Byzantium ſita. Mox Tzetzes: δείκνυσι τοῦτο Πλούταρχος. Θεμιστοκλέα γάρ φασιν ἢ Πλάτωνα πιπράσκοντα τὸν ἀγρὸν λέγειν, ὅτι ἀγαθὸν ἔχει γείτονα. Non hoc Platonis dictum eſt ſed Catonis; legendum igitur Κάτωνα. Sic etiam Voſſianus codex. Sed haec praeſtat differre ad Interpretes, ex quibus infinitas paene mendas eluimus.

v. 348. Οὐδ' ἂν βοῦς] Hoc verſu probat Heraclides in fragmentis de rebus publicis, vbi agit de re publica Cumaeorum legem illorum, qua ſanxerant, vt ſi quis aliquid amitteret, furto a vicinis damnum reſarciretur: ἔθος ἦν αὐτοῖς εἰς τὰ κλοπιμαῖα συμβάλλεσθαι τοὺς γείτονας, διὸ καὶ ὀλίγα ἀπώλυντο πάντες γὰρ ὁμοίως ἐτήρουν. καὶ Ἡσίοδος ἐντεῦθεν δοκεῖ λέγειν ἐκ ἂν βοῦς ἀπολοῖτ' εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη. *Moris erat apud eos, vt vicini omnes conferrent ad reſarciendum quae furto ablata fuerunt. Qua propter pauca furto amittebantur, quod vniuerſi pariter ſua aliorumque diligenter cuſtodirent. Atque hinc videtur petitum, quod apud He-*

siodum est: Bos non facile peribit, nisi vicinum malum habueris. Eadem lex fertur esse apud Iaponenses in vltimo Oriente.

v. 349. Εὖ μὲν μετρεῖσθαι] Glossae MS. Vossii: καλῶς δανείζεσθαι. Hesych. μετρεῖ, δανείζει. μετρεῖσθαι, δανείζεσθαι. Μετρεῖσθαι est sub vsura mutuum petere siue mensura, siue pondere, siue numero constet. Cic. I. de Off. *vtendum accipere* vertit: *Quia si ea quae vtenda acceperis, maiore mensura, modo possis, iubet reddere Hesiodus, quidnam beneficio prouocati facere debemus?* Male ergo Interpretes: *Recta mensura mutuum accipe*, quasi de iis solis rebus loquatur Poëta, quae mensura constitunt, vt multis docuit Salmasius libro de Vsuris. Inferius v. 396.

Ὡς καὶ νῦν ἐπ' ἐμ' ἦλθες, ἐγὼ δέ τοι οὐκ ἐπιδώσω
Οὐδ' ἐπιμετρήσω.
Sicut et nunc ad me veniisti, ego vero tibi non amplius donabo,
Nec amplius mutuum dabo.

Glossae Vossianae MS. ἐπιμετρήσω, δανείσω. Proclus. ἀ χρήσω. bene. Notant enim veteres Grammatici χρῆσαι ἐπὶ φίλων dici, δανεῖσαι ἐπ' ἀλλοτρίων. Suidas: Δανεῖσαι ἐπὶ τῷ τυχόντος. Antiquissimis certe Scriptoribus δανείζειν, non est foenori locare, sed mutuum dare sine vsuris.

v. 353. Τῷ προσιόντι προσεῖναι] An hoc est quod Interpretes volunt, *iuuantem te iuua?* Quanto rectius Graeci magistri *inuisentem inuise?* Qui eo, inquit, ingenio sunt, vt mutuis amicitiae et consuetudinis commerciis delectentur, cum iis cole amicitiam. Idem sensus versus sequentis: qui libenter sua cum aliis communicant, iis tu libenter impertire, si quibus opus habuerint. v. 331. MS. I. ἴσα ἄτησιν.

v. 357. Καὐν μέγα δώῃ] Reuocaui pristinam lectionem ex MS. II. et Proclo, qui legunt καὶ μέγα δοίη. Καὶ, quod Interpolatores fugit, est καὐν, καίπερ, καὶ εἰ, vt statim: καὶ τὸ σμικρὸν ἐὸν. *etsi sit exiguum* Aristoph. Plut. Ἐὰν δὲ σύζυγον λάβω τινὰ καὶ σύκινον, τὸν ἰσχυρὸν τέττον θεὸν ἐγὼ ποιήσω τήμερον. *Si socium cepero aliquem etsi imbecillum, potentem tamen hodie faciam.* Pro quo Scriptores orationis solutae malunt dicere καί τοι, καί τοιγε. v. 358. αὐτὸς est ἑθέλων libens, vti in aliis locis accipi viri eruditissimi docuerunt.

361. Ἐπὶ σμικρὸν καταθεῖο] MS. σμικρῷ. quod verum est. Tzetzes versu ab hoc secundo: ὃς δ' ἐπ' ἐόντι φέρει. v. 382. ἔργον τ' ἐπ' ἔργῳ ἐργάζεσθαι. Subscribunt Moschopulus et Tzetzes, et veteres Scriptores plurimi qui hunc locum laudant.

v. 364

v. 364. Ἀνέρα κήδει] Est *hominem sollicitum habet*, non *laedit*. Hom. κῆδε δὲ θυμόν. *Animum sollicitat.* Sequente versu, βλάβερὸν est damno, periculis et variis casibus obnoxium. perperam Interpp. *noxium.* Sic etiam Latinis *obnoxius* simpliciter, est opportunus iniuriae. Flor. III, 20. *Et ipsi* (serui) *per fortunam in omnia obnoxii.* Lib. IV, 4. *Cum intra decem et octo annos, tenerum et obnoxium et opportunum iniuriae iuuenem videret.* Phaedrus: *seruitus obnoxia, quia, quae volebat, non audebat dicere.* Senec. ep. 61. corpus humanum vocat *obnoxium domicilium animi.*

v. 368. Ἀρχομένῳ δὲ πίθῳ καὶ λήγοντος κορέσασθαι] Stulte Latini Interpretes: *Incipiente vero dolio et desinente saturato te.* Quid incipere et desinere dolium Latinis auribus sonet ego non exputo. Verte: *Quum relinitur dolium, et fere est eporum, saturare.* Ἄρχεσθαι πίθον est ἀνοίγειν πίθον, Theocrito διακρίνειν, Terentio *relinere dolium.* Longe ineptius inferius ἐν ἡμέρῃς v. 51. ἀρίστην ἄρξασθαι πίθου vertunt: *optimam implendis doliis*, quum sit, *optimam aperiendis doliis.* Vers. sequ. δειλὴ vterque MS. vt bene restituit Heinsius. Ceterum de sententia huius versus, et cur vinum in medio dolio sit optimum disputat Plutarch. Sympos. III, 7. et Macrobius VII. Saturn. c. 12. quos vide, et ride Alexionem apud Plutarchum, qui irridet hunc versum Hesiodi, quod in medio sit vinum optimum. Atqui hoc ipsum quoque dicit Hesiodus, ideoque tum parcius illo vtendum esse, vt diutius optimo fruamur. Vetus est vini medium, olei summum, mellis imum optimum esse.

v. 370. Μισθὸς δ' ἀνδρὶ] Hic cum sequentibus duobus versibus in MSto primo non comparet, et expunctos olim fuisse a nonnullis Proclus testatur, a Plutarcho tamen vindicantur et probantur. Vide Proclum. Sed ipse Plutarchus in Theseo tribuit hunc versum Pittheo, Aristotelemque laudat. Cuiuscumque sit sententia, est optima: si cum amico tibi res quaedam sit, fac vt primo cum illo paciscaris de mercede, quam sibi deberi putat, vt omnes querelae praecidantur.

v. 376. Μανυγενὴς δὲ παῖς σώζοι] MS. I. εἴη, cum glossa ὑπάρχῃ. Pulcre D. Heinsius obseruauit hos versus esse transpositos, et eleganter illos exponit, quem vide. Sine MSS. auctoritate nihil tamen sustinui mutare.

v. 381. Ἐν Φρεσὶν ἧσιν] MS. I. σοῖσιν. II. σῇσι leg. Φρεσὶ σῇσιν. θυμὸν ἐν Φρεσὶν, vt apud Plautum: *Mens animi.* et Catullum: *Nec potis est dulces Musarum exponere foetus Mens animi.*

CAPVT IX.

Distinctio vulgaris librorum Hesiodi deleta. Hesiodus bis emendatus. Veteres nudi faciebant opus. Ἔργα διατεκμαίρεσθαι. Proclus emendatus. Οἱ περὶ Τιμόθεον. Χρήματα. Χρησήρια. Nicolai Damascenι locus vindicatus. Aeliani Interpretes ter reprehensi. Τητᾶν, τιτᾶν. Quaerere. Ἔργον. Opus. Ὀξὺς ἠέλιος. Sol acutus. Sol acris. Sirius acris. Claudianus emendatus. Χιὼν ὀξεῖα. Ζεὺς pro coelo. Lapsus crebri Interpretum indicati.

Βιβλίον β'] Expunxi hanc distinctionem quam et codices manu exarati, et veteres Scriptores cum Interpretibus ignorarunt. In primo Vossiano hic omnia perpetua et continua serie sine vllo distinctionis vestigio perscripta sunt: sicuti et in Procli commentario manu exarato, quem mihi vtendum dedit Marquardus Gudius noster. In secundo nonnihil quidem spatii inter versus 383. et sequentem intercedit, vt possit capere indicem hunc, qui vulgo praeponitur. Sed nec hic nec alii, si qui sunt, libri nobis tanti sunt, vt istam distinctionem χθὲς καὶ πρώην natam ferendam existimemus ingratiis totius antiquitatis, quae nullam huius operis diuisionem in duos libros agnoscit. Clarissime id liquet etiam ex Seruii prooemio in Virgilii Georgica. *Hesiodus fuit de Ascra ciuitate; qui scripsit ad fratrem Persen, librum, quem appellauit* ἔργα καὶ ἡμέρας, *id est, opera et dies. Hic autem liber continet, quemadmodum agri, et quibus temporibus sint colendi.*

v. 383. Πληϊάδων Ἀτλαγενέων] Latinis dicuntur Vergiliae, quarum ortum et occasum in primis obseruabant Veteres, ita vt aestatis atque hyemis initia, et messium atque arationum tempus ab illis numerarent. Vide Eratosthenis καταστερισμούς, quos primus ad Aratum edidit summe Reuerendus Praesul Oxoniensis Ioannes Fell, mihi, dum fata sinerent, amicissimus cap. 23. De illarum vero ortu et occasu quam variae fuerint Veterum sententiae, vide Petauii disputationem in variar. Dissertat. Lib. II. Cap. 9. quae Vranologio adiecit.

v. 389. Ἐγγύθι ναιετάασ'] MS. I. et II. ναιετάωσ' nisi quod in secundo addatur σιν. Et sic versu abhinc tertio vterque pro ναίουσιν, ναίωσι. Est haec Dorum dialectus. Vide supra ad v. 224. In hoc vltimo versu, liber secundus inserit δὲ: Ναίωσι· γυμνὸν δὲ σπείρειν, γυμνὸν δὲ βοωτεῖν.

v. 392.

v. 392. Γυμνὸν δ' ἀμᾶσθαι] MS. I. Voſſianus, et Codex Palatinus: ἀμάειν. Sic etiam in carmine, quod dicitur certamen Homeri et Heſiodi. Nec aliter Proclus legit: Ἀμάειν, συναθροίζειν, ἢ θερίζειν. Illud enim ἀμᾶσθαι quod in edito Procli Commentario praecedit τὸ ἀμάειν a ſciolo ex Heſiodi vulgatis editionibus inſertum eſſe puer admodum vidi. Et recte me vidiſſe codex poſtea manu exaratus Marquardi Gudii oſtendit: qui illud ἀμᾶσθαι non agnoſcit. In quo et paullo ante legitur, γυμνὸν δ' ἀμάειν] ὡς ἂν πρόσω. Non vt vulgo ἀμᾶσθαι, quod ab imperitis in Heſiodo primum ſuppoſitum qui ſecundam ab vltima in ἀμάειν non producte poni ſibi perſuaſerant. Cur vero nudis arandum, ſerendum et metendum eſſe praecipiat Heſiodus, ſicut et eum ſecutus Virgilius Georg. I. *Nudus ara, ſere nudus*, docet Seruius: *Nudus ara, id eſt, adeo ſereno caelo, vt veſtimentis non egeas. Non dicit nudum eſſe debere, quaſi aliter non oporteat aut poſſit: ſed ſub tanta ſerenitate dicit haec agenda, vt et amictus poſſit contemni.* Quam explicationem Seruius debet Proclo, cuius priorem expoſitionem vide: binas enim huius loci affert. Sed prior verior eſt. Veteres tamen nudos plerumque feciſſe opus oſtendit Plutarchus in vita Catonis Maioris: Πυθόμενος δὲ τὴν αὐτουργίαν καὶ δίαιταν αὐτοῦ παρὰ τῶν οἰκετῶν, καὶ θαυμάσας ἐξηγουμένων ὅτι πρωὶ μὲν εἰς ἀγορὰν βαδίζει καὶ παρίσταται τοῖς δεομένοις, ἐπανελθὼν δ' εἰς τὸ χωρίον, ἂν μὲν ᾖ χειμών, ἐξωμίδα λαβὼν, θέρους δὲ γυμνὸς ἐργασάμενος μετὰ τῶν οἰκετῶν, ἐσθίει τὸν αὐτὸν ἄρτον ὁμοῦ καθήμενος, καὶ πίνει τὸν αὐτὸν οἶνον. *Cuius cum labores et rationes viuendi accepiſſet* (Valerius Flaccus) *a ſeruis, miraretur que cum narrarent illi mane eum forum adire, et praeſto eſſe eius opera vtentibus: regreſſum ad villam tempore brumali veſtitum exomide, aeſtate operari cum ſeruis nudum, eadem menſa, eodemque veſci pane, atque idem vinum bibere.* Et Aurelius Victor in Quinctio Cincinnato: *Quinctius Dictator dictus, ad quem miſſi legati nudum eum arantem trans Tiberim offenderunt, qui inſignibus ſumtis Conſulem obſidio liberauit.* Et apud Poëtam: *nudi meſſores.* Non tamen haec ſic capienda ſunt, ac ſi eſſent ſine omni veſtitu. Tunica tantum erant induti, ſine toga, ſi Romani, aut pallio, ſi eſſent Graeci. Sic et Saul dicitur nudus cecidiſſe coram Samuële, 1 Sam. XIX, 24. hoc eſt, in interula ſeu veſtitu interiore per totam noctem extra ſe raptum fuiſſe. Sic Petrus dicitur nudus abieciſſe ſe in mare, hoc eſt, depoſita veſte ſuperiore. Vide ibi Grotium, et in primis Ampliſſimi Cuperi Obſeruat. 1. cap. 7. De veſte autem interiore intelligendum eſſe Heſiodum oſtendit etiam in Scuto v. 286.

— — οἱ δ' ἀροτῆρες
Ἦρειον χθόνα δῖαν ἐπιζολάδην δὲ χιτῶνας ἐζάλατ'.
— — *agricolae autem*
Proscindebant terram bonam, ornateque tunicas succinxerant.

Ergo non nudi arabant.

v. 398. Θεοὶ διετεκμήραντο] Per Deos Graeci hic intelligunt alii stellas, alii elementa, qui non sunt audiendi. Dii, inquit Hesiodus, labores hominibus imposuerunt.

Ἔφυ μὲν ἀδεὶς, ὅστις ἀ πονεῖ βροτῶν.

Nemo enim est mortalium qui non laborat, vt Sophocles ait. Hoc autem a Diis, qui, secundum Epicharmum, τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τἀγαθά, labore omnia bona nobis vendunt. Quod hauserunt ex Mose vt infinita alia, apud quem ad Adamum ipse Deus: ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου φάγῃ τὸν ἄρτον σου. Ἔργα διατεκμαίρεσθαι, est labores imponere. διατεκμαίρειν, τεκμαίρειν non solum est σημειοῦσθαι, sed et κατασκευάζειν. Etymologici Magni auctor: τεκμαίρω σημαίνει τὸ κατασκευάζω, καὶ τὸ σημειοῦμαι. Superius v. 228.

— — αὐτοῖς
Ἀργαλέον πόλεμον τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεύς.
— — *Ipsis*
Molestum bellum immittit omnia videns Iupiter.

Recte Glossae MS. hoc loco διετεκμήραντο, προσετάξαντο.

v. 402. Χρῆμα μὲν ἀ πρήξεις] Terent. Adelph. *Numquam rem facies, abi, nescis inescare homines.*

v. 405. Οἶκον μὲν πρώτιστα γυναῖκά τε] Non hic ab Hesiodo intelligi vxorem, vt vulgus cum Interpretibus Latinis accipit, sed ancillam, quae domum custodiat, versus sequens arguit, qui hanc γυναῖκα κτητὴν ἀ γαμετὴν emtam non nuptam appellat, quod olim monuerunt ad hunc locum veteres magistri. Aristoteles quidem in Oeconomicis et Politicis γυναῖκα sumsit pro vxore, non vero κτητὴν, vt viri docti affirmant. Nec iudicandum est Philosophorum principem Hesiodi mentem non habuisse exploratam: sed potius eum hunc versum suo voluisse accommodare instituto, vt saepe solent Philosophi. Nam Mureto, homini quotquot a renatis litteris fuerunt, disertissimo et elegantissimo, qui auctoritate Aristotelis permotus sequentem versum tamquam suppositicium iubet expungi, non est vt suffragemur, si vera sunt quae Timotheus apud Proclum de Aristotele commemorat, illum nimirum adductum hac Hesiodi sententia post obitum vxoris cum Herpylide ancilla consueuisse et ex illa sustulisse filium. Quamuis et hic Aristoteles maluerit suo obsequi ingenio et auctoritate Hesiodi suam tueri viuendi rationem, quam Poëtae monita sequi.

qui. Nam Poëta nec de pellice, nec de vxore loquitur, sed de famula pretio comparata. Vide Proclum, apud quem pro *οἱ περὶ Τίμαιον* legend. *οἱ περὶ Τιμόθεον*. de quo Diog. Laert. in vita Aristot. *οἱ περὶ Τιμόθεον* vero non sunt Timothei discipuli, sed ipse Timotheus Athenienſis, qui vitas Philosophorum a Laertio toties laudatas memoriae prodidit. *οἱ περὶ τὸν Τιμόθεον*, elegantissimo idiotismo est ipse Timotheus. vt apud Polyb. *οἱ περὶ Ἄννωνα καὶ τὸν Βάρκαν* est Anno et Barcas. *οἱ ἀμφὶ τὸν Κρίτωνα καὶ Σιμμίαν* apud Aelian. Crito et Simmias. et mille talia.

407. *Χρήματα δ' ἐν οἴκῳ πάντ' ἄρμενα ποιήσασθαι*] Homeri, et Hesiodi tempestate *χρήματα* notabant omnes facultates, omnia quae in bonis habebant, non nummos aut pecuniam, cuius vsus tum adhuc erat Graecis ignotus. Hoc loco autem singulari notione significat *οἰκητήρια σκεύη*, instrumentum domesticum, suppellectilem, vtensilia. nimirum *ἀπὸ τῆς χρήσεως*. Propter eamdem causam ab Alcaeo in Pasiphaë *χρηστήρια σκευάρια* dicuntur. Quamuis Plato Comicus in Hellade illa tantum vasa, quibus vtebantur *πρὸς θεωρίαν καὶ θυσίαν*, dixerit *χρηστήρια*, recte tamen etiam omnia *τὰ κατ' οἰκίαν χρήσιμα* appellari *χρηστήρια* docuit Pollux X. cap. 1. Sane in hac notione legitur apud Nicolaum Damascenum in fragmento historiae vniuersalis, quod Stobaeus nobis seruavit; *Ἀρίτονοι τῶν ἐμψύχων οὐδὲν ἀποκτείνυσι. τὰ δὲ κεράμεα τῶν χρηστηρίων ἐν χρυσοῖς ἐλυτροῖς φυλάττουσι. Aritoni nullum animal mactant. Vasa figulina ad quotidianos vsus parata in aureis involucris custodiunt.* Sic rectissime hunc locum vertit vir incomparabilis, quem honoris causa nomino, Henricus Valesius. Bene se omnia habent. *χρηστήρια* sunt vasa domestica, vtensilia, sive sint pretiola, sive vilia, et nullius rei. Strabo lib. XV. p. 722. *Πολλὰ δὲ κατέκλυσε καὶ τῶν σωμάτων, καὶ τῶν χρηστηρίων ἐπιπεσὼν χειμάῤῥους νυκτωρ, καὶ τῆς βασιλικῆς δὲ κατασκευῆς ἐξηλείφθη. Multa autem corpora et vtensilia noctu ingruens torrens hausit, et magna pars regiae suppellectilis ablata.* Eadem autem ratione vt *χρηστήρια* sic et *χρήματα* omnem notant suppellectilem, *κατ' ἐξοχὴν* tamen de vasis et sacra templorum suppellectile frequenter accipiuntur. Aelian. *Ποικιλ. ἱστορ.* lib. 1. cap. 20. *Διόνυσος ἐξ ἁπάντων τῶν ἐν Συρακούσαις ἱερῶν ἐσύλησε τὰ χρήματα.* Vbi Gesnerus vertit: *Dionysius ex omnibus Syracusarum templis et delubris per sacrilegium pecuniam abstulit.* Paullo post: *Τὰ τῆς Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Λευκοθέας ἅπαντα ἐσύλησε χρήματα.* Vbi rursus Interpres: *Vniuersas Apollinis et Leucotheae pecunias nefario scelere abripuit.* Pessime, cum vtroque loco

significentur vasa sacra diis illis consecrata, quae abstulit Dionysius, sicut inter illa commemoratur ibi mensa sacra Apollini dedicata. Lapsus quoque est idem vir doctissimus, in Interpretatione huius vocabuli in lib. VI, cap. 9. Ἀριστοτέλης ἀσωτευσάμενος τὰ ἐκ τῶ πατρὸς χρήματα ὥρμησεν ἐπὶ στρατείαν. *Aristoteles abliguritis omnibus pecuniis, quae ex hereditate parentis ad ipsum venerant, in militiam profectus est.* Vertendum erat, *consumtis omnibus facultatibus.* Quamuis non ignorem pecuniam apud Latinos etiam pro toto patrimonio capi, sed Interpretem de nummis solum cogitasse, cum ita verteret, satis constat. Sic et χρήματα quasuis facultates notant apud Marc. X, 23.

v. 408. Ὁ δ' ἀρνῆται σὺ δὲ τητᾷ] MS. I. Voss. ὁ δ' ἀρνεῖται, σὺ δὲ τιτᾷ. quod glossae MS. explicant: στερίσιν τῶ γεωργικῶ ὀργάνω. Videntur sane veteres dixisse τιτᾶν et τητᾶν. Hesych. τιτᾶσθαι, στερήσασθαι. Apud eumdem tamen legitur etiam τήτη, ἀπορία, ἔνδεια, στέρησις. Τητωμένη, στερομένη. Τητώμενον, στερισκόμενον. Auctor Etymologici magni: τητᾷ Ἡσίοδος. σημαίνει τὸ ζητεῖς. ἐκ τῶ τάω τῶ σημαίνοντος τὸ ζητῶ γίνεται κατὰ ἀναδιπλασιασμὸν τατάω, τατῶ, καὶ κατ' ἔκτασιν τητῶ, et quae sequuntur. Platoni III. de leg. Φρενῶν τητώμενοι, sunt mente capti. Sophocles Philoctete: πλέω πρὸς οἶκος τῶν ἐμῶν τητώμενος. *Navigo ad meam patriam meis rebus privatus.* Sicut autem τητῶ proprie est quaero, deinde careo, distituor, sic et Latinis quaeri est abesse, desiderari. Senec. ep. 91. *Lugdunum quod ostendebatur in Gallia quaeritur.* Petron. de Eunuchis: *quaerit se natura nec inuenit*, hoc est, desiderat suum opus, quae marem condidit, nec tamen inuenit marem esse, quem fecerat. Stat. Theb. II. *Iam trepidi se se quaerunt numerantque.* Cic. act. II. in Verr. cap. 10. *Nego esse quicquam a testibus dictum, quod aut vestrum cuipiam esset obscurum, aut cuiusquam oratoris eloquentiam quaereret.* hoc est, ad quod explicandum desideretur vir disertus. Dicere quod quaerat eloquentiam est infantem esse, indisertum. Nam quae quaeruntur non adsunt. Hinc et Plauto *in quaestione esse, quaestioni esse*, est abesse, non praesto esse, in Pseud. Cistellaria, et Casina. Hinc et illae venustae locutiones *Siciliam in Sicilia*, apud Cic. *in epulis epulas* apud Ouid. *Samnium in Samnio* apud Flor. *pontum in ponto quaerere* apud Manilium, de quibus Cl. Gronouius in observationibus.

v. 409. Μνύθη δέ τοι ἔργον] Hoc est, ne cum tempus effluxerit, non possis opus, quod tum faciendum erat, facere. Ἔργον κατ' ἐξοχὴν hic est opus: labor rusticus, qui impenditur

penditur agro colendo, vt et verſu ſequente et ipſo indice libri huius ac infinitis aliis locis. Florus I, 9. *Medium erat forte tempus ſementis, cum patricium virum innixum aratro ſuo licior in ipſo opere deprehenderet.* Apud Terent. Cic. *opus facere*, de opere ruſtico. Haec trita ſunt.

v. 411. MS. vterque ἄτησι.

v. 414. Ἦμος, δὴ λήγει μένος ὀξέος ἠελίοιο] Ὀξὺς ἠέλιος non eſt celer vt Graeci volunt magiſtri, ſed θερμὸς, feruens, ardens, acer. Pindar. Olympionic. 7.

— — ἔχει τέ μιν ὀ-
ξεῖαν ὁ γενέθλιος ἀκτίνων Πατὴρ
Πῦρ πνεόντων ἀρχὸς ἵππων.

Haberque ipſam (Rhodum) feruidorum genitiuus radiorum pater, ignem ſpirantium dux equorum. Aratus de Sirio:

— — ἡ δέ οἱ ἄκρη
Ἀσσέρι βέβληται δεινὴ γένος, ὅς ῥα μάλιστα
Ὀξέα σειριάει, καί μιν καλέεσ' ἄνθρωποι
Σείριον.

Vertit Auienus:

Aeſtuat in mente, multus ruhor imbuit ora.
Stridit anhelanti face peſtifer aera motu,
Torret et immodicis terras coquit ignibus aſtri.

Horum imitatione Horatius ſolem feruentiſſimum dixit *acutum.* Lib. I. ep. 10.

Eſt vbi plus tepeant hyemes? vbi gratior aura
Leniat et rabiem canis et momenta leonis,
Cum ſemel accepit ſolem furibundus acutum?

Lib. I. Sat. 6. vocat *ſolem acrem.*

Aſt vbi me feſſum ſol acrior ire lauatum
Admonuit.

Lucret. VI.

Hunc homines fomem nimis admirantur et acri
Sole putant ſubter terras ferueſcere raptim.

Florus II. 6. *Obſeruato loci genio, quod et ſol ibi acerrimus, et plurimus puluis.* Reſtituenda eſt haec vox Claudiano. In epigramm. de cryſtallo, cui aqua inerat:

Quem neque conſtrinxit hyems, nec Sirius acris.

ſic enim hic verſus legendus. Vulgo circumfertur: *Quem neque conſtrinxit hyems, nec Sirius axis*, ſine ſenſu. In nonnullis codicibus eſt *ardens*, quos ſequitur Nicolaus Heinſius, vir ſuauiſſimi ingenii et ſummae eruditionis, qui in carminibus nouis pangendis, et veteribus caſtigandis, ac ſuo decori reſtituendis nulli, qui in hoc ſtudiorum genere elaborant, eſt ſecundus. Mihi tamen *ardens* videtur gloſſa et explicatio τῦ

acris,

acris, quod vitio descriptorum transiit postea in *axis*, quod non frustra tot codices retinent. Sicut vero hic ὀξὺς ἠέλιος, sic contra apud Pindarum χιὼν ὀξεῖα, nix acuta, vt apud Horatium *frigus acutum* est vehemens, et *acris hyems*, saeua. Apud Sophoclem Aiace Flagellifero, v. 258. ὀξὺς νότος, *Auster vehemens*. Omnia enim quae penetrant et vehementer laedunt Latinis dicuntur *acuta*, *acria*, Graecis ὀξέα.

v. 415. Καύματος ἰδαλίμοιο] Est ἱδρῶντα κινοῦντος, vt melius omnes Graeci, quam Latini, qui stulte: *caloris humidi*. Hesych. ἰδάλιμον καῦμα τὸ ἱδρωτοποιόν.

v. 415. Μετοπωρινὸν ὀμβρήσαντος Διὸς ἐρισθενέος] MS. I. ὀμβρίσαντος. Graeci Magistri nescio quid de Ioue coeli et pluuiarum domino hic nugantur, cum Iupiter hic sit, vt sexcenties Poëtis, coelum, aër. Inferius 488.

Τῆμος Ζεὺς ὕοι τρίτῳ ἤματι, μηδ' ἀπολήγοι.
Tunc Iupiter pluat triduo, neque desinat.

v. 564. Εὖτ' ἂν δ' ἑξήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο
Χειμέρι' ἐκτελέσῃ Ζεὺς ἤματα.
Cum autem sexaginta post conuersionem solis
Hibernos perfecerit Iupiter dies.

Theocritus: Ὦ Ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθριος, ἄλλοκα δ' ὕει.
Iupiter alibi est serenus, alibi pluit.

Horat. *Niuesque deducunt Iouem.* Sed haec quis ignorat?

v. 416. Μετὰ δὲ τρέπεται βρότεος χρὼς] Peruerterunt sensum huius loci Interpretes, cum vertunt μετατρέπεται, *mutatur*. Vertendum: *mouetur*. Facilius, inquit, mouetur corpus autumno, quia vires suas iam recepit, quas nimii solis ardores attriuerant, vt pares nunc possint esse laboribus ferendis, et materiae caedendae.

CAPVT X.

Σείριος pro sole et quouis sydere. Hesiodi aliquot loca illustrata. Ἀθηναίης δμῳὸς. Ἐργάνη. Θέσθαι ἄροτρα. Αὐτόγυον ἄροτρον. Buris. Γύης. Πηκτὸν ἄροτρον. Ἔλυμα. Ἰσοβοσὺς. Interpretum crassi aliquot errores. Pollux emendatus et mox Hesiodus. Ἕλικες βόες. Ἄρατος. Ζεὺς Χθόνιος. Pluto et Proserpina Dii agricolarum. Pluto diuitiarum dator. Hesiodo rursus medela.

v. 417. Δὴ γὰρ τότε Σείριος ἀζὴς] Sirius hic non est caniculae sydus, sed sol, vt non solum antiqui Interpretes

terpretes Hesiodi; sed et Suidas interpretatur: Σειρ, σειρὸς ὁ ἥλιος, οἱ δὲ καὶ σείριος. Noster inferius vers. 587.

Ἐπεὶ κεφαλὴν καὶ γένατα Σείριος ἄζει.

Quoniam caput et genua sol affligit.

In Theogonia, v. 152.

Ὀσέα δέ σφι περὶ ῥινοῖο σαπείσης
Σειρίῳ ἀζαλέοιο κελαινῇ πύθετο αἴῃ.

Ossa autem ipsis pelle circum putrefacta sole sub torrido in nigra putrescunt terra. Archilochus:

Πολλὰς μὲν αὐτῶν Σείριος καταυανεῖ
ὀξὺς ἐλλάμπων. *Multos illorum sol siccabat acutum splendens.*

Sic hunc locum capiendum esse docet Hesych. Σειρίῳ κυνὸς δίκην. Σοφοκλῆς τὸν ἀερῶν κύνα. ὁ δὲ Ἀρχίλοχος τὸν ἥλιον, Ἴβυκος δὲ πάντα τὰ ἄστρα. Idem. Σείριος ὁ ἥλιος, καὶ ὁ τῆς κυνὸς ἀστήρ. Lycophron in Alexandra de corpore Aiacis in littus e mari eiecto: Ἐκβεβροσμένον νέκυν ἀκτὶς Σειρίῳ καταυανεῖ. *Cadauer expulsum siccabit solis radius*, quod et obseruauit Vir eximius et singularis eruditionis Hadrianus Iunius in animaduersionibus. Quin et Virgilium sic interpretantur ἐ τυχόντες.

Iam rapidus torrens sitientes Sirius Indos Ardebat coelo.

Non solem autem, sed etiam omnia sydera dici Σειρίους ex Ibyco modo docuit Hesychius. Inde et Latinorum *sydus* a σείριος esse ingeniose nuper ostendit χαριέστατος Tanaquillus Faber ad Dionysium Longinum.

v. 419. Πλεῖον δέ τε νυκτὸς ἐπαυρεῖ] MS. I. ἐπαυλεῖ. corrupte. De huius loci interpretatione ambigitur. Alii enim ἐπαυρεῖν νυκτὸς πλέον exponunt πλέον ἀπολαμβάνειν καὶ ἀπολαύειν τῆς νυκτὸς, plus nocte frui, diutius quiescere, qui respiciunt illam peruagatam Poetarum opinionem, solem noctu strigare et quiescere. Hos sequuntur Latini. Alii πλέον πονέειν καὶ φέρεσθαι ὑποκάτω τῆς γῆς maiores capere labores sub terra in opposito mundi latere quod dum peragrat, quod verum esse ex oppositione liquido apparet: breui tempore, inquit, super nostra conspicitur terra interdiu, noctu vero maiorem capit laborem. Vide quae supra notaui ad vers. 240.

v. 428. Μεμνημένος ὥριον ἔργον] MS. I. ὥρια ἔργα. Vers. seq. MS. II. Ὄλμον μὲν τριπόδην κόπτειν. Idem v. 425. ἀπό κεν σφύρην κε τάμοιο.

v. 430. Ἀθηναίης δμωὸς] Quae haec est vesania Ἀθηναίαν habere pro Attica Cerere, quod Latini fecerunt Interpretes? Quis vnquam fando cognouit Ἀθηναίαν dici Cererem? Estne qui ignoret Mineruam esse praesidem artium et opifi-

opificum, in primis vero fabricae magiſtram, indeque dici Ἐργάνην, Cic. in Arateis:

Vt nemo cui ſancta manu doctiſſima Pallas,
Sollertem ipſa dedit fabricae rationibus artem,
Tam tornare cate conuertos poſſiet orbes.

Eius ſimulacrum erat apud Theſpienſes, cui Plutus aſſiſtebat, quo ſignificabatur opibus illam Deam cumulare ſuos cultores ſtrenuos nimirum opifices. Vide Pauſan. in Boeoticis et Ariſtid. hymnum in Mineruam. Iulianus Imperator in fragmento orationis, p. 531. edit. Petau. Ὁρᾶτε ὅσα ἐγένετο τῆς Ἐργάνης Ἀθηνᾶς δῶρα. *Videte quot opificis Mineruae in nos deriuata ſint munera.* Ἀθηναίης δμωὸς eſt τέκτων, faber qui aratra faciebat. Sequente verſu πελάσας προσαρήρεται eſt προσαρήρῃ vt ſupra verſ. 1. ἐγνέπετε κλείουσαι, pro κλείετε. In MS. I. Voſſ. eſt προσαρήσεται. v. 432. θέσθαι ἄροτρα non eſt diſponere aratra, ſed ποιεῖν, κατασκευάζειν, vt ſexcenties apud Graecos Scriptores tam vinctae quam ſolutae orationis τίθημι pro ποιῶ vſurpatur. inferius v. 518. τροχαλὸν δὲ γέροντα τίθησι. *incuruum vero ſenem facit.* et v. 556. χρῶτά τε μυδαλέον θείη. *Corpus madidum faciat.* Equidem Latina hac Heſiodi verſione nihil eſt inſulſius, et imperitius, in qua vix vllus verſus legitur ſine graui hallucinatione. Vide quam inepte mox duo illa aratrorum genera αὐτόγυον et πηκτὸν exponant v. 432.

Δοιὰ δὲ θέσθαι ἄροτρα πονησάμενος κατ' οἶκον
Αὐτόγυον καὶ πηκτόν. vertunt:
Bina vero diſponito aratra domi laborans
Dentatum et compactum.

Quid eſt aratrum dentatum? An quod dentale habet? Nonne et πηκτὸν habet dentale? Hunc errorem facile potuiſſent declinare, ſi Veterum conſuluiſſent expoſitiones, quae docent αὐτόγυον ἄροτρον eſſe quod habet burim ſuopte ingenio curuam, illamque non clauis affixam temoni et dentali, ſed quod totum ex vno ligno conficiebatur. de buri Virgil. I. Georg.

Continuo in ſyluis magna vi flexa domatur
In burim, et curui formam accipit vlmus aratri.

hoc eſt vlmus ſeu vlmi ramus inflexus natura ſua a ruſtico continuo ſeu per aliquot annos ſemper magis magiſque inflectitur, vt ſic curuus adoleſcat in burim, vt naturaliter curuus et aptus ſit ad burim. Buris vero ſiue *bura*, Graecis γύης, eſt proprie infima pars temonis. male vulgo *dentale* exponitur a viris doctis, cum dentale aptetur burae; Heſych. Γύης τὸ κατώτατον μέρος τῆς ἰσοβοέως ἐν τῷ ἀρότρῳ. αὐτόγυον δὲ τὸ μὴ

μὴ σύνθετον, ἀλλ' ἐξ ἑνὸς ξύλου· Γύης *est infima pars temonis in aratro.* Αὐτόγυον *est non compositum, sed ex vno ligno.* Inde et Proclus ad h. l. λέγεται δὲ γύης ὅτι ἀεὶ παρὰ τὴν γῆν ἐστιν. Αὐτογύῳ opponitur ἄροτρον πηκτὸν, quod non ex vno ligno, sed variis est conflatum et compactum. Eratosthenes in Architectonico vtrumque describit apud Scholiasten Apollonii Rhodii: Δύο ἀρότρων εἰσὶν εἴδη· τὸ μὲν πηκτὸν, τὸ δὲ αὐτόγυον· πηκτὸν μὲν τὸ ἐκ συμβολῆς ἔχον τὸ ἔλυμα. ἔστι δὲ ἔλυμα, ἐν ᾧ ὁ ὕννις ἐντίθεται. τὸ δὲ ξύλον τὸ ἀπὸ τοῦ ἐλύματος τεῖνον ἐπὶ τοὺς βόας, γύης καλεῖται. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ γύου ἰσοβοεύς. τοῦ δὲ ζυγοῦ τὰ ἐπὶ τοὺς αὐχένας τῶν βοῶν ἐπιτιθέμενα οἱ μὲν ζεύγλας, οἱ δὲ μέσσαβα λέγουσι. Τοιοῦτον μὲν τὸ πηκτόν. αὐτόγυον δέ ἐστιν ὅτινος τὸ ἔλυμα οὐκ ἔστιν ἐκ συμβολῆς. *Sunt duo aratrorum genera: quorum alterum compactile, alterum non compositum. Compactile quidem habet dentale quod cum aliis committitur. Est autem dentale cui vomer includitur. Lignum vero quod a dentali extenditur ad boues vocatur buris, quod vero a bura temo. Illa vero pars iugi, quae ceruicibus boum imponitur alii vocant* ζεύγλας, *alii* μέσσαβα. *Tale quidem est compactile aratrum. Non compositum vero est, cuius dentale non committitur*; nimirum clauis et arte cum aliis aratri partibus, sed est vnum lignum ex quo dentale, buris, temo. Inde apparet quam egregios Interpretes egerint in versibus paullo praecedentibus exponendis, qui de Graeco Latinum fecerunt Hesiodum:

Εὖτ' ἂν Ἀθηναίης δμωὸς ἐν ἐλύματι πήξας
Γόμφοισιν πελάσας προσαρήρεται ἰσοβοῆϊ.

Nempe cum Atticae Cereris famulus temoni infigens Clauis adiunctum stiuae aptauerit. Quot fere verba tot errata. De Atticae Cereris famulo ante dictum. Num ἔλυμα est temo, ἰσοβοεὺς stiua? Peruerterunt omnia. Stiua est postrema aratri pars, Graecis ἐχέτλη· ἰσοβοεὺς prima illa temonis nimirum pars, quae inter boues protenditur. Ἔλυμα est dentale. Eratosthenes: Ἔλυμα ἐν ᾧ ὕννις ἐντίθεται. Ἔλυμα *est cui vomer inducitur.* Proclus: Ὕννις ἐστὶ τὸ σίδηρον αὐτὸ τὸ ἐν τῷ ἀροτριᾶν σχίζον τὴν γῆν· τοῦτο δὲ τῷ ἐλύματι περιήρμοσται ἄνωθεν ἐμβεβλημένον εἰς αὐτὸ τὸ κοῖλον ὄν. Ὕννις *est ferrum quo in arando terra scinditur. Hoc vero adaptatur* ἐλύματι *superius iniectum vbi cauum est.* Ἔλυμα Latinis dicitur dentale. Seruius: *Dentale est lignum in quod vomer includitur.* Varroni dens dicitur, lib. IV. de Lat. lingua: *Rutrum vt ruitum a ruendo: aratrum quod eruit terram. Eius ferrum vomer, quod vomit eo plus terram. dens quod eo mordetur terra.* Alii tamen in medio aratro ἔλυμα locant, et sic appellant

commissuram, qua γύης et ἰσοβοεὺς coniungitur. Tzetzes: Ἔλυμα τὸ μέσον τοῦ ἀρότρου, ὅπου ὁ γόμφος βληθεὶς συνηλοῖ τὸν γύην καὶ τὸν ῥυμόν. Ἔλυμα *est medium aratri, vbi clauus impactus committit burim et temonem.* Proclus paullo ante: ἔλυμα μέρος τι τοῦ ἀρότρου ἐν τῷ μέσῳ ὄν, ἔνθα συμβάλλεται ὁ γύης τῷ ἰσοβοεῖ. ἔλυμα δὲ παρὰ τὸ ἐλύειν ὅ ἐστι καλύπτειν. Ἔλυμα *pars aratri in medio, vbi committitur buris cum temone.* Dicitur autem ἔλυμα ab ἐλύειν, quod est, *tegere.* Verum hanc obseruationem non esse Procli, sequens annotatio ostendit quae accurate ἀρότρου κατασκευὴν docet, eiusque partes enarrat. Inde tamen hausit Etymologici magni auctor qui iisdem verbis vtitur. In hunc vero errorem hos omnes induxerunt male intellecti Hesiodi versus, quos modo produximus: Εὖτ' ἂν Ἀθηναίης δμωὸς etc. Hos isti Grammatici ita ceperunt quasi ἐν ἐλύματι impingeretur et ἰσοβοεὺς et γύης, quae partes per ἔλυμα coniungerentur. Sed falsi sunt. Hesiodus dicit: burim inuentam impinge dentali, illique buri adapta clauis temonem. Pollux lib. I, cap. 13. ᾧ ὁ ῥυμὸς ἐνήρμοσαι ἔλυμα. τὸ δὲ ἀρῶν σιδήριον ὕννις. ἧς τὸ ἄκρον νύμφη. ὁ δὲ ὁ ῥυμὸς ἥρμοσαι ἐκ τῶνδε· τὸ μὲν ἐπικαμπὲς αὐτοῦ, ᾧ ὑποτείνεται, τὸ ἔλυμα γεγομφωμένον, γύης. τὸ δὲ μετὰ τὸν γύην ἰσοβοεύς. *Cui temo adaptatur* ἔλυμα, *dentale. terram vero arans ferrum* ὕννις, *vomer. cuius suprema pars* νύμφη. *Temo vero aptatur ex his partibus. Pars eius curua, cui subnectitur dentale clauis adfixum,* γύης, *hoc est buris vocatur. quod vero post burim,* ἰσοβοεὺς, hoc est temo. Sic autem legendus hic locus. Vulgo legitur: ᾧ ὁ ζυγὸς ἐνήρμοσαι ἔλυμα. quod falsum. vide et Fauorinum et praecipue Proclum ad hunc locum. Sed de hac aratrorum antiquorum forma et confectione alibi pluribus egimus.

v. 436. Δρυὸς ἔλυμα, πρίνοιο γύην] MS. vterque: πρίνε τε γυην.

450. Χείματος ὥρην Δεικνύει ὀμβρηνοῦ] Emenda ex Palatino et Vossiano codice I. aliisque ὀμβρηροῦ, imbriferi, pluvialis.

452. Ἕλικας βόας] Hesych. ἕλικας, ἑλικοκεράτας, ἐπικαμπῆ τὰ κέρατα ἔχοντες. Qui cornua habent introrsum reflexa. Quae vera notio est huius vocis. Latinis dicuntur camuri. Philargyrus ad Virgil. III. Georg. v. 55.

Et camuris hirtae sub cornibus aures.

Camuri boum sunt qui conuersa introrsum cornua habent: quibus contrarii patuli, qui cornua diuersa habent: laeui quorum cornua terram spectant. His contrarii licini, qui sursum versum cornua habent. Eadem Seruius habet nisi quod male *laeui*

apud

apud hunc omissum. Patuli enim sunt qui cornua diuersa habent, hoc est, extrorsum flexa, qui opponuntur camuris, laeui vero licinis. Festus: *Camara et camuri boues a curuatione, et Graeco καμπή.* Boues nimirum camuri a curuatione cornuum camura sic dicuntur.

v. 454. Ἀπανήνασθαι] MS. I. ἀπαρνήσασθαι. MS. II. ἀπανήσασθαι. quasi ab ἀπαινέομαι. Sed ἀπαρνήσασθαι videtur quoque Proclus agnoscere: Τὸ γὰρ αἰτῆσαι εὐχερές ἐστιν. ἀλλὰ τὸ ἀπαρνήσασθαι καὶ μὴ δοῦναι εὐχερέστερον. Sed vulgata praestat.

v. 458. Εὖτ' ἂν δὲ πρώτις' ἄροτος] MS. vterque, et Proclus: εὖτ' ἄν δή. quos sequor. Ἄροτος hic est tempus arandi, non ipsa aratio, vt messis, saepe messis tempus: πλήθουσα ἀγορά, tempus quo maxima est in foro hominum frequentia: prima fax, tempus quo vesperi faces accenduntur, et mille talia. Versu sequente MS. vterque δεῖ τότ' ἐφορμηθῆναι.

v. 462. Εἴαρι πολεῖν] Vterque codex: πωλεῖν. Glossae prioris, πώλει, ἀνάςρεφε. Nonnulli legerunt ἦρι πολεῖν. quae pro varia lectione prioris libri margini erant adscripta. Nihil muta. Vide supra ad vers. 5. Hesiodum Ennius imitatur, qui eadem ratione dixit *polire agros* pro vertere. Hoc enim est a πολεῖν. inde et *interpolare*.

v. 465. Εὔχεσθαι Διὶ χθονίῳ] Interpp. Latini: *Supplica Ioui terrestri.* Quisnam ille terrestris Iupiter? Quae Tzetzes de sua εἱμαρμένῃ inculcat hic et aliis pluribus in locis, nugae sunt. Χθόνιος Ζεὺς est Iupiter inferus. Χθόνια Graecis dicuntur quae sub terra sunt, καταχθόνια. Χθόνιοι θεοί sunt Dii inferi. Hinc saepe in Graecis inscriptionibus ΧΘΟΝΙΟΙC ΘΕΟΙC. quod in Latinis est *Diis manibus.* In aliis vero θεοῖς καταχθονίοις. Sic commemoratur in monumentis antiquis χθόνιος Ἑρμῆς, *Mercurius infernus*, qui animas corpore solutas ducit ad inferos. Sicut apud Homerum καταχθόνιος ζεὺς est qui nostro χθόνιος. Aeschylo in ἱκετ. v. 164. dicitur Ζεὺς νεκυηκότων. *Iupiter mortuorum.* Hesych. χθόνιος Ζεὺς ὁ ἅδης. Ab aliis Graecis Poetis dicitur et χθόνιος βασιλεύς. In Theog. 767. θεὸς χθόνιος. Et Proserpina dicitur χθονία, scilicet βασίλισσα, Regina infera. Euripidi Furiae sunt χθόνιαι θεαί. Nec hoc ignorauit Proclus, sed cur Pluto ab agricolis sit inuocandus nescisuit. Id vero inde est quod Plutonis ditioni et potestati subiecerint terram et omnia quae sub terra sunt, illumque crederent esse datorem illarum diuitiarum quae ex terra proueniunt. Onomacritus hymno in Plutonem, qui sub Orphei nomine circumfertur:

Πλουτοδοτῶν γενεὴν βροτέην καρποῖς ἐνιαυτῶν.
Diuitias largiens humano generi fructibus annuis.

Cic. II. de Natura Deorum: *Terrena autem vis omnis atque natura Diti patri dedicata est: qui dies vt apud Graecos Πλούτων, quod recidant omnia in terras, et oriantur e terris.* Plutus in Timone Luciani ad Mercurium: Οὐδὲ ὁ Ζεὺς ἀλλ' ὁ Πλοῦτων ἀποστέλλει με παρ' αὐτούς, ὅτε πλουτοδότης καὶ μεγαλόδωρος καὶ αὐτὸς ὤν. δηλοῖ γὰν καὶ τῷ ὀνόματι. *Non Iupiter, sed Pluto me mittit ad eos, qui et ipse diuitiarum dator est, et magnorum largitor, quod suo etiam nomine declarat.* Nimirum sicut πλούτων apud Graecos a πλοῦτος δόσεως, sic propter eamdem rationem Latinis Dis dicitur, quod diuitiarum dator sit. Refert huc quoque Arnobius raptum Proserpinae ex veteribus Mythologis: *Ille qui raptam Dite a patre Proserpinam dicit, non, vt verè, in turpissimos appetitus viraginem dicit raptam; sed quia glebis occultimus semina, isse sub terram Deam, et cum orco significat foedera genitalis conciliare foeturae.* Vide et Porphyrium apud Eusebium de Praeparat. Euangelica lib. III. cap. 3. Hinc et Proserpina ruminibus agricolarum accensebatur. Augustinus IV. de Ciuit. Dei, cap. 8. *Praefecerunt Proserpinam frumentis germinantibus.* Arnob. III. aduersus gentes: *Et quod sata in lucem proserpant cognominatam esse Proserpinam.*

v. 466. Ἱερὸν ἀκτὴν] Delenda hic distinctio. Nam εὔχεσθαι Διὶ χθονίῳ pertinet ad versum sequentem, ἀρχόμενος τὰ πρῶτ' ἀρότοιο. Incipiens orationem supplica Plutoni, vt opus fortunet. Ἀρότοιο recte MS. secundus. In primo vt et editionibus ἀρότοις perperam. Supra v. 384.

Πληϊάδων Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομενάων
Ἄρχεσθαι ἀμήτου· ἀρότοιο δὲ δυσσομενάων.
Pleiadibus Atlante natis exorientibus
Incipe metere, arare vero occidentibus.

Ἐκτελέα βρίθειν vero in initio huius versus est: *Vt matura grandescant.* Lustricum carmen apud Catonem: *Mars pater te precor, quaesoque vti tu fruges, frumenta, virgulta, vinetà grandire beneque euenire siris.* Accius Meleagro: *Fruges prohibes pergrandescere.* Hinc *grandia frumenta* apud Virgil. IV. Aen. v. 405.

— — *pars grandia trudunt*
Obnixae frumenta humeris.

et apud alium Poetam *grandia farra.* Contra *vegrandia farra* apud Ouid. III. Fastor.

— — *vegrandia farra coloni*
Quae male creuerunt, vescaque parua vocant.

v. 486.

v. 468. Ὄρπηκα βοῶν ἐπὶ νῶτα ἴκηαι] Legendum puto: ἴηαι. *Temonem tergis boum immissas*, ferias temone terga.

CAPVT XI.

Heſiodus ter emendatur, ſemel Proclus. Μέσαβον, μέσσαβον. Pollux emaculatus. Εὐθημοσύνη, κακοθημοσύνη. Βιότῳ αἰρεύμενος. Εὐσχθέων. Ἡελίῳ τροπαὶ bruma. Heſiodi locus non intellectus adhuc exponitur. Ἥμενον ἀμᾶν. Κάθεσθαι. Sedere. Deſidere. Οὐχ ἕδος. Χαλκήϊος Θῶκος. Λέσχαι. Stationes. Athenienſium garrulitas et nimium nouarum rerum ſtudium. Λεσχῶν multitudo Athenis. προσλέγειν κακὰ. Δεικνύειν. Oſtendere. Μέμυκε γαῖα. Orpheus emendatus. Καλιαί.

v. 469. Ἔνδρυον ἑλκόντων μεσάβῳ] Lege ex vtroque MS. μεσάβων. Iam olim de lectione huius loci incertos animi fuiſſe viros eruditos, qui in hoc Scriptore non negligenter ſunt verſati, Proclus oſtendit, qui vtramque lectionem affert et exponit. Vulgatam vt tueatur ibi vide. De hoc noſtra ſic diſputat: Ἑλκόντων μεσάβων] (ſic lege ex MS. Gudii, vulgo male μεσάβῳ) τὰ μέσσαβα μεσσάβων, λέγονται δὲ αἱ τῶν ζυγῶν γλυφαί. Καὶ ὁ Καλλίμαχος· μέσσαβα βοῶν ὑποδύς. Ἑλκόντων τῶν βοῶν τὸ ἔνδρυον τῶν μεσσάβων, τὸν ζυγὸν ἐν ᾧ αἱ γλυφαὶ, ἔνθα οἱ αὐχένες τῶν βοῶν δέδενται. Sed melior hoc loco Tzetzes: Εὔχε τῇ χθονίῳ εἱμαρμένῃ ὅταν ἄρξῃ ἀροτριᾶν, καὶ οἱ λῶροι τῶν ζυγοῦ ἕλκωσι τὸν ῥυμὸν δηλονότι τῶν βοῶν κινουμένων. *Precare terreſtrem Prouidentiam cum inceperis arare, et lora iugi traxerint temonem, bobus ſcilicet mouentibus.* Eſt enim μέσαβον et μέσσαβον lorum quo boues alligantur temoni. Pollux I, 13: Ὁ πλατὺς ἱμὰς ὁ τῷ ζυγῷ παρεναπτόμενος ἐχέβοιον, καὶ μέσαβα, καὶ μέσαβον (ſic lege ex MS) καλεῖται. καταλαμβάνουσι δὲ αὐτὸν ὅταν περιειλῶσιν εἰς τὸ τῶν ζυγοῦ τρύπημα, κερκίδα ξυλίνην ἐμβαλόντες ἣ καλεῖται ἔμβρυον ἢ ἔνδρυον. *Lorum latum iugo adnexum vocatur* ἐχέβοιον, et μέσαβοι, et μέσαβον, *quo vtuntur cum in iugi foramen immittunt paxillum ligneum, quem* ἔμβρυον *aut* ἔνδρυον *vocant.* Valde appoſite ad hunc locum. Sane ἔνδρυον Proclus quoque δρύϊνον παασσαλίσκον quernum paxillum exponit, qui infigitur foramini iugorum ne lora, quae temonem trahunt et boues illi alligant, excidant.

Pleriſque tamen eſt ipſe ἰσοβοσὺς, ſeu ἑυμός. Sed, puto, συνεκδοχικῶς, vt poſtea temo pro ipſo aratro.

v. 471. Εὐθημοσύνη γὰρ ἀρίζη] Vterque codex εὐθυμοσύνη, ſicut et ſequente verſu κακοθυμοσύνη, qui tamen non ſunt ſequendi. Nec Latini Interpretes, qui imperitiſſime vertunt *induſtria*, et *ignauia*. Diu eſt quod non ſolum Proclus, ſed viri etiam noſtrae aetatis doctiſſimi clamarint, εὐθημοσύνην eſſe concinnam rerum diſpoſitionem, cum omnia recte et ordine geruntur et collocantur; κακοθημοσύνην vero ordinem confuſum, cum res male digeruntur, nihil via et ratione agitur, nihil loco fit. εὐθήμονες, qui omnia bene et ordine disponunt. Aeſchylus Choëphoris:

Δμωαὶ γυναῖκες δωμάτων εὐθήμονες.
Ancillae domum ordinantes.

Scholiaſtes antiquus: Τοῦτ' ἐστιν ὑπηρέτιδες εὖ τιθεῖσαι τὰ κατὰ τὸν οἶκον. Vide viri ſine dubitatione doctiſſimi P. Leopardi Emendat. lib. V. cap. 2. In eodem verſu in MS. I. legitur σπέρμα καταιρύπτων.

v. 476. Βιότοιο ἐρεύμενον] Si Moſchopuli interpretatio accipienda legendum ἐρευγμένον. Tradit enim Heſiodo poſitum eſſe pro ἐρευγόμενον. Idque eſſe abundantem, ab ἐρευγῇ quod ſignificet copiam diuitiarum, per translationem a ſtomacho petitam, qui non ructet niſi cibo ſit repletus. Sed haec perquam dura eſt translatio et inconcinna. MS. Voſſianus legit βιότου αἰρεύμενον, *victu fruentem*. Quae quin vera Heſiodi lectio ſit nullus dubito. Eſt conſtructio Attica, vt ἔφαγε τοῦ ἄρτου, qua lectionem vulgatam etiam tuetur Moſchopulus. Videtur confirmare Proclus, qui ἐκ πόνων ἔξεις καρπούς, ſicut et Tzetzes, qui μεταλαμβάνοντα τοῦ βιότοιο καὶ τῆς ζωῆς exponit, quamuis apud hos etiam legatur ἐρεύμενον.

v. 477. Εὐοχέων] Repone ex Proclo, Moſchopulo, Euſtathio, et antiquioribus nonnullis editionibus, εὐοχθέων, bene inſtructus cibis. Vidit et D. Heinſius et Iſaacus Caſaubonus ad Athenaeum.

v. 479. Εἰ δέ κεν ἠελίοιο τροπαῖς ἀρόῃς] Per ἠελίοια τροπὰς hic intelligi χειμερινὰς liquido conſtat. Vertendum ergo: *ſi brumis araueris*. Cic. II. de Nat. Deorum c. 7. *Solis acceſſus diſceſſuſque ſolſtitiis brumiſque cognoſci*. Veteres ſolſtitium aeſtiuum κατ' ἐξοχὴν ſolſtitium dicunt: quod vero vulgo hibernum ſolſtitium appellatur, melioris aetatis Scriptores appellant *brumam*.

v. 480. Ἥμενος ἀμήσεις] Ἥμενον ἀμᾶν non eſt, quod omnes Graeci Latinique volunt, ſedere in metendo propter culmorum raritatem et breuitatem. Non vidi Interpretem, qui

hunc

hunc locum intellexerit. Ἦμενον ἀμῇν est tempore messis, cum alii occupantur et exercentur in demetendis et congerendis frugibus, otiosum esse, nihil habere quod agas, quia ager nullos tulit fructus ob serotinam arationem. Graecis enim et Latinis *sedere* est otiosum esse. Demosth. Philipp. II. πολὺ γὰρ πλείας ἀφορμὰς εἰς τὸ τὴν παρὰ τῶν Θεῶν εὔνοιαν ἔχειν ὁρῶ ὑμῖν ἐνούσας ἢ ἐκείνῳ· ἀλλ' οἶμαι καθήμεθα ἀδὲν ποιοῦντες. *Plures occasiones rei bene gerendae se nobis offerunt quam Philippo, quae sunt significationes beneuolentiae Deorum erga nos. sed sedemus, vt video, nihil molientes.* Non longe post: Τὰς μὲν ἄλλας σεσώκατε πολλάκις πάντας, καὶ καθ' ἕκαστον ἐν μέρει. τὰ δὲ ὑμέτερα αὐτῶν ἀπολωλεκότες κάθησθε. *Alios plerumque vniuersos ac singulos conseruastis, nunc amissis vestris sedetis.* Bacchylides: ἀδ' ἕδρας ἔργον ἀδ' ἀμβολᾶς. *Non est sedendi tempus et cunctandi.* pro quo Homerus ἐχ' ἕδος, *non est sedendi tempus.* Iliad. ω.

— — Ἠῶθεν γὰρ
Θήσονται περὶ ἄστυ μάχην ἐλίκωπες Ἀχαιοί.
Ἀσχαλόωσι γὰρ οἵγε καθήμενοι, ἀδὲ δύνανται
Ἴσχειν ἐσσυμένως πολέμοιο βασιλῆες Ἀχαιῶν.

Mane autem committent pugnam circa vrbem nigris oculis Graeci. Hi enim indignantur sedentes, neque possunt continere cupidos pugnandi Graecorum reges. Cic. pro Rosc. *Cum iam proscriptionis mentio nulla fieret, cum etiam ii qui antea proscripti erant, sederent, nomen refertur in tabulas S. Roscii.* Id. in Pison. *An potest vlla esse excusatio non dicam male sentienti, sed sedenti, dormienti in maximo reipublicae metu consuli?* In Verr. *Quid sedes Verres? quid spectas?* Lib. XVI. epist. ad Fam. 3. *Iis enim ventis istinc nauigatur, qui si essent, nos Corcyrae non sederemus.* Sic et *desidere*, et *residere*: hinc *deses*, *reses*, *desidia*. Terent. *Frustra vbi totum desedi diem.* Sueton. Iul. *A quo ad arcessendam classem in Bithyniam missus, desedit apud Nicomedem.*

v. 485. Εἰ δέ κεν ὀψ' ἀρόσῃς] MS. I. ἀρόσεις.

v. 490. Οὕτω καὶ ὀψαρότης πρωτηρότῃ ἰσοφαρίζοι] MS. πρωαρηρότι ἰσοφαρέζοι. MS. II. ἰσοφαρίζει. Scribendum, ἰσοφαρίζοι quod et Guietus monuit.

v. 493. Πὰρ δ' ἴθι χάλκειον θῶκον] Interpretes: *Praeteri autem aeneam sedem.* sed vertendum: *officinam aerariam*, seu *ferrariam* quae omnibus patebant, in quibus solebant pauperes confabulari, quin et dormire. Homerus Odyss. σ. vocat χαλκήϊον δόμον, vbi Melantho ad Vlyssem, quem pro mendico habebat:

Οὐδ' ἐθέλεις εὖδειν χαλκήϊον ἐς δόμον ἐλθὼν
Ἠέ που ἐς λέσχην.

Non vis cubitum ire in fabri ferrarii officinam, aut aliquam tabernam. Vide ibi Euſtath. Θῶκος enim hic idem eſt quod δόμος, officina, táberna, locus vbi commoramur. Noſter alibi:

Φεύγειν δὲ σκιερὰς θώκας καὶ ἐπ' ἠῶ κοῖτον.

Fuge opacas domos et matutinum ſomnum. Hinc θωκεῖν eſt commorari in aliquo loco. Heſych. θωκεῖ, κάθηται, ὁμιλεῖ. Λέσχαι ſunt porticus, baſilicae, tabernae, aliaque loca publica in quibus otioſi confabulandi cauſa conueniebant. Latini vocant ſtationes. Plin. II, ep. 9. *Prenſo amicos, ſupplico, ambio domos, ſtationeſque circumeo.* Sueton. Neron. 37. *Saluidieno Orfito obiectum eſt, quod tabernas tres de domo ſua circa forum ciuitatibus ad ſtationem locaſſet.* Poſterioribus temporibus ſcholas dixerunt, vt multis docet Vir ſummus, Thomas Reineſius ep. 36. ad Rupertum. Tales λέσχας et ſtationes Athenis trecentas et ſexaginta fuiſſe Proclus ad hunc locum teſtatur. Quod nemo mirabitur qui meminerit Atticos fuiſſe valde garrulos, nouaque audiendi praecipue de aliorum vita et rebus percupidos. Dicaearchus ἐν βίῳ ἑλλάδος. Οἱ μὲν Ἀττικοὶ περίεργοι ταῖς λαλιαῖς, ὑπαλοι, συκοφαντώδεις, παρατηρηταὶ τῶν ξενικῶν βιῶν. *Athenienſes ſunt valde dediti inanibus confabulationibus, occulti, ſycophantae, exploratores vitae aliorum,* quod confirmant egregie verba Lucae in Actibus Apoſtolorum. Ἀθηναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον εὐκαίρουν ἢ λέγειν τι καὶ ἀκούειν καινότερον. *Athenienſes autem omnes et inquilini peregrini nulli alii rei, vacabant, niſi aut dicendis aut audiendis rebus nouis.* Probo vero hic lectionem, quam ex antiquo codice primus prodidit G. Canterus, ἐπαλέα λέσχην. Eam agnoſcit quoque codex Voſſianus primus cum interpretatione θερμὴν φλυαρίαν.

v. 499. Κακὰ προσλέξατο θυμῷ] Latini Interpretes in recentioribus editionibus: *animum ſuum increpat.* perabſurde. quanto rectius antiquiores: *mala verſat in animo.* Προσλέγειν κακὰ eſt κακὰ ἐννοεῖν ἐν ἑαυτῷ ψυχῆς, vt recte Graeci magiſtri. nimirum cogitare de furtis, latrociniis, ſacrilegiis aliisque malis vitam tuendi artibus, ad quas compellit paupertas, quae *crimina ſuadet ingeniis*, vt Claudianus ait. Sicut autem λόγος, λέγω, διαλέγομαι, φράζω, φημὶ, ſic et προσλέγω, non ſolum de oratione, ſed et ratione et cogitatione dicuntur.

v. 502. Δείκνυε δὲ δμώεσσι] Praeclare D. Heinſius docuit δεικνύειν hic eſſe *dicere.* Sic et Latinis *oſtendere.* Cic. V. ad

ad Fam. 12. *Cum mihi saepe ostenderis te accuratissime nostrorum temporum consilia et euentus litteris mandaturum.* hoc est, dixeris, declaraueris. lib. IV. ep. 1. *Eadem omnia quae a te de pace et Hispaniis dicta sunt ostendi me esse dicturum.* Lib. I. ep. 9. *In eo ipso quod te ostendis esse facturum*, h. e. dicis, scribis. Sallust. Iugurth. 30. *Multa superba et crudelia facinora nobilitatis ostendere.* commemorare. C. Nepos Epaminond. *Micythus Epaminondam conuenit, et causam aduentus Diomedontis ostendit.* pro θέρεος MS. I. θέρες.

v. 503. Ποιεῖσθε καλιὰς] Est exstruite aedes, tuguria. καλιαὶ enim et καλιοὶ sunt aediculae, casae. sic et supra v. 305.

Ὡς κέ τοι ὡρείῃ βιότῳ πλήθωσι καλιαί.

Vt tibi aestate collecto victu impleantur tuguria. Quamuis proprie ibi dici de horreis Veteres notent. Hesych. Καλιοί. τὰ εὐτελῆ οἰκήματα. Idem: οἱ μικροὶ οἶκοι καλιαὶ καὶ καλίδια. Vulgo *nidos componite* vertunt. Noui apud Latinos interdum etiam nidos dici tenuiores aedes, et quosuis secessus, sed in versione praestat propriis vti vocabulis.

v. 508. Μέμυκε δὲ γαῖα] Hunc locum optime expositit vetus Scholiastes Nicandri ad Theriacῶν v. 626. qui contendit μέμυκε hic esse clauditur, constringitur gelu terra, ἐπειδὴ πάντα ἐν χειμῶνι συνεσχλμένα εἰσὶ καὶ ἠσφαλισμένα. quod omnia hyemis tempore clausa et constricta frigore rigeant. Vide Proclum quoque ad hunc locum. Orpheus in descriptione hyemis, quam Hesiodum hic aiunt esse imitatum:

Πολλαὶ ἀρχνόθεν καὶ ἐπαρτέες ἐκ νεφελάων
Τῆμος ἐπόρνυνται, φηγοῖς καὶ δένδρεσιν ἄλλοις
Οὐρεσί τε, σκοπέλοις τε, καὶ ἀνθρώποις ἐρι-θύμοις
Πηγυλίδες, καὶ ἔσονται ἀμειδέες. αἱ δὲ γὰρ ὄντως
Τρυχεσιν καὶ θῆρας ἐν ἔρεσιν, ἠδέ τις ἀνδρῶν
Προβλώσκειν μεγάρων δύνανται κατὰ γυῖα δαμασθεὶς
Ψύχεϊ λευγαλέῳ. πάχνη δ' ὑπὸ γυῖα μέμυκε.

Multa de coelo et crebra ex nubibus. Tunc incidit fagis et aliis arboribus montibusque et rupibus et hominibus moestis glacies, et erunt adspectu tristes. Illa enim affligit et animalia in montibus, neque mortales prodire ex aedibus possunt, quia membra vruntur frigore acri, geluque membra constringuntur. In tertio versu scripsimus ἀμειδέες. sicut apud Poetam ἀμείδητοι νύκτες, tristes noctes. Latinis, tristis hyems. vulgo legitur sine sensu: ἀμειβέες. Sed hoc vitium D. Heinsium quoque deprehendisse postea cognoui.

v. 510. Πιλνᾷ] MS. I. πιλδνᾷ, II. Codex: πιτνᾷ. quod non improbem. Hinc πιτνὰς apud Homerum, teste Eustathio,

thio, eſt προσπίπτων. Et πιτνέω. Heſych. πιτνεῖ, πίπτει, ἐκτείνει.

v. 513. Ἀλλά νυ καὶ τῶν ψυχρὸς ἐὼν διάησι] Non intellexerunt huius loci ſenſum interpretes, cum vertunt: *quas nihilominus frigidus exiſtens perflat.* Verte: *ſed et has frigidus valde perflat.* Τῶν hic vt ſaepe apud Poëtas pro τούτων. Quod et Moſchopulus monuit et auctor gloſſarum ineditarum codicis Voſſiani. Δασύτερνα et τανύτριχα vulgo interpretantur *hirſuta.* Sed Latinis non dicuntur hirſuta quae villoſas habent cutes, ſed quae ſetoſas, vt porcorum, aprorum, echinorum. Cic. de Nat. Deorum: *Quarum animantium aliae coriis tectae ſunt, aliae villis veſtitae, aliae ſpinis hirſutae.*

CAPVT XII.

Ἐπητανόν. Ἀνόσεος. Κυάνεος niger. Πανέλληνες. Μυλιᾶν, Μαλκιᾶν. Cratis correctio in Heſiodo probata. Proclus correctus. Crates Mallotes. Νὶψ. Heſiodus leuiter emendatus. Χλαῖνα, laena. Πῖλοι. Ἀρναχίδες. Pollux emendatur. Πέλυντρα. Πόδια. Ἀναξυρίδες. Σκελέαι. Rurſus Polluci duo loca reſtituta. Διφθέρα.

v. 517. Οὔνεκ' ἐπητανὰὶ τρίχες αὐτῶν] Ἐπηταναὶ τρίχες Latinis Interpretibus ſunt *annui villi.* Sed Graeci erant audiendi qui bene explicant δασεῖαι, ἀ διαλείπουσαι, συνεχεῖς, villi denſi, ſpiſſi. quibus opponuntur rari. Ἐπητανὸς ſaepe eſt affluens, copioſus. Heſych. Ἐπητανόν, συνεχὲς, ἀδιάλειπτον, παρατεταμένον διὰ παντὸς τοῦ χρόνου, δαψιλές. Homer. Ὀδυσσ. δ.

Ἀλλ' αἰεὶ παρέχεσιν ἐπητανὸν γάλα θῆσθαι.
Sed ſemper praebent copioſum lac mulgendum.

Ὀδυσσ. ϑ.

— — λίην γὰρ ἀεικελίως ἐδαμάσθην
Κύμασιν ἐν πολλοῖς, ἐπεὶ ἀ κομιδὴ κατὰ νῆα
Ἦεν ἐπητανός.

Miſerrime vexatus in fluctibus immenſis, quoniam commeatus abundans non erat in nauibus. Vide ad vtrumque locum Euſtathium.

v. 520. Ἔντοσθε Φίλη παρὰ μητέρι μίμνει] MS primus: ἔντοσθεν μίμνει παρὰ μητέρι κεδνῇ.

v. 523. Νυχίη καταλέξεται ἔνδοθεν οἴκου] MS. I. Μυχίη καταλέξεται ἔνδοθι οἴκου. quod non improbem. Μυχίη MS. gloſſae

gloſſae eiuſdem libri exponunt ἔνδοτος. Nimirum μυχίη eſt quae ἐν μυχῷ δόμων, vt Homerus loquitur, in interiore aedium parte verſatur, quae Graecis dicitur θάλαμος, παρθενὼν et Gynaeconitis. Hinc ἐκ θαλάμης παρθένος Theocrito eſt virgo, quae in thalamo verſatur, innupta puella. Stat. I. Theb.

Nec mora praeceptis cum protinus vtraque virgo
Arcano egreſſae thalamo.

quo nemo accedit niſi propinqua cognatione coniunctus, vt C. Nepos ait. Sic et Proclus legiſſe videtur, qui exponit εἴσω μυχῶν τῆς οἰκίας παρθενευομένην.

v. 524. Ὅτ' ἀνόσεος ὃν πόδα τένδει] Antigonus Caryſtius in παραδόξων συναγωγῇ, cap. 25. legit τέμνει. Ὁ δὲ πολύπους, inquit, ἐν τῷ χειμῶνι τὰς πλεκτάνας αὐτὸς κατεσθίει· τοῦτ' ἐστὶν

Ἤματι χειμερίῳ ὅτ' ἀνόσεος ὃν πόδα τέμνει.

Polypus hyeme ſuos comedit cirros. Hoc ſignificat: Tempore hiberno quando exoſſis Polypus ſuum pedem arrodit. Quod Heſiodus πόδα πολύποδος, hoc Antigonus πλεκτάνας nominat, Philes vero et Aelianus πλοκάμους. Inde prouerbium cuius Heſychius meminit: Πολύποδος δίκην αὐτὸς ἑαυτὸν καταφαγών. Obſeruatu vero dignum eſt quod notauit Moſchopulus ἀνόσεον eſſe Lacedaemoniorum vocem, ſicque eos appellaſſe πολύποδα.

v. 527. Κυανέων ἀνδρῶν] Κυάνεος quidem proprie eſt caeruleus, ἀρανοειδὲς χρῶμα. Κυανὸς enim eſt color caeruleus: ſed ſaepe etiam ponitur pro nigro. Heſych. Κυάνεον μέλαν. Κυανέη, μέλαινα, Φαιά. Dionyſius Characenus v. 586.

Μέσφ' ἐπὶ κυανέας νοτιὴν ὁδὸν αὖτις ἐλάσσῃ.

Donec ad nigros (Aethiopes) *auſtralem viam rurſus confecerit.* De Indis v. 1112.

Τῶ γαίης ναίεται μὲν ὑπὸ χρόα κυανέῃσι
Θεσπέσιον λιπόωντες.

Quare terrae habitatores quidem corpore ſunt nigro mire pingues.

v. 528. Πανελλήνεσσι] Non vertendum vniuerſis Graecis, vt vulgo; ſed ſimpliciter Graecis. Πανέλληνες enim tempore Heſiodi, Homeri, Archilochi appellabantur Graeci ad differentiam Ἑλλήνων proprie ſic dictorum. Hellenes autem tum temporis dicebantur Phthiotidis incolae, quod nomen acceperunt ab Hellene Deucalionis filio, qui illius partis Theſſaliae Rex fuit. Ante hunc nominabantur Γραῖκοι, quod Latini retinuerunt. Hinc Homerus Achillis populares et ſubiectos vocat Myrmidones et Hellenes. Achilles autem imperabat Phthiotidi. Hi itaque cum proprie dicerentur Ἕλληνες,

reliqui Graeciae populi dicti sunt Πανέλληνες. Vide Thucydidis prooemium, Strabonem lib. VIII. Apollodor. lib. I. Biblioth.

v. 530. Λυγρὸν μυλιόωντες] Suidas: μυλιόωντες, θρηξάντες. Proclus: διεσραμμένοι καὶ συγκυφθέντες ὑπὸ τῆς κρύος. Vt apud Phaedrum: *Musca contracta frigore.* Alii tamen omnes μυλιᾶν putant esse κινᾶν καὶ συγκρούειν ὀδόντας ἀπὸ τῆς ψυχρότητος, quod Matthaeo est βρυγμὸς ὀδόντων. Tertulliano *frendor dentium.* Sed frigus ferarum aeque vt hominum dentes collidere quis vidit, quis tradit? Mallem itaque cum Crate legere μαλκιόωντες. Μαλκιᾶν, μαλκεῖν, μαλκείειν est frigore rigere, διὰ ψύχος μὴ ἔχειν εὐκινήτῳ δυνάμει χρήσασθαι. Vt Etymologici magni auctor exponit. Aratus:

— — Τότε δὴ κρύος ἐκ Διὸς ἐξὶ
Ναύτῃ μαλκιόωντι κακώτερον

Vertit Caesar Germanicus:

Tunc rigor, aut rapidus ponto tunc incubat Auster,
Tarda ministeria. et nauris tremor alligat artus.

Ad hanc quoque lectionem puto pertinere Procli expositionem illam, διεσραμμένοι καὶ συγκυφθέντες. Sic lege, non συγκαφθέντες. Apud eumdem corrupte quoque legitur Ισοκράτης, pro Κράτης. Cratis enim Mallotae Grammatici Pergameni celeberrimi, qui Aristarchi aemulus fuit et perpetuus aduersarius, haec est lectio, non Isocratis. Etymologici Magni auctor: Μυλιόωντες. Ἡσίοδος τὰ χείλη κινοῦντες, ἀπὸ τῆς ψυχρότητος ἢ συνάγοντες, ἢ τὰς μύλας συγκρούοντες. Κράτης δὲ γράφει μαλκιόωντες. Ἔστι δὲ τὸ διὰ ψύχος μὴ ἔχειν εὐκινήτῳ δυνάμει χρήσασθαι.

v. 535. Νίφα λευκὴν] Omnes tradunt, νίφα dici per ἀποκοπὴν pro νιφάδα, quod mihi nulla ratione probatur, Non dubito esse accusatiuum verum obsoleti nominatiui νίψ, νιφὸς, vnde Latinum *nix.* Hoc quidem nomen interiit vt infinitae aliae omnium fere linguarum origines, de quibus vide eruditam diatriben doctissimi Christiani Daumii nostri. Ab hoc antiquato νίψ est νίφω, et νιφοβλῆτες Ἄλπεις in Antholog. Alpes niue conspersae.

v. 537. Χλαῖναν τε μαλακὴν] MS. II. χλαῖναν μὲν μαλακὴν. Sic metro consulitur: Glossae MS. exponunt ἱμάτιον παχύ. recte. Latinis dicitur laena non chlaena, vt Hesiodi Interpretes. Erat vestimentum crassius quo vtebantur ad arcendos imbres et frigus. Varro IV. de L. L. *Laena quod de lana multa. Duarum enim togarum instar: vt antiquissimum mulierum ricinium, sic hoc duplex virorum.* Sed in veriuerbio

labitur

labitur Romanorum doctissimus. Est enim laena a Graeco χλαῖνα, sine dubio, abiecto χ, sicut ab antiquo γλὰξ γλακτὸς est lac.

v. 541. Βοὸς ἴφι κταμένοιο] Omnes Graeci recte exponunt bouis nec senio nec morbis confecti, sed qui in ipso robore et flore aetatis vi occiditur, cuius corium calceis, qui non facile deteruntur, et contra frigus maxime muniunt, sit aptissimum. Sic apud Homerum *ἰμὰς βοὸς ἴφι κταμένοιο, lorum bouis vi occisi.* Rationem reddit Plutarchus II. Sympos. nimirum pelles animalium ferro iugulatorum esse tenaciores, nec tam flaccidos ac tam facile rumpi, quam pelles animalium quibus morbus aut senectus mortem attulit. Veteres ex crudo corio calceos conficiebant, Latinis perones dicuntur.

v. 542. Πίλοις ἔντοσθε πυκάσας] Quis non miretur stuporem Interpretum, qui reddunt: *pilis intus condensans.* Quis vmquam fando audiuit πῖλος Latinis significare pilum? πῖλοι sunt lanei calcei, qui sub peronibus inducebantur ad arcendum frigus. Latinis dicuntur *vdones.* Vlpianus II. de auro et argento legato: *Alia causa est vdonum, quia vsum calceamentorum praestant.* Domi nimirum cum non prodirent; sicut et soleae. Alioquin calcei cum prodirent in publicum semper superinducebantur a Romanis, vt ostendit Salmasius ὁ πάνυ ad Lampridium. Sunt etiam laneae fasciae pedules, vt inferius ostendemus. Quicquid enim ex lana coactili conficiebatur dicebatur πῖλος. Tam capitis tegumentum, vt statim v. 546. quod hinc Latinis etiam pileus dicitur, quam pedum. De pedulibus Lucian. Ῥητόρων διδασκάλῳ· ἢ ἐμβὰς Σικυωνία πίλοιο τοῖς λευκοῖς ἐπιπρέπουσα. *Sicyonius calceus albis decorus soccis.* Pollux VII, c. 33, sect. 4. Οὐ μόνον ὁ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν ἐπιτιθέμενος πῖλος ἅτως ἐκαλεῖτο, ἀλλὰ καὶ ὁ περὶ τοῖς ποσὶν, ὡς δηλοῖ Κρατῖνος ἐν Μαλθακοῖς λέγων· λευκὰς ὑπὸ ποσὶν ἔχων πίλας. Ὅ τε Πλάτων ἐν συμποσίῳ· Καὶ ἀρνακίδας τοῖς πίλοις προσίθησιν, ἐνειλιγμένον τὰς πόδας εἰς πίλας τε καὶ ἀρνακίδας. *Non solum quod capiti imponitur* πῖλος *dicitur, sed et quod pedibus inducitur, vt Cratinus ostendit in* μαλθακοῖς. *Albos sub pedibus calceos laneos habens. Sed et Plato in symposio etiam* ἀρνακίδας *cum* πίλοις *coniungit: Inuolutum pedes in calceos laneos et agninas pelles.* Sic lege. Ἀρνακίδες erant calcei ex pellibus agninis (ἀρνακὶς enim est agnina pellis cum ipsa lana) quibus hyeme vtebantur, sicut πῖλοι ex lana coactili. Vdones apud Martialem lib. XIV. ex hircinis pilis confecti narrantur:

Non bos lana dedit, sed olentis barba mariti,
Cinyphio poterit planta latere sinu.

Cinyphius

Cinyphius finus eſt calceus ex caprinis pilis contextus. Πίλας Aeſchylus et Sophocles dixerunt πέλυντρα, Critias πόδια. Pollux VII, 22. Ἃ δὲ πόδια Κριτίας καλεῖ, εἴτε πίλας οἰητέον, εἴτε ἐνειλήματα ποδῶν, ταῦτα πέλυντρα καλεῖ ἐν Φοινίσσαις Αἰσχυλος.

Πέλυντρ' ἔχεσιν εὐθέτοις ἐν ἀρβύλαις,

Τὰ δὲ πέλυντρα εἶδος ὑποδήματος, ὥσπερ τὰ πόδια, ἃ ταῦτα ἦν ταῖς ἀναξυρίσιν, ἃς σκελέας ἔνιοι ὀνομάζεσι. Κράτης δὲ ἐν ἑορταῖς ἔφη· Καὶ δὴ πόδια τριμίτινα. Sic hunc locum partim ex MStis, partim ex coniectura reſtitui, qui corruptus eſt in editis libris. Confundit Pollux hoc loco crurales faſcias cum pedulibus. ἀναξυρίδες et σκελέαι ſunt proprie crurales faſciae, πῖλοι vero, πέλυντρα, πόδια, pedules. Idem Pollux lib. X, cap. 11. Ἃ δὲ ὑπεῖναι δεῖ πόδια, πίλας, πέλυντρα. ἔτως γὰρ Σοφοκλῆς τὰ πόδια καλεῖ· τὰς δὲ περὶ τοῖς ποσὶ πίλας ὁ Πλάτων μονον ἐν συμποσίῳ Φήσας, ἐνειλιγμένον τὰς πόδας εἰς πίλας τε καὶ ἀρναχίδας, ἀλλὰ καὶ Κρατῖνος ἐν Μαλθακοῖς· Λευκὰς ὑπὸ ποσὶν ἔχων πίλας· ἔξεσι δὲ εἰπεῖν καὶ πλεκτὰς πίλας. καὶ ἐπὶ τῶν ὀνομαζομένων ἐδώνων πίλας τριμίτας, Λυσίππε εἰπόντος ἐν Βάκχαις. ἀλλὰ τρίμιτός ἐσι πλεκτός. Sic iſtum locum ex ſuo optimo Codice legendum eſſe, qui grauiſſimis mendis et lacunis miſere foedatus eſt in editis libris, oſtendit mihi nuper Vir Maximus et vndiquaque eruditiſſimus Iſaacus Voſſius. Verum poſtquam haec fuerunt edita, de his Polluei locis eruditiſſimam ad me ſcripſit epiſtolam, quae cum multa doceat exquiſita, non poſſum non eam tecum communicare. Cum vtrumque locum in optimo ſuo Codice ſic legi oſtendiſſet, vt a me editus eſt, niſi quod in priore pro εἴτε πίλας οἰητέον ſcribatur εἴτε αὐτὰ οἰητέον, et pro ἃ ταῦτα ἦν, ταυτὸν ἦν. et pro πέλυντρα, πέλυτρα, ſubiicit: Cudones vel vdones apud Veteres pro eadem re accipi recte notat Salmaſius, verum non recte a cudendo hoc vocabulum arceſſit, cum ſit Graecum, et Graecam habeat originem. Ab οἷς eſt οἷα vel ὦα vel ὄα pellis ouina, et pro ὦα vero addito vt ſaepe κ, dicitur etiam κῶα, vel κῶας, vel κώς. A κὼς vero eſt diminutiuum κώδιον, κωδία, et κωδίς, et amplificatum κώδων vel κέδων, pro quo etiam ὤδων, et ἔδων reperitur, vnde Latinum cudones, vdones, ſeu odones dixere, idque promiſcue; cum κ aut c initiale non in barbaris tantum, ſed etiam in multis Graecis Latiniſque modo adſit, modo vero abiiciatur, quemadmodum etiam agnoſcit Salmaſius. De πελύτρων vocabulo ſic ſentio, eſſe id eiuſdem naturae ac originis ac ſit ἔλυτρον. In multis enim ſolet τὸ π loco τοῦ δίγαμμα affigi, vt ἡλίκος πηλίκος, ἤγανον πήγανον, ἀλαιὸς παλαιὸς,

πελλαιὸς, et infinita iſtiuſmodi. Eſt autem ἔλυτρον integumentum, inuolucrum, σκέπασμα etc. ab ἑλύω ſeu εἰλύω involuo. Eodem referri debent πελλυταὶ et πελλυσαὶ, licet Heſychius habeat πελλασαὶ, quae ſunt talaria ſeu faſciae curſorum, quibus ad compeſcendam talorum extorſionem pedes muniebant. Vt enim ἔλυτρον et ἔλυσρον dicitur, ita quoque πελλυταὶ et πελλυσαὶ dicuntur ab εἰλύω et εἰλύσσω. Reddi debet hoc vocabulum Ariſtoteli in Problematis ſect. XVI. quaeſt. 4. vbi quaerit cur non tantum rotundae, ſed et quaecumque rectilinea in terram cadentia ad aequales vtrimque reſiliant angulos. Dicit enim id fieri καθάπερ τοῖς τε ξυρεμένοις τὰ σκέλη συμβαίνει καὶ ὧν τὰς κολύθρας ὑφαρπάζεσι. Quae vulgo ſic vertunt, *vt his accidit quibus aut pars inferior radatur, aut coloi violantur.* Vnde nullum niſi ridiculum efficias ſenſum. Omnino ſic erat ſcribendum, καθάπερ τοῖς δὲ συρομένοις τὰ σκέλη συμβαίνει, καὶ ὧν τὰς πελύτρας ὑφαρπάζεσι. *Quemadmodum contingit loripedibus, et illis quibus* (inter lauandum) *talaria ſurripiuntur.* Vide locum integrum et fateberis omnia plana fieri ſi ſic legamus, fruſtraque ſe hic torquere Interpretes et mathematicos. Οἱ συρόμενοι τὰ σκέλη aliter Graecis dicuntur σαραπόδες non ἀπὸ τῦ σύρειν τὼ πόδε, vt habet Diogenes Laertius in Pittaco, neque ἀπὸ τῦ διαστρεπτὰς τετάσιν διεξῶτας ἔχειν τὰς τῶν ποδῶν δακτύλους, vt putat Galenus, ſed ἀπὸ τῦ σαρῶν ποσὶ, pedibus enim tamquam ſcopis verrunt pauimentum quidam loripedes. Tales praecipue multi reperiebantur inter Aethiopes et Aegyptios, non propter neruorum imbecillitatem, neque etiam propter eam cauſam, quam memorat Ariſtoteles eodem ſcripto ſectione XIV. quaeſt. 4. ſed propterea quod illis vel tali, vel genuum patellae incidebantur, vt nempe fugae ſpes praeriperetur illis qui mallent pedibus quam manibus operari. De talis coniicio, de genuum patella teſtem do Origenem qui in Philocalia ſcribit, morem fuiſſe quibuſdam Aethiopibus τὰς κόγχας τῶν γονάτων περιαιρεῖσθαι. Commode hinc intelligi poſſunt verba Petronii de Aethiopibus: *Age numquid et crura in orbem pandere poſſumus, numquid et talos ad terram deducere.* Iſta nempe Aethiopica mancipia, quibus genuum conchae erant ablatae, poterant crura in vtramque partem in circulum mouere, iiſque non nates modo, ſed et ventrem pulſare. Quod ſi illis tali inciderentur iam quoque poterant plantas pedum ſimiliter in orbem mouere, et ſurſum ad crura adducere, et ſupinatis plantis ſupra ſolos ambulare talos. Firmandis autem et continendis talis maxime conducebat talarium genus quod draco dicebatur. De his et

aliis

aliis talarium generibus multa hactenus ignota possim tibi scribere, verum iis colligendis et digerendis oportunius forsan sese offeret tempus. Haec vir ille summus. Vides etiam Sophocli hic tribui πέλυντρα, quae superius tribuit Aeschylo. Apud Hesiodum nostrum πῖλοι sunt ἐμπίλια, fasciae pedules ex lana coactili, quibus etiam Romani vsi sunt, sed sero. Varro enim affirmat calceamenta sine fasciis sumi solita se puero. Latinis etiam dicuntur *empilia*. Vlpianus l. 25. D. de auro et argento leg. §. 4. *Fasciae crurales peduleſque et impilia vestimenta sunt, quia partem corporis vestiunt.* Πιλεῖν et ἐμπιλεῖν est condensare, cogere, coactilia facere; vnde πῖλος et *impilia*, quam vocem male iuris Interpretes notant dici, quasi sine pilis. Hinc et *pilare*. Festus: *pilare et compilare sunt Graecae originis. Graeci enim fures piletas dicunt.* Hinc et *compilare* non est congerere, vt vulgo dicunt et putant, sed furari. *Compilare aedes*, furto ex aedibus aliquid auferre, quod nobis est *beſteelen*. Πῖλοι etiam dicuntur tegumenta ex lana coacta, sub quibus hyeme habitant Scythae iusti Herod. IV, 23. male ibi Interpretes vertunt *pilei*. Sic et impegerunt qui Strabonem verterunt. Nam vbi lib. XVI. legitur ῥαβδωταῖς πίλοις ridicule exponunt *virgatis pilis*, cum legendum sit ῥαβδωτοῖς σπίλοις *virgatis maculis*, vt monuit Salmasius ad Vopiscum. De πίλῳ capitis tegumento loquitur statim v. 546. Πῖλον ἔχειν ἀσκητὸν, *pileum habere bene factum*. Fuisse tales proprios Thessalis ad arcendum solis feruorem docet Eustath. ad Iliad. κ. Antiquissimis temporibus πῖλος non alium vsum capiti praestabat, quam πῖλοι, qui calceis inserebantur. Galeae enim interiores iis muniebantur, qualis ille erat galeae Vlyssis, quem acceperat a Merione, Iliad. κ. v. 265.

Μέσση δ' ἔνι πῖλος ἀρήρει.

Mediae autem inerat pileus aptatus, vbi recte antiqua scholia τὸ ἔριον πεπιλημένον, *coacta lana*. Eustathius vero ad illum locum docet omnes olim galeas lana coactili fuisse munitas, inde posteriores, cum quaeuis capitum tegumenta πίλους dicerent, Vlyssi adscripserunt pileum, quali tum vtebantur. Sic enim semper exprimitur. Ex sicut claua Herculis est insigne, sic pileus Vlyssis, vt constat ex nummis, monumentis et testimoniis Veterum. de quo Vlyssis pileo vide Albertum Rubenium, virum politissimum, de Re vestiaria lib. II, cap. 15. Primus autem Apollodorus sic pinxit Vlyssem testante Eustathio ad Iliad κ. p. 723. edit. Basil. Eustathius ad Iliad. ε. apud Veteres κυνέην appellari capitis tegumentum, quod nunc communiter dicatur σκιάδιον, et quod ab Hesiodo dicatur πῖλος ἀσκητός. Tradunt plerique capitis tegumenta veteribus Graecis

Graecis vsitata non fuisse. Eustathius ad Odyss. I. ait Latinos nudi capitis consuetudinem a priscis Graecis accepisse. Romanos enim Saturnalibus pileum gessisse, aliis diebus nudo capite incessisse, aut caput veste velasse. Apud Homerum pileum et causiam ne semel nominari. Quod verum est si pileum accipias huius generis, quali postea vtebantur, non tamen olim apud Graecos aut Latinos, nisi cum iter facerent in magno aestu, aut frigore, aut tempore pluuio. Quos pileos Romani vocabant petasos, qualis conspicitur in Mercurii simulacris. Hinc tanquam singulare notatur a Suetonio in Iulio Caesare, illum semper incessisse nudo capite cum iter faceret, *seu sol, seu imber esset.* Alioquin in Vrbe lacinia togae caput velabant. A πῖλος est πιλητὴς, *fur, deceptor*, superius v. 373. quod Aeolice dicitur pro φιλητὴς. Vide Etymol. magnum de huius vocis origine, quae inepta sunt. Sed credo antiquissima voce esse πιλητὴς, sicut Aeolica dialectus est vetustissima, pro quo leniore postea sono vsi alii Graeci φιλητὴς dixerunt. Fures autem et impostores dictos esse φιλητὰς, quod pilo siue capitis tegumento se velarent, ne facile possent agnosci. Sic Aeoles dixerunt ἀμπὶ communiter ἀμφὶ; πανὸς, alii φανὸς, lampas, lychnuchus. Latina lingua tota formata est ex Aeolica, cuius dialecti qui peritus est, facile plerarumque omnium Latinarum vocum origines inuenire potest, saepissime pro communi Graecorum φ vtitur Aeolico π. Latinis *apua*, Graecis ἀφύη. Φοῖνιξ, Poenus, et plura huius generis, quod dudum obseruauit Caninius in Hellenismo.

v. 543. Πρωτογόνων ἐρίφων] Simylus in Moreto:

— — *cinctus villosae tergore caprae.*

Hoc vestimenti rustici genus, quod ex pellibus haedinis conficiebatur, Graecis dicitur διφθέρα, vnde διφθερίαι pastores et Attici rustici talibus vestimentis amicti. Theocrito Idyll. III, 25. et v. 15. dicitur βαίτα, vbi Scholiastes docet alio nomine appellari μηλωτὴν, qui prophetarum vestitus fuit, vt ex sacris voluminibus constat. Latinis hic habitus rusticus nominatur rheno. Ouidio *pastoritia pellis.* Glossae: Segestre διφθέρα. Segestre teges erat ex segetibus primo facta, sed postea ex pellibus, quibus milites in castris, nautae et pauperiores vtebantur, vt Varro docet, et ad Varronem Iosephus Scaliger. Διφθέρα nimirum est omne vestimenti genus ex pellibus rudibus factum.

CAPVT

CAPVT XIII.

Heſiodus quinquies emendatus. Ἀλεή. Duo epigrammata in catalectis veterum Poetarum correcta. Μάκαρες. Beati. Χαλεπός. Grauis. In Virgilio lectio Seruii probata. Oceanus cur ſacer. Theocrito lux. Alcaei fragmentum elegans correctum. Πετραίη σκιά. Πέτρα antrum in rupe. Μᾶζα ἀμολγαίη. Τπερμαζᾶν. Θάλλος boum pabulum. Ἀκραὴς Ζέφυρος. Ἐπαρμένος βίος. Ποιεῖσθαι θῆτα. Facere populum. Floro lux. Facere pro gignere. Ἡμερόκοιτος.

v. 544. Ὄφρ' ἐπὶ νώτῳ] Moſchopulus: ἐπὶ ὤμω. quod rectum eſt. Quae enim induuntur dicuntur humeris iniici non tergo. Exemplorum vbique magna meſſis. Sequentia vero: ὑετῶ ἀμφιβάλη ἀλεήν. peſſime interpretantur, *pluuiae arceas teporem.* cum ſit, *pluuiae arcendae*, ſiue *praeſidium, munimentum iniicias aduerſus pluuiam.* Quod a nobis defendat pluuiam. ἀλεὴ enim eſt ἀλεωρὴ, συγκοπὴ, καταφυγὴ, vt bene magiſtri, ἀλέα vero tepor.

v. 546. Ἵν' ἄατα μὴ καταδεύῃ] Eſt per ſynecdochen dictum, ne caput tibi madefaciat. Τετὸς ἄατα καταδεύων imber perpluens caput in memoriam mihi reuocat elegantiſſimum epigramma ex catalectis veterum Poëtarum de Priapo, ſed quod aliquot mendis deformatum ſuo nitori reſtituemus.

Parum eſt, miſer quod hic fixi ſedem
Agente terra per caniculam rimas,
Siticuloſam ſuſtinens die aeſtatem.
Parum quod imos perpluunt ſinus imbres,
Et in capillos grandines cadunt noſtros
Rigentque duro barbae vincta cryſtallo.

Sic ſcribendi hi verſus. In tertio vulgo legitur: *diu aeſtatem.* In quarto: *Parum quod imi perfluunt ſinus imbres.* In ſexto: *iuncta cryſtallo.* ineptiſſime. Sed et qui duobus interpoſitis ſequuntur ex veteribus editionibus ſic ſunt refingendi:

Huc adde quod me fuſte de rudi vilem
Manus ſine arte ruſticae dolauerunt,
Interque cunctos vltimum Deos numen
Cucurbitarum ligneus vocor cuſtos.

ſed haec praeter inſtitutum et penſum noſtrum, ad quod nos reuocamus.

v. 549. Ἀλὴ πυροφόρος τέταται] MS. I. πυρφόρος ἐντέταται, cum interpretatione, σιτοφόρος ἐπιχέεται. Seleucus

leucus vero legit ἀὴρ ὀμβροφόρος obseruante Proclo. Μάκαρες hic, vt apud Latinos, *beati*, *fortunati* sunt homines copiosi, opulenti. Catullus: *O quantum est hominum beatiorum?* Dicuntur et Graecis εὐδαίμονες. Versu sequente vterque Codex et Tzetzes: ἀρυσσάμενος. Ibidem liber primus ποταμῶν αἰὲν ἐόντων. secundus autem αἰεναόντων. quod verius. Sic quoque Tzetzes. Isingrini editio proxime verum: αἰὲν ναόντων. Sic et apud Hom. Ὀδυσσ. N. v. 109. ὕδατ' αἰεναόντα, vbi quoque vulgati ἀενάοντα.

v. 554. Τὸν φθάμενος ἔργα τελέσας] Vt versus constet, repone lectionem veterem ex vtroque codice: Τὸν φθάμενος ἔργον τελέσας. Extat et apud Moschopulum.

v. 558. Χαλεπὸς προβάτοις] Noxius ouibus, vt Latinis *grauis*. Virg. III. Georg. 415.

Galbaneoque agitare graui nidore chelydros.

Sic legit Seruius et exponit, *serpentibus noxio*. Ouid. IV. Metam. v. 497.

Inspirantque graues animas.

Liu. VII, 6. *Graue tempus et forte annus pestilens erat.* Versu sequente vterque codex: καὶ πλεῖον εἴη.

v. 561. Ταῦτα φυλασσόμενος] Hunc et sequentes duos versus pro subditiciis expungendos esse censuit olim Plutarchus. Nec illos videtur agnouisse Moschopulus. Rectius sane abessent.

v. 566. Ἱερὸν Ὠκεανὸν] Omnes ἱερὸν hic esse magnum, immensum interpretantur. Non nego sic posse accipi. Verum tamen est ἱερὸν hic propriam notionem non migrare. Oceanus enim sacer erat, quia erat Deorum domicilium, Neptuni, Thetyos, Solis, astrorum, quae credebantur mare subire. Fabianus apud Senec. I. controuers. *Sacrum quidem terris natura circumfudit Oceanum.* Hinc et *dium* appellatur. Plautus apud Varronem ex emendatione Scaligeri:

— — *conferta rate inaerataque perite*
Qui dium mare eunt sudantes atque sedentes.

Sic saepe apud nostrum et alios εἰς ἅλα δῖαν. *In mare dium.* Quin et Oceanus pro Deo habebatur, Caeli et Telluris filio, patre vero Saturni et Opis. Hinc Alexander M. ei fecit tamquam Deo. Iustinus: *Expugnata deinde vrbe, reuersus in naues Oceano libamenta dedit, prosperum in patriam reditum precatus.*

v. 568. Ὀρθρογόη Πανδιονὶς] MS. II. Proclus, Tzetzes: ὀρθογόη. Sic et Hesychius et Etymologici magni auctor, Suidas tamen et MS. I. stat a vulgata. v. 570. MS. I, περιτεμνέμεν. v. 574. MS. II. ποῖται.

v. 582. Ἦμος δὲ σκόλυμος τ' ἀνθεῖ] Hoc tempus significat Theocritus Idyll. VI, 15.

Ἃ δὲ καὶ αὐτόθι τοι διαθρύπτεται, ὡς ἀπ' ἀκάνθας
Ταὶ καπυραὶ χαῖται, τὸ καλὸν θέρος ἀνίκα φρύττει.

Quae sic reddenda sunt: *Illa vero sua sponte lasciuit, quia cardui flores sunt languidi, cum pulcra aestas ardet.* Versionibus vulgatis nullus sensus. Χαῖται καπυραὶ ἀπ' ἀκάνθας, sunt *pappi volantes* Lucretii. Pappi enim sunt flores carduorum. καπυραὶ quia feruore solis flaccidae decidunt et per aërem feruntur. Elegans fragmentum Alcaei de hoc ipso tempore nobis seruauit Proclus: Οἶνω πνεύμονα τέγγε. (Sic MS. Gudii) Τὸ γὰρ ἄερον περιτέλλεται. Ἡ δὲ ὥρα χαλεπά. Ἀχεῖ δ' ἐκ πεταλῶν τάδε ἂν τέττιξ ἀνθεῖ καὶ σκόλυμος. Corrupta D. Heinsius sic emendat, ἀχεῖ δ' ἐκ πεταλῶν ἀχέτα τέττιξ. Sed videtur potius scripsisse: ἀχεῖ δ' ἐκ πεταλῶν ἀδέα ἂν τέττιξ. *Suane vanitas* vt exprimat illud Hesiodi, λιγυρὴν καταχεύετ' ἀοιδήν. vbi tamen MS. II. ἐπιχεύετ'.

v. 584. Καματώδεος] MS. vterque καυματώδεος, vt et vers. 664.

v. 589. Εἴη πετραίη τε σκιὴ] Mirifice Interpretes Latini, vt solent *Petrosaque vmbra.* Πετραίη σκιὴ est σκιὰ ἐν σπηλαίῳ, vmbra in antro. vt supra v. 532. γλάφυ πέτρῃσιν, est antrum in petra. Vbi rursus Interpretes, *cauerna petrosa.* Πέτρα Homero aliisque Graecis Poëtis saepe est antrum in rupe excauatum. Iliad. β.

Ἠΰτε ἔθνεα εἶσι μελισσάων ἀδινάων
Πέτρης ἐκ γλαφυρῆς αἰεὶ νέον ἐρχομενάων.

Quemadmodum populi euolant apium confertim ex cauo rupis antro nouo examine exeuntium. Idem Iliad. δ'. Πέτρης ἐκβαίνοντα δεδεγμένον ἐκ προδοκῆσιν. *Ex rupis antro exeuntem excipiens insidiis.*

v. 590. Μᾶζα τ' ἀμολγαίη] Est polenta pastoritia, ποιμενικὴ, vt Athenaeus explicat. Μᾶζα est polenta farina conspersa et subacta aqua et oleo. Hesych. Μᾶζα, ἄλφιτα πεφυρμένα ὕδατι καὶ ἐλαίῳ. A μᾶζα perelegans vocabulum ὑπερμαζᾶν apud Simocattam ep. 77. et Alciphronem ep. 18. legitur. quod est e nimia alimentorum copia lasciuire. Id ipsum quod Belgae eadem ratione peruenuste dicunt: *broot-droucken zijn.* Hesych. ὑπερμαζᾷ, ὑπερτρυφᾷ. Nugatur Tzetzes, qui μᾶζαν dici putat quasi τὸ μὴ ἅζαν. Μᾶζα est a μάττω, subigo. Est enim farina subacta aqua. hinc Latinis massa. Siculi ζ et στ inuicem mutant

mutant. Pro πλάσσω dixerunt πλάζω, pro ἀνάσσω ἀνάζω, ζάκυνθος Saguntus.

v. 591. Βοὸς ὑλοφάγου] Interpretes: *bouis arborivorae.* Imo: *bouis quae pascitur frondibus.* Eae enim pabulum boum. Hesych. θαλλὸς βοὸς τροφή, ὃ ἐσθίουσιν οἱ βόες. Phaedrus:

Haec inter ipse dominus a coena redit
Et quia corruptos viderat nuper boues
Accedit ad praesepe: Cur frondis parum est?

In eadem fabula: *Frondem bubulcus affert.* Ouid. III. Metam. v. 730. Res trita est.

v. 594. Ἀντίον εὐηρεέος ἀνέμου] Reuocaui lectionem veterem, quam seruauit MS. I. et omnes Graeci Interpretes praeter Tzetzem, qui hunc versum non exponit. Legunt autem omnes ἀηρεέος ζεφύρου. Homer. Ὀδυσσ. β.

Τοῖσιν δ' ἴηλεμον ἦρον ἵει γλαυκῶπις Ἀθήνη
Ἀκραῆ ζέφυρον, κελάδοντ' ἐπὶ οἴνοπα πόντον.

His vero ferentem ventum immisit caesiis oculis Minerua purum Zephyrum, resonantem per obscurum pontum. Sic exponunt Graeci magistri ἀκραῆ purum, nullis aliis ventis permixtum. Alii ἠρέμα πνέοντα, leniter spirantem. quod non probo. Nam et Boreae tribuit Homerus Ὀδυσσ. ξ.

Ἑβδομάτῃ δ' ἀναβάντες ἀπὸ Κρήτης εὐρείης
Ἐπλέομεν Βορέῃ ἀνέμῳ ἀηταέϊ καλῷ.

Septimo vero conscendentes a lata Creta nauigauimus Borea vento puro bono. Vide ibi Eustath. Sed ad priorem locum Ὀδυσσ. β. Scholiorum breuium auctor, qui pro Didymo venditatur: ἀκραῆ Ζέφυρον] ἐπιτήδειον, ἄκρως πνέοντα πρὸς τὴν χρείαν. οὔτε πλέον, οὔτ' ἔλαττον. ἢ τὸν μὴ κεκραμένον Ζέφυρον. Ἀκραῆ Ζέφυρον, *commodum, spirantem quantum opus est, neque nimis vehementer, neque nimis remisse. Aut non mixtum, sed purum Zephyrum.* In MS. II. est εὐηρεέος Ζεφύρου, sicut et apud Homerum nonnullos legisse εὐηρεῆ Ζέφυρον Eustathius et Scholiastes obseruant. Sed praetuli consensum libri antiqui cum Interpretibus, vt et ἀηρεῆ in Homero retinetur.

v. 596. Τρὶς δ' ὕδατος προχέειν] Latine redditur imperitissime: *Tertiam aquae partem infunde, quartam vero misce vino.* Estne qui intelligat? Hoc vero dicit Hesiodus: *Tres partes aquae prius infunde, quartam vero vini admisce.* Tribus partibus aquae vnam vini admiscendam esse praecipit.

v. 601. Ἐπαρμένον βίον] Latini Interpretes: *victum sufficientem*, cum sit *conditum, repositum.* Superius v. 407.

Χρήματα δ' εἶν οἴκῳ πάντ' ἄρμενα ποιήσασθαι.

Instrumenta vero omnia domi disposita para. v. 627.

Ὅπλα δ' ἐπάρμενα πάντα τεῷ ἐγκάτθεο οἴκῳ.

Armamenta vero disposita omnia domi repone. v. 617.

Πλείων δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη.

annus vero in opere sic recte dispositus sit. Si haec feceris, omnia gerentur suo tempore, totum annum recte dispensaueris in opere faciendo. Vulgo inficete vertitur: *ita annus in opere rustico absolutus sit.*

v. 602. Ποιεῖσθαι θῆτα] Est quaerere, comparare sibi seruum, vt alio loco ποιεῖσθαι γυναῖκα inuenire vxorem. Marc. III, 14. καὶ ἐποίησε δώδεκα ἵνα ἀποστέλλῃ. *Et elegit duodecim quos mitteret.* ἀργύριον ποιεῖν. Demosth. *comparare argentum.* ποιεῖν πέντε τάλαντα. Matth. XXV, 16. quinque talenta lucrari, facere. Vbi male Interpretes hoc loquendi genus incusant Latinismi, a quo adhorreat Graeca Lingua. Latinos sic loqui verum est, Cic. I. diuinat. *Etiam Philosophum, si commodum ei esset, pecuniam facere posse.* Sic *rem facere.* Sed Graeci etiam ac Hebraei hoc loquendi genere vsi sunt, vt Drusius et Grotius ad Matthaeum ostenderunt. Nec alienum est a nostra vernacula, in qua dicimus *groot geld maecken.* Hinc facere est κτᾶσθαι comparare, colligere. Florus lib. I, cap. I. vbi aqua haeret viris doctis: *Ex variis elementis congregauit corpus, populumque Romanum ipse fecit.* Ipse collegit. vt apud Sallust. *exercitum argento facere*, est colligere, comparare. Herodotus l. II. Κροῖσος δὲ ἀμαρτὼν τῷ χρησμῷ ἐποιέετο στρατηίην ἐς Καππαδοκίην. *Croesus autem oraculo interpretando aduersus Cappadociam conscribebat exercitum.* Nihil certius. Non spero futuros impostorum quibus hic locus Flori mendi sit suspectus, quique fateantur se ignorare quid faciat hoc loco *fecit.* Posses quidem etiam exponere *populum Romanum ipse fecit*, hoc est, genuit quasi populum Romanum, est parens populi Romani. Nam facere nonnumquam est gignere. Varro III. de R. R. 22. *plerumque pullos similes sui faciunt.* Sic καρπὸς ποιεῖν apud Lucam XIII, 9. quod non inepte vetus vertit Interpres, *fructus facere*, pro ferre, gignere. Romulus dicitur etiam Romani populi fator. Ennius:

— — O *Romule, Romule dic o*
Qualem te patrice custodem DI genuerunt.
Tu produxisti nos exdo luminis auras
O pater! O genitor! o sanguen dIs oriundum.

sed verius est, quod prius dixi.

v. 605. Ἡμερόκοιτος] Latinis *dormitator*, Glossae Vet. ἡμερόκοιτος *dormitator, fur nocturnus.* Plautus: *Ni illic homo est*

eſt aut dormitator aut ſector zonarius. Huic opponitur *interdiarius.* Eaedem gloſſae: *Interdiarius* ἡμεροκλέπτης.

CAPVT XIV.

Theocriti epigramma duobus diſtichis ineditis ex MS. auctum. Idem emendatum. Heſiodi locus noue expoſitus. Idem bis reſtitutus. Μήτερα φυλάσσεσθαι. Elegans epigramma in Anthologia emendatum et expoſitum, repudiata magnorum virorum interpretatione. Nemeſis homines pro meritis accipit. Infeſta eſt ſuperbis et oſtentatoribus, et nimiae felicitati. Ἐπιεικεῖς. Καιρὸς. Tempus.

v. 619. Εὖτ' ἂν Πληϊάδες σθένος] Quam periculoſi ſint tum curſus maritimi inſigni exemplo oſtendit Theocritus in epigrammate in Cleonicum, qui circa occaſum Pleiadum in mari periit. Huius epigrammatis quatuor verſus nunc primi edimus ex codice Palatino veterrimo; quem Fridericus Sylburgius contulit cum Anthologia. In qua vt et in Theocriti editionibus prius ſolum diſtichon extat.

Ἄνθρωπε, ζωῆς περιφείδεο, μηδὲ παρ' ὥρην
Ναυτίλος ἴσθι, ὡς ἀ πολὺς ἀνδρὶ βίος.
Δηλαῖε Κλεόνικε, σὺ δ' εἰς λιπαρὴν Θάσον ἐλθεῖν
Ἠπείγευ κοίλης ἔμπορος ἐκ Συρίης.
Ἔμπορος, ὦ Κλεόνικε, δύσιν δ' ὑπὸ Πλειάδος αὐτὴν
Ποντοπόρῳ ναύτῃ Πλειάδι συγκατέβης. lege: ποντοπόρος ναύτης.

Homo parce vitae, neque tempore alieno Nauiga, quia vita hominis eſt breuis. Miſer Cleonice, tu in optimam Thaſum venire properaſti mercator ex Coeleſyria. Mercator Cleonice, ſub ipſum Pleiadis occaſum Mare tranſiens nauta cum Pleiade ſimul occidiſti.

v. 643. Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν] Tricantur Graeci Magiſtri, qui contendunt αἰνεῖν εἰρονικῶς eſſe χαίρειν ἐᾶν, quamuis iis adſtipuletur Plutarchus libello de audiendis Poëtis. Qui, cum hunc locum produxiſſet, ait: τῷ μὲν γὰρ αἰνεῖν σημαίνεται τὸ ἐπαινεῖν. αὐτῷ δὲ ἐπαινεῖν ἀντὶ τοῦ παραιτεῖσθαι νῦν κέχρηται, καθάπερ ἐν τῇ συνηθείᾳ καλῶς Φαμὲν ἔχειν, καὶ χαίρειν κελεύομεν, ὅταν μὴ δεώμεθα μηδὲ λαμβάνωμεν. ἔτω καὶ τὴν ἐπαινὴν Περσεφόνειαν ἔνιοι Φασὶν ὡς παραιτητὴν εἰρῆσθαι. Αἰνεῖν *hic* ἐπαινεῖν *ſignificat, id eſt, laudare. Laudare autem pro recuſare ponitur hoc loco. Sicut vſitatum nobis eſt dicere bene habet et valeat, cum aliud nolumus et non*

accipimus. Atque sic quidem aiunt Proserpinam vocari σπαινὴν quasi aspernandam. Vide Eustath. ad Iliad. κ. p. 720. edit. Basil. Sed non erat vt alienam τῷ αἰνεῖν significationem hic affingerent. Dictum enim est ab Hesiodo eo sensu quo a Virgilio: *laudato ingentia rura, Exiguum colito.*

v. 647. Βέλημα δὲ χρέα] MS. I, et II. βέλεμα. In secundo praeterea ἀτερπέα λιμόν.

v. 655. Τὰ δὲ προπεφραδμένα πολλὰ] Latini Interpretes: *praedeliberata vero multa.* Inscite. προπεφραδμένα sunt προκεκηρυγμένα. Per praecones indicata, praedicta. Sed τιθεσθαι ἆθλα hic est *praemia proponere*, non *certamina*, vt male Interpretes, monente Amplissimo Cupero in Obseruat. lib. III, c. 20. Vide et quae notaui ad Luciani Soloecistam. Sic et τίθεσθαι ἀγῶνα in fragmento Pindari apud Plutarchum de animalium sollertia:

Τιθεμένων ἀγώνων πρόφασις ἀρετὰς
Εἰς αἰπὺν ἔβαλε σκότος.

Propositorum praemiorum certaminis declaratio Virtutem in altas coniecit tenebras.

v. 657. Ὕμνῳ νικήσαντα φέρειν τρίποδ' ὠτώεντα] Monet Proclus quosdam scribere Ὕμνῳ νικήσαντ' ἐν Χαλκίδι θεῖον Ὅμηρον. qui non sunt audiendi. Decisum enim iam est et constitutum ab iis, qui temporum rationes descripserunt, Hesiodum minorem esse Homero centum quasi annis, nec potuisse cum eo de palma certare.

v. 667. Εἰ μὴ δὴ πρόφρων] MS. I. Εἰ δὴ μὴ πρόφρων. v. 669. τέλος est imperium, potestas, magistratus. Hinc οἱ ἐν τέλει *qui sunt cum imperio*, magistratus.

v. 679. Ἥμος δὴ τοπρῶτον] Sic omnes editiones, quas vidi; cum scribendum τὸ πρῶτον cum MSS. Hoc mendum et in aliis locis saepe sustulimus.

v. 688. Ὅσσ' ἀγορεύω] MS. II. ὡς ἀγορεύω. Sic et in quodam libro se reperisse testatur Commelinus.

v. 691. Μετὰ κύμασι πήματι κύρσας] MS. I. πήμασι. non inuenusta paronomasia: vt παθήματα μαθήματα, et infinita talia. Versu sequente scribe: Δεινὸν γ' εἰν' ἐφ' ἅμαξαν cum libro primo et Graecis Interpretibus omnibus.

v. 694. Μέτρα φυλάσσεσθαι] Non video cur viri doctissimi μέτρα hic velint exponi tempus. Quis μέτρα accepit pro καιρῷ. Μέτρα φυλάσσεσθαι est modum tenere. Luciano μέτρον ἔπεσθαι. Epigramma de Nemesi in Antholog:

Ἡ Νέμεσις πῆχυν κατέχω· τίνος ἕνεκα; λέξεις.
Πᾶσιν ἀπαγγέλλω· μηδὲν ὑπὲρ τὸ μέτρον.

Nemesis

Nemeſis cubitum teneo? quamobrem? quaeris. Omnibus praecipio: nequid ſupra modum. Extat de eadem Dea in iiſdem Floridis Graecorum Poëtarum aliud epigramma eiuſdem argumenti, ſed turpiſſima macula foedatum, quam mirum tot viros doctos, qui in illo vertendo elaborarunt, non animadvertiſſe.

Ἐλπίδα καὶ Νέμεσιν Εὔνας παρὰ βωμὸν ἔτευξα
Τὴν μὲν ἵν' ἐλπίζῃς, τὴν δ' ἵνα μηδὲν ἔχειν.

Vertit magnus Politianus:

Spem ſimul et Nemeſin poſita dicat Eunus in ara,
Scilicet vt ſperes omnia, nil habeas.

Sic et Henricus Stephanus, et plurimi alii. Rem prorſus admirabilem Eunum ſpem et Nemeſin in eadem ara conſecraſſe, vt ſperare quidem liceret, ſed numquam potiri! Ad illam aram mortuos arbitror feciſſe quibus omnis vitae rerumque iucundarum ſpes delicuit, non miſeros, quos bona illa Dea *fovet, et melius cras fore ſemper ait.* Deinde quis vnquam audiuit Nemeſin tam crudelem eſſe, quae omnium deſideriis intercedat, neminemque votorum compotem fieri ſinat? Quin contra Nemeſis credebatur eſſe Dea, quae omnes pro meritis accipiebat, ab improbis et inſolentibus exigebat ſupplicia, bonos et modeſtos augebat praemiis, ſic dicta ἀπὸ τῦ τὰ ἴσα νέμειν ἑκάςῳ, quod ſuum cuique tribuat. Artemidorus lib. II. Ὀνειροκριτικ. Νέμεσις ἀεὶ τοῖς κατὰ νόμον ζῶσιν ἀγαθὴ, καὶ μετρίοις ἀνθρώποις, καὶ Φιλολόγοις, τοῖς δὲ παρανομῦσι, καὶ τοῖς ἐπιτιθεμένοις τισὶ, καὶ τοῖς μεγάλων ἀρχομένοις πραγμάτων ἐναντία καθίσαται, καὶ ἐμπόδιος τῶν ἐπιχειρεμένων. *Nemeſis ſemper propitia eſt viuentibus ſecundum legem, et moderatis hominibus, et philologis. At vero contra leges delinquentibus, et his qui aliquibus inſidias ſtruunt, et magnas res moliuntur, aduerſatur, eorumque conatus impedit.* Amm. Marcell. lib. XIV. *Haec et huiuſmodi innumerabilia vltrix facinorum impiorum, bonorumque praemiatrix aliquoties operatur Adraſtia, atque vtinam ſemper, quam vocabulo duplici etiam Nemeſin appellamus.* propterea et paullo poſt addit veteres Theologos finxiſſe Nemeſin eſſe Iuſtitiae filiam. Vides ergo non ſolum acumen et venuſtatem huic epigrammati detraxiſſe deſcriptores aut corruptores; ſed et ipſum ſanum ſenſum. Omnia reſtitues, ſi mecum ſcribes vt Poëtam ſcripſiſſe plane decreui et pro compertiſſimo habeo:

Ἐλπίδα καὶ Νέμεσιν, Εὔνας παρὰ βωμὸν ἔτευξα
Τὴν μὲν ἵν' ἐλπίζῃς, τὴν δ' ἵνα μηδὲν ἄγαν.

Spem ſimul et Nemeſin Eunus in eadem ara poſuit, Illam quidem vt ſperes, hanc vt ne quid nimis. Eunus Nemeſin et Spem in

eadem ara dedicarat, ne improbas ſpes concipiamus, et immodica deſideremus, vt ſimus ἐπιεικεῖς, neque vltra ſortem noſtram efferamur. Sic enim dicebantur qui ſic ſe comparabant, vt ſemper in omni vitae ratione tenerent illud μηδὲν ἄγαν. Galenus III. in ποῤῥητικὸν Hippocratis: Ἄνθρωπον ἐπιεικῆ καλέμεν τὸν μέτριον, ᾧ μηδὲν ἄγαν πράττεσθαι κατὰ τὸν βίον. *Hominem* ἐπιεικῆ *vocamus modeſtum, cui ne quid nimis in omni vita curae eſt.* Has eſſe praecipuas Nemeſeos partes, praeter id quod ſuperius attulimus, aliud eiusdem ſententiae epigramma antiquum teſtatur:

Ἡ Νέμεσις προλέγει τῷ πήχει τῷ τε χαλινῷ
Μήτ' ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ' ἀχάλινα λέγειν.

Nemeſis monet hoc cubito et hoc frena ne immoderate quid agas, nec effrenate loquaris. Ἀχάλινα λέγειν, vt apud Euripid. ἀχάλινον ϛόμα. Tacito, *procax lingua.* Tumidis vero, vanis oſtentatoribus, et improba ſpe magna affectantibus Nemeſis eſt infeſtiſſima. Claudianus.

Sed Dea quae nimiis obſtat Rhamnuſia votis
Ingemuit flexitque rotam.

Lucanus:

Et tumidis infeſta colit quae numina Rhamnus.

Ouidius ad ſuperbum et ſuam felicitatem iactantem:

Non metuis dubiae fortunae ſtantis in orbe
Numen, et exoſae verba ſuperba Deae.

Nec iſta Diua valde magna patiebatur eſſe diuturna. Inde et ſi quid excellens peribat, adſignabatur Nemeſi. Statius II. Syluarum mortem formoſiſſimi pueri adſcribit Nemeſi, quia nimiam eius pulcritudinem ferre non potuerit:

Nectere tentabat iuuenum pulcerrimus ille
Cum tribus Eleis vnam trieterida luſtris:
Attendit toruo triſtis Rhamnuſia vultu,
Ac primum impleuitque toros, oculiſque nitorem
Addidit, et ſolito ſublimius ora leuauit.
Heu miſero letale fauens, ſeſeque videndo
Torſit, et Inuidiam Mortemque amplexa iacenti
Iniecit nexus, carpſitque immitis aduncа
Ora verenda manu.

Vide Epicedium in Glauciam. Hoc caput ex Animaduerſionum Variarum libellis libuit hic interſerere. Redeamus nunc ex diuerticulo in viam et ad Heſiodum. Μέτρα hic nihil aliud eſſe quam modum, non tempus, vt viri Graece doctiſſimi notarunt, etiam ex praecedentibus apparet. Praecipit enim Poëta, vt modum ſeruemus in omnibus rebus, neque nimium eredamus nauibus, neque nimium onus imponamus curribus;

vtque

vtque singula agamus suo tempore, neque hyeme, neque vere mare tentemus, sed aestate, quod ille tempus nauigandi optimum ducit. Hinc et statim sequitur praeceptum de legitimo tempore vxorem ducendi. Καιρὸς est tempus iustum, opportunum. vt etiam apud Latinos. Terent. *in tempore venire quod rerum omnium est primum.* Apud eumdem: *per tempus aduenis.* Donatus: *oportune.* Sic igitur videtur hic versus interpungendus:

Μέτρα φυλάσσεσθαι. Καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος.
Modum tene. Tempus vero in omnibus est optimum.

v. 696. Μήτε τριηκόντων ἐτέων] In MS. II. pro varia lectione notatum erat: τριήκοντα, quam lectionem Tzetzes probat inuitis Musis.

v. 698. Τέτορ' ἡβῶῃ] MS. II. ἡβῶοι. Proclus, Tzetzes, Moschopulus, Pollux, docent omnes hic omissum esse δέκα, et Poëtae sententiam esse, puellam quatuordecim annorum esse nubilem. Sed et hic Latini Interpretes maluerunt errare, quam eruditorum magistrorum sententiae subscribere.

v. 702. Οὐ μὲν γάρ τι] MS. I. ἐδὲν γάρ τι.

CAPVT XV.

Hesiodus emendatus. Γήραϊ θῆκε. Γλώσσης χάριν. Gellius ex coniectura emendatur. Κατὰ μέτρον ἴθσα. Hesiodus interpunctione restitutus. Noctes cur dicantur esse Deorum. Noctu in terris versari Deos Veterum opinio. Quintilianus in declamationibus emendatus. Αὐλή. Ἄγραυλοι ποιμένες. Concubitum polluere Veteres credebant. Τάφος coena funebris. Χυτρόποδες. Ἀνθράκια. Hesychius emendatus. Λάσανα. Mos Veterum in nouis vasis lustrandis. Imbuere. Ἀκίνητα. Multi et graues aliquot Interpretum lapsus.

v. 705. Ὧμῷ γήραϊ δῶκεν] In secundo MSCto alia manus: ὠμῷ γήραϊ θῆκεν. Et sic Stobaeus legit cum Proclo et Tzetze. Ille enim exponit: τὸ ὠμὸν τὸ γῆρας τῷ ἀνδρὶ τιθεῖσαν. Hic: καὶ παρ' ἡλικίαν τιθείσης γηραιὸν καὶ ἀφήλικα. In crudam senectutem ponit, facit vt ante tempus senescat. γήραϊ θῆκε per ellipsin pro ἐν γήραϊ θῆκε, hoc est, τιθέναι εἴωθε. Vulgata lectio non potest ferri.

v. 709. Γλώσσης χάριν] Est quod aliter dicitur νόμε χάριν, *dicis gratia.* Glossae Latino-Graecae: *dicis causa* νόμε χάριν.

χάριν. *Dicis gratia* νόμῳ χάριν ὡς παρὰ Γαΐῳ τῷ νομικῷ. Interpretes ſine ſenſu: *linguae gratia.* Sequentia lege ex MS. I.

— — εἰ δέ κεν ἄρχῃ
Ἤτι ἔπος τ' εἰπὼν. Vertunt perperam:
Si autem coeperis aut verbum aliquod locutus infeſtum, aut facias. Vide quae notauimus ad verſ. 294.

v. 712. Ἡγῆτ' ἐς φιλότητα] MSS. ambo ἠγείτ'. verſ. 714. Σὲ δέ μή τι νόος κατελεγχέτω εἶδος. σὲ νόος, pro σὸς νόος. Quae ἀντίπτωσις Homero familiaris. Quod non monerem, niſi tantillae rei ignorationem fraudi fuiſſe Interpretibus, vt ineptiſſime hunc verſum redderent, deprehendiſſem.

v. 716. Νεικεςῆρα] Vterque codex: *νεικητῆρα.* Secundus pro ἕταρον, ἑτάρων. Vulgatam tuetur Euſtathius ad Iliad. κ, p. 713. Ἐκ τοῦ νεικῶ, νεικέσω, καὶ ὁ παρ' Ἡσιόδῳ νεικεςήρ.

v. 719. Γλώσσης τοι θησαυρὸς] Hunc locum Latine fecit Gellius lib. I. Noct. Att. 15. *Heſiodus Poëtarum prudentiſſimus linguam non vulgandam, ſed recondendam eſſe dicit, perinde vt theſaurum; eiuſque eſſe in promendo gratiam plurimam, ſi modeſta, et parca, et modulata ſit.* Sed aut Gellius non intellexit quid ſit κατὰ μέτρον ἴσσα, quod non eſt modulata, ſed modum tenens, quae coërcet et reprimit effrenem loquacitatem, ἀχαλίνους λόγους, inanem futilitatem, quae μέτρα φυλάσσει in loquendo: aut forſan ſcripſit: *et parca et moderata ſit.*

v. 721. Εἰ δὲ κακὸν εἴποις] Affert hic Proclus ſimilem Alcaei ſententiam: εἰκὴ εἴποις τὰ θέλεις, ἀκούσεις τὰ κ' οὐ θέλεις. Quam quaſi de verbo ad verbum Latine expreſſit Terentius: *ſi mihi pergis quae vult dicere: ea quae non vult audiet.*

v. 722. Μηδὲ πολυξείνου δαιτὸς δυσπέμφελος εἶναι ἐκ κοινοῦ] Huius loci hic eſt ſenſus: *Ne in conuiuio quod multi inſtruunt amici, ſis moroſus de ſymbolis.* Δαὶς πολύξεινος ἐκ κοινοῦ eſt conuiuium quod de ſymbolis inſtruitur a multis amicis. Talia conuiuia dicebantur ἔρανοι. Heſych. ἔρανος τῶν πολλῶν εὐοχία. Terentio *de ſymbolis eſſe.* Conuiuae ἐρανιςαὶ, σύσσιτοι. Sed haec obuia ſunt et a viris doctis pridem obſeruata.

v. 726. Οὐ γὰρ τοίγε κλύουσιν] MS. οὐ γὰρ θ' οἵγε.

v. 727. Ὀρθὸς ὀμιχεῖν] MS. I. ὀρθρὸς. male. Veteres qui veſtibus longis vtebantur, exoneraturi veſicam non erecti ſtabant, ſed procumbebant in terram, vt pedes veſtibus tegerentur. Hinc pedes tegere ſacris Scriptoribus eſt ventris aut veſicae

veſicae excrementa eiicere. Graecis *καθέλκεσθαι ἐσθῆτας*. Ad idem veſtitus genus pertinet iſtud praeceptum, quo ſtatim Heſiodus vetat nudari *αἰδοῖα* meientium.

v. 728. Αὐτὰρ ἐπεί κε δύῃ] Vterque codex: Αὐτὰρ ἐπήν κε δύῃ. Primus poſtea: *μεμνημένος ἔς᾽ ἀνιόντος*. poſt *ἀνιόντα* delenda diſtinctio. Sic autem vertendi ſunt hic et ſequens verſus: *Sed etiam poſtquam occidit, memor eius rei, adverſus orientem, neque in via, neque inter eundum extra viam meias.* In vulgata verſione nihil ſani.

v. 730. Μακάρων τοι νύκτες ἔασσιν] MS. I. ἔασιν. Quae hic Moſchopulus et alii tradunt de ſententia Heſiodi, cur noctes dicat eſſe Deorum, non ſunt nauci. Nemo Poetam interpretaturus tam hoſpes eſſe debebat in lectione Poetarum, vt ignoraret illorum ſententiam fuiſſe, noctu Deos verſari in terra et hoc orbe noſtro inter homines, interdiu ſedes ſuperas colere. Stat. I. Sylu. 1.

— — *Huc ſub nocte ſilenti*
Cum ſuperis terrena placent, tua turba relicto
Labetur coelo.

Quintil. declamat. X. *Quotieſcumque domus fuerat grato ſopore proſtrata, aderat ille, quales humanis ſe offerunt oculis propitii Dii, quale laetiſſimum numen eſt cum ſe patitur videre. Sicut omnis religio templorum, omnis religio lucorum, cum tacuere mortalia, et profani procul, errare ſedibus totis, ſolitudine frui, et de ſuis dicitur exire ſimulacris: ita iuuenis meus noctibus totis agebat filium, et paterna domo ac penatibus ſuis fruebatur placidus et mitis, et matri propitius, vt numen et Deus delabi ſyderibus, et venire de liquido puroque aëre videbatur.* Sic legendus hic locus, et diſtinguendus. Vulgo male habet. Hinc pleraeque *ἐπιφάνειαι* non ſolum apud gentiles, ſed etiam in ſacris libris noctu dicuntur factae.

v. 732. Εὐερκέος αὐλῆς] Αὐλὴ non eſt atrium, vt Interpretes exiſtimant; ſed caula. vti fere ſemper antiquiſſimis Scriptoribus *αὐλαὶ* ſunt manſiones *ὕπαιθραι*, in quibus oues, caprae et alia animalia minora ſtabulabantur. Pollux lib. I. *ἃ μὲν οἱ βόες ἴσανται βέσχθμα, βαυλία, βεσάσεις. ἃ δὲ αἱ ὄϊς καὶ αἶγες, αὐλὴ καὶ σηκός.* Apollon. Argon. I. 575. et 1173. ac ſaepe apud Homerum. Quoniam vero ſub dio erant, inde *αὐλίζειν* et *ἀγραυλεῖν* eſt ſub dio agere. In Theog. v. 26. *ποιμένες ἄγραυλοι*, ſunt paſtores *ſub dio agentes*, non, vt Interpretes, *in agris pernoctantes.* Quem errorem quoque B. Lucae Interpretes errarunt, in capite ſecundo; ſed quem dudum caſtigauit Is. Caſaubonus.

v. 733.

v. 733. Μηδ' αἰδοῖα γονῇ πεπαλαγμένος] Immerito Proclus hic Hesiodum exagitat, quasi in nimis exilibus tradendis versetur, et de rebus leuibus praecepta praescribat, dum verba in propria notione accipit. Sed Hesiodi verba sunt μυστικώτερα. Hoc autem vult a concubitu etiam legitimo non rem sacram esse faciendam, ne domi quidem, nedum in publico, ni ante lauto et lustrato corpore. Tibullus:

— — *discedat ab aris*
Cui tulit hesterna gaudia nocte Venus.

Hinc solebant se purificare. Suet. Aug. 94. de Attia Augusti matre, quae cum dracone in templo visa sibi est volutari: *expergefacta quasi ex concubitu mariti sese purificauit.* Quin et alia negotia suscipere non licebat iis qui propter dormierant, nisi antea essent lustrati. Columell. XII, 4. de pistoribus, cocis, cellariis. *His omnibus placuit eum qui rerum harum officium susceperit, castum esse continentemque oportere, quoniam totum in eo sit, ne contrectarentur pocula, vel cibi, nisi aut ab impube, aut certe abstinentissimo rebus Venereis: quibus si fuerit operatus, vel vir vel foemina, debere eos flumine aut perenni aqua priusquam penora contingant abluí. Propter quod his necessarium est pueri vel virginis ministerium, per quos promantur, quae vsus postulat.* Nec Christianis olim licebat statim sacris operari, si cum vxoribus consueuerant. Gregorius M. respons. ad Quaest. X. Aug. Episcop. Ang. *Vir cum propria coniuge dormiens intrare Ecclesiam non debet, sed neque lotus intrare statim debet.* Paullo post: *Et quamuis de hac re diuersae hominum nationes diuersa sentiant atque custodire videantur, Romanorum tamen semper ab antiquioribus vsus fuit post admixtionem propriae coniugis et lauacri purificationem ab ingressu Ecclesiae paulatim reuerenter abstinere.* Sed quanto rectius sapiens illa foemina, cum consuleretur, quando post concubitum liceret mysteriis interesse, respondit; si cum tua vxore rem habuisti, statim, si cum aliena numquam.

v. 735. Μηδ' ἀπὸ δυσφήμοιο τάφου] Τάφος hic non est bustum, sepulcrum, vt rursus male Interpretes, sed περίδειπνον, silicernium, coena funebris, quae opponitur δαιτὶ θεῶν, hoc est conuiuio quod celebratur die festo, aut post sollemne sacrificium. Nullum enim sacrificium sine epulis. Hesych. Τάφος τὸ γινόμενον περίδειπνον ἐπὶ τῇ τῶν κατοιχομένων τιμῇ. Τάφος *est conuiuium quod celebratur in mortuorum honorem.* Homer. Iliad. ψ. v. 29.

Αὐτὰρ ὁ τοῖσι τάφον μενοεικέα δαίνυ.

sed ille his funebres epulas lautas instruxit. Ab hac ferali coena redeuntes vetat Poeta liberis operam dare mali ominis causa,

sa, quia, vt puto, vana superstitione capti credebant minime vitales futuros, qui ex hac μίξει procrearentur. Hinc vocat δυσφήμους, et quia Graeci et Romani statuebant omnia feralia polluere propterea purgabantur ab exequiis redeuntes. Festus: *Funus prosecuti redeuntes ignem supergrediebantur adspersi: quod purgationis genus vocabant suffitionem.*

v. 748. Ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιρρέκτων] *Ab ollis nondum dedicatis.* Sic verte. Χυτρόποδες enim χύτραι, vt Proclus aliique monent. Alioqui sunt ἑσχάραι τῶν μαγείρων, foculi siue sint fixi, sine mobiles, qui carbonibus implebantur et quibus imponebantur ollae, quae et λάσανα dicuntur et ἀνθράκια. Hesych. Ἀνθράκιον τὸ μικρὸν τριπόδιον, καὶ λίθος τίμιος ὁ ἐν δακτυλίῳ, καὶ χυτροπόδιον, καὶ πᾶσα μικρὰ καμίνος. Sic scribendus hic locus. sine sensu vulgo legitur et laudatur a viris Graece doctissimis χυτροπώλιον. Pollux X, 24. Χυτρόποδας ἔστι μὲν καὶ λάσανα κεκλημένον εὑρεῖν, ὡς Διοκλῆς ἐν Μελίσσαις. Ἀπὸ λασάνων θερμὴν ἀφαιρήσω. Ἐν δὲ τῷ πρώτῳ τῶν Ἱππώνακτος ἰάμβων εἴρηται χυτροπόδιον. ὥσπερ καὶ παρ' Ἡσιόδῳ.

Μὴ δ' ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιρρέκτων ἀνελόντα.

Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἕτερόν τι δηλοῖ. ὅταν δὲ Δίφιλος ἐν ἐπιπλήρῳ λέγῃ, Χύτρον μέγαν παρὰ τὸ μαγείρου. δηλονότι τὴν χύτραν λέγει, ἀλλ' ἐ τὸν χυτρόποδα. Paucis intericctis: Χυτρόποδα καί πε καὶ ἀνθράκιον εἶπεις, Ἀλέξιδος εἰπόντος ἐν Λημνίᾳ· Καὶ μὴν παρῆν μὲν ἀνθράκιον ἐν μέσῳ σείσων τε κυάμων μεγός· Καὶ γὰρ ὁ σείσων ἀγγεῖον ᾧ κυάμους, ἢ ἄλλό τι τοιοῦτον ἐνέφρυγον. Καὶ μὴν ἑσχάραν εἶποις ἂν τὸ ἀνθράκιον τοῦτο καὶ ἑσχάριον. Ἀριστοφάνης ἐν ταγηνισταῖς εἰπόντος ἑσχάρια. ὁ δὲ Στρατεὺς ἐν Ψυχαστῇσις. Πῶς ἂν κομίσειέ μοι τὶς θυμαλωπῶν μεσὴν ἑσχάραν. Apposui plusscula verba, quia ex illis discimus quid fuerit χυτρόπους, λάσανα, ἀνθράκιον, quod video ignorari. Plerique enim putant esse *trullam*, vt P. Septimius Florens, vir elegantissimus, in Aristophanis εἰρήνῃ, qui hos versus

— — ἐνταῦθα γὰρ
Πρὸ τοῦ πολέμου τὰ λάσανα τῇ βουλῇ ποτ' ἦν,

sic interpretatur:

— — *ante bellum hic scilicet*
Trullae steterc in gratiam Senatus.

Cum non sint trullae, sed foci ad quos carnes coquebantur Senatui post sacrificia. Vide ibi antiqua scholia. χυτρόποδες autem sunt ipsae χύτραι συνεκδοχικῶς, vt *templa lapidata* apud Sueton. Calig. 6. non sunt grandine icta, vt exponit vir plurimae lectionis C. Barthius in Aduersariis, sed Dii lapidi-

bus

bus impetiti. Veteres autem nullis vasis solebant ante vti ad cibum potumque capiendum, nisi ante lustrata essent libatione ex iis Diis facta. Proclus ad hunc locum ἀπὸ χύτρας μὴ πρῶτον φάγῃς πρὶν σπείσῃς ἐξ αὐτῶν τοῖς θεοῖς. *Ex ollis non ante cibum capias, quam ex iis Diis libaueris.* Sic patinam dedicat Vitellius apud Suetonium: *Hanc quoque (coenam) superauit ipse dedicatione patinae, quam ob immensam magnitudinem clypeum Mineruae* Αἰγίδα πολιάχῳ *dictitabat.* Hoc Latinis proprie est imbuere, quia tum vasa illa imbuebant vino quod Diis libabant. Inde postea *imbuere* de omnibus rebus, quae primo vsui nostro accommodantur. Catullus de Argo naue: *Illa rudem cursu prima imbuit Amphitriten.* Etiam de ipsis hominibus dicitur: Florus II, 3. *Cottidiani et domestici hostes tyrocinia militum imbuebant.* Tacit. I. ann. 36. *Imbuxasque praeda manus in direptionem Galliarum erupturas.* Id. III. Hist. 15. *Vt ciuili praeda miles imbueretur.*

v. 750. Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν] Recte ἀκίνητα Veteres exposuerunt τάφους. In bustis enim stare, sedere, imo busta videre habebatur pro diro et infausto omine. Quam superstitionem gentilium derider Theodoretus sermone VII. θεραπευτικῆς ἕλλην. Μῦσος ὑπολαμβάνετε τὸ πελάζειν τοῖς τάφοις. *Nefas habetis accedere ad sepulcra.* De his multa viri doctissimi notarunt ad Theophrasti characteres.

CAPVT XVI.

Vulgatus index Ἡμέραι expunctus. Fausti dies et infausti, sicut et horae in fastis notatae. Commoda sydera. A Ioue omnes dies. Hesiodus emendatus ter. Πεπυκασμένος. Antiqua lectio Poetae vindicata. Τετελεσμένον ἦμαρ. Quaternarii numeri sanctitas. Φύσις αἰόλα, Παναίολος. Nicomachus Gerasenus et Anonymus antiquus Scriptor correctus et explicatus. Hesiodo lux. Orcus. Ὅρκος sepulcrum. Menandro medicina. Orcus periurii vindex. Virgilius defensus. Hesiodus denuo correctus. Μεταδηποι.

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ ΗΜΕΡΑΙ] Nec hic index in Vossii codicibus, nec in Gudii Proclo est. Quin nec vllum distinctionis vestigium apparet. In nonnullis tamen libris recentioribus titulum istum exstare, viri docti monuerunt, in Veteribus vero non conspici, a quorum auctoritate nobis discedere religio est.

v. 565.

v. 765. Ἤματα δ' ἐκ Διόθεν] Veteres, vt etiam nunc ſuperſtitioſi homines, alios dies fauſtos, alios infauſtos ac inauſpicatos ad aliquod opus inchoandum ducebant, quos vocabant ἀποφράδας, ἀπαισίας, Latini *Aegyptios*, *ominales*, *religioſos*, *incommodos* (ſicut contra ea *commoda ſydera* ſunt fauſta. Propert. II, el. 26. *Quaeritis et coelo Phoenicum inuenta ſereno Quae ſit ſtella homini commoda, quaeque mala.* Eodem modo Graecis ἡμέραι ἐπιτήδειοι, et ἀνεπιτήδειοι) qui in veterum faſtis erant notati vt ſemper cognoſci poſſint ab aliquid aggreſſuris, felix ne eſſet ille dies, nec ne. Petronius narrat in triclinio Trimalcionis duas tabulas fuiſſe in vtroque poſte defixas, quarum altera *lunae curſum, ſtellarumque ſeptem imagines pictas*, (ſc. habebat) *et qui dies boni, quique incommodi eſſent, diſtinguente bulla notabantur.* Non vero dies tantum ſed et horae aliae fauſtae habebantur, aliae infauſtae. Quod et Proclus obſeruauit addens Diis dicatum eſſe meridiem, Heroïbus vero tempus pomeridianum, ideoque eſſe inauſpicatum: auſpicatiſſimum vero matutinum et veſpertinum. Hinc ſuperſtitioſi nihil auſpicabantur, nulli ſe accingebant operi, niſi inſpectis ephemeridibus, ex quibus capiebatur dies et hora fauſta, Iuuen. Sat. VI. v. 576.

Ad primum lapidem vectori cum placet, hora
Sumitur ex libro: ſi pruris frictus ocelli
Angulus, inſpecta geneſi collyria poſcit. etc.

Haec ſuperſtitio primum ab Aegyptiis profecta, vnde dies *Aegyptiaci* dicuntur. Auguſtinus in epiſtolam ad Galatas: *Iam vero ne aliquid inchoëtur aut aedificiorum, aut eiuſmodi quorumlibet operum diebus, quos Aegyptiacos vocant, ſaepe etiam nos monere non dubitant.* Damnati ſunt a Conciliis et Patribus primae Eccleſiae. Merito. Nec tamen noſtrorum faſtorum auctores ab hac ridicula gentilium opinione poſſunt deduci. Tam difficulter inueteratae opiniones et errores eradicantur. Heſiodus autem felicitatis dierum et infelicitatis cauſas tribuit Ioui.

Ἤματα δ' ἐκ Διόθεν πεφυλαγμένος εὖ κατὰ μοῖραν.

Dies vero ex Ioue obſeruans vt decet. Et paullo poſt:

Αἱ δὲ γὰρ ἡμέραι εἰσὶ Διὸς παρὰ μητιόεντος.

Dies enim ſunt a Ioue ſapiente. Vbi male Interpretes: *hae enim dies.* Omnes dies ſunt a Ioue. Noſter iterum:

Ὅσσαι γὰρ νύκτες τε καὶ ἡμέραι ἐκ Διός εἰσι.

Quotquot noctes ac dies a Ioue ſunt. Vt mirer doctos viros hic tricari. Superius in ἔργοις v. 564.

Εὖτ' ἂν δ' ἑξήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο
Χειμέρι' ἐκτελέσῃ Ζεὺς ἤματα.

Cum

Cum autem ſexaginta poſt brumam hyberuos dies Iupiter exegerit. Homerus:

Τοῖος γὰρ νόος ἐσὶν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
Οἷον ἐπ' ἦμαρ ἄγησι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.
Talis eſt hominum terreſtrium mens
Qualem diem inducit pater deorum et hominum.

Sic enim antiquiſſimos accepiſſe hos verſus teſtantur Euſtathius et Sextus Empiricus lib. V. aduerſus Mathematicos, qui Chaldaeorum opiniones explodit. Vide et viri praeſtantiſſimi et magnae eruditionis Merici Caſauboni, magni parentis dignissimi filii diſſertationem de hoc Homeri loco, aeternum monumentum amicitiae, quae inter nos intercedit.

v. 766. Τριηκάδα μηνὸς] Τριηκὰς eſt vltima dies, ſiue trigeſima cuiuſuis menſis. Veteres olim ſingulos menſes credebant eſſe triginta dierum, quamuis id, ſi calculos ponas accurate, verum non ſit. Solon, teſte Plutarcho, hunc trigeſimum diem vocauit ἕνην καὶ νέαν, veterem et nouam, quia pars eius diei pertinebat ad lunam veterem, pars ad nouam. Vide quae hic notant Proclus, Moſchopulus, Tzetzes, et in primis Petauius in variis diſſertationibus ad Vranologium, Lib. IV, cap. 13.

v. 781. Σπέρματος ἄρξασθαι] MS. I. σπέρματα δάσασθαι, quod et in ſecundo habetur pro varia lectione. Metri cauſa legendum δάσσασθαι. Sed vulgatam non damno.

v. 783. Κήρη δ' ἀ σύμφορός ἐσιν] MS. I. ἀσύμφορος.

v. 785. Κήρη τε γενέσθαι] Nullus dubito quin omnes probaturi ſint MS. I. lectionem: κήρησι γενέσθαι. Sic quoque legendum verſu 794. κήρησι δέ τε τετραίς. Vulgo inepte: κήρη δέ τε τετραίς. In recentiſſimis editionibus cum iactura metri, κήρη δὲ τέτραίς.

v. 793. Ἴσορρα Φῶτα Γίνεσθαι. μέγα γάρ τε νόου πεπυκασμένος ἐσίν] MS. I. γείνασθαι. MS. II. μάλα. Sic et Palatinos codices legiſſe teſtatur Commelinus, quibus adſtipulantur editiones Baſileenſes Iſingrini et Oporini, quas ſequor. Ibidem male nonnulli ſcribunt πεπνυμένος. πεπυκασμένος enim Graecis dicitur homo prudens, et verſutus eadem ratione qua Latinis *callidus*, cuius ſcilicet animus ita rerum vſu occalluit, vt falli facile non poſſit. Phaedro *retorridi* dicuntur. Hoc vero ſine praeclaris ingenii dotibus conſequi nemo poteſt, etſi a primis annis in luce fori et hominum fuerit verſatus.

v. 797. Πεφύλαξο δὲ θυμῷ τετραδ' ἀλεύασθαι] Hos tres verſus ineptiſſime et imperitiſſime verterunt Interpretes: *cautus vero eſto animo vt quartum vites deſinentis et inchoati menſis, doloribus conficiendo animo, valde haec accommoda eſt dies.*

dies. Nihil poteſt fingi imperitius, nihil inſulſius. Miror viros eruditiſſimos, qui hunc Poetam ediderunt, iſtam inſcitiam non caſtigaſſe. Heſiodi vero haec mens eſt: *Teneto vero memoria quarto die vt vites finientis et inchoantis menſis doloribus conficere animum; valde haec ſacra eſt.* Vides ſententiam Poetae recta aduerſari Interpretum Latinorum verſioni. πεφύλαξο θυμῷ, vt ſuperius: ἐν θυμῷ δ' εὖ πάντα φυλάσσεο, *animo autem ſtudioſe omnia cuſtodi.* Τετελεσμένον ἦμαρ eſt ἱερὸν, vt apud Gregor. τελεῖν ἑορτὴν eſt feſtum celebrare. ἑορτὴ ἐπὶ Χριςῷ τελεμένη, feſtus dies Chriſto dicatus, qui celebratur in honorem Chriſti. Quis ignorat τελετὰς? Quarta vero finientis menſis eſt quarta et viceſima menſis dies; quarta vero inchoantis eſt quarta a kalendis. Apud Graecos enim in quolibet menſe tres erant quartae dies, τετάρτη ἱσαμένε, τετάρτη μεσσόντος, τετάρτη φθίνοντος. Prima quarta, τετάρτη ἱσαμένε, eſt quarta a kalendis: ſecunda quarta τετάρτη μεσσόντος eſt quarta poſt decimam: tertia quarta τετάρτη φθίνοντος eſt quarta poſt viceſimam. Sic etiam ſunt tres tertiae, quintae, ſextae, ſeptimae, octauae, nonae in ſingulo menſe. Paullo ante μέσσης τετράδος, *mediae quartae* meminit, quae eſt quarta decima, τετάρτη μεσσόντος. Verſu 812. et ſequentibus tres nonae, ἐννάδες commemorantur. Et haec ſatis obuia, quae non notaſſem, niſi viderem eſſe qui neſciant qui per τετράδα φθίνοντος καὶ ἱσαμένε μηνὸς dies ſint intelligendi. Ceterum numerus quaternarius quam ſanctus fuerit antiquis, praecipue Pythagoreis, et quam vim ei tribuerint neminem paullo humaniorem fugit. Inter varia cognomina dictus etiam fuit Φύσις Αἰόλος. Nicomachus Geraſenus in Ἀριθμητικῶν θεολογμένων libris: Ἡ δὲ τετρὰς πάλιν αὐτοῖς θαῦμα μέγιςον, ἄλλη θεὸς, etc. ἔςι γὰρ αὐτοῖς τῶν τε φυσικῶν ἀποτελεσμάτων πηγὴ καὶ κλειδοῦχος τῆς φύσεως, etc. ἀλλὰ καὶ αὐτὴ Φύσις καὶ Αἰόλα. Vertit A. Schottus: *Quaternarius item magno ipſis eſt miraculo, nouus Deus* etc. *Fons ipſis eſt naturalium effectuum, atque naturae clauiger*, etc. *Imo natura ipſa eſt et varietas.* Sed num Αἰόλα eſt varietas? Meurſius in denario Pythagorico legit: Αἰόλε Φύσις ex Anonymo in Theolog. Arithmeticis: Αἰόλε Φύσιν καλῶνομαζον τὴν τετράδα τὸ ποικίλον ἐμφαίνοντες τῆς οἰκειότητος καὶ ὅτι ἂν ἄνευ ταύτης ἡ καθολικὴ διακόσμησις. διὸ καὶ κλειδοῦχόν τινα τῆς Φύσεως αὐτὴν πανταχῆ ἐπωνόμαζον. *Aeoli naturam appellabant quaternarium, varietatem proprietatis indicantes; et quod abſque eo non ſit vniuerſalis conſtitutio, vnde etiam clauigerum naturae quendam ipſum vndique cognominabant.* Sed quid eſt *Aeoli natura*? Aeolus Vulcaniarum Inſularum Rex

fuisse traditur, et coelestium motuum peritus, ideoque ventorum dominus. Quid vero ille ad naturam rerum omnium parentem? Recte se habet lectio Nicomachi, nisi quod copula sit exterenda, legendumque: ἀλλὰ χὴ αὐτὴ Φύσις αἰόλα. Dorica Dialecto, qua vtebantur Pythagorei et omnes magnae Graeciae incolae pro αἰόλη. Sic vice versa emendandus Anonymus ex Nicomacho, non contra. Αἴολος, et Παναίολος sunt Φύσεως propria epitheta. Ratio nemini potest esse obscura. Inscriptio antiqua apud Gruterum:

ΦΥΣΙΣ ΠΑΝΑΙΟΛΟΣ
ΠΑΝΤ. ΜΗΤ.

Fuit, qui me reprehendit, quod Nicomachum Gergasenum dixerim, vti vocatur apud Photium, praefatus nullos vnquam fuisse Gergasenos, sed eos dici Gerasenos. Verum si Photio non credit, credat Matthaeo, qui eos vocat, Cap. VIII. 28. *Gergesenos*. Nimirum eadem vrbs vocabatur Γέρασα, et Γέργεσα, incolae Geraseni, Gergaseni, et Gergeseni, quos etiam hoc nomine appellat Iosephus II. de Bello Iudaico 20.

v. 804. Ὅρκον τινυμένας] Interpp. *Periurium vindicantes*. Quis audiuit ὅρκον esse periurium? ὅρκον διαβαίνειν est iurisiurandi fidem violare, periurum fieri. Sed ὅρκος numquam simpliciter est periurium. Ceterum in MS. I. legitur: ὅρκον γενόμενον. *Orcum natum*. Sane sic legisse videtur Virgilius: *quintam fuge: pallidus Orcus Eumenidesque satae*. Vbi Seruius: *Hesiodus Orcum quinta luna dicit natum*. Ex Celso quoque tradit Orcum esse iurisiurandi Deum, pallidum dictum quia iurantes trepidatione pallescant. Apud Orcum enim defunctas animas iurare, ne quid suos, quos in vita reliquerunt, contra fas adiuuent. Orcus Latinis est Pluto, summus inferorum Deus. Cic. in Verr. *Vt alter Orcus venisse Aetnam, et non Proserpinam, sed ipsam Cererem rapuisse videatur*, hoc est, alter Pluto. Plaut. Poen. I, 130.

Quo die Orcus ab Acheronte mortuos amiserit.

Et sic Latini frequenter. Nonnullis tamen non Pluto, sed Charon Orcus est. Glossae Philoxeni: Orcus Χάρων. Quin et Silius Italicus Cerberum dicit Orcum.

Illarrat ieiunis faucibus Orcus
Armenti quondam custos immanis Iberi.

Vt Veteres videantur omnibus inferis tribuisse nomen Orci, quod a Graecis illos accepisse certum est, qui ὅρκον vocarunt sepulchrum, vt bene obseruat Maximus Scaliger ad Varronem ex Menandro:

Οὐ πώποτ' ἐζήλωσα πολυτελῆ νεκρόν.
Εἰς τὸν ἴσον ὅρκον. τῷ σοφῷ ἔρχεται βύτελής.

Num-

Numquam inuideo mortuo opulento, in ſimile ſepulcrum venit etiam valde tenuis. Sic hic locus legitur; pro quo male ſubſtituit vir ſummus ὅρχον· recte tamen ſcripſit εὐτελὴς, cum aliter legeretur εὐτελεῖ. Ὅρκον ſane fuiſſe Deum inferorum patet ex hoc loco Heſiodi, qui illum coniungit cum Furiis, et natum dicit ab Eride in periurorum poenam. Vide et in Theog. v. 231. Sicut autem ἄδης, hoc eſt, Pluto, ſic et ὅρκος inferorum Deus pro ſepulchro ponitur. Ex lectione autem noſtri codicis apparet Virgilium non eſſe hallucinatum, quod Salmaſius in libro de annis climactericis contendit, cum ſcripſit Orcum natum eſſe quinto die. Sic enim inuenit in ſuis exemplaribus, vt legitur in primo Voſſiano. In hoc tamen abit a ſententia Heſiodi, quod illo die Erinnidas quoque natas canat: cum Heſiodus tantum dicat illas verſari apud ſuperos, ad vindicanda ſcelera flagitioſorum hominum. Sed forſan in hoc ſecutus eſt Orpheum, et Melampodem; qui et ipſi commodorum et incommodorum dierum ephemerides ediderunt cum illorum cauſis, vt Graeci Interpretes, qui illorum teſtimoniis ſaepe vtuntur, oſtendunt.

v. 812. Ἐσθλὴ μὲν γὰρ τ' ἠδὲ Φυτευσέμεν] MS. I. ἐσθλὴ μὲν γὰρ θ' ἥδε Φυτευέμεν. Bona ſiquidem eſt haec ad plantandum.

v. 818. Παῦροι δέ τ' ἀληθέα κικλήσκεσι] *Pauci veracem dicunt.* Inde Virgilius ait illum diem eſſe contrarium furtis. *Nona fugae melior contraria furtis.* Furibus enim fraudi eſt veritas. Hic eſt huius loci ſenſus, quem et Salmaſius ὁ πάνυ vidit.

v. 820. Μέσσῃ· παῦροι δ' αὖτε μετ' εἰκάδα] MS. I. μεσσήη· παῦροι δὲ μετ' εἰκάδα. quod placet. Subintelligendum autem hic ἴσασι. Paullo ante νῆα πολυκληῖδα perperam vertunt *bene clauatam*, cum ſit πολυκάθεδρος, in qua multa ſunt ſedilia remigum. Κληῖδες enim ſunt tranſtra. v. 823. Μεταδρπτοι ſunt μεταξὺ πίπτουσαι, dies *intercidentes* qui inter fauſtos et infauſtos voluuntur. Vulgo *incerti* vertunt. δρπτέω eſt πίπτω. Vnde Catadupa Ciceroni Nili catarractes dicitur, quod de altiſſima rupe praeceps cadat.

CAPVT XVII.

Λαοσσόος. Heſiodus emendatus et vindicatus. Ταυύσφυρος. Δῶρα Ἀφροδίτης. Πλεκτὰ ἄρματα. In Heſiodo coniectura. Ὀχέειν ἄτην. Phaedrus emendatus. Ἔχειν, habere pro regere. Adamantinus. Obſcurus locus Heſiodi et aliquot Homeri expoſiti. Κυάνῳ πτύχες. Πτύχες in ſcutis quid. Πτύχες montium iuga. Πολύπτυχος Ὄλυμπος. Ἐλαύνειν, διελαύνειν. Ducere.

ΑΣΠΙΣ ΗΡΑΚΛΕΟΤΣ] Seruius ad XII. Aeneid. hunc librum laudat nomine Ἀσπιδοποιΐας. *Latinis*, inquit, *ſecundum Heſiodum in* Ἀσπιδοποιΐᾳ *Vlyſſis et Circes filius fuit.* Sed errat Seruius; Non in Ἀσπιδι ſed in Theogonia hoc dicit Heſiodus. Et ſic legendum videtur apud Seruium.

In Ἀσπιδι v. 3. Λαοσσόᾳ] Ad bella concitantis, bellicoſi. Heſych. Λαοσσόος, σῶσα ἢ παροξυνῶσα εἰς τὸν πόλεμον. Ὃ ἐστιν ἐπίθετον Ἀθήνας. Cur vertant *populorum diſſipatoris* cauſam nullam video. De matre Alcmenae quae Herculem edidit diuerſae ſunt Veterum ſententiae. Pelopis filiam fuiſſe conſentiunt fere omnes. Hinc Hercules Pelopis pronepos dicitur in antiqua inſcriptione. Diodorus Siculus illam vocat Eurymedam, Plutarchus Lyſidicen, Apollodoro in Bibliotheca Anaxo Alcaei filia dicitur.

v. 9. Ἡ δ' ἠὼ ὡς] Lege: ἡ δὲ.

v. 23. Τῷ δ' ἅμα ἑσμενοι] Diaconus legit ἰέμενοι, et interpretatur πορευόμενοι. Peſſime meo iudicio. Ἑσμενοι πολέμοιο καὶ Φυλόπιδος coniungenda eſſe vel puer videat.

v. 29. Ἀρῆς ἀλκτῆρα φυτεύσῃ] Cui perſuadeas tironem Graecae linguae neſcire ἀρῆς ἀλκτῆρα eſſe depulſatorem malorum, damnorum, calamitatum? Hinc Hercules appellatur ἀλεξίκακος. Interpretes tamen portentoſo errore tranſtulerunt: *Martis depulſorem.* Inferius:

Θήκετο δ' ἀμφ' ὤμοισιν ἀρῆς ἀλκτῆρα σίδηρον.
Iniecit autem humeris malorum depulſatorem gladium.

v. 35. Ταυυσφύρῳ Ἠλεκτρυώνης] *Pulcra Electrionida* Ridicule Interpretes. *procera Electryonida.* quam paullo ante appellauerat εὐσφυρον, nunc dixit ταυύσφυρον. Heſych. ταυύσφυρος, ὀρθόσφυρος, εὔσφυρος, λεπτόσφυρος. quae pulcros et teneros talos habet, formoſa. Sic apud eumdem: Ταναϋφὴς eſt λεπτοφυὴς, tenuiter textus. Ταναηκὲς Veteres exponunt εὐμήκες. Ταυύτριχα, λεπτότριχα. Ταναὸς non ſolum eſt μακρὸς, ſed et λεπτός.

v. 47.

v. 47. Τερπόμενος δώροισι πολυχρύσε] Nescio quid hic deliret Diaconus, qui haec verba accipit de Alcmena, asseuerans illam hic a Poëta dici Venerem, quia superius scripserit, eandem omnes antecellere mulieres εἴδει καὶ μεγέθει. quae an sana homini in mentem possint venire dubito. Cui enim, praecipue qui Graecos Poëtas enarrandi partes sibi imposuit, poterit latere δῶρα Ἀφροδίτης esse συνουσίαν, εὐνὴν, φιλότητα, *Concubitum, consuetudinem?*

v. 52. Βίην Ἡρακλείην] Inepte vertitur: *vim Herculanam.* Cum sit secundum peruulgatam et creberrimam Graecis Poëtis circumscriptionem, *ipse Hercules.* Inferius:

Ἐν μέσσῳ δὲ δράκοντος ἦν φόβος, ἔτι φατειός.

In medio autem draco erat terribilis. Homerus Iliad. β. v. 387.

Εἰ μὴ νὺξ ἐλθοῦσα διακρίνει μένος ἀνδρῶν.

Donec nox irruens dirimat viros, vbi ridicule Interpres, *robur virorum.* Vbi Interpretes denuo: *draconis horror.* Imitatus est Horatius:

Perrupit Acheronta Herculeus labor.

hoc est Hercules, vt apud eumdem *Catonis virtus* est Cato: *Narratur et prisca Catonis virtus saepe incaluisse mero.*

v. 63. Πλεκτοῖσιν ὑφ' ἅρμασι] Inferius v. 309. ἅρματα κολλήσιτα. v. 307. εὐπλεκεῖς δίφρους. hoc est, currus ex lignis contextos, compactos. πλέκειν de curribus, vt apud Latinos *texere* de nauibus. Claud. *Quae sylua carinas texuit.* Propert. III, 5, 41.

Ite, rates cursus et leti texite causas.

Vt pulcre et verissime emendauit Gronouius ὁ πάνυ in Obseruationibus. Eustathius ad Iliad. Θ. p. 602. Δίφρον παμφαίνων, καθ' ὃ δηλαδὴ μέρος ἐ πέπλεκται. Ἄλλως γὰρ εὔπλεκτα καὶ εὐπλεκεῖς λέγονται. Vide eumdem ad Iliad. Ψ. Texebantur autem currus ex viminibus, vt multis docet Scheffer. lib. I. de re vehiculari c. 3.

v. 93. Ἣν ἄτην ἀχέων] *Culpam suam lugens*, non *noxam*, vt vulgus Interpretum. Existimo autem legendum ὀχέων, culpam suam ferens, hoc est, luens. Homer. Iliad. Φ. 300.

Ὃ δὲ φρεσὶν ἧσιν ἀασθεὶς
Ἧιεν, ἣν ἄτην ὀχέων ἀσσίφρονι θυμῷ.

Hic vero mente sua captus iuit, suam culpam luens stolido animo. Quod loquendi genus etiam Hebraeis frequens, vt in illo, *filius non portet delicta patris*, hoc est, *non luat.*

v. 95. Ἀλλὰ σὺ θάσσον ἔχ' ἡνία φοινικόεντα ἵππων ὠκυπόδων] Hoc, equos rege freno. Hoc Phaedro est, *ora continere frenis spumantibus.* Lib. III, fab. 6.

Sed iſtum timeo ſella qui prima ſedens
Iugum flagello temperat lentum meo,
Et ora frenis continet ſpumantibus.

Sic legendum eſſe ante quadraginta annos vidi, et probaui Gronouio. Horatio eſt *ora frenis temperare.* Lib. I. carm. 7.

Gallica nec lupatis temperet ora frenis.

Vbi Scholiaſtes meus ineditus: *Gallica pro Gallicarum equarum ora.* Ouid. *ſpumantia ora coërcere,* VI. Metam.

— — dum flectit in orbem
Quadrupedes curſus, ſpumantiaque ora coërcet.

Id. V. Metam.

— — Dea fertilis angues
Curribus admouit, freniſque coërcuit ora.

Id. epiſt. Phaedrae:

Saepe iuuat verſare leues in puluere currus,
Torquentem frenis ora ſequacis equi.

Seneca Hippolyto v. 1002.

Celſos ſonipedes ocyus ſubigit iugo
Et ora frenis domita ſubſtrictis ligat.

Manil. Lib. V.

Stare leui curru moderantem quatuor ora,
Spumigeris frenata lupis, et flectere equorum
Praeualidas vires.

v. 103. Ἤθεῖε] Male in multis editionibus legitur ἦ θεῖε. In aliis ὦ θεῖε, et ſic legit Ioannes Diaconus. Sed nihil muta. compellabant Seniores. Vide Scholiaſten Homeri ad dictum locum et Apollonii Rhodii ad Lib. III, v. 52. Homerus Iliad. ζ. v. 518.

Ἤθεῖ ἦ μάλα δή σε χρὴ ἐσσυμένον κατερύκω.
Venerande, certe te iam valde properantem detineo.

v. 104. Ταύρεος Ἐννοσίγαιος] Non alia ratione Neptunus dicitur ταύρεος, vti et Oceanus apud Euripidem in Oreſte: Ἢ πόντος Ὠκεανὸς ὃν ταυρόκρανος ἀγκάλαις ἑλίσσων, κυκλοῖ χθόνα. *Aut Pontum quem Oceanus Taurinum caput habens Deuoluens vlnis circuit terram:* quam eius filii, fluuii, nimirum propter violentiam, et ſtrepitum. Feſtus: *Tauroren ſpecie ſimulacra fluminum, id eſt, cum cornibus quod ſunt atrocia vt tauri.* Virgil. IV. Georg. 371.

Et gemina auratus taurino cornua vultu
Eridanus: quo non alius per pinguia culta
In mare purpureum violentior influit amnis.

Horatius: lib. IV. carm. ode 14. v. 25.

Sed tauriformis voluitur Aufidus,
Qui regna Dauni praefluit Appuli
Cum ſaeuit.

Strabo

Strabo lib. X. de Acheloo: Οἱ δὲ εἰκάζοντες ἐξ αὐτῶν τάληθὲς, ταύρῳ μὲν ὁσιόταν λέγεσθαι τὸν Ἀχελῶον φασὶ, καθάπερ καὶ τὰς ἄλλας ποταμὰς, ἀπό τε τῶν ἤχων, καὶ τῶν κατὰ τὰ ῥεῖθρα καμπῶν ἃς κλῶσι κέρατα. *Qui autem ex fabulis verum colligunt, tauro similem forma Acheloum aiunt, vt et alios fluuios, ob strepitus et flexus alueorum, qui cornua dicuntur.* Vide et Aelian. Var. Hist. II, 32. Sic et in antiquis nummis fluuii forma bouis exprimuntur, vt pridem docuit vir doctrina et iudicio magnus Antonius Augustinus in Dialogis.

v. 105. Ὃς Θήβης κρήδεμνον ἔχει] Interpretes vertunt: *qui Thebarum moenia tenet.* Nec improbo. ἔχει tamen poterat etiam verti, *habet.* Nam habere Latinis aeque vt Graecis ἔχειν dicuntur loca, qui illa possident, et gubernant, qui illis praesunt. Iustin. XII, 4. *Terras inter amnes Hydaspen et Indum Taxiles habebat.* Flor. IV, 2. *Siciliam et Sardiniam annonae pignora per legatos habuit.* Tacitus II. annal. 20. *Festinare et vrgere vt prouincias et legiones solus habeat.* Sic et homines et Dii dicuntur haberi ab iis, sub quorum potestate et ditione sunt. Ouid. I. Metam. v. 196.

Cum mihi qui fulmen, qui vos habeoque regoque,
Struxerit insidias.

v. 116. Θυμῷ γηθήσας] Nonnulli codices legunt non male: μύθῳ γηθήσας.

v. 136. Κυανέην εὐτυκτον ἔθηκε Δαιδαλέην ἀδάμαντος] Diaconus contendit ἀδάμαντα hic non esse lapidem; sed σιδηρον. Hunc sequuntur Latini Interpretes. Sed quis tam hospes est in Veterum Scriptis, cui lateat adamantina Graecis et Latinis dici omnia quae valde dura sunt et firma? Sic Horatius Martiali tribuit *adamantinam tunicam.* Ouid. IV. Metam. de sedibus inferorum:

Carceris ante fores clausas adamante sedebant.

hoc est, obicibus et postibus firmissimis. Sexcenta apud Poëtas exempla facile inuenies.

v. 143. Κυάνε δὲ διὰ πτύχες ἠλήλαντο] Interpretes insciti ssime: *caeruleis plicis fulgorem interfecantibus.* Verte: *caeruleae laminae erant ductae.* Κυάνε πτύχες, sunt caeruleae laminae, vt apud Homerum θώρηκὸς κυάνε, caerulea lorica. Πτύχες sunt laminae, tabulae, plagulae, coria ex quibus scuta conficiebantur. Etymolog. M. exponit τὰ διάφορα, ἐπαλλήλως ἐλάσματα. Ex pluribus enim plagulis, pellibus textis, tabulis, pro materiae diuersitate, conficiebantur clypei Graecorum, sicut et scuta Romanorum. Vnde vult Varro scutum dici a secando, quasi secatum. Quamuis autem in ve-

riuerbio labatur Togatorum doctissimus, est enim scutum a σεύω, quia pellibus obducebatur, ostendit tamen Veterum scuta ex variis partibus fuisse compacta. Liquidissime Homerus Iliad. H, v. 248.

Ἐξ δὲ διὰ πτύχας ἦλθε δαΐζων χαλκὸς ἀτειρὴς
Ἐν τῇ ἑβδομάτῃ ῥινῷ σχέτο.

Ceterum sex per plagulas penetrauit findens hasta, in septima autem pelle haesit. Aiacis clypeus erat ἑπτάβοειος, singula pellis constituebat πτύχα, siue plagulam. Iliad. Υ, in descriptione scuti Achillis:

Ἀλλὰ δύω μὲν ἔλασσε διὰ πτύχας, αἱ δ' ἄρ' ἔτι τρεῖς
Ἦσαν· ἐπεὶ πέντε πτύχας ἤλατε Κυλλοποδίων
Τὰς δύο χαλκείας, δύο δ' ἔνδοθι κασσιτέροιο
Τὴν δὲ μίαν χρυσῆν.

Sed duas quidam adegit per plagulas, hae autem adhuc tres erant. Quoniam quinque plagulas Vulcanus duxerat, duas aereas, duasque intus stanni: Vnam vero auream. In quibus locis ineptissime Interpretes πτύχας vertunt plicas, vt in pluribus aliis. Polybius in descriptione scuti Romanorum σανιδώματα appellat, lib. VI. Ἐκ διπλῆς σανιδώματος, ταυροκόλλῃ πεπηγὼς ὀθονίῳ μετὰ δὲ ταῦτα μοσχείῳ δέρματι περιείληπται. *Scutum e duplici tabulato glutine taurino est compactum: extrema superficies linteo, deinde vitulino corio circumtegitur.* Nicetas Choniata lib. I. rerum Isaaci Angeli in descriptione thoracis ex lineo coactili, saepius aut decies in se complicato συμπτύγματα dicit, quae Poetae Veteres πτύχας. Αὐτὸς μέν τοι ὁ Κόρραδος ἄνευ θυρεοῦ τηνικαῦτα διηγωνίζετο, ἐκ δὲ λίνου πεποιημένον ὕφασμα οἴνῳ αὐστηρῷ ἱκανῶς ἡλισμένῳ διάβροχον πολλάκις περιπτυχθὲν δίκην θώρακος ἐνεδύετο. ἐς τοσοῦτον δ' ἦν ἀντίτυπες ἅλατί καὶ οἴνῳ συμπεληθὲν, ὡς καὶ βέλος εἶναι παντὸς σεγανώτερον, ἠριθμοῦντο δ' εἰς ὀκτωκαίδεκα καὶ πλείω ὑφάσματος συμπτύγματα. *Ipse Conradus sine scuto tunc dimicabat: sed pro lorica textum quoddam gestabat e lino factum, vino austero probe salito maceratum, saepius replicatum: quod quidem sale et vino coactum adeo firmum aduersus ictum erat, vt penetrari a nullo telo posset. Erant autem huius texti plagellae octodecim et eo plures.* Propter eamdem rationem tabulae quoque ex quibus fores compingebantur πτύχες dicuntur. Pollux Onomast. IX. 5. πτύχες sunt etiam pugillarium tabulae, siue sint eburneae, siue ligneae, siue aureae. Hinc δίπτυχον, τρίπτυχον, πολύπτυχον. Nec

longe

longe inde discedit quod pro iugis montium πτύχες ponuntur. Apollon. Rhod. III, 101.

Βῆ ῥ' ἴμεν Οὐλύμποιο κατὰ πτύχας.
Iuit per iuga Olympi.

Vbi ridicule Interpres nouissimus *valles* exponit. Iugis montes connectuntur. Hinc nostro in Theogon. v. 113. πολύπτυχος Ὄλυμπος est multa iuga habens. Inepte Interpretes: *coelum multis sphaeris implicitum.* Vide Eustath. ad Iliad. Θ. p. 610. vbi varias de huius vocis notione et origine sententias tradit. Ἐλαύνειν vero et διελαύνειν sunt propria in hac re verba. Homerus in loco superius laudato: ἐπεὶ πέντε πτύχας ἤλασε Κυλλοποδίων. *Quoniam quinque laminas duxit Vulcanus.* Idem alio loco: ἣν ἄρα χαλκεὺς ἤλασε, *quam faber aerarius fecit.* Ἐλαύνειν σίδηρον χρυσὸν, ferrum, aurum ducere, proprie dicuntur fabri aurarii et aerarii. Hinc ἐλάσματα sunt laminae ductiles. Eustath. ad d. l. πέντε πτύχας ἤλασε. εἴρηται τοῦτο μὲν κατὰ τέχνην χαλκευτικήν. *dicitur hoc quidem secundum artem fabrorum aerariorum.* Est enim proprium χαλκέργων verbum. Herodot. I, 68. Ἐλθὼν ἐς χαλκήιον ἐθηεῖτο σίδηρον ἐξελαυνόμενον. *Cum venisset in officinam aerariam videns ferrum duci.* Idem I, 50. Καταχεάμενος χρυσὸν ἄπλετον, ἡμιπλίνθια ἐξ αὐτοῦ ἐξήλαυνε. *Immensam vim auri liquefecit, ex quo dimidiatos lateres duxit.* Noster inferius in Theogon. 725.

Τὸν περὶ χάλκεον ἕρκος ἐλήλαται.

Quem circa ferreum sepem ductum est. Apollon. Rhod. Argonaut. II, 231.

Οὐδ' εἰ οἱ ἀδάμαντος ἐληλαμένον κέαρ εἴη.

Ne si cor ei sit ex adamante ductum. Ἐλαύνειν Latinis est ducere. Horatius de Alexandri aerea statua: *Ne quis se duceret aere.* Πτύχες recte etiam verti possunt tabulae, quamuis sint ferreae, aut coriaceae, aut ex alia materia. Sic apud Tertull. de pallio eadem translatione plicae longae in toga dicuntur *tabulae togae*, quod similes sint tabulis.

CAPVT XVIII.

Λευκὰ ϑέοντες. Ἄπλητος. In Hesiodo menda exemta. Eidem lux. Ἀμφὶ Καινέα, et similes locutiones. Τιταρήσιος. Ἀγελαίη Ἀθηνᾶ. Μάχην κορύσσειν. Danielis Heinsii elegantissima emendatio asserta. Iuuenali lux. Rumpere auditorium. Hesiodus distinctione adiutus. Πάνεφθος κασσίτερος. Κίβισις. Τιταίνειν. Χλωρὸς est ὠχρὸς. ἐπὶ χλωρὰ ἀδάμαντος βαίνειν. Leues in hastis. Et similes locutiones.

v. 146. Ὀδόντων λευκὰ ϑεόντων] Peruenustum loquendi genus est pro ὀδόντων λευκῶν. Antiqua inscriptio in consecrationem templi in agro Herodis Attici, ποίη χλωρὰ ϑέασα, herba viridis, quod olim obseruauit Salmasius, et ante eum Dauid Hoeschelius in epistola ad Meursium scripta, quae penes me est. Simile loquendi genus apud Aratum, λεπτὰ φάεσσι χηλαί. vertit Cicero: *obscuro corpore chelae.*

v. 147. Ὀδόντες ἄπλητοι] *Dentes magni.* Hesych. Ἄπλητον, ἀπρόσιτον, ἀχώρισον, μέγα. Interpretes pessime: *dentes inaccessi.* Vt et v. 230. Γοργόνες ἄπλητοι, sunt terribiles. In Theog. v. 151. Χεῖρες ἄπλαστοι *manus magnae, terribiles.* Sophocles; Aiace flagellifero v. 256. Τὸν ἄπλατος ἔχει. *Hunc furor magnus tenet.* Nam sic legitur in editionibus antiquis. Recentiores Stephaniana, Plantiniana, vt et Graecus Interpres scribunt, ἄπλαγος vt significet furorem seu insaniam veram, hoc est, magnam.

v. 155. Ἐν δ' ὅμαδός τε, φόβος τ' Ἀνδροκτασίη τε δεδήει] Legendum: ἀνδροκτασίη τ' ἐδεδήει. Vertendum vero: *In eo tumultus, terror, et homicidium ardebant* scilicet ira, indignatione, dimicandi libidine.

v. 171. Οὐδέτεροι τρεέτην] Legendum ἀδ' ἕτεροι.

v. 179. Καινέα τ' ἀμφὶ ἄναντα, Δρύαντά τε] Hi omnes accusatiui ab hoc versu vsque ad 183. exponendi sunt per nominatiuos, *Caeneus Rex, Piritheus*, etc. quod satis indicat versus, qui iis subiicitur:

Ἀργύρεοι, χρύσεια περὶ χροΐ τεύχε' ἔχοντες.

Latinos Interpretes fugit elegantissimum istud dicendi genus, οἱ ἀμφὶ Πλάτωνα, pro Πλάτων, de quo superius egimus. Poeta omisit articulum.

v. 181. Τιταρήσιον] Notat Diaconus hunc Lapitham nomen accepisse a loco quem coluerit. Is est fluuius Thessaliae. Suidas:

Suidas: Τιταρήσιος ποταμὸς Θεσσαλίας. Sed et eius accolae eodem nomine fruebantur. Stephanus de Vrbibus: Τιταρήσιος ποταμὸς Θεσσαλίας. τὸ ἐθνικὸν ὁμοφώνως Τιταρήσιος. Stolte ὄζος Ἄρηος vertitur *notus Martis*. cur non: *filius Martis*? Sic autem omnes dici παλεμικὰς ἄνδρας qui Homerum, parentem omnis doctrinae et elegantiae legerunt, non possunt nescire. Apud eumdem eodem sensu: υἷες Ἄρηος.

v. 185. Ἀσβολον οἰωνιστὴν] Ouidio XII. Metamorph. dicitur Astylos:

Quique suis frustra bellum dissuaserat augur
Astylos.

v. 196. Ἰεμένων τε] *Ruentium*. non: *festinantium*. nisi forsan legendum: θ' ἱεμένων τε auidorum scilicet pugnae.

v. 197. Ἀγελείη τριτογένεια] Caue vertas, *praedatrix Tritogenia*, cum Interpretibus. Retinendum Graecum epitheton *Agelea*. qua significatur bellicosa Minerua. Suidas: Ἀγελείη ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ ἀπὸ τὸ ἄγειν λείαν, τουτέστι, στρατιωτική. Noster infer. Theog. v. 318. Homerus Iliad. δ. v. 128.

Πρώτη δὲ Διὸς θυγάτηρ Ἀγελείη.

Prima Iouis filia Agelaea. vbi neque inepte Interpretes: *praedatrix*. vide ibi Eustath. scholia Didymi et Etymolog. Magnum.

v. 198. Μάχην ἐθέλουσα κορύσσειν] Quid est, *pugnam velle armare*? Sic enim reddiderunt Interpretes. Κορύσσειν μάχην est accendere praelium, ciere bellum, vt Iustinus loquitur de Artemisia: *inter primos duces bellum acerrime ciebat*. Nostes paullo ante: Κορύσσουσα πλόνον ἀνδρῶν, *accendens pugnam virorum*. Pindarus Isthmionic. VIII.

— — μάχας ἐναριμβρότους
Ἔργον ἐν πεδίῳ κορύσσοντα.

Pugnae homines interimentis opus in campo ciere, quod est fortiter pugnare. Κορύσσειν saepe generaliter est augere. Hesych. Κορύσσειν, αὔξειν. Pindarus Isthmionic. VIII. βίον κορυσσόμενον ὀρθοβούλοισι μηχαναῖς, fortunas amplificare bonis artibus.

v. 203. Θεῶν δ' ἕδος ἀγνὸς Ὄλυμπος] Elegantissime hunc locum emendauit D. Heinsius, qui legit ἄγνυτ' Ὄλυμπος *frangebatur*, hoc est, resonabat Olympus. Polybius XV. 30. τῶν δὲ διασαφούντων τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως κατεῤῥήγνυτο πᾶς ὁ τόπος τῇ κρότῳ καὶ τῇ κραυγῇ. *Satellitibus regia mandata exponentibus plausu et clamore omnia loca replebantur*. Noster Poeta inferius vers. 278.

Τοὶ μὲν ὑπαὶ λιγυρῶν συρίγγων ἴσαν αὐδήν
Ἐξ ἀπαλῶν στομάτων, περὶ δὲ σφίσιν ἄγνυτο ἠχώ.

Atque

Atque hi quidem canoris tibiis emittebant cantum e venere ore, circumque ipsos frangebatur echo, id est, resonabat. Vers. 347.

Τῶν δ' ἵπποι μὲν ἔπειθ' ὑπεναντίοι ἀλλήλοισιν
Ὀξεῖαν χρεμίσασκον, περὶ δέ σφιν ἄγνυτο ἠχώ.

Horum equi deinde obuiam sibi mutuo facti, acutum hinnitere, circaque ipsos frangebatur echo. Virgilius:

Et cantu querulae rumpent arbusta cicadae.

Iuuenal. *Assiduo ruptae lectore columnae.* Nec aliter intelligendus eiusdem Poetae locus Sat. VIII. v. 85.

Gloria quantalibet quid erit, si gloria tantum est?
Curritur ad vocem iucundam, et carmen amicae
Thebaidos, laetam fecit cum Statius vrbem,
Promisitque diem: tanta dulcedine captos,
Afficit ille animos, tantaque libidine vulgi
Auditur. sed cum fregit subsellia versu
Esuriit, intactam Paridi nisi vendat Agauem.

In quo loco exponendo principes ingeniorum Iosephus Scaliger et Isaacus Casaubonus mire tricantur. Ille in Ausonianis lectionibus vult Statium Poetam post incredibilem totius vrbis exspectationem tandem in agone Capitolino Thebaidem suam recitasse, sed non placuisse, et contra eum alios coronatos. Hoc falso significare Iuuenalem dicentem: *sed cum fregit subsellia versu*, nimium Poetam recitantem non stetisse, sed excidisse, hoc est, non placuisse. In diuersum plane iit Casaubonus in animaduersionibus in Suetonium, qui frangere subsellia interpretatur vehementissime placuisse, sic vt Κρότῳ, *Euge, Sophos* acclamantium quasi subsellia frangerentur. Fundum huius sententiae producit Sidonium Apollinarem V, ep. 7o. *Hunc olim peroranten, et rhetorica subsellia plausibili oratione frangentem, socer eloquens ultro in familiam patriciam adsciuit.* Sed vterque nihil aliud significat quam simplicem recitationem, quod et postea ipse Casaubonus fatetur. Frangere subsellia versu eadem ratione dicitur, vt rumpere legendo columnas, cantu arbusta, Olympum. Martianus Capella: *Nam absque his qui perturbantes pectora sensusque auctorum cognoscentium quoque perfregere subsellia.* Non nego tamen etiam de Κρότῳ et acclamationibus auditorum hoc loquendi genus posse vsurpari. Sidon. lib. IX, ep. 13. *Dignum omnino quem plausibilibus Roma foueret vbis, quoque recitante crepitantis Athenaei subsellia curuata quatterentur.*

v. 204. Ἐν δ' ἀγορῇ, περὶ δ' ἄλλος ἀπείριτος ἐστεφάνωτο
Ἀθανάτων ἐν ἀγῶνι· θεὴ δ' ἐξῆρχον ἀοιδῆς] Hi versus nec recte sunt expositi, et praua distinctione corrupti. Ad

quod

quod enim reperus ἐν ἀγῶνι non eſt. Sed leuiter diſtinctione mutata omnis ἀπορία tolletur.

Ἐν δ' ἀγορὴ, περὶ δ' ὄλβος ἀπείριτος ἐςεφάνωτο
Ἀθανάτων· ἐν ἀγῶνι θεαὶ δ' ἐξῆρχον ἀοιδῆς.

Ibi erat coetus, qui cinctus erat ingentibus opibus Deorum. In certamine Deae vero incipiebant canere. Ἀγορὰ hic eſt concio; coetus Deorum, qui Apollinem et Muſas audiebant canentes. Poſſet et τελείη ſιγμὴ poni poſt ἐςεφάνωτο. Sed priorem diſtinctionem probo.

v. 208. Πανέφθε καστιτέροιο] Interp. *ſtanno liquefacto.* Sed πάνεφθος καστίτερος eſt idem ἄπεφθος καστίτερος, ſtannum bene excoctum, purgatum, optimum. ἄπεφθος χρυσὸς Herodoto eſt puriſſimum, *aurum ad obrizam*, vt loquitur Suetonius, lib. I. cap. 50. vbi ἀπέφθῳ χρυσῷ opponit χρυσὸν λευκὸν, *album aurum.* Vbi aurum λευκὸν eſt aurum cui multum argenti eſt admixtum, quod propterea dicitur *pallere*, vt apud Catullum, *lurore expalluit auri.* Hinc Auguſtinus ſermone de commate Pſalmi L. *Quoniam iniquitatem meam ego agnoſco. Quid volui? aurum pallorem terrae? argentum liuorem terrae? honorem temporis fumum.* Theodoretus: διαγνῶναι χρυσὸν δόκιμόν τε καὶ ἄπεφθον. *Dignoſcere aurum probatum et excoctum.* Vbi perperam vir doctus in Analectis emendat ἄπεκτον, ἀργύριον ἄπεφθον eidem *argentum puſtulatum.* Pollux lib. VII. ἄπεφθος χρυσὸς ἀκηρίβης, ἀκήρατος, εἰλικρινὴς, ἀκραιφνής.

v. 224. Ἀμφὶ δέ μιν κίβισις θές] Quam male Interpretes *circum ipſum aurum pera ferebacum.* Haec nemo, niſi Graece intelligat, aſſequetur quid ſibi velint. Senſus eſt, ipſum caput erat facco inclusum, ſiue pera. Κίβισις eſt πήρα, κιβωτός. Callimachus:

Εἰ γὰρ ἐπιθήσει πάντα ἐμὴ κίβισις.

Sic dicta quod in illam reponatur βόσις, id eſt τροφὴ, ſi magni Etymologici auctori credimus, qui et hunc Heſiodi locum bene exponit: ἐβάςαζεν ἐν δεκτικῷ τινὶ ἀγγείῳ τὴν κεφαλὴν τῆς Γοργόνος ὁ Περσεύς. Vide et Apollodor. Bibliothec. lib. II. Κίβισις eſt, quae aliter dicitur κίςη et κοίτη, ciſta, in qua facientes iter panem circumferebant et obſonia. Vide Pollucem X, 23. Heſychium in κοίτη, et Etymologicum Magnum in κοῖτις. Latinis proprie dicitur *ſportula.* Menander in Dyſcolo apud Athen. Δειπνοσοφ. IV.

— — Ὡς θύουσί δ' οἱ τοιχωρύχοι
Κοίτας φέροντες, ςαμνί' ἐχὶ τῶν θεῶν
Ἕνεκ' ἀλλ' ἑαυτῶν.

— — *Vt ſacrificant parietum perfoſſores*
Ciſtas ferentes et ſerias non Deorum
Cauſa, ſed ſui.

Vbi male Caſaubonus reponendum putat κίσας, quamuis et ipſe poſt in addendis repudiauerit hanc emendationem. Peſſime vero Delecampius vertit *lectos.*

v. 229. Περσεὺς Δαναΐδης ἐτιταίνετο] Interpretes cum haec, et paullo praecedentia ita vertunt: *Ipſe autem properanti et formidanti ſimilis Perſeus Danaides extendebatur*, ipſi neſcierunt quid dicerent. τιταίνειν et τιταίνεσθαι interdum eſt currere, feſtinare, fugere. Heſych. τιταίνειν, σπεύδειν. τιταινόμενος, τρέχων. Et ſic hoc loco accipiendum.

v. 231. Ἐπὶ χλωρᾷ ἀδάμαντος βαινεσέων] Exponitur: *In viridi adamante euntibus.* Virides adamantes quis vidit? χλωρὸς Graecis non ſolum eſt viridis, ſed etiam ὠχρὸς pallidus. Inferius v. 264. Ἀχλὺς χλωρὴ, triſtitia pallida. Theophraſtus carbunculos dixit χλωροειδεςέρας, hoc eſt, pallidiores. Galenus in multis locis notauit apud Hippocratem χλωρὸν frequenter poni pro ὠχρῷ. Sicuti contra ea apud Virgil. Eclog. VI. *pallentes herbae* pro viridibus. Notandum vero loquendi genus exquiſitum ἐπὶ χλωροῦ ἀδάμαντος βαίνειν, *in pallido adamante venire*, pro ornatum adamantibus, vt apud Pindarum ἵπποι ἐν πτερόις, *equi in alis* pro alatis. Ennius: *leueſque ſequuntur in haſtis*, hoc eſt, haſtati. Virg. V. Aen.

— — *occurrit Aceſtes*
Horridus in iaculis et pelle Libyſtidos vrſae.

Iaculis inſtructus, et indutus pelle vrſina. Flor. I, 1. *Iuuentus diuiſa per tribus in equis et armis ad ſubita belli excubaret.* Hoc eſt, equis inſtructa et armis.

v. 235. Ἐχάρασσαν ὀδόντας] Proprie acuebant dentes, vt in ἔργοις v. 573. ἅρπας χραισσέμεν falces acuere. Sed hoc loco eſt frendebant dentibus, quod frendentium dentes collidantur, ſicut ferrum cum acuitur ducitur in cote.

v. 260. Προφερὴς τ' ἦν πρεσβυτάτη τε] Hunc verſum nullus dubito quin reſpexerit Ariſtarchus, qui in gloſſa antiqua ad iſtum in Theogonia verſum: Καλλιόπη μὲν προφερεςάτη ἐςὶν ἁπασέων interpretatur προφερέςατον, πρεσβύτατον. Quaſi ἐκ παραλλήλου eſſent poſita προφερὴς et πρεσβυτάτη. Viri quidem doctiſſimi exiſtimant Ariſtarchum ad verſum 578 in ἔργοις, Ἠὼς τοι προφέρει μὲν ὁδῷ προφέρει τε καὶ ἔργῳ. Sed haec nihil faciunt ad ſignificationem προφερέςατος pro πρεσβύτατος. Ipſum vero Ariſtarchum erraſſe hic ipſe locus, qui, cum illa ſcriberet, eius animo obuerſabatur, vincit. προφερὴς enim eſt excellens, praeſtans. προφερὴς τῶν ἄλλων

prae

prae aliis excellens. Conciſe dicitur pro ἐκ aut περὶ τῶν ἄλλων, vt δῖα γυναικῶν, *nigrae lanarum*, apud Plinium et mille talia. Haec non monerem, niſi intellexiſſem τ' τυχόντας hic impegiſſe.

CAPVT XIX.

Ἀχλύς. Γαστροπαχής. Fame laborantium pedes tumeſcunt. Homeri locus inſignis expoſitus. Mos nuptialis Graecorum. Παίζειν. Ludere. Ὑπὸ φορμίγγων. Heſiodo lux. Βαθὺ λήϊον. Πέτηλα ariſtae. Verſus ſuppoſititius indicatus. Ἐφίεσθαι, ἐπίσχειν ἵππους. Ἄκριτον ἄεθλον. Ἀγών. Heſiodus emendatus. Geſtatio. Ius. Θέα. Ἔλαια, ἀερώματα pro foris vbi venduntur. Λαοὶ. Λιών. Πολεμίζειν. Σπεύδειν. Heſiodus quinquies correctus. Μαστιχόειν, μαστιχάειν, μασᾶσθαι. Maſſare. Θῆλυς ἐέρση. Θήλεια νύξ. Ἡ ἔλαφος ceruus. Ψυχὴ vita. Λαὸς, multitudo. Populus.

v. 264. Παρ' δ' Ἀχλὺς εἰςήκει] Pulcre et erudite docuit V. Cl. Tanaquillus Faber ad Longinum ἀχλὺς hic eſſe triſtitiam. Quo nihil eſt certius. ſic contra Φῶς eſt χαρά. Heſych. Φῶς, χαρὰ, σωτηρία. Exempla apud Sacros Scriptores et τὰς ἔξω ſaepe occurrunt. Cur vero ἐπισμυγερὴ transferunt *peruſtae ſimilis*? Diaconus ſcilicet exponit κεκαυμένη. Sed iſte homo ſupra triuiales Grammaticorum canones non ſapit. Ἐπισμυγερὸς eſt miſer, aerumnoſus, plenus dolorum. At γαστροπαχὴς appellatur, quia fame eſt confecta et exhauſta. Illorum enim qui fame laborant pedes tumeſcunt cum alia membra maceſcant, et exareſcant. In Ἔργοις, v. 496.

Μή σε κακῇ χειμῶνος ἀμηχανίη καταμάρψῃ
Σὺν πενίῃ, λεπτῇ δὲ παχὺν πόδα χειρὶ πιέζοις.

Ne te malae hyemis difficultas opprimat cum paupertate: macilenta vero craſſum pedem manu premas. Ouid. VIII. Metam. v. 807. in inſigni deſcriptione Famis:

Auxerat articulos macies, genuumque tumebat
Orbis, et immodico prodibant tubere tali.

Apud Epheſios lex fuit, μὴ ἐξεῖναι πατρὶ παῖδας ἀποθέσθαι ἕως ἂν διὰ λιμὸν παχυνθῇ τὰς πόδας. *non licere patri liberos exponere donec inedia pedes tumeſcant.* Plutarchus affirmat fame confectorum pedes turgeſcere, corporis vero reliquas partes maceſcere et attenuari. Hinc lux affulget Homeri loco

Ὀδυσσ.

Ὀδυσσ. ρ, cuius ſenſum nec Veteres nec recentes Interpretes ceperunt.

Τὸν κ' εἴ μοι δοίης ϛαθμῶν ἐυτῆρα γενέσθαι
Σηκοκόρον τ' ἔμεναι, θαλλόν τ' ἐρίφοισι φορῆναι,
Καί κεν ὀρὸν πίνων, μεγάλην ἐπιγουνίδα θεῖτο.

Hunc ſi mihi dares ſtabulorum cuſtodem eſſe, et caularum curatorem, vt frondes haedis apportaret, Ille ſaltem ſerum bibens craſſum genu faceret. Hoc eſt, ita curarem, vt fame et macie confectus deſiſteret pererrare alienas vrbes et domos, hominibuſque mendicando negotium faceſſere: non plus cibi iſte bene habitus mendicus caperet, quam ad famem extremam expellendam ſatis eſſet, ne corpus faceret, cui nunc mendicando ſeruit. Vlyſſem fuiſſe bene habitum liquet inferius ex Odyſſ. φ, vbi Penelope ad Eurymachum procum, qui nolebat Vlyſſem tractare arcum a Penelope propoſitum, illum hoſpitem ait eſſe μέγαν καὶ εὐπηγῆ,

Οὗτος δὲ ξεῖνος μάλα μὲν μέγας ἠδ' εὐπηγής.

Iſte hoſpes valde magnus eſt et validus. Scio Euſtathium, Budaeum, alios omitto, de hoc loco ſentire aliter velleque μεγάλην ἐπιγουνίδα θεῖτο eſſe, *corpulentus fieret.* In hanc rem producunt ex ſequente libro,

Οἵην ἐκ ῥακέων ὁ γέρων ἐπιγουνίδα φαίνει.

quale ex pannoſo hoc habitu ſenex femur oſtendit. Quod enim hic ἐπιγουνίδα dixit, paullo ante appellauit μηρὸς καλός τε μεγάλος τε. Sed hic de femore loquitur, quod craſſum et robuſtum eſt, εὐεξίας argumentum. Ibi vero de genu, cuius tumor eſt famis et maciei indicium. Ouidius: *genuumque tumebat orbis.* Ἐπιγουνὶς eſt vox πολύσημος. Cicero in Arato vertit *genu.* Sic capiendum in priore loco. Ariſtarchus vero exponit partem ſupra genu, τὸ ἐπάνω τῆς γόνατος femur nimirum, vt poſteriore loco accipitur. Conſtat autem etiam ex hoc verſu οἵην ἐπιγουνίδα φαίνει Vlyſſem corpulentum fuiſſe et validum. Cui bono igitur plus corporis feciſſet? Deinde ſerum non videtur multum poſſe conferre ad εὐσαρκίαν. Minatur potius ſe ferio potu illum redacturum ad maciem, vt cum corpore deponat iſtam ferociam et impudentiam, ac deſinat ὑπερμαζᾶν.

v. 273. Ἐϋσσώτρῳ ἐπ' ἀπήνης] Nimirum ex more Graecorum, qui ſponſas ſellis inſidentes in currus imponebant, quibus ex parentum aedibus in mariti vehebantur. Vide Lucian. in Lapithis. Suid. in Ζεῦγος.

v. 277. Χοροὶ παίζοντες] *Saltantes.* Homer. Ὀδυσσ. ψ, 147.

Τοῖσιν

Τοῖσιν δὲ μέγα δῶμα περίσονα σχίζετο ποσσὶν
Ἀνδρῶν παιζόντων καλλιζώνων τε γυναικῶν.

Horum autem magna domus ſtrepebat pedibus virorum ſaltantium, et ornatarum foeminarum. Sic et *ludere* Latinis, Virgil. Eclog. 6.

Tum vero in numerum Faunoſque feraſque videres
Ludere.

Horat. III, 15.

Maturo propior deſine funeri
Inter ludere virgines.

Ibidem: *Illam coget amor Nothi*
Laſciuae ſimilem ludere capreae.

Et lib. II, carm. 12.

— — *Nec dare brachia*
Ludentem nitidis virginibus.

hoc eſt choreas ducentem inter virgines. In ſaltationibus Veterum maior brachiorum quam pedum mouendorum ratio habebatur. Ouid.

Si vox eſt, canta: ſi mollia brachia, ſalta.

Antiquus ineditus Interpres Horatii, qui penes me eſt, ad locum illum, ex lib. II. carm. vlt. notat, *dare brachia eſt ſaltare geſtu brachiorum. Exprimit autem habitum mulierum, qua brachiis extentis ſolent ſaltare.* Vide quae nuper docuit Vir eruditiſſimus Franciſcus Vauaſſor in libro omnibus Gratiis et Venerибus condito de ludicra dictione. Ab hac ſignificatione τοῦ *ludere*, manauit etiam *ludius*, hoc eſt, ὀρχηστὴς, χορευτὴς, ſaltator, hiſtrio. Prudent.

Saltat Tonantem tauricornem ludius.

Et *ludi* et *ludicra* primo dicta ſunt ſpectacula, quae ludii, ὀρχησαὶ ediderunt, deinde ad alia translata ſpectacula, in quibus nullae ſaltationes.

v. 280. Ὑπὸ Φορμίγγων] Eſt *ad cytharam.* Horat. *ad cytharam ceſſatum ducere curas.* Lucian. lib. περὶ ὀρχήσεως· διδάσκεσθα πολλὰ τῶν παλαιῶν ὑπ' αὐλοῖς καὶ κυμβάλοις. *Multos diſcens antiquos ritus ad cantum tibiae et ad cymbala.* Noſter verſu ſequente: κώμαζον ὑπ' αὐλῇ, *comeſſabantur ad fiſtulam.* et v. 283. ὑπ' αὐλητῆρι δ' ἕκαστος πρόσθ' ἤιον. Quae non ceperunt Interpretes, qui vertunt: *ante tibicinem autem ſinguli praecedebant.* Imo: *ſub tibicine ſinguli procedebant.* Quilibet habebat tibicinem qui praecedebat tibia canens, ad cuius cantum ludebat et ſaltabat.

v. 288. Βαθὺ λήϊον] Eſt magnus ager ſegetibus conſitus. Homer. Iliad. β, v. 147.

Ὡς δ' ὅτε κινήσῃ Ζέφυρος βαθὺ λήϊον ἐλθών.

Velut cum ſpirabit Zephyrus in magnum agrum ſegete refertum irruens. Ibi male Interpretes: *altam ſegetem*, vt hic: *profundam ſegetem.* Vbi optime antiqua ſcholia, quae Didymo tribuuntur: βαθὺ λήϊον εὔφορον, σιτοφόρον χωρίον. Diaconus vero et Scholiaſtes Theocriti χωράφιον exponunt. Sed tamen Latinis etiam Poetis *ſeges* eſt ager conſitus ſegete. Virg. I. Georg. *Quid faciat laetas ſegetes, quo ſydere terram Vertere, Maecenas.* Vbi Seruius: *id eſt, quae res terras pingues efficiat. Segetem enim modo pro terra poſuit.* Sic alibi: *Horreſcit ſtrictis ſeges enſibus.* Idem Poeta Eclog. I.

Impius haec tam culta noualia miles habebit?
Barbarus has ſegetes?

hoc eſt, hos agros cultos. Tibull. lib. I. el. 10.

Non ſeges eſt infra, non vinea culta, ſed audax
Cerberus et ſtygiae nauita puppis aquae.

v. 289. Κορωνιόεντα πέτηλα] Reddunt: *roſtrata folia.* Quis vidit folia ariſtarum ſpicis grauida, et quidem roſtrata? Eſt foediſſimus error. Quem corrigere potuiſſent ex Graecis magiſtris, qui hic docent Heſiodum abuti vocabulo πέτηλα, et vti pro ϛάχυες, καλάμαι, culmi, ariſtae. Sic in Veteri epigrammate καλλιπέτηλον λήϊον, eſt ager refertus laeta ſegete, grauidus ariſtis. Φύλλα quoque hac notione leguntur apud Herodotum L. I. c. 193. de Babylonis agro: Τὰ δὲ Φύλλα αὐτόθι, τῶν τε πυρῶν, καὶ τῶν κριθέων τὸ πλάτος γίνεται τεσσάρων εὐπετέων δακτύλων. *Quaternum autem digitorum maximorum latitudo eſt tritici atque hordei ariſtis.* Legendum vero eſt κορυνιόεντα, ex antiquis libris et editionibus. Quod eſt, faſtigata, capitata, a κορύνη *virga capitata.* Phauorinus: Κορύνη πᾶσα ῥάβδος κεφαλαιωτὴ παρὰ τὴν κάρηνα λέγεται. Heſych. ſimpliciter exponit ramoſus: Κορυνώδες, ὀζώδες. et Κορύνησις, βλάστησις. Sic quidem veteres Grammatici. Sed alii ſcribunt κορυνιοεντα, vt notat Diaconus, hoc eſt, faſtigata, acuminata. Latine poſſis dicere *ſpicatas ariſtas.* Dracontius in Hexaemero 409.

Ventus alit fluctus, et ventus ſpicat ariſtas.

Virgil. I. Georg.

Ferroque faces inſpicat acuto.

vbi Seruium vide. Si itaque ſic ſcribas, eſt κορυνιόεις a κορύνα, vt et κορυνώδης clauae inſtar ſe faſtigans. Sic aſparagum dixit κορυνώδη Theophraſtus, quod Plinius vertit *faſtigatus.* Κορύνη eſt claua. Κορυνιόεντα Diaconus exponit ῥαβδώδη, καὶ δι' εὐκαιρίαν εὔογκα. Κορύνη γὰρ ἡ ῥάβδος. Vide Phavorinum

vorinum in κορύνη et κορυνώδης. Diaconus affert etiam interpretationem lectionis, quae nunc in editis conſpicitur, et exponit κορωνιόεντα μέλανα, vnde patet a multis ſeculis huius vocis ſcripturam fuiſſe ambiguam. Cur ariſtae nigrae dici poſſint ego ſane non video. Κορωνιόεις poteſt quidem nigrum ſignificare, a κορωνέως, quae eſt ficus nigri coloris, vt Scholiaſtes Ariſtophanis docuit, ſed hic locum non habet. Flauae enim ſunt ariſtae non nigrae. Quamuis Diaconus dicat alias ariſtas eſſe albas, alias flauas, alias nigras. Sed nigras ariſtas, niſi iniuria coeli vitiatas, nemo vidit. Κορωνιόεντα retinent MSS. et editt. antiquae, idque eſt a κορώνη. Quod inter alia notat quoque omne curuum, inflexum, vt ſolent flecti ariſtae cum maturuerunt, grandia ferentes grana. Verſu ſequente Δημήτερος ἀκτὴν. vertendum Cereris donum, vt aliquoties in ἔργοις. quia frugum vſum prima docuit Ceres. Antea glandibus veſcebantur.

v. 291. Ἔπιπλον ἀλωὴν] MS. meus, cum Palatinis, edit. Trincauelli ἔπιτνον, quod recte exponunt ἐξέτεινον ἐπὶ τὴν ἄλω, hoc eſt extenderunt in area demeſſas ariſtas, ſiue manipulos vt rectius exareſcerent: Heſych. πιτνεῖ, ἐκπίπτει, ἐκτείνει. Qui vero retinere vulgatam lectionem malunt, exponunt, arcam, ſeu horreum impleat, vt Theocritus Idyll. VII, v. 34.

— — Μάλα γάρ σφισι πίονι μέτρῳ
Ἡ δαίμων ἔυκριθον ἀνεπλήρωσεν ἀλωάν.
— — *Nam ipſis valde pingui menſura*
Dea bono frumento impleuit horreum.

v. 296. Παρὰ δέ σφιν ὄρχος χρύσεος ἦν] Ὄρχος non eſt vitis, vt Interpretes exiſtimant, ſed vitium ordo. Inſcriptio vetus Herodis:

Μήδε τις ἡμερίδων ὄρχος, ἢ ἐναλσεα δένδρα.
Ne quis vitium ordines aut nemus.

Vid. Scholiaſt. Theocrit. ad Idyll. I, 47. qui videtur hunc locum reſpicere.

v. 299. Τῷ γε μὲν ἓν] Iſte verſus irreptitius eſt. Nemo dubitabit qui hunc locum non negligenter leget, quod miror viros doctos non obſeruaſſe. Quid enim faciat tibicen et ludentes inter agricolarum et vindemiatorum opus? Ne dicam inepte eum interſeri deſcriptioni aurei illius ordinis vitium, quae hoc verſu interrumpitur. Conflatus eſt ex verſu 282 et verſ. 283. Nec agnoſcitur a Diacono et Tzetze. Si auctori huius carminis ſua debet reſtitui integritas, delendus eſt hic ſuppoſititius verſus et tollendus.

v. 308. Ἔφίεσαν ὠκέας ἵππους] *Immittebant veloces equos*, hoc est, *incitabant laxatis frenis*. sic et Latinis *immittere*. Sergius Galba ad Cic. in X. ad Famil. *Repente equum immisi ad eam legionem tironum quae veniebat ex castris*. Vide Gronovium ad Senecae III. de Ira. Pro ἐφίεσθαι ἵππους inferius dixit ἐπίσχειν ἵππους, v. 550. Ouid. I. Metam. 280.

Flaminibus vestris totas immittite habenas.

Ἐπίσχετον ὠκέας ἵππους. *nobis immittitis veloces equos*. vbi Interpretes: *contra nos tenetis equos*. Ἐπίσχειν et ἐπέχειν dicuntur ii qui in hostem mouent. Herodot. ἐπέχειν ἐπὶ Λακεδαιμονίους mouere in Lacedaemonios.

v. 309. Ἐπικρατέοντα πέτοντο ἅρματα] Interpretes: *subsultantes volabant currus*. Ἐπικρατεῖν esse subsultare πῶς λέγεται; legendum: ἐπικροτέοντα.

v. 311. Ἄκριτον εἶχον ἆεθλον] *Indefinitum certamen* Interpretes transtulerunt, quod quale sit, Latinus ciuis non intelligit, cui esset anceps certamen, dubium, cum adhuc certant et quis victoriam reportaturus sit in incerto est. Cui opponitur *decretum praelium*. Cic. X. ad Fam. ep. 10. *Quamobrem quamquam in vno praelio omnis fortuna reipublicae disceptat, quod quidem cum haec legeres, iam decretum arbitrabar fore*. finitum, peractum, vt liqueat penes quem sit victoria. Sic et *res iudicata* apud eumdem II. ad Att. 12. *Tota res etiamnum fluctuat, quae si decesserit, magis erunt iudicata quae scribam*. certa, sicut post sententiam latam a iudicibus apparet vter litigatorum vicerit.

v. 312. Ἐντὸς ἀγῶνος] In *stadio, circo*. non: *intra agonem*, quod in versionibus extat sine sensu. Ἀγὼν est locus certaminis, stadium, hippodromus. Hesych. ἀγὼν ὀξύτονον, σάδιον, ἄθροισμα. Idem ἀγὼν ὁ τόπος, ἔνθα ἀθροίζονται οἱ ἀγωνιστάί. Antiquorum scholiorum auctor ad v. 91. in Theogon. Ἀγὼν λέγεται τριχῶς· αὐτὸ τὸ χωρίον, ὁ ἐν αὐτῷ ὄχλος, καὶ ξυναμφότερον, ὥσπερ καὶ πόλις. vide et Porphyrii Quaestionum in Homerum vicesimam primam. Equidem pro hominibus, qui conueniunt, et generaliter pro concione, et coetu saepius capitur. Pindarus Isthmionicon 10: Ἐς ὑπερβόρεον ἀγῶνα, *Ad Hyperboreum coetum*. Hesiod. Theog. v. 91.

Ἐρχόμενον δ' ἀν' ἀγῶνα θεὸν ὡς ἱλάσκονται.

Venientem in concionem tamquam Deum veneranter. Sic hunc versum legi in antiquis libris scholiorum auctor annotauit, quae lectio vulgatae praeferenda. In concionibus enim, ludis, spectaculis praecipue magno honore Reges et Principes afficiebantur, quod vel ex vnius Suetonii lectione nemini potest esse

esse ignotum. Non insolens vero Graecis et Latinis res, quae in aliquo loco geruntur, ponere pro ipsis locis, in quibus aguntur. Δρόμος, cursus, et locus vbi curritur, stadium. Phauorinus: Δρόμοις τοῖς γυμνασίοις. ὅτι δρόμοι τόποι τινὲς ἦσαν, ὅπερ ἔτρεχον οἱ νέοι. *Gestatio* locus vbi gestabantur lectica: *Ambulatio*, vbi ambulationibus vacabant, sic et Belgis *een wandeling*. Ius pro loco vbi ius dicitur. Titulus XI. lib. X. Π. *de interrogationibus in iure faciendis*. est ἐν βήματι pro tribunali, vt recte Graecos interpretatos esse obseruauit Princeps Iurisconsultorum Cuiacius. Hinc *in ius vocare* est ad tribunal. Θέα spectandi locus. θέαν καταλαμβάνειν apud Lucianum, Synesium, et alios est spectandi locum occupare. Λέσχαι loca in quibus confabulandi causa conueniebant, vt supra vidimus. Οἶνος, ἔλαιον, χύτραι, ὄψον, vinum, oleum, ollae, obsonium, pro foris et tabernis in quibus vinum, oleum, ollae, obsonia venduntur. Βιβλιοθῆκαι tabernae librariae, vbi libri venduntur. Eupolis: περιῆλθεν εἰς τὰ σκόροδα, καὶ τὰ κρόμμυα, καὶ τὸν λιβανωτὸν καὶ εὐθὺ τῶν ἀρωμάτων, καὶ περὶ τὰ γέλγη. *Abiit in allium, et cepas, thus, tum et aromata, et omnis generis merces.* hoc est, in loca vbi hae merces venduntur. Ὄρνις pro ὀρνεοπωλεῖον forum vbi aues vendunt. Aristoph. Auibus: ἡ δεινὰ καὶ δέδρακεν ἐκ τῶν ὀρνέων. *Indignis nos afficit malis, qui est ex auibus*, hoc est, foro, in quo aues veneunt. Sic et ἰχθὺς pro ἰχθυοπωλείῳ. Aristoph. in vespis: διεκερμάτιζέ μ' ἂν τοῖς ἰχθύσι *in minutos me concidit numulas in piscibus*, hoc est, *in foro piscatorio*. Sic δεῖγμα specimen rerum venalium, et forum vbi proponebatur.

v. 330. Μέγα Φέρτατε λαῶν] Latine redditur vulgo: *praestantissime populorum*. Sed hoccine de vno homine dici potest? Verte: *fortissime mortalium*. Hesych: Λαοὶ, ὄχλοι, δῆμοι. δύνανται δὲ ἔτως εἰρῆσθαι ἄνθρωποι διὰ τὸ εἶναι λάλιοι, ἔνθεν καὶ μέροπες ἀπὸ τῆ μεμερισμένην ἔχειν τὴν ὄπα ὅ ἐστι φωνήν.

v. 331. Γλυκερῆς αἰῶνος ἀμέρσῃς] Interpp. *dulci aeuo spoliaris*. Cur non: *dulci vita?* Hesych. αἰὼν ὁ βίος τῶν ἀνθρώπων, ὁ τῆς ζωῆς χρόνος, res trita.

v. 340. Ἐσσυμένως] Non viderunt quo pertineat ἐσσυμένως, qui vertunt *certatim*. Referendum ad ἐβήσατο. Ἐς δίφρον ἐβήσατο ἐσσυμένως. *In currum insiliit celeriter*. Ibidem διόγνητος est generosus, vt millies monuerunt veteres Magistri. Sed surdis auribus praetermiserunt Interpretes.

v. 358. Συνοισόμεθα πτολεμίζειν] Πτολεμίζειν non est bellare, bellum gerere, sed pugnare, dimicare. vt πόλεμος

et Latinis *bellum* frequentiſſime pro praelio. Salluſt. *In eo bello trecenti milites deſiderati ſunt.*

v. 364. Παντὶ μένει σπεύδων] *Omnibus viribus nitens, incumbens.* Interpretes vt ſolent: *totis animis feſtinans.* Heſych. σπεύδων, σπεδάζων, ἐνεργῶν. In ἔργοις· Σπεύδειν ἀρόμενος, φυτεύειν, οἶκον εὖ θέσθαι. incumbere arationi, plantationi, rei familiaris curae. Ibidem σπεύδειν εἰς ἄφενος *diuitiis quaerendis operam dare.* Aelianus II. Var. Hiſt. 6. Καὶ ἄλλους δὲ ἔσπευδε προσλαβεῖν τῶν νεανίσκων, ἃς μάλιστα ἥδει πρὸς τὴν τοιαύτην πρᾶξιν θερμοτάτους. *Alios etiam adoleſcentes in ſocietatem adſciſcere ſtuduit, quos ad eiuſmodi facinus promtiſſimos ſciebat.* Sic ſaepiſſime apud hunc Scriptorem, et alios. Nihil tritius.

v. 372. Ἡνίοχοι δ' ἔπλην] Bene Palatinus codex, ἔμπλην, hoc eſt πλησίον, ἐπλησίαζον. Sic et Homerus Iliad. β. vide Suidam. probauit etiam Commelinus.

v. 380. Πᾶσα δὲ Μυρμιδόνων τε πόλις] Eſt Theſſalia. Velleius Paterculus: *Acer belli iuuenis, natione Theſprotius, cum magna ciuium manu eam regionem armis occupauit, quae nunc ab eius nomine Theſſalia appellatur, ante Myrmidonum vocitata ciuitas.*

v. 389. Ἀφρὸς δὲ περὶ στόμα μαιμώωντι λείβεται] Μαιμώειν et μαιμάειν, quod apud vnum Heſychium in μαιμαρίζειν legitur et exponitur σφοδρῶς μασᾶσθαι, eſt paragogicum τὸ μασᾶσθαι, μαιμᾶσθαι, id eſt, edere, mandere, manducare, frendere. Gloſſ. *pappat* μασᾶται. A quo μάσημα, id eſt, manſum, cibus. Latini ſequiores dixerunt pro eodem *maſſare*, quod extat apud Theodorum Priſcianum lib. I, c. 8. lib. II, c. 29. Vnde liquet μαιμᾶν notare actionem eam, qua animalia colliſu dentium et conuentu maxillarum res obiectas comprehenſaſque antequam deglutiant, commolunt et incidunt. Sic de iſto loco Vir ſummus Thomas Reineſius, in litteris nuperius ad me datis, rectiſſime et eruditiſſime cenſuit. Hinc et μάιμαξ cibus. Homerus Iliad. I. v. 324. μάιμακ' ἐπεί κε λάβῃσι. *Eſcam poſtquam inuenerit.* Vide ibi Euſtath. p. 655.

v. 395. Θῆλυς ἐέρση] Diacono θῆλυς eſt ἁπαλὴ tener ros, quem ſequuntur interpretes, qui interpretantur, *mollis*, alii ineptius: *foemineus.* Verum θῆλυς ἐέρση eſt ros herbas vegetans. Heſych. Θῆλυς ἐέρση ἡ τὰ φυτὰ θάλλειν ποιοῦσα, δρόσος, καὶ θρεπτική. Probat Etymologici Magni auctor, praefatus τὸ θῆλυς dici pro θηλὴ, vt vice verſa καρὴ pro καρὺς apud Callim. θηλὴ autem eſſe a θῶ quod proprie eſt τρέφω, quia mammarum lacte infantes nutriuntur. Ἔσιν, inquit,

inquit, θῶ ῥῆμα δηλοῦν τὸ τρέφω, ἔ ὁ μέλλων θήσω. Ὅμηρος· γυναῖκα τε θήσατο μαζόν· ἀντὶ τοῦ ἐθήλασεν. Ἐκ τοῦ θήσω ἓν γίνεται ῥηματικὸν ὄνομα θηλή· καὶ τροπῇ θῆλυς· ὡς καρὴ καρυς. At Euſtathius ad Ὀδυσσ. ε, vbi hoc ipſum exponit θῆλυς ἐέρση, θῆλυς ait ſignificare θρεπτικὴν per translationem a foeminis ductam, quia foemellae in omni animalium genere alant pullos ſuos et infantes, non maſculi. Dici autem θῆλυς pro θηλεῖα. Θῆλυς, ait, ἡ θρεπτικὴ τῶν φυτῶν ἐκ μεταφορᾶς τῶν ζώων, ἐν οἷς τὰ θήλεα θρεπτικά εἰσι τῶν νεογνῶν μᾶλλον ἤπερ καὶ τὰ ἄῤῥενα. ποιητικῶς δὲ εἶπε τὸ θῆλυς ὁμοίως τῷ πελὺν ἐφ' ὑγρήν· τοιοῦτον καὶ τὸ θῆλυν τε μέλαιναν, καὶ τὸ θῆλυς ἀϋτμή. Quod verum eſt. θῆλυς ponitur pro θήλεια. Eadem ratione et apud Sophoclem νυὸξ θήλεια dicitur. hoc eſt ὕπομβρος καὶ ποιοῦσα θάλλειν, vt veteres Grammatici monent. Priorem tamen etymologiam probat Plato in Cratylo, p. 284. edit. Francofurt. Wechelianae: Τὸ δὲ θῆλυ ἀπὸ τῆς θηλῆς τι φαίνεται ἐπωνομάσθαι. ἡ δὲ θηλὴ ἆρα γε, ὦ Ἑρμόγενες, ὅτι τεθηλέναι ποιεῖ, ὥσπερ ἀρδέμεια, etc. Θῆλυ eſt foemina ἀπὸ τῆς θηλῆς, *id papilla dicitur.* Θηλὴ autem, *Hermogenes, videtur dici, quia germinare facit, quaſi ea quae irrigantur.* Hanc vim et ros et nox habet. Virg. II. Georg.

Et quantum longis carpent armenta diebus,
Exigua tantum gelidus ros nocte reponet.

Theophraſt. VIII. hiſt. Plant. 6. Ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Βαβυλῶνι, καὶ Βάκτροις, ὅπου μὴ ὕεται ἢ χιόνα, ἢ σπανίως, αἱ δρόσοι τὸ ὅλον ἐντρέφουσιν, ἐπεὶ καὶ οἱ περὶ Κυρήνην καὶ Ἑσπερίδας τόποι. *In Aegypto, Babylonia ac Bactriana, vbi raro aut numquam pluit, rore omnia conualeſcunt, ſicut et apud Cyrenenſes et Heſperidas.* Igitur θῆλυς ἐέρση eſt vim habens vegetandi, et fouendi fata, arbores, plantas, vt conualeſcant.

v. 397. Τῆμος δὴ κέγχροισι περιγλῶχες τελέθουσι] Lege: Ἦμος δὴ κέγχροισι περιγλῶχες τελέθουσι. *Quando et milio ariſtae ſurgunt.* Res liquida eſt.

v. 400. Δῶκε δ' ἀνδράσι χάρμα καὶ ἄχθος] Veteres Grammatici hoc loco tradunt dona Bacchi ἄχθος appellari, propter labores et moleſtias, quae exhauriendae hominibus in ſerendis et colendis vitibus. Sed verius exiſtimo ἄχθος ea dici propter dolores et mala, quae creat vinum ſi immodice bibatur. Homerus Ὀδυσσ. Φ.

Οἶνός σε τρώει μελιηδής, ὅστε καὶ ἄλλους
Βλάπτει, ὃς ἂν μιν χανδὸν ἕλῃ, μηδ' αἴσιμα πίνῃ.

Vinum te ſauciat dulce, quod et aliis nocet, quicumque eo copioſe vtitur, et immoderate bibit. Vide et quae ſequuntur, ſi tanti eſt.

v. 402. Κταμένης ἐλάφοιο] Non ceruam, ſed ceruum hoc loco et verſu ſequente 407. intelligi nullus dubito. Graeci enim tam Philoſophi quam Poëtae ὁ ἔλαφος dixerunt de ceruo et cerua, vt olim docuit vir incomparabilis ad Solinum. Callimachus hymno in Dianam v. 99.

Εὗρες ἐπὶ προμολῆς ὄρεος τᾶ Παῤῥασίοιο
Σκαιρέσας ἐλάφους.

Reperiebas in cacumine montis Parrhaſii Salientes ceruos. Cervos fuiſſe non ceruas v. 102. oſtendit:

Κεράων δ' ἀπελάμπετο χρυσός.

Cornuum vero aurum elucebat. Ad quem verſum vide Spanhemium incomparabilem. Inueniri autem cornutas etiam cervas, praeter illa quae ibi Vir magnus notauit, oſtendit cerua cornuta capta in Cherſoneſo Cimbrica, ante annos circiter triginta, a Duce Holſatiae, quam eleganti elegia deſcripſit et decantauit doctiſſimus amicus noſter Morhofius, cum ſupereſſet.

v. 405. Οἱ δ' ὥς τ' αἰγυπιοὶ] Puto ſcribendum: ἠδ' ὡς αἰγυπιοὶ. v. 410. legend. ἄλλη.

416. Ἀμφιτρυωνιάδης δὲ βίῃ Ἡρακλείῃ] Lege: βίῃ Ἡρακλείῃ in caſu primo. Sic et Diaconus legit, vt ex paraphraſi eius licet colligere.

v. 420. Μέγα γὰρ ςένος ἔμπεσε Φωτὸς] De Hercule vulgo haec accipiunt. Hinc vertunt: *Magnum enim robur inciderat viri.* Sed Diaconus Cygno haec tribuit, κατεβλήθη δὲ ἡ μεγάλη ἰσχὺς τᾶ ἀνδρὸς, ἤγουν τᾶ Κύκνα. Quem ſi ſequimur vertendum erat: *magnum vero robur viri concidit*, vir valde robuſtus concidit. γὰρ et δὲ viciſſim nonnumquam apud Poetas permutantur. Verſus ſequens tum optime cum hoc cohaeret, ſi Diaconum ſequimur.

v. 428. Μελίφρονα θυμὸν ἀπήυρα] Dulcem animam ſeu vitam eripuit. Θυμὸς hic eſt ψυχή. Breuium ſcholiorum auctor in Homeri Iliad. α, v. 173. Θυμὸν παρὰ τῷ ποιητῇ σημαίνει πέντε. τὴν ὀργήν. ὡς τὸ, θυμὸς δὲ μέγας ἐςὶ διοτρεφέων βασιλήων. τὴν ψυχήν. ὡς ὅταν εἴπῃ, μελιηδέα θυμὸν ἀπήυρα, etc.

v. 431. Οὐρῇ μαςιόων] Reſcripſi ex codice Palatino μαςιγόων.

v. 473. Λαὸς ἀπείρων] Verte: *populus magnus*, hoc eſt, ingens multitudo. Virg. I. Aen. *Ac veluti magno in populo cum ſaepe coorta eſt ſeditio.* Iuſt. XI, 2. *Tantus natorum populus.* Ouid. IV. Metam. v. 447. et lib. VI, 197.

CAPVT

CAPVT XX.

Ἰοειδὴς. Ἑλικοβλέφαρος. Vetus lectio Hesiodo asserta. Γυνοὶ ἐλευθῆρος. Ἐλευθήρη. Cur Mnemosyne illi dicatur imperare. Egregius Hesiodi locus menda liberatus. Γλυκερὴν χείρσιν εἴρσην. Ros Achaius. Mel, nectar pro eloquentia. Lucianus emendatus. Θύμος Ἀττικὸς. Antiqua lectio Poëtae restituta, et alius Hesiodi versus a Cratis censura vindicatus. Μηχαναὶ. Cyclopibus cur centum manus tribuantur. Rursus Hesiodi lectio vindicata ab emendatione Soleuci. Στεινομένη.

In Theogonia v. 3. Κρήνην ἰοειδέα] Non ignoro ἰοειδὲς saepe esse μέλαν, violarum instar nigricans, vt apud Homerum Iliad. λ, πόντος ἰοειδὴς, niger pontus, apud alium Poëtam ἰοειδὴς νεφέλη, nigra nubes. Sed in fonte laudaueris potius liquidas et argento puriores aquas, quam nigras, turbidas, limosas. Hinc adducor facile vt veterum Magistrorum sententiam amplectar, qui κρήνην ἰοειδέα docent esse ἰοῖς, hoc est, ἄνθεσι περιπεφραγμένην, ἀνθώδη, floribus cinctum fontem, in agro floreo situm. Etymologicum Magnum: ἴον ὄνομα βοτάνης, τὸ ἄνθος. παρὰ τὸ ἀνιέναι ταχύ. Καὶ Ἡσίοδος

Περὶ Κρήνην ἰοειδέα

Ἀντὶ τοῦ τὴν ἀνθώδη. Vide et antiqua Scholia Ἀνωνύμου in hoc carmen.

v. 16. Ἑλικοβλέφαρον τ' Ἀφροδίτην] Ἑλικοβλέφαροι et ἑλικώπιδες puellae Graecis dicuntur, qui sunt *mobili oculorum petulantia*, vt Petron. loquitur, siue quae habent, vt idem dicit:

— — *blandos oculos et inquietos*
Et quadam propria nota loquaces.

Qui hinc Ouidio dicuntur *arguti*. Aliter plerique sentiunt, et exponunt: *nigros oculos habentes*. Sed ea vera est quam dixi huius vocis notio, quam facile pluribus confirmarem, nisi res ipsa loqueretur.

v. 28. Ἀληθέα μυθήσασθαι] Antiquorum scholiorum auctor notat in quibusdam libris fuisse γηρύσασθαι. quam lectionem non temere damnem. Sciunt enim qui Veterum Scripta cum iudicio versarunt, rariora et exquisitiora semper fuisse expuncta, et pro iis supposita trita, et ab vsu vulgi minus remota. Μυθήσασθαι alterius est gloſſema. Hesych.

γηρύεσθαι, Φθέγγεσθαι, λέγειν. Hesiodus in ἔργοις, v. 257.

Αὐτίκα πὰρ Διὶ πατρὶ καθεζομένη Κρονίωνι
Γηρύετ' ἀνθρώπων ἄδικον νόον.

Statim apud Iouem patrem considens Saturni filium exponit hominum iniquitatem. Nec est quod quis modulum syllabae obiiciat, quasi tertiam ante vltimam habeat breuem. Qui Graecos Poetas non negligenter legerunt norunt ancipitem esse hanc syllabam in plerisque huius notae verbis, vt in δακρύω, ἀνύω, ἀρύω, μηνύω, in ἀορίστοις perpetuo fere produci.

v. 54. Γενοῖσιν Ἐλευθῆρος μεδέσσαι] *Fertilitati Eleutherarum imperas*, hoc est, fertilibus Eleutheris. Superius in ἔργοις, νεῦρον βοὸς, pro νεῦρον βόειον. Eurip. σπερδὴ ποδὸς, pro πὲς σπερδαῖος. quae loquendi genera Hebraeis, et qui eorum idiotismis gaudent, Graecis Scriptoribus Noui Foederis sunt perfamiliaria. Apud quos μωρία κηρύγματος, est κήρυγμα μωρὸν, μισθὸς ἀδικίας, pro μισθὸς ἄδικος. de quibus fuse viri docti. Ἐλευθὴρ est vrbs in confiniis Atticae et Megaricae prope Plataeas, quae postea in numero multitudinis dicta Eleutherae, vt sequentibus temporibus Plataeae, quae Homero Plataea. Nomen fertur accepisse ab Apolline Eleuthere. Stephanus de vrbibus: Ἐλευθεραὶ πόλις Βοιωτίας ἀπὸ Ἐλευθῆρος τοῦ Ἀπόλλωνος. Mnemosyne illi dicitur imperare, quia ibi culta fuit, et forte templum habuit. Horatius de Fortuna:

O diua gratum quae regis Antium,

quia Antii templum erat celebre Fortunae.

v. 59. Μηνῶν φθινόντων] *Exactis mensibus.* Virg. III. Georg. 139.

Exactis grauidae cum mensibus errant.

Aurel. Victor. *Tum exactis mensibus geminos edisos.* Plaut. Amphitr. III, 2. *Menses tibi exactos vides.* vulgo male exponunt: *mensium decrescentium.*

v. 83. Τῷ μὲν ἐπὶ γλώσσῃ γλυκερὴν χείουσιν ἀοιδήν] Quid Regibus cum cantilena? Poetarum hoc donum est, quibus paullo post tribuunt γλυκερὴν αὐδήν, non Regum. Tam celebrem locum, tam πάνδημον, vt cum Luciano loquar, tam diu in mendo cubuisse, nec id animaduertisse viros doctissimos, praesertim cum antiquorum scholiorum auctor veram seruauerit lectionem, quis non miretur? Ille vero ἀοιδὴν legit ἐέρσην.

Ἐέρσην] Ἐέρση, inquit, ἡ δρόσος κυρίως. νῦν δὲ μεταφορικῶς τὸ μέλι. γλυκερὴν δὲ τὸ γλυκὺ καὶ ἁπαλὸν τῶν λόγων. sic scripsisse Hesiodum dubitare nos non sinit Themistius

ſtius in Protreptico ad Valentinianum Iuniorem, quae eſt inter orationes numero vndecima, vbi non ſolum vera Heſiodi ſcriptura retinetur, ſed et exponitur. Nam cum verſus hos vt olim ſcribebantur, recenſuiſſet, Παπαὶ, inquit, ἡλίκον ἀριθμὸν προξενεῖ τοῖς βασιλεῦσιν ὁ ποιητὴς, εἰ μὴ τῶν μεσῶν ἀμελοίεν. Πρῶτον μὲν αἰδοίους αὐτοὺς ὀνομάζει, etc. καὶ διοτρεφεῖς ὀνομάζει τοὺς βασιλέας τοὺς ὑπὸ τῶν μεσῶν ἐωραμένους, καὶ ῥυήσεσθαί φησιν αὐτῶν ἀπὸ τῆς γλώττης δρόσον γλυκεῖαν, καὶ λόγους ἐγκάρπους καὶ ὠφελίμους λέγων τὴν δρόσον. *Papae quantam bonorum copiam Poeta regibus conciliat, niſi Muſas contemſerint. Primum enim venerandos illos nominat, etc. Praeterea reges ipſos, quos Muſae reſpexerint, alumnos Iouis appellat, et ex illorum lingua ſuauiſſimum rorem deſtillaturum confirmat, vtiles ac fructuoſas orationes roris nomine ſignificans.* videndus integer locus, qui hos ſex Poetae verſus egregia paraphraſi illuſtrat. Totum enim exſcribere nec vacat, nec lubet. Sic *ros Achaicus* in Catalectis Virgilii, eſt eloquentia Graeca, Attica:

Ite hinc inanes Rhetorum manipli, ite
Inflata rore non Achaico turba.

Sic bene Scaliger et Turnebus emendant, hoc eſt, Rhetores Latini, qui loquaces tantum eſtis, ſed expertes et rudes verae illius Atticae eloquentiae. Ἔρσην autem hic pro melle poni rectiſſime Scholiaſtes notauit. Mel vero et nectar Poetis ſaepiſſime eſt eloquentia. Ouidio: *Neleia mella* Neſtoris eloquentia. Antiquus Poeta:

Cuius Cecropio pectora melle madent.

Symmachus: *Affluebat enim multo melle facundiae, quod auctum tecum doleo.* Licentius ad Auguſtinum:

— — reputans quae pectore in alto
Conceptum in lucem vomuiſti nectareum mel.

Varro Atacinus:

Pierio liquidam perfundis nectare mentem.

Lucianus in libro quomodo ſcribenda hiſtoria fere eadem ratione herbam, ex qua mel apes conficiunt, pro eloquentia ponit. Sed locus eſt corruptus, Ἕτερος δὲ Θουκυδίδου ζηλωτὴς ἀνὴρ οἷος εὖ μάλα τῷ ἀρχετύπῳ εἰκασμένος καὶ τὴν ἀρχὴν, ὡς ἐκεῖνος σὺν τῷ ἑαυτοῦ ὀνόματι ἤρξατο, χαριεστάτην ἀρχῶν ἁπασῶν, καὶ θυμοῦ τοῦ Ἀττικοῦ ἀποπνέουσαν. Interpretes ſic reddunt: *Alter ſummus Thucydidis imitator valde ſimilis archetypo cum ſuo nomine principium ducit, vt ille feſtiuiſſimum illud principiorum, animumque Atticum ſpirans.* Profecto non minus feſtiui ſunt librarii ſimul et Interpretes, qui exordio tribuunt animum Atticum, quam hiſtoriographi, qui putabant

putabant se egregie referre Thucydidem, si nomen suum praeponerent ipsi suae historiae, vt Thucydides. Lucianus scripsit: *χαριεςάτην ἀρχὴν ἁπασῶν, καὶ θύμε τῆ Ἀττικῆ ἀποπνέεσαν. elegantissimum omnium exordiorum, et thymum Atticum redolens.* Nihil certius. Quid thymo Attico decantatius, vnde mel Hymettium? Plin. XXI, 2. *Mellis Attici summa laus in toto orbe existimatur. Ergo translatum est ex Attico thymum. Sed alia ratio naturae obsistit non durante Attico thymo, nisi in afflatu maris.* Eubulus:

Καὶ σίλφιον θύμόν τε τῶν Ὑμηττίων.
Silphium et thymum Hymettiorum.

Sed de hac emendatione in nostris obseruationibus plura dicemus.

v. 91. Ἐρχόμενον δ' ἀνὰ ἄςυ] Legitur in aliis exemplaribus ἀν' ἀγῶνα, testante scholiorum Auctore. quam lectionem superius asseruimus ad v. 312. Ἄσπιδος. Non tam per vrbem euntibus, quam in concionem venientibus Regibus hic cultus tribuebatur. Non quidem ignoro Reges olim vrbes ingredientes diuinis fuisse honoribus exceptos, inter aras, victimas, ardentesque taedas incessisse: sed antiquissimis illis Regibus, quorum regna finiebantur intra patriam, honores maximi in concionibus, ludis, et spectaculis praestabantur. Quis nescit etiam longe post in Graecia magna virtutis et doctrinae praemia ac honores, si cui erant exhibendi, (de agonistis nunc non loquor) eos in sacris illis ludis fuisse exhibitos meritis?

v. 93. Οἷά τοι μεσάων] Antiqua scholia legunt: *οἷά τε μεσάων.*

v. 94. Ἐκ γὰρ μεσάων] Non in illis ipsis scholiis solum, sed et in Didymi, vt volunt, expositionibus ad Homeri Iliad. α. v. 176. scribitur: *ἐκ γάρ τοι μεσάων.*

v. 118. Γᾶ εὐρύςερνος] Interpretes: *tellus lato pectore praedita.* sed *εὐρύςερνος* hic generaliter est *εὐρεῖα.* lata, late patens, quod perpetuum terrae epitheton, sicut et *εὐρυόδεια*, quod itidem inepte reddunt *terra latas vias habens.*

v. 142. Οἱ δὴ τό τε μὲν ἄλλα] Crates deleuit hunc versum, et pro illo suppositit istum:

Οἱ δ' ἐξ ἀθανάτων θνητοὶ τράφεν αὐδήεντες.

causa haec est. quia Cyclopes fuerint mortales, non dii, nec diis similes. Inde postea ab Apolline interempti, teste Leucippo in Catalogo. Sed haec vis est. Quasi non plures commemorentur in hoc libro, qui ex diis sati mortales tamen nati fuerint. Cyclopes autem diis similes erant robore et staturae magnitudine, non immortalitate.

v. 146.

v. 146. Ἰσχὺς τ' ἠδὲ βίη. καὶ μηχαναὶ ἦσαν ἐν ἔργοις] Μηχαναὶ sunt doli, fraudes, non *molimina*, vt Interpretes. Hinc μηχαναρράφος Euripidi est dolorum consutor. Plaut. *Machinari machinam*, dolum comminisci. Apud quem frequenter machina est fraus, fallacia.

v. 150. Ἀπ' ὤμων ἀΐσσοντο] Varie veritur. optime, si quid video, *ab humeris prorumpebant*. Non Graeci solum Hesiodi Interpretes, sed et nostrae aetatis viri docti nescio quas friuolas comminiscuntur rationes, cur his terrae filiis tribuantur centum manus. Mihi exploratum est hoc commento nihil aliud significasse Veteres quam hominum illorum violentiam, ferocitatem, et iniustitiam. Erant χειροδίκαι, nihil diuini humanique penti habebant, omnia vi et manu agebant; omne eorum ius et opes in armis sitae erant. Χεῖρες, vt Latinis *manus* est vis, vt supra notatum. Tales fuisse illos gigantes, qui ante diluuium καθολικὸν commemorantur a Mose, non tam corporis stupenda mole, quam ferocitate, superbia, violentia, iniustitia insignes, Gennadius, Theodoretus, Iohannes Damascenus, pluresque alii docent. Tot manibus, vt solent semper fabularum laeta esse incrementa, postea etiam tot affinxerunt capita. Vide Heraclitum περὶ ἀπίστων cap. 11.

v. 155. Σφετέρῳ δ' ἤχθοντο τοκῆϊ] Non assecuti sunt sensum Poëtae, qui reddiderunt: *suo vero infensi erant parenti*; cum velit: *a suo infestabantur parente*. quia fata cecinerant filios eum regno exuturos, hinc infestus erat liberis. Hi vero non ante succensuerunt parenti, quam a Tellure matre certiores essent facti facinoris, quod in eos coetus moliebatur. ἄχθομαι est μισέμαι. Homer. Ὀδυσσ. ς.

Ἤχθετο πᾶσι θεοῖσι,

Infestabatur ab omnibus Diis, inuisus erat omnibus Diis. Quod recte veteres Grammatici praecipiunt esse ab ἄχθομαι, non ἔχθομαι.

v. 160. Στεινομένη] Seleucus scribit ἀχνυμένη. Sed hoc ipsum est ϛεινομένη, vt in illo Poetae: ϛεινομένη νεκύεσσι, *dolens super mortuos*. In tristitia enim cor contrahitur et angitur. Inde Cicero tristitiam definit opinionem recentis mali praesentis, in quo demitti contrahique animo rectum esse videatur.

v. 176. Ἀμφὶ δὲ Γαίῃ Ἱμείρων φιλότητος ἐπέσχετο] Vertunt: *Vndique vero Telluri cupiens amorem imminebat*. Obscure, et parum Latine. Ἱμείρων φιλότητος, est flagrans cupiditate consuescendi, concubitus. Φιλότης enim συνουσία, vt millies apud nostrum et Homerum.

CAPVT

CAPVT XXI.

Heſiodus ſaepius emendatus, vt et Hyginus et Apollodorus. Μεταχρόνιος. Νὺξ. Ζόφος. Ἄριμοι cur Syri antiquis Graecis Scriptoribus ſint dicti. χαλκεόφωνος. λύγξ εἰθεῖα.

v. 188. Μήδεα θ' ὡς τὸ πρῶτον ἀποτμήξας, ἀδάμαντον
Κάββαλ' ἐπ' Ἠπείροιο] Aſſentior Commelino, aliiſque ſcribentibus: ἀδάμαντι. Falx enim non abiiciebatur, et in ponto ferebatur, vt vulgata lectio et verſio prae ſe fert, ſed natura Coeli. Interpunge:

Μήδεα θ', ὡς τὸ πρῶτον ἀποτμήξας ἀδάμαντι,
Κάββαλ' ἐπ' Ἠπείροιο,

hoc ſenſu:

Teſteſque, poſtquam vt prius (ſcilicet dictum) reſecuit, ferro,
Proiecit in Epirum.

v. 227. Λήθην τε, Λοιμόν τε] Scribe: Λιμὸν ex Diacono et veterum ſcholiorum Auctore, quos non inſpexit Commelinus, cum pro Λήθην olim λιμὸν ſcriptum fuiſſe tradat. Λήθην omnes agnoſcunt, non vero λοιμόν.

v. 245. Κυμοθόη, Σπειώτε θοὴ, Θαλίη τ' ἐρόεσσα] Pro Κυμοθόη corrupte apud Hyginum legitur *Cymothoea*. Θοὴ vero non eſt epitheton, ſed nomen Nereidis, vti ex antiquis ſcholiis apparet: Θοὴ ἡ ταχυτάτη. Hygin. *Neſaea, Spio, Thoe.* Apud auctorem tamen bibliothecae, qui Apollodorus eſſe dicitur, haec Nympha omiſſa eſt, vt aliae plures: ſicut contra leguntur ibi alia Nympharum nomina, quae nec hic nec apud Hyginum extant. Noſtrae lectioni non obſtat, quod copula deſideretur. Deſideratur et v. 250.

— — Καὶ Πρωτομέδεια,
Δωρὶς, καὶ Πανόπη, καὶ εὐειδὴς Γαλάτεια.

Inferius v. 340.

Φᾶσίν τε, Ῥῆσον τ', Ἀχελωΐδα ἀργυροδίνην.

Iſtam lectionem poſtulat quoque numerus Nympharum. Si enim hanc expungas, erunt tantum nouem et quadraginta.

v. 245. Μελίτη] Apollodorus ſuppoſititius: Μελίη. Nihil muta. Homero quoque Μελίτη dicitur, et Virgilio Aen. V. 825. Pro Εὐλιμένη vitioſe Hyginus Clymene. Iam ante enim huius Nereidis meminerat. Bis enim illud nomen occurrit in indice illo Nereidum Hygini.

v. 247. Εὐνείκη] Melius apud Apollod. Εὐνίκη. Corrupte apud Hygin. *Eurydice*, quae nullum inter has marinas Nymphas locum habet.

v. 248.

v. 248. Πρωτὼ] Atqui haec ſuperius v. 243. fuit commemorata. Certum igitur aut hic aut ibi hoc nomen eſſe corruptum. Forſan legendum Κραντὼ, quod Nereidis nomen apud auctorem Bibliothecae.

v. 249. Πρωτομέδεια] Apollodorus, Πρωτομέδουσα.

v. 255. Ἠιόνη] Sic et legendum apud Apollodorum, vbi male Ἰόνη. Pro Γλαυκονόμη, idem auctor Γλαυκοθόη.

v. 256. Ποντοπόρεια] Reſtitue hoc nomen Hygino, vbi male legitur *Panopea*. Panopes paullo ante meminit, quamvis corrupte vulgo legatur in editis *Paenope*.

v. 258. Πλυνόμη] Apollodorus Πλυόνη. Pro Λυσιάνασσα mendoſe Hygin. *Alamiſſa*.

v. 261. Εὐπόμπη] Apollod. Εὐμόλπη, et pro Προνόη male Πιόνη. Et v. ſeq. pro Νημερτὴς vitioſe apud eumdem ſcribitur: Νεόμηρις. Hygin. *Nimertis*.

v. 269. Μεταχρόνιαι γὰρ ἴαλλον] Hoc eſt, *ſublimes feruntur, volant*. Interpretes: *in coelo enim degentes volitant*. Ergo Harpyiae in coelo habitant? Μεταχρόνιος eſt μετέωρος. Apollonius Argonaut. II, 589.

Ὑψῆ δὲ μεταχρονίη πεφόρητο,

In alto autem ſublimis ferebatur. Et Lib. IV, 952. de pila: καὶ ἐς ἠέρα πέμπει ὕψι μεταχρονίην. *Et in aerem proiicit altae ſublimem*. Scholia ad priorem locum. Τὸ μεταχρονίη σημαίνει τὴν μετέωρον.

v. 270. Γραῖας τέκε καλλιπαρήους] Quomodo Graeae ſunt καλλιπάρηοι cum ſint canae natae, vnde et γραῖαι dicuntur. Γραῖα enim eſt vetula. Scribendum omnino καλλιπάρηος, vt ſit Cetus epitheton, quod et ſuperius verſu 238. ei tribuitur. Vbi tamen male ſcribitur Κηθὼ, quamuis et apud Hyginum Cetho ſit. Hunc locum ſic emendandum eſſe vidit olim Seleucus apud ſcholiorum conſarcinatorem, cuius auctoritas hic non fuit reſpuenda. Verba ſcholiorum adſcribam vt corrigi debent, in editis enim ſunt corrupta. Φόρκυϊ] Φόρκυς ἡ ἐπαφορὰ τῶν ὑδάτων. Κητὼ δὲ βάθος. Γραῖαν δὲ τὸν ἀφρόν. ἄμεινον δὲ γράφειν καλλιπάρηος, ἵν' ᾖ ἐπὶ Κητοῦς τὸ ἐπίθετον.

v. 275. Πρὸς νυκτὸς] Hoc eſt, πρὸς δύσιν, ad occaſum, quia ibi ſolem Oceano mergi, et noctem oriri credebant. Apud Homerum tamen ζόφος eſt ſeptentrio, ſecundum Ariſtarchi et Strabonis ſententiam, quem vide lib. X, et Merici Caſauboni V. Cl. diatriben de Hackiana Homeri editione. Verſu praecedente mirum cur Interpretes omiſerint πέρην, qua ratione multos in fraudem deduxerunt, qui hac verſione perſuaſi crediderunt Heſiodum Gorgonum ſedem locaſſe in Africa.

Africa. Verum ego nullus dubito quin ſignificauerit Gorgades Inſulas, quae ſitae ſunt contra Ἑσπέρα κέρας olim, nunc Caput Viride dictum. Eae enim a Gorgonibus nomen hoc acceperunt, quod illas coluiſſe ferantur hae puellae. Iis etiam vicinae ſunt Heſperides. De quibus vide ante v. 215.

v. 283. Ὁ δ' ἄορ χρύσειον] Noli credere Latinis Interpretibus, qui hic denuo ſenſum auctoris non perſpexerunt, cum vertunt: *ceterum hic enſem aureum tenebat manibus caris*, quaſi ad Pegaſum pertineret. Atqui de Chryſaore loquitur, cuius nominis reddit rationem, ſicut in praecedente verſu Pegaſi. Inde opponitur τῷ μὲν, ὁ δὲ. Pegaſus dictus quod ad πηγὰς Oceani natus ſit, χρυσάωρ, quod manibus teneret, cum ederetur, χρύσαον ἄορ.

v. 304. Εἰν Ἀρίμοισι] *Apud Syros.* Graeci magiſtri temere hic affirmant Ἄριμα montes eſſe Ciliciae et Lydiae. Arimi enim Homero et antiquiſſimis Poetis Syri dicuntur. Strabo fine lib. XVI. Λέγει καὶ τὰς Ἀρίμας ὁ ποιητὴς, ἃς φασιν ὁ Ποσειδώνιος δέχεσθαι δεῖν μὴ τόπον τινὰ τῆς Συρίας, καὶ τῆς Κιλικίας, ἢ ἄλλης τινὸς γῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν Συρίαν αὐτήν. *Nominat etiam Arimos Homerus, quos Poſidonius docet accipiendos non locum aliquem Syriae, vel Ciliciae, vel alius terrae: ſed Syriam ipſam.* Ferebatur autem Typhoeus occiſus eſſe in Syria ad Orontem fluuium, qui propterea Typhon dictus eſt. Idem Scriptor eodem loco: Ὀρόντης τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ γεφυρώσαντος αὐτὸν Ὀρόντα μετέλαβε, καλούμενος πρότερον Τυφών. Μυθεύουσι δ' ἐνταῦθά που τὰ περὶ τὴν κεραύνωσιν τοῦ Τυφῶνος, καὶ τὰς Ἀρίμας. *Orontes cum prius Typhon diceretur mutato nomine ab illo qui in eo pontem fecit, Orontes eſt appellatus. Huic loco Typhonis fulmine icti fabulam affingunt et Arimos.* Alii tamen et plerique Latini Poetae Inſulam Campaniae littoribus aduerſam *Inarimen*, quae et Aenaria dicitur, Typhonis antro adſignant decepti ſimilitudine vocis. Vt vero recte docuit Strabo Ἀρίμας eſſe Syros, ſic docere non potuit, cur olim Syri dicti ſint Ἄριμοι, et quae ſit huius appellationis cauſa. Perabſurda enim ſunt quae de illa prodidit. Hoc vero nuper admodum didicimus a Viro Maximo, Samuele Bocharto, qui in Geographia ſacra oſtendit hoc nomen antiquiſſimos Graecos accepiſſe ab Hebraeis, quibus Syria dicitur Aram a conditore ſuo Aramo Semi filio. Inde Bethuel et Laban Aramaei Geneſ. XXV. et Syriae regionibus Aram praeponitur. *Aram Naharaiim*, Syria duorum fluuiorum apud Sacros Scriptores eſt Meſopotamia. *Aram Damaſcek*, Syria Damaſcena. Vide ipſum Lib. II, cap. 5, et 6.

v. 310.

v. 310. Χαλκεόφωνος] Hoc est *magna voce*. Interpretes: *aenea voce*. Hesych. χαλκεόφωνος, ἰσχυρόφωνος. Stentori Homerus tribuit. Superius in Ἀσπιδι v. 243. χάλκεον, ὀξὺ βόων. *Vehementer acute clamabant*. Homerus:

Οἱ δ' ὡς ἓν ἄϋσαν ὅπα χάλκεον Αἰακίδαο.

Hi vero vt audierunt vocem magnam Achillis. Vide quae de hoc loco notauit Porphyrius Quaestione VI. ad Hom. Virgilio eadem tralatione: *vox ferrea*, Lucretio, *vox aerea*.

v. 313. Λύγρ' εἰδυῖαν] Poeticum dicendi genus pro λυγρὴν, ὀλέθριον, pernicioſam. Superius in ἔργοις, περὶ μήδεα εἰδὼς, prudens. Nec abhorret longe ab hoc illud quod notauimus in Ἀσπιδι, λευκὰ θέοντες, pro λευκοί.

CAPVT XXII.

Vetus lectio repoſita in Heſiodo. Φίκ' ὀλοήν. Φίκιον. Picati. Βοῶπις. Heſychius emendatus, et Dracontius. Βάπαις. Catulaſter. Heſiodo medela. Ἀργέστης ζέφυρος. Heſiodus emendatur, et alio loco exponitur. Γλαυκή.

v. 326. Σφίγγ' ὀλοὴν] Repoſui veterem lectionem ex antiquorum ſcholiorum auctore, qui legit Φίκ' ὀλοὴν, et explicat σφίγγα ὀλοὴν. addit porro Boeotos dixiſſe Φίκα, vnde Φίκιον locus vbi Sphinx aetatem egerit. Huic Euripidis Scholiaſtes adſtipulatur in Phoeniſſis, qui tradit Φίκιον ὄρος a Sphinge dictum eſſe, ipſamque a Boeotis vocatam Φίκα. Hinc et Latinis picati dicti, quorum pedes formam Sphingum habebant. Feſtus: *Picati appellantur quidam, quorum pedes formati ſunt in ſpeciem Sphingum, quod eas Dorii phicas vocant.* Sic Φίκειον τέρας phiceum monſtrum dicitur Sphinx apud Lycophronem Caſſandra, v. 1463. Φίκιον vero eſt mons Boeotiae, cuius meminit in Ἀσπιδι, v. 33.

— — τάχα δ' ἵξε Τυφαόνιον, τόθεν αὖθις
Φίκιον ἀκρότατον προσεβήσατο μητίετα Ζεύς.

Celeriter peruenit in Typhaonium, vnde rurſus ad Phicium ſummum acceſſit ſapiens Iupiter. Stephanus de Vrbibus: Φίκειον ὄρος Βοιωτίας καὶ διὰ διφθόγγε, καὶ διὰ βραχέως τῦ ι. vide et Plutarchum in libello, quod bruta ratione vtantur. Aeoles poſtea praepoſuerunt σ, ſicut pro φάζω, σφάζω, pro μέρδω, σμέρδω, pro μῦς, σμῦς, ſic et pro Φίκιον, σΦίκιον. Sic enim ille mons appellatur apud Palaephatum in MSS. in editionibus perperam σφίγγιον ſcribitur.

v. 330. Ἐλεφαίρετο] Bene Grammatici, ἔβλαπτεν. Heſych. ἐλεφηράμενος, βλάψας.

v. 336. Ἐκ κητῶς καὶ Φόρκυος] Rectius alii Φόρκυνος, vt Homerus Odyſſ. α. 72. et alibi. Vide Euſtath. ad Il. β, v. 862. ſed hoc et alii obſeruarunt.

v. 353. Πασιθόη] In nonnullis codicibus extitit πεισιθόη, vt veteres teſtantur.

v. 355. Πλατώτε βοῶπις] Turpiſſime Interpretes: *Plato bouinis oculis.* Vel pueri norunt βοῶπις eſſe magnos oculos habens. Omnia enim magna Graeci βόεια vocant, vt et priſci Latini. Hinc elephantem dixerunt *bouem Lucam.* Sic Graeci βόπεινα apud Heſych. βόλιμος apud Eraſiſtratum eſt μέγας λιμὸς, *magna fames.* βεγαῖος, μεγάλαυχος iactator: βόπαις, quod legitur apud Alciphronem ep. 62. eſt μέγας παῖς puer adultior. Heſych. βόπαις, νέος μέγας, ἀφῆλιξ, μέγας παῖς ἢ ἰχθύς, ſcribe ἰσχυρὸς. Gloſſae veteres: *catulaſter* βόπαις. Aliae ἀρτίπαις *catulaſter.* quae vox Dracontio reſtituenda. In lib. II, v. 191. in editis legitur:

Non catulaſtra gerit puerilia, non puer audet
Attrectare tener Martia tela manu.

Legendum: *Non catulaſter agit puerilia.* Loquitur ibi de variis hominum pro diſtincta aetatis ratione ſtudiis. Catulaſtri autem ſunt pueri grandiores, qui incipiunt *catulire*, hoc eſt, ad venerem incitari. Inde et Catulli nomen. Oculi vero magni inter praecipua pulcritudinis τεκμήρια. Liban. Progymnaſ. Ὅμηρος ἐνδείξασθαι βελόμενος ὡς εἶησαν ὀφθαλμοὶ τῇ Ἥρᾳ καλοί τε μεγάλοι τε, βοῶπιν αὐτὴν ἐκάλεσε. *Homerus oſtendere volens quod oculi Iunonis magni eſſent et pulcri, boulnos oculos eam habere dixit.*

v. 375. Κρίῳ δ' Εὐρυβίη τέκτεν] Sic et Interpretes: *Crio autem Eurybiae peperit.* Igitur Crio eſt foemina, Eurybia vero mas? Attamen ſuperius Heſiodus oſtendit Eurybiam eſſe filiam Ponti. Quid tricamur? legendum: Κρίῳ δ' Εὐρυβίη τέκτεν. Vidit hoc etiam Commelinus, niſi quod pro Κρίῳ male ſcribat Κρείῳ. Sed Κρῖος dicitur et Apollodoro, et Scholiis antiquis, et Euripidis Interpreti.

v. 379. Ἀργέσην Ζέφυρον] Ἀργέσης hic non eſt Caurus, ſed Zephyri ἐπίθετον. Inferius v. 870.

Νόσφι Νότου, Βορέω τε, καὶ ἀργέσεω Ζεφύροιο.
Praeter Notum et Boream: et celerem Zephyrum.

Homerus Iliad. λ, v. 307.

Ἀργέσαο Νότοιο βαθείῃ λαίλαπι τύπτων.
Celeris Noti vehemente procella verberans.

Scholia antiqua ad hunc locum Heſiodi: Ἀργέσην τὸν ὀξὺν καὶ ταχὺν, καὶ καθαρὸν εἶπε. Heſych. Ἀργέσαο Νότοιο. τὸ λεγομένου λευκογότου. τινὲς δὲ καλῶς. Ὅμηρος γὰρ τέσσαρας

σαρας οἶδεν ἀνέμους. ἔστιν ἓν ταχέος. Sed quam Hesychius damnat expositionem, eam probat Strabo lib. I. quem vide.

v. 417. Ἕρδων ἱερὰ κατὰ νόμον] Est sacra faciens secundum patrios mores et consuetudinem, vt in Carminibus aureis, quae Pythagorae adscribuntur:

Ἀθανάτους μὲν πρῶτα θεοὺς νόμῳ ὡς διάκειται,
Τίμα.

Immortales quidem Deos primo secundum patriae consuetudinem, Venerare. κατὰ πάτρια dixit Porphyrius loco supra laudato.

v. 430. Ἐν τ' ἀγορῇ λαοῖσι μεταπρέπει, ἣ κ' ἐθέλῃσιν] Sic legunt editiones recentiores: et vertunt: *Inque concione inter homines eminet, qua scilicet voluerit.* Heinsii editio maior: ὧν κ' ἐθέλησιν, Interp. *quorum scilicet vult.* Sed vtraque lectio non est vnius assis. Quem enim commodum sensum inde conficeres? Reponenda est veterum librorum et editionum lectio, quam temere commutauit Commelinus, vt ex notis eius editioni praefixis videre est: *Hic pro ἐνθ', inquit, reposuimus ἐν τ', et pro ἓν κ', ὧν κ'.* Sed ἓν κ' non erat de sua sede deturbandum. Subauditur enim μεταπρέπειν. Sensus est, in concione inter homines excellit quemcumque voluerit excellere Hecate. Eiusdem sententiae versus est in initio Ἔργων, quod me docuit Vir summi ingenii et eruditionis Iohannes Fridericus Gronouius, cui quantum debeant hae reconditae literae nemo ignorat, nisi barbarus, et omnis humanitatis expers:

Οὓν τε διὰ βροτοὶ ἄνδρες ὁμῶς ἀφατοί τε φατοί τε.
Ῥητοί τ' ἀρρήτοί τε Διὸς μεγάλοιο ἕκητι.

Per quem mortales homines pariter sunt *obscuri clarique. Nobiles ignobilesque sunt Iouis magni voluntate.* Sic hic locus ex sententia doctoris nostri est interpungendus. Διὸς μεγάλοιο ἕκητι, idem est quod hic dixit ὃν κ' ἐθέλῃσι. Iupiter nobiles et ignobiles, claros et obscuros facit, quos vult. Omnia nunc sunt liquida, discussae omnes tenebrae, quae viros doctos exercuerunt, qui praua distinctione inducti sibi persuaserunt, Διὸς μεγάλοιο ἕκητι abundare, et ominis causa tantum esse appositum, quia nihil sit quo referatur. Sed nunc quo referatur nemo non videt.

v. 440. Οἱ γλαυκὴν δυσπέμφελον ἐργάζονται] Γλαυκὴ simpliciter est mare, Latinis *caerula.* Virgil. *caerula verrunt.* Interpretes: *glaucum mare.*

CAPVT XXIII.

Heſiodus emendatur et eius antiquus Scholiaſtes. Αἰγαῖαν ἄρος. Ἱερὰ πέτρα. Ἱερὰ πύτνα. Κύβρα. Stephanus emendatus. Γύαλα Παρησσῶν. Mos Veterum in Deorum ſtatuis, templis, aris ornandis lana. Cur Homerum Plato e Republica ſua ablegans voluerit ornari lana. Locus Heſiodi ex coniectura emendatus. Παρελθεῖν. Chaos. Heſiodus interpunctione emendatus. Ἐπαινὴ. Lucianus correctus. Ὠγύγιος. Ἔγγματα ἔχειν. Heſiodus emendatus et antiqua Scholia. Μαψαύρας. Horae pulcritudinis praeſides Ὡραίω. Ὡραῖος. Χρυσάμπυκες. Ἄμπυξ. Ἀνάθημα. Mitrae ſunt faſciae, et barbararum mulierum cultus. Στεφάνας. Vetus lectio Heſiodi reſtituta. Ἐγρεκύδοιμος. Ἀφροδίτη νύχιος.

v. 485. Ἀργείῳ ἐν ὄρει] In Cappadocia mons Argaeus eſt, cuius meminit Claudianus, Plinius, alii. In Creta autem fruſtra quaeras montem hoc nomine. Nullus enim in illa reperitur. Itaque in animum induxi meum iam dudum reddendam eſſe Poetae lectionem veram, quam ſeruavit παλαιῶν σχολιῶν Scriptor. Is legit: Αἰγαίῳ ἐν ὄρει, aitque ſic Cretam dictam olim a capra Olenia Iouis nutrice quaſi Caprae montem. *Αἰγαίῳ ἐν ὄρει*] Σημείωσαι ὅτι καὶ ἕτος αἰγίοχον ἐκάλεσεν τὸν Δία, ἐπεὶ αἶγα ἐθήλασεν. ἀφ' ἧς καὶ Κρήτη αἰγὸς ὄρος καλεῖται, καὶ Αἰγεῖον ὑπ' ἐνίων τὸ Ἰδαῖον καλούμενον. Ὁ δ' Ὅμηρος ἐκ τῆς ἰδίας ὅπλας τῆς αἰγίδος αἰγίοχον αὐτὸν ἐκάλεσεν. *Nota quod et iſte (nimirum Heſiodus) Aegiochum dixit Iouem, quia caprae vbera ſuxit. A qua etiam Creta appellatur Caprae mons. Et a nonnullis* Αἰγαῖον *dicitur mons Ida. Homerus ab eius armatura aegide ipſum Aegiochum dixit.* Sic hic locus eſt reſtituendus, qui flagitioſe corruptus eſt in editionibus. Hanc lectionem confirmat quoque Theon ad Aratum, apud quem et ipſum olim ſic lectum fuit in his verſibus:

Δίκτῳ ἐν εὐώδει, ὄρεος σχεδὸν Αἰγαίοιο
Ἄντρῳ ἐγκατέθεντο.

Sic enim ſcriptum fuiſſe, non vt nunc σχεδὸν Ἰδαίοιο, his verbis teſtatur: Τινὲς γράφουσι, σχέδον Αἰγαίοιο, παρὰ Ἡσιόδῳ λαβόντες φάσκοντος, τὸν Δία ἐν Αἰγαίῳ ὄρει πεπυκνωμένῳ

μένω ἐν Κρήτῃ τραφῆναι. Hinc et H. Grotius coniicit apud Aratum legendum esse Λύκτῳ, vt hic apud Hesiodum. Sane apud hunc scribi debere Αἰγαῖον luce clarius est. Montem Aegaeum in Creta quia ignorabant, ideo apud Aratum, vt sequentibus prodit Theon, expunctum est et Ἀγαίοιο et mutatum in Ἰδαίοιο. Sane sic olim scriptum fuisse licet ex Scholiaste antiquo Arati discere ad v. 32. Ὃν μὲν τότε κερίζοντα Δίκτῳ ἐν εὐώδει ὄρεος σχεδὸν Ἰδαίοιο. *Qui eum ludentem in Dicta bene olente, prope montem Idaeum.* Τινὲς γράφουσι, σχεδὸν Αἰγαίοιο, παρὰ Ἡσιόδῳ λαβόντες φάσκοντος, τὸν Δία ἐν Αἰγαίῳ ὄρει πεπυκνωμένῳ ἐν Κρήτῃ τραφῆναι. *Quidam hic scribunt* σχεδὸν Αἰγαίοιο *ex Hesiodo id sumentes qui dicit, Iouem in Aegaeo monte in Creta nutritum.* Sed addit idem, *Si in Creta nullus est mons Aegaeus, praestat conquiescere in lectione vulgata apud Aratum, et aliter illum locum interpungere.* Alius est Aegaeus campus, Αἰγαῖον πεδίον, sed ille campus fuit in Phocide, de quo vide Stephanum de Vrbibus in αἰγαῖον πέλαγος, et quae illic notarunt viri docti. Mons Aegaeus est is ipse, mea quidem sententia, qui a Ptolemaeo vocatur ἱερὰ πέτρα. Inde sancta rupes dicta, quia in illius antro credebatur custoditus et enutritus fuisse Iupiter. Erat collis Idae, qui postea ab vrbe in illa posita appellabatur Pytna, et vrbs ἱερὰ Πύτνα, quod cognomen ei adhaesit a colle. Strabo Lib. X. Τῆς δὲ Ἴδης λόφος Πύτνα, ἀφ' ἧς ἱερὰ Πύτνα ἡ πόλις. *Pytna Idae collis, vnde vrbs Hiera Pytna.* Male in Dione Lib. XXXVI. Ἱεραπύδνα scribitur. Quod et nuper animaduertit Vir magnus Ezechiel Spanhemius, in eruditissimo commentario de praestantia et vsu Numismatum antiquorum. Hinc vides cur nonnulli Iouis incunabula ponant in monte Ida. Stephanus de Vrbibus non collem, sed campum dicit. Ἔστι καὶ Αἰγαῖον πεδίον συνάπτον τῇ Κίρρᾳ ὡς Ἡσίοδος. λέγεται παρὰ Αἶγαν ποταμὸν φερόμενον (sic emendarunt viri docti) ἀπὸ τοῦ περὶ τὸ Πύθιον ὄρους, ἀφ' οὗ καὶ τὸ πεδίον Αἰγαῖον. *Est et Aegaeus campus annexus Cirrhae vt apud Hesiodum. Dicitur vero a fluuio Αἶξ, qui olim descendit a monte ad Pythium, a quo et campus Aegaeus.* Nullum est dubium, quin hunc locum respexerit ἐνθεόγραφος. Campus Aegaeus late patuit, vt et Pythium et Gortyna in illo fuerint sita. Hinc Strabo Gortynam in campo sedere ait. Hic vero est ille campus Aegaeus. Imo totam Insulam olim Αἰγαῖον fuisse appellatam ex Scholiaste modo accepimus. Sed quaenam illa Cirrha cui fuit adsitus Aegaeus campus? Sane Cirrha in Creta nulla est. Legendum Κύβρα quae eadem est quae Pytna. Stephanus: Ἱερὰ Πύτνα, πόλις Κρήτης, ἡ πρότερον Κύβρα, εἶτα Πύτνα,

ἔιτα Κάμιρος, εἶθ' ὕστως ἱερὰ Πύτνα. *Hiera Pytna vrbs Cretae, quae prius Cybra, poſtea Pytna, deinde Camiros, deinceps Hiera Pytna.* Non eſt quod nobis ſcrupulum iniiciant Lyctii, ad quos a Rhea delatum eſſe Iouem paullo ante Heſiodus cecinerat: cum ii ſatis longe a Pytna, ſeu monte Aegaeo abſint. Verum non vrbs intelligitur Lyctus, ſed populus Lyctius, ſub quorum ditione tum fuit et mons et campus Aegaeus. Lyctios enim magnis opibus aliquando floruiſſe Strabo dicto loco oſtendit. Male Hiera petra in mappis Ptolemaei littoribus maris Carpathii appoſita eſt, non longe diſtans a Dicta, cum ſit collis Idae.

v. 499. Γυάλοις ὑπὸ Παρνησσοῖο. Interpretes: *in iugis Parnaſſi.* Sed γύαλα potius ſunt valles κοιλώματα, quam iuga. Apud Euripid. γύαλα καρποφόρα, *valles frugiferae.* Hoc loco intelligit anfractum illum rupis Parnaſſi et planitiem in qua vrbs et templum Delphicum. De qua Strabo Lib. XI. et Iuſtin. Lib. XXIV. In templi enim ἀναθήμασι longe poſt fuiſſe iſtum βαίτυλον teſtatur Pauſanias in Phocicis: Ἐπαναβάντι δὲ ἀπὸ τοῦ μνήματος, λίθος ἔστιν οὐ μέγας, τοῦτον καὶ ἔλαιον ὀσημέραι καταχέασι, καὶ κατὰ ἑορτὴν ἑκάστην ἔριον ἐπιτιθέασι ἀργόν. Ἔστι δὲ καὶ δόξα ἐς αὐτὸν δοθῆναι Κρόνῳ τὸν λίθον ἀντὶ τοῦ παιδὸς καὶ ὡς αὖθις ἤμεσεν αὐτὸν ὁ Κρόνος. *Ab eo monimento cum rurſus adſcendere inceperis, lapidem videas modice magnum. Hunc quotidie oleo perfundunt, ſinguliſque feſtis lanam in eo ponunt rudem. Fama autem tenet eſſe illum ipſum lapidem, qui datus fuerit Saturno pro puero, quemque poſtea rurſus euomuerit.* Lana ornabatur hic lapis diebus feſtis, quoniam omnia quae maxime ſacra erant, et diuino vellent honore affici, vngebantur, et lana, laneiſque taeniis ac coronis ornabantur. Arborem ſacram Arnob. lib. V. lanarum velleribus colligatam ac circumuolutam dixit. Et Plutarchus in Theſeo ramum ex olea ſacra decerptum ἐρίῳ λευκῷ κατεσκευασμένον, lana alba recinctum fuiſſe ait. Sic ſolebant lares lana cingi, et fores ac aras templorum, cum rem ſacram die ſolemni eſſent facturi, vittis laneis ornari. Propert. IV, 6.

Coſtum molle date, et blandi mihi thuris honores
Terque focum circa laneus orbis eat.

Hinc intelligimus cur Plato, vbi Homerum e ſua republica in aliam ciuitatem dimittendum eſſe cenſet, eum iubeat vnctum et lana coronatum educi. Ἀποπέμποιμέν τε ἄν, inquit, εἰς ἄλλην πόλιν, μύρου κατὰ τῆς κεφαλῆς καταχέοντες καὶ ἐρίῳ στέψαντες. *Dimittamus eum in aliam vrbem vnguento caput eius perfundentes, et lana coronantes.* Amandari quidem volebat Homerum e ſua ciuitate, ne qua opinio ſequior de Deo ciuibus

ciuibus ſuis, qui fabularum myſteria non intelligebant, per imprudentiam ex eius cantibus affricaretur; ſed volebat eum dimitti non tamquam hominem ſceleſtum, et infamem, ſed tamquam hominem diuinum, dignumque qui ad inſtar Dei vngeretur, et lana coronaretur, hoc eſt diuinis afficeretur honoribus. Diis enim et rebus ſacerrimis hic honos habebatur. Homerum enim Plato vnus omnium maximi faciebat, et ob artis diuinitatem mirifice celebrabat, eiuſque ſententiis vtebatur frequenter ad docendum, verbis vero et loquendi generibus ad dictionem expoliendam. Haec eſt vera ratio cur vngi et ἐρίῳ voluerit coronari Homerum Philoſophus: non quod tamquam exul et ciuiliter mortuus fuerit eiectus, quia mortui vngebantur: nec propter Poetarum mollitiem, quam lanea corona ſignificauerit, vt hercle Muſarum et Platonis ingratiis docuit Andreas Schottus Nodorum Ciceronianorum lib. III, cap. 12.

v. 532. Ταῦτ' ἄρα ἀζόμενος] Ellipſis, quam hic fingunt Interpretes, male conuenit cum genio auctoris et ipſius linguae Graecae. Quis enim dicat ταῦτα ἄζεσθαι, pro propter haec venerari, vt illi volunt? Locus eſt contaminatus, qui ſic puto emaculabitur, ſi legas: Ταῦτ' ἄρα φραζόμενος, *haec quidem moliens.* Φ aut vetuſtate temporis, aut alio vitio exoletum, aut negligentia deſcriptorum intercidit, inde ρα a praecedente ſyllaba ἄρα eſt abſorptum, quod frequentiſſime in veterum libris contigiſſe nemo neſcit paullo modo humanior.

v. 574. Ἀργυφέῃ ἐσθῆτι] Sic lege. vid. Etymol. Magnum. Male vulg. ἀργυφέι.

v. 612. Παρελθεῖν] Eſt effugere, vitare Dei conſilia, decreta. Nam *quae fato manent, quamuis ſignificata, non vitantur*, vt Tacitus ait. Homer. Iliad. α, v. 134.

Μήδ' ἔτως ἀγαθός περ ἐὼν, θεοεικέλ' Ἀχιλλεῦ,
Κλέπτε νόῳ, ἐπεὶ ἢ παραλεύσεαι, ἠδέ με πείσῃς.

Ne ſic, quamuis fortis ſis, diuine Achilles, doloſe agas, quoniam non effugies, neque mihi perſuadebis. ἢ παραλεύσεαι, ſcilicet quae decreui facere.

v. 700. Καῦμα δὲ θεσπέσιον κάτεχεν χάος] *Incendium ingens corripuit inferorum ſedes.* Sicut paullo ante de clamore:

— — Ἔνοσις δ' ἴκανε βαρεῖα
Τάρταρον ἠερόεντα, ποδῶν αἰπεῖα τ' ἰωή.

Concuſſio vero grauis venit ad Tartarum caliginoſum, et pedum magnus fragor. Chaos ſaepe eſt inferorum domicilium: Plutarchus

archus sane χάος, ἄδην, ὄρφνην, ἔρεβον exponit. Orpheus apud Ouidium X. Metamorph. ad Plutonem et Proserpinam:

Per ego haec plena timoris,
Per chaos hoc ingens, vastique silentia regni Oro.

Statius:

Qui numquam sospite nato
Triste chaos, moestique situs patiere sepulcri.

posses etiam aerem interpretari. Aristophanes in Auibus:

Διὰ τῆς πόλεως τῆς ἀλλοτρίας, καὶ τὸ χάος
Τῶν μηρίων τὴν κνίσσαν ἃ διαφορήσετε.

Per vrbem alienam et chaos femorum nidorem non transferetis. Vbi Suidas et alii veteres Magistri χάος exponunt aërem. Hinc et vetus Interpres Luc. XVI, 26. illud μέγα χάσμα, quod inter epulonem diuitem et Lazarum erat *chaos magnum* interpretatur, hoc est, vastum inane, vastum interuallum quale est aër, siue, vt Tertullianus vertit, immensa distantia sublimitatis et profunditatis. Apud nostrum Poetam inferius v. 740. locum Erebi vastum et immensum in quo Titanes seruabantur χάσμα μέγα dicit, quem postea v. 814. ait esse πέρην χάεος ζοφέροιο, vltra Chaos tenebricosum, hoc est, Erebum. Itaque magis probo priorem expositionem, et hoc nomine, quia de aëre paullo ante verba fecit:

Φλὸξ δ' ἠέρα δῖαν ἵκανεν ἄσπετος.

Flamma vero ad aerem diuinum peruenit magna. Sequentia tam obscure et inepte versa sunt, vt quid Poeta velit ex versione ne Oedipus quidem intelligat. Verba Graeca sunt:

— — εἴσατο δ' ἄντα
Ὀφθαλμοῖσιν ἰδεῖν, ἠδ' ἔκασιν ὄσσαν ἀκοῦσαι,
Αὕτως ὡς ὅτε γαῖα καὶ ἠρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν πίλνατο.

Sic interpungenda mihi videntur. Mens Poetae est: *Simile autem videbatur atque si coram oculis quis adspiceret, atque auribus audiret, eodem modo vt cum terra et coelum latum superne appropinquabat.* Aërem, inquit, terram, pontum, Tartara corripiebat ignis fulminum a Ioue missorum, tantusque fragor ex illo oriebatur incendio, ac si coelum ruere, siue terram coelo misceri videret et audiret.

v. 709. Ὄτοβος δ' ἄπλητος] Antiquorum Scholiorum auctor notat in nonnullis exemplaribus legi κόνοβος, quod prae edita lectione placet. v. 715. Ἀργαλέοισιν ἔδησαν. Scholia antiqua legunt ἀργαλέῃσιν, quae vide.

v. 735. Ἐνθάδε γῆς] Apposite ad hunc locum Seneca Hercule furente:

Sterilis profundi vastitas squallet soli,
Et foeda tellus torpet aeterno situ,

Rerum-

Rerumque moeſtus finis, et mundi vltima:
Immotus aer haeret: et pigro ſedet
Nox atra mundo.

Vide Virgil. VI. Aeneid. v. 577. Homer. Iliad. Θ. v. 429.

v. 748. Ἄσσον ἴσσαι] Sic leg. cum vetere Interprete: Nec aliter legiſſe videntur qui Latine verterunt Heſiodum, cum interpretantur *propinquantes*, quod non ſignificat vulgatum ἀμφὶς ἴσσαι.

v. 768. Ἐπαινὴς Περσεφονείης] Eſt hoc proprium Proſerpinae epitheton. Homerus Iliad. ι.

Κικλήσκεσθ' Ἀΐδην καὶ ἐπαινὴν Περσεφόνειαν.

Inuocans Plutonem et terribilem Proſerpinam. Proclus ſuperius, ad Ἔργα· Αἰνεῖν δέ τινες παραιτεῖσθαι παρέλαβον, ὥσπερ ἐπαινὴν Περσεφόνειαν. Reſtituenda haec vox Luciani Necyomantiae: Δαίμονας ὁμοῦ πάντας ἐπεβοᾶτο, ποινὰς, καὶ Ἐρινύας, καὶ νυχίαν Ἑκάτην, καὶ αἰπεινὴν Περσεφόνειαν. Interpres vertit: *Daemonas ſimul omnes inclamat, Poenas, Erinnyes, Hecaten nocturnam, excelſam Proſerpinam.* Foediſſime. lege: ἐπαινὴν Περσεφόνειαν. terribilem Proſerpinam. Ποιναὶ vero ſunt Furiae.

v. 793. Ἀπολείψας] Bene antiqui Grammatici: σπονδὰς ποιήσας, libans. Libantes enim aliquid de pateris effundebant in menſas et aras. Sic et ſimplex λείβειν. Vnde Latinorum libo, libum, libamen. Inſaniunt qui hic dicunt ab ἀπολείπω eſſe ἀπολείψας.

v. 806. Ὠγύγιον] Referendum eſt ad ὅρκον, non ad ὕδωρ, et exponendum magnum. ὠγύγιος enim eſt magnus. Heſych. ὠγυγίᾳ, παλαιᾷ, ἀρχαίᾳ, μεγάλῃ πάνυ. Stygem autem fuiſſe maximum Deorum iusiurandum alibi noſter dixit, et res nota eſt.

v. 823. Οὗ χεῖρες μὲν ἔασιν] Nec hic mentem Poetae ceperunt, qui vertunt: *Cuius manus quidem ſunt ob robur operibus aptae.* Ἔργματα ἔχειν eſt ἐργάζεσθαι. Hic eſt ſenſus: *Cuius manus quidem ob robur ſemper operantur.*

v. 851. Κρόνον ἀμφὶς ἑόντες] Circa Saturnum exiſtentes, qui vna cum illo in vincula ſunt coniecti. Interpretes diverſo plane et abſurdo ſenſu: *A Saturno ſeorſim exiſtentes.* Titanes Saturni fuerunt copiae contra Iouem, a quo victi cum ſuo Imperatore deturbati ſunt ad inferos.

v. 872. Μὰψ αὖραι] Reddidi Heſiodo priſcorum exemplarium lectionem: Μαψαῦραι, quam probant Heſychius et Scholia antiqua. Haec: Μαψαῦραι κενεαὶ καὶ μάταιαι πνοιαὶ, οἷον καικίας, θρασκίας. Sic lege, illum vide.

v. 875. Ἄλλοτε δ' ἄλλαι ἄησι] Legendum ἄεισι, quod Aeolice dicitur pro ἀείσει. Et ſic lectum olim fuiſſe Etymologici

gici ſcriptor oſtendit: Τόγε τῶν πληθυντικῶν, ἄεισιν, Αἰωλικώτερον. ἔχρην γὰρ ἄεῖσι, ὥσπερ ἰεῖσιν. Ἄλλοτε δ' ἄλλαι ἄεισι. Male legitur ἄλλη in Etymologico. Hanc emendationem ſequens διασκιδνᾶσι confirmat, et ἄησι ferri non poſſe declarat.

v. 903. Αἵ τ' ἔργ' ὠρήσσι καταθνητοῖσι βροτοῖσι] Inſcitiae Interpretum inſigne monumentum et hic locus eſt, dum vertunt: *Quae opera matura faciunt mortalibus hominibus.* Loquitur de horis. Non quidem ignoro eas eſſe coeli ianitrices et miniſtras ſolis. Valer. Flacc. lib. IV.

— — *Sol auricomus cingentibus horis*
Multifidum iubar et biſſena ſydere texta
Loricam induitur.

ſed quis non videt aut alias plane eſſe has Heſiodi horas ab illis Homeri, aut alias partes eis dari a noſtro Poeta, cui ſunt pulcritudinis praeſides. Quod et nomina illarum declarant. Quid enim magis res humanas pulcras reddit et florentes, quam Eunomia, Dice, et Irene, hoc eſt, bonae leges, iuſtitia et Pax. Hae ſane diuae non matura reddunt mortalium opera, ſed ornant, excolunt, nitorem et decus illis conciliant. Pind. Olympion. XIII. de beata et omnium rerum copia affluente Corintho: Ἐν τᾷ δὲ δ' Εὐνομία ναίει· κασιγνηταί τε, βάθρον πολίων ἀσφαλὴς Δίκα, καὶ ὁμότροπος Εἰράνα, ταμίαι Ἀνδράσι πλούτου, χρυσέαι παῖδες εὐβούλου Θέμιδος. *In hac (Corintho) Eunomia habitat, ſororeſque, fundamenta vrbium firma, Iuſtitia, et iiſdem moribus praedita pax, diſpenſatrices hominibus diuitiarum, aureae filiae Themidis conſultricis bonae.* Hinc omnibus rebus ornandis adhibentur Horae. In ἔργοις in Pandora comenda, v. 74.

— — Ἀμφὶ δὲ τὴν γε
Ὧραι καλλίκομοι στέφον ἄνθεσιν εἰαρινοῖσι.

Ipſam porro Horae pulcram comam habentes coronarunt floribus vernis. Theocritus de poculo pulcerrimo, et ſuauem exhalante odorem Idyll. I. v. 148.

Ἠνὶ δέ τοι τὸ δέπας· θᾶσσαι φίλος ὡς καλὸν ὄσδει.
Ὡραῖον πεπλύσθαί νιν ἐπὶ κρήναισι δοκεύσῃς.

En tibi poculum: conſemplare, amice, quam ſuauiter olet, Horarum in fontibus abluium dices.

Hinc ὥρα eſt pulcritudo. Ὡραῖος pulcer. Heſych. ὡραῖος εὔμορφος. εὔτροπος, εὐσχήμων, εὐπρόσωπος. Theocr. Idyll. I. v. 109. Ὡραῖος Χώδωνις. *Formoſus Adonis.* Ὡραίω pulcrum reddo, decus et venuſtatem concilio. Eſt vocula μονήρης, ſicut ſuperius μαξιχόειν, et plures aliae. Pro ὡραίειν frequentius legitur verbum paragogicum ὡραΐζειν. Heſych. ὡραΐζεται, καλλωπίζεται. ὡραϊσμένη, κεκαλλωπισμένη. Quia vero

vero ὡραῖος est pulcer: et homines in adolescentia et iuuentute sunt pulcerrimi, hinc ὡραῖος est ἀκμάζων, in aetatis flore constitutus. In ἔργ. v. 695.

Ὡραῖος δὲ γυναῖκα τὸν ποτὶ οἶκον ἄγεσθαι.
In aetatis flore vxorem suam in domum duc.

Sic enim bene exponit Scholiastes Theocriti ad Idyll. I, v. 109.

v. 916. Μῶσαι χρυσαμπυκες] Interpretes: *Musae aureis mitris reuinctae.* Praestat interpretari: *aureis reticulis ornatae.* Ἄμπυξ est διάδημα, τριχόδεσμος, diadema, reticulum, fascia, qua mulierum coma redimitur. Homerus Iliad. X, v. 468.

Τῆλε δ' ὑπὸ κρατὸς χέε ῥάσματα στιγαλόεντα,
Ἄμπυκα, κεκρύφαλον τ' ἠδὲ πλεκτὴν ἀναδέσμην.
Longe autem a capite fudit splendidas fascias, reticulum, vittamque et implexum redimiculum. Vbi breuia Scholia Didymi, vt creduut vulgo: Ἄμπυκα κόσμον τινὰ περὶ τὴν κεφαλὴν, ἀνέχοντα τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς. Hinc recte ab Hesychio exponitur ἀνάδημα. Anademata enim erant fasciae crinales. Sed et mitrae erant fasciae, quibus coma religabatur. Hinc Iudith. X. μίτραν Castalio reddit fasciam. Verum mitris vtebantur barbarae mulieres, et vetulae, et meretrices: Ouid.

Simulauit anum mitraque capillos
Presserat.

Iuuen. Sat. III. v. 66. *Ire quibus grata est picta lupa barbara mitra.* Plerumque vitio vertitur. Itaque mitras tribui Musis οἱ χαρίεντες non ferent. Barbarae enim illae mitrae a Graecarum matronarum et puellarum reticulis fuerunt diuersae. Haec Homero σεφάνη, Iliad. Σ, v. 597.

Καί ῥ' αἱ μὲν καλὰς σεφάνας ἔχον.

Sed apud Pollucem lib. V. cap. 16. rectius legitur:

Τῶν δ' αἱ μὲν πλεκτὰς σεφάνας ἔχον.

Harum hae quidem plexas coronas habebant. Vt superius πλεκτὴ ἀναδέσμη. Στεφάνας autem fuisse propria antiquarum Graecarum mulierum ornamenta capitis ex Aeliani Ποικίλ. Ἱστορ. Lib. I, c. 18. cognoscimus: Πῶς δὲ ἂ διέῤῥεον ὑπὸ τρυφῆς αἱ πολλαὶ τῶν γυναικῶν; Ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς κεφαλῆς σεφάνην ἐπετίθεντο ὑψηλήν. *Quis vero neget pleraſque veteres mulieres luxu diffluxisse? Caput enim ornabant alta fascia.* Sic verte. Erat enim σεφάνη limbus seu fascia altior caput, seu aliud quid ambiens. Hinc et loricae et murorum pinnae σεφάναι dicuntur.

v. 925. Ἀγρευτύδοιμον] Miror vnde in recentiores editiones irrepserit haec inepta lectio et vocabulum nihili, cum recte legatur in prima editione maiore Heinsiana, Stephaniana,

na, ac pleriſque aliis omnibus antiquioribus, ἐγρεκύδοιμον, quod recte exponunt antiqua Scholia τὴν θόρυβον ἐγείρασαν. Tumultus, turbas excitantem. Quamuis in editionibus vitio librariorum omiſſum ſit ἐγρεκύδοιμος, et ſola extet explicatio. Monuit etiam me de reſtituendo hoc eleganti vocabulo Thomas Reineſius, vir numquam ſatis laudatus, praefatus extare id quoque apud Cointum Lib. I. v. 178. vbi Eris dicitur Ἐγρεκύδοιμος. Synonymum eſſe ἐγρέμαχος, ἐγερσίμαχος. Ἐγερσίμοθον Διόνυσον dixiſſe Nonnum XIII. Dionyſ.

v. 927. Ἐν φιλότητι μιγεῖσα] Legendum eſt ἀ φιλότητι μιγεῖσα, vt nuper oſtendit mihi elegantiſſimus iuuenis Cuperus ex Scholiaſte Apollonii, qui ad Argonaut. I. v. 859. ἀ φιλότητι eſt ſine concubitu, ex ſe ſola, ſine conſuetudine cum maſculo. Nihil certius. Confirmat vetus Scholiaſtes Heſiodi: Πρῶτος ἔτος τὸν Ἥφαιστον ἐκ μόνης Ἥρας εἶπε. διὸ καὶ τοῦτο σήμηνον. Ὁ δὲ Ὅμηρος ἐκ Διὸς καὶ Ἥρας. *Primus iſte Vulcanum ex ſola Iunone ponit. ideoque et hoc dicta. Homerus vero ex Ioue et Venere.* Et Apollodorus I. Bibliothec. Ἥρα δὲ χωρὶς εὐνῆς ἐγέννησεν Ἥφαιστον. *Iuno ſine concubitu peperit Vulcanum.* Hinc et Apollonio dicitur Ἥρης υἱὸς, Iunonis filius non Ionis.

v. 934. Φόβον] Malo vertere *Terrorem*, quam cum Interpretibus, *Timorem*. Sequitur enim Δεῖμος, Timor.

v. 971. Κρήτης ἐν πίονι δήμῳ] In accentu peccatur. Legendum Κρήτης ἐν πίονι δημῷ, vt ſuperius v. 538. ἔγκατα πίονι δημῷ, *inteſtina cum pingui adipe.* Κρήτης πίων δημὸς, *Cretae pinguis adeps*, eſt Cretae fertiliſſimus ager.

v. 989. Φιλομμηδὴς Ἀφροδίτη] Sic legendum ex Heſiodi ſententia. Vide ſuperius v. 200. et quae ibi notat Interpres.

v. 991. Νηοπόλον νύχιον] Archilochus emendat μύχιον, quaſi agentem in Cypri receſſu, qui a nullis poſſit adiri. Alii eamdem vim tribuunt τῷ νύχιον, exponentes ἀφανῆ, λαθραῖον, occultam, quae a nullo videatur? Sed propria vocis ſignificatio retinenda. Pleraque enim ſacra Veneris noctu celebrabantur. Inde *noctiuigila* dicitur Plauto. Idem Curcul. I. 3. v. 25, et 40.

Quid tu Veneri peruigilare te voluiſti, Phaedrome?
Nam hoc quidem haut multo poſt lucebit.

Peruigilia Veneris cui non nota? Vide carmen elegans incerti auctoris quod inſcribitur, Peruigilium Veneris.

Δόξα τῷ Θεῷ.

DANIE-

DANIELIS HEINSII

INTRODVCTIO

IN DOCTRINAM, QVAE LIBRIS HESIODI

ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΗΜΕΡΩΝ

CONTINETVR:

IN QVA OPINIO, QVAE HACTENVS DE IIS OBTINVIT, REFVTATVR; TOTVM POETAE INSTITVTVM PROBATVR.

ОТОМОБИЛИ

NOBILISSIMO AMPLISSIMOQVE VIRO

IANO DOVSAE,

NORDOWICI TOPARCHAE.

Philosophi Platonici, *Vir Nobilissime*, qui in explicatione sapientiae amoenitatem illam Poetarum, suauitatem, varietatem; numerorum denique, quatenus eam pedestris admittit oratio, volubilitatem sequuti sunt; vt nimirum magna illa Dea etiam a veste sua commendaretur; negant inter alia, cum homine Cimmerio de Solis pulcritudine, cum mediterraneo de maris latitudine, cum Epicuro de Deo agendum esse: quia scientiarum praestantia sua simul infundi non potest, aut vt illi magnifico axiomate pronunciant, ἐ δι' ἀγγέλων ἡ ἰσορία ἔχεται, ἀλλ' ἐπιστήμης πρὸς ταῦτα δεῖ. Sicut enim omnis homo terram aut agrum videt, solus agricola de fertilitate eius iudicat; ita cum omnes hodie Poetas tractent, sincerum de illis iudicium ab iis exspectare maximae sit dementiae. Antiquissimi Philosophi cum in operto scientiarum, a quo quam longissime vulgus arcendum est, versari solent; Rhetores, cum acutissime de omni dicendi artificio agunt, Homerum cum Hesiodo sibi sufficere existimant. Cum virtutes omnes in oratione persequuntur; tam quae ad τὸ λεκτικὸν, quam quae ad τὸ πρακτικὸν spectant, ex his duobus omnia perficiunt: nec de reliquis anxie laragendum existimant. Hoc tempore, quo magnis passibus in occasum literarum itur; si quis Philosophiae studioso, primum Philosopborum fuisse Homerum cum Plutarcho ostenderet, non accederet, magis quam si Sophistam aliquem furientem, aut frigidum Atticisten in ἀδόξῳ versari audiat: puta febrem commendantem, vel Thersitem. Si quis eloquentiae studioso plenam συνθέσεως scientiam, quae Harmoniam et Rhythmum respicit, quam Plato tanti fecit, vt etiam παιδείας nomine in Poetarum scriptis eam partem dignatus sit, ex his petendam in Academiis probaret, frigeret auditorium: quia diu ex animis nostris principia illa effluxerunt, quibus ad plenam scientiam pervenitur, quibusque monumenta sua veteres, tamquam aeternitatis sale, ad immortalitatem condiebant. Si quis ex Hesiodi charactere, miti illo, facili, amoeno, cuius periodi, tamquam ad amussim

sim

ſim quamdam factae, breuitate quadam aequali ſe mutuo excipiunt, totum inter Tragicos Euripidem, inter Lyricos Sappho, inter Oratores Iſocratem fluxiſſe oſtenderet, fruſtra eſſet: plus enim inueterata poteſt perſuaſio, quam vt rationi, veritati, arti cedat. Vt nonnumquam dubitauerim me hercule, vtrum miſerior ſit vulgus, qui ignorat iſta, an nos qui ab illis talia exſpectamus. Nunc enim ſi quis Poetae obtrectet, reliqua omnia ſcire exiſtimatur: et hoc vno ſcientiam conſequutus videtur, quod illius auctores ſupplantat. Nos, qui neque eo arrogantiae profecti ſumus, vt aliquid nos ſcire exiſtimemus: neque tam aduerſo Genio nati, vt ab omnium iudicio pendeamus, in Ἔργων καὶ Ἡμερῶν libris, in quibus diuina fuiſſe antiquiſſimae ſapientiae myſteria nobis perſuadent Veteres, experiri voluimus: primo, vtrumne inueteratam de iis opinionem tollere, deinde, an praeclaram eorum doctrinam eruere poſſemus: ipſam veritatem quae profunde ſepulta erat, per veſtigia, vt venatores ſolent, indagati. In qua commentatione, obiter et non niſi loco ſuo oſtendimus, quanta ſimplicitate ea proponat Heſiodus, de quibus maxima Philoſophi volumina conſarcinarunt. Non quod eadem vbique illis, quae poſtea Philoſophis, in mentem veniſſe arbitrer: ſed quemadmodum ex ſimplicitate Poetarum, Philoſophorum doctrina conflata eſt: ita ad illuſtrationem Poetarum methodo eorum interdum et verbis opus eſſe. Ab Allegoriis, hoc eſt, Graecorum ambroſia et nectare, niſi cum neceſſe fuit, abſtinuimus: idque tantum ipſius doctrinae et τῆς ἀκολουθίας cauſa. Scriptum hoc qualecumque, nomini tuo, Nobiliſſime Douſa, inſcripſi: vel vt Poetarum, vel vt patronorum meorum primo. Quis enim tali amore quemquam vnquam eſt proſequutus, quali nos tu, optime virorum? aut quis viuit hodie terrarum vſquam, cui amplius debeamus? Quod ſiue Muſarum, quas tu deperis; ſiue noſtri cauſa a te factum eſt, in ſolidum tenemur. Intereſſe autem cum mea, tum literarum exiſtimaui, quae de κριτηρίῳ huius libri, de inſtituto, de ordine, de doctrina, de ſcopo, contra opinionem Veterum multorum, recentiorum autem omnium diſputauimus, ſub auſpicio illius prodire, qui et ſartam tectam tanti Poetae auctoritatem conſeruare, meam vero infantiam nominis ſui ſplendore protegere poſſit. Vale, vir Nobiliſſime, et nos amare perge.

DANIE-

DANIELIS HEINSII

INTRODVCTIO IN HESIODI LIBROS QVI EPTA KAI HMEPAI INSCRIBVNTVR

CAPVT I.

Libros Heſiodi qui ab argumento ΈΡΓΑ inſcribuntur, quanti fecerit vetuſtas, ex Ariſtotele, Platone, Xenophonte, et, qui horum ore loquitur, Socrate videre eſt. Nec mirum, cum in illis perfecta Ethicae et Oeconomicae praecepta tradantur, quibus Philoſophi primi ſua, tamquam firmiſſimo fundamento, ſuperſtruxerunt: quod facillime et elegantia et antiquitate, cui omnes ſenſim quidlibet deferimus, impetrarunt. Noſtra quoque aetate cum omnium iudicio eum dignitatis gradum obtineant, vt iuuentuti prae reliquis commendentur: ſcopus eorum tamen, tum ea quae in iis praecipua ſunt, non aetatis noſtrae doctiſſimos modo; ſed (quod ſine arrogantia dictum a me exiſtimari velim) Graecos Commentatores, quos omnes cum ſuperiori editione noſtra Lectori dedimus, tum Veteres fere omnes, quorum ad nos de his peruenit aliquid, effugiſſe videntur. Noſtrum ergo exiſtimavimus, priuſquam ad ſingula perueniamus, generaliter ea praemittere, quae maieſtatem horum librorum, mentem Poetae, et propoſitum, non commendare modo omnibus, ſed et illuſtrare pureque proponere poſſint: ne quid ſit quod poſthac aut doctores in interpretatione Heſiodi latere, aut auditores ab eius lectione deterrere poſſit. Et enimuero, cum omnes fere antiqui Philoſophi, in eo elaborarint, vt ex Homero diſciplinas omnes, praecipue autem eas, per quas cognitione ſingularum actionum ad prudentiam peruenitur, quae eſt quaedam φιλοσοφία παραδειγμάτων, vt de hiſtoria pronunciant Veteres, ex his vero Heſiodi, praecepta Politica, Ethica, Oeconomica haurirent: noſtra intererat, vt ea cum iis vel admirari poſſemus, vel frui ſaltem et vſui noſtro applicare. Cum autem inter reliqua in his libris hic et ibi ea ſepulta

quaſi iaceant, quibus ex antiquis nonnemo, aeternitatem ſuam mundi probare nititur: cum ex his libris doctrinam illam Periodicam nobiliſſimam Plato conſtruxerit, cuius interdum in his commentariis, quaſi per nebulam meminit Proclus: quam omnes denique Platonici, et ex iis Poetae Graeci et Latini toties nunc occulte, nunc manifeſte, et ſublato quaſi ſigno alludunt: cum in propoſito Poetae et ratione agendi ſit ars admirabilis et propemodum diuina; cum ipſum argumentum horum librorum non controuerſum, ſed euerſum ſit; danda eſt opera vt in his omnibus viris doctis induſtriam noſtram probemus; et, quod proximum eſt, neque a candore noſtro alienum, veniam petamus, ſicubi a ſummis hominibus in eo diſſentiamus. In quo cum vix vllus ſit Veterum qui praeierit nobis, facilius id de quo laboramus impetrabimus. Priuſquam igitur ad Heſiodi lectionem ſe conferet Lector, breviſſime quaedam praemittemus, quae et falſam ex animis opinionem tollant, et veram proponant. Vt autem ad conſtitutionem veri et refutationem falſi, ad quae ſine mediis non perſuenitur, pergamus; quaedam praemittenda ſunt, quibus ea quae grauiora ſunt, tandem innitentur. Primo itaque an de agricultura Poeta ſcripſerit quaeremus: ſecundo, an ſi in his libris, ex inſtituto id fecerit: tertio, an in his tantum. Quibus quaeſtionibus tamquam velitibus praemiſſis, reliqua quae maioris momenti ſunt adornabimus.

CAPVT II.

Ea quae praemiſſa ſunt capite ſuperiori, eo ſpectant, vt opiniones partim Veterum quorumdam, partim recentiorum omnium tollamus: ne poſtea nobis, cum aliquid concludendum erit, occurrant hae ſalebrae. Sicut enim viatores priuſquam viam inſiſtunt, remouere ſolent quicquid euntem remoratur, aut in itinere diutius quam par eſt, retinet, quamvis ſtipulas leuiſſimas ſaepenumero aut feſtucas: ita nos ea prius admonebimus, quibus remotis, ea quae praecipua ſunt, facile tranſigentur. Horum enim omnium non minus quam ceterorum, primum propoſitum erit veritas, ſecundum breuitas. Eorum autem quae propoſuimus, primum extra controuerſiam per ſe quidem eſt; nec de eo dubitari poteſt: quia ex eo tamen alia quaedam tamquam trunco quodam rami ceteri oriri videntur, adiungendum fuit: vtrum de Agricultura ſcripſerit Poeta noſter.

De Agricultura ſcripſiſſe Heſiodum, vt mille Auctorum teſtimonia praetermittam, ex iis apparet qui in argumento verſati

verſati ſunt eodem; quorum duobus adductis, reliquis ſupersedebimus. M. Varro, de quo merito vt primo Romanorum primo incipimus, poſt enumeratos eos qui in argumento hoc verſati erant, ſed ſoluto ſermone: *Ii, quos dixi*, inquit, *omnes ſoluta oratione ſcripſerunt; eaſdem res etiam quidam verſibus, vt Heſiodus Aſcraeus, Menecrates Epheſius.* Caius Plinius Proœmio Lib. 14. *At Hercule non reperiuntur qui norint multa ab antiquis prodita: tanto priſcorum cura fertilior, aut induſtria felicior fuit. Ante mille annorum, inter principia literarum Heſiodo praecepta Agricolae pandere orſo, ſubſequutiſque non paucis hanc curam eius, vnde nobis creuit labor.* Vt pene in prouerbium ea res abierit. Tyrius Maximus: Γεωργίας ταῦτα ἐ πρεσβύτης Ἰκάριος, ἐδὲ Βοιώτιος ἀνὴρ, ἢ Θετταλικὸς, ἀλλ' ἥλιος αὐτὸς καὶ σελήνη θάλπουσα, καὶ ὄμβροι τρέφοντες, καὶ ἄνεμοι διαπνέοντες. Idem ex Manilio hoc loco, et infinitis aliis probare inſuper habeo: Primo quod in confeſſo ſit res ipſa; deinde quod haec ipſa alterius rei cauſa praemittantur: ad quam feſtinamus.

CAPVT III.

Primum itaque de quo dubium non fuit, ſequitur alterum, in quo plerique Veterum, vt diximus, recentiores autem omnes falluntur: Non eſſe de Agricultura hos libros. Quae pars etſi pluribus infra confirmabitur, vbi argumentum proponemus, quia altero poſito, tollitur alterum; hic nihilominus ordinis et perſpicuitatis cauſa examinanda fuit. Quod vt fiat commodius, locum quaeremus aliquem, in quo exactiſſime et ex inſtituto Poetae ipſius libri τῶν Ἔργων diuiduntur. Eam diuiſionem etiamſi nos ex ipſo Poeta, verbis noſtris conſtituere poteramus, nihil tamen peccabimus ſi accedat et iudicium alterius et auctoritas: nec ea cuiuſuis, ſed naris emunctiſſimae: Luciani, nimirum, qui hoc modo in ſuo cum Heſiodo colloquio, poſtquam reliqua eius opera enumerauit: Ἔτι δὲ γυναικῶν ἀρετὰς, καὶ παραινέσεις γεωργικὰς, καὶ ὅσα περὶ Πλειάδων καὶ ὅσα περὶ καιρῶν ἀρότου, καὶ ἀμητοῦ καὶ πλοῦ, καὶ ὅλως τῶν ἄλλων ἁπάντων. Ex enumeratione partium conſtituendum eſt totum aliquid. Totum videtur eſſe παραίνεσις γεωργικὴ, ſeu potius γεωργία. Partes eius ſunt περὶ Πλειάδων, περὶ ἀρότου, περὶ ἀμητοῦ, vel περὶ καιροῦ ἀρότου, περὶ καιροῦ ἀμητοῦ. Quod ſi παραίνεσις γεωργικὴ totum ſit, quaerendum, an reſpectu partium ſuarum, an reſpectu generali propoſiti Scriptoris ipſius, quod in hoc libro ſequitur; an vero vtriuſque. Reſpectu partium eſſe

iam oſtendimus. Si reſpectu Heſiodi, neceſſe eſt vt ὁ πλεῖς ſe habeat ad τὴν γεωργίαν, ſicut ἄροτος, ἀμητὸς, et partes reliquae. At contra, ſicut καιρὸς ἀμητεῖ, καιρὸς ἀρότου, vel ſimpliciter, ἄροτος, ἀμητὸς, pars eſt γεωργίας; ita καιρὸς πλεῖ, vel ναυτιλίης (vt Heſiodus loquitur) et ceterae quae eiuſdem ſunt conſiderationis, partes ſunt τοῦ πλεῖ. Vnde ſequitur, duo praecipua tradi in his libris, quorum cauſa reliqua dicuntur. Quoniam alterum ſub altero non comprehenditur, nec ſe habet ſicut pars ad totum. Si ergo de duobus inter ſe aequalibus agit et eodem ſpectantibus (vtriuſque enim finis idem eſt) aliquid quaerendum eſt, quod illa duo comprehendat. quod quid ſit, poſtea oſtendemus. Nunc enim quid non ſit, non quid ſit, demonſtramus: ibi enim pluribus idem, quamuis alio modo, confirmabitur. Ex hoc rurſus alia nobiliſſima orietur conſideratio: an τὸ Ἔργον in his libris in inſcriptione, κατὰ τὸ κύριον, an vero κατὰ γλῶσσαν ſumatur: de quo infra, de inſcriptione cum loquemur, ſumus acturi.

CAPVT IV.

Secunda quaeſtio ex parte admiſſa, ex parte negata fuit. Heſiodum his libris de Agricultura agere diximus: ſed non aliter quam de Mercatura. Ex propoſito vero magis de illa quam de hac libris tractari, negauimus. Sequitur, an alio in loco id ab eo praeſtitum fuerit. Quo quaeſito ad ſtabilienda, partim quae praemiſſa, partim quae ſequutura ſunt, opus omnino eſt. Teſtimoniis vtemur, vt eam partem explicemus, neque incertis, neque a poſteriori aetate petitis, quam in eo deceptam ſcimus. Ac primo videamus, quid in Heſiodi Agricultura praecipuum fuerit: ex quo duo ſequentur: et quid in his libris non ſit, de quo iam agimus: et quid ſit, de quo poſtea acturi ſumus. Id vt fiat, partem e multis aliquam eligemus, de qua et in illis maxime, et in his minime, aut omnino non, tractauit. Eſt autem ea, CVRA ARBORVM. Atque haec cauſa eſt, cur Maro, librum ſecundum, in quo diligenter haec pars pertractatur, ASCRAEVM carmen vocarit. Eam partem inter alia (quod notatum hactenus non fuit) quam ſit fuſe perſequutus noſter auctor in Agricultura ſua, videamus. Plinius lib. XIV. multis conqueritur, aetate ſua tantam inductam eſſe, cum ceteris agriculturae partibus, tum huic vero maxime, caliginem, vt pleraque quae ab Heſiodo commemorata fuerunt arborum ignorari coeperint nomina. Quorum omnium in his libris ne vnicum quidem refertur, niſi forte quercum aut vlmum Romanis ignotam fuiſſe arbitremur: quarum tamen ipſarum, neque ratio, neque natura, neque cura, in his libris deſcri-

describitur: sed obiter et ratione alia sola fit mentio. Idem magnus Scriptor, Lib. 15. cap. 1. *Hesiodus quoque*, inquit, *in primis cultum agrorum docendum arbitratus vitam, negauit oleae satorem fructum ex ea percepisse quemquam. Tam tarda tunc res erat.* Haec quoque in his libris qui tractari existimabit, nae ille frustra futurus est: cum ipsius oleae ne mentio quidem fiat vlla. Sed plenum Agriculturae Hesiodi ex Manilio argumentum petamus. Poëta igitur ille, postquam Homeri scripta diligenter, Hesiodi quoque nostri Theogoniam, et reliqua quae in illis continebantur, recensuit: librorum ipsius, qui de Agricultura agebant, et Γεωργικῶν, vt verisimile est, inscriptionem habebant, argumentum his verbis proponit:

Quin etiam ruris cultus legesque sacrauit
Militiamque soli: quod colles Bacchus amaret,
Quod foecunda Ceres campos, quod Bacchus vtrumque,
Atque arbusta vagis essent quod adultera pomis:
Syluarumque Deos, sacrataque numina Nymphas,
Pacis opus, magnos naturae condit in vsus.

Vides, vt in superioribus, Plantationem: quae pars praecipua horum librorum hic nusquam apparet. Ita vt ex hoc Manilii testimonio Plantatio et Propagatio vineae, arborum Insitio, tum quae loca his vel illis commoda sint vel incommoda, illorum argumentum fuerit librorum. De quibus non singulis tantum, sed et omnibus, altissimum in libris τῶν Ἔργων silentium. Postremo vagatus in iis Poëta fuit circa syluarum, hortorum, fluuiorumque descriptionem, amoenitatemque illorum: quam Poetae plerumque, vt et hic Manilius Satyrorum et Nympharum nomine designant. Nam quae de vineis in vniversum in his libris, quos Ἔργα vocamus, dicuntur, haec sunt: quae ne eo quidem spectant:

Εὖτ' ἂν δ' Ὠρίων καὶ Σείριος ἐς μέσον ἔλθῃ
Οὐρανὸν, Ἀρκτοῦρον δ' ἐσίδῃ ῥοδοδάκτυλος ἠώς,
Ὦ Πέρση, τότε πάντας ἀποδρέπε οἶκαδε βότρυς,
Δεῖξαι δ' ἠελίῳ δέκα τ' ἤματα καὶ δέκα νύκτας,
Πέντε δὲ συσκιάσαι, ἕκτῳ δ' εἰς ἄγγε' ἀφύσσαι
Δῶρα Διωνύσου πολυγηθέος.

Id est:

At postquam Orion, et Syrius aetheris ardet
In medio, Arcturumque videt Tithonia coniux,
Incipe decerptos ad te vectare racemos,
Et Soli monstrare decem noctesque dieque,
Dimidiumque vmbrae: sexto spumantia labris
Laetitiae patris dare munera.

Multo minus quae alibi obiter περὶ σκάφης εἴνης. Accedat

et illud. M. Cato apud Tullium, in libro de senectute, aliquam ab Hesiodo partem in Agricultura praetermissam queritur, quae ab ipso esset tractata: ea autem erat *Stercoratio*. Atqui si hos libros de Agricultura esse existimasset, multa potius deesse, imo omnia fere quaestus esset, quae in libris DE RE RVSTICA, qui hodie Catonis nomine circumferuntur, accuratissime pertractata sunt. Sequitur ergo aliis libris accurate de ea re ab Hesiodo actum esse, quae his contineri putabatur. Ex quo duae veterum recentiorumque opiniones hactenus receptae concidunt: prior, quod horum librorum argumentum ex proposito *Agriculturam* esse existimant: altera, quod hos libros Maronem imitatum esse hactenus omnes arbitrati sunt. In qua opinione cum plurimi apud Veteres fuere, tum vel maxime Seruius: apud nos cum omnes, tum maior omnibus Iulius Scaliger. Qui incomparabilis vir, si persuasum hoc habuisset, neque tam immitis in hos libros Hesiodi fuisset: neque Hesiodi Ἔργα cum Maronis Georgicis contulisset.

CAPVT V.

E via nostra ea remouimus, a quibus non periculum quidem timebamus, nec ruinam, sed molestiam. Nunc vt ad institutum nostrum pergamus, duobus adhuc lectorem capitibus praeparabimus. Diximus supra duo tractari his libris, quorum finis idem est, partes diuersae. Horum alterum quia, sub altero non comprehenditur, aliud quaerendum est quod complectatur vtrumque. Id autem est Oeconomia. Oeconomia cum sit cura partim possessionis comparandae, partim comparatae iam conseruandae: primum circa quod versatur illa, teste Aristotele, est ἡ γεωργικὴ, id est, agriculturae studium; quod quidem studium in Oeconomica consideratione primum est duobus modis. Primo κατὰ φύσιν, id est, ratione naturae: quia antiquissima eius est ratio et simplicissima. Cum enim plures sint artes, quae circa terram versantur, qualis videlicet, quam Philosophus adfert, ἡ μεταλλευτικὴ, secundariae tamen sunt omnes. Secundo, quia cum Iustitia coniuncta est. Nec enim ab hominibus volentibus lucratur, vt mercatura: neque a nolentibus, vt ars militaris. Tertiam rationem praetermittimus, quam et Aristoteles et ex eo Cato adiungunt; cum vsum in his habeat nullum. Quibus rationibus librorum horum argumentum superstruemus. Cum ergo Agricultura sit prima natura in Oeconomia, recte secundo libro praemittitur, cum autem sit iusta, recte libro primo iustitiae praecepta

cepta traduntur. Cum igitur alter librorum sit Ethicus causa alterius, alter Oeconomicus sed per se; rursus aliud quaerendum est, quod vtrumque contineat: id autem est ea Poetica pars quam Παιδείαν vocamus: paullo aliter quam Platonici; qui etiam ad Harmoniam eam referunt, de qua proxime acturi sumus. Cum igitur plures sint Oeconomiae partes, quibus comparatur possessio; maxime lucrosa est ea quae ab aequitate quam longissime abest; quam plane excludit Poeta: ea est Foeneratura. Proxima ab hac quae non tam cum iniquitate coniuncta est, quam prima; sed magis cum periculo quam prima et vltima: ea est Mercatura. Tertia est quae minus lucri habet et periculi, sed plus aequitatis: ea autem est Agricultura, aequitate et tranquillitate prima, lucro vero vltima. Cuius causa ex Platone et Hesiodo haec reddenda est, quod haec quam minime ab ἡγεμονικῷ abest seculo: quo terra omnia suppeditabat, sed absque cura. Alterae duae quam maxime ad ἐπιθυμητικὸν accedunt: quod *Cupidum* vocauit Catullus.

Sed postquam tellus scelere est imbuta nefando,
Iustitiamque omnes cupida de mente fugarunt.

Astraeam enim intelligit, quam vsque ad ἐπιθυμητικὸν permansisse volunt Platonici, cum reliqui Dii in θυμικῷ fugissent.

Eius de quo agit Poeta, libro primo propositionem habemus. Id a nobis dicitur, οἰκονομεῖν: ab eo alibi, οἶκον εὖ θέσθαι. Eius rei in secundo praecepta sequuntur. Inter quae est et illud, quo in diuisione Oeconomiae vtitur Aristoteles:

Οἶκον μὲν πρώτιστα, γυναῖκά τε βοῦν τ' ἀροτῆρα.

Quae singula infra percurremus. Nunc hoc constituamus. Primus liber aliquid agendum docet, sed iuste: secundus, quid agendum sit, quo pacto, et quando. Eamdem diuisionem apud Maximum Tyrium habes, qui hos libros Oeconomicos esse non ignorasse videtur: Ἐνθυμηθεὶς δὲ ὅτι ὀλίγον μὲν τὸ ξυνετὸν ἐν ἅπασι· τὸ δὲ πολὺ δημαγωγεῖσθαι φιλεῖ, δεύτερῳ τῷ γένει ἀποκεκριμένην τὴν ποίησιν ἐξειργάσατο, καθάπερ ὁ Ἡσίοδος· χωρὶς μὲν τῶν ἡρώων, ἀπὸ γυναικῶν ἀρχόμενος, καταλέγων τὰ γένη, ὅσις ἐξ ἧς ἔφυ. χωρὶς δὲ αὐτῷ πεποίηνται οἱ θεῖοι λόγοι· ἅμα τοῖς λόγοις Θεογονία. Χωρὶς δ' αὖ ὠφελεῖ τὰ εἰς τὸν βίον, ἔργα τε ἃ δρασέον καὶ ἡμέραι ἐν αἷς δρασέον.

CAPVT VI.

Cum supra totum huius libri subiectum in duo diuiserimus, quorum neutrum per se traditur, sed causa alterius; Terrae cultum, et Nauigationem: quorum vtrumque pars est to-

tius: totum enim est Oeconomia, cuius causa Poëta in alterum deuoluitur, id est, Iustitiae praecepta; rursus et hanc et illam partes esse diximus respectu totius. Totum est Διδασκαλία, seu Παιδεία. quae olim fuit Poëtarum tantum: postea ad Philosophos migrauit. Omnis igitur Musicus, teste Platone, duo spectat: τὴν μελοποιΐαν, sub qua nos paullo aliter quam ille, ea quae ad metra, quae ad numeros eorumque inuentionem, ac dispositionem, comprehendimus: et τὴν Παιδείαν, qua reliqua omnia vsibus hominum accommodantur. Quod nobis est docere partim, partim mouere: alterum ποιεῖν dicebant, alterum χρῆσθαι τοῖς πεποιημένοις. Sicut autem prius necesse est constituere aliquid quam constituto vti; Ita necesse est, priorem esse μελοποιΐαν, posteriorem alteram. Nam, si recte Platonis Παιδείαν consideremus, vix egreditur rhythmum et harmoniam, vt subtiliter disputant eius Interpretes: et potissimum in mouendo versatur, quod duobus illis solet fieri. De quo multa differere possemus, nunc tamen, quia aliud agimus, vocem Παιδείας simpliciter, ἀντὶ διδασκαλίας sumemus, quam Scriptores antiqui tamquam vetustissimum Poetarum considerant institutum. Ea cum latissime tendat, nos paullo arctius eam hoc loco restringemus. Est igitur duplex, quae docet viuere, et quae scire. Quarum prima instituto nostro conducit: alteram nunc praetermittimus. Rursus eius partes circa vitam priuatam duae versantur. Quarum altera singulos proprie viuere docet, et circa τὴν κτῆσιν occupatur: altera singulos bene viuere docet, et mores complectitur. Vtraque ὠφελεῖν πρὸς τὸν βίον ambigue a Veteribus dicitur. Cum autem Poëta ad hominem ocioſum scribat; recte quo pacto comparanda sit substantia, docet: cum ad prodigum, recte quo pacto conseruanda sit, ostendit. Cum ergo duo haec proponat liber primus, secundus perficiat: in alio tamen libri primi consumitur argumentum: in quo antiquissimum παιδείας vsum videmus, quae etiam διδασκαλία appellata est. Cuius institutum est, ἠθικὴ παραίνεσις, non οἰκονομικὴ, multo minus γεωργικὴ. Eius propositum est, vt antiqui Poëtae verbis vtar, εἰπεῖν πρὸς ζωὴν χρήσιμα. Nec dubium est, quin hinc διδάσκαλοι Comici dicti sint et Tragici, qui illud primo simpliciter agebant, vt apparet ex Epitaphio Epicharmi, Comoediae apud Dores inuentoris, quod eiusmodi est:

Ἄτε φωνά Δώριος, χὠ νὴρ ὁ τὰν κωμῳδίαν
Εὑρὼν Ἐπίχαρμος.
Ὦ Βάκχε, χαλκεόν νιν ἀντ' ἀλαθινᾶ
Τὶν ὧδ' ἀνέθηκαν

Τὸν

Τὸν Συρακόσσαις ἐνίδρυται πελωρισᾷ πόλει,
Οἳ ἀνδρὶ πολίτᾳ.
Σωρὸν γὰρ εἶχε χρημάτων μεμναμένοις
Τελεῖν ἐπίχειρα.
Πολλὰ γὰρ ποτ' ἂν ζωὰν τοῖς παισὶν εἶπε χρήσιμα.
Μεγάλα χάρις αὐτῷ.

Laudat eum ὅτι πρὸς ζωὰν εἶπε χρήσιμα, et quidem παισὶ, qui Oeconomiae nondum sunt capaces, multo minus, quae ad plures pertinet, Politicae. Haec igitur pars diutius Poëtarum fuit, quam Comicorum; quia prius fuit Poetae nomen quam Comici. Ac Poetae docuerant τὰ πρὸς ζωὰν χρήσιμα, priusquam extaret apud Siculos Comoedia, ad quos τὰ δραματικὰ et eorum inuentionem, vt ex voce δρᾶν, quae κατὰ διάλεκτον illorum est aut vicinorum, probat Aristoteles, proprie spectat. Atque haec causa est cur Philosophi, et praecipue septem illi Graeciae, neglecta plerumque (non semper tamen) Μελοποιΐᾳ, id est, numeris et similibus (nam ita nos illam vocem qua de Musica vtitur Plato, sumimus) sententias in quibus de moribus, de Deo, de virtute egerunt, quae ad hanc παιδείαν spectabant ἄσματα καὶ ᾄδόμενα dixerint. Vnde Thaletis ἄσματα, et aliorum fere omnium a Laertio citantur: quae *Carmina* a veteribus Latinis dicta sunt. Quod, quia a nemine adhuc ostensum est, monere lubet; cum instituto nostro maxime conducat. Hinc illud apud Dionysium Catonem:

Si DEVS est animus, nobis vt Carmina dicunt.

Carmina, id est, dicta Philosophorum. Causa est, quia dicta illa breuia, quibus sententias suas, de Deo, deque reliquis includebant, ᾄδόμενα dicebant, id est, *Carmina*. Sic ᾄδόμενον Thaletis illud extat:

Οὔτι τὰ πολλὰ ἔπη Φρονίμην ἀπεφήνατο δόξαν.

Chilonis:

Ἐν λιθίναις ἀκόναις χρυσὸς ἐξετάζεται.

Hodieque, quod obseruatum non fuit, ᾄδόμενα, siue ἄσματα habemus, in libello illo, qui a moribus Cato inscribitur. Primo enim in ᾄδομένοις de Deo agebatur quod et sequutus est ille: qui vt propositi sui rationem occulte redderet, citat continuo τὰ ᾄδόμενα, additque, *nobis vt Carmina dicunt*, id est: ὥσπερ ἐν τοῖς ᾄδομένοις τῶν Φιλοσόφων τῶν πάλαι γράφεται. Atque haec causa est, cur breues sententias praemittat: vt, Aleam fuge, et similia. In prioribus enim illis filium suum instruit, sicut in Hypothecis Hesiodi alumnum suum Chiron. His cognoscendis aliquantum temporis impendere poterant in praelectionibus suis triuiales quidam, prius quam Poeticen vniuersam, in qua non solum nihil vident,

ſed cuius vſum ignorant, in contemtum adducerent, et minus certe ocio ſuo abutcrentur. Inuenirent numquam tam humiliter Platonem et Ariſtotelem de Poetis ſenſiſſe, quin ſemper ex illis diſcerent. Nos pergamus. Prima igitur materies qua hominibus innotuerunt Poetae haec doctrina fuit, quae primo ἔργων tractatur: nimirum, νουθέτησις et παραιγετικαὶ ὑποθῆκαι. Hoc fine vitae hominum adhibebantur, vt vel aetate prouectiores docerent, ſicut Perſen Heſiodus: vel minores, et qui modum viuendi habere nondum poterant. Comicus diuidit eos, qui virtutem docent in διδασκάλους, καὶ ποιητάς. Ab alteris pueros, ab alteris prouectiores doceri vult.

— — τοῖς μὲν γὰρ (inquit) παιδαρίοισιν
Ἔστι διδάσκαλος, ὅσις φράζει, τοῖς δ' ἡβῶσι ποιηταί.

Vtrumque tamen confunditur. Et praeſentia enim ſua, et poſtea ſcriptis, temperantiae et iuſtitiae magiſtri erant publici, quibus ἐπὶ ἀρετῆς παιδείᾳ maximi quique nobiliſſimique committebantur. Vnde etiamnum Platonis aetate vox σοφὸς Poetis, tamquam propria, attributa fuit. Qui ſemper ὁ σοφὸς Ἡσίοδος, ὁ σοφὸς Ὅμηρος, ὁ σοφὸς Ἀρχίλοχος, vt et multis poſt eum aetatibus, quamuis ignota eſſet cauſa. Sic de Repub. 2. poſtquam de Homero, Heſiodo, et Muſaeo egerat, Οὐκοῦν, inquit, ἐπειδὴ τὸ δοκεῖν, ὡς δηλοῦσί μοι οἱ σοφοὶ καὶ τὴν ἀλήθειαν βιᾶται, καὶ κύριον εὐδαιμονίας. Paullo poſt: Τὴν δὲ τοῦ σοφωτάτου Ἀρχιλόχου ἀλωπεκᾶ ἑλκτέον ἐξόπισθεν, κερδαλέαν καὶ ποικίλην. Primum, quod docebant olim, fuit temperantia. Ingenuorum itaque liberis ante pubertatem continuo praeficiebantur, vt proſpicerent, ne forte auderent τῆς ὥρας χαρίζεσθαι, quos παιδαγωγοὺς Graeci, Athenienſes ἀκολούθους, Latini *Comites*, *Cuſtodes*, antiquiores etiam εὐνούχους et ἀοιδοὺς dixerunt: quamuis eorum proprie munus docere eſſet. Ἀκόλουθοι ſaepe apud Platonem dicuntur. Alcibiades in Conuiuio negat ſe, quod formoſus eſſet, abſque ἀκολούθῳ, primo Socratem adire auſum fuiſſe: Ἐφρόντιν γὰρ ἤδη ἐπὶ τῇ ὥρᾳ, inquit, θαυμάσιον ὅσον, ταῦτα οὖν διανοηθεὶς πρὸ τοῦ μὴ εἰωθὼς ἄνευ ἀκολούθου μόνος μετ' αὐτοῦ γίνεσθαι, τότε ἀποπέμπων τὸν ἀκόλουθον, μόνος συνεγινόμην. Et in Charmide: ἀλλὰ καλῶς ἔφη λέγεις, καὶ καλοῦσιν αὐτὸν καὶ ἅμα πρὸς τὸν ἀκόλουθον, ναὶ ἔφη καλεῖ Χαρμίδην. In cuius vocis interpretatione labitur doctiſſimus Politianus. Virgilius eoſdem ſimili ratione *Comites*, dixit, qua Graeci ἀκολούθους, Lib. Aeneid. 5.

At pater Aeneas nondum certamine miſſo
Cuſtodem ad ſeſe comitemque impubis Iuli
Epitidem vocat.

Ex

Ex his rursus antiquissimi illi fuere, quibus matronae καὶ τὸ γυναικεῖον committebatur. Qualis celeberrimus ille Homeri fuit Odyss. γ. qui ἀοιδὸς ab illo dicitur. Iidem σπάδωνες et εὐνῆχοι postea Graecis, Latinis *Custodes* dicti sunt. Hesychius, ἀοιδὸς, ᾠδὸς, κιθαρῳδὸς, καὶ ὁ ποιητὴς, καὶ ὁ θρηνῳδὸς, ὁ εὐνῆχος ποδῶν. Manifeste ἀοιδὸν εὐνῆχον exponit. Quid vero sit εὐνῆχος ποδῶν, numquam intellexi, donec approbante tandem mirum in modum maximo Scaligero, εὐνῆχος, σπάδων, emendaui. Veteres enim Magistri, ἀοιδὸν illum Homeri, qui in officio Agamemnonis vxorem continebat, εὐνῆχον, interpretati sunt, quo respicit antiquarum omnium Glossarum Epitomator, earum praesertim, quae ad Homerum spectant, Hesychius: qui non aliud in animo habuit, cum ἀοιδὸν, σπάδωνα interpretatur, quam quod diximus. Idem Hesych. Ἀοιδοὶ, περιβόητοι, ἀνομαστοὶ, ἢ εὐνῆχοι. Eustathius; τινὲς δὲ ἀοιδὸν τὸν εὐνῆχον παρενόησαν, ὡς αἰδοῖα μὴ ἔχοντα: de eo enim Homerico ἀοιδῷ quid non excogitarunt Veteres? Sententiam illam reprobat Didymus, seu quicumque est, cuius breuia in Odysseam Scholia habemus. τὸ γὰρ ἀρχαῖον οἱ ἀοιδοὶ φιλοσόφων τάξιν ἐπεῖχον· τινὲς δὲ κακῶς νοήσαντες τὸν εὐνῆχον ἀπέδοσαν. Sed neuter mentem Veterum intellexit, nec Eustathius, nec commentator ille. Nam qui ἀοιδὸν εὐνῆχον esse dixerunt, τὴν τάξιν respexerunt: non autem τὴν τοῦ σώματος λώβην, id est, munus, non priuationem corporis: quamobrem errat Eustathius, qui εὐνῆχον exponit, τὸν αἰδοῖα μὴ ἔχοντα. Nam cum ἀοιδὸν illum Veteres εὐνῆχον exponunt, nihil aliud volunt, quam si nos *Custodem* exponeremus: quia *Eunuchi* iidem dicebantur, qui *Custodes* postea. Quippe cum σωφρονισαὶ Poetae essent, et custodiae ab antiquis faeminarum praeficerentur, quo res extra suspicionem esset, Eunuchi illi muneri apud Barbaros adhibebantur: qui postquam γυναικωνίτιδα non modo occuparant, sed et puerorum curae praefuerant, manifestam integris gentibus ruinam inuexerunt. Atque hoc est de quo libro de legib. III. conqueritur Plato, διεφθαρμένην τὴν παιδείαν ὑπὸ τῆς λεγομένης εὐδαιμονίας τὴν Μηδικὴν, ἐπεὶ περιεῖδον ὑπὸ γυναικῶν καὶ εὐνούχων παιδευθέντας αὐτῶν τοὺς υἱεῖς. Apud Graecos et Romanos cum obtinuit haec corruptela, non aliam τάξιν habuerunt quam Homericus ἀοιδὸς, quamuis mutilati et moribus dissimiles. Talis erat, in quem elegantissima Nasonis exstat elegia,

Hei mihi quod dominam, nec vir, nec foemina seruas!

Εὐνῆχοι igitur et σπάδωνες, οἱ ἀοιδοὶ ab Hesychio dicuntur, non quod Homeri tempore idem erant, sed quod postea idem

munus

munus ſpadones obtinuerint. Illi enim ſunt qui poſtea a Naſone, Propertio, Plauto et reliquis *Cuſtodes* dici coeperunt. Apud antiquos certum eſt, continentiae magiſtros, quamuis integri eſſent, εὐνέχας dictos eſſe: quod nomen temperantiae eſt, non foeditatis. Cauſa haec eſt. Vetuſtiſſimi τὸ εὖ νᾶν ἔχειν intemperantiae directe opponebant, cuius partes omnes ἀνόητα dicebant. Vnde illud apud Comicum, ὕπνε τ' ἀπέχεσθαι, καὶ ἀνοήτων πάντων. Opponebant enim σωφροσύνην καὶ ἀφροσύνην, id eſt, *temperantiam et dementiam*, ſicut poſtea σωφροσύνην et ἀκολασίαν Philoſophi. Atque hoc eſt quod notat Ariſtot. Nicom. VII. c. XI. ἔτι ἐμπέδιον τῷ φρονεῖν αἱ ἡδοναὶ, καὶ ὅσῳ μᾶλλον χαίρει, μᾶλλον· οἷον τὴν τῶν Ἀφροδισίων· ἐδένα γὰρ δύνασθαί τι νοῆσαι ἐν αὐτῇ. Vnde pro ἀφροδισιάζεσθαι, μωραίνειν dicebant et ἀφρονεῖν, et apud Comicos σιναμωροι ſunt οἱ κατωφερεῖς. Atque hac ratione, vt in Rhetoricis notat idem Philoſophus, factum ſuum excuſabat Helene apud Euripidem, quod ἡ Ἀφροδίτη nihil aliud eſſet, quam ἡ τῆς ἀφρουσύνης ἄρχουσα. Καὶ μῶρα γὰρ πάντ' ἐσὶν Ἀφροδίτη βροτοῖς, Καὶ τἀνομ' ὀρθῶς ἀφρουσύνης ἄρχει θεᾶς. Hinc humanae ſapientiae princeps Homerus, de caſta muliere quoties agit,

— — Φρεσὶν, inquit, νήχρητ' ἀγαθῇσι,

id eſt, ad verbum, εὖ νᾶν εἶχε. Haec quoque cauſa eſt, cur Horatius τὸν σωφρονᾶντα *integrum* vocet:

— — *et integrae*
Tentator Orion Dianae,
Virginea domitus ſagitta.

Integrae, id eſt, *caſtae*, et vt Homerus loquitur, Φρεσὶν ἀγαθῇσι κεχρημένης. Sic *integrum* opponit alibi *amanti*:

Bracbia et vultus teretesque ſuras
Integer laudo: fuge ſuſpicari,
Cuius octauum trepidauit aetas
Claudere luſtrum.

Putabant videlicet, intemperantiam mentis eſſe mutilationem καὶ πήρωσιν: quemadmodum auditoribus noſtris ibi pluribus, ex Philoſophis, oſtendimus. Nunc enim quantum poſſumus a multorum auctorum teſtimoniis abſtinebimus, et ad inſtitutum noſtrum pergemus. Et certe omnis fere vitii nomine τὸ ἀφροδισιακὸν notabant Veteres. Sic ὕβρις a Comico rei Venereae intemperantia dicitur, et ὑβριςὴς maritus qui a coniuge ſua ſaepe vna nocte τὴν χάριν flagitat. Negat enim Theſeum ὑβριςὴν fuiſſe, ſed σωφρονᾶντα.

— — ἐ γὰρ ἦν ὑβριςὴς
Οὐδ' ἡδὺς ἐν τοῖς ςρώμασι τὴν νύκτα παννυχίζειν,
Γυνὴ δὲ σιναμωρεμένη χαίρει. More

More enim Atticorum ſuorum loquutus eſt, qui ὕβριν τὴν ἀκολασίαν, et ὑβριζὴν τὸν ἀκόλαστον dicebant. Sic Tyrius Maximus τὸν ὑβριζὴν ἔρωτα opponit, vel amori Platonico, vel τῇ σωφροσύνῃ. Serm. 10. Ἀλλὰ αἰσχρὸν μὲν θέαμα, ἵππος ἀφετὸς, αἰσχρὸν δὲ ἄκεσμα ὑβριζὴς ἔρως. ἕτος ἐστὶν ὁ ἔρως ὁ τὰς κρημνὰς πηδῶν, ἕτος ὁ ποταμὰς περῶν, ὁ ξίφος λαμβάνων. Et Serm. 6. Οὗτος τῆς πολιτείας τρόπος, ἐκ ἐν Πειραεῖ πλαττόμενος, ἐδὲ ἐν Κρήτῃ νομοθετούμενος, ἀλλ' ἐπὶ προφάσει ἡρωϊκῇ ὑπὸ φιλοσοφίᾳ δεικνύμενος, δι' οἰκονομίας ἡρωϊκῆς. ἄρχοντες αὐτάρκεις, προβαλευόμενοι, ἀριστῆες ἀγαθοὶ προπολεμοῦντες. γυνὴ σώφρων, ἀντιτατταμένη ὑβριστῇσι ναυηΐκις. Et 32. ὑβρίζειν ἀντὶ τοῦ ἀκολαίνειν posuit, et partes Venereas, τὰ ὑβρίζειν πεφυκότα dixit, λιχνευέτω ἡγλῶττα. τηκέσθωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ, ἐκλυέτω ἀκοὴ. πληρέσθω ἡ γαστὴρ, ὑβριζέτω τὰ ὑβρίζειν πεφυκότα. Dicebant et ἀδικίαν, et vice verſa δικαίους τοὺς σωφρονοῦντας. Syneſius antiquarum elegantiarum magnus imitator: τὰ γὰρ εἰς Ἀφροδίτην ἐγὼ δὲ καιότητος καὶ τῷ Βελλεροφόντῃ σωφροσύνης ἀμφισβητήσαιμι. Ariſtoteles Rhetoric. 2. τοὺς σώφρονας laudat, ὅτι ἐκ ἄδικοι. Εὐνοῦχοι igitur apud Veteres qui fuerint apparet. Atque haec cauſa eſt, cur idem Syneſius Encomio calui ſui, vbi de Homerico ἀοιδῷ agit, Cometen eum fuiſſe negat, quales poſtea molliſſimi illi Eunuchi erant: Οἶμαι δὲ ἐγὼ καὶ τὸν ἀοιδὸν ὃν Ἀγαμέμνων τῇ Κλυταιμνήστρᾳ μελεδωνὸν ἀπολέλοιπε, τοὺς καθ' ἡμᾶς εἶναί γένους. κομήτῃ γὰρ ἐκ ἄν ποτε γύναιον ἐνδιαβεβλημένης οἰκίας ἐπίστευσε. Atque haec quidem de Παιδείᾳ, et de iis qui hanc apud Veteres τῇ τάξει profeſſi ſunt

CAPVT VII.

Aliquantum iam promouimus. Oſtendimus, primo Heſiodi, nihil commune eſſe cum ſecundo: niſi quatenus in ea proponitur, aut quatenus ad ea praeparat lectorem in primo, quae eſt traditurus in ſecundo (adhuc enim loquimur cum vulgo qui in libros diuiſit hoc ſcriptum: quam recte autem ſigillatim poſtea oſtendemus.) Quam multi ſint quos ipſa deceperit inſcriptio Veteres Recentioreſque, dubium ei eſſe non poteſt, qui diuerſitatem conſiderat ſententiarum; quae vt omnes verae eſſe non poſſunt, ita omnes falſae eſſe poſſunt. Et vt omnes de poſterioribus duobus aliquid ſtatuerunt: ita primum penitus vel neglexiſſe, vel in iudicio de eo ferendo caecutiuiſſe videntur. Quod omnino aliud illius ſit κριτήριον, quam reliquorum. Quod ſi alibi in Veterum ſcriptis ſepultum conclamatumque inueniamus, operam nos non luſiſſe exiſtima-

ſtimabimus. Canum igitur in morem qui ἐννηλατοῦντες ad cubile ferae deducuntur, veſtigia ſequemur: vt nimirum videamus, an ex odoratu aliquid a nobis deprehendi poſſit. Seruius ad primum Georgic. ita de Poeta ſuo, ſimulque de hoc noſtro, et de his libris agit: *Ingenii autem egit arte, vt potentiam nobis ſui indicaret ingenii, coarctando lata, et anguſtiora dilatando. Nam cum Homeri et Theocriti breuitate ſcripta collegerit, vnum Heſiodi librum diuiſit in quatuor.* Cum autem Grammaticus ille, de libris ad Perſen loquatur, quos Maronem ibi fruſtra expreſſiſſe exiſtimauit, vnum librum tantum nouit, qui eſt procul dubio ſecundus: in quo de Agricultura agitur; quamuis non ex inſtituto primo, et propoſito Poëtae. Ita primum a ſecundo penitus disiunxit. In his cum nec Suidas, qui ſimpliciter τῶν Ἔργων meminit, neque reliquorum quiſquam, auxilium ferat nobis, iterum ad eum recurremus, qui fuſiſſime ſcripta eius pleraque recenſet, et ob oculos ponit. Is autem eſt Manilius, qui hoc modo:

— — *ſed proximus illi*
Heſiodus memorat Diuos Diuumque parentes,
Et Chaos enixum terras, orbemque ſub illo
Infantem, et primum titubantia ſidera corpus.
Titanas iuuiſſe Iouis cunabula magni:
Et ſub fratre viri nomen, ſine fratre parentis,
Atque iterum patrio naſcentem corpore Bacchum,
Omniaque immenſo volitantia numina mundo
Quin etiam ruris cultus, etc.

Heſiodus cum diuerſa libro primo pertractet, praecipuum eſt quod ibi primus manifeſte ſecundam τῶν λογικῶν ſpeciem commemorat, de quibus aliquoties inculcat, et ſub quibus ſaeculum ſuum collocat (cur autem et qua ratione infra dicemus) nimirum τὰς Δαίμονας, qui in ἐπιθυμητικῷ, in quo ſcripſit Heſiodus, inſpectores rerum humanarum, et legati quaſi primae Diuinitatis, id eſt, τῆς πρώτης τῶν θεῶν δυνάμεως, quam Iouem illi dicunt, circa terram praeſentes verſari exiſtimabantur: vnde ἐπιχθόνιοι a Poëta appellantur. Eo ſpectant illa,

Τοὶ μὲν δαίμονές εἰσι Διὸς μεγάλε διὰ βελὰς,
Ἐσθλοὶ, ἐπιχθόνιοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων,
Οἵ ῥα φυλάσσουσίν τε δίκας, καὶ σχέτλια ἔργα
Ἠέρα ἑσσάμενοι, πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν
Πλουτοδόται.

Item:

Τρὶς γὰρ μύριοί εἰσιν ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ
Ἀθάνατοι Ζηνὸς φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων,

Οἵ

Οἵ ῥ' Φυλάσσουσίν τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα,
Ἠέρα ἑσσάμενοι, πάντῃ φοιτῶντες ἐπ' αἶαν.

Manilius igitur κριτήριον huius libri primi esse voluit, id de quo praecipue agitur. Quia primus Hesiodus, vt ex aliis etiam Veterum ostendemus, quemadmodum in Θεογονίᾳ de Diis, siue de prima Diuinitatis specie; ita in hoc libro primus distincte de secunda egit, nimirum περὶ τῶν Δαιμόνων, περὶ τῶν ποτανῶν θεῶν. Quod quidem κριτήριον omnibus de quibus infra disputabimus, cum cohaereat iam totius doctrinae ostendemus, firmiter stabilietur. Haec secunda Diuinitatis species, siue εἶδος λογικὸν, duabus proprietatibus, quae peculiariter conueniunt illi, a Poëtis distinguitur. Prior est, quod *volare* eos dicant, deinde quod circa terram, quod Latinus Poëta dixit, *toto mundo versari*. Ab altero Hesiodus eos φοιτῶντας, ab altero ἐπιχθονίους dixit: vtrumque quoque in Manilio est. Manilius itaque Deos illos de quibus Hesiodum hoc libro egisse ait, *numina volantia*, dixit: quorum descriptionem, quod nulli vmquam in mentem venit, huius libri subiectum facit. Ac primo φοιτῶντας eos vocat ea ratione auctor noster, qua manifestius ποτανοὶ dicebantur, quod ad verbum cum voce Manilii conuenit. Ita in oracvlo quodam apud Eusebium Praeparationis Euangelicae Lib. IV.

Ὅσσοι δ' ἀμφὶ γαῖαν ποτεώμενοι αἰὲν ἔασιν
Τοῖσδε φόνε πλήσας πάντῃ πυριπληθέα βωμὸν
Ἐν πυρὶ βάλλε δέμας θύσας ζωαῖο ποτανᾶ.

Nec aliud in animo habebant Veteres, cum illis *volatilia* tantum, id est, ποτανὰ, vt in oraculo est, sacrificarent. Eadem ratione et a Graecis Theologis πλάνον γένος dicebantur, id est, *genus vagum*, quae vox Hesiodicum illud φοιτῶντας ad verbum exprimit, et ἀλινδούμενοι θεοὶ, καὶ κυλινδούμενοι, id est, *volubiles Dii*. Synesius de insomniis: Τὸ γὰρ ἢ πάντως, ἢ παρὰ μικρὸν ἀληθίζεσθαι, θεῖόν ἐστιν, ἢ πέλας τᾶς θείας. τὸ δέ γε πλάνον ἐν ταῖς προρρήσεσιν ἀληκτικόν ἐστι τῶν ἀλινδεμένων εἰς ὕλην, ἐμπαθὲς καὶ φιλότιμον. Eadem ratione eos et ἀληκτικὰς dicebant, quod loco certo non continerentur; tamquam, vt loquitur Niceph. Synesii Schol. λῆξιν καὶ τόπον ἐκ ἔχοντας. Eadem ratione οἱ πέριξ dicebantur: quod humanae vitae inspectores per totum vniuersum diffunderentur, tamquam, vt idem loquitur, περιβλέποντες τᾶς μεγάλας θεῶν βασιλέως ὀφθαλμοί. Secunda proprietas est, cum *in mundo volitare* dixit: *mundus* enim est quod χθὼν et γαῖα Hesiodo et aliis: vnde ἐπιχθόνιοι, et φοιτῶντες ἐπ' αἶαν, et in oraculo ποτώμενοι ἀμφὶ γαῖαν dicuntur. Atque haec causa est, cur a Chaldaeis θῆρες χθονὸς dicerentur. Quamquam

Pytha-

Pythagoricam vocem proprie expressit Manilius, qui ἐγκοσμίους θεοὺς dicebant. Postremo, quod et addi potest, manifeste per vocem *Omnia*, vocem Hesiodi μύριοι expressit, aut τρὶς μύριοι. quod Manilius esse ἀόριστον ostendit. Quare eam vocem Clemens aliique patres ἐπὶ χλευασμῷ referunt, propter multitudinem. Τρὶς μύριοι itaque Manilius vertit, *omnia*, sequutus procul dubio Interpretes vetustissimos, quales tum temporis extabant in Hesiodum multi, qui illud τρὶς μύριοι exponebant πάντες: quod etiamnum in Proclo habemus, his verbis: ἡ μὲν μυριὰς δηλοῖ τὸν πάντα τῶν δαιμόνων ἀριθμὸν, ἐν ᾧ παραλαμβάνεται τὸ δαιμόνιον γένος, et plura quae eo spectant. De iis egisse primo Hesiodum primoque distinxisse τὸ λογικὸν, in libro Περὶ τῶν ἐλλελοιπότων χρησμῶν Plutarchus ostendit: Ἡσίοδος δὲ καθαρῶς καὶ διωρισμένως πρώτως ἐξέθηκε τῶν λογικῶν τέσσαρα γένη· θεοὺς, εἶτα δαίμονας πολλοὺς κ' ἀγαθοὺς, εἶτα ἥρωας, εἶτα ἀνθρώπους, τῶν ἡμιθέων εἰς ἀνθρώπους ἀποκριθέντων. Constituit igitur κριτήριον horum librorum τὴν Δαιμονολογίαν. Partim quod circa eam tota doctrina, quae hic traditur versetur; id quod breui apparebit: partim quod minime inusitatum esset, a parte libro inscriptionem imponere. Sicut enim Rhapsodi inter canendum Homeri libros diuidebant; sic citharoedi totum τῶν Ἔργων in conuiuiis cum ad citharam canerent. Vbi illud etiam notandum venit, de quo infra agimus, non in libros distinctum fuisse hoc scriptum, sicut hodie circumfertur, quod valde recens est, sed in partes suas. Apud Plutarchum in Symposiacis, citharoedus qui haec Hesiodi canebat, cum Homerico Rhapsodo certat: citharoedus ab eo versu inchoat, Οὐκ ἄρα μῦθον ἦεν. Quod carmen περὶ τῶν ἐριδῶν fuit. Rhapsodus vero ab illo Homerico, Ζεὺς δ' Ἥρην ἐκάλεσσε καστιγνήτην ἀλοχόν τε, in nuptiis Ptolemaei. Carmen περὶ τῶν ἐριδῶν sequitur Pandora. In Pandora rursus sunt minutae partes, qualis est πιθοιγία et aliae, quarum Grammatici meminerunt. Pandoram sequuntur Periodi, seu pars illa quae τὰς λήξεις continet, vsque ad τὴν ἐξύμνησιν τῶν ἡρώων, quae ibi desinit, Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφελον ἐγώ. Prima λῆξις est aetatis aureae, quae τοὺς Δαίμονας constituit: quos, vt dixi, ποτανοὺς antiqui, Manilius *volantia numina* dixit. Sicut autem minime insolens erat, librum integrum Iliados a parte dicere Πατρώκλειαν, vel λύτρα, vel ἐρκίων ἀφάνισιν, vel ἐρκίων κατάχυσιν, Odysseae, Κυκλώπειαν et νεκυίαν, et quod plus est, interdum a voce vnica, in illo aut illo libro obuia, sicut Iliados quartus liber ἐπιπώλησις dicitur, quod ibi dixerat de rege Poeta, ἐπιπωλεῖται σίγας ἀνδρῶν. Eustathius: Οἱ δὲ σχο-

ἐχόλιασαὶ πολλαχῆ μέμνηνταμ καὶ χωρὶς τινὸς προσθήκης τῆς ἐπιπωλήσεως· οἷον ὅτι φησὶν ὁ ποιητὴς ἐν τῇ ἐπιπωλήσει, ἤγουν ἐν τῇ Δ ῥαψωδίᾳ: et paullo post, ἐπιπώλησις δὲ καλεῖταμ ἡ Δ ῥαψωδία, διότι ἐν αὐτῇ ἐπιπωλεῖταμ σίχας ἀνδρῶν ὁ βασιλεύς. Ita interdum et a prima voce partem integram distinguere: sicut Βοιωτία Poetae catalogus appellatus fuit: vt nimirum memoriae consuleretur Rhapsodorum: ita quoque Δαιμονολογίαν primum τῶν Ἔργων vocat Manilius, quod ex illa parte pleraque dependeant. Sicut autem Tragoediae nihil aliud, quod ad Oeconomiam, quam τεμάχη poeseos Homericae erant, et exiguam aliquam partem comprehendebant, propter angustiam Tragicae periodi, quae exiguis limitibus terminatur: secus si fiebat, ἐποποιϊκοῦ et πολυμύθε nomen incurrebat Poeta, qualis fuit Agathon, teste Aristotele, qui in eo solo peccauit, alias probus, et vt cum Comico loquar, τῶν γνησίων. Ita Scholiorum auctores, Alcaeus, Anacreon, Praxilla, et alii, in partes Hesiodi παραινετικὰ diuidebant: quod antea fecerant οἱ πρὸς λύραν ᾄδοντες. Primum enim Scholiorum argumentum παραίνεσις fuit. Athen. καλὴν δὲ ταύτην ἐνόμιζον, τὴν παραίνεσίν τε τινὰ καὶ γνώμην ἔχειν δοκοῦσαν χρησίμην εἰς τὸν βίον. Ita, vt dixi, hos libros in partes et membra diuidere solebant. quorum non vltimum est, ἡ Δαιμονολογία. Quod κριτήριον inventum retinebimus, donec quomodo in sequentibus magis magisque cohaereat, et quem locum in reliquis partibus habeat, ostenderimus. Si quis igitur potissimam huius libri primi partem quaerat; dicam esse ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΞ.

CAPVT VIII.

Inuenta aliqua libri primi nota, illud tenendum': duplicem Παιδείαν; siue docendi Poetarum vetustissimis fuisse rationem: quarum vtraque in hoc locum habet. Est enim vel adumbrata, vel manifesta. Adumbrata est, quae vel fabulosis narrationibus constat, vt de Pandora, vel fabulis, vt de Accipitre. Manifesta, vt praecepta de moribus in primo, de administratione domestica in secundo. Nos ea quae tractanda nobis sunt pertexemus, quaeque ad priorem spectant Παιδείαν explicabimus: quae ad posteriorem ostendemus. Diuisio libri vtriusque, quod ad contentum haec est, Agricultura et Nauigatio, Γεωργία καὶ πλοῦς: finis vtriusque idem ἡ κτῆσις. A praecepto inchoat, desumto a diuisione τῆς ἔριδος: quarum alteram improbat, bella nimirum et iudicia, quod a proposito patrisfamilias abhorreant: alteram laudat, quae ad eumdem finem tendit, ad quem Oeconomice, τὸν τῶν ἐπιτηδείων πόρον.

ρον. Post hanc diuisionem operis, sequitur diuisio ex obliquo, et in transitu quasi, his verbis, Αἶψά κε πηδάλιον. Vbi duo proponuntur circa quae cura et industria hominis, cui res familiaris curae sit, versari debeat. Alterum est πλῶτος, qui e terra petitur, et designatur per ἔργα βοῶν: quo vniuersus terrae cultus, et quae ex ea proueniunt, comprehenduntur: ὁ πλῶς, qui sub se comprehendit τὸν πόρον, quae est altera vitae comparandae ratio, quam designat τὸ πηδάλιον. Vtriusque rationem cum labore coniunctam esse ait, causa hominum: quorum scelus in Promethei fraudem deriuat, τῷ ἀπατῶντος τὸν Δία. Hac occasione, elegantissima intexitur Pandorae fabula, ex qua cum potissima huius libri atque adeo totius doctrinae dependeat ratio, Graeculi tamen, vt solent, loquacitate sua non tam spem nobis explicandae allegoriae illius quam voluntatem paene praeripuerunt. Dicemus tamen non ea tantum, quae totius operis Hesiodi proposito maxime conducere videbuntur; sed et quae vera sunt, et necessaria, et sine quibus, quae his libris traduntur intelligi posse nemo sanus concedet. Porro priusquam id quod de Pandora dicitur, aggrediamur, doctrina Periodica explicanda est, quae Pandorae προφυσέρως, et more Poetis vsitato subiungitur, cum praemittenda fuerit.

CAPVT IX.

Periodos veteres Platonici, ex opinione praeceptoris sui, duas statuebant: quarum altera mundum a Diis regi existimabant: altera tamquam animalem sibi et industriae suae, hominumque προμηθείᾳ permitti, de quibus ex opinione veterum Poetarum multa in Politico suo Plato, qui inter alia: τὸ γὰρ πᾶν τόδε, τότε μὲν αὐτὸς ὁ θεὸς ξυμποδηγεῖ περευόμενον, καὶ συγκυκλεῖ, τότε δ' ἀνῆκεν, ὅταν αἱ περιόδοι τῷ προσηκοντος αὐτῷ μέτρον εἰλήφασιν ἤδη χρόνου. τὸ δὲ πάλιν αὐτόματον ἐς τἀναντία περιάγεται, ζῷον ὄν, καὶ φρόνησιν εἰληχὸς ἐκ τοῦ συναρμόσαντος αὐτὸ κατ' ἀρχάς. τοῦτο δὲ αὐτῷ τὸ ἀναπαλιν ἰέναι, διὰ τόδε ἐξ ἀνάγκης ἔμφυτον γέγονε. Statuit Plato, interdum a Deo moueri, regi, flectique hoc vniuersum, donec expletus sit ille ambitus; tum rursus sua sponte mundum regi, sibique permitti. Huius alterius Periodi exemplum, sub Saturno locabant: cuius felicitatem ἐν τῷ τοῦ βίου αὐτομάτῳ, id est, spontanea rerum omnium suppeditatione, sine labore vllo statuebant: quae vita excludebat τὴν προμήθειαν οἰκονομικήν: id est, humanam in tuenda et comparanda re familiari curam, quia sub τῇ

προνοίᾳ

προνοίᾳ multo felicius, agebat: ideoque merito cum eo Plato Monarcham ſuum confert, Τόδ' ἐν τῶν ἀνθρώπων λεχθὲν αὐτομάτῃ περὶ βίᾳ, διὰ τὸ τοιόνδε εἴρηται, inquit, θεὸς ἔνεμεν αὐτὲς, ἐπισατῶν, id eſt: *Quod igitur de ſpontanea illa hominum vita dicitur, ob hanc cauſam dictum eſt: quia ipſe Deus ipſos alebat, tamquam rex eorum et praeſes.* Multa ibidem talia: in quibus verbis fere Heſiodi, quamuis nuſquam meminerit eius, Periodi illius felicitatem deſcribit. Sicut igitur Periodus haec felix et ſub imperio Deorum, ſic deficiente hac et elapſa, vt diuinum imperium, ita benignitas Deorum defecit, et felicitas humana. Sicut prius ſaeculum ſub Deo eſt, ita alterum ſub Fortuna et collegis eius τοῖς Δαίμοσιν. Igitur vt res ſit dilucidior, ſub altero τὸ τῇ βίᾳ αὐτόματον ſtatuebant, ſub altero τὸ ἀναγκαῖον, ſub altero vitam ſponte affluentem, ſub altero vitae comparandae, labore multo et induſtria, neceſſitatem: in quo Iupiter et ſinguli Dii ea quae prius ipſi miniſtrabant, quae hominibus ſine cura, ſine labore, ſine Oeconomica ratione, ſuppeditabant, fortunae permiſerunt, aut, vt Plato τῇ εἱμαρμένῃ καὶ ἐπιθυμίᾳ. Vnde maximo labore ſingula hominibus inueſtiganda fuerunt: ſinguli enim Dii ſingula dona ſua ſecum ſuſtulerunt, quod Heſiodus κρύπτειν βίον dicit eleganter. Plato ibidem: ἐπειδὴ τὸ μὲν ἐκ θεῶν, ὅπερ ἐρρήθη, νῦν δὴ τῆς ἐπιμελείας ἐπέλιπεν ἀνθρώπες, δι' ἑαυτῶν τε δεῖ τὴν τε δικαιωγὴν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτὲς αὐτῶν ἔχειν. *Poſtquam autem Deorum imperium, de quo iam dictum eſt, hominum curam gerere deſiit, ſibi ipſis illi proſpicere, ſuique curam gerere coacti ſunt.* Pro duabus illis Periodis, quinque Periodica ſaecula, ſeu reuolutiones ſaeculares conſtituit Heſiodus, quarum prima, ſecunda et tertia, ſub ἡγεμονικῷ ſunt: quarta ſub θυμικῷ, quinta ſub ἐπιθυμητικῷ. In quod ſaeculum incidit Heſiodus et Perſes. Ex quo ſequitur, neceſſariam eſſe rei familiaris curam, poſtquam diuitiarum inceſſit cupido, quam ſequuta eſt iudicum iniquitas, quos ignorare ait, Ὅσσον ἐνὶ μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ. id eſt, quam facile olim viueretur, priuſquam Dii humanum genus τῇ ἐπιθυμίᾳ καὶ τῇ τύχῃ permiſerant. Tria ſaecula Heſiodi cur ſub ἡγεμονικῷ collocarim, quartum ſub θυμικῷ, cauſa haec eſt, quod Heroicum, maxime ab Hiſtoricis, celebratum ſit et Poetis, ab hac parte: quales ſunt Thebani, qui μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο, et Troiani, qui Ἑλένης ἕνεκ' ἠϋκόμοιο, bellum geſſerunt. Huc illa ſpectant ex Photii Excerptis: Θυμῷ δὲ διανεμαμένην πολιτείαν τὴν ἐπὶ πολέμες καὶ μάχας, καὶ ὡς ἐπίπαν φάναι, τὴν περὶ πρωτείων καὶ δόξης ἀγωνιζομένην, οἵαν γενέσθαι τὴν ὑπὸ

τῆς ἱστορίας ἑκάστοτε θρυλλεμένην ἀκούομεν. Fuit ergo de his saeculis Veterum haec opinio. Sicut ex ἡγεμονικῷ factum erat θυμικὸν, ex θυμικῷ ἐπιθυμητικὸν, sic futurum iterum ex ἐπιθυμητικῷ ἡγεμονικὸν, ex ἡγεμονικῷ θυμικὸν, atque ita deinceps. Ita vt perpetuus quidam esset Περιόδων lapsus et reuolutio. Vnde infelicitatem suam deplorat alibi hoc libro Poeta, quod non aut prius natus fuisset, aut serius; ante τὸ ἐπιθυμητικὸν nimirum, aut post illud: sicut suo loco ostendemus. Circa periodorum reuolutionem Hesiodicam, tota Maronis Pollio versatur, cuius rationem ignorarunt Interpretes. Primo enim exspectari ait τὸ ἡγεμονικὸν, sicut sub Saturno fuerat.

Magnus ab integro saeclorum nascitur ordo.
Iam redit et Virgo, redeunt Saturnia regna:
Iam noua progenies caelo demittitur alto.
Tu modo nascenti puero, quo ferrea primum
Desinet, ac toto surget gens aurea mundo,
Casta faue Lucina.

Habes τὸ ἡγεμονικὸν, accipe τὸ ἐπιθυμητικόν:

Pauca tamen suberunt priscae vestigia fraudis,
Quae tentare Thetin ratibus, quae cingere muris
Oppida, quae iubeant telluri infindere sulcos.

Habes τὸ ἐπιθυμητικὸν, aut eius effigiem; iam reuolutionem accipe τὸ θυμικοῦ, quod Heroicum Hesiodo vocatur.

Alter erit tum Tiphys, et altera quae vehat Argo
Delectos Heroas: erunt etiam altera bella,
Atque iterum ad Troiam magnus mitteretur Achilles.

Habes τὸ θυμικὸν, vbi vox *iterum*, sicut apud Hesiodum τὸ ἔπειτα, circumuolutionem eiusdem saeculi notat, καὶ τὴν περίοδον. Exitum siue terminum τὸ ἡγεμονικοῦ Maro *vltimam aetatem Sibyllini carminis* vocat: quod τὸ ἡγεμονικὸν vltimum inter aetates erat. Quo desinente, duo priora iterum reuocabantur. Mirum itaque non est, si eius ratio fugerit Seruium: ita vt fuerint nonnulli, inter quos Pomponius Sabinus est, qui Maronem ibi de Hesiodo agere existimarint: *Vel intelligit, inquit, de Hesiodo Poeta, cuius Pater Dius fuit, natione Cumaeus: Hesiodus autem libris suis quatuor saeculorum facit mentionem.*

CAPVT X.

Postquam haec constituimus, vlterius eundum erit. Duabus de causis saecula intexit Poeta. Altera est, vt ostendat vitae quaerendae necessitatem, καὶ τὸ ἀναγκαῖον τῶν ἐπιτη-

ἐπιτηδευμάτων μετὰ πόνε καὶ ἐπιμελείας, quae ſub ἐπιθυμητικῷ erat, poſtquam defeciſſent Deorum dona. Altera vt oſtendat τὲς ἐπισάτας τᾶ ἐπιθυμητικᾶ, qui ſunt Δαίμονες. Primum ſaeculum ſicut αὐτομάτως ex terra viuebat: ita et eadem ratione ex ea naſcebantur homines. Vnde Plato eos modo γηγενεῖς, modo γηΐνες vocat. Nota eſt opinio Graecorum veterum de generatione rerum hominumque e luto terrae, et calore Solis, priuſquam ἐκ τῆς ἀλληλογονίας crearentur. Sicut igitur e terra fiebant, ita rurſus in eamdem fluebant: ita tamen, vt e defectu vnius ſuccederet origo alterius, ne genus interiret. Horum igitur γηγενῶν duo conſtituunt genera: quorum alteri diſſoluebantur; alteri in ſpeciem λογικὴν conuertebantur, et conſtituebant nobilius quid et aërium. In omni vita tria ſtatuunt Platonici; βίον, θάνατον, λῆξιν, ſicut Proclus loquitur: vel, vt nos mallemus, βίον, τελευτὴν, μοῖραν id eſt, vitam, vitae finem, et quod vitae finem ſequitur. Primi igitur ſaeculi homines, quotquot nobiliores erant, poſt emenſum tempus ſuum λῆξιν Δαιμονίαν, ſiue τὲς Δαίμονας τὲς ἐπιχθονίες, conſtituunt. Secundi, τὲς ὑποχθονίες. Tertii ſine λήξει interierunt. Quarti Heroas. Quinti ψυχὴν ἀνθρωπίνην, quos Hierocles περίγεια ζῶα, in libro De fato et prouidentia vocat, vbi eos tertios facit poſt τὰ ἐράνια, quos Deos dicimus. quos ſequuntur τὰ αἰθέρια, quos Daemones appellamus: ὧν τὰ μὲν πρῶτα, inquit, λογικὰ ἐράνιά τε καὶ θεὲς καλεῖσθαι· ἃ δὲ ἡ μετ' ἐκεῖνο τὸ σύςημα ἔχειν ἔλαχε χώρα, λογικὰ αἰθέρια τε καὶ ἀγαθὲς δαίμονας ὀνομάζει, τῶν τε συμφερόντων ἀνθρώποις ἑρμηνέας τε καὶ ἀγγέλες γενομένες. τὸ δὲ ἀνθρώπειον φῦλον τὴν τελευταίαν τάξιν ἐπέχειν, οὓς περίγειά τε ζῶα καὶ ἀνθρωπίνας ψυχὰς, καὶ (ὡς ἄν εἴποι Πλάτων) ἀθανάτες ὀνομάζεσθαι ἀνθρώπες. Atque ita fit, vt cum quinque ſint ſaecula, quatuor tantum conſtituantur λήξεις. De continuatione primorum ſaeculorum ita Plato: Ἐχόμενον γάρ ἐςι τῷ τὲς πρεσβύτας ἐπὶ τὴν τᾶ παιδὸς ἰέναι φύσιν, ἐκ τῶν τετελευτηκότων αὖ, κειμένων δὲ ἐν γῇ, πάλιν ἐκεῖ ξυνισαμένες καὶ ἀναβιωσκομένες ἕπεσθαι τῇ τροπῇ, συνανακυκλεμένης εἰς τἀναντία τῆς γενέσεως, καὶ γηγενεῖς δὴ κατὰ τὅτον τὸν λόγον ἐξ ἀνάγκης φυομένες, ἅτως ἔχειν τὄνομα, καὶ τὸν λόγον, ὅσες μὴ θεὸς αὐτῶν εἰς ἄλλην μοῖραν ἐκόσμησε. *Homines*, inquit, *primorum ſaeculorum quoſcumque ex iis Deus poſt mortem meliori non deſtinarat conditioni, mutatione ſenectutis in iuuentutem, perpetuam ſucceſſionem conſtituebant: ita vt ex neceſſitate generationis, quae ſemper in contrarium circumfertur, poſtquam aliquamdiu in terra iacuiſſent, rurſus*

reuiuiſcerent. Atque ita e terra nati dicebantur. Vt ex verbis aliquid conſtituamus: duplices illarum aetatum facit homines: alteri perpetua quadam ſerie humanum genus conſtituebant: qui autem puriores et praeſtantiores erant λῆξιν diuinam conſequebantur, et inter Daemones referebantur. Atque haec cauſa eſt, cur ex aetatibus illis λῆξιν conſtituat Poeta, et *εἴδη λογικά.* E quibus omnibus vnum ſolum inſtituto ſuo applicat. Id autem eſt *τὸ τῶν Δαιμόνων.* Repetit enim paullo poſt haec de iiſdem:

Τρὶς γὰρ μύριοί εἰσιν ἐπὶ χθονὶ πυκλυβοτείρῃ
Ἀθάνατοι Ζηνὸς, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.

Cum autem duabus de rebus agat: de Iuſtitia, vt diximus, moribuſque, et de rei familiaris cura; duo *τῷ Δαιμόνων γένει* miniſteria tribuit, quorum vtrumque inſtituto ipſius convenit. Primo enim iuſtitiae inſpectores eos facit: ſecundo rei familiaris curam penes eos eſſe oſtendit, cum *πλουτοδότας* eos vocet. Ne quis exiſtimet fruſtra Manilium *κριτήριον* horum librorum feciſſe *τὰς Δαίμονας*, et quae de iis dicuntur.

CAPVT XI.

Poſtquam igitur Deorum cura penitus deſtituiſſet mortale genus; nec vllum praeterquam in ſe praeſidium et in cura diligentiaque ſua homines haberent, et vt Plato loquitur, *ἔδει τὴν διαγωγὴν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτὰς αὑτῶν ἔχειν*, cum in Deorum prouidentia, id eſt, *ἐν τῇ τῶν θεῶν προνοίᾳ* praeſidium haberent nullum, coepit hominum *προμήθεια* paullatim ſibi proſpicere, donec tandem *τὸ πῦρ* inuenit, quod *πῦρ* Plato *εὐπορίαν* interpretatur. Heſiodus *βίον*, id eſt, *vitam*, ſiue *viuendi facultatem.* Hac audacia cum poenam meritus Prometheus, hoc eſt, *ſtulta hominum προμήθεια* eſſet, Iupiter vt factum illud vindicaret, humanis rebus introduxit malum. Haec doctrina enim cum Periodo aetatum ac diuiſione ſic cohaeret: vt Poetae quidem ratione quamuis ſit poſterior, ipſa tamen re ſit prior. Pandora eſt ἡ Τύχη, quam rerum humanarum arbitram, facultatum praecipue, omniumque quae e terra naſcuntur, e mari comparantur, *ὁ τούτων ἐπισκήτης καὶ οἰκονόμος* Deus eſſe voluit (in qua tamen etiam alia conſiderantur, vt oſtendimus cum de Periſtaſi agimus.) Eam vtrique et mari et terrae, id eſt, toti Oeconomicae rationi, circa quam verſatur Poeta, *τῷ πλάτῳ*, nimirum, *καὶ πόρῳ* praeficiebant Veteres. Horatius Lib. I.

Te pauper ambit ſollicita prece
Ruris colonus: te dominam aequoris

Qui-

Quicumque Bithyna laceſſit
Carpathium pelagus carina.

Dominam enim aequoris vocat, non quod mari et eius tempeſtatibus praefecta eſſet, ſed quod nauigationibus, ſicut eas conſiderat Heſiodus, id eſt, τῷ πόρῳ, et mercaturae. Atque haec cauſa eſt, cur Antii et in maritimis oppidis, ab antiquis haec Dea coleretur. Iam δῶρον θεῶν dictum fuiſſe quicquid ad vitam hominum conducit, ſciunt qui Homerum et Heſiodum legerunt, et quae nos hac de re alibi ad Interpretes Heſiodi diſputamus. Plato in Politico: Ὅθεν δὴ τὰ πάλαι λεχθέντα παρὰ θεῶν δῶρα ἡμῖν δεδώρηται μετ' ἀναγκαίας διδαχῆς καὶ παιδεύσεως. Loquitur enim de aetate hac, qua Pandora fuit nata. Quotieſcumque autem περὶ θεῶν δώρων loquuntur Veteres, τὰ τηχηρὰ intelligunt. Plutarchus in tractatu Quomodo iuueni legendi ſint Poetae, vbi de Heſiodo loquitur, Τὰ τυχηρὰ, inquit, τῶν ἀγαθῶν, Διὸς δῶρα κέκληκε, πλοῦτος καὶ ἀρχὰς, καὶ πάντα ὅλως τὰ ἐκτός. Oeconomicae ergo finis eſt, rerum ſufficientia. Quae cum ſub ἡγεμονικῷ δῶρον θεῶν eſſet, ſub ἐπιθυμητικῷ donum Fortunae facta eſt, teſte Heſiodo: quia omnes Dei, et ſinguli, ſua dona huic monſtro reſignarunt: ac propterea Πανδώραν dixerunt,

— — ὅτι πάντες ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
Δῶρον ἐδώρησαν.

Porro cornu Amaltheae geſtaſſe Fortunam, in trivio notum eſt. Quia autem illud τὴν πανσπερμίαν continebat, id eſt, terrae dona omnia; imperium autem Fortunae latius pateret, Plutarchus etiam de mari cornu illud interpretatur: in quo fallitur. Locus eſt in libello de Fortuna Romanorum: Τὸ δὲ ὑμνούμενον ἐκεῖνο τὸ πλοῦτος κέρας ἔχει διὰ χειρὸς, ἀπ' ἐπώρας αἰεὶ θαλάσσης μεσοῦν, ἀλλ' ὅσα φέρει πᾶσα γῆ, πᾶσα δὲ θάλαττα, καὶ ποταμοὶ καὶ μέταλλα, καὶ λιμένες, ἄφθονα καὶ εὐθὺν ἐπιχεομένη. Duo illi attribuebant pictores Veterum: in altera cornu hoc, in altera gubernaculum. Quod geſtabat gubernaculum in altera, ſicut in altera cornu Amaltheae, nauigandi opportunitatem deſignat, et per conſequens τὸν πόρον, id eſt, *diuitias marinas*, ſicut cornu Amaltheae τὸν πλοῦτον, id eſt, *terrae opulentiam*, quod nec Plutarchus, neque reliqui Veteres notarunt. Cauſa haec erat: naui gubernaculum cum demerent, ſignificabant, τὸν ὡραῖον πλοῦν deſiiſſe, id eſt, *tempus nauigandi idoneum*: hoc eſt, aduenisſe autumnum. Quo ex Heſiodi praeſcripto non amplius illi qui circa alteram Oeconomiae partem, quae his libris continetur, verſabantur, mercaturam nimirum, mari ſe committebant, ſi-

cut ſecundo libro docet. Sicut autem cum naui gubernaculum affigerent, aduenisse ver significabant, ita autumnum, cum demerent. Autumno enim in fumum gubernaculum deponebant. Vnde illud: Αἶψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ κρεμάσασθαι. Vbi per πηδάλιον, alteram Oeconomiae rationem Heliodus designat, τὸν πλοῦν nimirum; cuius finis est ὁ πόρος, sicut per ἔργα cornucopiam. Vtramque hanc, vt dixi, vitae comparandae rationem, Veteres Fortunae attribuebant, sicut hic Pandorae,

Αἶψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνῷ κατάθεῖο·
Ἔργα βοῶν δ' ἀπόλοιτο καὶ ἡμιόνων ταλαεργῶν.

id est, continuo gubernaculum in fumum suspendere potuisses, neque ad Autumnum vsque expectandum fuisset: nec de terra vlterius sollicitus esses, sed haec omnia faceresserent. Nunc vtrumque et τὸ πηδάλιον, et τὰ βοῶν ἔργα in manibus Fortunae sunt. Vbi primo duplicem Oeconomiae, de qua in his libris est acturus, rationem proponit, vtrique τὴν Πανδώραν praeficit. Neque alia causa est, cur τὴν Τύχην Homerus, teste Pausania, Deam marinam fecerit, qui, in hymno εἰς Δήμητρα, primo meminisse illius notatur, vbi eam cum Cereris filia inter reliquas Oceaninas ludentem introducebat. Quod nos in nostro εἰς Πανδώραν, vbi Veterum errorem refutamus, his verbis prosequuti sumus:

Χαῖρε πάλιν πρεῖσσα θεῶν, τραφερῆς τε καὶ ὑγρῆς,
Ὑγρῆς καὶ τραφερῆς, τῷ καὶ παλάμῃσιν ἀείρεις
Τῇ μὲν Ἀμαλθείης κέρας ἄγλαον, ἔνθαρ ἀρούρης
Εὐφορίης μέγα σῆμα, περὶ ϛαχύεσσι βεβριθός,
Ἀμφοτέρου ϛαχύεσσι καὶ ἄνθεσιν· ὅσσα τε γαῖα
Εἰαρινῇ Ζεφύροιο χέει μεθύοντος ἐέρσῃ·
Πηδάλιον δ' ἑτέρῃφι· τόθεν σέθεν ἀμφὶ θεαίνῃ
Πολλὰ παλαιγενέων ἐψεύσατο βιβλία φωτῶν.
Ἦ γὰρ ἀναπτορίην τε μόνην κόσμοιο καὶ ἀρχὴν
Σημανέειν ἠγοῦντο. Σὺ δ' εἰναλίη θεὸς ἦσθα,
Εἰναλίη θεὸς ἦσθα. Τύχην δὲ σέ φασι καλεῖσθαι
Νηρέος ἐν βένθεσσι, καὶ Ὠκεανοῖο γέροντος.

Et reliqua quae sequuntur. Totum enim hymnum, quem in Deam illam, ad explicationem huius doctrinae, scripsimus, editioni huic nostrae adiunximus: ne quid studiosis adolescentibus deesse possit: simul vt feliciter eorum ingenium excitetur, vt has Musas cum Latinis coniungant. Atque haec sola fuit causa, cur pictores antiquissimi, Homeri et Hesiodi, vt et reliqui artifices, imitatores, Fortunam vtrumque in manu habere voluerint: cornu, quo designatur ἡ γεωργία, et qui

ex

ex ea ὁ πλεῖστος: et πηδάλιον, quo designatur ὁ πλοῦς, et qui ex eo ὁ πόρος. Hanc enim alteram vitae rationem minus iustam τῷ πηδαλίῳ designabant. Hinc eleganter Synesius, Astraeam ex aëre ῥάχιν protendere dicit, ἐκ πηδαλίου: quod agricultura iustior sit mercatura. Hanc qui non videt esse mentem Hesiodi, quae totius propositionem continet operis, quam nos postea explicabimus, quae veriora esse existimat, amplectatur. Nos duo hoc capite probauimus: Primo quomodo cum aetatum diuisione cohaereat Pandora. Secundo quomodo cum totius operis subiecto. Nunc ad reliqua pergamus.

CAPVT XII.

Restat vt ostendamus, quomodo ea quae de Pandora dicuntur, inter se conueniant. Praeter ea quae ἔργα dici ab Hesiodo infra ostendimus, ἐργασίαν quamdam mulieribus attribuit: ita vocat τὴν ταλασιεργίαν, et hinc quaedam Hesychii Glossa, de qua infra, diuidit τὰ ἔργα, in γεωργίαν, quae viris: et ταλασιεργίαν, quae mulieribus proprie convenit. Ait igitur Poeta noster, Deos singulos dona sua commisisse huic Pandorae. Mineruam primo τὴν ταλασιεργίαν, cui praeest ipsa; vt mulieres quoque habeant quo aliquid ad rem familiarem conferre, et eius potentiam in conquirenda vita experiantur. Iam quod Venus illi χάριν dederit, vt Poeta loquitur, nihil est quod magis huic Deae conueniat: vox enim χάριτος quomodo hic sumatur, in Notis nostris diximus. Duplex Mercurius duplicem illi facultatem, duplicia dona largitur. Prior impudentiam et versutiam: hic Mercurius est ὁ ἐμπορικὸς θεός, mercaturae nimirum et eius fraudum, quae in illa Oeconomiae parte committuntur, praeses. Quod autem ille διάκτορος a Poeta dicitur, causa est, quia secum τὸν ἐνδιάθετον λόγον habet: vt Philosophi loquuntur, e quo bona vel mala proficiscuntur, qui Fortunae non minus quam reliqui suum donum largitur, quod est fallere et decipere. Quae Fortuna in emporiis nostris notissima est. Iam alter Mercurius, qui vocem illi suppeditat qua inescare homines possit, ὁ προφορικὸς λόγος est: qui externo vocis ministerio vtitur. At vero donum suum Pitho quod confert, huc respexit Alcman cum Fortunam Πειθῦς ἀδελφὴν dicit. Quod Promethei causa inducta sit; eo alludit idem, cum eamdem Deam Προμηθείας θυγατέρα vocat. Plutarchus de Romanorum fortuna: ἀλλὰ μᾶλλον (de Fortuna loquitur) Εὐνομίας καὶ Πειθοῦς ἀδελφὴ, καὶ Προμηθείας θυγάτηρ, ὡς γενεαλογεῖ

λογεῖ Ἀλκμάν. Nunc quod a Vulcano e luto factam eam vult, naturale est: sine igne, aqua et terra, nihil creatur. Deas autem, etiam τὰς νοητὰς, Poetae vbique ἀνθρωπομορφῶσι. Prometheus est humanae prudentiae et industriae vis: quae dum nimium se effert, dum ignem, id est τὴν εὐπορίαν, teste Platone, a Diis consequi sperat, in vinculum acerbissimum incidit; fortunam, nimirum, et necessitatem fati: cuius auxilio (vt Hesiodus loquitur) vitae comparandae modum Iupiter occultat. Poena audaciae illius, quae τὴν εὐπορίαν illicitis sibi vindicare modis ausa fuit, Fortuna est; Dea caeca et quae cum τῇ Προμηθείᾳ pugnat. Veteres Philosophi, diu deliberarunt, vtrum naturam, quae omnia hominibus suppeditat, Τύχην, an vero Σοφίαν appellarent. Plutarchus libro supra adducto: αὐτὴν τὴν γεννῶσαν ἡμῖν καὶ φέρουσαν ἅπαντα φύσιν, οἱ μὲν Τύχην εἶναι νομίζουσιν, οἱ δὲ σοφίαν. Prometheo opponitur Epimetheus: alter prudentiam significat, quae futura prospicit: alter poenitentiam, quae iam facta deplorat. Hic Epimetheus δῶρον Διὸς accipit: ita Poeta more suo bona fortuita appellat. Quod non solum notat Plutarchus, sed et totam conclusionem ad eamdem Deam, ad quam nos reliqua omnia, refert, in libello De Fortuna. Ἡ μὲ καλῶς ὁ Ἡσιόδε Προμηθεὺς τῷ Ἐπιμηθεῖ παρακελεύεται, μήποτε δῶρον δέξηται παρὰ Ζηνὸς Ὀλυμπίε, ἀλλ' ἀποπέμπειν, τὰ τυχηρὰ λέγων καὶ τὰ ἐκτός. Vbi manifeste ostendit, quid per donum Iouis Hesiodus designet. Fortunam, nimirum, quae *Pandora* dicitur. Quod autem apud Hesychium legitur, Πανδώρα ἡ γῆ, ὅτι τὰ πρὸς τὸ ζῆν πάντα δωρεῖται. ἀφ' ἧ καὶ ζείδωρος, sciendum est, scholion esse Aristophanis, sicut totum Grammatici illius lexicon, nihil praeter Glossas auctorum continet) quo explicatur Comici locus, qui lepide, γῆν Πανδώραν vocat. Locus hic est, πρῶτον Πανδώρᾳ θύσαι λευκότριχα κριόν. Interpres Graecus. Πανδώρᾳ, τῇ γῇ, ἐπειδὴ πάντα κατὰ τὸ ζῆν δωρεῖται, ἀφ' ἧ καὶ ζείδωρος καὶ ἀνησιδώρα. Doctrina tam nobilis quae hic a Poeta traditur, memini quod suboluerit, mirum est: quorum plerique στοιχειακὰς, καὶ φυσικὰς ἀλληγορίας excogitarunt: quae ἐν τοῖς διδασκαλικοῖς locum non habent: ac propterea ad Theogoniam pertinent. Nos eam, vt putamus, ita manifeste eruimus, vt posthac latere non possit. Ita ergo, inquit Poeta, cum rebus nostris agitur, postquam a Deorum tutela destituti fuimus, vt obiecta sit difficultas maxima: cui Dii singuli munera attribuerunt: penes quam summam facultatem eorum distribuendorum esse voluerunt: vnde processit necessitas artis Oeconomicae, Fortuna nimirum: extra quam qui sunt,

sine

sine difficultate ab Homero viuere dicuntur; quales sunt mortui, vt infra dicemus.

CAPVT XIII.

Ne quid sit quod diligentiam effugiat nostram, aut in Pandora, aut in iis ex quibus illa dependet, in propositione ipsius operis hi versus sunt explicandi, priusquam ad ordinem reliquorum pergamus:

Κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ βίον ἀνθρώποισι.

quae verba quasi vinculo quodam necessario et indiuulso, cum illis quae postea sequuntur, cohaerent. Ἀλλὰ Ζεὺς ἔκρυψε. quae est prima ad Pandoram εἰσβολή. Vita illa, quam occultatam a Diis Poeta praedicat, supponit alteram. Sicut itaque opponuntur inter se aetates: ita et vitae duae diuersissimae. Prioris homines ῥεῖα ζώοντες ab Homero dicuntur: quod vitae genus opponitur huic de quo Hesiodus scripsit, in quo hodie versamur. Vnde ab eodem Homero ῥεῖα ζώοντες, etiam *defuncti*, appellantur, quos vulgo μακαρίτας dicimus. Qui ex hac Fortunae ἀταξία rursus, vnde deciderant, peruenerunt. Τὸ ῥεῖα ζῆν duabus in rebus constituunt: in simplicitate cum αὐταρκείᾳ: in facilitate cum voluptate. Priore egestas tollitur, et cupiditas: altero labor et difficultas. Exempli gratia, statuamus μαλάχην καὶ ἀσφόδελον, quem Poeta cibum proponit, tamquam sufficientem simpliciter viuentibus. His duobus nihil simplicius, nihil magis obuium: vtrumque tamen sufficit τοῖς ῥεῖα ζώειν προαιρεμένοις. Destruitur haec vita a duobus maxime; cupiditate et labore. Cupiditatis servi hoc tempore omnes sunt: maxime autem illi, qui a pristina illa vitae simplicitate ad luxum iniquis artibus quam maxime declinant. Quales Hesiodi iudices sunt, quos δωροφάγους ille appellat. Labor cupiditati inseruit, quae sunt voces τῶν πρός τι. Vtrumque enim finem suum sequitur. Vtrique fraenum iniectum fuit maximum, quod a Platonicis περίσσασις vocatur. Cum enim cupiditas vitae prioris simplicitatem tollat, labor facilitatem destruat, quorum ab altero saeculum hoc ἐπιθυμητικὸν, ab altero χαλεπὸν dicitur: vtrumque autem comparare studeat quod desiderat; illud quod vtrumque impedit est ἡ περίσσασις. Cupiditas labore vtitur ad consequendam rem cupitam: περίσσασις cupiditati fraenum iniicit et laborem impedit: a quo περισσατικὸν hoc aeuum, et ἀκούσιον appellatur. Exemplis rem illustremus e vita Oeconomica petitis. Ex nauta si quis quaerat, cum omnia, secus ac olim, arte et labore comparentur, cur naviget; respondebit,

bit, lucri cauſa. Si ex eo qui vxorem ducit, quam cauſam propoſitam habeat; reſpondebit, liberos. Si ex agricola, cur terram colat; reſpondebit, ob fructus. Si ex homine politico; reſpondebit, honoris cauſa. Si ex militante; vitae gratia. In quibus tria conſideranda ſunt, quae priori vitae adverſantur. Primo cupiditas quae petit; ſecundo, ars, induſtria, labor, quo petit: poſtremo, ſucceſſus, qui cupiditatem et laborem ſequitur, et prioribus duobus imperat. In cuius poteſtate cum ſint reliqua duo, tollitur libertas hominis cupientis et τὸ αὐθαίρετον, quod nihil quam petere poſſit et anniti. Ceterum ſi et nauta, et agricola, et miles ſucceſſu carent, apparet ἡ πεῖρασις, quae et ante fuit, quia de ſucceſſu ſuo certi eſſe non poſſunt. Itaque et antequam ſucceſſus impeditus eſt, tollitur libertas; quia et non ſuccedere poteſt: et poſtquam impeditus eſt, apparet ſeruitus. Haec tria inter ſe cohaerent, ἐπιθυμία, τέχνη, πεῖρασις, vt neque cupiditas aliquid ſine arte efficiat, neque ars ſine ſucceſſu eſſe poſſit: neque ſucceſſus ibi imperet vbi priora deſunt. Haec tria in vnica Pandora ſunt conſideranda. τὸ χαρίεν καὶ πιθανὸν, eſt voluptas, ὁ κόσμος τῆς Ἀθήνης eſt ars. Dona Deorum quae commiſſa ſunt illi, eſt Fortunae potentia. Hoc itaque modo apparet quomodo Dii vitam occultarint, ſecundum Heſiodum, de quo in illis verſibus, quos propoſuimus, agit. Illis vero, qui ſequuntur, πεῖρασις actionum noſtrarum deſcribitur:

Ῥηϊδίως γάρ κεν καὶ ἐπ' ἤματι ἐργάσαιο
Ὥςε σέ γ' εἰς ἐνιαυτὸν ἔχειν, καὶ ἀεργὸν ἐόντα.

Niſi, inquit, obſtaret ἡ πεῖρασις, id eſt, Pandorae potentia, facillime vno die ea conſequeretur homo, quae iam vix toto vitae tempore. Priorem itaque vitam Philoſophi βίον ἁπλοῦν dicebant, ἀπερίσατον, ἐλευθερίας ἐπήβολον. Poſteriorem, χαλεπὸν, ἀναγκαῖον, περισπατικόν. Quibus omnibus hoc efficitur, nihil aliud quam Pandoram Heſiodicam circumſcribere Platonem, qui omne illud aeuum quod ſub Diis non eſt, ſed ſub Daemonibus, τῇ εἱμαρμένῃ, id eſt, Fato, ſeu Fortunae, et τῇ ἐπιθυμίᾳ, id eſt, cupiditati attribuit. τὸν δὲ δὴ κόσμον πάλιν ἀνέστρεφεν εἱμαρμένη τε καὶ ξύμφυτος ἐπιθυμία, id eſt, *Orbem vero rurſus* (poſtquam ex eo Dii receſſerunt) *fatum, eiuſque ſocia cupiditas voluebant.* Nam et Veteres inter Parcas Fortunam numerabant, et quidem plus quam reliquas poſſe exiſtimabant, et τὴν Τύχην, εἱμαρμένην καὶ Μοῖραν dicebant. Quod in noſtro Pandorae hymno his verbis attigimus:

Χαῖρέ μοι αὖθις ἄνασσα, θεῶν πέρι μῆτιν ἔσσα,
Χηρὸς ἀλεξήτειρα, παρατρέψασα δὲ πότμον

Εὐσε-

Εὐσεβέων παίδεσσι νόσον δ' ἀπὸ πάμπαν ἀλάλκοις
Σοὶ δ' ἅμα γενομένῃ, νόσοι ἀϊόλαι, ὀξύ τι πῆμα,
Ἰκέλαι ὀρνίθεσσιν, ἃ ὀρνυμένῃσι μελίσσης
Ἀνδρόμεον βίον εὐθὺ διέδραμον· ἐδέ τις ἔσχε
Ἀθανάτων, σέο νόσφι Διὸς βελῇσιν ἀρήγειν,
Οὐδὲ πταιτεῖσθαι συγερὴν μεροπέσσιν ἀνάγκην,
Οὐδὲ κασιγνήτας, τῇσίν δ' ὁμότιμον ἔθηκε
Ζεὺς Κρονίδης, Λάχεσίν τε καὶ Ἄτροπον, ἥν τε λέγεσι
Ἀνδράσιν ἐσσομένοισιν ἐπικλώθεσαν ἐφεῖναι
Δαίμονα δυσφρονέοντα, καὶ ἠθάδα κῆρα μέλαιναν.

Et recte Pausanias: Ἐγὼ μὲν ἔν Πινδάρῳ τάδε ἄλλα πείθομαι τῇ ᾠδῇ, καὶ Μοιρῶν τε εἶναι μίαν τὴν Τύχην, καὶ ὑπὲρ τὰς ἀδελφὰς τι ἰσχύειν. Atque haec hactenus.

CAPVT XIV.

Vt vlterius pergamus, eaque confirmemus, quae de Pandora sunt dicta, ad habitaculum illius perueniamus: vt bonam illam Deam in lucem porro protrahamus. Illud Hesiodus Πίθον facit: Homerus autem eodem modo, Fortunae secundae et aduersae Πίθον suum designarat. Ita vt ex his duobus similibus locis concluserint iam olim Magistri, ὅτι φαίνεται νεώτερος Ὁμήρου ὁ Ἡσίοδος. Verba Poetae sunt, apud quem Achilles diuina oratione lugenti Priamo filiique fatum aegro animo ferenti hoc modo loquitur:

Οὐ γάρ τις πρῆξις πέλεται κρυεροῖο γόοιο,
Ὡς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι,
Ζώειν ἀχνυμένους· αὐτοὶ δέ τ' ἀκηδέες εἰσί,
Δοιοὶ γάρ τε πίθοι κατακείαται ἐν Διὸς οὔδει,
Δώρων οἷα δίδωσι, κακῶν, ἕτερος δὲ ἑάων.
Ὧν μὲν καμμίξας δώῃ Ζεὺς τερπικέραυνος,
Ἄλλοτε μὲν τε κακῷ ὅ γε κύρεται, ἄλλοτε δ' ἐσθλῷ.
ὯΙι δέ κε τῶν λυγρῶν δώῃ, λωβητὸν ἔθηκε,
Καί ἑ κακὴ βέβρωσις ἐπὶ χθόνα δῖαν ἐλαύνει,
Φοιτᾷ δ' ἔτε θεοῖσι τετιμένος, ἔτε βροτοῖσι.

Id est:

Haud equidem prodest misero succumbere luctu,
Haec etenim Diuum lex stat mortalibus aegris.
Viuere sub curis: queis illi longius absunt.
Dolia bina iacent Iouis alto inclusa cubili,
Qualia distribuit terris, laetumque, malumque.
Hinc cui mixta dedit magni concussor Olympi,
Prospera nunc illi, nunc illi aduersa fuere.
At cui dura pater: miserandum protrahit aeuum;

Illum

Illum namque fames terras male ſuada per omnes
Ludibrium premit infelix hominumque Deumque.

Hos verſus vbi adducit Plutarchus, cum eleganti elogio, in Conſolatione ad Apollonium, Heſiodi quoque noſtri hunc locum adducit, eiuſque tamquam recentioris meminit, vt qui in hoc quoque Homerum ſit ſecutus: ὁ δὲ μετὰ τοῦτον καὶ τῇ δόξῃ, καὶ τῷ χρόνῳ, καί τοι τῶν Μουσῶν ἀναγορεύων ἑαυτὸν μαθητὴν ὁ Ἡσίοδος, καὶ αὐτὸς ἐν πίθῳ καθείρξας τὰ κακὰ, τὴν Πανδώραν ἀνοίξασαν ἀποφαίνει σκέδασθαι τὸ πλῆθος ἐπὶ πᾶσαν γῆν καὶ θάλατταν. Differentias in vtriuſque Homeri et Heſiodi Πιθοπλαγίᾳ has notant magiſtri; quod Homerus in coelo conſtituat, Heſiodus in terra: quod Homerus duplex dolium conſtituat, Heſiodus vnum; quod in Homerico vaſe σωματικὰ ſunt, et ἐξαντλεῖσθαι δυνάμενα, in Heſiodi ſunt ψυχικά. Quae tamen differentia magni momenti non eſt. Homericum Iouem vno ore omnes non Interpretes modo ſed et Philoſophi τὴν εἱμαρμένην (id eſt Fatum) dicunt, quae praeeſt bonis maliſque. Heſiodus noſter oſtendere pergit, quomodo mala in homines inuecta ſint, bona amiſſa: quomodo Iupiter prima Deorum poteſtas, meretrici illi rerum humanarum Fortunae, quae mille illecebras, mille habet dolos, quibus ſtrenuos viros et ſolertes, id eſt, τὰς μηχανικὰς, τὰς τεχνικὰς, quos ἀλφηστὰς vocat, qui ignem, id eſt, rerum inueniendarum rationem ſibi vindicarant, obruat: quomodo Πίθος ille ad terram peruenerit, in quo erant Labor, Senectus, Morbi, et alia. Quae omnia cum inter homines ſparſiſſet, ſola Spes remanſit; quae perpetua ac ſola aduerſae fortunae comes eſt. Si enim Fortunam tollas, Spes non erit: quae ſemper in malis bono animo eſt, quod de inſtabilitate Fortunae cogitat. Niſi enim inſtabilis Fortuna eſſet, in malis Spes non eſſet, in bonis Metus. Pandora igitur, operculo remoto, ſpargit malorum agmen. Sicut autem πιθοπλαγία Iouis eſt; ita πιθοιγία (eleganti voce hunc Heſiodi locum ita vocant Grammatici) Pandorae. Mala illa quae emittuntur (vt recte notat Proclus) in poteſtatem τῶν Δαιμόνων veniunt: quo omnia illa confirmantur, quae ſupra a nobis ſunt dicta. Verba Procli ſunt: ὅτι καὶ τούτων ἔφοροι δαίμονές εἰσιν, οἵτινες δρῶσιν ἀφανῶς ἐπιπέμποντες τὰς ὑπὸ τὴν εἱμαρμένην τεταγμένας, καὶ τὰς ἐν τῷ πίθῳ νόσους διασπείροντες. Nonne ſatis manifeſte Pandoram eſſe τὴν εἱμαρμένην, aut, quod proximum eſt, τὴν Τύχην fatetur? Deinde, Daemonum poteſtatem, quam libri huius, ſeu potius partis prioris, ſubiectum facit Manilius, agnoſcit? Ita vbique Interpretes doctrinam hanc alludunt, et ignari verum fatentur, nuſquam agnoſcunt. Sic itaque, vt Horatii verbis loquar, *Poſt*

Poſt ignem aetheria domo
Sublatum, macies et noua febrium
Terris incubuit cohors,
Semotique prius tarda neceſſitas
Lethi corripuit gradum.

Lethi neceſſitas, eſt ἡ ὑπὸ τῆς εἱμαρμένης τεταγμένη in ſecunda Periodo: *tarda*, quia in priori non fuit, nimirum ſub Saturno.

CAPVT XV.

Cum variae fuerint de hac Pandora opiniones Veterum: refutanda nobis ea erit, quae maxime aſſertoribus ſuis viſa eſt probabilis: quod ſi fiat, non neceſſe erit vt de reliquis laboremus. Ea eſt eorum qui Πανδώραν, τὴν τέχνην eſſe voluerunt, id eſt, ipſam artem: in qua opinione eſt Tzetzes. Tria, ſecundum Platonem, vniuerſum regunt, Τέχνη, Τύχη, Φύσις. *Ars*, *Fortuna*, *Natura*. Ex his Ars et Fortuna ἐναντιούμενα ſunt. Artis inuentrix eſt ἡ Προμήθεια: nam ſub ἐπιθυμητικῷ ceſſat πρόνοια Deorum, quam offendit Prometheus, et ab hominibus auertit, proptereaque eius vicem Artem ſubiiſſe exiſtimabant. Ariſtoteles quoque, quotieſcumque de Προμηθείᾳ et eius partibus vel effectis agit, toties illi fere τὴν τύχην opponit, vt libro Ethicor. Nicomach. III. cap. VI. vbi τὸ βουλευτὸν, cum ab aliis, tum praecipue a Fortuna ſeparat. Cum praeterea, vt Philoſophus idem Rhetor. Lib. I. docet, Fortuna ſit eorum, quorum et cauſa non eſt definita, nec alicuius gratia fit, nec ſemper, nec ſaepe, nec ordinate, excluditur προμήθεια, quia nec ſine ratione procedit, nec ſine experientia. Vnde Fortuna ibidem ἄλογος αἰτία ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ dicitur. Qua poena maior eſſe non poteſt, iis praeſertim hominibus, qui ἀλφησταὶ ab Heſiodo dicuntur, et excogitandae ſemper aut inueniendae rei alicui ſunt intenti. Infinita eiuſmodi ex Platone directe adduci poſſunt et ſimpliciter: ex Ariſtotele partim ſimpliciter, partim κατὰ συμπέρασμα. Iam enim hoc ſolummodo agimus, vt doctrinae huius ſeries et ordo pateat: ipſa autem lucem accipiat. Nunc vt et alteram reiiciamus reſtat. Eorum enim opinionem praetermittimus, qui haec omnia ad ſexum mulierum referunt, qui neſciuerunt quid in Scriptis Poetarum ſit τὸ πρακτικὸν, quod pugnat cum τῷ ἀλληγορικῷ et τῷ νοερῷ. Duo illa inter ſe pugnant, ἀπορία, καὶ πλοῦτος: item ἀμηχανία et τέχνη: item id quod ſurripitur, et poena ſurrepti. At vero ignem Promethei eſſe τὸ τεχνικὸν, τὸ πορισικὸν, τὸ μηχανικὸν, et Plato vbique affirmat, et cum eo Tzetzes. Iam hominibus

Pro-

Prometheus, Deus, vt Aeſchylus loquitur, φιλανθρώπε τρόπε, ignem largitus eſt, non vt δῶρον ſuum, qualia ſunt illa, quae propria ſingulorum Deorum cum ſint, ab illis hominibus ſuppeditantur; ſed vt Diis ſurreptum. Eius rei cauſas duas ſtatuit Plato; vt ſuccurreret τῇ ἀμηχανίᾳ, et τῷ ἀτέχνῳ, quia homines, vt ille inquit, ἐν μεγάλαις ἀπορίαις ἦσαν, περίζειν ἀπ ἐπιζάμενοι, id eſt, *magnis difficultatibus vrgebantur, cum de victu ſibi proſpicere non poſſent.* Ignis igitur id eſt, quod Diis ſurripitur, hominibus traditur. Quem ignem Platonici, Dei, opificis vniuerſi, quaſi inſtrumentum ſtatuunt. Iupiter hunc ignem, cum a Prometheo deceptus eſſet, in diuiſione bouis, de quo in Theogonia habes, hominibus ſurripuit: eumdem mox rurſus ſibi vindicat Prometheus, et hominibus tradit; ipſam nimirum artem, ipſam induſtriam, ipſam conquirendae vitae rationem. Quo furto et poenam Iouis ipſe, et clientes eius homines incurrerunt. Poena fuit Pandora. Quam Pandoram ſi Artem interpretemur, eadem erit poena Iouis et munus Promethei, quod abſurdum eſſe quilibet videt. Rurſus quod ἀντί τινος datur, aliud eſt ab eo pro quo datur. Sed Πανδώρα propter ſurreptum ignem immittitur, verum poenae vice, non muneris loco, vt Heſiodus loquitur: Τοῖς δ' ἐγὼ ἀντὶ πυρὸς δώσω κακόν. Item, finis artis et eius περιζοῦ ignis, eſt prodeſſe hominibus: qua etiam de cauſa a Prometheo ſurreptus Diis fuit: Pandorae vero nocere: vnde κακὸν ab Heſiodo dicitur. Rurſus ars cum labore iuuat: Pandora cum voluptate nocere dicitur. Ac propterea ſub Saturni Periodo ne ars quidem fuit, ſed ſine labore quidlibet a Deorum benignitate ſuppeditatum fuit. Rurſus, cum ars fuit, fraenum artis inuenta eſt Pandora. Praeterea Heſiodo, (nunc ea quae ab eo dicuntur, ſequimur, nec vmquam in vaſtum illud τῶν μυθολογουμένων mare abripi nos patiemur, non enim aliud agimus, quam vt horum librorum doctrinam planam faciamus) τὸ ἁλφεῖν et τὸ τεχνάζειν eadem ſunt: Pandora vocatur πῆμα τοῖς ἁλφηζῆσι, id eſt, iis qui arte, et ſurrepto igne vtebantur, τοῖς εὑρετικοῖς, τοῖς μηχανικοῖς (ita enim vocem illam eſſe accipiendam infra ad ipſum oſtendimus:

— — ὀνόμηνε δὲ τήνδε γυναῖκα
Πανδώρην· ὅτι πάντες ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
Δῶρον ἐδώρησαν, πῆμ' ἀνδράσιν ἁλφηζῆσι.

Ergo diuerſa ſunt. Quippe ſi Pandora eorum ſit poena, qui et induſtria vtuntur et arte, oportet aut aliud ſit, aut aliud habeat quam ars et induſtria. Rurſus aliud eſt quod a fauente datur, ab eo quod ab irato immittitur: ſed artem tra-

tradidit ἑὺς Prometheus (ita dicuntur proprie in Theologia veteri Dii singuli, cum dona sua largiuntur, quae alio nomine ἐὰ dicuntur, et ipsi δωτῆρες ἐάων) aliud quod a Ioue sed χωλωσαμένω. Pluribus idem aliis reiici potest, et nostrum probari. Sed et aliud afferemus argumentum. Pandoram esse Deam quae absentibus Diis, quod in ἐπιθυμητικῷ contigit, omnia dona hominibus largitur, iam supra diximus. Hanc Deam Veteres alio nomine Ἀνταίαν dicunt et Τύχην. Hesiodus in Theogonia Ἑκάτην vocat: refertque vni illi plenam omnium diuinorum beneficiorum distribuendorum potestatem factam esse. Ἀνταίαν et Ῥέαν eamdem esse Apollonii Interpretes ostendunt ad illud: Ἤ δέ πε εὐαγέσσιν ἐπὶ Φρένα θῆκε θυηλαῖς Ἀνταίη δαίμων. Interpretes, ἡ Ῥέα ἄτω λέγεται, διότι ἐναντίας τοῖς Τελχῖσιν ἐγένετο. Etymologus et alii: nam nihil iis qui Graecos auctores vel a limine salutarunt, notius est. Ἀνταίαν eamdem esse cum τῇ Τύχῃ, tum alii, tum vero Flaccus noster ostendit:

O Diua gratum quae regis Antium,
Praesens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel superbos
Vertere funeribus triumphos.

Ita Deam indigitabant illam, quae Antii colebatur, παρὰ τὸ ἐπιπέμπειν τὰ ἄντα, pro quo male apud Hesychium legitur τὰ αὐτά. Iam notissimum est, quot absurditates Veteres Hesiodi Interpretes adducant, vt causam in Theogonia reddant, quare Hecaten, quam omnes τὴν Τύχην fatentur, cum Neptuno coniungat, his verbis:

Καὶ τοῖς αἳ γλαύκην δυσπέμφελον ἐργάζονται
Εὔχονται δ' Ἑκάτῃ καὶ ἐρικτύπῳ Ἐννοσιγαίῳ.

Eius rei nos causam supra ostendimus: cum diximus, Τύχην, marinam fuisse Deam, ac propterea πηδάλιον gestare: quod ibi aliis etiam rationibus probauimus. Ita ibi Hesiodus reliquis omnibus, mari, terrae, venationi, militiae, foro, cunctis denique quibus Dii singuli praeerant, vnam Hecaten, vt hic Πανδώραν praeficit. Rheam autem, id est, Hecaten, Pandoram esse patet ex illo loco, qui ab Eusebio 11. lib. De praep. citatur: Γενέσθαι δὲ ἐρανῷ θυγατέρας, Βασιλείαν, καὶ Ῥέαν τὴν Πανδώραν. Ceterum conferat lector quae de Hecate Hesiodus, cum iis quae a nobis de Pandora in Hymno dicta sunt. Obtinuit haec opinio apud Veteres, vsque ad regnum Fortunae, id est, τῆς ἀταξίας, quae sub ἐπιθυμητικῷ est, quo nauigatio cepit, fuisse regnum Astraeae τῆς ἀντικειμένης. Vnde oppositae fuerunt Astraeam et Fortunam: quatenus altera spicam, altera gubernaculum ostenderet. Huc re-

 spicere

ſpicere Syneſius videtur, ἐν τῷ Περὶ προνοίας. Vbi locum hac de re Arati interpretatur: Ἕως, φησὶν ἔ ἐχρῶντο θαλάσσῃ, χρυσοῖ δὲ ἦσαν ἄνθρωποι, καὶ θεῶν ἐπιμιξίας ἐτύγχανον· πλοίων δὲ εἰσελθόντων ἐνεργὲς εἰς χρῆσιν βίᾳ, τοσοῦτον ἀπεφοίτησεν ἡ δίκη τῆς γῆς, ὡς μόλις ὁρᾶσθαι νυκτὸς αἰθρίας. καὶ μέν τοι νῦν ὁρωμένη, σαφῶς ἡμῖν προτείνει, καὶ ἑ πηδάλιον. Illa ſublata, ſequuta eſt Pandora: qua cum aliquamdiu regnum obtinuiſſet, receſſit et Αἰδὼς καὶ Νέμεσις. Locus elegantiſſimus eſt, apud Auienum Arati Paraphraſten, vbi de Aſtraea:

Seu patris Aſtraei clarum et genus, aurea cuius
Sydera ſunt proles, et qui pro munere morum
Inculpabilium nomen dedit omnibus aſtris:
Aut Peluſiaci magis es Dea littoris Iſis,
Digna poli, conſors et cura latrantis Anubis:
Seu tu Diua Ceres: ſic nam tibi fragrat ariſta,
Et, ceu Siriaco torretur ſpica calore
Protentata manu: ſeu tu pernicibus alis,
Nec ſat certa gradum viduataque vertice ſummo
Flexipedae vertis veſtigia, lubricum vt aeuum
Sors agat, et ſubitis obrepat mobile fatum
Temporibus — —

Eo loco emendauí *vertis veſtigia*, pro quo male *veſtis* legebatur: reliqua fere ſunt ex editione Grotii noſtri. Ac propterea eamdem Aſtraeam et Fortunam eſſe voluerunt, vt Germanici Interpres et alii obſeruant. Quo etiam verſus illi Auieni referri poſſent, modo legatur *Flexibilis*. Gloſſae veteres, *Flexibilis* εὐκαμπὴς, proprium Fortunae eſt. Vt vt ſit: alii Aſtraeae Fortunam ſucceſſiſſe, alii Aſtraeam in Fortunam mutatam volunt ἐν τῷ ἐπιθυμητικῷ. Dio Chryſ. eamdem facit oratione 11. Περὶ τύχης· Ὠνόμασαι δὲ ἡ τύχη καὶ πολλοῖς τισὶν ἐν ἀνθρώποις ὀνόμασι· τὸ μὲν ἴσον αὐτῆς, νέμεσις, τὸ δὲ ἄδηλον ἐλπὶς, τὸ ἀναγκαῖον μοῖρα, τὸ δὲ δίκαιον θέμις. Eodem tempore coeperunt ſors et fatum: quod coniungit Auienus, ἡ Εἱμαρμένη, ἡ Πανδώρα, οἱ Δαίμονες. Ita vt illi qui περὶ τέχνης ea omnia, quae de Pandora dicuntur, intelligunt, multis partibus impingant. Proclus, vt Platonicum decebat, quicquid de Pandora dicitur, ad τὸ ἄλογον τῆς ψυχῆς refert: qui quamquam vbique rerum ſuarum ſatagat, priuſquam probet τὸ ἄλογον ἐν τῷ Φρονεῖν, et in parte διανοητικῇ eſſe, nobis ſufficit non aliam in his Heſiodi libris allegoriam, aut allegoriae interpretationem adferri, quam quae cum doctrina ſaeculorum cohaeret. Quamquam in eo laudem mereatur Proclus, quod ordinem libri huius et rationem fere eamdem, quam nos oſtendere conatus ſit: tum quod rationem τῶν παρεμβά-

ἐκβάσεων, qualis est illa de saeculis, connectere cum reliquis tentarit. Rursus tamen omnem ordinem, et institutum Poetae his verbis confundit: καὶ ἔτος δὲ ὁ μῦθος ἐπιτηδειότατος πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ ἀδελφοῦ, ὅπως μὴ σχολάζοι πόργαις. Illud obiter notabunt studiosi, hoc quod de Pandora in Theogonia dicitur πραγματικὸν esse, in his libris ἀλληγορικὸν et νοερόν. Pandora πραγματικὸν est, cum mulierem designat συλληπτικῶς: ἀλληγορικὸν, cum siue Fortunam, siue Artem, siue Voluptatem, siue tale quid: quod saepenumero a viris doctis confunditur. Graeci omnibus scriptis vim suam eripuerunt, cum nihil pragmaticum in illis relinquunt, sed vento inani allegoriarum abrepti, omnia pro nutu fingunt: contra saepenumero nude ea sumunt, quae non nisi νοερῶς cum reliquo Scriptoris instituto conueniunt. Quidam Grammatici aliquam Pandorae partem ἀλληγορικὴν esse voluerunt: aliquam πραγματικήν. Sic ignem cuius hic fit mentio πραγματικὸν esse notant: partim credo διὰ τὴν τοῦ πυρὸς ἐν πάσαις ταῖς τέχναις καὶ τῷ βίῳ τῷ ἀνθρωπίνῳ χρῆσιν, partim διὰ τὸ τὴν τῶν ἀνθρώπων πλάσιν ἄνευ πυρὸς ἀ συντελεῖσθαι. Pergamus.

CAPVT XVI.

Hesiodus igitur ex opinione vetustissimorum qui περὶ τῶν λογικῶν egerunt, et eorum speciebus, in Theogonia sua de prima specie tractauit, cuius sub ἡγεμονικῷ maxima fuit cum hominibus familiaritas, vt ita dicam. Eius non modo genus, ortum, parentes, sed quod amplius est, μοῖραν, vt veteres Theologi vocant, vt ipse Hesiodus, δῶρα persequutus est, et quae quisque hominibus conferret. Tractarat et Ἡρωογονίαν, vt et hodie ex auctoribus compluribus scimus. Mediam vero speciem in primo Ἔργων persequutus est. Hinc igitur lucem accipit locus Manilii, in quo versus ille, qui ad τὰ Ἔργα spectat, ab omnibus ad Θεογονίαν relatus fuit. Postquam enim de Theogonia ita egit,

Hesiodus memorat Diuos, Diuumque parentes,

interiectis aliquot mox versibus, quibus contentum operis describit, hunc adiicit,

Omniaque immenso volitantia numina mundo

Aliter autem Pandoram suam in Theogonia quam ἐν πρώτῳ Ἔργων considerat: in altero enim vt primam foeminam, his verbis:

Τῆς γὰρ ὀλωΐτιόν ἐστι γένος, καὶ φῦλα γυναικῶν
Πῆμα μέγα θνητοῖσι μετ' ἀνδράσι ναιετάουσιν,
Οὐλομένης πενίης ἀ συμφορὰ, ἀλλὰ πόροιο.

In altero, nimirum in quo nos verſamur, longe aliter pro Dea illa, cui Diis immortalibus poſtquam ἀταξία eſt inducta, omnia commiſſa ſunt. Cauſa cur in Theogonia ita conſideret, haec eſt: quod ante τὴν ἀταξίαν, ſiue ſub imperio manifeſto Deorum, γήϊνοι fuerint homines, vt ſupra ex Platone oſtendimus, et ex ipſa terra oriundi. Quorum pars maxima λογικὴ erat et pura: altera autem vi illa quam ἄλογον vocant, cuius prior pars eſt ἡ Φυσικὴ, ſiue vis creandi, et creſcendi, maxime carebant. At inducta Pandora, ἀλληλογονία pariter inducta eſt. Quod nos ita quoque in noſtro perſequuti ſumus:

— — πρώτην δέ σέ Φασι γυναῖκα.
Τῶνδε γὰρ ἀντιτέτυξο, καὶ ἀγλαὸν ἔλλαχες εἶδος
Παρθενικῆς ὤνασσα, χάριν ϛίλβουσα καὶ αἰδώ.

CAPVT XVII.

Atque haec cauſa fuit, cur apud Veteres, Φιλησίοδος aliquis, et qui mentem huius libri bene examinarat, quae potiſſima ex parte circa ἀταξίαν et volubilitatem Fortunae, qua Dii, vt Poëta loquitur, vitae conquirendae rationem occultarunt, verſatur, a verſu illo, Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ, vsque ad illum, Νῦν δ' αἶνον βασιλεῦσ' ἐρέω hoc exordium, quod ex Pauſania et Plutarcho Heſiodi non eſſe certo ſcimus, praefixerit:

Μῶσαι Πιερίηθεν ἀοιδῇσι κλείουσαι,
Δεῦτε Δί' ἐννέπετε σΦέτερον πατέρ' ὑμνείουσαι.
Ὅντε διὰ βροτοὶ ἄνδρες ὁμῶς ἄΦατοί τε Φατοί τε,
Ῥητοί τ' ἄῤῥητοί τε, Διὸς μεγάλοιο ἕκητι
Ῥεῖα μὲν γὰρ βριάει, ῥέα δὲ βριάοντα χαλέπτει·
Ῥεῖα δ' ἀρίζηλον μινυθεῖ, καὶ ἄδηλον ἀέξει,
Ῥεῖα δέ τ' ἰθύνει σκολιὸν καὶ ἀγήνορα καρΦεῖ.
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης, ὃς ὑπέρτατα δώματα ναίει.

Qui verſus, aut ego fallor, aut mali Poetae ſunt, ſed boni Philoſophi, et qui cum cura librum hunc perlegerat: meliusque argumentum perceperat, quam eorum quisquam, quem hodie in Heſiodum habemus. In quo tamen omnes non penitus errarunt, quod in hoc exordio vocem Διὸς, ἀντὶ εἱμαρμένης poni mordicus aſſeuerant: quamuis minime propoſitum τῷ γεαψαμένῳ, multo minus Heſiodi ex eo inſtitutum perceperint. Argumentum libri hoc exordio continetur, quod a nullo hactenus notatum fuit, multo minus quid ſit. Argumentum eſt vis Fortunae ac poteſtas, quemadmodum Iliadis ira Achillis. Plato in mundo ἀτάκτως περιΦερομένῳ, vim quamdam conſtituit, tamquam animam magni illius Dei, Mundi patris,

patris, quam Stoici εἱμαρμένην et ἀνάγκην vocant, et saepissime Δία. Horatius, qui (vt iam olim renascentibus litteris notauit Muretus) totum hoc exordium, quod Ἔργων primo praefixum legitur, κατὰ λέξιν vertit, *Deus* reddidit: quem eumdem cum Fortuna facit. Ode lib. I. XXXIV.

— — *valet ima summis*
Mutare, et insignem attenuat Deus,
Obscura promens: hinc apicem rapax
Fortuna cum stridore acuto
Sustulit, hic posuisse gaudet.

Tota huius Deae vis ex periodica reuolutione pendet: quae fit τῷ τῶν θεῶν χωρισμῷ, vt Philosophi loquuntur, id est, segregatione Deorum a rebus mortalium. Nota est Platonicorum et Aristotelicorum lucta περὶ τῆς ἀϊδίας τοῦ κόσμου disputantium, καὶ περὶ τοῦ ἀγεννήτου magni illius Daemonis. Praecipuum argumentum, quo probabant, erat Periodica doctrina, et reuolutio saeculi, quod vocabant τάξεως εἰς ἀταξίαν περιαγωγήν. Quae ἀταξία hanc constituebat potentiam, quam nunc Δία vocat prooemii auctor. Eo argumento ex Platonis Politico desumto, vsus est Proclus noster, vt Philoponus indicat, circa finem decimae octauae disputationis: Ἀλλ' ἐπειδὴ, inquit, καὶ τοῦτο ὡς ἰσχυρὸν ὁ Πρόκλος προβάλλεται εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ἀγέννητον εἶναι τὸν κόσμον, κατὰ Πλάτωνα τὸ ἐν τῷ Πολιτικῷ, ὡς ἐν ὑποθέσει χωρίζειν τοῦ κόσμου τὸν θεὸν, καὶ τῷ χωρισμῷ τοῦ θεοῦ εἰς ἀταξίαν αὐτὸν ἐκ τάξεως περιάγοντα. Philoponus igitur, vt Christianus, ἐν ὑποθέσει loquutum ibi ait Platonem, οὐχ' ἁπλῶς, id est, vt ipse Philoponus alibi loquitur, λαμβάνοντα τὸ ἀποδεικτὸν, καὶ ἐκ τούτου ἕτερόν τι δεικνύοντα, *tamquam pro confesso sumentem id cui aliquid superstruit.* Disputatione enim decima octaua, quam refutat Philoponus, ita scripserat Proclus: Εἰ ἄρα τὸν θεὸν ἀπείναι λέγει, Platonem intelligit, τοῦ κόσμου, καὶ παρεῖναι αὖθις ἐν Πολιτικῷ καὶ ἐν Τιμαίῳ, ἀπεῖναι πρότερον, εἶτα παρεῖναι. ἔτω γὰρ εἶχε, φησί, τὸ πᾶν, ὡς εἰκὸς ἔχειν. Et paucis interiectis, Καὶ διὰ ταῦτα τότε μὲν ἐξ ἀτάκτου μεταβάλλειν εἰς τάξιν τὸν κόσμον· τότε δὲ ἐκ τεταγμένου μεταπίπτειν εἰς ἀταξίαν, ἕως ἔφεδρος αὐτοῦ γένηται τῶν πηδαλίων ἁψάμενος ὁ θεός, etc. Hesiodum nostrum certe ἁπλῶς, non modo τὴν εἰς ἀταξίαν ἐκ τάξεως περιαγωγὴν asseruisse saeculorum diuisio ostendit: sed et contrariam, τὴν nimirum ἐξ ἀταξίας εἰς τάξιν, exspectasse manifestum est. Omnia autem Platonis argumenta, siue καθ' ὑπόθεσιν loquitur, siue ἁπλῶς, ex primo Hesiodi desumta sunt: quod si vidissent Interpretes, locum illum melius interpretati essent, qui post

ἀταξίαν ſui ſaeculi, iterum τὸ τεταγμένον notat exſpectari, ſicut ſub Saturno fuit, his verbis:

Νῦν γὰρ δὴ γένος ἐςὶ σιδήρεον, οὐδέ ποτ' ἦμαρ
Παύσονται καμάτε καὶ ὀϊζύος, οὐδέ τι νύκτωρ
Φθειρόμενοι, χαλεπὰς δὲ θεοὶ δώσεσι μερίμνας.
Ἀλλ' ἐμπης καὶ τοῖσι μεμίξεται ἐσθλὰ κακοῖσι.
Ζεὺς δ' ὀλέσει καὶ τοῦτο γένος μερόπων ἀνθρώπων,
Εὖτ' ἂν γεινόμενοι πολιοκρόταφοι τελέθωσιν.

Manifeſta periodica reuolutione, finem aetatis ſuae conſtituit in melius, ſicut iam relapſa erat in peius. Rurſus illis,

Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφελον ἐγὼ πέμπτοισι μετεῖναι
Ἀνδράσιν, ἀλλ' ἢ πρόσθε θανεῖν, ἢ ἔπειτα γενέσθαι.

Vbi appoſite Proclus ſuam, quam tot ſcriptis aſſeruerat Periodum, notat deſignari, qui ad locum illum, δι' ὧν οὐ μόνον δηλοῖ τὴν ἀπὸ τῶν κρειττόνων εἰς τὸ χεῖρον εἶδος τῆς ζωῆς μεταβολὴν, ἀλλὰ καὶ ἀνάπαλιν ἔσεσθαι, ἀπὸ χειρόνων εἰς τὸ κρεῖττον. τὸ γὰρ ἔπειτα γενέσθαι, δηλοῖ καὶ ἀμείνας ἔσεσθαί τινας τῶν κατ' αὐτὸν ἀνθρώπων ὕςερον, ὥςε καὶ ἐκ τούτε δῆλον, ὅτι τὰς μεταβολὰς ἐθέλησε παραδῦναι τῶν περιόδων τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς εἰς τὰ ἐναντία γινομένης. Quamuis nuſquam ſcopum Heſiodi, et ne ibi quidem τὸ κατὰ τὸ ἀκέλεθον totius doctrinae animaduerterit. Magiſter autem Tzetzes impudentiae velificans ſuae Proclum perſtringit: οἱ δὲ λέγοντες τὰς ἔπειτα ἀνθρώπας λέγειν τὸν Ἡσίοδον μέλλειν γενέσθαι, ἐναντίως τῷ Ἡσιόδῳ, καὶ ἀ κατ' ἐκεῖνόν φασι. Vbi vides hominem nugaciſſimum: qui rationem ignorare maluerit, cur Heſiodus ἔπειτα adiungat, aut turpiter diſſimulare, quam ex alio diſcere, aut non maledicere. Sub ἀταξίᾳ igitur, ſub qua ſe natum eſſe deplorat Heſiodus, Dei vicaria eſt Pandora, quae Διὸς ab auctore prooemii dicitur, cuius ſunt collegae Δαίμονες vnde ſaepenumero ὁ Δαίμων Graecis et ἡ Τύχη idem numen eſt. Hinc Romanis, quotieſcumque Graecorum Δαίμων vertunt, vox *Deus* nihil aliud quam Fortunam deſignat. Sic Naſo:

Vota ſuos habuere Deos,

id eſt, ſucceſſum euentumque ſuum. Maro:

Aſcanius curuo direxit ſpicula cornu:
Nec dextrae erranti Deus abfuit.

Quod nos aliquando reddidimus:

Ἀσκάνιος δ' ἄρ' ἴαλλεν ἀπὸ νευρῆφιν ὀϊστόν·
Οὐδὲ τύχης παλάμη πέλεν ἄμμορος.

Hi ſunt quos interdum *iniuſtos Deos* vocant Poetae, quotieſcumque virtutem fortuna non ſequitur. Sic Silius, *Iniuſtis neglecta Deis*, id eſt, τοῖς Δαίμοσιν, qui ἐν τῇ ἀταξίᾳ re-

rum

rum potiuntur. Contra εὐδαιμονία a Marco Tullio ex Socratico Xenophonte definitur. *Fortuna cum virtute coniuncta*: quia Xenophon dixerat: Δικαίως μοι δοκεῖς, ὦ Κῦρε, εὐδαίμων εἶναι, ἀγαθὸς γὰρ ὢν ἀνὴρ, εὐδαιμονεῖς. Quod Tullius vertit: *Recte vero te Cyre beatum ferunt: quoniam virtuti tuae fortuna coniuncta est.*

CAPVT XVIII.

Postquam ea ostendimus quo spectent quae ab Hesiodo in his libris obscurius tractantur, quam vt vel ratio eorum perspici, vel quomodo cum instituto Poetae ipsius cohaereant continuo videri possit, necesse est, cum variae sint de distinctione librorum sententiae, de quo supra aliquid diximus, fusius nostram explicemus. Idque eo maxime, quia in iis quae praemisimus saepenumero distinctionem librorum, quae nunc obtinet, et quam in editione nostra seruauimus, sequuti sumus. Existimamus igitur, imo dicimus, totum illud quod sub Ἔργων καὶ Ἡμερῶν nomine circumfertur, librum esse vnum, partes multas. Argumentum quo probamus non vnum habemus, et quae talia sunt vt dubitandum ne sit quidem. Ac primo manifesta Seruii auctoritas, qui Hesiodum vnum ad Persen scripsisse testatur. Deinde quia quamcumque partem horum librorum citant Veteres, Ἔργα καὶ Ἡμέρας vocant. Sic Etymologus. Αἰρεύμενον, inquit, αἴροντα, λαμβάνοντα. παρὰ τὸ αἱρῶ τὸ σημαῖνον τὸ λαμβάνω, κατὰ πλεονασμὸν, αἱρῶ, αἱρῶμαι, αἱρούμενον, καὶ τροπῇ Αἰολικῇ αἱρεύμενον. Ἡσίοδος ἐν Ἔργοις καὶ Ἡμέραις· καί σε ἕολπα Γηθήσειν, βιότε αἱρεύμενον ἔνδον ἐόντος. Item in ἀκίνητα. Ἀκίνητα, καθόλε μὲν τὰ μὴ κινέμενα· παρ' Ἡσιόδῳ δὲ ἐν Ἔργοις καὶ Ἡμέραις, ὁ τάφος. Μήδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν. Item in ἀλεύω. δεινὴν δὲ βροτῶν ἐπαλεύεο φήμην. Titulus igitur generalis totius operis est, Ἔργα καὶ Ἡμέραι: quamobrem neque necesse fuit duas priores partes Ἔργων, posteriorem Ἡμερῶν titulo distinguere, quod Henricus Stephanus diligenter seruauit tamen, et quisquis accuratus. Nam et Magistri veteres totius libri ad Persen inscriptionem esse notant Ἔργα καὶ Ἡμέρας. διὰ ταῦτα, inquiunt, πᾶν τὸ βιβλίον ἐπιγέγραπται Ἡσιόδε Ἔργα καὶ Ἡμέραι. Quod vt exemplo aliquo confirmemus, videamus quomodo hos libros citare soleant Veteres. Philostratus ἐν Ἥρωσι, Homerum et Hesiodum certasse notat coram Panide rege, (cuius certaminis et libellus vulgo inscriptus Ἀγὼν Ὁμήρε καὶ Ἡσιόδε meminit, vt et Tzetzes noster, vbi accurate, vt sibi videtur, de

Poeta noſtro, diſputat) vtrumque vero recitaſſe partem aliquam operis ſui: partes autem illas ita diſtinguit, vt alterum περὶ Αἰάντοιν recitaſſe dicat; alterum partem eam, vbi Perſen iubet ἔργων τε ἅπτεσθαι καὶ γεωργίᾳ προσκεῖσθαι. In quo Philoſtratus etiam morem, ſicut in Homeri verſibus Rhapſodorum, ita in Heſiodi τῶν κιθαριστῶν obſeruauit, qui in cantilenas hos libros diuidebant. Quae omnia ea etiam confirmant, quae a nobis de ſubiecto horum librorum ſunt dicta. Nam ſicut Homeri operis, quo ea quae ad Troiam geſta ſunt complexus eſt, partes multae ſunt (vt recte notat Philoſophus, cum de Tragica periodo agit) quae rurſus minutas partes conſtituunt, quarum partium vna eſt περὶ Αἰάντοιν, de qua agit Philoſtratus, cum ſubiectum ſit ira Achillis: ita partes huius operis multae ſunt; quas non in libros, vt nos, ſed in minutas partes et membra diſtinguebant. Cum autem ſubiectum ſit Oeconomica παιδεία, pars eius aliqua eſt ἡ γεωργία, quae rurſus minutas habet partes, tam reſpectu ſui, quam reſpectu operis et ipſius Oeconomiae. Sed audiamus Philoſtratum: qui dicit ἄμφω ἐν Χαλκίδι, τὸν μὲν τὰ ἔπη τὰ περὶ τοῖν Αἰάντοιν, καὶ ὡς αἱ Φάλαγγες αὐτοῖς ἀραρυῖαί τε καρτεραὶ ἦσαν· τὸν δὲ τὰ πρὸς τὸν ἀδελφὸν τὸν ἑαυτοῦ Πέρσην· ἐν οἷς αὐτὸν ἔργων τε ἐκέλευεν ἅπτεσθαι, καὶ γεωργίᾳ προσκεῖσθαι, ὡς μὴ δέοιτο ἑτέρων, μηδὲ πεινώη. Vbi manifeſtiſſime illa, quae iuxta principium libri ſecundi ſunt, reſpicit:

— — ἐργάζευ νήπιε Πέρση
Ἔργα τά τ' ἀνθρώποισι θεοὶ διετεκμήραντο·
Μήποτε σὺν παίδεσσι, γυναικί τε, θυμὸν ἀχεύων,
Ζητεύῃς βίοτον κατὰ γείτονας — —

Ita vt Homeri cantilena haec fuerit:

Ἀμφὶ δ' ἄρ' Αἴαντας δοιὰς ἵσαντο Φάλαγγες
Καρτεραὶ, ἃς ὅτ' ἄν κεν Ἄρης ὀνόσαιτο μετελθών,
Οὔτε τέ κ' Ἀθηναίη λαοσσόος, οἱ γάρ ἄριστοι
Κριθέντες Τρῶάς τε καὶ Ἕκτορα δῖον ἔμιμνον,
Φράξαντες δόρυ δουρὶ, σάκος σάκεϊ προθελύμνῳ,
Ἀσπὶς δ' ἀσπίδ' ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ' ἀνήρ.
Ψαῦον δ' ἱππόκομοι κόρυθες λαμπροῖσι φαλοῖσι
Νευόντων· ὡς πυκνοὶ ἐφέζασαν ἀλλήλοισιν.
Ἔφριξεν δὲ μάχη φθισίμβροτος ἐγχείῃσι
Μακραῖς, ἃς εἶχον ταμεσίχροας· ὄσσε δ' ἄμερδεν
Αὐγὴ χαλκείη, κορύθων ἀπὸ λαμπομενάων,
Θωρήκων τε νεοσμήκτων, σακέων τε φαεινῶν,
Ἐρχομένων ἅμυδις· μάλα κεν θρασυκάρδιος εἴη,
Ὅς τότε γηθήσειεν ἰδὼν πόνον, ἀδ' ἀκάχοιτο.

Heſiodi

Heſiodi vero:

Πληϊάδων Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομενάων
Ἄρχεσθ' ἀμητοῦ, ἀρότοιο δὲ δυσσομενάων·
Αἵ δή τοι νύκτας τε καὶ ἤματα τεσσαράκοντα
Κεκρύφαται, αὖθις δὲ περιπλομένου ἐνιαυτοῦ
Φαίνονται, τὰ πρῶτα χαρασσομένοιο σιδήρου.
Οὗτός τοι πεδίων πέλεται νόμος· οἵ τε θαλάσσης
Ἐγγύθι ναιετάουσ', οἵ τ' ἄγκεα βησσήεντα
Πουτιαι κυμαίνοντος ἀπόπροθι πίονα χῶρον
Ναίουσιν· γυμνὸν σπείρειν, γυμνὸν δὲ βοωτεῖν,
Γυμνὸν δ' ἀμᾶσθαι, εἴ χ' ὥριον πάντα θέλησθα
Ἔργα κομίζεσθαι Δημήτερος, ὥς τοι ἕκαστα
Ὥρι' ἀέξηται, μή πως τὰ μεταξὺ χατίζων
Πτώσσῃς ἀλλοτρίους οἴκους, καὶ μηδὲν ἀνύσσῃς.
Ὡς καὶ νῦν ἐπ' ἐμὶ ἦλθες· ἐγὼ δέ τοι οὐκ ἐπιδώσω,
Οὐδ' ἐπιμετρήσω· ἐργάζευ, νήπιε Πέρση,
Ἔργα τά τ' ἀνθρώποισι θεοὶ διετεκμήραντο·
Μή ποτε σὺν παίδεσσι, γυναικί τε, θυμὸν ἀχεύων,
Ζητεύῃς βίοτον κατὰ γείτονας, οἱ δ' ἀμελῶσι.
Δὶς μὲν γὰρ καὶ τρὶς τάχα τεύξεαι. ἢν δ' ἔτι λυπῇς,
Χρῆμα μὲν ἐ πρήξεις, σὺ δ' ἐτώσια πόλλ' ἀγορεύσεις,
Ἄχρειος δ' ἔσαι ἐπέων νομός· ἀλλά σ' ἄνωγα
Φράζεσθαι χρειῶν τε λύσιν, λιμοῦ τ' ἀλεωρήν.

Ita vt manifeſte videamus, minime obtinuiſſe librorum diſtinctionem, quae hodie. Praeterea doctrinam τῶν Ἡμερῶν doctrinam fuiſſe quae ſubſequebatur, et cohaerebat ſine vlla diſtinctione, cum ea quae eſt τῶν Ἔργων. Nam certe in Orphei quoque libris doctrina τῶν Ἡμερῶν fuit concluſio quaedam τῶν Ἔργων, quod docet ipſum exordium manifeſtiſſime, quod tale eſt:

Πάντ' ἐδάης Μουσαῖε θεοφραδές. εἰ δέ σ' ἀνώγει
Θυμὸς ἐπωνυμίας μήνης κατὰ μοῖραν ἀκοῦσαι,
Ῥεῖά τοι ἐξερέω· σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῇσιν,
Οἵην τάξιν ἔχοντα κυρεῖ. μάλα γὰρ χρέος ἐστὶν
Ἴδμεναι, ὡς αὔτη παρέχει κλέος ἄντυγι μηνός·

Non aliter fere Heſiodus:

Ἤματα δ' ἐκ Διόθεν πεφυλαγμένος, εὖ κατὰ μοῖραν
Πεφραδέμεν δμῳῆσσι. — —

Praeterea cum ratio dierum non magis ad γεωργίαν pertineat, quamuis plura in ea obſeruanda ſint, quod ad rationem earum, quam ad mercaturam; tota autem Oeconomiae Heſiodi ratio circa duo illa hoc libro verſetur, manifeſtum ſatis eſt, totam conſiderationem dierum, praeceptum eſſe aliquod, quod do-

ctrinam vtriusque absoluat: ita vt alterum ostendat τὸ ὅτι δεῖ, alterum τὸ πότε.

CAPVT XIX.

Illustrata minima huius libri parte, quae plurimum difficultatis habet, reliqua iam plana sunt, quae omnia hoc capite proponemus: vt ordo eorum facilius et series perspiciatur. Sequitur saeculi illius descriptio, in quo Αἰδὼς καὶ Νέμεσις terras relinquunt, ac coelum petunt. Vltimum diuortium id est, quod cum homine fecit Deorum praesentia. Cum illis subeunt tum alia, tum mater scelerum iniustitia. Hac occasione singulare ἀδικίας proponit exemplum, a causa desumtum, quae misere peruertebatur a iudicibus. Quod vt occultius proponat, suauissimam de accipitre et philomela fabellam, quales erant illae, quas Graeci αἴνους vocant, interserit. Eiusmodi αἶνοι, quales sunt plerique Aesopici, quos venerabatur antiquitas, desumebant ab ἡγεμονικῷ, et Saturni aetate, qua cum reliqua hominibus et Diis, tum vel maxime vox communis erat et familiaritas, vtpote nondum inuenta κρεοφαγία: quales fuerunt qui sequuti sunt homines, quorum Poeta vt feritatem ostendat, negat eos amplius σῖτον ἐσθίειν. Vocem autem σίτου ita ab Hesiodo sumi, iam olim magistri viderunt. Plato in Politico vbi ἡγεμονικὸν saeculum cum reliquis confert, beatissimos ait eius saeculi fuisse homines, si quidem ex reliquis animalibus cum quibus viuebant quotidie, et loquebantur quotidie, didicerant, quae ex vniuscuiusque naturae cognitione percepta, ad sapientiam spectabant. Locus illius est: Εἰ μὲν τοίνυν οἱ τρόφιμοι τοῦ Κρόνου, παρούσης αὐτοῖς ἅτε πολλῆς σχολῆς καὶ δυνάμεως, πρὸς τὸ μὴ μόνον ἀνθρώποις ἀλλὰ καὶ θηρίοις διὰ λόγων δύνασθαι συγγίνεσθαι, κατεχρῶντο τούτοις σύμπασιν ἐπὶ φιλοσοφίαν, μετά τε θηρίων καὶ μετ' ἀλλήλων ὁμιλοῦντες, καὶ πυνθανόμενοι παρὰ πάσης φύσεως, εἴ τινά τις ἰδίαν δύναμιν ἔχοι σα, ἤσθετό τι διάφορον τῶν ἄλλων εἰς συναγυρμὸν φρονήσεως, εὔκριτον ὅτι τῶν νῦν οἱ τότε μυρίῳ πρὸς εὐδαιμονίαν διέφερον· εἰ δὲ ἐμπιπλαμένοι σίτων ἅδην καὶ ποτῶν, διελέγοντο πρὸς ἀλλήλους καὶ τὰ θηρία μύθους, οἷοι δὴ καὶ τὰ νῦν περὶ αὐτῶν λέγονται, etc. Ex quo apparet, omnes μύθους illos inter homines feraſque, vel ferarum inter se, ad illud saeculum referri solere. Quorum quosdam Plato reprehendit, quod nihil minus quam sapientiam docerent ac virtutem, quales multi tum circumferebantur. Hinc apparet partim μεμψιμοιρία, partim iniquitas Aristarchi, qui versus illos e numero eiiciebat reliquorum:

Ἄφρων

Ἄφρων δ' ὃς κ' ἐθέλῃ πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν,
Νίκης τε ςέρεται. πρός τ' αἴσχεσιν ἄλγεα πάσχει.

Cauſam addebat: ὅτι ἀλόγῳ γνωμολογεῖν ἐ πρέπον. Atqui tempore ἡγεμονικῷ, λόγον aliquem tribuebant reliquis animalibus, vt pote nondum exiſtente τῷ ἀλόγῳ maxima ex parte ante τὴν ἀλληλογονίαν, quod ſub ἐπιθυμητικῷ maximum eſt, cuiuſque pars praecipua ἡ ἐπιθυμία καὶ ἀκολασία. Eam enim vocem ita vt Ariſtoteli ſumitur conſideramus, quam Veteres exiſtimabant τὴν ἀντικειμένην τῇ φρονεῖν δύναμιν e ſede ſua eiicere. Haec cauſa fuit cur quotieſcumque Platonici, aut alii, fabulis vtuntur, haec fere verba adiungant, ἦν ἄρα τότε ὁμόφωνα καὶ τὰ θηρία τοῖς ἀνθρώποις, vt oſtendant ex alio aeuo, quod multum ab hoc diſcrepat, fabulas deſumi. Sic. Max. Tyr. Diſp. IX. Ποιμὴν ἀνὴρ καὶ μάγειρος ἐβάδιζον ἅμφω κοινὴν ὁδόν. ἰδόντες δὲ ἐκ ποίμνης ἄρνα εὐτραφῆ πλανώμενον, ἀπολειφθέντα τῶν συνόμων, ὥσαντο ἐπ' αὐτὸν ἅμφω (ἦν ἄρα τότε ὁμόφωνα καὶ τὰ θηρία τοῖς ἀνθρώποις) Deinde ſequitur longa deſcriptio praemiorum iuſtitiae, poenarum iniuſtitiae. Atque ita conuenienter ſe ad iudices conuertit, quos monet, vt vel hanc ob cauſam iuſtitiae rationem habeant, τὴν nimirum τῶν Δαιμόνων praeſentiam, qui proprie inſpectores cum aliarum rerum a Ioue, tum vel maxime eorum qui iuſte aut contra iudicarent: quos propterea ſuſtinere ait munus βασιλικὸν, id eſt, δικαϛικόν. Siquidem ea vox vbique forenſis eſt apud Poetam. Vbi rurſus obiter iniuriam ſibi factam proponit: oſtenditque deueniſſe eo improbitatem ſaeculi; vt primum dedecus ſit virum eſſe iuſtum: quamobrem καθ' ὑπόθεσιν iniuſtitiam eſſe dicit praeferendam. Quem locum a verſu, cuius initium, Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμὸς, ad eum vſque cuius initium, Ἀλλὰ τά γ' ἄπω ἔολπα, eiiciebat Plutarchus. Poſtea fratrem rurſus peculiariter ad iuſtitiam adhortatur, quia alterum hominum proprium, alterum belluarum eſt. Illa namque τὴν ὁμιλίαν tollit, quae tam neceſſaria eſt, vt humanam ſocietatem conſtituat: cuius δικαίῳ ne latronum quidem ſocietas carere poteſt, teſte Platone. Ibi periurio poenas, pretium virtuti ponit. Quae doctrina Pythagorica eſt, qui impietatem τῷ ὅρκῳ metiebantur: ſicut Plato De Rep. ſecundo εὔορκον et ὅσιον coniungit. Sequitur collatio inter aditum virtutis qui aſper eſt; et vitiorum, qui facilis: ita vt in altero praecedat dolor aliquis: in altero ſequatur aeternus. Hic primum virtutis praemium illi defert, qui per ſe ſapit: alterum illi qui monitus: inutilem illum oſtendit qui nec ſponte, nec per ſe. Iuſte vt quis agat, eſſe neceſſarium oſtendit τὸ ἐργάζεσθαι in genere,

cuius

cuius finis est τὸ πλουτεῖν, sicut otii paupertas et miseria. Divitias enim sequitur confidentia: paupertatem pudor. Cum enim necesse sit viuere, sequitur vt vel iuste vel iniuste comparentur τὰ ἐπιτήδεια. Iuste potest, qui labore suo de vita sibi prospicit: iniuste, qui vel verbis vel re aliquem decipit. Sequuntur variae iniustitiae species. Τῷ δικαίῳ enim more Veterum scelera omnia opponit. Atque ita ad finem vsque praecepta sequuntur, partim publica, quae ad συναλλακτικὴν spectant, partim priuata quae ad κτητικὴν referuntur. Priore parte in doctrina hac consumpta, ducentis et aliquot versibus praecepta primae Oeconomiae partis sequuntur. Ea autem est Agricultura. Primum est Arandi tempus: secundum modus; vbi terram diuidit εἰς πεδινὴν, ὀρεινὴν, καὶ παραθαλασσίαν. Huius rei finem proponit duplicem. Primus est specialis, et rursus ad Agriculturam spectat: alter generalior, et ad Oeconomicen. Prior est, vt omnia suo tempore proueniant: alter vt res familiaris fiat auctior. Sequitur praeceptum Oeconomicum simulque rusticum: de domo, vt capiat: de muliere, vt seruet: de boue, vt laboret. Sequitur ξυλοτομία, siue *lignatio*, quae vtrique confert: Agriculturae ad aratrum et instrumenta similia: Patrifamilias ad thalamum et alia. Huius lignationis tempus distinguitur. Hanc sequitur praescriptio de numero aratrorum, de numero et aetate boum, quando pascere et in campum deducere oporteat. Tum de his, de instrumentis, de curru, et aliis comparandis. Posthaec, quando inuertenda sit terra; quando iteranda; quo modo et quibus Diis supplicandum; de abigendis auibus. Hic iterum generales sententiae de labore et industria inseruntur; cuius finis est rei familiaris opulentia. Sero arantibus quid obseruandum sit: tum diligentem habendam esse singularum anni tempestatum rationem. Et quoniam nihil homines magis effoeminare existimabatur quam ignis, qui βαναύσων erat proprius, ad quos ocioſi homines confluere solebant, sicut suo loco in Notis ostendimus: monet Persen, vt tabernas huiusmodi et λέσχας hyeme praetereat, potiusque de domesticis cogitet: ne et paupertate simul obruatur et frigore. Quorum alterum τῷ ἀπορουῦντος, alterum τῷ θηλυνομένῳ est. Ibi tum ostendit, nihil agendi finem esse improbitatem, et artes non bonas, monetque aestate de hyeme, deque σκηνοποιίᾳ, priusquam ab hyemis violentia praeueniatur, patrifamilias esse cogitandum. Sequitur luculenta hyemis, et eius incommoditatum descriptio; cuius iniuria quomodo sit propulsanda: quomodo praeuertenda sit pluuia: quae ratio Oeconomica hyemis tempore, propter inaequalem diuisionem τῆς νυχθημέρου

ineunda

ineunda sit, ad veris vsque aduentum potissimum, demonstrat. Quando sint putandae vites, quando acuendae falces. Aestate duo fugienda esse; mane somnum in lecto; pomeridianis horis in vmbra. Quorum alterum κοῖτον ἐπ' ἠοῖ, alterum θώκας σκιερὰς vocat. Agnae quando pinguissimae: vinum quando praestantissimum sit: quorum vtrumque est, cum carduus viret, cicada canit. Quaenam ratio in victu, quae in vini mixtione sit habenda, de qua hac occasione tradit praeceptum. Quando triturandum sit, qua in area et solo: quomodo et quando intus reponendum. Quid de famulo, ancilla, et custode cane obseruandum sit: quid de paleis: quando famulis cessandum. Autumnus sequitur. Quando et quo tempore vuae carpendae, quamdiu soli exponendae, quando in labra colligendae. Atque ita prioris Oeconomiae pars cum anno absoluto absoluitur. In hac consideratione vltima est ea doctrina quae Ephemeris ab agricolis vocatur: quae a vere incipit et aratione, in eaque rursus definit: quam Tzetzes et alii in illa parte constituerunt, quam Ἡμέρας dicimus. Hanc excipit pars altera, quae vt maius lucrum propositum habet; ita minus iusta est, longiusque ab ἡγεμονικοῦ ratione recedit, quod ex terra viuebat: sicut etiamnum agricolae, excepto labore, quem induxit Pandora. Primum quod in ea est, agit περὶ μέτρα θαλάσσης, quod male intellectum fuit ab Interpretibus: nam ita vocat τὸν ἐπιτήδειον καιρὸν, quem constituit diebus quadraginta, post conuersionem Solis. Agit de onere deinceps nauibus committendo, et quamdiu reditus differendus sit. Nauigationem constituit duplicem: Εἰαρινὴν, quae vsitatissima fuit, minus tuta tamen est: Θερινὴν, quae tutior multo, et minori cum periculo coniuncta. Sequuntur deinde rursus praecepta in genere Oeconomica, de aetate viri et faeminae: quando potissimum paterfamilias, quot annorum, qualem denique eligere debeat: quid spectandum, quid fugiendum. Restant versus aliquot, qui omnes praecepta de vita communi, de Diis, de hominibus, et pleraque superstitiosa ad finem vsque continent.

CAPVT XX.

Postquam ex ipsis Hesiodi operibus, quae prior operis huius pars est, probauimus errasse eos qui hos libros de Agricultura esse existimarunt: idem nunc ex altera parte praestabimus, quae Ἡμέραι inscribitur. Inter reliquas doctrinas quas Agricultura complectitur, minime ignobilissima est illa, quae Ἐφημερὶς dicitur. Est autem in Agricultura Ἐφημερὶς doctrina,

doctrina, quae docet quando vnumquodque in ea agendum sit. Quia autem doctrinam τῶν Ἡμερῶν cum Ἐφημερίδι confundunt Interpretes, aliquid prius de hoc errore dicendum est. Ac primum Ἐφημερίδα in Hesiodi Operibus non in Diebus, habemus, Ἐφημερίδες toto opere sparsae sunt. Sic, si quaeris quando arandum sit; respondebit, εὖτ' ἂν φωνὴν γεράνου ἐπακούσῃς. Si quaeris, quando ligna caedenda sint, respondebit, Ἥμος δὴ λήγει μένος ὀξέος ἠελίοιο, et quae sequuntur. Atque ita toto opere. Manifeste autem ibi plena Ephemeris totius anni incipit, Μῆνα δὲ Ληναιῶνα vbi ostenditur ob inaequalitatem dierum quid illa anni tempestate agendum in opere, quid in administratione domestica seruandum sit. Atque ibi hyems et dies eius. Ver ibi habes, et quae agenda sint, Εὖτ' ἂν δ' ἐξήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο Χειμέρι' ἐκτελέσῃ Ζεὺς ἤματα. Aestas et quae in ea agenda sunt ibi, Ἥμος δὲ σκόλυμός τ' ἀνθεῖ. Atque haec causa est cur Philosophus ex diuisione Hesiodi mulieres salacissimas esse dicat ἐπὶ σκολύμου: quod dicendi genus cum non perceperint Aristotelis Interpretes, nos id suo loco illustramus. Autumnus, et quae in eo agenda, ibi. Εὖτ' ἂν δ' Ὠρίων καὶ Σείριος. Atque ita tota Ephemeris absoluta est. Quam Hesiodi rationem his verbis in Auibus suis lepide alludit Comicus:

Πρῶτα μὲν ὥρας φαίνομεν ἡμεῖς ἦρος, χειμῶνος, ὀπώρας.
Σπείρειν μέν, ὅταν γέρανος κρώζῃσ' ἐς τὴν Λιβύην μεταχωρῇ,
Καὶ πηδάλιον τότε ναυκλήρῳ φράζει κρεμάσαντι καθεύδειν, etc.

Errant enim qui Ephemeridis diuisionem καθ' ἡμέρας necessario statuunt, cum sit καθ' ὥρας καὶ μῆνας. Quo respexit idem Comicus, Ranis:

Ὀρφεὺς γὰρ μέν, inquit, τελετάς θ' ἡμῖν κατέδειξε,
Φόνων τ' ἀπέχεσθαι.
Μουσαῖος δ' ἐξακέσεις τε νόσων καὶ χρησμούς. Ἡσίοδος δὲ,
Γῆς ἐργασίας, καρπῶν ὥρας, ἀρότους.

Nam de operibus loquitur. In Geoponicis, quae sub Constantini nomine circumferuntur vulgo, liber tertius est Ephemeris, quae definitur ibi a vetere magistro ἡ προσήκουσα ἑκάστῳ μηνὶ ἐργασία, καὶ τί δεῖ καθ' ἕκαστον μῆνα ἐργάζεσθαι. Incipit auctor eius a Ianuario, desinit in Decembrem. Sic Ephemeris erit, si dicam, Τῷ Ἰανουαρίῳ χρὴ κοπρεύειν τὰ καρποφορέντα τῶν δένδρων· τῷ Φευρουαρίῳ χρὴ πᾶν δένδρον φυτεύειν, et sic in reliquis. Quae doctrina nihil habet commune cum Diebus Hesiodi. Hinc, vt ego arbitror, iterum aliud sequitur erratum Tzetzae, qui Orphea quoque Ἡμέρας scripsisse

ſcripſiſſe vult, cum ille Ephemeridas ſcripſerit: diuidit enim magis, vt ex principio apparet, opera Agriculturae κατὰ μῆνας. Verba Orphei ſunt:

Πάντ' ἐδάης, Μουσαῖε θεοφραδές. εἰ δέ σ' ἀνώγει
Θυμὸς ἐπωνυμίας μήνης κατὰ μοῖραν ἀκοῦσαι,
Ῥεῖά τοι ἐξερέω.

Et rurſus paullo poſt idem, ὡς αὕτη παρέχει κλέος ἄντυγι μήνης. Singulos tamen dies videtur perſequutus ille, ſed ex ratione Planetarum, Solis, et Lunae, prout cum plantis conveniunt: nam et hi verſus eius adducuntur:

Πρῶτον μὲν πρώτῳ ἐνὶ ἤματι φαίνεται Ἄρης.
Μήνη δ' εἰς τ' Ἄρην ἐπιτέλλεται· ἴσχεο δ' ἔργων.
Τὴν δὲ γὰρ ἐξανύσασα φύσιν διχερων ἀναφαίνει.
Αὐτὰρ ἐπὴν τρίτον ἦμαρ ἀπόπρο θεν ἠελίοιο,
Πᾶσιν ἐπίχθονιοισι φυτοσπόρε αἰτίη ἀλκῆς.
Τετράδι δ' αὐξομένη πολυφεγγέα λαμπάδα τείνει.

Praeterea cum Heraclitus Heſiodum riſit, quod aliam diem φαύλην, aut, vt ipſe loquitur, μητρυιὰν putaret, aliam μητέρα, ſiue ἀγαθὴν, quod omnes dies aequales ſunt, demen-tia maxima eſſet cogitare velle, Ephemeridas ruſticorum, quarum ratio et natura, e Sole et Luna, κατὰ φύσιν eſt petita, euertere voluiſſe. Oſtendimus igitur aliud eſſe Ephemeridem, aliud doctrinam eam, quae Ἡμερῶν ab Heſiodo vocatur: de qua iam agemus. Dies ſunt vel Boni, vel Mali, vel Mediocres. Rurſus id quod ſunt dies, Boni vel Mali, vel Mediocres; partim ſuo, partim reſpectu operum ſunt quae aguntur. Quorum diuerſitatem commoditas vel incommoditas dierum ſequitur. Vtraque ratio conſiſtit, vel in natura: vt cum quaero rationem, cur Athenienſes diem συνοδικὸν ad contrahendas nuptias praeferant reliquis: cauſam reddo: quia naturaliter tum cum Sole Luna coit. Vel ex religione: vt cum quintum diem doceo vitandum. Cauſa eſt: quia tum circumerrant Erinnyes: ſeptimum approbo. Cauſa eſt: quia tum natus eſt Apollo. Vel ex ratione numerorum et vi occulta: vt cum quartam laudo, ob vim quaternarii magni illius δημιουργοῦ Πυθαγορικοῦ. quae praecipue in his ſpectatur, et qua mituntur reliqua. Dubium autem non eſt, quin alii quoque rerum earumdem Scriptores, praecipue autem qui Γεωπονικὰ dederunt, aut in iis aliquid praeſtiterunt, hac quoque in re Heſiodum ſequuti ſint. Quo procul dubio Chriſtianorum hominum cenſuram meruerunt, qui ſuperſtitiones illas tamquam ἀπίσους et τῆς Ἑλληνικῆς θρησκείας ἐκ ἀναξίας ex animis ſuorum euellere conati ſunt. Nec alio ſpectare certum eſt, eam, quam Photius de Vindanii Anatolii Beryti,

et

et aliorum quorumdam ſcriptis reliquit. ἔχει δ' ὅμως καὶ ἔνια τῶτο τὸ βιβλίον τερατώδη καὶ ἄπιστα, καὶ τῆς Ἑλληνικῆς πλάνης ὑπόπλεα· ἃ δεῖ τὸν εὐσεβῆ γηπόνον ἐκτρεπόμενον, τῶν λοιπῶν συλλέγειν τὰ χρήσιμα. καὶ οἱ ἄλλοι δὲ, τῶν τὰς γεωργικὰς πραγματείας συγγραψαμένων, σχεδόν τι τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν, ὅσα ἐμὲ εἰδέναι, ἐπιφαίνονται· ἐκ ἐπὶ πολλοῖς δὲ διαφωνοῦσιν, ἐν οἷς δὲ διαπεφωνήκασι, ἡ τῶ Λέοντος τῶν ἄλλων προκρίνεται πεῖρα. Ex his tota Nicomachi Geraſeni conſtabat Theologia: quod opus recte vir cordatus διανοίας ἐ καθαρευούσης βλάβης ἀναπλάσματα vocauit. Reliquae rationes ſunt παρατηρήσεως, et pro cauſa habent experientiam. Generalior diuiſio talis eſſet. Dies ſunt vel ἐργάσιμοι, vel ἱεροὶ, vel ἀποφράδες. Ἐργάσιμοι ſunt, qui et ἀνύσιμοι et ἀνήσιμοι dicuntur: ἱεροὶ quos θεῶν Ἡμέρας vocat Lucianus, quibus opponuntur ἀποφράδες. Ex illis cum maxime τὰς ἐργασίμας conſideret Heſiodus, nos cum Heraclito τὴν ἀποφράδα τῇ ἐργασίμῳ opponimus, non τῇ ἱερᾷ, in huius quidem operis conſideratione. Nam de eo ita notat Plutarchus, Περὶ δ' ἡμερῶν ἀποφράδων, εἴτε χρὴ τιθεσθαί τινας, εἴτε μὴ, εἰ ὀρθῶς Ἡράκλειτος ἐπέπληξεν Ἡσιόδῳ, τὰς μὲν ἀγαθὰς ποιουμένῳ, τὰς δὲ φαύλας, ὡς ἀγνοοῦντι φύσιν ἡμέρας ἁπάσης μίαν οὖσαν, ἑτέρωθι διηπόρηται. Politianum quantum fugerit ratio, qui tres Iouis dies ſtatuit, ex loco Heſiodi male intellecto, in Notis oſtendimus. Iam ad inſtitutum noſtrum pergamus, latiuſque quam Agriculturam patere hanc partem oſtendamus: quod vt fiat, iterum totum Ἔργων καὶ Ἡμερῶν librum diuidamus, hoc pacto. Circa duo operis totius ratio verſatur. Primo enim aliquid agendum, quid, et quando, docet. Secundo, dies aptos et ineptos, vel mediocres, cum cauſis ſuis oſtendit. Illud quod agendum eſt, Agricultura eſt: quae non eſt praecipua, quia habet aequalem: neque ſola, quia adiunctam habet alteram. Ea eſt Nauigatio. Sicut igitur doctrina τῶν Ἔργων latius patet, quam illarum altera, quia de vtraque agit: ita τῶν Ἡμερῶν, quia vtrique dies aſſignat. Ac de Agricultura vbi agat notiſſimum eſt: ſicut ibi:

Ἢ μὲν ὅτις πείσειν, ἡ δ' εὔφρονα καρπὸν ἀμᾶσθαι. et
Σπέρματος ἄρξασθαι· φυτὰ δ' ἐνθρέψασθαι ἀρίστη, et aliis.

De altera:

— — ὑλοτόμον τε ταμεῖν θαλαμηΐα δοῦρα,
Νηΐά τε ξύλα πολλὰ, τά τ' ἄρμενα νηυσὶ πέλονται,
Τετράδι δ' ἄρχεσθαι νῆας πήγνυσθαι ἀρίστας.

Oſtendimus vtramque partem hic eſſe ſicut in altera. Nunc etiam totum. Oeconomia duplex eſt, vt diximus, vel conquirendi:

quirendi: ad quam ſpectat vtraque pars de qua egimus, Agricultura et Nauigatio. vel conſeruandi, quae proprie Oeconomica dicitur, quam continuo in primo Ἡμερῶν habes·

Ἤματα δ' ἐκ Διόθεν πεφυλαγμένος εὖ κατὰ μοῖραν
Πεφραδέμεν δμῳῆσσι, τριηκάδα μηνὸς ἀρίστην
Ἔργα τ' ἐποπτεύειν, ἠδ' ἀρμαλίην δατέασθαι.

Ἀρμαλίην δατέασθαι munus erat in magnis familiis τῷ οἰκονόμῳ quae ſecunda perſona erat μετ' αὐτὸν, id eſt, poſt dominum; Lucianus ἐν τῷ Περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων. ὁ μὲν γὰρ μισθὸς αὐτὸς, κατὰ δύο ὀβολοὺς καὶ τέτταρας, καὶ βαρὺς αἰτῶν σὺ καὶ ὀχληρὸς δοκεῖς· ἵνα δ' ἐν λάβῃς, κολακευτέος μὲν αὐτὸς, καὶ ἱκετευτέος. θεραπευτέος δὲ καὶ οἰκονόμος. ἔστος μὲν καὶ ἄλλος θεραπείας τρόπος. Ii πενέσας ſuos vt plurimum habebant, quorum erat ſingula πένεσθαι. Qua voce Poëta eadem ratione infra de tota Oeconomia vtitur.

Ὀγδοάτη τ' ἐνάτη τε δύω γέ μεν ἤματα μηνὸς.
Ἔξοχ' ἀεξομένοιο βροτήσια ἔργα πένεσθαι.

Vnde Theocritus Χάρισιν·

Πολλοὶ ἐν Ἀντιόχοιο δόμοις καὶ ἄνακτος Ἀλεύα
Ἀρμαλίην ἐμμηνον ἐμετρήσαντο πενέσαι.

Rurſus alio argumento vtamur. Cum ἐργασία ſit duplex reſpectu duorum, quae familiam conſtituunt, et ex conſequenti Oeconomicis legibus vtuntur: vt vnum ex multis ſumamus, Agricultura virorum, Lanificium mulierum; vtriuſque meminit. Nam vti non omni die prius fieri poſſe exiſtimat, ita neque poſterius. Diem autem vnum altero, tam huic quam illi, magis conducere. Sic:

Ἡ δὲ δυωδεκάτη τῆς ἐνδεκάτης μέγ' ἀμείνων.
Τῇ γάρ τοι νεῖ νήματ' ἀερσιπότητος ἀράχνης,
Ἤματος ἐκ πλείω. ὅτε τ' ἴδρις σωρὸν ἀμᾶται,
Τῇδ' ἰσὸν σήσαιτο γυνὴ, προβάλοιτό τε ἔργον.

Mulieris nentis idem ſcopus eſt qui viri arantis, ὁ πλοῦτος: vtrumque ἔργον eſt, ſicut et nauigatio. Rurſus alio argumento vtemur. Ὑλοτομία duplicem vſum habet qui extra Agriculturam ſe extendit. Alter eſt πρὸς θάλαμον: alter πρὸς νῆα. Vtrumque conſiderat bonus Oeconomus. Thalamum ſtruebat paterfamilias, cum vxorem duceret: vnde Homerus θάλαμον νέον dixit: ad quam rem τῇ ὑλοτομίᾳ erat opus. Nauem, cum mercaturam inſtitueret. Vtriuſque tempus commodiſſimum hic traditur:

— — Ὑλοτόμοντε ταμεῖν θαλαμηΐα δοῦρα,
Νηΐά τε ξύλα πολλὰ, τά τ' ἄρμενα νηυσὶ πέλονται.

Possunt et alia eiusmodi adferri: quod faceremus fortasse, nisi alio festinaremus.

CAPVT XXI.

Ex his omnibus iam satis superque apparet, quomodo vox Ἔργων in Poetae inscriptione sumenda sit. Cum enim ad speciem ea refertur; vel κατά τι ἐξαίρετον, vt loquuntur Magistri, sumatur necesse est: vel κατὰ γλῶσσαν, aut saltem κατὰ διάλεκτον. Quod si κατά τι ἐξαίρετον sumitur, peccauit translatione inepta, ἀπὸ γένους ἐπ' εἶδος: quae et inepta esset, quia in inscriptionibus simpliciter loquendum est, est inanis, quia falsa: angustior enim contento esset. Quod si κατὰ γλῶσσαν, aut διάλεκτον, rursus peccauit, cum partim τῶν κυρίων, quibus opponitur ἡ γλῶσσα, partim τῶν κοινῶν, quibus opponitur ἡ διάλεκτος, ibi maxima habenda est ratio, vbi ea tradimus, quae ab omnibus intelligi volumus. quod in inscriptionibus maxime obseruandum est. Qui vocem ἔργον ἀπὸ τῆς ἔρας deducunt, κατὰ διάλεκτον eam sumunt, quae multum ab Hesiodi abhorret: plerique κατ' ἐξοχήν, inter quos est Eustathius. Vtro modo sumatur, a Poetarum ratione non abhorret. Sicut in illo Poetae, ἄγρην δ' ἴομεν καὶ ἔργ' ἀνθρώπων. Ouidius κατὰ διάλεκτον, *facta* vertit. *Non hominum video, non ego facta boum.* Porro cum simpliciter vocem ἔργων ad omnia transferant Veteres, quid opus est nodum in scirpo quaerere? Est igitur ἔργον, τὸ ἔργον τὸ οἰκονομικὸν, τὸ πρὸς τὸν βίον συμφέρον. Ita inscriptionem horum librorum manifeste interpretatur Max. Tyrius, Sermone εἴ ἐσι καθ' Ὅμηρον αἵρεσις, vbi diligenter de Hesiodi libris agit, tandemque, χωρὶς δὲ, inquit, αὐτῷ πεποίηνται οἱ θεῖοι λόγοι, ἅμα τοῖς λόγοις, Θεογονία χωρὶς δ' αὖ ὠφελεῖ τὰ εἰς τὸν βίον ἔργα τε ἃ δρᾶσέον, καὶ ἡμέραν ἐν αἷς δρασέον, vt supra ostendimus. Non potuit paucioribus verbis melius omnia ea approbare de quibus supra disputauimus, simulque ea confirmare, de quibus hic agimus. Cum autem nusquam improprie in his libris vox Ἔργων sumatur, quae dementia esset, ibi improprie eam sumere, vbi tantum propria esse debet? Sic, Ἐργάζευ Πέρση δῖον γένος. et, Σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔσω μέτρια κοσμεῖν. et, Ἐξ ἔργων δ' ἄνδρες πολύμηλοί τ' ἀφνειοί τε. et, Καί τ' ἐργαζόμενος πολὺ φίλτερος ἀθανάτοισι Ἔσσεαι, ἠδὲ βροτοῖς. et, Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δέ τ' ὄνειδος. et, Εἰδένεν ἐργάζῃ, τάχα σε ζηλώσει ἀεργός. et, Ἐργάζευ νήπιε Πέρση Ἔργα τά τ' ἀνθρώποισι θεοὶ διετεκμήραντο. et alibi. Praeterea sicut ἔργα βοῶν, ita

ἔργα

ἔργα νηῶν dicunt Poetae: et ſicut γῆν ἐργάζεσθαι, ita πόντον ἐργάζεσθαι. Elegans exemplum eſt in Theogonia, vbi γλαυκὴν ἐργάζεσθαι dixit de mari. Καὶ τοῖς οἱ γλαυκὴν δυσπέμφελον ἐργάζονται. Ita vt hinc appareant ſomnia Grammaticorum, qui ſubtilius haec inquirunt: et quibus vnus finis eſt oſtentatio eruditionis per fas et nefas. Vt concludamus: non aliter vocem Ἔργων in Heſiodi libris ſumi certum eſt, quam a Philoſopho ſumitur Rhetoricorum ſecundo in his verbis: Διὸ τὰς ἐλευθερίους καὶ ἀνδρείους τιμῶσι, καὶ τὰς δικαίους· τοιούτους δ' ὑπολαμβάνουσι τοὺς μὴ ἀφ' ἑτέρων ζῶντας, τοιοῦτοι δ' οἱ ἀπὸ τῶν ἐργάζεσθαι, καὶ τούτων οἱ ἀπὸ γεωργίας, καὶ τῶν ἄλλων οἱ αὐτουργοὶ μάλιστα. Ex quibus verbis, vt infra alibi oſtendimus, perfecta huius libri reddi poteſt ratio. Cum enim τοὺς ἐργαζομένους, et τοὺς αὐτουργοὺς Veteres maxime iuſtos putarent, apparet non modo quomodo ſumenda ſit vox illa, ſed et cur de iuſtitia agat. Sic et apud Homerum Odyſſ. Ξ. vbi hanc Oeconomiam tangit:

Τοῖος ἔα ἐν πολέμῳ, ἔργον δέ μοι ἐκ φίλον ἦεν,
Οὐδ' οἰκωφελίη, ἥτε τρέφει ἀγλαὰ τέκνα.

Atque haec hactenus.

FINIS.

DANIELIS HEINSII

HYMNVS

IN HESIODI PANDORAM.

Ex quo, quae Hesiodi Pandora sit, intelligitur.

Ἀθανάτων βασίλειαν ἀείδομεν ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν
Νόσφιν ἀεὶ κρατέουσαν· ἐπεὶ κατ' ἀπείρονα γαῖαν
Πλαζόμενοι λιπόμεσθα θεῶν, ἀεσίφρονι θυμῷ·
Ἀρξάμενοι, ὡς πρῶτα Φερέσβια δῶρα παλύψας
Ἰαπετιονίδαο χολωσάμενος διὰ βελὰς
Ζεὺς κρατερὸς γλυκόπικρον ἐπήγαγε πῆμα βροτοῖσι.
Ἴλαθι πασιμέλουσα, πάνολβιε, πότνα θεάων.
Εὐφροσύνης δώτειρα, καὶ εὐάντησον ἰόντι.
Ὡς πότε γῆ τετάνυσο, καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν
Ἀμφιταλαντεύεσαν ἁλισκόμενος περὶ γαίαν
Τείρεσιν ἐσεφάνωτο, καὶ ἠελίῳ γλυκὺ φέγγος
Αὐτοκασιγνήτης ἐσέψατο κύκλα σελήνης,
Ἤδη χθὼν λιπαροῖσι καλυψαμένη Διὸς ὄμβροις
Ἀνθρώπων τέκε φῦλα, καὶ εὐρυπόρε διὰ κόλπε
Ἔθνεα βοτρυδὸν χρυσέων ἀνετέλλετο λαῶν.
Χρυσέων μὲν πρωτίστα καὶ ἀργυρέων γένος ἀνδρῶν
Μήτηρ τίκτετο γαῖα, θεοῖς πάντεσσι μεμηλὸς,
Ἐκτὸς ἀλιτροσύνης λυσσώδεος, ἐκτὸς ἀνάγκης,
Τοῖσι βίον πόρε δένδρα, καὶ ἡ πρότερον τέκε μήτης,
Πήχεας ἀμπετάσασα, φίλα μαιώσατο τέκνα,
Πάντα χαρισαμένη. δεινὴ δ' ἀπέκειτο θάλασσα,
Οὐδὲ βιον μερόπεσσιν ἀποπροθεν ἅρματα πόντε,
Νῆες ἀγίνεσκον, Βορέω πνείοντος ἀπειλὴν
Λαίφεσι πεπταμένοισιν ἀνὰ μέγα κῦμα θέεσαι.
Τοὶ δὲ θεοὶ μερόπεσσι μεμιγμένοι εἰδαρ ἔδεσι,
Πάντοθεν εὐρύοπα νέφεα ἀνερωφῶντο κατ' αἶαν.
Ζεὺς δ' ὅτε δὴ χείρεσσι καὶ εὐρέϊ καρτὶ πεποιθὼς
Ὃν γενέτην κρατερῇσιν ἀλυκτοπέδῃσι πελάσσας
Οὐρανόθεν βιάεντα κατήγαγεν, ἐκ δὲ διώξας

Ἰαπετὸν

Ἰαπετὸν δολόεντα, νέης ἐπεβήσατο τιμῆς,
Δητότε χάλκειον γένος, ὄβριμον, ἐκτὸ ἀνεκτὸν,
Ἀθανάτοισι θεοῖσιν ἀπαχθόμενον, τέκε γαῖα·
Ἀρεϊ πεφρικὸς, καὶ ἀναιδείῃσι νόοιο
Ἔργα θεσμὰ θεῶν τελέσαν κενεφρονος ὁρμῆς.
Τὰς δὲ ῥέα λειπεσκον ὅσοι ναετῆρες ὀλύμπου
Ἀνδράσιν ὠκυμόροισι πάλαι μέγνυντο κατ' αἶαν·
Οἱ δὲ μὲν οἰώθησαν ἀκινήτοισι δὲ μόχθοις
Καὶ θανάτων ςυγερῇσιν ἐδηλώθησαν ἀνάγκης.
Δῶρα δὲ πάντα θεῶν μίνυθον. Ζεὺς δ' ἄφθιτα εἰδὼς
Κρύψατο πῦρ, πενίης ἄκος ἄμμορον, ἔρμα βίοιο,
Σύμφορον εὐπορίης. Τὸ μὲν αὐτίκα μέρμερος υἱὸς
Ἰαπετὸς, κοίλοισιν ἐνὶ νάρθηξι καλύψας,
Ζῆνα λαθὼν κλέπτεσκε, θεῶν πρόμον ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν·
Οὐδ' ὅπιν ἀθανάτων πεφυλαγμένος, ἐδ' ὅγε μῆνιν
Εὐρυβίης Κρονίωνος ἐνὶ ςήθεσσιν ἀλύξας,
Νήπιος. ἡ μάλα μέλλεν ἀτειρέα νηλέα θεσμὸν
Λειπέμεν ἀνθρώποισι, καὶ αὐτὸς πήματι κυρσαι.
Ἀλλ' ὅτε δὴ γνώσκε κατὰ φρένας ἔνδον εἴσας
Ζεὺς ἀπαφισκόμενος, καὶ ἀμερσάμενος φλεγὸς αὐγῆς,
Δεινὰ παθὼν κεχόλωτο, καὶ ὀσσόμενος κατὰ θυμὸν
Ἀργαλέας ὀδύνας (αἵ τ' ὤφελον ἐδ' ἐγένοντο
Ἀμφί τε γῆν πουλύσι, καὶ ἁλμυρὰ νῶτα θαλάσσης)
Παρθένον αἰδοίην διερῆς ἐπλάσσατο γαίης,
Παρθένον αἰολομερφον, ἄτερ φιλότητος ἀνάγκης,
Παρθένον, ἣ χθὼν πᾶσα καὶ ὑδατόεντες ἔναυλοι,
Ὅσσά τε γῆ κοίλῃσιν ὑπὸ ῥίζῃσι κέκευθε,
Τῆτ' ἐπιτέτραπται φυτὰ μυρία, καὶ μέγας ὄλβος.
Ἔνθα σε τὸ πρῶτον πυρσεις Ἥφαιςος ἔτευξε,
Πᾶν δ' ἐπιβέβλησαι ὅσσων μερόπεσσιν ἄνακτι·
Πάντα θεῶν λάχες ὄλβον, ἰὴ γεγαυῖα περ αὐτή.
Χαῖρέ μοι αὖθις ἄνασσα, πολυλλιτε μῆτερ ἐάων,
Μῆτερ ἀπημονίης. τίνα σοι τίνα μῦθον ἀνάψω;
Πῶς δέ σε κικλήσκων, σέθεν ἱλέω ἀντιβολήσω;
Χαῖρε θεῶν πρείσσα, θεῶν θεὸς αὐτὴ ἔσσα,
Δημήτηρ μὲν ἔσσα, καὶ εὐρύοπες Ἀθήνη.
Ἐν χθονὶ Δημήτηρ, καὶ ἐνὶ πτολεμοισιν Ἀθήνη.
Ἐν δὲ πόθοις Κυθέρεια καὶ Ἵμερος. ἡ μάλα κεῖνος
Ὄλβιος, ᾧ τύνη λευκωλένος εἴνεκα κούρης
Ἥπιος ἦσθα θεὸς, καὶ ἐπέβλεπες ὄμμασι λευκῷ,
Ἐκ δ' ἔβαλες πενίην θυμοφθόρον. ἐσθλά τε πολλὰ,
Χρύσεά θ' ἱμερόεντος ἐπήγαγες ἕδνα γάμοιο,
Ἐν δ' ἔρον, ἐν δ' ἐάρας τε, καὶ ἠδέα Κύπριδος ἔργα.
Τῶν ἅμα γὰρ πάντων πάλαι ἔμμορε, φέρτι κεῖνε

Ὁππότε δὴ τὸ πρῶτον ἐνὶ μερόπεσσι φάνησθα
Ζηνὶ χαρισσομένη πρώτην δέ σε φαντὶ γυναῖκα·
Τῶνδε γὰρ ἀντιτέτυξο, καὶ ἀγλαὸν ἔλαχες εἶδος
Παρθενικῆς, ὥνασσα, χάριν ςίλβουσα καὶ αἰδώ.
Τῷ καὶ ἐγώ τοι πρῶτος, ἔτι χνόον ἄβρὸν ἀέξων,
Ἥβης χρύσεον ἄνθος, ἔτι νέος, ἠδὲ βολαίων
Νῆις ἐὼν πάντη τῶν Κύπριδος, ἠδὲ πόθοιο,
Εὐεπίης σπένδω μαλακοῦ γάνος. ἴλαθι πότνα,
Ἴλαθι. δὸς δ' ἡμῖν γλυκερῆς ἐπιβήμεναι εὐνῆς.
Χαῖρε πάλιν τρίλλισε, θεῶν ἐπιειμένη ἀλκήν,
Ἀλκὴν μὲν πάντων τε θεῶν, πασῶν τε θεαινῶν,
Εἰρήνης ὀχετηγέ, καὶ ἰθύντειρα κυδοιμῷ,
Ἐλπίδος ἠγήτειρα τίς ἄν σοι καρτὶ μάχοιτο,
Ἢ πολυωνυμίῃσι θεῶν οἳ ὄλυμπον ἔχουσι.
Δήμητερ μεγάλ χαῖρε, καὶ Ἀμφιτρίτη ἄνασσα,
Ἐν χθονὶ Δημήτηρ, Ἀμφιτρίτη κατὰ πόντον.
Τῷ καὶ ὅσοι σπεύδουσιν ἀρόμμενοι ἠδὲ φυτεύειν,
Ὅσσοι ἐπασσυτέρῃσι πέδον κρώσσουσι μακέλλῃς,
Ὅσσοι ἀμησάμενοι πολυγηθέα καρπὸν ἀρούρης,
Ἐκτελέα, βρίθοντα, περισφίγγουσιν ἀμάλλαις,
Σὸν πρῶτόν τε μέσον τε καὶ ὑςάτιον περὶ βωμὸν
Αἰὲν ἑλίσσονται, καὶ ἑλισσόμενοι ποτὶ δῶμα,
Παμπληθές τι φέρουσι καὶ ἐς φατνὴν. Ἴλαθι πότνα,
Ἴλαθι. μὴ δή τοί τις ἐμοὶ φίλος ἢ ἀπὸ θυμῆς.
Νόσφι σέθεν γάρ, ἄνασσα, μάτην φυτοεργὸς ἀλωεὺς
Τετράγυον κατὰ νειὸν, ὁμῶς δῆλός τε καὶ αὐτός,
Ὤλκα πέρι μογέοντε, κατατρίβουσιν ἄροτρον.
Χαῖρε πάλιν κρείουσα θεῶν, κρείουσα θεαινῶν.
Ἐξέτι γὰρ κείνε, ὁπότε Νέμεσίς τε καὶ Αἰδὼς,
Αἰδώς τε Νέμεσίς τε, θεῶν ἀριδείκετα τέκνα,
Ὑςάτῳ ἀθανάτων λιπέτην χθόνα καὶ μένος ἀνδρῶν
Νόσφι σαοφροσύνης, παρά τοι τέλος ἐςὶν ἁπάντων.
Χαῖρε πάλιν κρείουσα θεῶν, τραφερῆς τε καὶ ὑγρῆς,
Ὑγρῆς καὶ τραφερῆς· τῷ καὶ παλάμῃσιν ἐείρεις,
Τῇ μὲν Ἀμαλθείης κέρας ἀγλαὸν, ἄφαρ ἀρούρης,
Εὐφορίης μέγα σῆμα, περὶ ϛαχύεσσι βεβριθὸς,
Ἀμφότερον ϛαχύεσσι καὶ ἄνθεσιν. ὅσσά τε γαῖα
Εἰαρινὲ Ζεφύροιο χέει μεθυόντος ἐέρσῃ,
Πηδάλιον δ' ἑτέρῃφι· τόθεν σέθεν ἄμφι, θεαίνη,
Δειναὶ παλαιγενέων ἐψεύσατο βιβλία φωτῶν.
Ἦ γὰρ ἀναυτορίην τε μόνην κοσμοιο καὶ ἀρχὴν
Σημανέειν ἠγῆντο· σὺ δ' εἰναλίη θεὸς ἦσθα,
Εἰναλίη θεὸς ἦσθα, Τύχην δέ σε φαντὶ καλεῖσθαι
Νηρέος ἐν βένθεσσι, καὶ Ὠκεανοῖο γέροντος.

Πάντη δὲ σπέρχεσα κατ' ἄσατον οἶδμα θαλάσσης
Ἰσίατ' ἐκπεταίσασα, περιπλομένοισιν ἐοικας.
Νυτιλίη σοι πάμπαν ἐπευαδεν· ὅς δε, πόροιο
Νῆα θοὴν ἐπὶ πόντον ἐλαύνεται ἄμφι καὶ ὄλβᾳ,
Σοὶ ἀνὰ χεῖρα τίταινε· Σὺ δὲ μεδέεσα κατέσης,
Ἐμπορίης πρύτοιο, καὶ εὐφορίης κατὰ γαῖαν.
Χαῖρέ μοι Ἀνταίη μεγαλώνυμε, μῆτερ ἀνάγκης,
Ἠδὲ Διὸς μεγάλοιο· σὺ γὰρ Τιτῆσι μέτεσκες
Παντὸς ἔτι κρατέουσι, παρὰ προτέροισι θεοῖσι,
Ῥείη πλειστοδότειρα. μόνη δ' Ἀΐδαο θεάων
Ὧν πάρος ἔλλαχες αἶσαν, ἔτ' ἔμπεδα ταῦτα φυλάσσεις.
Μενογενὴς Ἑκάτη, δεινὴ κλωςῆρος ἄνασσα,
Γαίης κοιρανέουσα, καὶ ἰθύνουσα θαλασσαν.
Χαῖρε Διὸς δέσποινα, Ποσειδάωνος ἑταίρη.
Χαῖρε πάλιν κρείουσα θεῶν, κρείουσα θεαινῶν,
Ἄρτεμις θηρήτειρα καὶ Εὐνομίη, καὶ Ἀπόλλων,
Ἄρτεμις ἐν βήσσῃσι, καὶ ἐν νήσοισιν Ἀπόλλων,
Εὐνομίη δ' ἀγορῇσι. Σὺ δὲ γονόεντας ὀϊςὺς
Ἢ λύκε ἢ χλαίνᾳ κατεναντίον ἐς σκοπὸν ἕλκεις·
Οὔτε παρέσφηλές γε, καὶ εἰ μάλα τηλόθεν ἔςη
Ἰθὺ τιτυσκόμενος. τύχε δ' ἢ μάλα κοίριον αὐτῆς
Ὃς μεγάλη βληθεῖσα, καὶ ἀσπαίρεσα ποδοῖϊν
Ὑςάτιον θανάτοιο μέλος κρυόεντος ἀείδει.
Καί σέ τις ἡγεμόνην γλυκερῆς αἰτεύμενος ἄγρης
Καὶν ἑλάφῳ περίπιπτε, καὶ ἐν νιφάδεσσι λαγωὸν
Ὦρσεν ὑπ' ἐκ κοιτέων, γλυκερὸν σκυλάκεσσιν ἀγῶνα.
Τοῖς δὲ μέγ' εὐφρήνεν κραδίην, μάλα δ' ἀμφὶ πονεῦσιν,
Ἰχνιον ἔνθα καὶ ἔνθα διωκόμεναι. περὶ δ' εὐνὴν
Πολλὰ περισκαίρεσιν, ἀεὶ δ' ἐλελίσσεται ἠρὴ,
Ἄγγελος εὐφροσύνης θελξίφρονος, εἴκελος αὐδῇ,
Μείλιον ἀγρώσσεσι, μέγα σπεύδεσιν ἄγαλμα.
Χαῖρέ μοι αὖθις ἄνασσα θεῶν πέρι μῆτιν ἔεσα,
Κηρὸς ἀλεξήτειρα, παρατρέψασα δὲ πότμον
Εὐσεβέων παίδεσσι· νόσον δ' ἀπὸ πάμπαν ἀλάλκεις.
Σοὶ δ' ἅμα γεινομένῃ νόσοι αἰόλαι ὀξύ τι πῆμα,
Ἴκελαι ὀρνίθεσσιν ἢ ὀρνυμένῃσι μελίσσῃς
Ἀνδρόμεον βίον ἄμφι διέδραμον, ἐδέ τις ἔσχεν
Ἀθανάτων σέο νόσφι, Διὸς βελῆσιν, ἀρήγειν,
Οὐδὲ παρωιτεῖσθαι ςυγερὴν μερόπεσσιν ἀνάγκην.
Οὐδὲ κασιγνήτας, τῆσίν σ' ὁμότιμον ἔθηκε
Ζεὺς Κρονίδης, Λαχέσίν τε καὶ Ἄτροπον· ἣν τε λέγεσι
Ἀνδράσιν ἐσσομένοισιν ἐπικλώθεσαν ἐφῆναι
Δαίμονα δυσφρονέοντα, καὶ ἠθάδα κῆρα μελαιναν.

Χαῖρε πάλιν, κρείσσα θεῶν, κρείσσα θεαινῶν,
Εὐνομίη τε Θέμις τε· σὺ γὰρ κρατέεσσα δικαζεῖ
Ἢ κυάμοις λευκοῖσι τὸν, ἢ ψηφοῖσι καθίζεις,
Ξείνοις ἰθύνοντα δίκας καὶ ἐπίφρονι λαῷ.
Κλήρων γὰρ μεδέεσσα, σὺ τὸν μέγαν ὄλβον ἀφαιρεῖς,
Τῷ δὲ πάλιν πόρες ἄλλον· ἐπεὶ βασιληΐδες ἀρχαὶ
Χρυσεῖ πλήθος περιέσσιον, ἔρκος ἀνάκτων,
Παίγματά σοι τελέθουσι. σὺ δὲ ζέφυρόν τε καὶ εὖχος
Τῷ μὲν ἀΐσσωσας, τῷ δ' αὖ πολὺ μεῖζον ἔθηκας.
Χαῖρε μέγα κρείσσα θεῶν, κρείσσα θεαινῶν,
Τρίτον μοι χαῖρε, καὶ ἱμερόεντας ἀοιδάς,
Μουσάων φίλα τέκνα, πανὴν ἀπὸ λιμὸν ἄωσα,
Ἣ θέμις ἐσσὶν, ἄνασσα, τύχης ἐπίβησον ἀρίστης.

DANIELIS HEINSII
IN HESIODVM
EPIGRAMMATA.

Δήμητερ τρίλλισε, σὲ μὲν πολυγηθέα καρπὸν
Ἀλδαίνειν σοφίης εἰκὸς, ἄ τε ςαχύων.
Τὸν μὲν παῖς Δίοιο καὶ ἀγχίνοος Πυκιμήδης,
Ἄσκρης ἐννεέτης, οἶδεν ἀμησάμενος·
Σεῦ γὰρ ὕπο τρεφθεὶς μεγαλώνυμε, χειρὶ δ' ἐχέτλην
Τῇ μὲν ἀερταίζων, τῇ δὲ μέγα δρέπανον,
Ἄρτον τ' ὀκταβλωμον, ἀεικέα λιμὸν ἀμύνειν,
Παντοίης κορυφὴν δρέψατ' ἀπ' ἰδμοσύνης.
Τῶν δέ σοι ἀγλαόκαρπα θαλύσια δῶκε κομίζειν,
Μελπόμενος γλυκερῆς ἔργα γεηπονίης.
Σωφροσύνην δ' ἐδίδαξε, καὶ ὡς πλέον ἥμισυ παντὸς,
Ἐκ Μουσέων σοφίης μέτρα διδασκόμενος.
Ἀλλὰ γέρον μάλα χαῖρε, πανόλβιε. σοὶ γὰρ ἔνεγκε
Πολλὴν καὶ πίνυτὴν γαῖα Φυτοσπορίην.

Ad eumdem.

Δαφνοφάγος, γλυκύμυθος, ἀνὴρ φίλος ἐρανίδῃσι,
Γῆς ἀρότας θεῖος δείκνυεν Ἡσίοδος,
Πιερίδων γείτων πολυώνυμος. ὦ πόποι, ὦ Ζεῦ,
Ἡ γλαφυρῶς ταύτης ὤγατο γεωπονίης.

Ad eumdem.

Πῆμα κακὸς γείτων, ὅσσον τ' ἀγαθὸς μόγ' ὄνειαρ,
Αἱ σελίδες θείκ Φαντό ποθ' Ἡσιοδε.
Ταῦτ' ἄρα φρασσάμενος, γλυκερῆς φίλος ἦλθα Μούσης,
Γειτονίης αὐτῶν ἔμμορε Πιερίδων.

Ad eumdem.

Ὦ μάκαρ, ὦ ξανθῆς Δημήτερος ἔργα κομίζων,
Βέλτις Εἰρήνης παῖ, γέρον Ἡσίοδε,
Δαίμοσιν οἷος ἔησθα, νέμων ἐνὶ βένθεσιν ὕλης
Ποίμνην ἠδ' ἀγέλην τῆς Ἑλικωνιάδος.
Ἔνθά σε βουκολέοντα θεῶν καλὰ τέκνα θεῶγτο,

Πηκτίδι σῇ Φίλην τερπόμενον κραδίην·
Ἢ τάχα πεμπάζοντα βόας, καὶ μηκάδας αἶγας,
Ἢ τάχα καὶ λεπτὰς πηγνύμενον δόναξ,
Ἔν τε ποης ῥαδινῆσι καὶ ἄνθεσιν εἰαρινοῖσιν,
Οἷα φιλεῖ λιγυρῶν σήθεα μηλονόμων.
Καί τοι σκήπτρον ἔδον Μουσέων βασιλῆα γενέσθαι,
Αὐτοφυὲς θεῖον σῆμα δαημοσύνης.
Χαῖρε πάτερ τοιῆδεσσι, καὶ ἵλαος ἄμμι γένοιο,
Αἰπόλε μὲν πρότερον, νῦν δ' ἄρ' ἀοιδοπόλε.

Ad eumdem.

Τὸν ψαγόρην ποτ' ἀοιδὸν ἀναζητοῦντος Ἄρηος,
Ἡ Φύσις ἀρχαῖον δείξατο Μαιονίδην.
Δεινὸς Ἄρης μέγ' ἔχαιρε, καὶ οἱ πτολέμους τε μάχας τε
Κέκλητο, καὶ δῖον μελπέμεν Αἰακίδην.
Τοῦδ' ἄρα γινομένοιο πύλαι κλύε πότνια Δηώ,
Βῆ δ' ἴμεν ὑψηλῆς ἄγκεα Πιερίης.
Ἔνθ' ἄρα οἱ κλυτότοξος ἐναντίος ἦλθεν Ἀπόλλων,
Ὦκα μάλ', Ἀσκραῖον δεῖξατο δ' Ἡσίοδον,
Ἡσίοδον φιλόμυθον, ὁἰζυρῇ ἐνὶ κώμῃ
Βοσκόμενον γλυκερῶν ἄγχ' Ἑλικωνιάδων.
Ὡς ὁ μὲν ἤδε μόθον Πηληιάδεω Ἀχιλῆος,
Καὶ προτέρων ὁρμὰς καὶ μένος ἡμιθέων.
Αὐτὰρ ὁ γῆς ἀρότους, καὶ ἀρηρότα τοῖσι μάλιστα
Ἐκ Διὸς ἐρανίης σήματα, τὰς τ' ἔριδας.
Ὡς ἐρίδων μεγάλων δισσῶν ἀνὰ γαῖαν ἐουσῶν,
Ὅς γ' ἐπιμωμήτην ἤνεεν, ὃς δ' ἀγαθήν.

Ad eumdem.

Χαῖρε θεῶν Ἀσκραῖε τοι ἐρανὸν εὐρὺν ἔχουσι
Μήδεα καὶ πλήθη καὶ γένος ἐξανύσας,
Μουσάων ὑποφῆτα παλαιγενές. ἦτοι ἔκευθες
Πολλὰ πάτερ θυμῷ δήνεα καὶ πραπίδας,
Τείρεα πάντα μαθὼν, ταπερ ἐρανὸς ἐσεφάνωται,
Καὶ Κρονίδω βυλὰς, καὶ φάος ἠελίκ,
Τήντε Σεληναίης λιπαρὴν φλόγα, μαῖαν ἀρούρης,
Ἀγλαὸν ἀρχαίης σῆμα φυτοσπορίης.
Ἀρκάδες ἱλήκοιτε, μόνος προσέλκυσε ἔσκε
Πάντα Σεληναίης γυὸς πόρον Ἡσίοδος.

ARGV-

ARGVMENTVM
IN
LIBROS HESIODI
QVI OPERA ET DIES INSCRIBVNTVR:

SICVT EOS ESSE INTELLIGENDOS IN INTRODVCTIONE DOCETVR, GRAECE CONSCRIPTVM OLIM A DANIELE HEINSIO, ET NVNC LATINE REDDITVM.

Facto a contentionum diuiſione initio, Poeta alteram quam eſſe reprehenſione dignam et vituperio oſtendit, reiicit: alteram vero vt rebus praeferat omnibus, fratrem ſuum Perſen monet. Quod altera in fori moleſtiis omne fere tempus ponit: altera autem, quae honeſta eſt et bona, ſolo labore cum iuſtitia, quae ad vitam requiruntur, ſibi comparat. Poſtquam enim mentis, vt Poeta loquitur, vaferrimae Prometheus, Ioui ignem, hoc eſt, vitae abundantiam (ſicut huc alludens ait alibi diuinus Plato) furtim ſurripuiſſet, Iupiter hominibus, quos induſtrios vocat ac ſolertes, hoc eſt, de comparandis facultatibus ſollicitis, malum magnum, Pandoram nempe, hoc eſt, Fortunam, quae omnia Deorum dona, id eſt, beneficia naturae, ſibi vindicare coepit, in medium

Ἐκ τῆς ταὶν ἐριδοιν διαιρέσεως ἀρξάμενος ὁ ποιητὴς τὴν ἐπιμωμητὴν, ἤτοι ἐπίψογον, ἀποδοκιμάζει. τὴν δὲ ἑτέραν περὶ παντὸς ποιεῖν τῷ ἰδίῳ ἀδελφῷ τῷ Πέρσῃ ὑποτίθεται. ὡς ἐκείνης μὲν περὶ φιλονεικείας καὶ τὰς τῶν ἀγορῶν διατριβὰς τὸν πλεῖστον χρόνον ἐχούσης, τῆς δὲ, τῆς καλῆς τε καὶ ἀγαθῆς, μόνῳ τῷ πόνῳ μετὰ δικαιοσύνης τῶν ἐπιτηδείων μεταποιουμένης. Ἐπεὶ γὰρ ὁ ἀγκυλομήτης Προμηθεὺς τῷ Διὶ τὸ πῦρ, τουτέστι τὴν τοῦ βίου εὐπορίαν, (ὡς φησί που πρὸς ταῦτα νεανιευόμενος ὁ θεῖος Πλάτων) κλέψας ἔλαθεν, ὁ Ζεὺς τοῖς ἀνθρώποις, τοῖς ἀλφηστικοῖς καὶ εὑρετικοῖς, ἤγαν τοῖς περὶ τὰ τοῦ βίου σπουδάζουσι, κακὸν μέγα, τὴν Πανδώραν, ἤτοι τὴν τύχην, τὴν πάντα τὰ τῶν θεῶν δῶρα τὰ φυσικὰ δηλαδὴ εὐεργετήματα, περιβεβλημένην, παρεσκευα-

σε, Καὶ ἔτω μὲν τὸν τοῦ βίου πόρον ἡ τύχη ἐπιτέτραπται, τῇ δὲ ἀνθρωπίνῃ προμηθείᾳ τε καὶ ἐπιμελείᾳ τοῦτων ἐφικέσθαι χαλεπὸν ἐγένετο. Τὸ πάλαι γὰρ, μήπω ῥαδιεργήσαντος τοῦ Προμηθέως, πάντα τὰ πρὸς τὸν βίον ἐπιτήδεια, εὐπόριστα λίαν καὶ παρὰ πόδας. Κρεῖνος γὰρ τοπρῶτον χρυσοῦν τι τῶν ἀνθρώπων γένος ἐμηχανήσατο, ᾧ τινι πάντα αὐτοματιζόμενα ἡ γῆ ἐδωρήσατο. Τοῦτο ἦν τὸ χρυσοῦν γένος, θανάτῳ τινὶ μαλακῷ τε καὶ ἡδυπαθεῖ περιπεσὸν, δαιμονίας λήξεώς τε καὶ ὀνομασίας ἔτυχε. Τούτῳ τῷ γένει ἀκολουθεῖ τὸ δεύτερον, τὸ ἀργυροῦν τοῦ χρυσοῦ χεῖρον μὲν τὰ πάντα ὄν, καθαρὸν δὲ μᾶλλον τῶν ὕστερον γενομένων. Ὁ Ζεὺς οὖν, ἦγεν ἡ εἱμαρμένη, καὶ τοῦτο τὸ γένος κρύπτει· καὶ ἔτω μὲν τοῦ βίου ἀπελαχθὲν, τῆς τῶν ὑποχθονίων θνητῶν μακάρων λήξεως ἐπήβολον ἐποιήσατο. Περὶ μὲν οὖν τοῦ τρίτου γένους τοῦ χαλκοῦ τἀντεῦθεν διαλαμβάνει, δεινόν τε φησὶ καὶ ἐμβριμὲς οἵτινες οἱ ἄνθρωποι ἀλληλοκτονίᾳ τε καὶ ἀφροσύνῃ ἄλλήλων ἔπεσον, νεωνύμως, ἦγεν λήξεως μὲν ἀδεμιᾶς τυχόντες, παντελεθρίας δὲ εἰς ᾅδου καταβαίνοντες. Τῷ τρίτῳ τούτῳ τὸ τῶν ἡρώων ἕπεται, τῶν ἀμφὶ τὸν Ἐτεοκλέα καὶ τὸν Πολυνείκην μάλιστα, τῶν δηλαδὴ τόν τε πρῶτον πόλεμον καὶ ἀρχαιότατον Θηβαϊκὸν λεγόμενον, καὶ τῶν ἀμφὶ Ἀγαμέμνονα καὶ Μενέλαον, τῶν

produxit. Ita tota vitae comparandae ratio, Fortunae est commissa: prudentiae autem hominum ac curae ea sibi comparare coepit esse difficillimum. Olim ergo, ante vafrum hoc Promethei factum, omnia quae ad viuendum erant necessaria, facillime comparabantur, et ad manus erant. Saturnus enim primo omnium, genus quoddam aureum fabricabat hominum. Cui sua sponte omnia suppeditabat terra. Hoc genus, leni ac iucunda morte cum hac vita defungeretur, vitam daemonum et nomen post obitum consequebatur. Hoc autem, alterum est secutum, quod argenteum dixerunt: quod vt aureo in omnibus deterius, ita purius fuit quam sequentia. Iupiter ergo, hoc est, Fatum, etiam hoc genus aufert: quod defunctum, vitam eorum duxit, quos Beatos Subterrestres vocat. Ita ad tertium, aereum nimirum transit, quod scelestum esse et impetuosum docet. Qui quidem homines caede mutua et imprudentia cecidere: ceterum nec nomen, nec vt alii certam viuendi post obitum consecuti sunt rationem, vt qui funditus extincti ad inferos descenderent. Hoc tertium iam genus, Heroes sequuntur (ita tum Eteoclem ac Polynicen, reliquosque qui primum et antiquissimum, Thebanum bellum, tum Agamemnonem et Menelaum, reliquos-

Aequeque qui Troianum constituerunt, vocat) quos Homerus describit. Quorum alii morte sublati, penitus interierunt: alii eorum etiam nunc Beatorum insulas colunt. Hinc ferreum, eiusque iniustitiam describere pergit: maxime autem tangit iudices, quorum brevi ac venusta fabella, corruptelas taxat. Reliqua pars libri, iustitiae ac iniustitiae praemia ob oculos ponit: tum et monita quaedam sapientissima Persae proponit. Maxima ex parte autem ratio scribendi, quae praecepta continet, parum inter se cohaeret: ita vt soluta quasi et nihil minus quam adstricta sit oratio. Quae subinde quoque antiquitatem spirat, et non semel idem repetit: prorsusque a scribendi ratione, qua recentiores sunt vsi, qui nudas orationi sententias intexunt, abhorret. Non raro et digreditur: vt videlicet taedium fratris, quod ex admonitionibus haurire ac praeceptis poterat, diluceret. Posthaec ad Oeconomicam transit, cuius rationem initio ab agricultura facto, praescribit. Tota autem haec doctrina, in describendo tempore ad arandum idoneo, tum delineando messis et vindemiae, et serendi ligni tempore versatur. Praeter haec, tum eorum quae recte ac ordine geruntur successum et exitum, tum eorum quae negli-

τε ἄλλων ὧν ἡ ποίησις μέμνηται, τὸν Τρωϊκὸν συγκροτησαμένων· ὧν οἱ μὲν τῷ θανάτῳ ὑποπεπτωκότες πάσῃ συδεὶ ἀπώλοντο· οἱ δέ τινες αὐτῶν ἔτι νῦν τὰς μακάρων νήσους οἰκοῦσι. Ἐκ τούτου τὸ σιδηροῦν, καὶ τὰς αὐτοῦ ἀνομίας διελθεῖν ἐπιβάλλεται, τά τε τῶν δικαζόντων μάλιστα, ὧν αἶνος τις βραχεῖ τε καὶ χαρίεντι τῆς δωροδοκίας ἅπτεται. Τὸ λειπόμενον δὲ τῆς λέξεως τά τε τῆς ἀδικίας τε καὶ δικαιοσύνης ἐπίχειρα ὑποτυπῶν διατρίβεται, καὶ παραινέσεις τινὰς τῶν σοφῶν τῷ Πέρσῃ ὑποβάλλει. Τὸ πλεῖστον δὲ τῶν ὑποθηκῶν τῶν ἐντεῦθεν κειμένων ὁ χαρακτὴρ ἀφορισμικός ἐστι καὶ ἀπόλυτος αὐτῷ· καὶ ἀσυνδέτους εἰς ἐκεῖνον ὁ λόγος. ἔστι δ' ὅτε καὶ ἀρχαιολογικῇ τινι παραλογίᾳ κεχρημένος, ἐδέ τι κατὰ γυμνὴν τῆς τῶν νεωτέρων γνωμολογίας παρενθήκην ὑποφαίνει. Κέχρηται δὲ καὶ παρεκβάσει εἰς ὀλίγα, τὴν ἀδελφὴν ἀπὸ τῶν περὶ τὰς ὑποθήκας καὶ παραινέσεις τούτους κόπον ἀναλαμβάνουσαν καὶ ἀνακτωμένους. Μετὰ ταῦτα εἰσβάλλει τὴν οἰκονομικὴν διδασκαλίαν, ἀπὸ τῆς γεωργίας εὐθὺς ἀρξάμενος. Ἔχει δὲ πᾶσα ἡ διδασκαλία αὐτὴ περὶ καιρίους προσφόρους ἀρότρωσεως καὶ ἀμήτου, περὶ τρυγητοῦ καὶ ξυλοτομίαν, περὶ τὰς ἀποβάσεις τῶν γε ὀρθῶς καὶ κατὰ καιρὸν πραττομένων, καὶ τῶν παραλελειμμένων τὰς ζημίας, καὶ ὅσα τοιαῦτα.

Ἔτι

Ἔτι τῶν ὡρῶν τὴν διάκρισιν, καὶ πρὸς ἃ τινα μάλιστα τῶν ἔργων οἰκείως αὐτῶν ἑκάστη διάκειται, μέχρι εἴκοσιν καὶ τινῶν καὶ λ δ'. Ὡς μέχρι τούτου μὲν ἡ πρώτη τῆς οἰκονομικῆς. Τῶν δὲ ἀνθρώπων προϊόντος τοῦ χρόνου καὶ ἐπιδιδομένης ἅμα τῆς ἐπιθυμίας, οὐ περὶ μόνον τι προσοδοῦ εἶδος σπουδαζόντων, ἀλλὰ περὶ πᾶν, μᾶλλον δὲ οἱονδήποτε, ἐξ οὗ κέρδος τι κατὰ τὸν ποιητὴν, ἐν χερσὶ φανέν, ἀσχολουμένων, τὸ ἕτερον τῆς οἰκονομίας μέρος διέρχεται φράζων, καὶ τὰ τῆς θαλάσσης μέτρα διαλαμβάνων. ἔστω γὰρ τὴν τοῦ πλοῦ ἀρμόττουσαν καὶ τῶν καιρῶν τὸν ἐπιτηδειότατον μάλιστα, καλῶν φαίνεται. Πάλιν δὲ μετὰ ταῦτα ἐν ὑποθήκαις καταλήγει. Προσθεὶς δὲ τὴν τῶν ἀθανάτων ὅπιν, ὑποδιαίρεσιν αὐτῆς ἐνταῦθα πεποίηκεν, καὶ ἀκολούθως, ἀπὸ γένους, ἤγουν, τοῦ τῶν θεῶν σεβάσματος, ἀρχόμενος, εἶτα εἰς τὸ καθ' ἕκαστον, καὶ τὰ εἴδος, ὑπάγει. Καὶ ἔστω μὲν πᾶς ὁ τῶν Ἔργων λόγος, κατὰ τὸν κωμικὸν, ἐκτετόρευται. Τὸ δὲ ὑπόλοιπον, τῶν τε ἀγαθῶν καὶ φαύλων ἡμερῶν, περὶ καὶ τῆς τῶν μέσων παρατηρήσεως, τῆς τε ἐκλογῆς αὐτῶν καὶ τῆς ἀπεκλογῆς, ἐν βραχεῖ περιέχει.

guntur, damna ac noxas ostendit. Huc accedunt, tempestatum anni distinctiones: tum quibus quaeque rebus sit idonea. Vsque ad viginti et octo aut triginta et quatuor fere versus. Atque hactenus quidem prima Oeconomiae pars. Ceterum cum homines, partim temporis progressu, partim acriore lucri desiderio, non vnum tantum aliquem lucrandi modum amplecterentur, verum omnia, quaecumque modo lucrum aliquod promitterent, adorirentur, alteram Oeconomiae aggreditur partem: qua occasione, de natura ac ratione maris loquitur. Ita enim tempus ad nauigandum maxime idoneum, videtur vocare. Posthaec rursus in praeceptis desinit. Cum autem de debita Diis reuerentia inter alia loquatur, diuisionem eius subiungit: et cum initium a genere, hoc est, Deorum veneratione fecisset; ad singula, hoc est, eius species pergit. Atque ita quidem totum Operum ac Dierum argumentum absoluitur. Quod autem est reliquum, de bonorum ac malorum, tum vero mediocrium dierum obseruatione agit: tum qui eligendi, qui reiiciendi sint, breuiter praecipit.

INDEX HESIODEVS.

Litera Θ. designat Θεογονίαν, A. Ἀσπίδα Ἡρακλέους, E. Ἔργα καὶ ἡμέρας.

A.

Ἀγαυὴ, Θ. 246. Ἀγαυὴν Θ. 975
Ἀγαυρῆ. Θ. 831
Ἀγελείη. A. 197. Ἀγελείης Θ. 318
Ἀγέρατον. Θ. 924
Ἀγκυλομήτην. Θ. 19. ἀγκυλομήτης Θ. 137. 168. 473. 495. 545. E. 48
Ἀγκυλοχείλαι. A. 405
Ἀγλαΐην. Θ. 909. 944
Ἀγχίση. Θ. 1008
Ἀδμήτη. Θ. 349
Ἄελλω. Θ. 267
Ἀθηναίη. A. 126. 443. Ἀθηναίης Θ. 318. E. 430
Ἀθήνη. Θ. 572. 576. A. 325. 343. 455. 470. E. 72. 76
Ἀθήνην. Θ. 13. 887. E. 63
Αἰακῆ. Θ. 1004
Αἰγειδῆι. A. 182
Αἴδαο. E. 152
Ἀΐδεω. Θ. 311. 767. 773
Ἀΐδην Θ. 455
Ἀΐδης. Θ. 849
Ἀϊδωνεύς. Θ. 913
Αἰήταο. Θ. 991
Αἰήτην. Θ. 956
Αἰήτης. Θ. 957
Αἰήτῃ. Θ. 993
Αἰθιόπων Θ. 984
Αἰνείαν. Θ. 1007
Αἴσηπον. Θ. 342
Αἰσονίδης. Θ. 992. 998
Ἀκάζη. Θ. 356
Ἀκταίη. Θ. 249
Ἀλιάκμονα. Θ. 341
Ἀλιμήδη. Θ. 255
Ἀλκαίοιο. A. 26
Ἀλκείδαο. A. 112
Ἀλκμήνη. Θ. 942. A. 3.
Ἀλκμήνης. Θ. 526. 949. A. 467
Ἀλφειον. Θ. 338
Ἀμβροσίη. Θ. 69
Ἀμβροσίην. Θ. 639. 641
Ἀμβροσίης. Θ. 795
Ἀμήσεις. E. 480
Ἀμητῆ. E. 384. 575
Ἀμᾶσθαι. E. 775
Ἀμᾶται. E. 777. Ἀμάσειν. E. 392
Ἀμφιγυήεις. Θ. 570. 578. 944. A. 219. E. 70
Ἀμφιδάμαντος. E. 654
Ἀμφιρώ. Θ. 360
Ἀμφιτρίτη. Θ. 243. 254
Ἀμφιτρίτης. Θ. 929
Ἀμφιτρύων. A. 37. 44. 80
Ἀμφιτρύωνα. A. 2
Ἀμφιτρύωνι. A. 54
Ἀμφιτρυωνιάδης. Θ. 317. A. 165. 416. 433. 459
Ἀμῶνται. Θ. 598

Ἄναυρος. Α. 477
Ἀνδρογόνος. Ε. 783. 788. 794
Ἄνθεια. Α. 381
Ἄνθην. Α. 474
Ἀνόσεος. Ε. 524
Ἄπατην. Θ. 224
Ἀπέραντος. Θ. 331
Ἀπόλλων. Α. 68. 478
Ἀπόλλωνα. Θ. 14. 917. Ε. 771
Ἀπόλλωνι. Θ. 347
Ἀπόλλωνος Θ. 94. Α. 58. 70. 100
Ἀραχνῆς. Ε. 777
Ἀραχνια. Ε. 475
Ἀργαίω. Θ. 484
Ἀργείην. Θ. 42
Ἀργειφόντην. Ε. 68. 84
Ἀργειφόντης. Ε. 77
Ἀργέσεω. Θ. 869
Ἀργέσην. Θ. 379
Ἀργὴν. Θ. 140
Ἀργυρόπεζα. Θ. 1005
Ἄρδησκον. Θ. 345
Ἄρειον. Ε. 157
Ἀρειόθεν Α. 120. Ε. 191
Ἄρειος. Α. 98. 191. 450
Ἄρες. Α. 446
Ἄρηα. Θ. 921
Ἀρηϊ. Θ. 931. 935
Ἄρην. Α. 59. 333. 425. 457
Ἄρηος. Α. 109. 181. 434. 444. Ε. 145
Ἀρητιάδην. Α. 57
Ἀριαδνην. Θ. 946
Ἀριμοισιν. Θ. 304
Ἄρισαίης. Θ. 976
Ἀρκτῶρον. Ε. 610
Ἀρκτῶρος. Ε. 566
Ἁρμονίη. Θ. 974
Ἄρνην. Α. 475
Ἀρόης Ε. 479
Ἀρόμενοι. Ε. 22
Ἄρσεις. Ε. 485
Ἀρστῆρα. Ε. 405
Ἀρστῆρες. Α. 280
Ἀρστοιο. Ε. 384. 450. 460
Ἄρστος. Ε. 460
Ἄρστυ. Ε. 467. 616
Ἀρότρα. Ε. 432
Ἀρότρον Ε. 432
Ἀρότρῳ Ε. 467
Ἀρῶν. Ε. 429
Ἀρόων. Ε. 460
Ἅρπας Ε. 473
Ἁρπυίας Θ. 267
Ἀρτεμιν Θ. 14. 917
Ἄσβολον Α. 185
Ἀσίη. Θ. 359
Ἀσκρη Ε. 640
Ἀσπερην. Θ. 409
Ἀστεραῖον. Θ. 376
Ἀστεραίω. Θ. 378
Ἀσφοδέλω. Ε. 41
Ἀτλαγενέων. Ε. 383
Ἄτλαντα Θ. 509
Ἀτλαντίς. Θ. 937
Ἄτλας. Θ. 517
Ἄτροπον. Θ. 218. 904
Ἄτροπος. Α. 259
Ἀφρυτώνην. Θ. 924
Αὐλίδος. Ε. 651
Αὐτονόην. Θ. 976
Αὐτονόμη. Θ. 258
Ἀφρογενῆ. Θ. 196
Ἀφροδίτη. Θ. 988
Ἀφροδίτην. Θ. 16. 195. 821. 961. 1004. Ε. 65
Ἀφροδίτης. Θ. 974. 979. Α. 8. 47. Ε. 521
Ἀχαιοί. Ε. 651
Ἀχελωΐον. Θ. 340
Ἀχιλλῆα. Θ. 1006

B.

Βελλεροφόντης. Θ. 325.
Βύβλινος. Ε. 589

Βοιωτοί. A. 24
Βορέαο. E. 506. 547
Βορέην. Θ. 379
Βορέι. E. 518. 553
Βορέω. Θ. 869
Βοωτεῖν. E. 391
Βριάρεω. Θ. 616
Βριάρεων. Θ. 816
Βριάρεως. Θ. 149. 713. 733

Γ.

Γαῖα. Θ. 117. etc.
Γαλαξαύρη. Θ. 353
Γαλήνη. Θ. 244
Γαμεῖν. E. 699. etc.
Γείτονα. E. 23. 695
Γείτονας. E. 400
Γείτονες. E. 345. 347
Γείτονος. E. 349
Γείτοσι. E. 701
Γείτων. E. 23. 346. 348
Γένος — χρύσεον, καὶ τὰ ἄλλα E. 109. etc.
Γηρυονῆα. Θ. 981
Γηρυονῆϊ. Θ. 309
Γίγαντας. Θ. 185
Γιγάντων. Θ. 50
Γλαύκη. Θ. 244
Γλαυκονόμη. Θ. 256
Γλαυκώπιδα. Θ. 894. 923
Γλαυκώπιδος. Θ. 586
Γλαυκῶπιν. Θ. 13. 887
Γλαυκῶπις. Θ. 572. A. 325. 343. 455. 470. E. 72
Γοργείοις. A. 237
Γοργόνες. A. 230
Γοργὺς. Θ. 274. A. 224
Γραίας. Θ. 270. 271
Γρηνικόν. Θ. 342
Γύγη. Θ. 617
Γύγης. Θ. 149. 713. 733. 816
Γύην. E. 427

Δ.

Δαναάς. A. 216
Δαναΐδης. A. 229
Δεῖμον. Θ. 933
Δεῖμος. A. 195. 463
Δελφῖνες. A. 210. 212
Δημήτερος. A. 290. E. 32. 393. 466. 597. 805
Δημήτερι. E. 465
Δημήτηρ. Θ. 967. E. 300
Δήμητρα. Θ. 453
Δήμητρος. Θ. 911
Διά. Θ. 11. 468. E. 52. 273
Διάκτορον. E. 68
Διάκτορος. E. 77
Διΐ. Θ. 36. 286. etc.
Δίκην. Θ. 901
Διόθεν. A. 22. E. 17. 63
Διός. Θ. 13. 25. etc.
Διώνη. Θ. 353
Διώνην. Θ. 17
Διώνυσον. Θ. 940
Διώνυσος. Θ. 946. A. 48
Δρύαλον. A. 187
Δρύαντα. A. 179
Δυναμένη. A. 248
Δωρίδος. Θ. 241
Δωρίς. Θ. 250. 350
Δωτὼ. Θ. 248

E.

Εἰλειθύιαν. Θ. 921
Ἑκάτη. Θ. 441
Ἑκατηβελέταο. A. 100
Ἑκατηβόλε. A. 58
Ἑκάτην. Θ. 411. 418
Ἑκατόμβας. A. 479
Ἑκηβόλε. Θ. 94
Ἑλένης. E. 165
Ἐλευθῆρος. Θ. 54
Ἑλίκη. A. 381
Ἑλίκην. A. 475

Ἑλικοβλέφαρον. Θ. 16
Ἑλικῶνι. Θ. 7
Ἑλικωνιάδεσσ'. Ε. 658
Ἑλικωνιάδων. Θ. 1
Ἑλικῶνος. Θ. 2. 23. Ε. 639
Ἑλικώπιδα. Θ. 298. 997
Ἑλικώπιδι. Θ. 307
Ἑλλάδος. Ε. 653
Ἐννοσίγαιον. Θ. 15. 456
Ἐνοσίχθων. Ε. 667
Ἐννοσιγαίῳ. Θ. 441
Ἐννοσιγαίᾳ. Θ. 929
Ἐννοσίγαιος. Θ. 817. Α. 104
Ἐνυαλίοιο. Α. 371
Ἐνυώ. Θ. 273
Ἐξάδιον. Α. 180
Ἐπιμηθέα. Θ. 511. Ε. 84
Ἐπιμηθεύς. Ε. 85
Ἑπτάπορον. Θ. 341
Ἑπταπύλῳ. Α. 49. Ε. 162
Ἐρατώ. Θ. 78. 247
Ἐρέβει. Θ. 125
Ἐρεβεύσφι. Θ. 668
Ἔρεβος. Θ. 123. 515.
Ἔριν. Θ. 225. Ε. 16
Ἐριννύας. Ε. 803
Ἐριννῦς. Θ. 185. 472
Ἔρις. Θ. 226. 781. Α. 148. 156. Ε. 24. 28. 804.
Ἑρμείην. Ε. 68
Ἑρμῆ. Θ. 444
Ἑρμῆν. Θ. 937
Ἕρμον. Θ. 343
Ἔρος. Θ. 120. 201. 909
Ἐρυθείη. Θ. 290. 982
Ἑσπερίδας. Θ. 215
Ἑσπερίδες. Θ. 275
Ἑσπερίδων. Θ. 518
Εὐαγόρη. Θ. 257
Εὐάρνη. Θ. 259
Εὐβοίην. Ε. 651
Εὐδώρη. Θ. 244. 360
Εὐηνόν. Θ. 345
Εὐκράτη. Θ. 243
Εὐκρινέες. Ε. 670
Εὐλιμένη. Θ. 246
Εὐνείκη. Θ. 247
Εὐνομίην. Θ. 901
Εὐόρκε. Ε. 190. 285.
Εὐπόμπη. Θ. 261
Εὐρυάλη. Θ. 276
Εὐρυβίη. Θ. 375
Εὐρυβίην. Θ. 239
Εὐρυβίης. Θ. 930
Εὐρυνόμη. Θ. 358. 906
Εὐρυσθῆα. Α. 91
Εὐρυτίωνα. Θ. 293
Εὐρώπη. Θ. 357
Εὐτέρπη. Θ. 77
Εὐφρόναι. Ε. 560
Εὐφροσύνην. Θ. 908
Ἔχιδνα. Θ. 304
Ἔχιδναν. Θ. 297
Ἑωσφόρον. Θ. 381

Z.

Ζεὺς *cum suis casibus. Passim.*
Ζέφυρον. Θ. 379
Ζεφύρε. Θ. 869
Ζῆλον. Θ. 384
Ζυγά. Ε. 815
Ζυγόν. Ε. 815

H.

Ἦβην Θ. 17. 921. 949.
Ἥβης. Θ. 987. Ε. 133. 438.
Ἠιόνη. Θ. 255
Ἠλέκτρη. Θ. 349
Ἠλέκτρην. Θ. 266
Ἠλεκτρύωνα. Α. 82
Ἠλεκτρυώνης. Α. 16. 35
Ἠλεκτρύωνος Α. 3
Ἠλέκτρῳ. Α. 142
Ἠμαθίωνα Θ. 984
Ἠνιόχην. Α. 83
Ἧς. Θ. 451. Ε. 724. 821
Ἠπειρόν Θ. 963

Ἠπείροιο. Θ. 189
Ἤπειρος. Θ. 581
Ἠπείρῳ E. 624
Ἡρακλέης *cum suis casibus. Passim.*
Ἥρη. Θ. 314. 328. 926
Ἥρην. Θ. 11. 454. 920
Ἥρης. Θ. 951
Ἡριγένεια Θ. 381
Ἡριδανόν. Θ. 388
Ἥρωες. E. 172
Ἥρωϊ. Θ. 969. 1008
Ἥρως. A. 37. 78. 118.
Ἡρώων A. 19
Ἡσίοδον. Θ. 22
Ἡφαίσοιο. A. 244. 297. 313.
Ἥφιζον Θ. 926. E. 60
Ἥφιζος. Θ. 944. A. 319
Ἡφαίςῳ. Θ. 865. A. 123

Θ.

Θάλεια Θ. 77
Θαλίη. Θ. 245
Θαύμαντα. Θ. 237
Θαύμαντος. Θ 779
Θαύμας. Θ. 265
Θεία. Θ. 371
Θέμιν. Θ. 16. 135. 900
Θεμισονόην A. 356
Θεμιςώ. Θ. 261
Θέτης. Θ. 244. 1005
Θηβαγένεος. Θ. 530
Θήβας. A. 2. 13
Θήβη. Θ. 977. A. 49. E. 363
Θήβην. A. 80
Θήβης. A. 105
Θοή. Θ. 245. 354.
Θρηϊκίῃ. E. 553
Θρήνης. E. 507

I.

Ἰάνειρα. Θ. 356
Ἰανθη. Θ. 359
Ἰαπετιονίδη. Θ. 527. 542. 558. E. 54
Ἰαπετιονίδης. Θ. 6. 13
Ἰαπετοῖο. Θ. 564. 745. E. 50.
Ἰαπετός. Θ. 507
Ἰασίῳ. Θ. 969
Ἰαωλκόν. A. 174
Ἰαωλκός. A. 380
Ἴδης. Θ. 1009
Ἰδυῖα. Θ. 352
Ἰησονι Θ. 999
Ἵμερος. Θ. 64. 201. E. 618.
Ἰνώ. Θ. 975
Ἰόλαε. A. 78. 118
Ἰόλαον. A. 77
Ἰόλαος. A. 102. 323. 340. 467
Ἰολάϊ. A. 74
Ἰολάῳ. Θ. 317
Ἱππόθοη. Θ. 251
Ἱππονόη. Θ. 251
Ἱππυχήνης Θ. 6
Ἵππῳ. Θ. 351
Ἶριν. Θ. 266. 783
Ἶρις. Θ. 779
Ἴσχυν. Θ. 338
Ἰφικλείδην. A. 111
Ἰφικλῆα. A. 54
Ἰωλκόν. Θ. 996

K.

Καδμείη. Θ. 939
Καδμείοισι. Θ. 326
Καδμείϊς. A. 13
Καδμηΐδι. E. 162
Κάδμος. Θ. 936
Κάδμῳ. Θ. 974
Κάϊκον. Θ. 343
Καινέα. A. 179
Καλλιόπη. Θ. 97
Καλλιρόη. Θ. 288. 351. 980
Καλυψώ. Θ. 359. 1015
Κενταυροί. A. 184
Κέρβερον. Θ. 311
Κερκηίς. Θ. 355
Κεφαλῳ. Θ. 985
Κῆρα. Θ. 211

Κῆρας. Θ. 217
Κῆρες. Α. 239
Κητᾶς. Θ. 336
Κητώ. Θ. 238. 270. 333.
Κηῦκα. Α. 354. 476.
Κίρκη. Θ. 1010
Κλειὼ. Θ. 77
Κλυμένη. Θ. 351
Κλυμένην. Θ. 508
Κλυτίη. Θ. 352
Κλωθώ. Θ. 218. 904. Α. 258
Κοῖον. Θ. 134
Κοίε. Θ. 404
Κοίῳ. Θ. 375
Κόκκυξ. Ε. 486
Κορώνη. Ε. 679. 747
Κόττος. Θ. 149. 653. 713. 733. 816.
Κόττῳ. Θ. 617
Κρήτη. Θ. 480
Κρήτης. Θ. 477. 970
Κρονίδης, Κρονίων, Κρόνος, *cum ſuis caſibus. Paſſim.*
Κυανοχαίτην. Α. 120
Κυανοχαίτης. Θ. 278
Κυθέρεια. Θ. 933. 1007
Κυθέρειαν. Θ. 196. 198
Κυθήροις. Θ. 192. 198
Κύκλωπας. Θ. 139
Κύκλωπες. Θ. 144
Κύκνος *cum ſuis caſibus.* Α. *Paſſim.*
Κυματολήγη. Θ. 253
Κύμην. Ε. 636
Κυμοδόκη. Θ. 252
Κυμοθόη. Θ. 245
Κυμοπόλειαν. Θ. 818
Κυμώ. Θ. 255
Κυπρογενῆ. Θ. 199
Κύπρον. Θ. 193
Κύπρῳ. Θ. 199

Λ.

Λάδωνα. Θ. 344
Λαομέδεια. Θ. 257
Λαπιθάων. Α. 178
Λατῖνον. Θ. 1012
Λάχεσιν. Θ. 218. 904
Λάχεσις. 258
Λειαγόρη Θ. 257
Λερναίην. Θ. 314
Ληναιῶνα. Ε. 504
Λητοΐδης. Α. 419
Λητᾶς. Α. 202
Λητώ. Θ. 19. 406. 917. Ε. 771
Λοκροί. Α. 25
Λυγγῆος. Α. 327
Λύκτον. Θ. 477. 482
Λυσιάνασσα. Θ. 258

M.

Μαίανδρον. Θ. 339
Μαίη. Θ. 937
Μαλάχη. Ε. 41
Μέδεσα. Θ. 276
Μελίας. Θ. 187
Μελίτη. Θ. 246
Μέμνονα. Θ. 983
Μενεσθώ. Θ. 357
Μενίππη. Θ. 260
Μενοίτιον. Θ. 510. 514
Μεσάβων. Ε. 469
Μήδειαν. Θ. 960
Μήδειον. Θ. 1000
Μηκώνη. Θ. 535
Μηλόβοσις. Θ. 354
Μῆτιν. Θ. 471. 885. Α. 28
Μῆτις. Θ. 358
Μίμαντα. Α. 186
Μίνωος. Θ. 947
Μνημοσύνη. Θ. 54
Μνημοσύνην. Θ. 135
Μνημοσύνης. Θ. 914
Μοίρας. Θ. 217. 903
Μόρον. Θ. 210
Μορφνοῖο. Θ. 134
Μέσαι. Θ. 25. 52. 75. 96. 114. 915. 965. 1020. Α. 206. Ε. 1. 662

Μεσάων. Θ. 1. 36. 93. 94. 100.
Μέσῃσι. Θ. 655
Μόψον. A. 181
Μυρμιδόνων. A. 380. 454
Μῶμον. Θ. 214

N.

Ναυσίθοον. Θ. 1015
Ναυσίνοον. Θ. 1016
Ναυτιλίης. E. 618. 642. 649
Νείλον. Θ. 338
Νειόν. Νειός. E. 463. 464
Νέκταρ. Θ. 639. 641
Νέκταρος. Θ. 795
Νεμειαιόν. Θ. 327
Νεμείης. Θ. 329. 331
Νέμεσιν. Θ. 223
Νέμεσις. E. 1000
Νέσσον. Θ. 341
Νημερτής. Θ. 262
Νηρέα. Θ. 233
Νηρῆος. Θ. 240. 263. 1002
Νησαίη. Θ. 249
Νησῶ. Θ. 261
Νίκην. Θ. 384
Νόμον. Θ. 417. E. 276
Νόμος. E. 388
Νόμῳ. Θ. 66
Νομόν. E. 526
Νομός. E. 403
Νότον. Θ. 480
Νότῳ. Θ. 869
Νότοιο. E. 675
Νύμφας. Θ. 187. Νυμφέων. Θ. 130
Νύμφη. Θ. 305
Νυμφην. Θ. 298
Νύξ *cum suis casibus. Passim.*

Ξ.

Ξάνθη. Θ. 356
Ξεινοδόκω. E. 183
Ξεῖνος. E. 183
Ξείνοισι. E. 225
Ξεῖνον. E. 227.

O.

Ὀδυσσῆϊ. Θ. 1015
Ὀδυσσῆος. Θ. 1011
Ὀθρυός. Θ. 631
Οἰδιπόδαο. E. 163
Ὀϊζύν. Θ. 214
Ὁλμειῷ. Θ. 6
Ὄλυμπος *cum suis casibus. Passim.*
Ὁπλέα. A. 180
Οὐρανίδας. Θ. 502
Οὐρανίδη. Θ. 486
Οὐρανίη. Θ. 78. 350.
Οὐρανὸς *cum suis casibus. Passim.*
Οὔρεα. Θ. 129. 139. 834
Οὔριον. A. 136
Ὀψαρότης. E. 499

Π.

Παγασαίῳ. A. 70
Πάλλαντα. Θ. 376
Πάλλαντι. Θ. 383
Παλλάς. Θ. 574. A. 126. E. 76
Πανδιονίς. E. 568
Πανδώρην. E. 81
Πανελλήνεσσι. E. 528
Πανόπη. Θ. 250
Παρθένιον. Θ. 344
Παρνησσοῖο. Θ. 499
Πασιθέη. Θ. 247
Πασιθόη. Θ. 352
Πειθώ. Θ. 349. E. 73
Πειρίθοον. A. 179
Πελίης. Θ. 995
Περσεύς. Θ. 280. A. 216. 229
Περσεφονείης. Θ. 767. 773
Περσεφόνην. Θ. 912

Πέρση. E. 10. Πέρση. 27. 213. 274. 286. 299. 397. 611. 633. 641
Περσηΐς. Θ. 956. 396
Πέρσην. Θ. 376
Πέρσης. Θ. 409
Πετραίη. Θ. 357. E. 389
Πευκείδας. A. 187
Πεφρηδώ. Θ. 273
Πήγασος. Θ. 281. 325
Πηλεΐ. Θ. 1005
Πηνειόν. Θ. 343
Πιερίδες. A. 206
Πιερίη. Θ. 53
Πιερίηθεν. E. 1
Πληϊάδες. E. 572
Πληϊάδος. E. 615. 619
Πληϊάδων. E. 383
Πληξαύρη. Θ. 353
Πλῆτον. Θ. 968. E. 637
Πλωτώ. Θ. 355
Πολυδώρη. Θ. 354
Πολύδωρον. Θ. 977
Πολύμνια. Θ. 78
Ποντοπόρεια. Θ. 256
Ποσειδάων. E. 667
Ποσειδάονα. Θ. 15
Ποσειδῶν. Θ. 731
Πτελυνόμη. Θ. 258
Πρόλοχον. A. 180
Προμηθέα. Θ. 510. 521
Προμηθεύς. Θ. 445. 613. E. 48. 86
Προνόη. Θ. 261
Πρυμνώ. Θ. 350
Πρωτομέδεια. Θ. 249
Πρωτώ. Θ. 243. 248
Πυθοΐδης. A. 480
Πύλαι. A. 360

P.

Ῥεία. Θ. 453
Ῥείη. Θ. 624
Ῥεῖαν. Θ. 135
Ῥῆσον. Θ. 340
Ῥοδία. Θ. 351
Ῥόδιον. Θ. 341
Ῥοδοδάκτυλος. E. 610
Ῥυδόπηχυς. Θ. 247. 251

Σ.

Σαγγάριον Θ. 344
Σαώ. Θ. 243
Σείριος. A. 397. E. 417. 587. 609
Σειρίῃ. A. 153
Σελήνην. Θ. 13. 371
Σεμέλη. Θ. 939
Σεμέλην. Θ. 975
Σθεινώ. Θ. 276
Σιμοῦντα. Θ. 342
Σκάμανδρον. Θ. 345
Σπειώ. Θ. 245
Στρύμονα. Θ. 339
Στυγός. Θ. 804
Στύξ. Θ. 361. 383. 389. 397. 775

T.

Τάρταρα. Θ. 119. 840
Τάρταρον. Θ. 681. 720. 724. 867. A. 255
Ταρτάρῳ. Θ. 735. 806. 821
Ταύρεος. A. 104
Ταφίων. A. 19
Τελεσθώ. Θ. 358
Τερψιχόρη. Θ. 78
Τηθύν. Θ. 136
Τηθύος. Θ. 362
Τηθύς. Θ. 337. 368
Τηλεβοάων. A. 19
Τίρυνθ'. Θ. 292
Τίρυνθος. A. 181
Τιταρήσιον. A. 181
Τιτῆνες cum suis casibus. Θ. Passim.
Τρηχῖνα. A. 353
Τρηχῖνος. A. 355. 469
Τρίποδ'. E. 657

Τρίποδι. Ε. 533
Τριπόλω. Θ. 970
Τρίπος. Α. 312
Τριτογένεια. Α. 197
Τριτογένειαν. Θ. 894. 923
Τροίην. Ε. 165. 652
Τυρσηνοῖσιν. Θ. 1014
Τυφάονα. Θ. 306
Τυφάονιον. Α. 32
Τυφωέα. Θ. 820
Τυφωέος. Θ. 868
Τύχη. Θ. 360

Υ.

Ὑάδες. Ε. 615
Ὕδρην. Θ. 313
Ὑπερίονα Θ. 134
Ὑπεριονίδαο. Θ. 1010
Ὑπερίονος. Θ. 374

Φ.

Φαέθοντα. Θ. 986
Φαέθων. Θ. 759
Φάληρον. Α. 180
Φᾶσιν. Θ. 340
Φῖκ' Θ. 326
Φίκιον. Α. 33
Φιλήτητι. Ε. 375
Φιλλυρίδης Θ. 1001
Φοίβη. Θ. 404
Φοίβην. Θ. 136
Φοῖβον. Θ. 14. 933
Φοῖβος. Α. 68
Φοίβε. Α. 100
Φόρκυϊ. Θ. 270. 333
Φόρκυν. Θ. 237
Φόρκυνος. Θ. 336
Φυτεύσιν. Ε. 22. 812
Φυτοῖσιν. Ε. 782
Φωκῆες. Α. 25
Φῶκον. Θ. 1003

Χ.

Χάεος. Θ. 123. 813
Χαλκίδα. Ε. 655
Χάος. Θ. 116. 699
Χάριτας. Θ. 906
Χάριτες. Θ. 64. Ε. 73
Χαρίτων. Θ. 945
Χελιδών. Ε. 568
Χθονίη. Θ. 766
Χθονίης. Θ. 696
Χθονίῳ. Ε. 463
Χίμαιρα. Θ. 323
Χίμαιραν. Θ. 319
Χιμαίρης. Θ. 329

Ψ.

Ψαμάθη. Θ. 260. 1003

Ω.

Ὠγύγιον. Θ. 805
Ὠκεανῖναι. Θ. 364
Ὠκεανίνη. Θ. 389. 955
Ὠκεανίνην. Θ. 507
Ὠκεανὸς *cum suis casibus. Passim.*
Ὠκυπέτην. Θ. 267
Ὠκυρόη. Θ. 360
Ὧραι. Θ. 58. Ε. 75
Ὥρας. Θ. 900
Ὡρίων. Ε. 609
Ὡρίωνος. Ε. 598. 615. 619

FINIS.